

חיים שאל חלק שני מן המוכן ומסודר בעזר אדיר בפרום דין הוא אד"ר.

סימן א עמ"ש בברכי יוסף א"ח סי' ח' נמצא למד שרש למצות הנעשות מעומד. רח"מ בעל טע"ם טעמו וממשו.

קרי ותני הדבר הקשה עומד עליו ומבא"רו לחוקרו ולקורשו. תכם ומבין דבר ולא תצי דבר עיקרו ושרשו.

כמה"ר נר"ו נזר אלהיו על ראשו: שש אנכי על אמרתך אשר דברת כי נחה דעתך על דברתי בבר"י א"ח סי' ח' דמצאתי עיקר מטרין דברים הנאמרין לעמוד בספירת העומר וכינצא בפסיקתא.

אמנם הקשית עצמה לדעת מה פל התרדה הזו והרי הרא"ש בפסקיו סוף פסחים מיייתי נה בשם תנו רבנן ע"כ דבריה. דע ידיד נפשי ואור עיני כי הזמן גרמא משתכחא ביני עצר"י דלא מציא פסיא קני"א מאר"ש עדב"ר כאשר עם לבבי אשיחה.

רק זה אומר סל"ח לה לדעתך כי אתה חופש כל חזרי גדולים חקרי דרמי כפי ועקר טורי איך נתפייס' בברייתא דמיייתי הרא"ש ונחלא מודעת זאת דהרא"ש בורר אנכל מים הגדול ים התלמוד.

ואין הרא"ש מביא ברייתות בסתם שלא הוזכרו בש"ס באותו פרק באותו מקום. וזמנין דמשפחת דמיייתי מהירושלמי או מהתוספתא קרי בחיל פאן לפני הדיבר דאתמר בירושלמי או בתוספתא.

אבל להביא ברייתא בשם תנו רבנן ולא הוזכרה בבבלי וירוש' זו לא שמענו. ומה גם דבריתא בלשון תנו רבנן היא שוגרת ומשוגרת כמ"ש רבינו בצלאל והרמ"ע פי'דוע.

ואם נפשך לומר הן כל אלה טענות לגדל ולחזק דהכי הנה גריס הרא"ש בש"ס וכמה חילופי גירסאות בש"ס פנודע. דע דהרא"ש הוא אחרון מהראשונים וכבר קדמו לו מעתיקי השמועות בעל הלכות גדולות ורבינו יצחק בן גיאת והרי"ף וראב"ן זקנו של הרא"ש ודכונותיהו ולא אשכחן נשום גאון דמיייתי ברייתא זו.

ובהלכות רבינו יצחק בן גיאת כתב שקבלה מפי רבותנו דמונין מעומד ואסמכיה אקרא בקמה קרי ביה בקומה עכ"ל הביאו מרו בכסף משנה פ"ז דתמידין ומזה מוכח דאינו ברייתא רק שקבלה מפי רבותיו.

וגם מהרב שבלי הלקט ומס' תניא שהבאתי בברכי יוסף מוכח נדאי דאינו ברייתא דמיייתו לה מלקח טוב דהוא פסיקתא וכבר נודע דהרב שבלי הלקט היה בזמן מהר"ם רבו של הרא"ש ובשבלי הלקט כ"י שבלת רל"ד כתב יש מפרשים דאתקש לקצירה ודרף קצירה מעומד ויש מפרשים דכתיב מהחל חרמש בקמה א"ת בקמה אלא בקומה ובשפלת שס"ו מיייתי מתשו' הגאונים דילפינו קיחה קיחה מאגודת אזור ובלקח טוב מפרש דילפינו לכם לקח מספירת העומר וכו' ובשבלי הלקט הנדפס סי' ש"ג השמיט יש מפרשים דאתקש לקצירה ולא הביא כי אם יש מפרשים דכתיב בקמה וכו' אבל בסי' קי"ח הביא תשובת הגאונים ולקח טוב.

ומכל זה מוכח דאינה ברייתא מפונרשת כמו שפתיב בפסקי הרא"ש ו"ל: וזאת לפנים
אנכי העירותיהו בקונטרס יעיר און בכללים מערכת א' אות נ"ז ושם פתבתי בענייני
דזה תוספת בהרא"ש שפתיב בגליון איזה למדן ואינו מפסקי הרא"ש ואעידה לי שני
עדים דליתיה בהרי"ף וכבר נודע דהרא"ש מעתיק מהרי"ף ודבר הלצה אומרים שתלמוד
הרא"ש הוא הרי"ף וגם אינו בקצור פסקי הרא"ש ונודע דלא יחטיא השערה ממ"ש
לפנים ושם העירותי על מר בב"י סי' תפ"ט שפתיב לשון ת"ר משם הרא"ש ע"ש ובאמת
שיש להגיש על מפרשי הרא"ש הרב תפארת שמואל והרב קרבן נתנאל ועל מפרשי
בית יוסף אין גם אחד שהעיר בזה.

וראיתי להרשב"ץ בפסקי ר"ה דף כ"ח ע"א שפתיב על דברי סמ"ק ואיני יודע מנין לו
ג"ש אבל כן נהגו עכ"ל. ונעלם מהרב ו"ל הפסיקתא.

וראיתי להרב המפורסם מהר"י עיי"אש ו"ל בספרו הבהיר שבת יהודה סי' ש"ם דין א'
שפתיב וז"ל ועוד דהו דרשא לא הנוכרה בש"ס דידן אלא ברייתא הביאה הרי"ף
והרא"ש סוף פסחים דמשמע דאינה דרשא גמורה אלא אסמכתא בעלמא עכ"ל ומ"ש
הרי"ף והרא"ש הוא אגב שטיפה דאינה בהלכות הרי"ף.

ותו קשה עליו דממ"ש בס' עפרא דארעא גבי אין תורמין אלא מן המוקף והבאתי ביעיר
און שם משמע דסבר דהוי דרשא גמורה אלא שאינה מפונרשת בהדיא ע"ש והוא הפך
מ"ש בשב"ט מישור.

(ב) ולב נשב"ר אשר אומר אליה הואיל דתנית בס' ח'. אשר נתחדש לי כע"ט חיה שפר
קדמי להחזיק פי הנה מרו פסק סדר עטיפתו פדרה בני אדם וכו', וזו סברת העטור וכתב
מרו דקי"ל כרב באסורי והוינו בה בספרי הקטן ברפי יוסף דאיה בי"ד סי' שפ"ו פסקו
כשמואל.

וניחא לן בעניינין דרב נחמן סבר כשמואל ומחוי למעבד עובדא פעטיפת ישמעאלים
והדר חזיתיה להריטב"א שפתיב הכי בחידושי ו גם פתיב דרב סבר נמי דמצונה פעטיפת
ישמעאלים זהו תורף דברי על הברכים: וכדו חמות"י ראיתי או"ר להרב הגמקי שפתיב
דלפי גירסת הרי"ף ר' יוחנן סבר כשמואל דעטיפת פעטיפת הישמעאלים ע"ש ולפ"ז
ניחא מאי דפסקינן בי"ד סי' שפ"ו כשמואל משום דהכי סבר ר' יוחנן וקי"ל רב ור' יוחנן
הלכה כר"י וכ"ש הקא דשמואל סבר כנותיה.

אמנם הריטב"א ישנו בנותן טעם דר' נחמן סבר כשמואל דהוא טעם פעיקר והוא ברור
לכל מראה עיני. אף הא דר' יוחנן תלוי בגרסאות ואין מופת חותם.

ועוד יש לומר דלא יתיב טעמא משום דר' יוחנן וכן לא רצה הריטב"א לומר דפסקינן
כשמואל מטעם דרב יוסף ואב"י סברי כמ"ד פריעת הראש חובה כמ"ש התוס' דף כ"ג
ע"ב דהא ליתא דאיברא דרב יוסף ואב"י סברי חובה כמ"ש התוס' מ"מ בהדיא שמעינן
דלא סברי פעטיפת הישמעאלים וכשמואל דכל עטיפת שאינה פההיא לאו עטיפת דהא
רב יוסף פריס סודרא ארישיה וא"ל אב"י לרב יוסף אין אבלות בשבת והרי דסברי
דעטיפת אינה פישמעאלים אלא סודרא ארישא והוא הפך שמואל אלא דמ"מ סברי
דפריעת הראש חובה אלא דבצנעה לא פדאמר ר"י.

והגם דבש"ס תלי הא דחובה עם עטיפת הישמעאלים אינהו אית להי שיטה אחרת. ונה
מנכר.

ומעתה מה ראיה הו"ל להביא הריטב"א מר' יוחנן ואב"י ורב יוסף הרי מבואר דלענין
עטיפה פישמעאלים רב יוסף ואב"י סברי איפכא וסברי דפריעת הראש חובה וא"כ אין
ראיה מר' יוחנן כמבואר.

וכ"כ המרדכי דרב יוסף ואב"י סברי פסות הראש ולא כעטיפת הישמעאלים וע"ש שפכת
המרדכי דר' יוחנן פליג על רב ושמואל. והמענין לבו ראה חכמה ודעת דיש לצדד כמה
צדדין בזה: (ג) ואשר אמר מר כי ראית בבית יוסף א"ח שנדפס חדש ממש בדניהרן פורט
כי בסי' תרצ"ה בהגהות חדשות הרעיש העולם על דברי הטור שפכת דרב צלי של
מוצאי שבת בשבת דבגמרא אמרו רב צלי של ערב שבת בשבת וכתוב שם ששאל
להגאון הבקי בכל סדרי תורה מהר"ר ישעיה ברלין נר"ו ולא ידע עכ"ד ואתה קדוש
תהית אקנקני ישן שאפ"י חדש אין בו אי שמיע לי מידי בהא: לנעמ"י מודע כי תמהתי
על הגאון מהר"ר ישעיה נר"ו כי שמענו שמעו דכל רז לא אגס ליה ואולפניה שקיח ליה
ואין ערוף אליו בדור הזה בבקיאותו המנופלא.

דברי זו של פת הקודמין הם ותרי גברי רב רבבי נפקי ער"ו ער"ו ביטלו את המעוררי"ן
הלא המה הרב דרישה בסי' רצ"ג והרב שינירי פנסת הגדולה סי' קפ"ח וסי' תרצ"ה המה
ראו פן תמהו דבגמרא לא אמרו אלא רב צלי של שבת בערב שבת ע"ש: ואני בעניי זאת
לפנים פתבתי בשו"ת ה"ק סי' רצ"ג כי מצאתי בשו"ת הגאונים כ"י סי' כ"ד תשובת
ר"ח גאון דמייתי גסחת הש"ס פ' תפלת השחר רב צלי של שבת בע"ש ושל מוצאי שבת
בשבת ע"כ.

וכונתי דבזה יש שלישי ישו"ב להטור כי האף אמנם גירסת אביו הרא"ש אינה פן פיון
דיש גירסא זו בעולם ואיכא אמונאי בש"ס דמצלו של מ"ש בשבת כמ"ש הרא"ש נמי
לא קפיד הטור למנקט גירסת הגאון ודוק.

סימן ב' בענין לא תתגונדו תורה אחת לקדמו. פה הראני החכם השלם עצום ורב כמה"ר
יעקב קמחי בן הרב המובהק מהר"ש קמחי ז"ל מקושט' יע"א בעיר לונדריס יע"א מידי
עובדי בשליחות מצוה מה שישב דעת הרמב"ם בסוף ה' ע"ז בענין לא תתגונדו שפסק
כאב"י ביבמות דף י"ד והאריף בקונטרסו וזה תורף דבריו דאב"י דאתא לתרוצי למ"ד
עשו ב"ש כדבריהם אי ס"ל דעשו כב' ב"ד בעיר אחת איך תירץ וכמו שהקשה לו רבא.

ותו מאי קאמר רבא והא ב"ש וב"ה כב' ב"ד בעיר א דמי בכ"פ הדמיון הול"ל ב' ב"ד
בעיר א' הו"ו אלא ודאי דגם אב"י סבר דמ"ד עשו היינו בשני עיירות ונקא ופריף רבא
דמשום חומרא דאחות אית ליה קלא והו"ל כב' ב"ד בעיר אחת אף דיהיו בב' עיירות
והשתא מאי דפריף הש"ס ממ"ש במקומו של ר"א כו' הפלאתי כאב"י דאי כרבא אף
לס"ד דמשום חומרא דשבת במקום א' דמי לרבא שרי ואי פריף למ"ד לא עשו דאליכא
דרבא הכי קאמר לא עשו דבר בזה שהוא כב' ב"ד בעיר אחת אבל בעלמא מתירין בב'
עיירות ופריף מר"א דלס"ד שבת במקום א' א"כ מה תירץ מקומות שאני ולא אמרינו

דמשום שבת פמקום א' דמי א"כ אמאי פליג ואמר לא עשו פינו דב' ענירות עסוק הא לא חגיגש לחומרא.

גם התוס' ד"ה מי סברת פתבו דר"ל מוקשה ממגילה מוכח דס"ל דאפי' בב' ענירות אוסר ר"ל ורב. ואם נדחוק שרביא סובר דמ"ד עשו הוי אפי' במקום א' ואפי' בחומרא דאחות אשה ולא תדויק לשון רבא דאמר כב' ב"ד בעיר א' דמי ונאמר דכונתו דב' ב"ד בעיר א' הווי וא"כ פלוגתיהו דלר"י אף בחומרא דאחות עשו במקום א' ולר"ל במקום א' לא עשו אבל בב' מקומות עשו ולפ"ז מקשה לר"ל אליבא דרבא גם זה אינו דא"כ מאי מתמיה ודקארי לה מאי קרי לה נימא דס"ל דהמקשה דר"ל דאמר לא עשו הוי לא עשו פלל ומאי דס"ד כה"ג לא מתמיהנו עילגיה.

ועוד אי מודה ר"ל דעשו בשתי מקומות אמאי אתותב לקמן דף ט"ז מההיא דבן הרכינס ומסיק ש"מ עשו ואמאי לא משני מקומות שאני אלא ודאי דאתיא הסוגיא פאביי וס"ד דמקשן דכי פריף ליה לרבא ולא השיבו סבר דאביי מודה לו בסברא זו דכב' ב"ד בעיר א' דמי ותיקשי למ"ד עשו אבל אביי לא הדר ביה מדיני לו' דב' ב"ד בעיר א' אסור ויהיה סובר כמ"ד לא עשו ופריף ליה מר"א ור' עקיבא דאיף סבר כמ"ד לא עשו פדי לקנים דינה פינו שאתם מודה לרבא הא ר"א ור' עקיבא עשו וכב' ב"ד בעיר אהד דמי.

ומשני אני סובר כמ"ד עשו ומקומות שאני ואני מודה לרבא בסברתו דכב' ב"ד בעיר א' דמי ופריף ודקארי וכו' דכיון דפריף לאביי אביי יתרץ מקומות שאני ומשני סד"א וכו' ויותר נכון לומר דכל זה סתמא דש"ס הוא ולאוקי הלכתא פאביי קטרח מדאמרי' סד"א משום חומרא וכו' קמ"ל ואי דברי המק' אינו מדוייק קמ"ל דהוא לא אשמועינן מידי אלא דהכל סתמא דתלמודא לאשמו' סברת אביי והוא הברח גדול לפסוק פאביי פן נ"ל לתרץ לדעת הרמב"ם עכ"ל.

וזאת תשובתי פרכא דכלא ביה הוא נא שר וקמ"חו נאש"ר קמ"ח סולת פולל פל אישורין. פרכא מצונינא חריף ובקי שקדן בתורה דרש בקמ"חינאה דהוא גלי ומלפא מפיו לפידים יהלכו זקוקין דנורא ובעורין.

ה"ה החכם השלם עצום ורב פן גדולים ממשפחות המיוחסות בר רמי ובר רב רבי בתי נרי"ן. כמה"ר נר"ו ושב יעקב ושקט ושגנו ויעת"ר לו פסוף פפרין.

כי"ר היתה עלי יד הקדש וגם במקתב למ"ר לתרוצי סוגיא ומשרא קטרין. ואנכי איש רש ונקנה אגב מטלטל"י מדוף לדוף אפסוהו צער' וצעור"ה נסמן לכל רוחתא אוקמין פלם נסקרין.

ומה מני יהלון ודבר דבר דבור על אופנו דינא יתיב וספרין. ואולם לפוטרו בלא פלום אי אפשר אמרתי לבטא בשפתים דברות שפתיים נפטירו שפתי הן מפטירין.

גם הייתי הלילה קורא ושונה בדברי קדשו אשר יצא לישע רבינו הרמב"ם וחיזק בריחי הלכה למשה הלכה והן מורין. ומתוף דבריו אורו"י הוא דקמור"י להרי"ף והרא"ש החולקין על הרמב"ם דסוג' דשמעת' זו היא שקשה אליבניהו וסת"רי בירורין והלא פה דברי פקצר אמיץ ולקדם פניו באלו אמרו מקדימין ולא מאחרין: מ"ש מר דמוכרח מהתוס' דר"ל ורב אף בשני ענירות אסרי דאי לאו הכי היכי קשיתיה מגילה.

הנה כת"ר פלל רב ור"ל ואינו מוכרח אלא לר"ל. ולפק"ד יש לישוב הסוגיא לפי פסקו של הרי"ף והרא"ש ונדקדק במה שאמר רבא וקא בית שמאי ובית הלל פשגי בתי דינין וכו' דלפי דרף מכת"ר ה"ל למימר וקא אחות אשה קנא אית ליה וכשגי בתי דינין דמי ומה הלשון אומרת וקא ב"ש וב"ה.

ותו קשה לדרף פבוד חכמתי דמפולא שמעתין וגם מהתוספות מוכח דקא דאיפליגו אי עשו ב"ש פדבריהם אי לא עשו בכלהו פלוגתי דב"ש וב"ה הוי דקא מייתי מסופה ומקנה ודכונתייהו.

ועתה אמת אגיד פי לא נחה דעתי הקצץ' בדרף מעכ"ת ויש לי לדקדק בו הרבה אלא שאין הפנאי מספיק הולך ולישר"י לן מר וכבר אמרו הטבעיים איש אל רעהו אעפ"י שאמה אהובינו האמת אהובה יותר אצלנו.

והדברים ק"ו על אסת אלה אלפים שאין להחליף בתורת אמת: אמנם נראה דמאי דמקשה רבא וקא ב"ש וב"ה כב' ב"ד ר"ל דפלוגת' דב"ש וב"ה פיון דהוי בכמ' מילי וגם תלמידיהם רבים מר באתריה ומר באתריה קלא אית ליה דרבו כמו רבו המתלוקות ורבו המורים וכב' ב"ד בעיר א' דמי ולהכי אמר רבא דאפי' ב' ב"ד בעיר א' שרי למ"ד עשו.

וכפ"ז למאי דכללא דאפוישי פלונתא לא מפשינן מ"ד לא עשו היינו דס"ל דלא תתגודדו שנייה אפי' ב' ב"ד בעיר א' וב"ש וב"ה במתלוקותם ורבויהם כב' ב"ד בעיר א' דמי. ולפי זה בפלוגתא אחריתי דתנאי אחרוני בשני עירות שפיר דמו ועל זה הקשו ממקומו של ר' אליעזר וכו'.

ותמה ודקארי לה דמקומות שאני ובפלוגתא דתנאי אחרוני פשגי עירות שפיר דמי ואהדר ליה דמשום חומרא דשבת קסבר דכמקום א' דפי והשתא מאי דקאמר קמ"ל היינו דסתמא דתלמודא סדר הך קושיא וזה פרוקא בדרף שקלא וטרקא להשמיענו דגם למ"ד לא עשו בפלוגתא דתנאי אחרוני פגון ר"א ורבי עקיבא אף בשבת בב' מקומות שרי.

והשתא הך שקלא וטרקא הוי לרב ולא לר"ל דר"ל כב' גילה דעתו דסבר לא עשו כלל בשום אופן אלא לרב מסתמא אצטריכנא ליתובי דעתיה ולומר דהוא לא סבר כר"ל ולא ק"ל ממגילה ואלקבא דרב שקלינו וטרינו פו נראה לכאורה ואני אמרתי בחפזי: סימן ג אמת במדבר ארש שיטה.

הגהות על קצת דיני הרמב"ם ה' סוטה. א פרק ראשון דין ג'.

קנא לה ע"פ שנים וכו' מרן בכ"מ ובב"י א"ה סי' קע"ח אייתי מתניתין בידיה אותה ששנינו פ"ב דכריתות המקנא לאשתו ע"י אנשים הרבה. וראיתי להר' פרי חדש בהגהותיו בס' מים חיים שפתיב וז"ל מרן הכ"מ הביא הירושלמי ומ"ש פ"ב דכריתות המקנא לאשתו ע"י אנשים הרבה עיין לקמן פ"ד דין ט"ו עכ"ל וכונתו להקשות למרן דהיא אינה ענין לדין זה דקא לקמן פ"ד דין י"ו פתיב הרמב"ם דהיא בנסתרה עם פל א' וא' מהם וכן תמה הרב משנה למלה על מרן וגמר אומר וכבוד אלהים הסתר דבר.

ונעלם מהם דמרון עצמו נרְגַש מְזֵה ובס' בְּדֵק הַבַּיִת בא"ה פְּתַב לְמַחֲוֹק הָא דְמִיִּיתִי מִפ"ב דְּכָרִיתוֹת וְהֵיִא דפ"ב דְּסוּטָה דְאִשָּׁה שׁוֹתָה וְשׁוֹנָה ע"ש ועמ"ש הַרְבַּ בֵּית חֲדָשׁ שָׁם. ומה שְׁפִירֵשׁ מְרֵן בּמ"ש בִּירוּשְׁלַמִי בְּעֵי מְקַנָּא לָה טְמָאָה בְּנֵי אָדָם דְּהַפְּוֹנָה אִם רָצָה מְקַנָּא לָה מְמָאָה בְּנֵי אָדָם.

בס' פְּנֵי מִשָּׁה מְפָרֵשׁ יְרוּשְׁלַמִי שְׁנַדְפֵס מְחֲדָשׁ תְּמָה עַל מְרֵן דְּמֵי הַכְּנִיסוּ בְּדוּחַק זֶה וְאִין פְּאָן תִּימָה. ועמ"ש בְּרֵאשׁ הַסְפָּר בְּהַשְׁמָטוֹת.

וְהַרְבַּ מוֹהַר"ר אֶלְעָזָר מְקַרְאָקָא הַקָּשָׁה קוֹשְׁיָא חֲזָקָה בְּדִין זֶה מִמ"ש הַרְמְב"ם פ"ט דְּנִזְרֵיֹת דִּין י"ו ע"ש בס' מַעֲשֵׂה רַקַח רְמִזֵי מְשֻׁנְיּוֹת מִס נְזִיר דָּף סח. וְכֵן קָשָׁה מִמ"ש הַרְמְב"ם פ"ו מְאָבוֹת הַטְּוֹמָאוֹת דִּין ב' ע"ש וְדוּק.

ב פְּרָק שְׁנֵי דִין ד. קְטֻנָּה שְׁהַשִּׁיאָה אָבִיָּה אִם זְנִתָּה בְּרִצּוֹנָה נְאֻסָּרָה עַל בְּעֻלָּה.

בְּרִין זֶה אָנוּ בְּעֻנְיֵיֹתֵי פְתַבְתִּי בְּסִפְרֵי הַקְטָן חֵיִים שְׁאֵל ח"א סִימָן פ"ה ע"ש. ג' דִּין ח'.

כָּל אִישׁ שְׁפָא בִיאָה אָסוּרָה מִיָּמֵי וכו'. הַרְבַּ מְשֻׁנָּה לְמַלְךָ בְּדִין זֶה נִסְתַּפֵּק הֵיכָא דְבָא בִיאָה אָסוּרָה בְּשׁוּגַג מֵהוּ וְהֵבִיא רְאִיוֹת עַל זֶה וְשׁוּב הֵבִיא דְבָרֵי הַתּוֹס' בְּקִדּוּשֵׁין דָּף ז"ך וִיבְמוֹת דָּף נ"ח ע"ש בְּאִנְרָךְ.

וּלְפּוּם רִיבְהֵטָא נְרָאָה לִי הַהֲדִיּוֹט דְּדִין זֶה מְפּוֹרֵשׁ בִּירוּשְׁלַמִי פ"ק דְּסוּטָה הַלְכָה ג' וְכָף הוּא שְׁנוּיָה. דְּפָרִיף אִמְתַּנִּי דְקַתְנֵי וְשִׁבְעֻלָּה בָּא עֲלֵיהָ בְּדָרָךְ וְהָא תְּנִינָן כְּשֵׁם שְׁהַמִּים בּוּדְקִין וְכו' כְּשֵׁם שְׁהַמִּים בּוּדְקִין אוֹתָהּ עַל כָּל בִּיאָה וְבִיאָה שְׁהֵיָא מְקַבְּלַת אֶת בְּעֻלָּה לְאַחַר הַבּוּעֵל כָּף הֵן בּוּדְקִין אוֹתוֹ.

ר' אָבִין בְּשֵׁם ר' הִילָא כָּאן בְּיודֵע כָּאן בְּשִׁאִינוּ יוֹדֵע, וּפִירֵשׁ הַרְבַּ פְּנֵי מִשָּׁה הַמְפָרֵשׁ כָּאן בְּשִׁאִינוּ יוֹדֵע בְּשֻׁעַת בִּיאָה שְׁנַסְתְּרָה דְמַגְנָקָה מְעוֹן קְרִינָן בִּיָּה. וְהַרִי הַדְּבָר מְפּוֹרֵשׁ בִּירוּש' דְּהֵיכָא דְבָא בִיאָה אָסוּרָה בְּשׁוּגַג מְגוֹנָקָה מְעוֹן קְרִינָן בִּיָּה: וְמָה שְׁפַתְבְּנוּ בְּפִי הִירוּש' דְּפָרִיף אִמְתַּנִּיתִין כֵּן פִּירֵשׁ הַרְבַּ פְּנֵי מִשָּׁה הַמְפָרֵשׁ וְכֵן עֵינְךָ (וְאִף דְּכַבְּמְדָבֵר רַבָּה פ"ט אָמְרוּ מִבְּלַעֲדֵי אִישׁוֹ פָּרַט לְשַׁקְדָּמָה שְׁכִיבָה אַחֲרַת לְאִישׁוֹ שְׁאִם שָׁכַב עִמָּה בְּעֻלָּה אַחַר כֵּן אִין הַמִּים בּוּדְקִין אוֹתָהּ וְהָא תְּנִינָן כְּשֵׁם שְׁהַמִּים בּוּדְקִין וְכו' כְּלִשׁוֹן הִירוּשְׁלַמִי הַנּו' כְּנֹו ע"ש וְלְכַאוּרָה מְשַׁמַּע דְּפָרִיף אַהָא דְמִבְּלַעֲדֵי אִישׁוֹ דְמַפִּיק מִנָּה שְׁאִם שָׁכַב בְּעֻלָּה עִמָּה וְכו' וּפְרִיף מְהָא דְכְּשֵׁם וְכו' דְשֵׁם בְּמַדְרָשׁ לֹא קָאִי אִמְתַּנִּי'.

מ"מ נְרָאָה עֵינְךָ כְּדַכְתִּיבְנָא בְּעֻנְיֵיֹתִין דְּהָא דְשָׁכַב עִמָּה בְּעֻלָּה אַחַר הַבּוּעֵל מְפָקִינָן לָה מוֹנָקָה הָאִישׁ מְעוֹן וְכַמ"ש בִּירוּשְׁלַמִי פ' עֲגֻלָּה עֲרוּפָה הַלְכָה ט' וּמְקַרָא דְמִבְּלַעֲדֵי אִישׁוֹ יְלַפִּינָן לְקַדְמָה שְׁכִיב' הַבּוּעֵל אִף שְׁלֹא בָּא בְּעֻלָּה עֲלֵיהָ כָּלָל כַּמ"ש בְּתַלְמוּדִין בִּיבְמוֹת דָּף נ"ח.

וְלִכּוֹן נְרָאָה לְהַשׁוֹת הַבְּבָלִי וְהִירוּשְׁלַמִי וְהַמְדְרָשׁ דַּמ"ש בְּמַדְרָשׁ שְׁאִם שָׁכַב בְּעֻלָּה עִמָּה וְכו' צ"ל וְאִם שָׁכַב בְּעֻלָּה עִמָּה אַחַר כֵּן וְכו' וְהוּא עֲנִין אַחַר וְזֶהוּ דִין הַמְשֻׁנָּה דְאִם בָּא בְּעֻלָּה עֲלֵיהָ בְּדָרָךְ אִינָה שׁוֹתָה וְאִינָה אוֹכְלַת בְּתַרוּמָה דְהַמִּים אִינָם בּוּדְקִין אוֹתָהּ וְקָאֵמֵר בְּמַדְרָשׁ הָכִי מְשׁוּם דְלֹא קָאִי אִמְתַּנִּי' וּבְעֵי לְאַתּוּי הָךְ פִּירְכָא וְשִׁנּוּיָא.

אָבֵל בִּירוּשׁ' דְקָאֵי אַמְתַּנִּי לִיכָא הָד ס פּא דְהַמְדַרְשׁ וְזֵה נִרְאָה עֵיקָר אַף שְׁיֵשׁ לוֹמֵר לוֹמֵר
בְּדַרְדְּרָא אַחֵר). וְהַרְמַב"ם לֹא הִבִּיא דְאִין הַמִּים בּוֹדְקִין בְּעוֹן בְּנֵי וּבְנוֹתָיו וּכְבָר רָאוּ כֵן
תְּמָהוּ הֶרֶב מִשְׁנָה לְמַלְךָ וְהֶרֶב מֵהַרְח"א בְּעֵץ הַחַיִּים מִשֵּׁם הֶרֶב מְהַרְשֵׁ"א.

אַמְנָם בְּפִסְקֵי הַתּוֹס' סוּף פ"ק דְסוּטָה כְּתוּב וְז"ל בָּא עָלֶיךָ בְּדַרְדְּרָא אִין הַמִּים בּוֹדְקִין וְגַם
עַל עוֹן בְּנֵי וּבְנוֹתָיו וְאַפְּי' פְּנוּיָה עַכ"ל וְהִינּוּ פְסוּגֵינִת פ' עֲגִלָּה עֲרוּפָה דָף מ"ז ע"ב וּכ"כ
הַתּוֹס' בְּשָׁבוּעוֹת דָף ה'.

וְחִוְרָנוּ לְדַבְרֵי הֶרֶב מִש"ל שְׁהִבְאֵתִי דְמַהְדֵּר לְאַתּוּנֵי רְאִיּוֹת דְבִשְׁוֹגַג אִם בָּא בִיאָה אֲסוּרָה
הַמִּים בּוֹדְקִין דְעוֹד יֵשׁ לְהַרְגִישׁ דְהָד בְּרִינְתָא דִירוּשְׁלָמִי פ"ק הַבְּבָאָה רִישׁ פ' כְּשֵׁם וְהוּא
ז"ל גּוֹפִיָה הִבִּיאָהס"ב דְסוּטָה דִין י"א וְהָרִי מְהַבְרִינְתָא גּוֹפָה דְמִינְתִי דְנִבְדְּקַת עַל כָּל בִּיאָה
וּבִיאָה שְׁהִיא מְקַבְּלַת הַבְּעַל אַחֵר הַבּוֹעֵל מוֹכַח דְבִשְׁוֹגַג הַמִּים בּוֹדְקִין כְּמַבְנֵאָר וְעֵינֵן בַּח'י
קְדוּשִׁין לֹא מְקַמְאֵי דָף ז"ך.

וְיֵשׁ לְחַקוֹר הַאי גְבָרָא פְרִי"צָא שְׁאִינוּ מְגוֹנָה מְעוֹן דְאִין הַמִּים בּוֹדְקִין אֵת אֲשֶׁתּוּ אִי הָא
גְבָרָא ת"ב לְמִי"תֵב בְּתִשְׁוּבָה שְׁלִימָה אִי תִשְׁוּבְתוּ אֶהְיָא לִיה שְׁיֵהִי הַמִּים בּוֹדְקִין אֵת
אֲשֶׁתּוּ אוֹ לֹא. וְהִנֵּה הֶרֶב הַגְּדוֹל מְאִרְיָה דְאַרְעָא דִישְׂרָאֵל הֶרֶב הַמְגִ"ן ז"ל בְּקַרְבֵּן חֲגִיגָה
סִימָן פ"ב הַבִּינָה וְגַם חֲקָרָה לְחַקִּירָה זו.

וּמִשְׁמַע מְדַבְרֵי וְז"ל דְנֻטָה דְעַתּוּ דְתִשְׁוּבְתוּ מַעֲלַנ"א אִית לָהּ וּמִיָּא בְדָקִי לָהּ. גַּם הֶרֶב
הַמְּנוּבָהק מֵהַר"ר מְאִיר יִצְחָקִי ז"ל בַּס' אוֹר יְקָרוֹת בְּחִידוּשֵׁי הַרְמַב"ם בְּדִין זֵה פְּשִׁיטָא לִיה
טוֹבָא דְתִשְׁוּבָה מְהִנְיָא וְתִמָּה עַל הַרְאָב"ד וּמָרְן בְּרִאֲיָתָם מִשְׁמַעְתָּא דְרִישׁ אַרוּסָה הַבָּא עַל
אַרוּסָתוּ בְּבֵית חֲמִיּו דְאִי כְהַרְמַב"ם אֲמַאי אֲצִטְרִיף קְרָא וְתִפּוֹק לָהּ דְאִינוּ מְגוֹנָה וְקִשְׁיָא
לִיה לְהֶרֶב הַנּוֹז' דְאִי מְהִתָּם הִיכָא דְעַבְד תִּשְׁוּבָה מְגוֹנָה הוּא וְאַצְרָכָא עֵינֵן.

הַבִּיטָה וְרָאָה עַד הִיכָן כַּח סְבָרְתוּ בְּזֵה עַד דְאַתְמוּהִי קַמְתָּמָה עַל הַרְאָב"ד וּמָרְן: וְאוּלָם
הֶרֶב מִשְׁנָה לְמַלְךָ בְּדִין זֵה פְּשִׁיט אִיפְכָא מְסוּגִיָא יְבָמוֹת וְקְדוּשִׁין דְאִי אֲמַרְתָּ דְמַהְנֵי תִשְׁוּבָה
מָה הַקְּשׁוּ שֵׁם אֱלָא דְקַמָּא לָהּ כְּשִׁהִיא אַרוּסָה מִי בְדָקִי לָהּ מִיָּא אִימָא דְמִינְרִי כְּשִׁאֲחֵר שְׁיִזְע
שְׁנִסְתָּרָה עֲשֵׂה תִשְׁוּבָה לְגַמְרִי אֱלָא וְדִאי דְאַפְי' עַל הַשְׁוֹגַג לֹא מְהִנֵּי תִשְׁוּבָה כְּדִי שְׁיִבְדְּקוּ
הַמִּים וְכַתְּבָה שְׁהַדְבָרִים לְפִי פְשִׁטָן כְּףֵהֶם מוֹרִים דְגִזְרַת הַכְּתוּב שְׁלֹא יַעֲשֶׂה הַמְקוּם גַּם זֵה
אֱלָא לְמִי שְׁלֹא בָּא בִיאָה אֲסוּרָה כָּל יְמֵי וְתִמָּה עַל הֶרֶב הַמְגִ"ן עַש"ב.

וְאִיבְרָא דְהַרְאָנָה דְמִינְתִי מְסוּגִיָת יְבָמוֹת וְקְדוּשִׁין נִרְאִית רְאִיָּה טוֹבָה תּוֹכַח"ת מְגוֹלָה.
וְכִינְצָא בָּהּ יֵשׁ לִי הַהֲדִיּוֹט לְהִבִּיא רְאִיָּה מְהִירוּשְׁלָמִי פ"ק דְסוּטָה שְׁהַנְכַרְנוּהוּ לְעֵיל דְפְרִיף
אַמְתַּנִּי דְבָא עָלֶיךָ בְּדַרְדְּרָא מְדַתְנִי בּוֹדְקִין עַל כָּל בִּיאָה וּבִיאָה שְׁמַקְבְּלָהּ בְּעֵלָה אַחֵר הַבּוֹעֵל
וּמַאי פְרִיף הִיא בְּדַעְבַּד תִּשְׁוּבָה.

וְאַשְׁמַעָה אַחַד קְדוּשׁ מְדַבֵּר עֲמִיתָנוּ בַּתּוֹרָה שְׁרָצָה לְהַכְרִיחַ דְתִשְׁוּבָה לֹא סְגִיָא דְהָא כְּתַב
הַרְמַב"ם פ"א מְהִלְכוֹת תִּשְׁוּבָה דְיוֹם הַכַּפּוּרִים מְכַפֵּר עַל הַקְּלוֹת אִפְי' לֹא עֲשֵׂה תִשְׁוּבָה
וּמְדַבְרֵי הַרְמַב"ם בְּדִין זֵה שְׁכַתְּבָה כָּל אִישׁ שְׁבָא בִיאָה אֲסוּרָה מִימֵי אַחֵר שְׁהַגְדִּיל וְכו'
אִפְּלוּ בָּא עַל אַרוּסָתוּ בְּבֵית חֲמִיּו וְכו' מוֹכַח דְאַפְי' אִם בָּא בִיאָה אֲסוּרָה מְעֲשֵׂה אוֹ מְדַרְבְּנָן
זֵה רַבּוֹת בְּשָׁנִים וּכְבָר עֲבָרוּ כְּמָה יוֹם הַכַּפּוּרִים לֹא מְהִנֵּי וְהָרִי עַל הַקְּלוֹת עֲצוּמוּ שְׁל יוֹם
וְשְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח מְכַפֵּר אִפְי' לֹא עֲשֵׂה תִשְׁוּבָה וְאִי אֲמַרְתָּ דְעַנְנָן זֵה הוּי מְעִין דּוּגְמָא דְעֵלְמָא

אמאי לא תהני ליה כפרה דיום הכפורים דעדו עליה וניקרי ביה מגנקה מעון אלא ודאי דנדון שלפנינו שגא ושגא מעלעא וכי היכי דמוכח מהרמב"ם דיה"כ לא מהני שכן כתב שגא ביאה אסורה מימיו אחר שהגדיל וכו' הוא הדין דנימא דתשובה לא מהני זהו תנרף דבריו נר"ו: ונומיתי לו דהא לא מכרעא לומר דתשובה מעליא לא סגי דאימור דבשגם הוא בצ"ר ויום הכפורים לא סגי ליה הנה מקום לומר דתשובה עם יום הכפורים סגי ומסגי דכל כמה דשב בתשובה ויחר"ט חרט"ה גדולה והחזיק בדרך תשובה עד עקר"ה להאי ביאה אסורה ורחמנא אחשיביה מבלי באי ביאות אסורות דתשובה ויה"כ יש בינדם למחול"ת פאלו לא חטא אז יקראהו מגנקה מעון עונים אחריו מקודש אימא דתסגי ליה.

אך ראית הרב מש"ל בריאה וטובה. ואולם אני זעירא מסתפק קצת במאי דפשיטא להרב מש"ל דגזרת הכתוב הוא שלא יעשה נס זה כי אם למי שלא בא ביאה אסורה דדילמא לעולם דתשובה מהניא והא דמשמע מהני סוגי דבבלי ביבמות וקדושין ומהירוש' הנז' דתשובה לא מהניא היינו לדין דאנחנו לא נדע אם נראה מבפנים ושוה מבחוץ בתשובתו דהגם דעין רואה בצ"ר בנפשו האדם יראה לעינים אשר צ"ם לו צו"ם בעל בכי וחקותו מוכיח ופניו מפנ"י התענית ושק ואפר יציע מי שת בטוחות אם עשוי אדם להצבי"ע ונהרי הוא פרוש מה חובתי מאנשי הר צבועי"ם ובקרבו ישים ארבו שבע ושבעים תועבות בלבו אמטו להכי אשר אין הדעת מכריע בזה ומשפחת לה האיש מקד"ש על פי הראיה ונפשו לא חיה מגן שוין כלפי ל"א לכן כל שגא ביאה אסורה לא סמכינו למחות את השם מפני מראית העין רואה שעשה תשובה דדילמא עוד טומאתו בו ואין תשובתו פהוגן.

האמנם אי הנה בידן למען דעת דעביד תשובה מעליא ועינא ולבא פי הדדי גינהו אף שגא ביאה במזיד כל דעביד תשובה אמיתית עון עצמו נמחק ומגנקה מעון קרינו ביה יפה לבדיק"ה והמים בודקין את אשתו: ומעין דנגמא פתבנו בענייתנו בנומן טעם דמי שנתחייב מלקות ומיתת ב"ד ושב בתשובה בסיוגופים ותעניות לא מהניא לפטור עצמו ממלקות ומיתת ב"ד כדמוכח הש"ס והפוסקים וטעמא כי אין אתנו יודע אם תשובתו פהוגן פדת מה לעשות או ומפטר נפשיה ממלקות ומיתה כמו שפתבנו במקומו וכן בחקירות אחרות לא ע"ט האסף.

ואגב רהטאי אנא נפשאי שפרא מילתא באנפאי דכף הוא בירורן של דברים דתשובה מעליא מהניא וסגי ומים בודקין את אשתו אלא משום דמספקא לן בתשובתו לא משקינן לה כדאמרן.

מריש הנה אפינא דסברתין נהירא לן אי בעית אימא קרא ואי בעית אימא סברא ואי בעית אימא גמרא. אי בעית אימא קרא מקרא אני דורש דכתב רחמנא ונקה האיש מעון.

ומשמעותי דקרא דאף כי זאת לפנים הנה בו עון כל שניקה הימנו מגנקה הוא. ולא פתיב ולא הנה לאיש עון אלא ונקה מעון אמר רחמנא ומשמע דהנה בו עון ונקה בתשובה כדאמרו ביומא דף פ"ו לפי שנגמר בחורב תשובה ונקה וכו' מנ"ל דתניא וכו' הא פיצד מנקה הוא לשבים ע"ש אלמא מתפרש הטב ומרנוח ונקה האיש מעון דעבד תשובה.

ואין זה דומה למ"ש מהריק"ו שרש קל"ט וישאר רבנאותא דאחר הנחתם התלמיד אין לנו לדרוש מעצמנו פכתוב לענין דינא. דהא האי קרא דור"ש אין לה אלא משמעותיה דקרא הכי הוי והדבר ברור: ואי בעית אימא סברא הדעת נותנת דתשובה מהניא דהרי פסק הרמב"ם כמ"ד דבעלי תשובה עדיפי מצדיקים גמורים וטעמא טעים שטעם טעם החטא ופי' ומאחר דרב המקום ביניהם ובמקום בעלי תשובה אין צ"ג יכולים לעמוד דבעלי תשובה עדיפי מצ"ג איהו אפשר דבעל תשובה בענין זה מגרעות נתן מצדיק והנה הוא רם ונשא ומקומו מושכ"ר במעלו"ת אח"ז טפי מצדיק.

ותו דאמרו פרק בתרא דיומא דשב מאהבה זדונות נעשות לו פזכיות איפו השתא האימי אנש דזוהי ביא"ה חשבה ליה לזכו בתשובתו מאהבה וקרין ביה שאינו מנוקה. ותו דקי"ל דאין דבר עומד בפני התשובה.

ותו דלפום מאי דאסיק הרב מש"ל דאף אם בא במזיד ביאה אסורה ושכח בשעת השקאה מים בודקין את אשתו עש"ב. היתכן דשב תשובה מעליא יוצא בגרעון ממזיד ושכח.

ומה גם לפי מ"ש הרב מש"ל דאף שוגג ועשה תשובה אין זו תשובה לענין זה ושאינו מנוקה הוא אין זו סברא דשכח והוא מזיד עדיף משוגג ועשה תשובה גמורה. ואי בעית אימא גמרא יש להוכיח כמ"ש מהא דאמרינן ביבמות דף צ"ה ע"א אותה שכיבתה אוסרתה ואין שכיבת אחותה אוסרתה ש"יכול נהלא דין הוא ומה במקנה שפא על איסור קל נאסר האוסר מקום שפא על איסור חמור אינו דין שפאסר האוסר.

ואוקמה ר' יוחנן בסוטה ופריה סוטה למאן אלימא לבעל בא עליה בעל אסרה עליה דבועל מאי איריא בא עליה אפי' נתן לה גט אפי' אמר אין אני משקה. אלא סוטה לבועל האי איסור קל הוא איסור חמור הוא דהיינו אשת איש אלא אמר רבא אשת איש וכו' ע"ש: ויש לדקדק דמשמע דמקמי דאתא רבין ואמר משמיה דר' יוחנן אשת איש הוו סברי בבבל דר' יוחנן הנה זה עומד בפירושו בברייתא דהוא סוטה וקשיא להו בבבל עליה מאי איריא בא עליה אפילו נתן לה גט וכו' ואתא רבא ואוקמה באשת איש אלמא מדברי שא נא הונכר אלא רבא שמעין דהאי פירכא דפריה אפירושא דרבי יוחנן בברייתא דאוקמה בסוטה פרכי לה בבבל ומשני רבא ואוקמה באשת איש אלמא עד השתא סבור מינה בבבל דר' יוחנן הכי אוקמה בסוטה אלא דכי אתא רבין אמר ר"י אשת איש אכל מקמי הכי סברי דר' יוחנן עמד בשמועתו ופירושו בברייתא וק"ל דאיהו ר' יוחנן דאתא על הא דפרכי על אוקמתא דר"ל ביבמה מאי איריא בא עליה שני אפי' נתן גט ואפי' חלין והפונה כמ"ש התוס' דלא דמי לאחות אשה דאתאן לאוסרה ע"י ביאת איסור אכל כאן הדבר תלוי בזיקה ומפח קושיא זו אמרינן אלא אמר ר' יוחנן סוטה וא"כ ר' יוחנן דאתי לתרוצי הברייתא בתר דנדחה פירוש ר"ל איהו אוקמה בסוטה ונהלא מעין דוגמא דפריה אפירוש' דר"ל איכא למפרך גם לפירושו בסוטה דמאי איריא בא עליה אפי' נתן גט וכו' דאלמא לא דמי לאחות אשה שפאנו לאוסרה מפח ביאה דסוטה לא תלי' אלא בשתיית המים כדפירש רש"י.

ונראה דאפשר דרבי יוחנן אפשר דפליג על זה דאם אמר שאינו רוצה להשקותה יכול לחזור בו ולהשקותה. דהא דהש"ס דשוב אינו יכול להשקותה ואסורה לבועל לעולם אינו פשוט וכמ"ש התוספות תימה דמנ"ל דשוב אינו יכול להשקותה.

וכינן דמצד הסברא יש מקום לומר דאף אם אמר איני משקה מצוי תו למיהדר ולהשקותה. אפשר לומר דר' יוחנן הכי סבר לאמת דיכול להשקותה ולחזור ממאי דאמר איני משקה.

ואע"ג דאמרינו בעלמא דר' יוחנן סבר הלכה כסתם משנה והתוס' מוכחי לה ממתניתין ר' יוחנן לא סבר במתניתין הכי, וכבר עין רואה דהתוס' לא פתבו אלא דיש להוכיח קצת מינה. וגם בחלוקת נמן לה גט וקור וקדשה והכניסה לחופה אפשר דפליג ר' יוחנן וסבר דיכול להשקותה.

וכן משמע קצת בירושלמי שילהי פ' ה'ה מביא דאיבעיא להו אם קנא לה ונסתרה וידע בה וגרשה והחזירה ונסתרה שמת ולא בדיקו לה המים טהורה היא או מאחר שאין המים בודקין את האשה שהיא אסורה לביתה טמאה היא ופ"י הרב המפרש שהרי אחר הסתירה החזירה ואינו מגונה מעון ע"ש.

ומשמע דלא קמבעיא ליה אלא בגרשה והחזירה ובא עליה ואח"כ נסתרה ושמת דכיון דהחזירה ובא עליה אינו מגונה מעון אבל גרשה והחזירה והכניסה לחופה והשקה על סתירה קמייטא פדין עבד והמים בודקין אותה דהא מדנקט בבבלי נסתרה אחר חזרה משמע דלא מספ"ל אלא אם בא עליה אחר חזרה דאי לא מבעיא ליה אלא בהכניסה לחופה ומספ"ל אי בהא אמרי' דקעבר על דברי חכמי' שפנסה לחופה בודקין אותה או לא.

לא ה"ל למנקט ונסתרה אחר חזרה אלא ש"מ פדאמרו (ודברי מהרש"ל בסוטה בהגהותיו דף ל"ח אין בהם טהרה): ויש לדחות דלעולם דהירוש' סבר כמלמודין דאם גירשה אפינו החזירה והכניסה לחופה שוב אינו יכול להשקותה.

והיינו לכתחילה אבל אם השקה כיון דלא בא עליה המים בודקין אותה. וכד דייקת פורתא ליתא דלתלמודין משמע דאם נמן לה גט והחזירה והכניסה לחופה והשקה אותה בדיעבד על סתירה קמייטא אין המים בודקין אותה וכן אם אמר איני משקה ושוב חזר בו והשקה בדיעבד אין המים בודקין אותה.

דאי אמרת דבדיעבד מים בודקין אותה מאי פריה מאי איריא בא עליה אפ"ל נמן גט ואמר איני משקה הרי הכי דאמר איני משקה ונמן גט בדיעבד אם השקה מותר האוסר אבל בא עליה אסרה לעולם ולהכי נקט תנא בא על איסור קל.

ותו דלכי מפלגת בין לכתחילה לדיעבד צ"ל דהיינו מדרבנן דמדאורי' על הרוב ליפא לפלוגי נאנן אקרא דכתיב אותה קיימינן. אלא משמע דלתלמודין כי נמן גט ואמר איני משקה אפ"ל אם השקה אינה נבדקת ומהירושלמי משמע איפכא.

הו אמת דהירושלמי הלז קשה דמאי קמבעיא ליה דכיון דהחזירה ובא עליה לאו מגונה מעון הוא ומאי קמבעיא ליה אם המים בודקין אשתו לדעת הרמב"ם שכתב דאם בא ביאה אסורה מימיו לאו מגונה מעון הוא זו כיון שנסתרה אסורה לבעלה מדאורי' ויתא עד שתשתה וכיון שהחזירה נשוא עון.

וּלְפֹנִים מֵאֵי דְכַתִּיבָנָא בְּעֵינֵי תִּין עַל דְּבָרֵי הַרְמַב"ם לְקַמְן פ"ג דִּין ר' דְּלִדְעַת רַש"י וְהַתּוֹס' וְהַרְמַב"ם אֵיכָא פְּלוּגְתָא דְתַנָּאֵי בְּפִירוּשׁ וְנִקְהָ הָאִישׁ מְעוֹן דְחַד סָבַר דְסָפִיד קָרָא עַל בִּיאָתוֹ אַחַר שְׁנִסְתְּרָה בְּאִשְׁתּוֹ אֲמָרוּ וְחַד סָבַר דְהָאֵי עוֹן הוּא עוֹן עֲצֻמוֹ בֵּין בְּזוּ בֵּין בְּאַחֲרַת וְכַתְּבֵנוּ שֶׁם בְּעֵינֵי תִנוּ דְהִירוּשְׁלָמִי אֲזִיל בְּשִׁיטַת מֵאן דְסָבַר דְלֹא קִפְדִּינוּ רַק שָׂבָא עֲלֵיהּ אַחַר שְׁנִסְתְּרָה ע"ב.

לְפִי זֶה מְתִישֵׁב קֶצֶת מֵאֵי דְקָמֵן דְכִינּוּן דְהִירוּשְׁלָמִי סָבַר דְהֵגֵם פִּי בַעַל הָאִשָּׁה מְרוּבָה בְּגַד"ם גַּם בְּכַנְפֵי וְנִמְצְאוּ אִיסוּרֵי בִיאָה כֹּל שְׂלֵא בָּא עֲלֵיהּ אַחַר שְׁנִסְתְּרָה מוּלֵיהּ וּמְבִיא אִשְׁתּוֹ וּמִשְׁקָה עַל כּוֹן אִיבְעֵי לֵיהּ אֵי הָאֵי דְקָפִיד קָרָא הֵינּוּ בְּנִשְׂוֹאִין אֵלּוּ דְקָנָא לֵיהּ דְּוָקָא וְכָל שְׁגָרְשָׁה נְתַפְרְדָּה הַחֲבִיל' וְהֵגֵם דְמָה שְׂבָא עֲלֵיהּ בְּנִשְׂוֹאִין אַחֲרוּנִים הוּא בִיאַת אִיסוּר אִינוּ מְעַכֵּב בְּדִיקְתָּהּ פִּי הֵיכִי דְלֹא מְעַכְבֵּי בִיאוֹת אִסוּרוֹת אַחֲרוֹת כִּינּוּן דְאִיפְסִיקוּ לְהוּ גְרוּשִׁין.

אוּ דְלֵמָּא דְכִי לֹא קָפִיד קָרָא הֵינּוּ בִיאוֹת אִסוּרוֹת בְּאַחֲרוֹת אֲבָל בְּזוּ הַפֶּל מְעַכֵּב וְגְרוּשִׁין לֹא מְפָסְקִי וּא"כ לֹא בְּדָקִי לֵיהּ מֵאֵ: וְע"פּוֹ נִיחָא מֵאֵי דְאִיכָּא לְמִידָק דְהַרְמַב"ם פ"ה דִּין ו' הִבִּיא תַחֲלַת הִירוּשְׁלָמִי הִזָּה דְגִירָשׁ כְּמִי שְׁמַחַל ע"ש וְהִשְׁמִיעַ הַף בְּעֵינֵי הַקְרוּבָה אֲלִיוּ.

וּלְפֹנִים מֵאֵי דְאֲמָרֵן נִיחָא דַס"ל לְהַרְמַב"ם כֹּכָל אֲשֶׁר דְבָרְנוּ דְאֵי אִיבְעֵינָא לְהוּ בִירוּשְׁלָמִי הֵינּוּ לְפִנֵּי שִׁיטְתֵיהּ דְמִנְקָה מְעוֹן בְּאִשְׁתּוֹ אֲמָרוּ עַל כּוֹן מְצָא מְקוֹם לְמִיבְעֵי אֲבָל לְמֵאֵי דְקִי"ל דְכָל שְׂבָא בִיאָה אִסוּרָה מִיָּמֵי אֵין הַמִּים בּוֹדְקִין פְּשִׁיטָא דְאָרְף זֶו לֹא בְּדָקִי לֵיהּ מֵאֵ וְאָרְף פִּי שְׁתִּיא מְגוֹן שְׁוִיא לֹא מְהַנִּיא: הֵן אֲמַת דְלְפִי מַה שְׁפִירְשָׁנוּ בִירוּשְׁלָמִי בְהַף בְּעֵינֵי דְאֲזִיל לְשִׁיטְתֵיהּ בְּמִנְקָה מְעוֹן דְאִינוּ אֵלָּא כְּאֲשֶׁר בָּא אַחַר שְׁנִסְתְּרָה וְגַם לְפִי מַש"ל דְמוֹכַח מִהִירוּש' דְגִירָשָׁה וְהַחֲזִירָה וְהַכְּנִיסָה לְחֻפָּה וְהַשְׁקָה אִסְתִּירָה קַמִּיִתָּא הַמִּים בּוֹדְקִין אוֹתָהּ ק"ק עַל הַתּוֹס' בְּסוּטָה דָּרְף י"ח שְׁהִבִּיאוּ הִירוּש' הִזָּה בְּסִתְּמָם וּפְשִׁטוּ וּפְנִימִיּוּתוֹ הֵנִי דְלֹא כְּכַבְלֵי דְפְשׁוּטוֹ דְהַבְּעֵינָא הִיא אֵי אֲמָרִינוּ דְמִנְקָה דְאִשְׁתּוֹ אֲמָרוּ הֵנִי הַפָּדַ הַש"ס בְּדָרְף מ"ו דְאִפִּי עוֹן בְּנִי וּבְנוֹתָיו וְאִפִּי פְּנוּיָה וְנִקְיֵט הֵכִי לְהַלְכָה בְּתוֹס' בְּשִׁבְעוֹת דָּרְף ה' וּבְפָסְקִי הַתּוֹס' דְמְכִילִתִּין וּא"כ נִמְצָא דְבְּעֵינֵי הִירוּש' הֵנִי דְלֹא כְּהַלְכָתָא כַּמ"ש לְדַעַת הַרְמַב"ם וְגַם פְּנִימִיּוּתוֹ דְדִיִּיקִינוּ מִיָּנִיָּה דְאֵם לֹא בָּא עֲלֵיהּ אַחַר נִשְׂוֹאִין שְׁנֵיִים מְצִי לְהַשְׁקוֹתָהּ וְאֵם לֹא נְבַדְקָה טְהוּרָה הִיא וּמִוִּתְרַת לְבַעֲלָהּ כְּמִדּוּבָר הוּא הַפָּדַ הַסּוּגִיא דִּיבְמוֹת הַנּוֹכַר וְכַמ"ש הַתּוֹס' שֶׁם דְכָל שְׁגִירָשָׁה אוּ אֵל הָאִשָּׁה אֲמַר שְׂלֵא לְהַשְׁקוֹתָהּ שׁוּב אִינוּ יְכוּל לְהַשְׁקוֹתָהּ וּמֵאַחַר שְׁכֵן דְאִין תּוֹכּוּ כְּבָרוּ שֶׁל הִירוּשְׁלָמִי הִלְכָה אֲמֵאֵי מִיִּיתֵי לֵיהּ בְּסִתְּמָם.

וּמְלַבֵּד זֶה גַּם מִדְר' יוֹחֲנָן דְאֹקְמָא לְבְרִיִּיתָא הַנּוֹכַר בְּסוּטָה ש"מ דְכָל שְׂבָא עֲלֵיהּ אִסְרָה עַל הָאוּסֵר לְעוֹלָם דְאֵי אֲמַרְתָּ דְאֵי גִרְשָׁה וְהַחֲזִירָה וְנִסְתְּרָה וְהַשְׁקָה וְלֹא נְבַדְקָה מִוִּתְרַת לְבַעֲלָהּ וְלַבּוֹעֵל הֵיכִי קֵא' דְאֵם בָּא עֲלֵיהּ אִיסוּר קַל נְאָסֵר הָאוּסֵר הָא מְשַׁכַּחַת לֵיהּ דְבָא וְלֹא נְאָסֵר הָאוּסֵר וְאִין כָּאן אִיסוּר לְבַעֲלָהּ וְלַבּוֹעֵל.

וְמַה דְמוֹת יַעֲרֹן לְאַחוֹת אִשָּׁה. וְנִמְצָא דְהַבְּרִיִּיתָא זֶו לְדַעַת ר' יוֹחֲנָן דְתַנִּי דְאֵם בָּא עַל אִשְׁתּוֹ סוּטָה נְאָסֵר הָאוּסֵר אִיפְשִׁיט' בְּעֵינֵי דִירוּשְׁלָמִי דְמִשְׁמַע דְהוּא אִיסוּר עוֹלָם כְּדְמוֹכַח מ"ש הַתּוֹס'!

למאי דדחי הש"ס בנתן גט ואמר שלא להשקותה. ואמאי הביאו התוס' בעית הירושלמי בסתם.

ונה טוב טעם להרמב"ם דהשמיט בעית הירושלמי מלבד מש"ל דס"ל דמסוגלן איפשיטא כמו שצאמר חזונונו על הראשונות דהכי אשפחן בירוש' דפשיטא ליה דנותן גט כל שלא בא עליה המים בודקין את אשתו ואפשר לומר דהכי הוא סבר ר' יוחנן פמדובר לעיל.

והיינו דלא חגיז למאי דדחי הש"ס אפי' נתן גט וכו' והא דכי אתא רבין אמר ר' יוחנן באשת איש היינו מכח הברייתא דמייתי בתר הכי אמטול הכין הדר ר"י משמעתייה דאשפח ברייתא דמפרש לה באשת איש.

ומיהו למאי דסבר' דפירוש הברייתא סוטה אי איתא דתשובה לא מהניא מגזרת הפתוב כדעת הרב מש"ל מאי ק"ו איכא מסוטה לאחות אשה ואיכא למיפרך מה לסוטה דהחמיר בה רבנן טפי מפל התורה דתשובה גמורה דבעלמא בכל התורה אימתני ותקיפא פי רבה היא גבי השקאת סוטה תיוב"ת לא חזינא דמהני' ואינו מנוקה מעון קרינו ביה ואין ללמוד מינה לאחות אשה כיון דאשתני סוטה לחומרא טפי מפל התורה.

דארף שפשה תשובה מיקרי אינו מנוקה מעון ובכל איסורי תורה תשובה פדינה מעליא והראשונות נא תזכרנה ונהדר כדמעיקרא לפני העון וכן אם בא על אחות אשה ועבד תשובה הראויה עון נמחק ונהדר כדמעיקרא דאסיר באחות אשה היינו דנהדר כדמעיקרא מקמי העון לא כן בסוטה ומאי ק"ו איכא.

אלא משמע דדינא הוא דהשקאת סוטה ככל התורה דתשובה מהניא ומנוקה מעון נחשב הוא וא"כ שפיר הנה דן ק"ו אי לאו דכתיב אותה ויש לדחות: ומיהו בשגם דמדינא אי שוב בתשובה מעליא מנוקה מעון הוא יען בוחן לבות אלהים ולא אתנו יודע אי עבד תשובה ולקבו שלם כל שפא ביאה האסורה לו מימיו לא משקינן לאשתו.

ובשגם איכא אומדנא דמוכח דהיא תשו' שלימה לא פלוג רבנן. וכמו שהוכיח המש"ל מסוגיות יבמות וקדושין וכמו שהוכחנו מהירושלמי.

אלא דממ"ש בשבועות דף ה' אלא מעתה גבי סוטה דכתיב ונעלם מעיני אישה מפלל דהוא ידע מעיקרא אי הנה ידע מי בדקי לה מיא ונתניא ונקה וכו'. יש לעמוד על מ"ש בעניינתין דמדינא תשובה מהניא דהרי הכא אקרא קאי דכתיב ונעלם וקאמר אי הנה ידע מי בדקי לה מיא ונהא אינו מנוקה מעון ומאי פריך דארף דמשום ספיקין.

אי עבד תשובה מעליא אי לא לא משקינן לה מ"מ לאסבורי קראי שפיר מציינן לאוקמיה אדינא דדינא הוא דעבד תשובה מנוקה הוא וכאשר כתבנו לדעת ר"י בפירושא דברייתא הנז' דקאי אקרא אותה פמדובר וא"כ ליתא דארף דידע מעיקרא אי עבד תשובה מעליא מנוקה מעון קרינו ביה.

וגם למ"ש התוס' שם דאם לא בא ענייה משנסתרה אינו מנוקה משום דכיון דשכח מוכיח שלא הקפיד וכו' ע"ש אפתי נימא דעבד תשובה להא דלא הקפיד שעיי"ז בא לידי שכחה ונקה האיש אלא ודאי דתשובה מדינא לא מהניא.

ונראה דאין מפאן ראיה דהמקשן והתראון דלא חשו להך אוקמת' דעביד תשובה יש בהם בנותן טעם כעיקר דאין הסברה נותנת דדין סוטה לא הניא אלא פשנעלם וחסא ועביד תשובה אמנם כשלא נעלם ולא חטא כלל אין דין סוטה נוהג.

דקא איכא למ"ד דצדיקי' עדיפי מבעלי תשובה ויותר ראוי דנס זה יגלה ויראה בצדיקים גמורים החרדים אל דברו מתחילה ועד סוף. ובלאו הכי לא מסתבר כלל דדין סוטה לימיה אלא בחטא ועביד תשובה ומ"ה הקשה המקשה ולא חש דלוקמה בתשובה דלא מסתברא כלל וגם המתיר מה"ט נסוג אחר ותריץ יתיב באנפא אחרניא קושטא דמילתא: ועוד אני אומר דלפי סוגי' סוטה דף מ"ז דעון בניו ובנותיו מעפבי לבדיקת המים והכי תפסי לה התוספות בשבועות דף ה' ובפסקי תוס' סוטה והרמב"ן בבניאורו עה"ת דאם עשו תשובה בניו ובנותיו על עונה ועינינו הרואות דברי הצומות ונעקתם עם כל זה לא משקינן לה ואין לומר דקא דחיישינן טובא אם תשובתו מעליא אף דחזינן ליה תריץ יתי"ב ומספיקא לא משקינן לה היינו דוקא בעון עצמו התם הוא דמחמרינן טובא אבל גבי בניו ובנותיו יש להקל מפי חזיתנהו באמדינא דמוכח דתשובתם תשובה אלא אבות על בנים פי הדדי נינהו ואי אתרע בהו מילתא נדבר עבירה בין בדיניה בין בבניו ובנותיו תו לא משקינן לאשה זאת משום חומר בקודש שלא למחוק השם בכדי דאימור לבם לא נכון ואשר עין בעין נחזי אנן לא למראה עינינו נשפוט.

ומנא אמניא לה ממ"ש הרא"ם בתוספותיו פ' עגלה ערופה והביאו הרב מש"ל בדין זה ונ"ל הא דאמרינן הקא דבעון בנותיו וכלותיו אין המים בודקין את אשתו ה"ד כשיודע ואינו מוחה דאי לא"ה הא אמרינן לעיל פ"ק אם יש לה עדים במדינת הים אין המים בודקין אותה ודייק לה מדתנן ושפאו עדים שהיא טמאה דאי אמרת מים בודקין אותה הא מדלא בדקוה מיא סהדי שקרי הווי ומאי קא דייק דילמא האי דלא בדקוה מיא משום עון בנותיו וכלותיו אלא נדאי דוקא היכא שידע ואינו מוחה ואז נדאי לא הנה משקה אותה פיון שידע שאין המים בודקין אותה עכ"ל.

והשתא אי אמרת דעון בניו ובנותיו קיל ואי חזינן דעביד תשובה משקינן לה מאי קשיא ליה להרא"ש בההיא דרב ששת דכיון דמתניתין סתמא קתני ושפאו עדים שהיא טמאה היינו בכל גוונא אפי' כשכניו ובנותיו כ"ע ידעו דמתעסקים בתשובה שלימה דאין לתלות בעונם ומחלוקה זו מיימי ראיה דמדקתני סתמא ושפאו עדים היינו לעולם בין היכא דאיכא למתלי היכא דחזינן להו שהם בתשובה לעולם אינה אוכלת בתרומה וכאשר יהנה האופן דליכא למיתלי בעון בניו ובנותיו דחזינן להו שהם בתשובה שלימה ולא בדקוה לימא סהדי שקרי ומאי ק"ל להרא"ש אלא משמע דס"ל דאף בעון בניו ובנותיו לא אזלינן בתר אומדינא דעשו תשובה דשמא אינה תשובה פראוי וא"כ לעולם איכא למיתלי בבניו ובנותיו והיינו דק"ל להרא"ש.

ולפ' שיטתנו חקר הודינו והדרנו הרב המובהק כמוהר"ר ברוך צ"אני דיהא נאמן במגו במ"ש שעשה תשובה מגו דאי בעי אמר לא חטאתי כלל דאשכחן דמגו מהני גם לענין איסור והשבתו לו לפום ריהטא דנהי דמהמנינן ליה כי הן בפיהו נכונה במה שאומר שעשה תשובה אמנם טועה בדעתו דסבר שתשובתו שלימה כדת ומי עלה שמים לראות

אם איזה דבר מעפב על ידו שלא נתקבלה תשובתו מצד מחשבתו או מעשיו והוא לא ידע וצ"ל בכלל' המגו.

ויש להסתפק אם היו לו בנים שאינם הגונים ומתו קודם השקאה ומותר בננו אשר הם חיים עדנה לא שמיע לן שמץ דנפי אי משקין אותה אי לא מי נימא דמה שהי' בננו בעלי עבירות מעפבי ההשקאה דקרין ביה אינו מנוקה מעון על בננו שהיו בעלי עבירות או"ד כל שמתו קודם השקאה מנוקה מעון קרין ביה דמתו בעונם.

ונראה להביא ראיה מדברי הרא"ש הנז' דאף אם מתו קודם השקאה כל שהיו בעלי עבירות ידע ולא מיחה לאו מנוקה מעון הוא דאיכא למידק מאי קשיא ליה להרא"ש על רב ששם דילמא הא דלא נבדקה משום עון בננו אימא דראית רב ששם היא מדקתני סתם ושפאו לה עדים דמשמע בכל אופן ומשפחת לה דהיו לו בנים בשעת קינוי ומתו אח"כ דראויה לשתות כמ"ש בירושלמי ופסקו הרמב"ם בפירקין דין י"א ובמציאות זה ליכא עון בננו דאי נמי הי"ל עון פבר מתו בעונם ואיהו ניהו מנוקה אלא ודאי ס"ל להרא"ש דאף אם מתו בננו אחר הקינוי אי הי"ל עון אף שמתו בין קינוי לסתירה לא היו המים בודקין אח"כ ומ"ה מקשה ארב ששם דמאי קא דייק דילמא לא נבדקה משום עון בננו דאף אם יהיה מציאות זה דמתו בין קינוי לסתירה אי הי"ל עון אין המים בודקין את אשתו ומשני דכשאינו יודע בעון בננו מנוקה הוא וא"כ אי ידע ולא מיחה אם מתו בין קינוי לסתירה אין המים בודקין את אשתו: וצופה הייתי למת"ם יצחקי בס' אור יקרות בחידושי סוטה דף ו' שכתב בסוגית רב ששם שהקשה במ"ש דנימא דמה שלא נבדקה משום דאין האיש מנוקה ותיגרץ דשפיר דייק דהרי מתני' סתמא קתני ושפאו עדים שהיא טמאה דמשמע לעולם אף דינדענו בבעלה של זו שהיא מנוקה פגון שהשקה ב' נשיו והאחרת בדקה המים עכ"ד ולא סייעוה קמיה קושית הרא"ש דאי הרא"ש הי' מקשה דדילמא הבעל אינו מנוקה מעון עצמו תריץ יתיב.

אמנם קושית הרא"ש היא משום עון בננו וכלותיו כמו שהביאה הרב מש"ל וא"כ אף דהשקה ב' נשיו והאחרת בדקה המים אימור בין שתיית זאת האשה בדקה להאחר שפאו עדים פלותיו ובנותיו הנזה הנזו דכלותיו ובנותיו בבתיהן.

ויש לדחות. ולא אכחד מ"ש בענייני לקמן פ"ג דין כ' דלדעת רש"י שכתב דמנוקה מעון היינו דוקא שלא בא עליה אחר שנסתרה רהטא שפיר סוגית רב ששם דמאחר דחזינו דהש"ס הקשה לו מזכות תולה ומשני דחיקא מילתא אמאי לא מקשה הש"ס ממנוקה מעון דידיה ודבני' דכל הני אוקמתו' ושינוי' וילפומי צריף הנה הש"ס למיקם בהו וכו' אשר הפליא עצה הרב מש"ל להך קושיא דמנוקה מעון עצמו ואוקי מר כמה אוקמתות וענינים שונים כל פי הני מילי מאד עמקו מהא דזכות תולה דפריף לה ומשני הש"ס אמאי הש"ס יכחידנה תחת לשונו לכולי האי שקלא וטריא.

אמנם לשיטת רש"י רוחא טובא שיטת הש"ס דמהא דמנוקה מעון לק"מ לרב ששם דהוא באשתו דוקא והאיכא עדים תרי מינייהו רבנן הולכי על דרך בהדיניהו וכו' כמ"ש הרב מש"ל ושיטה זו מרונחת: עוד ראיתי להרב המג"ן שם דנסתפק אם פששתתה האשה והתנו עליה לעתיד בו בפרק איש ואשה שזנו האיש מנוקה וטהור' היא ואח"ך האיש בא ביאה אסורה וקוצא לה ונסתרה ונטמאה מי אמרינו פיון דבשעת השקאה הנה

מְנוּקָה מְעוֹן גַּם עִתָּהּ יִבְדְּקוּהָ הַמַּיִם הַמְּנוֹפְקָדִים אֲצִלָּהּ דְּאֲזַלְיִנוּ בְּתֵר עַת הַהִשְׁקָאָה שְׁהִיָּה מְנוּקָה מְעוֹן או"ד בְּעֵינֵינוּ דְּבִשְׁעַת בְּדִיקָה יִהְיֶה מְנוּקָה מְעוֹן ג"כ וְהִכְרִיעַ מִסְבָּרָא דְּבִעֵינֵינוּ שְׁיִהְיֶה מְנוּקָה מִתְחִילָה וְע"ס וְאִסְמְכִיָּה אִקְרָא עֲש"ב וְלִכְאוּרָה נִרְאָה לִהְבִּיא רְאָיָה מִהִירוּשָׁלַיִם דִּפ"ק דְּסוּטָה הַלְכָה ג' שְׁהַזְכְּרָנוּ לְעִיל דְּפָרִיזָה אֲמַתְנִיתִין דְּבָא עָלֶיהָ בְּדַרְדְּרָה מִדְתְּנִי כְּשֵׁם שְׁהַמַּיִם בּוֹדְקִין אוֹתָהּ ע"כ בִּיאָה וּבִיאָה שְׁהִיָּה מְקַבֵּלַת אֶת בְּעִלָּה לְאַחַר הַבּוֹעֵל כִּי הוּא בּוֹדְקִין אוֹתוֹ דְּאִלְמָא נְבִדְקַת אַחַר בִּיאַת הַבְּעֵל וּמִשְׁנֵי ר' אַבִּין בְּשֵׁם ר' הִילָא כָּאן בְּיודָע כָּאן בְּשֵׁאִינוּ יוֹדָע.

וְאִי אֲמַרְתָּ דְּכָל דְּבִשְׁעַת הַשְׁקָאָה מְנוּקָה מְעוֹן הַמַּיִם בּוֹדְקִין אִם זִינְתָהּ אַחַר מְכָאן אַף אִם בְּעִלָּה בָּא בִּיאָה אֲסוּרָה לְמָה לִּיהָ לְשִׁנוּיִי כָּאן בְּיודָע כָּאן בְּשֵׁאִינוּ יוֹדָע דְּזָה דְּבָר פְּשוּט דְּכִשְׁאִינוּ יוֹדָע וְהוּא שׁוּגְג וְלֹא יָדָע גַּם בְּשְׁעַת הַשְׁקָאָה הַמַּיִם בּוֹדְקִין וְכַדְהוּכִיח.

הֲרַב מִש"ל מִכְּמָה דּוּכְתִי לִישְׁמוּעֵינוּ חִידוּשָׁא וְלוֹקְמָה אִידִי וְאִידִי בְּיודָע אֲלֵא דְּמַתְנִי אֲיִירִי כְּשִׁעְדִּינֵן לֹא שְׁתַּתָּה וְהוּלָף לְהַשְׁקוּתָהּ וְלִהְיֵי אִם בָּא עָלֶיהָ בְּדוּף לֹא בְּדִקִי מִיָּא דְּלֹא מְנוּקָה הוּא וְהַבְּרִיָּתָא אֲיִירִי דְּכִשְׁתַּתָּה הִיא הוּא מְנוּקָה וְהִיא טְהוּרָה אֲלֵא דְּזִינְתָה אַח"ךְ וְהַמַּיִם הַמְּנוֹפְקָדִי בּוֹדְקִין אוֹתָם וְכר"מ דְּקו"ל כְּנִתְיָה וּבְכִי ה"ג אַף דְּיָדָע שְׁנִסְתַּרְתָּה וּבָא עָלֶיהָ הַמַּיִם בּוֹדְקִין אוֹתָהּ דְּכִינֵן דְּבִשְׁעַת הַשְׁקָאָה הִיָּה מְנוּקָה מְעוֹן אַף דְּעִתָּה בְּשֵׁאִט בְּנִפְשָׁא בָּא עָלֶיהָ אַחַר שְׁנִסְתַּרְתָּה לְמֵאִי דְּבִינִי בִּינִי שְׁבִדְקוּהָ אוֹ שְׁתַּלְתָּה לָּהּ זְכוּת וְהוּא לֹא פִירִשׁ הַיְמָנָה וְנָפִי אַחַר שְׁהַתְחִיל לְצַבּוֹת בְּטָנָה וְהִרְבָּה אֲשַׁמָּה אִפ"ה בּוֹדְקִין אוֹתָהּ כִּינֵן שְׁהִיָּה מְנוּקָה מְעוֹן בְּשְׁעַת הַשְׁקָאָה וְהוּא חִידוּשָׁא רַבָּא.

אֲלֵא וְדֹאֵי מְדָלָא אֲשַׁכַּח לָהּ פְּתִירִי אֲלֵא לְאוּקוּמָה הַבְּרִיָּתָא בְּאִינוּ יוֹדָע שְׁמַעֵינוּ דְּבִעֵינֵינוּ מְנוּקָה מְעוֹן מִתְחִיל וְע"ס וְאִם בְּבִדְיקָה דְּלַעֲתִיד: אֲמַנְם יֵשׁ לְדַחוּת דְּהִירוּשָׁלַיִם בְּעֵי לְאוּקוּמֵי הַבְּרִיָּתָא אֲלִיבָא דְּכ"ע וְלִהְיֵי מִשְׁנֵי כָּאן בְּשֵׁאִינוּ יוֹדָע דְּאִי הִנּוּ מוּקִי לָהּ בְּבִדְיקָה ע"י שְׁשִׁתַּתָּה כְּבָר וְהִיָּתָה טְהוּרָה כְּמִדְּנִבְרָא לֹא אֲתִיָּא אֲלֵא כר"מ דְּסָבֵר דְּמַתְנִין לְעִתִיד וְאִם דר"מ הִלְכְתָּהּ הִיא מ"מ טְפִי נִיחָא לִיהָ לְאוּקוּמָא אֲלִיבָא דְּכ"ע.

א"נ יֵשׁ לְדַחוּת וְאִין רְאָיָה מִהִירוּשָׁלַיִם דְּהִירוּשָׁלַיִם לֹא סָבֵר לָהּ כר"מ דְּמַתְנֵהּ לְעִתִיד כְּדִמְשַׁמַּע מִמ"ש בִּירוּשָׁלַיִם רִישׁ פ' כָּשֵׁם דְּלֹא אֲשַׁכַּח פְּתִירִי הִיכָא דְּבִדְקוּ אוֹתוֹ וְלֹא אוֹתָהּ אֲלֵא שְׁהִיָּה הוּא מְזִיד וְהִיא שׁוּגְגַת וְלר"מ מְשַׁכַּחַת לָהּ דְּעַם אַחֲרֵת נִסְתַּר וְאוֹתָהּ הָאֲחֲרֵת שְׁתַּתָּה כְּבָר וְעַכְשָׁיו נְטַמְאָה עִמּוֹ אֲלֵא מוּכַח דְּהִירוּשָׁלַיִם סָבֵר כְּרַבְּנֵינוּ וְכִמּוֹ שְׁבִיָּאֵר הֲרַב מִש"ל פ"ג דְּסוּטָה דִּין י"ז עֲש"ב.

וְהוּא אֲמַת דְּמַצֵּד הַסְּבָרָא נִרְאִין דְּבָרֵי הַר' הַמַּג"ן שְׁיִהְיֶה מְנוּקָה מִתְחִילָה וְע"ס. בְּרַם יֵשׁ לְחַקוֹר לְפּוּם רִיבָהּ דְּהִירֵי כְּתֵב הַרְמַבִּים פ"ג דִּין י"ז דְּאִם בָּא בִּיאָה אֲסוּרָה וְהַשְׁקָה מוּצִיא לְעוֹ עַל מִי סוּטָה שְׁאֲשַׁתּוֹ אוֹמְרַת לְאַחֲרוֹת שְׁזִנְתָה וְלֹא בְּדִקוּהָ וְהִיא לֹא תִדַּע שְׁמַעֲשֵׂהּ הַבְּעֵל גְּרָמוּ עכ"ל וְהַשְׁתָּא לְפּוּם מֵאִי דְּאִסִּיק הֲרַב דְּאִם בְּשְׁעַת הַשְׁקָאָה הִיָּה מְנוּקָה וְנִקְתָּה וְנִזְרַעָה אִם שׁוּב נְטַמְאָה וְהוּא בָּא בִּיאָה אֲסוּרָה אִין הַמַּיִם בּוֹדְקִין א"כ אֲתָה מוּצִיא לְעוֹ עַל מִי סוּטָה דְּמַתְנִין לְעִתִיד וְעִתָּה הִיא יוֹדַעַת שְׁזִנְתָה וְזֹאת אוֹמְרַת לְאַחֲרוֹת שְׁזִנְתָה וְלֹא בְּדִקוּהָ וְאִינָהּ יוֹדַעַת שְׁמַתָּה בְּעִלָּה אִינוּ מְנוּקָה וְי"ל דְּנָהִי דְּמַתְנִין עִמָּה עַל הַעֲתִיד אֲבָל אִין מְפָרְשִׁין לָהּ שְׁאִם תְּטַמָּא לְעִתִיד שְׁהַמַּיִם הַלְלוּ אַף שְׁעִתָּה הִיא טְהוּרָה לִיקוּוֹ בְּפִקְדוֹן וְאִם תִּזְנֶה יִבְדְּקוּהָ וְאִין כָּאן לְעוֹ אֲלֵא בְּהַשְׁקָאָה גּוֹפָה: תוּ חֲזִיתָהּ לְהֲרַב הַמַּג"ן

שם יצא לידון בדבר חדש שאם הייתה טמאה והוא היה מגונה מעון ושתתה ובידה זכות לתלות שנה או שנתיים וביני ביני נטמא האיש ואינו מגונה אפשר שלא יבדקו בה המים עכ"ד.

ואנו בעניותינו לא נהירא לן אי בעית אימא סברא אי בעית אימא גמרא אב"א סברא דכינן דקי"ל כרבי דזכות תולה וניכרת והיא מתנוונה ולבסוף מתה באותה מיתה וא"כ פי התחילו לבדוק המים דבאותה שעה היא מגונה מעון אין נראה לומר דכי מתחיל והוא נטמא לא יגמרו בדיקתו וישובו המים חזרו לאחוריהן פאלו לא עברו בה המים מעולם הא ודאי רחוק מן הדעת דכל שהתחילו גומרין לבדוקה פיון דבשעת התחלה מגונה מעון.

ואב"א גמרא נראה להביא ראיה ממ"ש בירושלמי ריש פ' פ"ש בדיקתו איתו ולא בדיקתו אותה אני אומ' הזכות תלה לה נימ' כמ"ד הזכות תול' ואינה ניכר' ברם כמ"ד הזכות תולה וניכרת הרי לא הוכר' תפטר שהיה מזיד והיא שוגגת ובדיקתו איתו ולא בדיקתו אותה ואם איתא דאם זכות תולה לה וביני ביני נטמא האיש לא יבדקוה אמאי לא אשפח פתרי אלא שהוא מזיד והיא שוגגת נימא דהיא הי"ל זכות לתלות שנה או יותר ולפי רוב זכותה לא התחילה להתנוונת בו ביום אלא דבר מועט דאינו ניכר כ"כ ותכף בא בעלה עליה ולא בדיקת המים ולא הוכר בה ואף אותו המעט מזעיר חלף חלף ושבה לאיתנה כי אזלו מים מינה אבל הבעל לא הי"ל זכות והמים גברו לבדוקו כי ארסייהו לצבות ולנפול וכמו שצדד הרב שם דאם אין לה זכות רב ותכף בא בעלה ביאה אסורה כבר באו פח המים וראויות לבדיקה ומוכנת לאלה ע"ש וה"נ נימא גבי הבעל דלית ליה זכות פלל ופעלו בו המים תיכף אבל האשה שהי"ל זכות רב הבעל שבא ביאה אסורה אתא א"ד ופסיק לבדיקת המים ואמאי אצטריף לאוקומ' הוא מזיד והיא שוגגת אפי' אידי ואידי מזיד משפחת לה באופן האסור.

אלא ודאי דכל שבשעת שתיית' היה מגונה שפכר התחילו המים לפעול הן מעט הן הרבה לא מפסקי' ואינה חוזרת ריקם מפני שהבעל בא ביאה אסורה וכדאמרו. עוד חזיתיה לרבי מאי"ר הרב המג"ן שם חזית לן דגדולה מדה טובה מרובה מעדת פורמנות ואם אשה א' שתתה ולא היה האיש מגונה מעון דאין המים בודקין אותה אם הייתה טהורה ונזרעה זרע דאף דאם הייתה טמאה אין המים בודקין אותה כי הבעל אינו מגונה מ"מ אם הייתה טהורה נזרעה זרע עש"ב.

ולפום ריהטא יש לפקפק על זה דמציאות זה לא יתכן דהאיש אינו מגונה מעון והאשה טהורה דהא אמרי' פ"ק דסוטה דף יו"ד ע"א אמר ר' יוחנן כל המזנה אשתו מזנה עליו ע"ש ואפשר דכל לאו דוקא ומשפחת לה כי הוא אינו מגונה וטהורה היא.

ותו איכא לאוקומא מילתיה דרב למאי דאמרו דאפי' בעון בניו ובנותיו כמש"ל ואם היא טמאה אין המים בודקין משום עון בניו אמנם הוא טהור ונקי וצדיק וגם אשתו טהורה. אמנם הענין הוא הידוש וצריף ראיה: והנה הרב מש"ל הפליא עצה בענין זה וכתב בתוך דבריו ליישב סוגית דרב ששת דליכא למתלי שבא ביאה אסורה דאם היה בא לא היה משקה אותה דלאיזה תכלית משקה פיון שאין המים בודקין אותה וקודם השקאה היו

ב"ד אומרים לו הני יודע שאם באת ביאה אסורה מימיה וכו' אין המים בודקין ואתה גורם לשם.

המפנרש וכו' עש"ב. ויש לחקור דיש לדון דכיון דלאו כ"ע דינא גמירי כי אתא ואייתי אפשרו זו לב"ד לא ידע דאם הוא בא ביאה אסורה אין המים בודקין והשתא דאתא ועלה קאיש ההוא מעירו פסיפא ליה מילתא אחר כל הטורח הזה להודות על חטאיו ומשום פסופא לא ישוב מפני הב"ד.

וסברית מימר דהרב ו"ל לשיטתיה דתשובה לא מהני וכיון שפן אם בא ביאה אסורה משום פסופא הוא דאמר דעביד תשובה והב"ד יאמרו לו דתשובה לא מהני ובתחילה פותחין לו ב"ד פתח שמא עשה תשובה והוא מתחזק ואומר ששך בתשובה ואח"כ הם אפרו דלא מהני.

אמנם עדיפא מינה הוי"ל להרב לומר דב"ד שבעירו שפא לפניהם ומביא עדי סתירה והם מוסרים לו ב' ת"ח כמ"ש הר"מ ריש פ"ג הס יאמרו לו הא דבא ביאה אסורה קונדם שיעשה שום דבר ואז ניחא ליה טפי להודות קונדם שיעשה שום פירסום ולא היל"ל להרב דקונדם השקאה היו א"ל דהיינו בירושלים בב"ד הגדול אחר כל הטורח שטרח ופירסם שפא להשקותה פירסום רב.

ובצפיינתנו צפינו למהרימ"ט בחידושי לקידושין דף ו"ד על מה שהקשו התוספות שם דמאי פריה בש"ס לוקמה פגון שפא עליה בשוגג שלא ידע עד לאחר מכאן שנסתרה דכה"ג מנקה מעון חשיב ליה דהא כי מוקי לה ע"י גלגול לאו מנקה מעון הוא אם זנתה באירוסין אלא כיון דשוגג הוא מנקה מעון קרי' ביה והקשה הרב ו"ל דהא אמרי' פ"ק דהוריות במי שעשה בהורא' ב"ד אחר שחזרו בהן ולא ידע דאם יושב בתוך ביתו חייב א"ת דפושע הוא דהי"ל לי"דע אם עדיין ב"ד בהוראתה וה"נ הא פושע הוא דאחר סתירה הי"ל לי"דע כיון דקנא לה.

ותירץ דאפתי איכא לאוקמה אם קנא לה והלך למ"ה ונסתרה והלכה אחריו דלא הו"ל למידע וכדאמרי' התם דהוי שוגג גמור ע"ש ומשמע מדבריו דאף אם היה שוגג גמור ולא ידע קונדם השקאה אם היה בתוך ביתו חשבינן ליה פושע ולא מנקה מעון הוא.

ומאי דפשיטא ליה לרבינו קא מיבעיא לן ואעיקרא מאי דק"ל להרב על התוספות לק"מ דשאני התם דבי דינה רבה קביעי וקיימי ופתיחתא דחכימי פתוח לרוחה וכל שעטא ושעטא זמנא הוא ללכת ולשאול אי קיימי בהוראתם אי לא אמנם לא כן אשה מנאפת דאף דקנא לה אשה יודעת שעמה דבעבידתיה טריד ובה שעטא אכנה ומחמה והוא לא ידע ולא מצי לי"דע שהיא שומרת עצמה ואי התם גבי הוראת ב"ד קרי ליה פושע הקא לאו פושע הוא.

ותו דהא התם אמרינן בקנא לה בעודה ארוסה בבית אביה וכיון שהיא ארוסה בבית אביה היכי קרי ליה פושע כי אין האיש בביתה והארוסה הרחק מאד מאדם. והן בעודנו בלילה שוכב על משכבו והיא בביתה מאי פשיעה איכא ומהיכא הי"ל לי"דע ולא דמי כלל להתם ולא זו בארוסה אלא אף דנשואה והיא בביתו נראה דלא דמי להתם וכדאמרן.

ואפֿשר להביא ראיה דלאו פושע הוא מהירוּשְלמי דפ"ק דסוטה שהבאתי לעיל דפריף
אמתני' דבא עליה בדרף מדתני פשם שהמים בודקין אותה ע"כ ביאה וביאה שהיא
מקבלת את בעלה לאחר הבועל וכו' ומשני פאן בידע פאן בשאינו יודע והרי הקא
דאשתו עמו בבית ובא עליה אחר שנסתרה ונטמאה ומשום שלא ידע המים בודקין אותה
ולדברי מהרימ"ט ז"ל ה"ל פושע דכיון דקנא לה הו"ל לינדע ואי לא ידע הו"ל פושע כי
היא דהוריות דישב לו בתוך ביתו חייב אלא ודאי קא לא דמיא לההיא ואף אם קנא לה
והיא בביתו שוגג הוא ולא פושע דהאשה שומרת עצמה זו היא עבירה בשעיה דלא מצי
למיקם עליה דמילתא ושוגג גמור הוא.

וכן מוכח מהתוס' דמקשו מינה בפשיטות ולדברי הרב דלא מחלק כלל הו"ל לפרש. הן
אמת דלפי מ"ש הרב מש"ל דאף אם במזיד בא ביאה אסורה ושכח בשעת השקאה המים
בודקין את אשתו וכו' ע"ש יש לישוב קצת למהרימ"ט דכפי דברי התוס' דאפי' שוגג כל
שידע בשעת השקאה אינו מגונה קרינו ביה א"כ הירוּשְלמי צריף לאוקומה שאינו יודע
כלל אפי' בשעת השקאה ומאחר שפן ל"ק למהרי"מ מט דאימא דחשיב ליה פושע כי היא
דהוריות ומ"מ כל שלא ידע בשעת השקאה הוי כמזיד ושכח דהמים בודקין את אשתו
לדעת הרב מש"ל.

וק"ק על הרב מש"ל דמשמע דאיהו סבר כמהרימ"ט ולפ"ז הו"ל להביא ראיה לדברי
מהירוּשְלמי הנה פאמור דמוכח מינה לשיטת מהרימ"ט דאפי' פושע כל שלא ידע בשעת
השקאה המים בודקין את אשתו.

אמנם אנו בעניינתין קא דהרב מש"ל דמזיד ושכח בשעת השקאה המים בודקין את אשתו
מספקא לן טובא ומאי דפשיטא ליה למר קא מיבעיא לן והסברא להיפך דלאו מגונה
מעון הוא כל שבמזיד בא ביאה אסורה ואם הוא שכח מעשיו בספר נכתבין ואין שכחה
לפני כבודו ואיך קרינו ביה מגונה מעון והוא כבד עון.

ומהירוּשְלמי הנה יש קצת ראיה לדברינו דאי פדברי הרב מש"ל לאשמועינן רבותא
ולישני הירוּשְלמי פאן דזכר בשעת השקאה פאן דשכח ואידי ואידי במזיד. אלא ודאי
כל שבא ביאה אסורה במזיד אף דשכח לאו מגונה הוא ואין המים בודקין את אשתו,
ומאי דק"ל להרב מש"ל דרב ששת מה יוכיח הוכח אימא דבא ביאה אסורה ושכח וכן
הכי שרינו לה ע"י שתיה ודלמא חטא במזיד ושכח ומפח הגני בי תרי פתב הרב ז"ל
דמזיד ושכח המים בודקין יש לדחות דכיון שב"ד שבעיר למאי דאמרן או ב"ד הגדול
לשיטתו אסברו ליה דאם בא ביאה אסורה וכו' כמ"ש הרב ז"ל מסתמא אם בא במזיד
אדכרו ליה ואדכר ול"ח למיעוטא דמיעוטא דעשה במזיד ואדכרו ליה ולא אדכר והיינו
דק"ל לרב ששת משום דרובא דעלמ' כד אדכרו ליה זוכרי' אשר עשו במזיד ולתרא
דשכח' ליה לא חיישינו.

ומאי דק"ל איך הותרה ע"י שתיה דאימור לא בודקו לה משום דאינו מגונה ואף דהב"ד
חקרו אם בא וכו' ומסתמא לא הי' משקה אימור דשכח לק"מ דהא שרינו במתנונה כל
שלא צבתה בטנה אף די"ל זכות תלתה לה ושרינו מתנונה גם באשת כהן וטעמא דיש
לנו במה לתלות דהיא אנוסה ושריא לישראל או בא עליה דרף אברים ושריא לכהן
וכמ"ש במקום אחר באנרף, וה"נ דכנותי' דאין לנו לאוסר' מספק ולדידיה דמפח זה

דְּשָׁרֵינוּ לֵה הַכְרִיעַ דָּאם חָטָא בְּמִזִּיד וְשִׁכַח הַמִּים בּוֹדְקִין מַה יַעֲנֶה הָרַב ו"ל דְּאֶפְתִּי תִיקְשִׁי הִיכִי שָׁרֵינוּ לֵה וְדִילְמָא הָא דְלָא נְבַדְקָה מִשּׁוּם דִּישׁ לֵה עֲדִים בְּמִדְּיַת הַיָּם דְּאִין הַמִּים בּוֹדְקִין וְכַדְרַב שְׁשֵׁת וּבְרִיָּת' דְּמִסִּיעַ לִיה וְלָאוּ מִטְעָמִיה וְכַמ"ש הָרַמְבַּ"ם פ"ג דִּין כ"ג אֱלָא וְדָאִי מְוַכְרַח דְּכָל שְׂיֵשׁ לְתִלוּת לְהַתִּירָה לָא אֶסְרִינוּ לֵה מְסַפֵּק וְכַדְמוּכַח מַהֲהִיא דְּשָׁרֵינוּ לֵה אַף בְּמִתְנַוְנָה אִפִּי לִכְהֵן וְכַמ"ש הָרַמְבַּ"ם שָׁם דִּין י"א.

וְשׁוּב נִזְפְּרִתִי מ"ש הָרַב לְעֵיל דְּזִנוּת בְּעֲדִים לָא שְׂכִיחַ אֲמַנְם יֵשׁ לְהוֹכִיחַ כַּמ"ש מִמִּתְנַוְנָת דְּשָׁרְיָא אַף דְּבִזְכוּת תּוֹלָה נְמִי מִתְנַוְנֵן' דְּרַף אַבְרִי' וְכַמ"ש לְקַמְן פ"ג דִּין ד'. וְתוּ קִשְׁה לִי עַל הָרַב ז"ל דְּהוּא גּוֹפֵיָה לְקַמְן פ"ב דִּין י"א ד"ה וּמ"מ בְּתוֹף דְּבָרָיו כְּתַב וְז"ל וְהִיכָא דְלָא נְבַדְקָה הַדִּין פְּשׁוּט שְׁמִוּתָרַת לְבַעֲלָה וְאִין אָנוּ תּוֹלִין מִשּׁוּם זְכוּת וְאֵעִפ"י שְׁהַתְחִילוּ הַחֲלָאִים לְבֹא עָלֶיהָ וְכו' וְכוּן בְּדִין דָּאם גַּלְיָה לְהַחְמִיר א"כ נִמְצָא דְלִיכָא תּוֹעֵלַת בְּמִי סוּטָה אֱלָא לְעֲשׂוּתָהּ וְדָאִית אֲבָל לְהַתִּירָה לְבַעֲלָה אִין לָנוּ לְפִי שְׁנִתְלָה דְּמַה שְׁלָא בְּדָקוּהָ הוּא מִשּׁוּם זְכוּת לְמ"ד אִינוּ נִיכְרַר אוֹ שְׁמָא הַבְּעַל בָּא בִּיאָה אֶסְוֶרָה אוֹ מִשּׁוּם שְׂיֵשׁ עֲדִים בַּמ"ה.

וּא"כ מַהוּ זֶה שְׁהַבְטִיחַ הַפְּתוּב וְנִקְתָּה וְנִזְרָעָה זְרַע הָרִי אֶסְוֶרָה לְבַעֲלָה מְסַפֵּק אֱלָא וְדָאִי דְּאִין אָנוּ תּוֹלִין לְהַחְמִיר פִּינֵן דְּלִיכָא רַעוּתָא לְפָנֵינוּ וְכו' ע"ש וּבְהַגְלוּת נְגִלוּת דְּבָרָיו הִלְלוּ מֵאִי ק"ל הָכָא דְהִיכִי שָׁרֵינוּ לֵה דִילְמָא שְׂכַח וְנִיחָא לִיה דְּשִׁכַח הַמִּים בּוֹדְקִין.

הָרִי הָרַב ז"ל גּוֹפֵיָה הַכְרִיחַ דְּאִין אָנוּ תּוֹלִין לְהַחְמִיר כָּל דְּלִיכָא רַעוּתָא קַמֵּן. בְּאִנְפֵן דְּלִפּוּם רִיבְהִטָא נִרְאָה דְּכָל שְׂבָא בִּיאָה אֶסְוֶרָה בְּמִזִּיד אַף דְּשִׁכַח בְּשַׁעַת הַשְּׁקָאָה אִין הַמִּים בּוֹדְקִין אֵת אִשְׁתּוֹ דְּלָאוּ מְנוּקָה מְעוֹן הוּא.

וְלֹא עוֹד דְּבַעֲנִיּוּתִין שׁוּגְג וּמִזִּיד רְחוּקִים הֵם בְּהָא נְמִי דְּשׁוּגְג אוֹ לֹא יָדַע בְּשַׁעַת הַשְּׁקָאָה הַמִּים בּוֹדְקִין מִשָּׂא"כ בְּמִזִּיד וְכַאֲשֶׁר חִילּוּק רַב יֵשׁ בִּינֵיהֶם בְּעֵלְמָא וְה"נ דְּכּוּתָא אֲנָא דְּאֲנִי מְסַתְפֵּק דְּאֶפְשָׁר דַּע"כ לָא קְאָמְרִי הַתּוֹס' מִכַּח סְנִיגוּת יְבָמוֹת וְקִידוּשִׁין דְּשׁוּגְג כָּל שְׂיַדַע בְּשַׁעַת הַשְּׁקָאָה אִין הַמִּים בּוֹדְקִין אֱלָא דְּוָקָא בְּחִטָּאָתוֹ אֲשֶׁר חָטָא וְשָׁגַג בְּאִשְׁתּוֹ זֹו אַחַר סְתִירָה דְּהָא חִמִּירָא וְכָל דְּיָדַע אַח"כ לָאוּ מְנוּקָה הוּא אֲבָל אִם הוּא בָּא בְּשׁוּגְג בִּיאָה אֶסְוֶרָה בְּאַחֲרַת אַף דְּיָדַע אַח"כ מְנוּקָה מְעוֹן קָרִינוּ בִּיהָ.

תַּדַּע דְּהָרִי אִיכָא מ"ד דְּלָא מִשְׁגַּחֲיָנוּ אֱלָא אִם חָטָא בְּאִשְׁתּוֹ וּמְנוּקָה מְעוֹן בְּזוֹ הִיא אֲבָל אִם הוּא מְלִי פְרִיסְי' זַנ"י לִית לָן בַּה וְכַמ"ש הָרַמְבַּ"ן בְּפִירוּשׁוֹ. וְאַחַר שְׁפֵן לְדַעַת הַר"מ נִימָא דְּהָאָף אֲמַנְם דְּסָבַר דְּגַם אִם בָּא בִּיאָה אֶסְוֶרָה מִימִיו אִפִּי בְּאַחֲרַת אִין הַמִּים בּוֹדְקִין ה"ד בְּמִזִּיד אֲבָל בְּשׁוּגְג אַף דְּיָדַע אַח"כ מְנוּקָה מְעוֹן קָרִינוּ בִּיהָ דְּאִין בְּיָדוֹ אֱלָא חָטָא לֹא עוֹן וְהַתּוֹרָה אֲמָרָה וְנִקְהָה הָאִישׁ מְעוֹן וְשׁוּגְג חָטָא הוּא.

וְכַד דְּיִיקִינוּ פּוּרְת' לִיכָא לְסַפּוּקִי בְּהָא כָּלל פִּינֵן דְּלַדַּעַת הָרַמְבַּ"ם הָאִי עוֹן דְּכְתַב רַחֲמָנָא הוּא כּוֹלֵל בֵּין בְּזוֹ בֵּין בְּאַחֲרַת א"כ הַשְּׁתָא דְּהוֹכִיחוּ הַתּוֹס' מְסוּגִיַת יְבָמוֹת וְקִידוּשִׁין דְּשׁוּגְג וְיָדַע לָאוּ מְנוּקָה הוּא לִיכָא לְפִלוּגִי בֵּין אִם שָׁגַג בְּזוֹ בֵּין אִם שָׁגַג בְּאַחֲרַת פִּינֵן דְּתַרְנוּיָהּ מְחַד קָרָא נְפָקִי וּפְשׁוּט: וְהִנֵּה בְּהַשְּׁגַת הָרַב"ד וְדְבָרֵי מְרֵן כְּתַבְתִּי בְּאַנְרַף לְקַמְן פ"ג דִּין ד'.

וְהוּ עֵתָה רַגַע אֲדַבֵּר מַה שְׁרָאִיתִי לְהָרַב הַמַּג"ן שָׁם ס' ס"ט שְׁכַתְב לִי יֵשׁב הַשְּׁגַת הָרַב"ד כְּפִי אֲשֶׁר בָּאָר מְרֵן וְז"ל וְעֵלָה בְּדַעַתוֹ לְחַלֵּק בֵּין כְּשָׂבָא עַל אַרוּסַת [הִינֵנוּ אַרוּסָה אַחֲרַת

שְׁהִיְתָה לוֹ מִלְבַד זֹאת הָאִשָּׁה שֶׁקָּנָא לָהּ בְּזֶה קְאָמַר הַרְמַב"ם שֶׁקְרוּי עֲוֹן לְאִישׁ כְּדֵי שְׁלֹא תִבְדֹּק בְּאִשָּׁה זֶה אֲבָל כְּשֶׁבָּא עַל זֹאת הָאִשָּׁה כְּשֶׁהִיְתָה אַרוּסָה בְּבֵית אָבִיהָ אִם אֵינוּ מִיִּקְרִי עֲוֹן כ"כ דְּלֶהֱכִי לְאִשָּׁה זֶה לֹא יִבְדְּקוּ הַמַּיִם כִּינּוּן שֶׁאִשָּׁה זֹאת יֵשׁ לָהּ חֵלֶק בְּאוֹתוֹ עֲוֹן שֶׁכ"כ חֵלֶק בְּעוֹן זֶה יֵשׁ לָהּ חֵלֶק אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ וְנִמְצָא חוֹטֵאת נִשְׁפָּר' אִם לֹא יִבְדְּקוּ לָהּ הַמַּיִם מֵה שֶׁא"כ כְּשֶׁעוֹן זֶה אֵינָהּ בִּי וְלֹא בָּהּ דִּהְיִינִי שֶׁבָּא עַל אַרוּסָה אַחֲרַת שְׁהִיְתָה לוֹ וְהִיא נִקְיָה מֵאוֹתוֹ עֲוֹן אִם אֵין הַמַּיִם בּוֹדְקִין כִּינּוּן שֶׁהוּא יֵשׁ בְּיָדוֹ עֲוֹן וְלֹא בָּהּ וְהִינּוּ מ"ש הַרְמַב"ם וְאִפְּלִי בָּא עַל אַרוּסָתוֹ וְהוּל"ל וְאִפְּלִי בָּא עָלֶיהָ בְּהִיוֹת' אַרוּסָה בְּבֵית אָבִיהָ אֲלֵא מִשְׁמַע דְּעַל אַרוּסָה אַחֲרַת קְמִיָּרִי עַכ"ל.

וּדְבָרָיו לְפִי פְּשׁוּטָן קְשִׁים בְּעֵינֵי דְהֵיכָ' ס"ד דְּהֵרַב לְחֵלֶק דְּכֶשְׁחֻטָּא בְּאִשְׁתּוֹ זֶה הוּאִיל וְיֵשׁ לָהּ חֵלֶק הַמַּיִם בּוֹדְקִין וּמ"ה כְּתִב דְּאַרוּסָתוֹ אַרוּסָה אַחֲרַת וְהָרִי מִשְׁנֵה שְׁלִימָה הִיא בָּא עָלֶיהָ בְּדֶרֶךְ אֵינוּ שׁוֹתָה וְהִינּוּ מִשׁוּם דְּאֵינוּ מְגַנְּקָה מְעוֹן אַף דִּישׁ לָהּ חֵלֶק וּמְצִינּוּ חוֹטֵאת נִשְׁפָּרַת דְּאֵינָהּ שׁוֹתָה וְנוֹטְלַת כְּתוּבָה וְכִדְתַּנּוּ ר"פ אַרוּסָה.

וּאֲבַע"א גְּמָרָא סְגִיּוֹת יְבָמוֹת נ"ח וְקִדּוּשֵׁין דָּף ז"ך וְהַזְפִּירָם הֵרַב ו"ל בְּסִמּוּף דְּפָרִיף הַש"ס אִי דְקָנָה לָהּ כְּשֶׁהִיא אַרוּסָה וְנִסְתַּר' וּמִשְׁקָה לָהּ כְּשֶׁהוּא נִשׁוּאָה מִי בְּדָקִי לָהּ מִיָּא וְהַתְנִיָּא וְנִקְיָה הָאִישׁ וְכו' וְהָרִי ה"נ יֵשׁ לָהּ חֵלֶק וּפְרִיף בְּפִשְׁיטוֹת דְּאֵין הַמַּיִם בּוֹדְקִין.

וְתוֹ הָרִי הַרְמַב"ם עֲצָמוֹ בְּסִמּוּף כְּתִב לְפִיכָף הִיְתָה אִשְׁתּוֹ אֲסוּרָה עָלָיו מִחֵיבֵי לְאוּיָן אִם עָשָׂה אִפְּלִי שְׁנֵינָה אֵינָה שׁוֹתָה יְכוּ וְטַעְמוֹ מִשׁוּם שֶׁאֵינוּ מְגַנְּקָה כְּמִבְּנֵי דְּבְדָרָיו וְכִפְּלִי הַה"מ וְאִפְּלִי שֵׁישׁ לָהּ חֵלֶק וְאֵעִיָּקְרָא דְּדִינָא אִיכָּא מ"ד דְּדוֹקָא בְּאִשְׁתּוֹ אֲמָרוּ אֵינוּ מְגַנְּקָה מְעוֹן כַּמֶּש"ל: (ד) דִּין י"ב.

כְּשֶׁם שֶׁאֲסוּרָה לְבַעַל כְּף אֲסוּרָה לְבוֹעֵל. תַּנּוּ רִישׁ פ' כְּשָׁה.

כְּשֶׁם שֶׁאֲסוּרָה לְבַעַל כְּף אֲסוּרָה לְבוֹעֵל שֶׁנֶּאֱמַר נְטִמָּאָה וְנִטְמָאָה דְּבָרֵי ר' עֲקִיבָא א"ר יְהוֹשֻׁעַ כְּף הִזָּה דוֹרֵשׁ זְכָרְיָה בֶּן הַקָּצֵב רַבִּי אֹמֵר שְׁנֵי פְּעָמִים הִכְתוּבִים בְּפִרְשָׁה אִם נְטִמָּאָה נְטִמָּאָה א' לְבַעַל וּא' לְבוֹעֵל.

וְאָמְרוּ עָלֶיהָ בִּירוּשְׁלַמִּי אֲנִן תַּנְיִנן בָּאוּ בְּאוֹאֵית תַּנְיִי תַנִּי וּבָאוּ וּבָאוּ מֵאֵן דְּמַר בָּאוּ בָּאוּ ר"ע מֵאֵן דְּמַר וּבָאוּ וּבָאוּ ר' יִשְׁמַעֵאל. אֲנִן תַּנְיִנן נְטִמָּאָה נְטִמָּאָה אֵית תַּנְיִי תַנְיִי וְנִטְמָאָה וְנִטְמָאָה מֵאֵן דְּמַר נְטִמָּאָה נְטִמָּאָה ר"ע וּמֵאֵן דְּמַר נְטִמָּאָה וְנִטְמָאָה ר' יִשְׁמַעֵאל ע"כ.

וּפְרִיֵשׁ הֵרַב פְּנֵי מִשָּׁה פִּי הִירוּשְׁלַמִּי וְז"ל אֲנִן תַּנְיִנן בְּמִתְנִי' בָּאוּ בָּאוּ דְּמִפְּלִי הַמְקָרָא דְרִישׁ וְלֹא מִיּוֹ יְתִירָה. אֵית תַּנְיִי תַנִּי בְּבְרִיתָא וּבָאוּ וּבָאוּ וּמִיּוֹ יְתִירָה דְרִישׁ וּמִפְּרִישׁ וְאֲזִיל דַּמ"ד מִפְּלִי דְרִישֵׁין ר"ע הִיא דְּמְצִינּוּ בְּעֵלְמָא דְּפְלִיגִי ר' יִשְׁמַעֵאל וּר"ע בְּהָא דר' יִשְׁמַעֵאל לֹא דְרִישׁ בְּעֵלְמָא פְּלִי הַמְקָרָאוֹת דַּס"ל דְּבָרָה תוֹרָה כְּלִשׁוֹן בְּנֵי אָדָם כְּדְּפְלִיגִי בְּהָא פ' הָעֶרֶל וּר"ע דְרִישׁ לְשׁוֹנוֹת הַכְּפוּלִים וְלֹא דְרִישׁ נִיּוֹ יְתִירָה עַכ"ל וּבְתוֹסְפוֹתָיו כְּתִב וְז"ל אֲנִן תַּנְיִנן בָּאוּ בָּאוּ לְפִי הִיא גִּירְסָא דְּגָרִיס בְּמִתְנִיתִין בְּדְבָרֵי ר"ע בָּאוּ בָּאוּ בְּלֹא נִי"ו דְּמִפְּרִישׁ אֲלִיבִיהָ צְרִיף לְפָרִישׁ נְמִי סִיפָא דְּמִתְנִי' כְּף הִזָּה דוֹרֵשׁ וְכו' אַדְבָּתָר' קָאִי וְלֹא פְּלִיג אַדְרַבֵּי עֲקִיבָא אֲלֵא כְּף הִזָּה דוֹרֵשׁ ר' זְכָרְיָה בֶּן הַקָּצֵב בְּשֶׁם רַבִּי נְמִי הִכִּי נְטִמָּאָה נְטִמָּאָה וְכו' דְּמִפְּלִי הַמְקָרָא דְרִישֵׁין וְכֵן בָּאוּ בָּאוּ עַכ"ל: וְיֵשׁ לְהַעִיר עַל הֵרַב הַמְפָּרֵשׁ הִזָּה שְׁלֹא הָעִיר דְּבַתְלַמוּדִין אֲמָרִינוּ בְּהִדְיָא דָּף כ"ח ע"א מִפְּלִי דר"ע וּו"י קְדָרִישׁ וְהִכִּי אֲמָרִינוּ בְּדָף

כ"ט ע"א דלר"ע ארבעה קראי פתיבי ופירש"י דר"ע דריש ווי"י ונהכי אמרינן ביבמות דף ס"ח ע"ב כמאן כר"ע דדרק' ווי"ן.

והכי תנא בסנהדרין דף נ"א ע"ב א"ל ר"ע ישמעאל אחי בת ובת אני דורש. הרי דלפום תלמודין ר"ע דריש ווי"ן ור' ישמעאל לא דריש ווי"ן.

הן אמת דמהיבא דסנהדרין ויבמות לא מכרעא דר' ישמעאל לא דריש ווי"ן דאיכא למימר כמ"ש התוס' ביבמות בשם ר"י דלא נקט ר"ע לאפוקי רבי ישמעאל דר' ישמעאל נמי דריש ווי"ן אלא לאפוקי שאר תנאי דלא דריש ווי"י בעלמא.

אך ק"ק על התוספות דאמאי לא הכריעו כתירוץ אחר שתירצו שם דר' ישמעאל לא דריש ווי"י ומ"ש בסנהדרין ור' ישמעאל האי בת ובת מאי עביד ליה לא מסיק ה"כ אלא לישוב דרשא דר' ישמעאל למאן דדריש ווי"י ודלא כר"י.

מסוגנין ופ' פ"ש דאמר דלר"ע ד' קראי פתיבי דדריש ווי"י. ולר' ישמעאל דלא דריש ווי"י תלתא קראי פתיבי ע"ש דף כ"ט: ונראה דהתוס' לשיטתם אולי שפיתבו פ"ק דסנהדרין דף י"ד ע"א שהקשו כמה דוכתי דאמרי' אחד תנא דלא דריש ווי"י ואשכחן ליה בענין אחר דדריש ווי"י ותירצו דהאי דקאמר לא דריש לאו משום דלא דריש ליה פלל אלא דוקא להיבא דרשא קאמר עכ"ל וא"כ ליכא לאוכוחי מסוגיית פ' פ"ש דר' ישמעאל לא דריש ווי"י בשום דוקתא דדילמא גבי נגטמאה לא משמע ליה לדרוש וי"ו ובדוקתא אחריתי דריש פאינך תנאי דמזיתי התוס' פ"ק דסנהדרין.

אמנם התוס' ביבמות קיימי אקרא דבת ובת גופיה דבחד דוקתא משמע דר' ישמעאל דריש ליה ובחד דוקתא משמע דלא דריש ליה. ומ"ש ר"י לאפוקי שאר תנאי דלא דרוש ווי"י בעלמא פלומר דאיכא תנאי דלא דריש בשום דוקתא ווי"י.

אמנם במאי דקמן מפני' יוצא בתלמודא דידן דר"ע דריש ווי"ן ומשו"ה דרוש ד' חד לבעל וחד לבועל וחד לתרומה וחד לכהונה ור' ישמעאל דלא דריש ווי"י תלתא פתיבי בעל ובוועל ותרומה וכהונה אתיא בק"ו וזה הפך הירושלמי.

ותו קשה על הרב המפרש דתלי הך פלוגתא בפלוגתא דדברה תורה בלשון בני אדם דנראה דלא קרב זה אל זה דהיא פלוגתא היא בשתי תיבות דסמיכי פגון איש אחד איש אחד הפרת תפרת וכיוצא לא כן ה"כ דהם מקראות חלוקים וה"כ כ"ע אף מאן דסבר דברה תורה בלשון בני אדם דריש תלתא ונגטמאה.

ונהרי בתלמודא דידן בסנהדרין דף צ' פליגי ר' ישמעאל ור"ע בהפרת תפרת דר' ישמעאל סבר דברה תורה בלשון בני אדם ואפ"ה דריש ונכרתה דסמיך ליה אלמא האי פלוגתא אינו אלא בשני תיבות דסמיכי פי הנהו.

וה"נ לש"ס דידן ר' ישמעאל דריש ה"כ תלתא ונגטמאה אף דהוא סבר דברה תורה בלשון בני אדם. ותו דכפי דבריו הוא מוליד מחלקת חדש דאיכא מאן דלא דריש תלתא ונגטמאה ולפי הבבלי משמע דכ"ע דרשי תלתא לבעל ובוועל ותרומה.

ולפי הירושלמי בעל ובוועל ויבם כמבואר שם ופ"ק דסוטה ופ"י דיבמות כאשר אחר הרואה עיניו תחזינה מישרים: ותו קשה מ"ש בתוספותיו דבפ' הירושלמי פירושא דמתני' הוא דר' יהושע א"ל לר' עקיבא דזכריה בן הקצב אמר משמיה דרבי פנתי.

ומלבד דהוי יתו"ר נפי"ש לישנא דתנאי והול"ל כף הנה דורש זכריה בן הקצב משם רבי ותו לא ולמה ליה לאורוכיה ולומר שתי פעמים וכו' דהיינו דר"ע. קשה דרבי דתנו במשנתנו בכל מקום הוא רבינו הקדוש כידוע.

וכן בירושלמי פ"ק דסוטה תני ר' אומר שלש טנמאות אמורות בפרשה וכו' (ובתוס' דף כ"ט גרסי ר"מ אומר) ורבי הנה תלמיד תלמידי ר"ע ואיך זכריה בן הקצב שהנה בחרבן יאמר משמו וכן ר' יהושע לר"ע.

ודחוק לומר דזכריה בן הקצב הנה אומר בשם רבו ולא היינו רבי סתם. ואי לא דמסתפינא הנה אמנא דט"ס יש בירושלמי, וכצ"ל דר"ע דריש ווי"ן ור' ישמעאל לא דריש כתלמודא דידן ובמתניתין גריס ובאו.

ובאו ולתקן כל הלשון כפי זה. וכבר ידעת מ"ש בתשו' המינוחסות להרמב"ן סי' צ"ו דרבו הטעיות בירושלמי וכן כתבו שאר רבונותא קמאי ובתראי ועיין בתוס' סוטה דף כ"ד: סימן ד' קצת הגהות על קצת דיני פ"ה דסוטה להרמב"ם.

א' דין א' שאין משקין את הסוטה אלא בב"ד הגדול של ע' זקנים במקדש. ראה ראיתי להרב פרי חדש בגימקויו בס' מים חיים שכתב ונ"ל נראה מלשון הרב שהמקום גורם אבל התוס' פ"ק דסוטה דף ז' ע"ב כתבו דאיום וגזום אינו מעכב וסוטה היתה נוהגת אף לאחר גלות סנהדרין עכ"ל.

ולכאורה קשה דלשון משנתנו מעלין אותה לב"ד הגדול שבירושלם ולא מכרעא שיהיו בלשכת הגזית ואדרבא מדנקט. שבירושלם משמע דלא בעינן שיהיו בלשכת הגזית.

ולשון התלמוד אינו אלא להצריך ב"ד של ע"א. וראית התוס' מההיא דריב"ז הפסיקו ראיה מכרעת דאין המקום גורם בסוטה כזקן ממרא.

ותו שנינו בספרי על פסוק ומן העפר אשר יתה בקרקע המשכן דאיכא למ"ד דאצטרף רבוי לקרקע בית עולמים ואיכא דמיתי לה בק"ו ע"ש אלמא לכ"ע סוטה היתה נוהגת במשכן ולא בעי שיהיו ב"ד בלשכת הגזית.

גם בכרכות פ' אין עומדין אמרו אם ראה מוטב ואם לאו תראה אלה ואסתתר וכו' ואין אתה עושה תורתך פלסתר וכו' אלמא גם בשילה היתה נוהגת סוטה דלא בעינן אלא סנהדרי גדולה ואי המקום גורם כזקן ממרא דבעינן דוקא לשכת הגזית שהוא המקום המיוחד בירושלם כמו שפירש"י בסוטה דף ו' ודף מ"ה ע"א וכן הוכיחו התוס' בסנהדרין דף פ"ט.

ע"א ודף י"ד ע"ב והרא"ש בתוספותיו פ' עגלה ערופה הר"ן בחידושי סנהדרין דף י"ד דאף בירושלם עצמה כיון דיצאו מלשכת הגזית לא דיגיני ד"נ וזקן ממרא ע"ש. אלא דהני תרי בתראי.

יש לדחות דקל זה מפי אתו וינשבו בלשפת הגזית אי אתרמי דנפקי מהתם אין זה מקומם. אבל כי הווי במשפן וישילה וקביעות מקומם הנה שם אימא דשנה ללשפת הגזית ובהכי ניקח דהתוס' לא מייתי ראיה מהתם.

אמנם הדבר מוכרח מראית התוס' כמו שצאמר. ואפשר לומר דגם הרמב"ם ס"ל הכי ומ"ש במקדש לא קאי אב"ד אלא אהשקאת סוטה ובהכי קאמר שאין משקין הסוטה אלא במקדש וה"ה משפן ליקח מעפר המקדש.

ובב"ד הגדול של ע"א נאפי' שאינם במקומן. ולא קפיד אלא שיהיה ע"פ ב"ד של ע"א וישקוה במקדש אבל אין פונתו שב"ד יהיו במקדש אלא אהשקאה קאי.

ואתה תחנה דאפי' בפ"ג דממרים לא דקדק הרמב"ם לכתוב שיהיו הסנהדרין במקדש ולא מעיט התם דין ח' אלא אם יצאו חוץ לירוש' ע"ש. הגם דהתם ק"ק דהול"ל אפי' בירושלם פל שאינם במקומם לא נעשה ז"מ.

ומיהו שם דין ז כתב חוץ למקומן וע"ש בכסף משנה: וזה חזיתי להרב קרית ספר שכתב ונ"ל אין משקין וכו' דאתיא תורה תורה וכו' מה להלן בע"א וכו' מקום מיוחד דהיינו לשפת הגזית אף פאן ע"א וה"נ פתיב לפני ה' דהיינו בירושלם וכדי שלא ימחק ה' מאימין עליה דסברא היא אבל אינו מעכב עכ"ל ודבריו צריכין ישוב תדא דיליף מז"מ שיהיה בלשפת הגזית ואיפכא הכריחו התוספות כמנדובר.

ותו דבתר הכי כתב דאיום. אינו מעכב והם דברי התוספות לומר דלא בעי לשפת הגזית כמבואר בדבריהם.

הו אמת דצריף להתישב להבין בעצם דברי התוספות הנזכר דעיקר קושיתם היא דלבעי לשפת הגזית פזקן ממרא מטעם אין ג"ש למחצה ואזלי לשיטתם שכתבו בכמה דוכתי דאין ג"ש למחצה היינו דצריף ללמוד פל הפרטים מהמלמד וכדאמרין תדיר בת"כ ובש"ס אי מה להלן וכו' ת"ל וכו' ומאחר שפן מה פונתם בהא דאיום.

אי לומר דטעמא דבעינן ע"א ובלשפת הגזית משום איום ואיום גופיה לא מעכב. וא"כ אפשר דלדעתם דאף ב"ד לא מעכב.

או פונתם דכפ"ז דאיום לא מעכב אימא נמי דלשפת הגזית לא מעכב וה"ה דב"ד ע"א לא מעכב: ועוד יש לצדד בכונתם. וצריף להתישב בדבר.

ותו ק"ק בדברי הרב קרית ספר הנזכר במה שסיים וה"נ פתיב לפני ה' דהיינו בירושלם דפתח בג"ש ובמקדש וסיים בירושלם וקרא דלפני ה'. ותו דלפני ה' כתב הרמב"ם פי"א דמצער שני דין ו' דעיקרו במקדש ועמ"ש שם מרן בדין ד' על השגת הראב"ד ובס' בני דוד ודו"ק: (ב) דין ב.

איני שותה יוצא בלא פתובה. כתב מרן בכ"מ דמשמע להרמב"ם דכל שאמר איני שותה אעפ"י שלא אמרה טמאה אני מפסדת פתובה והכי אמרו בירושלמי סבר ר' עקיב' וכו' ע"ש.

והוא פלא איך אבי התעודה לא זכר משנה השגורה בפיו פה קדוש ריש פ' ארוסה דף כ"ד ואלו לא שותות ולא נוטלות פתובה האומרת טמאה אני ושפאו עדים שהיא טמאה והאומרת אני שותה.

וכן תמה הרב פרי חדש בנמוקיו במים חיים. ועוד תנן התם ושאר כל הנשים או שותות או לא נוטלות פתובה הרי דאם לא שותות לא נוטלות פתובה וכבר תמהו התוס'.

דף כ"ה ע"ב דמשנה יתירה היא. ותו אמרינן בפריי"ת ב"ד כ"ו ע"א פמה חלוקות דקתני בהו או שותה או לא נוטלת פתובה.

והביא מרן ז"ל עצמו חלוקות אלו לעיל בכסף משנה פרק שני דין ו' ובדין ז' ובדין יו"ד דתני תנא בכלהו או שותה או לא נוטלת פתובה ע"ש. והנה מדנקט הרמב"ם ואם אמרה הן נטמאתי או איני שותה והוא לשון המשנה ר"פ ארוסה כנז' מוכח דדוק' באומרת נטמאתי איני שותה אבל אם אמרה נאנסתי או שגגתי דטענת אונס שפיר שייכא בעיר נמי כמ"ש הרב מש"ל ריש ה' נערה וכמו שהוכיח הרב מהר"ץ בתשובה סי' קמ"ה ועיין להרב פנים מאירות בתשו' ח"ג סי' כ"ב משקין אותה דכל שפאו עדי סתירה אינה נאמנת עוד לומר נאנסתי שותה מותרת לבעלה ישראל וע"י (הסוטה) [השקאה] תבדק אם היא באונס ושוגג או ברצון דלא מהימנה.

וכן מוכח מהא דתני' בסוטה דף ל"ב ת"ר משמיעין אותה וכו' ובמה היא נטמאת בשוגג או במזיד באונס או ברצון וכ"כ למה שלא להוציא לעז על מי הפרים ופירש"י שלא להוציא לעז שאם נטמאת באונס או שוגגת ולא נבדקת שלא תהא סבורה אלו נטמאתי מזיד' אף הן לא היו בודקין אותי עכ"ל ואי איתא דבאומרת נאנסתי או שגגתי שוב אין משקין אותה מאי האי דתני וכ"כ למה שלא להוציא לעז על מי הפרי' ת"ל שלא להשקותה אם אמרה שגגתי או נאנסתי אלא משמע דלא נ"מ אלא שלא להוציא לעז אמנם לענין שתיה היתה (נקראת) שותות] גם באומרת נאנסתי או שגגתי והם דברים פשוטים וכן מוכח מדברי הרב באר שבע במסכת פרייתות אהא דאמרי' בשיליה פרייתות דמתני' דחיבי אשמות תלויין שעבר עליהם יה"כ פטור אלא מעתה ספק סוטה שעבר עליה יה"כ לא תייתי דהא פפר עליה יה"כ דחטא שאין מפיר בו אלא המקום וכו' אמר אב"י בועל מפיר בו אמר רבא סוטה פי מתייא לברר עון קא אתיאי וכתב הרב הנז' ז"ל פירוש שיש ספק לסוטה עצמה אם נטמאת אם לא נטמאת כגון שאינה יודעת אם בא עליה בעלה או האיש שקנא לה בעלה ממנו ולהכי הוי חטא שאין מפיר בו אלא המקום והבועל כדאמר אב"י אבל אי אפשר לפרש דמייירי מסתם סוטה שהיא בעצמה יודעת האמת אם נטמאת דא"כ למה אקרי חטא שאין מפיר בו אלא המקום והבועל לאב"י הלא היא עצמה מפרת בו ואולי לזה נתפנון רש"י אף כי אין לשונו מורה פן עכ"ל אלמא לדעת הרב הלש"ס פרי' דלא לייתי מנחת קנאות בנסתפקה אם בא בעלה עליה ומשמע דהיא שגגה שסברה שבעלה בא עליה ושוב נסתפקה ופשיט' לש"ס דתביא מנחתה ומשקין אותה.

ואעפ"י שהדין דין אמת והוא פשוט כדאמרן. מ"מ פירושו בסוג' אינו מחנוך והיותר קשה שנסתפק בלשון רש"י אם לכה פינון אף שלשונו אינו מורה פן דדבריו הללו ממשמשים ובאין דאם נפרש זה ברש"י הלשון דחוק ואורזי הנה דלא קמורה.

והרי רש"י קרי בחיל הפך דבריו שכתב ס' סוטה היינו סוטה סתם דס' הוא אם נטמאת הרי פתב בהדיא דמסתם סוטה פריה. והכין הוא קושט' דמילת' דכין דמשקין אותה כפאשר זאת אומרת שהיא טהורה לגבי דין ספיק' היא נאף שהיא יודעת אם נטמאת ידיעת' פלא תשיב דמעשי' להפך נאנו משקינן לה דמספיקינן בה.

והכי ארחה דש"ס לקרות סוטה ספק סוטה בכמה דוכתי ומתם פ"ק דיבמות דף י"א ע"ב אמין' לך אנא סוטה נדאי ואמרת' לי סוטה ספק ע"ש והכין חזין' להרב ברפת הגבח שעמד בפירכת הש"ס הלזו וביאר עליה כפשט השמועה עש"ב.

ועתה אמת אגיד דאגב רהטאי לא זכיתי להבין דברי הרב ברפת הגבח בזה כמה שהקשה על פירוש הרב ב"ש הנז' ומה שישב וחזר והקשה והאריך בזה עש"ב דדברי הרב באר שבע הם פשוטים מאד דהש"ס לא נגע ולא פגע באשם תלוי דהך ספק סוטה לפירושו ופשיט' ליה דאשם תלוי לא מיייתי האי סוטה אבל קושית הש"ס על מנחת קנאות דלא לייתי וכמ"ש רש"י והרב ב"ש גופיה בסמוך וע"ז קמשני רבא דהמנח' לברר וכו' ובזה אין מקום לכל מ"ש הרב בה"ז.

אמנם פירוש הב"ש לא נהיר' דמאי פריך הש"ס דלא לייתי מנחת קנאות כיון שהיא מסופקת. וכי ברצונה תליא מילת' אטו היא נאמנת באומרה ששגגה ועתה מסתפקת להיות מותר' לבעלה פי היכי דלא תביא מנחה ונלא דינה הוא דמשקה ומיייתי מנחה לבדקה אם האמת אפה ולא זינת' ברצון.

ונהו עיקר מצנת סוטה דכתב רחמנ' אף באומרת טהורה אני דמשקה ומקריב מנחתה לבדקה ואמרה בשגגה ונסתפקה לא גרע מהיא אומרת טהורה פי מצנת המלך היא להשקותה ולהקרי' מנחת' ותו דשפיר מתבאר הש"ס בכל סוטה דהרי כל ענין הסוטה מימר' דרחמנ' לגבי בעל דמספ"ל אם אשתו זינתה ולא משגחינן בה כלל ודיבורה מאפס ותהו נחשב ונדל מהכ' ידיעתה דהיא לא מתיהה לדעתה.

אלא דאביי סבר דכיון דהבועל בפרט הבאת המנחה זר הוא בזה נהי דלא חשבת' לידיעתה כיון דכולי האי לברר דבריה מעיקר' קא אתינ' אמנם לא מקרי חטא שאין מפיר בו אלא ה' דהאיכ' בועל.

וק"ק בש"ס דאעיקר' ודקארי לה מאי קארי לה מאי פריך מסוטה אטו מנחת קנאות לכפרה קא אתינא דלותיב מינה וכן ר' אושעז' נאביי דמשנו שנינוי אחרני ק"ק דאנו איירינו בכפרה על הס' דמכפר יה"כ ומנחה זו לאו לכפרה.

ותו דלאביי נפיק חידוש' דדינ' דאם הבועל נשתטה או שמת וכיוצ' אין נוהג בה דין סוטה דמעשה אין מפיר בו אלא ה'. אחר זמן רב ראיתי למהר"א ו' שנג"י בס' דת ודין דף כ"ו ע"א שעמד בסוגית הש"ס הנז' ואסקה בצ"ע.

שוב זכני ה' ומצאתי בפ"י רבינו גרשון מאור הגולה כ"י שכתב בפסוג' הנז' וז"ל ספק סוטה שאין לה שום עד שנסתרה. אמר אביי מש"ה לא מכפר בועל מפיר שחטא עמה וסוטה מפרת לא קאמר משום דהיא הניא חתיכ' דאיסור' איכ' דאמרי אידי ואידי מפירין נחדא מינייהו נקט והלפך לא מכפ' עכ"ל: (ג) דין כ' ודין כ"א.

פְּתַב הָרַב הַפְּר"ח בְּנִימוֹקִיו בְּמִים חַיִּים וְז"ל סוּטָה שְׁיֵשׁ לָהּ זְכוּת ת"ת וְכו' פָּסַק פְּרַבֵּי וְצָרִיף טַעַם לְמַה לֹּא פָּסַק פְּרַבְּנָן עַכ"ל וְכִבֵּר יְדוּעַ מ"ש הָרַמְבַּ"ם בְּפִי הַמְּשַׁנֶּה בְּהַד מַתְנֵי וְז"ל וְכִבֵּר אֲמַרְתִּי פְּעָמִים רַבּוֹת כְּשֵׁי שֶׁמְחַלְקֵת בֵּין הַחֲכָמִים בְּסִבְרַת אֲמוּנָה אֵין תְּכַלִּיתוֹ מַעֲשֵׂה מִן הַמַּעֲשִׂים שְׁאֵין אוֹמְרִים הִלְכָה כַּפ' עַכ"ל וְא"כ בְּעֵנָן זֶה לֹא שְׁיִיף פָּסַק הִלְכָה אֲלֵא דְנִיח' לִיה לְהַרְמַב"ם לְמִנְקֻט דְּבָרֵי רַבִּי מִשּׁוֹם דְּמִסְתַּבֵּר טַעְמִיה דְּרַבִּי וְלִהְכִי קֶאֱמַר כְּנוּתִיה וּבְפִי הָרַב תִּי"ט וְז"ל וְעוֹד פְּתַב שֶׁם הָרַב תִּי"ט דַּפ"ק דְּסוּטָה דָּף ו' אָמְרוּ דְּרַב שְׁשֵׁת סָבַר דַּת"ק וְרַבֵּי שְׁוִים דְּמַתְנוּנָה וְאֵע"ג דְּרַש"י פִּירֵשׁ דְּבִסוּף פְּלִיגֵי דְּרַבֵּי סָבַר שְׁהִיא מֵתָה בְּאוֹתָהּ מֵיִתָּה הָרַמְבַּ"ם ס"ל דְּלֹא פְּלִיגֵי כָּלָל עַכ"ל וְדִבְרֵיו נְכוּנִים דְּהָא הָרַמְבַּ"ם פָּסַק פְּרַב שְׁשֵׁת בְּסוּף דִּין כ"ג וְאֶפְשָׁר דְּזֶה כִּינוּן הַפְּר"ח לְרַמּוֹן סוּגִיַת פ"ק לּוֹמַר דַּהֲר"מ מְפָרֵשׁ דְּלֹא פְּלִיגֵי רַבֵּי וְת"ק כָּלָל כַּמ"ש הַתִּי"ט וּמ"מ הו"ל לְפָרֵשׁ כִּינוּן דְּרַש"י פִּירֵשׁ דְּבִסוּף פְּלִיגֵי: עוֹד נִרְאֶה דְּצָדֵק הָרַמְבַּ"ם בְּמֵאֵי דְּנִקְיֵט דְּבָרֵי רַבִּי דְּהָרִי אָמְרוּ בְּש"ס פ"ד דָּף כ"ו אֲמַאי דְּתַנּוּ אֲשֶׁת פֶּהֵן שׁוֹתָה וּמְוַתֵּרַת פְּשִׁיט' אָמַר רַב הוּנָא בְּמַתְנוּנָה מַתְנוּנָה הָא בְּדִקוּהָ מֵיָא בְּמַתְנוּנָה דְּרַף אֲבָרִים מַהוּ דְּתִימ' הָא זְנוּיִי זְנוּיִי וְהָא דְּלֹא בְּדִקוּהָ מֵיָא כִּי אֲרַחֲזִיָּהוּ מִשּׁוֹם דְּבִאֲוֹנָס זְנוּיִי וְלִגְבֵי פֶהֵן אֲסִיר' קַמ"ל וּפִירֵשׁ"י מַתְנוּנָה הָא וְזֵאֵי בְּדִקוּהָ מִים וְזוּנָה הִיא אֲלֵא שְׁתַּלָּה לָּהּ זְכוּת וְאֲמַאי מְוַתֵּרַת לְבַעֲלָהּ.

בְּמַתְנוּנָה דְּרַף אֲבָרִים שְׁאֵינָה מַתְנוּנָה בְּמַעֲיִים וּבִיְרַכֵּיִם אֲלֵא רֵאשִׁיה וְשִׁאָר אֲבָרִיהָ כְּבַדִּי עָלֶיהָ מַהוּ דְּתִימָא הָא לֹא זְכוּת תַּלְתָּה לָּהּ דֹּא"כ ה"ל לְהַתְנוּנוֹת דְּרַף בְּדִיקַת הַמִּים אֲלֵא בְּאֲוֹנָס זִינְתָה לְפִיכָף מַתְנוּנָה שְׁלֵא כְּדִרְפָּה וְלִפְהֵן מֵיָהּ תִּתְסַר עַכ"ל וְהָרִי הַש"ס דְּנִקְיֵט דְּמֵי שְׁתַּלְתָּה לָּהּ זְכוּת מַתְנוּנָה וּבְדִקֵי לָּהּ מֵיָא כִּי אֲרַחֲזִיָּהוּ וּמִשְׁמַע דְּמַתְנוּנָה תְּכַרְף לְשִׁתִּימָה דְּהָא קְתַנִּי אֲשֶׁת פֶּהֵן שׁוֹתָה וּמְוַתֵּרַת אֲלֵמָא אַחַר שְׁתִּימָה קַמ"ל דְּמְוַתֵּרַת וּמוֹקִי לָּהּ בְּמַתְנוּנָה וְא"כ הָרִי דְּהַש"ס מוֹקִי סַתְמ' דְּתַנּוּ אֲשֶׁת פֶּהֵן שׁוֹתָה וּמְוַתֵּרַת בְּמַתְנוּנָה וְאַתָּא לְאַפּוֹקִי דְּלֹא נִימָא זְכוּת תַּלְתָּה לָּהּ א"כ מֵי שְׁתַּלְתָּה זְכוּת נִימוֹק"ה עֲמָה נִימוֹקֵת וְהוֹלֵךְ וְכִדְרַבֵּי גַם בְּסוּף מֵתָה בְּאוֹתָהּ מֵיִתָּה וְכַמ"ש דָּאֵי זְכוּת תּוֹלָה הו"ל לְהַתְנוּנוֹת דְּרַף בְּדִיקַת הַמִּים.

וְהוּן דְּבָרֵי הָרַמְבַּ"ם בְּדִין כ"א. אֲמַטוּ לְהִכִּי נִקְיֵט הָרַמְבַּ"ם פְּדִבְרֵי רַבֵּי.

מֵאַחַר דְּסַתְמ' דְּתַלְמוּד' נִקְיֵט כְּנוּתִיה וּמוֹקִי לְסַתְמ' מְשַׁנֶּה בְּהִכִּי. וְאֵי בְּעִית אֵימ' דְּגַם רַבְּנָן מוֹדוּ לִיה לְרַבֵּי וְכַמ"ש הָרַב תִּי"ט.

וְאֵי בְּעִית אֵימָא דְּפְלִיגֵי אַפ"ה נִקְיֵט פְּרַבֵּי כְּהֵאֵי סַתְמָא כְּמַדְוָבַר: אֲמַנְם אֵיכ' לְמִדְּקָ דְּמַדְבְּרֵי הָרַמְבַּ"ם בְּשִׁנֵּי דִּינֵי אֱלוֹ מִשְׁמַע דְּזֹאת הָאִשָּׁה אֲשֶׁר אֵהֲנֵי לָּהּ קַמְרָא דְּזְכוּת בְּרִיש' גְּפִישׁ חִילוּת"ה דְּרַף אֵיבָרִים כְּמוֹ חֵלָאֵי"ם הַשְׁת' קִשְׁיָא רִיש"א וְאַבְרָיִם כְּבַדִּי עָלֶיהָ וְעוֹד אַחֲרָן הֵנָּה צַב"ה בְּטָנָה וְיָמִים שְׁבִינְתִים מַעַת אֲשֶׁר הִחֲלוּ תַחֲלוּאָיָהּ עַד אֲשֶׁר נִהוּ"ם פְּרִיָסָה לָּהּ שׁו"ה מְוַתֵּרַת לְבַעֲלָהּ וְאֱלוֹ מְהַסְוֵגֵי הִנְז' מִשְׁמַע דְּגַם אֵי זְכוּת תּוֹלָה וְאֵינָה מֵתָה רַק נִימוֹקֵת וְהוֹלְכַת מ"מ הִיא מַתְנוּנָה כִּי אֲנַפְחָה גַם הוּא נֶאֱנַחַח וְיִמְלֵא קִדִּי"ם בְּטָנָה חֲבִלִי"ם נְפִלוּ לָּהּ תַּחַת הַכַּר"ס הָאֲחָד דְּהִכִּי קֶאֱמַר הַש"ס בְּמַתְנוּנָה דְּרַף אֲבָרִים מ"ד הָא זְנוּיִי זְנוּיִי וְהֵאֵי דְּלֹא בְּדִקוּהָ מֵיָא כִּי אֲרַחֲזִיָּהוּ מִשּׁוֹם דְּבִאֲוֹנָס זְנוּיִי ש"מ דָּאֵי זְכוּת תּוֹלָה בְּדִקוּהָ מֵיָא כְּאוֹרְחִיָּהוּ.

ומנ"ל להרמב"ם דכשזכות תולה יבואו לה חלאים אחרים אלא דלכסוף מטה בצביית בטון דהכי משמע מלשונו וכ"כ מהרח"א בפעץ חיים דף ע"ג ע"ב בתוך דבריו ונ"ל בהיות לה זכות ת"ת והיתה האשה לאלה וחלאים קשים ובקרב עמה רמז שעדיין היא מותרת לבעלה אף שהתחילו החלאים כל זמן שלא צבתה בטנה וירכה כמ"ש הרמב"ם עכ"ל והרי מהסוג' מוכח להפך וכמ"ש רש"י: תו קשה לדעת הרמב"ם מה שאמרו בירושלמי פ' הנה נוטל הלכה ה' ונ"ל ונקה האישה מעון אינו חושש שמא תלה לה זכות יכול אף היא לא תחוש ת"ל והאשה ההיא תשא את עונה ואתיא כמ"ד דזכות תולה וא נה נפרת ע"כ וכפי דברי הרמב"ם שהאשה שתולה לה זכות באים לה חלאים ומותרת לבעלה עד אשר צבתה בטנה אמאי אמרו בירוש' דאתיא כמ"ד דזכות תולה ואינה נפרת והלא אתיא שפיר למ"ד זכות תולה ונפרת והוא חידושא טפי דכיון דידענו דהאשה שתולה לה זכות שמתנוונה בתחילה מתנוונה דרך אברים וכל אותו זמן מותרת לבעלה עד שתלקה בצביית בטון היינו רבותא טפי דאף דעדיין לא צבתה בטנה מ"מ הא התחילו החלאים לבא ומוכח דנטמאת אלא דהזכות תולה לה וקמ"ל דמותרת לבעלה כל זמן שלא צבתה בטנה וכמ"ש הרמב"ם אלא משמע דס"ל להירוש' דלמ"ד זכות תולה ונפרת מתנוונה פי ארחה לצבות בטון ברישא ולפיכך אסורה וזה פשיטת רש"י וכפשטה דסוגיין פ' ארוסה הנזכר.

אחרי פותבי חזקה הנית לרבינו הגדול הרב מש"ל בפ"ב מה' סוטה דין א' אשר בתוך דבריו הביא הירושלמי חזקה שהבאתי וכתב ונ"ל יש לדקדק בסיום זה שפיימו בירושלמי ואתיא כמ"ד וכו' דהא למ"ד תולה ונפרת נמי אתיא שהרי הוא מותר בה אעפ"י שהתחילו החלאים לבא וע"ז אתא קרא ונקה האישה מעון ולומר דהירושלמי פליג בזה וס"ל דכל שהתחילו החלאים לבא אסור' שהרי מורה דמה דלא נבדקה הוא משום זכות ומ"ש רבינו דמותר בה הוא על פי שיטת תלמוד' דידן דאמרינן פ' ארוס' דף כ"ו במתנוונ' דרך אברים מותרת לבעל' דבר זה קשה בעינינו ועוד דאם אנו אוסרים אותה מספק בשביל חלאים אחרים שלא הבטיח הכתוב בהם א"כ אף שלא באו לה חלאים נאסור אותה מספק משום דשמ' לא הי' מנוק' מעון אשר ע"כ נ"ל דניכר ואינו ניכר דירושלמי לאו היינו מתנוונ' ואינה מתנוונ' דאפליגו פ"ק דסוטה' דף ו' אלא הכא איכא מיד דלעולם אף מי שיש לה זכות נפרת היא שמתחיל בטנה לצבות אלא שהזכות תולה שלא תמות עוד ואיכא מ"ד דאין בטנה צבה אם יש לה זכות והיינו ניכר ואינו ניכר וכו' ע"ש.

שש אנכי דמה שהעיר הרב בירושלמי אנכי העירותיהו אמנם מ"ש הרב דאומר דהירושלמי פליג אשמעתה דפ' ארוסה. והר"מ פסק כתלמודין וכו' לא זכיתי להבין דבריו דכבר פתיבנא בעניויתין דהיא שמתא דפ' ארוסה דתלמודין אתיא בירושלמי דלרבי זכות תולה ונפרת מתנוונה כו ארסייהו בצ"ב עשויה בטון ברישא דהרי אמרו במתנוונה דרך אבר' מ"ד זנויי זנאי והאי דלא בדקוה מייא פי אורסייהו משום דבאונס הנה ש"מ דאף לס"ד אי לא באונס אף אי זכות תולה מתנוונה פי ארסייהו וכמ"ש רש"י דלא תלה לה זכות דא"כ הו"ל להתנוונות דרך בדיקת הפנים ע"ש וכמש"ל וא"כ מאי קאמר דפליגי והר"מ פסק כתלמודא דידן הא גם בתלמודין לא אתי דלתלמודין נמי למ"ד נפרת מתנוונה דרך בדיקה ככל אשר דברנו ומהיכא תיתי לומר דהירוש' אסר במתנוונה

דְּרָף אַבְרָהָם דְּלֹא מְצִינּוּ בִירוּשָׁלַיִם רַס דְּלִמָּ"ד נִיפְרֵת אֲסוּר' לְבַעֲלָהּ וְהָא נָמִי נִפְקָא מִש"ס דִּילּוּ דְּכָל מוֹ שְׁזִכּוּת תּוֹלָה לָּהּ מִתְּנוּנָה פְּדִרְפָּה.

גַּם מ"ש וְאֶסִיק דְּנִיפְרֵת דִירוּשָׁלַיִם לָאוּ מִתְּנוּנָה וְכוּ' הִנֵּה לְשׁוֹן מִתְּנוּנָה דְּנִקְטִי רַב יוֹסֵף וְרַב שְׁשֵׁת פ"ק דְּסוּטָ' הוּא לְשׁוֹן רַבִּי דְקָאֵמַר מִתְּנוּנָה וְהוֹלְכֵת. וְא"כ מִשְׁמַע דְּרַצָּה לֹאֵמַר הֶרֶב דִּישׁ מִחֲלֻקְתָּ אַחֵר בִירוּשָׁ' אִם תִּצְבֶּה בְּטֵנָה וְזֶה דוֹחַק גְּדוּל לְחֻדְשׁ מִחֲלֻקְתָּ חֻדְשׁ דְּלֹא אֲשַׁחֲזֵן אֲלֵא רַבִּי דְקָאֵמַר מִתְּנוּנָה וְאֵהָא פְּלִיגִי רַב יוֹסֵף וְרַב שְׁשֵׁת אִי רַבְּנֵי סְבָרִי פְּרַבִּי וְמַהִי תִימִי לֹאֵמַר דְּבַמְהוּת הִיפְרֵת בְּמִי שְׁתַּלְתָּה לָּהּ זְכוּת אִיפְא פְּלוּגָתָ' דְּלַרְבִּי מִתְּנוּנָה וְהִינֵנוּ כַּמ"ד בִירוּשָׁלַיִם אֵינָה נִיפְרֵת וְאִיפְא מ"ד בִירוּשָׁלַיִם שְׁמַתְחִיל בְּטֵנָה לְצַבּוֹת דְּמַלְבַּד דְּהַדְבָּר קָשָׁה לְחֻדְשׁ פְּלוּגָתָּ אַחֲרִיתִי הִנֵּה מִלְשׁוֹן הִירוּשָׁלַיִם פ' ה' נוֹטֵל וּפ' אַרוּסָה וּפ' כָּשֵׁם דְקָאֵמַר וְאִזְזִיל בְּפִשְׁטוּת כַּמ"ד תּוֹלָה לָּהּ וְנִיפְרֵת וְכוּ' וְלֹא מִשְׁתַּמְיֵט לְאַתְוִי עֵיקָר הֵךְ פְּלוּגָתָּ אֲלֵא כְּמִי שְׁמַדְבֵּר עַל הִידוּעַ מוֹכַח דְּהִינֵנוּ פְּלוּגָתָּ דְּרַבִּי וְרַבְּנֵי וְתוּ לִיפְא.

וְאִם פְּנוּנָת הֶרֶב דְּכַוְנָת פְּלוּגָתָּ דְּרַבִּי וְרַבְּנֵי פְּלִיגִי תַלְמוּדִין וְהִירוּשָׁלַיִם דְּלַתְלַמוּדִין לְרַב יוֹסֵף ס"ל דְּרַבִּי סְבָר דְּמִתְּנוּנָה דְּרָף אַבְרָהָם וְרַב שְׁשֵׁת ס"ל דְּגַם רַבְּנֵי מוֹדוּ לִי. וְהִירוּשָׁלַיִם ס"ל דְּלַרְבִּי נִיפְרֵת שְׁתַּצְבֶּה בְּטֵנָה וְרַבְּנֵי ס"ל דְּאֵינָה נִיפְרֵת אֲלֵא מִתְּנוּנָה דְּרָף אַבְרָהָם וְנִמְצָאוּ הַבְּבִלִי וְהִירוּשָׁ' פְּלִיגִי בְּפִירוּשָׁה דְּתַנָּאי וְלַעֲנִין דִּינָא שְׁוֵי בְּשִׁיעוּרֵיהֶם דְּמִתְּנוּנָה דְּרָף אַבְרָהָם מוֹתֵרַת לְבַעֲלָהּ.

גַּם זֶה קָשָׁה בְּעֵינֵי דְכִינּוּ דְּמַהִירוּשָׁלַיִם יְדַעֲנִין דְּלַרְבִּי דְּסְבָר נִיפְרֵת הִינֵנוּ בְּצַבִּיית בְּטֵן נִימָא דְּגַם תַלְמוּדִין הֵכִי ס"ל דְּרַב יוֹסֵף וְרַב שְׁשֵׁת לֹא נִקְטִי אֲלֵא לְשׁוֹן רַבִּי דְאָמַר מִתְּנוּנָ' וְהוֹלְכֵת וְמַה שְׁנִפְרֵשׁ בְּדְבָרֵי כְּפִי הִירוּשָׁ' נִימָא דְּהֵן הֵן דְּבָרֵי רַב יוֹסֵף וְר' שְׁשֵׁת.

וְאִי סְמִיךְ הֶרֶב עַל סוּגִיַת פ' אַרוּסָה בְּאֵלוּ אֲמָרוּ שְׁלֵא לְסַמְוֵי דְּפִשְׁיטָא דְּסוּגִיַת הֵכִי רַהֲטָא דְאָף אִי תּוֹלָה זְכוּת בְּדִקִי כִי אֲוִרְחִיָּהּ כַּדְפִירִשׁ"י וְכַמוֹ שְׁנִרְאָה מִתְּחִלָּה הַסּוּגִיַת ג"כ דְאָמַר רַב הוּנָא בְּמִתְּנוּנָ' דְּהִינֵנוּ לְשׁוֹן רַבִּי וְפִרְיָהּ עֲלֵיהָ הָא בְּדִקוּהָ מִיָּא אֲלֵמָא עֲתַנּוּנָה פִּשְׁטוּ וְסַתְמוּ כִי אֲוִרְחִיָּהּ וְתוּ דְלְשׁוֹן הֶר' לֹא מוֹכַח הֵכִי כְּאֲשֶׁר הִמְעִינּוּ שׁוֹפֵט צְדָק וְעֵינֵי מ"ש לְקַמֵּן בַּס"ד.

הֵן אֵמַת דְּבַסּוּגִיַת פ' אַרוּסָה אֲפִשְׁר לְפָרֵשׁ לְדַעַת הֶרֶב"ם דְּלִמָּ"ד זְכוּת תּוֹלָה וְנִיפְרֵת לְרַב יוֹסֵף לְרַבִּי וְלִר"ש גַּם לְרַבְּנֵי זוֹ שְׁהַזְכוּת תּוֹלָה לָּהּ אִיפְא הֵכִי וְאִיפְא הֵכִי אִיפְא דְּמִתְּנוּנָה וְצַבְתָּה בְּטֵנָה וּמְאַרְכֵת עַד שְׁלִשָּׁה שָׁנִים וְאִיפְא דְּמִתְּנוּנָ' שְׁלֵא כְּדִרְפָּ' רֵאשֵׁה וְאַבְרָהָהּ כְּבָדִים עֲלֵיהָ וּבְסוּף מֵתָה בְּאוֹתָהּ מֵימָה וְהִנֵּה אִם זוֹ צַבְתָּה בְּטֵנָה אִף שְׁהַתְחִילָה כָּל דְּהוּ לְצַבּוֹת בְּטֵן וּמִתְּנוּנָה אֲסוּר' לְבַעֲלָהּ דְּלִיפְא לְסַפּוּקִי בְּהָ אֲבָל אִם מִתְּנוּנָה דְּרָף אַבְרָהָם אִיפְא לְסַפּוּקִי בְּהָ שְׁמָא זְכוּת תַּלְתָּה לָּהּ אוֹ טְהוּר' הִיא וְלָכֵן מוֹתֵרַת נְבַעֲלָה דְּמַסְפֵּק אֵל תַּאסְרָנָה עַל בַּעֲלָהּ דְּהָא דְּמִתְּנוּנָה לֹא חַש"ב רַפּוּתָא וּז"ש בַּש"ס בְּמִתְּנוּנָה דְּרָף אַבְרָהָם דַּס"ד דְּבִאשְׁתָּ פִהֵן דִּישׁ צַד לֹאֵמַר דְּהִגַּם דְּלֹא [בְּדִקוּהָ] מְשׁוּם זְכוּת מ"מ מִתְּנוּנָ' דְּנִאָנְסָה אֲסוּרָה קַמ"ל וּמ"ש וְהָא דְּלֹא בְּדִקוּהָ מִיָּא כִי אֲוִרְחִיָּהּ מְשׁוּם דְּבִאָנְסָה וְנִאִי ה"ק דְּגַם לְאוֹתוֹ צַד דְּאֵנוּ תּוֹלִים דְּלֹא תָּלָה לָּהּ זְכוּת פִּינּוּ דְּלֹא חֲזִינּוּ דְּבְדִקוּ כִי אֲוִרְחִיָּהּ וּמ"ה שְׁרִינּוּ אֲשֶׁת יִשְׂרָאֵל.

באשת פהן יש ריעותא באותו צד נמי דשריות' דלא תלתה זכות דאפתי נימא דבאנוס זנאי ואסיר' ליה. זה אפשר לפרש לדעת הרמב"ם בשמעתין אמנם אפתי קשה דמאחר דפשטא דסוגיין אתיא פירושילמי ובירושלמי הדבר ברור דלמ"ד בדקי כי ארתיהו הכי הול"ל להרמב"ם וכמו שגראה מדברי רש"י בהיה דפ' ארוסה פמזנבר.

הן אמת דראיתי ורש"י ז"ל פ"ק דסוטה דף ו' ע"א שכת' וז"ל זכות תולה שלא יצבה בטנה מיד אלא מתנוונ' והולכת מכחש' והולכת באותה מיתה ציבוי בטנה עכ"ל וזה הפך מה שגראה מדבריו פ' ארוסה והפך הירושלמי ודחוק לומר ולפרש בדברי רש"י פ' ארוס' שפוננתו פאשר פירשנו בעניינתנו לדעת הרמב"ם פאשר יראה המעיין.

תו צריך להבין לדעת הרמב"ם שפכת דהיכא דזכות תולה עבידי דאתו מיא ברישא דלהכי ארתיהו וזו רעה חול"ה בשחפת ובקדחת וכמ"ש בפ"ה המשנה גם כן ולבסוף מתה בצבנית בטון וירך מתוכה אתי בר נפלי"א כ"כ פי חזינן לה דתיכף פששתתה מי המרים חלתה היא בכל חולי ש הנה היכי שרינו לה פינו דבזכות תולה פה היא המדה דכי קא מתחלה לאו מבטן קמתחלה ואפ"י תימא דאיכא הכי ואיכא הכי פדאמרן בסמוך אפתי תיקשי דנדאי בחלות' מורה ובא אשר איננה טהורה דהרי כתב הר"מ בסמוך דין כ"ב סוטה ששתת והיתה טהורה ה"ז מתחזקת ופניה מזהירות ואם הנה פה חולי יסור וכו' וא"כ אם טהור' היא זו אז מתחזק ותתרפא כמי"ם הפני"ם באות מאירו"ת וזו הנחלאה פניה לא היו לה על שאינו זהירו"ת וחלאים רעים משמשין ובאים.

וק"ו אם היא אשת פהן מדוע בושש איסור חל עד אשר גפיש גפיש ביחתי בטון וירך כי אורתייה ונראה דהדבר פשוט דהא דמתחזקת באחוור"י אפ"י זהירי טפי ועלתה בידה הבריחים היינו דוקא פאשר זאת האשה תמימה האחת צנוע"ה ואת הכבו"דה ודבר סתר עם האיש החשוד לא איתרע בה מילתא והו סתרה פגלויה לזו יקרא טהורה ונקתה ונזרעה זרע.

ואולם האיכא שוגגת ואנוסה ובא עליה דרך אברים דמא לא בדקי להו ומותרות לבעליהם וכמ"ש הרמב"ם סוף פ"ג ע"ש ומאחר שפן בשגם בתולה לה זכות ברישא תחלה חולאים אחרים. מ"מ פל שלא התחילה לצבות בטון הגם דאית בה משום אכחוש' ולא חזינן בה פההוא סימנ' דטהור' אלא בתר איכא מרובים כחוש"ם וחולאים אחרים לא אתחזק רעותא דאפשר דהיא שוגגת או אנוסה פו בא עליה דרך אברים דאינה נאסרת ומ"מ אינה זוכה למעלות הטהור' ונהי להפך ואשת פהן אף פי שוגגת ואנוסה אסירא ליה אפתי אפשר דבא עליה דרך אברים דאינה נאסרת לכהן וכמ"ש הרב מש"ל בסוף פרקין ומה"ט פחדא שרי"ין לבעליהן אחד ישראל ואחד פהן: והנה לכאורה הנה איכא למיזק בהא דפריה פ"ק דסוטה סוף דף ו' דמייתי ברייתא דטהורה ולא שיש לה עדים וטהורה ולא שתלתה לה זכות וכו' ור"ש נהי דני"ו לא דריש והאיכא יש לה עדים במדינת הים לא שכחתא ופירש"י דהא דשני לעיל לר"ש מדזכות לא תלה עדים נמי לא תלו משום דאפתי לא קים ליה דרשא דהאי קרא.

וק"ק דמאי פריה לעולם אימא פדמעיקרא דלר"ש מדזכות לא תלי עדים נמי לא תלי נאי קשיא לה מהאי דרשא הא על פרחו האי ברייתא לאו ר"ש דדריש וטהורה ולא שפלתה זכות וכדקאמר דריש וי"ו לא דריש ואם פן אימא דגם אהא דעדים פליג ר"ש וקרא

דאָמער טהוֹרָה אַיִנער לְמַדְרַשׁ דְּדוֹקָא אַם טהוֹרָה מְתַקְנִים בָּהּ וְנִקְתָּה וְנִזְרָעָה זָרַע אַם הֵיטָה עֲקָרָה נִפְקָדָת אוֹ יוֹלְדָת בְּצַעַר יוֹלְדָת בְּרִינּוֹחַ אָמְנָם אַם הִיא אָנוּסָה נְהִי דְלֹא בְּדָקִי לֵה מִיָּא מִיָּהוּ לֹא מְקַיִם בָּהּ וְנִקְתָּה וְנִזְרָעָה זָרַע וּמֵאִי ק"ל אר"ש וְנִרְאָה דְהָא בְּוִרְכָּא הִיא דְאַשְׁפָּחוּ דְרִישׁ דְרִישׁ הִיא וְנִזְרָעָה זָרַע דוֹקָא לְהַתִּירָה לְבַעֲלָהּ וּכְמ"ש בְּמִדְבָּר רַבָּה פ"ט דְּמִיָּיִתִי פְּלוּגְתָא דר"א ור' יְהוֹשֻׁעַ דְּמַר סָבַר אַם הֵיטָה עֲקָרָה נִפְקָדָת וּמ"ס יוֹלְדָת בְּצַעַר יוֹלְדָת בְּרִינּוֹחַ וְכוּ' וְתַנִּי עֲלֵהּ ר"ש אוֹמַר אֵין נוֹתְנִין שְׂכָר לְעַבְיָהּ אֲלֵא לְפִי שְׁהֵיטָה אָסוּר' לְזַרַע לְשַׁעֲבַר יְכוּל תְּהֵא פִן לַעַת"ל תְּלַמוּד לֹמַר וְנִקְתָּה וְנִזְרָעָה זָרַע מְוַסְרָת הוּא לְזַרַע ע"כ הָרִי דִלְר"ש וְנִקְתָּה וְנִזְרָעָה זָרַע לְהַתִּירָה לְבַעֲלָהּ וּמֵאֲחַר שְׁפִן לֹא מְצִי לְמִימַר וְטַהוֹרָה הִיא לְאַפּוּקֵי אָנוּסָה דְלֹא בְּדָקִי לֵה מִיָּא אָמְנָם לִיתָא בְּנִזְרָעָה זָרַע דְלִדְיָדִיָּה דְאַתָּא קָרָא לְהַתִּירָה לְבַעֲלָהּ אָנוּסָה נְמִי שְׁרִיָּא וּמְוַכְרַח לְמַדְרַשׁ וְלֹא שְׁהִיּוּ לֵה עֲדִים.

וְתוּ חֲזִינוּ בִירוּשְׁלַמִי פ' הִי נוּטֵל הֶלְכָה ד' תַּנִּי ר' יוֹדָא אוֹמַר בְּשֵׁם ר"א בֶּן מִתְיָא וְכוּ' שְׂאֵם הֵיטָה עֲקָרָה נִפְקָדָת וְכוּ' א"ל ר' שְׁמַעוֹן בֶּן לְקִישׁ א"כ יִלְכוּ כָּל הַנְּשִׂימ וְיִתְקַלְקְלוּ בְּשִׁבִיל שְׁיַפְקְדוּ וְלִית לֵיהּ לר"ש וְנִקְתָּה וְנִזְרָעָה זָרַע אִית לֵיהּ זָרַע פְּשָׁר לֹא זָרַע פְּסוּל וּפְיַרְשׁ הָרַב הַמְּפָרֵשׁ דְּאִית לֵי פְדִלְקָמֵן רִישׁ פ' אַרוּסָה דְאַלְמָנָה לְכ"ג לֹא שׁוֹתָה דְנִזְרָעָה זָרַע כְּתִיב זָרַע פְּשָׁר לֹא זָרַע פְּסוּל.

וְנִרְאָה דְהָא דְאַמְרוּ ז"ל רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקִישׁ הוּא ט"ס וצ"ל אָמַר לוֹ ר' שְׁמַעוֹן דְרִישׁ לְקִישׁ הָוָה אָמוּרָא. וְנִמְצִינוּ דְלִירוּשְׁלַמִי ר"ש דְרִישׁ דְנִזְרָעָה זָרַע אָתָּא לְאַפּוּקֵי פְּסוּלוֹת וְאַף לַפ"ז לֹא מְצִי לְמַדְרַשׁ וְטַהוֹר' הִיא לְאַפּוּקֵי אָנוּס'.

אִיבַר' דק"ק לְהָא דִירוּשְׁלַמִי שְׁאַמְרוּ דר"ש דְרִישׁ וְנִקְתָּה וְנִזְרָעָה זָרַע זָרַע פְּשָׁר לֹא זָרַע פְּסוּל דְהָרִי בְּסַפְרֵי מְמַעַט לְאַלְמָנָה לְכ"ג מְפִי תְשֻׁטָה אֲשֶׁתּוּ כְּמ"ש רַש"י רִישׁ דָּף כ"ד וּמְשַׁמַּע דְהוּא סָתָם סַפְרֵי וְכַלְשׁוֹן בְּמִדְבָּר רַבָּה פ"ט ע"ש וְיָדוּעַ דְסָתָם סַפְרֵי ר' שְׁמַעוֹן וּמֵאֲחַר שְׁפִן הָא לר"ש לְדַעַת הִירוּשָׁלַי מְנִזְרָעָה זָרַע מִיַּעַט אֲלִמָּנָה לְכ"ג וְדַכְּוֹתָה וְאַמְאִי בְּעֵי תוּ מִיַּעוּט דְאַשְׁתּוּ לְמַעוּטִיָּהוּ.

וְצוּפָה הֵייתִי לְהָרַב מִש"ל פ"ב דְּסוּטָה דִין ח' שְׁעָמַד בְּהָא דְכָתַב הָרַמְבַּ"ם כָּל אִישׁ שְׂבָא בִיָּאָה אָסוּרָה מְקַיִי וְכוּ' אֵין הַמַּיִם בּוֹדְקִין אֶת אֲשֶׁתּוּ וְכֹתֵר וְנ"ל אַף מֵאִי דק"ל דְבַרִי רַבִּי מְדַתְנֵן דָּף כ"ב ר"ש אוֹמַר אֵין זְכוּת תוֹלָה וְכוּ' וְאַתָּה מוֹצִיא ש"ר עַל הַטַּהוֹרוֹת וְכוּ' וְאַם אִיתָּא דְכָל בִּיָּאָה אָסוּרָה מוֹנַעַת א"כ אֲתָּה מוֹצִיא לְעַז עַל הַטַּהוֹרוֹת וְכוּ' וְכֵה"ג מְקַשָּׁה בְּגַמ' בַּפ"ק לְרַב שְׁשֶׁת וְכוּ' וְכֹתְבוּ הַתּוֹס' וְה"ה בָּא עֲלֵיהּ בְּעֲלָהּ בְּדָרְךָ לֹא שְׂכִיחַ וְתִירוּז זֶה יְנַצְדֵּק אַם אָנוּ אוֹמְרִים דְּדוֹקָא עַבְיָהּ זֶה מוֹנַעַת הַבְּדִיקָה שְׁיִיָּד לֹמַר דְלֹא שְׂכִיחַ אִי מְשׁוּם דְהִיּוּ מוֹסְרִים לוֹ ב' ת"ח וְאַיְמָשׁוּם דְמַאיִסָּה גְבִיָּהּ וְכוּ' אָבַל אִי אָמְרִי דְכָל בִּיָּאָת אָסוּר מוֹנַעַת פְּשִׁטָּא דְזֶה שְׂכִיחַ וְכוּ'.

הֵן אָמַת דִּי"ל דְּמַרְש"י בִּיבְמוֹת דָּף נ"ח נִרְאָה דְאַיְכָּא תַנָּא דְלֹא דְרִישׁ וְנִקְתָּה הָאִישׁ מְעוֹן וְאַפְשָׁר דר"ש הָכִי ס"ל וְיֵמָה שְׁהַקְשׁוּ בְּגַמְרָא לר"ש מְהִיּוּ לֵה עֲדִים בְּמַדְיַת הַיָּם הוּא מְשׁוּם דְלֹא מְצִאוּ תַנָּא שְׁיַחְלֹק בְּדָרְשָׁה זֶה דְטַהוֹרָה וְלֹא שְׁיִישׁ לֵה עֲדִים עַכ"ל וְהֵנָּה מ"ש הָרַב דְבָא עֲלֵיהּ בְּדָרְךָ לֹא שְׂכִיחַ וּכְמ"ש הַתּוֹס' אֵין זֶה סוֹתֵר לְמ"ש הָר' קוֹנְדָם לְזֶה בְּסַמּוּדָה דְמֵאִי דְלֹא נִקְטַת תַנָּא מִי שְׂבָא בִיָּאָה אָסוּרָה אַחַר סְתִירָה ה"ה דְּמְצִי לְמִימַר הָכִי אֲלֵא נִקְטַת כְּה"ג דְשְׂכִיחַ דְהָא מוֹסְרִין לוֹ ב' ת"ח ע"ש דְכְּוֹנְנַת הָרַב לְעֵיל דְהִיּוּנוּ כְּמ"ש בְּש"ס דָּף ז' וְכוּ'.

ע"א תרי ואיהו הא תלתא לימא מסייע וכו' לא הקא ה"ט פי היכי דליתוי עליה סהדי ופרש"י דליהו עליה סהדי אם יבא עליה יעידו עליו בב"ד הגדול ולא ישקוה וא"כ נמצא דאם פא עליה בדרה אף דלא שכיח לאפקורי ולבא עליה בפני הת"ח מ"מ אם יארע הדבר שכיח דידעו ב"ד דמסהדי עליה מנחתה נשרפת במציאות זה יותר מאם פא ביאה אסורה אחר סתיר' דליפא מאי דיסהיד עליה זה אפשר לומר בכוננת הרב כמ"ש לעיל דנקט פי האי גוונא דשכיח.

אמנם יש לחקור דאדרב' זו היא שקשה דכיון דאיפא סהדי מדוע לא קדמו הני רבנן לאההודי קמיה פי דינא נר מעשהו ונחשובה ביא"ה זו עד שלא קדשה המנחה וכבר התוספות סוף ד' כ"ב הווי ביה דכי קדוש בטעות קדוש ותירצו ע"ש ואם אפשר איזה מציאות דלא ידעו ב"ד רק אחר שקדשה והיינו דתנו מנחתה נשרפת מ"ע נמצא דהשתא הא דנשרפת בבא עליה בדרה לא שכיח מכמה צדדין אי משום דתרי מינייהו רבנן עבדי ליה נטירותא ואפקירותא פי הא לא שכיחא ואי משום דמאיס כמ"ש הרב ז"ל ואי משום דלא שכיח אף אי הי' במציאות דבא עליה בדרה דלא ליקדמו ולקסדהו עליה עד שלא קדשה המנחה דהני פי תרי מקדימין ליום הפניסה ובשעת פניסתו העד עדים שפא עליה בדרה: אדהכי והכי נראה דאפשר לומר טוב טעם למה שהשמיט הר"מ חלוקה זו דבא עליה בדרה גבי אלו שמנחותיהן נשרפות בפ"ד דן י"ד וכבר הקשו עליה הרב מש"ל בסמוך והרב בית דוד וכמ"ש בעניותין שם.

ושם נאמר דהרב בית דוד כתב דאתיא כר' יהודה דאין מוסרין לו ב' ת"ח וכבר דקדקנו עליו שם דנדאי אתיא כת"ק נמי דאע"ג דמוסרין לו ב' ת"ח לא נפלאת היא ואינו חסר המציאות. ותו ק"ק עליו דאשתמיטתי דברי התוס' הגז' שכתבו דבעלה פא עליה בדרה לא שכיח ונראין הדברים דכוננת התוספת דלא שכיח היינו משום דמוסרין לו ב' ת"ח ודון מינה דהגם דלא שכיח אינו חסר המציאות פדכת יבנא דאין לומר דמ"ש התוס' דלא שכיח ה"ט כמ"ש הרב מש"ל דמאיסה גביה כמ"ש בירושלמי פ'ק הזורק ונהביאו הרשב"א שם ומצינו דהתוספות בזבחים בריש הפסקת' כתבו דזנתה תחתיו תשמשנו דמ"ש שם בדפוס שלא ט"ס פדמוכח בפסקי תוס' שם ותשובת מהר"ם הביאה מ'ן בב"י סי' קי"ז וטעמא דמאיס' גביה כמ"ש מהר"ם שם וכ"כ הרדב"ז סי' תשמ"ו בשם התוס' דמאיסה גביה וכ"כ מהר"ם הביא דבריו הרא"ש בפסקיו ריש פ' החולץ ושלטי הגבורים סביב המרדכי שם ומהריק"ו שרש קל"ה והרדב"ז שם ומה שיש לדקדק על תשובת הרדב"ז שם פתבנו במקום אחר.

וכן התוספות פ' הזורק דף ע"ט ע"ב ד"ה ב"ש הביאו הירושלמי הנזכר. ודא דמדברי התוס' פ' החולץ דף ל"ו ע"ב ד"ה ולא קתני יפריש משמע קצת דלא סברי פי הא דירושלמי דמאיסה גביה ותו דהן לו יהי דהתוס' סברי הקא פירושלמי, וכמ"ש בריש זבחים וכדאיתיהו בהזורק מ"מ הו"ל לפרש דלא שכיח משום דמאיס' גבי' ולא לסתנום דלא שכיח וגם ליפא למי דמ"ש לא שכיח היינו מטעם דאסורה עליה מדאורייתא כמ"ש התוס' לחד שינויא שם פ' החולץ.

חָדָא דְמוֹכַח מֵהַתּוֹס' בְּסוּטָה דָּף כ"ד ע"ב בד"ה וְשֹׁאֵר כָּל הַנְּשִׂי' דְלֹא ס"ל כִּי הֵהוּא שְׁיֻנוּי' וְכַמ"ש הֶרֶב מִש"ל פִּי"א דְגִירוּשֵׁין דִּין כ"ד וּא"כ הָא דְכָתְבוּ הֵכָא בְּסוּטָה דְלֹא שְׁכִיחַ לֹא הֵינּוּ מִה"ט. וְתוּ דֵהוּ"ל לְפָרֵשׁ כְּדַאֲמָרוּ.

וְתוּ דְאִי תִימָא דַּמ"ש הַתּוֹס' דְלֹא שְׁכִיחַ הֵינּוּ מְאִיזָה טַעַם א"כ ס"ל כְּהֶרֶב בֵּית דָּוִד דְהָא דְבָא עָלֶיהָ בְּדִרְדָּה רַבִּי יְהוּדָה הִיא וְאִי אֶפְשָׁר לּוֹמַר כֵּן דַּא"ה מְאִי ק"ל אַר"ש מְבָא עָלֶיהָ בְּדִרְדָּה הִיא ר' יְהוּדָה וְר"ש סָבַר כְּרַבְּנֵן דְמוֹסְרִין לּו' ב' ת"ח וְתוּ לִיכָא מְצִיאוֹת בָּא עָלֶיהָ בְּדִרְדָּה.

אַלְא וְדִאי גַם לְרַבְּנֵן דְמוֹסְרִין לּו' ת"ח אֵינּוּ חֹסְרֵי הַמְצִיאוֹת רַק דְלֹא שְׁכִיחַ וְכַמְדוּבָר. וְתוּ אֲשֶׁתְּמִיטִיתִיהָ לְהֶרֶב בֵּית דָּוִד מ"ש בְּפִסְקֵי הַתּוֹס' סוּף פ"ק בָּא עָלֶיהָ בְּדִרְדָּה אֵין הַמִּים בּוֹדְקִין ע"ש וְבַנְדָּאִי דְלִמְאִי דְקִי"ל כְּרַבְּנֵן דְמוֹסְרִין לּו' ב' ת"ח אֵינְרִי וְלֹא אֵלִיבָא דַר' יְהוּדָה דְגַם לְרַבְּנֵן אֵינּוּ חֹסְרֵי הַמְצִיאוֹת כְּמְדוּבָר.

וְתוּ אֲשֶׁתְּמִיטִיתִיהָ מִהֶרֶב בֵּית דָּוִד מ"ש בְּש"ס דָּף ז' וְהִבְאֵתִיו בְּסוּמָה הֵכָא ה"ט כִּי הִכִּי דְלִיְהוּוּ עָלֶיהָ סְהָדִי וּפִירֵשׁ"י אִם יָבֵא עָלֶיהָ יַעֲדִי עָלָיו לִב"ד הַגְּדוּל וְלֹא יִשְׁקוּהָ וּמֵאַחַר שְׁפָן הִכִּי קָאֻמַר הֶרֶב בֵּית דָּוִד דְאֵתִיָּא כַר' יְהוּדָה וּמ"ה הַשְּׁמִיטָה הֶרֶמְב"ם וּמֵהֲדַר לְאַשְׁכּוּחֵי טַעְמָא דְלֹא לִיְהוּוּ מַחְלָקַת וְאַח"כ סַתְּם ע"ש.

אַמְנֵם כְּבָר כְּתַבְנוּ לְעִיל דְאִם אָמְרוּ הַתּוֹס' דְבָא עָלֶיהָ בְּדִרְדָּה לֹא שְׁכִיחַ יוֹתֵר וְיוֹתֵר רַחוּק הָא דְתַנּוּ דְבָא עָלֶיהָ בְּדִרְדָּה מְנַחְתָּה נְשִׁרְפַת דְאָרְף אִם יְהִי מְצִיאוֹת דְבָא עָלֶיהָ בְּדִרְדָּה רַבְּנֵן דְשְׁכִיחֵי גְבִיָּה תִיְקַף מְעִידִין עָלָיו לִב"ד וְלֹא קְרִשָׁה מְנַחָה בְּכִלֵּי שְׂרַת מְעִיָקְר' וּמ"ה אֶפְשָׁר דְסָבַר הֶרֶמְב"ם דְכָאן שְׁנָה רַבִּי גְבִי מְנַחְתִּיהוּ נְשִׁרְפַת בָּא עָלֶיהָ בְּדִרְדָּה אַגַּב סִירְכָא דְלִישְׁנָא דַּפ"ק גְבִי תְרוּמָה וּפ' אַרוּסָה גְבִי לֹא שׁוֹתָה וְלֹא נּוֹטְלַת דְבָהָא דְמְנַחְתִּיהוּ נְשִׁרְפוֹת נְפִלְאוֹת הִיא וְרַחוּקָה הֶרֶחֶק מְאֹד כְּמְדוּבָר וּמ"ה הַשְּׁמִיטָה פ"ה דִּין י"ד.

וְרִישׁ פ"ב כְּתַבוּ בְּלִשׁוֹן אַחֲרַת הֶרֶמְב"ם דְבַעֲלָה בַעֲלָה אַחַר סְתִיר' דֵּהוּא קְרוּב יוֹתֵר מְבָא עָלֶיהָ בְּדִרְדָּה אַף דֵּהֶתֶם לַעֲנִין שׁוֹתָה וְנוֹטְלַת מ"מ רַחוּק הַדְּבָר פִּינּוּ דְאִיכָא נְטִירוּתָא גְבִי וּמ"ה אֶפְקָה בְּלִישְׁנָא אַחֲרִינָא.

וְהֵכָא פ"ד דִּין י"ד דְמְעִיָקְרָא קְסָבַר הַר"מ דְלֹא נְשִׁנִית אֲלֵא בְּאַשְׁגַּרְת לִישׁוֹן הַשְּׁמִיטָה וּפ"ח מִה' תְּרוּמוֹת דִּין ט"ו הַשְּׁמִיטָה כִּי הִכִּי דֵּהִשְׁמִיט אֵינְהָ חִלּוּקִי' וְסוּמָה דְכִינּוּן שְׁפַתְבָּ שֶׁם הָרִי זֹו אֲסוּרָה לְאַכּוֹל בְּתְרוּמָה מְפָנִי שֶׁהוּא ס' זֹוּנָה עַד שְׁתִּשְׁתִּי מִי הַמְרִים אֵלְמָא כָּל שְׂאִינָה שׁוֹתָה ס' זֹוּנָה וְאֲסוּר' לְאַכּוֹל וְכָבַר סִיִּים שֶׁם וְכַתְבּ וְכָל אֲשֶׁת פֶּהָן שְׂאֵמָר' טְמֵאָה אֲנִי הָרִי זֹו אֲסוּרָה לְאַכּוֹל בְּתְרוּמָה וְכַתְבוּ מְרוֹן בַּכ"מ וּמְהָר"י קוֹרְקוֹס שֶׁם דַּמ"ש וְכָל אֲשֶׁת פֶּהָן הֵינּוּ אִפִּי' לֹא קָדַם לָהּ קִנּוּי וְסְתִירָה וְאַפִּי' שְׁהִיָּה מְוַתֵּרַת לְבַעֲלָה אַפ"ה אֲסוּרָה בְּתְרוּמָה וְע"ש בַּכ"מ דְקִיָצַר מְרוֹן בְּזָה קִצַּת וּמֵאַחַר שְׁפָן לֹא הִנְצִירָה הַר"מ לְאַתּוּנֵי שְׂאֵר חִלּוּקוֹת פִּינּוּ דְאַפִּי' בְּמְוַתֵּר' לְבַעֲלָה פֶּהָן אֲסוּרָה בְּתְרוּמָה מַכ"ש אֵינְהָ דְאַסִּירִי לְגַבִּיָּהוּ.

וְקְרוּב זֶה כְּתַב הֶרֶב מִש"ל פ"ב דְסוּטָה דִּין י"ב דְהֶרֶמְב"ם שֶׁם בַּה' תְּרוּמוֹת סוּמָה אַמ"ש בַּה' סוּטָה וְאִיסוּרֵי בִיאָה. וְלְכָל הַדְּבָרוֹ' ק"ק עַל הֶרֶמְב"ם שֶׁם בַּה' תְּרוּמוֹת שֶׁהוּא ז"ל כְּתַב מֵת בַּעֲלָה קוֹדֵם שְׁיִשְׁקָנָה אוֹ שְׁהִיָּתָה מִן הַנְּשִׂים שְׂאִינָן שׁוֹתוֹת וְלֹא נּוֹטְלוֹת כְּתוּב' ה"ז אֲסוּר' וְכו' דְאַמְאִי כְּתַב וְלֹא נּוֹטְלוֹת כְּתוּב' לִימָא שְׂאִינָן שׁוֹתוֹת לְחוּד וְהִי מְקַצֵּר וְהִי

כולל כל החלוקה' כמ"ש פ"ב ד'סו"ט' דין י"ב ופח"י דא'סורי ביאה דין י"ב שאינן ראיות לשמות דנה פולל בין נוטלות פתובה בין חין נוטלות כל דלא שתיא וקהי הול"ל התם בה' תרומות ודקדוק זה אינו מתישב במ"ש הרב מש"ל או במ"ש בעניינותנו: חוננו לענון ראשון דהנס הרב מש"ל לקמן הפליא עצה ליתובי סוגית סוטה ד' ז לסברת רב ששת כפי דעת הרמב"ם ואסיק דליכא למיתלי שמה בא ביאה אסור' דנדאי אם הי' בא ביאה אסור' לא הי' משקה אותה דאם איתא שהי' בידו עון אשר חטא לא הי' משקה אותה ואחד שוגג ואחד מזיד דשכיחא לי' בשעת השקאה המים בודקין עש"ב איכו השתא נובין ונדון דהנה לדעת הרמב"ם נדאי דבהא מתרצתא הא דקשיתיה לדעת ר"ש דאתה מוציא לעז על הטהורות שיאמרו שאינן טהורות אלא דבעליהן המה באו ביאה אסורה די"ל ככל אשר פתב הרב לדעת רב ששת אמנם לדעת התוס' שכתבו אליבא דריש דבא עליה בדרף לא שכיחא משמע דלא קנימי פשיטת המש"ל דאי ס"ל דאין לחוש לביא' אסור' דנדאי קודם השקא' חכמים אומרים הוי יודע שאם באת ביאה אסורה מימיה וכינצא אין המים בודקין ובנדאי אם נמצא בידו עון אשר חטא לא הי' משקה וכו' כמ"ש הרב למה להו להתוס' לומר דבא עליה בדרף לא שכיחא וכלא אף כי שכיח' בי דינא היו מודיעים אותו הלא מראש דכל כי הא וכינצא בו אי השתכחת בי' אינו יפה לבדיק"ה.

גם מ"ש הרב מש"ל מקדמי אריש לדעת הר"מ דר"ש לא ס"ל האי דרשה דונקה האיש וכו' אין הפה יכולה לדבר בעד התוס' דהא פתבו דבא עליה בדרף לא שכיחא וא"כ הרי סבר ר"ש הך דרשא. ותו דהתוס' ביבמות נ"ח ע"ב הקשו לחד לישנא דרש"י וכתבו דליכא מאן דפליג אהא.

ואין לומר דהתוס' סברי דהנקיון הוא שלא בא עליה משקינ' לה ונסתרה וכסברא שהביא הרמב"ם בפירושו ונהיאו הרב מש"ל ופליגי אהר"מ שהרי הך סברא תמוה דדברי הרמב"ם הם תלמוד ערוף בסוטה דף מ"ז דקאמר הש"ס בפירושא דברייתא וכי תימא עון דידי' אין דבניה ודבנתיא לא וכו' וכמו שהכריע הרמב"ם ותו דהתוספת עצמם בשבועות דף ה' ע"א פתבו בהדיא דאפי' אינו מוחה אעון בניו ובנותיו אין המים בודקין וכן פתוב בפסקי התוס' סוף פ"ק ד'סו"ט' כמ"ש"ל.

ואפשר דהתוס' ס"ל דר"ש דריש ונקה האיש מעון בזמן שהאיש מנוסה וכו' מיהו סבר ר"ש דבזמן שהוא מנוק' שלא בא עליה אחר שנסתרה ומלתא כדנא פמוה נק"ה המים בודקין את אשתו בשגם הוא בצ"ר מלי פריסיה ונ"י בושיה כל שלא חטא באשתו אמרו האיש מנוקה.

ובהא גיחא דסתם ספרי דהוא ר"ש מעיט לאלמנה לכ"ג ודכונתה מפי תשטה אשתו בראוי' לאישות הפתוב מדבר. ולדעת הירושלמי ר"ש דריש ונזרעה זרע למעוטינהו זרע פשר ולא זרע פסול וכמו שכתבנו ואי ס"ד דסבר ר"ש כדאמרינו בסוטה דף מ"ז דכל עון וכל חטאת דידיה ודבניה מעפבין אמאי אצטריכו הני קראי כי תשטה אשתו לספרי ונזרעה זרע לירושלמי לדעת ר"ש אלא משמע דס"ל דונקה האיש אבא עליה אחר שנסתרה קפיד קרא ותו לא.

אמטול הכין לא קשיא להו לתוספות אליבא דר"ש אלא מבא עליה בדרף דסברי דהאי דבא עליה בדרף אתיא ככ"ע וליכא מאן דפליג וכמ"ש ביבמות כנו' ובהא אנחת לן חדא

דְּהוּה אִיכָא לְמִידָק לְדַעַת הַרְמַב"ם נְמִי דְאִיהוּ סֵבֵר דְאֶלְמְנָה לַכ"ג וְדַכּוֹנְתָא אִימְעוּט מוֹנְקָה
הָאִישׁ מְעוֹן וְכַמ"ש בְּפִי הַמְשָׁנָה וּבַחֲזִיבוֹרוּ וְהָרִי הַסְפָּרִי מִיְעֻטְיָנְהוּ מְכִי תַשְׁטָה אֲשֶׁתּוֹ
וְהִירוּשְׁלָמִי מִנְזַרְעָה זָרַע זָרַע פֶּשֶׁר לֹא זָרַע פְּסוּל וְכַדְאָמְרוּ בִירוּשְׁלָמִי רִישׁ פ' אַרוּסָה תַמָּן
תְּנִינָן אִיְלוּנִית וְזַקְנָה וְכו' שְׁנַאָמֵר וְנִקְתָּה וְנִזְרַעָה זָרַע וְכו' דְהַתִּיבּוֹן הָרִי אֶלְמְנָה לַכ"ג
וְכו' זָרַע פֶּשֶׁר לֹא זָרַע פְּסוּל אָמֵר רַבִּי יוֹסִי בַר רַבִּי בּוֹן פְּלוּם הַמִּים בְּאִים אֶלָּא לְהַתִּירָה
לְבִיתָהּ וְזוּ כִינּוּן שְׁאָסוּר' אֹמֵר לוֹ הוֹצִיא וְלַדַּעַת הַר"מ אֲמַאי אִיְצְטְרִיכוּ הָנִי מִיְעוּטִי לְמַעַט
אֶלְמְנָה לַכ"ג וְגוֹדְכּוֹנְתָא וְר' יוֹסִי בַר ר' בּוֹן אֲמַאי אִיְצְטְרִיכָא לִי לְלִנְמָדָה מְסַבְּרָא פְּלוּם הַמִּים
בְּאִים וְכו' וְהֵלֵא אִית לָן קָרָא וְנִקְהָה הָאִישׁ מְעוֹן.

וְחִזִּינָא לְגֵאוֹן הָרַב מַש"ל דְהַקְשָׁה עַל רַש"י שְׁפִירֵשׁ טַעְמָא דְאֶלְמְנָה לַכ"ג מְכִי תַשְׁטָה
אֲשֶׁתּוֹ וְשִׁקִּיל וְטָרִי בָּהּ וּמַעֲיָקָרָא סֵבֵר דְרַש"י פְּלִיג עַל הַרְמַב"ם דְלֹא קָפִיד קָרָא אֶלָּא
אָבָא עֲלֵיהָ אַחַר שְׁנִסְתָּרָה וְתוֹ לֹא וְהִינּוּ דְפִירֵשׁ הָכִי בְכַמָּה דְוֹכְתִי הִי דְרַשָּׁה דְמִנְוָקָה מְעוֹן
בְּבָא עֲלֵיהָ אַחַר הַסְתִּיר' נְהַדֵּר קְשִׁיתָּהּ דְרַש"י פִּירֵשׁ פְּהַרְמַב"ם בְּסוּטָה דָּף מ"ז ע"ב
וְאִסִּיק לְרַש"י בְּקַשְׂיָא.

וּבַפ' נַעֲרָה פ"ה דִּין ה' ד"ה עוֹד רְאִיתִי וְבַה' סוּטָה פ"ב דִּין יוֹד ד"ה וְדַע דְלִסְכַּרְת רַש"י.
תַּפְס הָרַב בְּדַעַת רַש"י דְפְלִיג אַהֲר"מ וְאַזְזִיל בְּתַר רַבָּא דְלִשְׁוֹנוֹת רַש"י ע"ש.

וְק"ק דְבַכָּל זֹאת לֹא הָעִיר דְלְהַרְמַב"ם תִּיקְשִׁי לִי הַסְפָּרִי דְאֲמַאי אִיְצְטְרִיכוּ כִי תַשְׁטָה אֲשֶׁתּוֹ
וְכוּ נְמִי תִיקְשִׁי לִי מִהִירוּשְׁלָמִי כְּמִדּוּבָר. וְמ"ש מְרוּן בְּדִין זֶה לִיִּשְׁב הַשְּׁגַת הָרַבָּא ד' דְקָרָא
תַרִי טַעְמִי יְהִיב לְמַעַט אַרוּסָה כְּבַר הָרַב מַש"ל תַּמָּה עַל דְבָרֵי דְוֹכִי כְּתַב רַחֲמָנָא קָרָא
תִּירָה לֹלָא צִוְרָה.

וְהִינּוּ פְקוּשְׁיָן דְאֲמַאי אִיְצְטְרִיכוּ אֲשֶׁתּוֹ לְאֶלְמְנָה לַכ"ג וְגַם מַאי דְתַמָּה הָרַב מַש"ל עַל מְרוּן
דְכָפִי דְבָרֵי מַאי פְרִיָּהּ בְּגַמְרָא מִהִיא דְרַב אַחָא אִימָא דְקָרָא תַרִי טַעְמִי יְהִיב שְׁיִיכָא בְּמַאי
דְקָמָן וְעַדִּיכָא מִינָה דְמַאי פְרִיָּהּ בִירוּש' הַתִּיבּוֹן וְהָרִי אֶלְמְנָה לַכ"ג וְמַאי פְרִיָּהּ הֵתָם אִית
לָן וְנִקְהָה הָאִישׁ מְעוֹן.

וְנִרְאָה דְהָרַב מַש"ל מַאי דְלֹא קַשְׂיָא לִי אֶלָּא עַל רַש"י וְלֹא הַקְשָׁה עַל הַרְמַב"ם מִהַסְפָּרִי
ה"ט דְאַזְזִיל לְשִׁיטְתָּהּ דְאִיכָא מֵאֵן דְפְלִיג אַדְרַשְׁת וְנִקְהָה הָאִישׁ מְעוֹן וְכַמוֹ שְׁיִיִּשְׁב בְּזֶה
סְבַרְת ר"ש אֶלִיב' דְהַרְמַב"ם כַּמַּש"ל.

אַמְנָם הִירוּשְׁלָמִי קַשְׂיָא דְפְרִיָּהּ מ"ט דְאֶלְמְנָה לַכ"ג וְהָרִי מְשַׁנְתָּנוּ אִית לָהּ לְדַרְשַׁת וְנִקְהָה
הָאִישׁ מְעוֹן דְתַנִּי תַנָּא פְמָה זִימְנִי בָּא עֲלֵיהָ בְדַרְדְּרָה וְאַפְי' ר' יְהוּדָה לֹא פְלִיג אֶלָּא אַמּוֹסְרִין
לוֹ ב' ת"ח וּמְקוֹ הִירוּשְׁלָמִי מְשַׁמַּע דְפְרִיָּהּ בְּפִשְׁטוֹת מֵאֶלְמְנָה לַכ"ג אֶלִיבָא דַכ"ע: שׁוּב
רְאִיתִי לְהָרַב הַמְפָּרֵשׁ יְרוּשְׁלָמִי פ"ט דְסוּטָה הַלְכָה ט' בְּתוֹסְפוֹתֵיו שְׁעַמַּד עַל הַשְּׁגַת
הָרַבָּא ד' וְדַבְרֵי מְרוּן וְאַחַר שְׁהַקְשָׁה עַל פִּירוּשׁ מְרוּן בְּהַשְּׁגַת הָרַבָּא ד' כְּתַב וְז"ל אֶבְל עֵיקַר
פְּוֹנַת הָרַבָּא ד' דְקָאֵמֵר הֵתָם בְּרִישׁ פְּרָקִין דְאֶלְמְנָה לַכ"ג וְכָל חֵיבִי לְאוּיָן אִינּוּ שׁוֹתוֹת
כְּדַרְשֵׁי בְּסְפָרִי מֵאֲשֶׁתּוֹ הָרַאזִי לְאֲשֶׁתּוֹ דְוָקָא וְכוּ הֵכָא לְעֵיל פ"ד הַלְכָה ו' מוֹנְקָתָהּ וְנִזְרַעָה
זָרַע פֶּשֶׁר וְלָמָּה לִי קָרָא תִיפּוֹק לִי דְאִינּוּ מְנֻקָּה מְעוֹן וְעַל סוּף דְבָרֵי הַרְמַב"ם קָאִי הַשְּׁגַתּוֹ
דְכַתַּב לְפִיכָהּ וְכו' וְהַנְרָא לִיִּשְׁב דְשַׁפִּיר אִיְצְטְרִיכוּ הָנִי סְרַאי לְחֵיבִי לְאוּיָן דְמִשְׁפַּחַת לָהּ

דמנוקה מעון הוא ויגנונא דמפרק בריש ארוסה שם משפחת לה וכו' ואצטרף קרא ע"ש והוא למאי דמסיק בבבלי יבמות דף כ' דכל חייבי לאוין מותרות להתנייבם מן התורה וכן אלמנה מן האירוסין לכ"ג דעשה דיבמה יבא עליה דוחה ל"ת אלא דמדברנו גזרו ביאה ראשונה אטו ביאה שנייה וכו' וא"כ שפיר משפחת לי דמנוק' מעון מן התור' הוא היכא דעבר על ד"ס ובא עליה ביאה ראשונה ונהלף אצטריכו הני קראי דאפ"ה אינו שותות דאינו ראוי לקיימן וכו' ע"ש ומ"ש בפ"י השגת הראב"ד אינו מחנור סדא דלדידן הראב"ד הש"ג ישי"ג ממשנתנו דתנו אלמנ' לכ"ג וכו' דהני דרשות דספרי וירושלמי מאשתו ונזרעה זרע לא הונקרו בתלמודין ואי פריה ממשנתנו דמאי איר' נשא אשה באיסור אפילו עבר עבירה אחת בימיו אין המים בודקין הא הו"ל להרב הנז' לפרש בהשגת הראב"ד ולא לפרש דהשגת הראב"ד היא דלמה לי קרא ת"ל דאינו מנוקה מעון כמ"ש.

ותו דזה אינו השגה דאיכא למימר דתנא נקט האי משום סיפא דתנו ולא נוטלות פתובה לא כן בעבר עביר' דנוטלת פתובה וכדתנו ריש פ' ארוסה דבא עליה בדרה נוטלת פתובה וכמו שביאר כל זה הרב מש"ל.

ותו דהרי הראב"ד קאמר האי דלא פהלקתא משמע' דריש ארוס' וכפ"ז לא קשי' לי משמע' דריש ארוסה אלא ממשנתנו דריש ארוסה. ומה"ט נמי לא נכון לומר דהשגתו היא כמ"ש דאמאי אצטרף קרא והאי תיפוק לי שאינו מנוקה מעון דהרי הני קראי לא הונקרו בתלמודין בריש ארוסה אלא בירושלמי וספרי ומהראב"ד מוכח דהשגתו היא מסוגית בבלי ריש פ' ארוס'.

והא איכא למידק נמי על מה שפירש הרב מש"ל דהשגת הראב"ד היא ממעופרת חברו מפלוגתא דר' מאיר ורבנן עש"ב דהא נמי מתניתין היא ושם נאמר במשנתנו פלוגת' דר"מ ורבנן ומאי שמעמא דקאמר הראב"ד.

ותו ק"ק על הרב המפרש הנז' דכתב לפי פירושו דעל סוף דברי הרמב"ם קאי השגתו דכתב לפיכך וכו' ואמאי אצטרף לדחוקי נפש' בהא נמי ולסלק השגת הראב"ד מדין ח' ולהניחה בדין ט' והלא לפי דבריו השגה גדול' היא על דין ח' דכפי פירושו לדעת הראב"ד אף אם בא ביאה אסור' פל שלא בא על זו אחר סתירה מים בודקין את אשתו מדאצטרף קרא לאלמנ' וכו' ונמצ' דפליג על הדין ופוסק להפך הרמב"ם ואי השגתו קאי על לפיכך בטעמא לחוד הנה משיג דגם הוא מורה דאה היתה אשתו מחייבי לאוין או עשה ואפ' שנייה וקנא לה ונסתרה אינה שותה וכו' אלא דהרמב"ם מיימי לה מקרא ונקה האיש מעון ולהראב"ד נפקא מקרא דספרי או דירוש' ומשמעות דורשין איכא בינייהו בדין ט' אמן בדין ח' פליג עליה בדינא וכמדובר.

וגם מ"ש הר"מ בדין ט' שנייה מוכרח דמודה הראב"ד בו דהא תנו במשנתנו חלוצה דהני דרבנן וכמ"ש הרב מש"ל דמהקא יליף לה הרמב"ם וגם תנו מעופרת חברו ומנקת חבירו דהוי איסורא דרבנן ואף לרבנן דפליגי אר"מ היינו משום דיכול להפרישה ולהחזירה ואמןם אי אינו יכול להחזירה גם רבנן מודו פיון דבעמוד והוציא קאי וה"ה לשנייה וכמ"ש הפר"ח בגימוריו דמהקא יליף הרמב"ם ע"ש.

ותו ק"ק לפי פירוש הרב המפרש הנזכר דמאי ק"ל על הרמב"ם הלא דברי הרמב"ם הם תלמוד ערוף בסוטה דף מ"ז דעון דידיה ודבניה ובגתיה מעפבי המים לבדוק כמו שנאמר ותיקשי להך סנגיא קושיתו ואיה כתב על דין הר"מ הא דלא פהלקתא ונהלקה כמותו מכרזת שם.

ומה שישב הרב הנז' לדעת הרמב"ם דאצטריה קרא בהני להיכא דמנוקה מעון מן התוך' כביאה ראשונה וכו' הוא ישוב נכון. אמנם אפתי לא איפרק לשון הירושלמי ריש פ' ארוסה הנז' דקאמר התיבון הרי אלמנה לכ"ג הרי ראוייה להזריע ואצטריה לאתויי קרא דזרע פשר משמע ור' יוסי בר' בון יליף לה מסברא ומוכח דפריה על אלמנ' לכ"ג פשוטה ואינה דכונתא דאטו במתני' תנן אלמנ' מן האירוסין שהיא יבמה לכ"ג ואינה יבמו' מחייבי לאוין דלהכי הוא דבעי' קרא אצטרינה דחייבי לאוין מבלי שהם יבמות מונקה האיך מעון נפקי ומאי פריה ולומר דפריה דמתני' נסתמא קתני ותיבי לאוין יבמות בכלל ואהא דוקא פריה הא מפיך ודחיק ואתי מרחוק ועוד יש להרגיש דכגון דא צריכה רבה והו"ל לתלמודין לאותובי ולפרוקי פי היכי דמותיב ומפרק ארוסה ושומרת יבם: אמנם לפי דרכנו שכתבנו לעיל אפטר לומר דס"ל להרמב"ם דהא פלוגתא דתנאי היא בדרשת ונקה האיך מעון דאיכא מאן דדריש בזמן שהאיך מנוקה מעון שלא בא עליה אחר שנסתר' אבל אם הוא עבר אינה עבירה בין בשוגג בין במזיד עם אחרו' המים בודקין אשתו זאת ובאשתו אערו מנוקה מעון, ואיכא מאן דדריש בזמן שהאיך מנוקה מעון בין בזו בין באחרת שלא בא ביאה אסורה כל ימיו.

וברייטא דספרי דמעייט פסולות מפי תשטה אשתו והירושל' דמעטינהו מנזרעה זרע סברי לה דמנוקה מעון באשתו בעינן ותו לא. אמטו להכי אצטריכא קרא לנשים פסולות.

נהגם דבירושלמי פ"ט הלכה ט' אמתני' דמשברו המנאפין וכו' אמרו דכתיב פי הם עם הזונות יפרדו וכתוב והיתה האשה לאלה בקרב עמה בזמן שעמה שלום לא בזמן שעמה פרוצים ונקה האיך מעון אימתי האשה נושאה את עונה בזמן שהאיך נקי מעון.

ופשיטא דהך סנגיא דירוש' משמע דדריש ונקה האיך מעון זנות בין בזו בין באחרת. איכא למימר דלעולם דהירושלמי סובר ונקה האיך מעון אשתו זאת דוקא ואידי דעסיק בהא דמשברו המנאפין פסקו המים וכו' נקט להך דרשה והא כדאיתא והא כדאית' דבהיות הדור נסא וצדיק אם הוא לא בא עליה אחר שנסתר' מנוקה מעון קרינן ביה בשגם הוא כבד עון מביאות אסורות.

אמנם אם אין הדור צדיק והוא לדורו דומה יפה פי אם בזאת נכשל ואתנ' עלה בתר דאסתתר אין המים בודקין את אשתו. אמנם ס"ל להרמב"ם דתלמודא דידן סבר לה דדרשת מנוקה מעון היא פוללת בין בזו בין באחרת וכמפורש בבריית' דדף מ"ז ע"ב דעון דידיה ודבניה ובגתיה מעפבי כנז'.

והיינו דתלמודין בריש פ' ארוס' לא קא יליף לפסולות מתשטה אשתו כספרי ולא מנזרעה או מסברא פירושלמי משום דגמרין סבר לה דמנוקה מעון האי עון הוא אסור כולל בין מזו בין מאחרת ופסק כתלמודין דנשים פסולות אימעוט מונקה האיך מעון ואם בא ביאה אסורה מימיו אין המים בודקין את אשתו ובהכי ניחא מה שהקשה הרב מש"ל על רש"י

דיהיב טעמא לנשים פסולות מפי תשטה אשתו והוא דאפשר לומר דסבר רש"י דפולגתא דתנאי הוא כדאמרן ונא עוד אלא ס"ל לרש"י דתרי בריתות ניהו דקא דרשי ונקה האי ש מעון ובהא פליגי והו חדא בריתא דמיתי לה פ' פשם ויבמות וקודישין ושבועות דתניא בזמן וכו' אין המים בודקין את אשתו ותו לא ואידך היא הכריתא דמיתי בסוטה דף מ"ז דמסיים בה ואומר לא אפקוד על בנותיכם פי תנניה וכו' והכריתא דמיתי בהנהך דוכתי ס"ל דמנוקה מעון באשתו בעינו דלא לייתי עלה בתר דאסתתר.

והכריתא דדף מ"ז דמסיים בה ואומר וכו' ס"ל דמנוקה מעון בין מזו בין מאחר' בעינו וכדמפרש לה הש"ס וכי תימה עון דידיה אין וכו' וסבר רש"י דתרי בריתות ניהו פינו דחזינו דבכמה דוכתי מיתי לה ובשום חד מהנהך דוכתי לא מיתי לה בהאי סיומא דדף מ"ז ודרך הש"ס הוא להביא הכריתא בשלימות ואף דלא אצטריף למאי דמסיק אלא דבר א' מדברי' פידוע והשת' דחזינו דבכל דוכתי דמיתי לה לא מיתי לה בשלימות אלא בדף מ"ז שמתע מניה דתרי הוו ופליגי בהך פולגת'.

וכיוצא בזה כתבו ז"ל בכמה דוכתי וילעז פזאת אתיא זכירה ממ"ש הרב"ד דהביאו בחי' הריתב"א ובש"מ מציעא על דף ק"ד גבי ר"י הי' דורש לשון הדיוט וכו' ע"ש והשתא ניקח דרש"י בכל הנהך דוכתי בארבע' מצניא דפי' מנוקה מעון שלא בא עליה משנאסר' עליו.

ובדף מ"ז פירש מעון ניאוף באשה האסור' לו בין מזו בין מאחרת ולא אשתמיט לפרש הכי בשום דוכתי מהנהך אלא הכא בדף מ"ז. והי' טעמו דס"ל דתרי בריתות ניהו ופליגי בהא פמדוןבר ופירש בכל א' פירוש הראוי לו וברית' דספרי דכי תשטה אשתו אתיא כמ"ד דמנוק' מעון באשתו זאת.

והכי נקיט איהו לאמת פינו דתלמוד' מיתי להך בריתא דאתיא פספרי תדיר. וגם תנא דמתניתין הכי סבר דבמותב תלתא פ"ק ופ' הי' נוטל ופ' ארוסה תנו ושבעל' בא עליה בדרך ש"מ הא הוא דבעי' שיהי' מנוקה מעון ולא מזולתו.

ומ"ה פי' במשנתנו דנשים פסולות ה"ט דכי תשטה אשתו פתיב אשה הראויה לו דאתיאכמ"ד דלא בעינו מנוקה מעון אלא מזאת האשה וכדתנו ושפא עליה בדרך ומה גם דהכי רהטא סוגי' דרב ששת בדרך ו' שטרח לישבה הרב מש"ל לדעת הרמב"ם בכמה אוקמתות דב"ד אומרים לו הוי יודע וכו' וכל זה דוחק ומה גם דפי' אלו נאמרין דף ל"ב שם תניא מה אומרים לה כדי שלא להוצי' לעז על מי המרי' כמה נטמאת בשוגג או במזיד וכו' ולא אשפחן שום דוכתי' דאומרים לבעל כזאת וכזאת.

ובא עליה בדרך לא שכיח שיבא ולא ידעו רבנו דשכיחי גביה. וכל זה הכריחו לרש"י לומר דתרי בריתות ניהו ופליגי בהכי ונקטינו דלא בעינו מנוקה מעון אלא מאשתו זאת.

אלא בדף מ"ז פירש הכרית' שהיא דהכי סבר לה תנא דברית' שהיא וכדמפרש לה תלמוד': נארו חנה הנית אור פי יהל אור תורה שלק' ועיני ראו או"ר גדו"ל למקרה"י זאבי זלה"ה בלימוד ק"ע ארוכה"ה לו עלתה לאסבורי ניהלן דעת הרמב"ם והשגת הרב"ד ולהתבסם מתורתו הנה באתי ללקט אורו"ת וז"ל והנה כפי האמור ק"ל דכונת' בסיפ' דמתניתין דקתני אלמנה לכ"ג ומפיק לה בספרי וכו' ומדסתמ' דתלמוד לא ק"ל

הכי משמע שפיר דקרא ונקח סתם וכו' אתא קרא דכי תשטה וכו' לגלויי אקרא דונקה דנ"ד עון א"א אלא כל עון דבעמוד והוצא וכו' מינה דהבא על ארוסתו אי לא גזרת הפתוב הזה שתיה אפי' אחר הגזרה וכו' וה"ט דהראב"ד.

אמנם הרמב"ם וכו' דלית ליה למ"ד האי דרשא דספרי וכו' מפח רישא דמתני' דקתני ארוסה ושומרת יבם וכו' דגלי לן קרא דכל שבא עליה בדרך הפקר מעפ"ב מלשמות דאין פאן נקיון פפים וכו' באופן דקרא דתחת אישה בא לגלויי אקרא דונקה דל"ד עון א"א או עמוד והוצא אלא אפי' שמץ דבר וכו' ובהכי נחא לי דברי הרמב"ם וכו' פ"ד היל"ל כל איש שבא ביאה אסור' מימיו אין המים בודקין את אשתו שנאמר ונקח לפיכך אם היתה אשתו אסורה עניו מחייבי לאוין וכו' אפי' שניה אפי' בא על ארוסתו בבית חמיו וכו' והי' זה סדר נכון אמנם אחר שפתב ואפי' בא על ארוסתו אין מקום עוד לומר לפיכך אמנם וכו' ועוד דקדק הרמב"ם גבי ארוס שבא וכו' אין בודקין את אשתו דלא קאמר אינה שותה כדקאמר בכל הפרק לחזק הענין כי ארוס שבא על ארוסתו דבר ה' בברו' הוא דאינו פוקד אותה וכו' ע' ששבאור' וברוך.

והנה הני תרי דוקי דדייק הרב בלשון הרמב"ם דהול"ל אפי' שניה אפי' בא על ארוסתו ומאי לפיכך ומאי אין בודקין את אשתו אינה שותה הול"ל ומפקחם ישב ודרש לשון הרמב"ם והנה רואה.

אנא זעיר נא ידענ' מאי קשיא ליה להרב ז"ל דדברי הרמב"ם לפי פשטן דק"ו כחדא והשביע בצחצחות בארש נכוחות דהנה לפנינו הא למגמר שני חלקים מקרא דונקה שמים כהלכתו יסבו בלכתו על קוטב אחד.

האחד כאשר זאת האשה דסטת דא מבעל' זיווגם עולה יפה על פי התור' והיא אשה ההוגנת אלא דעיל' השתכחתי בה השת' ועדיה בצד בסת"ר אהל"ו ואתי למבדק' פתב רחמנ' ונקח דאי גברא חזי ומימיו לא בא ביאה אסור' בנשי דעלמ' המים בודקין את אשתו זאת וכי יצר זונה הטעהו וכשל בביא' אסור' מימיו עם אחרת לא בדקי לה מ'א.

והשני כאשר הא גברא לא הנה ביד' שום ביאה אסור' עם אחרת ואולם אשה זו מחייבי לאוין ועשה דקשה לזיווגם פפי התור' אם קנא לה ונסת'ר' אינה שותה. וס"ל להרמב"ם דהני בי תרי טעם א' להם דבא ביאה אסור' ובכל שני חלקים אפי' אסור' דרבנן מעפ"ב.

וגם הרמב"ם נקט להו בשני חלקים ותחיל' פתב כל איש שבא ביאה אסור' מימיו אין המים בודקין את אשתו וכונתו על חלק ראשון דזיווג איש ואשה הללו עולה יפה בדין רק האיש בא ביאה אסור' עם נשי דמלמ' אין המים בודקין את אשתו והוא לשון צח דבשלמ' נשים פסולות או שאינ ראיות לשמות שני' לומר אינה שותה דבי דינא דע' דאינה אשה הוגנת אי משום פסול' אי משום דאינה ראוי' לשמות מפני סיב"ה ואינה שותה.

האמנם כאשר זאת האש' זיווגה כדין ואין דבר מעפ"ב שתיה היתה נקראת והשת' כדת לפי שאם הבעל זה שנים בא ביאה אסור' עם אשה דעלמ' במדינ' הים לא ידע אנוש בלתי לה לבדו הוא הידע ואין המים בודקין את אשתו אף דבי דינא לא דע' ביה ובתנום לבכם למרא' עיניהם השקוה ושפיר נקט הרמב"ם בחלק זה אין המים בודקין את אשתו.

וביא"ר עליה דלא מיבעי' אם בא ביאה אסור' מן התור' אלא אפי' בא על ארוסתו בבית חמיו והיא ארוס' אחרת לא זאת שקנא לה אפ"ה אין המים בודקין את אשתו זאת מאחר שפא על ארוסתו אחרת בבית חמיו וגם אם נעלם דבר מעיני הב"ד והשקוה אין המים בודקין את אשתו ועתה נשלם חלק זה.

ואח"ך פתב הרמב"ם החלק האחר דס"ל דמטעם זה נגעו בה וכתב לפיכך אם היתה אשתו אסור' וכו' אפי' שניה אינה שותה דייקא דבי דינא ידעי דאשתו אסור' עליו ואין משקין אותה וטעמ' דיש בו עון וכמ"ש בפי' המשנ' בטעם משנתנו דתנן אלמנ' וכו' ונמצא דבאו דבריו מדוקדקים הרבה דדין ונקה הוא בריית' ומפניך בסוט' דף מ"ז דבכל עון דינ' קפיד קרא והוא בדעתו דעת עליון סבר שזהו טעם נשים הפסולות ולכן פתב דין ונקה בריש' וכתב לפיכך וכו' להשמיענו טעמ' דנשים פסולות כמ"ש בפי' המ'.

וק"ק על הרב שפי' דלהכי נקט גבי ארוסתו אין בודקין מה שלא נקט בכל הפך לומר כי דבר ה' הוא וכו' שהרי סמוך ונרא' בדין זה נקט אם בה ביאה אסור' אין המים בודקין את אשתו. וכל מה שפתי ביעיני דברים פשוטים מאד אלא לפי שראיתי להרב ז"ל שכתב דמבלעדי פירושו אין ישוב כלל לסדר הרמב"ם זאת היתה לי להאריך בזה והו עתה אבא העי"ר במ"ש הרב זיל בכונת השגת הראב"ד דקרא דכי תשטה אשתו אורזי הוא דקא מורה דקרא דונקה לאו דוקא עון א"א אלא כל עון דבעמוד והוצא וכו' דכפ"ז מנ"ל דאם בא הוא ביאה אסורה שאינה אשת איש באשה אחרת ואשתו זאת הסוט' ראוייה לו לא בדקי לה מ"א דהא נקה לא משמע אלא אשת איש וכי תשטה לא משמע אלא באשתו סוטה דבעמוד והוצא.

ומדברי הרב משמע דלא פליג הראב"ד אלא בבא על ארוסתו. ותו דאין צורך כפ"ז לומר דכי תשטה אשתו הרי זה גול"ה אקרא דונקה ומי נתן את של זה בזה וכל א' נדרש לעצמו דהני נשי פסולות אימעטו מכי תשטה ואם הוא בא על א"א בעלמ' אימעוט מונקה ואין זה דרף לומר בכה"ג דחד קרא מגלה אחר' פיון דלא נוסף לנו ב"אור בקרא דונק' מפח כי תשטה דאי משום נשים פסולות מפי תשט' נפקי.

ותו דהרב ז"ל בא לישוב מה שהקש' מהר"י הפהן בלימוד קס"ט וק"ע אהראב"ד דמאי פרי' משמעמא דריש ארוס' הא אצטריף קרא לדאוריית' דעד לא אתו רבנן וגזור הנה שתי' ובהאי שיטת' דהראב"ד שפי' הרב אפתי אין ראיה לדעתו ותיובת' לדעת הרמב"ם משמעמא דריש ארוס' ואם השגתו מדאצטריף כי תשטה דש"מ דאי לאו כי תשטה קרא דונק' בא"א והשת' כי תשט' גילה דכל האסור' עליו אינה שותה ומינה דארוסתו דראוי לקיימ' אינה בכלל.

הנה השגה זו וכל תוקף ועוצם שטה זו מדאצטריף קרא דכי תשט' והאי ליתיה במתניתין ושמעת' דריש ארוס' כי אם בריית' דספרי דלענין דארוסתו בבית חמיו אם בא עלי' שראוי לקיימ' זה דבר פשוט ומאחר שכן לא הו"ל להראב"ד לומר הא דלא פהלכת' משמעמא דריש ארוס' אלא הו"ל מהספרי: ולשיטת הרמב"ם שכתב הרב ז"ל הנה שפתי לא אכלא נהלה ברג"ש איזה הערו' על דבריו אידי דחביב' לו שמעת' דרב.

הנה הרב ז"ל פתב דהרמב"ם דקדק במשנתנו דקתני בארוס' שנא' ובאלמנ' ואינה לא קתני שגאמר ולע"א דהש"ס לא פירש דנפק' מכי תשטה ומכח זה ס"ל דמשנתנו והש"ס לא סבר פהספרי וק"ק דאטו לדידן' מי ניתא אמאי תנא דמתני' לא אמר שגאמר ונקה ותו הש"ס אמאי לא פירש' ומ"ש דס"ל להרמב"ם דלא אימעיט אלא מקרא דונק' וכו' ואע"ג דאיכ' למידחי ולומר דבא"א איירי ס"ל להר"מ דליכ' למדחי הכי מכח רישא ארוס' וכו' וסבר דתנא דמתני' נקט ארוס' וכו' ואח"ך אלמנ' לכ"ג וכו' להיות דקרא דארוס' הוא המלמד אקרא דונק' דלא איירי בא"א וכו' עש"ב.

ק"ק דאי כל הכרח הר"מ לשיט' זו הוא מכח דין ארוס' וכאוקמת' דקמי וכו' אמאי בפי המשנ' לא השמיענו פזאת וקלא לפי דברי הרב בחיבור דקדק מאד ושינה הסדר וכו' להשמיענו זה כי זהו יסוד מוסד לסברתו וזהו שאמר לפיכך וכו' ומאחר שפן טפי הו"ל לפרש בפירוש המשנ' זו כמו לשיטתו מהו דארוס' שפן דרכו לפרש בפי המשנ' כל דין טעמו וממשו ולחוקרו ולדורשו.

ובחיבורו דרכו לסתום ורובא דרוב: כותב הדין בלי ראיות ואלו הכא דכולי האי דייק בחיבורו לשיטת הרב הו"ל לפרשה בפי המשנ' והיתה לבא"ר, ותו קשה דמבין ריסי עיני הרב ז"ל שפתב דאיכ' למידחי דוק' בא"א אלא סבר הרמב"ם דליכ' למידחי מכח רישא וכו' נראה דאשתמיטתיה סוגית סוטה דף מ"ז דבברייתא והש"ס מפני ש יוצא דאפי' עון דפנוי ועון דבניה וכו' ולא הי צריף הרמב"ם להכריח דונקה לאו באשת איש מכח רישא דתלמוד ערוף הוא.

ונראין הדברים דעלה סמוך הרמב"ם שפן אתה מוצא בפי המשנה פ' עגלה ערופה במשנת משרבו המנאפין וכו' דאייתי התם הא דונק' וכו' בזמן וכו' ע"ש. ותו יש להרגיש על הרב במ"ש דהיינו דנקט במשנתנו ארוסה ושומרת יבם ברישא ובתר פן תני אלמנה וכו' אף דהו תמורות וכו' להיות דקרא דארוס' ושומרת יבם הוא המלמד ע"פ ונקה דלא איירי בא"א.

דאי הכי דכל עצמו של התנא להכי נחית. הו"ל לומר בנשים הפסולות שגאמר ונקה וכו' ואז הי לימודינו עולה יפה אבל השתא סתם לן תנא ונעלם פונתו.

ואשר אני בענייני אחרת לישוב השגת הראב"ד למאי דהקשו עלה הרב מש"ל ומקרה"י הפנהו וקרא המפרש ירוש' פ"ט דסוטה' דהרי ארוס' מד"ס וקרא אתא לדאורייתא ומתני' נקיט עיקר קרא אף דלכתר דגזור אימעוט מונק' עיקר קרא נקט דאינה שותה אף מקמי דגזור ע"ש קלא זה הדבר דנדאי פונת הראב"ד לשמעטא דריש ארוסה דאוקמה רמי דאצטריף קרא לבא על ארוסתו וכו' ולא באשר חשבו הרב מש"ל ודעמיה.

אמנם אפשר דסגנון ראיתו כן היא דכיון דמהו שמעטא דענין דהא דארוסה דאימעוט' היינו בבא עניה בבית אביה ס"ל להראב"ד דנהי דכל פי האי גוונא דמקמי דגזור רבנן הרי היא ככל הנשים אצטריף קרא למעוטא וגם דלכתר דגזור מכח גזרתם אימעוטא אין קפידא במאי דתנא יליף לה מקרא דאעיקרא קאי וכמ"ש מקרה"י הפנהו.

אמנם הכא דטעמא דנשים פסולות מקרא דונקה וכמ"ש הרמב"ם דבהא גם הראב"ד אזיל ומודה אי אמרת במי שפא ביאת אסור בנשי דעלמא אפי' ביאה האסורה

מְדַרְבְּנָוֵינוּ מְנוּקָה קָרִינוּ בִּיהַ וְכַדְעַת הַרְמַב"ם הו"ל לַתַּנָּא לְמַנְקֵט אַרוּסָה בְּהַדֵּי נְשִׁים פְּסוּלוֹת וְלֹא לִימָא שְׁנֵאמַר דְּמִדְאַצְטְרִיף קָרָא לְאַרוּסָה דִּינְדַעְנוּ זֶה מִהֶבְרֵייתָא מְוֹכְרָה דְאַיְרִי בָבָא עַלֶיהָ בְּבֵית אַבִּיהָ וְכַדְרָמִי וְהִי מִשְׁמִיעֵנוּ חִידוּשׁ גָּדוֹל דְאַף בְּבִיאָה אַסוּרָה דְרַבְּנָן בְּנִשֵׁי דְעַלְמָא אִינוּ מְנוּקָה מְעוֹן וְכַדְעַת הַר"מ.

וְהַשְׁתָּא דְהַקְדִּים הַתַּנָּא אַרוּס' וְנָקֵט שְׁנֵאמַר וְכו' וְלִבְסוּף תַּנִּי נְשִׁים פְּסוּלוֹת הוֹרָה לָנוּ דְמִי שָׁבָא בִּיאָה אַסוּרָה דְרַבְּנָן בְּאִשָּׁה אַחֲרַת כָּל שְׁאִשְׁתּוֹ רֵאוּי לְקַיְיִמ' מְנוּקָה קָרִינוּ בִּי וְאַמְטוֹ לְהַכִּי אַקְדָּמָא וְקֵאמַר שְׁנֵאמַר וְכו' אַף כִּי עַל הַרְוֵב תַּנָּא נָא מִיִּיתִי קָרָא וּמָה גַם אִי הָא הֵנָּה בְּכָלֵל נִנְקָה לֹא הו"ל לְמַנְקֵט קָרָא דְהַתַּנָּא אִין דְרַכּוֹ לְפָרֵשׁ בְּכָל דִּין שְׁנֵאמַר וְכו"ש מְקַרְאוֹת שְׁאִין לְהֵם הַכְרַח בְּגוֹן זֹו אֶמְנֵם הֵכָא בְּחֻקְמָה יָסֵד אַר"ש תַּנָּא דְוִקְנָא וְנָקֵט שְׁנֵאמַר שְׁלֵא כְּדַרְכּוֹ בְּרוּב הַמְקוּמוֹת לְאַשְׁמוּעִי דְבִיאָה אַסוּר' מְדַרְבְּנָן בְּאַחֲרַת לֹא מְעַפְכָּה מְלִשְׁתוֹת.

וְכַפ"ז סִבַּר הַרְאַב"ד דְאַפְי' אִם בָּא עַל הַשְּׁנִיָּה שְׁאִינָה אִשְׁתּוֹ אִין הַמִּים בּוֹדְקִין אִשְׁתּוֹ זֹאת וְכַפִּי הִצֵּד הָאֲחֵר שְׁצִיָּדֵד הַרְבַּ מִש"ל ע"ש: אִיכּוֹ הַשְׁתָּא נְתַנָּה רֵאשׁ וְנִשׁוּב' לְמֵאִי דְהוֹיִנוּן בָּהּ מֵרֵאשׁ מְקַדֵּם בְּהַד דִּינָא דְזָכוֹת תּוֹלָה שְׁכַתְּבָנוּ דְלַדְעַת הַר"מ דְמִי שְׁתּוֹלָה לָהּ זָכוֹת מִתְּנוּנָה בְּרִישָׁא דְרַף אַבְרִים וְהַטְּהוֹרָה מִשְׁבַּחַת כִּי חֲזִינוּן לְהוּ דְמִתְנוּנוּ' דְרַף אַבְרִים מְלַבֵּד דְאִינָה מִשְׁבַּחַת תְּלִינוּן בְּשׁוֹגְגַת וְאַנוּסָה וְכָא עַלֶיהָ דְרַף אַבְרִים כְּמִדְוֹבֵר לְעִיל.

וְהוּ עֵתָה אַבְרַר שְׁיַחוּמִי דְאַפִּינוּ תִּימָה דְשׁוֹגְגַת אוֹ אַנוּסָה אוֹ בָּא עַלֶיהָ דְרַף אַבְרִים הַגַּם דְאִינָה מִשְׁבַּחַת מ"מ אִינָה מִתְנוּנוּ' כָּלֵל מ"מ יֵשׁ לְהַתִּיר זֹאת הָאִשָּׁה דְמִתְנוּנוּ' דְרַף אַבְרִים וְלוֹמַר דְדִילְמ' הִיא שׁוֹגְגַת אוֹ אַנוּסָה אוֹ בָּא עַלֶיהָ דְרַף אַבְרִים וְעַם הַיּוֹת דְאִין הַמִּים בּוֹדְקִין אוֹתָהּ כָּלֵל וְאִינָה מִתְנוּנוּהָ מִחֻמְתָּם כָּלֵל מ"מ אֶפְשָׁר דְהָא דְמִתְנוּנוּ' אִינוּ מִצֵּד הַמִּים אֶלָּא מִצֵּד חוּלֵי אַחֵר וּמִוִּתְרַת לְבַעֲלָהּ.

וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה כְּתוּבוֹ הַתּוֹס' בְּסוּטָה דְרַף ו' סוּף ע"א וְז"ל וְא"ת לְרַב שְׁשֵׁת דְאַמַּר בֵּין לַר' בֵּין לְרַבְּנָן מִתְנוּנוּ' א"כ אֵהִיכָא קֵאִי ר"ש וְכו' י"ל הַנְּשִׁים הָעוֹמְדוֹת מִשׁוּם יַחוּד וְלֹא יֵהָא נִיפְרָה כְּשִׁעוּמְדוֹת בְּעִזְר' נְיוּוּנָה יוֹצִיאוּ שֵׁם רַע וְהַבּוֹעֵל יִגִּיד לְהֵם שְׁקַלְקַל עֲמָה וְלֹא יִדְעוּ שְׁזֶה מִתְנוּנוּ' א"נ לֹא יִתְלוּ נְיוּוּנ' בְּמִים וְכו' אֶלָּא בְּחוּלֵי אַחֵר עַכ"ל וְרֵאִיתִי בְּמִדְרַשׁ בְּמִדְרַבְּרַב רַבָּה פ"ט דְאַמְרוּ וְז"ל וְאִם יֵשׁ לָהּ זָכוֹת תּוֹלָה וְכו' רַשְׁב"י אוֹמַר אִין זָכוֹת תּוֹלָה בְּמִים הַמְרִים וְכו' מְדַהָה אַתָּה הַמִּים וְכו' ר' אוֹמַר אֲנִי אַכְרִיעַ אִם הִיְתָה טְהוֹרָה סוּפָה לְמוֹת כְּדָרַף בְּנֵי אָדָם וְאִם טְמֵאָה סוּפָה לְמוֹת וְצַבְתָּהּ בְּטָנָה וְנִפְנָה יְרִיקָה אִמַּר רַשְׁב"י וְכִי מִי יוֹדִיעַ לְכָל הָעוֹמְדִים שְׁסוּף זֹו לְמוֹת וְצַבְתָּהּ וְכו' אֶלָּא פִּינוּן שְׁהִיְתָה שׁוֹתָה פְּנִיָּה מוֹרִיקוֹ וְכו' ע"ש וְמִדְרַשׁ זֶה עַלֶּהּ בְּיַדְנוּ קָרוֹב לְדַבְרֵי הַתּוֹס' דְרַשְׁב"י מְהִדְרַר אַרְבֵּי דְמִי יוֹדִיעַ לְכָל הָעוֹמְדִים שְׁסוּף זֹו לְמוֹת וְכו' הַרִי דַר"ש מְקַפִּיד שְׁאוֹתָם הָעוֹמְדִים שְׁם יְפִירוּ פְּעוּלַת הַמִּים.

גַּם מְדַרְשׁ זֶה מְסַפִּים הוּלָף לְדַבְרֵי רַש"י ז"ל דְלְרַב שְׁשֵׁת אַף דְלְרַבִּי וְרַבְּנָן מִתְנוּנוּ' בְּסוּף פְּלִיגִי אִי מִתָּה בְּאוֹתָהּ מִיְתָה וְהוּ הוּ דְבְרֵי הַמְדְרַשׁ שְׁשֵׁנוּ רַבִּי אוֹמַר אֲנִי אַכְרִיעַ סוּפָה לְמוֹת וְכו' אֶלְמָא פְּלִיגִי ר' וְרַבְּנָן בְּסִיפָא אִי מִתָּה בְּצַבְיִית בְּטוּן.

וְאַפְתִּי פֶּשׁ גַּבּוֹן לִיִּישַׁב לְדַעַת הַרְמַב"ם דְמִי שְׁתַּלְתָּה לָהּ זָכוֹת מִתְנוּנוּ' בְּרִישָׁא דְרַף אַבְרִים וְבָכֵל זְמַן זֶה שְׁרִיִּיתָה הִיא גַבִּי בְּעַלָּה עַד אֲשֶׁר יִתְחִיל לְצַבּוֹת בְּטוּן מַה שְׁהַקְשִׁינוּ לְעִיל

מהירוש'למי דקאָמער וַנְקָה וכו' אינו חושש שְמָא תְלָה לָה זְכוּת וְאַתְיָא כּמ"ד תּוֹלָה וְאַיְנָה נִיפְרָת דְלַדְעַת הַר"מ אֲתִי כּמ"ד נִיפְרָת וּכּמ"ש"ל.

וְאַפְשָׁר לוֹמַר דּס"ל לְהַרְמַב"ם דְהִירוּשְׁלַמִי ס"ל דְפְלִיגִי רַבִּי וּרְבָנָן וּלְרַבָּנָן אֵינָה מִתְנַוְּנָן פְּלִל אֱלָא דְבִיּוּמָא דְמִשְׁלַם זְכוּתָהּ מִתָּה וּלְרַבִּי מִתְנַוְּנָן פִּי אֹרְחָהּ וּלְבִסּוּף מִתָּה בְּאוֹתָּ מִיָּתָה וְאַמְטוּ לְהַכִּי קֹאֲמַר דְאַתְיָא כּמ"ד תּוֹנָה וְאַיְנָה נִיפְרָת דְהִינּוּ פְּרַבָּנָן דְאַלוּ לְרַבִּי מִתְנַוְּנָן דְרַף בְּדִיקָה פִּי אֹרְחָהּ וְהִינּוּ עַל דְרַף אֲשֶׁר צַדְדָנוּ לְעִיל.

אַמְנָם מְוַכְרַח דְלַרְבִּי שְׁשֵׁת דְסָבַר פְּש"ס דִּילָן דְבִין לְרַבִּי בִין לְרַבָּנָן מִתְנַוְּנָן לֹא ס"ל הַכִּי דְאִי אֲמַרְתָּ דְגַם לְרַבִּי שְׁשֵׁת בִּין לְרַבִּי בִין לְרַבָּנָן מִתְנַוְּנָן פִּי אֹרְחָהּ בְּמֵאִי אֹקִימְתָּא הֵיא בְּרִיּוּתָּ דִירוּשְׁלַמִי וַנְקָה הָאִישׁ מְעוֹן אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שְמָא תְלָה לָה זְכוּתָהּ לֹא כ"ע מִתְנַוְּנָן פִּי אֹרְחָהּ אִי תְלָתָה לָה זְכוּתָהּ וְאִיף לֹא יְחֹוֹשׁ וְהָא אֲסוּרָה לוֹ וְאִם אֵינָה מִתְנַוְּנָן פִּי אֹרְחָהּ מִהִיכָא תִיַּתִּי שְׁיַחֲוֹשׁ דְאִם הִי תּוֹלָה לָה זְכוּתָהּ הִיָּתָה מִתְנַוְּנָן פִּי אֲרַחָהּ אֱלָא וְדִאִי מְוַכְרַח דְלַרְבִּי שְׁשֵׁת מִתְנַוְּנָן לֹא כ"ע דְרַף אַבְרָהִים וּבִינֵי בִינֵי הַשְׁמִיעֵנוּ פְּזֹאת דְלֹא יְחֹוֹשׁ דְתְלָתָה לָה זְכוּתָהּ וְעַד אֲחֶרָן תְּצַבָּה בְּטָנָה דְעַד שְׁתַּצַּבָּה בְּטַנְיָא מְוַתְרָת וּלְדִידִי וְדִאִי בְּרִיּוּתָּא זֹו אֲתִיָּא כּכ"ע.

אַלָּא דְהִירוּש' סָבַר דְפְלִיגִי ר' וּרְבָנָן וּלְרַבִּי מִתְנַוְּנָן פִּי אֲרַח' וּלְרַבָּנָן לֹא מִתְנַוְּנָן פְּלִל וּמ"ה אֹקִמָה לְהֵאִי בְּרִיּוּתָּא כּמ"ד אֵינָה נִיפְרָת וְדוּק בְּדַבְרֵי הַרְבַּ מִש"ל שְׁהַבְּאֲתִי לְעִיל וּבְמָה שְׁפַתְבְּתִי לְעִיל הַדַּק הֵיטֵב.

וְכֹן יֵשׁ לְהוֹכִיחַ מִהַבְּרִיּוּתָּא הָאֲחֶרָת שְׁהַבִּיאוּ בִירוּשְׁלַמִי וּבְתַלְמוּדָא דִידָן דְרַף ו' ע"ב וְטַהוּר' וְלֹא שְׁתַּלְתָּה לָה זְכוּתָהּ וּמִשְׁמַע דְמְוַתְרָת לְבַעֲלָהּ מִיָּד כּמ"ש הַתּוֹס' דְאִם הִי אֲסוּרָה בְּהַ הִיכִי הָוָה ס"ד לְמַקְרִי בְּהַ וְנִקְתָּה וְנִזְרַעָה זְרַע.

וְהַשְׁתָּא אִי אֲמַרְתָּ דְלַרְבִּי שְׁשֵׁת דְבִין לְרַבִּי בִין לְרַבָּנָן מִתְנַוְּנָן פִּי אֲרַחָהּ הֵא אֲסוּרָה בְּהַ וּמֵאִי קֹאֲמַר תְּנָא דְבְּרִיּוּתָּא וְטַהוּר' וְלֹא שְׁתַּלְתָּה לָה זְכוּתָהּ אֱלָא וְדִאִי דּס"ל לְר"ש דְמִתְנַוְּנָן דְרַף אַבְרָהִים וְגַם ר' יוֹסֵף אֲפְשָׁר דְהַכִּי סָבַר דְלֹא פְּלִיג עָלֶיהָ אִי רַבָּנָן מוֹדוּ לְרַבִּי אִי לֹא וּא"ש דְבְּרֵי הַרְמַב"ם פְּפִי סוּגִיָּא זֹו דְתַלְמוּדִין וּמִפְּתָה זֹו נְדַחַק לְפָרוּשֵׁי סוּגִיָּת פ' אַרוּסָה פְּדַכְתִּיבָנָן לְעִיל.

וְרִאִיתִי בְּפִסְקֵי תּוֹס' פ' הִי נוֹטֵל אוֹת י"ו שְׁכַתְּבוּ וְז"ל יֵשׁ לָה זְכוּתָהּ תּוֹלָה וְאֵעִפ"י שְׁאַיְנָה טַהוּר' מְוַתְרָת לְבַעֲל' לְבֹא עָלֶיהָ זְכוּתָהּ תּוֹלָה וְאִין עוֹשָׂה בְּהַ רִוְשָׁם וּמִצְיֻלְתָּהּ מְפַל וְכָל עַכ"ל וְנִדְעַת שְׁפַתָּם בְּרוּר מְלָלוּ דְפִסְקוּ פְּרַבָּנָן אֲלִיבָא דְרַב יוֹסֵף דְאַיְנָה מִתְנַוְּנָן פְּלִל וְז"ש וּמִצְיֻלְתָּהּ מְפַל וְכָל דְאַיְנָה מִתְנַוְּנָן פְּלִל לְאַפּוֹקִי מ"ד דְלַרְבָּנָן מִתְנַוְּנָן נְמִי.

אַבָּל לֹא כ"ע וְדִאִי דְאַחַר ג' שְׁנָיִם מִתָּה. וְגַם מְדַנְקֵי זְכוּתָהּ סְתָם מִשְׁמַע דְלֹא דוּקָא זְכוּתָהּ תּוֹרָה וְאַפִּי זְכוּתָהּ מִצְנָה אֲגוּנֵי מְגָנָא מִן הַיְסוּרִין וְכֹאֲוִקְמְתָּא דְרַב יוֹסֵף וְרַבָּה פ' הִי נוֹטֵל אַמְנָם הַרְמַב"ם נְקַט זְכוּתָהּ תּוֹרָה.

וְעַמ"ש בְּיָשׁוּב דְבְּרֵי הַרְבַּ מְהַר"י זָאבִי זֵלַה"ה בְּדַרְשׁוֹתָיו פ' קַרְח דְרַף כ"ט: (ד) דִּין כ"ג בְּאוּ עַדִי טוֹמָאָה וְכו' וְאַפִּי לֹא אִירַע וְכו' וְעוֹד שְׁמָא בְּעֵלָה אֵינוֹ מְגוֹקָה מְעוֹן וְכו' יֵשׁ לְדַקְדַּק עַל רַבִּינוּ בּמ"ש וְעוֹד שְׁמָא בְּעֵלָה וְכו' דְאַמְאִי פְּתַב פֶּן וּלְכֹאֲרָהּ הוּא סוּתַר הַקּוּדָם דְמִשְׁמַע דְמִסַּפ"ל אִי הַמִּים בּוֹדְקִין פְּשִׁישׁ עֲדִים וְלִהַכִּי יְהִיב תְּרֵי טַעְמֵי וְעַפ"ק דְסוּט' דְרַף

ו' בין לרב ששית בין לברייפא דמייתי אח"כ מילתא פסיקתא היא דכשיש עדים אין המים בודקין ולמאי הלכתא פתב הרמ"בם ועד שפא בעלה אינו מנוקה וכי פעורה טעמא דעדים.

ועוד דהרב מש"ל פ"ב דין ח' האריה והוכיח דב"ד מודיעין לו שאם בא ביאה אסור' אין המים בודקין ואם השתפחה ביה יודיע דרכיו ואינה שותה עש"ב. ואף דהרב ז"ל פתבו ליישב דברי רב ששית אליבא דהרמב"ם.

ואיכא למימר דהרמב"ם מאי דפסק הכי היינו מהברייתא דמייתי הש"ס ולא מוטעמיה. מ"מ גראין דברי הרב מש"ל ז"ל וטעמן ונמוקן עמן ומי דחקו להר"מ לומר כן.

עוד שמעתי שדקדקו בלשון הר"מ במ"ש נאפי' לא אינרע וכו' דמשמע לא מיבעיא אם אינרע דהדין עם העדים אלא אפי' לא אינרע וכו' נהרי ק"ל דאי איכא עדים אין המים בודקין ומאי פונת אפי' דקאמר הרמב"ם.

ולנה אפשר דכונת הרמב"ם באומר' אפי' ה"מ באו עדי טומאה וכו' לא מיבעיא דאם צבתה בטנה וכו' ה"ז אסור' ותצא בלא פתובה וא"צ לעדים ואדרבה סהדי שקרי גינהו אלא אפי' לא אינרע וכו' דאז אין בדינו אלא עדותן של עדים דמי סוטה לא בדקוה והו"א דסהדי שקרי גינהו ומותר' ויש לה פתובה קמ"ל דלעולם אסורה ואין לה פתובה בין אם בדקוה והעדים עדי שקר בין אם לא בדקוה ואפשר דעדי אמת הרי אסור' ואין לה פתובה ונה פשוט אמנם למ"ש ועוד שפא בעלה וכו' אפשר ליישב בדוחק קצת דטובא אשמועינן הר"מ באמרותיו הטהורות.

דהנה כ' בסמוך הר"מ דסוטה ששמת והיא טהור' ה"ז מתחזקת ופניה מזהירות וכו' והשתא כי חזינו סוטה ששמתה ופניה לא היו לה באו' מאי"רות ולא נתחזקה וגם אינה מתנוונת איכא לספוקי בה שפא אנוסה היא או שפא בעלה אינו מנוקה ולהכי לא בדקי לה מיא דאף שמודיעין אותו לדין דקי"ל כברייתא אין צורך לומר דנדאי כל שפא ביאה אסור' אזיל ומודה דדילמ' מקסיף או בשאט בנפש משום דנסתרה ועברה על דבריו נקם ינקם להטריחה ולבזותה ומשכחת לה דאף שאינו מנוקה יביאנה וישקנה ולפ"ז הרי הדבר שקול כשאינה מתחזקת ואין פניה מזהירות ואינה מתנוונת ספק אנוסה ספק דבעל אינו מנוקה וכיון והוא ספק שקול אין אוסרין אותה ומותרת לבעל' וכמ"ש הרב מש"ל לפי דרכו פ"ב דין י"א ד"ה ומ"מ.

אמנם אם באו עדים ויש לנו ספק בעדים אז הוי ס"ס להחמיר ס' מה שלא נבדקה משום דיש לה עדים ואת"ל דהם עדי שקר דלמא בעלה אינו מנוקה מעון ולהכי אסור' ולא תלינו באנוסה כיון דיש עדים אף דמספ"ל בהו.

ואפשר דמשו"ה פתב הרמב"ם ועוד שפא אינו מנוקה מעון להורות דכיון שפאו עדים מ"מ אסור' ואין לה פתובה בין אם לא יש לנו ס' בעדים בין אם יש לנו ס' בהם לעולם אסורה ואין לה פתובה ולא מיבעיא אם נבדקה דתו לא צריכנא לשום דבר אלא אף אם לא נבדקה שאין המים בודקין כשיש עדים ועוד שפא אינו מנוקה דבהכי אסורה וכו' אף אם מספ"ל בעדים.

אָבֵל אִם לֹא בָּאוּ עֵדִים וְלֹא נִבְדְּקָה אֵין לְחוּשׁ עַל שְׂאִינָן זְהִירוֹת פְּנִיָּה וְאִינָה מִתְחַזְּקֵת דְּדִלְמָא אָנוּסָה הִיא וְלֹא מְסַפְּקִינָן דְּלִמָּא יֵשׁ לָהּ עֵדִים דְּזִנּוּת בְּעֵדִים לֹא שְׂכִיחַ כַּמֶּשֶׁל הֶרֶב מִשׁ"ל פ"ב דִּין ח': סִימָן הַ קֶצֶת הַגְּהוּת עַל קֶצֶת דִּינֵי הֶרֶמְב"ם פ"ד דְּסוּטָה בִּס"ד.

(א) דִּין ב' שְׁנַאֲמַר וְהַעֲמִיד אוֹתָהּ הַפְּהוּן. הֶרֶב אוֹר יְקָרוֹת בְּלִשׁוֹנוֹת הֶרֶמְב"ם ה' נְדָרִים פ"ב דָּף מ"ה ע"ב תְּמָה דְּאֵין הַפְּתוּב כֵּן וְתוֹ דְּבִנְדָרִים דָּף ע"ג גְּלִיף מוֹהֲשָׁקָה.

וּכְבָר קָדְמוּ בֵּיתֵר שְׁאֵת הֶרֶב בְּאֵר שְׁבַע בְּתוֹסְפוֹתָיו פ"ק דְּסוּטָה דָּף ח' וְעַמ"ש הֶרֶב מִשׁ"ל עַל רִש"י וְהַתּוֹס' וְהֶרֶב ת"ה שֵׁם לְעֵיל רִישׁ פ"ג וְגַם הֶרֶב מִשׁ"ל לֹא זָכַר סְגוּת נְדָרִים ע"ש: (ב) דִּין יב מָרְן הִבִּיא מ"ש בְּסוּטָה דָּף י"ז מְגַלֵּת סוּטָה שְׁפַתְב' קוֹדֵם שְׁתַּקְבֵּל עֲלֶיהָ שְׁבוּעָה פְּסוּלָה וְכַתֵּב וְאִינִי יוֹדֵעַ לָמָּה הַשְּׁמִיטוּ רַבִּינוּ וְכו' ע"ש.

וְרֵאִיתִי בְּנִימוּקֵי עֵט"ר אָמ"ן עֲדִינוּ שְׁהַקְשׁ' מִשֵּׁם הֶרֶב מְהַר"י רוֹזַאנִיס דְּנִשְׁמַט מִמָּרְן דְּכַתְּבוּ הַרְמַבִּים פ' זֶה בְּסִמּוּף דִּין ו'. וְכֵן נִמְצָא שְׁתַּמָּה הֶרֶב הַגְּדוֹל מְהַר"ר אֱלִיעֶזֶר וְ אַרְחָא ו"ל בְּהַגְהוּתוֹ כ"י.

וְאַחַר זֶמַן רֵאִיתִי שְׁהַעִיר בְּזֶה הֶרֶב פֶּר"ח בְּנִימוּקֵי בְּמִים חַיִּים וְהוּא פְּלֵא: (ג) דִּין יד הַקְרִיב אֵת מִנְחָתָהּ וְאַח"כּ הַשְּׁקָה פְּשָׁרָה. בְּדְפוּסֵי חֲדָשׁ פְּתוּב בְּכֶסֶף מְשֻׁנָּה פ' ה' נוּטֵל דָּף י"ט.

וְהוּא טְעוּת דְּאִינוּ מְשֻׁנָּה וְלֹא גְמָרָא בְּבִלִית. וּבכ"מ דְּפוּס וִינִיציָאָה פְּתוּב שֵׁם הַקְרִיב אֵת מִנְחָתָהּ וְכו' פ' ה' נוּטֵל.

וּכְבָר הִרְגִישׁוּ בְּזֶה הַפֶּר"ח בְּנִימוּקֵי מִים חַיִּים וּמְהַרְח"א בְּעֵץ הַחַיִּים דָּף ע"ב ע"ד דְּלִיתְנָה בְּבַבְלִי אֱלָא בִירוּשְׁלַמִי. וְרֵאִיתִי לְמַהֲרַח"א שֵׁם שְׁפַתְב וְז"ל וְאִיכָּא לְמִיזְדַּק לְת"ק דְּקָרָא דְּוַאֲחַר יִשְׁקָה לְשֵׁלָא נְמַחְקָה אֲתָא וְקוֹדֵם הַקְטָרָה אִיף אָמַר הַפְּתוּב וְאַחַר יִשְׁקָה אַחַר הַקְטָרָה וְהַדִּין הוּא שְׁקוֹדֵם הַקְטָרָה יֵשׁ קִנְיָה וְהַתּוֹס' הִבִּיאוּ שֵׁם בְּשֵׁם הִירוּשְׁלַמִי דְּלֹאוּ דְּוָקָא נִקְט לְשֵׁלָא נְמַחְקָה הַמְגִילָה רַק קָרָא אֲתָא לְוֹמַר דְּבְדִיעֵבַד אִם הַקְרִיב מִנְחָתָהּ וְאַח"כּ הַשְּׁקָה פְּשָׁרָה וְכֵן הֶרֶמְב"ם אִף שֵׁם פ' כ"ת ק פֶּסֶק דָּאִם הַקְרִיב וְכו' וְכַתֵּב מָרְן פ' ה' נוּטֵל וְלֹא רֵאִיתִי שְׁאֲמָרוּ שֵׁם כֵּן רַק הוּא הוּא הִירוּשְׁלַמִי דְּכַתְּבִנָּא עכ"ל וְק' בִּמ"ש דְּהַתּוֹס' הִבִּיאוּ בְּשֵׁם הִירוּש' דְּלֹאוּ דְּוָקָא וְכו' רַק וְכו' דְּבְדִיעֵבַד וְכו' דְּהַרְוָאָה יִרְאָה בְּתוֹס' שֵׁם רִישׁ פ' ה' נוּטֵל דְּמָה שְׁהִבִּיאוּ בְּשֵׁם הִירוּשְׁלַמִי הִינְנוּ דְּמוֹדִים חֲכָמִים לִר"ש דָּאִם הַקְרִיב מִנְחָתָהּ וְאַח"כּ הַשְּׁקָה פְּשָׁרָה אָבֵל הָא דְּעֵיקוּר קָרָא דְּוַאֲחַר יִשְׁקָה לְדִיעֵבַד אֲתָא הֵם דְּבָרֵי הַתּוֹס' וְלֹא מִהִירוּשְׁלַמִי וְאַדְרַבָּא הִירוּש' קְאָמַר אֲלִיבָא דְּרַבְּנָן דְּוַאֲחַר יִשְׁקָה לְמַעַרְעָרִין וּמִשְׁקִין בַּע"כּ וְכִמוֹ שְׁהִבִּיאוּ שֵׁם הַתּוֹס': הִנֵּה הַרְוָאָה יִרְאָה דְּהַתּוֹס' וְרִש"י חֲלוּקִים בְּפִירוּשׁ הָא דְּאָמְרִינָן בְּש"ס דִּילֵן דְּלַרְבָּנָן וְאַחַר יִשְׁקָה לְרִישׁוֹמוֹ נִיכָר דְּרִש"י פְּתַב דְּלַרְבָּנָן עַל פְּרָחִין וְאַחַר יִשְׁקָה אַעפ"י שְׁנַכְתֵּב אַחַר הַקְטָרָה אֲקוֹדֵם הַקְטָרָה קָאִי וְאַחַר דְּקָאֲמַר אֲמַחֲזִיקָה קָאִי הַפְּתוּב' לְמַעַל' וְקָאֲמַר דָּאִם לֹא נְמַחְקוּ יָפָה לֹא יִשְׁקָנָה עכ"ל.

וְהַתּוֹס' פְּתַבוּ וְז"ל וְאַחַר יִשְׁקָה מִיבְעֵי לִיהָ לְרִישׁוֹמוֹ נִיכָר פִּי' וְאַעפ"י שְׁהַקְרִיב מִנְחָתָהּ כְּבָר וְה"ה אִי שְׁלֵא כְּדִין עֵבִיד דְּהַגֵּם דְּלֹא מְחַקוּ לְמַגְלָה כְּלָל עַד לְאַחַר הַקְרָבָה דְּמוּחַק לָהּ פְּתַר הָכִי עכ"ל.

ולפי פירושו' דמ"ש בש"ס דלרבנן ואחר ישקה לר'ישומו ניפר היינו לאחר שהקריב מנחת' אם עדיין ר'ישומו ניפר ישקה א"ש קרא דכתיב ואחר. וגם הש"ס א"ש דלא אצטרף לומר דנאחר ישקה לרבנן לדיעבד פדדריש ר"ש והשקה קמ' דעיקר קרא להכי הוא דאתא משום דהיינו הך מאי דקאמר מ'יב'ע' לי' לר'ישומו ניפר כלומר דאחר הקרבה אם ר'ישומו ניפר מוחק ומשקה וה"ה אם לא מחקו כלל כמ"ש התוס' ועיקר קרא להכי אלא דנקט הך דעדיף טפי לדרוש ואחר ישקה לעשו פדיו והשקה קודם הקטר' אלא דר'ישומו ניפר אחר הקרבה וקאמר קרא דימחוק וגם קצת משמע דרבנן הכי דרשי ואחר ישקה כר"ש והשקה לדיעבד כמ"ש בשמעתין ורבנן בדיעבד לא פתח קרא דמשמע דאם קרא קמא אתא לגופיה אידך מצית לעדרשיה דיעבד.

אמנם לרש"י ו"ל דדחיק ומוקי ואחר קודם הקטר' ואחר אמחיק' קאי הפתובה למעל' קשה דלימא הש"ס דנאחר ישקה אד עבד קאי אי הקריב מנחתה קאמר דישקנה וא"ש ואחר אחר הקטר'.

ומשמע קצת דלרש"י רבנן ס"ל דאף בדיעבד מעכב אם הקריב מנחתה ברישא ומ"ה דחיק לפרושי דהא דר'ישומו ניפר קודם הקטר' ואחר מקי לה אמחיקה דכתוב' למעל' וק' עליו דהירושלמי פשיטא לי' דמודים חכמים לר"ש דאם הקריב מנחתה וא"פ השקה פשרה וכפ"ז ק"ק על הרב תוספת יום טוב דרבינו עובדיה פתב פ'רש"י דנאחר ישקה אף שנקתב אחר הקטר' המנחה אקודם הקטר' ואמחיק' הפתובה למעל' קאי וכתב עלה הרב תי"ט דכתבו התוס' דעיקר קרא אתיא לדיעבד ע"ש ומשמע דגם לפירושו רבינו עובדיה מצי' למי' כהתוס' דעיקר קרא אדיעבד אתא.

ולכאור' נרא' דדוקא להתוס' דמפרשי הך דר'ישומו ניפר אחר הקרבת מנחה מצינו למי' דעיקר קרא לדיעבד דמהא גופיה דר'ישומו ניפר שמעינן לי' ללא מחקו כלל כמו שפתב התוס' אמנם לרש"י ורע"ב ו"ל דדחיק לאוקומי הך דר'ישומו ניפר קודם הקטר' ק' דלימ' הכי הש"ס ואמאי דחיק כמדובר.

ותו אי רש"י ורע"ב ס"ל כהתוס' לימדו דמ"ש הש"ס לר'ישומו ניפר היינו גמי אחר הקטר' ולא לדחיקו דקאי אמחיק' אלא משמע דרש"י ורע"ב ס"ל דלרבנן הוי לעיכוב' וטעמיהו מדלא מפרש במתני' אלא לר"ש דבדיעבד פשר ונא לרבנן וביירושלמי גופיה קשה דקאמר מה מקיימין רבנן טעמא דר' שמעון ואחר ישקה על פ'רה שלא בטובת'.

דכפי שיטת הירושלמי דמודו רבנן דאם הקריב מנחת' וא"פ השק' פשרה אמאי נא מוקי קרא להכי. ואפשר דלירושלמי והשקה בתרא לרבנן להכי אתא דבדיעבד פשרה דכעת לא ראיתי בירוש' דנטפלו לדרוש והשקה בתרא למאי אתא ואפשר דס"ל לירושלמי דנהשקה בתרא לרבנן אתא לדיעבד ולר"ש אתא למערערין אמנם לש"ס דידן דדריש פלתא קראי לרבנן לדעת רש"י ורב"ע משמע דלרבנן בדיעבד אינה פשרה ומעכב.

ואפשר דדעת רש"י ורבינו עובדיה דודאי תלמודא דידן פליג איר' שלמי דבשלמא הירוש' סובר דנהשקה בתרא לרבנן לדיעבד אתא ולר"ש למערערין אמנם הש"ס דידן דדריש התלת קראי לרבנן ודחיק דרוש ואחר ישקה לר'ישומו ניפר דלא אצטרף כולי האי כמ"ש התוס' משמע דלרבנן בדיעבד מעכב מדלא שדי קרא דנאחר ישקה להכי ודחיקא

להו לומר דמ"ש ב"ש"ס רשומו נִיכָר אִיגְרִי אַחַר הַקְטָרָה דְעַד שְׁלֵא הַשְׁמִיעֵנוּ עֵינְךָ הַדִּין דְהַקְרִיב מִנְחָתָהּ וְאַחַר כֹּה מְחַקוּ וְהַשְׁקָה כְּשֶׁרָה אִיךָ יִלְמְדֵנִי דְאֵם רִישׁוֹמוּ נִיכָר אַחַר הַקְטָר' יִמְחֹק וַיִּשְׁקָה.

וְהַרְמַב"ם אֶפְשָׁר שֶׁהִנֵּה מְפָרֵשׁ בְּתַלְמוּדֵי פְּפִירוּשׁ הַתּוֹס' דְּבַכְלָל מ"ש רִישׁוֹמוּ נִיכָר הוּא בְּדִיעֵבַד כְּשֶׁרָה וְכַמ"ש הַתּוֹס' דְּשִׁפִּיר נֶאֱדָה לְדַחְוִי נְפִישִׁין וְלֹא שְׁוִינְהוּ לְבַבְלִי וִירוּשְׁלָמִי. אֲלֵא דְלַעִיל דִּין י' שֶׁהֵבִיא דִּין רִישׁוֹמוּ נִיכָר לֹא הִנְצִירָה לְפָרֵשׁ דְּהִינְנוּ אַחַר הַקְטָר' אֲנָא נִקְטָ לִיָּה סְתָם וּמִדִּין זֶה שְׁכַתֵּב דְּאֵם הַקְרִיב מִנְחָתָהּ וְהַשְׁקָה כְּשֶׁרָה נִשְׁמַע וּק"ל.

וּמָה שֶׁדְּקָדְקָנוּ לַעִיל עַל הָרַב תי"ט אִיכָא לְמִידָק נְמִי עַמ"ש מֵהַרְח"א בְּעֵץ הַחַיִּים שֶׁהֵבִיאֲתִי דְבָרֵינוּ לַעִיל דְּהוּא ו"ל כְּתֵב בְּרִישָׁא מִשְׁמַע דְּגַמְרָא דְּנֹאֲחַר יִשְׁקָה אֲתָא לֹא מְרָא שְׁאֵם לֹא נִמְחָקָה הַמְגִילָה יָפָה לֹא יִשְׁקָנָה וּמִיגְרִי קוֹדָם הַקְטָרַת הַמִּנְחָה וְאַח"כ כְּתֵב דְּאִיכָא לְמִידָק עַל הַת"ק וְכו' כַּמֶּש"ל.

וּק"ק חֲדָא דְמֵאִי דְקָדְקַע עַל הַת"ק דְּאִיךָ אָמַר הַפְּתוּב וְאַחַר יִשְׁקָה אַחַר הַקְטָרָה וְכו' נְהָרִי כְּבָר כְּתֵבוּ רַש"י וְרַע"ב דְּנֹאֲחַר אִמְחִיקָה קְאִי וְלֹא הַהַקְטָרָה כְּנֹז' וְתוּ דְמִיגְרִי דְבָרֵי הַתּוֹס' כְּאֵלוּ הַתּוֹס' קִימִי אֵהָדָה פִּירוּשָׁא דְּנֹאֲחַר יִשְׁקָה מִיגְרִי קוֹדָם הַקְטָרָה וְאֵם לֹא נִמְחָקָה וְכו' הָרִי הַתּוֹס' ס"ל דְּנֹאֲחַר יִשְׁקָה אַחַר הַקְטָר' וּמ"ה כְּתֵבוּ דְעֵינְךָ קְרָא לְדִיעֵבַד אֲתָא מֵאַחַר דְּהָא דְקָאֲמַר הַש"ס רִישׁוֹמוּ נִיכָר אַחַר הַקְטָרָה קְאִי אֲמַנְם לְדִידֵיהּ דְּקָאֲמַר מִשְׁמַע דְּגַמְרָא דְּקוֹדָם הַקְטָרָה הוּא וְהִינְנוּ פִּרְש"י וְרַע"ב לֹא מְצִינוּ לְמִימַר הָכִי כְּכָל אֲשֶׁר דִּיבְרָנוּ.

וְנִרְאָה לְהֵבִיא רֵאִי לְמָה שֶׁכְּתֵבוּ דְכּוֹנֵת הִירוּשְׁלָמִי דְּוְהַשְׁקָה בְּתָרָא לְרַבְּנָן אֲתָא לְהַכְשִׁיר דִּיעֵבַד דְּהָא אָמְרוּ בִירוּשְׁלָמִי בְּרִישׁ סוּטָה דְּכָל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמָרָה תּוֹרָה חֻקָּה מְעַכֵּב וְהַפּוֹנֵן אוֹ חֻסָּה אוֹ תּוֹרָה כְּמוֹ דְּמוּכָח מִמ"ש בִּירוּשְׁלָמִי שֶׁם פ"ב הַלְכָה ג' וְכַמ"ש הָרַב הַמְפָּרֵשׁ בְּתוֹסְפוֹתָיו שֶׁם וַא"כ אִי לֹא דְכָתִיב קְרָא לְהָכִי מִנ"ל לְרַבְּנָן לְהַכְשִׁיר בְּדִיעֵבַד וְהַכְּתִיב תּוֹרַת הַקְּנָאוֹת וְכָל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמָר תּוֹרָה אוֹ חֻקָּם לְעַכֵּב אֲלֵא מוּכָח דְּסִבְרַת הִירוּשְׁלָמִי דְלְרַבְּנָן וְהַשְׁקָה בְּתָרָא כְּמָה דְּאִמְיָנָא דְלֹאכְשׁוּרֵי דִיעֵבַד אֲתָא וְאַף דְּאִיכָּ' מ"ד בִּירוּש' דְּהַסְדֵּר אִינֵי מְעַכֵּב מ"מ הָא אִיכָּא מֵאֵן דְּפִלִּיג מֵאֲמוּרָאֵי וְתִנְאִי כְּמִבְּנֹאֵר שֶׁם פ"ב וּמָה גַם לְפִי מ"ש הַתּוֹס' בְּסוּטָה דָּף י"ז ע"ב דְּבִי מֵא דָּף ס' מִשְׁמַע דְּלִכ"ע הַסְדֵּר מְעַכֵּב.

אֲמֹר מַעֲתָה אֶפְשָׁר לֹאֲמַר לְדַעַת הַרְמַב"ם דְּלַעוֹלָם מְפָרֵשׁ בְּשִׁמְעֵתִין דְּמ"ש דְלְרַבְּנָן וְאַחַר יִשְׁקָה הִינְנוּ לְרִישׁוֹמוּ נִיכָר פִּירוּשָׁא הָוִי כְּרַש"י דְּהִינְנוּ קוֹדָם הַקְטָרָה וּמֵאִי דְכָתִיב וְאַחַר הַמְחִיקָה קְאִי וְדְפִשְׁטָה דְּסוּגִינָן וְאַפ"ה פֶּסֶק דְּאֵם הַקְרִיב אֶת מִנְחָתָהּ וְאַח"כ הַשְׁקָה כְּשֶׁרָה וְהִנֵּה טַעְמוֹ דְּאִסְיָקְנָא בְּמִנְחוֹת דָּף י"ט דְּכָל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמָרָה תּוֹרָה לְחוּד לֹא לְעִיכּוּבָא הוּא וְדוּקָא כִּי אִיכָּא חֻזְקָה בְּהִדָּא מְעַכֵּב וּלְפִי זֶה הֵכָא דְכָתִיב תּוֹרַת הַקְּנָאוֹת תּוֹרָה לְחוּד לֹא מְעַכֵּב וְזֶהוּ שְׁפָסֶק הַקְרִיב אֶת מִנְחָתָהּ וְאַח"כ הַשְׁקָה כְּשֶׁרָה.

וּבְזָה נִיחָא סוּגִינָא דְשִׁמְעֵתִין דְּקָאֲמַר דְלר"ש וְהַשְׁקָה קְמָא לְדִיעֵבַד. וְלְרַבְּנָן מְפִיק וְדַחִיק לְאוּקוּמֵי וְאַחַר יִשְׁקָה לְרִישׁוֹמוּ נִיכָר וְלֹא שְׁרִי לְדִיעֵבַד וּמָה גַם לְמ"ש הַתּוֹס' דְלֹא אֲצִטְרִיךְ.

וְלְדְבָרֵי הַתּוֹס' דְכָתֵבוּ דְעֵינְךָ קְרָא אֲתָא לְדִיעֵבַד דְלְרִישׁוֹמוּ נִיכָר לֹא אֲצִטְרִיךְ דְנִפְקָא מוּמְחָה קִשָּׁה דְעִשָּׂה אִינוּ יִשְׁנֹנוּ וְהַש"ס נִקְטָ רִישׁוֹמוּ נִיכָר דְלֹא אֲצִטְרִיךְ וְשָׁבִיק דִּינָא

שלמ"א דדיעבד דקרא להכי הוא דאָתא ומה גם דקאָמרי' דלר"ש והשקה קמא לדיעבד ושבביק לרבנו.

וגם למה שישבנו קצת לדעת התוס' דבכלל הא דרישומו ניפר הוא דהקריב מנחתה ואח"כ השקה כשרה מ"מ הדבר קשה דעשה הש"ס הטפל עיקר והעיקר ליתיה בזכירה. ועפ"י האמור ניחא טובא מפני שהכ"ל יפה דלר"ש דדריש ואחר ישקה דמקריב ברישא ונהדר משקה אצטריף קרא לדידי' לדיעבד דכינו דכתיב ואחר ישקה הו"א דהינו לעיכובא דכתיב ואחר ישקה ודמי למ"ש בנזיר פן יעשה דאמרי' בסוגיית מנחות דף י"ט דאע"ג דלא כתיב חקה הוא לעכב משום דכתיב פן יעשה וה"נ הו"א דנאחר ישקה הוא עיכוב דנאחר משמע לעיכובא להכי אצטריף לר"ש והשקה קמא להכשיר בדיעבד לומר דנאחר ישקה לאו לעיכובא אמנם לרבנו דנהשקה קמא אתא לגופיה דמשקה ברישא לא אצטריקנא קרא לדיעבד דמהיכי תיתי דמעכב אי משום דכתיב תורת הקנאו' תורה לחוד לא מעכב פדאסיקנא במנחות ומ"ה הש"ס לא שדי קרא לרבנו לדיעבד דלא צריף קרא להכי ובה ניחא קושית התוס' דלא אצטריף קרא צרישומו ניפר דכתיב ומחה ממילא שמעינו אי רישומו ניפר דלאו מחוי הוא וכו' ולהכי נדחקו דלאו דוקא וכו' אמנם על פי דרבנו ניחא דאף דכתיב ומחה הו"א דבדיעבד אף שלא מחה יפה דרישומו ניפר כשר דהא לא כתיב חקה להכי אתא קרא לומר דהוי לעיכובא דבעי' שימח' לגמרי.

ואחר ההשקפה נראה דקושית התוס' במקומה דהא הרואה נראה כמה דברים שדרישו מהפכתוב פ"ב דסוטה והם לעיכובא וכמו שפסקה הרמב"ם לעיל ריש פרקין ואף דבקצתם יש ליישב דמהפכתוב משמע דהוי לעכב מ"מ איכא בינייהו דליכא הוכחה אם הוא לעכב ומוכרח לומר כמ"ש התוס' בגיטין דף ג' ע"ב דמדאורייתא אין לחלק בין לכתחלה לדיעבד והרשב"א בחידושי' בסוף גיטין כתב דבאי לא משמע קרא וכ"כ הפר"ח בי"ד בריש קונטרס אחרון בהשגותיו והרב פני משה ח"א סימן ג' דמדאורייתא אין לחלק בין לכתחלה לדיעבד.

אמנם נראה דה"ד בכל מילי בר מקדשים דאשפחון דכל מקום דשנה הפתוב לעכב וטעמא דדוקא בקדשים דאיכא מלי טובא דלאו לעיכובא אלא למצוה פתבינהו רחמנא היכא דהוי לעיכוב' פתיבי תרי קראי אבל בשאר מילי ליכא לפלוגי בין לכתחלה לדיעבד.

ובהכי ניחא מ"ש התוס' במגילה דף ו' ד"ה מסתבר טעמיה דכתבו דה"א דאין מעבירין לכתחיל' ואין מעבירין על המצות דאורייתא הוא וליכא לפלוגי אמנם התוס' ה"ה קיימי הקדשים דבעינו שישנה לעכב.

שוב ראיתי להרדב"ז פי' תקפ"ט שכתב דאין מעבירין על המצו' מדרבנן ועיין בריש ס' ארעא דרבנו עש"ב. ובהכי ניחא סוגית ערכין דף כ"ח בההדרים פל נכסיו דלר"א אצטריף אף לומר דאין מותרמין וכפי מ"ש דמדאורייתא ליכא לפלוגי בין לכתחלה לדיעבד אמאי אצטריף אף.

ולהרמ"בם ק' דפסק פ"ו דערכין דמותרמין אף דמכל אשר לו אמרו דלא יחרים אמנם במ"ש ניחא דהתם הוי קדשים וצריף לעכב. ובהכי ניחא מה שמצאתי בנימוקי עטרת ראשי אבא מארי זל"ה שהקשה בה' מ"ש התוס' דסוטה דף ל"ו ע"א ד"ה מאי על

בסמוך שפיתבו דהיינו לכתחלה ע"ש ועל פי מה שחילקנו בין קדשים לעלמא ניחא דהתם איירי בקדשים וצריך שישנה לעבב.

ומה שהקשה הרב לשון למודים א"ח סי' ט"ו ממ"ש התוס' בפסחים דף מ"ג ד"ה מאן תנא חמץ דאפשר דאיכא איזה למוד במנחו' לחמץ נוקשא ומ"ש אין מחמיצין בתפוחי היינו לכתחילה ע"ש יתבאר לקמן בס"ד ואיך שיהיה כיון דאשפסון פמה מילי דדרשי מקראי הך בסוטה והווי לעיכוב' מספים הולך עם הפלל הנז' דמדאורייתא ליכא לפלוגי בין לכתחילה לדיעבד וא"כ לא נתיישב אמאי אצטריך קרא לרישומי ניכר כיון דכתיב ומחה פתב שיכול למחות נימא דהוי לעיכובא פאינה מילי דהווי לעיכובא.

אמנם מה ש תבנו בהקרבת המנחה אחר ההשקאה אליבא דרבנן ור"ש וישובה דסוגין לדעת הרמב"ם אפשר דהנה אמת נכון דהכא הוא קדשים הקרבת המנחה ואינו מעבב אם תהיה קודם ההשקא ולא אצטריך קרא וזהו שכתב הר"מ הקריב את מנחתה ואח"כ השקא פשרה המנחה דכיון דהוי קדשים ולא שנה אינו עיכוב דכל דתלי בקדשים צריך שישנה הפתוב לעבב והכא דבאים אנו לדין אם המנחה פשרה שהקריבה קודם ההשקאה אצטריך קרא לעבב וכל דחזינו דהפתוב לא שנה לא עיכב אמנם לר"ש אצטריך דהו"א דתיבת ואחר הוי עיכובא פכל אשר דברנו א"נ אפשר לומר דאף אם נפשך לומר דאיכרא דהקרבת המנחה קדשים מיהו נובין ונידון אהשקאה אי הויא השקאה מאחר שהקריב מנחתה ברישא ולרבנן בעי השקאה ברישא בשגם לפק"ד לא תברא כיון דאי אזלת בתר השקאה בעי להקריב מנחה אחריתי ונמצא הנדון שאנו נדונים עליו אי יקריב מנחה אחרת אי לאו והוי קדשים וכמ"ש.

מ"מ איכא למימר טעמא אחרניא דלר"ש בעי קרא לדיעבד ולרבנן לא בעו. והוא דכיון דבקדשים קי"ל דכי אפיל בו קרא ובא אליה ושנאה הוי לעיכוב' ואי לא לא נהכא לר"ש פתיבי תרי קראי אחר הקרבת המנחה ואחר ישקה והשקה את המים הו"א דהשקאה אחר ההקרבה נאמרה ונשנית ואפי' בקדשים הוי לעיכובא היכא דשנה עליו הפתוב להכי אצטריך קרא קמא להכשיר דיעבד.

ולרבנן לא צריך קרא דכיון דאצטריכו תלתא קראי למילתא דהשקא וחזינו דרחמנא פתב תרי קראי אחר הקרבת מנחה אם איתא דהשקא קודם הקרבה מעפכת הו"ל למכתב תרי קראי דהשקאה קודם הקרבת המנחה ואז הויא לעיכובא דהנה ליה פשנה הפתוב.

והשתא דעין רואה תרי קראי אחר הקרבה מוכח דלאו לעיכובא דאי הוי לעיכוב' הו"ל למכתב תרי קראי דהשקא מקמי הקרבת המנחה הלכך אע"ג דהני תלתא קראי פל חד למילתיה אתא פדאוקים להו בתלמודין ממילא שמעינו לרבנן דהקריב מנחתה ואח"כ השקה פשרה מסדרן של פתובים הבאים.

נדע דמש"ל מדברי הרשב"א דסוף גיטין שכתב דבאי לא משמע קרא אינו ענין למאי דהוינו ביה אי אמרינו דקרא לכתחיל' ולאו לעיכובא ודברי הרשב"א הם ענין אחר דקרא לא איירי בעובר עבירה דנדאי פל מילי דשוו בלאו נדאי לאו לכתחילה נאמרו דהא איכא מלקות וא"כ בעובר עבירה לא איירי קרא במי שעבר על לאו והכי אמרינו ביבמות ריש

דף ע"ח דלר' יהודה מצרי שני במאי יטהר ופריף דילמא דאי עבר ונסיב ומשני דאי לא פתיב קרא ופירש"י מידי דעל ידי עבירה קאתי לא פתיב קרא וכו' ע"ש.

ונאני תמיה מהרב הקסיד מהר"י אלגאזי זל"הה בארע' דרבנן ח"ב אות מ"ו שכ' ונ"ל בסוטה דף י"ט ר"ש סבר והשקה לומר שאם עבר והשקה ואח"כ הקריב מנחתה פשר ורבנן סברי דיעבד לא פתח קרא ופירש"י אין דרוך התורה לומר בתחילה שלא פדרו מצותן אלא בתחילה סודר משפט הדבר פסדר ולבסוף מרבו מקראות לדרוש דיעבד.

וצריף להתישב בפסוגיא דיבמות אהא דמצרי ב' וכו' דאי לא כתב קרא פלומר דבר שאינו אלא ע"י אם עבר לא כתב קרא עכ"ל והאי דיעבד שהוסיף בדברי רש"י ליתיה בגוסתתינו ומ"מ אם נתן לא עיכב ונראה דכוננתו להקשות דהכא אמרי' דבין לר"ש בין לרבנן מצית אמרת דקרא אמתא לדיעבד כי פליגי אי פתח קרא בדיעבד ואלו התם פ הערל אמרי' דע"י אם עבר לא פתיב קרא ולק"מ דהאי דיעבד דשמעתין היינו דאינו עיכובא ומצנה מיהא עבד וכשרה.

והתם ביבמות היינו דקרא איירי אי עבד איסורא ועבר עבירה וכמ"ש רש"י ולא קרב זה אל זה דנדאי בלאנין לעיכובא ניהו ואי עבר לוקה כמדובר ומ"ש התוס' בפסחים דף ס"ג סוף ע"א ד"ה השוחט פסח על חמץ עובר בלא תעשה אומר ריב"א דהפסח פשר דהא לא שנה עליו הכתוב לעכב.

סליק שפיר ע"פ מה דאמרו לעיל דהא דכתבו ו"ל דבדאורייתא ליכא לפלוגי בין לכתחילה לדיעבד היינו בשאר מילי בר מקדשים דהתם אי לא שנה עליו הכתוב הנה מצנה לכתחילה ולא לעיכובא הלכך התה נמי אף דהשוחט עבר בלאו מ"מ לפסח גופיה דהוי קדשים הוא פשר דלא שנה עליו.

וכן כתבו התוס' במנחות דף ל"ח סוף ע"א ונ"ל ואם הקדים תכלת ללבן יצא תימה פיון דמקרא הוא דדרשינן דלבן ברישא נימא דמעכב דהא לא בעינן שנה הכתוב לעכב אלא בקדשים וי"ל דלית לן למימר דאסדר לבד יקפיד הכתוב לעכב כמו גבי חליצה הקדים רקיקה לחליצה מה שעשה עשוי ואע"ג דכתיב פכה עיכובא לא קאי אלא אחסרון מעשה עכ"ל הרי מפורש יוצא מה שחילקנו דבכל מילי בדאורייתא ליכא לפלוגי בין לכתחילה לדיעבד והוי עיכובא זולתי בקדשים.

ובהכי ניחא מה שראיתי בגימוקי עטרות ראשי אבא מארי זלה"ה שהקשה משם החכם השלם כמה"ר יצחק ערוף זל"הה במ"ש הרמב"ם פ"ב דקרבן פסח דין ג' אין שוחטין את הפסח אלא על מי שראוי לאכול הנה א' מבני חבורה קטן או זקן או חולה אם יכול לאכול פזית שוחטין עליו ואם לאו אין שוחטין עליו שנא' איש לפי אכלו ובדין ה' כתב שחטו למי שיכול ולמי שאינו יכול לאכול פזית פשר ואמאי והא מפיק מקרא דכל א' מבני חבורה יכול לאכול פזית וכמ"ש מרן בכ"מ ואיף הוא פשר והא בדאורייתא ליכא לפלוגי בין לכתחילה לדיעבד וכפי מה שפתבתי לק"מ דבקדשים אם לא שנה לא עיכב ומאי דאמרו דבדאורייתא אין לחלק בין לכתחילה לדיעבד בשאר מילי הוא דליכא לפלוגי וכמ"ש התוס'.

וּלְפָנָיו רִיחַתָּא ק' בְּזֶה הַסּוּגִיּוֹת בְּרָכוֹת דָּף ט"ז דְּרַאב"ע סָבַר הַקּוֹרָא אֶת שְׁמַע צְרִיף
שִׁישְׁמִיעַ לְאֲזִנּוֹ שְׁנַאֲמַר שְׁמַע יִשְׂרָאֵל וּמוֹכַח בְּסוּגִיא הֶתֶם דַּה"ד לְכַתְּחִילָה וּכ"כ רש"י
דְּכָל צְרִיף לְכַתְּחִילָה מִשְׁמַע וְדִיעֵבַד שְׁפִיר דְּמִי.

וְהָא פִּינּוּן דְּמַפִּיק לִיהּ מִקְרָא דִּישְׁמִיעַ לְאֲזִנּוֹ הֵינּוּ לְעִיפּוּב' וְתוּ קוּשָׁה עַל הָרַב פִּר"ח דְּמַר
נִיהוּ פְּשִׁיטָא לִיהּ בִּי"ד בְּקוֹנְטְרוֹס אַחֲרוֹן בְּרִישׁ הַשְּׁגוּתָיו עַל ס' ב"ה וְהִבְאֵתָיו לְעִיל
דְּבְדָאוּרִיתָא לִיפָא לְפִלּוּגִי בֵּין לְכַתְּחִילָה לְדִיעֵבַד.

וּבְמִים חַיִּים שָׁם פ' הִנֵּה קוֹרָא פֶּתַב וְז"ל אָמְרִי בְּגִמְרָא מ"ט דְּר"י מִשּׁוּם דְּכַתִּיב שְׁמַע
וּת"ק סָבַר בְּכָל לְשׁוֹן וְקוּשָׁה טוּבָא דְּדִילְמָא ת"ק נְמִי דְּרִישׁ שְׁמַע דְּשְׁמַע לְאֲזִנֵּיהּ לְכַתְּחִילָה
וְכִסְבֶּרֶת רַאב"ע וְכו' ע"ש וְלֹא הָעִיר דְּאָפִי בְּדַרְאב"ע קוּשָׁא לֶן דְּלִיפָא לְפִלּוּגִי בְּדָאוּרִיתָא
וְאַתָּא מַר נִיהוּ וּקְשִׁיתָהּ טוּבָא אֲמַאי לֹא מוֹקְמִינּוּ קְרָא לְכַתְּחִילָה.

וְנִרְאָה דְּהֶתֶם בְּבְרִיתָא דְּרַאב"ע אָמְרִי א"ל ר' מֵאִיר הָרִי הוּא אֹמֵר אֲשֶׁר אֲנִי מְצֻנָּה
הַיּוֹם עַל לְבָבָה אַחַר פְּנֹת הַלֵּב הֵן הֵן הַדְּבָרִים וּפִירִשׁ"י וְאָפִי לְכַתְּחִילָה אֵין צְרִיף. וְאָפִי
לְזֹמַר דְּגַם רַאב"ע מוֹדָה לְר"מ דְּמַדְּכַתִּיב עַל לְבָבָה שְׁמַעִינּוּ בְּדִיעֵבַד דִּינְצָא אִם לֹא הַשְּׁמִיעַ
לְאֲזִנּוֹ וּמִשּׁוּם הֵכִי מוֹקִי קְרָא דְּשְׁמַע דִּישְׁמִיעַ לְאֲזִנּוֹ לְכַתְּחִילָה, דְּכִי אִיפָא תְּרִי קְרָא
מוֹקְמִינּוּ חַד לְכַתְּחִילָה וְחַד לְדִיעֵבַד וְכַמ"ש בְּסוּגִינּוּ דְּלִר"ש וְאַחַר יִשְׁקָה לְכַתְּחִי' וְהַשְּׁקָה
קָמָא לְדִיעֵבַד וּמ"מ ל"ק קוּשִׁית הַפִּר"ח דְּלִימָא הַש"ס דַּת"ק נְמִי דְּרִישׁ שְׁמַע הַשְּׁמַע
לְאֲזִנֵּיהּ לְכַתְּחִילָה דְּזֵנָה הוּא מְעַט דְּוַחֵק לְאוֹקוּמִי תְּרִי קְרָא חַד לְכַתְּחִילָה וְחַד לְדִיעֵבַד דְּכִי
אִיפָא תְּרִי קְרָא לִית לֶן בַּהּ כְּדָאֲמְרִי בְּסוּגִינּוּ בְּהִדְיָא וְהֵכִי אָמְרִי פ' כָּל שְׁעָה דָּף כ"ג וְהָרִי
שְׂרָצִים וְכו' שְׂאֲנִי הֶתֶם דְּאָמַר קְרָא לְכֶם שְׁלָכֶם יְהֵא א"ה אִפִּי לְכַתְּחִי' נְמִי שְׂאֲנִי הֶכָא
דַּאמ' יְהִי בְּהוּיָתָן יְהִי הָרִי דְּמוֹקְמִינּוּ תְּרִי קְרָא חַד לְכַתְּחִילָה וְחַד לְדִיעֵבַד.

וּבְזֵה אָפִי לִישָׁב מַה שְׁהַקְשָׁה הָרַב לְשׁוֹן לְמוֹדִים א"ח ס' ע"ו בְּדְבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת דְּפִסְחִים
דָּף מ"ג וְהִבְאֵתָיו לְעִיל שְׁכַתְּבוּ דְּאִיפָא רְבוּתָא גְבִי תוֹדָה דְּמַרְבִּי חֲמִץ גּוֹקְשָׁה וּמ"ש אֵין
מִתְּמִיצִין בְּתַפּוּחִים הוּא לְכַתְּחִילָה וְהַקְשָׁה הָרַב הִנּוּ דְּכִינּוּ דְּרַבִּינָה רַחֲמָנָא לְגוֹקְשָׁה מֵאֵן
פִּלְג לֶן בֵּין לְכַתְּחִילָה לְדִיעֵבַד וְאָפִי לְכַתְּחִילָה נְמִי יְהִי מִתְּמִיצִין בְּתַפּוּחִים וְאָפִי לְזֹמַר
דְּכִינּוּ דְּכַתִּיב קְרָא בְּתוֹדָה חֲמִץ וּמִשְׁמַע חֲמִץ גְּמוּר וְאַתָּא רִיבּוּיָא לְרַבְּנָן חֲמִץ גּוֹקְשָׁה
מוֹקְמִינּוּ קְרָא דְּכַתִּיב חֲמִץ דְּהֵינּוּ חֲמִץ גְּמוּר לְכַתְּחִילָה וְרִיבּוּיָא דְּמַרְבָּה חֲמִץ גּוֹקְשָׁה
לְדִיעֵבַד כִּי הֵיכָא דְּשְׂרָצִים דְּפִרִיף מִינָהּ הָרַב הִנּוּ.

אֵי נְמִי אָפִי לְזֹמַר דַּמ"ש הַתּוֹס' לְכַתְּחִילָה וְדִיעֵבַד לְאוּ דְּוֹקָא וְכַנְנָתָם דְּהֵיכָא דְּמִתְּמִיצִין
בְּתַפּוּחִים הֵינּוּ דְּמַצְנָה מִן הַמְּוֹבָחָר אִיפָא בְּחֲמִץ גְּמוּר וּמ"ה אָמְרוּ אֵין מִתְּמִיצִין בְּתַפּוּחִים
כִּי הֵיכָא דְּלְעֵבַדוּ מַצְנָה מִן הַמְּוֹבָחָר וְאֵה"נ דְּאָפִי לְכַתְּחִילָה מְצוּ לְחֲמִץ בְּתַפּוּחִים אָבַל אֵינוּ
מַצְנָה מִן הַמְּוֹבָחָר וְהֵינּוּ דְּקָאֲמַר אֵין מִתְּמִיצִין בְּתַפּוּחִי' כִּי הֵיכָא דְּלְקִימוּ מַצְנָה מִן הַמְּוֹבָחָר
וּכ"כ הַתּוֹס' בְּחֻלּוּיִן דָּף כ"ג ע"ב וְז"ל הֵינּוּ לְכַתְּחִילָה דְּכְשָׁפָא לְעֵשׂוֹת לְחֲמִץ שְׁתִּי הַלְחָם
וְחֻלּוֹת תּוֹדָה מַצְנָה לְעֵשׂוֹת בְּחֲמִץ גְּמוּר עַכ"ל הָרִי דְּנִקְטוּ מַצְנָה לְעֵשׂוֹת בְּחֲמִץ גְּמוּר כְּלו'
דְּהֵיכָא לְמַצְנָה כְּדָאֲמְרוּ.

אָמְנָם חֲזָה הַגּוֹיִת דְּהָרַב לְשׁוֹן לְמוֹדִים שָׁם דָּרָה קִסְתּוֹ מְקוּשָׁה וְרַמִּי מְדוּכְתִי אַחֲרֵינִי אֵהָא
פִּלְלָא וְאֵין הַמְּקוּם אֲתִי לְהַתִּישָׁב מוֹשְׁבוֹ"ת דְּכַתְּב לְדַעַת לְעוֹת אִם יֵשׁ לִישְׁבָם. ג: מְדְבָרִי

הָרַב פְּנִסֶת הַגְּדוּלָה ח"מ סימן טו"ב הגה"ט אות י"ג וי"ד נִרְאֶה דְּמִסְפֵּק' נִי' הָאֵי פְּלִלְא
ע"ש ובס' אֲרַעָא דְרַבְנָן אוֹת קפ"ג וּבְקוֹנְטָרַס פֶּסָא דְּוֹד דָּף ק"ד ע"ב בְּחֻלְקוֹת אֲשִׁית בֵּין
הֵיא דְאִירֵי בְּהָ הָרַב כְּנֵה"ג לְעֵלְמָא ע"ש.

(אֲחֵר זְמַן רַב רְאִיתִי בְּתַחֲזִילַת ס' מֵר וּקְצִיעָה ח"ב בְּקוֹנְט' סִיגִי לְתוֹרָה שְׁבִיזָה וְזִלְזַל לְמִי
שְׁאָמַר דָּאִין לְחֻלְקָא בְּדְאִוְרֵיִתָּא בֵּין לְכַתְּחִילָה לְדִיעְבַּד וְהוֹכִיחַ מִפְּמָה מְקוֹמוֹת. וְכִלְהוּ
דְּמִיִּתִּי מְקַדְּשִׁים אֵינָם רְאִיּוֹת דְּשִׁאֲנִי קְדָשִׁים וְשִׁאָר דְּוֹכְתִי צְרִיף לְרְאוּתָם וּמ"מ גַּעֲלָם
מִמְּנֵו דְבָרֵי רְאִשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים שְׁהִבְאִתִּי): חָנֻם הָלוֹם רְאִיתִי וּבְתוֹס' דְּפִסְחִים דָּף י"א
ע"א שְׁכַתְּבוּ וְז"ל וְאִין לְתַמּוּהָ מִי אֵיכָא מִיָּד דְּמִדְּאִוְרֵיִתָּא לְכַתְּחִילָה אֲסוּרָא וּבְדִיעְבַּד
שְׁרִיָּא דְאֵיכָא מִיָּלִי הֵיכָא דְבַעֲיָנֵן שְׁיִשְׁנָה עָלָיו הַפְּתוּב פְּגוֹן קְדָשִׁים עכ"ל וּמִשְׁמַע מְדַבְּרֵיהֶם
דְּחוּץ מְקַדְּשִׁים אֵיכָא מִיָּלִי דְּמִדְּאִוְרֵיִתָּא אֵינָם לְעִיכּוּב' עַד שְׁיִשְׁנָה הַפְּתוּב וְזֶה נִרְאֶה הַפֶּה
מִמ"ש הַתּוֹס' פ' הַתְּכַלַּת דְּבִשְׁאָר מִיָּלִי בַר מְקַדְּשִׁים לֵיכָא לְפִלוּגִי בֵּין לְכַתְּחִילָה לְדִיעְבַּד
וּכ"כ הָרַב הַגְּמָרִי פ' הַשּׁוֹאֵל הִבְיָאוּ הָרַב יֵד מְלָאכִי ס' תְּרִי"ח דְּגַבֵּי הַפְּרַת גְּדָרִים וְשִׁאָלָה
בְּבַעֲלִים שְׁנָה הַפְּתוּב לְעַכְבַּ וְזֶה פְּדַבְּרֵי הַתּוֹס' דְּפִסְחִים הַנּו' דְּאֵיכָּ מִיָּלִי בַר מְקַדְּשִׁים
דְּבַעֲיָנֵן שְׁיִשְׁנָה עָלָיו הַפְּתוּב לְעַכְבַּ וְזֶה פְּדַבְּרֵי הַתּוֹס' דְּפִסְחִים הַנּו' דְּאֵיכָּ מִיָּלִי בַר מְקַדְּשִׁים
דְּבַעֲיָנֵן שְׁיִשְׁנָה עָלָיו הַפְּתוּב לְעַכְבַּ וּק"ק עַל הָרַב יֵד מְלָאכִי שְׁם שְׁכַתְּבוּ וּז"ל שְׁנָה הַפְּתוּב
לְעַכְבַּ לֹא בַעֲיָנֵן אֵלָא בְּקַדְּשִׁים אֲבָל בְּכָל אֵינְהָ מִיָּלִי בְּחַד קָרָא סְגִי לְעַכְבַּ כ"כ הַפְּרִיטוֹת
וְהַתּוֹס' בַּר"פ הַתְּכַלַּת וּפ"ק דְּפִסְחִים דָּף י"א רִישׁ ע"א וְכו' אֲכֹן רְאִיתִי לְהַנ"י פ' הַשּׁוֹאֵל
וְכו' וּלְפִי פְּלִלִין נָא הִי צְרִיף לְזֶה עכ"ל דְּמִשְׁנָה אֶהְדְּדִי דְבָרֵי הַתּוֹס' דְּמִנְחוֹת עִם דְּבַרְיָהֶם
דְּפִסְחִים וְדִיִּיק עַל הָרַב הַגְּמָרִי וְהֵרִי מֵהַתּוֹס' דְּפִסְחִים מִשְׁמַע פְּהָרַב הַגְּמָרִי דְּאֵיכָּ מִיָּלִי
בַר מְקַדְּשִׁים דְּבַעֲיָנֵן שְׁנָה לְעַכְבַּ וּכְדִאֲמָרוּן.

וּמָה שְׁתִּירְצוּ הַתּוֹס' בְּמִנְחוֹת דָּף ל"ח דְּאֲסָדָר לֹא קָפִיד קָרָא אֶפְּלוּ הוֹכַח דְּמַעְכַּב. הֵן אָמַת
דְּהִכִּי מוֹכַח מְסוּגִית רִישׁ פ' ד' מִיתוֹת דְּקְאָמְרִינוּ הַתָּם דְּסָדָר אֵינּוּ מַעְכַּב וְסָדָר יֵה"כ שְׁאֲנִי
דְּהַחְמִיר הַפְּתוּב פְּסָדָרוּ כְּמוֹ שְׁפִירַש"י שֶׁס וְסָדָר הַתְּמִיד לְמַצָּנָה בְּעֵלְמָא.

אֲמָנָם ק"ק מִפְּשִׁטָּא דְּסוּגִיָּין דְּאֲצִטְרִיף קָרָא לר"ש לְאֲכִשׁוּרֵי דִיעְבַּד אֲסָדָרָא וְהַתּוֹס' פְּתָבוּ
דְּלַרְבָּנָן עֵינְקָר קָרָא אֲתָא לְאֲכִשׁוּרֵי בְּדִיעְבַּד וּמָה שְׁכַתְּבוּ בְּעִנְיֹתָנוּ לְעִיל דְּלר"ש הו"א
דְּשְׁנָה הַפְּתוּב לְעַכְבַּ דְּכִתִּיבִי תְּרִי קָרָאִי אֲחֵר הַקְּטָרַת נִיחָא דְהו"א דְּשְׁנָה לְעַכְבַּ אֲסָדָר'.

וְגַם לַמ"ש דְּמִדְּכָתִיב וְאַחֵר יִשְׁקָה הו"א דְּהוּי עֵיכּוּב' דְּאַחֵר הַקְּטָרָה יִשְׁקָה נִיחָא לר"ש
אֲבָל לַמ"ש הַתּוֹס' הֵכָא דְּלַרְבָּנָן אֲצִטְרִיף קָרָא לְאֲכִשׁוּרֵי דִיעְבַּד אֲסָדָר' ק"ק לְפִי מ"ש
בְּמִנְחוֹת דְּנָא קָפִיד קָרָא אֲסָדָר' וְאֶפְּי' בְּמָקוֹם דְּהוּי לְעִיכּוּב' וְתוּ ק"ק מִמָּאֵי דְּאֶמְרִי' בְּסוּטָה
דָּף י"ז ע"ב כְּתָבָה קוֹדֵם שְׁתַּקְּבַל עָלֶיהָ שְׁבוּעָה פְּסוּלָה וְהַשְׁבִּיעַ וְאַח"כּ וְכַתְּבַּ אֲלֵמָא קָפִידִינוּ
לְפָסוּל אִם שְׁנָה הַסָּדָר.

וְהַתּוֹסְפוֹת שְׁם הַקְּשׁוּ עַל מ"ד בִּירוּשְׁלַמִּי דְּכַתְּבַ וְאַח"ךְ מִשְׁבִּיעַ דְּאִית לֵיהָ דַּע"ג דְּמַעְכַּב
אֲסָדָר' אֵינּוּ מַעְכַּב דְּלֹא אֲתִי לֹא כַר' יְהוּדָה וְלֹא כַר' נְחֻמָּיָה פ' הוֹצִיָּאוּ לוֹ דָּף ס' עש"ב
וּק"ק דְּמָאֵי קוֹנְשָׂא הֵרִי אֶמְרוּ פ' ד' מִיתוֹת וְהִבְיָאוּהוּ הַתּוֹס' שְׁם בָּאוֹת' דִּיבּוּר דְּסָדָר יוֹם
הַפְּפוּרִים חוּמְר' בְּעֵלְמָא וּפִירַש"י שְׁהַחְמִיר הַפְּתוּב בְּעַבּוּד' אוֹתוֹ יוֹם שְׁאֵם שְׁנָה סָדָרוּ
פְּסוּל.

והטעם נראה דדרשי חקת עולם בתרא אסדר עבודה לעכב הסדר וא"כ מאי קשיא להו לתוס' מיוה"כ שאני יוה"כ דהחמיר בו הפתוב. והראיה מחליצה דאע"ג ב דמעכב מ"מ הסדר אינו מעכב וכמ"ש שם פ' ד' מיתות ובשיליהי פ' מצות חליצה ונתוס' במנחות דף נ"ח ועיין ביומא סוף דף גיט: והנה רש"י ז"ל בפ"י החומש פתב ז"ל והשקה את האשה אין זה סדר המעשה שהרי בתחילה מקריב את המנחה אלא הפתוב מבשרה שפשטישקנה יבואו בה גמרים וכו' ת"ל ובאו בה בכולה ע"כ הנה רבינו תפס כר' שמעון לפי שהוא פשטיה דקרא דנאחר ישקה משמע אחר הקרבת המנחה דלרבנן צריף לדחוקי כנו"ל ומ"ש אלא הפתוב מבשרה וכו' הם דברי הירושלמי פ' הנה נוטל דאמרו דלר"ש המים בודקין אותה ואמרי' מ"ט דר"ש ובאו בה דמשמע דאחר שתית המים נבדקת ואע"ג דאמרינו התם בירושלמי מה מסימין רבנן טעמיה דר"ש מלמד שהן מתחלתין וכו' ס"ל לרש"י דלר"ש תרתי ש"מ וז"ש ובאו בה בכונה.

ומ"ש הרמב"ם או שלא רצה בעלה להשקותה. פ' הי' נוטל תנן בהדי הני ושבעלה בא עליה בדרף וראיתי להרב בית דוד פ"י המשניות שם פ"ג משנה ו' שכתב תימה דהא קי"ל כת"ק דפ"ק דמוסרין לו שני ת"ח לשמור אותו ואיך יתכן שבענה בא עניה בדרף והרמב"ם השמיט ושבעלה בא עניה בדרף נראה דס"ל דאליב' דר' יהודה תני ליה וכו' ע"ש ונא הועיל בזה לישוב אמאי השמיטו הרמב"ם דהונ"ל כמש"ל הרמב"ם ריש פ"ב במקום מאי דתנן פ' ארוס' ושבעלה בא עליה בדרף כתב ושבעלה בעלה אחר הסתירה ע"ש וה"נ פ"ד הו"ל למנקט פהתם.

ומ"ש דאתיא פרבי יהודה דהא לת"ק מוסרין לו שני ת"ח אינו מחונן דאטו לת"ק מציאות שקלת מעלמא דאף דמוסרין לו ב' ת"ח בא עניה בדרף ודאי דיתכן במציאות ואתי אף כת"ק אלא דהרמב"ם בחר לשון ערומים וכתב שבעלה בעלה אחר סתירה דבדרף רחוק קצת אמנם אינו מציאות דלא יתכן וכבר הרב מש"ל לעיל פ"ב דין ח' תמה על רבינו אמאי השמיט הכא חלוקה זו ובתוף דבריו כתב דהנה מצי התנא למתני לדעת הר"מ מי שבעל בעילה אסורה אחר סתירה אלא נקט פי האי גוונא דשכיח דהא מוסרין לו שני ת"ח עכ"ד ועיין מה שהקשיתי עוד על הרב בית דוד לעיל פ"ג דין כ' ומשם בארה: (ד) דין יז ויש לו לגלגל עליה בלהבא.

הרמב"ם פסק בסברת ר"מ דפ"ב דסו"ט דף י"ח ואע"ג דת"ק פליג התם פבר פתבו הראב"ד ומרו והרב מגדל עז דכיון דבעי רב אשי אליביה נקיטינו פותיה אמנם רבינו עובדיה פתב דאין הלכה כר"מ.

ואפשר שטעמו דאע"ג דבעי רב אשי אליביה אין זה פלל גמור. ומצינו דסוגיית הירושלמי ריש פ' פשם דלא כר"מ דאמרו שם דהיכא דבדקו אותו ולא אותה תפתר שהי' הוא מזיד והיא שוגגת ולפ"ז יוצא דין מחודש דאשת פהו שבדקו אותו ולא אותה אסורה לבעלה והל"ל לירושלמי [לתרין] אם הלכה כר"מ דעם אחרות נסתר והיה מאותן ששיתו פבר ועכשיו טמא אותה והוא נבדק אלא מוכח דהירושלמי סבר כת"ק דאין מתנין להבא וכמו שהאריך בזה הרב מש"ל לעיל פ"ג דין י"ז וכיון דמסתמ' דירושלמי שמעינו דהלכה כת"ק ככלליו דבעלמא דהלכה כת"ק והוכחה זו דבעי רב אשי אליביה דר"מ אינו פלל גמור להכי רבינו עובדיה פסק דלא כר"מ וראיתי להרב מפרש הירושלמי בתוספותיו

שם בסוטה דף ה' ע"ב שפכת דהרמב"ם בפ"י המשנה פסק דלא כר"מ וכן רע"ם אלא דהרמב"ם חזר בו בחיבורו ע"ש ותימה דהרמב"ם בפ"י המשנה לא פתב שום דבר ע"ש וכן נראה מדברי הרב פר"ח בגימוריו בס' מים חיים שפכת בדין זה דרבינו עובדיא פסק כת"ק ולא הזכיר פ"י המשנה להרמב"ם וכ"כ בגימוריו מס' סוטה וכ"כ בס' בית דוד.

והנה מהרימ"ט בתשובותיו ח"מ סי' ק"ה ובדרשותיו הקשה דא"כ אמאי שוטה ושונה וראיתי להרב המג"ן בס' קרבן חגיגה סי' פ"ב שפכת דלא קאמר דמערערין אותה המים אלא מאותו האיש שקנא לה אבל מאיש אחר לא וכו' והנראה דכיון דיש זכות תולה א"כ במעט זכות תספיק לתלות על שתיה קמיינתא פיון שפחית השם והקרבנות המנחה היתה בשביל קנוי וסתירה ראשונה ולא על טומאה וסתירה זו אבל אם תשטה עוד בפעם שנית וגורמת שע"י ימחה פעם ב' ומנח' שנית קריבה והיא חולין בעזר' תאבד כמו רגע וכו' עש"ב ומ"ש ברישא דהיינו מאותו האיש וכו' ק"ק דהרי פתב הרמב"ם בדין זה אמן מאיש זה אמן מאיש אחר אמן נשואה אמן ארוסה אמן לשעבר אמן להבא וכך היה מונה הפהגן ואל האשה אמר ומאחר שכן אמן להבא קאי אאיש אחר נמי.

ותו דבש"ס אמרי' בדר' י"ח דאותו האיש אימעיט משתיה אחרת מדכתיב זאת ולדידיה קרא למה לי ת"ל דאינה שוטה משום דהא התנה להבא ואהניא התנאי לאיש זה שקנא לה ממנו בראשונה וכי תימא דאצטריו קרא לדעת רבנן דלא הי' מתנה להבא ובש"ס קאי לדעת רבנן ולעולם דלר"מ דמתנ' לעתיד לא אצטריו קרא לאיש זה.

א"כ תיקשי לדין דקי"ל כר"מ דמתנ' לעתיד ואהני לאיש זה נימא השתא דזאת מעוט לבועל אחר דלבוועל זה לא צרי' קרא ותור' היכא דנשא' לבעל אחר ואם קנא עם איש אחר לא ה"ל למשתי מדכתיב זאת והר"מ פסק פ"ק דין י"ב וי"ג דבוועל אחר ובעל אחר שוטה.

ואם נפשך לומר דאתא קרא להיכ' דלא התנה א"כ היינו תירץ מהרימ"ט דשוטה ושונה היכא דלא התנה ואין אנו צריכים תירוץ אחר. ומה שתירץ עוד דלעתיד יועיל זכות קטן ולהכי משקה וכו' ק"ק דא"כ למה יתנה ומה יועיל התנאי פיון דעכ"פ צרי' להשקותה פעם אחרת כי היכי דלא יועיל לה זכו' זוטא ויש לישוב דאהני דאם לא יש לה זכות כולל פיון שנסתרה מקמי דידע בעלה וקודם שהגידו לו העדים המים בודקין אותה לצבו' ולנפיל והוא פורש ממנה לאלתר אף שלא ידע מסתירתה מפני מראית העין רואה בצב"ת עשויה אלא דאם בריא"ה היא ובאו עדים שנסתרה ולא חזי כי ההוא סימנ' יש לחוש דזכו' זוטא השתכחת נה ואמטו להכי המביא תניין דהשת' מחיקת השם הקדוש והקרוב אם נטמאת לא סגי לה בזכות כל דהו ובדקי לה מיא (ה) דין י"ח ואם עבר וקנא מתוך א' מכל הדברים האלו הרי זה קנוי.

מ"ן ז"ל בכסף משנה תמה דבירושלמי בריש סוטה איבע' לן עבר וקנה לה בא' מכל הדברים וכו' כל מקום שנא' חוקה תורה מעפב ומשמע דה"ק דכתיב פ' סוטה זאת תורת הקנאות מעפב ותירץ מ"ן דמשמע לרבינו דכי פתיב זאת תורת הקנאות אמאי דכתיב בסיפ' דקרא ועשה לה הפהגן את כל התור, הזאת קאי ולא אקנוי ועי"ל דשלא יקנא מתוך שחוק וכו' אינו מפורש בפתוב דנימ' דקאי עליה עכ"ל ולכאור' דבריו קשים דאטו רבינו

דוחה הירושלמי בסברתו דמשמע ליה דכי כתיב תורת הקנאות אסיפ' קאי או דלא יקנא וכו' אינו מפניו הא פניו דהירושלמי אסיק דמעכב איה פליג עליה מצד סברתו לחוד.

וכן ראיתי שכתב עניו הפר"ח בנמוקיו וז"ל ואינו מחנור אלא דעת רבינו דאם איתא דאיפ' עיפוב' הו"ל לאדכורי פן בש"ס דילן עכ"ל וגם דבריו יעברו חלושי"ם דכמה דינים מהירוש' למצנה ועיפוב' פוסק הר"מ מהירושלמי אף דלא נזכרו בתלמודין.

וגם המפרש לירושלמי בתוספותיו מראה הפנים תמה על דברי מרן דמהיכ' תיתי לומר דהר"מ פסק נגד הירושלמי ולא נזכר בבבלי כלום ע"ש ולי נראה דכונת מרן פשוטה דרצונו לומר דהרמב"ם מפרש הירושלמי, הכי דאי בעיא להו אם עבר וקינא לה בא' מפל הדברים מה איתאמרת למצנה או לעיכוב ופשיט ליה מהא דאמרו כל מקום שנאמר' חוקה תורה מעכב ש"מ דמקום שלא נאמרה תורה חוקה אינו מעכ' והכא נמי לא כתי' תורה וקינאי ועוד דאינו מפניו בכתוב דלא יקל מתוך שחוק דנימא דקאי עליה וא"כ הו"ל לפרש זה כמי שלא נאמרה בו תורה ואינו מעכב וזהו פונת פשיטות הירושלמי לדעת הרמב"ם וכן פסק כמה דפשיט בירושלמי דאינו מעכב זהו פונת מרן.

והרב המפרש ירושלמי שם בתוספותיו כתב וז"ל נראה דהרמב"ם לא פ' פ' אלא דה"פ למאי דמסיק במנחות דף י"ט אהא דאמר רב כל מקום שנאמר תורה וחוקה אינה אלא לעכב דה"ק אע"ג דכתיב תורה אי כתיב חוקה אין אי לא לא דתורה בעי חוקה וחוקה לא בעי תורה וה"נ כל מקום שנאמר' חוקה בהדי תורה קאמר דמעכב אבל היכי דכתיב תורה לחוד לא מעכב ופסק הרמב"ם פהאי דהכא וכמסקנת הבבלי ועיין לקמן פ"ב הלכה ג' ובמראה שם עכ"ל ומה שרמז בסוף דבריו פונתו שחזר בו ממ"ש דהרמב"ם מפ' הירושלמי פהאיא דמנחות דתלמודין משום דבירושלמי פ"ב הלכה ג' משמע דהירושלמי ס"ל דאו תורה או חוקה מעכבין וא"כ פשיטותא דהירוש' הכא הוא דמעכב אלא דלא קי"ל פנתיה אלא כמסקנת הבבלי במנחות דתורה בלא חוקה אינה מעכבת ואתי שפיר דפסק הרמב"ם כתלמודין.

ודברי הרב הנז' במראה לקמן פ"ב מגומגמים קצת אף נראה דכונתו כמ"ש דנדאי הירושלמי פשיט הכא דמעכב אלא דהרמב"ם פסק דלא פנתיה מפח סוגיית מנחות פדאמרו ובאמת שיש לתמן' על מרן והפר"ח דאשתמי' מינייהו סוגיית מנחות: וראיתי להתוס' פ"ב דזבחים ריש דף י"ח שכתבו וז"ל ת"ל חוקה חוקה לג"ש מפאן אומר ר"ת דהא דאמרינו במנחות כל מקום שנאמרה תורה וחוקה לעכב הפונה או תורה או חוקה ומפרש ר"ת דתורה ממשמעות הוא דאמרינו דמעכב וחוקה מג"ש וקשה שהיא הפך המסקנא דהתם דאסיקנא דתורה בעיא חוקה וחוקה לא בעיא תורה אלמא דאין שום משמעות בתורה לעכב וכל מקום דכתיב תורה לחוד אינו מעכב והיותו קשה הוא מ"ש הרב ברפת הזבח שם בזבחים וז"ל והיינו למסקנא דהתם דתורה לא בעיא חוקה וחוקה לא בעי תורה אבל לס"ד דתורה וחוקה בעי' ודאי ממשמעותא ילפינו וכו' ע"ש דהרי המסקנא היא להפך.

ונראה דכונת התוספות היינו למאי דס"ד בסוף מקמי המסקנא אלא או תורה או חוקה ע"ז כ' ר"ת דלהאי שינויא חוקה מג"ש ותור' ממשמעות וכן מ"ש הרב ברפת הזבח והיינו למסקנא וכו' לאו ד קא למסקנא אלא לאפוקי הס"ד אתא.

וכן התוס' שם במנחות הביאו דברי ר"ת ומסקנא ולא פתבו בשמו אלא דחוקה ויג"ש ע"ש: ועתה אמת אגיד דאף דלקאורה דברי הרב המפרש הנז' נראין הדברים נכונים דלא קי"ל פהירושלימי בהא דתורה לחוד מעכב וכסוגיין דמנחות נקטינן.

מ"מ כד דייקנן שפיר אפתי לא פלטינן ליתובי דעת הרמב"ם דאיברא דאסיקנא במנחות דלעכב בעינן תורה וחקקה מיהו ה"ד בקדשים דקי"ל דשנה הפת ב לעכב הא לא שנה לאו לעיפובא ומ"ה היכא דלא פתיבי בקדשים תורה וחקקה תרנוייהו לאו לעיפובא.

אמנם בעלמא כל דכתיב בקרא הוי לעיפובא ולא אצטריכנא בכל התורה שישנה הפתוב לעכב או דלימא תורה וחקקה לעכב אלא מדאורייתא ליכא לפלוגי בין לכתחילה לדיעבד בר מקדשים וכמ"ש התוס' בגיטין סוף דף ג' ובמנחות דף ל"ח סוף ע"א ונהגאון הר"ש בס' פרייתות והכי משמע מסוגיין' כל שעה דף כ"ג דפריי' אי הכי אפי' לכתחילה וכ"כ רבנן בתראי הרב פ"מ ח"א סי' ג' והפר"ח בי"ד בריש השגותיו לבית הלל בפשיטות דמדאורייתא ליכא לפלוגי בין לכתחילה לדיעבד ונהגם דיש אינה מקומות מנגדים זה הפלל כמו שכתבנו בעניינתנו במקום אחר מ"מ הכי אזלא סוגיין דעלמ' דכל שהפתוב הצריכו לא בעי שישנה עליו ולא דלימא תורה וחקקה אלא בסתמא הוי לעיפובא אי לא דאיכא קרא לאכשורי דיעבד או טעמא אחרניא.

וכן אתה מוצא בסוגיית מנחות דף י"ט הנז' דהוינן בה במימרת רב דתורה וחקקה וכל הויי דהוי בה ממיל' דקרבות ע"ש. והירושלימי בפ"ב ופ"ק דאתי עלה מטעם תורה וחקקה אפשי דסברי דכל מילי דסוט' מילי דקדשים חשבינן להו ומ"ה אצטריי' תורה לעיפוב' אמנם תלמוד' דידן לא סבר הכי דהרי פ"ב דסוטה פסל כמה מילי פתבו למפרע וכתבו קודם שתקבל שבווע' משום דכתיב והשביע ואח"כ וכתב וכתבו ואת' ב' דעין וכתב אות א' ומחקה וכו' ופסקה הרמב"ם פ"ד דסוטה.

ואי אמרת דתלמודין סבר פירושלימי דכל מילי דסוטה חשביי בקדשים לפום מאי דאסיקנא במנחות דבעינן תורה וחקקה או לפי מה שכתבתי צריי' שישנה הפתוב לעכב הלא דלא שנה הפתוב ולא פתיבה וחקקה אמאי פסלינן לכל הני אלא מוכרח דלפום גמריין פתיבת מגילת סוטה.

ואבינרא לאו פקדשייה ולא בעינן שישנה או חקה לעכב אלא הוי ככל התורה דכל דכתיב בה לעיפובא הוא ומעתה הא דלא יקנא מתוך שחוק וכו' אמאי הרמב"ם פתב דאינו לעיפובא (וראיתי במדבר רבה פ"ט שדרשו ועשה לה הפהן את כל התורה הזאת כל שאמור בפ' ללמדך שדבר אחד מעכב וצ"ל בספרי ולהתיש' בדבר) והדבר קשה על הרב המפרש דבפ"ב עסקי בירוש' בהא דמשביע ואח"כ פותב דפירשו שם דסבר תורה לעכב וכתב הרב הנז' דמהא משמע דתור' לחוד מעכב אמנם פסק הרמב"ם ניחא דאתי פמסקנ' הפבלי במנחות דתורה לחוד אינו מעכב.

ולא יעיר דבהא מילתא דהירושלימי פסל משום תורה פסלינן בפבלי התם פ' המביא וכינוצא בה ופסקה הרמב"ם ולדידנ' אמאי פסלינן בכל הני. לכן נראה דהעיקר בזה כמו שכתב מרן בתירוצו הב' וכמו שפירשנו בעניינתנו לעיל דכונת הירו' לפשוט דהא אמרינן כל שצאמרה חקה תורה מעכב אלמא דבעינן חקה או תורה לעכב והיינו דאפ' פי פתיבי

בקר' בעי דעלגיהו פתיב תורה או חקה אמנם הגי לא פתיבי בקרא דרוח קנאה פתיב ותו לא.

נהגם דמסתברא דלא יקנא מתוך שום חד מאינה מ"מ לא פתיבי בקרא וא"כ לא מעפבי והיננו דפסק הרמב"ם דאם קנא מתוך א' מפל אלו קנינוי קינוי נאמת יהגה חזכו ויהי בשלם סוכו: אח"י הגי מילי דה' סוטה פתבתי מתוך הסגר לתפ"ץ בשנת תקכ"ח ובשבע ועשרים שנה מאז עד עתה עלו זה על מזבח הדפוס כמה ספרים מראשונים ואחרונים.

ומשנה לא זזה ממקומה ולקש"ת יומיא טלטלה גבר וכמו חלאי"ם טרדי"ן עלי אדמה פנאי לא הנה לי למהדר אתלמודאי ולחזות בנעם ספרי הקדש חדשים גם ישנים. ובענין זה הסמוך עיין מאי דכתבנ' בעניותין בספרי הקטן ברפי יוסף א"ח סי' א' ע"ש.

וה' ברחמינו ועזרנו על דבר כבוד שמו ויצלנו משגיאות ומתורתו יראנו נפלאות כ"ר. סימן ו לדרישת החכם השלם עצום ורב כמה"ר יעקב ביטון.

בשנת הת"ק ועשר. דין הוא הד"ר האמור בתורה ובמצות מרגלא אטימטון.

דין הוא הד"ר פי חזק הוא ארי שבחבורה במעונות אריות טרקלין וקטיין. דין הוא הד"ר חזן במצנה ריחו נודף בצלוחית של פליטון.

דין הוא אדר מפוריא לפסחא רוח נדיבה מסלקת את הדמי"ם נפשו אותה ויעש פרי תבואה בלא סלמלטון. החכם השלם עצום ורב כמה"ר יעקב ביטון נר"ו.

מטיבותיה דמר צופה הייתי הא דקשיא ליה למר כמ"ש בקמא דף ק"ה ע"א דסבר רבה דאמר פקדון הוא חייב פינן דאי מגניב ממונא קא כפר ולמד מזה למאי דבעי רבא בנשבע על חמץ שעבר עליו הפסח, והא שמעינן לרבה בריש פ' שבועת הפקדון דף ל"ז דס"ל הכופר במזון שיש עליו עדים פטור ולכום מאי דסבר רבה גופיה בגנב שור ונשבע שפקדון הוא דחייב רבה מטעם דאי מגניב ממונא קא כפר הו"ל לרבה לחייב גם במזון שיש עליו עדים אי כפר דאי מייתי עדיה ממונא קא כפר וכדס"ל לר"י שם דף ל"ו ע"ב ורבה גופיה אמר שם בהגוזל קמא דאם נשבע דשומר שחר הוא עליו חייב שהרי פטר עצמו משבויה ומתה ע"ש ואמר מר שהקשה קושיא זו לכמה גדולים ואצרכוה עיון והראה אותה לפני ולפני' במחנה שכינה לפני מורינו הרב הגדול סבא דמשפטי' כמה"ר יצחק הפהן נר"ו ולא אמר בה מידי.

ואשוב אתפלא על כת"ר אחרי אשר הותמי"הה לפני שב"ר גאו"ן ירושלם הרב נר"ו ולאמבוה' דרבנן אחרי מי יצא יעקב אחר אחד מבני פרעו"ש דתקיף חולשיה מסיפיה לריש' ומה מני להפטיר שפה באתר' דזקוקין דנורא.

ואולם נראה בעיני דאפשר לחלק דעד כאן לא פטר רבה גבי כופר במזון שיש עליו עדים אלא משום דהתם מה שנשבע יש לנו לומר דחייש לחיי שעה ומנהיג ליה שבועתיה עד עת בא העדים וגם הוא בעת שנשבע ידע דמזון שיש עליו עדים הוא ולמחר יבואו ויעידו ובעי שלומי ומ"מ נשבע להרויח זמן מה עד שיבואו העדים.

וכיון שיש צד זה לדון בדעתו של הנשבע דגם הוא בעת שבועתו לא הי' דעתו לכפור בממון לגמרי ולא עלה על לבו שימותו העדים דלמיתה לא חיישינו ואולם גבי גונב שור פי אמר דשומר חנם הוא עליו וקרי זה מן המוכן לאהדוריה למאריה הנגזל.

ודאי דכי אשתבע דש"ח הי' היינו דחייש לגנבה שמה יגנב ובעי שלומי אמתול הכין אשתבע דש"ח הוא ואם יגנב בעל השור נקי מנכסיו ואם פן נמצא דשבועתו הי' להכפור ממון אם יגנב ובעבור זה נשבע ולא עלתה על דעתו על דבר אחר דהא חזינו דהורה לו דברשיתה קאי וש"ח הוא עליו והוא רוצה להחזיר לו.

אף למינחש מיהא חייש למאי דביני ביני שמה יגנב או יאבד ולהכי אשתבע לכפור ממון לגמרי אם יגנב או יאבד. וגם אין לומר דכונתו שלא להחזיר עצמו לגנב דקרי בעל השור יודע שלא עשאו ש"ח ובנדאי שגנבו ומי לא עסיקין בבעל השור תם וישור והי' צדק אזור מתניו קש"ט שנים עשר והוא נאמן בכל באי שער עירו ומה מרויח לישבע גם פן לשקר שבעל השור יחזיקהו לגנב ונשבע לשקר וכו' עלמא מאמינים לו ועוד יש טעמים אחרים פאשר יראה המעיין היטב.

(ועיין סוגית מציעא דף ט"ז דקי"ל כמ"ד נחא ליה דלקום בהימנותיה ודוק היטב). באופן שהדעת נותן דהאי דאשתבע היינו לפטור עצמו אם יגנב ויאבד ובכגון זו חייב רבה דממונא קא כפר ליה וכזאת וכזאת יש לדון בנשבע על חמץ שעבר עליו הפסח דהא מנח ועפרא בעלמא הוא דלא מצי לאתהנויי מיניה ולמאי נשבע אלא שאם יגנב יפטר משא"כ בכופר ממון שיש עליו עדים דנראה דכל עצמו לא נשבע אלא להרנחת זמן ולמיתה לא חייש דימותו העדים ומשו"ה פטור ועיין להרמב"ם פ"ח דשבועות דין ח' ודין י"ד ודוק בדבריו היטב: הגם הלום ראיתי מ"ש מר על מ"ש התוס' בשבועות דף ל"ז ע"ב ד"ה מתני' וז"ל ומיהו קצת תימא דמיתני' דדחי לה ליתני' ממתני' דפ' שבועות הדיינין דאין נשבעין על כפירת שעבוד קרקעות א"כ אין פאן קרפן עכ"ל וכת"ר מציא' מצא בש"ט מקובצת לשבועות כ"ז דעל מ"ש רש"י בהך שמעמא דטעמיה דר"י דפטר בכפר ממון שיש עליו שטר דפריש ר"ה בריה דר"י משום דהנה שטר שעבוד קרקעות ואין מביאין קרפן על כפירת שעבוד קרקעות ופי' רש"י ז"ל וקי"ל לקמן דאין נשבעין על הקרקעות הלכך פי אשתבע נמי אין לה דין חיוב שבועה להביא עליה קרפן עכ"ל.

כתב משם תוספות חיצוניות דדחו דברי רש"י דכפי דבריו אמאי חייב בכופר בכל והא אין בו חיוב שבועה אלא הכא לא משגחינו אי חייב שבועה בעלמא אי לא והכא היינו טעמא דממעטין לה מקרא דכתיב בשבועת הפקדון וכמ"ש הש"ס בטר הכי עכ"ל בקצור וכפי דבריהם נסתלקה קושית התוס' דידן דליתני' ממתני' דפ' שבועת הדיינין וכו' ע"כ דברי כת"ר ואני בעניי אומר דאפשר לפרש דברי תוס' דידן באופן זה דמתני' דשבועות הוי מצי למילף לקרפן דהא טעמא דמתני' דאין נשבעין על הקרקעות היינו משום דדרשינו פללי ופרטי בקראי פמבואר שם בגמ' וכיון שפן גם בקרא דשבועת הפקדון אית לו למדרש פללי ופרטי וכפי זה מפורש יוצא דאין מביאין קרפן על הקרקעות וזה פונת התוס' דליתני' ממשנת אין נשבעין על הקרקעות וא"כ אין פאן קרפן פלומר פיון

דמה היא שמעינו דלא דרשי רבוני ומעוטי אלא פללי ופרטי ה"ה דהקא נמי דריש פללי ופרטי ואין פאן קרפן.

ועיין מ"ש התוס' פ"ק דשבועות דף ד' ע"ב ד"ה ר' עקיבא דמחייב לשעבר. ודוק בלשון התוספות דהקא שכתבו ומיהו קצת תימא.

שוב הראו לי שהרב תורת חיים מקשה על דברי התוס' דלאו הוה בהא תליא וע"ש שהאריה וק"ק עליו דאמאי לא הקשה על התוס' לפי שיטתו מדין כופר בכל וגם ק"ק שלא הרגיש גם פן על דברי רש"י הנז' שהבאתי ודוק: (ב) ומ"ש מר על תשובת הרשב"א סי' תקנ"ז על אודות האיש שראה דברי מראנ' באשתו שזנתה אם תקן רגמ"ה בזה שלא יגרשנה וכתב הרשב"א מסתברא לי דשמעינו לה מדב"ש דאמר לא יגרש אדם אשתו וכו' נראה דלאו בעדים ממש קאמר דא"כ למה הוצרך הכתוב לומר לא יוכל והלא אסורה היא לו ותייב לגרשה לכתחילה וכו' אלא ה"ק ב"ש כל זמן שמצא בה דברים מפוברים בב' עדים מצוה לגרשה וכו' עש"ב.

ומקשים על הרשב"א מדאמרו בירושלמי סוף גיטין אמר ר' שולא דכפר תמרתא קרא מקשה על דב"ש לח יוכל וכו' מה אנו קיימין אם לאנסרה עליו כבר היא אסורה עליו אלא פן אנו קיימין ליתן עליו בל"ת.

וכפי דברי הרשב"א הול"ל דלא יוכל אצטריף פשיגורשה משום דבר פיעור. וע"ז תירץ כת"ר דהרשב"א בחדושי מיימי הירוש' והקשה דאמאי בבבלי לא הרגישו בזה דהירושלמי דאמאי אצטריף לא יוכל וחשב לתרץ וסליק ליה בקשנ' ומאחר שכן הרשב"א בתשובה זו קאי כלפי דהבבלי לא הזכירו ה' דירושלמי ומשמע ליה דלש"ס דידן פליג וסבר דהאי קרא איירי בדברי פיעור ומשום הכי לא קשיא לגמרי אמאי אצטריף לא יוכל זה תנרף דברי כת"ר.

ואנא בריה קלה לדעתי הקצרה אכתי לא איפרק דמאחר דהירושל' מפורש יוצא דלא פהרשב"א הכי ניחא ליה למר לאשוני פלוגתא לענין דינא בין הבבלי לירושלמי משום דקדוק דאמאי לא הקשו זה בבבלי (ומה גם למאי דכתבו מקצת רבנאותא קמאי דאמוראי בבבלי פוליה תלמודא דמערכאי בקיאי ביה וכמה זמני סמכי עליה).

ותו אם באנו לתרץ דטעם גמרינ משום ה' דהרשב"א. טפי אית לן למימר דגמרינ סבר פירושלמי דלא יוכל ליתן עליו בל"ת ולא חש לפרש כמו שאמה צריך לומר אי נימא דלתלמודין לא יוכל אמת לדברי פיעור פהרשב"א דנדאי ל"ל דהש"ס לא חש לפרש.

וא"כ יותר תנוח דעתנו לומר דהש"ס דילן סבר דלא יוכל ליתן בל"ת ולא חש לפרש אי משום דבזה אש"ר ישב לחוף ימים ים התלמוד בבלי וים התלמוד ירושלמי עלו לשלום. ועוד דה' שנינויא ליתן בל"ת רגיל בש"ס דילן בכמה דוכתי רבו מהרבה ובכי האי גוונא ניחא טפי לומר לא חש לפרש דהתירוצ פשוט ורגיל.

ובר מן דין דלשון הירושלמי קודם לזה הוא פהרשב"א והכי אתמר. והא תני ב"ש אין לי אלא היוצאה משום ערוה בלבד ומנין היוצאה וראשה פרוע צדדיה פרוימין זרועיה חלוצו' ת"ל פי מצא בה ערות דבר מה מקיימין דב"ש שלא תאמר היוצאה משום ערוה אסורה משום דבר אחר מותרת א"ר שילא וכו' ע"ש הרי דתני דאף היוצאה וראשה

פרוע וכיוצא תצא וגם מה שאערו מקיימין דב"ש של"ת היוצאה משום ערוה וכו' פירש הרב שדה יהושע דאומר אחר הוא דלא משמע דדבר אתי לראש פרוע דההוא נמי מערוה נפקי וכו' אלמא דגם האומר פן ס"ל כפרייתא דראשה פרוע היא מוצאת.

ומאחר שכן נידוני אנו מאי האי דקשיתיה לר' שילא למאי אתא לא יוכל ודחיק ליתן עליו בלאו ניקא דאתא דארף כי מפקנא אית לה משום דברי פיעור ליתיה בבל תשוב וכמ"ש הרשב"א ז"ל.

והתימא על הרב שדה יהושע דלא עמד בזה. הן אמת דלפי מ"ש הרב שדה יהושע בדרך אי נמי בפ"ל מ"ש מה מקיימין דב"ש דאי דבר אתא לראש פרוע לכתוב קרא דבר ערוה מאי ערוה דבר.

יכולים אנו לפירש דהאומר פן מפת הך רומיא דקשיא ליה דאי אתא לראש פרוע לימא דבר ערוה פליג וסבר דהיוצאה וראשה פרוע לב"ש אינו מצוה לגרשה אלא משום ערוה ממש הוא דבעי תריף לה ודבר שדי ליה לומר דכיון דלא מצא בה דבר ערוה אינו יכול לגרשה וכמ"ש הרב הנז' וכפ"ז הוא דקשיא לי' לר' שילא אמאי אצטריך לא יוכל.

אמנם עיקר פירוש הר' שדה יהושע בהך ריושלמי הם דחוקים לדעתי הקצרה. ואפשר לומר דהכי רהטא סוגית הירושלמי והוא לפי גסחא דקמן אשר בתלמוד ירושלמי במשנה גריס בש"א לא יגרש אדם את אשתו אלא אם פן מצא בה דבר ערוה שצאמר וכו' דכפי גירסא זו מוכח דלב"ש מפקנא לית לה אא"כ מצא בה ערוה ממש ברם היוצאת וראשה פרוע לאו בגוה משמע קרא ואהא פריף והתני בש"א אין לי אלא היוצאה וכו' פלומר דאשפחן בפרייתא איפקא דמדבר נפיק אפי' יוצאה וראשה פרוע ועל זה קאמר מה מקיימין דב"ש פלומר לתנא דמתני' דפליג אפרייתא האי דבר מה מקיימין ב"ש דלדידיה לא אפשר לפירש בפריית' דהא קתני מתניתין אא"כ מצא בה ערוה ומשני שלא תאמר וכו' כפירוש הרב שדה יהושע דדבר אתא דכל דלא מצא בה ערוה אינו יכול לגרשה ונמצא דלמתניתין ב"ש בעי ערוה ממש ואהא פריף ר' שילא: ואולם אנו מה נענה לדברי הרשב"א בתשובה דאי סבר כפירוש הירושלמי פדאמרן גידל התימא דלפ"ז תנא דמתניתין ס"ל דערוה ממש בעו ב"ש ואהא שקיל וטרי ר' שילא ואיך הרב ז"ל כ' דלא יוכל אתא לדברי פיעור הך תנא דמתני' לדעת הירוש' מילתא דלא אתפרשא בבבלי בהדיא.

ואין נראה לומר דהרשב"א סבר דהבבלי והירוש' פליגי בדעת ב"ש דהירוש' גריס במתני' ב"ש אומרים לא יגרש אשתו אא"כ מצא בה ערוה כמש"ל וכפ"ז אינה יוצאת משום דבר פיעור ולא יוכל אתא ללאו אמנם הבבלי גריס במשנתנו בש"א וכו' אא"כ מצא דבר ערוה ולפ"ז היא מוצאת אפי' פשעשתה דברי פיעור וכפ"ז לא יוכל אתא לדברי פיעור והרשב"א בתשובה נקיט בבבלי.

דאין לחדש מחלוקת חדש בין שני התלמודים כשלא נתפרש בבבלי הך ריושלמי ומאן ספין ומאן רקיע לחדש מעתה ולמראה עיניו ישפוט מפת גסחת המשניות אשר עיינו הרואות פשינוי בין גסחת הבבלי לירוש'.

ותו הן לוי יהי דְהַרְשָׁבִי"א קַבֵּל מִרְבוּתוֹ הַקְּרוֹבִים מִבְּעַלֵי הַתּוֹסֵ' שִׁינוּי גִּסְתָּאוֹת אֵלּוּ מִבְּכֵלֵי לִירוּשָׁ'. כֹּל כִּי הָא הֵוָה צָרִיךְ לֵאדוֹעֵי וְלֹא יִכְחִידֶנּוּ תַחַת לְשׁוֹנוֹ.

ותו דממ"ש הַרְשָׁבִי"א בְּחִידוּשָׁיו נִרְאָה לְהַפֵּךְ. וַיִּתְּכֵן דְהַרְשָׁבִי"א מִפְּרֵשׁ סוּגְיַת הִירוּשָׁ' הִכִּי וְהִתְּנִי בִש"א אֵין לִי אֶלָּא הַיּוֹצֵאָה מִשׁוּם עֶרְוָה וְכוּ' וְהִתְּנִי בְּנִיחוּתָא וְכֵן פִּירֵשׁ הֶרֶב שְׂדֵה יְהוֹשֻׁעַ.

ועל זה מקשה מה מקיימין ב"ש של"ת וכו' בתמיה פלומר א"כ דְבַר אֲתִי לְדַבְרֵי פִיעוֹר וְהִינּוּ דְקָאֵמֵר שֵׁל"ת הַיּוֹצֵאָה מִשׁוּם עֶרְוָה אֶסוּר' מִשׁוּם דְבַר אַחַר פְּלוֹמֵר דְּאִינוּ עֶרְוָה מִמֶּשׁ מוֹתֵרַת א"ר שִׁילָא אִם נֹאֵמֵר דְּלִבִּית שְׁמַאי לֹא נִפְקָא לְהוּ הָא מִקְלֵתָא אֶלָּא מְדַבֵּר וְאִי לֹא דְבַר הוּ"א דוֹקָא עֶרְוָה קָרָא מִקְשָׁה עַל דְּבִית שְׁמַאי לֹא יוּכַל אִם לְאַנְסְרָה כְּבַר הִיא אֶסוּרָה הַכּוֹנֵה דְקָשָׁא לִי לִר' שִׁילָא דְאַמַּאי אֶצְטְרִיךְ לְלַמּוּד דְבַר פִּיעוֹר מְדַבֵּר וְהָא בְּלָאו הִכִּי מַהֲרֵ רּוּמְיָא דְאַמַּאי אֶצְטְרִיךְ לֹא יוּכַל אִם לְאַנְסְרָה כְּבַר הִיא אֶסוּרָה מַהֲרֵ שְׁמַעִי דְקָרָא אֵיירֵי בְּדַבְרֵי פִיעוֹר וְלִהִכִּי אֶצְטְרִיךְ לֹא יוּכַל וְכַמ"ש הַרְשָׁבִי"א בְּתַשׁוּבָה וּמֵאַחַר שִׁפְנוּ בְּלָאו דְבַר נְשְׁמַעִינָה מִן הָדָא.

ולפ"ז מ"ש מה מקיימין ודבְרֵי ר' שִׁילָא הוּא קוֹשְׁיָא לַמ"ש בְּבִרְיֵית' דְּמְדַבֵּר נִפְקָא לַב"ש דְּבַרֵי פִיעוֹר פְּאָמוֹר. וּמִשְׁנֵי אֶלָּא כֵּן אֲנִן קִיָּיִמִין לִיתָן עֲלֵיו בל"ת פְּלוֹמֵר לְקוֹשְׁטָא דְּמִקְלֵתָא דְקָרָא אֵיירֵי נְמִי בְּדַבְרֵי פִיעוֹר וְעַל הַכֹּל קָאֵמֵר לֹא יוּכַל מִיָּנָה שְׁמַעִינוּ דְּהִיא אֶסִּירָה עֲלֵיו בְּלֹא תַעֲשֶׂה מַה דְּלֹא הֵוָה שְׁמַעִינוּ מִסוּטָה וְכִינּוּ דְאִית רְבוּתָא בְּהָךְ קָרָא דְּהוּא לֹא תַעֲשֶׂה א"כ מַאי פְּרַכְתְּ דְּבִלָּאו דְבַר מְדַאצְטְרִיךְ לֹא יוּכַל נְשְׁמַע דְּאֵיירֵי בְּדַבֵּר פִּיעוֹר וְהִלָּא סְמָא בְּיָדוֹן לּוֹ דְּלַעוּלָם לֹא אֵיירֵי קָרָא אֶלָּא בְּעֶרְוָה מִמֶּשׁ וּל"ק אֲמַאי פְּתִיב לֹא יוּכַל דְּאַמִּינָא דְאַתָּא לִיתָן עֲלֵיו בל"ת.

וְלִהִכִּי אֶצְטְרִיךְ דְבַר לְהַשְׁמִיעַ לוֹ כְּזֹאת דְקָרָא אֵיירֵי בְּדַבְרֵי פִיעוֹר. וּלְפּוֹם הָךְ פִּירוּשָׁא בְּדַבְרֵי הִירוּשְׁלָמִי נִמְצָא דְלכ"ע קָרָא אֵיירֵי בְּדַבְרֵי פִיעוֹר וְנִפְקָא לַב"ש מְדַבֵּר וְהִשְׁתָּא סְבַר הַרְשָׁבִי"א דְגַם תַּלְמוּדָא דִּידוֹן לַעֲנִין דִּינָא הִרִי סְבַר כְּהִירוּשְׁלָמִי דְקָרָא אֵיירֵי לַב"ש בְּדַבְרֵי פִיעוֹר.

וְאַף דְלִהִירוּשְׁלָמִי מְדַבֵּר נִפְקָא וּבְתַלְמוּדִין שְׁדִינָה דְבַר לִילְפוּתָא דְבַר דְבַר מִמְּמוֹן בְּשָׁנֵי עֵדִים אֵלִיבָא דְב"ש. ע"מ אֶפְשָׁר דְּתַלְמוּדִין לֹא חֲתִיב לְהָךְ דְּחִיָּה דְּדַחֵי בִירוּשְׁלָמִי דְלֹא מְצִינּוּן לְמִילָף מְלֹא יוּכַל דִּי"ל דְאַתָּא לִיתָן בל"ת דְּהָךְ שִׁינוּיָא לֹא נִשְׁנִי"ת בְּעֶרְב"וֹת אֶלָּא מְדוּחָק.

וּא"כ לְתַלְמוּדִין מְקָרָא דְלֹא יוּכַל נִפְקִי דְבְּדַבְרֵי פִיעוֹר מִשְׁתַּעֵי דְאִי לֹא לְמַאי אֲתָא לֹא יוּכַל הָא כְּבַר הִיא אֶסוּרָה לוֹ וְלַעֲנִין דִּינָא שְׁוִים תַּלְמוּדִין וִירוּשְׁלָמִי וּמִשְׁמַעוֹת דּוֹרְשִׁין אִיבָא בִּינְיָהוּ.

וְהִכִּי עֲדִיף לָן לְמַעַבְד שְׁלָמָא בֵּין שְׁנֵי תַלְמוּדִים וְלֹא לִזְמַר דְּלִבְכֵלֵי קָרָא אֵיירֵי בְּעֶרְוָה מִמֶּשׁ לַב"ש וּמַה גַּם דְּלִהִרְשָׁב"א פְּשִׁיטָא לִיה דְּבְּדַבְרֵי פִיעוֹר אֵיירֵי קָרָא לַב"ש מְלִשׁוֹן הַמְשָׁנָה דְקָתְנִי לֹא יִגְרֵשׁ אַא"כ מְצָא וְאִי בְּעֵדִים מִמֶּשׁ אֶדְרַבָּא בְּכִי הָא חֲתִיב לְגִרְשׁ עַל כְּרַחוּ וְכַמ"ש בְּתַשׁוּבָה הַנִּזְכָּרַת.

וְכַל זֶה כְּתוּבָתִי בְּעֵינָיוֹתַי לִיִּישֵׁב דְּבָרֵי הַרְשָׁבָא בְּתוֹשֻׁבָה הַנּוּז' אֲבָל בַּמ"ש בְּחִידוּשָׁיו רוּחַ אַחֲרֵת אָתוּ. וְאַתָּה קְדוֹשׁ תִּבְחַר וְתִקְרַב וְשִׁיבָר לֹו הָאֲדָם לְפִי דְעֵתוֹ הַרְחֵבָה וְהַעֲמִיקָה הוּא הַמוֹצִיא חֲמָה מִנִּרְתָקָא עַד דְּאִתְחַזִּי בְּלִיּוֹנָא דְגּוֹשְׁפִּינְקָא וְנִשְׁיב זִיק"ה יַעֲקֹב אִשׁ דְּתַשְׁלֹן בְּעֻמְקָה מִתְנִיתִין דִּיִּיקָא הָא קוֹשְׁלִי אֲכַלְהּ וּמִדְקָא וְהָא פִּירוּק' דְקָה מִן הַדְקָה אִיכּוּ הַשְׁתָּא לִיעוּל יִרְקָא קָבָא דְמוֹרִיקָא שְׁמָה יִמְצָא גְלוּסְקָא וְאַלְהָא דְשְׁמִיָא וְאַרְקָא יִשְׁזַבִּינִיה מִפִּל עֵקָא וְסוּכָה עַל גְּבִי צוּק"ה בְּיַד חֲזָקָה בְּחִפְיָה כִי"ר: סִימָן ז לְבַקְשַׁת הַחֲכָם הַשְׁלָם הַדִּיּוֹן הַמְצֻנְיָן כַּמָּה"ר יַעֲקֹב אֶלְיָשָׁר נר"ו.

א"ח מְעִיָּין וְבוּר סִיד שְׁאִינוּ מְאָבֵד טִיפָה הַטּוֹב וְהַיִּשָּׁר יַעֲקֹב שְׁלָם וְשְׁלִימָה מְשֻׁנָּתוֹ מְסוּנִיָּדָת וּמְכַוֵּנָת חֲקוּקָה בְּשִׁשָּׁר. הַחֲכָם הַשְׁלָם הַדִּיּוֹן הַמְצֻנְיָן רַח"ם רַחֲמַת"ים כַּמָּה"ר יַעֲקֹב אֶלְיָשָׁר נר"ו: מְשֻׁתְּפָל הַנִּית לְשַׁב"טך פְּעֻלָּת פְּלֹאוֹת עֲדוּתִיךָ מֵאִי דְקִשְׁיָא לִיָּה לְמַר עַל רְבוּתִינוּ בְּעֻלֵי הַתּוֹסְפוֹת שְׁכַתְּבוּ בְּזַבְחִים דָּף צ' ע"ב ד"ה חוּץ מְאֲשָׁם מְצוּרַע וְנ"ל וּא"ת אֲדַרְבָּא חֲטָאֵת מְצוּרַע עֲדִיף דְאֶפְשׁוּרִי וּמְעַפֵּר וְי"ל כִּיּוֹן וְכו' א"נ הָאִי כָּל חֲטָאוֹת שְׁבַתוּרָה דְקִתְּנִי לָאו בְּחֲטָאֵת הַבָּאָה עִם הָאֲשָׁם קָאֵמַר אֲלֵא בְּשִׁאָר חֲטָאוֹת עַכ"ל וְכַתְּבָה הַרְבַּת הַזְּבַח עַל דְּבִרְיָהֶם וְנ"ל ר"ל דְשִׁאָר חֲטָאוֹת וְאֲשָׁם מְצוּרַע הַבָּאִים פְּאָחַד אֲשָׁם מְצוּרַע קוּדָם אֲבָל בְּאַמַּת חֲטָאֵת מְצוּרַע וְאֲשָׁם מְצוּרַע חֲטָאֵת מְצוּרַע קוּדָם עַכ"ל.

וְהַקְשָׁה כַּת"ר דְּדַבָּר הֵם הַפָּךְ תְּלַמוּד עֲרוּף בְּמִנְחוֹת דָּף ה' ע"א דְתַנְיָא הַקְדִּים חֲטָאוֹת לְאֲשָׁמוֹ לֹא יִהְיֶה אֲחַד מְמַרְס בְּדָמָה אֲלֵא תְעוּבָר צוּרְתָהּ וְחֲצָא לְבֵית הַשְּׁרִיפָה וְכֵן פֶּסֶק הַרְמַב"ם פֶּרֶק חֲמִישִׁי מֵהַלְכוֹת מְחֻסְרֵי כְּפָרָה הָרִי דְאֲשָׁם מְצוּרַע קוּדָם לְחֲטָאֵת מְצוּרַע גְּמִי עַכ"ד מר: בְּאַמַּת דְּלָכוּם רִיחֵט' פְּלִיאָה נִשְׁגָּבָה וְזוֹ הִיא שְׁקֻשָּׁה.

וְאַחֲרֵי הַחִיפּוּשׁ זֹאת מְצָאֵתִי לְהַר' עִיר וְקִדִּישׁ מֵר זְקַנְיָנוּ מֵהַר"א אֲזוּלָאִי זַצ"ל (בְּעַל חֶסֶד לְאַבְרָהָם) בְּפִירוּשׁ הַמְשֻׁנָּיוֹת אֲשֶׁר לֹו וְהַמ"ה בְּכַתוּבֵי"ם שְׁהִבִּיא דְבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת הַלְלוּ וְכַתְּבָה שְׁרַבְיָנוּ פֶּרֶץ דְחָה תִירוּץ שְׁנֵי שְׁל הַתּוֹס' מִכַּח סוּגִיַת מְנַחוֹת הַלְלוּ וְכִיּוֹן מֵר לְדַעַת רַבִּינוּ פֶּרֶץ וְדַעַת קְדוּשִׁים תִּמְצָא.

אִיבְרָא דְלְדַבְרֵי הַתּוֹס' אֲפִשָּׁר לְדַעַתִּי הַקְצָרָה לְמִשְׁפּוּנֵי נִפְשֵׁין כִּי הִיכִי דְלֵא לִיהוּוֹ דְבָרֵי קְדָשָׁם הַפָּךְ הַתְּלַמוּד וּמָה גַם כִּי גִדַל הַפָּאָב דְהַתּוֹס' בְּזַבְחִים דָּף ה' ע"א הַזְּפִירוּ סוּגִיַת מְנַחוֹת ע"ש.

וְאַעֲזוּ וְאוּמַר דְּאִין כְּוִנַּת הַתּוֹסְפוֹת אֲלֵא לִיִּישֵׁב לְשׁוֹן הַמְשֻׁנָּה דְקִתְּנִי בְנוֹתָן טַעַם מְפָנִי שְׁהוּא בָּא עַל הַכְּשֵׁר דְטַעַם זֶה לֹא יִצְדַק עַל חֲטָאֵת מְצוּרַע וְלִכְף כְּתוּבוֹ דְלֵא אִיִּירִי מִתְנִי אֲלֵא לְגַבִּי שְׁאָר חֲטָאוֹת דָּאז א"ש טַעְמָא דְאֲשָׁם מְצוּרַע קוּדָם לְהֵן מְפָנִי שְׁהוּא בָּא עַל הַכְּשֵׁר וְלֹא אִיִּירִי לְגַבִּי חֲטָאֵת מְצוּרַע כִּי הָאֵף אֲמָנָם דְקִדְּמִים לָאו מֵהָאִי טַעְמָא אֲלֵא מִטַּעְמָא אַחֲרִיתִי וּמִדּוֹ הַתּוֹס' לְעַנְיָן דִּינָא דְאֲשָׁם מְצוּרַע קִדְּמִים גַּם לְחֲטָאֵת דִּידִיָּה וְהִנֵּה פְּשִׁיטָא לְהוּ לְכָף לֹא הֶאָרִיכוּ בְּדַבְרֵיהֶם זֶה אֲפִשָּׁר לְפִי חוּמַר הַנּוּשָׂא.

אֲמָנָם דְבָרֵי הַרְבַּת הַזְּבַח מִרְפָּסֵן אִיגְרִי: (ב) הַגַּם הַלּוּם רְאִיתִי מֵאִי דְאִיִּיתִי מֵר רֵאִי דְאִין הַשְּׁנִיָּה פּוֹסְלִין בְּקִדְּשִׁים מִמ"ש בְּתַמּוּרָה דָּף כ"ט גְּבִי פֶר דְּגִדְעוֹן שְׁמָנוּ הִנֵּי אִסּוּרִית"א תְּמַנְיָא אִינּוֹן דְשְׁרִי רַחֲמָנָא בְּלִילָה הֵהוּא וְאִי ס"ד דְשְׁנִים פּוֹסְלִים בְּקִדְּשִׁים לִימְנוּ דְהִנֵּה פֶר בֶּן שְׁבַע שָׁנִים אֲלֵא וְדָאִי דְזָקוֹן דְכָסוּל בְּבַהֲמָה הוּא עַד דְמַרְתָּת ע"כ דְבָרֵי מֵר.

ונאני אענה. הנה הרב משנה למלה פ"ב דאסורי מזבח דין ו' האריף בשיעור הזקן שתפסל
בהמה והכרית מסוגית סוטה דף מ"ו דשנים אין פוסלים בקדשים ותמה על מה שפתבו
התוס' ביומא דף מ"ג דפר יותר מג' פסול מן התורה מסוגית סוטה.

ומה שתיגרץ בס' שיש יצחק לדעתי הקצרה אינו מחנור. והספיים הרב מש"ל דשיעור זקן
בהמה היינו פשהיא רותמת פזקו דאדם.

ומ"ש הרמב"ם פ"א דמעשה הקרבנות דין י"א יתר על זה הוא זקן ואין מקריבין אותו
היינו דלכתחילה אין מקריבין אותו מפני הפבוד עיין בדברי קדשו באנרף נאנא זעירא
ראתה עיני לרש"י בכתובות דף ע"ה במהדורה קמא הובא בשיטה מקובצת דף ס"ו ע"ד
שכתב וו"ל החולה והמזונה והזקן לא ידענ' מפמה קרי ליה זקן דגבי אדם קי"ל עד
דמרתת עכ"ל עין רואה דרש"י ז"ל עלה ונסת"פ בזקן דבהמ' מפמה קרי לי' זקן דגבי
אדם הוי עד דמרתת ומשמע דפשיטא ליה לרש"י דבהמ' לא הוי עד דמרתת אלא ברוב
שנים ולא ידע כמה.

ולא קשיא עליה מסוגית סוטה דף מ"ו דמאי דאמרינן התם אין שנים פוסלות בהם היינו
שהם בני שלש או ארבעה שנים אבל אה"נ דאם היו זקנים הרבה אפי' דאינם רותמים
פוסלים דזקן פוסל בבהמ' וסבר רש"י דהיינו ברוב שנים ולא בעינו דליהווי רותמת דכל
שהיא זקנה הרבה אפי' אינה רותמת פוסלה ולזה כתב רש"י ולא ידענא מפמה קרי לה
זקן.

ולזה נוטים דברי רבינו גרשון מאור הגולה ז"ל בפירושו כ"י שכתב בבכורות דף מ"א
ז"ל פרט לזקן הרבה בלא מום דפסול להקרבה עכ"ל הרי דפירש זקן הרבה ולא בעי
רותמת כמ"ש הרב מש"ל (אחר זמן ראיתי בס' דעת זקנים פ' ניקרא בס' מנחת יהודה
ד"ה מן הצאן פירש"י להביא את המוקצה תימה דאמרינן דאין מוקצה אלא לז' שנים
וא"כ תקפוק לי דפסול משום זקנה וכו' ויותר מב' שנים זקן שלא מצינו שהקשירה תורה
לכל היותר אלא ב' שנים פגון פרה אדומה וי"ל וכו' עכ"ל.

ופשוט שהוא ט"ס וצ"ל ויותר מארבעה שנים וכו' אלא ארבעה שנים פגון פרה כצ"ל
והוא כסברת רבנן ריש פרה וא"כ דעתו שיותר מד' שנים פסול משום זקן. ועיין להרב
מש"ל שם פ"א מה' פרה.

ואגב ראיתי שם סמוך ד"ה מן הבקר שמה שהקשה ותיגרץ הוא תלמוד ערוף מנחות דף
ה' ע"ש ודוקא. והו עתה הבה נא אבא למה שהביא ראיה מעכ"ת מההיא דפר גדעון.

ולי ההדיוט אינה ראיה דאפי' לדעת התוס' ביומא אין ראיה להפך משום דבפלוגת' לא
קמירי והוא הנה מונה האיסורין דאסירי לכ"ע ולא נקט שנים משום דר"מ מכשיר. והכי
עשני הש"ס ביבמות דף ט' ושאר דוכתי דתנא בפלוגתא לא קמירי.

וכ"ש לדעת רש"י ורגמ"ה דס"ל דזקן בהמה היינו בהרבה שנים די"ל דלדידהו בן ז'
לאו זקן הוא. וכ"כ הרב תי"ט פ"ק דפרה דזקן דמעייט מקרא היינו זקן מרובה בשניה
הרבה עד שמש פחו והתם אסרי רבנן אפי' אינו בא בימים וזקן בשנים ע"ש.

ובזבחים דף נ"ט ע"א פריה וקא אנקין להו וע"ש בפירש"י ונתוס' הקשו שם מ"ט דעגלות הנשיאים הקריבו בימי שלמה ותרצו דהוראת שעה היתה ע"ש: ברם מה שהקשה כת"ר על הרב מש"ל דמ"ש הרמב"ם פ"א דמעשה הקרבנות דין י"א יתר על זה הוא זמן ואין מקריבין אותו לאו למימרא שהוא פסול דזמן דמעייט קרא אינו זמן בשנים אלא כוננתו דאין מקריבין אותו לכתחילה מפני הכבוד.

ועל זה רמי ומקש' כת"ר על הרב ז"ל ממ"ש הסמ"ג עשין קפ"ג דף רט"ו ע"ב וז"ל יתר על זה הרי זה זמן ואין מקריבין אותו ונתנא בירושלמי פ"ד דשקלים אשם בן שנה הביאו בן שתי שנים לא יצא (כצ"ל) בן שתיים ונהביאו בן שלש לא יצא עכ"ל אלמא מ"ש יתר על זה הוא פסול ולא לכתחילה קאמר דהא מייתי עלה הירושלמי דשקלי דלא יצא ומסתמא שפך הבין הסמ"ג בדברי הרמב"ם עד כאן דברי כת"ר.

הם דברים ברורים ויש להפליא על הרב ז"ל דכל רז לא אגס ליה איך לא זכר מדברי הסמ"ג הללו ומהירושלמי דשקלים. ועוד קשיא לי על הרב ז"ל מדברי הרמב"ם שם פ"א דמעה"ק דין י"ג שפתב וז"ל שעות מונין לקדשים ואם הוסיפו שעה או פחתו שעה פסולין כיצד קרבן שמצותו להיות בן שנה אם הוסיף על הכנה שעה אחת פסול וכו' וכן בכל הזבחי עכ"ל הרי בהדיא שפתב הרמב"ם דכי היכי דבן שנה פסול אם הוסיף על השנה שעה אחת כן הוא בכל הזבחים ומוכח דכל שהוא בן שתיים אם הוסיף פסול.

וכן שיהא בן שלש אם הוסיף פסול הפך הרב מש"ל וכן מוכח מדברי הרב קרית ספר ע"ש. והרמב"ם ה' פסולי המוקדשין פ"ד דין כ"ו כתב הנה חייב באשם בן שנה ונהביא בן שתיים בן שתיים ונהביא בן שנה פסול וכו' ולא הביא מ"ש בירושלמי בן ב' ונהביא בן ג' לא יצא דסמך עמ"ש בה' מעה"ק דה"ה בכל הזבחים כמו שזכרנו.

וק"ק על הרב מש"ל שפתב שם פ"ב דאסורי מזבח שדין זה דאיל יותר מבן שתי שנים שאין מקריבין אותו פעת לא מצאתיהו ע"ש דוק. סימן ח מי שאי אפשר לישמט אלא באיסור אפתפיה רביע אם ב"ד יכולין להשביע.

שאלה אם מכר לו מטלטלין והלה לא משך שאם הי' מורה הי' צריך לקבל מי שפרע ואי אפשר לו להשמט ממנו אלא באיסור אי הוי בכלל דאם יודה לא יתחייב ממון ולא ישבע או דילמא פיון שאינו יכול לישמט אלא באיסור צריך לישבע: תקירה זו הכינה וגם חקר"ה הרב כנה"ג בח"מ תשובה סי' פ"ז הגהת הטור אות ח"ן והרב ז"ל עלה ונסתפק ספק זה.

וגם הרב שלטי הגבורים פ' הגוזל בתרא נסתפק בזה כמו שרמז בכנה"ג באותה שאמר האי בר ישראל דינדע סהדותא לגוי אישראל חברה ואזיל מסהיד ליה בגוים משמתינן ליה וז"ל ואין נראה לדקדק מפאן דדבר שלא הנה אפשר לעשותו אלא באיסור שיועיל פאלו נעשה פדי שנאמר גם המוכר דבר לחבירו והנה לא משך וכו' ולומר כי היכי דהכא אף דלא הנה מצי לאשתמוטי מן הגוי אלא בשבועת שקר אפ"ה חשבינן למעיד זה מפסיד ממוןו הנה נמי לא שנא ואינו נראה בעיני דהכא ה"ט לפי שמוציאין ממון ממנו על פי עד שלא פדיו דאין הדין נותן אלא ע"פ שני עדים עכ"ל: ועוד נראה לחלק בין גזון שלנו לההיא דינדע סהדות' לגוי דהנה לאו בדידיה תליא מילתא לומר שהאמת אתו דאין הדבר

ברור לכל דדילמא הדין עם הבעל דין ואיהו גיהו דקמשר וכל שהתורה לא האמינתו אלא בשבועה חייב ולא כל פמיניה לומר דישאל נשבע לשקר אבל הכא בנדון שלנו אם היה מודה היה האיסור ברור ואמיתי דקאי במי שפרע ודילמא ככי הא דין הוא שישבע דלא משתמיט אלא כשיעשה איסור וברור לכל שעושהו.

אמנם שמעתי מגדול אחד שהביא ראיה מתשובת הריב"ש סי' שמ"ד הביאה מרן ב"י סוף סי' ע"ה באחד שקנה קנקן יין ולא משך ונשבע למוכר לפרוע כל מה שיעלה לזמן פ' והוא טוען שאינו זוכר אי מחייבי ליה לישבע שאינו זוכר.

והשיב הרב ז"ל דאף לדעת הרא"ש בנשבע לפרוע לזמן דה"ל בנשבע ב' שבועות וכו' זהו במי שחייב כבר ונשבע לפרוע אבל מי שאינו חייב מן הדין אין השבועה אלא כפי משמעותה עד הזמן ולא יותר ואף אם נאמר שנקלל הכל אפשר לומר דאין פאן תביעת ממון ואין משביעין אותו לפי שאף אם יודה ונשבע אין מחייבין אותו לשלם שאין פאן חייב מפח קננו המכירה אלא שב"ד מנדין אותו עד שיקיים שבועתו וזה לא נקרא תביעת ממון להשביעו עליה ע"ש ונהרי הכא בנדון הריב"ש למה שצדד אם הודה מנדין אותו שיקיים שבועתו אפ"ה לא מיקרי תביעת ממון וכ"ש בנדון הרב פנסת הגדולה זהו תנרף דבריו.

ואיברא דלכאורה ראיה ראוייה דהרי התם אי הודה הא דנשמת מהקננו לא משתמיט לגמרי אלא אריא דשבועתא רביע עילגיה ולא זו אלא שאף הוא חייב לשלם להנצל מהנדוי ואפ"ה דן הריב"ש דלא ישבע ק"ו בנדון שלנו דאי נמי איסורא עבד וקאי במי שפרע אין מבקשין ב"ד ממנו לשלם דנדאי לא ישבע.

ואולם לא אכחז דלבי מהפס חסור דבר דהרי הריב"ש הביא ראיה ממ"ש הרמב"ם פ"א מטוען דעל תביעת הבשת אין משביעין אותו בח"ל פיון דאם היה מודה לא היו מחייבין אותו אף דגם בח"ל מנדין אותו עד שיפייסלבע"ד או יעלה עמו לא"י וכן אם תפס לא מפקינן מינן וכו' עש"ב והכא הטור הביא דברי הרמב"ם וגם הר' כנה"ג בסמוך הנפיר תשו' הריב"ש הלזו אות ס"ב ואיך הרב ז"ל לא פשיט ספיקיה כאמור.

אמנם נראה דיש לדחות ראיה זו דשאני התם בתביע' הבשת ונדון הריב"ש דאיברא דאם היה מודה ובא עד קיצו חייב ממון מגודא רבא דשדו עליה בר נח"ש הוא. האמנם בגוף הקננו בנדון הריב"ש אם הודה פטור ועטיר דליכא משיכה.

וכן בבשת בח"ל ליכא סמוכים והשבוע' דנדון הריב"ש והנדוי בנדונו ובבשת. אתי עליה מצד אחר מצד השבועה ובבשת ממנהג הישיבות כמ"ש הרמב"ם פ"ה דסנהדרין.

ואפ"י פי יקרה דתפס דאפוקי לא מפקינן הוא לאחר זמן אמטול הכי קרינן ביה אם הודה אינו מתחייב ממון. אמנם בנדון שלנו יש פנים לומר דבקננו בכסף קנה מן התורה ורבנן הפקיעו קנינו כל דלא משך ורמו עליה מי שפרע ונפצא דאיסורא מפח הקננו וגוף הדבר בעצמו ואינו יכול לישמט מגיף הדבר והקננו אלא באיסור שתלוי בו ואינו חזק ממנו.

[ויברר כתב מרן בבית יוסף סי' קל"ח ופסקו מור"ם שם בהגהה דין ה' דאם התנו דמעוזה יקנו קנו. ומה שהקשה שם הרב שפתי פהן מדברי הריטב"א דאם אמר לקנות במסירה בענין שאינו קונה לא קני החילוק ברור.

ולא הי' צריף הרב ש"ף להביא מהריטב"א שכ"כ הר"ן ומור"ם בהגהה שם דין ט' פסק
כן ומנכרח דס"ל למור"ם דאינו ענין לזה וכמו שפיתבנו בעניותנו במ"א]. והדמי"ן יתעבד
זכר לדבר לאיסור' דנפיק מנייה ממונא דאינו נשבע לדעת הר' מהר"ר איסרלן בפסקיו
סי' ל"ז פל דעיקרו באיסור.

וה"נ פל דבעיקר אינו מתחייב ממון אלא דאחינו ענייה מצד הנדוי והשבועה לא מקרי
אם הודה מתחייב ממון או עושה איסור. ולכל הדברות ולכל האמירות קשה על הרב
כנה"ג דבו בפסק עסיק בדברי הרמב"ם שהביא הטור ותשובת הריב"ש ואמאי לא אייתי
לנדונו ואי נמי סבר פדדחינו.

אין החילוק כל כף פשוט דנכחידנו תחת לשונו. ואפשר להביא קצת ראיה לנדון שלנו
דאין משביעין אותו מתשובת מהר"ם הביאה המרדכי פ' הגזול בתרא סי' עק"ב דאם עני
תובע לעשיר נדרת לי כף וכף דהעשיר נשבע ונהביאו הש"ג פ' המקבל והש"ף בס"י
פ"ז.

וכבר ידוע דכתבו האחרונים הרב מהראנ"ח בראשון סי' קי"ח ומורינו הרב זרע אברהם
י"ד סי' ל"ב דאסורא איכא במקוסרי אמנה ולדעת מהר"ם מינץ סי' ק"א מכרזינן ליה.
ולדעתם גם באומר לעשיר לתת מתנה מועטת איסור איכא ומה לי איסורא זוטא על דרף
דאמרינן בעלמא מה לי איסור לאו מה לי איסור פרת ואפ"ה מהר"ם לא כתב אלא עני
תובע לעשיר דאינו יכול לחזור ב אכל בעשיר לעשיר אף דאיכא אסורא דמחוסרי אמנה
ואין רוח חכמים נוחה הימנו אינו נשבע שאין בהודאתו חיוב ממון וה"ה למי שפרע
נאחזה אנכי להרב מש"ל פ"א דטוען דין ט"ו שהביא תשובת הריב"ש דמוקי מילתיה
אפי' אליבא דהרא"ש וכתב וז"ל ואין נראה כן מדברי הרא"ש בתשובה פלל י' סי' כ'
שכתב על א' שנשבע לאשתו שלא יצא כי אם ברשותה והוא טוען שפטרך אותו מן
השבועה וזאת אומרת שלא פטרך אותו וכו' הוא נאמן וכו' והכא לא שיף לחייבו שבועה
שהרי כבר נשבע שלא יצא כי אה ברשותה והוא אומ' שפטרך אותו ואם הוא משקר
הרי הוא עובר על שבועתו שאין שבועה חל על שבועה ואם איתא בדברי הריב"ש שאפי'
הרא"ש יודה פאן שאין משביעין אותו ת"ל דכיון דאף אם יודה אינו חייב ממון ולפיכך
לא ישבע אלא ודאי כדאמרן עכ"ל.

ונראה שפונת הרב לומר דהרא"ש לא פליג אעיקר דין זה דהרמב"ם דטוען טענה שאפי'
אם יודה אינו חייב ממון אין משביעין אותו וסבר הרא"ש דמשביעין לי וזהו שקשה על
הריב"ש דמהדר לאוקומיה דיניה דהוא גברא אפי' אליבא דהרא"ש ונהלא הרא"ש פליג
בעיקר דין הרמב"ם.

ואם זה פונתו ק"ק דהרי הטור בס"י זה כתב דברי הרמב"ם בסתם הול"ל שאביו חולק
עליו כי אורחיה. ותו ק' דלא זכר שהרא"ש כתב פהרמב"ם פלל ס"ו ס' י' וז"ל מה
שטוען ראובן על שמעון שימתן נו רינח החוב שהי' לבנו עליו ואמר שפך התנה עמו וכו'
נ"ל ששמעון פטור מלימתן לו רינח ואף שבועה אין צריף כי נרא' לפי הענין שאף לדברי
ראובן לא הי' תנאי זה בעת שנתחייב שמעון החוב ואף אם אמר שמעון אח"כ דברים
בעלמא ניהו בלא קנין ויכול לחזור בו וכיון שהוא כופר א"צ שבועה מאחר שהיה יכול
לחזור בו אם היה מודה עכ"ל עין רואה דדעת הרא"ש פהרמב"ם ולדברי הרב מש"ל

הני בִּי תָרִי דְהָרָא"ש סתרא"י גִּינְהוּ אָבֵל בְּקוּשְׁטָא נרא' דְהָרָא"ש בְּשִׁיטַת רַבּוּ מְהָר"ם אָמְרָה שְׁפֶתַב הַמְרָדְכִי מִשְׁמוּ פ"ק דְּמַצִּיעַ דְּאִפִּי אֲמִילְתָּא דְאִסּוּרָא מִשְׁבַּעֲיִנּוּ לִיהּ וְלֹא כַּאֲשֶׁר עָלְתָה עַל דַּעַת מֵהָרָא"י בְּפִסְקֵי סִי' ל"ז כְּמִדְּוָבֵר לְעִיל אֱלָא בְּכָל מִיּוֹדֵי מִשְׁבַּעֲיִנּוּ לִיהּ וְכַפְשֵׁט דְּבָרֵי מְהָר"ם הֵבִיאֵם מְרַן בֵּית יוֹסֵף סִי' ע"ה מִתְּוֹדְשִׁין י"ב וְכַאֲשֶׁר הִכְרִיעַ הָרַב ש"ף סִי' פ"ז ס"ק נ"א בְּרֵאיוֹת בְּרוּרוֹת וְהִינּוּ דְכָתַב הָרָא"ש כָּלֵל יו"ד סִי' ב' הַנְּזַכֵּר דְּאִינוּ נִשְׁבַּע בְּנוֹתָן טַעַם דְּאִין שְׁבוּעָה חָל עַל שְׁבוּעָה דְּאִי לֹא הִכִּי מִשְׁבַּעֲיִנּוּ לִיהּ כִּי הָאִף אֲמַנָּם סָבַר הָרָא"ש דְּכָל שְׁבִהוּדָאָתוּ אִינוּ מִתְּחַיֵּיב מִמּוֹן אִינוּ נִשְׁבַּע ה"ד כַּאֲשֶׁר הִתּוֹבַע יֵצֵא לְטַעוֹן דְּמִמוֹנָא אִית לִיהּ גְּבִיָּה בְּהָא הוּא דְּאָמַר רַבֵּן בְּטַעַמ' דְּמֵאֲחַר דְּהִתּוֹבַע דּוֹרְשׁ דְּמִי"ם וְאִם הוּדָה דִּינָא יְתִיב מְסַלְקִי אֶת הַדְּמִי"ם דִּין הוּא הַד"ר הַנְּדַרְגִּיָּה הַשְּׁתָּא גְּמִי דְּכַפְרִיָּה לֹא יִשְׁבַּע.

וְאוּלָּם הִיכָא דְּאֵעִיָּקְרָא קָאִי בַּעַל דִּינִיָּה מִשׁוּם דְּרָרָא דְּאִסּוּרֵי כִּי הֵהִיא דְּכָלֵל יו"ד הַנּוֹז' וְלִיכָּא דְּרָרָא דְּמִמוֹנָא כָּל עֵינְקָר אִי לֹא מִשׁוּם דְּאִין שְׁבוּעָה חָל ע"ש מִשְׁבַּעֲיִנּוּ לִיהּ. וְחֻזָּה הַגִּוִּית לְמוֹרִים בְּדַרְכֵי מִשְׁהָ סִי' פ"ז אֹת יו"ד שְׁפֶתַב וְז"ל כְּתוּב בְּתִשְׁבֹּת הָרָא"ש כָּלֵל י' סִי' ב' מִי שְׁנִשְׁבַּע לְחַבְרֵי לִיתְמוּ לֹא וְזֵה תְּבַעוּ וְהוּא אֹמֵר שְׁמַחֵל לֹא שְׁבוּעָתוּ א"צ לְחֻזָּר וְלִישְׁבַּע.

וְעִינֵין בְּתִשְׁוֵי הָרִיב"ש סִימָן שִׁמ"ד שְׁהָאֲרִיף בְּזוּ עכ"ל וְק"ק דְּהָרָא"ש בְּתִשְׁוֵי הֵהִיא לֹא קָאִי אֲנִשְׁבַּע לִיתְמוּ כָּלֵל רַק כִּי הַשְּׁבַע הַשְּׁבִיעַ וְאֵל הָאִשָּׁה אָמַר לֹא יוֹכֵל צִאתָו בְּלִתִּי רְשׁוּתָהּ כְּמִבְּנָאָר. וְאִם נִפְשָׁף לֹא מֵרַב וְז"ל מִפְּקִנָא אִית לִי הִכִּי מִתּוֹף דְּבָרֵי הָרָא"ש.

זֶה דְּבַר חֲדָשׁ וְאִין דְּרַף מְרַן וְמוֹרִים כֹּן רַק הַדְּבָרִים עֵתִיקִי"ם כַּאֲשֶׁר הִמָּה כְּמִפְּנִיָּסָם. וְתוּ אַחֲרִית דְּבַר שְׁפֶתַב מוֹר"ם א"צ לְחֻזָּר וְלִישְׁבַּע מִשְׁתַּמְעֵן מִלְּוָהוּ מִטַּעַם דְּאִין שְׁבוּעָה חָל עַל שְׁבוּעָה וּבְגִדוֹן שְׁפֶתַב ל"צ לְהֵאִי טַעַמָא דְּאִפִּי תִימָא דְּשְׁבוּעָה חָל ע"ש הִכָּא דְּהוּא תְּבִיעַת מִמוֹן וְאִם הִיָּה מוֹדָה לֹא הִי מִתְּחַיֵּיב וְאִף דָּאִם הוּדָה ב"ד מְעַשִּׂין אוֹתוּ מִפְּחַ שְׁבוּעָתוּ כְּבַר הוֹרָה הָרִיב"ש וְהֵם דְּבָרֵי הָרַמְבַּ"ם דְּגַם בְּזוּ אִינוּ נִשְׁבַּע כְּמַש"ל גַּם עַל שְׁפִיָּים וְעִינֵין בְּהָרִיב"ש יֵשׁ לְהַעִיר דְּלִפִּי דְּבָרֵי הָרִיב"ש פְּלִיג כְּמִבְּנָאָר מִתּוֹף מַה שְׁכַתְּבֵנוּ בְּעִנְיֵינוּ: וְרֵאִית לְהַרְדָּב"ז בְּתִשְׁוֵי כ"י סִי' ב' אֱלִפִּי תל"א א"ש כ' עַל אִשָּׁה שְׁאָמְרָה קַדְשִׁתִּי וְהוּא מְכַחֵּשׁ וְטוֹעֵנַת שִׁישְׁבִיעַ הוּ עַל זֶה וַיֵּשׁ מִי שְׁהוֹרָה דְּמִשְׁבַּעֲיִנּוּ לִיהּ וְכַתַּב הָרַב וְז"ל דְּאִין זֹה הוֹרָאָה גְּכוּנָה שְׁכָל טַעֲנָה שְׁאִין בְּהָ דְּרָרָא דְּמִמוֹנָא לֹא תִיָּקֵן רַב נִחְמָן שְׁבוּעַת הַיִּסְתַּ דְּאִף אֵה הוּא מוֹדָה שְׁקַדְשָׁה אִינוּ חַיִּיב מִמוֹן.

וְתוּ דָּאִם יֵשׁ עֵדִים שְׁקַדְשָׁה אִפִּי יְכַחֵּשׁם רְאוּבֵן כּוֹפִין אוֹתוּ לְכַנְּסֵם אוּ לְפָטוֹר. וְאִי אִין עֵדִים אִפִּי מוֹדִים אִין כָּאֵן קְדוּשִׁין וְאִפִּי בְּעַד א' וְשִׁנְיָהֵם מוֹדִים רַבֵּן הַפּוֹסְקִים אוֹמְרִים דְּלֹא חַיִּי שִׁינּוּ.

וְאִם הִיא אוֹמְרַת קַדְשִׁתִּי בְּעֵדִים וְהִלְכוּ לִמ"ה וּמוֹדָה מְקוֹדְשִׁת דִּמ"ל לְשַׁקֵּר אִי בְּעִי מְקַדְשׁ לָהּ בְּפִנְיָהּ. אִף אִם הוּא מְכַחֵּשׁ וְהִיא שׁוֹיִתָּה אֲנַפְשָׁה חֲתִיכָה דְּאִסּוּרָא וְהִיא רוֹצָה לְהַשְׁבִּיעוֹ לֹא מִשְׁבַּעֲיִ לִיהּ דְּכָל טַעֲנָה שְׁאִינָה מְחַיֵּיבַת מִמוֹן אִינָה מְחַיֵּיבַת שְׁבוּעָה אֱלָא תִּשְׁבַּע עַד שְׁתַּלְבִּין רֵאִשָּׁה אוּ תִרְצָה אוֹתוּ עַד שְׁיִפְטָרְנָה וְהוּ תוֹרָף דְּבָרֵי (כְּפִי אֲשֶׁר כְּתוּב בְּזִכְרוֹנוֹתִי) וְכ"כ מוֹר"ם סִי' פ"ז בְּהַגְהָה וְנִמְשְׁכוּ אַחַר דְּבָרֵי מֵהָרָא"י.

וּכְבֵר כְּתַבְנוּ דְהַרְבֵּי. ש"ך הוֹכִיחַ בְּמִישׁוֹר בְּרֵאיוֹת בְּרוּרוֹת דְאָף פְּשְׁעֵיקָר הַתְּבִיעָה אִיסוּר
נְמִי מְשִׁבִיעִין וְכוּ נִרְאֶה מִתְּשׁוּ' הָרָא"ש כָּלֵל י' וְכִמּוֹ שְׁפַתְתִּי בְּעֲנִיּוֹתִי בְּסוּמָה.

וְעוֹד נִרְאֶה לְהַכְרִיחַ קִצֵּת פֶּן מְדַבְּרֵי מְהֵרָם עֲצָמוּ בְּתִשׁוּבוֹתָיו ד"פ ס'י שֶׁל"ח וְנ"ל
וְהַמְחִיב שְׁבוּעָה וְאָמַר נִשְׁבַּעְתִּי בַב"ד פ' וְהִלְכוּ לָהֶם לְמַדִּינַת הַיָּם נֶאֱמַן דְּלֹא גָרַע מִפְּרַעְתִּי
דְּנֶאֱמַן אֲבָל שְׁבוּעַת הַיָּסֵת אִיכָּא דְּלֹא גָרַע מֵאִין לָךְ פְּלוּם בְּיָדִי לְמֶאֱן דְּמַחֲיִב לִי שְׁבוּעַת
הַיָּסֵת דְּטָפִי אִיכָּא דְּרָרָא דְּמִמוֹנָא הִכָּא מְהַתֵּם עַכ"ל.

הָרִי דְהִכָּא עֵיקָר הַתְּבִיעָה אֵינָה מְמוֹן אֱלָא שְׁיִשְׁבַּע לוֹ וְטוֹעֵן שְׁפַכֵּר נִשְׁבַּע וְאִפִּי מוֹדָה
לְתוֹבַע שְׁלֵא נִשְׁבַּע אֵינּוּ חֲיִיב אֱלָא שְׁבוּעָה וְאִפִּי הַפְּתַב דְּכִינּוֹן דְּאִיכָּא דְּרָרָא דְּמִמוֹנָא פְּלוּמַר
שְׁמָה שְׁנַתְּחִיב שְׁבוּעָה מְרֵאשׁ מְקַדָּם הִי עַל תְּבִיעַת מְמוֹן נִשְׁבַּע.

וּלְפּוּם רִיבְהִטָּא זֶה נֶגְדַּ מ"ש מֵהֵרָא"י בְּעַד מְהֵרָם דְּכְשָׁעֵיקָר הַתְּבִיעָה אֵינָה מְמוֹן אָף דַּנ"מ
מְמוֹנָא אֵינּוּ נִשְׁבַּע. וַיֵּשׁ לִישָׁב.

וּמ"מ נִרְאֶה מְדַבְּרֵי מְהֵרָם בְּתִשׁוּבָה הַנּוּ' דְּדוֹקָא כִּי אִיכָּא סָרְךָ מְמוֹן נִשְׁבַּע וְלִכָּא רַה הוּא
נֶגְדַּ מַה שְׁנִרְאֶה מִתְּשׁוּבַת הָרָא"ש הַנּוּ' דְאָף דְּלִיכָּא דְּרָרָא דְּמִמוֹנָא כָּלֵל נִשְׁבַּע. וְכוּ נִרְאֶה
מִמ"ש בְּשׁו"ת מְהֵרָם הַנּוּ' ס'י שֶׁפ"ד עַל שְׁמַעוֹן שְׁטַעֲנָן עַל רֵאוּבֵן הַפִּיתָנִי וְרֵאוּבֵן מְשִׁיב
לְהַד"מ דְּפִטוּר בְּלֹא שְׁבוּעָה כִּי אֵין אָנוּ מוֹצְאִים שׁוּם שְׁבוּעָה אֱלָא הִיכָּא דְּאִיכָּא דְּרָרָא
דְּמִמוֹנָא וְכוּ' וְעוֹד רֵאָיָה כִּי אֵין מְטִילִין שְׁבוּעָה כִּי אִם בְּמִקּוּם שְׁאָה הִי מוֹדָה ה' חֲיִיב
רְמִינּוּ שְׁבוּעָה עֲלָה כִּי הִיכִי דְּלוּדִי אֲבָל בְּנִדּוֹן זֶה אִפִּי הִינָּה מוֹדָה שְׁהַפָּה חֲבִירוֹ מַה הִי
חֲיִיב וְכוּ' ע"ש הָרִי שְׁפַתְתִּי דְּאֵין אָנוּ מוֹצְאִים שׁוּם שְׁבוּעָה אֱלָא הִיכָּא דְּאִיכָּא דְּרָרָא
דְּמִמוֹנָא וְכוּ' כִּי הַמְּרָדְכִי פ' הַחֹבֵל ס'י פ"א וְנ"ל עַל דְּבַר הַקְּנִטוּרִים שְׁפִין לֵאמֹר לְרֵאוּבֵן
אֵלוֹ הִיוּ עֲדִיָּה וְכוּ' הִי לְקַהֵל לְקוֹנְסוֹ וְכוּ' וְעַכְשָׁיו שְׁאֵין עֲדוּת וְהוּא אוֹמֵר לְהַד"ם דִּי לָה
בְּכָף וְשְׁבוּעָה לֹא נִתְקַנָּה בְּדִינֵי קְנִסוֹת כְּאֵלָה אֱלָא עַל תְּבִיעַת מְמוֹן בֵּין לְלִישְׁנָה קָמָא בֵּין
לְלִישְׁנָא בְּתָרָא וְכוּ' עַל חִירוֹף שׁוֹכְנֵי עֶפְרָא וְכוּ' אֲבָל עַכְשָׁיו שְׁכּוֹפְרַת פְּטוּרָה אָף בְּלֹא
שְׁבוּעָה כְּדְּפְרִישִׁית עַכ"ל וּמ"ש בְּדִינֵי קְנִסוֹת כְּאֵלָה אֲפָשָׁר דְּכּוֹנְתוּ כְּאֵלָה דְּאֵינּוּ בְּרוּר
תְּבִיעַת מְמוֹן דְּאֲפָשָׁר הַקְּהֵל יִלְקוּהוּ וַיִּפְטֹר א"נ דְּהַקְּנִס הוּא לְצַבּוּר לֹא לְהַמְתַּבְּיִישׁ כַּמ"ש
הוּא עֲצָמוּ בְּתִשׁוּ' ס'י שֶׁפ"ד בְּסוּפָה (וַיִּמְיֵהוּ הַתְּשׁוּבָה הַהִיא נִרְאֶה קִצֵּת שְׁאֵינָה מְהֵרָם
ע"ש) א"נ קְנִסוֹת כְּאֵלָה לְאִפּוּקֵי קְנִסוֹת הַמְּפָרְשִׁים בְּש"ס וּבֵא"י וְעֵינּוּ בְּשׁו"ת הָרִיב"ש
ס'י שֶׁמ"ד.

וּבְשׁו"ת מְהֵרָם קוּלוֹן סוּף שׁוֹרֵשׁ קַפ"ז. וְעֵינּוּ מַה שְׁפָסַק מְרֵן בִּש"ע ח"מ ס'י צ"ג דִּין ט'
וּס'י צ"ד דִּין א'.

וְעֵינּוּ מַה שְׁפַתְתִּי הַרְדָּב"ז בְּתִשׁוּ' הַנְּדַפְּסוֹת ס'י שֶׁפ"ו וַיֵּשׁ לְחַלֵּק וְעַמ"ש בְּשׁו"ת מְהֵרָם
ר"פ ס'י שֶׁל"ח. וּבְסוּף דְּבַרֵּי תִשׁוּ' הַרְדָּב"ז צָרִיךְ יָשׁוּב קִצֵּת וְעַמ"ש הָרָא"ש כָּלֵל י' ס'י
ב'.

וְדוּק כִּי קִצְרִיתִי. סִימָן ט בְּדִין אֲשֶׁת כְּהֵן שְׁנֶאֱנָסָה אִם חוֹלְצָת.

קִינ"א דְּשׁוּמְשׁוּמְנֵי הִיא מוֹצְאָת. נְסַתְּפַק הָרַב הַנְּמוּקֵי בְּאֲשֶׁת כְּהֵן שְׁנֶאֱנָסָה אִם חוֹלְצָת
וְתִמְהוּ עֲלֵיו הָרַב בֵּית חֲדָשׁ וְהַר' בֵּית שְׁמוּאֵל ס'י קע"ג ס"ק י' דְּהֵאָמְרִינּוּ בִּיבְמוֹת אֲשֶׁת

כהן שְׁנֵאֲנֶסָה בְּעֵלְהָ לֹקֵה עֲלֶיהָ מִשׁוּם טֹמְאָ' וּא"כ הָרִי בְּאֵשׁת כֹּהֵן שְׁנֵאֲנֶסָה טֹמְאָה פְּתִיב בָּהּ.

וְאֶפְשָׁר דְּטַעְמוֹ שֶׁל הָרֵב הַנְּמָקִי מִשׁוּם מֵאֵי דְאֶמְרִינֵן פ"ק דְּסוּטָה דָּף ז' ע"א אֲמַאי דְאָמַר רַבָּא דְטַעַמ' דְאֵינָה מְתִיבָמַת מִק"ו דָּאם נְאֻסְרָה בְּמִנְתָּר לָהּ בְּאִסּוּר לָהּ לֹא כָּל שְׁפֵן וּפְרִיף אֵלָא מַעֲתָה אֵשׁת כֹּהֵן שְׁנֵאֲנֶסָה נְמַת וַיֵּשׁ לוֹ אַח חָלָל לֹא תִתְיַבֵּם וּפְרִיק אֹנָס בְּיִשְׂרָאֵל מִשְׂרָא שְׂרִי וְגַבִּי דֵהֵאִי מִיָּהָ לִיפָּא אִיסוּרָא.

וּמָהָא שְׁמַעֲיָנָן דְאָף דְאֶמְרִי' פ' הָבָא עַל יְבָמָתוֹ אֵשׁת כֹּהֵן שְׁנֵאֲנֶסָה בְּעֵלְהָ לֹקֵה מִשׁוּם טֹמְאָה מ"מ פִּינֵן דְלִישְׂרָאֵל שְׂרִיא קִילָא הָאִי טֹמְאָה וְלֹא אֶמְרִינֵן מִיָּהָ טֹמְאָה פְּתִיב בָּהּ כְּעֶרְיוֹת וְשְׂרִיא לְהִתְיַבֵּם לְאַח חָלָל.

וְהִשְׁתָּא עֵלְהָ וְנִסְתַּפַּק הָרֵב הַנְּמָקִי אִם אֶחָיו אֵינֵן חָלָל מִי נִימָא דְכִינֵן דְאֶשְׁכַּחַן דְמְתִיבָמַת לְאַח חָלָל אֶמְרִינֵן פִּינֵן דְלִישְׂרָאֵל שְׂרִיא לֹא אֶמְרִינֵן טֹמְאָה פְּתִיב בָּהּ כְּעֶרְוֹת דְהֵתֵם עֶרְיוֹת שְׁוֵו בְּכָל וְהָאִי קִילָא וְחוֹלְצָת אִם אֶחָיו אֵינֵן חָלָל.

אוּ דְלָמָּא כִּי אֶמְרִינֵן דְמְתִיבָמַת דְּוִקָא לְאַחֵיו חָלָל דְלִדִּידִיָּה שְׁוִיא אֲמָנָם בְּאַחֵיו כֹּהֵן נִימָא דְכִינֵן דֵּהוּא כֹּהֵן נְמִי טֹמְאָה פְּתִיב בָּהּ כְּעֶרְיוֹת לְגַבִּי כֹּהֵנִים מִיָּהָ הוּא וְאַחֵיו. וּבְצַפְיִיתָנוּ צַפִּינוּ לְהָרֵב מִשְׁנָה לְמִלְךָ פ"ז דִּיבּוּם דִּין י"ט הִבִּיא דְבָרֵי הָרֵב הַנְּמָקִי וְתַמָּה עֲלִיו מְסוּגִ' סוּטָה הַנ"ל דְמוּכַח מִינָהּ דְגַבִּי אֵשׁת כֹּהֵן שְׁנֵאֲנֶסָה לֹא שְׁיִיף טֹמְאָה פְּתִיב בָּהּ כְּעֶרְיוֹת.

וּמ"מ תַּמָּה בְּעֵינֵקֶר הַדִּין דְאֵשׁת כֹּהֵן טֹמְאָה דִּידָהּ הֵי בְּאֹנָס וְאַיִתִּי בִידִיָּה סוּגִיּוֹת פ' הָבָא עַל יְבָמָתוֹ דְלֹקֵה מִשׁוּם טֹמְאָה עֵינֵן בְּדָבָרֵי קִדְשׁוֹ בְּאֹנָרָה. וְלִדְעֵתִי הַקְּצָרָה נִרְאָה דְאֶפְשָׁר לִישָׁב הַפֶּל כְּאֶשְׁר דְּבָרָנוּ.

וְרֵאִיתִי בִּס' בְּנֵי דָוִד פִּי"ח דְאִסּוּרֵי בִיאָה דְמִיִּיתִי דְבָרֵי הָרֵב הַנְּמָקִי הַנּוֹ' וְתַמָּה דְבָרֵי בְּהִדְיָא אֶמְרוּ בְּסוּטָה דְאֵינָה מְתִיבָמַת וּבִיבְמוֹת נְמִי הוּבָאָה סוּגִיא זֹו עכ"ד. וְעַם הָאָדוֹן הַסְּלִיחָה דְבְּסוּטָה אֶמְרוּ דְמְתִיבָמַת אֵשׁת כֹּהֵן שְׁנֵאֲנֶסָה לְחָלָל.

וּפְשִׁיטָא דָּאם אֶחָיו כְּשֶׁר אֵינָה מְתִיבָמַת: אִף סַפֵּק הָרֵב הַנְּמָקִי אִם חוֹלְצָת מִיָּהָ. וּמ"ש דְּבִיבְמוֹת הוּבָאָה סוּגִיא זֹו לִיתָא וְאֶדְרָבָא מְסוּגִיָּת יְבָמוֹת תַּמָּה הָרֵב מִש"ל בְּדִין פ"ק דְּסוּטָה כְּמִדְּוָבָר.

וּמְהֵרָש"ל בְּיָם שֶׁל שְׁלֹמֹה פ"ק דִּיבְמוֹת סִ' ו' הִבִּיא סוּגִיָּת סוּטָה לְדִינָא ע"ש וַיֵּשׁ לְהֵרָגִישׁ דְּלֹא הִזְכִּיר סְפִיקוֹ שֶׁל הָרֵב הַנְּמָקִי ע"ש וְדוּק בְּדָבָרֵינוּ: וְרֵאִיתִי לְמוֹר"ם בְּהִגָּהָה שֶׁם סִ' קע"ג שְׁכַתֵּב מִי שְׁיֵשׁ לוֹ אִשָּׁה שְׁהִמִּירָה אע"ג דְּנֻדָּאִי זִנְיָתָה צָרְתָּה צָרִיכָה חֲלִיצָה וְכֵן כ' הָרֵב תְּרוּמַת הַדָּשָׁן סִ' רי"ט.

וּפּוּק חֲזִי כְּפָה טָרַח הָרֵב בְּזָה עֵינֵן שֶׁם בְּאֹנָרָה. וְקָשָׁה דְהִדְבָּר מְפֹרָשׁ בְּמִרְדְּכֵי רִישׁ פ"ק דִּיבְמוֹת בְּנִדּוֹן זֶה מִמָּשׁ דְּהַחֲמִיר דְמִתְחַלְוִץ.

וְהָרֵב תה"ד דְמְהִדָּר לְאַתּוּנֵי דְבָרֵי הַמְּרָדְכֵי בְּשֶׁם ר"א הַגְּדוֹל הו"ל לְאַתּוּנֵי הַנִּי מְקִלֵי דְמִרְדְּכֵי שֶׁהֵם נְדוּנֵו מִמָּשׁ: וְכִבָּר רֵאִיתִי לְמָרוֹן ז"ל בְּבֵית יוֹסֵף הוֹשִׁיטָה לְזוֹ בְּקִנְיָה שְׁכַתֵּב עֵינֵן בַּתה"ד וּבְמִרְדְּכֵי רִישׁ יְבָמוֹת.

ונחזיתיה להקדב"ז בתשובותיו דפוס ויניציא סי' קע"ה דנשאל בזה ופשיט דפטורה. והזכיר תשו' הרב תרומת הדשן וכתב דאפי' מהר"ם דמספקא ליה בצרת סוטה להצריכה חליצה בגדון זה מודה דאיכא תרי ספיקי ע"ש וגם מהרב ז"ל נראה דנעלמו דברי המרדכי דהחמיר בגדון זה להצריכה חליצה דהוא פתב דאפי' מהר"ם מודה שלא פדברי הרב תה"ד.

והרי המרדכי פהרב תה"ד להחמיר. ואי רב גובריה פליג על המרדכי לפחו' הו"ל להזכירו ולחלוק עליו ודוק (מימי חורפי): סימן י באמירת פ' והוא רחום בשבת בפסוקי דזמרה.

ערער אחד עד עקר"ה: שאלה מקרוב בא אחד חכם וערער על מה שאנו אומרים פ' והוא רחום בתוך פסוקי דזמרה בשבת קדש ואמר שע"פ הקבלה אין לאומרו יורנו אם צריך לבטל מנהגנו ויודיענו מנהג ארץ ישראל בזה ושכמ"ה: תשובה המערער הזה לא חש לקמחיה ובדור יתום זה בפותח טפח בספר פבר מחזיק עצמו למורה הוראות.

ואם יקרא קריאה חלושה בספר הזוהר מחזיק עצמו למקובל. וכל פי הני מילי נוחם סתם לראות זה דור דור שו"א כל אחד מתנשא ומחזיק עצמו אלפים בת יכיל.

מה אענה ומה אומר. ואפשר כי זה שערער עיניו יחזו בס' הזהר הקדוש שהוא מזהיר לבל יאמרו והוא רחום בשבת ולא היה לו בינה להבחין בין יום ובין לילה כי דברי ס' הזהר בכמה דוכתי קאי בערבית שלא יאמרו והוא רחום כמו ערבית דחול וזה פשוט.

ואני בעניי פבר פתבתי בזה בקונטרס מחזיק ברכה א"ח סי' רס"ז. ושם פתבתי דהרב יעב"ץ פתב בזה בתשובותיו שאלת יעב"ץ ח"ב סימן ק"ד והסכים שלא לאומרו ואני הצעיר השבתי על דבריו כאשר ענייה תחזינה.

ושם פתבתי דבעה"ק ריושלם ועה"ק חברון ת"ו נהגו לאומרו וכן הנהיג לאומרו הרב הגדול מהר"י חגי"ז ז"ל בק"ק תלמוד עורה שבעה"ק ריושלם ת"ו לפי שהרב מהר"י בנימין ז"ל ביטלו כמ"ש בשו"ת הלכות קטנות ח"ב סי' עק"ב ע"ש באור.

והן עתה מקרוב בא לידי ס' שלמי צבור להרב המפורסם עיר וקדיש מה"רי אלגאזי זל"ה. והרב המגיה האח נפשנו כמהר"ר אברהם חיינו נר"ו הביא משם רבינו האר"י זלה"ה שכתב בס' הפנוות שיש לומר והוא רחום בשבת בפסוקי דזמרה.

ואגב ארחה עורר את חני"תו והש"ג ישי"ג עלי אגני הצעיר שלא זכרתי מדברי רבינו הא"רי ז"ל וכתבתי כי במדרש רבה שבעה"ק הנוהגים כמנהגי הרב האר"י ז"ל אומרים אותו. והיטב חרה לו דהי' לי להביא דברי ס' הפנוות עכ"ד וכיוצא בזה אמר מר מה מציא' היא זו אלו מציאו' שלו' כ"ע זכו כמה זמני וכהיה דכתב כמ"ש בשו"ת ברכה סו' י"א מפסקי רבינו ישעיה דכבר פתוב בשה"ג ועוד דשם פתב בגודל ונכנס עצמו בכמה דוחקים.

וראיתי אגני את כל הטלא"ה והמענין הישר יבחין אם טוב לומר כמ"ש אגני הצעיר דאין מופת גמור בש"ס דהוא גודלין ורנוח' דברי רבינו ישעיה והאר"י ז"ל ולהגיה בשה"ב

אם לומר כסברות שכתב הוא נר"ו וכל מן דין הנה תמיהא קיימת אם הייתי בביתי ובחומותי מןקף חומה מפל ספרי הקדש.

אף גר אנכי בארץ וכמה ספרים עיקריים אין בידי ואם חיי"ם שא"ל ספרא וספרי מקנים מצות השבה. וכמה זמני הודעתי בפתיחת ברפי יוסף וכן בשאר דוכתי ידיעה בתחילה תשמור את חסר"י פי אין אתי כל ספרי בי רב ובפרט בשיורי ברכה דאגב אורחאי טרחתי ללקט אורו"ת מנתיקי הסלעים חדא פרעא אארעא אגב דוחקא נכנס ויוצא ומי יאמר מצא או מוצא נדי בזה.

אדכי ונהכי זכינו לשיח"תו של הרב חמיד לבא הנז' משם רבינו האר"י ז"ל דיש לאומר בשרת ואם הרב מהר"י בנימין ז"ל ידע דברי רבינו האר"י זצ"ל ודאי שם מדיעתו. וממילא רוחא פי לא תאבה ולא תשמע להמערער הלז לבטל המנהג פי לא מחכמה ישלח דברו כמבואר מתוך מה שכתבתי במחזיק ברכה.

ומה גם פי הדבר יצא מפי רבינו האר"י זצ"ל ותו לא מדי: (ב) ואשר שאלת על ספירת העומר בליל שני של פסח שיש מקובלים שעושין הסדר וקורין ההגדה ואחר גמר הסדר ושתית ד' כוסות סופרים העומר.

ושמעת פי יש מי שחלק על זה בחזקת היד ורצית לדעת מה עמדי בזה: תשובה החולק על זה הוא הרב מהר"ר יעבץ ז"ל בס' מר וקציעה והאריך בזה לבזויי ולא לטויי למי שנוהג זה ע"ש בדבריו באורך.

וגם בזה אני הצעיר השבתי על עיקר דבריו בספרי הקטן מחזיק ברכה. ושם כתבתי דמנהג זה יצא מפי קדוש הרמ"ע מפאנו ז"ל.

ויש טעם בדבר על דרך האמת עיין בלשוני לשון הדיוט שם במחזיק ברכה. ועתה זכני ה' שבא לידי סדור עיר וקדיש הרב השלם מהר"ם זכות ז"ל מפתיבת ידו הקדושה וראיתי לו ז"ל שכתב בפה מלא להזהיר לאשר הריחו בסוד ה' שבח"ל ביו"ט ב' של פסח יעשו כל הסדר עד גמיר' ואח"כ יספרו העומר וכתב פן משם הרב המקובל המפורסם בעל מצת שמורים ז"ל.

והנה רואה תלת סמכי קשנט הרמ"ע והרמ"ז והרב הנשי"א לימדונו להועיל לספירת תפארה בתר דפסיק סדר"א. ואולם שמעתי מרב מקובל שערער על זה שהרי כתב רבינו האר"י זצ"ל שגשגארי האורות כל היום וא"כ מה מרויחים לספור העומר אחר הסדר.

ואם יאמרו דביום טוב שני רשימו וספירת העומר בעצמות וא"כ מה לי קודם הסדר או אח"כ אלו דבריו ז"ל. והנה סוד יום טוב שני כתב הרמ"ז דסודו בחיצוניות אל הפנימיות המתפשט בעולמות והיינו יום טוב שני של גליות שקהאור גולה ומתפשט לח"ל לבין שבעים שרים וכמ"ש בזה יפה מאד הרב מהר"ם קורדובורו ז"ל גם בס' חסד לאברהם עכ"ל הרמ"ז בכ"י.

ועמ"ש מר זקנינו הר' הקסיד ז"ל בס' חסד לאברהם עין הארץ נהר ח' ע"ש. וא"כ מי יגיד זאת אם הארת אורות הסדר אור י"ט שני בשאר כל יום טוב שני פראשון.

ומאחר שרבינו האר"י זצ"ל לא גלה סודו של יום טוב ב' של פסח. יותר נראה להקדים הסדר לעומר דעכ"פ לא יהיה סתירה מצד דיבורנו ומעשנו אע"ג דהסדר שייך לאורות ח"ל והעומד לאור עליון העיקרי.

מ"מ נראה פחוכא ואטלולא למי שיודע בסוד ה' לומר ספירת העומר ואח"כ לקדש. ובפרט לדידן דנהגינן לומר ההלל בבית הפנסת אר"ש מגדלת גדולי גדולין איך יכון עם ספירת העומר ליום קטנות.

בשגם תאמר דכל דבר קנה מקומו אינו דומה יפה: שוב ראיתי באגרות הרמ"ו הנדפסות מקרוב סי' כ"ב דף י"ח ע"א פדכתייבנא בעניויתין דאחר קריאת האגדה בליל ב' מתעלמים האורות וכו' ע"ש הרי דסבר די"ט שני אינו פראשון ותשקוט האר"ש.

ואחר זמן אמרו לי משם הרב המקובל המופלא מהר"ש שרעבי זלה"ה שהיא אומר שבח"ל ליל יום טוב שני יספור אחר ערבית קודם הסדר ויעש לו מטעמים על דרך האמת. ואני עני במקומי אני עומד שיש לנהוג כהרמ"ע והרמ"ז והרב הנשי"א ז"ל: (ג) כיוצא בדבר בענין מה שנהגו בתקיעות ר"ה לתקוע בהנהף הסמה וכתבתי אני הצעיר בס' הקטן מחזיק ברכה ובקונטרס מורה באצבע לבטל מנהג זה כי לא יפוגו התקיעות קודם תפלה בין על דרך האמת בין על פי הדין.

ונה שנים רבות שהרב המופלא גדול הדור מהר"ר יצחק בכר דוד ז"ל בעל דברי אמת על פי הדין ביטלם והמקובלים בדורו על פי הקבלה ביטלו. אמנם הרב הפולל הישיש ונשוא פנים כמהר"ר אליה הלוי ז"ל רב בק"ק אליסאנדריא די לה פאליא פתב אלי באנרף על זה ותנא מסכת עדיות ומזגני' יתבונן שפך נהגו הרב המקובל מהר"ר בנימין הפהן ורבו הרמ"ז זכרם לברכה.

ועד אחרן מצא בכתבי הרמ"ז ז"ל שיש מקום לתקיעות אלו עפ"י הסוד שהם הכנה לתקיעות העיקריות והרבה דברים באריכות גדול. ואני בעניי איני חש לסודות שלא גילגלרבינו האר"י ז"ל עצמו.

וגם כי הרמ"ז ז"ל גדול כבודו עטרה בראש כל אדם מ"מ אני בער ולא אדע כי מה שלא גילה האר"י רבינו הגדול ז"ל אשר למד עם אליהו זכור לטוב באלו אמרו שלא לסמוך ושב ואל תעשה עדיף.

ולכן אני אומר שיש לבטל תקיעות דקודם תפלה הנז'. וגם המקובל המופלא מהר"ש שרעבי ז"ל שמעתי מפיו פה קדוש שיש לבטל' ועשה מעשה וביטלה במדרש רב"ה הנהגים על פי האר"י ז"ל.

ותו לא מידי: סימן יא בדין אמירת הלל. בנס שנעשה לציבור אי"שור פולל.

שאלה עיר אחד שנעשה לישראל נס אחד שניצולו מצרתם ותקנו שיתענו עשרה חידים ובלילה יאמרו כל הקהל הלל גמור אחר י"ח וכן ביום אחר חזרת עמידה ונשאלתי מגדולי הק"ק אי שפיר למעבד הכי ושכמ"ה: תשובה לענין שאלה דשאלנא גזמכון אני איני פדאי ששלחתם לי.

אָמַנְם לְקַיִם שְׁפִיר גְזֵרְתָם זֹאת אָשִׁיב הַנָּה בְּאִמִּירַת הַהֲלָל בְּלִילָה לְכַאוֹרָה הִי נִרְאָה דָּלָא נִכּוֹן לִזְמַר אוֹתָן הַמְתַּעֲנִים שֶׁהֵם שְׁלוּחֵי הַק"ק הֲלָל בְּתַעֲנִיּוֹת דָּף כ"ו דָּאִין אוֹמְרִים הֲלָל אֱלֹא בְּנִפְשׁ שְׁבַעָה וּבְכָרֶס מְלֵאָה וְכֵן פְּסַק הַרְמַב"ם פ"א דְּתַעֲנִיּוֹת דִּין י"ו צְבוּר שְׁהִיו מְתַעֲנִין עַל הַגְּשָׁמִים וְיִרְדּוּ לָהֶם גְּשָׁמִים אִם קוֹדֵם תְּצוֹת יִרְדּוּ לֹא יִשְׁלִימוּ אֱלֹא אוֹכְלִין וְשׁוֹתִין וּמְתַפְּנִינִין וְקוֹרִין הֲלָל הַגְּדוֹל שְׁאִין אוֹמְרִים הֲלָל הַגְּדוֹל אֱלֹא בְּנִפְשׁ שְׁבַעָה וְכָרֶס מְנַאָּה.

וְאִם אַחַר תְּצוֹת הוֹאִיל וְעָבַר רוֹב הַיּוֹם בְּקִדְוָשָׁה יִשְׁלִימוּ תַעֲנִיתָן עכ"ל. וּמִדְּבַרֵי הַרְמַב"ם הֲלָלוּ הוֹכְחָתִי דְּכִשְׁיִרְדּוּ גְשָׁמִים אַחַר תְּצוֹת יִשְׁלִימוּ תַעֲנִית וְלֹא יֹאמְרוּ הֲלָל וְכֵן מוֹכַח מִדְּבַרֵי הַרְבַּ הַמַּגִּיד כְּאֲשֶׁר יִשְׁפֹּט הַמַּעֲיִין בְּצִדְקָה וְדָלָא כַּמ"ש הַרְבַּ פְּרִי הָאֶרֶץ ח"ב ס' ה' דִּירְדּוּ גְשָׁמִים אַחַר תְּצוֹת וְהִשְׁלִימוּ יֹאמְרוּ הֲלָל.

וְהִרְאִיּוֹת שְׁהָרַב הַנּוֹזֵק יְבִיא בְּפִרְיוֹ אַתְרַּהּ הַמְּחִילָה אֵינָם רְאִיּוֹת כְּאֲשֶׁר מִמַּעֲיִינֵי הַיְשׁוּעָה יִשָּׁר יִחְזוּ פְּנִימוֹ. וְכ"כ הָרִיטְב"א בְּחִידוּשָׁיו וְכֵן פָּתַח הַרְבַּ אֵלֵיהוּ רַבָּא בְּפִירוּשׁוֹ.

וְכַמוֹ שֶׁפָּתַחְתִּי בְּסִפְרֵי הַקְּטָן בְּרַכִּי יוֹסֵף ס' תַּקַּע"ה ע"ש. וּמֵאַחַר שֶׁכֵּן הִנֵּי עֲשָׂרָה שָׁהֵם בְּתַעֲנִיּוֹת וְהֵם שְׁלוּחֵי הַק"ק וְהִתְעַנּוּ וְלָמְדוּ כָּל הַיּוֹם לְזַכּוֹת הַק"ק אִיף יֹאמְרוּ הֲלָל רַעֲבִים גַּם צְמֵאִים.

וְאִם נִפְשָׁךְ לִזְמַר דְּכָל הַקְּהָל יֹאמְרוּ הֲלָל וְהִנֵּי עֲשָׂרָה לֹא יִתְנַצְּבוּ הוֹלְלֵי"ם. זֹו אֵינָה תוֹרָה שְׁלֵהֲהִיוֹתָם שְׁלוּחֵי הַק"ק לְכַפֵּר בְּעַרְם יְסוּבוּ אַחֲזוֹר שְׁלֵא לְשִׁמּוֹחַ בְּשִׁמְחַת הַצְּבוּר.

אָמַנְם הָא בְּוִרְכָּא הִיא דַּמ"ש אֵין אוֹמְרִים הֲלָל אֱלֹא בְּנִפְשׁ שְׁבַעָה וְכָרֶס מְלֵאָה הוּא דְּוִקָּא עַל הֲלָל הַגְּדוֹל הוֹדוּ לֵה' כִּי טוֹב וְכו' דְּזֵהוּ הֲלָל הַגְּדוֹל כַּמ"ש סוּף פְּסָחִים וְכֵן דְּקִדְקָה הַרְמַב"ם בְּלִשׁוֹנוֹ וְכַתֵּב שְׁאִין אוֹמְרִים הֲלָל הַגְּדוֹל אֱלֹא בְּנִפְשׁ שְׁבַעָה אֲלֵמָא דְּוִקָּא הֲלָל הַגְּדוֹל וּמ"ש בְּש"ס שְׁאִין אוֹמְרִים הֲלָל עַל הֲלָל הַגְּדוֹל שְׁאֲמָרוּ בְּמִשְׁנֵה קָאִי.

וְכֵן פִּירֵשׁ"י אֱלֹא בְּנִפְשׁ שְׁבַעָה מִתּוֹךְ שֶׁכְּתוּב בּוֹ נֹתֵן לָחֶם לְכָל בְּשָׂר נָאָה לְהֵאמֹר עַל הַשְּׁוֹבַע. וְא"כ בְּהֲלָל דְּעֵלְמָא לֹא בְּעִינָן נִפְשׁ שְׁבַעָה וְכָרֶס מְלֵאָה.

אָמַנְם נִרְאָה דָּאִין לְתַמְנָן לִזְמַר הֲלָל בְּלִילָה בְּצְבוּר דְּכִינּוּן דְּלֵא תַקוּן רַבָּנָן לִזְמַר בְּיָמֵים שְׁגוּמְרִים הַהֲלָל שְׁהוּא מְצוּה מִדְּבַרֵי סוֹפְרִים כַּמ"ש הַרְמַב"ם פ"ג דֵּה' מְגִילָה. וְמָה שְׁדַקְדָּקָתִי בְּקוֹנְטְרַס יַעִיר אֲזֵן דָּף ע"א ע"ב מ"מ"ש בְּתַעֲנִיּוֹת דָּף כ"ח הֲלֵלָא דְּבַרֵי שְׁרַח יִרְחָא לָאו דְּאוֹרִיִּיתָא וְהִזְכִּירָה הַרְמַב"ן בְּס' הַמְּצוֹת שְׁרַח א' ע"ש.

אַח"כ רְאִיתִי שְׁהָרַב לָחֶם מְשֻׁנָּה שְׁם נִרְגַּשׁ מְזֵה וְנִדְחַק ע"ש וּבִין לְדַעַת הַרְמַב"ן וּבִין לְדַעַת הַרְמַב"ם עֵינֵקֶר מְצַנֵּת הֲלָל הוּא בְּיָמֵים שְׁגוּמְרִים הַהֲלָל בִּי"ט וְחֲנֻכָּה וְלֹא תַקוּן לִזְמַר הֲלָל בְּלִילָה א"כ אִפּוּא לֹא נִכּוֹן לְצְבוּר זֵה שְׁנַעֲשֵׂה לָהֶם גַּס לִזְמַר הַהֲלָל בְּלִילָה.

וְאַל תִּשְׁבַּחְנִי מִמְּנֵהֶנּוּ שְׁאוֹמְרִים הֲלָל בְּלִיל פְּסַח אַחַר עֲרַבִית וְהוּא ע"פ מִסְכַּת סוֹפְרִים. דְּהֵתָם יֵשׁ סוּד גְּדוֹל עַל דְּרָף הָאֲמַת וְהוּא מְוִכָּרַח לִזְמַר הֲלָל הַגְּדוֹל בְּעַת הַהִיא פִּידוּעַ לְאֲשֶׁר הִרְיָחוּ בְּסוּד ה' וּמְגוּיִית הָאֶר"י רְדָה דְּבָשׁ וְאֵין רֵאִי מְמָה שְׁלֵא הַזְּכִירוּהוּ פ"ק דְּעַרְכִין דָּף י' וְכַמ"ש הַרְמַב"ן בְּס' הַלְקוּטוֹת דָּף י"ד ע"ד ע"מ"ש בְּבַרְכֵי יוֹסֵף ס' תפ"ז אֲבָל בְּלִילֵי י"ט אַחֲרֵים וְלִילֵי חֲנֻכָּה לֹא תַקוּן לִזְמַר הֲלָל בְּלִילוֹת.

וא"כ מהיכא תיתי בגס קהל פרטי שיאמרו הלל בלילה מאי דלא תקנו בי"ט דכל ישראל. ובכלהו מילי צריכים אנו לעשות כמעשה הראשונים וכהיא דאמרינו בברכות דף ט' ע"ב האי יהיו לרצון אמרי פי משמע לבסוף ומשמע מעיקרא מ"ט תקנוהו רבנן אחר י"ח אמר רב יהודה בריה דר"ש בן פזי הואיל ולא אמרו דוד אלא אחר י"ח פרשיות וכו' וכיוצא בזה אמרו שם דף כ"ט ע"א הני כ"ד דתעניתא פנגד מי א"ר חלבון פנגד כ"ד רננות שאמר שלמה בשעה שהכניס ארון לבית קדש הקדשים אי הכי כל יומא נמי נמרינהו אימת אמרינהו שלמה ביומא דרחמי אנו נמי ביומא דרחמי אמרינו להו.

ומעין דוגמא איכא טובא שהיו מדקדקים ומשתדלים לעשות על דרך שעשו הראשונים. ועל אחת כמה אנו יד עניי דאיבעי' לו למעבד פדתקו רבנן וכי היכי דאשפחו דבגימ' טובים וחנופה שקורין ההלל לא תקו למימריה בלילות גם אנו אין לנו לאומרו בלילה וזהו בכללות טעם מספיק שלא לאומרו בלילה ואין ראיה ממ"ש הריטב"א בחי' תעניות סוף דף י"ב על הלל הגדול ע"ש ודוק.

איכו השתא נייחזי אנו על אמירת ההלל ביום משום גס הנעשה לקהל עדת ישראל אשר בעיר אחת אי שפיר דמי. ואני אענה כי הנה אמרינו בפסחים דף קי"ו ע' א הלל זה מי אמרו גביאים שביניהם תקנו להם לישראל שיהיו אומרים אותו על כל פרק ופרק ועל כל צרה וצרה שלא תבא עליהם ולכשנגאלים אומרים אותו על גאולתו, וכפ"ז הנה נראה דשפיר נאה לתמן לומר הלל כשנעשה גס לקהל ישראל בעירם וגביאים הראשונים כן תקנו.

אמנם לבי מהסס טובא שלא ראיתי להרי"ף והרמב"ם והרא"ש שפיתו זה שיש לומר הלל כשהצבור נושעים מצרתם ואם הדברים כפשטן הי' להם ללמדנו דין זה. ועלה על לבי לומר דאפשר דסברי הרי"ף והרמב"ם והרא"ש דתקנת גביאים היתה כשנעשה הגס לכל ישראל דוקא.

אבל עתה כי הן בעון עם ישראל מפונד ומפונד ואיתרחיש ניסא לקהל ישראל אשר בעיר אחת בזה לא תקנו גביאים לומר הלל ומשו"ה השמיטוהו. והכי דייקי דברי רש"י שפירש שם וז"ל ועל כל צרה שלא תבא עליהם לישא מעליא הוא דנקט כלומר שאם חס ושלום תבא צרה עליהם וינשעו ממנה אומרים אותו על גאולתו כגון חנופה עכ"ל.

מוכח מדברי רש"י ז"ל דהתקנה לא היתה אלא על תשוע' כל ישראל מן צרתו ומש"ה פתב כגון חנופה דאי סבר רש"י דכל צבור שבכל עיר כשנושעים מצרתו יאמרו הלל וזו היא תקנת הגביאים לא הול"ל כגון חנופה דלמאי פתביה והלא הדברים פשוטים דאם ח"ו באה צרה ונושעים יאמרו הלל ומה חסר לנו להבין דקאמר כגון חנופה ואמאי לא חש שגבין דוקא תשועת כל ישראל כגון חנופה.

נהגם שיש לצדד איזה צד. נראה ברור דדעת רש"י דלא תקו אלא כגון חנופה דהנה תשועת כל ישראל וזו דעת הרי"ף והרמב"ם והרא"ש שלא הביאוהו.

ובהכי אתנח לן דכמה צרות היו לשונאי ישראל עיר או מדינה ונעשה להם גס ויש שקבלו י"ט בו ביום ויש שעשו מגילה ולא שמענו שקבעו לומר הלל. אמנם ראיתי להרב המאירי ז"ל בחיבורו כ"י סוף פסחים שכתבו ז"ל כל יחיד שאירעוהו צרה רשאי לקבוע

עצמו לומר הלל באותו יום אלא שאינו מברך וכן הדין בכל צבור פה הי' יסוד נביאים על כל צרה פשגאליים ממנה עכ"ל (כפי אשר כתבתי בזכרונותי) הראת לדעת שדעת הרב ז"ל שהדברים פשוטין דכל צבור בכל מקום על תשועתם יאמרו הלל.

וגם יחיד סבר הרב ז"ל שאם נעשה לו גם וניצול רשאי לקבוע לומר הלל באותו יום. ונראה מדברי הרב שגם צבור לא יברכו על קריאת ההלל שקורין בתשועת נפשם מיד שונא דמוכח דהשנה צבור ליחיד ומדסת' ש"מ דאף לפי דעתו גם צבור לא יברכו.

ושמענו שהרב הכולל ח"ק כמהר"ר יוסף פיינאמיטה ז"ל תיקן בקהל עדתו שיאמרו הלל כשניצולו מצרתם. ונראה דסמך על פשטא דשמעתא דפוסקים.

(כי הרב המאירי הוא בכ"י ולא נמצא שם). אמנם לדעתי הקצרה לא מוכח מהפוסקים ז"ל הכי ולא סברי פהר הרב המאירי ז"ל.

והכי נקיטי רבני ישראל מדורות ראשונים ואחרונים שלא תקנו לקרות ההלל בתשועת ה'. שוב ראיתי בתוס' סנפה סוף דף מ"ד ובסמ"ג ה' חנוכה דמפורש בדבריהם שתקנת הנביאים היתה בתשועת כל ישראל כגון ישראל על שפת הים וכשניצולו מכל מלכי פנעו.

אמנם עיניך תחזינה מ"ש התוס' והסמ"ג במ"ש בתעניות דף כ"ח יחיד לא יתחיל דיש כמה פירושים והאריך הרא"ם והאחרונים הלא בספרתם ואין המקום אתי לעמוד על דבריהם. ומשו"ה לא תקנו רבני הדורות שיאמרו הלל בתשועתם דאיכ' כמה סברות פהיה דתענית והתקנה לא היתה אלא כל ישראל.

והרב מהר"י פיינאמיטה סמך על מ"ד דכל זה הוא בברכה ולכן תיקן לומר הלל בלי ברכה. ובס' התרדים הביא דברי רבינו משה מאור הגולה ז"ל שהיה בצער גדול ביום מאר וכשניצול קיבל תענית בכל שנה ואח"כ ביום אחר שמחה וי"ט ותפלה ומשלות מנות וכל זה לו ונרעו ע"ס כל הדורות ע"ש באנרף דף ס"ז שפך מצא בשטה וכו' ע"ש.

ואני הדל בא לידי שטה זו וראיתי שהם דברי הרמב"ם ז"ל וכמ"ש בשם הגדולים ח"א ומדבריו של הרמב"ם הראת לדעת דלא תיקן לומר הלל אפי' בלי ברכה ובדילוג. וכבר מדברי הרמב"ם הללו אני ההדיוט הכרעתי בסברת הרב מהר"ם אלשקר ז"ל סי' מ"ט דמי שקבל לעשות י"ט ביום הצלתו מצרה קבלה הוי וכו' והרב פר"ח במנהגי איסור חלק עליו ע"ש ומעשה רב של הרמב"ם קרי בחיל כמהר"ם אלשקר ז"ל.

ולכל הדברות ולכל האמירות נראה שלא יאמרו הלל אחר תפלת י"ח כדרך שתקנו בי"ט ור"ח דאע"ג דכתבנו לעיל לזקוק לעשות כמעשה הראשונים. בזה נראה לדעתי הקצרה דצריך לזהר שלא לאמרו במקום שאומרים ההלל בי"ט ור"ח כי נודע כי כל עניני התפלות בנוי ומיוסד על אדני רזי עולם כמו שנראה מספר הזהר הקדוש ומכתבי רבינו האר"י זצ"ל דהכל מתוקן ומסודר בכונות עליונות.

ורז"ל תקנו שיאמרו ההלל אחר תפלת י"ח לסוד נכמס. ואנן הדיוטות אנן ולא ידענו אי אמירת הלל זה מישהו שייך במקום הזה.

ובזה תבין מה שאמרו בברכות סוף דף כ"ח אמר להם ר"ג לתכמים פלום יש אדם שיודע לתמן ברפת המינים עמד שמואל הקטן ותקנה. ולכאורה יפלא על גדולי ישראל ר"ג ותכמים מה חכמה זו לתמן דברות שתיים בלשון הקדש ומה קאמר רבן גמליאל פלום יש אדם וכו' והלא התנוקות שיודעים לשון הקדש יכולים בנקל לתמן אותה אמנם להיות פל אות ואות מהברכות סו"ד שתלו ביחוד וניווג המדות לכן צריף חכם גדול ורוח הקדש שורה עליו לכונן הדברים לפי סודן לינדע פגם המיני' והמשכת האורות לדחות יניקת הסט"א וכיוצא דברי' העומדם ברומו של עולם והיינו דקאמר ר"ג פלום יש אדם וכו' באופן דלדעתי הקצרה אף אם ירצו לומר הלל לא יאמרוהו אחר תפלת י"ח.

ושבח אני את רבני ליוורנו ז"ל יע"א שפאשר איבע להם שנת תק"ב לתפ"ץ צרת הרעש וניצולו. תקנו תענית ביום שהוא בקל שנה ובשבת קדש לומר הלל הגדול כ"ו כל"ח במקום שתקנוהו רז"ל בזמירות בנעימה וניגון יפה.

ולא תקנו לומר הלל וכן ראוי לעשות והנלע"ד פתבתי: סימן יב דברים שהשבתי עליהן בקצרה. לפום ריהטא פני כלפי השואל את מקורו הערה.

ובעת שהיא לפניו ילף דבר הא בדבר"א: מאי דקשיא ליה למר על דברתי מלפי צדק הרב משנה למלך ה' מלנה פ"א דין ה'. והוא דשם הביא תשובת הרב מהרש"ך ח"ג סי' פ"ז.

על אודות האשה שיש לה נכסי מלוג אי בע"ח של הבעל מצי טריף מנ"מ של אשתו וכתב דהא תליא בפלונתא דקנן פירות אם הוא פקנן הגוף וכתב הרב מש"ל דלא שייכא הך פלוגת' הך דהא דקנן פירות לא אתמר אלא לענן בפורים אבל ליקח נכסים בעד חוב הבעל דהבעל גופיה אין לו רשות למוכרו וליגע בהן זו אינה צריכה לפנים ואפי' למ"ד פקנן הגוף אין בו רשות לב"ח לטרוף מנ"מ של אשתו זה"ת.

והקשה מר ממ"ש פ' השואל דף צ"ו שאל מהאשה ונשאל בעלה פלוגתא דר"י ור"ל אי קנן פירות פקנן הגוף דמי ונהרי הך דאי אמרינו קנן פירות פקנן הגוף הו"ל שאלה בבעלים ופטור השואל וחקף אזל קרנא בעיני"ה עכ"ד מר הי"ו: וראש מלין אמר כי קבלתי מרבנן קדושי זקני שער בקושט' שידעו דהני מילי והמה בכתובים בס' משנה למלך ובפרט התמיהות על מהרש"ך זו שלפניו ואחריה רעותיה בנזכתי אחרני אינם מתורת הרב מהר"י רוזאניס ז"ל רק הני מילי היו כתובים בגליון מהרש"ך והן הן הדברים מהרב הגדול מהר"ר אברהם רוזאניס ז"ל הגזן מר דודו וחסיו של הרב גאון עוזינו מהר"י רוזאניס ז"ל ומתוף חזקתו העתיקו הרב מהרי"ר בכתב ידו בגליון.

ועושה רושם הנזכר לו שהם מתורת דודו וחסיו. והמסדר חשב שהם מהרב מהרי"ר וסידרם במשנה למלך.

ובהא לא נפקא לן מידי. ולעיקר הנשית כת"ר לי ההדיוט נראה דאין הגדון דומה לראי' דהתם גזרת הפתוב הוא אם בעליו עמו לא ישלם ואי קנן פירות פקנן הגוף הו"ל בעל הפרה והכי אמר רחמנא לא ישלם.

משא"כ ליטול הבע"ח גוף נכסי מלוג בחובו זו אינה תורה דגוף הנכסים אינם שלו. אף דנקרא בעל דקנן פירות פקנן הגוף וזה פשוט בעיני.

ומאי דסייעיה מר להרב מש"ל ממ"ש התוספות בכתרא דף ו' ע"א ד"ה קסבר וז"ל ויש לתרץ בדוחק גירסת הספרים דהתם סברא הוא שלא יועיל קנן פירות קנן הגוף אלא שלענן לא יצא בשן ועין לאשה אבל לענן שיצא לאיש לא דלא אלים לפקוע קנן פירותיו את קנן גוף האשה שיצא לו לחירות עכ"ל ודבריהם פדברי הרב מש"ל עכ"ד.

ומטיבותיה דמר אמינא דלכאורה מדברי התוס' הללו איכא למיקם עליה דהרב ז"ל דברי התוס' התם מש"נו רבנו בדבוריהו תרי שינויי אחרוני והאי שינויא פתבו שהוה דוחק ולתרי שינויי אחרוני אי קנן פירות כקה"ד אלים הבעל להפקיע גוף האשה.

ומ"מ נראה דאין מקל זה טענה על הרב מש"ל דשאני הנהו דכתיב בעליו וכתיב עבדו ואי קנן פירות כקה"ד הו"ל עבדו ואיהו בעליו. ברם גוף נכסי מלוג לאו נכסיו דידיה הוו שיגבה מהן הבע"ח.

אמנם ההיא דהשואל ק"ק עם ההיא דקמא דשן ועין דארף אי קנן הגוף דמי לדברי התוספות אין מועיל שן ועין שהוציא הבעל להוציא לחירות ולהפקיע קנן האשה לפי דברי התוס' בתירוץ הנז'.

שוב ראיתי בתוס' קמא דף צ' ע"א שכתבו תירוץ הנז' בפשיטות. וראיתי בתשובת מהרש"ך הנז' שכתב דכיון דקי"ל קנן פירות לאו כקה"ד אין הב"ח יכולים לגבות ולא הפירות מההיא דבעל שמכר לפירות לא עשה פלום משום רנוח ביתה ואחר כך כתב וז"ל אח"כ ראיתי בס' הג' של מהריב"ל שכתב בע"הת ואם נתנו ממון לאשה וכו' לא קנה גוף המתנה לעולם אלא אכילת פירות ואין בע"ח זוכה באכילת אותם פירות וכו' ע"ש וקשה אמאי לא כתב דדין זה מפונש בטור ח"מ סי' צ"ז סעיף מ"ו ופסקו מרן בש"ע שם דין כ"ו דאין הב"ח גובה מנ"מ (וצ"ל בכנה"ג והאחרונים): (ב) ואשר כת"ר דיננו חד"ד ותימ"א על' דברי הרדב"ז בתשובות החדשות שגדפסו בוניציא סי' צ"ד שכתב דהטוען פרוזבול הי"ל ואבד אין מטילין בזה אפי' ח"ס דכיון שפותחין לו שמא פרוזבול הי' לה ואבד ש"מ דליכא ח"ס דלא ספינו איסורא לאינשי עש"ב.

וקשיא ליה למר דכפי טעם זה תקשי למ"ד דמשבעין ליה היכי ספינו ליה איסורא ע"כ דברי מעכ"ת. ואני בעניי אומר דטפי הנה לו לכת"ר להקשות דכפי דברי הרדב"ז מאן דסבר דלא משבעין ליה היינו מטעמא דלא שביק התירא וכו' ותפוק ליה מטעם דלא ספינו וכו'.

אמנם לק"מ דבטענת שבועה אי משבעין אי לא שפיר מצינו למימר דמשבעין ליה ולא שייכא טענת הרדב"ז דלא ספינו וכו' דכיון דדינא הוא דנשבע ודאי נותן דעתו לישבע באמת ולא סמיה אפתיחת' דחכימי דפותחין לומר לו שמא פרוזבול הי"ל לה ואבד פי עינו ראה דמסייבין ליה שבועה אבל ח"ס דקיל אתי למטעי ולא חייש לח"ס.

ואולם הא קשיא עליה דהרדב"ז דלא זכר תשובת הרשב"א הביאה מרן בב"י דעל מבוכה זו ישב ולא עוד אלא דנקיט לה הרשב"א בלשון אפשר דאין מטילין ח"ס אלמא לא פשיטא לי' דאין מטילין ח"ס ואין ולא ורפיא בידיה ואלו הרדב"ז פשיטא ליה דאין כאן ח"ס.

ותו קשיא לי על הַרְדָּב"ז דְּבַהֲדָה תְּשׁוּבָה נִקְיֵט כַּמ"ד דְּלֹא מִשְׁבְּעִינָן לִיה וְאַפִּי ח"ס לִיכָא. וְאֵלּוּ בְּרֵאשׁוֹנוֹת סִי ק"ע פְּסָק דְּנֶאֱמָן בְּשׁוּבָעָה ע"ש וְזֶהוּ שְׁקִישָׁה עַל הַמְּלָךְ דְּוָד בְּשׁוֹנוֹתוֹ אֵת טַעְמוֹ וּמַהֲרִיק"ש פֶּתַח מִשָּׁם הַרְדָּב"ז דְּאָנָן לֹא מַחְרִימִינָן ע"ש וְדוּק: (ג) עַל הַמְּקִשָּׁה עֲצָמוֹ לְדַעַת מֵהֶרְשֵׁד"ם א"ה סִי קפ"ג שְׁפָתַי דְּמִי שְׁמַת וְהָיָה חַיִּיב שְׁכִירוֹת לְמִשְׁפִּיר וְנִמְצְאוּ מְטַלְטְלִין תּוֹף הַבֵּית הַמִּשְׁפִּיר קוֹדֵם לְאֶלְמַנָּה דְּכִינָן דְּמִטְלְטְלִי הַבַּעַל הֵם בְּבֵית קִנְיָאָם הַמִּשְׁפִּיר דְּחֻצְרוֹ שֶׁל אָדָם קוֹנֶה לוֹ שְׁלֹא מִדַּעְתּוֹ ע"ש וְדָבָר זֶה בְּמַחְלֻקָּתָהּ הוּא שְׁנוּי דְּהָרִי אָמְרוּ בְּמִצִּיעָא דָּף ק"ב הַזָּבֵל שֶׁל בַּעַל הַבֵּית אֵילִימָא בְּחֻצְרָא דְּאָגִיר לִיה לְשׁוֹכֵר וְתוֹרֵי דְּשׁוֹכֵר אִמְאִי שֶׁל בַּעַה"ב וְכו' לֹא צָרִיכָא בְּחֻצְרָא דְּמִשְׁפִּיר וְתוֹרֵי דְּאָתוּ מִעֲלָמָא וּפִירֵשׁ"י שְׁלֹא הַשְׁפִּיר אֵת הַחֻצְרָא.

וְדַעַת הַרְמַב"ם דַּאֲעַפ"י שְׁהִיא שְׁכוּרָה בְּיַד הַשְׁוֹכֵר חֻצְרָא הַמִּשְׁפִּיר קוֹנֶה לוֹ בְּתוֹרֵי דְּאָתוּ מִעֲלָמָא כַּמ"ש בְּפָרְק ו' דְּשְׁכִירוֹת דִּין ה' וְהָרָאב"ד פְּלִיג וּס"ל כְּרַש"י זֶה"ת ד. נִרְאֶה לִי הַהֲדוּטָה פְּעַת דְּלִק"מ דְּהָא דְּרַש"י וְהָרָאב"ד סְבָרִי דָּאָם הַשְׁפִּירָה אֵף בְּתוֹרֵי דְּאָתוּ מִעֲלָמָא הַזָּבֵל לְשׁוֹכֵר דְּהוּ"ל חֻצְרָא דְּשׁוֹכֵר דְּשְׁכִירוֹת לִיּוּמִיָּה מִמְּכָר הִינְנוּ בְּשׁוֹכֵר שְׁקִנָּה כְּדִין קִנְיָן הַשְׁרָקְעוֹת כְּדַת מַה לַּעֲשׂוֹת.

אָמְנָם בְּגִדוֹן הֶרְשֵׁד"ם הַשְׁוֹכֵר לֹא קִנָּה הַבֵּית כִּי הִכִּי דְּנִימָא דְּהוּ"ל חֻצְרוֹ דְּשׁוֹכֵר וְלֹא דְּמִשְׁפִּיר דְּהָא בְּחֻצְרָה לֹא קִנָּה דְּלֹא כִּינּוּן לְקִנּוּת בְּחֻצְרָה וּבְעִינָן שְׁיִכּוּנוּ לְקִנּוּת דְּלִיָּהוּי חֻצְרָה דְּהָרִי אָמְרוּ בִּיבְמוֹת דָּף נ"ב וּפְסָקָה הַרְמַב"ם.

פ"ב דְּזִנְיָה דְּהַעוֹדֵר בְּנִכְסֵי הַגֵּר וּכְסָבוֹר שְׁהֵם שְׁלוֹ לֹא קִנָּה וּא"כ לֹא קִנָּה בְּחֻצְרָה, וְכִסְפוֹ לֹא נָתַן. וְשִׁטְרָא אֲפֻשֵׁר דְּלֹא הָנָה (וְתְּשׁוּבוֹת מֵהֶרְשֵׁד"ם פְּעַת אֵינָם עֲמָדִי) וְאֵת"ל דְּהָנָה אֵינּוּ קוֹנֶה שְׁטֵר לְחֹד כַּמ"ש בַּח"מ סִי קצ"ה וּמֵאַחַר שְׁכָן דִּינּוֹ שֶׁל הֶרְשֵׁד"ם אֵלִיכָא דְּכֻלִּי עֲלָמָא דְּהַשְׁוֹכֵר לֹא קִנָּה וְקָרַע בְּחֻצְרָתָהּ בְּעֻלְיָהּ וְחֻצְרָא הַמִּשְׁפִּיר קוֹנֶה לוֹ.

א"נ דְּכִינּוּן שְׁמַת הַשְׁוֹכֵר לְכִי אֲמַרְתָּ דְּהַאֲלַמְנָה אֵינָה חַיִּיבָתָּ כִּינּוּן דְּהַשְׁוֹכֵר לֹא פָּרַע אֵף דְּנִשְׁאָר מִזְמַן הַשְׁכִּירוֹת פָּקַע זְכוּתוֹ וְהַדָּר' בְּחֻצְרָא בְּעֻלְיָהּ אַחֲרֵי מוֹת הַשְׁוֹכֵר וְכו' בְּפָרְק קִנָּה לוֹ חֻצְרָתוֹ דְּמִשְׁפִּיר לְמִטְלְטְלִי הַשְׁוֹכֵר וְצָרִיף לְרֵאוֹת הַדְּבָרִים בְּשִׁרְשׁוֹן לְחֻצְרָתוֹ וּלְדוֹרְשׁוֹן טַעְמָן וּמִמְשָׁן וְכַת"ר נֶפֶשׁ בְּרַכָּה תְּדוּשׁוֹן: סִימָן יג בְּשׁוֹתְפִין לְזַמָּן.

אֲשֶׁר לָהֶם הָרִיב מִיָּלִי דְּמִסְתָּמָן: שְׁאֵלָה שְׁוֹתְפִין לְזַמָּן שֶׁא' מֵהֶם בָּא לִידּוֹ פֶּתַח אֲשֶׁר כ' שְׁוֹתְפּוֹ לְמִינְדַעוֹ שְׁהוּא גָּנַב וּגְזָלָן וְכִינְיָא לְפּוּם חוֹרְפָא. וְהִי כְּרֵאוֹתוֹ הַשְׁוֹתְפָא הַזֶּה כַּת"ב מֵרִי"ר אֲשֶׁר פֶּתַח שְׁוֹתְפּוֹ עָלָיו אֹמֵר לְבַטֵּל הַשְׁוֹתְפּוֹת תִּיִּכְף וּמִיָּד וּשְׁבּוּעָה אֵין כָּאן כִּינּוּן שְׁהַשְׁוֹתְפָא שְׁבַעִיר אַחֲרַת מַחְזִיקוֹ לְאִישׁ תִּכְכִּים וּגְנָב וּגְזָלָן.

וְכֹא מַעִירוֹ הַשְׁוֹתְפָא כּוֹתֵב הַכְּתָב וְטַעַן כִּי לֹא חָל בּוֹ רַק לְשׁוֹן הָרַע שְׁפָתָבוּ לוֹ וּבַעַת פְּעֻסוֹ דְּבָרִים אֵלּוּ פְּלִטְתָּן הַקּוּלְמוֹס שְׁלֹא מִדַּעַת וְנִשְׁבַּע ש"ח מָאֵד שְׁהוּא מַחְזִיקוֹ לְכָשֵׁר וְנִקִּי וְצִדִּיק וְתִיִּכְף הַפִּיר בְּטַעוֹתוֹ וְשָׂאֵל מִמֶּנּוּ מַחְזִילָה וּפִיִּיסוֹ בְּדְבָרֵי רִיצוּי מָאֵד וּשְׁבּוּעוֹת חֲמוּרוֹת.

וְהַשְׁוֹתְפָא אַחֲרַת עוֹדְנוֹ עוֹמֵד וְאוֹמֵר שְׁנִתְבַּטַּל הַשְׁוֹתְפּוֹת. וְאֵת"ל שְׁלֹא נִתְבַּטַּל הַשְׁוֹתְפּוֹת צָרִיכִין אָנּוּ לְמוֹדַע"י אִם בְּוִיכּוּחָם כַּשֵּׁא"ל שְׁהוּא רוֹצֶה לְבַטֵּל הַשְׁוֹתְפּוֹת הוּא עֲנָה"ג אִם אֹמֵר אֲנִי כְּמוֹךָ אִי סִגִּי בְּהִכִּי לְבַטוּלִי הַשְׁוֹתְפּוֹת כִּי עָתָה הוּא טוֹעֵן שֶׁהִי מִתּוֹךְ מְרִיבָה וְלֹא

מלבד אלא דברים בעלמא ומעולם לא עלה על לבו ולשון שרוע נקט והשתפחות בתוקפו בכל זמנו וירינו המורה ושכמ"ה: תשובה בארש בראש ארי"ם קץ קולמסא אמרתי לעמוד קצת בדין שתפחות לזמן אי מצו לבטולי ועיקרא דמילתא פ' המקבל דף ק"ה אמר רבא הני בי תרי דעביד עסקא בהדי הדדי ורנוח ואמר חד לחבריה תא נפליג וא"ל אינדף נרנוח טפי דינא הוא דמעפב וכו' עד מזלא דבי תרי עדירי.

והרי"ף ז"ל פתב דמקצת רבונא תא דתו לדרבא והוא ז"ל פתב דהלכתא פרבא ומייתי מאי דאמרו פ' כל הגט בשלשה פרקים מוכרים את התבואה וכו' ואמר רבא לשותפי עיניו בדבריו באורף.

וראיתי בס' אסיפת זקנים שפתב וז"ל פינרשה הר' פגון שיש זמן ידוע שהוא יפה למכירת העסק וכו' ואני מוסיף על דבריו ואפ' בזווי פגון שקבעו זמן לשותפותם אם רצה הא לחלוק בתוף הזמן השני מעפב עליו.

הראב"ד. וצ"ע דמאי מוסיף על דבריו דאדרבא הריא"ף רבותא קמ"ל דאע"ג דאין להם זמן קבוע אין שומעין לו וכ"ש פשקבעו זמן ומ"ה לא מוקי לה פשקבעו זמן דאי הכי מאי למימרא.

הר"ש די וינדש. עכ"ל.

ונראה דטובא אנשמועינן הר"א ז"ל דהרי הרב נמוקי יוסף ז"ל פתב וז"ל ב' קבלנים שקבלו עסקא מב"ה וכו' עד זמן פ' וכו' אמר המחבר מהקא דמוקמינן בשותפין שקבלו עסקא מב"ה משמע דהא בי תרי דעבדי שתפוחא אע"ג דקבעי זמן לא מעכבי אהדדי למפלג דלא גרע מפועל שיכול לחזור בו וכו' ע"ש.

הרי דהרב הנמקי ז"ל קא פסיק ותני דתרי שתפוי לא מעכבי אהדדי ומבין ריסי עיני הראב"ד ז"ל נראה דמוקי לה בשני שתפין מדנפשיהו וכן מוכח מפ' הראב"ד ז"ל שיהיא שם בס' אסיפת זקנים ביתר הסוגיא וכן מוכח מדברי הריטב"א ז"ל בחי' שהר"א מפרשה בשותפין מדנפשיהו וזה ברור וכן היה מפרש הר"א לדברי הרי"ף ז"ל בתרי שתפוי וכדמוכחי פשטן של דברי הרי"ף ז"ל ואשמועינן הר"א ז"ל דמצי חד מעפב אאינדף בגו זמנ' ולא דמי לפועל ואי הר"ש די וינדש ז"ל הבין דגם הרי"ף והר"א ז"ל מוקמי לה בקבלנים שקבלו עסקא מב"ה ס"ס איכא למידק עליה דגם בהא חידושא איכא דתוף זמנ' מצי חד לעפב אחבריה ולא דמי לפועל וכדבעי למימר קמן בס"ד, ותו דהו לוי יהי דהוה פשיט' לן דמעכבי אהדדי מ"מ הנה מצי מוקי לה הרי"ף בקבעו זמן ולא תיקשי מאי למימרא דהו"א דמצי אמר ליה הב לי פלגו רנוחא וקמ"ל דאינדף מצי א"ל רנוחא לקרנא משמעבד ואי א"נ אי מטי לך פסידא וכו' א"ל מזלא דבי תרי עדירי.

ותו דמנ"ל להר"ש די וינדש ז"ל דהרי"ף והר"א ז"ל מפרשי לי בקבלנים ולא בשותפין דדברי הרי"ף והר"א ז"ל נראין דמפרשי לי בשותפין וכ"נ ממ"ש הרנ"ה ז"ל בס' המאור וז"ל מצאתי במקצת נוסחאות מדוקדקות ומגהות הני בי תרי דקבילו עסקא בהדי הדדי ולזו הנוסחא דעתי נוטה שהענין נותן שפמון של אחרים הוא ועם הפי' הנה אין אנו צריכים לכל הדקדוקים שדקדק בה הרי"ף ז"ל ע"כ הרי דהבין דהרי"ף ז"ל מפרשה בשותפין מדנפשיהו.

ונראה מדברי המאור דסבר נה מר פהרב הנמקי ז"ל דשנותפין דעלמא לא מצו מעפבי אהדדי ולהכי אוקמא בקבלנים. וממוצא דבר איפא למידק על הרב הנמוקי ז"ל דבגמר דבריו פתב ז"ל וה"נ פתב הרי"ף ז"ל בהלכות פשקבעו זמן א"נ שיש זמן דדוע למפור הסחורה וכו' ע"ש.

ומפלגן של דברים אמורים הראת לדעת דהרי"ף ז"ל לא אוקמה בקבעו זמן ולא זכר שם קביעות זמן פלל ואיה מקום מצא הנ"י ז"ל שכ"כ הרי"ף ז"ל. והנה מדברי הרמב"ם ז"ל דנקט למילתיה בשנותפין נראה דמפרש לה לדרבא נמי בשנותפין כפי הרי"ף והר"א ז"ל.

וחנה הנית להר' בני אהרן ז"נ בתשובה סי' ט"ל שהקש' דלהר"מ ז"ל וסיעתיה דס"ל דה"ה בשנותפין דמעפבי אהדדי אמאי פירשו לדרבא בקבלנים ותי' דלשון עבוד עסקא הכי משמע ורבא סירכא דמימרא קמייקא נקט עש"ב וי"ל דמנ"ל להרב ז"ל דהו"מ ז"ל מפרשה בקבלנים דאף דמדברי מרן ז"ל הכי משמע מ"מ לא פסיקא לן מינתא ויכולים אנו לפרש דהר"מ ז"ל מוקי לה בשנותפין וכמ"ש הרב ב"ח ז"ל וכן בדין דהר"מ ז"ל פל היום תמיד צדיק עת"ק סוגי' פצורתה ושמעתיא בפומיה ואלו הנה מפרשה בקבלנים.

גם הוא הנה נקט מילתיה בקבלנים, ומ"ש הרב הנז' דעבוד עסקא הכי משמע. אחר גשיקת הרפאה זה אינו דשפיר מצינו לפירושא בשנותפין ויגיד עליו רעו בפ' אלו מציאות דף ל"א ופ' אז"נ דף נ"ט דעבוד עסקא איירי בשנותפין וכמ"ש הב"ח ז"ל והא איפא סהדא רב' המאור דהנה קשה ליה לאוקומה במקומו של אחרים עד דדק ואשפח בננסחי דוקני דגרסי הני בי תרי דקבילו עסקא וכ"נ שהיתה גי' התוס' ז"ל ועיין במ"ש לקמן בס"ד.

והנה התוס' ז"ל פתבו ז"ל וא"ת ואמאי נקט בכה"ג ולא נקט האי מאן דקביל עסקא מחבריה וי"ל לפי שהמקביל יכול לחזור קודם הזמן וכו' דפועל יכול לחזור בו וכו' ע"ש. ויש לדקדק דמאי ק"ל אמאי נקט בכ"הג די"ל דנקט בכה"ג לאשמועינן רבותא טפי דכל אלו החלוקות לא הוו שייכי בחד דקביל עסקא דלא שייך ביה חלוקת עסקא להדדי משתעבד ולא חלוקת מזלא דבי תרי עדיף וי"ל דקושטא השמיענו התו' ז"ל.

אחרי פתבי ראיתי להרב בני משה ז"ל סי' ג' שדקדק על הרב הנמקי ז"ל כמ"ש דהרי"ף ז"ל אוקמ' בשקבעו זמן כמ"ש ל דהרי"ף ז"ל לא אוקמה אלא בלא הגיע זמן מכירת הסחורה כנז' ושם ראיתי שדקדק בלשון הרי"ף ז"ל מרישא לסיפא וכתב דבדברי רבנונתא דאתו למפסק דינא אין לומר נעשה ע"ש.

ואשתמטיתה מ"ש מהריב"ל ז"ל בח"ג סימן ס"ג שישב דברי הטור בתירוץ נעשה והביאו הכנ"ה בללי שבסוף א"ח ע"ש ועיין פר"ח מ"א ח"א סי' ד'. עוד ראיתי להרב בני משה ז"ל שדקדק על הרב הנמוקי ז"ל במ"ש דמדאוקמנא לה במקבילים וכו' דלכא נקט במקבלי עסקא מב"ה משום דאמרי' דאפי' אמר נפלוג רונחא מצי אידיך לעכב דרונחא לקרנא משתעבד ובממון עצמם יכול לחלוק הרינוח פי לא נשתעבד אלא הקרו אכל הרינוח למאי נשתעבד עש"ב.

ונראה דאי מהא לא איריא דמצית לאוקומה בשנותפי ולפרש כמו שפירשה הר"א ו"ל הובא בשיטה מקובצת ובשיטת הריטב"א ו"ל ו"ל ואי א"ל נפלוג רנוחא רנוחא לקרנ' משתעבד שפא יבא הפסד בקרן ויתמעט העסק מוטב שימלא הריוח את החסרון ויהי' העסק שלם עכ"ל.

עוד ראיתי להרב הנז' שהק' על הנ"י ו"ל דמ"ש מההיא דפ' כל הגט דתנן בג' פרכים מוכרים וכו' למאי הלכתא לשותפי ופי' ר"ח ור"ת דעד זמן זה יכולים לעכב ואמאי התם אינו יכול לחזור ולחלוק עד הזמן כפועל וכו' עש"ב.

ונראה דלא דמי ההיא דפ' כל הגט לדין הר' הנמקי ו"ל דאף דבקבעו זמן ס"ל דיכולים לחלוק בתוך הזמן כפועל מ"מ היכא דאיכא פסידא בחלוקה שחינו זמן מכירת הסחורה אף בסתם יכול לעכב פיון דאיכא פסיד' אם ימכרו הסחורה עכשיו ובמקום פסידא לא אמרו ועיין בסי' של"ג.

וראיתי להרב מהרש"ך ו"ל ח"א סי' ל"ב שפכתב דרש"י ו"ל שפירש בההיא דפ' כל הגט דהיינו שאינו יכול למפור שלא מדעת חבורו פליג על דין ר"ח ור"ת ואולי כפי' דהך שמעתא עפ"י מה שפי' בשמעתא דהמקבל דלפי שיטת רש"י שם משמע דשותפין שנסתתפו אפי' לזמן יכול כל אחד לחזור בו כפועל ומ"ה פי' ההיא שמעתא בקבלנים ור"ח ור"ת אולי בההיא שמעתא בשיטת הרי"ף.

ויש לתמוה על התוס' דפ' המקבל פירשו פירש"י זלה"ה. ופ' כל הגט כתבו פי' ר"ח ור"ת והני תרי פירושי לא שייכי אהדדי עכ"ד.

ויש לדקדק על הרב ו"ל דהואיל ובא לידי מדה זו אמאי לא הוקשה לו על הנמוקי ו"ל דס"ל דשותפי לא מצי מעכבי אהדדי וקבע דבריו אדברי הרי"ף ו"ל ואלו הרי"ף ו"ל פירש בההיא דכל הגט כפי' ר"ח ור"ת.

ועל הרא"ש ו"ל דבפ' המקבל הביא דברי הרי"ף ו"ל וכתב דפירש"י הוא הנכון ואלו בפ' כל הגט הביא פי' ר"ח ור"ת ע"ש ועל הטור ו"ל שפכתב בח"מ סי' קע"ו ס' כ"א א' מהשותפין שבא לישן פירות וכו' אין חבירו יכול לעכב וכו' וכן פירש"י שכל זמן שלא הגיע הזמן למפור אין א' יכול למפור בלא דעת חבירו וכו' ע"ש ואיך השונה פירש"י ו"ל להקודם כל זה הנה לי להרב מהרש"ך ו"ל לאקשוני על פי מדותיו.

ואולם לפום מאי דאמרן דאף מאן דס"ל דשותפין שקבעו זמן לא מצו לעכב אהדדי פדיו פועל מודה בדין ר"ח ור"ת דכל דאיכא פסידא מצי לעכב כל הארש שפה אחד ודברים אחרים וגם הרא"ש ו"ל שפכתב בהמקבל דפירש"י ו"ל הוא הנכון היינו בפירוש דשמעת' דדחיקא לי לפרושה פהרי"ף ו"ל דסתמא קאמר רבא מצי מעכב ואי כפי' הרי"ף ו"ל כל פי הא הו"ל לפרושי מצי לעכב עד זמן מכירת הסחורה ומדסתם לה סתומיה בחר הרא"ש ו"ל בפירש"י ו"ל אמנם לענין דינא מודה בדינו של הרי"ף ולהכי הביא בפ' כל הגט פי' ר"ח ור"ת דלענין דינא ס"ל פנתיהו ובפי' סוגית המקבל פבר גילה דעתו שם וכן ראיתי למרן ו"ל בב"י י"ד סימן קע"ז שפכתב ו"ל וכתב הרא"ש כפרש"י וכתב שהוא הנכון וזה אינו ענין אלא לגבי פי' המימרא אף לענין הדין בין אם קצבו זמן בין לא קצבו אלא

שְׁהִסְחוּרָה אִם יִמְתִּין לְמִוֶּכְרָה עַד זְמַן פ' יִתְנוּסַף בָּהּ רִינֹחַ גַּם הָרֵא"ש מוֹדָה דְּחִבְרִין מְעַכְבּ
עָלֶיהָ כְּדָאֲמַרִּי פ' כָּל הֶגְט עכ"ל.

וּמִיָּהוּ י"ל קִצַּת בְּדַבְרֵי מָרְן ז"ל בְּסִיּוּמָא דְמִקְלָתָא שְׁפָתַב כְּדָאֲמַרִּינֵן פ' כָּל הֶגְט וְכו' דְּאִי
מִקָּא לָא אַרְיָא שְׁהַרִּי יֵשׁ פִּי אַחַר וְהוּא מַה שְׁפִי רִש"י ז"ל דְּהִינּוּ לְמַפְנֵיךָ שְׁלֵא מְדַעַת
חִבְרִין וְאִי הָהּ ס"ד דְּהָרֵא"ש פְּלִיג אִין סְגִיָּת פ' כָּל הֶגְט מְכַרִּיחֲנֵנוּ לֹמַר דְּהָרֵא"ש ז"ל
מוֹדָה.

אֲמַנָּם הו"ל לְהִבִּיא מַה שְׁהָרֵא"ש שָׁם פ' הֶגְט הִבִּיא פִּי ר"ח ור"ת. וי"ל דְּגַם מָרְן זָה
כְּוֹנֵנְתוֹ וּמ"ש כְּדָאֲמַרִּינֵן פ' כָּל הֶגְט הִינּוּ לְפִי מ"ש שָׁם הָרֵא"ש וְעַל דְּבַרִּי הָרֵא"ש הֵתָם
סְמִיךְ וּפְשׁוּט.

וְעֵינֵן בַּס' פְּלִפְלָא חֲרִיפָא לְהַרְבּ תּוֹסְפֵת יוֹם טוֹב שְׁהַרְגִּישׁ בְּדַבְרֵי הָרֵא"ש ז"ל כְּנֹז'. וּבְלֵאוּ
הַכִּי לְהַתּוֹס' לִיכָא לְאַקְשׁוּיֵי דְהִכָּא פ' הַמְקַבֵּל הָוִי סְתָם תּוֹס' וְאֵלּוּ הֵתָם פ' כָּל הֶגְט הֵן הֵן
הַדְּבָרִים הַנֶּאֱמָרִים מִשָּׁם ר"ח ור"ת ז"ל.

(וְזוֹ הִיא שְׁקִשָּׁה עַל הַרְבּ מֵהֶרֶש"ךְ אִיךָ לֹא זָכַר דְּבַרִּי מָרְן הַבֵּית יוֹסֵף). תּוֹ יֵשׁ לְדַקְדָּק עַל
מֵהֶרֶש"ךְ ז"ל שְׁפָתַב בְּפִשְׁטוֹת דְּרִש"י ס"ל דְּשׁוֹתְפִין שְׁנִשְׁתַּתְּפוּ אִפִּי לְזַמַּן לֹא מְעַכְבִּי
אַהֲדָדִי וְאֵלּוּ הַמְרַדְכִי פ' אִז"נ סִי שְׁכִי וְהַגְהֵמִי"י פ"ד מֵהִלְכוֹת שְׁוֹתְפִין הִבִּיאוּ תְּשׁוּבָה
רִש"י ז"ל שְׁפָתַב וְז"ל אִם אָדָם חוֹלֵק שְׁלֵא לְדַעַת חִבְרִין לֹא הָוִיא חֲלֹקָה וְכו' וְאֵעִפ"י
שְׁחִבְרִין מוֹדָה לוֹ שְׁחִלְק יָפָה אִפ"ה כִּינּוּן דְּלֹא גִיחָא לִי דְתִיָּהוּי חֲלֹקָה לֹא הָוִי חֲלֹקָה וְכו'
ע"ש.

וּלְפּוֹם רִיחָטָא גִּרְאִין הַדְּבָרִים הַלְלוּ שִׁס"ל לְרִש"י ז"ל כְּדַעַת הַרְמַב"ם ז"ל דְּשׁוֹתְפִין לְזַמַּן
מְצוּ לְעַכְבּ אַהֲדָדִי וְעֵינֵן לְמֵהֶרֶש"ךְ ז"ל ח"א סִימֵן ק"מ וְהַרְבּ פָּרַח מִטָּה אַהֲרֵן ז"ל ח"ב סִי
ע"ט: תּוֹ יֵשׁ לְדַקְדָּק עַל הַרְבּ הַנּוֹז' דְּהִכָּא בַּסִּי ל"ב כְּתַב דְּלִפִּי שִׁיטַת רִש"י הִכָּא בְּהַמְקַבֵּל
מִשְׁמַע דְּשׁוֹתְפִין אִפִּי לְזַמַּן לֹא מְעַכְבִּי וְתַמָּה עַל הַתּוֹס' שְׁהָא כְּתַבוּ פִּירִש"י זָל וּפ' כָּל
הֶגְט כְּתַבוּ לְדַר"ח ור"ת שְׁמַפְל דְּבַרִּי קְדָשׁוּ מִשְׁמַע דְּפִשְׁיט' לִי דְּרִש"י וְהַתּוֹס' ז"ל כָּאֵן פ'
הַמְקַבֵּל ס"ל דְּשׁוֹתְפִין לְזַמַּן לֹא מְעַכְבִּי אַהֲדָדִי וְאֵלּוּ בְּזָה הַחֲלֹק עֲצָמוּ סִי ע' הִבִּיא דְּבַרִּי
מָרְן בַּב"י שְׁדַקְדָּק מִדְּבַרִּי הַתּוֹס' וְהָרֵא"ש פ' הַמְקַבֵּל דְּדַעַתְם כַּה"נִי דְּשׁוֹתְפִין לְזַמַּן לֹא
מְצוּ מְעַכְבִּי וְהַרְבּ ז"ל יֵצֵא לְקִרְאָת נָשֶׁק וְדַחָה דְּאֲפִשֶׁר לֹמַר דְּהַתּוֹס' וְהָרֵא"ש ז"ן ס"ל
דְּשׁוֹתְפִין כִּינּוּן שְׁשַׁעְבּוּדוֹ נְכִסְיָהּ זָה לְזָה מְצוּ לְעַכְבִּי אַהֲדָדִי וְהֵן נִסְתַּר מִחַמ"תוֹ.

גַּם בַּסִּי ע' לֹא הֵעִיר לְפִי דְרַכּוֹ בְּמָה שְׁפִירִשׁוּ הַתּוֹס' וְהָרֵא"ש ז"ל מִימְרָא דְרַבָּא בְּמַקְבְּלִי
וְלֹא בְּשׁוֹתְפִין דְּעַל דְּקָדוּק זָה גִרְאָה דְּסְמִיךְ בַּסִּי ל"ב לֹמַר שְׁרִש"י וְהַתּוֹס' ז"ל ס"ל דְּל
מְעַכְבִּי וְהוּא הַדְּקָדוּק שְׁדַקְדָּק הַרְבּ הַנְּמוּקִי ז"ל.

וְאִיבְרָא דְלְדַעַת כָּל הָאֲחֵרוּנִים ז"ל דְּגַם הַתּוֹסְפוֹת וְהָרֵא"ש ז"ל ס"ל כְּהַרְמַב"ם ז"ל
דְּשׁוֹתְפִין בְּתוֹךְ זַמְנָם לֹא מְעַכְבִּי אַהֲדָדִי וְדִלָּא כְּהַנְּמִקִּי ז"ל וְכַמ"ש מֵהֶרֶש"ךְ ז"ל סִי ע'.
פֶּשׁ גַּבְּן לִינִישׁב דְּקָדוּק זָה דְּאֲמַאי לֹא פִּירִשׁוּהָ הַתּוֹס' וְהָרֵא"ש ז"ל בְּשׁוֹתְפִין כְּאֲמוֹר.

אֲמַנָּם אֲפִשֶׁר לוֹ דְרַבּוּתָא אֲשֶׁמוּעֵינֵן בְּמַקְבְּלִים וְהוּא דְלִפִּי מַה שְׁחִלְק מֵהֶרֶש"ךְ ז"ל בַּסִּי
ע' דְּדוּקָא בְּמַקְבֵּל עֲסָקָא ס"ל לְהַתּוֹס' וְהָרֵא"ש דְּיִכּוֹל לְחַזֵּר וּכְדִין פּוֹעֵל מִשׁוּם דְּאִין לוֹ
אֵלָא שְׁעַבּוּד גּוּפוֹ אֲמַנָּם בְּשׁוֹתְפִין דִּישׁ לְהֵם שְׁעַבּוּד נְכִסִּים אִין א' מִקָּה יְכוֹל לְחַזֵּר בְּתוֹךְ

זמן השותפות נובין ונגידון בקני בי תרי דקבילו עסק' מב"ה אמאי לא מצי חד מינייהו לחזורפין שאין פאן אלא שעבוד גופו וצ"ל כמ"ש הרב לחם רב ז"ל סימן קי"ב לדעת הגמוקי ז"ל דשותפין לא מעפבי אהדדי דמ"ש ממקבלים דמעפבי וניחא ליה להרב ז"ל דב' שנטלו עסקא מב"ה לא נשתעבד האחד לחבירו ולא שייך פאן פי לי בני ישראל עבדים אלא שניהם נשתעבדו כל א' לב"ה וכיון דכל א' לא נשתעבד לחבירו לא מיקרי עבד לגביה.

ומ"מ מצי מעפב לי דכיון דהם נתחייבו לב"ה הרי יש לאחרים חוב עליהם ויכולים לעפב עד שיפרעו חובם עכ"ל. וכזאת וכזאת י"ל לפי חילוק מהרש"ך ומאחר שפן נמצא דהוי רבותרא טפי לאשמועינן הך דינא במקבלים דהנה ס"ד דכיון דאין פאן פי אם שעבוד גופם לא מצו מעפבי אהדדי פדין פועל ולהכי אוקמוהו התוס' והרא"ש ז"ל במקבלים לאשמועינן דאע"ג דאין פאן אלא שעבוד גופם מעפבי מטעה הנז' ומכ"ש שותפין דמשעבדי נכסיהם דנדאי מעפבי אהדדי ועיין להרב פרישה ז"ל גם לפי מה שחילק הרב לחם רב ז"ל סי' קי"ב דשאני מקבל עסקא דאין מקבל רשות על הנותן ואמטו להכי קרי ביה פי לי בני ישראל עבדים ודמי לפועל אמנם בשותפין פיון שנהנה רשות לכל חד על חבריה ושניהם נעשו שכירים זל"ז לא שייך לומר פי לי ב"י עבדים ע"ש.

אפשר לומר דרבותרא הוי במקבלים דהו"א פיון דתרנייהו הווי פעבדים לב"ה זיל קרי בהו פי לי ב"י עבדים ומצו למהדר פפועל והה"נ דלא מעפבי אהדדי קמ"ל דכיון דלגבי דידהו ל"ד לפועלי דהם שכירים זל"ז אינהו מצי לעפובי אהדדי ומכ"ש בשני שותפין דליכא לתא פפועל כלל.

וראיתי להרב לחם רב ז"ל סי' קי"ב וסי' ק' שהק' דכפי סברת מרן ז"ל דהתוס' והרא"ש ס"ל פהנמוקי ז"ל בואו ונצווה על המרדכי ז"ל דבפ' המקבל כתב פתוס' והרא"ש ואלו בפ' מי שהי' נשוי כתב פהרמב"ם ז"ל ובסי' ק' כתב דעם היות דדברי המרדכי פ' מי שהי' נשוי נאמרו משם מהר"ם ואיכא למי' הא דידהי הא דרביה מ"מ מי הכניסנו בתגר זה ע"ש.

וטפי הו"ל לאקשווי מדברי המרדכי פ' אלו מציאות סי' תכ"ה שכתב מדנפשיה גבי ההיא דאיסור ורב ספרא שהק' מהך דהמקבל ותירץ דהך בלא מטא זימנייהו ונהיא דאיסור ור"ס בשעבר זמן השותפות ומ"ה אינו יכול לעפב ע"ש והיינו פדברי התוס' שכתבו הגמ"י בשמם והוא סברת המרדכי עצמו והא נדאי קשיא למאי דסלקא דעתיה דמרן ז"ל שדעת התוס' והרא"ש ז"ל שכתבו דמקבל עסקא יכול לחזור בו כהר' הגמוקי ז"ל דשותפין בתוף זמנם לא מעפבי אהדדי.

אלא שפבר מרן ז"ל עצמו בקדק הבית חזר בו וכ"נ ממה שפסק בשלחנו בטור וכמ"ש מהר"א ששון ז"ל סי' קי"ג והרב פנסת הגדולה ז"ל הגה' ב"י אות קנ"א וכל האחרונים זלה"ה נענו פלה ואמרו דהתוס' והרא"ש והמרדכי והטור ס"ל פדעת הרמב"ם ז"ל דתוף הזמן השותפין מעפבי אהדדי ויש להרגיש על הרב בית דוד ז"ל ח"מ סי' ס"ה שכתב ז"ל אפי' תוף הזמן איכא למ"ד שיכולין השותפין לחלוק כמ"ש הטור בשם הר"י והרב"י ז"ל בשם התוס' והרא"ש והנ"י עכ"ל ולא זכר שר שמרן ז"ל עצמו בקדק הבית ובש"ע חזר בו וכן עלתה הספמת כל האחרונים להשוות דעת התוס' והרא"ש ז"ל לדעת

הַרְמַב"ם ז"ל פָּאָמור: וְרֵאִיתִי לֵהכֵנָה ג' ז"ל הַגְהַב"י אוֹת קפ"ד שְׁכ' וְז"ל אָבֵל הַרְשָׁד"ם ז"ל ח"מ סי' קס"ח כ' עַל ס' הָרַב יִשְׁעִיָּה וְדַעַת הָרֹב מִסְכָּמַת פֶּן וְהוּא תִּמְאָ אוֹלֵי סוֹבֵר הָרַב ז"ל כִּס' ר הַמְחַבֵּר ז"ל פָּאָן בַּב"י דְּכָל הַסּוֹבְרִין דְּמִקְבֵּל עֶסְקָא יְכוּל לְחַזֵּר בּוּ סוֹבֵר דְּגַם הַשְׁנוֹתְפִין יְכוּלִים לְחַזֵּר בָּהֶם וְצ"ע וְע"ש בְּסִימָן רט"ו עכ"ל.

וְהִנֵּה הָרַב ז"ל בִּיאָר מַה שֶּׁהוֹקְשָׁה לוֹ עַל מ"ש מֵהַרְשָׁד"ם ז"ל סי' קס"ט וְאֵיבְרָא מ"ש מֵהַרְשָׁד"ם ז"ל בְּסִי רט"ו גַּם פֶּן קָשָׁה שְׁפַתְב וְז"ל לְדַעַת הַר"מ וְהַר"א ז"ל דִּס' דְּהִיכָא דְאֵיפָא זְמַן לְשׁוֹתְפוֹת א"א שְׁיִחְלֹק הָאָחָד אִם לֹא יִסְפִּים חֲבִירוֹ לְחִלּוֹק וּגְדוּלָה מְזוּ דְאֵפִי הֵיכָא דְלִיפָא זְמַן עִם הַסְּחוּרָה שְׁיִשׁ לָהֶם יְכוּל לְכַוֵּן לְחֲבִירוֹ עַד שְׁיִגִיעַ זְמַן מְכִירַת הַסְּחוּרָה הֵיכָא כַּמ"ש הָרִי"ף ז"ל בְּהַלְכוֹת פ' הַמְקַבֵּל וְכ"כ הַר"מ פ"ד מַה"ש וְכ"נ דְּמִסְכָּמַת הַטּוֹר שְׁהֵבִיא ל' הַר"מ בְּלִי חוֹלֵק וְא"כ הִנֵּה אֲפֹשֶׁר שְׁיֵאמַר הָאָדָם הָרִי לְדַעַת פֶּל אֵלּוּ גְאוּנֵי עוֹלָם פְּשִׁישׁ זְמַן מְוַגְבֵּל אֵין לְכַוֵּן לְחַנוּק עכ"ל.

וְק' דְּתַבְרִיָּה לְגִזְיָנֵי דְבְּסִי קס"ח כ' שְׁפַתְב הַרְמַב"ם ז"ל אֵין דַּעַת הָרֹב מִסְכָּמַת לָהּ וּבְסִי רט"ו פְּתַב הָרִי לְדַעַת פֶּל אֵלּוּ גְאוּנֵי עוֹלָם פְּשִׁישׁ זְמַן מְוַגְבֵּל אֵין לְכַוֵּן לְחִלּוֹק זֶה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת בְּכָלִלוֹת וּבְפַרְטוֹת שַׁע"כ מ"ש בְּסִימָן קס"ח שְׁאֵין דַּעַת הָרֹב מִסְכָּמַת לְהַר"מ הֵינּוּ שִׁס"ל דַּמ"ד דְּמִקְבֵּל חוֹזֵר ה"ה שְׁנוֹתְפִין וּבְסִימָן רט"ו מְשַׁמֵּט דַּמ"ד שְׁאֵינוּ חוֹזֵר פְּשִׁילָא הִגִיעַ זְמַן מְכִירַת הַסְּחוּרָה מְכ"ש שִׁס"ל דְּשׁוֹתְפִין לְזְמַן מְעַפְבֵי אַהֲדָדִי, וְהָרִי הָרֵא"ש ז"ל שְׁפַתְב דִּין הַמְקַבֵּל פ' פֶּל הִגֵּט הֵבִיא פִי ר"ח וְר"ת דַּנ"מ לְשׁוֹתְפִי הֵינּוּ דְּמַעַפְבֵי אַהֲדָדִי כַּנּוֹ הָרִי דִּס"ל בְּסִי רט"ו שְׁגַם מ"ד דְּמִקְבֵּל חוֹזֵר מוֹדָה דְּשׁוֹתְפִין אֵין חוֹזְרִין וְהוּא הֶפֶף מֵאֵי דְּמִשְׁמַע דְּסַבֵּר בְּסִי קס"א.

וְתוֹ ק' עַמ"ש בְּסִי רט"ו דְּאֵיף פְּשִׁיטָא לִיה דִּין הַשְׁנוֹתְפִין בְּמַכ"ש דִּין זְמַן הַסְּחוּרָה וְהֵלֵא נִרְאָה דְּלָף הָרַב הַנ"י ז"ל דִּס"ל דְּשׁוֹתְפִין חוֹזְרִין מוֹדָה בְּדִין מְכִירַת הַסְּחוּרָה דְּמַעַפְבֵי אַהֲדָדִי עַד שְׁיִגִיעַ זְמַן מְכִירַת הַסְּחוּרָה פִּינּוּ דְּאֵיפָא פְּסִידָא וְכַמ"ש בְּעַנְיֹתֵינוּ לְעֵיל דְּלָאוּ הָא בָּהּ תַּנְיָא וְכֵן י"ל עַמ"ש הָרַב ב"ח ז"ל סְעִיף ל"ג שְׁהֵבִיא רְאִיָּה מְדַבְרֵי הָרִי"ף ז"ל לְדִין הַשְׁנוֹתְפִין וְעֵינּוּ בַּב"י ז"ל סְעִיף כ"ד שְׁפַתְב שְׁנִרְאָה מֵהָרֵא"ש ז"ל דְּהָרִי"ף לִית לִיה דִּין קְבִיעוֹת זְמַן ע"ש.

וּמְהָר"ם דִּי בּוֹטוֹן ז"ל סי' נ"ג הַכְּרִיחַ שְׁיִשׁ לְחַלֵּק בֵּין שְׁנוֹתְפוֹת לְעֶסְקָא מְדַכְתֵּב הַטּוֹר סְעִיף כ"ח דִּין מְקַבֵּל סְתָם וּבְס' ל"ג בְּשׁוֹתְפִין פְּתַב מְחִלּוֹקָת וְכ' עָלֵיו הָרַב כַּנְה"ג ז"ל הַגְהַב"י אוֹת קנ"א דְּעַדִּיפָא ה"ל לְהַקְשׁוֹת דְּבַס' כ"ג תְּפַס כַּהֲר"מ בְּשׁוֹתְפִין וּבְס' כ"ח פְּתַב בְּמִקְבֵּל דְּחוֹזֵר.

וְאוֹלֵי הָא לֹא ק"ל דִּי"ל דַּר' בַּע"ה ט' ז"ל ס"ל דִּישׁ חִילּוֹק בֵּין שְׁנוֹתְפִין לְעֶסְקָא אָבֵל מֵאֵי דַּק"ל הוּא לְדַעַת מְרֹן ז"ל דְּלַהֲר"מ ז"ל אֵין חִילּוֹק לְמָה פְּתַב הַטּוֹר סְתָם בְּמִקְבֵּל דְּחוֹזֵר וְלֹא פְּתַב דַּהֲר"ם חוֹלֵק וְאֵנִי מְצִאתִי סְמָךְ אַחַר דְּבַס' ל"ג פְּתַב הַטּוֹר וְאֵין פֶּן דַּעַת הַר"מ וְלֹא כ"כ בְּס' כ"ז בְּמִקְבֵּל עַכ"ד הַכַּנְה"ג ז"ל וְלַפּוּם רִיקְטָא קָשָׁה בְּמָה שְׁיִשֵּׁב לְהַר"מ דִּי בִּיטוֹן ז"ל דְּהָרִי מְהָר"ם ד"ב ז"ל עַל דְּבַרֵי מְרֹן ז"ל קָאֵי וְאֵי עַה שְׁלֵא הַכְּרִיחַ מְדַעַת הַטּוֹר הֵינּוּ מְשׁוּנָה דְּהַטּוֹר מְחַלֵּק בֵּין מְקַבֵּל לְשׁוֹתְפִין תִּימָה דְּבַעַד מְרֹן ז"ל אֵין לוֹמַר פֶּן דְּמְרֹן ז"ל בַּב"י מְעוֹלָם לֹא יִרְד לְחַלֵּק בֵּינֵיהֶם לֹא לְדַעַתוֹ וְלֹא לְדַעַת הַטּוֹר דְּאֵי ס"ל דִּישׁ חִילּוֹק לְדַעַת הַטּוֹר נְפִלוּ קוֹשְׁיוֹתָיו שְׁל מְרֹן עַל הַטּוֹר דְּכַפֵּי דַּעַתוֹ שְׁל הַטּוֹר הַשְׁנוֹה אוֹתָם לְהַר"מ

והרא"ש ז"ל ומאי מק' מרן ז"ל אלא דמרן ז"ל מעולם לא עלתה על דעתו דעת עליון
דיש מי שמחלק בין מקבל לשותפין ומהרמ"ב ז"ל לדעת מרן ז"ל קאי אמנם אפי'
דמהר"ם ד"ב ז"ל לא ק"ל ממה שהטור תפס בפשיטות דין שותפין דיש לדחות דאין
ראיה דמשם הרמב"ם ז"ל הביאו וסמך אמה שכתוב בסי' ל"ג שהוא מחלוקת ומיהו יש
להרגיש על מהר"ם ד"ב ז"ל דבכלל תמיהת מרן ז"ל על מ"ש הטור סי' כ"ז וכ"כ הרא"ש
הוא זה וכבר כתב דנסתרו כל תמיהותיו גם מ"ש הכנה"ג ז"ל ואני מצאתי סמך אחר
לפום ריהטא נראה דהיינו הך.

ועיין בס' דורש משפט סי' קע"ו שדקדק דהו"ל לטור לומר בס' כ"ז ונדקא לנותן. ואח"כ
להביא דברי הרא"ש ז"ל ותירץ שתפס לשון הר"מ ז"ל ע"ש.

ואין צורך לזה דמלשון הרמב"ם ז"ל עצמו משמע דוקא הנותן וכמ"ש מרן ז"ל עצמו
בבדק הבית והאחרונים ז"ל. ומהר"א ששון ז"ל סי' קי"ג הביא מ"ש הריב"ש ז"ל סי'
תע"ו משם הרמב"ן והרשב"א ז"ל דכשנשתתפו לאנמנות אפי' תוף זמן חוזר ותמה עליו
הרב כנה"ג ז"ל הגהב"י אות קנ"א דשותפין במעותיהן מנא לי' ותירץ שלא הנקשה לי
אלא לפי חילוקו דשניהם טורחים אבל לפי חילוק מהרש"ך ז"ל דמחלק בין שעבוד הגוף
לשעבוד ממון לק"מ א"נ דנדונו הנה בנשתתפו לאנמנות עש"ב ולא זכיתי להבין תירוצו
הראשון דגם מהרא"ש ז"ל שם הנפיר חילוק מהרש"ך ז"ל בשם א' מגדולי הדור ונראה
שהספי' בו אלא שהוסיף לחלק חלו' אחר והו"ל לפרש שלפי חילוק צדיק הראשון אין
ראיה מדברי הריב"ש ז"ל.

והתירץ השני גם כן קשה הימנו דמתשובת מהרא"ש ז"ל נראה דנדונו הנה בשותפין
במעוות וסחורה כמו שיראה הרואה. ותו יש להרגיש על מהרא"ש ז"ל במה שדחה להא
דהריב"ש ז"ל דנ"ד הנה בקנן והביא תשו' הריטב"א ז"ל שכתב הר"ן ז"ל סי' של"ג
ע"ש ולא הנפיר הרב ז"ל שהריב"ש ז"ל בתשובה היא ס"ל דאפי' בקנן חוזר והו"ל
להביאו לפחו' וממ"ש הרב כנה"ג ז"ל בהגהב"י אות קנ"ה נאות קפ"ו וסי' של"ג הגהב"י
אות ו' דאפשר דהריב"ש ז"ל יודה בשותפין במעוות וקנן אינו חוזר ע"ש.

ולפום ריהטא לפי חילוקו דנשתתפו במעוות שניא פיון דיש שעבוד נכסים נראה דנהו
מצי למימר דאפי' בלא קנן בנשתתפו במעוות פיון דיש שעבוד נכסים יודה הריב"ש ז"ל
דאינו חוזר וק"ל ועיין בספר פני משה ח"ב סי' ק"ו ובשו"ת מהר"י קצבי סי' ג' ובהגהות
הרב בני יעקב ז"ל ובס' ידי אליהו דף קי"ד ובס' נאמן שמואל סי' ק"א ע"ש ועתה נבא
לנ"ד והנה מתוך מה שכתבנו מבואר דדעת הרמב"ם ז"ל וסיעתו דשותפות לזמן אין אחד
מהם יכול לבטל השותפות ואע"ג דרבינו ישעיה ודעמיה סברי ד יכול לבטל השותפות
א' מהשותפין מ"מ פשיש שבוע' בנ"ד כתב הרדב"ז בתשובות החדשות דעוס ויניציא
סי' שכ"ו דכשיש שבועה אפי' רבינו ישעיה מודה דכופין אותו לקיים שבועתו וזהו
תשובת הרדב"ז שהו"ל להרב כנה"ג ז"ל ולא מצאה במנדפסות בליוורנו.

וכ"כ שם הרב כנה"ג בשם מהרשד"ם ע"ש וא"כ בנ"ד שיש שבועה אין שום א' יכול
לבטל השותפות אליבא דכ"ע. ומה שטען השותף האחד ששותפו כתב עליו לאיש אחר
פי הוא גנב וגזלן וכיניציא ובטענה זו הוא רוצה לבטל השותפות.

נראה דלא צדק בטענתו והשנותפות הנה זה עומד בצביונו ובקומתו כל הזמן שנכתב
בשטר השנותפות מדעת שניהם. שהרי השותף שכתב הכתב פירש שיחותיו שכתב לו
אחד מרורות על חבירו ובא לכלל כעס וטעו' לכתוב כן.

ותיכף האיר ה' את עיניו שחזפו על שנותפו דברי נרנן עז"י דמסגן וי"חרט יצחק חרט"ה
גדולה איך יצאת זאת מתחת ידו כי שותפו איש פשר ירא ה' ונאמן ונשבע על כן שבועה
חמורה ושאל ממנו מחילה בקל מיני פיוס.

איפו השתא מה מקום לבטל השנותפות בעבור הכתב הנז'. והלא קי"ל דהמבקש מוט
מחבירו לא יהיה המוחל אכזרי וכתב הרמב"ם פ"ב מה' תשו' אסור לאדם להיות אכזרי
ולא יתפייס אלא יהא זה לרצות וקשה לכעוס ובשעה שמבקש ממנו החוטא למחול מוחל
בלב שלם ובנפש חפצה ואפי' הצר לו וחסא לו הרבה לא יקום ולא יטור וזה דרכם של
זרע ישראל ולכם הנכון אבל הפותים ערלי לב אינן כן אלא עברתן שמרה נצח וכן הוא
אומר על הגבועונים לפי שלא מחלו ולא נתפייסו והגבועונים לא מבני ישראל המה עכ"ל.

עין רואה אמרי קדוש הרמב"ם דאפי' חטא והצר לו הרבה מחול ולא יקום ולא יטור
וכו' וא"כ מאחר ששותף הפותב הכניע עצמו ושאל מחילה ונשבע שזה יהיה לרגעים
מתמת הכתב שסבל מחויב שותפו להעביר החטא ולא יקום ולא יטור לבטל השנותפות
אלא ירחיב לבו לקיים שבועתו באמת וכתמים.

ואם נפשך לומר דהרי אמרו בירושלמי בקמא וקהיאו הס מג והגמי"י פ"ב דתשו'
דמוצ"א ש"ר אין לו מחילה עולמית. וזה שכתב בגנב וגזלן הוא הוצאת שם רע
כמתבאר ממ"ש מהרש"ל בתשובה סי' כ"ח וסי' ק"א ומהר"ם מלובלין סי' מ"ו ובהא
לא נאמר לא יהא המוחל אכזרי כמ"ש הסמ"ג ומהרי"ל ומהרי"ו והרב מהרש"ל ב"ם
של שלמה פ' החובל סי' ס"ג והרב תרומת הדשן סי' ש"ז ובכתביו סי' רי"ב ע"ש.

מה אומר חזקא פי הן בעון חולל"נו ובזמנינו זה דבר רגיל לומר על הסותרים שהם גנבים
וגזלנים ואין פונתם שהם גנבים וגזלנים ממש רק שיודעים לעשות תחבולות כמקח
וממכר וחילופיהן עד שהם מרויחים.

ועל כן אפשר שאין בזה דין מוציא שם רע ממש מאחר שרגילים בזה ואין פונתם לומר
גנב וגזלן ממש א"כ לא יהיה חמור כל כן כדן המוציא שם רע הגם שונדאי הוא איסור
גמור. ועוד יש קצת זכות בנ"ד שהוא לא אמר לשותפו גנב וגזלן בפני עדים ולא אליו
לבדו רק כתב בכתב ידו למי שכתב לו כן והשיבו על פי מדותיו וסבר שיהי' בסוד גדול
ביניהם אלא שמקבל הכתב נתנו בכיסו וגם כתבים אחרים ונפל זה הכתב בדרך בבלי
דעת ובא ליד שותפו.

ובכי האי גוונא גרע ממוציא שם רע דעלמא והי' נראה למצוא סמך דהכתב גרוע
מהדיבור משמעטא דשיליהי פ' נגמר הדין במאי דיואב הרג אוריה על פי כתב שכתב לו
דוד הע"ה ואמרו שם דעמשא ואבנר טובים דדרשו אכזרין ורקין שלא לקיים מצות המלך
נגד התור' ויואב לא דרש.

צדיקים שהן בפה ולא עשו והוא באגרת עשה. ומהכא משמע דאמירה בפה יותר חשובה
מהכתב שמגדילים הענין שהן בפה שהוא יותר חמור ולא עשו והוא באגרת דקילא ועשה

וה"ה בנ"ד שְׁהִיָּה בְּכֶתֶב קל הוא יוֹתֵר מְאֻמֵּירָה וַיֵּשׁ לְצַרְרָה לְזֶה סְבֵרַת עֲשָׂרָה שְׁלִיטִים שְׁהִבִּיאֵם הָרַב כְּנֵה"ג י"ד ס' ר"י דְּסִבְרֵי דְנִשְׁבַּע בְּכֶתֶב אֵינוֹ חֲזִיב לְקִיָּים וְעֵינֵי בְּשׁוֹ"ת נוֹדַע בִּיהוּדָה ח"מ סִימָן ל' דָּף קל"ב ע"ג דְּלֹא זָכַר מְלַהֲקַת הַפּוֹסְקִים שְׁרַמְזוּ הַר' כְּנֵה"ג וְעַמ"ש בְּבִרְכֵי יוֹסֵף א"ח ס' תפ"ט ע"ש וְאֵין פָּאן מְקוּם לְהֶאָרִיף.

אֲמַנָּם פֶּד דִּיִּסְת פּוֹרְתָא עֵינִיף תְּחַזִּינָה דְהַסְבָּךְ נְרֵאִית אֵיפְכָא דִיכּוֹל הָאָדָם לְדַבֵּר הַרְבֵּה בְּפִיו וְכִי יִתְפּוֹס אִישׁ לְמַדְבַּר לְמָה אֲמַרְתָּ כו"כ יִכְחִישׁ אוֹ יִתְקַן דְּבָרָיו בְּאִנְפֵּן נְאוֹת כִּי הַדְּבָרִים פּוֹרְחִים בְּאֹוִיר וְעַם כָּל זֶה הָוֵי מוֹצִיא שְׁם רַע וְכ"ש אִם אִישׁ יִכְתּוּב יָדוֹ עַל סֵפֶר אֵין לוֹ תִּקְנָה וְהוּא חֲטָאת קְבוּעָה וְצ"ל כִּי שְׂאֵנֵי הֶתֶם גַּבֵּי מַלְכוּת דְּכָף גְּזַר ה' כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִמְרָה אֶת פִּיהָ לְמַעוֹטֵי פֶתֶחַ וְכ"כ הָרַב גִּנְת וְרָדִים י"ד כָּלֵל ג' ס' ט' ע"ש וְשׁוֹבְעָה שְׂאֵנֵי דְבָעֵי בִּטּוּי שְׁפִתִּים אָף לְעַנְנֵן שְׁם רַע חֲמוּר הַפּוֹתֵב שְׁם רַע וְא"כ בנ"ד שְׁזוֹלֵל בְּכֶתֶב וְדַאי חֲמוּר פְּאֵלוֹ אָמַר בְּפִיו.

בְּרַם עֲדִינֵן יֵשׁ צַד זְכוּת לֹא דְלֹא דְמִי לְמוֹצִיא ש"ר דְּעֵלְמָא דְמִתְפַּנֵּן לְהוֹצִיא ש"ר. אָבֵל הָכָא לֹא פִּינוּן לְכָף רַק הַשִּׁיב לְמִי שְׁשַׁלַּח לוֹ דְּבָרִים פְּאֵלָה עַל פִּי מְדוּתָיו וְנִמְצָא שְׁהוּא לֹא הוֹצִיא ש"ר וְסִבֵּר שְׁיִהִיו דְּבָרִים מְכֻסִּי וְסִתּוּמִים וְלֹא עָלָה עַל לֵב שְׁיִאֲבֹד הַכֶּתֶב כִּי אֲדַרְבָּא הוּא צִינָה לוֹ שְׁתִּיבְרָף לְנִטִּילָה קְדָמָה קִרְיַע"ה וְהֶאָח לְפָנָיו.

וּמְפַל זֶה נְרֵאִית סְבָרָא אֵלִימְתָא דְאֵין הַשְׁוֹתָף שְׁפִתֵב הַכֶּתֶב בְּסוּג מוֹצִיא ש"ר וְכָל אֲשֶׁר אֲמַרְנוּ וְעַנְיָנוּ וְצָרִיף לְמַחְזֵל לוֹ כְּמ"ש הַרְמַב"ם כְּמִדּוּבָר. וְעוֹד נִשְׁמִיעֵינָה מִן הָדָא שְׁפִתֵב הָרַב תְּרוּמַת הַדָּשָׁן ס' ש"ז וּבְפִסְקִים וּכְתָבִים סִימָן רי"ב דְּטַעְמָא דְהִירוֹשְׁלַיִם דְּש"ר אֵין לוֹ מַחִילָה הֵינּוּ דְדִילְמָא אֵינִישׁ שְׁמַע בְּאִפּוּקֵי קָלָא וְלֹא שְׁמַע בְּפִיוסָא וְא"כ אִם כֶּתֶב ש"ר בְּסוּד לְאֶהוּבּוֹ מַעֲיַקְרָא הַקּוֹל לֹא נִשְׁמַע וּבְפִרְט בְּגוּוֹנָא דנ"ד.

וְעוֹד הֵן בָּהּ שְׁרֵאִיתִי לְהָרַב פּר"ח בא"ח ס' תר"ו שְׁפִתֵב וַיֵּל לְשׁוֹן הִירוֹשְׁלַיִם פ' הַחֹבֵל אֵין לוֹ מַחִילָה עוֹלְמִי וּמִיָּהוּ מְסַתְבָּרָא שְׁיִבְקֵשׁ מִמֶּנּוּ מַחִילָה וְאִם מְחַל יֵשׁ לוֹ מַחִילָה אֶלָּא שְׁפִנוֹת הִירוֹשְׁלַיִם הִיא שְׂאֵם אֵינוֹ רוֹצֵה לְמַחְזֵל עוֹלְמִית דְּשִׁפִּיר עֵבִיד וְלֹא הָוֵי אַכְזָרִי עכ"ל.

וּכְבָר קְדָמוֹ הָרַב מְהַרְש"ל בְּיָם שֶׁל שְׁלֵמָה קָמָא פ' הַחֹבֵל ס' ס"ג שְׁפִתֵב וַיֵּל וּמ"מ נְרֵאֵה שְׁמַדַּת עֲנָנָה וְחִסְדוֹת הוּא שְׁיִכּוֹל לְכַוֵּן אֶת יְצָרוֹ וְלְמַחְזֵל בְּמַחִילָה גְמוּרָה עכ"ל וְכֵן מוֹכַח מְדַבְרֵי הָרַב תְּרוּמַת הַדָּשָׁן ס' ש"ז שְׁפִתֵב וַיֵּל וְאִם יִרְצֵה רְאוּבֵן שְׁלֵא לְמַחְזֵל לוֹ כָּלֵל וְלִנְטוֹן לוֹ אֵיבָה עַל כָּף אֵינוֹ עוֹבֵר עַל מֵה שְׁהַזְהִירוּ רז"ל שְׁלֵא יִהֵא הַמוֹחַל אַכְזָרִי וְכו' ע"ש וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה כֶּתֶב בְּפִסְקִים וּכְתָבִים ס' רי"ב ע"ש.

הָרִי דְדִיִּיק הָרַב לֹא מוֹר וְאִם יִרְצֵה וְכו' אֵינוֹ עוֹבֵר וְכו' מְפָלֵל שְׂאֵם רְצָה לְמַחְזֵל אָף לְמוֹצִיא ש"ר זְכוּר לְטוֹב וּמַחִילָתוֹ מַחִילָה. וְכֵן דְקָדַק מוֹר"ם בְּהֶגֶה ס' תר"ו שְׁפִתֵב וְאִם מוֹצִיא ש"ר אֵינוֹ צָרִיף לְמַחְזֵל לוֹ.

אֵינוֹ צָרִיף דִּיִּיסָא הָא אִם מְחַל יָפֵה עוֹנֶשֶׁה וּמַחְזֵל הוּא. וְעַל פִּי זֶה יֵשׁ לְהַרְגִישׁ עַל הָרַב שְׁיִיגֵי כְנֵה"ג ס' תר"ו שְׁפִתֵב עַל דְּבָרֵי מְהַר"י וְנִיִּיל ס' קצ"ב וַיֵּל וּמ"ש שְׂאֵם הוֹצִיא ש"ר אֵין לוֹ לְמַחְזֵל הֵם דְּבָרֵי הַסֵּמ"ג וְכו' וְהַגַּמ"י פ"ב מֵה"ת מֵהִירוֹשְׁלַיִם (דפ' הַחֹבֵל) הָדָא דְתִימָא בְּשִׁלָּא הוֹצִיא עָלָיו ש"ר אָבֵל הוֹצִיא עָלָיו ש"ר אֵין לוֹ מַחִילָה עוֹלְמִית וְכו"כ

בתרומת הדשן סי' ש"ז ובכתביו סי' רי"ב וכתב הב"ח ומ"מ הנמחל לא ינית מלבקש מחילה עכ"ל ומפשיטון של דברים משמע דאין לו למחול ואזהרתיה מהכא וכפשט הירוש' דקאמר אין לו מחילה עולמית וע"ז קאמר וכ"כ בתה"ד בכתביו.

וק"ק דהול"ל דבתה"ד וכתביו משמע דאם ירצה יכול למחול כמו שכתבנו בעניינתנו וכ"כ מהרש"ל ביש"ש פאמור. וכן נראה גם מדברי מור"ם פדאמרון וגם מדברי הרב בית חדש שכתב יש לו לבקש מחילה אפי' הוציא עליו ש"ר שפא מחול לו עכ"ל משמע דאי בעי מחיל והרב שנירי השמיט סוף הלשון וכל פי הא הנה ליה לאודועי.

אתה הראית לדעת דמדברי כל הגדולים מוכח דאם רוצה יכול למחול אף ש"ר ומ"ש בירושלמי אין לו מחילה עולמית היינו שאינו אכזרי אם אינו מוחל. ובנ"ד לכל הדברות ולכל האמירות הרי פותב הפתב שאל מחילה ונשבע.

ושנתפו מחל לו והסבירו פנים זל"ז וכמ"ש בפאלה. ואחרי כן מה מקום לטעון דרוצה לבטל השותפות הנמצא פנה מוחל ונוקם ארפכה אתרי ריקשי וכן לא יעשה.

עוד יש לסיים השותפות דהרי כתב מרן בב"י סימן קע"ו דלדעת הרמב"ם אי שותף עבר טל תנאי השותפות או פשע אפ"ה אינו יכולין לחלוק אלא משלם מה שהפסיד והשותפות במקומו וכן פסק מור"ם בהגהה שם דין ט"ו וכתב ודלא פיש חולקין והוא המרדכי.

ומינה שמעי' בק"ו לנ"ד דהרי לדעת הרמב"ם אם עבר ופשע וקלקל בשותפות אפ"ה אין השותף האחר יכול לבטל השותפות אף שעשה מעשה מקולקל. אלא דינא הוא דישלם מה שהפסיד והשותפות במקומו וק"ו בנ"ד פי לא הנה מעש' ולא דיבור המזיק לשותפות רק דיבור שנגע בכבוד השותף דנדאי אינו בטל השותפות.

ואפי' לדעת המרדכי לא אמרה אלא במעשה ביש בגופו של השותפות אבל בנ"ד שהוא דיבור בעלמא ולא קלקל בשותפות אפי' בדיבור נדאי השותפות קיים ואין פוט"ר וכ"ש שפבר שאל מחילה ומחל לו והשתא חזינו פאלו לא היו דברים מעולם והשותפות הנה זה עומד כל הזמן אשר גבלו ביניהם.

והוי יודע כמעט שעברתי על כל סעיפי הרב כנה"ג בסי' קע"ו ועל כל גדולי האחרונים שאחר הרב כנה"ג המובאים בס' חידושי סופרים כ"י ועל פמה ספרי אחרוני' הנדפסי' אחריו הנמצאים אתי במחיצתי ולא מצאתי שמץ מנהו מעין דוגמא לנ"ד.

ומוכח דטענה פזו בנ"ד אינה טענה. (ומעין דוגמא כתב הרמב"ם בתשובה כ"י דאין להסיר שום ממנה ממניו ואם יצא קול ונתקיים העדות אינו מן הדין להסירו אם קבל עליו מה שהוא חייב עכ"ד וכנה"ג ראה וקדש בנ"ד): ואגב אומר פי זה שנים רבות הי' לי הצעיר ויפוח עם גדול א' בשותף שעבר על התנאי ונמשך הפסד אבל הנה גרמא והגדול הנז' ריבה וקבץ חבילות של תשובות להוכיח דגרמא פטור גם בשותף מתשובות מהר"ם הקצרות סי' ט"ו ומהרש"ך ח"ב סוף סי' ג' וססי' צ"א והרב המפיט ח"ב סי' ד"ן והרב פרח משה אהרן ח"ב סי' פ"ה.

ונאני ההדיוט אמרתי דאין מקום פטור באותו גידון לשנותה משום גרעא. דלא אמרו ז"ל דגרמא פטור בשנותה אלא בשלא עבר תנאי השנותפות אבל אם עבר התנאי ומזה נמשך ההפסד אף בגרמא חייב.

ואין ראיה שתשוב' הרב פני משה ח"ב ססי' מ"ט למתבונן בדבריו. ונהירנא דנתעצמתי בענין זה והודה הגדול הנז' לדברי וע' תשובת מהרימ"ט סי' ק"י.

ולי הדל הדבר ברור דכשעבר על התנאי חייב אף אם הוא גרמא ולבסוף הסכים הגדול הנז' עמי. ונהו ריש מילין מן המו"תר בפי.

ומורינו הרב בזרע אברהם ח"מ סי' י"ח כתב דהסכים בשתיקה מהני ולא זכר שהיא מחלוקת האחרונים ומקריב"ל והסמ"ע וסיעתם פליגי על מהרש"ד ומהראנ"ח ויעניין כמש"ל וכנה"ג ומשם בארה. והרב פרח מטה אהרן לא בא בפיו תשוב' מהרשר"ם דשתיק' כהספקמה.

וממ"ש הרב כנה"ג מהדורא בתרא בח"מ סי' קל"ח וענין באחרוני זמנינו. הן הן הדברים הנקנים באגב.

ויהיה הקצור אמיץ והי' לכם לזכרון: מעתה נבא למה שנסתפק השואל אם הודה השנותה מתוך מריבה לבטל השנותפות אי סני בהא. ודע כי בזה ראיתי בחידושי דינים כ"י למורינו הרב מקה"י הפה"י ז"ל שכתב בענין זה וראיתי להעתיק דבריו.

וז"ל אם יהיה אופן הפטור מתוך מריבה. מדברי מהרימ"ט סימן קי"ח מבואר שאינו פלוג וכן נראין דברי הרב פני משה ח"א ריש סי' ע"ז ומבואר בדרכי נועם ח"מ סי' ג' וענין במפה סס"י של"ג.

ומזה דנתי בראובן ושמעון שנסתמפו בפתח סוחר בשנותפות הסרסרות בשעבוד גופם וקנין ושבווע' שלא להתפרד ולהיותם שותפין ליטול חלק כחלק וכו' עד משך זמן מה.

ובהמשך הזמן נפל הפרש ביניהם ודברי ריבות עד שאמר א' לחבירו מוחלין אנו זה לזה השבוועה שיש בינינו לקיים השנותפות והשיבו האחר הן וא"ל המתן עד שאביא עדים והלך וחסר אצלו וא"ל האחר אין רצוני לחולק עד שאחשןב ושוב אמר דאינו מוחל.

והשנותה האחר טוען שמעת שא"ל הן הוחלה שבוועתו. דאין הדין עמו מהטעם הנז'.

ועוד שלפי הדקדוק מדברי הפוסקים נראה שצ"ל בפירוש הרנין כאלו התקבלתי ואף לדעת החולקים וסתמי בפירושו נראה דהכא לא שייך לומר כאלו התקבלתי שהרי אין הרניח מצוי ועתיד לבוא הוא ואינו בידם ורשותם וגם לא ידע מאי דקמחיל.

והיה דמהר"ם אלשקר סי' צ"ח עיקר סף ההפרש ידוע היה אלא שגזרת הדיינים לא נודעה וכיון דהעיקר ידוע הוי דבר קצוב כמ"ש ז"ל לדעת הרמב"ם אבל הכא מי ידע מאי דמחיל ועדיפא ממה שהובא בפוסקים שהרי אינו ברשותם ולא בא לעולם ולא קציב ובסילוק מדבשב"ל יש מחלוקת וכולי האי שייפרש.

ותו דהכא מדין מחילה אתינו עלה דמחילה כקבלה לפי דברי התה"ד לדעת מהרמ"א ובמחילה הספמת האחרונים דאמרינו מי ידע דמחיל פיון דליכא מעשה וענין בפני משה

ח"ב סי' ל וסי'ט"ל ומה גם דבאיסור שבועה אע"ג דאיכא ממונא רוב הפוסקים הסכימו דלא אמרינן קים לי ועיין פ"מ ח"ב סוף סי' ק"ו.

ובכה"ג בכללי הקי"ל. ויש להתיישב בתשובת הראד"ב סי' ק' ועיין כנה"ג י"ד סי' רכ"ח הגהת בית יוסף אות ר"ץ.

ומצורף לזה הטעם הראשון דנראה דכל שיהא מחמת מריבה פולי עלמא מודו: ובר מן דין שומע אני בלשון נדון שלנו שהי' בלשון שאלה דנהי שזה אמר הן מ"מ האומר לא אמר לזה גם כן מחול לה.

ואפשר שיכול לטעון אני לא מחלתי לפיכך מצי איך למימר אם אמרתי אני הן הוא שגם אתה תמחול אבל פיון דבאותה שעה לא מחלת לי בפירוש שוב אני מקבל מחילתך ומחילתי לא היתה מחילה והוכחה בעלמא דאיך דמצי להיא דמהרימ"ט סי' ק' ועי"ש היטב בכל סי' קי"ח וכ"ש שלא הי' כאן אלא הן בעלמא ואפשר דהוא דרף הגזמה ובהיא דהש"ס פנודע וכו טען הטוען.

באופן בצירוף כל האמור עלתה על דעתי שלא לפוטרו מן השבועה. ומן האמור בזה הראת לדעת דמחילה דשבוע' דאיתיה הענין בקום עשה צריך לדקדק בענין שיש בו חילוקי דעות וכ"ש במידי דליתיה בקום עשה וכאותה דהרשב"א.

ומ"מ בנשבע לחבירו שלא לילך בלי רשותו וכדומה כל אפיא שוין דכיין שנתן לו רשות בלבד לא בעי מידי. ועיין במקור ברוך סי' כ"ט ובני חיי י"ד סי' רל"ב אות א' הביא תשו' הר"ם קלעי הנז' ומלבד דאפשר דמר באתריה קאמר ויש סמך לזה מדברי הרמב"ן בענין ההסקמות וחרמי צבור ועיין הרימ"ט ח"א סי' ס"ט.

מ"מ לא מצאתי לשאר אחרונים זכרון בספר דבר זה ופ' מהרשד"ם יו"ד סי' ק"ד אומנת שמואל סי' ט"ו ובהרשד"ם גופיה עיין בספר לחם רב סי' ע"ו והרב בצלאל סי' כ"ה ומ"מ טענת הר"ם קלעי לא הנוכח וע' הרדב"ז ח"א סי' קל"ז הובא בכנה"ג י"ד סי' רכ"ח הגהת הטור אות צ"ה וע' בכהונת עולם מסי' נ"ה והלאה ובני חיי סי' קע"ו הגהת הטור אות נ"ד לעיקר נ"ד הנז'.

ובאיסור שבועה מי יערב לבו להקל כה"ג. ומ"מ בנ"ד אפשר דגם לסברא זו הדין כאמור משאר הטעמים וצירוף עיקרו של דבר ומידי ספקא לא נפקא וראוי לדון כאמור.

ועיין במפה סי' רמ"א ס"ב ויש לחלק ולהעמידו על אופן הפתוב בש"ע סימן י"ב סעיף י"ו פי ממונו לוקח עד כאן דבריו של גדול מורינו הרב המופלא מהר"י הפהן ז"ל בעל בתי פהונה ככתבו וכלשונו.

ומאזנה טעם שפכת הרב ז"ל דשייכי לנדון שלנו נראה לדעתי הקצרה דעדיין השותפות במקומו ונוסף עוד דנראין הדברים כפי הלשון הפתוב בשאלה דלא מחל השותף שפכת הפתב ומילי בעלמא ניהו מה שאמר גם אני אומר כמוך לשון גרוע כי כל ישע וחספז לקיים השותפות כאשר מבואר נגלה בא"ר לח"י רואי.

ואגב רתחיה וטרדיה בראותו תוקף השותף אשר בנה על הפתב אשר חנה מצודי'. נפק מפומיה גם אני אומר כמוך לישנא לגרועי.

והשנותפיות פדקאי קאי וארנא דשבועתא רביע על השנותף שפא לידו פתבא די רשים. וצור ישראל יצילנו משגיאות ויראנו מתורתו נפלאות כי"ר: סימן יד עמ"ש ברכי יוסף חא"ח סימן רל"ו שאל שאל האיש החכם השלם והכולל כמה"ר ישראל ששון נר"ו מעיר גדולה של חכמים ארם צובה יע"א וז"ל עמ"ש בברכי יוסף חא"ח סי' רל"ו אות ב' כמה שתמה על הרב מעדני מלך ולא זו בלבד וכו' עד ואפשר וכו' ע"ש ולע"ד לא ירדתי לעומק דבריו דהרא"ש בתשובה מענין גאולה קתני אמנם גאולה אריכתא פהשפיכנו לא קתני ואם הם מענין הוא לענין שאין ראוי להפסיק בהם בדיבור או אפי' בפסוקי אחרוני שאינם מענין ולא מדינא קאמר שאין להפסיק ביניהם כמ"ש התוס' לענין השפיכנו דמדינא אין להפסיק בין יראו עינינו דחשיבי להו הני קראי פהשפיכנו ממש וח"ו לא נעלם תשובת הרא"ש מהרב מעדני מלך.

גם מה שכתב להקשות דברי התוס' אהדדי מפ"ק דברכות למ"ש פ' הקורא עומד והניחם בצ"ע לע"ד יראה דלא קשיין אהדדי דמלישנייהו בברכות שכתבו ומיהו לדברי רב עמרם משמע דתיישי התוס' לסברת רב עמרם ויישבו התוספות שם דאפ"ה בעינן מסמך פאשר יראה המעיין שם עכ"ל: וזה אשר השבתי לו.

מרגלא מטפטון וצלוחית של פלייטון בישראל גדול שמו. דמצפרא פרוף ותני גופי הלכות דברים העומדים ברומו.

החכם השלם והכולל נר"ו וה' עמו. קראתי בכל לב אמרות טהורות והיו למאורות והן ידיע ליהוי למר פי לא נסיתי באלה להשיב אמרים דרוף פלפולא קמי רבנו בדברים שכתב פי רואה אני בתשובות אחרוני זמנינו זה מעלה ארוכה ולא סגי פעם או פעמים ואת רב"ע נחמושים עלו וכל א' עומד בשלו ותמיה על חבירו.

ולאהבת אהובי הגביר המשפיל חפץ חסד כמה"ר עזרא ברוף אלטארץ נר"ו אשר הפציר פי אמרתי אעלה עלי ארש דברות שמים בדרו קצרה: מאי דקשיא לי למר דנדאי הרב מעדני מלך ו"ל ראה תשובת הרא"ש וח"ו לא נעלם ממנו תשובת הרא"ש.

תמיה אני על מעכ"ת דהרא"ש כת' בתשובה ותקנתא דבתראי הוא ואלו הרב מעדני מלך ו"ל כתב לדעת הרא"ש שהיא תקנת חכמי הגמרא ואיך פשיטא למר דהרב מעדני מלך ראה תשובת הרא"ש והיא פנגדו ותו לדברי מר דאין פונת תשובת הרא"ש על דרו שכתבו התוס' וכאשר ביארתי דעת הרא"ש בספרי הקטן בר"י.

לימא לי מר דהשואל להרא"ש חקר דאיך נהגו לומר וכו' ומה השיב הרא"ש בתשובתו הרמתה דאין לומר כמו שכתב הרב מעדני מלך דכיון דחכמי הש"ס תקנוהו הו"ל פהשפיכנו דהא כתב דהוי תקנתא דבתראי, ומוכח שפונת הרא"ש דהו"ל פגאולה אריכתא וכוננתו כמ"ש בבר"י ד"ה ואפשר.

ומאי דתריץ יתיב מר למה שהקשתי בעניותי דברי התוספות אהדדי מברכות למגילה לישר"י לן מר פי יתן את רוחו רוח חכמה עיניו תחזינה משרים דלכאורה קשיא. ומדברי תוספי הרא"ש למגילה יראה דכוננתו כמו השפיכנו את זה כתבתי בעט"ו של נח"ץ ומעכ"ת אשר יבחר בו יקריב.

ושוב חזר החכם השלם הנז' להשיב להחזיק דבריו בדרך ארוכה ואני הדל עמדתי על דבריו ובמקומי אני עומד וה' יאיר עינינו על דבר אמת כי"ר. סימן טו בברכת הגומל.

שאלה באחת הערים קמו הקמת עם על דבר אחד ויגשו לשפוך הדלת של הק"ק ורגמו אבנים ושברו זכוכיות ונתפשו במעות אם חייבין כל יחידי הק"ק לברך הגמול או יעלה הרב על התיבה עליון ויתן קולו ברכת הגמול וכל הק"ק יענו אמן או"ד אין שום אחד חייב לברך בשם ומלכות יורנו המורה ושכמ"ה: תשובה לפק"ד נראה דאין לברך בשם ומלכות שהרי מרן בשלחנו הטהור סימן רי"ט פתב דהגני ארבעה לאו דוקא ויש אומרים דדוקא ארבעה טוב לברך בלא שם ומלכות ומאחר דמרן פסק שלא לברך כי אם בלי שם ומלכות ידאי הכי נקטינו דאנו אמתא דריש גלותא מרן גרינא ובנ"ד לא יברכו ברכה שלימה.

ותו דרבי החולקים על הריב"ש ורי"אז וס"ל דהגני ד' דוקא כמבואר בבית יוסף סימן רי"ט. ואני בעיני בס' הקטן ברפי יוסף שם דקדקתי על מ"ש הרב מהר"י עינאש ז"ל בתשובות בית יהודה א"ח סי' ז' שכתב דמרן הביא סברת הריב"ש בסתם דמה יועיל מה שהביא הסברא בסתם מאחר דגמר אומר וטוב לברך בלא שם ומלכות ע"ש ועתה צ"ל דאפשר לישיב כי הרב מהר"י עינאש מכון שבתו בארגי"ל וכל מיני דמר עביד כהריב"ש והרשב"ץ דמאר"י דאתרי ניהו ואפי' שיהי' נגד מרן בש"ע פיזוע.

וזו פחו של הרב מהר"י עינאש דהריב"ש מארי דאתרא סבר הכי ושם אל עירו ואל שער מקומו פסקי כנותיה. אלא דאלומי מילתא קאמר דמרן מייתי האי סברא בסתם פלומר דישרה בעיני מרן שהיא סברא נכונה.

ומ"ש מרן וטוב לברך בלי הזכרת שם ומלכות לא חייש לה הרב מהר"י עינאש פיון דהריב"ש מאריה דאתרא הו אמת דכתבנו בעניותנו במקומות אחרים דכי פליגי רבנו בתראי על מרן ז"ל בענין ברכות דמרן ז"ל סבר לברך והאחרונים פליגי עליה שלא לברך העיקר לחוש בענין ברכה לסברת האחרונים ואין זה מברך וכן קבלתי מרבתי ז"ל.

אמנם מי שמברך בסברת מרן אין מוחין בידו דקבלנו הוראות מרן. וכן בעיר ארגי"ל בעומדם יעמודו בסברת רבם הריב"ש.

ולכי תידוק נראה דאלימא טפי קבלת הריב"ש והרשב"ץ בעיר ארגי"ל יע"א מקבלתנו להוראות מרן ז"ל. ומ"מ לא יבצר מהרגש על הרב מהר"י עינאש ז"ל דהו"ל לפרש והוא אחרון דהוראה זו אתיא מפלגא דהריב"ש מרא דאתרא וביתר המקומות לא יברכו בשם ומלכות.

פי האף אמנה דרבני אשפני האחרונים תפסי כהריב"ש מ"מ בגלילות המערב פנימי וחיצון וגלילות טורקיא וארץ הצבי וארץ מצרים ושאר בנותיהן קבלו עליהן למרן ולאור הוראותיו ילכו.

ולבר מעיר ארגי"ל ההולכים אחר הוראות הריב"ש והרשב"ץ אף שהם נגד הש"ע כל ההמון בלכתם ילכו אחר מרן בר ממזון דטורקי"א נושאי דגל הקים לי פיזוע. וא"כ הו"ל להרב מהר"י עינאש ז"ל לפרש שיחותיו דכלפי עירו ארגי"ל קאמר ואשמעה אחד

קדוש מדבר דאע"ג דמרון נתן לפנינו את הטוב שלא לברך וכו' מ"מ בנ"ד מודה שהי' בפרסום לכל הצבור וכמעט העם מרדו במעשה אף שלא הי' בדבור ומי שי'ש לו מוח בקדקדו ישפיל דמזה כ"ע מודו לברך דלא חילקו אלא בגנבים ודריסת ארי וכו' אבל בנ"ד הפל מודים לברך בשם ונתעל' בזה ע"כ דבריו נר"ו: ואני בער ולא אדע מי שם פה לחלק מדעתו בענין ברכה ולסמוך על סברתו.

ובעניויתנו אין לנו לישען פי אם על מרון שפסתם הפתח וחש לה רב למאן דסבר דהגי ארבעה דוקא וטוב לברך בלא שם ומלכות ולמען תדע אגיד לך הרשום בכתב למהר"ר דוד אבודרקהם ו"ל ריש שער ח' ו"ל פתב הרא"ש מלונגיל הא דמברכינן בין אנפסא דרבים בין אנפסא דייחיד דוקא בגס ושהיא יוצא ממנהג העולם או מדרך התולדות פגון מעפרות הי' ומעפרות הי' ונהדומה להם וכמר בריה דרבינא דאתרחיש ליה גיפסא ואברי ליה עינא דמיא וכו' אבל גס ושהיא מנהג העולם פגון אם פאו גנבים בלילה ובא לידי ספנה ונצול וכן כל פיוצא בזה אינו חייב לברך שעשה לי גס במקום הזה ואית נהרי פורים שהי' גס פמנהג העולם ומברכים שעשה נסים וי"ל התם נמי יצא ממנהג העולם הא' שפטל פתב המלך וכו' והב' שהרג קרוב לפ' אלף מאומתו בעבור אשה אחת וכו' ובחננקה וכו' משום פה השמן עכ"ל.

הביטה וראה דאפי' גס חננקה ופורים לא משיב להו גס אלא טעם פורים שפטל נהרג וטעם חננקה הפך ובלאו הכי לא יברך על הגס. ופוק חזי בתשו' הריב"ש סי' של"ו הלזו דשם ביאר דדעתו ו"ל דהגי ד' לאו דוקא פמדנבר וכתב דטעמו דצריף לברך הגומל מק"ו דכשיעבור על המקום מברך על הגס ע"ש ולפי דעת הרא"ש מלונגיל דאינו מברך על הגס א"כ לא יברך הגומל דפטל ק"ו שדן הריב"ש.

ומוכח דלמ"ד דהגי ד' דוקא אין לברך פי אם עליהם ואם הי' גס יוצא ממנהג העולם מברך שעשה לי גס ומאחר דמרון חשש לסברא זו וכתב דטוב לברך בלא שם ומלכות א"כ בנ"ד לא יברכו הגומל.

ועוד אני אומר דאפשר דגם הריב"ש מודה בנ"ד דלא יברך הגומל דהרי כ' דהנעשה לו גס ונצול ממיתה עצמה וכו'. ובנ"ד לא הגיע לזה רק ששברו הזכוכיות ודברי אמת נפרין שלא חשבו לבזו ח"ו כ"א אמרו שקטני' בזו עניה שהיתה בתחיתות ארץ והגדולים גערו בם ולא ס"ד לבזו וכ"ש להרוג ח"ו וא"כ לא קרינן ניצול ממיתה ואפשר דגם הריב"ש יודה בנ"ד שלא לברך הגומל.

והטוב הוא פי רב המקום יענה בתובה ויברך הגומל בלא שם ומלכות ויאמרו הלל הגדול דהי'נו מזמור הודו לה' פי טוב בנמירות שבת בניגון ושמחה והנלע"ד פתבתי סימן טז עמ"ש בס' חיים שאל סימן ע"א אות ה'.

שאל שאל האיש גבר חכם מחש"י עז נר"ו עמ"ש סי' ע"א אות ה' מספרי הקטן חיים שאל פי שם נאמר דפשיטא לי דאם לא קראו הפרשה בשבת שחרית לא יקראו בפמנה ונהרי הרב משאת משה ריש ח"ג פתב בתוף דבריו דמ"ש א"ז דאם בעלו קריא' פרשה יקראוה בשבת הבא היינו בדבטיל סדרא שחרית ומנחה דאי לא הו"ל לקרותה בפמנה ואמאי משהי'נו לשבת הבא זהה"ד וזה הפך מה שפתבתי עכ"ד.

תשובה הא"ח הא"ח רחמימו דנפשינו עד שאתה שואלני שערב משאת משה אגיל בטר
איפכא מאשר כתבתי בענייני. צא ופרנס לי דברי הרב ז"ל עצמן שהוא פתח בתשובה
על דברי הרב עטרת זקנים דכתב דיקראו יום ג' במקום יום ב' שביטלו דבכיוצא בזה
כתב הרי"ף פ' האשה על סברת רב יהודאי גאון אם איתא להא מינתא לא הווי שתיקי
קמאי מלאודועי וכד הורגלו בעני הוראה לנעול דלת בפני הפוסק כל שלא בא הדבר
מפניך לראשונים וגם הביא מתשובת מהריב"ל ומהראנ"ח ומהרח"ש ע"ש.

ואם כן איך פשיטא ליה שיקראו במנחה הפרשה פולה ומה גם אם יעלו ז' ויברכו דזהו
חידוש גדול. ותו דבסמוך מייתי דהיכא דשבת שבטנו היו מחנכרות דמילתא מיניהו אנדא
ואין להם תקנה פנודע וענה קאי וקלא הא דאם היו מחנכרות הם דברי מהר"ם מינץ
בתשובה סימן פ"ה והיה טעמו דאי אמרה א"ז היינו פשיטלו פרשה אחת דאז קורין
אותה שבת הבאה דהכי אשפסון דזמנין קרו ב' פרשיות אבל ג' פרשיות לא אשפסון ואין
להם תקנה.

ומאחר שכן הוא ז"ל בעומדו על דבר זה איך קאמר דיקראו הפרשה במנחה אשר לא
היו מעולם שקורין פרשה שלימה במנחה. וא"כ הרב כתב דבר והיפוכו בהעלם אחד
ועדיין לחלוטית הדיו קיימת והנה רואה.

לכן נראה דכונת הרב רצויה להקשות על הרב עטרת זקנים שכתב דאם ביטלו לקרות
יום שני יקראו יום ג' ולדידיה דלא חש לחדש דבר מעתה אשר לא הי' מטעם דלא יהיו
ג' ימים בלא תורה מקשה דיקראו יום ראשון כל הפרשה כדי שלא יהיו ג' ימים בלא
תורה וכי תימא דקראו מנחת שבת.

על זה קאמר דאמאי לא השלימו במנחה לדידיה דהעט"ז עושה חדשות ונא איכפת לי'
הי"ל לקרות כל הפרשה במנחה. אמנם לדידיה דהרב משאת משה פשיטא דלא יקראו
במנחה מטעמים שחלק הוא על דין העט"ז אי משום שהוא חידושא רבא ולא שתיקי מיניה
ואי משום דאם הן מחנכרות בטל התמיד דלא מצינו שקורין ג' פרשיות.

והא דמנחה לקרות הפרשה ולענות ז' בברכה הוא חידוש גדול יתר מלקרות ג' פרשיות
כמבואר. הן אמת דבאה דכתב בפשיטות הרב משאת משה דאם הן מחנכרות לא ישלים
בשבת אחד מהם דברי מהר"ם מינץ חלקו עליו בהגהות מנהגים והרב אליה רבה והרב
בית דוד א"ח סי' ק"ו וס"ל דאפי' שהן מחנכרות יקראו בשבת הבא שנושה וכו'.

ומה שתפס הרב משאת משה דברי מהר"ם מינץ להלכה ברורה היינו משום דהרב ז"ל
עיניו ראו שהרב כנה"ג והרב עולת תמיד הביאו דבריו ומוכח שהם מספיקים עמו וגם
הרב מגן אברהם הגם דבבצאי לבנה לו זכר דבהגמ"נ חלק משמ' שהוא ז"נ נקיט כמהר"ם
מינץ ולכן הרב משאת משה כתבה בפשיטות ולא חש להגהמ"נ.

והני ספרי דבי רב אליהו רבא ובית דוד נדפסו אחר פטירתו של הרב משאת משה. ומ"מ
אנו בדין שזכינו לאורם נקטינו פותייהו דמסתבר טעמיהו להשלים הפרשיות ולא
לבטל שום פרשה מלקרותה וכ"כ הרב מהר"י עייאש ז"ל בס' מטה יהודה סי' רפ"ב ס"ק
י"ד (ונזכיתי ומצאתי בזהר הקדוש פ' ויקהל דף ר"ו ע"ב דאתמר ה"תם וז"ל ס"ת במנחה
די בעשרה פסוקי' או יותר אבל לא שלימו דפרשתא דהא שלימו דפרשתא לא הני אלא

בְּיַמֵּינָא וְיַמֵּינָא תְּלִיא עַד שְׁעָתָא דְּמַנְחָה עַכ"ל וְע"ש מִתְחִילַת הַלְשׁוֹן וּמִשָּׁם בָּא ר"ה דְּעַל דְּרָדָה הָאָמַת נָמִי אִין לִקְרוֹת הַפְּרָשָׁה שְׁלֵימָה בְּמַנְחָה עַלֵּץ לַבֵּי וְדוּק הֵיטָב).

וְלְכֹל הַדְּבָרוֹת וְלְכֹל הָאֲמִירוֹת נ"ל דְּלֹא יִקְרָאוּ פְּרָשָׁה שְׁלֵימָה בְּמַנְחָה לְתַשְׁלוּם מַה שְׁלֹא קָרְאוּ בְּשִׁחְרִית וְכ"ש שְׁלֹא יַעְלוּ ו' עוֹלִים וַיִּבְרְכוּ דְּלֹא אֲשַׁפְּחוּ בְּמַנְחָה שְׁקוּרִין פְּרָשָׁה שְׁלֵימָה וְעוֹלִין ז'.

אֲלֵא קוּרִין הַפְּרָשָׁה בְּשַׁבָּת הַבָּאָה כַּמ"ש א"ז וְלֹא דָּמִי לַמ"ש הָאֲחֵרוֹנִים שְׁיִקְרָאוּ ג' פְּרָשָׁיוֹת וְכו' פָּאֲמֹר דְּהֵתָם אִי לֹא קָרוּ מְבַטְלִי מַלְקֻרוֹת פְּרָשָׁה וּמ"ה שְׁרִינֵן וְגַם הָא מִיָּהָא דְּזַמְנִין קוּרִין ב' פְּרָשָׁיוֹת אֲרָנוֹת וּמַה לִּי שְׁתִּים מַה לִּי ג' וְהוּא יוֹם קָרִיאַת פְּרָשָׁה שְׁלֵימָה וְלַעְלוֹת ז' עוֹלִין מִשָּׂא"כ בְּמַנְחָה.

וְהָרִי הָא"ז וְהָאָגוּדָה וּמְהָר"י וַיִּל וּמוֹר"ם וְכֹל הָאֲחֵרוֹנִים יַחַד פְּנֻלָה עוֹנִים וְאוֹמְרִים דָּאִם לֹא קָרְאוּ פְּרָשָׁה שְׁקוּר וְאוֹתָהּ לְשַׁבָּת הַבָּאָה וְסָתְמָא קְאָמְרִי וְלֹא חִזְקוּ דְּהִיכָא דְּמָצוּ לְמִיקְרֵי בְּמַנְחָה יִקְרָאוּ בְּמַנְחָה לֹא אֲשַׁתְּמִיט חַד מְכַלְהוּ רַבְּנָן לְמִימַר הֵכִי וְקָא עֶסְקִי וַתְּנֻ לְקוּרוֹתָהּ בְּשַׁבָּת הַבָּאָה.

וְאִין לוֹמַר דְּהוּא דְּבָר פְּשׁוּט הָס כִּי לֹא לְהַזְכִּיר דְּלֵהֲשַׁלִּי הַפְּרָשָׁה בְּמַנְחָה וְלַעְלוֹת ז' עוֹלִין בְּבְרָכָה הוּא פְּשׁוּט וּמְדוּקְטִי סָתְמָא כָּל לְהֵקַת הַרְבֵּית הַרְבָּנִים ז"ל וְדָאִי דְּהָגַם דְּמָצוּ לְמִיקְרֵי בְּמַנְחָה מְנִיחִין לְשַׁבָּת הַבָּאָה דְּתִקְנַת מְלֻשָׁה רַבִּינוּ הִי בְּשִׁחְרִית כַּמ"ש הַרְמְב"ם פִּי"ב דְּתַפְּלָה מְרֵן כַּכ"מ שָׁם.

וּבְפָרְט מִיּוֹת עֲזָרָא וְאֵילֵךְ קַבְּלוּ תִקְנָתוֹ לְקוּרוֹת ג' בְּמַנְחָה וְכֵן רְאוּי לַעְשׂוֹת לְקוּרוֹת הַפְּרָשָׁה בְּשִׁחְרִית שַׁבָּת הַבָּאָה. וּמְכָאֵן מוֹדָעָא כִּי יוֹתַר מְמַה שְׁקֵרִיתִי לְפִנְיְכֶם אֲנִכִּי עַמְרִיתִי בְּשַׁקְלָא וְטִרְיָא וְחִיקוּר דִּין.

אֲלֵא שְׁהוֹצֵרְכָתִי לְהַפְסִיק בְּאֲמָצֵעַ פָּרָק לְעַנְּן אַחַר וְגַם עַת לַחֲשׂוֹת מִיַּחוּשִׁים כְּמוֹ חֵלָאִים דִּין גַּרְמ"א דְּלֹא אָרִיכ"נָא מְגִיתָא כָּל אֲשֶׁר הִנְיָה בְּרוּחַ אַתִּי וְה' יִזְכְּנִי לַעֲסוֹק בְּתוֹרָתוֹ תוֹרַת אָמֶת עַל דְּבַר אָמֶת כִּי"ר.

ס' טו"ב בְּבַר דְּכֹר דְּיִתְיָלַד אַחַר נָפַל אִש"ת. שְׁטַעוּן פְּדוּיִן וְהִיָּתָה אֲרִישֵׁת.

אוֹר עֵינֵי שְׂאֵלָתָ מְנַי אֵשָׁה שְׁהַפִּילָה אַחַר ז' שְׁבוּעוֹת וְשָׁם נִמְצָא רוּפָא מְוָחָה וְחָכֵם וּבוֹ בְּפָרָק עֵינָיו יִחַזְזוּ בְּמַהוֹת הַנְּפֶל מְשׁוּם הַבָּא אַחֲרָיו אִם יֵהִי בְּכוֹר וְאָמַר כְּתוּב זֹאת זַכְרוֹן בִּסְפָר. כִּי הַנְּפֶל הוּא חָתִיכַת בְּשֵׁר בְּעַלְמָא בְּלִי שׁוּם הֵיכָר כָּלָל וְהוּן עָתָה יִלְדָה וְלָד שְׁל סִיִּיאָא יוֹרְנֹו אִם חֵיִיב בְּפְדוּיִן וּשְׁכַמ"ה.

תְּשׁוּבָה הֵכִי אַחֲרֵי חֲלָקָתָ חֲמֻדִּיתִי לָמָּה זָה תִשָּׂאֵל לְשָׁמִי וְהִנֵּה עָמְהָ זַקְנִיָּהּ וְשׁוֹפְטִיָּהּ שְׂמֵהָם הַתּוֹרָה נִדְרָשָׁתָ. וְאֲנִכִּי אִישׁ רַשׁ וְנִקְלָה וְנוֹסֵף עוֹד כִּי אִין מְזַגִּי שְׁנֵה אַף תְּרוּ"ף תוֹר"ף תִּרְוֹפוֹת מִיָּנִי עֲשִׂיבִי כָּל שְׂאִינוֹ מִתְּמַשֵּׁת.

וְאוֹלָם מֵאֲשֶׁר יִקְרַת בְּעֵינֵי וְכַבּוּדֹו עָלִי יִרְאֵה קֹאִי אֲאִיסְדָן מְכֵל הַחֲסָדִים עָלָה יִפִּי"ע וּפֻגַע בְּדַבְּשׁ"ת. דִּי"ו לְכֹתוּב ב' אוֹתִיוֹת לְעַנְּן דִּינָא כָּלָל הָעוֹלָה כָּל"א נְמַרְצָת מְפַרְשֵׁת.

בְּעֶזֶר מְשׁוּדִי. עַל נה"ר כב"ר נִפְתָּחוּ שְׁעָרֵי צְדָק בְּשׁו"ת הַגָּאוֹן מְהָר"י קוֹלוּן ז"ל וְנז"ר מְשַׁרְשׁוּי שְׁרֵשׁ פּוּרָה רָא"ש בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהוֹרו"ת נְתָן שְׁרֵשׁ קָמ"ג דְּוְלָד הַבָּא אַחַר נָפַל

מח' שבועות שלא הי' מרנןם חייב בפרדיון ובברכה והכי מוכח מדברי הטור ומרן בש"ע שכתבו דשפיר מרנןם פוטר הבא אחריו מפרדיון ומוכח דאם אינו מרנןם חייב הבא אחריו בפרדיון.

ומור"ם בפרדיון משה ובהגהה מיימי דברי מהרי"קו. וכל האחרונים הט"ז והש"ך והרב דרישה והרב ב"ח שתקו יחדיו ולא רבו עליה והרב דרישה הביא דברי מור"ם ומוכח דמספי' הולך עמו ע"ש.

גם הרב כנה"ג הביא דברי מהריק"ו סוף הגה"ט ומספיים עמו ע"ש. אמנם תרי גברי ברבתי נפקי המה ראו פן תמהו על מהריק"ו הרב מוהר"ר צבי ז"ל בתשובותיו סימן ק"ד והרב שבות יעקב ח"א סי' פ"ג וחקקו עליו דאינו חייב בפרדיון.

והרב שבות יעקב הפליג בדבר דנא יעשה פרדיון אפילו בלי ברכה ותמה עליו הרב בית לחם יהודה דהא דלא פמאן דהא מהר"ץ פתב דאם רוצה יפדה בלי ברכה עכ"ד ועמו הסליחה דנראה דמקשה על הרב שבות יעקב מתשובת מהר"ץ.

ותשו' מהר"ץ נדפסו אחר שו"ת שבות יעקב. ובשו"ת מהר"ץ סי' קס"א מיימי שו"ת שבו"י.

והן לו יהי דמהר"ץ קדם הרב שבות יעקב זו פחו לחלוק על מהר"ץ פאשר הוא חולק עליו פמה זמני בשבות יעקב ח"ב. איברא דדברי הרב שבות יעקב בזה קשים לשמוע שכתב ז"ל ואף הרוצה להחמיר על עצמו לפזר ממונא לפדות בלא ברכה אפשר דלאו שפיר עביד דיש חשש דביא על ידי זה לידי ספק ברכה כמו שראיתי רבים שגגו בזה וברכו ומה"ט לא מצינו בשום פוסק ראשון ואחרון שיכתוב להחמיר בדיני ספק בכור עכ"ל ומאי דחש ליה רב אין מקום לחוש דאם זה הירא דבר ה' הולך אצל פהו בינו לבינו ונותן לו ה' סלעים ואין זה מברך ואומר לכהן כי משום ספק נותן לו מאי איפא למיחש.

או פלך לדרך זו דאם אבי הבן יעשה בפרהסיא ויזמין לפרדיון ונקבל עם ואמר דמשום ספק הוא עושה שקדם נפל ויש ספק ולכך אינו מברך. אדרבא יתפרסם הדבר שהעושה פן אינו טעון ברכה וטפי מעלי.

ואעיקרא דמילתא אין לנו לגזור מדעתנו גזרות כמ"ש הרא"ש פ' במה מדליקין דהיאך יכלו הגאונים לחדש גזרה אחר שסתם רב אשי התלמוד ע"ש: וכד הוינא טליא הבאתי ראיה מדברי הרא"ש הללו לדברי הרב פר"ח בה' פסח סי' תנ"א וסי' תס"ג שחלק על הרב בית חדש והרב כנה"ג דאין לנו לגזור גזרות מדעתנו וכמ"ש אני עני במקום אחר וה"ה אני בעניי אומר על הרב שבות יעקב דאין לנו לגזור גזרות מדעתנו אף אם הנה מקום לגזור כ"ש דנראה דאין שייך לגזור.

גם מ"ש דאם רוצה לפזר ממונו וכו' אין דבריו מחנורין דכיון שאמה פוטר מס' דהמע"ה נדאי דהוא ספק מצנה ונהי דלענין ממונא מע"ה ופטור. אף לענין המצנה הוא ספק אם הוא חייב במצנה ואשריו דרוצה לצאת ידי שמים דאפ' דחייב במצנה ואין זה פוזר ממון רק דקדוקי מצנה.

ומ"ש דהפוס' לא פתבו זה בספק בכור. אין ראיה דכל שכותבים דפטור משום המע"ה
כבר פשוט דאם רוצה להחמיר כמהריק"ו יתן לכהן ה' סלעים בלא ברכה הפך הרב
שבות יעקב כמ"ש הרב בית לחם יהודה.

ותימא על ס' באר הטב למק"י טיקטין דבחדא מחתא מחתינהו וכתב ס"ק י"ב דמהר"ץ
והרב שבות יעקב פתבו דאם רוצה להחמיר יתן וכהן ולא יברך ע"ש ואין הדבר פן
כמבואר. ותפ"ט עיני להרב בית לחם יהודה שם סי' ש"ה שכתב וז"ל אשה שהפינה תוך
ב' חדשים לעיבור' פעין חתיכת בשר קטנה ולא הי' בה שום ריקום כלל אלא פעין רירים
ובשר.

הבן הבא אחריו צריך לפדותו ואינו מברך עליו דקי"ל ספק ברכות להקל ואף דהי' מקום
לפוטרו מן הבכורה דהא ממון פהו הוא והמע"ה עכ"ז הצריך לתת ה' סלעים בלא ברכה.
רדב"ז.
עכ"ל.

ובהשקפה ראשונה לא ידענא מה אידון בה דהרב כנה"ג לא פתב בשם רדב"ז פלוס. גם
בתשובות הראשונות להרדב"ז) וגם בשאר תשו' המנדפסות אלא שכתבתי ראשונות כי
האחרונות לא נדפסו בימי הרב בני"י) לא יש שמץ מנהו.

עד שראיתי פי לשון זה מועתק מס' לקט הקמח ועל לשון זה פתב רדב"ז לדין שלמענה
והוא חשב שגם זה מרדב"ז. אבל בקושטא דין זה הוא מכריב דרכי נועם סי' י"ג כמו
שרמז בסוף הדברים שם בלקט הקמח ואני הדל קשה לי על הרב לקט הקמח שלא עמד
פראוי על תשו' הרב דרכי נועם דהמסתפל יפה ראה ירא' דבנ"ד שהפילה תוך ב' חדשים
וכו' שהוא מה שהביא הרב לקט הקמח בזה הרב דרכי נועם סומך על מהרי"קו שחייב
בפדיון ויברך כמבואר ממ"ש דף ל' ע"ג וזה שכתב בסוף תשובתו דיתן ה' סלעים ולא
יברך הוא על מה שנסתפק בסוף התשובה אם הפילה חתיכת בשר שיש בה עצם ולא
היתה לבנה אלא משאר מראות בזה הוא שכתב דלא יברך והוא מבואר בדבריו.

ומעתה מה שלמד מדבריו הרב בית לחם יהודה דה"ה בנדון הרב כנה"ג שהפילה צורת
גמל ולא דקדקו אם הי' צורת אדם דלא יברך הפך הרב כנה"ג. אין לימודו עולה יפה
דלא אמרה הרב דרכי נועם אלא בחתיכה שיש בה עצם וכו' אבל בנדונו מודה דיברך
כמהריק"ו וה"ה בנדון הרב כנסת הגדולה.

הן אמת דדברי הרב דרכי נועם בזה קשים וכבר הקשה עליו הרב שבות יעקב טפי הו"ל
להקשות דהלשון עצמו אינו מוכן ומאי קאמר אין ראוי להפסיד לכהן שאינו ספק שקיל
ויותר קרוב שהי' נלד פניו שיש בו עצם והוא סותר הקודם והנמשך והגם שבדוחק יש
לישב וקצת האמת יורה דרכו שהלשון מוטעה יתיר חסיד ונחליף באשר יראה המעיין.

ואעיקרא דדינא קשיא איך הרב מהר"ץ והר' שבות יעקב משום קושיא דחו לתשו'
מהריק"ו מאור הגולה וכבר ראיתי להרב הגדול מהר"ר יוסף קצבי ז"ל בתשובותיו
סימן ה' שהאריך בזה וכמעט שעברתי ראיתי שעמד על כל הסוגיות כמעט שהקשו מהם
למהריק"ו הרב מהר"ץ והרב ש"י ושקיל וטרי ותריץ יתיב לדברי מהרי"קו ומסיק
פנותיה לדינא והנאני אף שלא יכולתי להתישב בדבריו ובפלפולו הישר לפי דוחק השעה

ובכלל דבריו ראיתי טעם פעיקר דבנדון דידיה ודמהרי"קו אשה זו יושבת תחת בעלה והוא ס' אם הוא נלד ואת"ל נלד אפטר שהוא פחות ממ' יום דמי יודע מתי נתעברה ע"ש באנרף והם דברים נכוחים וה"ה בנ"ד.

באנפן שאין לנו להניח דברי הגאון מהר"י קולון ורבותנו מרן ומור"ם וכל רבני אנפנו שחיברו על י"ד והרב כנה"ג מפני קושיות מהר"ץ והרב ש"י ומה גם דהרב מהר"י קצבי יצא לישע מהריק"ו והסכים סוגיות הש"ס לדינו.

הלפך בנ"ד נראה דחייב בפדיון ויברך פמנהג וכן נהגו בתוככי ירושלם עה"ק כמוהרי"קו ומור"ם דכל שלא יש היפר בתתיכת בשר שהפילה כלל עושים פדיון ומברכים כמ"ש מהריק"ו ונסיעתו.

ובא וראה מ"ש הרדב"ז בתשוב' דפוס ויניציא סי' רכ"ה דאם יש מחלוקת במצוה נעביד כמ"ד שהיא חייב הרי זה מברך ולא נאמר בזה ספק ברכות להקל ע"ש וה"ה בנ"ד הן לו יהי שמהר"ץ. והרב ש"י פליגי על מהרי"קו מ"מ העושה כמהרי"קו מברך דהמחלוקת הוא במצוה ולא שייך כאן ס' ברכות להקל כמ"ש הרדב"ז ובמקומות אחרים כתבתי על זה בס"ד.

ובס' סדרי טהרה הנדפס מחדש בחידושי לנדה דף פ"ג מספרו מיתי קושית הרב צבי וכתב דקשה לסתור דברי מהרי"קו ומור"ם ע"ש. וכבר כתבנו שגרא שאל פי מה שהארף הרב מהר"י קצבי יתפשטו כל הקמטים ושם כתב דרבני עיר ברוסא אחר העיון הורו בדברי מהריק"ו ע"ש.

(ענין שאילת יעב"ץ ח"א סי' מ"ט): סימן ח"י עמ"ש אני בעניי בקונטרס עין זוכר דף פ' עמוד ג'. אנא זעירא בקונטרס עין זוכר.

בקלורית לעין דף ע' סוף ע"ג שלוח הק"ן נוהג בארש וכתבתי על מ"ש הרב הגדול מהר"ש לאניאדו ור"ו בספרו הנחמד לחם שלמה דף כ"ה להקשות על הרב כנה"ג סימן טו"ב מדברי הר"מ פכ"א דסנהדרין דקאמר עובר בל"ת דאשתמיט למר דכתב הרב ק"ס ודעמיה דעובר בלאו אסמכתא ע"ש באנרף.

והי' פראות הרב הגדול הנז' עלי עו"ן מ"ש אני הצעיר על דברי קדשו לפי רוב ענותנותו שדר לן שופריה הא דסקא. וז"ל אפתי לא איפרק הרב כנה"ג מקושיא שלנו פיון דהרמב"ם בספר מנין המצות איהו גופיה הוא הי' מונה לזה עם מנין המצות אשר לא תעשינה כמ"ש להדיא במצוה רפ"א דאזהרה שמענו ליושב על כסאו המשפט שלא לשמוע מאחר מבעלי דינין שלא בפני בעל דינו והוא אומר ית' לא תשא שמע שוא וטראה מקור דין זה מן המכילתא.

וגם הוא הי' מונה והולך כל המצנ' בתחיל' ספר היד ומכלל"א אתמר מנא הא מילתא מצוה רפ"ח ובתחלת ספר שופטים סע"ף ז"ך הזכירה מכלל המצות די מנ"א יתהון. והרב קרית ספר עצמו בתחילת ספרו שמעלה בזכור"ו לבי מצו"תא בהלכות סנהדרין מצוה של"ג מר הוא דאמר שלא לישא שמע שוא דכתיב לא תשא שמע שוא וכו' דאי דסתמו בפירושו עפ"י הפננ' שפירשו בה המכילתא והרמב"ם שלא ישמע דברי הבע"ד שלא בפני חבירו וא"כ מפל הצדדין קשיא למרן הכנה"ג ז"ל.

ועוד אֶפְשֶׁר דָּלָא קְאָמַר הַק"ס ו"ל אֶלָּא הֵיכָא דְאִתְמַר עוֹבֵר בְּלָאוּ הוּא דְהוּי אֶסְמִכְתָּא אֶבְל הֵיכָא דְאִתְמַר עוֹבֵר בַּל"ת אֵיכָא לְמִשְׁמַע מִיְנֵיהּ בְּיֹתֵר דְהוּי דְאִוְרִיתָא דְעֵדִיפָא מְלָאוּ סְתֵמָא וּמִי מְפִיס דְדִמְיִין אֶהְדְּדִי.

ומה גם דהק"ס עֶצְמוֹ אַח"כ כְּמַעַט שְׁשִׁינָה אֶת טַעְמוֹ וְהִדְר בְּיָה רַב פִּינּוֹ דְהוּהוּ סִינִים וְאָמַר וְאֶפְשֶׁר דְהוּא ו"ל מְפָרֵשׁ לִילָה זְמַן תְּפִילִין פְּשָׁהּיּוּ מְנַחֲמִין כְּבָר עָלְיוּ מִבְּעוֹד יוֹם אֶבְל לְהַנִּיחָם אַחֵר שְׁקִיעַת הַחֲמָה הוּא אָסוּר מִדְאִוְרִיתָא וְכ"נ מְלִשׁוֹן הָרַב ו"ל עַכ"ל וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה אֶפְרוֹשִׁינְהוּ אֶפְרוֹ"שִׁי לְדַבְרֵי הָרַמְבָּ"ם מְרֵן ו"ל בַּכ"מ.

וְאָף דְהַרְמ"ע תְּמִיחָא לִיָּה מְלִתָּא דְמְרֵן אֲנֹן יָד עֲנִיו אֵין לְנוּ אֶלָּא דְבְרֵי מְרֵן וְתִלוּ בְּיָה בּוֹק"י בְּקִי בְּמִילֵי דְרַבִּיָּה הָרַמְבָּ"ם ו"ל. וְכַדּוּ תְהִית עַל תְּמִיחָתוֹ שְׁל הַרְמ"ע וְחִזְאֵי עוֹרַב"י שְׁשִׁישׁ לָהּ יִשִּׁיב"ה מִלְתָּא.

וְעַל הַפֶּל שֶׁהַק"ס ו"ל עֶצְמוֹ הַסְכִּי"ם וְנִפְל לְתוֹךְ פִּיו דְלִדְיָה חֲזִי וְכַמ"ש וְכ"נ מְלִשׁוֹן הָרַב ו"ל. וְאֲנַחְנוּ לֹא גִדַע אֲמַאי הַרְמ"ע לֹא קִשְׁיָא לִי כַּדִּין וְכַדִּין עַל הַק"ס וְאֲדִיָּה לְגִזוּנֵי עַל מְרֵן ו"ל לְבַד.

וּמַאי דְמוֹתִיב מַכְתוּ"ר בַּסְפָּר"א נַה"ר בְּרַפְּי יוֹסֵף סִי ל' עֲלִיָּה דִיָּדִיָּה דְמְרֵן הַכ"מ דַּא"כ אֲמַאי לֹא מְנָה הָרַמְבָּ"ם לָאוּ זֶה דְנִשְׁמַרְת אֶת הַחֲקָה בְּמִנְיָנָא דְלִינְאֵי וְתִיּוֹבְתָא קְחִינְא הָקָא אַל"מָא ל"ה מ"מ כְּבָר הַגָּאוֹן הַרְדָּב"ז בַּח"ב מְצָא לָהּ מְקוֹם פְּתוּ"ר וַיַּעַשׂ לוֹ מִטַּעְמִים וְכַמ"ש הָרַב יָד מְלֶאכִי ו"ל.

וּמַאי רְאִינְתִיָּה בִּידִיָּה כַּת"ר מְהַרְדָּב"ז דְּפוּס אֲשַׁכְּנֹז שְׁלֹא עֲמַד טַעְמוֹ בּוּ וְהוּא מְהַשְׁנֵי לְאוּרוֹ לֹא זְכִינוּ. וְכַכֵּן אֲשָׁא אֶל שְׁמִים יָדִי וְכוּ' נָאֵם נְאֻמָּן בְּבְרִית אֶהְבָּתוֹ וְרַחֲמֹנוּ"א דִּילִיָּה בְּתוֹנְנֵי דְלְבָאֵי יְתִיב לְנוּ לְעִינֵים אַף עֲצָמֵי וּבְשָׂרֵי דוֹרֵשׁ שְׁלוּמוֹ וְהוּא רְפָאֵל שְׁלֵמָה בַּכְּמַה"ר שְׁמוּאֵל לְאַנְיָאָדוּ זַל"ה: וְזֶה אֲשֶׁר הִשְׁבַּתִּי לְמַעַלְת הָרַב גְּדוֹל הַנְּאָמַר נַר"ו.

רַב תְּנָא וּמִשְׁפָּטֵיו עִם יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבְּנָן לְאַלְפָּא אוּמְנוּן מְפִיו לְפִידִים יְהַלְכוּ זְקוּקִין דְנוּרָא זְקוּ"ק לְבַא"ר וְאִיתִיָּה לְהַב"ה קְשׁוּרָה בְּנַחְלַת. רַב פַּח גְּבָרָא רַבָּא מְפַתַּח שְׁפָתָיו מִשְׁק"ל שְׁנֵי סַלְעִים שָׁח וְשַׁח"ק הָהָרִים הָרַמִּים כְּאֵלֶּה נּוֹבְלַת.

ה"ה הָרַב הַגְּדוֹל מְעוֹז וּמַגְדוֹל סְבָא דְמִשְׁפָּטִים עֲטָרָה בְּרֵאשׁ כָּל אֲדָם כְּמַה"ר נַר"ו יְפַתַּח ה' אֶת אֵיזָרוֹ שְׁלֹא תִנְעוֹל דָּלַת כִּי"ר: אֲדַחַל"א אֶפְרַע אֵי חַל"ת הַמַּדְב"ר יַעֲלֶה עֲמוּד הַשַּׁח"ר שׁוֹחֲרֵי אֵל אֵל חֵי לְמַעַן יֵאָרִיף יָמִים עַל מַמְלַכְתּוֹ הוּא וּבְנָיו בְּקָרֵב יִשְׂרָאֵל וְנַחַת שְׁלַחְנוּ שְׁלַחַן מְלָכִים שֶׁהַכַּפְרִי"ם מְקַדִּימִין מֵר וּקְצִיעָה נְטָף וּשְׁחַלַּת.

כִּי"ר: הֵן בְּעוֹדֵנִי מְעוֹף וְכַתּוּב וּרְפָה יָדִים עַת לַחֲשׁוֹ"ת כְּפִלֵי גּוֹפְאֵי הֵנּוּ עוֹבְדָא וְח"שׁ מְבִינִיתָא דְרִישָׁאֵי עַד טוֹפְרָא דְכַרְעָאֵי מְגוּ דְאִתְקַצָּאֵי כְּמוֹ חֵלָא"ים אִם יִטַּעֵם עֲבָדוּ אֶת אֲשֶׁר אוֹכַל צוֹפֶה פְּנֵי דְמִשְׁק עָרֵשׁ צוּ"קַת דּוֹד צוּ"קַה הַמְדוּבְלָלַת זְרַחָה הַשְּׁמֵשׁ גְּלִיָּה לְדַרְעֵי אוֹר זְרוּ"ע לְצַדִּיק הַשְּׁמֵשׁ יֵצֵא עַל הָאֵר"שׁ הַמְּאוּר הַגְּדוֹל לְמִמְשָׁלַת.

כְּתָרֵי אוֹתִיּוֹת רַפְאִים יִחְשְׁבוּ שַׁבְּט"ו יִתֵּן וּרְפָא יִרְפָּא הֵן הֵן הַחֲזִירוּנִי לְנַעֲרוֹ"תִי תִּיְרִי' וְאוֹקְמִיָּה וְרוּחַ נְכוֹן חִידֵשׁ בְּקַרְבִּי וַיִּקַּח אֶת הַמַּאכַל"ת. וְחוּל"ם הַצַּע"ר כּוֹתֵשׁ דְכַחֲשִׁישׁ חוּלָאֵי וְחִלִּישׁ לְבָאֵי הִיָּד כּוֹתֵב' לֹא הַחֲזִיקָה רַק קְנָה זֶה אֵיכָא בִּינֵיהּ רוּחַמַת לְאַרְץ נּוֹפְלַת.

דין גרמ"א נדי לעושיהן וְשֵׁהוּ אֶת קיניה"ן לא נראת הקש"ת עד הַאִדְנָא דְרַנוּח פּוֹרְתָא אַתָּאן לְתַנָּא קַמָּא וְשׁוֹרֵי בַּאֲר"ש יִכְתְּבוּ שׁוֹרוֹ"ת לוֹכְסֵן וְאִין הַתִּיב"ה קוֹלְטֵת זֹו מְקוֹלְקֵלֵת. אַף רוּחֵי בְּקֶרְבֵי תְּשִׁיב תַּתְּפִּילָא כִּי אַחֲרֵי מִי יֵצֵא מִלְּךָ יִשְׂרָאֵל אַחַר אַחַד מִבְּנֵי פִרְעוֹ"ש לֹא הִגִּיעַ לַג"מ לְאֶכּוֹן חֲצִיר כְּיִרְק עֵשֶׂב זֹוהֵי עוֹלְלֵת.

וְעוֹנוֹתוֹ תְּרַבְּנֵי עֵשָׂה אִינוּ יִשְׁנֹו קִטְנֵתִי אִינִי כְּדָאֵי לֹא תוּכַל הַאֲר"ש שְׂאֲתוֹ אַר"ש מְגַדְלֵת. וְלֹא עוֹד אֵלָּא פִּירְשׁ מְזִיּוֹ שְׂכִינְתוֹ וּמְרוֹם שְׂבָתוֹ אֵל אֲרִשׁ הַבֵּיט מִיְלֵי דְצַעֲי"ר לִישְׁנָא דְמַכְנִיס הַקּוֹנֵט' יַעֲיֵר אֲזֵן אֲמָרָה קַהֲל"ת.

אַנְכִי הַעִירוֹתִיהוּ יְלָדוֹת הִיָּתָה בֵּי וְדַבְּרֵתִי עַל הַנְּבִיאִים וְאַתְּיָא מְפָלְא עַל דְּבַרְתִּי מְלָכֵי צְדָק בְּסַפְרוֹ הַבְּהִיר לְחָם שְׁלֵמָה לֹא יַעֲרַכְנוּ זֶהָב וְלֹא בְּכוֹלֵיִיאָר וְלֹא בְּכוֹבְלֵת מַתְּנִיתָא דְמַר קַמְתְּנִינָא מֵאֵי דְקִשְׁיִתְיָה עַל הָרַב כְּנַה"ג ח"מ ס' טו"ב אִיכּוּ הַשְׂתָּא אֲמַר מַר דְּאַפְתִּי לֹא אִיפְרַק דְרַב מַפְקִי"ד הַרְמַב"ם בַּס' הַמְּצוֹת יִכְהֵן פִּא"ר מַל"ת רַפ"א וְכַתְּבַתְּ פַּתִּיחַ"א עֵילֵיָה בְּתַחֲזִילַת הַיָּד הַחֲזָק' וּבְתַחֲזִילַת ס' שׁוֹפְטִים אֲכַפֵּל תַּנָּא מְצַנָּה זֹו כְּפּוֹלָה וּמְכּוּפֵלַת.

אִיבְרָא מְלָכָא קוֹשְׁטָא קֵאֵי קַש"ט שְׁנַיִם עֶשְׂרֹו וְזֶהוּ שְׁקֻשָּׁה עַל הָרַב כְּנַה"ג וְאֵלוֹ גְּדוֹל אֲדוּוֹיְנוּ נַר"ו הַשְּׁמִיעֵנוּ כְּזֹאת לְפָנִים עַר"ך לַח"ם לֹא הִנָּה מְהַדְרָנָא אֲזַכּוּתָא דְהָרַב כְּנַה"ג שְׁהוּ הַעֲזָרָה נְנַעֲלַת וְהַנְּנִי יוֹסִיף דְגַם מַמ"ש הַרְמַב"ם פִּי"ח לֹא שְׂאִין בּוֹ מַעֲשָׂה כְּגוֹן הוֹלְךָ רַכִּיל וְנוֹקֵם וְנוֹטֵר וְנוֹשֵׂא שְׁמַע שְׁנֹא אִינוּ לֹיָקָה אֶלְמָא דְאִוְרֵיִיתָא הוּא אֵלָּא שְׂאִינוּ לוֹ דְהַנְּנִי לֹא שְׂאִין בּוֹ מַעֲשָׂה וּפְטוֹר מִמְּלַקוֹת הַעוֹמֵד בְּמַקּוֹם מִיָּתָה מְנַוְנֵלְתוֹהַדְבָר הַקֻּשָּׁה עַל הָרַב כְּנַה"ג שְׁהוּא עֲצָמוֹ בְּסַפְרוֹ דִּינָא דְחִיִּי לְאִנְיָן יו"ד הַבִּיא דְבַרֵי הַרְמַב"ם דְּעֵיקָר הַמְּצוֹנָה לְשְׁמִיעַת בַּע"ד וְדִיִּיק עַל הַסְּמ"ג וְאִיף בַּס' כְּנַה"ג וְגַם בְּתַשׁוּבוֹתֵי חַדְשוֹת מַעֲתָה ח"מ ח"ב ס' קי"ד נִסְתַּפֵּק אִי רַבְּנָן בְּתַרְאֵי פְלו"ג רַבְּנָן אִי אִיסוֹר זֶה דְאִוְרֵיִיתָא וְכֵן קֻשָּׁה עַל הָרַב הַגְּדוֹל מַהֲרַא"ח בְּרַאשׁוֹן בְּאַרְבַּעָה שְׁהַוְצָרָף לְהַבִּיא מַמַּהֲרַד"ך שְׁהוּא אִיסוֹר תוֹרָה וְלַמַּד עַל הַבַּע"ד עֲצָמוֹ וְהַאֲרִיף לְדַקְדָּק דְקַדּוּקִים קָלִים מֵהַתּוֹ' וְלֹא מִיָּיִתִי מְהַרְמַב"ם בַּס' הַמְּצוֹת וּבַחֲזוֹנֵו' וְהוּא תִימָא גַם עַל מַהֲרַא"ח אֲבִי הַתְּעוּדָה בֵּין גְּדוֹלֵי רו"מִי כְּסַתּוֹ מוּטְלַת.

וְאַנְי אַחְזָה לְרַבֵּי נַר"ו בַּחֲלֻקוֹ"ת יִשִּׁית בֵּין עוֹבֵר בְּלֹא לְעוֹבֵר בַּל"ת וּמִי מַפִּיס דְדַמְיָן וְלִי הַהַדְּיוּט אִין חֲזִילוֹק וְכ"ש דְמַר מוֹתִיב לְהַכְנֵה"ג וְהַכְּנֵה"ג יֹאמַר דְאִין לְחַלְקֵי וְכִי הִיכִי דְאִמּוֹר רַבְּנָן דְעוֹבֵר בַּעֲשָׂה זְמַנִּין אֲסַמְכְּתָא ה"ה לְעוֹבֵר בַּל"ת וְכַבֵּר לְקִמְדְנוּ הַרְמַב"ם בַּס' הַמְּצוֹת דְלִשׁוֹן עוֹבֵר בְּלֹא הוּא אֲסַמְכְּתָא וְכֵן עוֹבֵר בַּעֲשָׂה כַּמ"ש הָרַב פַּר"ח א"ח ס' ס'ו וְהָרַב חוֹת יָאִיר ס' ט' מַפְמָה דְּוֹכְתִי וַא"כ הֵגַם דְּבַדִּין תְּפִלִּין הַכְּרִיעַ מַר כְּמָרוֹ וְלֹא כַּהֲרַמ"ע הָא אֲשַׁכְּחֵן הָאֵי עוֹבֵר לִישְׁנָא לְמִימְרֵיהָ גַם בְּאַסְמְכְּתָא וּמֵאֵי אִית לָן אִי בְּתַפְּלִין סָבַר מָרוֹ דְהוּא לֹא גְמוֹר וְהִי לִי לְהַאֲרִיף בַּעֲנִיּוֹתֵי אֲמָנָם מִי יְמַלֵּל קַמִּי מְלָכָא מְחוּי עַל כֵּן זַחֲלֵתִי נְאִירָא וְיָקָם עַל סְלַע עִם אֲבָן הַזּוֹחַל"ת.

הַשְׂתָּא צְלוּ"תִי מַצְלַתִינִן"ן לְחִי מְלָכָא וּבְנוּהֵי זִינוּהֵי שְׁנוּהֵי וְעוֹתְרָא סְגִיא קְשׁוּרָה בַּשְּׁלִשְׁלֵת. בְּנַפְשׁוֹ הַחֲכָמָה קְדוּשָׁה רַאשׁוֹנָה רְבוּצָה כְּאַרִי אֲשׁ אוֹכְלֵת.

וְנַפְשׁ אָדָם מוּעַט מְחוּי קִינְדָה תְּלִתָא בְּחַד שְׁיַחֲזָא כָּל הַיּוֹם הִיא שִׁיחַת"י לְפָנֵי אֲבִימְלָךְ רַב נְהוּרָאֵי. הַצְּעִיר חֲזִיִּים יוֹסֵף דָּוִד אֲזוּלָאֵי ס"ט: לַב"ר מִינְיָה דְמַר ב"ן מְגָדוֹל וּב"ן הַיָּם הַחֲכָם

השלים עצום ורב אפרי"ם מעוז ראשי נר"ו זבחי שלמים עלי בקול רנה ותודה למנצח על אילת.

חיים שאל ימיר און בדברים אחרים לאחד מתלמידיו יכניס ראשי ויעברו פנים כי מותבא רבא וצדקה תהיה לנו צדקה למשקל"ת: אח"י בקונטרס פסא דוד דרוש כ"ד כתבתי עוד בזה ושם ישבתי קושית הרב דינא דחיי על הסמ"ג ממ"ש בלאונן יו"ד למ"ש בלאונן ר"ח וביארתי דעת הסמ"ג לפי דעתי הקצרה.

גם שם ישבתי מה שהערתי בייעיר און על דברי הרב כנה"ג סי' טו"ב הנז' דזה מחלוקת קדום אי איכא לפלוגי בדאורייתא בין לכתחילה לדיעבד ע"ש: סי' יט בלקיחת אלמנה לאשה אם יש לפקפק אי מצא אשה מצא טוב ויפק.

אשר דרשתיני אביע אומר על נשואי אלמנה כי שמעת דיש גזהרים ולא ידעת למה כי הפתוב לא אסר אלמנה אלא לכהן גדול אבל פהו הדיוט הגם דמוןהר בגרוש' ואינה שרי באלמנה וק"ו לישראל ושכמ"ה.

תשובה לא מחכמה שאלת על זה וישמעו אונגיה מה שפיה מדבר ראה אתה אומר דיש מהרים וגמר אומר שאינו אסור אלא לכ"ג. ומה ענגן זהירות לאיסור דמן הדין נדאי אלמנה מותרת אפי' לכהן הדיוט ומרבית העם נושאים אלמנה ואין מוחה ואין פוצה פה ומצפצף אמנם פ' ערבי פסחים אמרו דר"ע צינה לרשב"י אל תבשל בקדרה שבשיל בה חבירה ואמר רב פפא בגרושה בחיי בעלה דיש שם ד' דעות ואי בעית אימא אפי' אלמנה לפי שאין כל האצבעות שוות.

הרי דהגם דמותר צינה ר' עקיבא שלא לישא אלמנה והוא עצה טובה. ומעין דנגמא אמרו ביבמות דף מ"ה דהגם דרב סבר גוי ועבד הבא על בת ישראל הנולד פשר לא רצה לתת לו בתו משום זהירו' הגם דהתם איכא טעמא דמעלה עשו ביוחסין.

אמנם דע שעל פי הזהר הקדוש כמעט היא ספנה לישא אלמנה כמבואר פ' משפטים בסבא קדישא והי' טעמו כי יתן את רוחו ורוחא דשבק בה בעלה קמא מתגרין זה בזה וזמנין דנצח קמא.

ושמעתי ממקובלים דתוקף הספנה הוא בתריסר ירחי קמאי שמת בעלה. ובעיני נראה כי יש לזהר שלא לישא אלמנה כלל.

והגם דאמרו שדברי חלומות לא מעלין וכו' הרי כתב הרשב"ץ בתשובה דיש לחוש מיהא. ואגיד לה מה שאירע בזה זה ל' שנה והותר שהייתי אני הצעיר במדרש הרב החסיד המקובל המופלא מהר"ש שרעבי זלה"ה עם רב אחאי גאון הרב המופלא ח"ק במהרי"ט אלגאזי נר"ו ובא לפנינו רב אחד חסיד אשר נשא אשה זה שלש שנים והיא היתה אלמנה מרב חסיד קדוש זלה"ק ובתחילה נשאת עם בחור אחד ושנה עמה קצת ומת במגפה ואח"כ נשאת לזקן אחד ומת ואחר כמה שנים נשאת לרב קדוש הנז' ואחריו נשאה הרב אשר בא לפנינו והוא אמר שחלם שבאו לו ג' בעלי אשתו.

והזקן לא היה אומר פלום וקרוב הי' מוחל לו. אף הבחור התרים פנגדו ואמר שרוצה לדון עמו בדיני שמים ונתפעל מאד מחלום זה ושאל שאל מהחסיד מהר"ש וממני שנתרים להבחור הנז' שלא יתבענו לדין.

וענינו לו כי מי הוא זה אשר יחרים לשואל דין בשמים וכמעט לא ניתן לישאל ופינסנוהו להרב הנז' כי יראנו ליטפל בזה. ולא היו ימי מועטים ונפטר הרב החסיד הנז' וחל"ש.

ובו בפרק נצטערנו מאד על ענין זה. ואמרנו כמה גדולים דברי חכמים.

ואם נפשך לומר מאחר שגשואי אלמנה הוא סכנה איך התורה התירה ולא אסרה אלא לכ"ג והלא דרכיה דרכי נועם. יש לומר דמימי עולם נושאין אלמנות וכה נהגו שנות דור ודור.

והתורה חידשה לאסור לכ"ג לבד. ועוד דכמה שנושאין אלמנה חיים וקיימים במזלם בריא ורוחא קמא נדחה.

ועוד דהגם שרוחא קמא חזק הוא ממנו. אם יש זכות גדול אלים לאפקועי שהוא רוחא קמא ולא יאונה לצדיק כל און.

וכיוצא בזה תריץ יתיב הרב פרי חדש י"ד סי' פ"ג ס"ק ד' לחקירת רופא להרב מעדני מלך פי יש דג שיש לו קשקשת והוא סם המנת וע"פ פלל רז"ל כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר יבואו לאוכלו ויאכלו סם המנת ואיך התורה מסרה סימן שימשך נזק ומיתה.

ומסיק הרב פר"ח שהתור' התירתו לרוב התועלת הנמצא בו אחר הוצאת הארס ויש בפסמים ועשבים מינים ארסיים וכלן התירתן תורה ופושעים יפלו בהם וצדיקים ימלטו מהם כדכתיב לא יאונה לצדיק כל און עכ"ד.

ואפשר להוסיף קצת שבזמן שנתנה התור' כבר הי' מפורסם לחכמי הטבע שהיו אז חכמים גדולים שהדג שהוא סם המנת ויש תקון להוציא הארס ומש"ה התור' התירתו כי מודעת זאת שהיו בקיאים בז' חכמות.

אלא שאח"כ שכחו עיקרי החכמות או קצתם וחרזו ויסדום ברב החקירה ושקידת העיון ונחזרו לענינו שהאלמנות מימי עולם היו לאנשים וכמה חיים. וצדיקים או בזכותם ינצלו או לא ישאו אותה שלכם ימאן לקחתם.

ומה גם דאי התור' אוסרת לאלמנות יהיו איזה מהן יוצאות לתרבות רעה ולכן הותרו. אמנם מדברי הסבא קדישא ומאשר כתבנו מבואר דלא יפנס בסכנה ויעשה בנפשו שקר ככל הדברים אשר ראו עיניך.

הראת לדעת דהנזק לישא אלמנה טעמו ונימוקו עמו ולא סגי כשעברו י"ב חדש. ולא נאמרו כל השיעורים הללו אלא למצניעהו ולא לפרסמם והנח להם לישאל ושומר פתאים ה' ורבים שתו והאריכו ימים ושנים.

והן מפלאות תמים דעים. ויען ידעתיה בשם כי ירא אלהים אתה ויודע ספר מאשר יקרת בעיני נכבדת ואני אהבתיך בתנוני דלכאי אנה למושב לו ללפי גליתי הרשום בפתב זאת

צנועים חכמה נאם הצעיר מאד"ם העיר חיד"א ס"ט: סימן ר' תשובת הרב המןפלא
כמהר"ח מודעי נר"ו הוא עדינו.

אב"ד איזמיר יע"א ויש בה ג' סעיפים כל יקר ראתה עינו הלא זאת תשובתו ככתבו
וכלשוננו. כנז"ר יאי"ר קינו.

סעיף א.

קושטנדינא. אדר תקט"ו.

הנה עובדא פה אורטה קיואי בבה"כ הגדול בשבת זכור שנמצא פיסול בס"ת בתיבת
עמלק שהיתה פתובה בכ"ף פשוטה שצריף לקרות חובת היום בס"ת אחר. והוריתי
בפשיטות שאין צריף להוציא מן ההיכל ס"ת אחר אלא יגלו הס"ת העומד בתיבה
שקראו בו פרשת השבוע.

שאף על פי שהרב החבי"ב ז"ל בשכנה"ג סי' רפ"ב בהגב"י אות ח' הסכים בנדון דידיה
להוציא ס"ת אחר ולא יקראו באותו שעומד בתיבה פאשר יראה הרו"א. הנה הרב ז"ל
לא פירש לנו טעמו של דבר ולא זכינו לאור תשובתו בזה הרומ"ז על האר"ש.

ואולם נראה ברור דטעמא דידיה ז"ל וסמוכו' שלו מהיה דאמרי' פ' בא לו דף ע' ופסקוה
העיר ומרן ז"ל בא"ח סי' קמ"ד שאין גוללין ס"ת בצבור מפני כבוד הצבור. וא"כ אם
נאמ' בנדון דידיה לקרות בזה שעומד בתיב' יצטרף לגלול מן פרשת חובת היום לפרשת
השבוע.

וכי תימא אטו מי דיע ליה שהס"ת שהוא מוציא מההיכל הנה הוא מוכן ומזומן בדת
היום שלא יצטרף לגלולו והא קא חזינון כמה זמני בהוציא' ס"ת אחר צריכים הם לגלול
אותו מהמקום אשר הוא בו עד בואם לפרשת השבוע.

התשוב' בזה מבוארת דבהוציא' ס"ת אחר לא יצטרכו לגלול כי אם גלילה אחת ממקום
שהוא בו לפרשת השבוע ותו לא. אמנם אם יקראו בזה שעומד בתיבה שהוא ספר שני
לחובת היום יהי צריכים לגלול אותו זה פעמים.

האחת מפרשת חובת היום שהוא בו לפרשת השבוע. וזאת שנית לחזור ולגוללו מפרשת
השבוע לפרש' חובת היום לקרא בו המפטר כמובן.

ואמטו להכי הסכים הרב ז"ל להוציא אחר דכל כמה דמצינו למעוטי בגליל' שפיר דמי
בעבור כבוד הצבור וכמנדובר ואף דהיכא דלא אפשר בלא"ה דחינו כבוד הצבור וכמ"ש
הרשב"א ז"ל הובאו דבריו ביה"ת יוסף סי' הנז' מ"מ כל כמה דמצינו למעוטי ממעטינו
וכדבר האמור.

כנלע"ד בטעמן של דברי הרב ז"ל להה. ועל פי הדברים האלה עיניף תחזינה דע"כ לא
אמרי' הכי אלא בנדון הרב ז"ל שנמצא הטעות בספר הא' שאם אנו באים לקרא פ' הסדר
בס' ב' שעומד בתיבה יצטרכו לגלולו ב' פעמים כמנדובר.

ברם בנדון דידן שנמצא הטעות בס' ב' שאם נאמר שיקראו בס' הא' שעומד בתיבה אין
צורך לגלול כי אם פעם א' מפרשת הסדר שהי' בו עד פרשת חובת היום. דכל פי האי

גלילה לפעמים יהי האופן שצריכים לגלול את אשר יביאו מההיכל הא ודאי פשיטא
היא שהנכון הוא לקרות באותו שעומד בתיב' ואין להוציא ס"ת אחר מההיכל כמבואר.

ומריש הנה אמינ' כו לפי טעם זה אם ידוע בודאי שיש בהיכל ס"ת אחר מוכן ומזומן
פרת היום מבלי שיצטרף לגלול'. הנה נכון יותר להוציא מההיכל כיון שלא יצטרכו
לגלול משא"כ אם יקראו בזה שעומד בתיבה.

ואולם הדרי בי דאפתי איפא טעמ' אחרניא לבלתי הוציא ס"ת אחר מההיכל. הלא זה
הוא דבכה"ג איפא למיחש לפגמו של א' שיחשבו הנכנסים והיוצאי' שנמצא בו טעות
בקריאת הז' אחר שקרא ג' פסוקים ולא הוציאו אחר פהוראת הרב החבי"ב ז"ל הידוע'
שפשטה גם פה בקושט"א.

והשלימו הסדר בו בפסול. והכא ליפא למימר כמ"שהר' ז"ל שם בשנייני בנדון שלו
פלפי המור' שהפל יודעים שלא בא זמנו עדיין והס' הנה מוכן לקרוח בו פ' חובת היום
יע"ש מפני דהכא פבר קראו בו שפיר איפא למיחש פדאמרן.

ואף דאעיקרא בתרי גברי ליפא למיחש לפגמו וכדאמרינן בגמ'. מ"מ לפי הטעם שנתן
הרב ז"ל באופן הפגם הכא שייך שפיר כמדובר.

ולכן אנא אמינא דהנכון לקרא בס' הא' שבת"ב'. ואף אמנם פי מלתא פדנא דאיפא לפלוגי
בין נמצא הטעות בא' לנמצא בב' ואין נסת"ר מ"ש הרב שם בנדון דידיה כמדובר הוא
חילוק שהסברא מסייבתו וניתן ליאמר וכדאמרן.

מן שמיא אנהירנהו לעינין ופתח פתוח מצאתי לחלק פן מדברי הרב ז"ל גופיה אשר
כתב בכתב ידו והוא בספר יד אהרן בס' רפ"ב שכתב וז"ל אם פתתי אני שפל שנמצא
טעות וכו' היינו בשבת דעלמא אבל בשבת ור"ח וחנוכה או ד' פרישיות וכו' שעדיין חסר
חובת היום קורין באחר.

ומה גם בנדון שלפנינו שאין צורך להוציא ס"ת אחר שפבר עומד בתיב' עכ"ל. ועיין
שם מה שתמ' על דבריו ה"ה מהר"ש הלוי ז"ל לה.

לפי פשטן של דברים שנדונו הי' בנמצא טעות בא' פמוכן. גם הרב יד אהרן נר"ו הקש'
על סיום דבריו שהוא הפך מ"ש בשנייני אות ח' יע"ש.

והאמת שאם הי' הנדון שהוא בנמצא טעות בא' פל דבריו מרפסן אגרי ניהו כמבואר.
גם אם נאמר שהי' בנמצא טעות בב' וכנדון דידן.

אנחת לן חדא היא קושית הרב יד אהרן נר"ו גם קושית הרב מהרש"ל ז"ל אודו להו
פמוכן. ואולם אפתי צריך לדעת למה הוצרך לכל זה ומה חדש דבר מהפתוב אצלו
בשנייני אות ה' ומטי פה מתשו' הרשב"ץ ז"ל דבחובת היום אין דינו אמור כמבואר.

ואנרף לשונו באמרו שקראו ק' גברי בס' הא' וכו' ועוד כתב אעפ"י שקרא ז' גברי
וקראו א"ך פסוקים וכו' דכל זה אין לו מוכן. ותו צריך לדעת מי שפנגדו חלוק מאי
דעתייה עד שהוצרך הרב ז"ל לכתוב לו הדברים האלה וזיל קרי בי רב הרשב"ץ ז"ל כי
הובאו בית יוסף ואולם אחר ההתבוננות אמינא פי זה הי' מעשה בשבת ור"ח וחנוכה

שְׁקוּרִין שְׁשֵׁה גְבָרֵי בַּפ' הַסֵּדֶר וְהוּז' קוּרָא בְּשֵׁל ר"ח פְּנוּדָע וְנִמְצָא טְעוּת בְּשֵׁל ר"ח שְׁבוּ עֲלֶה הוּז' אַחַר שְׁיִקְרָא ג' פְּסוּקִים בְּהַכְּשֵׁר.

וְהָנָה מֵאֵן דְּבַעֵי לְמִימַר דְּכִינּוּן שֶׁהוּא בְּקִרְיַת הוּז' פִּי הֵיכִי דָאָם הִי' קוּרָא בְּסֵדֶר הַיּוֹם מִסְתֵּינִי בְּמָה שְׁקָרָא ג' פְּסוּקִים בְּהַכְּשֵׁר הוּא הַדִּין גַּם בְּזָה מְפִינּוּן שְׁפָכֶר קָרָא ג"פ בְּהַכְּשֵׁר דִּינִי. וְאִין צִנְרֵךְ לְהוֹצִיא ס"ת אַחַר לְהַשְׁלִים בּוּ פֶל הַפ' שֶׁל ר"ח.

וְעַל זֶה פְּתַב הָרַב הַחֲבִי"ב ז"ל וּמְחִי לִיָּה אֲמוּחָא בְּאוּמְרוּ אִם פְּתַבְתִּי אָנִי וְכוּ' הִינּוּ בְּשַׁבַּת דְּעֲלָמָא. אָבָל בְּשַׁבַּת ור"ח וְחֲנֻכָּה מֵה יוֹשִׁיעֵנוּ שְׁקָרָאוּ ק' גְבָרֵי בַּס' הָא'.

וְדִיִּיק לְשׁוֹן הַזֶּהב שְׁפַלֵּל שַׁבַּת ור"ח וְחֲנֻכָּה בּו"א הָעֵטָף לְכַלּוֹל שְׁלִשְׁתּוֹן פְּאַחַד דְּהֵכִי הָנָה עוֹבְדָא פְּמִדְוּבָר. וּמֵאִי דְבַתֵּר הֵכִי פְּתַב ר"ח אוּ חֲנֻכָּה מְבִנְיָא הַדְּבָר דְּהִינּוּ לְעֵנִין דִּינָא דְּכָל חוּב' הַיּוֹם צָרִיךְ לְקִרוֹת' פְּלָה עַד תְּנֻמָּם בַּס"ת פֶּשֶׁר פְּמוּבָן.

וּמ"ש שְׁקָרָאוּ ק' גְבָרֵי בַּס' הָא'. קָרוּב הַדְּבָר פִּי כָף הִי' מַעֲשֵׂה שְׁהִיָּת' שִׁמְח' בַּבֵּה"כ הַהוּא וְעָלוּ הָרַב' עוֹלִים בַּפ' סֵדֶר הַיּוֹם יוֹתֵר מִז' פְּנֵהוּג.

וְאַף לַמ"ש בַּס' הַלֵּק"ט ח"ב ס' ר"ח דַּבְּכָה"ג הָעוֹלִים לְנוֹסְפִים חוֹזְרִים לְקִרוֹת מֵה שְׁקָרָאוּ הוּז' פְּדִי שְׁלֵא יַעֲלוּ לְמִנִּין ז' יַע"ש. מְלַבֵּד שְׁלֵא נְתַפְשֵׁט' הוֹרָא' זוּ וְקוּרָאִים הָרַבָּה עוֹלִים בְּהַפְּסָקוֹת רַבּוֹת.

עוֹד זֹאת הָא עַכ"פ קָרָאוּ הָרַב' בַּס' הַיּוֹם פְּמוּבָן. וְנִמְצָא שְׁהַמְשָׁלִים בָּא לְקִרוֹת בַּס' ר"ח פְּמִדְוּבָר.

וְאַמְטוּ לְהֵכִי עֲלֶה עַל לֵב דְּכִינּוּן שְׁקָרָאוּ ז' גְבָרֵי בַּס' הָא' לֹא הִי' צִנְרֵךְ לְהוֹצִיא אַחַר לְקִרוֹת בַּר"ח בְּפִרְט שְׁהַעוֹל' הַמְשָׁלִים הוּא מִהַנּוֹסְפִים עַל מִנִּין ז' וְכַדְאֲמֵרוּ. וְהַשְׁתָּא עָלוּ דְבָרֵי הָרַב ז"ל בְּדִקְדוּקָה פִּי מֵה יוֹשִׁיעֵנוּ מֵה שְׁקָרָאוּ ק' גְבָרֵי בַּס' הָא' פִּינּוּן שְׁעֵדִינּוּ לֹא נִשְׁלַם חוּבַת הַיּוֹם בְּקִרְיַת כָּל פ' ר"ח שְׁצָרִיךְ לְסִרוּתָהּ פְּוֹלָה בַּס"ת הַכְּשֵׁר.

וְנָהוּ שְׁפַתַּב אַעֲפ"י שְׁקָרָאוּ ז' גְבָרֵי וְקָרָאוּ א"ך פְּסוּקִים פִּינּוּן שְׁעֵדִינּוּ חִסֵּר חוּבַת הַיּוֹם פְּלוּמֵר שַׁבַּס"ת זֶה שְׁקוּרָא בּוּ פ' ר"ח וְנִמְצָא מְנוֹטְעָה וְדֵאִי שְׁצָרִיךְ לְהוֹצִיא אַחַר. וְאַל תְּשִׁיבֵנִי מִמֵּאִי דְּנִקְיֵט וְכִלִּיל בְּהַדִּיָּהוּ ד' פְּרָשִׁיּוֹת.

פִּי מְלַבֵּד דְּאִיפָא לְמִימַר שְׁגַם בְּשַׁבַּת שְׁקָלִים יוּכַל לְבֹא מְצִיאֵנוּ זֶה לְהוֹצִיא ג' סְפָרִים וְכַמְתַּבְּאָר בְּדְבָרֵי מִרְן ז"ל ס' תַּרְפ"ה. גַּם פְּשַׁחֵל ר"ח בְּשַׁבַּת אִיתִיָּה נְמִי בַּכָּה"ג פְּמוּבָן.

עוֹד זֹאת מְצִינּוּ לְמִימַר דְּנִקְטִינָהוּ לְעֵנִין עֵיקַר הַדִּין דְּבְפִרְשִׁיּוֹת חוּבַת הַיּוֹם עַכ"פ צָרִיךְ לְהוֹצִיא ס"ת אַחַר וְהוּא מ"ש בְּנִדְפָס בַּשְׁכֵּנָה"ג אוֹת ה' מִשֵּׁם הַרְשָׁפִי"ן ז"ל. וְכַעַת הִיא מוֹצֵאת בְּתַשׁוּבוֹתֵיו ח"א ס' קל"א.

אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה נִלְפַק"ד דְּהֵכִי הָנָה גּוּפָא דְּעוֹבְדָא. וְהַשְׁתָּא הִנֵּה נִכּוֹן מֵה שְׁסִינִים הַר"ז וְמֵה גַם בְּנִדּוֹן שְׁלִפְנֵינוּ שְׁאִין צִנְרֵךְ לְהוֹצִיא ס"ת אַחַר שְׁפָכֶר עוֹמֵד בְּתִיבָה.

וְאִין נִסְתַּר"ר מִחֲמַת"ו מְאֻשֶׁר פְּתַב בְּשִׁינֵי אוֹת ה' כְּמוֹ שְׁהַקְּשֵׁ הָרַב יַד אֶהְרֹן נַר"ו דְּשִׁנִּינּוּ דָא מִן דָּא דְּהַתָּם בְּשִׁינֵי הָנָה עוֹבְדָא שְׁנִמְצָא טְעוּת בַּס' הָא'. וְאַמְטוּ לְהֵכִי פְּתַב שְׁצָרִיךְ

להוציא אחר מהיכל ולא יקראו בס' הב' שעומד בתיב' וכמו שהרחבתי הדבור למעל' בטעם הדברים.

ונדון דידיה קא הי' פעין נדון דיין שנמצא הטעות בב' ואזיל ליה טעמא דאין גוללין וכו' וכדאמרן. ומש"ה כתב שיקראו בזה שעומד בתיב' שהוא הס' הא' שקראו בו פ' השבוע וכדבר האמור.

ונמצינו למדין מדבריו ו"ל לחלק בכה"ג וכמש"ל. גם בדרך הזה שפירשתי בדבריו ו"ל אידו להו ערעורי דברים שהקש' עליו הרב מהרש"ל ו"ל כמבואר ומקום הניחו לי מן השמים.

ואגב אורחאי בהאי ענינא נסתפקתי כדת מה לעשות בשבת שיש בו ג' ספרים שקורין ששה גברי בפ' השבוע פנודע. ונמצא טעות בקריאת הז' אחר שקרא ג' פסוקים בהכשר מי נימא דע"כ לא קאמר הרב ו"ל שמשלים בס' הפסול אלא דוקא בשביעי שקבר נשלמו הז' עולין והיגו בשבת דעלמא כמוכן.

אבל בששי כה"ג יורה יורה הרב ו"ל שצריך להוציא אחר להשלים קריאתו בהכשר. או דילמא פיון דהז' הרי הוא מוכן לקרות בשל ר"ח בהכשר ונמצא דששי דשבת זו במקום ז' דשבת דעלמא קאי.

ואף כי בפ' השבוע אפתי לא נגמר מנין העולין. מ"מ כבר נגמרו מנין הפסוקים בהכשר. ויעלה בידינו ז' עולין בהכשר בצירוף מה שקרא הששי ג' פסוקים או יותר בהכשר ואין צריך להוציא ס"ת אחר להשלים בו קריאת הששי וכעת לא ראיתי גלוי לזה. ולפק"ד הסברא נותנת דהוא הדין והוא הטעם ואין מוציאין ס"ת אחר.

(מדי עוברי בקורא להגיה ידי לעושיהן הכותבי"ם מלו"ת אר"ש אשו"ר ברהטי"ם דהו"ל להרב לזפור מ"ש הרב שנירי על הרב מהר"ם מלובלין שהי' מנהגם לקרות עשרה ותרגמה הרב שנירי דאפי' יש ס"ת אחר פיון שקרא ז' סגי עם שיש לחלק הרב'.

ואגב אומר דמה שפכתתי אני בעניי במחב"ר אות י"א על נדון שהי' הספמ' בחרם לעלות ח' ונמצא טעות בז' ונהגו בהוראת הרב כנה"ג והבאתי ממנה"ם מלובלין ע"ש. לאו שמה מתיא דלפי האמת מהר"ם מלובלין סבר הפך הרב כנה"ג.

ולפירושו של הרב כנה"ג בדברי מהר"ם הנזכר אפי' שהי' ס"ת אחרת. וכפ"ז מה שפכתתי שם והכי משמע מדברי מהר"ם וכו' כבר הרב מהר"ם זכות וכו' אינו מכונן דלדברי הרמ"ז מהר"ם הפך הרב כנה"ג.

ונדון שילנו הוא שנהגו בעיר שהיא פסברת הרב כנה"ג. מ"מ מ"ש שם דיוד' הרב כנה"ג בנ"ד דאיכא חרם.

הנה אמת נכון. וכן נרא' לדעתי הקצר' בנדון זה שנסתפק הרב המשבי.

דיוציאאו ס"ת אחר פיון דהטעות הי' בששי ולא קראו חובת היום שיהם ז'. הפך מאי דסבר הרב המשבי ודוק כי קצרת'.

את זה חזיתי לעמוד בענין זה. והנרא' לפי קצורי אמרתי אחרונה דעי.

הצעיר חיים מודעי: סי' כ' סעיף ב' אחריו מן פלג רבות בשנים למעלה מעשרי' והוא באחד
פי באתי אל הארץ הזאת היא אזמיר יע"א. שנת אלה המצוות לפ"ג.

אתא עובדא בשבת ור"ח שנמצא טעות בסדר היום אחרי קרו"ת הז' ג' פסוקים בהקשר.
והוריתי בפשיטות הוראת מארי דאתרין הרב החבי"ב ז"ל לה.

אשר פשטה הוראתו מימות רבי עד היום הנה נהגת נהנה וטבעתה קבועה פדרכונות
וכמסמרות נטועים שאין צורך להוציא ס"ת אחר להשלים פרשת הסדר פי אם יגמרו
במנטעה ולא עלתה על לבי נסת"ר מחמת"ו הן הדברים הנצמרים ז"ל בכ"י טוב.

פי לפק"ד מאי דפרישנא בהו לימים שעברו דהתם איירי בנמצא בשל ר"ח ביום שהז'
קורא בו וכמ"ל הנה אמת נכון הדבר. ולא תברא כלל להיכא שנמצא טעות בא' אחר
קר"את ג"פ בו העולה ז.

ואחרי כן ימים מספר הוגד אלי כי מורי הרב המןפלא כמהר"ח אבנאלעפיא ב"ד ז"ל לה
הור' בנדון כה"ג בשבת שהי' בו ב' ספרים נמצא טעות ב א' בקריאת הז' אחר ג"פ
שצריך להוציא אחר להשלים בו פ' הסדר.

ואמרו לו שטעמו מהני מילי אשר נמצאו בכתב למרן החבי"ב ז"ל אשר לפי פשטן נרא'
דחלק הרב ז"ל בהוראתו בין שבת שאין בו פי אם ס' אחד לשבת שיש בו ב' ספרים.
ואנא תלמידא נוראות נפלאתי על שמועה זו ולא אדע שכו"ל דעת עליון פי מלבד שאם
הדברים בספר החתום הן כפשטן דבנמצא טעות בס' א' איירי.

הרי זה טעון קבא דקשי"תא פאשר הקשו ה"ה מהרש"ל ז"ל והרב יד אהרן ז"ל תו
נחזי אנו מה שורש דבר נמצא בהו דינא ומאין הרגלים לחלק בזה וכי הרב החבי"ב ז"ל
חק נמו ולא יעבור. והלא עיקר הוראתו ז"ל שם לו מילתא בטעמא מפיון שפבר נשלם
חובת הקריא' של הפ' מדינא בקריאת א"ך פסוקים לז' עולין.

ושאר קריאת כל הפ' אינה אלא מנהג פי נמצאו מקומות שקורין את התור' בג' שנים
משו"ה אין צורך להוציא אחר ויגמור כל הפ' בספר המנטעה. וכמתבאר בדברי קדשו
באורו וברוחו.

אם פן איפה מה נשתנ' היום הנה אשר בו ספר ב' לקריא' חובת היום כר"ח או חנוכה
נדכונותיהו דכל חד מנייהו מהני פרי ספרי לחודיה קאי ומפסיקין ביניהם בקדיש פנודע.
מה מקום לומר דבכ"הג ס"ל להרב החבי"ב ז"ל שצריך להוציא ס"ת אחר להשלים בו
פ' הסדר.

ואם יאמר היום שיגמור הפ' בס' המנטעה עם הז' וככל שבת דעלמא ואח"ך יעל' המפטיר
ויקרא בס"ת הב' מעין ברכותיו מה יהי' רעה על הארץ. פי בודאי אין דברי הרב החבי"ב
ז"ל חקי חיים בלי טעם ואדרבא חזינו ליה למר הרחיק מאד הוצאת ס"ת אחר במקום
שאין צורך לו וייהיב טעמא משום פגמו וכו'.

גם ה"ה מהר"ש אלגאזי ז"ל הובאו דבריו בשניירי בהשמטות דף קל"ט פתב טעמא
אחרינא כמ"ש הפוסקים שעכשו אין לנו ס"ת פשר כדי לבייש זה הס"ת ללא צורך
יע"ש. ואלמלא דברי הרב ז"ל בעיקר הוראתו דמפורש יוצא דקאי בשבת דעלמא הי'

מקום לחלק את השוין ואדרבא כלפי לניא יש סב"ר לומר דבשבת שיש בו ס' ב' לקריאת המפטיר יש מקום להוראתו ז"ל דאם נמצא טעות בקריאת הז' בראשון אחר שקרא ג"פ שאין צורך להוציא ס"ת אחר ויגמור במנטעה.

בשגם אין נגרע מזה דבר למפטיר שהרי מקומו מושכ"ר לו לקריאתו בס' ב' כמובן. מש"אכ בשבת דעלמא פי פאשר נאמר פהוראת הרב ז"ל תבנו בתשלומי קריאת המפטיר שאינו עולה כלל.

והנה מקום להעלות על לב דאף שכתב נגמר החיוב בקריאת הז' ג' פסוקים בהקשר. הנה נכון לאפוקי ספר' אחרנינא בעבור המפטיר אשר הרשב"ץ ז"ל אין ולא ורפיקא בידיה.

ומאחר דחזינו דאף בשבת דעלמא אמרה הרב החביב ז"ל הדברים ק"ו שיהי' הדין פן בשבת שיש בו ס' ב' למפטיר. ואחר עו"רי בהך סברא אורו עיני דחזינוא נה בדברי הרב בית דוד ז"ל בח' א"ח ס"א ח"ן בתשובתו הא דנהא אגיל ומורה פהורא' הרב החבי"ב ז"ל שכתב פן על מה ששמע שרבני שלוניקי ז"ל חלקו על הוראת הרב ז"ל ולחלק יצא בין ב' שבתות דלעולם לא נחלקו אלא על שבת שאין בו ס' ב' למפטיר יעש"ב.

ומינה נובין ונדון לדין השתא הכא דנהגינן פהוראת הרב ז"ל אף בשבת דעלמא דאתיא בק"ו שנדון פן בשבת שיש בו ס' ב' וכמדובר. ואם הלכה זו אף בחלקו"ת חקת התור' היא קבלה נקבל ואם נדין יש תשובה דמעולם לא אמרה הרב ז"ל שפת חלקו"ת.

וביאר דבריו שבכתב הן הנה כדפרישנא להו בעניינתין למעל' וממילא רויחא לתלמודא ודינא יתיב דאין לחלק בענין הוראה זו בין שבת דעלמא לשבת שיש בו ב' ספרים נמצא טעות בא' בקריאת השביעי ותננייהו כ' הדדי גינהו שאין להוציא ס"ת אחר.

וכדבר האמור. ומאן יהיב לן מעפריה דמרון מהרח"א ז"ל ונכתלינהו לעינין דאלו וכינא לדון לפניו בקרקע וסיים ביד לשון מדברת הדין פירושא דידי בדברים שבכתב פרי לי דהנה מודה לי ונהנה אמר ישר פי אהבת עולם אהבני איש"י פאב את פן ירצה.

גם אלה דברי הצעיר חיים מודעי: סי' כ' סעיף ג' השתא הכא בשלהי ש' מרפא לשון עין חיים. אור נגה פלי מחזיק"ק ברכ"ה לממית בתור' רב יו"ס סיני ור"בה עוקר הרים הי"ו ותבט עיני בשור"י דרף קשת"ו על אשר ראו עיניו בספר אגורה באהלה לחד מינן שלם בלימודים יושב אהלים הי' פי צדי"ק עת"ק הכתוב לחי"ם אפס קצהו בפירושא דהני מילי מחיים מרון החבי"ב ז"ל פי הובא בס' יד אהרן ז"ל נארד להצילו ממה שהקשו עניו מארי דאתרין מרון מהרש"ל ז"ל בגליונו והרב יד אהרן ז"ל דאכרא נדאי לפי המובן כפשוטן של דברים כל רואיהם כפירום פי קשים הם מפמה אנפי ועמיתנו מעין הברכו"ת הי"ו חזא בהו תינוהא.

והגם דלא מס ק בשמא ונעל' דבר בשם אומר שם קטן משם גדול חיים שנים ולא זכר מי בעל דברים המגיד לו את כל אלה או אם רה"ק הופיע בבית מדרשו מרחוק לדעה. הלא הבן יקיר לו הי' גנה סודו נגד בני אדם מבטן מי יצאו הדברים.

פי על פן באתי לחזות בננעם את כל דברי י"וסף הי"ו ונהיך פותכת מה שתעלה מצודתי להשיב על דבריו. וקלא מראש מלתי אמורה וסדר זמנים יוכיחו פי קדם ידעתי הוראת מורי הרב המופלא מהר"ר ח"א זל"ה רבות בשנים טרם באי פה אזמיר יע"ש.

אנכי עשיתי אר"ש בפירוש דברי מרן החבי"ב ז"ל פכתוב למעל' הן הנה היו עזרתה לי להוראתי אשר הוריתי מאז בהיותי בקושט"א בנמצא טעות בס' ב' שאין להוציא אחר מההיכל פי אם יקראו בס"ת הא' אשר נקרא בו סדר היום ולחלק יצאתי מהוראת הרב ז"ל בשנייני אות ח' לגדון דידי כמדובר.

ואח"כ פבואי פה הנה מאי דהנה מהוראתי וידיעת בית רבי ז"ל. וכל עלי חובת ביאור זאת שנית נבל יחשדוני פתלמוד חולק על רבו פדקרי לי רב ברכות ה"י חלילה לי מעשות זאת.

קלא מעתה אשימה עיני בתעל"ת הברכ"ה יסע קדי"ם רב עוד יוסף חי השי"ב על דברי הרב החבי"ב ז"ל בהגני מילי דכתיב' ודלפי פשטן דמיררו בנמצא טעות בא'. ממ"ש איהו ז"ל בשכנה"ג בהקשותו לדינו מתשו' הרשב"ץ ז"ל.

ופלפל בכתב' בכונת דברו אחת משתים ונהנה הוא צוד"ה דלכל חד מנייהו זו היא שקשה להרב ז"ל. וכשאני לעצמי אמינא פי מה דפריש מר אגב דוחקה הנה הוא נפק"ד רנוח'.

להאי ניציב ונכון בכונת הרב ז"ל. פי פאשר הרשב"ץ ז"ל פנה לסובב ואמר מר ואי איתא להך סבר' ליתא אלא בקריאות המפטיר שבכל שבת וכו' טפי הו"ל למימר דאי איתא להאי סברא שאין צריך להוניה אחר.

לא נפלאת היא בשבת דעלמא פננמצא הטעות אחר קריאת הז' ג"פ פמוכו. ולזה ישב הרב ז"ל דדינא דחזור קמ"ל.

ונה ברור אצלי וממילא נפקא חזות קשה לפשט הדברים אשר כתב בכת"י וכאשר כתב הוא נר"ו אלא דאעיקרא מחנורתא פדמטיק נר"ו דליכא למידק מהגני מילי דהרשב"ץ פלום פי הוא ז"ל פליג ותני דדינא דמפטיר גופיה אשר נשאל מליו פמבוךאר.

ודברים המצודקים הם. ואגב אורחאי אין מדרש בלא חידוש חי"ים עדבר דאי איכא לאקשוני מדברי הרשב"ץ ז"ל על עיסר דינו של הרב החבי"ב ז"ל זו היא שקשה מראשית בפורי אמרי קדוש שכתב ז"ל בפרשיות אין ספק שחייב להחזיר שהרי חובת הינה היא וכל שהיא חובת היום בס' מוטעה לא אפשר ואין בין קריאת סדר היום לקריאת חובת היום לענין זה פלום דדא ודא חזא היא לענין חיובא ואדרבה יש צד חמור בקריאת חובת היום משא"כ בקריאת סדר היום וכו' יע"ש.

ואי איתא לעיקר הדין של מרן החבי"ב ז"ל שאחר שקראו ז' גברי א"ך פסוקים בסדר היום אין להוציא אחר ויגמרו הפרשה בו היכי קאמר ז"ל שאין ביניהם לענין זה פלום. וקלא איכא ביניהו טובא מתוך חנומרו במלתא דטעותא גופא דקאי בה פי בקריאת חובת היום צריך לקרות בס"ת הכשר כל מאי דתקיננו חז"ל האמור בפרשה ואפי' נמצא הטעות בפ' אחרון בעי למיפק ולמקרי בספרא אחרניא וכדיניה ז"ל דקריא' חובת היום פמוטעה לא אפשר וכתבו משמו הרב ז"ל בשכנה"ג ונלמד ג"כ מדין הפלפו ז"ל בפ' פרה פנודע.

ואלו ואלו בקריאת סדר היום פינו דקרו א"ך פסוקים לז' עולין בס"ת המוןזק נכשר תו לא מפקינו אחרניא וגומר הקריא' במנטעה. ואף שנאמ' שמה שהשנה אותם והיו לאחדים היינו לענין חיובא דוקא כמו שמבואר בדברי.

מ"מ הרי יש ביניהם כל דפריש לענין זה לפי הוראת הרב החבי"ב ז"ל והו"ל לפרושי דלא דמי אהדדי לכולא מלתא וכדאמרן. ואי הנה קאמר הכי הנה אתי ליה שפיר מאי דאייתי בתר הכי צד חמור בחובת היום משא"כ בסדר היום כי היא היתה ראיה וגם דמ"ו לדינא דטעויתא פמבואר.

לא כן השתא כי מתחלה עשאן גורן א' שוין בשיעוריהן ואח"כ עמד וימודד אר"ש פחמור שבה פמוכן. ומדלא קאמר ז"ל פכל הדברים האלה ואדרבא קאמר שאין ביניהם פלוס לענין זה יש להוכיח דסבור ז"ל כי גם בס' היום בעי למיקרי פלא פרשתא בס' הכשר וכל בתר אפכא מה רא' הרב החבי"ב ז"ל.

נהרי הוא כמבואר דהכא לא שייך לתרוצו מאי דקאמר איהו ז"ל לאידך קושיא דדינא דחוזר קמ"ל. והדבר פעת צל"ת ובינותי בדברי כל האחרונים החולקים ה"ה הרב תורת חסד סימן רס"ז והרב פפ"א ח"א סימן מ"ג והרב גן המלך סי' יו"ד ושו"ת הרמ"ז סימן ל"ו והרב בית דוד א"ח סי' ט"ו והרב פרח שושן פלל ב' סי' ג' ולא אשפחנא בהו שעמדו בזה.

והדין עמם דלא חזו דברי הרשב"ץ ז"ל אלא מה שהביא מרן ז"ל בב"י בקונצ' ואין שם תחלת דברי הרשב"ץ ז"ל שהעמקתי גם מרן החבי"ב ז"ל לא שלטה עינו הטובה בעיקר תשו' הרשב"ץ ז"ל כי לא נדפסה עד עתה בקרב שנים פנודע.

ואנו דזכינו ונזיננו להו ה"ן נסת"ר לדין הרב ז"ל, ומ"מ מאן ספין ומאן רקיע להורות משפט היכא דכבר הוקבעה הלכה זו דמרן החבי"ב ז"ל: שוב אשוב לדברי הרב עמיתנו ה"י כי ברכ"ה בו ידרוך חציו לגבי דידי.

קדים אמר' שקשה בעיניו הך פירושא דיני. כי דבר זה הוא גדון הרשב"ץ ז"ל ומדוע לא הזכירו וכו'.

ואחר הרואה דבריו אלה עפעפיו יבחנו פי רב הוא חיים ברצונו הש"ג ישי"ג ואשפח וטרי שקיל. והלא פה דברי דאי אנא הנה אמינא דאותו גדון אשר עליו פא כת"י הרב החבי"ב ז"ל הוא הי' פנמצא הטעות בס' ב' בשבת ור"ח ודכונתיה חנופה או ד' פרשיות.

מבואר הדבר שזהו בעצמו גדון הרשב"ץ ז"ל ולא הי' לו צורך לרב ז"ל לכתוב בזה אפילו שתי אותיות כי אין כל חדש וכבר מילתיה אמורה בשכנה"ג במ"ש ז"ל ולפי זה דוקא בשבת אם נמצא וכו' אין להוציא ס"ת אחר אבל בי"ט וחה"מ ור"ח וד' פרשיות צריך להוציא ס"ת אחר עכ"ל ונהרי הוא כמבואר דבנמצא טעות בב' הוא פשחלו אלו בשבת חוץ מי"ט פמוכן.

גם בחה"מ ור"ח בין בחול בין בשבת פמבואר. גם מדבריו ז"ל מפנרש יוצא כי באותו פרק שרטט וכתב תשובה נצחת בענין זה פלפי המעוררין למנוקפין על הוראתו ובראש הומיות תקרא לכל באי שער עירו.

ואם כן מה בא לחדש דבר מעתה אשר במאמרו אם כתבתי אני וכו' והלא כבר מילתיה אמור' ודעת שפתינו ברור מללו כי בכל קריאת חובת היום בס' ב' צריך להוציא אחר ולקום הוא בידו מתורתו של הרשב"ץ זלה"ה ומי שם פה לאדם לחלוק בזה.

ולפיכא למימר כי שפננדו חלוק בזה הוא הי' מהחולקים בעיקר הוראתו דהא מבואר הדבר שאין דבריו אלו מספיקין להשיב אמרים אעיקרא דדינא ואולם מאי דפרישנא בהו בעניינותין הנה מקום סבא פל דהו אשר יעלה על לב איש לבלתי הוציא ס"ת אחד.

בשגם הקור' בו הוא העולה הז' ממנו שעולין לסדר היום ועלתה דעת שפננדו כי פמות זה בסדר היום לפי הוראתו פקרא יהודי הז' ג"פ בהכשר מסתיים ה"ה נמי בהא פקרותי הז' בפ' ר"ח שפינון שקרא ג"פ דיו.

ולזה השיב הרב ז"ל תשובתו הרמת"ה אם כתבתי אני וכו' פמוכן. ולא הנצרך להביא ראיה לדבריו אלה מדברי הרשב"ץ ז"ל אף כי מנ"ד מארי דהאי שמעתא מאחר שאין זו מוציא את הטועה בדמיונו אשר חשב מחשבות לדמותו לז' הקורא בסדר היום וכמדונבר ונתסנורו דבריו פשמלה והיו נכונים ופטיר ועטיר מן ערורי.

ומעתה עין רואה תחזינה מישרים דאזיזי להו שאר דברי הרב המשגיג הי"ו שאלו הי' מביא דברי הרשב"ץ ז"ל לא הי' משמיט' מהר"ש הלוי ז"ל וכו'. ואתמהה מי גבר שלא ראה מאורות אמור יאמר כי בדנא כתבא הי' מתבאר מתוכו בפירושא או מפללא היכי הנה עובדא.

ויחשווד לה"ה מהר"ש הלוי זל"הה בדבר השמי"טה שמו"ט. וקושטא דמילתא לפק"ד מהידוע כי הרב החבי"ב ז"ל על כל מעשה תקעו וגבורתו עוד לו עט סופר מהיר פאשר עין רוג"ל הוא יראה מתשו' כת"י אשר יש בהם הרבה מאד ארנכות וקצרות ועל כל דינא רבא ודינא זוטא לא השיב ידו מלכתוב על הספר ובדיו ניהי פאשר הי' הי' מעשה זה ובעי מאי דבעי למימר דאף בכה"ג הוראתו אמורה.

פכתב בכתב ידו ז"ל ב' שורות הללו למי שעלה על דעתו פן מבלי הזכיר גופא דעובדא ולשנו"ת את הידוע ביניהם ולא הנצרך לאתויי שום ראיה למילתה' את אשר כבר עשהו בעט ברזל גלוי לכל העמים על פן דבריו פאו קציר האומ"ר למי שפננדו פאמור וה"ה מהרש"ל ז"ל אשר פכתב עליהם בגליונו לפום ריהטא.

אין למדין מהם הלכה למיעבד עובדא דמאן לימא לן כי תקע יסודותיו בדברי הרב החבי"ב ז"ל הללו להורות משפט דבשבת שיש בו ב' ספרים ונמצא טעות בא' דלא אמרה הרב ז"ל בזה הוראתו וצריך להוציא אחר.

ואדרבא יש להוכיח מהם פתר אפכא ממ"ש ז"ל. גם במ"ש שעדיין לא נשלם חובת היום ממ"פ כבר נשלם חובת הס' הא' במה שקראו ז' גברי א"ד פסוקים עכ"ל.

הנה רואה דעת עליון דאף בכה"ג לא ניתא לי' לומר דמוציאין אחר משום שהוא שבת שיש בו ס' ב'. ודון מינה שאף שבפירושו של דברים לא עלה בלב טהור כמו שפירשתיים בעניינותי.

מ"מ לענין דינא תנא דמסייע לן הוא. וממוצא דבר יראה הרואה כי שאר דברי הרב המשגיג הי"ו אשר עם נביאים נבא או אחורי תרעא הנה קאי והוא עד או ראה כי על מבוכה זו ישוב הרב גדול הדור ולא ישר בעיניו לפרש פן ותפס הדברים כפשוטן דאירי בס' א' ואף כי קשים הם וכו' פכתוב בד"ק אין לי צורך להשיב עליהם והעיני בפשר לו עפעפיו יבחנו.

ואולם מ"ש עוד פדברי המכרי' וז"ל דמאחר דאעיקרא סברא זו רבו עליה א"כ בעיר שנהגו פנתיה תסגי לן במלתא דפשיט' אבל לא במאי דאיכא ספיקא כה"ג ונהגם שדברים קשים הם אית לן למיעבד כחולקי' שהם רבים ונכבדים עכ"ל.

הן קדם אנא דאמרי אשר לא פתורתו פתב ה"ה מהר"ש אלגאזי ז"ל כי הובאו דבריו בסוף שכה"ג דף קל"ט אשר פתב בנדון זה פסברת מרן החבי"ב והוא אמר דכיון דאיכא ס"ס אין לנו להוציא ס"ת אחר יע"ש.

ומינה נובין ונדון לדין יושבי אומיר וכל מקום שקבלו לנהוג כסברא זו והוקבעה הלכה זו לעשות פן. וממילא אנדא לה הספק הב' של הר' מהר"ש אלגאזי זל"ה אם פנים הם דברי המכריע בעשותו הו' ספיקא חדתא הרי חזר הדבר לכמות שהי' בתרי ספקי ועל פרחין לומר כאשר הור"ה גבר המלך שלמה ז"ל שאין להוציא ס"ת אחר.

ובר מן דין יש לצרף לזה ענין ספק ברכות להקל מן הידוע כי כאשר משלים הקריאה בס' הפסול אינו מברך לאחריה ברכת התור'. ואם יוציאו ס"ת אחר וישלים בו הקריאה מברך לאחריה פנדע ובאנו לספק ברכות.

אלא שמדברי הרדב"ז ז"ל בשניות סימן רכ"ט נרא' כי זו אינה משלנו. ויש בזה אריכות דברים עתיקים בספרן של צדיקים קמאי ובתראי ז"ל לא עת האסוף מאין פנות.

ואף למה שערערו ע"ד מהר"ש אלגאזי ז"ל הללו. שני המאורות הגדולים ה"ה הרב בית דוד ז"ל בס' ט"ן והרב פרח שושן ז"ל בדף א"ד מלבד כי מקום יש בראש לקיים דברי מהרש"א ז"ל.

עוד זאת דהשתא מאחר שהוראת הרב ז"ל הלזו בשבת דעלמ' בכל מקום אשר קבלוה הרי אסרו עליהם הוצאת ס"ת אחר בלתי צורך משום פגמו וכו' וכמ"ש הוא ז"ל גם מטעם ה"ה מהר"ש אלגאזי ז"ל שכתבתי למעלה.

גם הנאשר הגדול הרשב"ץ ז"ל בתשובה הלזו כאשר פקפק בדין המפטיר בשבת דעלמא פתב דכי היכי דאמרי' בגמרא דאין גוללין ס"ת בצבור מפני פבוד הצבור הקא נמי לא מטרחינן להו לצבור' לאפוקי ספרא אחרנינא ויקראנה ע"פ או בספר פסול וכו' עכ"ל.

ומדברי פולם נלמוד דבכל גוונא טפי עדיף שלא להוציא ס"ת אחר א"כ היכי ניקום ונעביד בשבת שיש בו ב' ספרים להוציא ס"ת אחר. ונתלה עצמנו בדברי ספר החתום כי פלה מקשה ונעשה מהם ספק ונאמר להוציא ס"ת אחד מבלי טעם והפך הסברא כאשר פתבתי למעלה מדברי הרב בית דוד ז"ל.

הא נדאי לא שמיע לי ולא סבירא לי. ואין זה דומה לפשרת הרב פרח שושן ז"ל פנדע.

הגם כי פְּשָׁרָה זו לא פְּשָׁטָה ולא קבְלוּהָ בְּמִקְוֹמוֹת הַנּוֹהֲגִים לַעֲשׂוֹת פְּהוֹרְאֵת מֶרֶן הַחֲבִי"ב ז"ל. ומ"ש שְׂרָבִים וְנִכְבְּדִים חֲלוּקִים עַל הוֹרְאֵת מֶרֶן הַחֲבִי"ב ז"ל מְלַבֵּד כִּי אֵין בּוֹ מוֹעִיל לְאַתְרֵי דְנִהְיֵי פְּנוּתִיהָ וְקִיּוּמֵי הוֹרְאָה זו כַּהֲל"מ.

עוֹד זֹאת כִּי הֲלֹא גַם בְּנוֹ הֵן רַבִּים עֲתָה דְאֶזְלוּ וּמוֹדוֹ פְּהוֹרְאֵת הָרַב ז"ל ה"ה הָרַב מְהֵר"ש אֶלְגָּאזִי ז"ל וְה"ה מַהֲר"א לִפְפֵּא ז"ל פֶּאֶשֶׁר הַעֵיד בְּנוֹ הָרַב הַחֲבִי"ב ז"ל. גַּם כָּל אֲמִבוּהָה דְרַבְּנָן וְתוֹנְפְשֵׁי הַתּוֹרָ' אֲשֶׁר הָיוּ בְּדוֹרוֹ בְּעִיר הַזֹּאת אֲזַמִּיר חֲזָרוּ וְהוֹדוּ לוֹ וְכַמ"ש בְּשִׁינְרֵי. גַּם רַבֵּי עִיר גְּדוּלָה קוּשֵׁט"א יַע"א הִסְכִּימוּ לְסַבְּרָתוֹ כַּמ"ש ז"ל בַּכְּנֵה"ג וּבְשִׁינְרֵי. וְגַם אֲנִכִּי מַעִיד הַיּוֹם שֶׁבְּהִיוֹתִי גֵר שָׁם חֲזִי הַיּוֹת שֶׁפְּשָׁט הַמְּנַהֵג פְּהוֹרְאֵת הָרַב ז"ל.

וְשִׁמְעָה אֲזַנֵּי מִפִּי זְקֵן שַׁקֵּנ' חַכְמ' וְהַעֲנוֹשֶׁר וְהַכְּבוֹד בְּנֵן שֶׁל קְדוּשִׁים ז"ל הַעֵד הַעֵיד בְּנוֹ כִּי נִמְצָא בְּבֵה"כ אֲשֶׁר הִי שָׁם רַב תַּנָּא וְגָדוֹל לִיְהוּדִים מֵרַי הַיּוֹדָאֵי גָאֹן ז"ל וְאִירַע שֶׁנִּמְצָא פְּסוּל בַּס"ת אַחֵר קְרִיאָ' הַזֶּה ג"פ וְהַסְּתָן רַצָּה לְהוֹצִיא ס"ת אַחֵר וַיִּגְעַר בּוֹ הָרַב ז"ל וַיֹּאמֶר לוֹ פְּלִשׁוֹן הַזֶּה בְּקוּשֵׁט' קָבְלוּ עֲלֵיהֶם הוֹרְאָ' מַהֲר"ר חַיִּים בְּנִבְנֵשׁוֹתֵי ז"ל שֶׁלֹּא לְהוֹצִיא ס"ת אַחֵר.

וְכֵן נַעֲשֶׂה שְׁגָמַר כָּל הַפְּרָשׁ' בַּס' הַמְּנוּטָע'. וְדִלָּא כְּעֵדוֹת אֲשֶׁר כָּתוּב בַּס' מֵעַם לְוַעֲזוּ בַּפ' בְּרֵאשִׁית דָּף י"ג ע"א.

וּמֵאַחֵר עֲלוֹת אֵת כָּל אֵלֶּה בֵּין תְּבִין כִּי אֵין הַכְּרַעְתּוֹ מְכַרְעַת. כְּלָלָא דְמִלְתָּא אַחֵרֵי הַתְּאֲבָקִי בַּעֲפֵרוֹ"ת זֶהָב קִבְר"ת אֶרֶץ מוֹרֵי הָרַב הַמְּנוֹפְלָא מְקוֹר חַיִּים זַצ"ו וְקָל דְּלָא יִדְעָנָא לְכוּנֵן אַמֵּר"א וְלֹא זְכִינָא לְשִׁמּוֹעַ אֲרֻשָׁת שְׁפָתָיו בְּהִלְכָ' זו.

לִית אֲנָא מוֹבִיד סִבְר"י אֲשֶׁר דְּבִרְתִּי עַד הֵנָּה בֵּארְשׁוֹ"ת הַחַיִּים כִּי גַם בְּשִׁפְתַי שָׁיֵשׁ בּוֹ סִפְר' ב' וְנִמְצָא טְעוֹת בְּרֵאשׁוֹן. עֲלִינוּ לְהוֹרוֹת פְּהוֹרְאֵת מֶרֶן הַחֲבִי"ב ז"ל בְּכָל שְׁבָתוֹת הַשָּׁנָה וְכָל כִּי הֵנִי מִיְלֵי לִימְרוֹ מִשְׁמַאי.

וְעֵינֵן לְהַרְשָׁב"ץ ז"ל בַּח"ב ס' י"ט בְּהַתְּנַצְלוֹתוֹ עַל אֲשֶׁר כָּתַב נֶגֶד הַרִיב"ש ז"ל יַע"ש. וַיַּעֲנִינוּ בְּשׁוֹ"ת הַרְדָּב"ז ז"ל בְּשִׁנְיֹת ס' תצ"ה.

הַמְּלַמֵּד אָדָם דַּעַת. יוֹרִינוּ מִדְּרָכָיו וְנִלְכָּה בְּאוֹרְחוֹתָיו עַל הַדִּין וְעַל הָאֱמֶת קְרִיאַת הַגְּבָר מַגְעַת.

הֲלֹא פֶה דְּבָרֵי מַעֲלָה אַרוּכָה לְכוּנֵן אֵת הַהִלְכָ' אֲשֶׁא דְעֵי. הַצָּעִיר חַיִּים מוֹדְעֵי: סִימָן כֹּא וְזֹאת תְּשׁוּבָתִי עַל דְּבָרֵי הָרַב עֲלִיוֹן לְמַעַל' נר"ו וּבְרוּךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ.

עַל הַסְּעִיף הַשְּׁלִישִׁי לְבָדוֹ. הֲלֹא מְרֵאשׁ בְּקוּנְטְרִיס חַיִּים שָׁאֵל ח"א ס' כ"ו אֲנָא נִפְשָׁאֵי כְּתִבְיָה עַל רְזָא דְנָא.

וְשָׁם נֶאֱמַר דִּישׁ פְּנִים לְסַבְּרַת כְּנֵה"ג בַּכ"י דְּסִבְר' רַב דְּכִינוּן דְּאִיפָּא סִפְר' שְׁנֵי הוּא בְּאֲמַצְעַ חוֹבַת קְרִיאַת הַיּוֹם וְנִמְצָא טְעוֹת לְפָנַי גָּמַר הַחַיִּיב קְרִינוּן לִיָּה ע"ש בְּאוֹרְךָ. וְעֲתָה אֲמַת אֲגִיד דְּאַחֵר זְמַן רַב כֹּה הֲרֵאֵנִי רַחֲמֵי דְנִפְשִׁין הָרַב הַשְּׁלֵם כַּמָּה"ר בְּגִישׁוֹן חַיִּים מוֹרִינוּ נר"ו סִפְר' זֵד אֶהְרֵן שְׁהִי שֶׁל מוֹרִינוּ הָרַב הַגְּדוֹל סְבָא דְמִשְׁפָּטִים מְהֵר"י הַפֶּהן זֵלֶה"ה הָרַב הַמְּחַבֵּר בְּתֵי פֶהָנֹן' וְשָׁם בְּגִלְיוֹן כְּתוּב מְטַהֲרַת יֵד הַקָּדֵשׁ הָרַב עֲצָמוֹ בַּס' רפ"ב דָּף ס"ז סוּף ע"א בְּמָה שֶׁהַקָּשׁ' מְהֵרָשׁ"ל עַל דְּבָרֵי הָרַב כְּנֵה"ג בַּכ"י הַנּוֹ' דְּכָבֵר נִשְׁלַם חוֹבַת ס'

הראשון במה שנקראו זו גברי כ"א פסוקים ולמה לא ישלמו בו כל הסדר על זה כתב הרב הגדול הנזכר מכתב ידו קדוש וז"ל יש לומר דהואיל ושניהם חובה פחובה אחת דמי ויש סמך לזה בדברי הרקח שהביא מהרדק"ז ז"ל לה סוף סי' ר"ח דוק ותשפח ולא אמרינן התם כבר נשלם חובת הראשון ודוק בדברי מהרדק"ז שם עד פאן לשון הרב אות באות.

וספרו פאן והוא עד. הראת לדעת אמרי קדוש דפינר דברי הר' כנה"ג כפושטן פאשר תפסם הרב מהר"ש הלוי והביא ראיה לדבריו.

מהודא ומשבת אנא דאשכחן מרגניתא דברי הרב הגדול המפורסם ביושר העיון המור"ה בע"שק ונעשה סניגור לאסבורי ניהלן דעת הרב כנה"ג כדכתובנא בעניויתין בתשובתי ח"א סי' כ"ו הנז'.

ועם שלא נביא אנכי נראין הדברים שהרב המופלא מהר"ח אבנאלעפא ז"ל לה האחרון בשיטת רבו אמרה (שהי' תלמיד מובהק ממורינו הרב מהרי"ך הנז' והי' מחשיב דברי רבו עד לאחת פאשר ידעתי מפמה ענינים בהיותי עומד ומשמש לפני מורינו הרב מהרי"ך הנז') ועשה פן מעשה ואפשר דהרב מהרח"א אין לו ראיה דרבו הרב מהרי"ך עביד עובדא הכי וגם הוא כל מילי דמר עביד כר' כמעשהו ממנו.

ותסגי שלשת הרועים רבנו קדישי אשר הנהיגו שררתם ורבנות' באיזמיר הראשון אדם גדול הרב מהר"ש הלוי מארי דאתרא איזמיר והרב הגדול מורינו מהרי"ך הנז' אשר ישב על כסא ההורא' בעיר תהל' הנזכר במספר ארבעים שנה.

והרב המופלא מהרח"א הנז' דהי' גם פן מאריה דאתרא רבות בשנים פלהו סברי דכונת הרב כנה"ג דבשבת של ב' ספרים אמרה ונדע שהרב מהרח"א עביד עובדא ואולי קרוב לנדאי שגם הרב מהרי"ך עביד הכי.

ומעתה אין צורך למאי דכתבנ' בעניויתין בס' הקטן מחזיק ברכ' דהרב גדול הדור הנה ניהו מהרח"א גם שראה שדברי הרב כנה"ג כ"י קשים מאחר דיש חולקים רבים וכו' אלא תריץ ואימא הכי בפשיטות דמהרח"א ודאי מפרש דברי הכנה"ג כ"י כמהר"ש הלוי וכדנקיט להו רבו מורינו הרב מהרי"ך ולא חייש לקושית מהר"ש הלוי כדתרגמ' רבו מורינו מהרי"ך ועביד עובדא פותיה ומטעמיה דהרב כנה"ג כ"י ומה גם דאתריה דמר הוא.

אמור מעתה אביע אנמר על דברי הרב עליון למעל' נר"ו בסעף ג' ואקצר ואעלה. ראשית לו במדב"ר מלו"ן כמלונ"ה במק"שה על אשר סתמתי ולא פירשתי מאן אמרה לשמעמא.

וזאת אשיב בקצירת האו"מר כי זו היא דרך ישרה ומזקנים אתבונן הוא הגאון השלם הרב חוות יאיר פידוע וכמה אחרונים זמנין עבדי הכי. ואתיא מפללא מ"ש דקרינא ליה שחלק על רבו ודרך קשתו.

נטול' היא דאנו סתמא קאמרינן ומלשוני מוכח דתרי גברי רבירבי חולקים. ואם תלונותו על המגיה הבן יקיר לי נר"ו לא עלי תלונותיו.

וגם זה בני נאמן הי"ו הלא זה הו"ד מו"צל פי מהיכן ידע שזהו רבו מאי דהנה בטרם יצא מרחם. ותו אעיקרא דדינא לא מקרי לחוד אלא דהוא חולק ודאי על הרב מהרח"א ז"ל אחר שידע מעשה רב.

אמנם אינו בסוג חולק על רבו ח"ו פידוע [ותשו' רדב"ז סי' תצ"ה שרמזו הרב בסוף הונזר בברכי יוסף והרמר"ל הוכיח ממתב' דרקייעא דפליגי עם הקב"ה ובמ"א פתבתי בזה]. וצופה הייתי להרב הפוסק דסתר עיקר דינו של הרב כנה"ג דכי אשתכח טעותא אחר שקרא השביעי תלתא פסוקי לאו להוציא נתנה תורה אחרת מפח תשובת הרשב"ץ בראשון סי' קל"א ופנה אל הסובב ספר"א וספר"י ששה משמותם הלא בספרתם לראות היעמדו בסתיר' זו ולא אשפח ומחדר אנוכחא דס' התשב"ץ לא נתגל' להם וכדור אחרון נדפ"ס.

ומר דדייק בלישניה וביש ליה מאי דכתבנ' דאלו הר' כנה"ג הי' מעלה בזכור"ו דברי הרשב"ץ לא הנה שטטניהו מהר"ש הלוי ועל זה הגדיל התיב' פמבוא' לקמן בדבריו. אמאי הנצרך ספ"ש מחופ"ש באתרא דלא ידעין ליה לס' התשב"ץ ועתיקי משדיים יודעים היו.

ואם יש לחלק בין הנושאים מ"מ אנכי עשיתי ארש להוציא מלב אינשי דמפקי לשותא טע"ו במדב"ר בדור יתום זה. ואלו הרב נר"ו בא לו דרך פשפ"ש ולא מצא עביד עובדא בנפשיה וזה יכתוב ידו.

ואעיקרא דדינא פרקא מאן נטר"ח בהא דאי מהא לא איריא ותורף קושיתו שפתב הרשב"ץ דאין בין קריאת סדר היום לקריא' חובת היום לענגן זה פלום ואדרבא פתב ר"ת דקטן אינו מפטיר בחובת היום וכו' והאיפא טובא דבסדר היום אי קרא הז' תלתא פסוקי אנוחי מנחין ס"ת ואפוקי לא מפקינן אחררי משא"כ בחובת היום והוא האריף הרחיב הדברים פפתוב בקונטרסו.

וירא' דמהא לא תיהוי תיובתא לדינו של הרב כנה"ג דהרשב"ץ פניו כלפי השואל אשר חשב דמאחר דהמפטיר אינו מן המנגן אין קריאה זו חובה ועל זה בא הרשב"ץ בתשובתו לומר דקריא' זו חובה פקריאת סדר היום ואין ביניהם לענגן חוב' פלום ולא שייך עתה לומר דז' שקרא ג' פסוקים סגי ואין מוציאין ס"ת אחר ובחובת היום לא סגי ג' פסוקים ומפקי אחר כיון דעל, זה אנו דנים אם צריך להוציא ס"ת אחר בקריאת המפטיר שאינו מן המנגן והשואל חשש שאין להוציא ועתה בא להוכיח הרשב"ץ נהפך דעתו ומוכח שפיר מדברי ר"ת דאע"ג דקטן עולה למנגן ז' למפטיר לא יעלה אשר מזה יבין השואל דטעה בדמיונו ונמצא דכפי, סדר הדברים וחקמת ההגיון לא הי' מקום לומר חילוק זה הלא דקאי במהות קריאת סדר ופ' המפטי' ועל שניהם הוא אומר דחוב' גינהו ומה שלא פירש חילוק זה פתר הכי פכר פתבנו דלא איירי כי אם במפטיר והרב הפוסק נר"ו פתב דהם דברים המצודקים וגם הרב שיירי לא נסתבף בזה אלא לפי שלא ראה דברי הרשב"ץ שהי' להשיב לשואל כי מדברי מרן בשמו נרא' שהוא דין המחודש בטובו הרשב"ץ מעצמו ובהא שקיל וטרי דהו"ל לאשמועינן בנמצא טעות בז' וכו' כיון דאינו תשובת שאל' לפי הנרא' מדברי מרן והגם דהנה מצי למי' דכל עצמו להשיב לשואל

וכמ"ש מֶרֶן דְּכַתָּב פֶּן בְּתִשׁוּב לֹא רָצָה בְּזֶה לְהוֹצִיא מִלֵּב הַחֹלֵל שְׂיֵאמַר דְּהוּא דִּין שְׁחִידָשׁ
בְּגִי שְׂאֵל פְּנִמְצָא פְּמָה זְמַנִּי בְּכֻלָּל תְּשׁוּבוֹת הָרֵאוּשׁוֹנִים וְאֵת אַחֲרוֹנִים.

וְאֲנִי תְּמִיָּה עַל הָרֵב הַפּוֹסֵק נִרְ"ו דְּחֻזִּיתִיָּה לְדַעֲתִיָּה דְּמֵר דְּסִתִּיר' זֶה נִדִּין הַכְּנֵה"ג מִדְּבָרֵי
הַרְשָׁב"ץ תְּקִילָא לִיָּה טְפִי מְפָל מְאִי דְּכַתְּבֵי רַבְּנָן בְּתֵרָאֵי אִישׁ אִישׁ מִמְקוֹמוֹ לְחֻלּוֹק עַל
הָרֵב כְּנֵה"ג וְכַמְעַט נִדְּחָה קָרִי לָהּ נִדְּינָא דֵּהכְּנֵה"ג מִפְּתַח זֶה לִיּוֹלָא דְּמֵאֵן סְפִין וְכוּ' פְּפִתוּב
בְּקוֹנְטְרִיסוֹ.

וּמִלְבַּד מַה שְׁפִתְבְּנוּ בְּסִמוּךְ יַד הַדּוֹחָה נְטוּיָה דְּכִינּוֹן דְּכָל תְּוֹרְפִיָּה דְּהָרֵב כְּנֵה"ג הוּא דְּהַחֲיִיב
הוּא כ"א פְּסוּקִים לִז' גְּבָרֵי וְא"כ פְּכָר קָרָא הַחֲיִיב מֵעַתָּה מ"ש הַרְשָׁב"ץ דְּאִין בֵּין קָרִיאַת
סֵדֶר הַיּוֹם לְקָרִיאַת חוֹבֵת הַיּוֹם פְּנִנְתּוֹ דְּאִין בֵּין קָרִיאַת הַחֲיִיב כ"א פְּסוּקִים לִז' גְּבָרֵי
לְקָרִיאַת פְּרִשְׁתַּת הַהֶפְטָר' פְּלוּם וּמְאִי דְּנִקְט סֵדֶר הַיּוֹם לֹא דְּוִקָא אֱלָא פְּנִנְתּוֹ עַל קָרִיאַת
הַחֲיִיב כ"א פְּסוּקִים לִז' גְּבָרֵי דְּהוּא מְדִינָא מִתְקַנַּת מְשִׁיָּה רַבִּינוּ ע"ה וְעֻזְרָא וּנְקֻט סֵדֶר הַיּוֹם
לְהַבְדִּיל בֵּין קָרִיאַת סִי' ב' דְּקָרִיאַת בְּפִרְש' וְסֵדֶר הַיּוֹם מְנַהֵג בְּעֵלְמָא דְּבַמְעַרְבָּ הוּוּ מְסָקִי
אוֹרִיתָא לְתַלְתָּ שְׁנֵי אֲבָל בְּקָרִיאַת חוֹבֵת הַיּוֹם לְהֶפְטָר' שְׁנֵה בְּכָל.

וְאִם נִפְשָׁה לֹמֵר אוֹדִי לִי מִיָּהָא דְּקָרִיאַת פְּרִשְׁתַּת הַמְּפִטִי גִיכָר וּמְבַרְרָ שְׁהוּא חוֹבֵת הַיּוֹם
דְּפִרְש' זֶה הוּא עֲנִינָא דְּיוֹמָא בְּפִרְטוֹת מִשְׂא"כ פְּרִשְׁתַּת הַשְּׁבוּעָה דְּאִין בְּהַ הַכָּר וְלֹא זִכָּר לִיּוֹם
הַזֶּה וּמִש"ה נִקְט הַרְשָׁב"ץ ז"ל בְּלִשׁוֹנוֹ הַטְּהוֹר סֵדֶר הַיּוֹם וְחוֹבֵת הַיּוֹם וְדוֹק הַטָּב וְאִין
בְּזֶה פְּדָאֵי לְדַחוֹת הוֹרָאֵת הָרֵב כְּנֵה"ג מִדְּבָרֵי הַרְשָׁב"ץ הַנּוֹ' דְּלֹא אִיִּירִי עַתָּה חֲנָא בְּמַהוּת
הַקָּרִיאַת וְחוֹבֵתוֹ.

עוֹד פְּתַב הָרֵב הַפּוֹסֵק נִרְ"ו עַל מְאִי דְּקִשְׁיָא לִי עַל פִּירוּשׁוֹ בְּדְבָרֵי הָרֵב כְּנֵה"ג בְּכ"י וְכַתָּב
עָלֵי דְּאִשְׁפַּח זוּטְרֵי שְׁקִיל. וְאֲנִי אוֹמֵר דְּאִם מְיָלְת' זוּטְרֵי לְגַבִּיָּה לְדִידִי גְּדוּל' הִיא אֲנִי לְפִי
דְּרָה הָאֲחֲרוֹנִים וּבְפִרְט לְדַרְפוֹ שֶׁל הַר' כְּנֵה"ג וּכְבָר רְאִיתִי מַה שְׁטַרַח וְכַתָּב בְּזֶה.

וְהַמְעִיֵּין וְרֵא' דְּבַמ"ש בְּמַחְזִיק בְּרַכ' וְכ"ש אִם הוּא בְּיוֹם שְׂמוֹצִיאִין ג' סְפָרִים וְכוּ' נִדְּחָה
פֶּל מ"ש וְהוּ"ל לְהַכְּנֵה"ג לְאֵתְמוּהִי עַל שְׁפִנְגֵּדוֹ שְׁקָרָא וְשְׁנֵה סְבָרְתוֹ הַמִּינְסֵדֶת עַל דְּבָרֵי
הַרְשָׁב"ץ וְאִיָּה הִי לֹא פֶּה לְדַבֵּר דֵּה"ה ז' בְּסִפֵּר ב' וְהֵלֵא הַרְשָׁב"ץ אַף בְּמִפְטִיר שְׂאִינוּ מִן
הַמְּנִין פְּתַב דְּמוֹצִיאִין ס"ת אַחַר וְהַדְּבָרִים ק"ו הִיכָא שְׁקוֹר' הוּ' בְּסִפֵּר ב' וְהַדְּבָרִים
מְבוֹאָרִים וּמְבוֹרְרִים וְקוֹשְׁיָתִי בְּמִקוּמ' וְהִנֵּה קָמָה וְגַם נִצְבָּה.

וּמַה שְׁתַּמָּה עַל מְאִי דְּכַתְּבָנָא וְאִם כֹּה יֵאמֵר הָאוּמֵר וְכוּ'. לִישֵׁר"י לֵן מֵר דְּאִם בָּא לְעֵשׂוֹת
הַשְּׂגוֹת וְתַמִּיּוֹת פְּאֵלוֹ בְּדְבָרֵי הָאֲחֲרוֹנִים כְּכֹל הַזְּמַן וְיֵשׁ צְוֹרָה בְּזֶה וְכִיּוֹצ' פִּי הֵן בְּעוֹן
בְּדוֹר יְתוּם בְּזֶה יֵשׁ לָהּ אָדָם יָצָא לְטַעוֹן הָא וְדַפְחִיתָא מִיָּנָה וְהַדְּמִי"ן תְּעַבֵּד פְּאֵלוֹ פִּיו
יְדַבֵּר חֲקָמוֹת.

וּמ"ש דְּקוֹשְׁטָא דְּמִקְלָתָא שְׁהָרֵב כְּנֵה"ג לְשׁוֹנוֹ עֵט סוֹפֵר מְהִיר וְכוּ' אַף אֲנִי נְמִי קְדָמָה לְנוּ
דְּיַעֲזָה אוֹפִיו וְצָבִי עֲדִיו שֶׁל הָרֵב כְּנֵה"ג בְּיַתֵּר שְׂאֵת וּלְפִי דְּרַכּוֹ שְׁפִיר קְאָמִינָא דְּאִם פְּנִנְתּוֹ
כְּהוּ"ל וְק"ו מְדִין רְשָׁב"ץ וּבִשְׁנֵי הַחוֹתוֹ"ת הָאֵל' הִנֵּה סְגִי וּמְסָנִי.

וּמ"ש דְּגַם שְׁהָרֵב מְהָרֵשׁ לְחֻלּוֹק בְּפִירוּשׁ דְּבָרֵי הָרֵב כְּנֵה"ג לְעֻנְיָן דִּינָא תְּנִיָּא דְּמְסִיעֵה לִיָּה
וְהָאֲרִיף בְּזֶה. נָא יְדַעֲתִי מִי הַגִּיד לֹא דְּלַעֲנִין מַעֲשֵׂה הִנֵּה עֶבֶיד נִגְדַּת הָרֵב כְּנֵה"ג וְאִם דְּרָה
שְׁקָלָא וְטְרִיאַת הַקֵּשׁ עָלָיו מְסַתְּמ' לְמַעֲשֵׂה הִי' מְבַטֵּל דַּעֲתוֹ מְפָנִי דַּעֲת הָרֵב כְּנֵה"ג.

ומ"ש דעל שאר דברי שכתבתי דאפשר גדול הדור על מבוכה זו ישב וכו' אין צורך להשיב וכתב אשר עם נביאים נבא או אחורי תרע' וכו'. עמי הסליח' דבראי' חושית החוש"ה אל העי"ן או במרא' הנבוא' לא יצדק לשון אפשר כמסתפק פאשר כתבתי.

והתימא עליו דבדרה העיון לדון לכף זכות להרב גדול הדור דפקיע שמיה דמיונו פאריה דבי עילאי פתבתי פחויב המנטל עלינו ולא לומר דשגה ברואה באין מבין ומה גם דעביד עובדא וכך היא דרפה של תור' נדי בזה.

ולקושטא דמילתא פשחזרתי נענין בדבר ראיתי דדברי הרב כנה"ג בכ"י פירושו האמיתי הוא כמו שהבינו הרב מהרש"ל והר' מהרח"א ונאשר פתבתי בח"א סי' כ"ו בס"ד. ומה גם עתה שראיתי דבריו של גדול מורינו הרב הגדול מהרי"ך מספי' הולך לזה ותריץ יתיב קושית מהרש"ל פאשר פתבתי תחילת דיבר בתשובתי הלזו בס"ד נתפשטו כל הקמטים ופשיטא לי דבמקום שתפסו הוראת הרב כנה"ג פשיט טעות בז' אם הוא דוקא בשבת ור"ח שיש ב' ספרים ואינרע טעות בס' ראשון אחר קריאת הז' ג' פסוקים יוציאו ס"ת אחר פהוראת הרב כנה"ג עצמו ונאמני' עלינו שלש' המה נפלאו גדולי עולם מהרש"ל ומהרי"ך ומהרח"א דסברי דכן דעת הר' כנה"ג פדבר האמור.

ותזה הנית להרב הפוסק נר"ו שדח' מה שכתבתי במחזיק ברכ' בטעמו של גדול הדור דתיסגי בעיר שנהגו כהכנה"ג לנהוג במאי דפש טא לן שפך הי' מורה לא במידי דאסתפק אם גם הרב מודה ע"ש באנר.

ולשונו פאש אוכלת ואתי עלה מטעם ס"ס אשר כתב המלך שלמה מהר"ש אלגאזי ז"לה בהשמות השנירי פפתוב בקונטרסו. מה אענה ומה אנמר יודע אלהים פי אהבת עולם אהבתיו מימי הנעורים נדי לא אסורות.

אמנם על דברי תור' פאתי וגם זה בקצר אמיץ. ואני אומר פי דברי ברורים ואמיתיים למימינים פם נזו דר' ישר' היא מוצאת זמנין טובא בגדולי האחרונים אל המקום שקבלו הוראות הרמב"ם ומרן שכתבו דלא קבלו אלא מה שהוא נדאי דסובר פן לא היכא דיש לנו ספק בדעתו וכך הם דברי.

ומעין דוגמ' פתב בס' המכריע סי' ח' דכי פליגי בדעת רב לא דחינו לדשמואל דהא לא דענין בבירור היכי קאמר רב. וכיוצא פתב הרב כנה"ג בתשו' י"ד סי' פ"ד וכי האי גונא פתב הרב מש"ל פ"ז דכלים דין י"ב דהלכ' כר' יוחנן דוקא היכא דפסיקא לן סברתו עש"ב.

וכהנה רבות. הדרן לדברי הרב הפוסק ולא ידעתי מה יוכיח הוכח מסברת הרב מהר"ש אלגאזי דאיהו סבר פהרב כנה"ג והלא שלמים וכן רבים החולקים לא חשיבי אפי' ספק אחד בדבר ופשיטא להו להוציא ס"ת אחר.

ות דחשיב מה שנהגו באיז' עיר כהכנה"ג בזה פנקבע' הלכ' ואנדא ליה ספק השני של מהרש"א וכו' ולא פן הדבר אלא קבלו דעת הכנה"ג שהי' רב מפנרסם וקבלתם לא הית' אלא במה שהוא סברתו נדאי ואין זה ענין לספיקות דעלמא דמהדר אס"ס דהכא פשיטא לן להוציא ס"ת אחר כל שאינו מבנרר דעת הכנה"ג דלא קבילו עלייהו אלא מאי דסבר הכנה"ג נדאי.

ומה שצריך לזה ענין ספק ברכות להקל כי פאשר ישלים בס"ת הפסול לא יברך לאחריה ואם יוציאו ס"ת אחר מברך לאחריהם ובאנו לספק ברכות פכתוב בקונטרסו. אינו אלא דברי תימ' דמה ענין ספק ברכות לכאן הרי אם יוציא ס"ת אחר חייב לברך אליבא דכ"ע בלי ספק.

ומי שם פה לומר לא תעש' מצוי פתקנה שאם תעשנה פמנות' צריך לברך וס' ברכות להקל היא ודאי לא ניתן ליאמר ואין פאן ספק. ובנ"ד אם לא הוצאת ס"ת אחר לדעת רובא דרבנאות' בתראי לא קיימת מצו' והפסדת ברכ'.

ואם הוצאת ס"ת אחר אליבא דכ"ע קיימת מצו' וברפת פדין. דכל המסלוקת הוא אם יוציאו ס"ת או לא.

אבל אם הוציאו גם הרב כנה"ג מוד' דהקריא' והברכ' בו שתיים פהלקתן ומצנ' וברכ' פתקנן. וברך ראיתי שנגרש מתשו' הרדב"ז דפוס ויניציא סי' רכ"ט וכו' ע"ש בקונטרסו.

וכ"כ עוד הרדב"ז סימן תרכ"ו ועמ"ש הרדב"ז בתשו' דפוס פירדא סי' תקס"ז ע"ש. ונ"ד לא דמו לדברי הרדב"ז דעדיף טובא ואין שונין לחכמים ונהרי הוא כמבוא"ר.

שוב ראיתי להרב בית דוד סי' נ"ט דהכריע הפך הרב כנה"ג מטעם דאם יוציאו יברך ברכ' אחרוני ע"ש והדברים מבוארים. ומ"ש דעיר שקבלו הוראת הכנה"ג אסרו עליהם להוציא ס"ת אחר משום פגמו וכו' לא נהירא דאימור דקבלו הוראתו משום שיצאו ידי חובתם בקריאת ז' גברי כ"א פסוקים אבל משום פגמו סברי דלא שייך הקא דהא נמצא בו טעות ופגום הוא.

ומה שהביא מדברי הרשב"ץ לא שפא מתיא דההיא בקריאת המפטיר ומה ראי' לנ"ד דלרובא דרבנן בתראי צריך להשלים בכשר. ונהעיר שנהגו כהכנה"ג לא קבילו עליהו אלא ודאי.

שלהכנה"ג דאי לאו דקבילו דינא הוא למעבד פרובא דרבנאותא בתראי שדחו דברי הכנה"ג בזה. אף משום דקבילו סברא נכון' ואמיתית דלא קבילו אלא ודאו של הרב כנה"ג ומסתנין.

עוד כתב וז"ל ומ"ש שרבים ונכבדים פליגי על הרב כנה"ג מלבד שאין בו מועיל לאתרי דנהיגי פותיה וקנימו הורא' זו כהל"מ עוד זאת דהלא גם בנו דאזלי ומורו כהכנ"ג מהר"ש אלגאזי ואמבוי' דרבנן וכו' ומהר"א לפפא וכו' גם רבני קושטדינא וכו' ושמעה אזני מפי זמן וכו' עיין בקונטרסו באורף.

ומ"ש דקבלו הורא' זו כהל"מ הפריז על המד' דיש מקום לומר דנהגו פן בחשבכם שהדין עם הכנה"ג. אבל השתא דיצאו לאור דברי גדולי ישראל שדחו דבריו בדין אמרינן דינהגו פמנהגם.

ועמ"ש הרב פר"ח במנהגי האסור ודין עדיפא וספרין פתיחו פאשר המעיין בעיניו ירא וילכבו יבין ואין רצונו להארון בזה ואלמלא חזית' דנכנס לפני ולפנים במ"ש דקבלוה כהל"מ לא פתבתי זה אפי' בדרף רמז.

הפנאי מסכים לעמוד במה שכתב בסעיף ראשון וסעיף שני ולדקדק בדבריו וישוּבוּ וְלֹא עֲמַדְתִּי אֲלֵא בְּסֵעִיף ג' הַהוֹלֵךְ לַקְּרֵאתָנוּ.

וְאֲשֶׁר עַד כֹּה בָּרַכְנוּ ה' אֱמָרִי קְדוֹשׁ מוֹרֵן הֶרֶב הַגָּדוֹל מֵהַרִ"ךְ ז"ל פֶּאֶשֶׁר פְּתַבְתִּים בְּרֵאשִׁית מֵאָמֶר. וְסָמָךְ עַל דְּבָרֵי הַרְקַח וְאָף שֶׁהוּא סָמָךְ בְּעֵלְמָא.

וְיוֹתֵר מִמֶּה שֶׁקְרִיתִי לְפָנֶיכֶם כְּתוּב עַל לוּחַ לְבִי וְאִין רְצוֹנִי לְהֶאֱרִיךְ וְעֵמֶד קִנְיָה בְּמִקוּמוֹ מְגַלֶּה טֶפַח וּמְכַסֶּה טְפָחִים הֵלֵא זֶה דְּבָרֵי הַצֶּעִיר חֵיד"א ס"ט. הֵכִי אַח"י יַעַן מִפִּי פֶתַב הֶרֶב הַמְּנוֹפֵלָא מֵהַר"ח הַנּוֹז' אֵלֵי פְתִיב מְלִבְד תְּשׁוּבָתוֹ הַנּוֹזְכֵר חֲזָה הַגִּוִּית נְטָה לְלוּ"ן כְּמִלּוֹנ"ה בְּמִקָּשׁ וּמִצָּאָה הַקְּפִיד' מְקוּם לְנוּחַ עַל רְזָא דְנָא וְעַל אֲשֶׁר בְּקוֹנְטְרִיס לְדוֹד אֲמַת פְּתַבְתִּי לְהֵלֵכ' פְּסוּק' פְּדַעְתִּי הַקְּצָר' שֶׁלֹּא כְּדָבָרֵי הֶרֶב וּמִבִּין רִיסִי עֵינֵי כְּבוֹד חֲכָמָתוֹ גִּיכָר דְנִקְיִט מֵר מְלֵתָא בְּדַעְתִּי כִּי ח"ו לְהַקְנִיט נִתְפַּנְגְתִּי.

וְאֲנֹכִי אִישׁ צֶעִיר מִימֵי חֲרָפֵי רַח"ם אֲרַחֲמֵנּוּ רַח"ם רַחֲמֵתִי"ם לְרֵאשׁ אֲעֲנֶדְנּוּ נִתְעַלְס' בְּאֶהְבִּים וְאוֹמֵר עִם קנ"י פְּתַבִּים הַבָּאִים לְשֵׁם כְּבוֹדוֹ וְאֲנּוּ מְרִיצִים אֲגָרוֹת זֶה לְזֶה בְּכָל לְשׁוֹן חִיבָה וְאֶהְב' רַבָּה לְכֹן פְּתַבְתִּי לוֹ כִּי מְעוֹלָם לֹא עָלְתָה עַל דַּעְתִּי לְהַקְנִיט ח"ו רַק תוֹר' הִיא וְלִלְמוֹד אֲנִי צָרִיךְ וּבְשָׂמִים עַדִּי וְכִזְאֵת וְכִזְאֵת דְּבַרְתִּי בְּלִשׁוֹנִי בְּכָל כְּבוֹד לְפִיִּס לְהֶרֶב הַנּוֹז' כְּדַת מֵה לַעֲשׂוֹת.

זֹאת הִית' לִי שֶׁלֹּא שֶׁלְחַתִּי תְּשׁוּבָתִי הַנּוֹז' לְהֶרֶב נר"ו. אֲמַנֵּם פֶּשְׁאֲנִי לַעֲצָמֵי נְאֻמָּר' לִיכְתַּב לַעֲמוּד עַל הָאֲמַת כְּפִי דַעְתִּי הַקְּצָר' וְה' אֱלֹהִים אֲמַת יִנְחֵנוּ בְּדַרְךְ אֲמַת לְכוּן אֵל הָאֲמַת בְּתוֹרָתוֹ תוֹרַת אֲמַת כִּי"ר.

סִימָן כַּב בְּאַרְעָא סְמִיכְתָּא לֵאזֶאֱרִי"טוּ אֲשֶׁר בְּעָרֵי אֲדוּם אֲרִיז רַבָּה. מֵה מְשַׁפֵּט יִשְׂרָאֵל אִם חֵיב לְקַבְּלָהּ מְזוּזָה וּבָיוֹם הַשַּׁבָּת בְּדִין עִירוּבָא.

אֲשֶׁר דְּרִשְׁנֵי מֵר עַל אוֹדוֹת הַלְּאֲזֶאֱרִיטוֹ עַל עֲרַבִּים בְּתוֹכָהּ עִירוּבֵי חֲצֵרוֹת דִּישׁ מְקוּם לומ' דְּכִינוּן דְּהֵם סְגוּרִים וּמְסוּגָרִים וְלֹא אֶפְשָׁר לְהוֹ לַעֲיִילוֹ וְלֵאפּוֹקִי מֵרַה"י לְרַה"ר אוֹ לְפָרְמִלִּית א"כ גַּם עִירוּבֵי חֲצֵרוֹת אֵינּוּ טְעוּן.

וְגַם נִסְתַּפֵּק אִם יָדַע שֶׁיּוֹשֵׁב יוֹתֵר מִל' יוֹם אוֹ אַרְבָּעִים אִי חֵיב לְקַבְּלָהּ מְזוּזָה דְּהוּא דִּירָה בְּעַל כְּרַחוּ וְלֹא שְׂמָה דִּיר' וּשְׂכַמ"ה: נִהִירוּ דַעֲיִינִין הֵן כָּל יָקָר רְאֵתָה עֵינֵי סְפָקוֹתֵי תְּשׁוּבָה פֶּאֶשֶׁר יְהִי הָאֲנֹפֶן אֲשֶׁר יִמְצָאוּן שֶׁם בְּחֶצֶר הַלְּאֲזֶאֱרִיטוֹ כְּתוּב יִשְׂרָאֵלִים הַחֲלוּקִים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּט וְכָל כֶּת לְבַדָּה לֹא תִגַּע יָד לְחִבְרָתָהּ פִּיזוּעֵ אֲמַנֵּם רְגִילִי שֶׁיּוֹצֵא כָּל אֵ מִבֵּיתוֹ לְחֶצֶר אִם צָרִיכִים עִירוּבֵי חֲצֵרוֹת.

דַּע כִּי זֹאת לְפָנֶיךָ הִי פֶּשׁוּט לְנוּ דְּצָרִיךְ עִירוּב אוֹ שֶׁיִּזְהַר בְּצֵאתוֹ לְחֶצֶר כְּהוֹלֵךְ בְּמִקוּם שֶׁאֵין עִירוּב וְהֵכִי מוֹכַח מִדְּבָרֵי הַר' שְׁבָלִי הַלְּקֵט וְהִבִּיאָם מוֹר"ם סוּף סִי שֶׁפ"ב וְז"ל סְפִינָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ יִשְׂרָאֵלִים רַבִּים וְיֵשׁ לָהֶם בְּתִים מִיְּחוּזֵי צָרִיכִים לְעֶרֶב וְלִהְשָׁכִיר בְּעַל הַסְּפִינָה רְשׁוּתוֹ וְה"ת וּכ"כ סִי שֶׁס"ו וְהִבִּיא הַדְּבָרִים בְּשִׁלְמוֹת מְרָן בְּב"י וְכֵן הִבִּיא מִשֵּׁם א"ח וְכֵן הוּא בִּס' אֲרַחוֹת חֵיִים ה' שַׁבָּת אוֹת תַּכ"ט ע"ש.

ומזה מבוא' דאף שעומד במקום דאי אפשר לעיולי ולאפוקי מרה"י לרשות הרבים או לכרמלי' והולכי על דרך אניה בלב ים אפ"ה צרכים לערב וכ"ש ביושבי הלאזאריטו שצרכין לערב פשיש ישראלים חלוקים ולשפן' רשות מהגוי.

ונרא' פשוט דסגי לשפן' רשות מהקאפי"טאן שדר שם עם בני ביתו והוא מושל שם מטעם המלך. אמנם יש לצדד דהגם דקי"ל דאורחים אם הוא יותר מל' יום אוסרים כמ"ש בבית יוסף סוף סי' ש"ע וכ"כ בשלחן הטהור שם והסכים בזה מהרש"ל בס"י י"ח וכתב שם מהר"ל של דקבל מהזקנים שאסורים לטלטל ביריד לובלין ואולי שיהם רגילים לבא וברגיל אוסר מיד כמו שאמרו בירוש' והביאוהו התוס' והרא"ש ע"ש והקא בלאזאריטו הוא יותר מל' יום.

מ"מ אפש' דכל זה פשהאורחים בפונדק דקיימא לאגרא והם שוכרים הבית לזמן שיושבים שם וכדמשמע משמעת' דפ' הדר דף ס"ה ע"ב. אמנם הקא בלאזאריטו משום שמיך' דיירי בלא אגרא כלל וגם אם רוצים הן חליפות למו והממונ' החליף של זה בזה לסיב' קלה א"כ גרעי מאורחים ואפש' דחשיב כאלו הם אין להם רשות פיון דאינם פורעים שכירות ורצו להחליף דירתם מבית זה לבית זה.

והרי זה דומ' למאי דאמרינן פ' הדר שם לענין משכני' בית דאי מצי מסלק לשוכר מסיק ה"ם דאגרינן מהמשכני' דחשבינן דהוי רשות משכיר ולא שוכר וכמ"ש הריב"ש סי' תנ"ז וכן פסק מרן סימן שפ"ב.

וה"ה בלאזאריטו דמצי מסלק ליה לא חשיב רשותו ולא בעי עירוב. ברם לכי דייקת' פורת' הא דמצי מסלק ליה בנ"ד מגן שוין דהרי שום אחד אינו יכול לילך לבית חבירו דכל חבור' שיושבת בבית אחד על הרוב זמנה חלוק משאר חבורות וזמנה מתחיל מיום שהגיעה לנמל.

ובחבורות אחרות כל אחת יש לה הזמן מיוחד דלכל א' מונין משעה שהגיעה. ואינם יכולין ליגע זו בזו וא"כ העירוב הוא משום החצר שיד פלן שנה וכלם יש להם חלק אחד לכל חבור'.

ומאחר שפן גהי דיש רשות לסלקו מהבית אשר הוא חונה. אבל מחויב לתת לו בית אחר לישב שם עד מלאת ימי נזירו"תו.

וא"כ נמצא דרשותו מהחצר אינו מסתלק פיון שיש לו בית זה או אחר. אכן צדיין יש להסתפק קצת דשמא פיון דהבתי' האלה אינם שוכרים אותם אלא דרים בזמן זה מטעם המלך לשמור העיר מדבר באופן דשכיח בטורקיא"ה וחזק זמן נתן להם לישב רחוק מהעיר.

אפש' דהבתי' האלה לא חשיבי רשותם אלא כלם הם רשות המלך והממונ' אשר מינה עליהם. ומה גם דנדאי יש לו תפיסת יד אפי' הממונ' לשים בכל בית איז' פלי שהוא רוצה ובכה"ג אף שהשכני' הבית לא חשיב רשות השוכר כדאמרי' ה"ם גבי המן בר ריסתק וכמ"ש הריב"ש שם סי' תכ"ז.

וא"כ הגי פתים שְדָרִים לזמן היִשְׁרָאֵלִים לֹא חֲשִׁיבִי שְׁלֵהֶם אֶלָּא כְּלָם רְשׁוֹת הַמְּלָךְ וּמֵה שְׁהוֹלְכִים בְּחֶצֶר וּכְיוּצָא הוּא מִפֶּח דִּירְתֶם בְּבִתִּים וְאַעֲיָקְרָא הַבִּתִּים לֹא הוּוּ רְשׁוֹתֶם. בְּרַם כַּד דִּיִּיקַתְּ פּוֹרְתָא עֵינֵיךָ לְנִכְח יְבִיטוּ דְהָא דְאַמְרִינּוּ דְאִם יֵשׁ לּוֹ תְּפִיסַת יָד שְׁיִכּוּל לְהַנִּיחַ אִיזוּ פְּלִי שָׁם הַמְּשָׁפִי אַף דְהַשְׁפִּיר לְגוּי חֲשִׁיב רְשׁוֹת הַמְּשָׁפִי הֵינּוּ דְוָקָא לְעַנְיָן לְשַׁפְּנָן מֵהַגּוֹי דְהַקְלוּ לְשַׁפְּנָן אִפִּי מְשָׁכִירוּ וּלְקִיטוּ וּלְהַכִּי הַקְלוּ דְאִם יֵשׁ לְמַשְׁפְּנָן רְשׁוֹת לְהַנִּיחַ אִיזוּ פְּלִי שָׁם יְכוּל לְהַשְׁפִּי מֵהַמְּשָׁפִי וְכַמ"ש הֶרַב אֵלֵיָה רַבָּא וְהֶרַב תּוֹסַפְתָּ שְׁבַת סִימָן שִׁפ"ב.

אַד פֶּסַק מְרָן סִי ש"ע בְּעַל הַבֵּית שֶׁהֵי"ל הֶרַב בְּתִים בַּחצָא וְהַשְׁאִילָן אוּ הַשְׁפִּירָן לְאַחֲרִים וַיֵּשׁ לּוֹ בְּכָל א' מֵהֶם דְּבָרִים שְׁאִינָם נְטִילִים בְּשִׁבַּת מַחְמַת פְּוָבְדָן אוּ מַחְמַת אִיסוּ שְׁהֶם אֲסוּרִים לְטַלְטְלָם אַף לְצַנְרָה מְקוּמָם אִין הַדְרִים בְּהֶם אוּסְרִין עֲלֵיו לְפִי שְׁנַעֲשׂוּ כְּלָם אוּרְחִים אֲצֻלוּ וְכו' ע"ש.

וּמְדִין זֶה מוּכַח בְּנ"ד דְּלִיכָא בְּבִתִּים שׁוּם כְּלִי מֵהַמְּלָךְ דְּהוּ"ל כְּאֵלוּ הַשְׁאִיל הַבִּתִּים לְכָל פֶּת מֵהֶן לְזַמַּן דְּמַקְרוּ רְשׁוֹת הַדְרִי וְאוּסְרִין זֶה עַל זֶה. וּלְפִי זֶה צְרִיכִין הַיִּשְׁרָאֵלִים לְעַרְב וְגַם לְשַׁפְּנָן מֵהַמְּמוֹנֵי אֲשֶׁר שָׁם כִּי שָׁם בֵּיתוֹ וְדָר עִם בְּנֵי בֵּיתוֹ וְכַמ"ש מוֹר"ם סִי שִׁפ"ב לְעַנְיָן בְּתִים שְׁבַתִּין.

וְרֵאִיתִי לְהֶרַב מֵהֶר"ח בִּס' עֲצִי אֶלְמוּנִים הַנְּדָפְסִי מִחֲדָשׁ שָׁם כָּתַב מִשָּׁם הַגְּאוּנִים שְׁאִין צְרִיךְ לְקַנּוֹת רְשׁוֹת מֵהַסְּפִינָן וְכַמ"ש מְרָן בְּב"י מִשָּׁם ש"נ בְּשָׁם ה"ר בְּנִימִין לִיתְהִיָּה בִּש"ל שְׁבַתִּין סוּף דָּף י"ד וְאִין מַחְמִיר זוּלַת אֲרַחּוֹת חֲיִים וְלֹא שְׁמַע מַחְמִירִין וְכַדָּאי הַגְּאוּנִים לְסַמְּנָה עֲלֵיהֶם דְּלֹא שְׁיָיְה הַנְּזוּר' כְּנִלִי הָאִי דְהַטְעַם שְׁיָיְהָ קָשָׁה עֲלֵיו וּמִתּוֹךְ כִּף יֵצֵא מִמֶּנּוּ וְגַבֵּי סְפִינָן לֹא שְׁיָיְה שְׁהוּא רוּצ' לְפָרוּשׁ בַּיָּם וְעֵינִין בְּעַבּוּדַת הַקְּדָשׁ דָּף כ"ז דְּהַמְּשַׁמְעוֹת שְׁצָרִיךְ לְשַׁפְּנָן זֶה תְּנַרְךָ דְּבָרִיו בְּקִיצוֹ נְמַרְץ וְכַפִּי דְּבָרִיו ה"ה יֵשׁ לוֹמ' בְּלֹאזְאִרִּיטוּ דְּלֹא שְׁיָיְה טַעַם רז"ל שְׁאֲמָרוּ כְּדִי שְׁיָצֵא מִמֶּנּוּ וְלֹא יִלְמַד מִמֶּנּוּ שְׁהָרִי בְּעַל פְּרָחוּ מְכַנְּיָסִין אוּתוֹ לְזַמַּן נוּעַד שְׁלֹא בְּרַצוֹנוֹ וְלֹא שְׁפָן רְשׁוֹת הַגּוֹי.

אֲמָנָם אִין נֵרָא לְהַקְלוּ וְכַמ"ש שְׁדַבְּרִי ה"ר בְּנִימִין שְׁהִבִּיא מְרָן לִיתְנַהּוּ בְּשַׁבְּלֵי הַלְקָט. כְּנַרְאָ שְׁלֹא יַדַע הֶרַב נר"ו שְׁשַׁבְּלֵי הַלְקָט שְׁבַתִּין הוּא קִיצוֹ וְאִין זֶה שְׁבַלֵי הַלְקָט בְּשַׁבְּלֵימּוֹת שֶׁהֵי"ל לְמְרָן.

וּפִי דְמַתְנוּע' דְּבָרִיו מִשְׁמַע הָכִי דְּאֵלוּ יַדַע לֹא הוּל"ל לִיתְהִיָּה בִּש"ל שְׁבַתִּין פְּאוּמֵר זוּ גִסְתָּת מְרָן וְגִסְתָּתִינוּ אֵינָה כֵּן וַיֵּשׁ לְסַמְּנָה עַל גִּסְתָּתִינוּ. אֶלָּא הוּל"ל אַעפ"י שְׁאֵינָה בִּש"ל שְׁלָנוּ.

זֶהוּ קִיצוֹ ש"ל וְאִינוּ בְּשַׁבְּלֵימּוֹת וְסִיָּה רַבָּא מְרָן שְׁכֵן הוּא בְּאַרְוֹךְ). וְכַבֵּר זְכִינּוּ לְשַׁבְּלֵי הַלְקָט כ"י וְשָׁם כְּתוּב הַלְשׁוֹן כְּמוֹ שְׁהִבִּיא מְרָן.

וְכַמ"ש שְׁלֹא שְׁמַע מַחְמִירִין. אִיהוּ בְּדִידִיָּה וְאַנּוּ בְּדִידוֹן וְאַנּוּ תְּשַׁמְעֶנָּה עַל דְּבַר אֲמַת מִכְּפָה רַבָּנִים בְּעַלֵּי הוֹרָאָה שְׁפִירְשׁוּ לָיִם וְשָׁכְרוּ הַסְּפִינָן מֵרַב הַחֹבֵל.

וּמֵאַחַר דְּהַרְשָׁב"א וְאַרְחֻת חֲיִים וְה"ר בְּנִימִין נְדָאי יַדַעוּ מִדְּבָרֵי הַגְּאוּנִים וְאַפ"ה הַצְּרִיכּוּ לְקַנּוֹת רְשׁוֹת הַגּוֹי נְדָאי הָכִי קי"ל דְּלֹא פְּלוּג רַבָּנּוּ כְּדְאַמְרִינּוּ בְּעַלְמָא. אֵיבְרָא דְלְעַנְיָן מְזוּנָה נֵרָא בְּעֵינֵי דְפֶטוּ הַדְרִי בְּבִי בְּלֹאזְאִרִּיטוּ הַגַּם דְּיוֹשֵׁב יוֹת' מל' יוֹם וְלֹא מִטַעַם שְׁכַתְּבַת הַשׁוֹאֵל דְּדִיר' בְּעַל פְּרָחוּ לֹאוּ שְׁמִיָּה דִירָה דְזֶה סְבַרְתָּ ר' הוּדְהָ פ"ק דְּיוֹמָא וְאַנּוּ קי"ל

כַּרְבֵּן דְסִבְרֵי דְדִיר' בַּעַל פְּרָחוּ שְׁמָה דִירָה וּכְמ"ש הֶרְמֵב"ם בַּה' מְזוּזָה פֶּל הַשְּׁעָרֵי שְׁהִי
בְּמִקְדָּשׁ לֹא הִי"ל מְזוּזוֹת חוּץ מִשְׁעַר נִקְנוּ וְשִׁלְפָנִים מִמֶּנּוּ וְשָׁל לְשִׁכַּת פְּרָהֲדָרִין מִפְּנֵי
שְׁהִלְשָׁכ' הַזֶּה הִי'ת' בּו דִירָה לִכ"ג בְּשִׁבְעַת־בְּשִׁבְעַת יְמֵי הַפְּרִשָּׁה עַכ"ל אֶלְמָא מִשְׁמַע
מִסְתַּמּוֹת דְבָרֵי דְפֶסֶק כַּרְבֵּן וְחִיבֵית מִדְאֻרֵייתָא דְדִירָה בַע"כ שְׁמָה דִירָה.

אַמְנָם נִרְאָה לְפִטוֹר מִמ"ש הֶרְמֵב"ם וּפְסִקוּ מֶרֶן דְסוֹפֵת הֶחָג וּבָתִּים שֶׁל סְפִינָה פְטוּרִים
שְׁנַעְשׂוּ לְדִירַת עֶרְאִי. וְאַף הִלְאָזְאֵרִיטוּ מִהוּי לְדִירַת עֶרְאִי.

וְהַגַּם דְכַתְבַּ מֶרֶן בְּבֵית יוֹסֵף סוֹף סִי רַפ"ו שְׁדִין שׁוֹאֵל בֵּית בַּח"ל פְּדִין הַשׁוֹכֵר וּמְטִי בַּה'
מִשֶׁם ה"ר מְנוּחַ וְכַתְבַּ שֶׁם דְטַעֲמָא דַּבַּח"ל פְּחוֹת מַל' יוֹם פְטוּרָה דְהוּי דִירַת עֶרְאִי ע"ש
וְהִי מְקוּם לו' דִּיּוֹתֵר מַל' יוֹם הוּי דִירַת קָבַע וְהַבָּתִּים שֶׁל לֵאזְאֵרִיטוּ נְהִי דְאִין נוֹתְנִים
שְׁכִירוֹת מ"מ הוּי פְהַשְׁאִילוּם.

אַבְל נִרְא' דְכִיּוֹן דְעֵיקָר הִלְאָזְאֵרִיטוּ לְדִירַת עֶרְאִי פְטִירִים הַבָּתִּים דְהוּי כְּבָתִּים שֶׁל סְפִינָה
דְהַשְׁנָה אוֹתָם הֶרְמֵב"ם לְסוֹכַת הֶחָג דְאָפִי בַא"י דְחִיבֵיב מִיַּד פְטוּר. וּבָתִּים שֶׁל סְפִינָה זְמָנִין
טוֹבָא דִידְעֵי בְּאִמְדָּנָא וְרִגְלוֹ דְמִשְׁכֵּי טְפִי מַל' וְאַפ"ה פְטוּרִי.

וּלְכִי תִידוּק דִירַת יִשְׂרָאֵל בְּבָתִּים אֵלּוּ גִרַע מִשְׁאֵלָה דְבִשְׁאֵלָה יֵשׁ שׁוֹאֵל כְּפִי וּמִשְׁאֵל
מִתְרַצָּה אַבְל הָכָא זְהוּ חֶזַק הָעִיר לִיכְנֹס שֶׁם זְמַן בַע"כ וְלֹא דְמִי לְשִׁאנָה וְלֹא לְלִשְׁכַּת כ"ג.
וְמָה גַם דְכָבַר כְּתִבְנוּ לְפִיל דְהַמְמוֹנָה רִשְׁאֵי לְהַחְלִיף הַבֵּית וְשִׁילְף לְבֵית אַחֵר.

וּמַעֲיָקָרָא בְשׁוֹכֵר מַגוּי אִיכ' פְּלוּגְתָּ דְרַבְּנֵינָא דַר"י פְּסִק דְשׁוֹכֵר מַגוּי פְטוּר כַּמ"ש
בַּהַגְמ"י וְהַגַּם דְקו"ל כְּהֶרְמֵב"ם בְּשׁוֹכֵר מַגוּי דְחִיבֵיב וְהָכִי פְשֻׁטָה הוֹרָאָה. מ"מ בַּנ"ד נִרְא'
לִכ"ע דְפְטוּר דְאִין זֶה בֵיתוֹ אִפִּי לְדִירַת עֶרְאִי כִיּוֹן שְׁיִכּוֹל לְהוֹצִיאֻ אוֹ מִבֵּית זֶה לְבֵית אַחֵר.

וְעַתָּה נִתְחַדֵּשׁ לִי מִפִּי מַגִּידֵי אֲמַת דְזְמָנִין מַחְלִיפִין מִלְאָזְאֵרִיטוּ זֶה לְלֵאזְאֵרִיטוּ אַחֵר וְהָנָה
עוֹבְדָא בְּדֵאִיכָא אִינְשֵׁי טוֹבָא בְּלֵאזְאֵרִיטוּ זֶה וְלֹא נִשְׂא אוֹתָם הֶלְף הֶלְכוּ הַאיִשִׁים
לְלֵאזְאֵרִיטוּ אַחֵר. וּבְכִי הָאִי נִרְאָה דְהוּי דִירַת עֶרְאִי לִכ"ע.

וְעוֹד בַּה' דְמִסְתַּמָּא כִיּוֹן שְׁהֵם בָּתִּי מַלְכוּת לֹא יוֹכַל לְקַבְּוֶע מְזוּזָה בְּדִלְת פְהַלְכָה גַם שְׁכִירֵיהָ
בְּקַרְבָּה יִמְחוּ בְּיָדוֹ מִכְּמָה טַעֲמִים וּכְדֵאִי בְּזִיּוֹן וְקַצָּף. וְעַמ"ש אֲנִי הַדָּל בְּסִפְרֵי הַקְטָן פְּתַח
עֵינַיִם פ"ק דִּיּוֹמָא ע"ש.

הַפְּלֵל הָעוֹלָה דְלִפִּי דְעַתִּי הַקַּצָּרָה הַדְרִים בְּזְמַן מָה בְּלֵאזְאֵרִיטוּ לְשִׁמּוֹר חֲקִיו שֶׁל אֲדוּנִי
הָאֲרִץ גַּם לִפִּי מָה שְׁהַגִּידוּ דְזְמָנִין דְהוּנָא חֲלוּפֵי מִלְאָזְאֵרִיטוּ לְלֵאזְאֵרִיטוּ צְרִיכִין לְעַרְב
וְלְשִׁפּוֹר רְשׁוֹת מִהַמְמוֹנָה אֲשֶׁר מִיָּנְהוּ הַדּוּכּוּס לְהַנְהִיג הִלְאָזְאֵרִיטוּ וּפְטוּרִים מִלְהַנִּיחַ מְזוּזָה
בְּבָתִּים שְׁדָרִים בָּהֶם.

וְכֵן הוּא הַמְנַהֵג: סִי כַּג עַל אוֹדוֹת אֲשֶׁר נִהְגוּ בְּאַחַת הָעָרִים דְעַל אָב וְאֵם פְּשֻׁטָּה עוֹשֶׂה
הַתְּשׁוּלּוּם בְּיוֹם ל' כְּמִנְהַג שְׁאֵחַר תְּפִלָּה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת אוֹמְרִים הַשְּׁכָבוֹת וּפ' לֹא יָבֵא עוֹד
וְכו' בְּרַגְעָה הַהוּא אוֹמֵר הַחֲזֵן לְכָל מִי שְׁהוּא אַבְל עַל או"א שְׁיִגְלַח.

וְאִמְרוּ כִּי זֶה שְׁנִי עַרְעֵר אֶחָד מֵהֶם שְׁאִין לְגַלְחַת עַל אָב וְאֵם רַק אַחֵר ל' וְנֶאֱסָפוּ יַחַד שְׁאֵר
חַכְמֵי הָעִיר וְהִתִּירוּ. וְאַתָּה קְדוֹשׁ הַכְּרַת הַכְּרַתְתָּנִי לְגִלוֹת דְעַתִּי בְּזֶה וּשְׁכַמ"ה.

תשובה אנכי איש צעיר ידעתי בינ"י ידעתי מי הוא האוסר וראיתי דבריו בכ"י ממש וטעמו כי מרן בב"י סי' ש"ץ פתב דגערה אחר ל' ובתוף ל' לאו פלום הוא ואין לומר הלכה פדברי המיקל אלא בתנאים עכ"ד בקיצור.

ונראה דבדין חלקו עליו שאר חכמים דהלכה רונחת דהלכה פדברי המיקל אף בפוסקים כמו שפירא בדה"א מדברי מרן בית יוסף בכמה דוכתי ונהירנא חדא בסי' שצ"ו ע"ש. ותו נעלם מהרב האוסר הנז' דברי הרב שנירי כנה"ג א"ח סי' תקמ"ח בדין זה עצמו דהורה דגערה מהני ביום ל' דהלכה פדברי המיקל אף בפוסקים.

וגם האחרונים הרב נאמן שמואל סי' מ"א ונהרב בית דוד סי' קצ"ב ונהרב דבר משה חי"ד סימן פ"א העלו פן והזכרתי דבריהם בס' הקטן ברפי יוסף י"ד סי' ש"ץ. ועוד אני אומר דאפשר לומר דמ"ש מרן בבית יוסף דדעת הרי"ף ונהרמב"ם דלא מהני גערה תוף ל' נראה דכוננת מרן דאחר ל' שפתב הוא אחר מקצת היום.

ותוף ל' היינו עד יום כ"ט פאשר נראה המענין. ועניו תחזינה משרים דמפל מקום הראות שהביאו לזה הרב נאמן שמואל ונהרב דבר משה יש לדחותם.

אמנם נראה בעיני דיש לחלק בין גלילותנו לערי אדום דבמקומינו דרנבם פכלם נהגו שלא לגלח באב ואם עד עבור איזה ימים או שבועות אחר ל' וגוערין בהם. אז אם אינע שגערו ביום ל' לאסטגיס מהני ובהכי מייירי האחרונים הרב כנה"ג ונהרב נאמן שמואל ונהרב בית דוד ונהרב דבר משה פי הדז"ל היו בגלילותנו פי גלילות טורקיא"ה דרנבם פכלם נשארים בלי גלוח פמה זמן אחר ל' ודברי חכמים קיימים דיש חילוק בין אב ואם לשאר.

וכשתסתפל יפה בדברי הגהת סמ"ק סי' נ"ז אתה הראת לדעת דכל עצמו לא אתא אלא להתיר בערב הרגל. ולהלכ' פתב דאם אינו ערב הרגל אם צערו מותר.

אבל לא אצטריך לי' האי דינא למעשה דהם נוהגים להחמיר ג' ירחים או יותר רק להלכה קאמר. ומאי דשר"ו חכימיא רבנן בתראי הנז' פבר אמרנו דדבריהם פאתרין דרנבא דעלמא בחלקו"ת ישיתו בין אב ואם לשאר.

וגם זה שגערוהו ביום ל' האיכא גערה לפי מה שהוא אדם. וגם בפקר פסקו לו ל' בבית הכנסת.

ואחרי בו ביום גערו בו. חבל בעיר הנז' שפכל אדם בעת שפוסקים הנז' אומרים למי שהוא על אב ואם שגלח.

נמצאת תקנת חכמים בטלה לגמרי ואין הפרש בין אב ואם לשאר ואינו ניקר החילוק פי אם באמירה קלה בעת פסיקת הל' שאומריה לו שגלח. ובכי הא דבטלה תקנת חכמים לגמרי גם הרבנים הנז' יודו דלא נכון לעשות פן לעקור דברי חכמים פי בבת אחת פוסקים הל' ואומרים לו לגלח וקבעו לעשות פן לכל ונמצא דאין הפרש בגלוח בין אב ואם לשאר פי על הפל מגלחין יום ל' תיכף אחר תפלה.

ואם היתה תקנת חכמים מתקיימת בצד מה החרשנו זכר לדבר ממ"ש הרב ט"ז בי"ד סי' קי"ז דכל דבר שהתירו הפתוב בפירוש אין פח ביד חכמים לאסור והשיג עליו הרב חוות יאיר סימן קמ"ב דהקתיב לנכרי תשנה באסרוהו רז"ל שעה ילמד ממעשיו.

ורבנו בתראי אמור רבנו בטעמא דלא כ' הרב ט"ז אלא שאין פח ביד חכמיה לאסור לגמרי מפל וכל זה"נ רז"ל לא אסרו רבית גוי לגמרי אלא ביותר מפדי חיי אסרו לע"ה ולת"ח אפי' יותר מפדי חיי מותר וכיון דאפתי פש שריותא בצד מה לית לן בה.

ומעין דוגמא נזכר לדבר בנ"ד אם תקנת חכמים מתקיימת באיזה אופן הנה מה טוב. אבל לעקור תקנת חכמים לגמרי שאין הפרש בין אב ואם לשאר דכלם מגלחין אחר תפלת השחר ביום ל' לא אריה למעבד הכי.

ויש להביא ראיה ממאי דאמרי' פ"ק דכתובות דף ג' ע"ב דתניא מפני מה אמרו בתולה נשאת ליום הרביעי וכו' ומספני' ואילך נהגו העם לכנס בשלישי ולא מיחו בידם חכמים ובשני לא יכנסו ואם מחמת האונס מותר וכו' מאי ספנה אלימא דאמרי בתולה הנשא ליום הד' תהרג נהגו לגמרי נעקריה אמר רבה דאמרי בתולה הנשאת ליום הד' תבעל לטפסר תחילה האי ספנה אונס הוא משום דאיכא צנועות וכו' ולעקריה גזרה עביד דבטלה ומתנתא דרבנו משמי גזרה לא עקרינו.

וכתבו התוס' נז"ל תקנה משמי גזרה דרבנו כי פריה לעיל לעקריה לא משני תקנת דרבנו משמי גזר' לא עקרינו כדמשני הכא משום דלעיל פריה ולעקריה ויקבעו יום אחר פיון דאינו מכונן אלא להעביר' על דת פשיקבעו יום אחר נא יחושו ולא מעקירא תקנתא דרבנו הואיל ויהא יום א' קבוע אבל הכא פר"ד ולעקריה ולא יהא שום יום א' קבוע שאם יקבעו יום אתי ובעיל באותו יום ולהכי משני משמי' גזיר' לא עקרינו תקנתא דרבין שלא יהא שום יום א' קבוע עכ"ל, והנה מדברי התוס' מוכח דכי עקרי תקנתא דרבנו מיום אל יום שפיר דמי ולא שמה עקיר' ולכאור' יש להעיר דהא בריש מגילה אמרינו דאי ס"ד אנשי כנה"ג י"ד וט"ו תקון אתו רבנו ועקרי תקנתא דתקינו אנשי כנה"ג ונתנו אין ב"ד יכול לבטל וכו' אלמא אפי' מיום אל יום נחשב' עקיר'.

והרב פרי חדש בגימורי מים חיים הקש' ממ"ש התוס' שם דף ה' ע"ב גבי מאי דאמרינו ויבגש לעקור ט"ב ממקומו והקשו התוס' והא אין ב"ד וכו' ותירצו דרצה לעוקרו מטי ולקובעו בעשירי ומוכח דכי עקר מיום ליום אחר לא שמה עקיר' והא מריש מכילתין מוכח איפכא כדאמרן.

והרב בני חיי בלקוטים הביא קושיא זו ופריק לה בתלתא פירוקי ויש בהם איזה גמגום לא ע"ט האסר. אמנם משמעתינו לא קשיא דכיון דאיכא ספנה דאמרי בתול' הנשאת ליום הד' תהרג להכי שרי לעקור מיום אל יום והא מיהא מתקיימת בצד מה תקנת רז"ל אמנם התם בריש מגיל' בטעם קל לא עקרינו מיומא דתקינו רבנו.

וכן בההיא דטפסר אי הוו עקרי מיום אל יום פיון דאיכא מקצת סכנ' וכיוצא שרי אלא דמאי דפריה ולעקריה בטפסר היינו לגמרי ולהכי משני גזרה עבידא דבטלה ומתנתא דרבנו משמי גזר' לא עקרינו: הראת לדעת דאפי' משמי שמה לא עקרינו גזר' דרבנו לגמרי ואפי' מיום אל יום לא עקרינו אלא כי איכא ספנה כוללת או במקצת.

וכ"ש בנ"ד פי לפי מנהג הזה עוקרין תקנת רז"ל מפל נכל שיהם תקנו דבאב ואם גם שיעברו ל' דבשאר מתים יגלח עוד יוסיפו צנה לגדל פרה עד שיגערו חביריו ולפי מה שפכת השואל בעירו עקרו תקנת רז"ל מפל נכל דא"ו ואישאר מתים שווי בשעריהם וליכא אלא אמיר' קלה פמות שהיא מהחזן בעת שפסקו הל' דלא חשיבא פלום פי תקנת רז"ל שיעטער יותר על או"א משאר מתים ואמירת החזן מה זו עושה ומ"ש האחרונים לאסטניס דמועיל גערה ביום שלשים כבר כתבנו לעיל והדבר מבואר.

ואם נפשך לומר ממקום שפאת תברא בצדה דשם פ"ק דכתוכות דף ג' מקמי הכי אמר רב שמואל בר יצחק לא שנו אלא מתקנת עזרא ואילך שאין בתי דינין קבועים אלא בשני וה' אבל קודם תקנת עזרא שבת דינין קבועים בכל יום אשה נשאת בכל יום קודם תקנת עזרא מאי דהנה הנה ה"ק אי איכא בתי דינין הקבועים האידנא פקודם תקנת עזרא אשה נשאת בכל יום וכן פסקו הפוסקים ולדידן איך רב שמואל בר יצחק רצה לעסור בטוע תקנה קבוע' דאפי' משום שמדא לא עקרינו.

אלא דכינן שהטעם של התקנה בטלה שפתי דינים קבועים בכל יום ממילא בטלה התקנה. והכא בנ"ד תקנת רז"ל היתה בימי האמוראי' שהיו מגדלים זקנם ואיסור התגלחת הי' לגלח הראש.

אז תקנו רבנו שעל אב ואם יוסיפו על ל' עד שיגערו בו מפני שעל הרוב לא יהי' כ"כ צער על שער הראש אכן בערים האל שמגלחים זקנם כבר בל' יום הוא צער גדול וגנאי לשבת עם חביריו ותקנתם בטלה דע לה פי לא מחכמה שאלת על זה דהרי אסרו רז"ל לגלח בחש"מ פדי שלא יפנס לרגל פשהוהא מנוול.

ידיוע דבימי התנאים והאמוראים וזמן הגאונים ואיזה זמן אחר הגאונים לא היו מגלחים זקנם כלל. פי הדבר מפורסם דבערי האיברופא נתהנה מנהג זה מאיזה זמן מפני סיבה לגוים ונמשך בעוה"ר לישראל בהכרח מפני גוים שנושאים נותנים עמם.

ועתה בחול המועד שגדל זקנם מצטערים ומנוולים הכל ושא לא יגלח בערב הרגל כמעט לא אפשר ואם יהיה הוא ס' רחוק ובתוך המועד ודאי מנוול ונמצא דאדרבא תקנתם שלא לגלח פדי שלא יפנסו מנוולים בערי' אלו זה קלקלתם שהם ודאי מנוולי' באמצע הרגל ובי"ט האחרון וגדל צמרם.

וכבר קיימו וקבלו כל ישראל שלא לגלח זקנם בחש"מ והמגלח זקנו בחש"מ ענש יענש. משום דגזרת רז"ל אין לה ביקול.

וכל דבר שבמנין צריף מנין אחר להתירו. וה"ה בנ"ד אף שהכל בל' יום מנוולים ומצטערים צריף לקיים תקנת רז"ל שיהיה איזה הפרש שנוצטער יותר באב ואם משאר מתים ואין לעקור תקנתם מפל נכל פדאמרן.

ולמאי דאמאן עלה מ"ש ר' שמואל בר יצחק דכשב"ד קבועים בכל יום ליתא לתקנתא דנשאת בד'. נראה דכוננת רב שמואל בר יצחק דכי תקון רבנו דבתולה נשאת בד' הכי תקון דזה דוקא כשב"ד קבועים בב' וה'.

ובהכי ניתא מאי דקאמר ר"ש בר יצחק אבל קודם תקנת עזרא שב"ד קבועים בכל יום
אשה נשאת בכל יום ופריה מאי דהנה הנה ומשני ה"ק אי איפא ב"ד וכו' וצריכין אנו
למודע"י אטו ר"ש בר יצחק לא נשמר לדבר נכונה ודיבר מה שאינו צריך לנו ונהצריך
יכחידנו תחת לשונו.

אמנם ר"ש בר יצחק בתקמה יסד אר"ש ורמו דכבר הנה לעולמי קודם תקנת עזרא
שב"ד קבועים בכל יום ובנדאי שהתקנה מבורת ומפונקשת ונקא כשב"ד קבועים בב'
וה'. ומשם נלמוד דאי איפא ב"ד קבועים בכל יום אשה נשאת בכל יום.

ונה לא הוצרך לפרש דנדאי לא אתא נקודם תקנת עזרא דמאי דהנה הנה. שוב ראיתי
בשיטה מקובצת לפתובות שהעיר על זה וז"ל קשיא לי למה ליה למתלייה דיניה רב
שמואל בקודם תקנת עזרא כלל לימא בקצור ל"ש אלא שאין ב"ד קבועים בכל יום אבל
ב"ד קבועים בכל יום אשה נשאת בכל יום וי"ל דרב שמואל הנה קשיא ליה היכי מציינו
למימר דתקנת חכמי תעקר כלל ונהלא תקנות חכמים הם תקנות קבועות שאפילו
שיתבטל הטעם לא תתבטל תקנתם כדאיתא בכמה דוכתי ותקנה זו תקנה קבועה היא
דאפי' מקמי שמדא לא עקרינו לה ותריץ לה רב שמואל דמתני' הוא דשמעינו הכי דאי
בעו רבנן לתקוני בהחלט דאפי' שיתבטל הטעם לא תתבטל תקנתם לא ה"ל למתני'
לפרושי טעמא שפעמים בשבת וכו' אלא ה"ל למתני' בהחלט בתולה נשאת ליום ד' בלא
טעם אבל השתא דקתני טעמא במתני' שפעמים בשבת לומר דמעזרא איתא להאי תקנה
וכו' דאי איפא ב"ד האידנא בקודם תקנת עזרא אשה נשאת בכל יום ומאי קאמר רב
שמואל לא שנו פירוש' דמתני' קאמר עכ"ל.

וכן ראיתי שכתב הריטב"א בחידושי' וז"ל אי איפא ב"ד דקבועים האידנא פי' והא קמ"ל
דאף על גב דדבר שבמנין צריך מנין אחר להתירו שאני הקא דמעיקרא פשנשנית
משנתנו על דעת פן נשנית דכי איפא בתי דינים הקבועים בכל יום דליהדר דינא
כדמעיקרא עכ"ל.

וכנת הריטב"א ונהרב בצלאל מבוארת דהתנא במשנתנו גילה דהתקנה בפירוש היתה
כל זמן שב"ד קבועים בב' וה'. ומכל זה נשמע מה שאמרנו דתקנת חכמים בסתם שלא
גילו בש"ס דהיתה בפירוש כשהדבר כף וכשיבטל תתבטל.

הוא תקנה עולמית דדבר שנאסר במנין צריך מנין אחר להתירו וה"ט דאסור גלות
בחדש"מ כדקאי קאי. וה"ה לנ"ד דצריך לעשות הפרש בין שאר מתים לאב ואם כדתקון
רבנן.

והדברים ק"ו דהרי מוכח מכמה דוכתי דתקנת רז"ל אף אם בטל הטעם תקנה לא וזה
ממקומה וכמ"ש הרב המגיד פ"ג מה' מאכלות אסורות עמ"ש הרמב"ם דהורו הגאונים
דגיבנה שהגוים מעמידין בעשבים אסורה וע"ז כתב הה"מ דעת הגאונים הוא דעת נכון
דכיון דהגיבנה נאסרת במנין אעפ"י שבטל הטעם לא בטלה גזרה שכל דבר שנאסר
במנין צריך מנין אחר להתירו וכו' שאפי' במקומות שידוע שמאוס להם חלב טמא ולא
יערבוהו.

וידוע שאין מחליקין וכו' וידוע שמעמידין אותה בציצוי הפרחים אע"פ כן גבינה שלקם
אסור מפני שהוא דבר שנאסר במגנן עכ"ל. וכן מביא הרב פר"ח י"ד סי' קי"ו ס"ק ב'
מפמה סוגיות ודברי התוס' והר"ן.

והעלה דבדברי' שכשאסרו בתחילה לא אסרו אלא כשיש תשש כגון מים אחרונים משום
מלח סדומית וגלוי משום נחשים ובמקומות שאינם מצויים לא גזרו ולא נכנסו תחילה
בכלל הגזר וכיוצא בהם בזה יש להתיר במקום שבטל הטעם דכה תקנו מתחילה.

אבל תקנות קבועות כלליות כגון שאלה בה' פסח ל יום מקודם ועשיית מלאכה בע"פ
מפני הקרבן אף שבטל הטעם לא בטלה התקנה עיין בדבריו באנרף. ויש סעד לדבריו
מדברי הרמב"ן בחידושו לע"ז על דף י"ג ע"ש ודוק בדבריו ומדברי הריטב"א פ"ק
דכתובות שהבאתי בסמוך וכ"ש בנ"ד דלא בטל הטעם דכבוד או"א חמור בכל מקום
ובכל זמן רק נתחדש צרעת הזקן ומנהג רע ומר זה אחר כמה מאות שנים שנתתם
התלמוד נדאי שתקנתם לעשות הפרש בין או"א לשאר מתים במקומה עומדת.

ומה שכתב השואל במכתב לאמר שיש טוענים שכה הוא המנהג. לזה אומר שכפי הנשמע
נעשה בקרוב ואין לילה אחר מנהג שאינו כהלכה.

ואפ' אם חכם הורה לאסור ונהגו העם בחושב' שמן הדין אסור ושוב נתברר שאינו
אסור. מותרים כל העם לנהוג החר.

ואינו ענין למ"ש דברים המותרים וכו' וכמו שכתבתי במקומו. וק"ו בנ"ד שזה המנהג
עוקר תקנת חכמים לגמרי שאין הפרש בין אב ואם לשאר מתים כמו שתקנו רז"ל נדאי
אין לילה אחריו כפי דעתי הקצרה.

ועיין במנהגי האיסור להרב פר"ח א"ח סי' תצ"ו סעיף ב' וסעיף ג' וסעיף יו"ד ומה
שכתבתי אנכי איש צעיר בקונטרס שיורי ברכה י"ד סי' רי"ד משם הרב הגדול מנפלא
בדורו מהר"ש עמר זלה"ה אב"ד ור"מ דק"ק מארנוניקוס יע"א וכל פרונדקא ודוק היטב
פי קצרת.

ועוד כתב השואל דהיו א' או שנים שלא היו רוצים לגלח בל' אף אם יום יעמדו על
אביהם אחר ל' ויהיו נקראים ביום כ"ט והזהירום באדרע וחיל שיגלחו יום ל'. ולי
ההדיוט נראה שאם פנים הדברים כמ"ש השואל שלא יפה עשו.

להזהיר שלא יעשו פתקנת חכמים לחלק בין אב ואם לשאר. ואי חיישי משום לא
תתגודדו הלא כבר כתב הרב נאמן שמואל סי' יו"ד לענין גלות בימי העומר בל"ג או
בל"ד דמיום א' למחרתו לא שייך לא תתגודדו ע"ש.

ותו דאעיקר' תקנת חכמים שאמרו עד שיגזרו בו חביריו כף היא דכל א' יגלח ביום
חלוק מהשאר. לפי מה שרוצה ויכול לסבול.

ויגזרו בו חביריו ורעיו הבושים להיות בחברתו שזו היא הגערה באמת דתקנו רבנן.
ואם כן נמצא דמתחילה לאו כל אפי' שוין וא' יגזרוהו במספר סמוך לארבעים וא' קודם
וא' אחר מ' וכיוצא וכן המנהג פשוט בארץ הצבי ובכל גלילי' טורקיא"ה שכל א' על אב
ואם נשאר פשיעור שיכול לסבול ושיגזרו וזמנו של זה לא כזמנו של זה כמפורסם.

וילעגן מה ששאל השואל בשאלה היכא שאירע יום כ"ט בערב שבת שהשלישיה בשבת
אם יגלח. דע דהר' פ'רם שלמה סי' כ"ח התיר לגלח בע"ש אף דלתספור' ל' יום ע"ש
ועיין להרב בית דוד בסופו מ"ש עליו.

וגראה המעיין שמה שהקשה על הרב פ'רם שלמה וכן על מ"ש מור"ם בדרך משה בדרך
המרכי ע"ש באורף לא קשיא מידי כמו שיתבאר למעיין מתוך דברו דרכי משה עצמו.
אמנם בשגם הלכה בדרך המקל באכל אף בפוסקים כמו שזכר.

מכל מקום בדין זה כבר פשט המנהג מקדם קדמתה לאסור התגלחת ביום כ"ט ובמקום
דהמנהג פשוט בדור דורים לאסור תו אין להקל מטעם הלכ' בדרך המקל וכמו שכתבתי
בענייניו במקומות אחרים ודוק פי קצתתי.

סימן כד שאלת ממני ידיד נפשי מה עמדי בישוב הני תרי פסקי דרמו אהדדי דקי"ל
דמלך מדינא צריף לעמוד בב"ד כמ"ש פ"ב דסנהדרין ונאי המלך עמוד על רגלה וקי"ל
כרבנן דמלך אינו חולץ דהוא בזיון כמו שכתב הרמב"ם ואלו ת"ח מעיד מעיד מןושב
והוא חולץ ושכמ"ה.

תשובה אחת משבחא למה זה תשאל לשמי. באתרא דזקוקים לחמו בלחמי.

ואולם להפיק רצונך באר"ש באנו ואני בתומי. רחמנא ליצלן מכסופא דשמי'.

נאען ואומר. דבר זה נבוכו בו האחרונים וגדול הדור מהרח"א ו"ל בעץ החיים פ' בשלח
דף ע"ב אסקיה בצ"ע.

(וכונת הקושא דת"ח רוצה לקיים המצות ומוחל על כבודו ומוחל שהדיינים בישיבה כי
כן הוא מצותן וכבודו מחול כמ"ש הטור ומרן סי' רמ"ד רק שכתבו שיעשה לו הדור
קצת והכי אמרו בש"ס פ"ק דקדושין דף ל"ב והכא דמצות הדיינים בישיבה אפ"י הדור
קצת לא בעי דידע הת"ח דמצותן בישיבה ומחלי וכבר אמרו רז"ל שהקב"ה אמר
לאברהם שב ואתה סימן לבניך שהם יושבים ואני עומד.)

ומאי דאמר ר"נ אפרח עלי בר אונא משום דאשת חבר לא ידעה ולא מחלה ודוק היטב
ואפשר לומר דרוב הפוסקים ס"ל דעדות ע"ה מןושב בדיעבד פשר כמו שכתב בדרך
מרון בבית.

יוסף בח"מ סי' טו"ב וסי' כ"ח וכ"כ התוס' בזבחים דף י"ו ע"א. והשתא לגבי מלך
אמרינו שיעיד מעומד וכן א"ל שמעון בן שטח לינאי עמוד על רגלה ויעידו בה ואינו
בזיון אם יעמוד ולכך אמר לו שיקיים מצותו.

אבל חליצה הוא בזוי ואתי שום תשים שתהא איתו עליה ודחי מצות חליצה דהמלך
מתבזה דבעינן וירקה בפניו ומשו"ה אינו חולץ. אבל הת"ח בעדות שהוא למצנה ולא
לעפובא דגם ע"ה אם העיד מןושב העדות פשר משום פבוד התורה מותר להעיד מןושב
ואהני יקרא דאורייתא לשוויי כמו ע"ה בדיעבד.

אמנם מצות חליצה היא מצות ה' פמות שהיא ואין הת"ח חושש שיש בה בזוי שהוא
רוצה לקיים מצות ה' פמות שהיא דהתם אין הפרש בין לכתחילה לדיעבד. אמנם מלך

כיון דהעמידה לפני ב"ד אינו זלויל והיא מצוה מן התורה הנה זה עומד לפני ב"ד דכבוד ת"ח עדיף מכבוד המלך.

וחנה הנית להרב משאת משה בח"מ סי' ס"ג שעמד בזה והבי' משמא דגביר' רבא מהר"ח אלפאנדארי זלה"ה שתירץ דכל מצוה שעיקרה משום כבודו של ת"ח כגון מצות ועמדו לפני האנשים שהיא לכבודם של ת"ח ת"ח גופיה פטור וכתב על זה דמלבד דמי מפסי דמצות עמידה משום כבוד הדיינים ולא גזרת מלך הרוואה יראה דליתא דבאמת אמרו התם האי עשה והאי עשה פי' ועמדו ואת ה"א תירא עשה דכבוד תורה עדיף ואי פדברי הרב הלא גם עשה דעמידה לפני הדיין משום כבוד תורה נגעו ביה ומאי עדיפותא דאידיך עשה טפי מועמדו דמדחי מקמיה אלא ע"כ עשה דעמידה לפני הדיין אין לו ענין וסרף כלל לתורה ולתעודה רק כשאר מצוה דעלמא והיינו דקליש האי עשה כנגד כבוד תורה ופשוט עכ"ל.

ולי ההדיוט יש לישוב דברי הרב מופת הדור מהר"ח אלפאנדרי ז"ל ולא לדחותם באמת הבננו דליתא. ומ"ש מלבד דמי מפסי וכו' איני מפיר דברי הרב מהר"ח ז"ל אתי לתרוצי קושית מהר"ם הלוי ז"ל ותירץ יתיב בזה ולמאן דאתי לתרוצי סוגיאוליתותי דעתא במאי דמקוהו אקניתא אין לומר מי מפסי.

ומאי דמקשה דמאי עדיפותא דאידיך עשה טפי מועמדו דמדחי מקמיה לק"מ דעשה דועמדו להוסיף כבוד לדיין ועשה דאת ה"א תירא שלא לחסר כבוד ת"ח המעיד ואין להוסיף כבוד לדיין בחסרון כבוד ת"ח המעיד וכל שלהוסיף בכבוד הדיין הוליד את חסרונו כבוד חכם שפמותו המעיד לא עבדינו.

והיינו דקאמר האי עשה ועמדו להוסיף כבוד לדיינים והאי עשה את ה"א תירא דמכלל היראה שלא לחסר כבודו עשה דכבוד תורה עדיף שלא לחסר כבודו. ובהכי ניחא מה שפירש"י את ה"א תירא.

ולכאורה הנה מקום להעיר דכיון דהש"ס קאמר עשה דכבוד תורה הול"ל ואהבת את ה' אלהיך דמוכח דאפי' נחמיה העמסוני הנה דריש ליה לרבות ת"ח ואמטול הכין לא פירש בפ' ואהבת את ה' אלהיך דקדים וכמ"ש מהרי"ל בתשובותיו סי' א'.

ובשגם יש להשיב כמ"ש אני עני בקונט' יעיר אזן דף מ"ח ע"א ע"ש. לפי דרכנו ניחא טובא דהכא שלא לגרוע כבוד הת"ח צודק טפי את ה"א תירא וכבוד דנקט הש"ס לאו דוקא אלא נקט הכי דהוא לשון המורגל בש"ס בכמה דוכתי.

ויש להעיר על הרב משאת משה דהשתא דנחית לדחויי דברי הר' מהר"ח אלפאנדארי זלה"ה איך לא בנה עליו דייק ממ"ש בסנהדרין דף י"ט דא"ל שמעון ו' שטח לינאי המלך עמוד על רגלה ויעידו בך ולא לפנינו אתה עומד אלא לפני מי שאמר והיה העולם אתה עומד שנאמר ועמדו לפני האנשים אשר להם הריב לפני ה' הרי דקאמר דטעם ועמדו היינו פי' אלהים נצב בעדת אל ועומדים לפני ה' וזהו כנגד היסוד אשר יסד הרב מהר"ח אלפאנדארי ז"ל דטעמא טעים פי' ועמדו לכבוד פ"ח הדיינים כמבואר.

ויקרא הכי פתיב ועמדו וכו' לפני ה' לפני הפהנים והשופטים. ואולם יש לקיים דברי הרב מהר"ח ז"ל הנז' במ"ש רש"י בפ' וירא שאמר הקב"ה לאברהם שב ואתה סימן לבניך שאני

עומד בְּמִדַּת הַדִּיּוּגִים וְהֵם יוֹשְׁבִים שְׁנֹאמַר אֱלֹהִים נֶצְבַּ בְּעֵדַת אֵל (ועמ"ש בב"ר) וא"כ
הקב"ה כְּבִיכּוֹל חָלַק כְּבוֹד לַת"ח שְׁהֵם הַדִּיּוּגִים שִׁיִּשְׁבוּ וְהוּא כְּבִיכּוֹל עוֹמֵד.

וּמֵאַחַר שֶׁכֵּן כָּל אֶדָם עַד וּבַעַל דִּין הַבְּאִי' לַב"ד מִצְנֹתוֹ בְּעֵמִיד' וְעֵמֶדוֹ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים לְכְבוֹד
הַדִּיּוּגִים אֲשֶׁר כְּבִיכּוֹל הִנֵּה זֶה עוֹמֵד וְהֵם יוֹשְׁבִים וְק"ו לָהֶם כִּי אֱלֹהִים נֶצְבַּ. וּמִש"ה עֲמִידָה
טוֹבָה גַּם הִיא לְמַלְאָךְ הַיּוֹכֵנָה וְשִׁפִּיר קֶאֱמַר לִיה לֹא לְפָנָיו אֲתָה עוֹמֵד אֲלֵא לְפָנָי מִי שֶׁאֲמַר
וְכו' דְלֹא מְחַל הַקַּב"ה שִׁיִּשְׁבוּ אֲלֵא לַדִּיּוּגִים מִשּׁוּם כְּבוֹד הַתּוֹרָה אֲבָל לְמַלְאָךְ לֹא מְחַל
וְהִינֵנו דְקֶאֱמַר שְׁמַעוֹן וְ' שִׁטַּח לֹא לְפָנָיו אֲתָה עוֹמֵד כְּלוֹמַר לְפִי דַעֲתָה דְלֹא חִיִּישָׁתָ לִיקָרִין
קוּם לָהּ מִשּׁוּם כְּבוֹד הַשְּׂכִינָה וּמִיָּנֶה תִשְׁפִּיל אֲשֶׁר כְּבִיכּוֹל נִיחָא לִיה לְכְבוֹד תּוֹרָה שִׁיִּשְׁבוּ
הַדִּיּוּגִים וְאֱלֹהִים נֶצְבַּ.

וְהִינֵנו דְקֶאֱמַר קֶרָא וְעֵמֶדוֹ לְפָנָי ה' לְפָנָי הַפְּהֵגִים וְהַשּׁוֹפְטִים כְּלוֹמַר וְעֵמֶדוֹ לְפָנָי ה' וְאֲתֵיָא
מְפָלְא לְפָנָי הַפְּהֵגִים וְהַשּׁוֹפְטִים וְיִשְׁפִּיל אֲנוּשׁ כִּי חֶפֶץ ה' בְּכְבוֹד תּוֹרַת הַדִּיּוּגִים שְׁהֵם
יוֹשְׁבִים וְכְבִיכּוֹל הוּא עוֹמֵד.

אִיכּוּ הַשְּׁתָא הָאִי מְרַבֵּן דְאַתִּי לְאַסְהוּדִי מוֹתְבִינֵן לִיה לְפִיכָךְ רָצָה ה' לְהַגְדִּיל כְּבוֹד תּוֹרָה
שְׁהַדִּיּוּגִים יוֹשְׁבִים וְהוּא עוֹמֵד וְגַם הַת"ח וְהוּא עַד גְּדוֹל כְּבוֹדוֹ כְּדִיּוּגִים וּמֵאַת ה' הִיתָה
זֹאת לְעֵמֶד וּבַעֲלֵי תּוֹרָה יוֹשְׁבֵי'.

אֲבָל עֵדִים דְעֵלְמָא צְרִיכִי לְכַבֵּד לַדִּיּוּגִים אֲשֶׁר כ"י רוּצָה בְּכְבוֹדָם וְהוּא עוֹמֵד וְעֵמֶדוֹ שְׁנֵי
הָאֲנָשִׁי לְפָנָי ה' לְפָנָי הַפְּהֵגִים כְּדִאֲמָרוֹ. וּמִפִּי דְשִׁפְרָה קְדָמִיָּה דְהָרַב מְשִׁאת מְשִׁיָּה לְתַרְזִין
קְנוֹשְׂיָא הַלְזוּ לְדַפְתֵי הַקְּצָרָה אֲמַר רַב הַנַּח"ה שׁוֹבֵר"ת וְכַבֵּר אֲנִכִי הַעִירוֹתִיהוּ בְּסַפְרֵי הַקְּטָן
בְּרַפִּי יוֹסֵף ח"מ ס' כ"ח וְעוֹד הָאֲרַכְתִּי קֶצֶת בְּעֵנִין זֶה בְּהַגְהוֹתִי לֵה' מְלִכִי וְשֵׁם כְּתַבְתִּי
דְקוֹשְׂיָא זֹו אֵינָה קְנוֹשְׂיָא לְרוּב שִׁיטוֹת הָרֵאשׁוּנִים וְשֵׁם הַבְּאֵתִי דְבָרִי קְדָשָׁם יְצָא עַת"ק
מִפִּיהֶם וּמִפִּי כְּתָבָם ע"ש וְדוּק.

ס' כ"ה.

אֲבִקְשָׁה אֶת שְׁאֵהָבָה נְפִשִׁי יִגְלֶה דַעֲתוֹ בְּרֵאוּבֵן שְׁנַפְטֵר בְּחִצּוֹת לַיִל ש"ק וְרוּצִים לְקַבְּרוּ
לַיִל מִש"ק אַחַר חִצּוֹת וְלַעֲשׂוֹת לוֹ הַקְּפוֹת אִי שִׁפִּיר לְמַעַבְב' הַכִּי. או"ד יוֹתֵר טוֹב לְקַבְּרוּ
תְּכַף בְּלַיִל מִש"ק וְלֹא יַעֲשׂוּ לוֹ הַקְּפוֹת יוֹרְנוּ הַמּוֹרָה כְּדַת מַה לַעֲשׂוֹת וּשְׁכַמ"ה: תְּשׁוּבָה
לְמָה זֶה תִשְׁאַל לְשָׁמִי וְהִנֵּה עֵמֶד שְׁלוּמֵי אֲמוּנֵי גַם יְשִׁישׁ וּש"ב אֵל הַמַּחְנָה.

אֲמַנָּם בְּעֵבוֹר כְּבוֹדוֹ הִנֵּה נָא הוֹאֵלְתִי דִי"ו לְכַתּוּב שְׁתִי אוֹתִיּוֹת בַּס"ד. עֵיקַר מְטָרִין מְנַהֵג
הַהַקְּפוֹת מְרֵאשׁ מְקַדָּם לֹא רְאִיתִי בְּפוֹסְקִים וּמְחַבְּרִים זוֹלַת בַּס' מְעַבֵּר יַבֵּק שֵׁם כְּתָר
דְנוֹהֲגִים לַעֲשׂוֹת הַקְּפוֹת וּל"ו סְדָרִים סְדָר דְבָרִים.

רַק אֶת זֶה רְאִיתִי לְהָרַב כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה ס' שַׁנ"ז שְׁכַתְבּוֹ וְז"ל נוֹהֲגִים לַעֲשׂוֹת הַקְּפוֹת לְמַת
קוֹדָם קְבוּרָה. וְרְאִיתִי בְּחִזְדוּשֵׁי אֲגוּדָה בְּסוּף תְּשׁוּבוֹת מְהָר"י נוּיִיל כְּתוּב שִׁיִּצָא הַמְנַהֵג
לְהַקִּיף בֵּית הַקְּבָרוֹת מִמ"ש פ' אֵלוּ מְגַלְחִין מַעֲשֶׂה בְּאִשָּׁה אַחַת שְׁהַקִּיפָה ע"כ וְאוּלַי כִּיּוֹן
לְהַקְּפוֹת שְׁעוֹשִׁין לְמַת עַכ"ל וְהַדְּבָר קָשָׁה עַל הָרַב אֲשֶׁר נָטָה דַעֲתוֹ לֹאמַר דְכִיּוֹן לְהַקְּפוֹת
שְׁעוֹשִׁין לְמַת.

והרי כתב המנהג להקיף בית הקברות ולא תוכל האר"ש שאתו לומר להקיף הקפות שעושין למת. ותו דהמעשה באשה הוא פ"ו דשמחות גבי מי שיש לו חולה מקיף בהר הבית דרף שמאל שאומר לו השוכן בבית הזה ירחם עליו ושם נאמר מעשה באשה אחת שחלתה בתה ועלתה זו והקיפה ולא זזה משם עד שבאו ואמרו לה שנתרפאתה.

וכיוצא בזה אמרו שם לענגן מי שאבד אבידה שמקיף ואומר לו צו השוכן בבית זה יתן בלב מי שמצא' ויחזירה לה מעשה באלעזר ובחנניה בן חזקיה בן גרון שאבד ס"ת שלו לקוחה בק' מנה ועלה והקיף ולא זז משם עד שבאו וא"ל נמצא ס"ת.

ויש להעיר על הרמב"ם פ"ז דבית הבחירה דמיתמי ב' חלוקות אבל ומגודה דתנו פ"ב דמדות והי"ל לכתוב השתי חלוקות דחולה ואבידה דהווי חידושא טפי ואיפא בהו מעשים אשר נעשו כמו שמבואר פ"ו דשמחות כמדובר.

ותנא דמתני' תנא ושייר. אתאן לדין דמעשה באשה וכו' ליתיה פ' ואלו מגלחין כמ"ש הרב כנה"ג והרב סמך על מ"ש בשו"ת מהר"י וי"ל בחי' אגודה (והרב עצמו השיב על ס' פנים חדשות בכיוצא בזה בהקדמתו) אמנם הוא בשמחות פ"ו וכן בספר האגודה הוא בנימוקי מס' שמחות ע"ש אלא שהרו"ל כמדון' שנא בא לידו ס' האגודה.

ומתוך הדברים הרי הוא כמבואר דאין פונתו על הקפות שעושין למת דלא נגע ולא פגע במעשה האשה שחלתה בתה ונתרפאת אמנם אפשר שנהגו לפניו מי שיש לו חולה להתפלל בבית הקברות ומקיפין בית הקברות לבקש סליחה ורפואה לחולה בזכות הצדיקים ובזה כתב האגודה סמך ממעשה שהקיפה כד שהעם יתפללו השוכן בבית הזה ירחם עליו.

וא"כ אינו ענין להקפו' שעושין על המת שוב מצאתי בס' מטה משה סי' תשפ"ט בערב ראש השנה שכתב וז"ל נוהגין לילך על בית הקברות ומקיפין אותו כמ"ש באגודה פ' ואלו מגלחין מעשה באשה שחלה בנה והקיפה העזרה מכאן נראה המנהג להקיף בית הקברות ומרבים שם בתחינות וראיתי להגאון מהרש"ל לשהיה נותן צדקה טרם שיתחיל להקיף וכו' עכ"ל וכלשון הזה כתב הרב של"ה דף רי"ג ע"ב.

הרי מבואר שהבינו דברי האגודה כמו שכתבנו בעניי ותנו אלא דגם הרבנים הנזכרים כתבו שכתב האגודה פ' ואלו מגלחין וסמכו על הכתוב בחידושי אגודה שבשו"ת מהר"י וי"ל.

אמנם לא כתבו הרבנים הנז' דהמעשה הוא פ' אנו מגלחין. ויתכן דמ"ש האגודה שהמנהג להקיף בית הקברות אעיקרא לא פיוון אנא על מה שנהגו בערב ראש השנה דוקא ועל ערב ראש השנה דוקא קאי ולא כמו שכתבנו וכך נראה מהרב מטה משה והרב של"ה ז"ל ואין להאריך והוא תימה על הרב כנה"ג דנעלם מפניו מ"ש הרב מטה משה ושמעתינה בפומיה פולי יומא.

ולענגן הקפות על המת לא מצאתי מי המנהיג הראשון רק שכתבו שפך נהגו להבריח הרוח ות הרעות מעל המת. ואומרים שמסורת בידם שאם נקבר בלילה אין עושין לו הקפות עכ"ד ולמה ששאל השואל אם בנ"ד יקברוהו אחר חצות ויעשו לו הקפות.

לדעתי הקצרה נראתה שיקברוהו תכף במוצאי ש"ק ולא יעשו לו הקפות. והיה טעמו של דבר קדא שאחר תצות קשה בעיני לעשות הקפות דכיון דאין עושין הקפות בליקלה שהוא זמן שליטת הסט"א ה"ה אחר תצות דהגם דבכר מה יש התעוררו רחמי'.

מ"מ עדיין לילה הוא ויש שליטה וכמבואר בפתוב ויאבק איש עמו עד עלות השחר וכתוב ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו ער בקר. והרב האר"י זצ"ל הזהיר שלא יקראו מקרא בליקלה והולכים אחרי ההדרי"ם.

מנהגי האר"י זצ"ל אין קורין אפ"ל אחר תצות מקרא וזה פשוט. ושמעתי מהמקובל המןפלא ח"ק כמהר"ר שלום שרעבי זל"ה שהיה מפקפק על מה שנהגו לקרות בבתים כנסיות סמוך ליום תהלים ונתפשט מנהג זה בכל ארץ ישראל שיש חבורות לזה.

והיה אומר שאולי אין תהלים בכלל אזהרת הרב ואין ולא ורפ"א בידיה. והמקובלים נמנעו לקרות תהלים בחול כל שלא האיר היום.

גם לענין מ"ש הרב ז"ל שלא לתת צדקה בליקלה. נמנעים אפ"ל אחר תצות.

הגם שהרב מהר"י צמח כתב דלא אמרה הרב ז"ל אלא לכונן הפונה של היום אבל פתיב עושה צדקה בכל עת. ואני בעיני הבאתי לו סמך מהירו' כמ"ש בס' הקטן ברפי יוסף א"ח סי' ר"ל ובכל זאת יש נמנעים.

והדברים ק"ו לעשות הקפות בליקלה דאפ"ל אחר תצות אין לעשותם. ועוד יש לקברו תכף במוצאי שבת קדש דעדיין יש הארת שבת כמ"ש רבי האר"י זצ"ל והרמ"ז זל"ה הזהיר שלא לומר וידוי במ"שק עד תצות לילה וא"כ יש נחת רוח למת דעדיין יש איזה הארה בשמים מהארת שבת קדש ועוד בה שאם קוברים אותו תכף אפתי לא עלו עליה כ"ד שעות משנפטר וטוב לו.

(ב) ואשר שאלת איך קוברים בתוך כ"ד שעות ויתכן שעדיין הוא חי כמו שאירע איזה פעמים. דע דקי"ל לא חיישינן למיעוט ואפ"ל ר' מאיר למיעוטא דמיעוטא לא חייש.

וכאשר יש סימנים מובהקים שמת והוא רעה חולה להלינו בליקלה לפי הזהר הקדוש שהוא צרה גדולה לגוף ונפש שמתדבקים רוחות רעות וזה רע לו ורע לאחרים (הגם שלפי הדיו אפשר דזה בכלל הלינו לכבודו דשרי) כל שיש הסימנים מצוה לקברו.

ואם אחד בכמה רבבות יארע שהוא חי אין עלינו סרה איסור וכה נגזר עליו. ומעין דונגמא כתב הרב מהר"ח ז"ל דמי שהרג ועתיד למיפק מיניה זרעא מעליא הקב"ה עושה שלא מצאו עדים ולא יהרגו לרוצח ויצא לאור זרע קדש ממנו וה"ה בנ"ד יש לומר להפך שאם יטעו בסימנים כה גזרתו ית' ולא יש איסור כלל כל שעשו עפ"י התורה וגם שלא לגרום רעה לו ולנפשו.

וידיד נפשי הרב הבן יקיר לי כמהר"ר ישעיה נר"ו הראה לנו סוגית נדה דף ס"ט ע"ב ה"ב והזב' מטמאין עד שימוקו אמר רב גזרה שמה יתעלה ופסקו הר"מ ה' משכב פ"ו דין ד. ויש לחקור דלמיעוטא דמיעוטא לא חיישינן ויש לחלק ודוק בכל האמור כי קצרת.

ס' כ"ו ושאלה. בת עשרים ושנים שנה שלא ראתה כלל ובדקו נשים חכמניות והיא ככל הנשים ולא יש לה שום אֶחָד מסימני איילונית ושאלו לרופאים ואמרו דעל הרוב אחר נשואיה תראה.

והבת הזו עמדה ונשאת ושמרה ז"ל פֶּדִין תְּבֻעוּהָ לְהַנְשֵׂא וְתִטְבֹּל רַק יֵשׁ שְׂנִסְתַּפֵּק אִם תִּבְרַף עַל הַטְּבִילָה מֵאַחַר שְׁלֵא רְאִתָּה כָּלֵל בְּכָל שְׁנוֹתֶיהָ. יורנו המורה ושכמ"ה.

תשובה זו אינה צריכה לפנים דאעיקרא כי תקון רבנו משום אפרושי בתבועה להנשא היינו אף שלא ראתה כלל מחשש חימוד ואחר ז"ל טובלת ומברכת וכו' פשטה הוראה בישראל ודין זה הוא בין גדולה בין קטנה כשתבועה להנשא צריכה לשמור ז"ל כמבואר בי"ד סי' קצ"ב ומילתא פסיקתא היא בין קטנה שלא ראתה כלל בין גדולה שפבר פסקה לראות צריכה לשמור ז"ל וכן כתב הר' המפורסם מהר"י עייא"ש זלה"ה בתשובות בני יהודה סי' ס"ג דדין זה דתבע וה להנשא היינו אפי' בזקנה מסולקת מן הדמים והם דברים פשוטים ושם כתב דהגם דאינה רואה דם גדה כלל יש לחוש לדם חימוד דגם זקנה יצרה אלבשה וחומדת ככל הנשים עכ"ד.

ותימא עליו דהוצרך להביא ראיות לזה והדבר מפורש בהרשב"ץ פרמזי גדה שפכת בהדיא אהא דתבועה להנשא וכן זקנה ושמתתיה בפומיה כולי יומא דהוא מארי דאתריה.

וראיתי להר"ן בחידושי גדה על דף כ' שכתב וז"ל האי דם חימוד הוא פירשו בו דם חימוד הוא וטהור והקשו על זה מדאמרין פ' בתרא דמכילתין תבועה להנשא ונתפייסה צריכה ז' נקיים כלומר משום דמתמדת אלמא משמע דדם חימוד טמא אלא ודאי האי דקאמר דם חימוד הוא לא לטהרו אמר כן אלא להראות חקמתו ול"ל דאפשר דאי קים לן ודאי דדם חימוד הוא טהור והאי דצריכה ז"ל משום דאגב חימוד מתעוררים דמיה ואע"פ שדם חימוד טהור אפשר שנגמשה אף דם גדות עמו עכ"ל ולשיטה זו גבי זקנה שתבועה לינשא יש לומר דאע"ג שפבר זה שנים חדל להיות לה ארח מ"מ יש לחוש לדם חימוד ואגב דם חימוד אפשר דנגמשה דם גדות עמו.

וה"ה בנ"ד דאע"ג דלא ראתה אפשר דיהנה לה דם חימוד ונגמשה דם גדות ופשיטא דצריכה לשמור ז"ל ונתטבול ותברף ככל הנשים ומעיקרא הכי תקון לספור ז"ל ולטבול ולברף והפל על הספק.

אף קשה דזו פלוגתא דרבנא דהרמב"ם פ"ג מה' מילה פסק דאנדרוגינוס כשמלין אותו לא יברף שהוא ספק והראב"ד סבר דמברף. וא"כ נימא דלהר"מ לא תברף אם תבועה לינשא ולא ראתה וכ"ש בנ"ד ויש אריכות דברים בראשונים ובאחרונים בסוגית במה מדליקין לרבות שינוייה"ם דאביי ורבא שם וכמה שיטות בזה ואין לנו עתה פנאי לעמוד על הענין.

ולכל הדברות ולכל האמירות נראה דנ"ד לא ודמי לאנדרוגינוס ודכונתיה דהתם כשעושה המצוה הוא בספק משנ"ה סברי הרמב"ם וסיעתו שלא יברף. אמנם הכא בתבועה לינשא מצות חכמים לשמור ז"ל מספק.

וכאשר כבר קיימה גזרת חכמים וספירה לה ז"נ. מעתה ודאי אינה יכולה ליטור עד שתטבול ואין הטבילה עתה מספק אלא ודאי עתה ששקרה ז"נ צריכה טבילה ובזה כ"ע מודו דמצנת טבילה באה אח"ך ואם בספירת ז"נ הנה צריף ברכה דרף משל אז לדעת הרמב"ם לא תברך מספק אבל עתה ספירת ז"נ באה מקודם.

אף הטבילה היא ודאי דזו צריכה טבילה ליטור ולכף תבעוה לינשא מס' שומרת ז"נ ואח"ך צריכה טבילה ודאי ומברכת א"נ דהכי תקון רבנו מעיקרא ז"נ וטבילה וברכה כי היכי דלא לזלזלו בה.

וחנה הנית בחידושי הרשב"א לגדה בכהיא דרף כ' האי דם חימוד שכתב דפירשו המפרשים דדם חימוד טהור ותמה מההיא דתבעוה להנשא ומסיק דמשמע דדם חימוד טמא ע"ש והיינו מ"ש הר"ן דפירשו והקשו.

ויש להעיר אמאי הרשב"א לא משגי פה"ן דלעולם דם חימוד טהור אלא אפשר שגמשה דם גדות כמו שהבאתי דבריו לעיל וכן משמע מדברי רש"י ז"ל ביבמות דף ל"ו ועיין מה שפי' ביומא דף י"ח ובגדה דף ס"ו.

ואפשר דדעת הרשב"א דאי אמרת דדם חימוד טהור זו שתבעוה ובדקה ולא מצאה פלל א"כ הניא פעין ס"ס ספק אם ראתה ואם ת"ל ראתה ולא הרגיש אפשר דלא ראתה דם גדות ובכל פי הא לא חיישינו והו"ל לרבא לומר דתבעו' להנשא תבדוק ואם לא ראתה פלל טהור' אף אם מצאה הגם דדם חימוד פשר תשמור ז"נ דשמא דם גדות יצא עם דם חימוד ואמאי קפסיק ותני דלעולם בעיא ז"נ.

ועוד ראיתי להרשב"א שם שכת' אמאי דאתמר הנה יתיב רב עובדיה קמיה ארחי' ואמר דם חימוד הוא דארחי' ר' עובדיה דאי לא אמאי קאמר יתיב רב עובדיה ושוב לא נצטרף לומר דלעיל גריס רבה והקא רבא עכ"ד ויש להרגיש דמה הרונחנו בזה דהא אמרינו בהא דאיפרא הורמיז דשלחה לרבא שתין מיני דמא וכולהו אמרינהו ומוכח דרבא הוא דאמרינהו ובתרא לא ידעא ואסתייצא מילתא ושדר לה וכו' ובשליחות זה לא הונכר רב עובדיה ודוחק גדול לו דאדלעיל סמיה ורב עובדיה אמרינהו נמי לשתין דמא ולכן הוצרכו התוס' לומר דלעיל גרסינו רבה.

ומאי דהוקשה לו אמאי קאמר הנה יתיב רב עובדיה אפשר לומר דאידי דבסמוך אמר ר' אלעזר דם חימוד ונהנה יתיב קמיה רבי אמי ור' אמי חקר לדעת אם האמת פן דנהנה דם חימוד במבחו.

ויכלפי זה אמר גם בזה הש"ס הנה יתיב רב עובדיה קמיה לומר דרב עובדיה לא נסתפק כר' אמי אלא סבר וקביל. חוננו לנ"ד ולדעתי הקצרה הפלה הלזו בנ"ד תשמור ז"נ פדת הנשים ותטבול ותברך כאמה בתה והנלע"ד פתבתי וה' יצילנו משגיאות ויראנו מתורתו נפלאות כיר"א סי' כ"ז.

האח ראתה עיינו במכתב למ"ר על דברת מיש בס' הקטן חיים שאל סי' ב"ן על אודות גלות הגזקן במספרים להחזיק במעוז פסק מרן דשרי. ואתה קדוש אמרת פי הרב מכתם לדוד ז"ל אסר ורצית שאעמוד בדבריו לגלויי דעתא אי הדרנא בי ושכמ"ה.

תשובה הנה האמת דכאשר פתבתי בענין הנזכר לא הנה בידי ס' המכתם להרב הגדול הנזכר והו עתה דרשתיהו פגשתיהו לדעת זו פחו ונבהלתי מראו' שפוטב על זה דאין לעשות התורה פלסתר ולכפו' על האמת פסכתר ותמהני איך פוטב לשון זה על פסק מרן הקדוש בשגם השבח השביח למרן ז"ל קסתו לא נסוג אחר לכתוב מרורות.

ותו אמאי לא חייש מר לזכות את ישראל וירדפם עד חובה והוא היודע ועד מפות הארץ דצריכי לגלח זקנם ואיך לא אפיך בזכות רבבות אלפי ישראל. נאני בעניי פמעט שעברתי רוב דבריו רואה אני דיש להשיב עליהם תשובה נצחת את כל ונכתת.

האמנם לא יכול יוסף להתאפק להשיב על כל דיבור ודיבור פי כן דרפי בלמד ספרי האחרונים אחרוני זמנינו להשיב על העיקר ופותר את הטפ' שאם באנו לכתוב אין אנו מסופקים ולהג הרבה יגיע' בשור איכו השתא את קסת"י נתתי בעקרו של דבר ותוקפי להסביר פנים הנראין על דברתי מלפי צדק מרן ז"ל וללמד זכות על אחינו בית ישראל בגלות הסיל הנה בכל הערים האלה בס"ד.

תנן פ"ג דמכות ואינו חייב עד שיטלנו בתער ר' אליעזר אומר אפי' לקטו במלקט או ברהיטני חייב ואתמר בש"ס דף כ"א ת"ר ופאת זקנם לא יגלחו יכול אפי' גלחו במספריים יהא חייב ת"ל לא תשחית אי לא תשחית יכול אם לקטו במלקט וברהיטני יהא חייב ת"ל לא יגלחו הא פיצד גלות שיש בו השחתה הני אומר זה תער.

רא"א וכו' מה נפשך אי גמיר ג"ש לבעי תער אי לא גמיר ג"ש מספרים נמי לא לעולם גמיר ג"ש וקסבר הני נמי גלות עבדי. ואיפא למידק לפום ריהטא דמאי מספקא ליה אי ר' אליעזר גמיר ג"ש ומסיק דר' אליעזר גמיר האי ג"ש דפאת פאת הרי אמרי' בשבת דף קל"א דר' אליעזר סבר דג"ש מופנה מצד אחד למדין ומשיבין והאי ג"ש דפאת פאת אינה מופנ' כי אם מצד אחד דכתיב לא תקיפו פאת ראשכם ולא תשחית את פאת זקנך ונהה סגי דלימא לא תקיפו פתת ראשכם ואת שבזקנה כמ"ש בקדושין דף ל"ה אף פאת דכהנים אצטריף לגופיה והשתא לר' אליעזר דמופנה מצד אחד למדין ומשיבין הרי יש להשיב דשאני פהנים דריבה בהם מצות ותירות ואין למדין ומאחר שפן מאי מספקא לש"ס אי ר' אליעזר גמיר האי ג"ש או לא גמיר ומסיק דגמיר הרי לדידיה דר' אליעזר לא גמרי' מהאי ג"ש דאינה מופנה אלא מצד אחד.

וראיתי בחידושי קדושין לחד מקמאי והיא שיטה שנדפסה בקושטא שהקשה בהא דאמרינו התם בקדושין א"כ נכתוב קרא את שבזקנה וז"ל וא"ת אי הנה פתיב הכי מי דרשינו ג"ש והא ליפא אף פאת מניניהו דמייתר דפאת ראשכם אצטריף דהו"א הקפת כל הראש הוא דאסר ואי הנה פתיב בכהנים וזקנם לא יגלחו הו"א דאתסר להו שום גלות בזמן וכו' וצ"ע עכ"ל.

ואפשר דרשי שם בנעם שיח אמרי קדוש רצה ליישב זה וכתב וז"ל א"כ דלהכי הוא דאתא לכתוב את שבזקנה דהו"ל נמי כמאן דכתיבה פאה וכו' והדר לילף גלות דהשחתה בפאת פאת ישראל מכהנים אי נמי בבנין אב חייב פאת זקן בכהנים וחייב פאת זקן בישראל עד כאן לשונו.

וַיֵּשׁ לְדַקְדָּק אֲמָאֵי אֲצִטְרִיף רַשׁ"י לְכַתּוֹב אֵי נְמִי בְּבִנְיָן אָב וְכוּ' הֲרִי כְּבָר כְּתַב דְּהוּ"ל כְּמָאן דְּכְתִיב פָּאֵת וַיִּלְפִּינָן פָּאֵת וְהָא תוּ לְמָה לִּיה לְכַתּוֹב א"נ בְּבִנְיָן אָב. וְהַתּוֹס' שְׁם כְּתַבוּ הָא דְּבִנְיָן אָב לְחוּד ע"ש.

וְחִזָּה הָוִית בְּתוֹס' ר"י הַזֶּקֶן כ"י שְׁכַתְּבַת עַל דְּבָרֵי רַשׁ"י הִלְלוּ וְז"ל פִּירֵשׁ הַקּוּנְטְרִיס א"נ בְּבִנְיָן אָב אַע"ג דְּבַכְהֲנַיִם רִיבָה בְּהֵם מְצוֹת יְמִירוֹת הִנֵּה יִלְפִינָן גְּלוּת שְׁיֵשׁ בּוּ הַשְּׁחָתָה בְּגִלּוּי מִיְלֻתָא עכ"ל.

וְהַשְּׁתָא אֲפִשֶׁר דְּרַשׁ"י הַנּוֹקְשָׁה לוֹ דְּאִיף קְאָמַר בְּש"ס א"כ לְכַתּוֹב קְרָא אֶת שְׁבִזְקֻנָּה וְהֲרִי אֵי כְּתִיב הֵכִי הוּ"ל גְּזֵרָה שְׁנָה שְׁאִינָה מְוִנָּה כְּלָל אֲפִי' מְצַד אֶחָד וְכַמוֹ שְׁהַקְשָׁה בְּחִידוּשֵׁי קְדוּשֵׁין הַנְּזָכֵר.

וְלָכֵן כְּתַב דְּהוּ"ל כְּמָאן דְּכְתִיבָה פָּאֵה א"נ בְּבִנְיָן אָב דְּזָה הָוִי גְּלוּי מִיְלֻתָא וְכַמ"ש ר"י וַיְכּוֹל לְלַמּוֹד מִבְּנִיָן אָב אוֹ מַג"ש אִיף דְּאִינָה מְוִנָּה דְּבַכְּגוֹן זָה דְּהוּא גְּלוּי מִיְלֻתָא מְהִנְיָא ג"ש שְׁאִינָה מְוִנָּה אוֹ בְּנִיָן אָב.

וּבְהֵכִי נִיחָא סוּגְיָין דְּהִינְנוּ דְּאֶסְתַּפֵּק בְּגִמְרִין אֵי ר"א גְּמִיר ג"ש דְּהֵגַם דְּבַעֲלָמָא ר' אֱלִיעֶזֶר סָבַר דְּמִוִּנָּה מְצַד אֶחָד לְמַדִּין וּמְשִׁיבִין הֵכָא דְּהָוִי גְּלוּי מִיְלֻתָא בְּעֻלְמָ' גַם ר"א סָבַר דְּלַמְדִּין נְאִין מְשִׁיבִין.

וְרֵאִיתִי בְּחִידוּשֵׁי קְדוּשֵׁין לְחַד מְקַמְאֵי הַנּוּ' שְׁכַתְּבַת וְז"ל הָא כִּי צַד גְּלוּת שְׁיֵשׁ בּוּ הַשְּׁחָתָה הָוִי אוֹמַר זָה תַעֲר וְא"ת וְדִילְמָא לֹא תַשְׁחִית בֵּין בְּמַלְקֻט וּרְהִיטְנִי וְלֹא יִגְלַחוּ אֲפִי' בְּמַסְפְּרִים וְאֵהֲנִיא לָן ג"ש דְּפָאֵת פָּאֵת לְחִיּוּבֵי יִשְׂרָאֵל אֲפִילוּ בְּמַסְפְּרִים דְּאֵי מְלֹא תַשְׁחִית הוּ"א דְּנוֹקָא בְּתַעֲר וּבְמַלְקֻט וּרְהִיטְנִי לָאו כ"ש וְאִין לֹא מְרָאן אִין עוֹנְשֵׁין מִן הַדִּין שְׁהַפֵּל בְּכָלֵל גְּלוּת אֱלֹא וְדֹאֵי הָא דְּכַתְּבַת רַחֲמֵנָא הַשְּׁחָתָה לְלַמּוֹד עַל גְּלוּת כְּתִיבָה דְּבַעֲי גְּלוּת שְׁיֵשׁ בּוּ הַשְּׁחָתָה נְאִי לָאו ג"ש הוּ"א יִשְׂרָאֵל בְּהַשְּׁחָתָה הוּא חֲזִיב אֲבָל בְּגִלּוּת דְּמַסְפְּרִים לֹא וּבְכַהֲנַיִם אֲפִי' גְּלוּת דְּמַסְפְּרִים עכ"ל.

וְעִין רוֹאָה כִּי דְּבָרִים כְּכַתְּבֵן קְשִׁים לְשִׁמּוֹעַ וְנִרְאָה דְּחֶסֶר לְשׁוֹן וְצ"ל כְּלִשׁוֹן הַזֶּה דְּאֵי מְלֹא תַשְׁחִית הוּ"א דְּנוֹקָא בְּתַעֲר וּבְמַלְקֻט וּרְהִיטְנִי וְכִינּוּדִישְׂרָאֵל חֲזִיב בְּמַלְקֻט וּרְהִיטְנִי כְּהֲנַיִם לָאו כ"ש הוּא נְאִין לֹא מְרָאן אִין עוֹנְשֵׁין מִן הַדִּין שְׁהַפֵּל בְּכָלֵל גְּלוּת.

וּי"ל דַּא"כ לְכַתּוֹב לֹא תִקְיָפוּ פָּאֵת רֵאשְׁכֶם וּפָאֵת זְקֻנָּה אֱלֹא וְדֹאֵי הָא דְּכַתְּבַת רַחֲמֵנָא הַשְּׁחָתָה לְלַמּוֹד וְכוּ' כַּצ"ל כְּ עֵלָה בְּמַחְשָׁבָה לְהַגִּיה בְּדְבָרֵינוּ וְכּוֹנְנָתוּ דְּאִימָא דְּהַג"ש אֶתָּא לְחֲזִיב בְּכָל לְיִשְׂרָאֵל וְכ"ש בְּכַהֲנַיִם וְתִירֵץ דַּא"כ לֹא לְכַתּוֹב הַשְּׁחָתָה בְּיִשְׂרָאֵל וּמְדַסְתֵּם הָוִה אֶסְרִי' בְּכָל וּמַכ"ש כְּהֲנַיִם וְלֹא לִימָא ג"ש אֱלֹא וְדֹאֵי הָא דְּכַתְּבַת רַחֲמֵנָא הַשְּׁחָתָה לְלַמּוֹד דְּבַעֲי גְּלוּת שְׁיֵשׁ בּוּ הַשְּׁחָתָה: וְאֵנָּה חֲזִיתָהּ לְהַרְבּ מְכַתֵּם לְדוּד ו"ל בִּי"ד סִימָן כ"ח פִּלְפֵּל בְּחֻקָּה בְּסוּגְיָין דְּמַפּוֹת דִּידוֹן וּמְקַשָּׁה וְרַמִּי עַל הַבְּרִיּוּתָא הַנּוּ' דְּקַתְּנִי יְכוֹל אֲפִי' גְּלוּתוֹ בְּמַסְפְּרִים וְכוּ' דְּמַה נְפִשָׁף הָאֵי תַנָּא גְּמִיר ג"ש אוֹ לֹא גְּמִיר.

אֵי לֹא גְּמִיר קְשָׁה אֶתְחִילַת דִּינָא וְסוּף דִּינָא דְּהָא כְּדֹאִיתָנִי וְהָא כְּדֹאִיתָנִי נְאִי גְּמִיר לִיעֲבִיד הַג"ש לְחוּמְרָא. וְתוּ מֵאֵי קְאָמַר הַש"ס אֲדַר' אֱלִיעֶזֶר אֵי לֹא גְּמִיר ג"ש מְסַפְּרִי' נְמִי הֲרִי אֵי לֹא גְּמִיר מְסַפְּרִי' מְהִיכִי תִיְתִי הָא בְּיִשְׂרָאֵל לֹא כְּתִיב גְּלוּת.

ותו דהג"ש אינה מופנה אלא מצד א' ולמדיו ומשיביו. ותו דלפום סוגיא דקדושין דמפיק לג"ש דפאת פאת לפטור נשים תו ליכא הפנאה מצד אחד.

ותו קשו סוגיות אהדי דבמכו סבר דג"ש להשחת' ובקדושין קאמר דהג"ש לפטור נשים. זהו תורף אשר הערה הרב ז"ל הערות וחקירות בסוגיין בקצור נמרץ והוא ז"ל האריך למעניתו הלא בספרתו.

ולי ההדיוט לא ידענא מאי אסתפק ליה להרב ז"ל אי תנא דבריתא גמיר ג"ש אי לא ונהרי מפניך בסוגיא קדושין דף ל"ה הנז' דבג"ש גמיר דאמרי' דיליף פאת פאת לפטור נשים ופריה אי משום ג"ש מיבעי ליה לכדתנא לא יגלחו וכו' והכי מפרש בהקדא ריב"ן בסוגיין.

ומה שהקשה ליצעביד הג"ש לחומרא י"ל דגלוי מילתא הוא דאין השחת' אלא בתער וכמ"ש ר"י בתוס' קדושין כ"י שהבאתי בסמוך. א"נ כמו שתירץ בשיטת קדושין הנז' דלכתוב לא תקיפו פאת ראשכם ופאת זקנה פמדנבר.

ומה שהקש' מאי פריה אר' אליעזר אי לא גמיר אפי' מספרים נמי י"ל דאפנהים קאי דנתסרו מספרים שכתוב גלוח בהם ומר' אליעזר מוכח דכהנים וישאל תורה אחת להם דשרו ולא אצטריך הש"ס לפרש.

והרב ז"ל לא נזהר דעתו בתירוץ זה כמו שכתב שם ולדעתי הקצרה ניתן לראות וכו' פירשתי טרם ראיתי דברי הרב. גם מה שהקשה דאינה מופנה אלא מצד א' ומשיבין כבר פריקנא לה בעניויותין בדברי ר"י הנאמרים באמת דהווי גלוי מילתא ובכי הא למדין ואין משיבין ומה שהקשה דלפום סוגיא דקדושין דיליף פטורא דנשי מפאת פאת ליכא הפנאה ותו דהגי סוגיין דמכות וקדושין סתרא"י נינהו.

הגי בי תרי קושויי לא ידענא מאי קשיא ליה להרב ז"ל דהא פריה בקדושין דהג"ש נימא דלא אתא לפטור נשים אלא אתי לגלוח שיש בו השחתה ומשני א"כ נכתוב קרא את שבזקנה מאי פאת זקנה ש"מ תרתי ופירש"י ונתוס' דהשתא שמעינן דהג"ש לנשים דפטורי ולגלוח שיש בו השחתה ע"ש וא"כ הרי איכא הפנאה והסוגיות רוח א' להם ותלכנה שתייהן.

אמנם מה שהקש' דאין פאן הפנאה דהא אצטריך לנשים הא בסגנון אחר איכא לאקשוניי בלמו' נשים בג"ש דאי פתיב ואת שבזקנה כמ"ש הש"ס ועבדינן דהג"ש לנשים ליכא הפנאה וכמו שהקשה בחידושי קדושין הנז' וכתבנו בעניויתנו דהוי גלוי מילתא פדבר האמור.

והרב מכתם לדוד ז"ל איהו מפרק לקושיותיו וז"ל אשר על פן מפח כל הני פרכי אית נן למימר דסוגיא דמכות אלא פאיסי דהתם בקדושין דמפיק לפטורא דנשים מג"ש דקרת' קרחה וגם אתיא כמ"ד מופנה מצד אחד למדין ואין משיבין ויש לדעת דהא דלחומרא מקשינן אין זה אלא פשהדבר שקול ואין הדעת והסברא נוטה טפי לקולא וכו' ובמכות ידע הש"ס דבלא ג"ש דפאת פאת היינו לומדים במה מצינו ליתן את של זה בזה להחמיר ולומר דבין בפהנים בין בישאל חייב בתרנויהו וכו' וכי תימא דישאל מפהנים לא מצו למילף דשאני פהנים שריבה וכו' הרי פתיבו התוס' התם בקדושין דגוף המצנה

לא היינו לומדים אבל פירוש המצוה גמרי שפיר מהדדי ואם איתא דהג"ש היא ליתן של זה בזה תקשי בלא ג"ש גמרינו במה מצינו אלא אצטריף ג"ש לדון להקל דע"כ לא אתיא ג"ש אלא להכי דאל"כ לא נצרכא והיינו דמקשי על ר"א או לא גמיר ג"ש אפי' מספרים לא בלימוד מה מצינו כל זה לפום סוגיא דמכות אבל סוגית קדושין אתיא פרבנו דאיסי דמחייבי נשים בקרחה ולדידהו צריכה ג"ש דפאת לפטור נשים וכינון שפן לדידהו לית לן ג"ש לענין זה פלל אלא במה מצינו וכ"ת נילף לחומר' איפא תרי הוכח' לקול' דנפתו' גלות והשחתה בכהנים וגם דהול"ל לא יגלחו פאת זקנם אלא ה"ק ופאת זקנם שאמרת בישראל דהיינו השחתה אינו אלא אי איפא גלות וה"נ בישראל מכ"ש ונמצאו דברי הרא"ם מאירים ומזהירים לפום סוגיא בקדושין ולכך לא הזכיר ג"ש פלל דכי גמירי ג"ש לענין פטור נשים הוא דגמירי עכ"ל בקצור נמרץ עיין בספרו הבקיר באורף.

ועם האדון הסליחה שפא לחלוק עלינו את השוין ואמר מר דסוגין פליגי אהדדי. ולא עוד אלא דמוקי סוגית מכות כאיסי בן יהודה דלא פהלכתא.

גם מ"ש דאתי' סוגית מכות כמ"ד מופנה מצד אחד למדין ואין משיבין קשה דקיימינו אליבא דר' אליעזר נמי ואמרי' בשבת דף קל"א ופ' הערל דר' אליעזר סבר למדין ומשיבין כמו שפכתבנו לעיל.

ומ"ש דלקולא מקשינון כשיש סברא ומטי בה משם הרב קרבן אהרן במדות אהרן בג"ש ח"ז שיהביא ראי' מפ"ק דקדושין פכתוב בס' המכתם ז"ל יש להרגיש בהם דהם דברי התוס' בקדושין סוף דף ל"ד והוא ז"ל עסיק בסוגית קדושין דף ל"ה ואמאי אצטריף להרב קרבן אהרן.

הן אמת שהרב קרבן אהרן גופיה על פי מדותיו הו"ל להזכיר דברי התוס' וכמו שהשיגו הרב חיות יאיר סי' ר"ג. אמנם ני ההדיוט נראה לי שב השגת הרב חיות יאיר דכינון דדבריו הם דברי התוספות בסוגיא עצמה לא הוצרכו להזכירם דהרואה הסוגיא ודבריו יבין את זאת פי משם חפר אנוכל ולא אתא אלא ללמד על הפלל ופשוט בעיניו ומטעם זה לא הוצרכו להזכיר דברי התוס' בחולין נמי כיון דבסוגי' קדושין דמיייתי הדבר מבואר בתוס'.

אמור מעתה חזו דאתאי בישוב הרב המכתם ז"ל בסוגית מכות דהו"ל ללמוד במה מצינו לחומר' ואמאי אצטריף ג"ש אלא דאצטריכא לקולא. ולפום ריהטא לפי דעת הרשב"א והר"ן דמילתא דאתיא בג"ש טרח וכתב לה קרא הי' מקום לומר דגם מילתא דאתיא במה מצינו טרח וכתב ומסר ג"ש וכן משמע מדברי רש"י בראש השנה דף ל"ד גבי מאי דאתמר התי' האי תנא מעיקר' מיייתי לה בהקשא והשתא מיייתי לה בג"ש הכי קאמר אי לאו ג"ש הוה מיייתנא לה בהקשא השתא דאתיא ג"ש הקשא לא צריף.

ומדברי רש"י משמע דלכולה מילתא אהני הקשא ואפ"ה מיייתי מג"ש עיין בדבריו אלמא מילתא דאתיא בהקש טרח וכתב ומסר ג"ש וה"ה נימא דמילתא דאתיא במה מצינו טרח וכתב ומסר ג"ש: הן אמת דראיתי להגאון מהר"ר ליב בס' טורי אבן בשיטתו לר"ה דבנה דייק על פירש"י ופירש פירוש אחר בש"ס דהקשא לא אהני ליתן של זה בזה ולהכי אצטריכ' ג"ש עיין בספרו באורף.

ונעלם ממנו דזו של פת הקודמין הוא פי הרנ"ה בס' המאור פירש בש"ס כפירושו ובסוף דבריו פתב וקרב רבינו שלמה לא פירש פן ע"ש. אמנם דעת רש"י נרא' דדבר הלמד בהקש תבא הג"ש וכן משמע מדברי רש"י בסוגיית קדושין שהבאתי לעיל שפתב דהו"ל פמאן דכתיב פאת א"נ בבבבן אב וכו' ומשמע קצת דמילת' דאתא בבבבן אב אתא נמי ג"ש.

אמנם בסוגית קדושין שם אמרינן נשתוק קרא מיניה ותייתי בק"ו ופירש"י נשתוק קרא מיניה מג"ש דפאת פאת ותייתי פטורא בק"ו וכתב תלמיד הרשב"א והוא פן הריטב"א משם הרא"ה הביאו רבי בצלאל ז"ל בכלליו כ"י הגם דאמרינן בעלמא מינתא דאתא בק"ו טרח וכתב לה קרא הני מילי פי פתיב לה בהדיא אבל בג"ש לא אמרינן הכי שהרי זו וזו מדות הן בתורה ומאי אולמיה דג"ש מק"ו דטרח למכתביה עכ"ל ולפ"ז נראה דה"ה מילתא דאתא בהקש או בבבבן אב או במה מצינו לא טרח וכתב ג"ש וכפ"ז יש להעיר בדברי רש"י בסוגי' עצמה ובהיא דפ' י"ט של ר"ה שהבאתי ויש לחלק.

אמנם לעמוד על בורין של דברים צריך חיפוש בש"ס ובראשונים לא ע"ט האספ. חוננו לישוב הרב מכתם לדוד ז"ל דתריץ יתיב בהא מאי דפריה על ר' אליעזר אי לא גמיר ג"ש אפי' מספרים נמי לא פננת הקושא דאי לא גמיר ג"ש פריה עליה דאפי' במספרים פלומר דיש לו ללמוד במה מצינו ולחומרא.

ולי הצעיר אינו מן הישו"ב חדא דהו"ל לפרש בש"ס דאי לא גמיר ג"ש לגמר במה מצינו ותו מאי פריה על ר"א נימא דר"א לא מצי ללמוד במה מצינו דאיהו סבר דאיכא למפריה מה לכהנים שפן ריבה בהם הפתוב עצות יתירות ובשגם פתבו התוס' דפירוש מצנה גמרי' שפיר אינו מוכרח דר' אליעזר סבור פן להקשות עליו ואימא דר' אליעזר סבר דכינן דקרא גבי פהנים נקט גלות וגבי ישראל נקט השחתה בחלק"ות ישית למו נהרי הפתוב מפרש כל א' ואין לומר מה מצינו אלא פהנים אסורים במספרים וישראל מותרים ומה פח המקשה.

ומאי דמסיק דסוגית קדושין לא גמיר ג"ש אלא מה מצינו וכו' הדבר קשה דבהדיא קאמר הש"ס א"כ נכתוב את שבזקנה אלא תרתי ש"מ הרי דמסיק דמהג"ש יליף תרתי פטור נשים וגלות שיש בו השחת' ואיך קאמר דנא יליף ג"ש להשחתה פלל וכן פירש רש"י.

וכן מבואר מתוך דברי הרמב"ן בהדושי' וכ"כ הרא"ש בפ' נזיר כ"י על דף מ' וכ"כ הסמ"ג לאונין נ"ח ובתוספות שבועות דף ג' דפ"ק דקדושין יליף פאת פאת בג"ש גלות שיש בו השחתה ע"ש.

ומ"ש דלא אמרינן מה מצינו לחומרא דיש שני הוכחות וכו' אפי' יתבינן פל דיליה דאמרינן לשתוק ולכתוב אפתי יש לומר דנימא דהכתוב גלה דלא נלמוד מה מצינו ואמר ופאת זקנם לא יגלחו לאסור בפנהים דוקא השחתה וגלות במספרים וז"ש ופאת זקנם שאסר בישראל השחתה הנני מוסיף לא יגלחו אפי' במספרים אבל ישראל פתיב בהו השחתה ותו לא: העוד לנו להעיד בדבריו דדברי התוס' דקדושין דף ל"ו דסמיה עליהו שכתבו דנלמוד מה מצינו ואין לומר שאני פהנים דריבה וכו' דזהו פי' המצוה וזה סוד מוסד תירוצו וישובו לשני הסוגיות.

הרי מהתוס' מוכח דמילתא דאתיא במה מצינו אתא ג"ש דאמרין התם לכתוב קרח אלא ש"מ תרתי דמג"ש זו שמעין פטור נשים לאיסי וגם למילף דחייב על כל קרחה ועל הראש וכו' ונהרי דגם דאתי במה מצינו באה הג"ש הפך דבריו דהכריח לעיל בסוגיות מפות דהג"ש לקולא דאי לחומרא אמאי צריף הג"ש ונהרי יש ללמוד במה מצינו.

ותו דתוספות לא כתבו פן אלא לאיסי דלדידה משני לכתוב קרח אבל לרבנן בהדיא קתני הברייתא דהו"א אין לי אלא פהגים שריפה וכו' ולזה יליף בג"ש ונסתרה דרכו לישוב שמעתא דקדושין ותודלא יליף ג"ש להשחטה פלל וכן פירש רש"י.

וכן מבואר מתוך דברי הרמב"ן בחידושיו. וכ"כ הרא"ש בפ"י נזיר ב"י על דף מ' וכ"כ הסמ"ג לאנן נ"ח ובתוספות שבועות דף ג' דפ"ק דקדושין יליף פאת פאת בג"ש גלות שיש בו השחטה ע"ש.

ומ"ש דלא אמרין מה מצינו לחומרא דיש שני הוכחות וכו' אפי' יתבינן כל דיליה דאמרין לשתוק ולכתוב אפתי יש לומר דנימא דהכתוב גלה דלא נלמוד מה מצינו ואמר ופאת זקנם לא יגלחו לאסור בפהגים דוקא השחטה וגלות במספרים וז"ש ופאת זקנם שאסר בישאל השחטה הנני מוסיף לא יגלחו אפי' במספרים אבל ישאל פתיב בהו השחטה ותו לא.

העוד לנו להעיר בדבריו דדברי התוס' דקדושין דף ל"ו דסמיה עליהו שכתבו דנלמוד מה מצינו ואין לומר שאני פהגים דריפה וכו' דזהו פ"י המצנה וזה יסוד מוסד תירוצו וישבו לשני הסוגיות.

הרי מהתוס' מוכח דמילת' דאתיא במה מצינו אתא ג"ש דאמרין התם לכתוב קרא אלא ש"מ תרתי דמג"ש זו שמעין פטור נשים לאיסי וגם למילף דחייב על כל קרחה ועל הראש וכו' ונהרי דהגם דאתי במה מצינו באה הג"ש הפך דבריו דהכריח לעיל בסוגיות מפות דהג"ש לקולא דאי לחומרא אמאי צריף הג"ש ונהרי יש ללמוד במה מצינו.

ותו דתוספות לא כתבו פן אלא לאיסי דלדידה משני לכתוב קרא אבל לרבנן בהדיא קתני הבריית' דהו"א אין לי אלא פהגים שריפה וכו' ולזה יליף בג"ש ונסתרה דרכו לישוב שמעת' דקדושין.

ותו דאפי' לאיסי לא כתבו פן אלא לאבניי אבל לרבא דיש לו לאיסי ג"ש אהרת לפטו' נשים בריית' דקרחה כפשטה גם לאיסי דאמרין אין לי אלא פהגים וכו' ויליף מג"ש ואנדא ליה תירוצ'.

ומ"ש בעניויתי לעיל לתרוצי סוגיא דמפו' במאי דפריף אר' אליעזר אי לא גמיר ג"ש אפילו במספרים נמי לא דפריף על הפהגים וכו' עתה נודמן לידי ס' מאיר עיני חכמים וראיתי שפן פ"י הרב ז"ל עלץ לבי.

וכל מה שטרח הרב מר מחותני במכתם הוא לישב דברי הרא"ם פ' אמור ודו"ד מכרפר בקל עז משום יתובי דעתא דהרא"ם ז"ל. ומתוך מאי דכתבנ' בעניויתין הראת לדעת דמסקנת הש"ס דיליף בג"ש כדקאמר תרתי ש"מ וכן כתב רש"י ז"ל מאי פאת ש"מ תרתי ג"ש למהך הפתוב לכל האמור בענין וכן כתבו התוס' ע"ש.

וא"כ הרא"ם למה עזב מסקנת הגמרא. ותו דיסוד דבריו של הר' המקתם ז"ל ע"פ דברי התוס' דליכ' למפרך מה לפנהנים דהוא פ"י המצנה והרא"ם סיים דגבי קרחה שקהמיר על הפנהנים לא מציי ישראל למגמר מפנהנים דשאני פנהנים שריבה וכו'.

ולזה באה הג"ש ע"ש וזה פנגד היסוד הנז'. באופן שדברי הרא"ם וסתמותן מדעתי פי קשים ועל מ"ש הרב גור אריה יש לדקדק פאשר יראה המעיין דבריו ומ"ש בעניותנו ואין להאריך יותר.

איכו השתא ע"ט לדבר לענין דינא בס"ד. ומהר"ש וינטורה ז"ל בתשובתו שם בס' המקתם סי' ז"ך הוכיח מדברי ריב"ן בפירושו שכתב דזקן במספרי' מותר ומלשון הרא"ש שכתב לא יעבור ירא שמים תער על כל זקנו כלל ועל דבר זה תמה עליו רבו הרב המתבר ושח ושחק כפתוב באורך בספרו הבהיר.

ואני הדל אומר שאין להאריך בפטפוט דברי על כל דבור ודבור פאשר הלא מראש בסדר דברתי. ודרך כלל אני בעניי אומר דמדברי ריב"ן יש קצת הוכחה דהגם דהוא מפרש ולא פוסק אמאי נקט מותר והוא אחרון ולא דמי להתנאים ואמוראים דדבריהם סתומי לגבי דין משום דבדורותם לפי רוב חכמתם הנה פשיטא להו.

אמנם האחרוני איבעי להו למידק ואם במספרי' אסו' הו"ל לריב"ן לומר מספרי' מנ"ל דפטו וכל מה שתמה הרב ז"ל אין מקום לתמוה פי בקושט' יש הוכחה מיהא. ומ"ש דמותר מן התורה קאמר אבל אסור מדרבנן.

מאי פשיטותיה ונהיכן מצא באיזה סוגי' או ספרא וספרי דאסו' מדרבנן והלא התוס' והרא"ש שאסרו בראש הוצרכו לראיות. ואיך אנו בלי ראיה נאמר מותר מן התורה קאמר אבל אסור מדרבנן.

גם מדברי הרא"ש והטור יש הוכחה שכתבו דירא שמים לא יעבור תער על כל זקנו כלל דאם כדבריו הו"ל ולא במספרי' במקום פאות פינן דנחת ללמדנו הלכה למעשה לירא שמים.

אמאי כתבי דבר שהוא משום גזרה והרחקה לדידיה שלא במקום פאות והעיקר שהוא איסו' במספרי' ואינו מפורש בש"ס יכחידוהו תחת לשונם ואנו רואי דבפאות הראש לקידונו להועיל והביאו ראיות אלא נדאי דעת הרא"ש והטו' מבנרר דשרו בזקן במספרי' פעין תער: ועוד אשתמיטתיה להרב ז"ל דברי רבי ירוחם והפלו והריטב"א שכתבו בפירושו דמותר במספרי' והם פוסקי' ובנדאי מותר לגמרי קאמרי אפי' מדרבנן.

ורבינו ירוחם כתב שם בנתיב טו"ב חלק ה' דיש מחלוקת בפאו' הזקן וצריך ליזהר שלא יניח להעביר התער בשום אחד מאלו המקומות. ובנדאי דמימיו מן המקדש הם יוצאי דברי רבו הרא"ש וכתב דצריך ליזהר שלא יניח להעביר תער והול"ל שלא יעשה במספרי' ובדבריו לא שייך מה שפי' הרב מקתם לדוד בהרא"ש פמבואר.

ומיהו הרא"ש נקט דירא שמים לא יעבור תער על כל זקנו כלל ורבינו ירוחם נקט זאת תורת האדם פשוט. ומיהו הו"ל להזהיר בדבר שהוא אסור במספרי'.

ומטעם זה אין נראה להעמיד דברי רבינו ירוחם שהוא פוסק במספרי' שלא כעין תער
דהו"ל לפרש. ומה גם דהריטב"א בפירושו פתב דמספרי' כעין תער מותר.

ומ"ש הרב מכתם לדוד בסוף דבריו שהביא דברי הרב החינוך והרב תרומת הדבש וכתב
ופשיט' לי שאלו הנה רואה מרן ז"ל דברי הרא"ה ודברי הרב תרומת הדבש מהרא"י לא
הנה פשיט לה להיתרא עכ"ל.

תימה עליו שהרי מרן בבית יוסף שם בסי' קפ"א גבי פאת הראש הביא דברי הרב תרומת
הדבש סי' רצ"ה הללו שהביא הוא ז"ל וגם בבדק הבית פתב מ"ש הרב תרומת הדבש
העולם אינם נזקרים לגלח במספרי'.

הרי דמרן ראה דברי הרב תה"ד ואפ"ה קבע להלכה דבמספרי' כעין תער מותר בפאות
הזקן וגם פתב בב"י דבפאות הזקן לכ"ע שרי במספרי' כעין תער דמ"ש הרב תה"ד הוא
דבר חומר' ואיך פתב הרב מכתם לדוד דפשיטא ליה שמרן לא ראה דברי מהרא"י.

גם מדברי ס' אגודה מוכח דזה שפתב גיליון תוס' שהביא הרב תה"ד הוא מצד חומר' וכן
מוכח מדברי הריטב"א בחידושו למפות: ומה טוב ומה נעים פאשר המצא ימצא יסוד
למנהג ישראל שהוא על פי הדין וה' חפץ למען צדקו לצדק בריותיו.

ואם המון העם אינם מקיימין החומר' זאת נחמתנו פאשר מנהגם יסודתו בהררי קדש
לפום דינא. גם הרב בית קדש פתב שם סי' קפ"א דמדינא בזקן שרי מספרי' כעין תער
אלא דיש ליזהר כמ"ש בתה"ד ע"ש ותוסגי דמדינ' שרי ללמד זכות על ישראל.

ומאי דמסתמיך הרב מכתם לדוד ז"ל על דברי הרא"ה שסבר שהוא הרב החינוך ז"ל
(והרבה אחרוני' פתבו פן ואני הדל מפוקפק אצלי כמ"ש במ"א), וכתב דאם מרן הנה
רואה דבריו לא פשיט לה להיתרא.

נעלם ממנו שהרב הגדול בעל פנסת הגדולה בס' דינא דחיי לאונין נ"ח ראתה עינו דברי
הרב החינוך ודחאם וז"ל ראיתי הרבה בני אדם מגלחי' בתער על תפוחי הפנים וכפי
דעת רש"י לא יפה הן עושים ועוברי' משום לא תשחית זקנה וראוי ליזהר שלא לגלחן
בתער אכל במספרי' מותר אפי' לכתחילה כמ"ש הפוסקי' ואעפ"י שכתב בעל החינוך
דמדברי הרמב"ם נרא' דפטור אכל אסור במספרי' כעין תער לא יפה פינון אלא הדברי'
ברורי' כמ"ש הרב בכ"מ פי"ב דעכו"ם ובב"י סי' קפ"א דאפי' לכתחיל' מותר במספרי'
וכן נהגו בכל תפוצו' הגולה עכ"ל.

עין רואה ואזן שומעת דברי הרב כנה"ג גדול המורים שדחה דברי הרב החינוך
ובפשיטות פתב דמספרי' כעין תער בזקן שרי לכתחילה. והעיד שפך נהגו בכל תפוצות
הגולה ורצונו שמגלחי' תפוחי הפני' במספרי' אף דיש או' שהוא פאת זקן.

עתה אקום בנוסח דברי הרמב"ם שפתב לפיכך אם גלחו במספרי' פטור ופירש מרן
דהפונה פטור ומותר ועל זה התמרמר הרב הנז' ולשונו פאש אוכלת וזו פחו דכינון דהני
מילי הם דברי הרמב"ם עצמו ולא מהמשנ' והגמ' הול"ל מותר אלא מוכרח דבא לומר
דאסו' מדרבנו והאריף בזה ע"ש.

ואשתמיטיתיה שדברי הרמב"ם לא מפי עצמו אמן אלא במימר קדישין נאמרי באמת
ודבריו ז"ל הם תוספת דמכות ופסיקת פ' קדושים וקחי אמרו בתוספת פ"ג ואינו חייב
עד שיטלנו בתער נטלו ברהיטני ובמספרי פטור רשב"ג אומר משום ר"א לקטו במלקט
הרי זה חייב ע"כ בתוספת ובפסיקת אמרו ולא משחית את פאת זקנה אין השחתה אלא
בתער היא אם גלח במספרי פטור עכ"ל.

וא"כ דברי הרמב"ם הם מהתוספת ופסיקת אלא שבתוספת נקט נמי רהיטני משום
דבעי למימר רשב"ג וכו'. ומעתה כיון דהרמב"ם נקט לשון תוספתא ופסיקת ליפא
למידק מיניה ואה"נ דהוא פטור ומותר ובתוספת ופסיקת נקטי פטור כלפי חייב דנקטי.

ואינו לשון הרמב"ם מדידיה כמו שחשב הרב מכתם לדוד. וסמך הרמב"ם על מ"ש
בפאת הראש ומותר ללקט הפאות במספרי לא נאסר השחתה אלא בתער ומשם נלמוד
לזון במכ"ש דבזון פתיב ביה השחתה וכמ"ש מרן.

ומ"ש הרב מכתם לדוד דמותר מהתור קאמר כמ"ש הרב מהרר"א ז"ל אינו מחנור
דהרמב"ם בא להורות את בני ישראל ויאמר מותר מדאורייתא. גם מה שישב ודרש הרב
הנז' בלשון הרמב"ם וכתב דהוא אמיתו דעת הרמב"ם לי ההדיא אינו מחנור בכל עת
אשר אני רואה דהריטב"א והטור ורבי' ירוחם והנמקי נקטי דברי רבינו הרמב"ם כפשוטן
דמותר ליטול פאות הראש במספרי'.

וזו סברת רבי' ישעיה כמ"ש הרב הנמקי בשמו וכן דעת הריטב"א ורבו. ותו דלפירושי
הרב מכתם לדוד הם חידושי דינים שכתב הרמב"ם מדעתו ויאמר האומ' אייתי לי
מקוריהו ואיה איפה מקור דינים אלו.

ובשלמ' כפי מה שהבינו כל הגדולי' בדעת הרמב"ם הלכ' זו העלה היא מוצאת מהתוספת'
דתנא אינו חייב עד שיטלנו בתער. אמנם לפירושי היכן מקור דברי הרמב"ם.

ועוד יש לדקדק בגוף הפירושי שפירש הרב מכתם לדוד ואין רצוני להאריך בדקדוקי
והמעייין בעיניו יראה ולקבו יבין. ומ"ש מרן בבית יוסף ע"ד הרמב"ם בפאת הראש
שמוותר במספרי' ז"ל וכתב נמקי יוסף שכן כתב רבינו ישעיה וכן פסק סמ"ק עכ"ל ק"ק
דהסמ"ק מצנה ע"ב והגהת סמ"ק ע"א אסרי מספרים בראש ע"ש ואתה תחזו דמדברי
הגהת סמ"ק שם מוכח דבזון מספרי' כעין תער מותר.

אתה הראת לדעת דמה שפי' מרובדברי הרמב"ם יש לו מקום והנה אמת נכון והרב'
גדולי' סברו הכי ומה שפסק מרן דמספרי' כעין תער בזון מותר כ"כ הריטב"א דכן הוא
שורת הדין וכן נראה מריב"ן והרב נמקי יוסף והגהת סמ"ק ורבי' ירוחם והפלב' ורבי'
ישעיה.

אמנם החרד ונרא את דבר ה' יש ליזהר כמ"ש הר' תה"ד והריטב"א. ומאי דכתבנ' עוד
על עושי' בסם המשיר השער בס' הקטן חיים שאל דשרי ע"ש באורח פן ראיתי עתה
להרב גור אריה דשרי נמי ע"ש.

והנלע"ד פתבתי הצעיר והפעוט חיים יוסף דוד אזולאי ס"א: סימן כח קסת נחוצ"ה.
בשם הגט עלתה נצה.

שְׁאֵהָבָה נִפְשֵׁי רַח"ם רַחֲמֵי"ם לְרֹאשׁ אֲעֻנְדֶנּוּ. מְוַשְׁבַּח וְעוֹמֵד מְשִׁירֵי אַהוּדָנוּ.
כַּמָּה"ר נר"ו אֱלֹהִים יִחַנְנוּ וַיִּבְרְכֵנוּ. כִּי"ר: בְּרִישׁ כָּל אֲתוֹנוֹן כָּל תּוֹפְשֵׁי מְשׁוּט תִּמְלָאֵמוּ
נִפְשֵׁי שְׁלֵמ"י נִדְבָה מְאֻלְפֵי רִבְבָה.

הֵן כָּל יָקָר רְאֵתָה עֵינֵי זֶה פֶּתַח יָדוֹ וּבְשִׁגְמֵ הָנֹה עוֹבֵד' וּח"ש בְּעֵינֵי דִין גֵּרֵמ"א דְחָלִישׁ
לְבָאֵי וְתִקִּיל לִי כְּוֹלֵי גּוֹפְאֵי. עִם כָּל זֶה אֲזַרְתִּי חֵיל לְהִשִּׁיב לַכַּת"ר שְׁנֵי הָאוֹתִיו"ת הָאֵלֶּה.
מ"ש בְּעֵנִין הַשֵּׁם. עֲתָה אֲמַת אֲגִיד כִּי מִכְתָּבוֹ הִרְאֵשׁוֹן הַבְּנֵתִי שְׁאִיזָה מִיִּשְׂרָאֵל קוֹרִין שָׁם
זֶה וְעַל זֶה פֶּתַחְתִּי דָאֵם נִיתֵן כְּשֵׁר.

וְעַל פִּי מְוַנָּח זֶה כָּל הִרְאֵיוֹת שְׁהִבִּיא כַת"ר יֵשׁ לְדַחֲוֹתָם. כִּי הֲלֹא מְרֹאשׁ בְּש"ס חָשׂוּ לְצֵאתָ
י"ח מִסְבַּרְתָּ תִּנָּא דְאִינָה הִלְכָה וְהִנֵּה עִמָּךְ סִפְרֵי דְבֵי רַב בְּתַרְאֵי וּבְתַרְאֵי דְבְתַרְאֵי בְּכָל
הַרְוֹאָה אֲתוּ מִמּוֹלֵא"י לְצֵאתָ דִּי חוֹבָה מְסַפְקוֹ וְסַפְיָקֵי סַפְיָקוֹת.

וּכְבָר נֹודַע דְבִמְתָא מַחֲסִי"א קוֹשֻׁט' זְמַנִּין דִּינְהִי ד' אִיטִין כְּמַפְרֹס'. וּכְבָר מֵהֲרַאנ"ח חָשׂוּ
אִפִּי לְשֵׁם שְׁלֵא נֹודַע כָּלֵל וּבָא רַעְהוּ מֵהֲרִימ"ט וְתַמְנָן.

וְהַגַּם כִּי מְרַבּוֹתֵנוּ פְּלִיגֵי עַל מֵהֲרִימ"ט. אָנוּ בְּעֵנִיוֹתֵנוּ כְּבָר עֲנִינוּ וְאִמְרָנוּ דְכִי אִיכָא שָׁם
מִיָּהָ טוֹב לַעֲשׂוֹת כְּהוֹרָאָת מֵהֲרִימ"ט וְ"ל נְכַף נְהַגּוּ רַבּוֹתֵנוּ וְאָנוּ יָד עֲנִינֵי נְקִיטָנָא בְּשִׁפּוּלֵי
גְלִימִיָּהוּ וְכַף נְהַגּוּ אַחֲרֵיהֶם וְאָף גַּם זֹאת כְּפֹאֶחַת מֵהֶם: וְאִילָם הָאִידְנָא חֲזִיתִיָּה לְמַר יוֹדִיעַ
דְּרַכּוֹ דְשֵׁם זֶה שְׁל גּוֹיִם.

וְכָל יִשְׂרָאֵל לֹא קָרוּ לָהּ אֵלֶּא בְּשִׁמָּה וּבְכִי הָא לֹא הִי צְרִיף לְרֹאיוֹ אֱלוֹ וְהַדְּבָר פְּשׁוּט
הִלְכָה רוֹנַחַת אֲצֻלָּנוּ הַסְפְּרֵדִי דְשֵׁם שְׁל גּוֹיִם לֹא חֲזִינְשָׁנָא לִיָּה כְּפֹתוֹב בְּסִפְרֵי רַבְנֵי
הַסְפְּרֵדִים א"כ יְכוֹל לִיתְנֹו לְכַתְחִיל' אִי לִיכָא פְּוֹרְת' דִּישְׂרָאֵל דְקָרוּ לָהּ הַכִּי.

וְלַעֲנִין וְלֹאֲתַרִי כִּי תְשׁוּבוֹת הַרְבָּנֵי כ"י הָאִידְנָ' לִיתְנָהוּ גַבְאֵי וְהִנֵּה הַנָּם בְּבֵיתִי וּבְחֻמוֹתֵי
אֲבָל הַדְּבָר מְפֹרָשׁ בְּסִפְרֵי הַמְּאֹרֵר הוּא ס' גֵּט פְּשׁוּט. אֲמָנָם צ"ל בַּס' יָד אֲהֵרוֹן.

וְלֹא יְכוֹל יוֹסֵף כִּי דָנָא כְּתֻבָּה דִּי רִשִׁים מֵהַנְּכַנְס' עִם הָאֲדָם בְּמִרְחָץ. וְעַל אֲשֶׁר לֹא כְּתֻבוּ
הַסִּימְנֵי לֹא עֵינֵיכֶם וּבּוֹדָאֵי דְהַשְׁלִיחַ הַכֹּהֵן יִפְרָצוּ הַטָּב הַדַּק וַיֵּשׁ לוֹ סִימָן בּוֹ.

וּמָה גַּם אִם לֹא יֵצֵא מִתַּחַת יָדוֹ וְאִין צְרִיף קִיּוּם וּפְשׁוּט. וַיְהִי הַקַּצ"ר עַל רַז"ה דְנָא רַזִּי לִי
רַזִּי וְאִנִּי אֲמַרְתִּי בְּחִפְזִי עַלֶּץ לְבִי בְּאַהֲבָתוֹ חֲדָא"י נִפְשָׁאֵי: סִימָן כַּט חֲתִימ"ה לְחַיִּים שְׁאֵלֶת
רְאוּבֵן אֲשֶׁר יִיבָם אֲשֶׁת אַחִיו וּמִתָּה בְּלִי זַש"ק וְאַחִיו הַבַּעַל הָא' נִתְחַיֵּיב בִּירְוֹנָשָׁה כְּתֻבָּנוֹת
הַעִיר דָּאֵם מִתָּה הָאֲשֶׁה בְּלִי זַש"ק חֲצִי הַנְּדוּנָא שְׁדֵי אַחִיזֹר"י.

וְאַחִיו הַיָּבָם יֵצֵא לְטַעוֹן שְׁתַּקְנַת הַעִיר הִיא דְנֻקָא בְּבַעַל וְלֹא נִתְבָּא' שָׁם שְׁגָם הַיָּבָם אֲשֶׁר
יִיבָם אֲשֶׁת אַחִיו עָלְיוֹ תִּהְיֶה תִּקְנָ' זֹו וּמוֹקְמִינָן לִיָּה אֲדִינָא שְׁהַבַּעַל יוֹרֵשׁ אֶת אֲשֶׁתוֹ. וַיּוֹרְשֵׁי
הָאֲשֶׁה טוֹעֲנִים שְׁהַיָּבָם נְכַנְס בְּמִקּוּם אַחִיו בְּכָל מְפָל יוֹרְנוּ הַמּוֹרָה וּשְׁכַמ"ה: רְאִיתִי אֶת
הַשְּׂאֵלָה וְאֶת אֲשֶׁר נִגְזַר עָלֶיהָ מֵאֵת רַב נְהוֹרָא"י שְׁמַאִיר עֵינֵי חֲכָמִים בְּהִלְכָה הַרַב הַשְּׁלָם
בִּישְׂרָאֵל גְּדוֹל שְׁמוֹ הַפּוֹסֵק נר"ו כְּמַעַט שְׁעַבְרְתִּי רַבִּי תוֹרְתוֹ אֲנִי קִרְתִּי וְשְׁתִּיתִי שְׁתִּיתִי
הִיָּתָה נִקְרָאת מֵיָּן דְכִיּוֹן מֵיָּן צְלִילָן וְרוֹאָה אֲנִי הַעֲמִיק הַרְחִיב בְּרֹאיוֹת תְּלַמוּדִיו' כְּמַגְדֵּל
כְּנוֹי לְתַלְפִּיּוֹ וְסִבְרוֹת יִשְׂרוֹת וְהִיוּ לְמֵאֹרֹת זֹו אָף זֹו מִן הַתּוֹכְחוֹ"ת הוֹכִיחַ בְּמִישׁוֹר מְכַמָּה

טעמי' שזכו יורשי האשה והיבם נכנס בחיובים שנתתי' הבעל וארוכ"ה לו עלתה הלא בספרתו.

ונוסף עוד דאיכא שבועה מהיבם בנשואי אחיו שהוא מתחייב בכל חיובי אחיו כפי מנהג המקום. ובדאיכא ספק איסורא לא משגיחין בס' ממון לומר המע"ה ואייתי בידיה ראיה על זה מחולין דף קל"ד שמהנה ספיקות בגר.

ומאי דמשמע מהר"ן יש לומר דבנ"ד מודה. ומה גם דיש כמה טעמים שונים.

וכן מוכח מתשו"ס' גנת נרדים א"ה פלל ד סי' י"ד וסי' ט"ו. ולקיים שפיר גזרתו רחוישי מרחשן שפונותאי נפלאות מתורתו ונהגייתי מיושר דעתו ובקיאותו ואולם להייתי עסוק באיזה עניני' שונים חובות שקבוע להם זמן.

לא יכלתי להפסיק באמצע פירק להשתעשע ברובי תורתו. אמנם לענין דינא אנכי אהיה עם פיהו וכפי פיו וזאת תורת העולה שזכו יורשי האשה במחצית הגדונויא כהלקתיה ובטעמי' של הר' הפוסק נר"ו כמו שהוכיח מהראשונים ואחרונים ומהש"ס ומתשובת גנת נרדים.

נדע דתשובת גנת נרדים היא תשובת הרב פרח מטה אהרן ז"ל בשניות סי' ע"ז. והדין דין אמת כמ"ש הרב הפוסק נר"ו ודבריו אינם צריכי' חזוק קל וחומר מאיש שוגה ומפתי'.

אכן לבלתי סור מן המצוה באתי על החתום סדר אל מול פני המנורה אם אתן שנ"ת מבש"ר אתן אמר יאמר העבד מעפר דל מאשפות הצעיר וזעיר חיים יוסף דוד אזולאי ס"ט: סימן ל הגהות על הרמב"ם ה' ערכין פ"א ופ"ד.

א הרמב"ם ה' ערכין פ"א דין א'. הערכין הם גדר מפלל גדרי הקדש שצאמר איש כי יפליא גדר וכו'.

הקשה מורינו הרב חזון נחום זלה"ה ריש ערכין דפ"ק דר"ה דף ה' דריש לה' אלהיה אלו הדמיון הערכין החרמין משמע דאי לא פתיב ה' אלהיה לא הנה שמעינו ערכין אע"ג דכתיב גדר בערפה. ועוד הוסיף לגדל ולחזק הקושיא מדברי התוס' ע"ש.

ואני בעניי אומר דדברי הרמב"ם הם ברייתא מפונשת בת"כ בהאי קרא דגדר בערפה וז"ל גדר בערפה הקיש גדרים לערכין מה גדרים בכל תאחר לשלמו אף ערכין בכל תאחר לשלמו עכ"ל עינייה הרואות דבת"כ מגופא דקרא שמעינו דערכין אימנהו בכל תאחר כמ"ש הרמב"ם.

וקצת יש להעיר על הרדב"ז ז"ל בבבאורו הור"ה גבר ברייתא דר"ה דף ד' דעלה בעי הש"ס דף ה' מנא הני מילי ומייתי קרא דלה' אלהיה כאמור. ולא ביאר הרב מ"ט רבינו יליף לה מגופיה דקרא שלא פדברי הש"ס: ועדיין צריכין אנו למודע"י ליתובי הך ברייתא דר"ה דמפקא לערכין מלה' אלהיה דהלא ממקומו הוא מוכרע דכתיב גדר בערפה והש"ס בגזיר דף ס"ב קאמר בפשיטות מפדי הא איתקש גדרים לערכין.

גם בריש ערכין אמרו בש"ס דהכל לאתויי מגוול ומנפה שחין סר"א גדר בערפה פתיב כל שישנו בדמים ישנו בערכין וכו' קמ"ל נפשות כל דהו הרי דאצטריף נפשות משום דהקשא מעליא הוא.

וכן בדין דבכה"ג דמוכח ומןפנה נרא' דלכ"ע אדם דריש היקוש מעצמו כמ"ש בס' הקטן שער יוסף דף ע"א ע"ד ע"ש. ושמא הא פשיטא דערכין דאיתנהו בכל תאחר מגופיה דקרא אנו למדין ולה' אלהיה אצטרף לאינה דהו"א דוקא ערכין ולא שאר קדשי בדם הבית.

וברייתא דר"ה נקט ערכין אגב אינה וק"ל: (ב) דין ב' מ"ע לדון בדיני ערכין פאשר מפנרש וכו'. רש"י והתוס' כתבו בריש ערכין וז"ל ערה פתוב בפרשה.

גדר דמי עלי ושמין וכו' והרב צאן קדשים הגיה ברש"י ותוס' ותמה על הרב ברפת הגזבח שלא העיר והוא טעות דמוכח דבערכין לא שייך שומא וכו' ע"ש. ועם האדון הסליחה דהדבר פשוט מאד דרש"י ותוספות בתחילה מפרשים מהו ערה ומהו גדר.

וכתבו ערה פתוב בפרשה ופירוש גדר דמי עלי ושמין וכו'. ואחר באו לפרש המשנה מעריכין וכו' והרב הנז' חשב שכתבו רש"י והתוס' ערה פתוב בפרשת גדרים וזה גרם לו לכתוב מה שכתב.

ולמה שיהבין והגיה לא ידענא איך הונח לו לשונם שכתבו ערה פתוב בפ' גדרים ומה ענין פרשת גדרים פאן והו"ל לימר פרשת ערכין והדברים פשוטים. (ג) הא דלא אשכחן פינויין בערכין.

כתבו התוס' שם וז"ל בגזיר ונדריים הזכיר פנויין שלא להזכיר שם שמים לבטלה וכאן לא חושש להזכיר שלא היו מזכירין שם שמים על הערכין עכ"ל וק"מ דזו מחלוקת ר' יוחנן וריש לקיים בגדרים דף יו"ד דר' יוחנן ס"ל לשונות גוים הם וריש לקיש סבר לשון שפדו להם חכמי' וידוע דהלקה כר' יוחנן והכי רהט' סוגיא דהתם דלשון נכרים הם.

ונפקא מינה מפלוגתיהו דלמ"ד לשון שפדו להם חכמים אין להוסיף עליהם ולמ"ד לשון גוים הם הולכים בכל מקום ובכל זמן אחר הפינויין' והכי מוכח בירושלמי ריש גזיר. וכן הרמב"ם פ"א דנדרי' דפסק כר"י פתב דהולכין אחר לשון פלל העם במקום ובזמן והסמ"ג לאונן רמ"ב אחר שכתב לשון הרמב"ם גמר אומר וכן אומר ר"י פינויין לשון גוים הם.

וא"כ ק"מ על התוס' דנקטו בפשיטות דשם הזכיר פנויין שלא להזכיר ש"ש לבטלה והיינו כר"ל והו"ל למנקט כר' יוחנן דהלקתא פנויתיה. וכן יש להעיר על הרא"ם בפסקיו ריש גדרים שכתב הא דתקינן פינויין לשבועות פי היכי דלא לימא שבועה לה' וכו' דאמאי נקיט כר"ל.

הן אמת דבירוש' ריש גזיר מחלפא שיטתיהו דר"י ור"ל. מיהו אנו אגמרין סמכינן פנודע.

איברא דיש מקום לחקור דהגם דבעלמא נקיטינן פתלמוד בבלי דהוא בתרא. מ"מ בסברת ר' יוחנן מיהא הו"ל למנקט פירושלמי פיון דר' יוחנן חיבר תלמוד ירושלמי.

אמנם אני הד פתבתי במ"א בזה דכי היכי דהבבלי אחר רב אשי היו מוסיפין וגורעין אמוראי בתראי. פן הנה בירושלמי דבתר ר' יוחנן אמוראי דבמערכא פיתתו והותירו.

והדרן לכלליו למיזל אחר בבלי דהו ברתראי אמוראי בבלאי ובקיאיי בתלמודא דבגין מערבא פמו שכתבו הראשונים נ"ן. והרא"ש בפירושו לנזיר כ"י מביא דברי רבי יוחנן ור"ל פגמין ועיין להרשב"א בחידושי נדרים: (ד) דין ג'.

עיין בס' הקטן ברפי יוסף י"ד סימן רנ"ח אות ו' מה שהארכתי בענייני דין זה ובסוגיית הש"ס דש"יכ"י ע"ש באנרף. (ה) שם ה"ה מ"ן אהד ושלשים יום וכו'.

מ"ן הביא סוגיית פ"ג ודברי התוס' ר"ה ופדויו וכתב דרש"י ל"ג ה"כ עש"ב. ומהר"ר בצלאל ז"ל הגיה בש"ס נאמר פ"אן למעלה ונאמר להלן מבוחודש ומעלה מה להלן חדש ויום אהד אף פ"אן חודש ויום אהד וכתב שפ"ד מצא בקצת גמרות מדוניקות ונהו גרסת רש"י אבל התוס' גרסי כבעמוד עכ"ד.

וברפי גרשון מאור הגולה בפירושו כ"י גריס פגירת התוס' ועיין בלחם משנה וחוון נחום דף קי"ט. (ו) דין ו' הגוי בערף וכו' עיין מה שהארכתי בענין זה בספרי הקטן ברפי יוסף י"ד סי' רנ"ט ע"ש באנרף.

(ז) פ"ד דין כ"ו פיצד דין מקדיש שדה מקנתו וכו' רש"י בפ"ה החומש פ"ב וז"ל ואם את שדה מקנתו חילוק יש וכו' אם פ"א לגאלה יגאל בדמים הללו הקצובי' לשדה אהונה וכו'. ותמה הרב משנה למלך בדין זה דהיכא רמיזא דדמים הקצובים בתורה לא נאמרו אלא בשדה אהונה אבל בשדה מקנה פודין אותה בשיוויה וכמ"ש הרמב"ם בדין זה שמין אותה בדמיה ואף למ"ש מ"ן לעיל דין י"ט דנותנין את דמיה שכתב הרמב"ם היינו הקצובים ה"כא לא אפשר לפרש ה"כ דכתב שמין וכו' והאריף הרב בזה וסיים דסברת רש"י לא ידע היכא רמיזא עיין בדברי קדשו באנרף.

ותימה על גדול שפמותו דסברא זו מפ"ר בתורת פה"ג וכו' היא שנויה א"ר אליעזר צא וראה נאמר פ"אן וחשב ונאמר להלן וחשב האמור להלן נותן בנרע חמר שעורים ו' שקל פ"ס אף וחשב האמור פ"אן בנרע חמר שעורים ו' שקל פ"ס ואשתמיטתיה בריתא זו להרב מש"ל דלא ידע היכא רמיזא.

ותו אשתמיטתיה משנה שלימה שלנו בערכין דף י"ד פלוגתא דר' אליעזר ות"ק ולת"ק בשדה מקנה נותן את שיוויה. ועוד נעלם מהרב ז"ל דברי הסמ"ג סוף עשין קל"א דהקשה על רש"י בפ"ה החומש דזו סבר ר' אליעזר ורבנן פליגי עליה (ועמ"ש בריש אהורי תרע"א).

תו קשה על הרב ז"ל דהו"ל להעיר דרש"י עצמו בערכין דף כ"ו במשנה הלוקח שדה מאביו פי' דשדה מקנה נפדית בשיוויה. הן פ"ל אלה קשיא לי על הרב הגדול מופת הדור מהר"ח אבואלעפיא זל"הה בספר הבהיר יוסף לקח דף צ"ו שתמה על רש"י דשדה מקנה נפדית בשיוויה כמ"ש הרמב"ם ורפי' עובדיה ז"ל עיין בדבריו ונעלם מעיני חכמתו פ"ל האמור.

ובהגיע תו"ר למהר"א נר"ו זה חזיתי דהעיר מפי השמועה על הרב משנה למלך בקצת מהאמור. ומאי דתריץ יתיב בעד הרב מש"ל ז"ל לא שמיע לי ההדיוט עיין בדבריו ובחון פה"ם וחקור פה"ם ודוק הטב.

סימן לא הגהות על הרמב"ם ה' ערכין פ'ק הששי בס"ד. (א) הרמב"ם ה' ערכין פ' הששי דין א'.

שפתם חרמים לפהגים מ'ן ז"ל בכ"מ תמה דהרי א'רו ב'ש"ס ד' כ"ט א'מר רב הלכה כר' יהודה ב'ן ב'תירא וכו' וא"כ הרי רב פסק דסתם חרמי' ל'בדק הבית. וא' ד'עולא ס'בר סתם חרמים לפהגים אין ז'ה פ'דאי ד'עולא תלמיד ה'וי לג'בי ד'רב ואין הלכה כ'תלמיד ב'מקום הרב.

ועוד ד'רב יהודה ס'בר סתם חרמים ל'בדק הבית וע'ביד ב'ה ע'ובדא וצ"ע דכ"ד. ו'היה מ'קום לומ' להאי ג'ושאי ד'אין הלכה כ'תלמי' ב'מקו' ע'רב ב'מאי ד'כתבו ק'מאי ד'לא א'תמר ה'א א'לא כ'שנ'חלקו פ'נים ב'פנים א'מנ'ם מ'דברי מ'ן ב'כס'ף מ'שנה פ"א ד'הלכות מילה דין ז' מוכ'ח א'האי כ'ללא אינו א'לא כ'י ח'זינו ד'בתרא א'מר ט'עמא ד'יש לתלות ד'רביה לא י'דע ה'ף ט'עמא ואי י'דע ה'נה ה'דר ב'יה ע"ש ו'הכא ע'ולא לא ק'אמ' ט'עמא כ'לל.

ומ'אחר ש'פן ה'א רב י'דע לה'ף ס'ברא דסתם חרמים לפהגים ופסק לה'ף ו'הדרינו ל'כלליו ד'אין הלכה כ'תלמיד ב'מקו' הרב. וא'ם נ'פ'ש'ף לו' מ"מ ה'א ה'כא איכא רב יהודה ד'ס'בר כ'רב וע'בי' ע'ובדא.

וח'זה ה'גית לה'רדב"ז ז"ל ב'ביאורו ה'נדפ'ס מ'חדש ש'כתב וז"ל פ'לוג'תא ד'תנאי ופסק כ'תכמי' ד'סתר חרמי' ל'כהגים וריב"ב פ'ליג וא'מר סתם חרמים ל'בדק הבית ו'התם אי'פסיקא הלכתא סתם חרמים לפהגי' עכ"ל ו'דברי הר' ק'שים ב'עיני ד'היכי ק'אמר ד'אי'פסיקא ה'תם הלכתא כ'תכמים ו'הרי רב פסק כריב"ב וא'ם פ'ונת הרב על ע'ולא ה'רי רב ורב יהודה פ'סקו לה'ף ורב יהודה ע'בד ע'ובדא וכמו ש'הק'שה מ'ן ז"ל.

ו'הסמ"ג ע'שין קל"ב כ'תב וז"ל מי ש'ה'חרים ב'זמן ה'זה מ'טלטליו סתם ה'רי אלו נ'תנים לפהגים סתם ה'נמצאים ב'אותו מ'קום ש'הלכה כ'דברי ה'אומר סתם חרמים לפהגים ש'פ'ף פ'סקו רב וע'ולא פ' המ'קדיש ואין הלכה כ'רב יהודה ש'אומר סתם חרמים ל'בדק הבית עכ"ל ו'כבר הרב ב'רפת ה'זבח רמי ומק'שי ד'הסוגיא לה'ף דר' ס"ל כרי"בב ד'משנ'תנו דסתם חרמים ל'בדק הבית.

ו'תירץ וז"ל ו'הנלע"ד ד'הסמ"ג ס"ל ד'הכי פ'י ה'סוגיא א'מר רב הלכה כר' יהודה ב'ן ב'תירא וקס"ד כר"י ד'מתני' וכו' ומסיק ד'למאי ד'אפ'כיתו ו'תניתו א"כ איכא ש'תי ג'סחאות ב'מתני' ד'ידן ד'אתם ת'ניתו דר"י ס'ובר לב"ה ו'רבנן ס"ל לפהגים ו'אני ק'בלתי אי'פכא ו'אני ר'וצ'ה לפ'סוק כ'תכמים ד'תניתו לפהגים בע"כ א'ני מ'וכ'רח ב'לשוני הלכה כריב"ב וא"כ פ'ונתי לר"י ד'בריתא ד'אי לר"י ד'מתני' פ'יון ש'יש ש'ם ח'ילוף ג'ירסאות לא ג'דע כ'איזה ר"י אי כר"י כ'מו ש'אני ש'ונה או כר"י ש'אתם ש'ונים מ'שמו א'כל ב'ברית' ליכא ח'ילוף ג'ירסאות ור"י ס'בר לפהגים פ'ונתו ל'אותו ר"י ו'להכי נ'מי לא אוכל ל'ומר הלכה כ'רבנן מ'פני ח'ילוף ג'ירסאות ש'במתני' וא"כ י'ס'ברו ד'לח'כמים ד'בריתא פ'ונתי ו'אני ר'וצ'ה לפ'סוק כר"י ש'בבריתא וכ'תכמים ד'מתני' למאי ד'אפ'כיתו עכ"ל.

וי'ש לה'עיר ב'דר'ף ה'זה ח'דא ד'כיון ד'רב ש'נה מ'שנתו לה'ף ד'רבנן ס'ברי ל'בדק הבית ו'הכי ת'ניא ב'ברית' הגם ד'אינהו מ'תנו ב'מתני' אי'פכא ג'ירסת' ל'יתא ד'רב מ'מניני' ד'רבי וא'הו ק'בל ג'ירסת ה'משנה אי'פכא ותו ד'בבריתא ת'ניא אי'פכא ו'ליכא ג'ירסאות ב'בריתא.

וכיון דבמשנה איכא גסחי ובברייתא ליכא אלא גסחא חדא ודאי הדין נותן להכריע פגירסתו דרבנן סברי לבדק הבית וא"כ הו"ל לפסוק פרבנו דמתניתין ומתניתא דהכי הו"א הגסחא העיקרית והכי סבר וקבל במגנייה דרבי והיכי פסק לכהנים דהוא סברת ריב"ב לפום קושטא דמילתא.

ותו דהש"ס ברוב השקלא וטריא הנה סבר דרב פסק לבדק הבית. ובסוף לפי דרכו דהדר ביה הש"ס באומרו ה"ק למאי דאפקיתו ותניתו אמאי לא קאמ' אלא.

והגם דזמנין דמשפחת דהדר ביה הש"ס ולא אמר אלא פידוע. מ"מ פל כי האי מילתא דאיכא למטעי דכולא שמעתא בחד גיונא דרב פסק לבדק הבית הול"ל אלא להאיר עינינו דהדר ביה הש"ס.

ותו דמי דחקו להש"ס דהדר ביה ממאי דס"ד דרב פסק כמ"ד לבדק הבית הלא סמא בידיה ליתובי מילתיה דמאי דנקט רי"בב היינו למאי דאפקי מיפך כמו שהוה פשט השמועה השתא.

ולשיטת הרב הנז' דהדר ביה יקשה עלינו דלימא הש"ס דלעולם רב פרבנו דנסחתו דהוי לב"ה פסיק אלא דנקט רי"בב לסייועי מילתיה לרבנן דמהפכי ומתנו דרי"בב ס"ל לב"ה אבל איהו פרבנו פסק דהכי סברי לב"ה לפום מאי דקבל וגריס במתניתא ומתניתין.

ותו דהלא רב יהודה תלמידיה דרב הנה ומאחר דרב פסק לפי שיטת הרב הנז' לכהנים היכי פליג עליה ועביד עובדא דלא פרביה. ואחזיה אנכי להר' צאן קדשי' שקבת דהרב בה"ז האריף שלא לצורך והדבר פשוט דמתחלה ס"ד דהינו דקאמר רב הלכה כר"י היינו לב"ה עד דמסיק דה"ק רב למאי דאפקיתו ותניתו במתני' דר"י ס"ל לב"ה ורבנן ס"ל לפהגי' ורביה אגמריה דמתני' משבשתא דרבנן ס"ל לב"ה ור"י ס"ל לפהגים והלכה כר"י לפהגים משום דמפרש טעמיה וטעמייהו דרבנן כדפריף השתא לר"י ונמצא מסתבר טעמי' דר"י ומשו"ה פסק לר"י לפהגים וכו' ע"ש.

ושותיה דמר לא גמירנא דמלבד דקצת דיוקים שדקדקנו לדרף הרב בה"ז ישנם לפי דרפן. עוד ביה דאיהו דקאמר דהרב בה"ז האריף בדברים שלא לצורך לישוב לסמ"ג.

ודאי דהכי מילי דלית בהון צריף לדידיה. היינו הא דקאמר הרב בה"ז דמשום דלא מסימא מילתא השתא דאיכא תרי גסחי נקט רי"בב להודיע דאריב"ב דברייתא קאי.

וכי מדלית הכי מילי דהר' ברפת הגבח תו היכי מצוי לפרש מאי דקאמר למאי דאפקיתו ותניתו הלכה כריב"ב דר"ל כריב"ב דגירסתו והא למאי דאפקיתו קאמר והול"ל למאי דאפקיתו הלכה כריב"ב דנסחתי.

ותו דמאי מסתבר טעמיה איכא הא מסיק הש"ס דלמ"ד לב"ה חרם החרם לא משמע ליה והכי ארזיה דתלמודא בכמה דוכתי לשנויי הכי. באופן דרבנן קדישי הרב בה"ז והרב צאן קדשים לא הרוו צמאוננו לישוב דברי הסמ"ג והסוגיא פלה מקשה אחת לדעתו ו"ל.

וכבר עלתה על דעתי לפרש פל הסוגיא דהלכ' כריב"ב דברייתא קאמר רב על דרף שפירש הרב בה"ז מאי דקאמר למאי דאפקיתו. וכף היתה פתובה לפני מימות החור"ף

כד הוינא טליא וגם עתה תלינא בה כ פי ואונם כל זה איננו שנה לי כי הוא דוחק בלשון הש"ס.

וגם מאי דפירש הרב בה"ז במאי דקאמר למאי דאפקיתו מלבד מאי דהוינן בה. הלשון מצד עצמו דחיק ואתי מרחוק ומה גם שראיתי בגוסקא כ"י שהביא רבי בצלאל בלקוטי' כ"י דגריס הכי למאי דאפקיתו ותניתו ריב"ב הלכה כריב"ב.

ונוסף גם הוא סוגית קמא דף צ"ו ע"ב אשר היא פועין סוגייתנו ומבונרת דכונת רב לפסוק פרבנן דידיה וכמ"ש הרב בה"ז וז"ל אפס בזו הסוגיא מצינו בב"ק וכו' ושם א"א לפירש כף לפי פסק הרי"ף והרמב"ם והרא"ש עכ"ל.

ולא הנה צריך הרב דהוכיח מהפוסקי' דהדבר מבואר בש"ס שם דמאי דקאמר רב התם הלכה כר"מ והוינן בה ואסיק למאי דאפקיתו ותניתו הלכה כר"מ הפונה הוא כר"מ דתניתו דהוי פרבנן דידיה דבעבדים אומר לו הרי שלח לפניה דהא אתמר עלה בש"ס ומי אמר רב עבדא כמקרקעי דמי והאמר וכו' ע"ש.

ומבואר הדבר דכונת הש"ס לעיל באומריו למאי דאפקיתו היינו כר"מ דתניתו דהוי פרבנן דידי ואהא פריך ומי אמר רב עבדא כמקרקעי דמי. ותו יש להעיר על הרב בה"ז דממ"ש ושם א"א לפירש כף לפי פסק הרי"ף והרמב"ם והרא"ש משמע דהני סרכין תלתא שוו בשעוריהו ונהרי הרי"ף פסק שם עבד' כמטלטלי דמי והרמב"ם והרא"ש פסקו כמקרקעי דמי.

ועמ"ש הרמב"ן במלחמות. הן אמת דהגם דהרי"ף פסק כמטלטלי דמי מ"מ כתב דלית הלכתא פרב דפסק כר"מ ומזה מוכח נמי דפירוש הסוגיא פאשר כתבנו.

גם הסמ"ג עשין ע"ג פסק פהרמב"ם וא"כ הרי מוכח דכונת רב התם לפסוק פרבנן דידיה ומאחר שכן גם שמעתינן הכי מתפרשא דפסק כריב"ב דגירסתנו דהוא פרבנן דידיה דהוי לבדק הבית הפך הסמ"ג.

וזה חזיתי למתקן ש"ל בים. של שלמה פ"ה דקמא סימן ל"ה שתמה על הרמב"ם והסמ"ג שפסקו פעולא דהרי רב הנה קדמון וגדול בחכמה ובמנין וסבר להפך והוא גמיר מרביה דמתני' איפכא תניא ועולא לא גמיר מרביה והאריך בזה והביא סוגית קמא הנז' ואסיק דאם החרים בזה"ז דינו פהקדיש ומ"מ טוב לחוש לדברי הרמב"ם וסמ"ג הואיל ונפק מפומיהו ואין גאון לסמוך עליו אף שראיותיו ברורו' וכו' ע"ש.

וק"ק דבגר דייק על הסמ"ג אף פסק פעולא נגד רב. והלא הסמ"ג כתב דפסק פרב פאמו' והא הו"ל להקשו' על הסמ"ג דרב ס"ל איפכא כמדובר.

ואפשר דמתקן ש"ל פשיטא ליה דט"ס נפל בדברי הסמ"ג וסמי מהתם רב. אף ק"ק במ"ש דהגם דראיותיו ברורות לפסוק דסתם חרמים לב"ה מ"מ לא מצא גאון דפסק פן נסמוך עליו ולכן טוב להחמיר לחוש לדברי הרמב"ם והסמ"ג דהרי רבינו ירוחם נתיב י"ט ח"א כתב וז"ל ואם הקדיש או העריף או החרים סתם חרמי' לבדק הבית והוא פהקדיש עכ"ל אלמא דרבינו ירוחם חולק על הרמב"ם והסמ"ג וס"ל דסתם חרמים לב"ה והגם שאח"ך

הביא דברי הרמב"ם שכתב פ"ח דאזיל לטעמיה דסתם חרמים לפהגים ע"ש מ"מ מוכח דדעתו כמ"ש ברישא בסתמ' דסתם חרמים לב"ה.

נהרי רבי' ירוקם דקאי פנתיה. וגם מדברי הרא"ש שהביא הטור בי"ד סי' ס"ו דבכור אין צריף להקדישו מוכח דהרא"ש פוסק כריב"ב דסתם חרמים לב"ה וכפ"ש דסוגין דרב פסק כריב"ב ולרי"ב א"צ להקדישו סבר כר' ישמעאל פמבואר בסוגין וכמ"ש הרב לח"מ והרב משנה למלך בדין זה ופ"א דבכורות ע"ש במש"ל וכ"כ רש"י בביצה דף ל"ו והר"ן שם פ' משילין והדבר קשה על מהרש"ל שכתב דלא מצא גאון הפך הרמב"ם והסמ"ג נהרי רש"י והרא"ש והטור ורי"ו והר"ן ס"ל דלא כהר"מ והסמ"ג (ועמ"ש בענייניו בס' הקטן מחב"ר א"ח סי' של"ט ושיוני ברכה י"ד סי' ש"ו).

ודע דהרשב"א בחידושו לנדרים על דף יו"ד מהש"ס כתב פהרמב"ם והסמ"ג דסתם חרמים לפהגים פאשר עיניף תחזינה משורים. והנה הגם שכתבנו בעניינתנו בסמוך דאפשר דמהרש"ל פשיטא ליה דט"ס נפל בדברי סמ"ג במה שכתב שפך פסקו רב ועולא וצ"ל שפך פסק ועולא.

מפל מקום נראה דנסתתנו בדברי הסמ"ג היא אמיתית ודא דהסמ"ג כתב אח"כ ואין הלכה כרב יהודה והול"ל ואין הלכה כרב ורב יהודה. ותו דמצאתי לרבי' מהר"א ממיץ בספרו ס' יראים סי' שנ"ח שכתב וז"ל כל המקדיש נכסיו בלשון חרם וכו' צריף ליתן לפהגו וכו' דתנו פ' המקדיש וכו' ואמר רב הלכה סתם חרמים לפהגים ואמר ועולא סתם חרמים לפהגים ורב יהודה אמר סתם חרמים לב"ה ועשה מעשה והצריף פדיון לההוא דאתרימנהו לנכסי הלכך חוששין לדברי רב יהודה והמתרים נכסיו צריף פדיון ואפ"ל על ש"פ יחול לחלל נכסים הרבה וכו' ואע"ג דשמואל בדיעבד קאמר ה"מ בזמן שב"ה קניים אבל בזה"ז אפ"ל לכת חילה וכיון שרב ועולא ס"ל לפהגים אם החזיק פהגו בהן אין מוציאין מידו עכ"ל.

ונראה דאע"ג דרב יהודה הצריף לחללו על ד' זוזי לפרסומי מילתא פדאתמר בש"ס. והרן פ"ק דע"ז מפח זה הקשה על הר"ף שכתב לחללו על ש"פ.

מ"מ רבי' מהר"א ממיץ לא חש להא דארבעה זוזי דדעתו ז"ל לפסוק כרב ועולא דפסקו סתם חרמים לפהגים אלא דיש לחוש לרב יהודה ומכיון דלחששא בעלמא הוא תסגי בש"פ. אלא דאפתי ק"ק דהו"ל דחללנו על ש"פ ויתנונו לפהג' דבזה הוא אליבא דכ"ע אז ישאל על ההקדש כמ"ש מהר"ש של עש"ב.

ואלו הרב ז"ל לא כתב אלא דאם החזיק פהגו אין מוציאין מידו ומוכח דאם לא החזיק דחללנו על ש"פ נהרי הוא ש"פ ונהי דנפק מר י"ח מסברת רב יהודה אפתי סברת רב ועולא דס"ל לפהגים וגוזל מהפהגים.

ואפשר דדעת הרב ז"ל דאנן מספ"ל אי הלכה כרב ועולא או כרב יהודה דעביד עובד' וקי"ל מעשה רב ומאחר שפן אזלינן לקולא דיחללנו על ש"פ ובהא מקלינן דלא ליבעי ד' זוזי נהרי הוא ש"פ דהמע"ה דליתי פהגו ראיה דהלכ' כרב ועולא אמנם אי תפס לא מפקינן מיניה.

פן נראה לכאורה. אדוקי ודוקי עין רואה דכתב בפי דאמר רב דהלכה סתם דרמיהם לפנהנים ושוב פתב דרב ועולא סברי לכהני נזה פדברי הסמ"ג.

ומעתה אין לתלות הדבר בט"ס אלא דקשה טובא דכולא שמעתת' מוכחא דרב סבר לב"ה וככל אשר דברנו. ואפשר לומר בדוחק דקשיא להו להרא"ם ודוקי"ג דכיון דרב פסק סתם דרמיהם לב"ה וגם רב יהודה תלמידו עביד בה עובדא איהו עולא פליג עליוהו ואמר אי הוואי הוואי הוואי הוואי לכהני ודלא מדברי רב פרכינן אאמוראי פדפרכינן ממתניתין ומתניתא פמבואר פ"ק דביצה דף ט' וכמ"ש רש"י ותוס' שם וקשיא עליה דעולא.

ואם נפשו לומר. ס"ס יש להעיר דמסתמא עולא שמע מימרא דרב וא"כ אמאי לא קאמר מימרא שלמה דהלכה דסתם דרמיהם לפנהנים ולא ידענו דעתו אלא מדקאמר אי הוואי הוואי הוואי הוואי לכהני דמהא קאמר הש"ס אלמא קסבר עולא סתם דרמיהם לפנהנים.

ואמטו להכי סברי הר"א ממיץ ודוקי"ג דרב יהודה ועולא פליגי בדעת רב דאמר הלכה כריב"ב דרב יהודה סבר דהיינו כריב"ב דגירסתנו וכרבנן דידיה דסתם דרמיהם לבדק הבית וכדאמרינן בש"ס למאי דאפכיתו ותניתו וכו'.

אמנם עולא מפח דאיהו סבר דהלכה דסתם דרמיהם לפנהנים מטעמים הידועי' לו מפרש נמי דברי רב דמאי דקאמ' הלכה כריב"ב היינו ריב"ב דידיה פגירסתו דאגמריה רביה במתני' דכדתניא בבביתא דהיינו לפנהנים ובהא א"ש דרב יהודה ועולא פל חד ס"ל פדפסק רב לפי בפירושו פדברי רב ודקאמ' בשגם הש"ס פ"א למילתיה דרב דפסק פרבנן דידיה עם פל זה שפר קדמיהו דהרא"ם ודוקי"ג דדעת רב פעולא וס"ל דמעיקרא פי לא הוואי ידעינן מאן דפסק סתם דרמיהם לפנהנים מהדרינן לאוקומי' מילתיה דרב פרבנן דידיה דדחיק' ליה לתלמודא דרב פסק פתיחיד ומשו"ה דחקינן לפרושי דברי רב דה"ק למאי דאפכיתו וכו' אמנם השתא דאשכחן עולא דפסק סתם דרמיהם לפנהנים ומוכרח דלא פליג אדרב אלא דסבר דרב נמי פן דעתו פאמור ודאי אית לן למימר דזהו פונת רב משום דהכי רווחא מילתא דרב טפי דאלו למאי דמפרש הש"ס מעיקרא צריה לדחוק ולומר למאי דאפכיתו וכו' ותו איכא דוחקא טובא פהווא פירושא דאי רב פסק פרבנן דידיה אם פן אין חידוש בפסק דהלכה דהדבר ידוע דמסתמ' הלכה פרבנן וצ"ל דמאי דאת' רב לאשמועי' באומרו הלכה כריב"ב היינו דגירסתנו מוטעת ודלכה כריב"ב דהיינו רבנן לפי האמת וכפ"ז לא הו"ל לרב לומר הלכה כריב"ב חדא דיש מקום לטעות דהווא כריב"ב לגירסתו ומנא דעי' דכונתו לגירסא מוטעת.

ותו דלא אשמועינן חידוש בפסק דהלכה אלא דהגירסא מוטעת ולא הו"ל למנקט פי האי לישנא אלא הו"ל אמר רב מוחלפת השטה פדאמרינן בעלמא בכי האי גוונא וממילא ידעינן דהלכה פרבנן לפי הנסחא האמיתית.

אלא דעם פל זה פי היכי דלא לפסוק דלא פרבנן דידיה דחקינן פרישא ומפרשינן פדפריש הש"ס וכסוגית קמא. אבל למאי דקאמר הש"ס בטר הכי דעולא סבר לפנהנים ומוכרח דיפרש נמי דברי רב הכי.

רווחא טפי פירושא דעולא במילתיה דרב דריב"ב דידיה קאמר והיינו דקאמרי הרא"ם והסמ"ג דרב ועולא פסקו לכהנים פנ"ל לישב דעתם בלוחק. והרב ברפכת הזבח פתב לישב דעת הרמב"ם וז"ל ונראה דהרב פסק פסתם מתני' דתמורה דף ל"ב דתנו קדשי מזבח מקדישין אותן הקדש עילוי ומחרימין אותם ומפרש בבביתא דהיינו חרמי פהנים ואפי' רב הונא התיב ס"ל דסתם חרמים לכהנים אלא דחרמי עילוי קדשי מזבח ס"ל שהם לבדק הבית ואתומב משני בריתות וכו' וגם התוס' כתבו שם דהסוגיא פולה אתיא פרבנו דהכא וכיון דסתם מתני' רב הונא ועולא וישתי בריתות ס"ל פרבנו דמתני' פסק פנותיהו עכ"ל.

ולי הדל והדיוט נראה דאין ראיה מסתם מתני' וישתי בריתות דהתיב דסתם חרמים לכהנים דהברייתא דמתני' קדשי מזבח שהקדישו לחרמי פהנים מה שעשה עשוי דמינה מותיב לרב הונא אין ראיה כלל דדילמא איירי במפרש ואומר שיהיה חרם לכהנים אבל לעולם דסתם חרמים לב"ה.

גם מסתם מתני' וברייתא אין ראיה דמאי דמתני' ומחרימין אותם היינו בין חרמי פהנים בין חרמי ב"ה וכל חד פדיניה הא בסתם הא במפרש. והכא לא איירי התנא אלא לאשמועינן דחל עליהם וכ"כ הרמב"ם בפ"ה המשנה שם וז"ל ומחרימין אותם ר"ל חרמי פהנים וכ"ש חרמי בדיק הבית עכ"ל והברייתא דנקטה חרמי פהנים היינו לרבותא וכ"ש חרמי ב"ה.

וא"כ מתני' אפשר לפרושה אתרוניהו ואין ראיה דסתם חרמים לכהנים ואפי' אי לא הנה קתני מחרימין אלא אחרמי פהנים לחוד אין ראיה דאימור דכמפרש בהדיא לכהני' איירי. גם מ"ש דהתוס' כתבו דכולא סוגיא אתיא פרבנו.

לא ראיתי שכתבו התוס' שם אלא דלפום ריהטא רב הונא אתי פרבנו לך נא ראה. והכין חזינא להרב מש"ל דגם הוא פתב דהרמב"ם אסוגית תמורה סמיה דרב הונא סבר הכי ודייק נמי מסתמא דתלמודא דפריה וזה רב הונא קרא קאמר.

אבל לא הכריח מסתם מתניתין וברייתות ע"ש. ובתוספתא דיש תמורה שנינו מחרימין אותם ומקדישין אותם הקדש עילוי אלו הם חרמים האומר חרם זה לפהן אלו הן הקדשות האומר הקדש זה לבדק הבית ע"ש.

ולפום ריהטא יש להעיר לדעת הרמב"ם ודעמיה שפסקו דסתם חרמים לכהנים מהא דאמרו בגזרים דף י"ט ע"ב אמאי דתנו ר' יהודה אומר סתם תרום' ביהודה אסורה בגליל מותרת סתם חרמין ביהודה מותרין בגליל אסורים שאין אנשי גליל מפירין את חרמי הפהנים ופריה הא מפירין אסורין אלמא ספיקא לחומרא אימא סיפא סתם חרמים וכו' הא מפירין מותרין אלמא ספיקא לקולא אמר אבני סיפא ר' אליעזר בר צדוק היא וכו' והשתא אי סתם חרמים לכהני' מאי פריה מסיפא דמשמע הא מפירין מותרין אלמא ספיקא לקולא לעולם דספיקא היא לחומרא והתיב לאו משום ספיקא אלא מדינא דאם אינם מפירין חרמי פהנים הגם דקימא לן סתם חרמים לכהני' מכל מקום דאינם מפירין חרמי פהנים סתמן לב"ה וזה האומר פחרם הוא לב"ה אבל אי מפירין הדר דינא דסתם חרמין לכהנים וזה האומר פחרם היינו פסתם חרמין ומותרין ולאו משום דספיקא לקולא

ומאי קושיא ומאי פירוקא דאוקמה פתרי תנאי וכן יש להעיר במאי דאוקמא הש"ס דסיפא ר"א בר צדוק ומשמע דלר' יהודה סתם תרמין נמי ביהודה אסורין אף דמפירין תרמי פהגים דסיפיקא לחומרא ומאי ספייקא איפא הרי סתם תרמים לפהגים.

וכן יש להעיר לדעת הרא"ש וסיעתו דפסקו סתם תרמים לב"ה לר"א בר צדוק איה סתם תרמים ביהודה מותרים פינון שמפירין תרמי הפהגים ומה יושיענו שמפירין תרמי הפהגים הרי קי"ל סתם תרמים לבדק הבית.

ויש לישב ולחלק פאשר אחר הרואה עיניו יחזו וראיתי בס' לחם משנה פ"א המשניות שכתב סתם תרמי לבדק הבית מדברי רש"י בכמה דוכתי בגמ' דמיייתי משמע דכן הלכה עכ"ל והמענין יראה דממ"ש רש"י ביומא דף ס"ו וע"ז דף י"ג אין ראיה אף ממ"ש רש"י בביצה דף ל"ו לבד משמע דכן הלכה כמ"ש לעיל ולא מוכח מפמה דוכתי כמ"ש הרב הנז'.

ומ"ש רש"י בערכין דף כ"ח יש לדחות ודוק הטב. ויש ראיה לדעת הרמב"ם דסתם תרמים לפהגים ממאי דאתמר בי מדרשא פ' קרח מאלמנה א' שהיה לה שדה וכו' ושוב אמרה הרי הן חרם וכו' אהרן ובניו ולקחום שנאמר כל חרם בישראל לה יהיה ע"ש בילקוט.

אלמא סתם תרמים לפהגים והיא ראיה להרמב"ם. ונהגם דאין מביאין ראיה מהגדה.

הרמב"ם סבר דהוא גילוי מילתא מאחר דאיפא פלוגת' בגמ' וזאת אומרת דהכי הנה עובדא דאהרן. אמנם הרא"ש סבר דכיון דרב ורב יהודה סברי דסתם תרמים לבדק הבית ורב יהודה עביד עובדא הרי הדבר מפושט בגמ' ופא איפא ולא חיישינו לאגדה זו דקרח לאפוש רתחא אמרה ולא קושטא הוא כלל ודוק.

(ב) דין ב. מתרים אדם מצאנו וכו'.

יש להסתפק אי לכתחילה יכול להתרים כל צאנו או כל בקרו והיכא דלית ליה מתרונן יהו פשיטא דלא יתרים אלא מקצת מאשר לו אבל פשיט לו צאנו ובקר בזה יש לחקור אי יכול להתרים כל הצאנו או כל הבקר מי נימא דקפיד רחמנא אפרטי פרטות דאף דיש לו מין בהמה צריך שישאיר לו מכל בהמה צאנו ובקר.

או דילמא בפרט אחד מותר האדם מן בהמה שישאיר לו צאנו והתרים הבקר אי נמי התרים הצאנו והשאיר הבקר סגי ולא דוקא פתב הרמב"ם מצאנו ומבקר. הן אמת דממה שפסיים הרמב"ם וכתב אבל לא יתרים כל בהמתו ולא כל עבדיו משמעו דאכללו מין בהמ' קפיד רחמנא דלא יתרים כל בהמתו וכו' על מין עבדים אבל אם התרים צאנו ואפתי פשו פרים בני בקר או אם התרים עבדיו והשאיר שפחותיו פדין עשה ולא אזהר רחמנא כי אם אכל בהמתו ואכל עבדיו.

אמנם אפתי יש להסתפק דנהי דמסיום דברי הרמב"ם הוכ"ח תוכי"ח דאינו מונהר אלא על פללות המין וכדאמרן מיהו אפשר דלמצנה מן המובחר לא יתרים כל צאנו אף דיש לו בקר והינינו שכתב הרמב"ם מתרים אדם מצאנו ומבקר פלומר דלמצנה מן המובחר

הגם דיש לוי כמה מיני בהמה עכ"ז לא יחרים כל מין אחד אבל אזהר' ליפא אלא בכללות
כל הבהמה.

ומצאתי בלקוטי רבי בצלאל ז"ל לערכין כ"י שכתב על דף כ"ח ע"א וז"ל מצאנו ומבקר
מעבדיו ומשפחותיו לכאורה הנה משמע שאם החרים כל צאנו אעפ"י שגשאר כל בקרו
לא הוי חרם וכן אם החרים כל עבדיו אעפ"י שגשארו שפחותיו מדקתני מצאנו משמע
מקצת צאנו ולא כל צאנו וכן כלם ואי אפשר לומר פן דאמרו בגמרא מה"מ ומייתי
ברייתא דדרשי מאדם ולא כל אדם ומבהמה ולא כל בהמה משמע דאם נשאר לו מקצת
אדם או מקצת בהמה הוי חרם וצ"ל דמצאנו ומבקר הפל א' וכן מעבדיו ומשפחותיו.

הרא"ש ז"ל. עין רואה דהרא"ש ז"ל הוכיח במישור דאם נשאר לו מקצת אדם או מקצת
בהמה הוי חרם והוא ז"ל קבע דבריו בסברת ר' אלעזר דאם החרים אינם מוחרמים דזהו
מה ששנינו במשנתנו וממנו נקח לדין דקי"ל דאם החרים הפל הוי חרם כמו שפסק
הרמב"ם והסמ"ג עשין קנ"ב דמאי דהוי חרם לסברת ר' אלעזר יכול להחרים גם
לכתחילה דדוקא כל בהמתו אינו יכול להחרי' וכדמשמע מסיום דברי הרמב"ם וכדאמרן.

ומהברייתא שהוכיח הרא"ש דאם נשאר לו מקצת אדם הוי חרם מינה שמעינן נמי מה
שנסתפקנו אי איפא מצוה מן המוכח שלא להחרים כל צאנו אף דיש לו בקר וכינצא
דהא קרא קאמר אף כל חרם אשר יחרים איש לה' מכל אשר לו מאדם ובהמה ומשדה
אחנותו ותניא בברייתא דמייתי הש"ס מכל אשר לו ולא כל אשר לו מאדם ולא כל אדם
מבהמה ולא כל בהמה משדה אחונה ולא כל שדה אחונה וכיון דמאי דאזהרה שמענו שלא
להחרים הפל מהאי קרא ומפרשינן בברייתא מאדם ולא כל אדם מבהמה ולא כל בהמה
ונראה דיכול להחרי' מקצת אדם ומקצת בהמה כמ"ש הרא"ש דלא קפיד אלא אפלויות
אדם ואפלויות בהמה א"כ מהי תיתי לן דאיפא מצוה מן המוכח שלא להחרים כל צאנו
אף דאית ליה בקר הא קרא דמיניה שמעינן שלא להחרי' לא קפיד אלא אכל מין אדם
ואכל מין בהמה ותו לא.

והכי רהטא שמעתי דאמרינן וצריכא דאי כתב רחמנא מכל אשר לו ה"א פל דאית ליה
לא לחרים אבל מן אחד לחרם כוליה כתב רחמנא מאדם ולא כל אדם וכו' ע"ש אלמא
ליכא קפידא אלא במין אדם פלו וכינצא.

ותו נשמעיניה מן הדא שכתב הרא"ש ז"ל סוף לשונו וצ"ל דמצאנו ומבקר הפל אחד
וכן מעבדיו ומשפחותיו דהרי פירש ז"ל מאי דתנן מצאנו ומבקר לאו דוקא וכן מעבדיו
ומשפחותיו הפל אחד וא"כ נדאי ליכא מצוה מן המוכח שלא להחרים כל צאנו אם יש
לו בקר דהא קאמר מחרים אדם מצאנו ומבקר ופי' הרא"ש דהפל אחד ור"ל דיכול
להחרים כל צאנו וקצת מבקר וא"כ ליכא מצוה מן המוכח בזה דהא קאמר מחרים
אדם.

ומלבד דכבר הרא"ש פירשה הכי הוא מוכרח קצת פי' זה במשנה דהא קתני עלה ואם
החרים את פלן אינם מוחרמים וכבר מפורש דאם החרים כל צאנו הוי חרם כל שהשאר
מן הבקר וא"כ מוכרח דמאי דקתני מחרים אדם מצאנו ומבקר הפל אחד ואין הכונה
מקצת צאנו אף שיש לו בקר דעלה קאמר ואם החרים את פלן ואם נפשך לומר מצאנו

מקצת צאנו אף דיש לו בְּקָר א"כ אם הַחֲרִים כָּל צאנו לָא הוּי חָרָם לר"א דְקַתְנֵי עֲלֵה וְאם הַחֲרִים אֵת כָּלָן אֵינָם מוֹחֲרֵמִין וְזֶה לֹא אֶפְשָׁר.

אֲמֹר מַעֲתָה דְמַצְאָנוּ וּמְבַקְרוּ לָאוּ דִּינְקָא אֲלֵא ר"ל מְקַצֵּת בְּהִמְתּוֹ וְכִינּוּן דְפִירוּשָׁא דְמַתְנֵי קָמֵי הוּי מִינְהָ לְמַדְנֵי דְאִין בְּזֵה מְצוּ מִן הַמְּבַקְרָא דְהָא מַחֲרִים קְאָמַר. וּמַעֲתָה לֹא תִידוּק מ"ש הַרְמַב"ם מַחֲרִים אָדָם מְבַקְרוּ וּמַצְאָנוּ דְלִישְׁנָא דְמַתְנֵי נִקֵּט וּמַאי דְמְפָרְשִׁינָה בְּמַתְנֵי נְפָרֵשׁ בְּדַבְרֵי.

אֲחֵרֵי כֵן חֲזוֹן נִרְאָה אֵלֵי הֵם דְבָרֵי מוֹרִינוּ הָרַב חֲזוֹן נַחוּם ו"ל שְׁמַצָּא פְּתוּב קִצֵּת דְבָרֵי הָרֵא"ש הַגְּזֵפִי וְהוּא מִן הָרַב מֵהֲר"ר שְׁלֵמָה עֲדֵנִי ו"ל בְּסִפְרָא מְלֵאכְתָּא שְׁלֵמָה כ"י וְהִסְפִּים הָרַב חֲזוֹן נַחוּם דְלִמְצוּהָ מִן הַמְּבַקְרָא לֹא יַחֲרִים כָּל צאנו אף דיש לו בְּקָר וְכַתְּבֵי דְזֵה דַעַת הַרְמַב"ם וְהָרֵא"ש ע"ש בְּאֲנָרָה וְדִין גִּרְמ"א אֶפְשָׁר לֹא רָאָה כָּל דְבָרֵי הָרֵא"ש פְּהִינְיָתוּ.

וּבְעֵנְיֵיתָנוּ כְּבָר הוֹכַחְנוּ מִדְּבָרֵי הָרֵא"ש וּמַתְנֵיתִין וּמַתְנֵיתָא דְלִיפָא בְּזֵה אִפִּי מְצוּהָ מִן הַמְּבַקְרָא כְּכָל אֶפְשָׁר רָאוּ עֵינֵיהּ. וּמִדְּבָרֵי הָרֵא"ש הַנּוֹ' הִנְיָה רֹאָה דְגָרִיס בְּפִרְיָתָא הַנּוֹ' מְבַהֲמִי וְלֹא כָּל בְּהֵמָה פְּגִירְסָתָנוּ אֲבָל רֵאִיתִי לְהָרַב קְרַבּוֹ אֲהָרוֹ ו"ל שְׁפַתְבָּא וְז"ל מְבַהֲמָה ל"ג לִיָּה דְהָא לֹא פְּתִיב מְבַהֲמָה אֲלֵא וּבְהֵמָה וְכֵן בְּגַמ' ל"ג לָהּ וְגַם בְּצָרִיכוֹת לֹא זָכְרָה אֲלֵא אַחַר שְׁאָמַר הַצָּרִיכוֹת אָמַר כְּלֵהוּ צָרִיכֵי בְּהֵמָה לְמָה לִי עכ"ל וְגַם רַבִּינוּ עוֹבְדֵיהּ בְּפִירוּשׁוֹ הַשְּׁמִיטָה.

אֲמָנָם הָרַב בְּרַפְתִּי הַזְּבַח וְהָרַב צֵאן קַדְוִשִׁים לֹא הִגִּיהוּ הַפְּרִיָּתָא וְגַם רַבִּי בְּצֵלָלֵל ו"ל שְׁהִיָּה סֹדֵר קַדְוִשִׁים מִפְּמָה גִסְחֵי כ"י לֹא הִגִּיהָ בְּזֵה פְּלוּם. וְהָרֵא"ש בְּתוֹסְפוֹתָיו מִיָּתִי לָהּ כְּאָמֹר.

וְלָכֵן נִרְאָה שְׁאִין לְמַחֲזִיק הַסְּפָרִים דְהֵגַם דְּבַקְרָא פְּתִיב וּבְהֵמָה מ"מ מ"מ מְאָדָם קָאֵי עֲלֵה גְמִי וְדַרְשִׁי מְאָדָם וְלֹא כָּל אָדָם מְבַהֲמָה וְלֹא כָּל בְּהֵמָה אֲלֵא דְהִפְתּוֹ נִקֵּט וּבְהֵמָה לְהוֹרוֹת דְלֵא נִצְרָכָא אֲלֵא לְגַלוֹת עַל הָאָדָם דְמָה בַּהֲמ' יֵשׁ לוֹ רִשׁוּת לְמוֹכְרָהּ וְכו' אֲבָל לְעוֹלָם דְהִשְׁתָּא דְכְּתִיב וּבְהֵמָה מוֹכְרָח לְפָרֵשׁ מְבַהֲמָה וְלֹא כָּל בְּהֵמָה דְמ"מ מְאָדָם מוֹשֵׁף עֲצָמוֹ וְאַחֲרַת עֲמֹ לְזִמְרָא מְאָדָם וּמְבַהֲמָה דְוֹדָאֵי אֵינּוּ יָכוֹל לְהַחֲרִי כָּל בְּהֵמָתוֹ.

וְגָרְסִינּוּ לָהּ שְׁפִיר בְּבִרְיָתָא וק"ל. וְהִנֵּה מְרֵן בְּכ"מ פְּתַב דְּמִדְּקָאֲמַר דְבָרֵי ר' אֲלֵעָזָר אַע"ג דְרֵא"ב עַ מְשַׁמַּע דְסָבֵר כְּנוֹתִיָּה מְשַׁמַּע לְרַבִּינוּ דְרַבְּנָן פְּלִיגֵי עֲלֵיהּ וְכֵן מְפֹרֵשׁ בְּתוֹסְפוֹתָא וּפְסִק כְּנוֹתִיָּהוּ שְׁאָם הַחֲרִי הַכָּל הוּי חָרָם וְכ"כ בְּפִירוּשׁ הַמְּשַׁנָּה עכ"ל.

וְהָרַב חֲזוֹן נַחוּם ו"ל כַּת' וְז"ל וְתַמְהֵנִי דָאָם ש"ס דִּילֵן ס"ל כְּהֵיָא תוֹסְפוֹתָא הוּל"ל זוֹ דְבָרֵי ר"א אֲבָל חֲכָמִי אֲמִרֵי הַכָּל מוֹחֲרָם. וְעוֹד הָא קוֹי"ל אֲכִינּוּ וְרַקִּין מִיעוּטִין וְהוּל"ל ל"ש"ס וְרַבְּנָן הָאֵי אָף מַאי דְרָשׁוּ בְּיָה גַם מְלִשׁוֹן דְבָרֵי ר"א אֵין רֵאִיָּה דְרַבְּנָן פְּלִיגֵי דְלְעוֹלָם הַתוֹסְפוֹתָא מְשַׁבְּשָׁתָא וּמַאי דְנִקֵּט דְבָרֵי ר"א הִינּוּ מְשׁוּם דְרֵאב"ע פְּלִיגֵי עֲלֵיהּ דְפְּלִיגֵי בְּדַר' אִילָא וְכו'.

וְנִרְאָה לִישֵׁב דְהַרְמַב"ם ס"ל דְאָף דְהִפְתּוֹ בְּחֲרָמִין ה"ה בְּקַדְוִשִׁי מְזַבַּח וּב"ה שְׁהֵרֵי פְּתַב בְּסוּף ה' עֲרִכִין לְעוֹלָם לֹא יִקְדִישׁ וְכו' וְכִינּוּן דַּס"ל לְהַרְמַב"ם דְכָל הַקְּדוּשׁוֹת שְׁוִין הָא תָּנּוּ פ"ו הַמְּקַדִּישׁ נִכְסָיו מְעַלִּין לוֹ תְּפִילָיו א"כ סְתָם מְשַׁנָּה דְלֵא כר"א וְכו' וְהָא דְלֵא קְאָמַר ה"ש"ס וְרַבְּנָן הָאֵי אָף מַאי עֲבָדִי לִיָּה מְשׁוּם דְהוּא דְבָר פְּשׁוּט דְרַבְּנָן ס"ל דְאָף מִיעוּט וּמַאֲד' הוּי מִיעוּט וְהוּי מִיעוּט אַחַר מִיעוּט לְרַבּוֹת שְׁאָם בְּדִיעְבַּד הַחֲרִי הָרֵי כָּלָן מוֹחֲרֵמִין עכ"ל.

ומאי דקשני ליה למר דאם הש"ס ס"ל כההיא תוספת' הול"ל זו דברי ר"א וכו' אלא נדאי משבשתא היא לק"מ דזמנין טובא דרבנן פליגי ולא הונפרה סברת רבנן אלא ברמז כי קא ובש"ס לא קאמר זו דברי וכו' והש"ס מלא על כל גדותיו בכמה דוכתי פיוצא בזה פידוע.

ומה שהקשה דהו"ל לש"ס לאקשוני ורבנן האי אף מאי עבדי ליה. אשתמיטיתיה בריקתא מפנרשת בת"כ דדריש אף למעוטי חרמי פהני' ולויים שאינ' חרם ע"ש והש"ס אברייתא דת"כ סמיה ומ"ה לא פריה לרבנן אף מה דרשי ביה.

ואי נמי משפחת דפריה הש"ס פיוצא בזה ומשני ומייתי בריקתא דת"כ. זכור אל תשפח דאיכ' דוכתי דלא פריה ומשני וסמיה אברייתא דת"כ.

וטעמא דאיכא סתמא דתלמודא דהנהו אמיראי לא ידעי בריקתא ופריה ומשני כלומר דהמקשן לא ידעה והתראון הודיעו ואיכא סתמא דתלמודא דאותם אמוראי ידעי לה ומש"וה לא פריה ולא משני.

וכבר ידעת דשנות דור ודור האמוראי שקלי וטרו במתיבתייהו והווי כמה שקלא וטריא מדור דור ורבינא ורב אשי סדרו כולהו סתמי ושקלא וטריא בתלמודא דקמן ואין פאן מקום להאריה בזה.

ולכל הדברות הרב ז"ל נראה דלא זכר בריקתא דת"כ כמבוא'. ומה שהוסיף להקשות הרב הגז' דאין ראיה דרבנן פליגי דאימא דכ"ע סברי דאין מותרמין פי פליגי בדבר אילא והתוספת' משבשתא.

אין פאן תימה דכיון דשנינו בתוספתא הכי ואיכא למימר דרמיזא במתני' מאן ספין ומאן רקיע לומר דהתוספתא משבשתא. ואולם אפתי יש להעיר בסגנון זה דהשתא דתנינא בתוספתא דרבנן פליגי וסברי דמותרמין.

נדאי פאן שנה רבי דברי ר' אלעזר להורות דהוא יחידא ורבנן פליגי עליה ועל מי סמיה רבינו הקדוש שוב דמאי דקתני דברי ר' אלעזר פונתו דרבנן פליגי דמותרמין. והלא יכולנו לפר' דמאי דקתני דברי ר"א בלשון מחרזת היינו דראב"ע פליג עליה שלא יבזז יותר מחומש ונטעה לומר דאליכא דכ"ע אינו מותרמין והו"ל לר' למנקט לישנא דנשמע מיניה דרבנן פליגי דמותרמין.

ואפשר לומר דאי כ"ע ס"ל דאינו מותרמין הו"ל לרבילסדר המשנה באופן זה מחרי' אדם מצאנו ומפקרו ומעבדיו ומשפחותיו הפנענים ומשדה אחרתו דברי ר' אלעזר אמר ראב"ע מה אם לגבוה וכו' על נכסיו.

ואח"ך יתחיל משנה אחרת אם החר' את פלן אינם מותרמין המחרי' בנו ובתו וכו' וכי הנה תנו הכי הנה ידעינן שפיר דליכא פלוגתא אלא ר' אלעזר וראב"ע. ובתר הכי סתם משנה דאם החר' את פלן לא הנה חרם והיינו ככולי עלמא.

ומדלא תני הכי וסמיה דברי ר"א להא דקתני אינו מותרמין ש"מ דרבנן פליגי עליה. ואע"ג דאמרי' בעלמא דרבי לא רצה לשנות הלשון השגור בפני התלמידים ושנה משנתו לפו"ם רבנן.

מ"מ פי נפיק מינה חורבא פאן שינ"ה רבי ודוק. ואשר שפר קדמיה דהרב הנז' ותירץ יתיב דעת הרמב"ם דאשכחן סתם משנה דלא כר"א דתנן פ"ו מעלין לו תפיליו וכו' יש להשיב דאי הכי סתם ואח"ך מחלקת הוא דבתרא מסכתא יש סדר למשנה וקי"ל בהחולץ סתם ואח"ך מחלקת אין הלכה פסתם וא"כ הו"ל להרמב"ם לפסוק כר"א דאינו מותרמין דאין הלכה פסתם.

דקא אין המחלקת סמוך לסתם וגריע הסתם טפי במ"ש התוס' בבתרא דף קכ"ב וכן מוכח בתשובת הרשב"א סי' קי"ד ע"ש ועמ"ש הרב שדה יהושע פ"ב דתעניו' דף ח' עש"ב ובחידושי הרשב"א בפ' החולץ וא"כ הקא אין הלכה פסתם וכן כתב הרב חזון נחום גופיה פ"א דערכין דף ק"ד ע"ב והשיג על הרב תי"ט ולבסוף לדעת מרן אסיק בצ"ע עש"ב.

ואפ"י למ"ש הרב הנמקי פ' החולץ בשם הרמב"ן דכלל סתם ואח"כ מחלקת אין הלכה פסתם אינו פלל גמור דזמנין דבהא נמי הלכה פסתם ע"ש ובחידושי הרמב"ן שם. אפתי יש להעיר דהרמב"ם בפ"י המשנה הו"ל לאשמוע'יה חידושיא דמפח הדיא סתמ' פסקינן דלא כר' אלעזר.

והסמ"ג עשין קל"ב שפס' דהו מותרמין שכן ישנו בתוספת' הול"ל שפן הוא סתמא דפ"ו דהתוספתא אימור משבשתא. (כונתי דזמנין אמרי' הכי וא"כ טפי ניקח לומר דהכי סתם לו תנא).

ותו קשיא לי ההדיוט על הרב הנז' שהרי התוספתא הלזו שהביאו הסמ"ג ומרן בכ"מ פ"ד היא שנויה אין לאדם להקדיש כל נכסיו אם הקדיש את פלו הרי הו מוקדשין אין אדם רשאי להחרי' את כל נכסיו ואם החרי' את פו הרי הו מותרמין ר"א אומ' מאד' ולא כל אדם מבהמה ולא כ בהמה משדה אחרותו ולא כל שדה אחרותו לפיכך אם הקדיש את פלו הרי הו מוקדשין ואם החרי' את פלו אינם מותרמין עכ"ל הרי דאף לר"א דס"ל דאינו מותרמין ס"ל דאם הקדיש את פלו הרי הו מוקדשין.

ונראה טעמו דאף על גב דמהאי קרא שמעינן שלא להקיש ושלל להחרי' כל נכסיו וכמ"ש הרב הנז' בדעת הרמב"ם מ"מ ס"ל לר' אלעזר דכי ממעטינן מאד פל חרם לא מעיט אלא דאינו מותרמין אכל אם הקדיש הפל הרי הו מוקדשין.

ומאחר שפן איך קאמר הרב הנז' דסתם משנה דמעלין לו תפיליו הניא דלא כר"א הרי גם ר"א לא פליג בהקדש ומודה שאם הקדיש כל נכסיו פלו מוקדשין ולא פליג אלא במקרי'. ומה יוכיח הוכח מההיא משנה דהיא במקדיש.

ואם נפשך לומר דהרב הנז' ס"ל דט"ס הוא בתוספתא וצריך לומר בסברת ר' אלעזר אינו מוקדשין דהקדש וחרם חד דינא אית להו דמחד קרא נפקי. מלבד דמילתא כדנא בדור אחרון מאן ספין ומאן רקיע לתלות בט"ס וכינצא.

עוד בה דהו"ל להרב לאתויי התוספתא ולתקנה ולומר דט"ס הוא. והדר יפרש דהיא סתמא דלא כר' אלעזר.

העוד לנו להעיר על הרב הנז' במ"ש דלא פריה תלמודא ורבנן האי אף מאי עבדי ליה משים דהי"ל מיעוט אחר מיעוט וכו' דמאי דפשיטא ליה למר טובא עד דלא אצטרף תלמודא לפרושי. קא מיבעיא לן בעניותין תדא דהכא איפא ריבויא בין תרי מיעוטי דכתיב אף כל חרם אשר יחרים מפל אשר לו דכל ריבויא הוא ואפשר דבכי האי גינא לא הוי מיעוט אחר מיעוט פינון דאיפא ריבויא בין תרי מיעוטי.

ותו דהניחא למאן דסבר דאפי' תלתא מיעוטי מדרשי במיעוט אחר מיעוט לרבנות. אמנם לירושלמי דקאמר בהדיא דתלתא מיעוטי כלהו למעט ואפי' לדעת רש"י דסבר דהתלתא להו בחד קרא הרי הכא איפא תלתא וארבעה מיעוטי בחד קרא.

אלא דבהא איפא למימר דהכא דהווי ארבעה אף לדעת הירושלמי מדרשי במיעוט אחר מיעוט לרבנות ולא קאמר בירושלמי אלא במוחב תלתא דהרי אלו מיעוטיין אכל בארבעה מיעוטי אמרינן מיעוט אחר מיעוט לרבנות.

ועדיין צריכים אנו למודע"י לשיטת הרב הנז' א"כ לר' אלעזר אף דריש אף למעט שאינו מוחרמין ונהלא הוי מיעוט אחר מיעוט. ברם לדידן ניקח דלא הוי מיעוט אחר מיעוט דאיפא רבויא באמצע דכתיב כל חרם פדאמרן ולכ"ע דרשינן ליה מיעוטיין.

לר"א למיעוטי דאם החרים את כלן אינו מוחרמין ולרבנן למיעוטי דהפכה"י אינו מחרמין כמו ששינונו בתורת פהנים. ובתר כל חרם איפא תלתא מיעוטי מאשר מאדם משדה ולשיטת הירושלמי ניקח דתלתהון למעט.

ואפי' נימא דגמרינן לא ציינת להאי כלנא כמ"ש הרא"ש דהגם דאיפא לאותובי אהרא"ש. הא גמרינן לה מדוקתא אחרת מגמרינן פנותיה.

מ"מ פבר כתבו ז"ל דאי איפא למיעוטי ממעטינן. ותו אפשר לחלק דשאני הכא דהני תלתא פחד חשיבי אלא דאצטרף קרא לפרט מטלטלי ומקרקעי ועבדי פדאצריכנהו תלמודא פסוגיין.

ועוד יש לגמגם בדברי הרב הנז' שפכת דלרבנן הוי מיעוט אחר מיעוט לרבנות שאם החרים בדיעבד הוי חרם ונמצא לפי זה דאנו מקיימין המיעוט לכתחילה. ומפח דהוא מיעוט אחר מיעוט דקי"ל דהוי לרבו' אמרי' דבדיעבד הוי חרם.

ואין זה סוגית מיעוט אחר מיעוט לרבנות דעלמא דהיכא דאיפא תרי מיעוטי דהוי לרבנות לא ממעטי' מידי אלא מרבינן רבוי לחוד וה"נ הו"ל דריבוי הוא שייכול לכתחילה להחרים כל נכסיו וליפא מיעוטיא פלל ונהכי נמי מאדם ומשדה אחרותו הו"ל נמי מיעוט אחר מיעוט ונהוי לרבו' דכל מילי יכול להחרים הפל.

ותו דלרבנן סוף סוף אמאי אצטרף אף אפי' לשיטת הרב הנז' לדיעבד. והא קי"ל בעלמא דבקדשים צריף שישנה הפתוב לעכב והכא לא שנה הפתוב דמאשר לו ומאדם ומשדה פחד חשיבי וצריכי וכיון דלא שנה הפתוב לעכב בדיעבד הווי חרם.

והיינו טעמא דר' אלעזר דכתיב אף לעכב. אף דבכל התורה ליפא לפלוני ן לכתחילה לדיעבד כמ"ש התוס' בגיטין דף ג' ושאר דוכתי הכא דהוי מילי דקרשים אצטרף לר"א אף לעכב.

אָבֵל לְרַבֵּנוּ לֹא אֶצְטְרִיף קָרָא לְדִיעֵבֵד דְּכִינוּ דְּלֹא שְׁנָה הַפְּתִיב אִינוּ לְעַפְבּ. וּס"ס אָף לְמוֹתֵר וּמְאִי דְרָשִׁי בִּיה.

וּבְצַפְיִיתָנוּ צְפִינוּ לְהַרְדֵּב"ז וְ"ל בְּבִיאורוּ שְׁפֹתֵב וְ"ל שֵׁם בְּמִשְׁנָה וְכו' דְּבָרֵי ר' אֶלְעָזָר וְת"ק פְּלִיג עֲלֵיהּ דְּלַכְתַּחֲזִילָה לֹא יַחְרִים כָּל נְכָסֵי אָבֵל אִם הַחֲרִי הָרִי הֵם מְוַחֲרָמִין וְקָרָא לְכַתְחִילָה קְאָמֵר וְהִינּוּ דְאָמֵר ר' אֶלְעָזָר מָה אִם לְגְבוּהַ וְכו' וְאֶקְשִׁינוּ עֲלֵהּ הִינּוּ ת"ק מִשְׁמַע דְּת"ק נְמִי אִינוּ רִשְׁאֵי קְאָמֵר אָבֵל הַחֲרִים הַפֵּל מְוַחֲרֵם עַכ"ל וְדְבָרֵי מְבֹנְאָרִים דְּרַצָּה הָרַב לְפָרֵשׁ מ"ש בְּגִמְרָא הִינּוּ ת"ק וּמִשְׁנֵי אִיכָא בִּינְיָהוּ דְר' אֵילָא דְפָרִיף הַש"ס הִינּוּ ת"ק דְר' אֶלְעָזָר דְס"ל דְאִם הַחֲרִים מְוַחֲרָמִין וְגַם רַאב"ע הָכִי ס"ל וּמִשְׁנֵי דְת"ק דְר' אֶלְעָזָר אִיהוּ לֹא סָבַר לְדֵר' אֵילָא וְרַאב"ע אִית לֵיה דְר' אֵילָא.

וּפִי מְחֻדָּשׁ הוּא וְהוּא הַפָּף פִּירֵשׁ"י דְפִיר' דְמְאִי דְפִיר' וּמִשְׁנֵי הַש"ס עַל ר"א וְרַאב"ע הוּא כְּמְבֹנְאָר בְּדְבָרֵיו. וְכֵן רִאִיתִי לְרַבֵּינוּ גְרָשִׁין מְאֹר הַגּוֹלָה בְּפִירוּשׁוֹ כ"י שְׁכַת' וְ"ל הִינּוּ ת"ק דְת"ק נְמִי אָמֵר אִם הַחֲרִים אֶת כָּלֵן אִינָם מְוַחֲרָמִין עַכ"ל וְגַם רַבֵּינוּ הִלֵּל בְּפִי לְת"כ כ"י תְּרַגְמָא הָכִי.

וְאֵיבְרָא דְפִי הַרְדֵּב"ז דְחֻק דְהַש"ס יְקַשֶּׁה עַל רַאב"ע הִינּוּ ת"ק עַל סְבַר' דְלֹא הִנְזָרָה בְּמִשְׁנֵתָנוּ אֵילָא בְּרַמְזוֹ וְאִינוּ בְרוּר כָּל כָּף כְּמְבֹנְאָר מִמִּש"ל. וְתוּ דְאִינוּ מְוַחֲרָח דְמ"ש רַאב"ע אִין אָדָם רִשְׁאֵי לְהַחֲרִי כָּל נְכָסֵי כְּפִנְתוֹ דְבְדִיעֵבֵד מְוַחֲרָמִין עַד שִׁיקָשׁ דְהִינּוּ ת"ק.

וְתוּ דְבַפ"ז ת"ק לִית לֵיה דְר' אֵילָא וְהִנֵּה צְרִיף הַרְדֵּב"ז לְתַת טַעַם לְמָה שְׁפָסַק הַרְמַב"ם כְּר' אֵילָא סוּף ה' עֲרַכִּין דְלֹא כְת"ק וְלֹא בִיָּאָר טַעְמוֹ לֹא כָּאֵן וְלֹא בְסוּף: הַגַּם דִּישׁ לֹא מֵר דְפָסַק דְלֹא כְת"ק מִשׁוּם דְבִכְתוּבֹת דִּף ס"ו פְּלִיג הַש"ס עַל מֵר עוֹקְבָא דְאִיף פְּלִיג לְפִלְגָא דְמְוִנְיָה מְהָא דְר' אֵילָא אֵלְמָא הִלְכְתָא הִיא מ"מ הו"ל לְהַרְדֵּב"ז לְהִיּוֹת עוֹמֵד עָלָיו וּמְבַאֵר"ו לְפִי פִירוּשׁוֹ דְת"ק לִית לֵיה דְר' אֵילָא.

וְזֵה חֲזִיתִי בְּפָסִיקְתָא פ' בְּחֻקוֹתֵי שְׁאָמְרוּ שֵׁם וְ"ל מְכַל אֲשֶׁר נֹו וְלֹא כָּל אֲשֶׁר לוֹ וְכֵן אָמְרוּ הַמְבֹנְזוּ מְנַכְסֵי לֹא יְבִנְזוּ יוֹתֵר מִחֻמְשׁ מְאָדָם וְכו' דְבָרֵי ר' אֶלְעָזָר אַרְב"ע וּמָה אִם לְהַקְדִּישׁ אִין אָדָם רִשְׁאֵי לְהַחֲרִים כָּל נְכָסֵי ק"ו שְׁיָהָא אָדָם חָס עַל נְכָסֵי עַכ"ל.

וְקַשְׁיָה דְזֵה הַפָּף הַש"ס דְקְאָמֵר אִיכָא בִּינְיָהוּ דְר' אֵילָא וּפִירוּשׁוֹ רִש"י וְרַבֵּינוּ הִלֵּל וְכֵן נִרְאָה מְפִי רַגְמ"ה דְר' אֶלְעָזָר לִית לֵיה דְר' אֵילָא וְרַאב"ע אִית לֵיה דְר' אֵילָא וְא"כ אִיף בְּפָסִיקְתָא בְּרִישָׁא בְּדְבָרֵי ר' אֶלְעָזָר קְאָמֵר וְכֵן אָמְרוּ הַמְבֹנְזוּ אֵל יְבִנְזוּ יוֹתֵר מִחֻמְשׁ הָא זֵה סְבַרְת רַאב"ע וְר' אֶלְעָזָר לִית לֵיה הָכִי.

וְאֶפְשֶׁר לִידְחַק וְלִישֵׁב קְצַת עַל פִּי פִי הַרְדֵּב"ז הִנּוּ דְמְאִי דְפָרִיף וּמִשְׁנֵי הַש"ס לֹא אֵר"א וְרַאב"ע אֵילָא אֵת"ק וְרַאב"ע כְּמְדוּבָר לְעִיל וּלְפ"ז הִנֵּה אֶפְשֶׁר לִידְחַק דְר"א סָבַר כְּרַאב"ע בְּזֵה דְאִית לֵיה דְרַבִּי אֵילָא אָף פְּלִיג עֲלֵיהּ דְאִינוּ מְוַחֲרָמִין.

וְכִבֵּר כְּתַבְנוּ בְּעִנְיֹותָנוּ שְׁאִין פִּי הַרְדֵּב"ז מְחֻנּוּר בְּסוּגָא. וְאִי לֹא דְמִסְתְּפִינָא הו"א דְט"ס נְפִלָה בְּפָסִיקְתָא וְהָא דְקְאָמֵר וְכֵן אָמְרוּ וְכו' צְרִיף לְהִיּוֹת בְּסִיף הַלְשׁוֹן אַחֵר דְבָרֵי רַאב"ע כְּמ"ש בְּש"ס.

ואשקייטה ואביט' להראב"ד בפירושו כ"י לת"כ פרק ה' פ' בהר דשם הביאו דברי ראב"ע שכתב וז"ל אם לגבוה אין אדם רשאי וכו' פי' דכתיב אף כל חרם וכו' ודרשינן וכו' יכול אם החרר את פלוני יהיו מותרין ת"ל אף ואם לגבוה אפי' דייעבד נמי לאו פלוס הוא ק"ו להקדושת שאם בנבז ומכר שלא עשה פלוס וי"מ שאם בנבז ומכר להקדושת מה שעשה עשוי שיהי לא מיעט הכתוב פדרה שמיעט בהקדשות וא"ת ק"ו הוא איפא למפרה מה להקדשות שפן אינן חוזרין ביוכל אלא ארח ארעא קמ"ל שלא יהא אדם מפקיר נכסיו אף לצדק' ויהא מצומצ' במזונותיו וכו' והכי מוכח בחולין פ' פסוי הדם דלעגנן צמצום מזונותיו קאמר דשמעינן לר"א מילת' כה"ג עכ"ל.

ומכאן תשוב' נמי להרדב"ז דהוי מוכח דהראב"ד ס"ל פהרמב"ם דאם החרים הפל מותרין מדלא השיג על הרמב"ם בדין זה ואפ"ה מפרש דראב"ע ס"ל דבדיעבד אינן מותרין וא"כ מוכח דמ"ש בש"ס היינו ת"ק היינו על ר' אלעזר ששינינו במשנתנו כפי רגמ"ה ורש"י ורבינו הלל.

וכבר נודע דהראב"ד מפרש תורת פהני' מר ניהו הראב"ד בעל השגו' פפו שהוכחנו בעניינתנו במקומו ודלא כהר' חוות יאיר שחלק עלינו את השוין. ואחזה אנכי לחד מן קמאני הר' מהר"ר שלמה עדני ז"ל בס' מלאכת שלמה כ"י פירוש המשניות שהוא פמסתפק במשנתנואי גרסינן דברי ר' אליעזר ביו"ד וכו' וז"ל וקשה קצת דאם הנסח האמיתי דברי ר' אליעזר ביו"ד אמאי לא פירש בקסוף משנה דמשום דר' אליעזר הוא שמותי אף דראב"ע סבר פן לא פסקו הפוסקי' פמותו כמו מן הטעם שכתב הוא דכיון דתנו דברי ר' אליעזר משמע דרבנן פליגי עליה עכ"ל.

והרב שושני' לדוד כתב על מה שהגיה הרב תוספת יום טוב בדברי רבינו עובדיה שכתב ואין הלכה כראב"ע אלא לכתחיל' לא יחרים שצ"ל ואין הלכה כר' אלעזר וז"ל ונרא' לקיים גירסת הס' דאין חידוש לומר דאין הלכה כר"א דשמותי הוא אלא הזכיר ראב"ע לומר דאע"ג דראב"ע נמי ס"ל פנותיה אין הלכה פמותו ונתפנון למ"ש ג"כ הכ"מ אלא דמ"מ משום דהוא מאריה דשמעת' מ"ה פכת פן קודם שפי' דברי ראב"ע אדקאי בדברי ר"א עכ"ל.

ומצאתי לרבי' הלל בפירושו לתורת פהנים כ"י דכתב על פריית' זו דברי ר' אלעזר היינו ר' אלעזר פן שמוע. וכן ראיתי להר' פרי חדש בהגהותיו סוף הלכות ערכין שכ' וז"ל אל פזר יותר מחומש וכו' ופסק כראב"ע ולא כר' אלעזר משום דר' אלעא ס"ל פנותיה נעוד דראב"ע גדול מר' אלעזר דהא ר"א תלמיד רבי עקיב' וראב"ע חבירו של רבי עקיב' עכ"ל והו"ל למימר נמי משום דסתמ' דתלמוד' פריה מדר' אלעא למר עוקב' ומוכח דהלכ' פנותיהו כמ"ש"ל.

ולמדנו מדבריו דגרסי' ר' אלעזר וכמ"ש רבי' הלל דהוא ר' אלעזר פן שמיע תלמיד ר' עקיב'. ואף אם הגירס' ר' אליעזר ביו"ד ליק מה שהקשה הרב מהר"ש עדני למרן בכ"מ דמרן יהיב טעמ' דרבנן פליגי עליה דשוניא לתרונניהו לר"א ולראב"ע.

גם מה שיישב הרב שישנ' לדוד לרבינו עובדיה אינו מחנוור דהול"ל ואין הלכה כר"א וראב"ע אלא לכתחיל' וכו' או הול"ל כמ"ש הרמב"ם ונהלכ' כת"ק דלכתחיל' וכו'. גם

מ"ש הרב לחם משנה פי' המשנה דרב' עובדיה גריס להפך במשנתנו דברי ראב"ע אמר ר' אלעזר ומה וכו' אינו מחנור דבכל הספרי' משנה וגמ' ותוספת' וספרא ופסיקת' פגירסתנו.

והעיקר כמ"ש הרב תוספת יום טוב: (ג) דין ג'. נאפ' תפילין שפראשו.

בבתר' דף קנ"א ע"א גבי אמר נכסי לפלגיא אמרינו תפילין אקרי נכסי דתנן המקדיש מעלין לו תפיליו. איבע' להו ס"ת מאי פנין דלא מזדבן דאסור לזבוגי לאו נכסי הוא או דילמ' פנין דמזדבן ללמוד תורה ולישא אשה נכסי הוא תיקו.

ופשט' דמילת' דהאי בעיא גם למקדיש היא. וכן פתב הרב משנה למד בדין זה ונ"ל ומיהו ס"ת הוי בעיא דנא איפשיט' ע"ש.

וחזו הוית להריטב"א בחידושי' לכתרא כ"י שפכתב ונ"ל איבע' להו ס"ת מאי פי' אע"ג דמטלטלין הוא דנקנה באגב קא מיבע' לן אם חשיביתו גורם לו שם בפני עצמו פלשון בני אדם שאין פוללין אותו בלשון נכסי וכו' דאסור למוכרו אא"כ ללמוד תורה ולישא אשה כדאית' פ' בני העיר ולא איפשיט' אלא לחומר'.

ונראין הדברי' דדוק' ס"פ אבל שאר כתבי הקדש הרי הם בכלל נכסי' עכ"ל ומ"ש ולא איפשיט' אלא לחומר' לכאור' נרא' דכוננתו כמ"ש דבעיית הש"ס אמקדיש הוי ומשו"ה פתב דהוי לחומר' דמשום חומר' דהקדש ס"ת בכלל.

אמנם אין נרא' פן דעת הרמב"ם שכתב פי"א דזכיה דין ט"ו והתפילין עם שאר נכסים הפל בכלל הנכסי' אבל ס"ת יש בו ספק אם הוא בכלל נכסי' או אינו לפיכך חס תפס אין מוציאין מידו.

ונרא' דס"ל להרמב"ם דה"ה במקדיש נכסיו הוי ספק ואם תפס הגזבר אין מוציאין מידו. והכ' סתם ולא ביאר דין ס"ת וסמך על מ"ש בה' זכיה.

דא סבר הרמב"ם דלגבי הקדש אוליגו לחומר' והס"ת בכלל כמ"ש הריטב"א לפי הנרא' מכולהו הו"ל הכא לאשמועינן דס"ת בכלל אלא ודאי מדלא פרט אלא. תפילין ש"מ דדן ס"ת הוא ספק דינו פדין ההדיו' וכמ"ש בה' זכיה.

ברם אם פונת הריטב"א כמ"ש לשונו מגומגם ועוד דהו"ל לבאר דבריו דבמקדיש לחומר' ובגיתן לקילא דבעיית הש"ס בין אמקדיש בין אנותן ואמא פתם וכתב דהיא לחומר'. ותו דהרב הנמקי שמעתייה דהריטב"א בפומיה פולי יומא וכמו דמייתי הכא מ"ש בשאר ספרי' והול"ל נמי דהריטב"א פסק לחומר'.

ותו פי אנכי הרנחה להריטב"א שם פ' מי שמת לעיל בבעיית ש"מ שהקדיש פל נכסיו אם יכול לחזור פשעמד דהאריף בה ומוכח דדעתו דתיקו דממונ' ולקול' ונכסי' בחזקת נותן קיימי ואף דאמרי' בחולין ספק לקט לקט כפר פירשו בירושלמי דההי' במתנות עניים דוקא ע"ש באורף אלמא אף במקדיש נקט לקול' דנכסי' בחזקת נותן קיימי ומאחר שפן איה פסק הכא לחומר' אף דנימ' דבמקדיש איירי.

וכן דעת הרמב"ם פ"ט דזכיה ורוב הפוסקי' בש"מ שהקדיש פל נכסיו דאם עמד חזר כמבואר בח"מ סימן ר"ן בבית יוסף ונגסת הגדול' שם. ותו דכתב הרשב"א סי' תרנ"ו

דאָפּי מי שפּסק הָתָם לחוּמְר' הָתָם הוּא שְׁהֶקְדַּשׁ הֶקְדַּשׁ בְּנֹדָי אֲלֵא שְׁאֲנוּ מְסֻנְפָקִי לְכַשְׁיַעֲמוּד אִם חוּזָר בּוֹ אִם לֹא אֲבָל הֵיכָא דְמִסְפָּק' לָן אִם חָל הֶהָקְדַּשׁ מְסָפֵק אִין מוֹצִיאִין מְמוֹן מִיַּד בְּעָלָיו ע"ש וּלְפִי דְבָרָיו הֵכָא דְמִסְפָּק' לֹא אִם חָל הֶהָקְדַּשׁ עַל הַס"ת אוֹ לֹא לְכ"ע אִין מוֹצִיאִין אוֹתוֹ מִיַּד בְּעָלָיו וְא"כ אִיךָ פָּתַב הָרִיטְב"א בְּזֵה דְנִקְיִטִינָן לְחוּמְר'.

ועמ"ש הָרַב לְחָם מְשֻׁנָּה פִי"א דְזִנְיָה דִּין ט"ו וּבִתְשׁוּבוֹתָיו סִי רִי"ו ע"ש. וְאוּלַי ט"ס נָפַל בְּדַבְרֵי הָרִיטְב"א.

ומ"ש הָרִיטְב"א בְּצִדְדֵי כְּבֻעִיָּא נְעוּד דְאָסוּר לְמִנְכָרוֹ וְכו' נִרְאֶה דְכּוֹנְנָתוֹ דְמִיבְעִי' לָן אִם נִכְלָל בְּלִשׁוֹן נִכְסֵי דְמִסְפָּק' לֹא אִי מְצַד חֲשִׁיבוֹתוֹ אוֹ מְצַד דְאָסוּר לְמִנְכָרוֹ אִינוּ נִכְלָל בְּלִשׁוֹן נִכְסֵי. או"ד דְאֶפ"ה נִכְלָל בְּלִשׁוֹן נִכְסֵי.

וּמִשְׁמַע קִצַּת מְדַבְרָיו דְלֹא הָנָה גְרִיס צִדְדֵי הִבְעִיָּא בְּש"ס כְּגִירְסַתְנוּ אֲלֵא הָנָה גְרִיס ס"ת מֵאֵי תִיקוּ. וְכֵן מִשְׁמַע מִמ"ש הָרִיטְב"א וְהַתּוֹס' שֶׁם דְאָסוּר לְמִנְכָרוֹ וְכו' כְּדֹאִית' פ' בְּנֵי הָעִיר.

וְהֵלֵא הָכִי אָמְרוּ בְּסוּגִינָן. וְכֵן מִשְׁמַע מִהֲרִי"ף וְהֵרָא"ש וְהֵר' הַנְּמָקִי יוֹסֵף כְּאֲשֶׁר יִרְאֶה הַרְוָאָה בְּדַבְרֵי קִדְשָׁם.

וְאַחֲזֵה אֲלֵכִי לְהָרַב לְחָם מְשֻׁנָּה בְּדִין זֶה שְׁפָתַב וְנ"ל וְאֶפִי תְּפִילִין שְׁפָרְאֲשׁוּ וּבְהֵי זִנְיָה גַבִּי ש"מ שְׁנָתָן כָּל נִכְסָיו פָּתַב רַבִּי דְהוּי סָפֵק אִם נִכְנַס ס"פ בְּכָלֵל וְכֵן פָּתַב כֵּן מִשׁוּם דְשִׁאֲנֵי הֵכָא דְאָמַר כָּל וְנִכְנַס ס"ת בְּכָלֵל אִי נִמְי מְקַדֵּישׁ בְּעֵין יָפָה הוּא מְקַדֵּישׁ וְאֶפִי' לֹא קָאָמַר כָּל נִכְסֵי ס"ת בְּכָלֵל עַכ"ל וְשׁוֹתֵיזָה דְמַר לֹא גְמִירָנָ' חֲדָא דְאִין שׁוּם הוֹכְח' מְדַבְרֵי הַרְמְב"ם בְּדִין זֶה דְס"ת נִכְלָל בְּהֶקְדַּשׁ כְּאֲשֶׁר לְמִרְאָה עֵינָיו יִשְׁפּוּט בְּכָל הַרְוָאָה.

וְתוֹ מ"ש דְהִדְבָר תְּלוּי אִם אָמַר כָּל וּמוֹכַח דֵּה"ה בְּנוֹתָן אִי אָמַר כָּל ס"ת בְּכָלֵל. וְהִדְבָר מְבִנְיָן בְּדַבְרֵי הַמְרָדְכֵי פ' מִי שְׁמַת שֶׁם וּבִתְשׁוּבוֹת הַרְשֵׁב"א שְׁהֵבִי מָרָן בְּבֵית יוֹסֵף סִימָן רמ"ח דְאֶפִי' אָמַר כָּל נִכְסֵי אִין ס"ת בְּכָלֵל כִּינּוּן דְהוּי בְּעִיָּא וְקֵאֵי בְּתִיקוּ.

וְתוֹ מֵה שְׁצַדֵּד דְשִׁאֲנֵי הֶקְדַּשׁ דְמִקְדִּישׁ בְּעֵין יָפָה מְקַדֵּישׁ וְאֶפִי' לֹא אָמַר כָּל ס"ת בְּכָלֵל קִשְׁיָה דְאִי הָכִי הֵיכִי פְּשִׁט' לֵהוּ לְש"ס הָתָם פ' מִי שְׁמַת גַּבִּי אָמַר נִכְסֵי לְפָלְגָנִי דְתְּפִילִין בְּכָלֵל מִמִּתְנִי' דְהִמְקַדֵּישׁ נִכְסָיו מְעַלִּין לוֹ תְּפִילָיו דִּילְמָ' לְגַבִּי הַדְּיוּט אִין תְּפִילִין בְּכָלֵל וְשִׁאֲנֵי מְקַרִּישׁ דְבְּעֵין יָפָה מְקַדֵּישׁ.

וְתוֹ דְאִי הָכִי מֵאֵי פְרִיךָ בְּש"ס בְּעֶרְכִין דָּף כ"ד ע"א גַבִּי הֵהוּא גַבְר' דְזוּבְנִיגְהוּ לְנִכְסֵי אֲתָא לְקַמְיָה דְרַב יִימַר א"ל סְלִיקוּ לִי תְּפִילִין וּפְרִיךָ מְזִי קַמ"ל מִתְנִי' הִיא הַמְקַדֵּישׁ נִכְסָיו מְעַלִּין לוֹ תְּפִילָיו וּמֵאֵי קִשְׁיָא טוֹבָא קַמ"ל דְהֵהוּא בְּמִקְדִּישׁ דְבְּעֵין יָפָה הוּא מְקַדֵּישׁ אֲבָל זְבִינֵי דְבְּעֵין רְעָה הוּא מוֹכֵר אֵימָא נָא קַמ"ל וְאֲדַרְבָּ' אֵיכ' לְמַפְרָךְ אֵיפֶכ' דְמַנ"ל לְרַב יִימַר לְאֲשׁוּנֵי זְבִינֵי לְהֶקְרַשׁ וְהֵרִי אֶפִי' נוֹתָן דְבְּעֵין יָפָה הִיא נוֹתָן מִסְפָּק' לֹא אִי ס"ת בְּכָלֵל וּבְמִקְדִּישׁ פְּשִׁיט' לָן דְהוּא בְּכָלֵל לְפִי תִירוּץ שְׁנֵי דְהֵר' לַח"מ הַנּוֹ'.

וְתוֹ אַעֲיָקְר' הַתִּירוּץ צְרִיךָ סְעַד לְתוּמְכוֹ דְלַעֲנָנָן זֶה דְעֵין יָפָה נוֹתָן וּמְקַדֵּישׁ כִּי הַדְּדֵי נִיגְהוּ דְהֵלֵכ' רוֹנַחַת דְנוֹתָן בְּעֵין יָפָה נוֹתָן וּבְנוֹתָן מִסְפָּק' לֹא אִי ס"ת בְּכָלֵל. וְתוֹ יֵשׁ לְגַמְגָּם בְּדַבְרֵי הָרַב לַח"מ כִּי הֵנָּה הַרְמְב"ם בַּה' מְכִיר' פַּכ"א פְּסָק דְאִי זָבֵן כָּל נִכְסֵי אֶפִי' תְּפִילִין בְּכָלֵל

וְכַתֵּב הָרֵב לַח"מ גּוֹפִיָּה פ"א דְּשִׁאל' וּפְקֻדוֹן דְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם לְחַלֵּק בֵּין מוֹכֵר דְּבַעֲיוֹן רָעָה הוּא מוֹכֵר לְנוֹתֵן דְּבַעֲיוֹן יָפָה הוּא נוֹתֵן וְכֵן שׁוֹאֵל בְּעִיֹן יָפָה הוּא מְשַׁאֵיל וְלִכְּנֹן לְגַבֵּי נוֹתֵן פִּי"א דְּזִכְיָה וְלְגַבֵּי שׁוֹאֵל פ"א דְּשׁוֹל' לֹא הִצְרִיף הָרַמְבַּ"ם שְׂיֵאמֵר כֹּל דְּלִגְבֵי מִתְּנָה וְשִׁאל' אִפִּי' בְּחֻסָּר כ"ל אֶהְיָא לִיה עֵינֵי יָפָה כְּאֵלוֹ אָמַר כֹּל וְגַם הָרֵב מְשַׁפֵּט צָדֵק ח"ב ס' י"א וְהָרֵב שְׁ"ף ס' רי"ח הִסְפִּימוּ כֵּן בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם וּמֵאַחַר שֶׁכֵּן מֵאֵי דְתַרְיֵץ יִתִּיב הָרֵב לַח"מ הֵכָא בְרַש' דְּהֵתֵם בַּה' זְכִיָּה אֵין ס"ת וְדָאֵי בְּכָלֵל אֶלְא סָפֵק מְשׁוּם דְּלֹא אָמַר כֹּל לֹא יִבְצָר מִן הַגְּמָגוּם דְּהָא מָר הוּא דְאָמַר דְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם דְּגַבֵּי נוֹתֵן אֶהְיָא לִיה עֵינֵי יָפָה כְּאֵלוֹ אָמַר כֹּל.

וַיֵּשׁ לִישָׁב. הֵן אָמַת דְּקֻצַּת יֵשׁ לְהַרְגִישׁ לְהֵנִי רַבְּנוֹת' דְּתַפְסוּ בְּמִנְשָׁל' דְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם דְּדוֹק' גַּבֵּי זְבִינֵי הִצְרִיף לֹאמַר כֹּל א"כ הֵכָא בְּדִין זֶה אִמְאֵי הִנְצִרְהוּ הָרַמְבַּ"ם לֹאמַר וְכֹל מִי שְׁהִחְרִי' אוֹ הַקְּדִישׁ כֹּל נְכָסָיו דְּדוֹק' גַּבֵּי מוֹכֵר בְּעֵינָיו כֹּל.

וְתוֹ ק"ק עַל דְּבָרֵי הָרֵב לַח"מ הַנּוֹ"ל דְּהֵנָּה בְּעֵינֵי הַש"ס בַּס"ת הִיא אֵי אֶקְרִי נְכָסֵי וְהוּא בְּכָלֵל נְכָסֵי אֵי לֹא כְּמִבְּנָא' בְּצַדִּי הַבְּעֵיָא לְפִי גִירְסַתְנוּ וְכִיּוֹצ' בָּהּ בִּינְאָרוֹ רִשְׁבָּ"ם וּבַס' הַתְּרוּמוֹת שְׁעַר א' ח"א ס' ח' וְהִרְיָטְבָ"א וְהָרֵב הַנְּמַקִּי יַחַד כֹּלֵם פִּינְרָשׁוֹ דְּבַעֲיוֹתְנוּ אֵי ס"ת בְּכָלֵל נְכָסֵי אוֹ לֹא וְכ"כ הַרְמַבִּים פִּי"א מַה' זְכִיָּה אָבֵל ס"ת יֵשׁ בּוֹ סָפֵק אִם הוּא בְּכָלֵל נְכָסֵי אוֹ אֵינוֹ וּמֵאַחַר שֶׁכֵּן שְׁהַבְּעֵיָא הוּא אִם הוּא בְּכָלֵל נְכָסֵי מֵאֵי אֶהְיָא הָרֵב לַח"מ בְּהֵנִי בִּי תִרִי שִׁינּוּיֵי דְמִשְׁנֵי דְבְּדִין זֶה ס"ת בְּכָלֵל מְטַעַם שְׁאָמַר כֹּל אוֹ דְּבַעֲיוֹן יָפָה הוּא מְקַדִּישׁ.

וּלְפִי הָאֵמֹר כ"ל לֹא יְדַעְנָ' הִיכִי אֶהְיָא דַּס"ת מְקַרִי נְכָסֵי אוֹ עַל עֵינֵי יָפָה. וְשִׁתִּים זֹו שְׁמַעְנוּ הֵן בָּם מוֹעֵל לְכָלֵל כֹּל מִיַּדִּי דְמִתְקַרִי נְכָסֵי מִשָּׂא"כ ס"ת דְּלֹא אֶיְקַרִי נְכָסֵי לְצַד אַחַד מִהַבְּעֵיָא.

וּבְזָה רְאִיתִי לְהָרֵב שְׁ"ף ס' רי"ח ס"ק ה' שְׁכַתְּבֵ דָאֵי לֹא הִיא דַּפ' מִי שְׁמַת אִפִּי אָמַר כֹּל לֹא הָנִי כֹּל הַמְּטַלְטְלִין בְּכָלֵל דְּמֵאֵן לִימָא לָן דְּאֶקְרִי נְכָסֵי ע"ש. וְכִיּוֹצ' בְּדָבָר כְּתִיב הִרְיָטְבָ"א בְּחִזְדוּשֵׁי בְּתָרָא דָּף ס"א וְ"ל וְאֵי אָמַר אֶרְעַת' מִיַּעוּט אֶרְעַת' שְׁתִּים וּבְזָה אֵין הַדְּמִים רְאָיָה וְכו' דְקִי"ל כְּרַבְּנֵן שְׁאֵין הַדְּמִים רְאָיָה וְכו' וְא"ת וּמֵאֵי שְׁנָא מְמוֹכֵר שׁוֹר לְחִבְרֹו וְנִמְצָ' נִגְחֹן דְּחֻזִּינֵן אֵי דְמִי נְכָסְת' י"ל דְּלֹא דְמִי דַּהֲכ' וּבְהֵהִי דְצָמַד בְּקָר אֵין אוֹמְרִי' לְרַבְּנֵן הַדְּמִים רְאָיָה לְעִיּוּלֵי מִקְלַת' בְּלִשׁוֹן שְׂאָ נֹו בְּמִשְׁמַעוֹת הַלְשׁוֹן מִשָּׂא"כ בְּשׁוֹר שְׁאֵין הַדְּמִי רְאָיָה אֶלְא עַל גְּלוּי דַעַת שְׁבֹו אִם לְקַחוּ לְחִרִיש' אוֹ לְטְבִיח' וְזֶה בְּרוּר עַכ"ל הָרִי שְׁכַתְּבֵ הִרְיָטְבָ"א דְהֵגַם דְּזַמְנִין דְּהַדְּמִי רְאָיָה.

גַּם לְרַבְּנֵן מ"מ אֵינָם רְאָיָה לְעִיּוּלֵי מִקְלַת' שְׁאֵינוֹ בְּמִשְׁמַעוֹת הַלְשׁוֹן וְה"ה הֵכָא לְצַד שְׁאֵין ס"ת בְּכָלֵל נְכָסֵי מֵאֵי אֶהְיָא כֹּל אוֹ עֵינֵי יָפָה לְעִיּוּלֵי לַס"ת פִּינּוֹן שְׁאֵינוֹ בְּמִשְׁמַעוֹת נְכָסֵי. וַיֵּשׁ לִישָׁב קֻצַּת כְּאֶשֶׁר יִרְאֶה הַמְּעֵינִין: (ד) דִּין ה'.

וְאַחַד הַמְּחַרִּים קַרְקַע אוֹ מְטַלְטְלִין הָרִי אֵלוֹ נוֹתֵנָן לְכַהֵן שְׁבָאוֹתוֹ מְשַׁמֵּר. פֶּסֶק כַּר' יְהוּדָה דְּמִקִּישׁ מְטַלְטְלֵי לְמִקְרַקְעֵי וְכַמ"ש מְרֵן בַּכ"מ.

וּכְבָּר בְּעֵנִיּוֹתְנוּ הוֹכַחְנוּ דַעַת הָרַמְבַּ"ם לְקַמֵּן דִּין ז. אָמְנָם רַבִּי עוֹבַדְיָ' בְּפִירוּשׁוֹ פֶּסֶק כַּר"ש דְּלֹא מְקִישׁ מְטַלְטְלֵי לְמִקְרַקְעֵי וְהַלּוּיִים מְחַרְיִמִּין מְטַלְטְלִין וְלְפִי זֶה אִם הִחְרִי' מְטַלְטְלִין נוֹתֵנָן לְכֹל כַּהֵן שְׁיִרְצָה וְכַר' חִזְיָא בַּר אַבִּין.

ולקמן דין ז הנה הבאתי מ"ש האחרוני' לתת סמך לדברי רבינו עובדיא ז"ל ועליו תטוף מילתי בס"ד. ושם פתבתי בענייני לסמך דעת רבי' עובדיא ז"ל מדברי הפסיקת' פאשר עיניך תחזינה ועוד אני בעניי אומר לסינועי מילתיה דרבי' עובדיה מהא דאמרי' בירושלמי פ"ד דחלה ר' ירמ' בעא קומי ר' זעיר' מנין שהחרימין לאנשי משמר וכו' ר' אקא ר' אבהו בשם ר' יוחנן כל חרם קדש קדשי' הוא לה' מה קדשי קדשי' לאנשי משמר.

מעשה אף המטלטלין וכ"ת ה"נ והתני' מה בין קרקעות למטלטלין אלא שהקרקעות לאנשי משמר והמטלטלין לכל פהו ר' יוסי בר בון ר' חייא בשם רב ששת אישי' ה' ונחלתו יאכלון מה אישים לאנשי משמר אף נחלה לאנשי משמר ע"כ הרי סתם אמרא דירושלמי וכמה אמוראי ס"ל דמטלטלין לכל פהו שירצה ולפ"ז לא מקשינן מטלטלי למקרקעי וקור הדיו דהלוויים מחרימין מטלטלין כר"ש דלא מקיש וכהלקתיה דרבי' עובדיא.

ולדעת הרמב"ם שפסק דגם מטלטלין נותנן לכהן שפאותו משמר וכו"י נראה דיש להספי' גם הירושלמי הזה. והו קדם אבא אעיר בירושלמי דלפי מה שביארנו בתלמודין דר"י ור"ש פליגי אי.

מקשינן מטלטלי לקרקעות א"כ לר"י גם מטלטלין הם לכהן שפאותו משמר ולפ"ז מוכרח דהו בריית' דמייתי בירושלמי דקתני המטלטלין לכל פהו ר"ש היא דלא מקיש וא"כ מאי פריה בירושלמי מעשה אף המטלטלין וכי תימא הכי נמי והתניא וכו' הא מוכרח דהו ברייתא אמתא כר"ש ור"י פליגי דמקיש ולדעתו ה"ה דמטלטלין נמי נתנין לאנשי משמר וכיון דפלוגת' דתנאי מאי פריה למאן דסבר כר"י וליכ' למימר דלפי הירוש' פשיט' ליה דהלכ' כר"ש בזה להכי פריה דהרי אמר וכי תימא ה"נ והתניא וכו' משמע דלאו משום דפשיט' ליה דהכי הלכת' פריה דדחיק' ליה דהני אמוראי אתו דלא פהלקת' דאף דמצו לומר אגן כר"י ס"ל מהדר ליתובי מילתניהו פהלקה דהרי גלי לן טעמיה הירושלמי דפריה מעשה אף המטלטלין דזו פחו הבריית' דקתני דמטלטלין לכל פהו ולפי האמור מאי קושני' הריא ר"ש היא.

ותו דבכלל הני אמוראי הוא רבי אבהו ואשפחן לרבי אבהו בתלמוד' דידן דסבר כר"י דפריה אשמעתיה דר' חייא בר אבין ונקיש מטלטלי למקרקעי. ונהגם דמרו בכסוף משנה פדיו זה פתב בתו דברי ומקשה עלה בגמ' ולקיש מטלטלי לקרקעות מ"מ הדבר דוע דרבנן בתראי טרידי בגרסייהו ולא קפדי בזה וזמנין דכתבי דמקשה אמרא וידעי דלאו סתמ' דגמ' אלא הוא אמורא.

ותו דמרו בזמנו פכר נתפשטו ספרי הדפוס ובהם ינהג ואדרב' משום דהש"ס בדפוס שכיח לא קפדי בלישנייהו דספרי הש"ס מצויים. ויותר היו נזהרי הראשונים דכשהש"ס הנה בכ"י יש חילופי גסחאות היו מדקדקי בלשונם לומר מי בעל דברי'.

באופן דאין ראיה מדברי מרו לשבש ולמחוק ספרינו דהו הו הספרי' שהיו לפני מרו ז"ל על הרוב ובפרט בספרי הש"ס (האמנם דוע דספרי המחברי' פגון שבלי הלקט ותורת הבית וא"ח וכיוצ' היו למרו כ"י ואח"כ נדפסו ולא עט האסוף פה בענייני אלו).

ותו דראיתי לרבבי גרשון מאור הגולה ז"ל בפירושו כ"י דפי' בהדיא דר' אבהו מקשה אדר"ח בר אבין ולקיש מטלטלין לקרקעות ולפ"ז דר' אבהו ס"ל דמקשי' ואף מטלטלין נותנן לפהו שבאותו משמר מאי פריה בירושל' א"ר אבהו מעתה אף המטלטלין.

לכן נראה דאפשר דכונת הירושלמי הכי הוי דנהי דהו מילת' אי מקשינן מטלטלי למקרקעי ואי הלויים מתרימין מטלטלין הוא פלוגת' דתנאי ונהלכה כר"י אמנם פפי מאי דאמרי הני אמוראי דתרימין לאנשי משמר מקרא דכל חרם קדש קדשים א"כ ה"ה מטלטלין שנתנין לאותו משמר וכפי דרשא זו לא תליא הו מילת' בפלוגת' דר"י ור"ש אי מקשינן מטלטלי למקרקעי דאף דריש סבר דהלויים מתרימין מטלטלין דלא מקיש מ"מ בענין זה דנתנין לאנשי משמע דילפו מפל חרם קדש קדשים הדין נותן דגם ר"ש אזיל ומודה דגם מטלטלין נתנין לאנשי משמר דכתיב כל חרם קדש קדשים והיינו דפריה בירוש' מעתה אף המטלטלין פלוגת' לפי לימוד זה א"כ אליבא דכ"ע אף המטלטלין לאנשי משמר והתנא וכו' וא"כ האיכא תנא דסבר מטלטלין לכל פהו וא"כ מוכרח דתרימין לאנשי משמר לא נפק' מהאי קרא דאי מהאי קרא מי איכא למ"ד דנתנין מטלטלין לכל פהו הא לדבריך לא תליא בפלוגתא דר"י ור"ש.

ומשני דילפינן מקרא דאישי ה' ונחלתו. ומעתה תלי בפלוגתא דר"י ור"ש דמר סבר מקשינן ומ"ס לא מקשי' ולפי זה אין ראיה מהו סוגיא דירושל' פלל ואתי שפיר מה שפסק הרמב"ם כר' יהודה וכמבואר.

ועוד אפשר לומר לדעת הרמב"ם דאף דבירוש' מוכח דהלכה כר"ש אנו פסקינן להפך והטעם דנראה מפעל הלכות גדולות דף ק"ד דאליבא דבני מערבא ר' יהודה ור' מעון הלכה כר' שמעון וכמ"ש בענייניו בס' הקטן שער יוסף דף קי"ד ע"ג ומעתה אין ראיה מהירושלמי היכא דפוסק כר' שמעון נגד ר' יאודה דבשלמא לתלמודן דסבר הני פללי פ' מי שהוציא והו פי חזינו דנקיט תלמודין הפך הפלל אזלינן בתריה דהפלל הוא בסתמא היכא דלא מוכח דהלכה פחולק פנודע.

אמנם פי אשכחן בירושלמי דנקיט כר' שמעון אין ראיה דמאחר דהירושלמי סבר בעיקר הפלל להפך הכא אפלליה סמיה ולא דבפרטו' הכריע הש"ם ירושל' בפרט זה דהלכה כר"ש וכמבואר.

אלא דיש לעמוד בזה דזמנין דמשפחת דרב פסק כר' שמעון ופסקו הפוסקים פנותיה דרב אף דרב לית ליה הני פללי כמבואר פ' מי שהוציא והו. וטעמא דכיון דהני פללי דפ' מי שהוציא והו הם היכא דלא אתמר הלכה לא כמר ולא כמר וחזינו דרב פסק כר"ש נקטינן פנותיה דאפשר דאף למאן דאית ליה הני פללי הכא פסיק כר"ש וכמו שכתב הריטב"א בחידושי עירובין דף מ"ז ע"ב ולפ"ז ה"ה גימא היכא דמוכח בירוש' דפסיק כר"ש דאנו גמי נפסוק כר"ש אף דהירושלמי סבר בעיקר הפלל להפך מעין גוגמא דפסקינן כר"ש היכא דרב פסק פנותיה אף דרב לית ליה הני פללי: אמנם נראה דמהא לא תיגוי תיובתין חדא לשינויא אחריתי דמשני הריטב"א ה"ה דפסקי' בהנהו כרב משום דהלכה פסקל בעירוב.

ולפ"ז הכא אתי שפיר דאין הלכה פירושילמי משום דהירו' סבר הלכה פר"ש ולא פסקינו
פרב נגד פללין אלא בדין עירובא. ואם נפשך לומר דהעיקר פשינוניא דהריטב"א
אחרניא דהרי המצא ומצא מיני דלא הוו בעירובין ופסקינו בכי האי גוונא פרב.

והא דמשני הריטב"א הוא לההיא סוגיא דוקא אמנם בעלמא מודה הריטב"א דלית לה
פתרי אלא פאידיה שינויא: מ"מ יש לחלק דבשלמא היכא דבתלמודא דידן מייתי מימרת
רב דפסק כר"ש וכיוצא נגד הפלל אז פסקינו פנותיה דמסתמא האי פסקא דפסיק רב הוי
אליבא דכ"ע אף למאן דכנייל הני פללי דאי לא הכי סתמא דתלמודא דאית ליה הני פללי
הו"ל לבאר בפירושא או מפלל דהאי פסקא דרב לא סליק לדין.

ומדחזינו דתלמודא שתיק להאי פסקא דרב הכי נקיטין משא"כ כי חזינו דש"ס ירושלמי
פסיק כר"ש או לא פסקינו פנותיה דאמרי' דמשום דש"ס ירושלמי סבר בעיקר הפלל
דהלכ' פר"ש משו"ה סבר הכא כר"ש ואין לנו שום גילוי דהאי פסקא הוי אליבא דכ"ע.

ועוד יש לחלק דבשלמא כי חזינו דרב פסק כר"ש נקיטין פנותיה משום דרב לא סבר
הני פללי בשום אופן ולא הכריע ולא קבל דהלכה פחד מינייהו ושקולים הם ובכל ענין
צריך להכריע הלכה כמאן דמסתבר טעמיה אמטו ל הכי כי חזינו דרב פסיק כר"ש וכיוצא
הדברים מוכיחים דרב ראה בעיני חקמתו דמסתבר כר"ש וכיוצא ופסיק פנותיה.

ומאחר שפן מאחר דרב מסתברא ליה כההו תנא קרוב הדבר דאף למאן דאית ליה הני
פללי מודה לרב דהכא שאני דמסתבר טעמי' דאידיה וכסברת רב. אמנם הירושלמי דאית
ליה האי פללא איפכא דר' יהודה ור' שמעון הלכה כר"ש אף דמוכח מסוגיא' הירוש'
דהלכה פר"ש לא קי"ל הכי דאמינא האי דנקיט בירוש' כר"ש לאו דמסתבר ליה טעמיה
אלא דהכי פניל הירושלמי דהלכה פר"ש ובהא אנו דאית לן בעיקר הפלל איפכא קי"ל
בפללין דהלכה כר' יהודה ודוק היטב: (ה) דין ז.

אבל קרקע או מטלטלין של פהנים ולויים וכו' כתב מרן בכ"מ משנה בסוף (פ"ז) דערכין.
ורבינו עובדיה בפירושו פסק כר"ש דאמר הפהנים אינם מחרימין שהחרימין שלהם
הלוי' מחרימין שאין החרימין שלהם דמדנחית רבי לפרושי מילתיה דר"ש במה מודה
לר"י ש"מ דהלכה פר"ש.

והקשו עליו הרב תי"ט והרב קול הרמז עש"ב. ואני בעניי מצאתי סמך לסברת רבינו
עובדיה דבפסיקתא פ' בחוקותי לא מייתי אלא סברת ר"ש ומוכח דהגאון רבי טוביהו
מחבר הפסיקת' דעתו לפסוק כר' שמעון ובנדאי דטעמו דמשמע ליה דר' סבר פנותיה
והווי ליה תרי לגבי ר' יהודה.

ואין זה ענין למ"ש הרב קול הרמז דאין למדין הלכה ממשינה דהכא ענין אחר דלמדנו
דר"י יחיד הוי ונהלכה פרבים: וחוזה הוית בלקוטי רבי בצלאל אשכנזי זלה"ה בערכין
דף כ"ח ע"א שהביא משם הרא"ש בתוספותיו שכתב וז"ל רש"א הפהנים אינם מחרימין
שהחרימין שלהם פלומר אם יחרימו הרי הם זוכים מיד ותקמה לי מה נתינת טעם הוא
מ"מ יהא חרם וימעלו בו עד שיאמר אני רוצה לזפות בו וכי תימא חצרו של אדם קונה
לו שלא מדעתו נפקא מינה אם החרימין מטלטלין שלהם ברשות אחר וצ"ע עכ"ל ונתתינה
למז"ה מהר"א אזולאי ז"ל (בעל חסד לאברהם) בפ"ה המשנה אשר לו כ"י שהביא קושיות

הרא"ש הלזו וכתב עלה ואפשר לומר דהאי טעמא דקתני שיהחרימין שלקהם אינו עיקר הטעם דעיקר הטעם משום דמיעטן הפתוב מאד פל חרם פדשנינו בת"כ עכ"ל ואני הדל ברגליו אעבורה והיתה לבאר הא מילתא דהנה בת"כ אמרו יכול הפהנים והלויים יהיו מחרימין ת"ל אף דברי ר' יהודה רש"א הפהנים אינם מחרימין שיהחרימי' שלקהם וכו'.

ונראה דלעולם פלהו דרשי מאד ר"י מעיט פהנים ולויים ור"ש מעיט פהנים וניהיב טעמא ר"ש אמאי מוקי מיעוטא דאף לפהנים לחוד לז"א שיהחרימין שלקהם ר"ל ולזה אני דורש אף למעט פהנים דמסתברא למעוטיניהו.

וכן ראיתי להרב קרבן אהרן שכתב דלר"ש תיבת אף לא מעיט אלא חרמי פהנים. ומעתה מתרצתאמתמיהת הרא"ש דכהנים נתמעטו מאד לר"ש אלא דניהיב טעמא דשדי מיעוטא לפהנים לחוד כמנדובר.

ואע"ג דלהאי טעמא נפקא מינה אם החרים מטלטליו שהם ברשות אחר מ"מ על הרוב שהם בביתו מסתברא למעוטיניהו מחרימין ולהכי שדי קרא לפהנים לחוד והשתא מעיטניהו קרא בכל גוונא אימעטו פהנים מחרימין וכמו שתירץ מז"ה ז"ל ודוק היטב.

וראה אני את דברי הרב מהר"י חאגי"ז בעץ החיים ומורי' הרב חזון נחום ז"ל שקיימו פסקו של רבי' עובדיה פנותיה ולא מטעמיה אלא דאשפחן בשמעתינן דר' חייא בר אבין סבר דלא מקשינו מטלטלי למקרקעי וכו' וכו' דר' חייא בר אבין פסק כר"ש פסקינו פנותיה עכ"ד ולדעת הרמב"ם דפסק כר' יהודה ולא חש לר' חייא בר אבין דפסק כר"ש בשגם אזלינו בתרייהו דאמוראי בעלמא ופסקינו פהכרעתם.

אפשר לומר כי טעמו ונימוקו עמו דבשלהי שמעתינן אמרינו שמעה חזקה בר בלנטי אזל ואמר' קמיה דרבי אבהו ולקיש מטלטלי למקרקעי לאו תנאי הוא דאיכא דמקיש ואיכא דלא מקיש ואיהו אמר כמ"ד לא מקשינו.

כן הגירסא בש"ס מונה מטרת יד הקדוש הגאון מהר"ר בצלאל ז"ל אשר זכה לכמה גמרו' כתיב' יד וחידישי הראשונים ומתוכן יג"ה אורו הגהות ונסחי ונוקני בארש נכוחות והשפיע בצחצחות.

ולפי גירסא זו דגריס ואיהו אמר כמאן דלא מקשינו מהאי לישנא שמעינן דלית הלכתא פנותיה אלא דאיהו אמר כף. ואתיא כי הא דאמו' רבנן קדושי שני המאורות הגדולי' רבי' ברוך בס' התרומה ה' ארץ ישראל והסמ"ג סוף עשין קל"ג דמדקאמר הש"ס קסבר שמעינן דאינה הלכה ובדלא אמר קסבר הלכתא היא ע"ש והאי דקמן דאמרי' ואיהו אמר דייקא לישנא דש"ס נמי דאיהו אמר ואנו לא אמרי' ולא קי"ל פנותיה.

ואשפחן לאחורני זמנינו הרב מהר"א הלוי ומהר"י זיין בגנת ורדים י"ד פלל ה' סימן ט' וסי' יוד דדייקי דדייקי דמריזון בקמא דף י"א דמדקאמר הוא סבר אדם חשוב שאני אינה הלכה ע"ש.

אכן יש לדקדק על זה מהא דאמרי' בברכות דף מ"ח ע"א לענין שבעה שאכלו דגן ושלשה שאכלו ירק וא"ר זירא ששה נדאי לא מיבעיא לי א"ל ר' ירמיה שפיר עבדת דלא מיבעיא לה התם טעמא מאי דאיכא רובא ה"נ איכא רובא ואיהו סבר רובא דמנכר

בְּעֵינָיו וּפְסָקוֹ פֶּלַח הַפּוֹסְקִי דְרַוְבָּא דְמִנְפֵּר בְּעֵינָיו אֵלְמָא ס"ל לְפּוֹסְקִי דְהָאֵי לִישְׁנָא דְאָמַר הַש"ס וְאִיהוּ סִבֵּר לָאו לְמַעוּטֵי דְאָנָן לֹא ס"ל הֵכִי אֵלְא אִיהוּ סִבֵּר וְאָנָן סִבְרִי פְּנוּתִיהּ וּמַעֲתָהּ אֲנִדָּא לִיהּ הָאֵי דְוִקְיָא דְדִיִּיקִי רַבְּנָן בְּתַרְאֵי דְמִדְקָאֲמַר וְאִיהוּ סִבֵּר אָדָם חָשׁוּב וְשִׁאֲנִי ש"מ דְּאִינְהּ הִלְכָה וְכֵן מָאֵי דְדִיִּיקִינָן מִשְׁמַעְתִּין דְּאָמַר בְּהָאֵי לִישְׁנָא וְאִיהוּ אָמַר בְּמִדְוִנְבֵּר.

הֵן אָמַת דְּרַש"י יָשָׁם בְּבִרְכוֹת פִּי וְנ"ל וְאִיהוּ סִבֵּר ר' זִירָא שְׁהִי קוּבֵל וּמִתְרַעַם עַל שְׁלֵא שְׁאֵל עַל הַשְּׁשָׁה סִבֵּר דִּילְמָא רַוְבָּא דְמִנְפֵּר וְכו' ע"ש וְכַתֵּב מֶרְנָן בְּב"י ס' קצ"ו וְנ"ל וְהַפּוֹסְקִים כָּלֵם פְּסָקוֹ דְרַוְבָּא דְמִנְפֵּר בְּעֵינָיו וְאֵם כְּדַבְרֵי רַש"י פִּינּוּן דְר' יִרְמְיָה פְּשִׁיטָא לִיהּ וְר' זִירָא מְסַפְקָא לִיהּ לֹא הוּ"ל לְמִשְׁבַּק פְּשִׁיטוּתִיהּ דְר' יִרְמְיָה מִשּׁוּם סְפִיקָה דְר' זִירָא וְכו' וּמִצְאָתִי לְאִגוּר שְׁכַתֵּב בְּשֵׁם אֹר זְרוּעַ שְׁשָׁה אֻכְלִים וְאַרְבַּעַּ מְצַטְרְפִי בְּיָרֵק וְנִרְאָה שְׁהוּא מְפִרֵשׁ כְּפִירֵשׁ"י וּפּוֹסֵק כְּפִשִׁיטוּתִי דְר' יִרְמְיָה עַכ"ל מֶרְנָן.

וּלְפּוּם הָאֵי דְוִקְיָא אֵין צוּרְף לֹמַר דְּהָאֹר זְרוּעַ ס"ל כְּרַש"י דְר' זִירָא מִס"ל פֶּלַח דְלָפּוּם רִיחֵט דְבְרֵי רַש"י צְרִיכִין יִשׁוּב דְאֵין שׁוּם הֶכְרַח בְּש"ס דְר' זִירָא מִסַּפ"ל וְהִנֵּה קוּבֵל וּמִתְחַרֵּט אֲבָל אֲפֻשֵׁר לֹמַר דְּהָאֹר זְרוּעַ סִבֵּר דְּהָאֵי דְוִקְיָא דְתַלְמוּדָא אֲפִיקָה בְּהָאֵי לִישְׁנָא וְקָאֲמַר וְאִיהוּ סִבֵּר דְרַוְבָּא דְמִנְפֵּר בְּעֵינָיו דְוִקְיָא מְעַלְיָא הוּא לְמַסְמָה עֲלִיהּ דְלֹא קו"ל הֵכִי וּמִשׁוּ"ה פְּסָק כַּר' יִרְמְיָה וְאַף דְר' זִירָא לֹא מִסַּפ"ל וּפְשִׁיטָא לִיהּ דְרַוְבָּא דְמִנְפֵּר בְּעֵינָיו מ"מ אֹר זְרוּעַ פְּסָק כַּר' יִרְמְיָה פִּינּוּן דְּהַש"ס קָאֲמַר וְאִיהוּ סִבֵּר מוֹרָה וְכָא דְלֹא קו"ל הֵכִי.

וְאַפְשֵׁר לִישֵׁב קֶצֶת בְּעַד רַש"י דְגַם רַש"י סִבֵּר דְּהוּוּ דְוִקְיָא מְעַלְיָא וְכָל הֵיכָא דְאָמְרִי בְּש"ס פִּי הָאֵי לִישְׁנָן לְהוֹרוֹת נִתְּנָן דְלָאו הִלְכְתָּא הִיא וְכִינּוּן דְּאִיהוּ סִבֵּר הֵכִי דְקו"ל כַּר' יִרְמְיָה שְׁפַר קְדַמְיָה לְפָרוּשֵׁי דְגַם ר' זִירָא מִסַּפ"ל.

וּפִי הָאֵי דְאָמְרִי וְאִיהוּ סִבֵּר רַוְבָּא וְכו' עַל דְּרַוְבָּא הֵהִיא דַּפ' הַסְּפִינָה דָּף ע"ד וְהוּא סִבֵּר דִּילְמָא שְׁבוּעָתָא דְמַבּוּל הוּא ע"ש. וּמ"מ רַוְבָּא הַפּוֹסְקִי שְׁפָסְקוּ שֵׁם דְרַוְבָּא דְמִנְפֵּר בְּעֵינָיו מְוִכְרַח דַּס"ל דְּהָאֵי דְוִקְיָא דְקָאֲמַר תַּלְמוּדָא וְאִיהוּ סִבֵּר לָאו דְוִקְיָא הוּא כָּל עֵיקַר וְאָנָן גְּמִי סִבְרִיא לָן הֵכִי וְהוּנִיא הִלְכְתָּא (וְאַחַר זְמַן רַב פְּתַבְתִּי בַּס' הַקְּטָן בְּרַפִּי יוֹסֵף א"ח ס' נז"ר לִישֵׁב הַפְּלָל הִנֵּה וְלֹא תַקְשִׁי מִשְׁמַעְתָּא דְרַוְבָּא דְמִנְפֵּר דִּישׁ לֹמַר דְּהוּוּ דְוִקְיָא אֲהֵנִי דְוִקְיָא אֵי הַסְּבָרָא וְהַדְעַת נֹתְנָת נֶגֶד הַסְּבָרָא הֵהִיא אֲזַ אֲנֹן עוֹשִׂים עֵיקַר מְדַקְדוּק הִנֵּה וְהֵתֵם בְּרַוְבָּא דְמִנְפֵּר דַּעַת הַפּוֹסְקִים וְנ"ל דְּהַסְּבָר' מְסַפְמַת דְרַוְבָּא דְמִנְפֵּר בְּעֵינָיו וּמִשׁוּ"ה לֹא חִיִּישִׁי דְקְדוּק זֶה ע"ש וּבְמַחְזִיק בְּרַכָּה שֵׁם וְאַפְשֵׁר לֹמַר קֶצֶת בְּסַגְנוֹן אַחַר דְּהוּוּ דְוִקְיָא אֲהֵנִי כָּל שְׁהַסְּבָרָא אִינְהּ לְהַפְּףָּ אֲבָל אִם הַסְּבָרָא לְהַפְּףָּ לֹא חִיִּישִׁי לְדְקְדוּק זֶה וְהֵתֵם בְּרַוְבָּא דְמִנְפֵּר דַּעַת הַפּוֹסְקִי דְהַסְּבָר' אֵיפְכָּ דְבַעֲי רַוְבָּא דְמִנְפֵּר וּמִשׁוּ"ה לֹא חָשׁוּ לְהָאֵי דְוִקְיָא.

וְאֵין צְרִיף שְׁהַסְּבָר' מְסַפְמַת לְדְקְדוּק כַּמ"ש בְּבִרְפֵי יוֹסֵף וְכָאֲמוֹר וְעֵינָן מ"ש בְּעֵינֵינִי בְּאַחֲרֵי תַרְעָא דָּף ק"פ ע"ש וְדוּק בְּמָה שְׁכַתְבְּתִי פְּאָן). וּלְכָל הַדְּבָרוֹת וּלְכָל הָאֲמִירוֹת לְמָאֵי דְקָמְנָן אֵין צוּרְף לְכָל זֶה דְּהָרִי פִי אֲמָרָה חֲזַקְיָה בַּר בְּלוּטִי הָאֵי שְׁמַעְתָּא קַמְיָה דְר' אַבְהוּ הַקְּשָׁה לוֹ ר' אַבְהוּ וְלַקְיָשׁ מְטַלְטְלִי לְקַרְקַעוֹת וְכ"כ רַבִּי גְרִשׁוֹן מְאוֹר הַגּוֹלָה בְּפִירוּשׁוֹ כ"י וְנ"ל שְׁמַעְתָּא חֲזַקְיָה בַּר בְּלוּטִי לְהָא דְאָמַר ר"ח בַּר אֲבִין אֲמָרָה קַמְיָה דְר' אַבְהוּ אָמַר לִיהּ אֲמָאֵי אָמַר נֹתְנָם לְכָל פְּהוּן שְׁיַרְצָה וְלַקְיָשׁ מְטַלְטְלִין וְכו' ע"ש וְא"כ הָרִי ר' אַבְהוּ סִבֵּר כַּר' יְהוּדָה דְמַקְשִׁינָן מְטַלְטְלִי לְמַקְרַעֲי וּמִשׁוּ"ה פְּרִיף עַל ר' חֲזִיא בַּר אֲבִין

ואף דמשני דר"ה ס"ל כר"ש מ"מ הרי ר' אבהו סבר להפך דפסקינו ככללין דר' יהודה ור"ש הלכה כר' יהודה ושפיר פסק הרמב"ם ככללין וכו' אבהו.

וגם משני דמשני ולא תנאי היא מסגנון דברי התרצן מוכח דהלכ' כר"י אלא דליפא לאקשוני על ר"ח בר אבין דכיון דפלוגת' היא מצוי למימר אנא דאמרי פהאי תנא. אמנם אי הנה פשיטא ליה דבהא הלכה כר"ש לא הנה מתרץ בסגנון זה אלא הנה א"ל דר"ח בר אבין דינא קמשמעין ולו שומעין שאמר כהלכה.

ומינה מוכח דלא פרבי' עובדיה דסבר דרבי אית ליה כר"ש דהא הו"ל לשנויי דר"ח בר אבין אתי פרבים והכי הלכתא דר' יהודה יחידאה הוא אלא ודאי דאין הברח דרבי סבר דהא כר"ש. וא"כ קי"ל כר"י אלא דתריץ יתיב דאין לתמוה על ר"ח בר אבין דאמר לך אנא דאמרי פהאי תנא.

וראיתי להרב מהר"ם חאגיז בלקט הקמח משניות שכתב עמ"ש הרב תוספת י"ט דמה שכתב הרמב"ם בפירושו אין הלכה כר"י צ"ל הלכה כר"י דקי"ל ר"י ור"ש הלכה כר"י. ונ"ל עמ"ש התוס' בשבת דף ע' עמוד ב' ומהריק"ו שרש קס"ה עכ"ל וכוונתו דמהריק"ו שם כתב דכל הפללים לא נאמרו אלא על דינים הנהוגים ולא על הבלתי נהוגים וכן משמע מהתוס' בשבת דף ע'.

והו"ו דברי הרב חיות יאיר סי' נ"ד ושם כתב הרב חיות יאיר דע"פ פלל זה יתורצו כמה תמיהות שתמה תי"ט בקדושים וטהרות ורמו קצתם ותחילת דייבר רמז דברי הרב תי"ט הללו. (וכבר הרמ"ת ז"ל העתיק פל פללי הרב חיות יאיר אשר בסי' צ"ד הנז' וקבעם בקונטרס אסיפת הפללים המודפס סוף ס' פרייתות דפוס אמשטרדם וכל הקונטרס המופלא שהוא פעולת צדיק הארי הח"י ולא הוזכר אלא ברמז גמרי בדברי המדפיס ע"ש) ואני בעניי כתבתי במקומו שונים בכלל זה ועיין מ"ש אני בעניי בקונטרס יעיר און בפללים מערכת ה' אות י"ג.

עתה אקום להבין דברי הרב חיות יאיר והרמ"ח במאי דקמן דלפי קוצר דעתי דבריה קשים דהא אין פאן תמיהא לישוב עם הפלל הנה דהרב תי"ט מביא וקורא אשר מצא בגסחת א"י המדוניקת ועשה לה סמוכות ונראין הדברים דט"ס נפל בגסחת דקמן שכ' ונ"ל וסדר דברי ר' כף הוא נראין דברי ר"י לר"ש בקרקעו' ורבי לא ביאר דעתו במאמר זה ולפיכך איה הלכה כר"י עכ"ל ודברי' ככתבן מבלי פלל ר"י ור"ש הלכה כר"י אינם מוכנים דמפשט דברי רבי שאמר נראין דברי ר"י בקרקעות ודברי ר"ש במטלטלין שומע אני שהוא מקריע ביניהם ואם הנה כף על הרוב אין הלכה כר"י במטלטלין וא"כ איה כ' הרמב"ם דמאחר דכונ' ר' לומר נראין דברי ר"י לר"ש והוא לא ביאר דעתו לכה איה הלכ' כר"י דמשמע דאם לא הנה פירוש דברי רבי כף אלא שהוא מקריע אז הלכה כר"י ועתה אין הלכה פמותו ותהי להפך וא"כ הדבר מצד עצמו מוכח דט"ס הוא ומה גם שפך גמצא בגסחת המדוניקת כאשר השב"ח השבי"ח הרב תי"ט בהקדמת סדר קדושים ומעשה אין פאן שום תימה לתרץ על פי פלל מהריק"ו.

וּכְבָר בְּעִנְיֹתַי כְּתַבְתִּי בַמ"א דְהָאֵי כָלְלָא לָא צְיִינְתִּינָן לִיה דְהֶרְמַב"ם וְהֶרְאַב"ד וְהֶסְמ"ג
וּרְבִינָו עוֹבְדֵיה שְׁפוֹסְקִי הִלְכוֹת בְּקַדְשֵׁי וּטְהָרוֹת סְבָרֵי הֶפֶד הַכָּלל הִזָּה וְלֹא מִפְּלִגֵי בֵּין
קַדְשִׁים וּטְהָרוֹת לְעֵלְמָא.

וְתוּ דְאַפִּי לְפִי כָלל מֵהֶרִיק"ו נִרְאָה דְבָהָא לָא אֶהְיֵי לָן דְחֶרְמִין אִיכָא בְּזַמְנָן הִזָּה וְהַמְחַרִּים
מְטַלְטְלִין נוֹתְנָם לְפַהֲגֵי כַּמ"ש הֶרְמַב"ם וְסְמ"ג. וְאַמְרוּ פ"ק דַּע"ז הַמְעַרְיָה וְהַמְחַרִּי בִזְה"ז
אִם בְּהֵמָה וְכו'.

וְעַמ"ש אֲנִי בְּעִנְיֵי בְּרִישׁ גְּוֹנְטְרִיס אַחוּרֵי תַרְעָא בַס"ד. וְמ"ש הֶרְמַב"ם שְׁהָרֵי הוּא אֲנֹמֶר
בְּשִׁדָּה כִּי אַחְזוֹת עוֹלָם וְכו' וּמְטַלְטְלִין הֶקְשׁוּ וְכו'.

טַעְמֵוּ טַעַם לְשִׁבְחָ וְאֵע"ג דְּבִש"ס אֲמַרִּי וְר' יְהוּדָה בְּשִׁלְמָא פַּהֲגֵי אִין מְחַרְמִין שְׁחַרְמִין
שְׁלֵהֶם וְכו' אֲלַמָּא לִר' יְהוּדָה טַעְמָא דְכַהֲנֵי מְשׁוּם דְחֶרְמִין שְׁלֵהֶם. כְּבָר כְּתַב הֶרֶב לְחַם
מְשֻׁנָּה וְז"ל הֶד קָרָא מִיִּנְתִּי לִיה רְבִינָו לְכַהֲנֵי וְלוֹיִים אֵע"ג דְּלַכְהֵנִי אֲמַרוּ פ' הַמְקַדֵּישׁ
טַעְמָא אַחְרֵינָא מְשׁוּם דְחֶרְמִין שְׁלֵהֶם לְכִי שְׁהַתּוֹס' כְּתַבוּ פ' הַמְקַדֵּישׁ דְּהוּא טַעְמָא דְכַהֲנֵי
דְקָאֲמַר מְשׁוּם דְחֶרְמִין שְׁלֵהֶם אִינוּ עֵיקַר הַטַּעַם דְּהָא צְרִיף לִיתְנָם לְפַהֲגֵי שְׁבָאוֹתוֹ מְשֻׁמֶר
אַלָּא לְרוּחָא דְמִילְתָּ נְקֻט הֶכִי וְעֵיקַר הַטַּעַם מְקַרָּא דְאַחְזוֹת עוֹלָם וְכו' ע"ש אֲמָנָם לֹא הִזָּה
הֶרֶב צְרִיף לְזָה דְדַבְרֵי רַבִּי בְרוּר מְלֵלוּ דְבִש"ס אֲמַרוּ הֶכִי כִי פְרִיף לִר' יְהוּדָה הַתִּינַח
פַּהֲגֵי אֲלָא לְוִיִּים מְטַלְטְלֵי לְחַרְמֵי וְהוּא הַטַּעַם דִּיהֵיב ר"ש לְפַהֲגֵי לְאַפּוֹקֵי לְוִיִּים אֲבָל
לְמַאי דְקִי"ל דְגַם לְוִיִּים אִינוּ מְחַרְמִין לֹא יִצְדַק טַעַם זֶה לְפַהֲגֵי שְׁחַרְמִין שְׁלֵהֶם שְׁהָרֵי
לְוִיִּים נְמִי לֹא מְחַרְמֵי אֲלָא טַעְמָא כַּמ"ש הֶרְמַב"ם מִילְתָּא דְשׁוֹנֵיָא לְתַרְנוּיָהוּ לְפַהֲגֵי וְלְוִיִּים
וְכַמ"ש בְּרִישָׁא הֶרֶב לַח"מ גּוֹפִיָה.

וְהַתּוֹס' הַנּוֹצְרָכוּ לְזָה מְשׁוּ דְקַשְׂיָא לְהוּ דְהֵיכִי קָאֲמַר הַש"ס שְׁחַרְמִין שְׁלֵהֶם וְהֵלֵא שְׁדָה
הַחַר צְרִיף לִיתְנָ לְכַהֲנֵי שְׁבָאוֹתוֹ מְשֻׁמֶר וּמְשׁו"ה הַנּוֹצְרָכוּ לֹמַר דְלְרוּחָא דְמִילְתָּ וְכו' וְהוּא
דְחַסְק דְלֹא שְׁיָיֶה לְרוּחָא דְמִילְתָּא כִּינּוּ שְׁהַטַּעַם שְׁחַרְמִין שְׁלֵהֶם אִינוּ אֲמַת דְצְרִיף לִיתְנָו
לְכַהֲנֵי שְׁבָאוֹתוֹ מְשֻׁמֶר.

וְלוֹלֵי דְבָרֵי הַתּוֹס' אֲפֻשֶׁר לוֹ דְכִי פְרִיף הַש"ס וְר' יְהוּדָה בְּשִׁלְמָא פַּהֲגֵי אִין מְחַרְמִין
שְׁחַרְמִין שְׁלֵהֶם וְכו' אֲמַטְלְטְלֵי קְאִישְׁהָרֵי בְּתַר הֶכִי קָאֲמַר אֲלָא לְוִיִּים בְּשִׁלְמָא מְקַרְקְעֵי
לֹא מְחַרְמֵי דְכְּתִיב כִּי אַחְזוֹת וְכו' אֲלָא מְטַלְטְלֵי לְחַרְמֵי וְא"כ הַש"ס אֲמַטְלְטְלֵי קְפְרִיף
וּמְשׁו"ה נְקֻט טַעְמָא בְּפַהֲגֵי שְׁחַרְמִין שְׁלֵהֶם וְאֵה"נ דְּהַשְׁתָּא דְסָבַר דְּמְטַלְטְלֵי גְתַנִּים לְכָל
כַּהֲנֵי וְהִינּוּ דְקָאֲמַר שְׁאִין הַפַּהֲגֵי מְחַרְמִין שְׁחַרְמִין שְׁלֵהֶם דְאַפְתִּי לֹא יִדַע הַקַּשָּׁא דְמִקְיֵשׁ
מְטַלְטְלֵי לְמְקַרְקְעֵי אֲבָל בְּתַר דְּמִשְׁנֵי דַר"י מְקִישׁ מְטַלְטְלֵי לְמְקַרְקְעֵי תוּ לֹא שְׁיָיֶה טַעְמָא
לִר' יוֹסִי שְׁחַרְמִין שְׁלֵהֶם כִּינּוּ דְמְטַלְטְלֵי וּמְקַרְקְעֵי גְתַנִּין לְכַהֲנֵי שְׁבָאוֹתוֹ מְשֻׁמֶר וְטַעְמָא
כַּמ"ש הֶרְמַב"ם.

וּמִיָּהוּ גַם זֶה קָצַת דְחַסְק בְּלִשׁוֹן הַש"ס וּבְפֶרֶט בַּמ"ש בְּשִׁלְמָא פַּהֲגֵי כְּדַאֲמָרָן וְדוּק הֵיטֵב.
(ו) דִּין כ"א.

אִין אֲדָם מְקַדֵּישׁ דְּבָר שְׁאִינוּ שְׁלוֹ כִּי צַד כְּגוֹן שְׁחַרְרֵי בְּנוּ וּבְתוֹ וְעַבְדוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הֶעֱבְרֵי
וְכו'. זֶה מְשֻׁנָּה סוּף פ' הַמְקַדֵּישׁ וְהָאֵי דְנְקֻט בְּנוּ כְּתַב הֶרָא"ש בְּתוֹסְפוֹתָיו כ"י דְאַגַּב בְּתוֹ
נְקֻטָּה דְבְתוֹ וְאִינְדָּ סד"א דְזְכוֹת יֵשׁ לוֹ בְּהוּ וְיִכּוֹל לְהַחְרִימָן אֲבָל בְּבָנוּ אִין לוֹ זְכוֹת מִן

התורה ורבינו בצלאל בלקוטיו כ"י פתב דהר"י פירש משו' דה"א שזוכ' במציאתו
מדרבנן יכול להחרימו.

ומה שפנים הרמב"ם בנותן טעם שאין אדם מקדיש דבר שאין גופו שלו, הכי אמרו
בפסיקתא וז"ל מאדם ולא כל אדם מלמד שהאיש מקדיש עבדו ושפחתו הפנעניים ולא
עבדו ושפחתו העבר'י שאין גופן קנוי ע"כ.

וקא דאמרו שאין גופן קנוי וכ"כ הרמב"ם שאין גופו שלו אע"ג דפ"ק דקדושין דף י"ז
אמר רבא ואת אומרת עבד עברי גופו קנוי וכן נראה מדברי הרמב"ם פ"כ דעבד'י דין
י"א פ"ש ובכ"מ. מ"מ אין גופן שלו רק עד שש שנים או אינ'ה מילי דהעברי וקעברי
יוצאי לחירות ובכה"ג לא מיקרי גופן שלו וכמו שיתבאר.

וקא דדריש בפסיקת' מאדם ולא כל אדם למעוטי עבדו ושפחתו עברי'. הכי אמרי' בת"כ
מאד' לרבות עבדו ושפחתו הפנעני' או אדם לרבות עבדו ושפחתו העברים ת"ל מאד'
ולא כל אדם.

אמנם שם בש"ס פ' המקדיש יליף מדכתיב בהמה מה בהמה שיש לו רשות למוכרה אף
כל שיש לו רשות למוכרה. והרב קרבן אהרן כ' דנראה בעיניו דט"ס הוא בת"כ וצריף
לגרוס פתלמודי דידן ע"ש.

אמנם לא תזיתנהו להראב"ד ורבי' הלל בפירושיה' כ"י שהעירו על זה. והרא"ם פ'
בחוקותי פתב וז"ל מן האדם פגון שהחרי' עבדיו ושפחותיו הפנעני' פדתנן פ' המקדיש
וכו' ומעבדיו ושפחותיו הפנעני' ואמרו בגמ' מנא הני מילי דת"ר מאשר לו ולא כל אשר
לו מאד' ולא כל אדם ותנן נמי הפחרי' עבדו ושפחתו העברי' אינן מותרין שאין אדם
מחרי' דבר שאינו שלו ובתו דהקא בבתו גדולה קמייירי דאי בקטנה שלו היא פנין דבדו
למוכר' עכ"ל.

ודברי הרב ז"ל קשים וכבר הקשו קצת עליו. ואני הדל ארחיב הדברי'.

נדא פי האף אמנם בת"כ ובפסיקתא דרשו מאד' ולא כל אדם למעוטי עבדו ושפחתו
העברי'. מ"מ מאי דאמרו בתלמודא דידן מאד' ולא כל אדם הדבר ברור דהפונה שלא
יתרי' כל עבדיו הפנעני' מעין דוגמא של מעלה דדריש מאשר לו ולא כל אשר לו
וכמבואר בש"ס בתר הכי דאמרי' וצריקא דאי פתב רחמנא מכל אשר לו ה"א וכו' פתב
רחמנא מאד' ולא כל אדם ואי פתב רחמנא מאד' דלא סגי' בלא עבודה וכו' ותו דבהד'י
אמרי' בש"ס בהמה למה לכדתנ' יכול יחרים אדם בנו ובתו עבדו ושפחתו העברי' ת"ל
בהמה וכו' ע"ש.

ומדברי הרא"ם פאן ולקמן בלשון הסמוך מוכח דסבר דמאד' ולא כל אדם דאמרו בש"ס
היינו למעוטי עבדו ושפחתו העברים ובש"ס מבואר דמאד' ולא כל אדם היינו לאפוקי
שלא יחרי' כל עבדיו אפי' פנעניים.

ומיעוט עברים מדכתיב בהמה. ועלה על לבי לומר דלא פהתה עינו של הרא"ם ח"ו
ובנדאי ראתה עינו סוגיא דשמעתא.

אמנם סבר דמדכתוב מאד' מצינו למדרש שפיר למעט עבדו ונשפחתו העברי' ומצינו נמי למדרש מאד' מקצת ולא פלן. וישתי הדרשות שקולות.

וגם הסברא מסייעת לכל א' מהדרשות. וא"כ בכי האי גוונא דרשינו תרתי דמאי אולמא דהה דרשא מאידה דהסבר' מוכח' ככל דרשא מינייהו.

ונהו על דרה מאי דאמרו פ"ג דערכין וישאר דוכתי הי מינייהו מפקת. וכן שנינו בת"כ מאד' למעוטי עבדו ונשפחתו העברי'.

ואע"ג דבש"ס לא מוכח דדריש מאדם אלא חציין ולא פלן מ"מ סובר הרא"ם דגם תלמודין סבר דאימעיטו עברים מאד' ולא יכחיש הש"ס דרשת ת"כ אלא דלרוחא דמילתא יישב הש"ס הדרשות פה וזה אמת לאשמועי' הרא"ם בפקמתו עומק הש"ס ובהכי עלו זה הש"ס והת"כ פהוגן ודרשת בהמה לרווחא דמילתא.

ויש לדרוש דרשות אחרות. ובנה יעלה שלישי יש"ב להרא"ם ז"ל.

ואולם מ"ש הרא"ם דבבתו גדולה מיירי הדבר קשה דשם בש"ס מבואר דאפי' בתו קטנה אינו מחרי' דמה בהמה יש לו רשות למוכרה לעולם אף על שיש לו רשות למוכר' לעולם: וראיתי במכתב לאחד קדוש שכ' ע"ד הרא"ם ז"ל ה' דאמר הרב דבבתו גדולה מיירי לאו למימרא דבקטנה פיון דבידו למוכרה אם החרימה מותרת דפ' המקדיש מפורש דאף קטנה אינה מותרת אלא פונת הרב לטעמא דיהיב שאין אדם מתרים דבר שאינו שלו שזה אינו אלא בבתו גדולה דוק' דבקטנה שלו היא ואה"נ דמינה נמשך לקטנה שאין בידו להחרימה פיון שאינה ברשותו לעולם דדומיא דבהמה בעינן אלא שתנא יהיב טעמ' לבתו גדולה ומינה נמשך לקטנה אע"ג דהאי טעמא לא שייך בה מאחר דאינו דומיא דבהמה עכ"ל ודבריו לא האירו דמוכרח דהאי טעמא דיהיב במתני' שאין אדם מחרי' דבר שאינו שלו הוא טוב טעם אפי' לקטנה דאי אינו כי אם לגדולה אמאי תנא דמתני' גמ' לנו מקום לטעות דנימא דקטנה מחרי' אלא מוכח דכונת התנא לומר דאין אדם מחרים דבר שאינו שלו לעולם וקטנה אינה שלו לעולם.

והראיה מדברי הרמב"ם שהוא פוסק והו"ל לפרש דין קטנה המבואר בש"ס וסתם ולא פ' דכיון דכבר כתב לפי שאין אדם מקדיש דבר שאין גופו שלו הפונה שאין גופו שלו לעול' דומיא דעבד פנעני וכן פ' רבינו עובדיה במשנתנו ז"ל שאין אדם מחרי' דבר שאינו שלו ובתו נהי דיכול למוכרה בקטנותה אינו יכול למוכרה בנערוטה עכ"ל.

ולכל הדברות אמאי כתב הרא"ם דבר שאינו אמת ומניחו והולך לו והו"ל לו' דאין הדין פה כמ"ש בש"ס. ובצפיתנו צפינו להרדב"ז בבבאורו בדין זה שכ' ז"ל פ' המקדיש במשנה וכו' ולא חילק התנא בין גדולי' לקטני' אע"ג דקי"ל בעלמא דבניו הקטני' הם קנינו של אדם מ"מ אינו יכול להחרימן שאין גופן קנוי לו בעבדי' ז"ש רבי' שאין גופו שלו עכ"ל וק"מ דמאי דאמרי' בעלמא דבניו הקטנים הזכרי' שהם קנינו של אדם אינו ענין לזה.

ואעיקרא כתב הרא"ש דחלוקת בנו כדי נסבא כמ"ל. ובנותיו הקטנות אין טעמו מספיק לחלק בין גופן קנוי דעבד פנעני להן דאכתי נמי פיון דרשות בידו למפור בתו קטנה אימא דיכול להחרימה כמ"ש בש"ס אלא דהש"ס יהיב טעמא דאין יכול למוכרה

בנערותה וזה כננת התנא שאין אדם מחרי' דבר שאינו שלו לעול' וזו כננת הרמב"ם
בדאמרו.

ואם נפשך לו' שלזה כננת הרמב"ם נמי. דע לה דהרב קיצר את הרחב והעיקר חסר.
ותו דהו"ל להרב זלה"ה להזכיר דברי הש"ס ודוק היטב: סימן ל"ב בדין אי נשרי רבית
או אבק במעות עניים. שקלא וטריא פתוב לחי"ם.

את זו שלח לי החכם השלם עצום ורב שליחא דרחמנא חסידא קדישא כמה"ר יוסף ו'
סאמון נר"ו וז"ל. במ"ש הרב משנה למלך פ"ח מה' מתנות עניים נשאלתי דין ד' עמ"ש
מהרימ"ט בח"א סי' קמ"ד דטעמ' דאין משתפרין בשל עניים משום פסידא ולפיכך אין
מוותר להשתפר בהם אלא על ידי משכונות זכה וכסף וכגון דהבא פריכא וכיוצא והקשה
הרב הנז' על זה ממ"ש בכתובות דף ק"ו דטעמא דאין משתפרין בשל הקדש משום דאין
עניות במקום עצירות ובשל עניים משום דילמא מתרמי להו עניא וליכא למיתב ליה
מידי ולפי הך טעמא אין משתפרין כלל אפי' במקום דליכ' פסידא.

ועם דלכאורה הרב מהרימ"ט ס"ל פירושל' דשקלים פ"ד דס"ל האי טעמ' מ"מ צריף
טעמ' אמאי שביק ש"ס דידן דמחמיר ומכ"ש במידי דהקדש דחמיר טפי ואני בחפשי
לראות מקור תשו' הרשב"א דעלה קאמר מהרימ"ט הך דינא אנה ה' לידי ס' פפתור
נפרח קדמון שנר' שדבריו מועתקים מדברי הרשב"א שכ' בפ' מ"ד ז"ל וכתב ה"ר תורת
הבית על מאי דאמרי' בכתובות אין משתפרין בשל הקדש דוקא בהקדש מזבח או בדיק
הבית אבל הקדש עניים אינו בכלל זה וזה שהקדש עניים מותר ברבית קצוצה דבר
תורה דאחיה פתיב ולא הקדש ומניא פ' הנהב רבית ואונאה להדיוט ואין רבית ואונאה
להקדש ומעות של הקדש ענייה מסתברא שמוותר להלותם קרוב לשכר ורחוק מהפסד
פמעות של יתומים וקרוב אני לומר שאין רבית להקדש עניים וכו' ומ"מ לא למעשה
וכו' ע"ש.

והנה עין רואה אעפ"י שלא מצינו תורת הבית להרשב"א בדיני הקדש ורבית פשוט.
(ונראה דבזמן הרב פפתור נפרח שהיה כמעט בזמן הרשב"א לא היה להרשב"א ס'
מפורסם אלא תורת הבית שהיו מעתוקים אותו בכל עיר ועיר פי לא היה דפוס.

ולכן הזכיר הרב פפתור נפרח שהרב מחבר תורת הבית כתב והיינו בתשובת שאלה
ופשוט) הוא דמרה דשמעמא דקאמר בעל פפתור נפרח הוא הרשב"א בעל תורת הבית
לפי שסוף לשונו שהעתיק וז"ל ומ"מ לא למעשה אני אומר וכו' אבל להלותם קרוב
לשכר וכו' הוא ממש לשון תשובת הרשב"א שהעתיק מהרימ"ט ע"ש.

ומעתה תגדל תמיהת הרב מש"ל על מהרימ"ט שנ"ט להרשב"א מטעם פסידא והרי דברי
הרשב"א עצמו נאמרו עמ"ש בכתובות ושם נאמר בהפך. וטעם דלא פריף הרב מש"ל
על הרשב"א עצמו דקאמר דהקדש עניים מותר להלותם בקרוב לשכר כה"ש בכו"פ
אפשר זה הלשון נעלם מהרב ז"ל.

עוד יש לתמוה על מהרימ"ט דקאמר דלדברי הרשב"א אמאי לא מוקמה בשל עניים
משום דאין משתפרין בשל עניים והא במקום שפא קאמר הרשב"א בהדיא דמ"ש

בכתובות אין משתפרין בשל הקדש הוא בהקדש מזבח או בד"ה אבל הקדש עניים משתפרין וא"כ היינו דק"ל אמאי לא אוקמה בשל עניים.

ועוד לכאורה לשון הרשב"א שהעתיק בכו"ף קשה להולמו דקאמר וז"ל הא דאמר בכתובות אין משתפרין דוקא בהקדש מזבח אבל הקדש עניים מותר וברי תנו אין משתפרין בשל הקדש ולא בשל עניים וכן מה שסיים וזה שהקדש עניים לכאורה אין לו מוכן.

ואשר אני אחזה לי דעת הרשב"א פסברת הגמו"י שהביא הב"י וכתבה מור"ם ב"דסי' רנ"ט וז"ל הא דאין משתפרין בשל עניים דוקא בצדקה דעומדת לחלק ועלה קאמר בש"ם דילמא מתרמי וכו' אבל כשאינה עומדת לחלק אלא לפירות לעניים והקרן קנים דלא שייך ביה טעמ' דילמ' מתרמי וכו' שרי א"נ במידי דקייץ לעניים דועים וכו' בהני גוונני שרי בקרוב לשכר וכו' והשתא מ"ש הוא וז"ל אבל הקדש עניים אינו בכלל הזה רוצה לומר אינו בכלל אין משתפרין בשל הקדש דטעמא דידיה משום דאין עניות דלפי הך טעמ' אפי' ליכא פסיד' אסור אבל הוא בכלל חלוקה דאין משתפרין בשל עניים ונ"מ היכא דלא שייך טעמ' דרילמ' מתרמי וכו' פגון הנה גוונני דקאמרן שרי ומ"מ מאחר דמתני' סתמ' קתני אין משתפרין בשל עניים בין עומד לחלק בין אינו עומד לחלק מוכרח לומר הך דאין עומד לחלק משום פסיד' הוא ולכך קרוב לשכר וכו' שרי וע"כ הרשב"א לשאינו עומד לחלק נחית לומר שאינו בכלל חלוקה דאין משתפרין בשל הקדש דאי בעומד לחלק קאי מאי קמ"ל שאינה בכלל לא בשל הקדש פשיט' דא"ה אין משתפרין בשל עניים במאי מוקמת לה אלא נדאי מתני' בעומד לחלק מיירי ובא לדש דבשאינה עומדת לחלק היא בכלל זה והשת' נחא דתלי לה הרשב"א להאי דינא עמ"ש בכתובות וצא קאמר עמ"ש בשקלים דשם היא האי מתני' אלא משום דהנפקות' אינה אלא לטעמ' דכתובות ולפ"ז איכא למימר דש"ס דיון וירוש' לא פליגי דמר אמר חדא ומא"ח דהירוש' מיירי בשאינה עומדת לחלק ואנדא לה קוש' הרב מש"ל על מהרימ"ט דנקט טעמ' דפסיד' נגד הש"ס.

ומה שסיים הרשב"א וזה שהקדש עניים וכו' לפי מ"ש הדברי' פשוטים שבא לפרש הנפקות' לכה קאמר וזה פי' זהו פירוש הענין דקי"ל הקדש עניים מותר בר"ק ד"ת ומדרבנן הוא דאסור משום דאחיה פתיב וכו' ונזר ואמר וקרוב אני לומר דמותר אפילו מדרבנן כמ"ש מהתוספת' וכו' ומ"מ לא למעשה אני אומר וכו' אבל קרוב לשכר וכו' ברור שמוותר אפילו מדרבנן א"כ זהו הנפקות' דאמרן דאינו בכלל אין משתפרין בשל הקדש מזבח ובד"ה ומזה יצא לו למהרימ"ט דס"ל להרשב"א דהקדש עניים מותר להשתפר על ידי משכונות זקב וכו' אחת שאלתי יודיעני דעתו היתכן דרף זה: וזאת תשובתי בס"ד צי"ר ידידות ציר נאמן.

לתורה ולמעודה ישלח דברו מלא האומר מן. החכם השלם זה סיני בקדש ח"ק הרב ועצום יוס"ף תהלות נר"ו.

לדידי חזי לי ארש זבת חלב ודבש אמרות טהורות אור יקרות היו לברו"ת ואשיב בקצרה בס"ד. חנה הוית חפ"ש מחופ"ש יצא לחפש"י מקור תשובת הרשב"א עד שמצא בספר כפתור נפרח.

נאני בעניי אומר כי תשובת הרשב"א למעות ת"ת היא בשו"ת הרשב"א ח"א סי' תרס"ט.
ולמעות צדקה תשובת הרשב"א בתשובו' המיוחסו' סימן רכ"ב ובסגנון אחר היא
בתשובו' הרשב"א דפוס ישן באותיו' אשורית סי' שכ"ב.

ותשובת הרשב"א דעלה קאי מהרימ"ט הביאה מן בבית יוסף סי' ק"ס והיא במילואה
פלשון פפתור ופרח ממש מתיבת מסתבר' ואילך ע"ש. האמנם מציאה מצא בס' כו"ף
דתחילת הלשון שכ' שם ליתיה בשום תשובה מהנז'.

אני בצדק אהנה מאי דקשיא למר על הרשב"א ומהרימ"ט כפי הלשון שהביא כו"ף ומאי
דתיירץ יתיב דברי הרשב"א ודברי מהרימ"ט עפ"י דברי הגמ"י דמפליג בין מעו' צדקה
העומדים לחלק למעו' צדקה שאינן עומדו' לחלק והקרו קיימת והאריף בזה פפתוב
בקונטרסו.

והי' טרם אענה על עיקר תירוץ מעכ"ת אעורר את האהב' במאי דהוקש' לכת"ר בתחילת
דיבר ורואה אני שכ' דכפי לשון הרשב"א שהביא הרב פפתור ופרח עתה יגדל נא תמיהת
הרב מש"ל וכו' וסיים וז"ל וטעם דלא פריף המש"ל על הרשב"א עצמו דקאמר בהקדש
עניינים מותר ללוותו בקרוב לשכר כמ"ש כו"ף אפשר דזה הלשון נעלם מהרב וז"ל עכ"ל.

ועם האדון הסליחה דלהא דהרשב"א מתיר מעות עניינים בקרוב לשכר לא נפלאה היא
ולא רחוק' ואין צריף לזה ס' פפתור ופרח דמהרימ"ט עצמו כתב משם הרשב"א להתיר
בקרוב לשכר. ותו הרי תשו' הרשב"א ח"א סי' תרס"ט ובתשובו' המיוחסו' סימן רכ"ב
מפנרש דהרשב"א מתיר בקרוב לשכר.

הן אמת דתשובת הרשב"א בח"א היא לענין הקדש ת"ת. אבל האיפ' תשו' במיוחסו'
לצדקה ומעות עניינים.

וגם תשובת הרשב"א שהביא מן היא תשובת פפתור ופרח ממ"ש מסתבר' וכו' כמש"ל
ובנדאי לא נעלמו מהרב וז"ל ויתכן שגם הרב מש"ל פשיט' ליה חילוק הגמ"י ומה גם
שהובא ביה יוסף סי' רנ"ט ומשו"ה לא מק' על הרשב"א דהתי' פשוט ולא הוקשה לו
אלא דברי מהרימ"ט בטעם אין משתכרין כמבואר.

ומאי דקשיא לכת"ר על מהרימ"ט דהדר' קושפי' לדוכת' אמאי לא מוקי הש"ס בפ' שום
היתומים בשל עניי' פפתוב באורף בקונטרסו. לק"מ דתירוץ מהרימ"ט מבואר בדבריו
דאין להלוות כי אם במשפונ' זהב וכסף וא"כ מאי שום היתומי' דקאמ' דלא שייף למכור
קרע כדי לפדו' משכונ' זהב וכסף וכמו שפירש את שיחיתיו מהרימ"ט שם.

ואפא היום לעיקר תירוץ מעכ"ת ואומר דחילוק זה בין צדקה העומדת לחלק למעו'
צדקה שהם קרו קיימת הוא חילוק נאה ויא"ה. ברם מ"ש מר דסבר הרשב"א דקרו
צדקה הוא בכלל חלוקת אין משתכרין בשל עניינים שהוא פולל והיכא שהוא קרו ואינו
עומד לחלק הינו משום פסיד' ובהכי מייירי הירושלמי ויפה כתב מהרימ"ט זהו תורף
דבריו.

אינו מתיישב דכפ"ז הרשב"א לא הו"ל לומר זה אינו בכלל הקדש ותו לא. רק הו"ל
לבאר דאין משתכרין בשל עניינים קאי בכל גוונא.

ונחלקת אינה עומדת לחלק היינו משום פסיד' ושריות' היא להלוותן בקרוב לשכר או ברבית גמורה ואז אשמועינו טעמא ואשמועינו הלכת'. ומהיכ' תיתי דזה יהי בכלל אין משתפרין בשל הקדש כיון דתנו אין משתפרין בשל עניים והוא כולל כל החלוקה ותו דלשון אין משתפרין בשל עניים פשהקרו קנימת משום פסידא לא א"ש דאיה קאמר אין משתפרין מילת' פסיקת' והא משתפרין כי ליפא פסיד'.

ותו הירושלמי דקאי סתמ' ורבי עקיב' אמר אין משתפרין בשל הקדש ושל עניים היכי מפרש משום פסיד' והא אין משתפרין קא פסיק ותני ופליג על ר' ישמעאל דאמר והשכר להקדש.

ואי סבר הירושלמי כפבלי כדאמר מר אמאי הירושלמי לא פירש עיקר הדבר דטעם ר' עקיב' דאין משתפרין בהקדש היינו דאין עניות וגנאי להקדש ושל עניים דילמ' מתרמי וזהו בעצם אין משתפרין.

ובמקום העיקר תפס בירושלמי ענף א' מחלוקת עניים הא דפסיד' ואין די בא"ר המושג' כלל. ותו דהא דפסיד' אינו כי אם במעות עניים דוקא אבל בהקדש ליתא וזו היא שקשה דהירו' יפרש ענף חלוקת עניים לבד ולא שיהו בהקדש.

וכן קשה על מהרימ"ט לפי דברי כת"ר דקאמר דקי"ל כרבי עקיב' אין משתפרין בהקדש ואף בשל עניים משום פסיד' ומשמע דעל שניהם הוא אומר והא ליתא בהקדש והו"ל להרב מהרימ"ט והוא אחרון למידק בלישניה וקא לימא כי אם מעות עניים.

ותו דמדברי מהרימ"ט בסמוך שכ' וז"ל בשל עניים אי לא משבחינו גיכלינהו הני עניים זוזא זוזא ובתר הכי אכ"ע רמי לפרנסם עכ"ל מוכח דבעומדת לחלק מיירי הפד' כת"ר. וכן נראה ממ"ש מהרימ"ט בתשובותיו בי"ד סי' מ"ה דמייתי פלוגת' דהרא"ש והרשב"א דהרשב"א שרי להלוות מעות צדקה ברבית קצוצה והרא"ש אסר ושוב כתב דכשהקרו קיימ' והפירו' לעניי' גם הרא"ש מתיר עש"ב ומוכח דהרב מהרימ"ט סבר דדעת הרשב"א להתיר רבית קצוצה אף בעומדת לחלק.

הן אמת דהאחרוני' האריכו בתשובו' מהרימ"ט הללו ואחרו' כמו שתראה להרב כנה"ג בתשובותיו י"ד סי' קפ"ב והנמשך והרב פהונת עולם בסי' ק"ס בבבאורו ולא עט האספ. גם מה שפירש כת"ר בדברי הרשב"א שהביא הרב כפתור ופרח שכ' וזה שהקדש עניים וכו' שפא לומר הנפקות' וכו' אינו מתישב והם פהררי' התלויים בשערה.

לכן נרא' דדעת הרשב"א דמאי דתנו אין משתפרין בשל עניים לא איירי אלא בצדק' העומדת לחלק דזהו על הרוב דהצדק' עומדת לחלק ושפיר קאמר ר' עקיב' אין משתפרין בשל הקדש ולא בשל עניים ותרונייהו מילת' פסיקתא והי' טעמו כדמפרש בכתובו' הקדש דאין עניות ועניים דילמא מתרמי וכו' ופליג על רבי ישמעאל ועל סוגית פתובו' קאי הרשב"א לפי מ"ש הרב כפתור ופרח בשמו.

ועל זה אמר הרשב"א דהקדש עניים אינו בכלל אין משתפרין בשל הקדש. ותנא דנוקנא הוא למנטק הקדש עניים דמיירי פשהקרו קנימת ואין זה צדקה המתחלקת דהיא מעות של עניי' מיקרי.

וכוננת הרשב"א דכיון דמאי דתנו אין משתפרין בשל עניינים היא בצדקה המתחלקת ואין משתפרין כלל. הו"א דהקדש עניינים אפ"ש דהוא בכלל אין משתפרין בשל הקדש ולאפוקי זה בא לומר שאינה בכלל דהיא זוקא בקדשי מזבח ובדק הבית היא.

ומ"ש עוד וזה שהקדש שמים מותר וכו' בא ללמד דעת דהקדש שמים מותר ברבית. וממיל' דהגם דמותר ברבית אין משתפרין בהקדש לר' עקיב' דהוא גנאי להקדש דאין עניויות וכו' כמ"ש שם בכתובו' ועלה קאי והוא הודעה בעלמ'.

ואחר זה ראה וחיידש דהקדש עניינים מותר וכו' והם דברים נפרדי' כן נ"ל פ"ש הדברי'. ולפום ה"א דאמרן אין משתפרין בשל עניינים לא איירי אלא במעו' עניינים המתחלקי' והרשב"א הכי מפרשה ונצא לידון בהקדש של עניינים שהקרו קנימת.

ושפיר קמותיב הרב מש"ל למהרימ"ט דבדינו של הרשב"א נקט אין משתפרין ונשנו בנותן טעם משום פסידא. דהרי מפונרש בכתובו' דאין משתפרין כלל דילמא מתרמי וכו' וזו אינה משלנו דמירינן בדין הרשב"א.

ומ"ש אין משתפרין היינו בצדקה המתחלקת ואין משתפרין כלל. וכן פירש רש"י בסוגי' כתובו' דף ק"ו הנז' הובא בשיטה מקובצת ונ"ל אף לא בשל עניינים בצדק' העומדת לצורך עניינים עכ"ל וזה מסכים למ"ש בתשובו' דשייכי לספר משפטים סימן י"ד וכ"כ הרדב"ז בתשובותיו דפוס פירדא סי' תי"ד ע"ש.

ונה חזיתי להרדב"ז שם שכ' דזו מחלק' ישנה דראב"ה אסר וריא"ז שרי וכעת לא ראיתי בפוסקים שהביאו דעת ריא"ז בזה. ונרא' דתשובת הרב בנויה על תשובת הגמ"י בתשובו' דשייכי סי' י"ד הנז' ואפ"ש דט"ס הוא וצ"ל ר"י במקום ריא"ז והוא מבואר בתשו' דשייכי הנז' ומשם חפר אנוכל הרדב"ז באפ"ש יראה הרואה.

ומ"ש בתשובו' דשייכי מורי שיהיה מתיר הקשה הרב כנה"ג סי' ק"ס ובתשובותיו"ד סי' קפ"ב דרבו הוא מהר"ם והאגודה ומהריק"ו פתבו דמהר"ם אסר ומכח זה הגיה ומהר"ש התיר עש"ב. והוצרך הרב להוכיח סברת מהר"ם מתורת האגודה ומהריק"ו יען שבימי לא נתפשטו בגלילותנו תשובו' מהר"ם בר ברוך עצמו הארוכו' דפוס פראג והקצרו' דפוס קרימונה.

אמנם אנו בדין ענינו הרואו' דעת מהר"ם מפונרש בתשובותיו הארוכו' סי' ע"ג ובתשובו' הקצרו' סי' ק"א וסי' ק"ט דאסר בפה מלא להלוות מעות צדקה ברבית ובסי' ק"ט הנז' התיר להלוותם קרוב לשכר וכו' ע"ש.

הגם הלום ראיתי בשו"ת הרשב"ץ בסופו בתשובו' הרב מהר"ר אברהם ו' טוואה ו"ל סימן ל"ד שגם הוא פתב דהא דתנו אין משתפרין במעו' עניינים היינו בצדקה העומדת לחלק זוקא והביא ראיות להתיר אף רבית קצוצה ע"ש באורו' וקשה דכל הראיו' שהביא הו' הראיו' שהביאו הראשונים כמבואר בתשובו' דשייכי וזולתם.

ועוד קשה דהתיר בפשיטו' רבית קצוצה ולא זכר שפמה מהגדולים אסרו ואפילו הרשב"א דרב גובריה התיר להלכה ולא סמך לעשו' מעשה. והגאון מהרש"ל ביש"ש סוף פ' החובל מפיו לפידים יהלכו על המתיר: אטאן לדברי הירושלמי דמיייתי מר וכו'

דתרגמוה להא דאר"ע אין משתפרין בשל הקדש ובשל עניינים משום פסידא פדברי מהרימ"ט וכת"ר עשה שלום בין הבבלי והירושלמי כמ"ש בקונטרסו ואלה הם דברי הירושלמי פהינתו.

וכך היא שנויה על משנתנו דרבי ישמעאל אמר והשכר להקדש ור"ע פליג ואמר אין משתפרין וכו' אמרו בירושלמי אלא אם רצה יהא ההפסד שלו והשכר להקדש מותר פהדא בר זמינא אתפקד גביה מדל דיתמי וכו' והרב מהר"ר אליהו בפירושו פירש דקאי אדברי ר' עקיבא ומפרש טעמיה משום פסידא.

וראיתי להרב קרבן העדה שהקש' עליו דא"כ אף לרבי עקיבא איכא מותר פירות כשמקבל ההפסד וסוגית הירושלמי בסמוך להפך לר"ע ליכא מותר ומשו"ה פירש דהא דקאמר בירושלמי אם רצה יהא ההפסד שלו אדברי ישמעאל קאי דאמר והשכר להקדש דגם לרבי ישמעאל צריף שלא יהא הפסד להקדש זהו תורף דבריו בקיצור ע"ש באנרף ואנא בריה קלה נ"ל דהפירוש מוכרח ומרנוח כמו שפי' הרב קרבן העדה ומלבד מה שהכריח הרב עוד יש להכריח חדא דלשון אין משתפרין בשל הקדש ושל עניינים מופת דהוא מילתא פסיקתא דאין משתפרין משמע כלל.

ותו דנדאי רבי ישמעאל לא יחלוק על זה דיהיה פסידא להקדש ומאי דעתיה דר"ע דפליג עליה ואיכא דרבי ישמעאל נמי זה דעתו דלא יהי' פסידא להקדש. הן אמת דלשון הירושל' דאמר אלא אם רצה וכו' לא א"ש אבל כפר נודע דהירוש' תני לישנא קליל' והיותר נכון למחוק תיבת אלא לבד ונפיר.

וכפ"ז לא מיירי הירושלמי בדעת רבי עקיבא. ואל זה אביט להרב קרבן העדה בפירושו שכ' וז"ל אם אתה רוצה שיהא ההפסד לה לבדה והרינוח לשניכם שרי דלאו רבית ממש הוא אלא אבק רבית ואף ע"ג דבדיקנני אסור ביתמי לא גזרו שלא יכלו מעותיהם וה"ה בשל הקדש לא גזרו עכ"ל וק' במ"ש דבהקדש לא גזרו דברבית קצוצה נמי שרי בהקדש כמ"ש בהדיא פ' הנהב וכ"כ הרשב"א ושא"ר גדולים כמבואר.

ומבין ריסי עיני מהרימ"ט ז"ל נראה דמפרש הירוש' דקאי אר' עקיבא. אמנם נראה דהעיקר בפי' הירושלמי כמו שפי' הרב קרבן העדה דקאי אר' ישמעאל.

ולכל הדברות קושית הרב משנה למלה על מהרימ"ט קמה וגם נצבחה. שבתי וראה מ"ש כת"ר בסוף דבריו והיתה לבא"ר מ"ש הרשב"א שהביא הרב פפתור נפרח וזה שהקדש וכו' ופי' כת"ר פי' הענין דקי"ל דהקדש עניינים מותר בר"ק ד"ת ומדרבנן הוא דאסור משום דאחיה כתיב וכו' כפתיב בקונטרסו והני מילי דמר לא נהלמו לי מפמה אנפי והצצתי בלשון של כו"ף דמייתי מר וכתוב.

שם וזה שהקדש עניינים מותר בר"ק דבר תורה וכו' ועל פי גסחא זו כתב מ"ש כת"ר וגם בהערותיו כתב דמה שסיים הרשב"א וזה שהקדש עניינים אין לו מוכן וכו'. על פן בא דברו לפירוש לשון זה והוא דחוק ואתי מרחוק.

ואעיקרא דדינא פרכא שכת"ר אגב שישפיה העתיק הלשון בטעות ובנה עליו מצודים. וילשון הכו"ף הוא וזה שהקדש שמים מותר בר"ק וכו' והלשון מוכן ודברי אמת נפרים דאגב שטפיה כתב מ"ש.

ואין צורך לדקדק בדברי כת"ר בזה. ותסגי לן שבס' כו"ף עצמו הכל מתקון ודי בזה. אחר הדברים האלה הנתנין למעל' ניהי דוד מכרכ"ר כמה כרפורים עד שמשצאתי עיקר תשוב' הרשב"א ש'הביא הרב כפתור ופרח בס' הפתים להרשב"א כ"י הנמצא לאחד המיוחד הי"ו. ובבית י"ג דיני הקדש סי' א' פתוב וז"ל שאלת נכסי הקדש אם הם כנכסי יתומים להלוותן קרוב לשכר ורחוק להפסד אם לאו דכיון דאמרו בכתובות אין עניית במקום עשירות ולפיכך אין משתפרין בשל הקדש אפי' בהיתר גמור. ובדברים אחרים שונים נכסי הקדש כנכסי הדיוט אנו אין אנו יודעין על אמיתתו הודיענו הדין. תשוב'.

דברים הללו שאמרת אינן אמורים אלא בהקדש שמים כגון הקדש מזבח או הקדש בדיק הבית אבל הקדש עניים אינו בכלל זה. ודע כי הקדש שמים מותר ברבית קצוצה דבר תורה דאחיה פתיב ולא הקדש ותנא פ' הנהב רבית ואונאה להדיוט ואין רבית ואונאה להקדש ואע"ג דמפרשי לה סתם בשקבל עליו לספק מד' ועמדו מג' לאו למימרא דבכה"ג בלחוד הוא דשרי דהאי אבק רבית ולא צריה קרא למשרי רבית דרבנן אלא משום דתנא ברביתא הרי שקבל עליו לספק סלתות מד' ועמדו מג' מספק מד' מפרש לה גמי להיא דאין רבית ואונאה להקדש ככענן ההוא ואיהו קושטא דמילתא דאפילו ברבית דאורייתא שרי וכיון שקבל על עצמו לתת להקדש ג' סאין ועמד הגזבר והרויח לו זמן פדי שיתן ד' הרי זה מותר שלא אסרה תורה אלא לאחיה ולא להקדש.

ומעות של הקדש עניים מסתברא שמותר וכו' פלשון שכ' הרב כפתור ופרח. ואחרי הודיע אלהים אותנו את כל זאת נחה שקטה האר"ש שהשואל נסתפק אם הוא בכלל מ"ש בכתובות אין משתפרין בשל הקדש דאין עניות במקום עשירות וכו' ועל זה השיב הרשב"א שאין הדברים אלא בקדשי שמים וכו' ובדאי שהשואל עינו ראה דשם נאמר אין משתפרין בשל עניים אף הנה פשיטא ליה דהיא בצדקה המתחלקת ואינה ענין לגדונו שהוא הקדש לעניים.

גם עיניך לנכח יביטו שכתב ודע כי הקדש שמים מותר וכו' והיינו כמו שפירשתי אני הצעיר בלשון ש'הביא הרב כפתור ופרח. וחזה הוית להרב כנסת הגדולה סי' ק"ס ובתשובותיו סי' קפ"ב ש'הביא תשובת הר"ן כ"י שכתב וז"ל שאלת על מי שנתן נכסיו להקדש מעכשיו גופא מהיום ופירי לאחר מיתה וכו' אם מותר להלוותם ברבית וכו' ולאחר מיתתו אם לא פי' המקדיש שיתעסקו בו הגזברים באותו הקדש כמו שיראה בעיניהם כמנהג המקדישים ודאי אין להם רשות להלוותם ברבית ולא בשום עסק אחר מדאמרינן בשקלים אין משתפרין בשל הקדש וכו' ואם פירש המקדיש שיתעסקו בו הגזברים הרשב"א בתשובה התיר להלכה ולא למעשה ושמעתי שהרא"ה היה אוסר עכ"ל.

ונראה דכונת הר"ן דכי לא פי' המקדיש שיתעסקו הגזברים וכו' אין רשאים להתעסק בהקדש כדתנן אין משתפרין בשל עניים. ומ"ש הר"ן מדאמרינן בשקלים אין משתפרין בשל הקדש וכו' כונתו אסיפ' דאף לא בשל עניים וכבר רמזה באמרו וכו' ואין נראה

שפוננתו על חלוקת אינו משתפרין בהקדש דכבר כתב הרשב"א דה"ד קדשי מזבח או בדם הבית דוקא.

ולכן הגזפרין יוציאו הפעות על יד על יד לעניים או לת"ת. אף אם המקדיש פ"י שיתעסקו הגזפרים אז יהיה הקרון קנים לפירותיו ובזה התיר הרשב"א להלכה ליתנו ברבית.

וא"כ חזר הדבר לחילוק אם הצדקה מתחלקת או לא כמש"ל ודוק היטב: סימן לג בכריכת מנעל חליצה. עתה אמת אגיד כי בענין פריכות מנעל חליצה הווי נהיגי פה עה"ק ירושלם ת"ו דעושין פריכות הרצועות מבפנים על הרגל ממש.

ונה שנים בהיותי עומד ומשמש לפני מורינו הרב הגדול חז בדרא כמהר"ר יצחק הפהו זלה"ה שמעתי שהעיד שבאיזמיר עיר נאם נוהגים לעשות פריכות הרצועות מבחוץ וכן נוהגים במתא קושטנדינא רבתי ובכל גלילות טורקיא"ה וגם העיד שפ"ה היו נוהגים פה עה"ק ירושלם ת"ו טרם לכתו לאיזמיר ככל אשר עושים בקושטנדינא ואיזמיר ושלונגי ומצרים וגלילותיה.

והאידינא דאתרמי חליצה בבית דינו י"ב בשנת התק"ך אנו בעניויתין הוינו בה בעיקרא דמילתא ובצפנינו צפינו כי שרש פריכות אלו הם להדק הטב המנעל כמבואר בש"ס פ' מצות חליצה איכו השתא נחזי אנו בעבור נעלים דמות צורות דנהיגי ברוב ישראל כי המנעל יש לו נקבים מאחוריו ופגמים מלפניו יסודתו בהררי קדש סברת המרדכי ומרן בש"ע כמבואר באורח כפי סדר חליצה אות נ"ט וטעמא שיהיו רצועות נוגעות בבשר דלא ליהוי מעל דמעל.

ובשגם הסברא תמוהה קצת דבש"ס פ' מצות חליצה אסיק דלית בהא מעל דמעל כמו שהקשה מרן בית יוסף לדברי סמ"ק שכתב דהאזנים לא יהיו זה על זה שהיא מעל דמעל וקשיתיה למרן דמגמרין משמע להפך וכן מהרש"ל אפי"ה ימא רבא ים של שלמה פ' מצות חליצה סי' ו' דחה דברי המרדכי מטעם זה וזו הלכה העלה שלא לעשות נקבים ופגימות ע"ש באורח.

מ"מ אנו דסגינן בשלמות פלנו מסובין אתמא דריש גלות מרן בשלחנו הטהור וכותיה נקיטי דתירץ בעד הסמ"ק דלכתחילה יש לחוש לזה הגם דדחיקא מילתא דא"כ אמאי אצטריך הש"ס לשנויי דבדיעבד במנעל לא משום גזרה דמרופט.

כבר פשטה הוראה בכל גלילותנו כמרן. וא"כ מאחר דנקיטי הווי חומרא דהמרדכי א"כ מה מקום לכרוך הרצועות מבפנים דהוי מעל דמעל לסברא זו.

ועוד שברצועות הכרוכות על הרגל מהדק הרגל לא המנעל ורפוי הוא ועינא דשפיר חזי בדברי המרדכי ומרן בש"ע יראה שפוננתם לכרוך הרצועות סביב המנעל דוקא. ונהרי הוא כמבואר לכל מעיין.

ופשוט. והנקבים ופגימות יוכחו דאי הרצועות נכרכות מבפנים לא צריכי נקבים ופגימות.

וכן מוכח בהקדמי מסוף דברי מרן אות נ"ט הנז'. ומ"ש בסדר חליצה להרב בית שמואל
אות ס"ו הרואה יראה שנה פונתו פדאמרן ומ"ש שם לפנים ר"ל לצד פנים שבו הקרסים
נהלולאות ופשוט.

וגם בסדר חליצה למהרשד"ם ובסדר חליצה להרב פרח מטה אהרן ח"ב סי' כ"ה מוכח
הכי. וכן בסדר חליצה להרב מהר"י האגוז בהלכות קטנות משמע פן והואהיה מארי
דאתרא בעה"ק ירושלים תו'.

וכנה ראיתי בשו"ת הרשב"א באותיו מרנפעו' סי' שצ"ח שכ' וכורכין הרצועה שתי
פריכות סביב צנאר המנעל וכו' ע"ש. ובכל האמו' ניותר ממה שקריתי לפניכם נשאתי
ונתתי עם רב אחאי הר' המנהק שפר יחסין כמהר"ר יום טוב אלגאזי נר"ו וגם הרצינו
הדברים לפני הרב המנפלא כמהר"ר יהודה נבון נר"ו ולפני הר' המו' כמהר"ר משה
בולה נר"ו והספיקו כלם בדבר לעשות הפריכות מבחוץ כמו שהיו נוהגים פעם"ק
ירושלים ת"ו מקדם קדמתה וכמנהג פרכין ועיריות גדולות שבטורקיא"ה וארץ מצרים.

וגם העידו שפך נוהגים בערי המערב ועשינו מעשה בשני פתי דינים לכהן הרצועות
מבחוץ רק שיהיו נוגעים בבשר מאחור בנקבים ומצד פנים בפגימות ובין הקרסים
ללולאות.

אמנם הרב המנפלא בעל פרי האדמה נר"ו ידע מפל העובר ולא פצה פה רק הוא היה
עושה כמו שנהגו בזמנו מקרוב. ובלכתי לעה"ק חכרון ת"ו נשאתי ונתתי עם הרב
המנפלא בעל יד אהרן נר"ו ואמרתי לו שבספרו הבהיר יד אהרן א"ה הנדפס חדש ממש
הביא דברי הרב פרי האדמה נר"ו ולא העיר על זה.

והשיב לי האמת אתה נדאי ולא הנה אדעתאי לכתוב על זה אלו דבריו נר"ו: סימן לד
בלשון רש"י פ' אין עומדין. לאחר קראתי נועם ונעיומות בימינו.

דמצפרא כר"ך ותני גופי הלכות הוא עדינו. אהוב ונחמד החכם השלם והפולל סיני
ועוקר הרים עצום הוא ורב להושיע כמה"ר משה שלום נר"ו יצאנהו פאישון עינו: עט
לפרוס סוכת ש' אמרי לה בחניכותו.

גם הייתי הלילה צופה ומביט לשון רש"י פ' אין עומדין דף ל"ד דבתחילה פ"א אין להם
סדר דאמרה אף שלא במקומה מ"מ וממה שפי' במשנה וממ"ש בגמ' סמוך לדיבור אין
להם סדר משמע להפך עד כאן דברי כת"ר.

נאחזה אנכי להרב פני הושע עמד על זה. אמנם מאי דמסיק הר' בדרף ברור ונכון דמ"ש
רש"י שלא במקומה ר"ל שהפסיק ואינה סמוכה לקודמות והאריף בזה וקלסיה.

וגם נאמר לי שפבר קדמו הרב סמיכת חכמים וגם הוא ז"ל השב"ח השב"ח הדרף הזה.
בתי דשקלנא עפרא מתותי פרעיהו דרבנן קדישי לא שמיע לי ולדעתי הקצרה לא תוכל
האר"ש שאתו.

וביותר דרש"י ז"ל אשתקי"ל מילולי' בשקל הקדש קב ונקי והכא לא דיבר קצרה ואינו
מוכן. ולא עוד אלא דאיכא מרבנותא קמאי דמפרשי אין להם סדר שלא במקומה
שהקדים ברכה המאונחת לזו וכמ"ש הרי"ף וכן מצאתי לרבני' הננאל בתשובה הגאונים

כ"י סי' צ"ז וגם הרשב"א בחידושו פתב ד"ש גאונים סברי הכי ומאחר דרש"י ודאי ידע דאיכא מקמאי דמפרשי הכי אמאי פתב לשון זה שנטענה לפרש הפך דעתו ובשלמא אם לא הנה פ"ז זה בעולם הו"א דסבר רש"י ליכא למטעי אבל עתה שידענו ד"ש מן הגאונים דסברי הכי לא הי"ל לכתוב לשון זה.

וראב"ן דף מ"ה ע"א פ"י נמי כר"ח ע"ש. עוד יש להרגיש על הרב פני יהושע דלשון השני דרש"י בש"ס מוכח בהדיא דמקשה הש"ס על רב אסי דאמר אין להם סדר שיאמרנה שלא במקומה כפי ר"ח שהרי כ' מתחלה הברכה שטענה זה וממילא משתמע דגומר ממנה והלאה אלמא על סדרה צריך לחזור ולאומר.

ולשון זה פשוטו ועומקו מוכח דהוא קושיא לרב אשי על פי פירוש שכתב והוא כר"ח. והוא דבר קשה דהש"ס לא מוטיב אלא לרב הונא ולא העיר הרב פני יהושע על זה.

ואחד החיפוש חזקה הוית בס' עטרת ראש שהעיר על זה וכתב דרש"י לא גריס תיובתא דר' הונא ומפר' דמוטיב לתרנוייהו והש"ס מתרץ לרב הונא ורב אסי אסקיה בתיובתא ורש"י פוסק כר' הונא והת"ד.

ולא נהירא לי ההדיוט חזא לאשוויי רש"י דפליג על כל הפוסקים דפסקי כרב אסי. ועוד דהני בי תרי דכתבי התוס' והרא"ש וסיעת' בשם רש"י דמפרש כפי ר"ח והגהות אש"י ובפ' האורה דרש"י בפ"י רשב"ם ליתנהו לתרנוייהו דרש"י פוסק כרב הונא.

ותו דמ"ש רש"י במשנה הוא כרב אסי לפי רשב"ם. ותו דאמאי אסיק הש"ס לרב אסי בתיובתא ונהרי יש לתרץ בפשיטות לדעת רב אסי.

וכבר עלו על לבי אינה ישובים ולא ישרו בעיני וגם האחרונים מהר"י הלוי וזולתו האריכו בזה. והנה שפתי עוד הם מדברים נזפרתי מה שראיתי זה שנים בסוף ס' קרבן נתנאל דמצא בש"ס כתוב על קלף דהגרסא בש"ס תיובתא דרב אסי לימא תיקוני תיובתא דרב הונא אמר לה רב הונא.

והש"ס הנה אני ראיתי כמ"ש במשג"ב מערכת גימ'ל ושם זכרתי הא דהרב ק"ן ע"ש ונראה שגרסא זו היתה לפני רש"י ז"ל. האמנם כפ"ז נראה דרב אסי קאי בתיובתא וצריף לפסוק כרב הונא וקשה על זה כל מה שהקשתי בסמוך על הרב עטרת ראש.

ואולי י"ל דמדלא קאמר אלא תיובתא דרב אסי לחוד פ"י רש"י אלא דלא חש להשיב דהתירוץ פשוט והלכה כרב אסי ולפי הרשום בזכרוני למדתי פלל זה דכשאינו אומר ב' פעמים תיובתא דהני שואל ומשיב לאו תיובתא גמורה היא ובזה יתישב קצת.

ומאי דקשיא למר בביצה דף י"ז ממתני' דשלהי מקנאות פבר קדמו הרב יעב"ץ ז"ל בספריו לחם שמים ומשנה לחם והרעיש יד (ח"ב) העולם והפיץ והדים אינה ישובי שהשיבו לו ביד חזקה ואיני יכול ליטפל בדבריו.

ואשר דרש דרש משה הספקה על ספרו החשוב. דוד בשמים לא עלתה לו חזא דעדיין לא הגעתי לרועה צאן השדה אל צאנו.

לא חפימא ולא חוזאה ידענא בנפשאי תקיף חולשאי הקטון לפי קטנו. האמר חומ"ר ליושר"ו הושב יןשר על מכונו.

וספר פתב איש רבי אם יראה איש צעיר פתב עליו אונ"ו. וזאת שנית כי רבות בשנים
החדלתי את דשני נאפי' נירא בעלמא לא יעי"ר קינ"ו.

ידברים ק"ו מאן דאתחזק לקדש פקיע שמיה יורה יורה יורה יורה המחדש בטובו חדשים
לבקרים לפנות בקר לאיתנו. נאני תפלה יחי ויתן לו ככל אנת נפשו שהשמחה במעונו.

אמר יאמר העבד חיד"א ס"ט: סימן לה שבע בעיני. איש שר ואוהב לא פהתה עינו חופש
פל סדרי תורה משגים מן החלונות מצייץ.

בוצין בוצין מקטפיה ידיע והוא נער חצ"ר לב וינצא פרח ויציץ ציץ הן גביר דגמלי וסביר
כמהח"ר נר"ו יהי שמו לעולם ועליו יציץ. כי"ר: רחמימו דנפשיה הן פל יקר ראתה עיני
הני שבע בעיני נשאל נשאל דוד מאתה תהלתה ואשיב"ה אתהן לפי קוצר דעתי ואתה
קדוש תבחר ותקרב מאשר תעלה מצודתי פן יצי"ץ.

ריש תור"ה אמר מר ונ"ל ראיתי הגהה כ"י להרב דוד קורניאלדי ו"ל שפתב על דברי
גור אריה א"ח סוף סי' ב' ולא ילף ד' אמות בגלוי הראש זהו משום מדת חסידות אבל
אין שום איסור בדבר לילף בגלוי הראש כמ"ש ביהדיא סי' נ"א בשם הפלפול והר"ם וכ'
גם פן דינש אומרים שמונתר לברך בגלוי הראש אעפ"י שהוא אינו פוסק פן עכ"ל ועל זה
כתב הרב רד"ק הננו ליתא דבמס' סופרים פרק י"ד הלכה ט"ו תני ביהדיא דבראש' מגולה
אינו רשאי להוציא אנפיה מפיו כמ"ש שם בב"י ובפי"ג שם מבואר דאזלי בתר המחמיר
עכ"ל ונבהלתי מראות מה יענה הרב גור אריה לזה עכ"ל כת"ר.

נאני בעוניי אענה דלשון מס' סופרי פי"ד הכי אתמר. פוחח הנראין פרעיו או בגדיו
פרומים או מי שראשו מגולה פורס על שמע ויש אומרים בכרעיו ובגדיו פורס אבל לא
בראשו מגולה אינו רשאי להוציא אנפיה מפיו עכ"ל ומרן בב"י סי' נ"א הביא דברי
מסכת סופרים הללו וכ' עלה נראה שהוא מחלקת אם מותר לברך בגלוי הראש או אסור
וכיון דרבי' ירוקם פסק דאסור הכי נקיטינן עכ"ל הראת לדעת דמ"ש בס' גור אריה
מדברי מרן סי' נ"א דבריו נאמנו מאד פמבואר.

א"כ איפה מה חרי האף של הרב מהר"ד הנז' אשר כתב עליו ליתא וכו' הרי מרן כתב
שהוא מחלקת והיינו דכתב בס' גור אריה דכ' מרן די"א שמונתר לברך וכן הוא האמת
דברי' תני במ"ס דפוחח בראש מגולה פורס על שמע.

ובס' גור אריה לא נטפל לענין הדין. ומרן פבר פתב דכיון דרבי' ירוקם פסק כמ"ד
דאסור הכי נקיטינן ומה לו כי יזעק להרב הנז'.

ותו דאם זה שכ' הרב גור אריה די"א שמונתר לברך הנה אינה פוסק הנה מקום לומר
שפונת הר' מהר"ד הנה דליתא לסברת פוסק זה ומייתי ראיה ממ"ס עצמו פי"ג. אמן
נראה פשוט דהני יש אומרים שכ' בס' גור אריה הוא על מ"ד במס' סופרים עצמו דשרי
לברך בגלוי הראש והיינו מ"ש בבית יוסף סי' צ"ח פמבואר.

ומאחר שפן מאי קאמר הרב הנז' דליתא ומוכח לה מסברת החולק וסייעיה למילתיה
ממ"ש בפרק י"ג דאזלינן בתר המחמיר וכל זה אין לו ענין על מ"ד במ"ס דשרי ונהרי
הוא כמבואר ומ"ש בס' גור אריה אעפ"י שהוא אינו פוסק פן אין פונתו דדעת מרן

לְאָסוּר וְהוּא מִתִּיר ח"ו וְאוֹלָם לְפָנָיו רִיחָא יֵשׁ לְהַרְגִישׁ עַל מָרְן סִי צ"א בְּמָה שֶׁכִּי וְכִינּוּ דְרַבִּי יְרוּחָם פֶּסֶק כַּמ"ד דְּאָסוּר הֵכִי נְקִיטִינּוּ דְמִשְׁמַע דְּדוֹנָק מִשׁוּם דְּחֻזִּינוּ לְרַבִּי יְרוּחָם דְּאָסוּר הֵכִי נְקִיטִינּוּ וְהֵלֵא בְּלֵאוּ דְבָרֵי רַבִּינוּ יְרוּחָם הַדְּבָר מְוַכְרַע וּמְפִיפִיָּה מְבָרִיךְ מִמְסַכָּת סוּפְרִים גּוּפָה שְׁהָרֵי פִי"ג גְּבִי מְנַהֵג יִשְׂרָאֵל זֹאת לְפָנֵים לְעֲנוּת בְּכַרְפַּת הַהִפְטָרָה שְׁלֹא חָרִיךְ נְאֻמָּן אֲתָה הוּא ה' אֱלֹהֵינוּ וְכוּ' אֲתָמֵר הֵתָם זֶה אַחַת מִמְחֻלְקֵי בְּנֵי מִזְרַח וּבְנֵי מַעְרָב שְׂבָנֵי מִזְרַח עוֹנִים אוֹתוֹ בִּישִׁיבָה וּבְנֵי מַעְרָב בְּעֵמִידָה וּבְכָל מְקוֹם שְׁנִחְלָקוּ שְׂנֵי תְּנָאִים אוֹ שְׂנֵי אֲמוּרָאִים וְלֹא בְּדִיק לֵן הִלְכְתָא פְּחַד מִינֵינוּ וְהוּא אֲזִלִּינוּ בְּתַר מַחְמִיר כ"ש בְּשִׁבְחָה וְתַהֲלָה שְׁלַחֵי הָעוֹלָמִים וְכוּ' ע"ש וּלְפ"ז כ"ש שְׁאָסוּר לְבָרַךְ בְּגִלּוּי הָרֹאשׁ וְהֵם דְּבָרֵי מַהֲר"ד הַנּוֹ'.

אֲמָנָם פֶּד דְּיִיקָתָּ פּוֹרְתָא לַק"מ דַּמ"ש בַּמ"ס פִּי"ג הוּא כְּשֶׁהוּא מְחֻלְקָת שְׁקוּל אֲבָל הֵכָא בַּמ"ס פִּי"ד תְּנֵי סְתָמָא דְרֹאשׁוֹ מְגוֹל' פּוֹרַס עַל שְׁמַע וּבְתַר הֵכִי בְּשֵׁם יֵשׁ אוֹמְרִים קְאָסוּר וּכְבָר נּוֹדַע דְּאֲרַחֲסִיָּהוּ דְמִשְׁנִיּוֹת וּבְרִיתוֹת דְּתַנִּי בְּהוּ הַסְּבָרָא הַמְּוַסְכְּמַת בְּסִתְּמָה וְאִינוּ עֲנִין לְמָה שְׁאָמְרוּ פִּי"ג.

וּמִשׁוּ"ה מָרְן תְּלָה בְּרַבִּינוּ יְרוּחָם דְּלוּלֵי דְבָרֵינוּ הֵיךְ מְקוֹם לְפָסוּק כַּמ"ד דְּשָׁרֵי דַתְנֵי לִיָּה בַּסֵּת'. אִךְ מֵאַחַר דְּרִי' יְרוּחָם שְׁפָר קַדְמוּהֵי לְפָסוּק פְּמָאן דְּאָסוּר מִשׁוּם כְּבוֹד ה' הֵכִי נְקִיטִינּוּ.

א"נ אֲפֻשֶׁר דְּלָקוּם בְּאֲמִירַת אֲתָה הוּא ה' אֱלֹהֵינוּ דְּבַרְכַּת הַהִפְטָרָה הוּא דְּרַבְּנָן לְמִי שְׁפוּבָר לְקוּם וְאֲנִן קִי"ל פ"ק דַּע"ז הֵיכָא דְאִיכָא פְּלוּגְתָּא וְלִיכָא הַכְּרַעָה בְּשַׁל תוֹר' הַלֵּךְ אַחַר הַמְּחֻמֵי וּבְשַׁל סוּפְרֵי הַלֵּךְ אַחַר הַמִּיקָל וְכ"כ הַרְמַב"ם סוּפְרֵי"א דְמַמְרֵים (וַעֲמ"ש בְּכָלְלֵי הָרַב גֵּט פְּשׁוּט) וְא"כ לֹא קִי"ל כַּמ"ס בְּהָא וְגַם בְּדִין לְבָרַךְ בְּרֹאשׁ מְגוֹלָה נְרֹאָה דְּהוּי מְדַרְבְּנָן מ"ד דְּאָסוּר דְּכִינּוּ דְאִידָךְ שְׁרֵי לֹא מְסַתְּבַר לֹמֵר דְּמָאן דְּאָסוּר הוּא מְדַאֲוֵרִיָּתָא וּמָאן דְּשָׁרֵי הוּא אִפִּי' מְדַרְבְּנָן וּמֵאַחַר שְׁפָן לְפָנֵים מֵאִי דְקִי"ל דְּבְשַׁל סוּפְרֵים הַלֵּךְ אַחַר הַמִּיקָל הֵנָּה פְּסָקִינוּ לְהַתִּיר אֱלֵא דְחֻזִּינוּ לְרַבִּינוּ יְרוּחָם דְּאָסוּר וְקִי"ל כְּנוֹתִיָּה.

וּבְנוֹדָאֵי דְטַעַם רַבִּי יְרוּחָם מִשׁוּם מוֹרָא וּכְבוֹד שְׁמִים. וּבְלִשׁוֹן מָרְן בַּב"י יֵשׁ לְהַרְגִישׁ שֶׁכִּי נְרֹאָה שְׁהוּא מְחֻלְקָת דְּאֲמַאי אֲפִיקָה בְּלִשׁוֹן נְרֹאָה וְהֵלֵא מְפוֹרָשׁ הַדְּבָר שְׁהוּא מְחֻלְקָת.

גַּם בְּלִשׁוֹן מ"ס פִּי"ג יֵשׁ בּוֹ מִן הַדְּקִדּוּק לֹא ע"ט הָאָסָף. וְהוּי יוֹדַע שְׁבַעֲנִין זֶה כְּתַבְתִּי בְּעֲנִיּוֹתֵי בְּאוֹרְךָ בַּס' הַקְטָן בְּרַפִּי יוֹסֵף וּמְחֻזִּיק בְּרַכָּה שְׁם בַּס' ב'.

וְעַבְרֵי אֲנִכִי הַבְּאֲתִי רֵאִיתָ מְהֵרָשׁ"ל בְּתַשׁוּבָה מִהַמְדַרְשׁ וְהַעֲלִיָּה. וְעֵינֵינוּ לְשׁוֹן הַמְדַרְשׁ שְׁהַבִּיא רַשְׁבַּ"ם בְּפִירוּשׁוֹ עַל הַתּוֹרָה פ' נְאֻתְחַנּוּ וְדוּק הַטֵּב, וְדַע שְׁכַתְּבוּ הָאֲחֵרוֹנוֹיִם דַּהֲפִירוּק"א נְחֻשְׁבַת כְּכִיסוּי וּמִיָּהוּ נְהַגוּ שְׁלֵא לְבָרַךְ בְּלִי כּוֹבַע עַל רֹאשׁוֹ.

(ב) וְאֲשֶׁר שְׁאַלְתָּ דְהַמְנַהֵג הוּא שְׁלֵא לִפְּוֹל עַל פְּנֵיהֶם מְמוֹצְאֵי י"ה כַּעַד אַחַר ר"ח חֻשׁוֹן וּמָרְן בְּשַׁלְחוֹ הַטְּהוֹר כְּתַב בַּס' קל"א דְאִין נוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם בְּכָל חֻדְשׁ גִּיסוֹן וְלֹא בֵּין י"ה כ לְסוּכּוֹת וּמִשְׁמַע דְּאַחַר אֲסָרוּ חַג סוּכּוֹת נוֹפְלִים ע"פ ע"כ דְּבָרֵי כַּת"ר.

זֹאת אֲשִׁיב אֵל לְבִי וְאוֹר עֵינַי. הֵנָּה הָרַב פַּר"ח כְּתַב שְׁם סִי קל"א וְז"ל וְלֹא בֵּין י"ה כ לְסוּכּוֹת לֹא דוּקָא אֱלֵא כָּל חֻדְשׁ תַּשְׁרִי עַכ"ל וּבְמִטּוֹ מִינֵיהּ דְּמַר דְּמוּכַח מְדַבְּרֵינוּ דְּכַתְּבֵי זֶה בְּעַד מָרְן ז"ל וְלִשׁוֹן מָרְן כְּנֻגְדוֹ דְּדִיִּיק לוֹ' כָּל חֻדְשׁ גִּיסוֹן וְלֹא בֵּין י"ה כ לְסוּכּוֹת וּמוּכַח בְּהֻדְאֵי דְאַחַר אֲסָרוּ חַג הַסּוּכּוֹת נַע"פ.

ותו ד'ימים ש'בין יה"כ לסוכות טעמא רבא איפא דהן ימים ש'נבנה בית המקדש כמ"ש בבית יוסף. ומה הלשון לאו דוקא בענין זה.

והנראה הוא שדעת מ'רן פ'ן הוא ד'יפלו ע"פ אחר א"ח סוכות. א'מנם נהגו ש'אין נופלים ע"פ פ'ל החדש ממוצאי יה"כ ע"ס החדש.

ואל תתמה על זה א'יך נהגו שלא כדע' מ'רן ז"ל ובפרט בארץ ישראל דמארי דאתרא הוא. דע דאשפ'חן פ'י האי ג'וןא בא"ה סי' ס"ב דין ט' שכ' דאין צרי'ך פ'וס אחר לש'בע ברכות וכו' פ'שט המנהג.

ועינינו ה'ראות דהמנהג בארץ ישראל ובארץ מצרים להצרי'ך פ'וס אחר לש'בע ברכות. וכיוצא בזה פ'תב מ'רן בגט דנהגו לכתוב בגנפ'שיכי בשני יודין ובעה"ק צ'פת בזמן מ'רן נהגו לכתוב ב'יוד א'חד וכמ"ש הרב המוסמ'ך מהרים ג'לאנטי ז"ל בתשובותיו סי' ו' וסי' קכ"ד וכתב ש'ם דשאל למ'רן עצמו על זה.

והשיבו אם כ'ך נהגו לא ישנו המנהג ע"ש ונהרי אפ'י בדבר ש'מ'רן פ'תב ש'פ'ך נהגו המנהג בקה'ף. ויתכן ש'לרוב קדושתו וטרדת לימודו לא דקדק וסבר שהמנהג כ'ך ואינו פ'ן.

והוא הדין בזה שהמנהג ה'יה מקדם שלא ליפול ממוצאי יה"כ ע"ס תשרי ומ'רן אגב דטריד בגירסיה ומשפ'טיו עם ישראל לא ש'ת לבו בעת ההיא. ואולם טעם למנהג שלא ליפול ע"ס החדש כ'ך הר' ש'וירי כנה"ג הארי'ך בזה בצדדין וצ'די צדדין ועד אחרון מ'ייתי מדברי מ'רן בב"י סי' תצ"ב ש'נתן טעם לג' תעניות ש'נהגו באשפ'נו להניחם עד ח'שון מפני ש'חדש תשרי מ'רובה במועדות ע"ש.

והנני יוס'ף לגדל ולחזק טעם זה במ"ש ב'ילקוט סוף סדר פנחס א"ר לוי ב'כל חדש וחדש בקש הקב"ה ליתן מועד לישראל בניסן נתן להם באייר נתן להם פסח קטן בסיון נתן להם בתמוז ה'יה בדעתו ליתן להם מועד גדול ועשו העגל ובטלו אב אלול ובא תשרי ופרע להם ר"ה כ'פיו וסוכות אמר הקב"ה לאחרי' הוא פורע ושל'ו אינו נוטל ת'ן לו יומו ביום השמיני ע'צרת תהיה לכם עכ"ל.

ויתכן פ'י להראות ש'אנו ש'מחים במועדות ש'החזירם לנו ש'פרא באנפי ג'אוני הדורות שלא ליפול ע"ס החדש להורות ג'ילת ור'ון על חזרת המועדות שאבדנו. ובש'מחת החג אינו נ'כר פ'רט זה פ'י גם ש'מרבים ש'מחה נראה ש'הוא על החג.

לכן תקנו שלא ליפול ע"פ ע"ס החדש פ'דאמ'רן ודוק הטב. (ג) ומה ש'הקשה כת"ר על דברי הטור א"ח סי' תרכ"ט שכ' ענפי ת'אנה ובהם ת'אנים זמורות ובהם ענבים אם פ'סולתם מ'רובה על האוכל אז האוכל בטל ומסכ'ין בהם ואם האוכל מ'רובה על הפסולת אין מסכ'ין בהם עכ"ל ואמאי ש'ינה מלשון הש"ס בב'ריתא דתני אם פ'סולה מ'רובה על האוכל פ'שרה ואם לאו פ'סולה וכיוצא בזה פ'תב הרמב"ם פ"ה.

ותו דמלשון הטור ש'כתב ואם האוכל מ'רובה על הפסול' אין מסכ'ין בהם משמע דדוקא פ'שהאוכל מ'רובה אין מסכ'ין הא מ'חצה על מ'חצה מסכ'ין. ומלשון הש"ס דתני ואם לאו פ'סולה מוכח דמ'חצה על מ'חצה אין מסכ'ין עכ"ד כת"ר.

והאר"ש תענה עינה לנכח יביטו דהרא"ש בפסקיו הביא לשון הבריתא כמ"ש הטור וכן פתוב בקצור פסקי הרא"ש. ומוכח דהכי גריס הרא"ש בגמ'.

והרמב"ם גריס בש"ס פנסקא דקמן. וכבר ידוע דכמה זמני אשתכח לראשונים דיש להם גי' סאות ונסקאות אחרות וא"כ ל"ק על הטור דהוא גריס פגירסת אביו הוא הרא"ש.

ומיהו יש להרגיש קצת על מ'ן בבית יוסף שעל דברי הטור צדיק עת"ק נסתת הגמ' דקמן ולא יעי"ר דגירסת הרא"ש והטור נסח אחד וכל פי הא הו"ל לאודועיה פי ארתיה ארח לצדיק ומיהו לענין דינא שתי הנסקאות שוו בשיעוריהן ורוח אחד להן דבנססת הרא"ש והטור קשיא דיוקא אדיוקא דמרישא דתני אם הפסולת מרובה פשרה משמע הא מחצה על מחצה פסולה אימא סיפא אם האוכל מרובה פסולה ומשמע הא מחצה על מחצה פשר.

וארקה דמילתא בכה"ג לומר נעשה דכי דייקנין מרישא נדוק הכי הא מחצה למחצה נעשה פאלו האוכל מרובה ופסולה וא"כ לענין דינא שתי הנסקאות שוות. וכמה זמני איפא טובא דקשיא דיוקא אדיוקא וצריף לומר נעשה והש"ס לא קאמר פלום פידוע.

וכל זה פשוט בעיני. (ד) ועל אודות מה שנהגו באתריה דמר דכי איפא חנופה בחג יום יום מז' ימי חנופה הם מזמנין מחשובי העיר לסעוד עם החתן וכלה פל יום חדשים לבקרים ועורכים שלחן בבית החתן והקרואי עם החתן אוכלים בבית בלי סופה אי שפיר עבדי.

נראה דלא נכון לעשות פן דאפי' לדעת הרמב"ם לא פטר אלא בני חנופה והדבר פשוט וברור רבני החנופה הם אותם האוכלים בבית החתונה פל ז' ימי חנופה ימים ולילות עם החתן והפלה ואלו קראו בשמותם בני החנופה אמנם אלה קרי"אי קרואי"ם והולכים בסעודה אחת ותו לא ולמחרת קר"או שם אחרים לסעודת מחר וכן על זה הדרך אלו אינם נקראים בני חנופה ואלו הקרואים פל אנשי"ם דייקן שעתן בסעודה א' ולא בני חנופה מיקרו וכן מוכח מלשון הר"ן שכתב דלא מיקרו עוסקים במצוה והא דפטירי מסופה משום דמצטערים הם פל היכא דלא חזו בהדי חתן פל ז' ע"ש באורף אלמא בני חנופה הם השמחים עם החתן פל ז' ומהיכא תיתי לפטור הקרואים בכל יום חדשים לבקרי שאינם עם החתן אלא אותם שעוה בלבד ביום ההוא לבד ומסתנין לפסוק פהרמב"ם במה שמפונרש בדבריו דהיינו בבני החנופה שהם האוכלים ושמחים עם החתן פל ז'.

אבל בקרואי שאינם מבני החנופה נימא דיודה הרמב"ם דפטירי. וכבר ראיתי להרב גנת ורדים א"ח סי' י"ג מפלל ד' שהאריף בזה וצדד צדדים והעלה דהקרואים חייבים בסופה ע"ש.

ומה גם בזמנינו שפל בני חנופה קורין ק"ש ומתפללי ומניחין תפילין וגם החתן עצמו ועיין בכנה"ג סי' ל"ח מצדד בזה. אבל בזמנינו נתפשט המנהג כמ"ש מור"ם בתשו' ס' קל"ב ומהר"ש הלוי בתשובה והזכירה הרב כנה"ג ז"ל.

וכמדומה לי קרוב לנדאי שבעה"ק ירושלם ת"ו גם החתן ובני חנופה קובעים סעודתן בסיכה. ותשובת הרב תה"ד סי' ז' לענין תפלה.

המעניין יראה שדעת הרב תה"ד לחייב בתפלה כדע' הרא"ש. ואע"ג דקצת משמע מתה"ד דהקרואים נמי נקראו בני חנוכה יש לדחות פא"ש יראה המעניין.

באופן דיראה לדעתי הקצרה דהקרואים לא פטירי מסופה וכמ"ש הרב גנת נרדים ז"ל: (ה) ומה שפנתת על ראית הרב מהר"י אירגז ז"ל בתשובותיו היקרות ס' דברי יוסף בסי' נ"ג עמ"ש הרב ב"ח א"ה סי' קס"ה דמי שנתקשר בק"ס לחלוץ ליבמתו ואח"כ אינו רוצה לחלוץ אלא תבעה להתניבם אין כופין אותו לחלוץ דהו"ל מתנה על מ"ש בתורה והקשה הרב הגדול מהר"א יצחקי ז"ל דאמאי הוי מתנה עמש"ב הא בדידיה תלי רחמנא אי בעי חליץ אי בעי מיבם.

ועל זה כתב הרב מהר"י אירגז ז"ל דעם היות שתלוי ברצונו אין פח בידו להתקשר ולהתנות קודם לכן שכתפול לפניו יפטרנה בחליצה והראיה מקדושין דף י"ט המוכר בתו ופסק על מנת שלא ליצעד אותה אם רצה ליצעד מיצעד מפני שהתנה עמש"ב ופסקה הרמב"ם ספ"ד דעבדים הא קמן דעם היות דבדידיה תלי רחמנא דאי בעי מיצעד אי בעי לא מיצעד מ"מ אינו יכול להתנות ולהתחייב שלא ליצעדה וה"ה בחליצה עכ"ד.

ואתה קדוש מתקה לחיפה ראיה זו ולפי רוב הענוה דרשתני אביע אומר אם יש להשיב על ראיה זו ולעשות רצונה דרף מצותה ארוצה די"ו לכתוב שתי אותיות. שמע נא בן אחי טו"ב פי הראיה הלזו הביאה גם כן הרב דבר משה בראשון א"ה סי' כ"ו בשם מהר"ן יעקב אלגאזי ז"ל.

והרב ז"ל כתב דאחר העיון יש לדחותה דלא אמרו דמקרי מתנה עמש"ב אלא משום דמצות יעוד ופדיה לא אתו בשעיה א' דיעוד חל על האדון תכף בלקיחת האמה אבל מצות פדייה אינו מוטל תכף וכו' ולכן דין הוא דאם התנה שלא ליצעד דהו"ל מתנה עמש"ב פיון דאם עדיין לא יתקיים מצות פדייה מחמת איזה עיכוב יכול לקיים מצות יעוד והוא התנה שלא ליצעד הרי ביטל מצוה א' וביני ביני עומד בעבדותה עד שיהיה יכולת לפדותה אבל ייבום וחליצה שתכף במיתת הבעל חיילי שפיהם בבת אחת והיכולת בידו לעשות או זה או זה א"כ אם יחלוץ אינו מבטל המצוה ואם התנה לחלוץ אינו מתנה עמש"ב זה תנורף דבריו עש"ב.

ובסגנון זה שכ' הרב ז"ל לדחות הראיה הזו יש להשיב דדיחוי זה חוזר ונראה דהראיה נביא אותה מיעוד לבד דכיון דהתורה נתנה רשות לאדון דאי בעי מיצעד אי בעי לא מיצעד פי מתנה שלא ליצעד לאו מתנה עמש"ב הוא דהא אי בעי לא מיצעד ומאחר דהלכה פרבנן דמיקרי מתנה עמש"ב הואיל דאי בעי מיצעד ה"ה לחליצה ומאי אית לן אי לא מתקיים פדייה מאיזה סיבה, והי' אפ"ש לקיים דחיה זו בסגנון אחר בקיצור ונימא דשאני יעוד דאע"ג דיכול שלא ליצעדה מ"מ בתנאי זה אינו עושה שום מצוה ומשו"ה הוי מתנה עמש"ב אבל האח המתנ' שלא ליבם אלא לחלוץ הנה בתנאי זה נמי מקיים המצוה דהחליצ' מצוה ומשום הכי לא חשיב מתנה עמש"ב ואין ראיה מיעוד לחליצה.

עוד יש לדחות ראיה זו דבחליצ' מתנה מי שעליו המצוה אחיו של זה דאם תפול לפניו עליו מוטל ליבם או לחלוץ והוא מתנ' לחלוץ ובכי האי גונא נימא דתנאו קיים ואינו מתנה

עמש"ב פֿינן דלפי התורה מצי הוא לחלוץ אי לא בעי ליבם ותלוי ברצונו וכדברי הרב מהר"א יצחקי ז"ל.

אבל גבי יעוד האב כשמוכר בתו הוא המתנה על מנת שלא ייעד האדון והאב אין לו שייכות בזה ומשו"ה הוא מתנה עמש"ב דהוא אין לו עסק בזה ואע"ג דהאדון נתרצה בזה אינו כלום פל שהתנאי עשאו אביה המוכר וקרינו ביה מתנה עמש"ב.

אבל הכא התנאי עשאו החולץ דבדידן תלי רחמנא דאי בעי חליץ או מיבם פן נראה לפום ריהטא (ו) תו חזיתיה ליקר הדרי לי יאור"י בדיק לן מר בדברי מרן הכסף משנה פ"ב מאיסורי מזבח דין יו"ד דמרון תמה על הרמב"ם דמפיק איסור טריפה מהקריבהו נא לפחתה דבספרא ובתלמודין בתמורה דף כ"ט מעיט טריפ' מקרא דמן הבקר ומירץ דסבר הרמב"ם דאסמכתא בעלמא הוא.

וק"ל למר דהו"ל למרון להקשות מסוגית ע"ז דף ה' ודף ז' דממעט טריפה לבני נח ופריד האי מיבעי ליה נמעוטי טריפה וכו'. ובהא לא שייך תירוץ דהוי אסמכתא דמדפריד הש"ס האי מיבעי ליה למעוטי טריפה מוכח דהוי דרשא גמורה.

ועוד דרשתני פי יען ממעיי"ני הישועה בי מותבא רבא נחלקו בכונת דברי מרן הכסף משנה שם פ"ב דאיסורי מזבח דין י"ד אביע אומר מה שאני מבין בכונת דברי הכסף משנה ע"כ דברי דיד נפשי בשו"ה קירית"ים רח"ם רחמתי"ם.

והריני משיב דברות שתיים לבטא בשפתים ויהי דוד נחפז ורגליו לנחוצתי"ם. הא דקשיא ליה על דברתי מלפי צדק כספו לו נתן בדין יו"ד.

אגב רהטאי אפשר לי לומר דמהנהו קראי דיליף פ"ק דע"ז לא שמעינו איסור טריפ' לבני נח אלא דלא יקדיש טריפה דבעת ביאת נח אל התיבה פתיב אבל הקדישה ובסוף נטרפה דבעידן דאקדש' הנה חזיא ליכא למילף מההיא דפ"ק דע"ז וא"כ יש מקום לומר דאמטו להכי יליף הרמב"ם מהקריבהו נא ואיירי אפילו הקדיש' ובסוף נטרפ' כדמוכח מדבריו ומשום הכי מרן לא הזכיר ההיא דפ"ק דע"ז דאינה ענין למאי דקמן.

ופריד מההיא דתמורה דמוקי שם ומנחות דף ו' דמן הבקר אתא להקדיש' ולבסוף נטרפ'. וניחא לי דהוי אסמכתא'.

אמנם נרא' דהעיקר פתרוץ שני שתיירץ מרן דמלבד איסור תורה איכא נמי משום הקריבהו נא לפחתה דסוגי' דמנחות רהטא דדרשא גמורה כמבואר שם. ודע דמהרש"ל בחקמת שלמה בפסחים דף נ"א פתב דקר' דמן הבהמ' להוציא הטרפ' ע"ש והוא אגב שטפיה דקרא דאם עולה קרבנו מן הבקר להוציא הטרפ'.

ומ"ש מרן שם פ"ב דאיסורי מזבח דין י"ד לי ההדיוט נרא' דכונת מרן שם בכסף משנה לדקדק דרבינו על כלם הוא אומר הרי זה ספק פלומר דנסתפק לנו אי רפוא' שלא כסדר נמי משוי להו קבועים וכדבעי בש"ס ועל זה דקדק דאין זה ספק מפת הבעיא בסעוד' ראשונה דכבר הופשטה באת"ל ובנדאי פי רפואה זו לא משוי להו קבועים פל שלא עשו פן בסעודה ראשונה.

ואע"ג דבעיניו עמדו המים ובין הכי ובין הכי אינה קריב' ואינ' נפדי' מ"מ אינו בסוג זה פאינה בעיות אחריה רעותי מוכאות וזה פשוט בעיני מאד ולא ידעתי על מה אדני המחלקת בינ'ן של קדושים הטבעו.

והטיב אשר דיבר הרב לחם משנ' דכונת הבעיא אי די בפעודה הראשונה או איבעי ליה למיכל הכי בכל סעודה וסעוד' וסלקי דברי הרמב"ם פהוגן אלא דבמ"ש דמרש"י נראה כפירוש מרן ז"ל פעת לא חזינא כי האי סימנא בדברי רש"י דהמדקדק בעיניו יראה דמשתמען מילוהי דרש"י כפירוש רבינו וכדתרמא הרב לחם משנה ז"ל, ובמשנתו של רבי אליעזר בן יעקב נחום הוא מורינו הרב חזון נחום ז"ל חזה הנית דבכורות פ"ו משנה ג' הקשה אמאי השמיט הרמב"ם הא דאמרו בגמ' בעי רב אשי את"ל בפעודה גינה הסמוכה לעיר מהו תיקו וצ"ע עכ"ל.

ולא זכיתי להבין דבריו פעת דהרי הרמב"ם בדין ט"ו קאמר בהדנ' או שהיית' בגינה הסמוכה לעיר ובדין זה נקט שדה כי ארחה דשדי ובחס"רו של אדם אחד מהתנאי נקט לבעיית רב אשי דאם הית' בגינה הסמוכה לעיר ספק פאינה.

(ו) הגם הלום ראית בס' קול אליהו שנדפס מחדש לעמיתנו בתור' הרב מהר"א ישראל ז"ל שחקר בריש ספרו במאי דקי"ל לענין צירוף עשרה דבעינן רוב בני אדם מעשר' שעדיין לא יצאו י"ח כמ"ש בסימן ס"ט ואמאי הא אמרי' פ' תמיד נשחט הפסח בג' פתות ואמר ר' יצחק דבעינן שלשי' בכל פת משום דמספק' לן אי פלן בבת אחת או בזה אחר זה הלכך בחמשין סגי דעילי ל' ועבדי ונפקי עשר' ועילי עשר' אלמ' שמעי' דאע"ג דבעינן ל' בכל פת אפ"ה סגי בשליש מבני אדם מן החדש על הישן וא"כ בצרוף עשרה לכל דבר שפקדושה הול"ל דע"י ד' בני אדם מן החדש סגי ומסגי דהא איפא טפי משליש עשר'.

ובעינייה היא חקירת חכם ולפי שהרב הנזכר לא מצא דבר מתישב. רצית לתהות אסקנני אביע אומר מה עמדי.

ואני אענה בע"ט חיה דהנ' הרב הנז' עלה במחשב' לפניו ואיהו מפרק לה וז"ל ואפשר לומר דדוק' התם הקלו משום דאותו שלישי הוא דבר חשוב בעלמ' דהוי חשוב לכל דבר שבקדוש' וכו' מה שא"כ לעשר' דלא אשכחן בעלמ' דד' הוא דבר חשוב וכו' ואין זה מספיק דאפי' ג' הוי מנין חשוב לזמון וכ"ש דד' הוי דבר חשוב עכ"ל.

ולפי דבריו אי הנה קאמר הסגנון זה דדוק' התם הקלו משום דעשר' חשוב בעלמ' להזכיר ה' משא"כ לענין עשרה דארבע לא סליק להזכיר ה'. תו לא רשיא מג' דזמון.

אמנם אין אנו צריכין לזה. דאעיקר' לא שמיא מתאי ולא קרב זה אל זה.

דהתם פתיב ושחטו אנתו כל קהל עדת ישראל ומזה למדנו דנשחט בל' בני אדם קהל ועד' וישראל ומשו' דמספק' לן אי בבת אחת או בז"אז בעינן ג' פתות מל' בני אדם ובן סגי דעילי תלתין ועבדי עילי עשר' ונפקי עשר' וכו' והשת' פי עילי עשר' ונפקי עשר' לצד א' שהוא בזה אתר זה הא עבדי פתקנו דלא בעי אלא עשר' בכל פת.

אף לצד דבְּעֵי ל' בַּבַּת אַחַת הָאֵיכָּ ל' הִנֵּי עֵשֶׂר דְּעֵינִי וְעֵשֶׂר דְּכָבֵד עֲבוּד וְהֵם שָׁם וְתִסְגִּי בְּהָא פִּינּוּ דְלִצְד דְּהוּי בְּזָה אַחַר זֶה עֲבָדֵי הַמְצֹנָה בְּמֵאָרִי. וְגַם לְאִידָהּ פִּירוּשׁ דְּכַבַּת אַחַת בְּעֵי קַהֲל עַדַּת יִשְׂרָאֵל קִמְאֵי עֲבוּד מְצֹנָה פְּתִקְנָה וְהִנֵּי שְׁנֵי פְתוּת תִּסְגִּי עֵשֶׂר בְּמַעְמַד דְּהָרָאשׁוּנֵי וּמְשׁו"ה מְהֵנִי דְלִצְד דְּפִירוּשׁ הַפְּתוּב בּו"אז עוֹשִׂים פְּמַצְנָתוֹ.

מְשׁא"כ בְּדָבָר שְׂבִמְנָן עֵשֶׂר דְּאַרְבַּע לָא חֲשִׁיבֵי וְהַדְּבָרֵי פְּשׁוּטֵי וּמְבֹאֲרֵי. וּמָה שְׂחַקֵּר עוֹד דְּקִי"ל לְעִנְיָן פּוֹרַס עַל שְׂמַע אֲפִילוּ עַל יְחִיד וּכפ"ז לְמֵאֵי דְקִי"ל שׁוֹחֲטִין הִפְסַח עַל הַיְחִיד תִּסְגִּי בל"ב וְאַמְאֵי בְּעֵי ו' ע"ש בְּאַנְרָה.

נְרָא דְאִין פֶּאן חֲקִיר' דְּכִשְׁפּוֹרַס עַל שְׂמַע בְּשִׁבִיל יְחִיד לָא אַהֲנֵי חֲלָא שְׂיָכוּל לֹמַר בְּרָכוּ וְכו' אֲבָל וְדֵאֵי אֵינּוּ חָשׁוּב פְּמַתְפַּלֵּל בְּצַבּוּר אֲלָא הוּא יְחִיד הַמְתְּפַלֵּל אֲלָא דְּעֲבָדֵי לִיהַּ תְּקַנְתָּ בְּשִׁבִיל קְדוּשָׁה וּבְרָכוּ וְכו' דְּלֵא יִפְסִיד.

וּא"כ בְּשִׁחִיטַת ק"פ בְּעִנְיָן דִּינְעֵשׂוּ מְצֹנָה פְּתִקְנָה בְּשִׁלְיָמוֹת וְלִהְיֵי בְּעֵי ו'. סִימָן ל"ו עַל תְּשׁוּבַת מֵהִרְשָׁד"ם י"ד ס' צ"ג: נְשִׂאוּל נְשִׂאוּל דְּוֹד הוּא הַקְּטָן מְמַעְלַת צִיץ יִשְׁעֵנוּ הֶרֶב הַשְּׁלֵם כְּמֵה"ר חַיִּים עֲטִינָה נר"ו מְאָרֵם צוּבָה י"ע א וְנ"ל יוֹדִיעֵנִי דְּעַתּוֹ בּמ"ש הֶרֶב הַגְּדוֹל מֵהִרְשָׁד"ם בִּי"ד ס' צ"ג בְּעִנְיָן קַהֲל שְׂהַסְפִּימוּ שְׂפָל מִי שְׂיִקְנָה מְשִׂי שְׂיִתּוֹ לְקוֹפַת הַקַּהֲל עַל פֶּל לִיטְרָא לְבָן אֲחָד וּרְאוּבּוֹ נְשִׂתְתַּף עִם גוֹי וְהַקַּהֲל רוּצִי' לְחִיבּוֹ שְׂיִתּוֹ גַּם עַל חֲלָק הַגּוֹי וְכַתֵּב הֶרֶב דְּלִגְבֵי חֲלָק הַגּוֹי פְּשִׁיט' דְּפִטוּר וּרְאָנָה מ"ש הַרִיב"ה י"ד ס' קס"ט דְּגוֹי שַׁעֲשׂ יִשְׂרָאֵל אֲפִטְרוּפוֹס עַל נְכִסּוֹ מוֹתֵר לְלֹת מְמַנּוּ בְּרַבִּית פִּינּוּ דְּהִתְחַרְרִית עַל הַגּוֹי וְה"נ בּנ"ד.

וְתוֹ טַעַמ' אַחֲרֵינָהּ דְּקִי"ל מִיְלֵת' דְּלָא שְׂכִיחָא לָא גְזוּר רַבָּנָן וּא"כ פִּינּוּ דְּקִי"ל דְּאֶסּוּר לְהַשְׁתַּתֵּף עִם הַגּוֹי שְׂמָא יְתַחֲיִיב לוֹ שְׂבוּעָה וְהַתּוֹר' אִמַּר' לָא יִשְׁמַע ע"פ הו"ל מִיְלֵת' דל"ש וְלָא גְזוּרוּ בְּהַּ וְזֶה הִנֵּי סְנִיף לְטַע' הַא'.

וּלְגַבֵּי חֲלָק הַיִּשְׂרָאֵל הַעַל' הֶרֶב לְהִלְכָּ דְּגַם חֲלָק הַיִּשְׂרָאֵל פְּטוּר לְגַמְרֵי וְהִבִּיא רֵאִי מִמְתַּנּוּת פְּהוּנָה דְּקִי"ל דְּשׁוֹתְפוֹת גוֹי פּוֹטֵר לְגַמְרֵי גַם חֲלָק הַיִּשְׂרָאֵל. גַּם הִבִּיא רֵאִי מִדִּין חֲלָה מ"ש מְרֵן הַב"י ס' ש"ל בְּשֵׁם ס' הַתְּרוּמָה וְנ"ל ק' לְמוֹרֵי עַל הַהִיא דְּעוֹשֵׁה עֵיטְסָה עִם הַגּוֹי אִם אֵין בְּשָׂל יִשְׂרָאֵל כְּשַׁעוֹר פְּטוּר' הָא אִם יֵשׁ כְּשַׁעוֹר חֲיִיבָת וְאֵלוּ רִישׁ רֵאִשֵׁי הַגּוֹי קְאָמַר דְּשׁוֹתְפוֹת גוֹי פְּטוּר' וְכֵן פ"ה דְּפִסְחֵי עֵיטַת אֲרִנּוֹנָא פְּטוּר' וְנִרְא' לְמוֹרֵי דְּכִי קִנּוּ הַקְּמַח הַיִּשְׂרָאֵל וְהַגּוֹי פְּטוּר' דְּבִכָּל פְּוֹרְתָא יֵשׁ לְגוֹי חֲלָק בּוֹ ע"כ וְה"נ בּנ"ד בְּכָל חוּט יֵשׁ לְגוֹי בּוֹ חֲלָק עַכ"ד אֲמַרֵי קְדוּשָׁה.

וְאֵנִי בְּעִנְיָי בְּתַר דְּלַחֲכִנָּא פְּפוֹת הַדּוּם רַגְלֵי לָא זְכִיתִי לִירַד לְסוּף דְּעַתּוֹ הַרְחֲבָה לְפִי קוּצָר הַשְּׂגָתִי. א' צְרִיף לְהַבִּין בְּעֵינְקֵר גְּדוּן הֶרֶב הַאִי קוֹנַת הַקַּהֲל הִיכִי דְּמִי דָּאִם הִיא לְצוֹנְרָה מְסִים וְאַרְנוֹנִיּוֹת א"כ בְּאֵנוּ לְפִלוּגְתָּ דְּרַבִּיּוֹאֲתָא אִם חֲיִיב לְתַת מַס מְמַמוֹן אַחֲרִים שְׂפִידוֹ וְכַנּוּדָע מְתָשׁוּ ר"ת שְׂהִבִּיא בְּהַגְזוּל בְּתָרָא וְתְשׁוּבַת מְהַר"ם שְׂהִבִּיא' פ"ק דְּבִתְר' יְעוּיָין שָׁם בּמ"ש הֶרֶב הַחֲבִי"ב ס' קס"ג הַגַּה"ט אוֹת נ"ה וּמָה לְפָנִים וּמָה לְאַחֲוֹר.

וְאִם קוֹנַת הַקַּהֲל הִיא לְצוֹנְרָה צַדִּיק א"כ אֲמַאי אֲתִי מְרַחֵיק מִדִּין רַבִּית וְלָא אֲתִי עֲלָה מ"ש הָרָא"ש בְּתְשׁוּבָה פְּלָל י"ג סִימָן ו' וְהִבִּיאָה מְרֵן ב"י ס"ס רנ"ט וּבְכַדֵּק הַבֵּית בִּי"ד ס"ס"י רי"ח עַל צַבּוּר שְׂתַקְנּוּ שְׂפָל מִי שְׂיֵשׁ בִּידוֹ מְעוֹת לְהַתְעַסֵּק בֵּין מְשִׁלוֹ בֵּין מְשִׁלְ אַחֲרֵי שְׂיִתּוֹ

כו"כ לקנפה של צדק' אם חייב ליתן ממעות של צדק' והשיב נראה לי כי מעות של צדק' שהוקצו למצנה אינם בכלל של אחרי' כי דעת הקהל הוא על מעות של אחרי' שהם חייבים ליתן מס מהם שהבעלי עצמן אם היו בידם היו צריכי' לתת מס מהם אבל מעות של מצנה אינם בכלל ופטורי' הן מהמס ע"כ והדברים ק"ו לנדון מהרשד"ם דהשתא בנדון הרא"ש שהסכימו בהדין' גם על של אחרי' אפ"ה פטר הרא"ש מטעמ' דכת' כי דעת הקהל הוא דוקא על מי שחייב ליתן מס ולא על של הקדש כ"ש בנדון הרב דלא פירשו בהדין גם על של אחרי' דפשיט' דנכסי דגוי פטורין דאינם חייבי' במס דגוים לאו בני חיובא נינהו במס ולא בני מעבד מצנה נינהו ואע"ג דהרא"ש איירי בנכסי הקדש פשיט' מטעמ' דיהיב גבי הקדש מישהו שיידו נמי גבי נכסי גוי.

ולפיא למימר דח"ו לא שלטה עינא טבא דהרב ז"ל בתשובת הרא"ש דאיהו גופיה הנזכרה בחי"ד סי' רי"א עי"ש וא"כ מ"ש הקא דלא הזכיר ולא נסתייע ממנה דאנכי הרואה דהרא"ש תנא דמסייע ליה בנדון זה.

איברא דבעיקר תשובת הרא"ש יש מקום דקדוק ממ"ש בכלל ז סי' כ"ט דתקנה שעושים בני העיר בסתם כל בני העיר. בכלל אעפ"י שעשאוה לצורך המס ויש מבני העיר שאינם פורעים מס פינון שלא הוציאו שום אדם ע"כ הרי דהתם לא אזיל בתר אומדנא דגם שאינו פורע מס חייב ומ"ש הקא דאזיל בתר אומדנא'.

ואולי דשאני התם דאותו שאינו פורע חייבי מחייב מדינא אלא דפטור משום שהוא ת"ח או שפטרו המלך באופן המועיל וכל כה"ג פינון דבר חיובא הוא אלא שדבר אחר גרם לו משו"ה פינון דעשאוה בסתם הכל חייבים משא"כ בנכסי הקדש דמדינא פטירי אין דעת הקהל לחייבם.

ועוד יש לעמוד ממ"ש הרא"ש עוד שם בכלל ו' סי' י' בתשו' הצבע שאם ראובן אינו צריך לשופטים לסייעו בעש"ג אינו מחויב ליתן עם הצבור ומזה למד מהר"ם אלשיך בסי' נ"ב לנ"ד גבי ת"ח דלא מחייב בשכר המרביץ תורה יעו"ש וא"כ אמאי פתב בסי' כ"ט דכל בני העיר בכלל אפילו אותם שאין פורעים מס ויש לישב ועת לקצר.

גם במ"ש עוד מהרשד"ם טעם שני לסניף דכיון דאסור להשתתף עם הגוי א"כ הו"ל מקילתא דל"ש ולא גזור בה. מדברי מהריב"ל בח"א סי' מ"ד נראה שחולק בזה גבי הסכמת החזקות ואדרב' פתב דכדי שלא יהא חוטא נשכר חייב יעניין שם.

באורו. הן אמת דהרשד"ם לא אמרה אלא לסניף בעלמא אבל מ"מ מהטעם שכ' מהריב"ל שלא יהא חוטא נשכר דינ' יתיב דגם בנדון הרשד"ם הו"ל דחייב לשלם גם בעד חלק הגוי משום קנסא וכפ"ז אין מתשו' הרא"ש פלל י"ג שהבאנו ראיה לנדון מהרשד"ם דשאני בנכסי הקדש דלא עביד איסורא אבל הקא דנשתתף עם הגוי דעביד איסור' הו"ל לקנסו שלא יהא חו"נ וכפ"ז גם עיקר הראיה שהביא הרשד"ם ז"ל מדין רבית אינה ברורה דשאני התם דלא עביד איסורא הישראל פלל ומשו"ה שרי ללות ממנו פינון דהאחריו על הגוי אבל הקא פינון דעביד איסורא הו"ל לחיוביה.

גם במ"ש עוד הרב מהרשד"ם לפטור גם חלק הישראל ובהיא ראיה מדברי סה"ת שהביא מרן הב"י נוראות נפלאתי הפלא ופלא דנראה דלא סינימוה קמיה סוף דברי סה"ת

דאחר שכ' שאם קנו הקמח ביחד פטורה והביא ראיה מהא דאמרו בראשית הגז שנתפוח גוי פטור ומפ"ק דפסחים דעיסת ארנונה פטורה סיים בה וז"ל ובראשית הגז יש איפא דאמרי שנתפוח דגוי חיובי מחייב וכן פ"ק דפסחים יש לשון זה דעיסת ארנונה חייבת בחלה לפ"ז אין צריה לחלק פלום עכ"ל כפי מה שהביא מרן הב"י וז"ל והדברי ברורי דה"ק דאע"ג דברי שא לחלק יצא בין קנו קמח ביחד ללא קנו קמח ביחד ויליף לה מפ' ראשית הגז ומפ"ק דפסחי היינו להו לישנא קמא דאמרינו בראשית הגז שנתפוח גוי פטורה וכן ללישנא קמא דפסחי דעיסת ארנונה פטורה דאז צריה לאוקומי מתני' דתנו אמ אין בה כשעור פטורה הא אם יש בה כשעור חייבת ברם לאיפא דאמרי בראשית הגז דשנתפוח דגוי חייבת וכן לאיפא דאמרי פ"ק דפסחים דעיסת ארנונה חייבת א"כ א"צ לחלק פלום דמתני' בכל גוונא איירי אע"ג דקנו קמח ביחד אפ"ה כל שיש בה כשעור חייב להנהו לישנא וא"כ סה"ת גופיה לא פסיקא ליה מילתא וכיפי תלי לה בחלופי הני לישנא לישנא קמא ואיפא דאמרי וא"כ מאי חזית דסמכת אתחלת דברי ספר התרומה לקטרו בלא כלום.

ותו דאשכחן להרי"ף והרא"ש פ"ק דפסחים דפסקו פלישנא בתרא דעיסת ארנונה חייבת והכי איתא בירוש' ודלא פלישנא קמא דרבא דאמר פטורה וגם בההיא דראשית הגז אשכחן להרמב"ם פ"א מה' תרומות דין ד' כאב"א דרבנן שנתפוח גוי בתרומה חייבת וא"כ לענגן דינא אית לן למנקט פומייהו ודלא כסה"ת וכו"ש דסה"ת גופיה לא פסיקא ליה מינתא ואדרבא מדכתב בסיפא ובראשית הגז וכו' ולפ"ז א"צ לחלק פלום מוכח דהכי ס"ל עיקר לדינא.

וראיתי להב"ח שכ' ג"כ דמשמעות כל הפוסקים דלא כסה"ת אלא אפילו אם קנו קמח ביחד חייב יעו"ש וכ"כ הש"ך. איברא דגם על הב"ח יש קצת תימה דנר' מריהטא דלישניה שהבין שפן הוא באמת סברת סה"ת ולא כן אנכי עמדי דהדר ביה רב בסיפא וכדכתבנ'.

ואיך שיהיה דברי מהרשד"ם תמוהים דמאי מיייתי ראיה מריש דברי סה"ת שהם הפך כל הפוסקים וגם דהעלים רב מיניה מסוף דבריו דהדר ביה משמעתינה דכפי סברת כל הפוסקים וסיפא דלישנא דסה"ת דינא יתיב בנדון הרב מהרשד"ם דעכ"פ חייב חלק הישראל דומיא דתרומה וחלה והכי פסיק ותני דגם חלק הישראל פטור וצ"ע.

גאם אחד אחוז בחבלי עבותות אהבה פאשר הייתי אהנה. חיים עטניה ס"ט: סימן ל"ז תשובתי להרב הנז' הי"ו: הא דרישא דרף גדילתו לחוף ימים ים הבבלי וירושלמי ודישרן סמיכין לא פסק מעל שלחנו שנו"ן.

הא גברא ממעונות אריו אם לשב"ט אם לארש"ו נהרו"ת תפקע אר"ש מהמדב"ר והלבנו"ן. ה"ה ארי שבחבורה הרב השלם כמהר"ר חיים עטניה נר"ו רוכב שמים בעזרו פסוח גנון.

הא בדבר"א האני אצבי"ר שלמ"י צבור שלמי"ם הפאים פנחלים נטיו נחלי ארנון. הא דסקא מגילת ספר פתוב פוננו ידיו פלפלא אריכתא דרופתקא דאורייתא מרתע פולגי גופאי מפלפוליה ירעש פלבנון.

הא דררעא גליה לדררעיה האירו ברקים מלאים מפיקים גופי תורה מתנבאים בסגנון.
הא גופא קשיא אחר מי יצא רב גובריה אחר אַחַד דְּלָא ידע מאי קאמר קרי לכדא חביתא
לסדהא מנון.

הא אתמר עלה ענותו תרבני ותמלא ארש"ו לפי רוב הענוה אַנָּא בְּרִיָּה קְלָה מעלנ"א אית
לה קטנתי איני פדאי וזיוי ישתנון הא חנ"ה דינדן חנותנ"ו במדב"ר לישר"י לן מר ששהו
את קינה"ן מגו דאתקצאי הא גופאי ותיקשנא מביניתא דרישאי עד טופרא דכרעאי כמו
חלאי"ם ודחונן לא הנעלו הנקטמון והבטנון.

הא קמן איפו השתא אתאן לתנא קמא בשני האותו"ת שורו"ת לוכסן אין בהם פדי
שביעה ודרדך קצרה לא נצרכא אלא לקיים שפיר גזרת עילאה מר ניהו רבא ממנו יתד
ממנו פנה אלופ ית"ד אלופ פיננו"ן.

הן כל יקר ראיה עיני מקשה ורמי על תשובת מהרשד"ם בי"ד סי' צ"ג בקהל אַחַד עָלו
בהסכמ"ה פי כל קונה משי יתן לכן על כל ליטרא וראובן נשתתף עם גוי וּהַפְּרָנְסִים
שואלי"ם הלקו בו מתפונת הלבני"ם והשיב הרב ז"ל לפטו' חלק הגוי ולב"ן וחסרו"ת
והביא ראיה מרבית וכו' והקשה מר נר"ו דאמאי ממרחק יביא לחמו מדין רבית והו"ל
לאתויי מתשובת הרא"ש פלל י"ג סי' ו' והאריף בזה פפתוב בקונטרסו.

ואני בעניי אומר דכפי הסגנון שכ' מהרשד"ם ניחא טובא דמייתי ראיה מרבית ולא
מתשובת הרא"ש והוא דמהרשד"ם כתב דחלק הגוי פטור דאם גוי נתן מעות ליהודי
שיקנה לו משי ודאי שאינו חייב וידוע שהשותפי שלוהי' וכו' ואין לאומר שיאמר שהרי
קי"ל שאין ישראל נעשה שליח לגוי ולא גוי לישראל וא"כ הו"ל שהמעות של ישראל
והמשי שלו.

ועל זה הביא ראיה מרבית מהתוספתא שהביא הטור סי' קס"ט וכו' ע"ש באורף. הרי
שהרב אתא לאפוקי דעת האומר דכיון דאין ישראל נעשה שליח הו"ל המעות של ישראל
והמשי שלו.

ועל זה אין ראיה מתשובת הרא"ש שכ' דהסכימו שכל מי שיש בידו מעות להתעסק בין
משלו בין מאחרים שאין מתעסק בהקדש בכלל דהני אחרים הם על מי שחייב לתת מס.
דהרי הכא האומר הנה הוא אומר דהו"ל המעות של ישראל והמשי שלו.

ומאי ראיה מנכסי הקדש שדן הרא"ש שאינם בכלל. הלא הכא מימר אַמַר דְּהַמְעוֹת
והמשי שלו.

ועל פן הביא ראיה מדין רבית והדבר מבואר ופשוט. תו חזיתיה לכת"ר חד"ד ותימ"א
על הרא"ש דידיה אדידיה שהוא ז"ל כתב פלל ו' סי' כ"ט דתקנה שעושים בני העיר
בסת' כל בני העיר בכלל אעפ"י שעשאוהו לצורך המס ויש מבני העיר שאין פורעים מס
פנין שלא הוציאו שום אדם ותשובה זו עם התשובה דכלל י"ג הנז' סתראי נינהו דבכלל
ו' לא אגיל בתר אומדנא דגם שאינו פורע מס חייב ומ"ש בתשובה דכלל י"ג דאגיל בתר
אומדנא ואולי דשאני התם דאותו שאינו פורע חייב מדינא אלא דפטור משום דהנה"ח
וכו' יעויין באורף בקונטרסו.

והרואה יראה שלשון הרא"ש בכלל ו' שכ' פל בני העיר בכלל מוכח אף אותם שאין חייבים מדינא. אמנם אפשר לחלק ביניהם דבכלל י"ג שהתקינו לתת מס גם המתעסק בממון אחרים סתמו בפירושו דהגני אחרים אם היו המעו' בידם היו חייבים לתת מס וממילא נפקי נכסי הקדש והוא דבר מבואר אבל בכלל ו' מייירי דהתקנה שעשו אינה לענין מעות כלומר שגוף התקנה אינה על עסקי דמים כגון דתקנו שלא יצא שום א' מהעיר עד שיקח רשות מהפרנסים ונודע שתכלית התקנה היתה בעבור פורעי המס שלא יצא שום א' עד שיקח רשות למען דעת אם פרע כל המס וכיוצא בזה אבל התקנ' נתקנה סתם שלא יצא שום אחד מהקהל או פינצא בה והיא כוללת אף אם אינו פורע מס וזה מהלכות דרף ארץ לתקן סתם ולכן כתב הרא"ש דכל בני העיר בכלל אפי' שאין פורעי מס מאחר שלא הוציאו שום אדם דהדעת נותן דחיילא בכולל מאחר שגוף התקנה אינה לתת מעות אלא כגון שלא יצא שום אדם מהעיר או דומה לזה וכלם בכלל דאי לאו ה"ל לפרש ומ"ש הרא"ש בכל התשו' הוא דבר הלמד מענינו ואין פאן סתיר' כדבר האמור והנה בא"ר לח"י רוא"י.

וממילא רנוחא התשובה אשר שם בכלל ו' סי' יו"ד באדם עשוי להצביע שאינו צריך סעד לתומכו מהשופטים כי נצב"ע ונפטר וקשיתיה למר מתשוב' סי' כ"ט כפתיב בקונטרסו. ולפום מאי דאמרן בעניויתין ניחא והגני יוסיף והיתה לבאר דבהסקמת לתת מס מעסק אחרים דפטר נכסי הקדש בכלל י"ג מפורש בהסקמה ענין המס ועליה אנו דנים דנדאי נכסי הקדש ליתנהו בכלל ובתשובת הצבע אעיקר' לא יש הסכמ' רק הקהל נותנים לשופטי' ושואלין מהצבע חלקו ויפה פטרו הרא"ש דבלא"ה הצבע כספו לו נתן והוא מילת' דמסתבר'.

אף בתשובה סי' כ"ט יש הסכמה ובהסקמ' לא אתיא זכיר' ענין מס פלל רק תקנ' סתמית ואינה במס גוף התקנ' בענין אחר כגון שלא יצא שום א' מהעי' בלי רשות או מעין דוגמ' הגם דידעי' שנעשית לצורך המס כיון שלא נזכר בהסקמ' ענין המס אלא סתם על בני העיר כלם בכלל וצדיק דינו של הרא"ש ונאפי' תימא דבסי' כ"ט נמי לא יש הסכמ' רק שתקנו כף שפיר קאמר דהיא כללית ולא הוציאו שום אדם כשעשו התקנ'.

אשובה אראה מ"ש מר בדברות קדשו של מהרשדים וישעמו הסני"ף מטעם מילתא דלא שכיחא לא גזרו בה רבנן והא מילתא דלא שכיחא שישתתף ישראל עם הגוי וכו' ועל זה כ' מר דמהריב"ל בראשון סי' מ"ג חולק בזה גבי הסכמת החזקות דכ' דאדרב' כדי שלא יהא חוטא נשפך חייב ולפ"ז עיקר הראיה של מהרשד"ם מדין רבית אינה ברורה וכו' והאריף בזה כפתיב בקונטרסו.

ואנכי תולעת נרא' לפק"ד דשנא ושנא נדון מהריב"ל מנדון מהרשד"ם דנדון מהריב"ל הוא בהסקמ' שכל חנות שישליכו ליהודי ממנ' שלא יוכל שום יהודי לבא אל החנות או לשוכרה ג' שנים וראו' בא לחנות שיצא יהודי וטען שלא בא לחנות בתורת שכירות אלא בתורת שותפות עם הגוי אדון החנות באותן הסחורות ועל זה כתב הר' מהריב"ל לחייבו מטעם שלא יהא חוטא נשפך ע"ש.

והדבר מפור' נגלה שהבא אל החנות הוא נשפך שלא היה יכול לבא שם אלא באיסור שישתתף עם הגוי ואע"ג די"ל מילתא דלא שכיחא לא גזרו בה רבנן מ"מ יש לחייבו

משום שלא יהא חוטא נשפך ודינא קא משתעי הרב מהריב"ל דהרי שם הוא נשפך בשנתפ' זה דאל"ה לא יכול לבא אל התנות ואית לן למימר שלא יהא חוטא נשפך אבל בנדון מהרשד"ם לא שייך למימר בנדונו שלא יהא חוטא נשפך דמהרשד"ם מייירי במה שיאמר האומר דכיון דאין שליחות לגוי ונמצא דהמעות והמשי של ישראל וע"ז כתב לסניף דמילתא דלא שכיחא לא גזרו רבנן דבכי האי גוונא ליפא למימר שלא יהא חוטא נשפך שיהי אינו נשפך מידי דחלק הגוי ודאי פטור.

ולאומר מיהא הישראל חייב על חלק הגוי ע"ז כתב לסניף דפטור לתת מס מחלק הגוי והכא זה אינו נשפך דחלק הגוי פטור ובזה אמרינן מילתא דלא שכיחא לא גזרו ביה רבנן ורב המרחק ביניהם דשם נשפך והכא אין החוטא נשפך.

ונה מבואר בדברי מהרשד"ם דהשתא קאי לפטור חלק הגוי. ומהריב"ל יודה להרשד"ם בנדון ש'לו דליפא לחיבו כיון דהוא מילתא דלא שכיחא ואין החוטא נשפך בנדון זה (ולדיותי חלוש ואיני בקו השנה לא אצא חפשי"י בכנה"ג וספרן של צדיקים).

וע"ט לדבר במה שתמ' מר הפלא ופלא על מאי דמייתי ראיה מהרשד"ם מס' התרומה דהוא קול ושוכרו עמו והאריף בזה לגדל ולחזק תמיהתו כפתוב בקונטרסו. הנה בלמדי משפטי צדקו ופלאות עדותיו אמרתי לפום ריהטא פליאה נשגבה על הרב מהרשד"ם היא זו על פן יאמרו המושלים אתמהא מי ששנה זו לא שנה זו.

(ועיין למהר"י קורקוס שכתב תחילת דברי סה"ת לבד בשם כתבו ז"ל ע"ש פ"ו דבפורים). ואפשר לישב ומראש מקדמי ארש יצא עת"ק לשון ס' התרומה כמו שהוא בספרו סי' פ"ג וז"ל.

ובראשית הגז יש איפא דאמרי שותשות גוי בתרומה חיובי מחייב וכן בפסחים יש לשון זה דעיסת ארנונא חייבת בחלה לפי זה אין צריך בחלק פלום. וללישנא דפסחים דעיסת ארנונא פטורה סבר פלישנא דראשית הגז דשנתפוח גוי פטורה ואפי' לאיפא דאמרי דראשית הגז דאמר שנתפוח של גוי חייב היינו בחלק הישראל ונהיא דפסחים דפטור היינו בחלק של גוי עכ"ל.

ויתכן שהרב מהרשד"ם הבין דמ"ש בס' התרומה ובראשית הגז יש איפא דאמרי שנתפוח גוי בתרומ' חיובי מחייב ר"ל שחייב על הכל גם על חלק של גוי וכן בפסחים עיסת ארנונא חייבת להוציא מפל העיסה.

וא"כ מאי דתנו העוש' עיסה עם הגוי אם אין בשל ישראל כשיעור פטור' ודייקינן הא אם יש כשיעור חייבת ר"ל חייבת כל העיסה דישאל מפריש על כל העיס'. וא"כ שפיר קאמר דאין צריך לחלק פלום דכיון דמחייב כל העיס' אפי' קנו הקמח ביחד חייבת העיס' כלה.

וכן נראה ממה שסיים דללישנא דפסחים דעיסת ארנונא פטור' אפי' לאיפא דאמרי בראשית הגז חייב היינו בחלק ישראל וכו' משמע דעתה חידש זה אבל מקודם מייירי דחייב אף בחלק של גוי כדאמרן.

וכיוצא מוכח מדברי הרמב"ם פ"א דתרומוות שהביא כת"ר דאפ"י אם חלקו גם בחלק הגוי טבל וחוולין מעורבין דאין בריירה וצנין בפירש"י בחולין דף קל"ה. ובחלק פתב הרדב"ז בביאורו על הרמב"ם פ"ג מבפורים דף ק"ב ע"ג וז"ל ונרא' לומר דנוטל מפל העיס' פינון שישאל עושה אות' ויש לו חלק בה שפיר קרי ביה עריסותיך וכן יש לדקדק מלשון רבי הר"י זו חייבת וכו' והכי משמע מדפריד בירושלמי מה בינה לעיס' ארנונא שפא אינה חייבת בחלה ומשגי תמן ברשות ישראל הוא שפא ימלך הגוי שלא ליטלה וכו' ומדפריד מעיס' ארנונא משמע דעיסת שותפות הגוי אם [יש] לישראל כשעור חלה כלה חייבת עכ"ל ובעיסת ארנונא מוכח בירושלמי דחייבת כולה דהא יהיב טעמא שפא ימלך.

וכן פתב מרן בב"י סימן ש"ל דבעיסת ארנונא אפי' אין שיעור בשל ישראל חייבת וכ"כ הרח"ש עכ"ל וא"כ בעיסת ארנונא מוציא חלה מפל העיס'. והשתא אפשר לומר דהיינו מ"ש בס' התרום' דללישנא דראשית הגז דשותפות גוי חיובי מחייב וכן עיסת ארנונא בפסחים איכא לישנא דחייבת ולפ"ז אין צריד לחלק פלוס דכיון דכל העיס' חייבת פשיש לישראל כשעור כמ"ש הרדב"ז ובעיסת ארנונא אפי' שאין לישראל כשיעור כמ"ש הרא"ש וכן סובר ס' התרום' פהרא"ש והרדב"ז ודאי אין צריד לחלק.

ומהרשד"ם לא מיייתי מדין עיסה של שותפות עם הגוי ומעיסת ארנונא רק מיייתי מחילוק ר"י בעל התוספות שכתב בשמו ס' התרום' ללישנא דשותפות גוי בעיס' פוטר דהיינו פשקנו הקמח ביחד דאז פטור חלק של ישראל נמי וכפ"ז בנ"ד דפשיטא להרב ז"ל יותר מביעתא בכותחא כמ"ש הוא ז"ל דחלק הגוי במשי פטור וא"כ גם חלק של ישראל פטור דכל חוט של משי מעורב חלק הגוי וכחילו' ר"י ומאי דהדר ביה סה"ת היינו פשחלק הגוי נמי חייב כדאמרן.

אמנם בדבר שחלק הגוי פטור בנ"ד צדיין חילו' ר"י במקומו עומד וזהו הראי' דמיייתי מהרשד"ם. ואין להקשות על מהרשד"ם מעיסת ארנונא דהרי"ף והרא"ש פסקו שהיא חייב' וכדתהי מר עלה דשאני התם דחייבת כל העס' שפא ימלך.

ובעיסה של שותפות הגוי כל העיסה חייבת כמ"ש הרדב"ז דקרי' בי' מעריסותיך אבל בנדון מהרשד"ם פשיטא לי' דחלק הגוי פטור. וגם מדין תרום' שכתב הרמב"ם והביאו כת"ר נרא' דגם חלק הגוי אפילו חלקו מטעם אין בריירה טבל וחוולין מעורבין.

והגם שהרא"ש והטור כתבו דעיסה של שותפות הגוי אם יש כשעור חייבת ומפריש מינייה וביה ומוכח דאין מפריש אלא על חלקו ומזה ק"ק על הרדב"ז דפשיטא ליה דמפריש על כל העסה ודייק מדכתב הרמב"ם חייבת דהרי הטור פתב גם פן חייבת וסובר דאינו חייב כי אם על חלק ישראל.

ומ"מ לא תקשי למהרשד"ם דהאיכא דין מתנות כהונ' דפוטר שותפות הגוי לכל והביא מהרשד"ם לעיל מדברי הר"ן דאין כל השיות חייב וכ"כ התוס' והריטב"א בחידושי ויש להרגיש על מהרשד"ם שמביא מהר"ן לחוד ולא זכר מהתוס' שכתבו פהר"ן וגם בראשית הגז משמע דשותפות הגוי פוטר הפל וכן שותפו' הגוי בבכורה ומרש"ל בים

שֶׁל שְׁלֵמָה פ' רֵאשִׁית הֵגֹז דִּין ב' תָּמָה עַל הַרְמַב"ם שֶׁלֹּא בִּיָּאָר דְּשׁוֹתְפוֹת הַגּוֹי פּוֹטֵר בְּרֵאשִׁית הֵגֹז.

וא"כ הָרִי מְצִינּוּ מִתְּנוֹת כְּהוֹנָה דְּשׁוֹתְפוֹת הַגּוֹי פּוֹטֵר בְּזֵרוּעַ לְחַיִּים וְקִיבָה וְגַם מִבְּכוּרָה וְגַם מִרֵאשִׁית הֵגֹז וְסִבֵּר מֵהֶרְשֵׁד"ם דְּנִדּוֹנוֹ לְהַגִּי מְדַמִּינָן. וְשֶׁאֵינִי תְרוּמָה וְדַכְנוּתָה דְּכָף קָבְלוּ רז"ל.

וְאֵין לְלַמּוֹד מִשָּׁם לְנִדּוֹנוֹ דְּכָל קָבַל דָּנָא אֲשַׁכְּחֵן מִתְּנוֹת וּבְכוּרָה וְרֵאשִׁית הֵגֹז דְּפוֹטֵר שׁוֹתְפוֹת הַגּוֹי לְכָל וְתוֹ דְּהַסְכָּמ' הִזּוּ שְׁעֵשְׂאוּהָ מְעַצְמ' וְלֹא מְדִינָא נְדוּן בָּהּ דְּשׁוֹתְפוֹת הַגּוֹי פּוֹטֵר בְּכָל וּכְבָר כ' מֵהֶרְשֵׁד"ם בְּסוּף דְּבָרֵיו שְׁיֵשׁ מְקוּם לְהַאֲרִיךְ וְלֹא חָשׁ לְהַאֲרִיךְ וְכו' ע"ש וְזָכַר לְדָבָר לַמ"ש דִּישׁ לְחַלֵּק מְדָבָר שֶׁהוּא מְדִינָא לְדָבָר שֶׁקָּבְלוּ מְעַצְמָם יֵשׁ מִמ"ש הַתּוֹסְפוֹת פ"ק דְּתַמּוּרָה דָּף ו' ע"א ד"ה וְהִשְׁתָּא דְאַבְיֵי וְרַבָּא לֹא פְּלִיגִי הֵיכָא שְׁבָדָה הָאִיסוּר מְעַצְמוֹ ע"ש וְכ' הַרְדָּק"ז בְּתַשׁוּ' כ"י ס' ב' אֲלָפִים ס"ח דְּעַל זֶה הוּא סוּמָךְ לְמַעֲשֵׂה וְמָה גַם דְּהַמַּע"ה.

וְלֹא נֶעְלַם מִמֶּנִּי אֲנָכִי הַדֵּל שְׁיֵשׁ לְצַדֵּד בְּכָל הָאָמוּר. וְיֵמַר נִיהוּ רַבָּא עֲמוֹ עַז וְתוֹשִׁיָה אֵת אֲשֶׁר יִבְחַר יִקְרִיב וְצוּר יִשְׂרָאֵל יִצְיָלְנוּ מִשְׁגִּיאוֹת וְיִרְאָנוּ מִתּוֹרָתוֹ נְפִלְאוֹת כ"ר.

הוּא אֲשֶׁר דִּיבֵר מְעַטָּף וְיִתִּיב צוּק"ת דְּוֹד טַרְדִּי"ן עָלֵי אֲדָמָה אֲמַרִי לֵה פִי מְכַנְפִי. וְשׁוֹר"י בְּאַרְשׁ יִכְתְּבוּ שְׁנַרְיִם בַּמַּדְב"ר בַּעֲרַב"ה שְׁלַחֲפִי הוּוּ מְשַׁלְחֲפִי.

וְיֵמַר נִיהוּ רַבָּא בְּרוּחַ מִבִּינְתוֹ יֵשִׁים מֵר לְמַתּוּק הֵינָה נוֹתֵן בְּהֵם סַמְנִי"ם אֲשֶׁר בְּדָבְרוֹ חֲזוּק הוּא הַרְפָּה. אֲנִי אֲנִי הוּא נָאָה דוֹרֵשׁ לְשִׁלוֹם כְּפִסָּא תּוֹרָתוֹ בְּרַב עַז וְתַעֲצוּמוֹת יָפָה יָפָה.

הַצְעִיר כְּצַעֲרִיתוֹ מִדְרִי"ס מְרִישִׁיָה לְסִיפִיָה. הַצְעִיר וְזַעֲרִיר מֵאֲד"ם הַעִיר שֶׁשׁ אֲנָכִי עַל אֲמֵרוֹתָיו חֲדָא"י נְפִשָׁאִי: סִימָן ל"ח קֶצֶת חִידוּשֵׁי דִינִים סְפִיקוֹת הַרְגִּישׁוֹת זְכוּרוֹת וְהַעֲרוֹת דְּרָף קֶצֶרָה.

אִיכָּא בִּינֵיהוּ דְּבַעַזוֹ הַעֲמָדָה וְהֵאֲרַכ"ה וְטַעוֹנִים לִינָה וְגַלִּילַת סַפְרִי וְסַפְרִי"א. וְהִיוּ לְכֶם לְזַכְרוֹן לְצִיּוֹ"ן הַנֶּה הַנֶּם אֲתִיָּא זְכִירָה.

עַל דְּרָף סִימָן ד"ע בַּח"א וּמִשָּׁם בַּאֲר"ה: א' עֲדִים שְׁנִטְלוּ שְׁכָר לְהַעֲיֵד נְסַתְפָּק בַּס' שׁוֹנָה הַלְכוֹת ח"ב דָּף נ"ט אִי חֲזִיבִים בְּשַׁבּוּעַת הַעֲדוֹת עֵינֵן שָׁם וְהַרְבֵּה הַמְחַבֵּר וְדַעֲמִיָה לֹא גִילּוּ דַעֲתָם בְּזֶה כְּאֲשֶׁר יִרְאָה הַרְוָאָה.

וּלְפּוּם רִיבֵהוּ נִרְאָה דְּחֲזִיבִים בְּשַׁבּוּעַת הַעֲדוֹת וְזֶה מִמ"ש הַרִיטְב"א בְּחִידוּשָׁיו סוּף פ"ב דְּקִדּוּשֵׁין מִשָּׁם הַרְמַב"ן שְׁאֵם הַחֲזִיר הַשְּׁכָר חוֹזֵר וּמַעֲיֵד בְּאוֹתָהּ עֲדוֹת דְּכִיּוֹן דְּלֹא פְּסוּלָא אַחֲרֵינָ' הוּא אֱלָא מִשׁוּם קִנְסָא מִכִּיּוֹן דְּאֵהֲדַרְיָה לְאַגְרִיָה וְחֲזֵר וְהַעֲיֵד תְּחִילָתוֹ וְסוּפּוֹ בְּכַשְׁרוֹת וּמֵהֵאִי טַעַמ' נְמִי כָּל שְׁנוּדַע שֶׁלֹּא נָטַל שְׁכָר עַל אוֹתוֹ דִּין אוֹ אוֹתָהּ עֲדוֹת מְעַשְׂוֹ קִימִין שְׁאִינוּ פְּסוּל לְעֲדוֹת שְׁתַּפְּסְלוּנוּ עַד שְׁיַחֲזוּר בְּתַשׁוּ' לְגַמְרִי אֱלָא כָּל עֲדוֹת וְדִין שֶׁלֹּא נָטַל עָלֵיהֶם שְׁכָר כְּשֵׁרִים וְכו' וְאֲפֹשֶׁר שְׁאִין עֲדוֹת כְּשֵׁרִים נְפִסְלָת מִפְּנֵי צְרוּפִיו וְכו' עכ"ל וְכ"כ הָר"ן בְּשֵׁם הַרְמַב"ן.

ולמדנו מדבריהם ו"ל שנהנוטל שְׁכָר לְהַעֲיֵד אֵינּוּ מִפְּסוּלֵי עֲדוּת אִפִּי דְרַבְּנָן וְאִי אֶהְדְּרִיהּ
לְאַגְרִיהּ תְּחִילְתּוֹ וְסוּפּוֹ בְּכַשְׁרוֹת וְחֹזֵר וּמַעֲיֵד בְּאוֹתָהּ עֲדוּת וּמֵאַחַר לְשׁוֹן נִרְאָה דְחִיב
בְּשִׁבוּעַת הָעֲדוּת.

וְרִאִיָּה לְזֶה מִדְּקָאֵמַר הַש"ס רִישׁ פ' שְׁבוּעַת הָעֲדוּת דְּמֵאֵי דְתַנּוּן וְאִינְהּ נוֹהֲגַת אֵלָּא בְּרֵאִוּיִן
לְהַעֲיֵד לְאַפּוֹקֵי מִשְׁחָק בְּקוּבָא דְפְּסוּל מְדַרְבְּנָן וְאִי אִמְרַת דְּנוּטֵל שְׁכָר לְהַעֲיֵד גַּם הוּא אֵינּוּ
חִיב בְּשִׁבוּעַת הָעֲדוּת מִשּׁוּם דְּאִפְתִּי לֹא אֶהְדְּרִי אֶגְרִיהּ וּמְחֻסָּר מְעַשֶּׂה הוּ"ל לְהַש"ס
לְאַשְׁמוּעֵינּוּ רְבוּתָא וְלִימָא לְאַפּוֹקֵי נִיטֵל שְׁכָר לְהַעֲיֵד וְהִינּוּ רְבוּתָא אִפִּי דְאֵינּוּ פְּסוּל
לְעֲדוּת לֹא מְדַאֲרִית' וְלֹא מְדַרְבְּנָן אֵלָּא מִשּׁוּם קְנָסָא וְאִם הִתְחִזֵּיר הַשְׁכָּר חֹזֵר וּמַעֲיֵד אוֹתוֹ
עֲדוּת.

אִפִּי ה' פֶּל עוֹד וְשֵׁלָא הִתְחִזֵּיר אֵינּוּ רֵאִוּי לְהַעֲיֵד קְרִינָן בֵּיהּ וְאֵינּוּ חִיב בְּשִׁבוּעַת הָעֲדוּת.
וּמכ"ש מִשְׁחָק בְּקוּבָא דְהוּא פְּסוּל מִמֶּשׁ מְדַרְבְּנָן.

אֵלָּא וְדֵאִי דְדוֹקָא מִשְׁחָק בְּקוּבָא דְהוּא פְּסוּל אֵינּוּ חִיב. אֲבָל נוּטֵל שְׁכָר לְהַעֲיֵד אֵינּוּ חִיב
וּמֵהָא דכ' הַרְמַב"ן דְּזֶה שְׁנֵטֵל שְׁכָר לְהַעֲיֵד הֵנִי תְּחִילְתּוֹ וְסוּפּוֹ בְּכַשְׁרוֹת מוֹכַח דְּאִי בְּפְּסוּלֵי
עֲבִירָה בְּעֵי תְּחִילְתּוֹ וְסוּפּוֹ בְּכַשְׁרוֹת הֶפֶד מ"ש הֶרַב שְׁפִתֵי פֶהֶן ח"מ סִימָן ל"ד ס"ק ל"ב
דְּבִפְּסוּלֵי עֲבִירָה לֹא בְּעֵינָן תְּחִילְתּוֹ וְסוּפּוֹ בְּכַשְׁרוֹת וְכַבֵּר אֲנִי הַדֵּל בְּבִרְכֵי יוֹסֵף שָׁם סִימָן
ל"ד אוֹת מ הַבְּאִתִּי מִרְאִשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים דְּמוֹכַח מִינֵיהּ הֶפֶד הֶרַב שְׁפִתֵי פֶהֶן.

וְשָׁם פְּתַבְתִּי דכ"כ בְּשִׁטָּה מְקוּבָצָת פְּתוּבּוֹת פ"ב דף י"ד מְהֶר"י ו' מִיגֵשׁ וְנִרְאָה
מְדַבְּרֵיהֶרַמְב"ן שְׁמִסְפִּים בְּזֶה לְמֶהֶר"י ו' מִיגֵשׁ דְּלֹא דָחָה פִּירוּשׁוֹ אֵלָּא מִטַּעַמ' אַחֲרֵינָן עֵינָן
שָׁם וּלְפִי הָאֵמוּר הֵכִי מוֹכַח מְדַבְּרֵי הַרְמַב"ן גּוֹפִיָּה כְּמַבְּנֹאֵר.

וְרִאִיָּה בְּעֵינֵיהּ מ"ש שָׁם דְּהֶרַב ש"ף גּוֹפִיָּה סִימָן ל"ה ס"ק ז' תְּבִירָה לְגִזְיוֹנָהּ. וְאַחַר זֶמַן
נִדְפְּסוּ אִוּרִים וְתוֹמִים וְשָׁם רֵאִיתִי בְּתוֹמִים סִימָן ל"ד שְׁהוֹכִיחַ דְּלֹא פֶהֶש"ף וְכַתֵּב דְּנַעֲלָם
מִהֶש"ף בְּלִי סֶפֶק הַתּוֹסֶפֶת' פ"ה דְּסִנְהֶדְרִין וְאַח"כ פְּתַב שׁוֹב רֵאִיתִי בְּסִי ל"ה שְׁהֶש"ף
גּוֹפִיָּה חֹזֵר בּוֹ וְנִדְעָתוֹ נוּטָה דְּפְּסוּל רְשָׁעוֹת בְּעֵינָן תְּחִילְתּוֹ וְסוּפּוֹ בְּכַשְׁרוֹת עכ"ל וְלֹא פְּתַב
דְּהֶש"ף הִבִּיא הַתּוֹסֶפֶת' רפ"ה דְּסִנְהֶדְרִין שְׁכ' דְּבִלִי סֶפֶק נַעֲלָמָה מִהֶש"ף וּמִפְּחַ הַתּוֹסֶפֶת'
הַזֶּה עֲצָמָה וְדַבְּרֵי קִצָּת אַחֲרוֹנִים חֹזֵר בּוֹ עֵינָן בְּדַבְּרֵי וּכְמ"ש אֲנִי בְּעֵינֵי בְּסֶפֶר הַקְּטָן בְּרַכִּי
יוֹסֵף שָׁם בְּס"ד.

(ב) ח"מ סי' ג'. כְּרַגַּע נִרְאָה לִי ס' אִוּרִים וְתוֹמִים וְאַחַד כְּרַעָא רֵאִיתִי שָׁם סִימָן ג' הַגָּה
דִּין ב'.

שְׁכ' בְּתוֹמִים ס"ק ד' דב' סְמוּכִים גַּם לְדַעַת הַרְמַב"ם הַהוֹדָאָה שְׁמוּדִים לְפָנֵיהֶם הוֹדָאָה
וְהָאֵרִיף בְּזֶה. וְלִי הַהֲדִיּוֹט אֵין דְּבָרֵי מְחַנּוּרִים פִּי לְשׁוֹן מְרוֹן בְּש"ע הֶפֶד דְּבָרֵי דְאַפִּילוּ
סְמוּכִים לֹא מְהַיַּי עַד שְׁיִהְיוּ ג' וְסִבְרוּתֵי שְׁכ' יֵשׁ לְהַשִּׁיב עֲלֵיהֶם כְּמַתְבָּא מ"ש בְּעֵינֵינִי
בְּס' הַקְּטָן בְּרַכִּי יוֹסֵף לָךְ נָא רֵאָה.

(ג) סי' ח'. בְּתוֹמִים תִּירַץ לְהַרְמַב"ם אֵמֵאֵי שְׁבִיק דְרִשְׁתִּי הַש"ס דְּטַעְמוֹ מִפְּחַ סוּגִיַת ע"ז
וּלְכָף נִקַּט דְרַשׁ דְּסִפְרֵי מִפ' וְלֹא תִקִּים לָךְ מִצְבָּה ע"ש בְּאַרְיִכוֹת.

ועמו הסליחה דאין דרשא זו בספרי. וכל דברי האחרונים הוא על אשר לא נמצא דרשא
זו אשר דרש דרש משה הרמב"ם ו"ל ברז"ל פאשר יראה הרואה.

הן אמת דחסר לנו המכילת' דמזכירי אותה הרמב"ם והסמ"ג והמגדל עז. וכבר במקום
אחר הרגשתי על הרב דינא דחיי שכ' דמ"ש סמ"ג תנא במכילת' ט"ס וצ"ל ספרי ולא
זכר דהם ו"ל הי' להם מכילת' על כל התורה.

הנה פי כן יתכן דדרשא זו ישנה במכילת' ומשם חפר אנכל הרמב"ם. (ד) סי' ט"ו.

בתנאים הספיים לדברי הרב שבות יעקב ח"א סי' קד"ם דגם לדברי מהרי"ל ומהר"י וניל
נסיעת' דאין דין ת"ח בזמן הזה. מ"מ הא מיהא יש דין צורפא מרבנן בזה"ז ע"ש.

נאני בעניי הוכחתי בס' הקטן ברפי יוסף דלמ"ד דאין דין ת"ח בזה"ז גם צורפא מרבנן
ליכא ע"ש ראיות ברורות. ומיהו לדין להקפד לזכותו נראה דנוהג גם בזמן הזה אליבא
דכולי עלמא פדכת'בנ' בעניויתין שם בברפי יוסף.

והנה שם בברפי יוסף אנכי עמדתי על דברי הריטב"א והאחרונים. ועתה נדפסו חידושי
שבוועו' להריטב"א ושם דף ל' פתב בשם התוס' לחלק בין חכם לקרובו והוא כמ"ש הרב
בית חדש.

ועוד תירץ דהתם ידע בע"ד דאינו קרובו והוא כמ"ש בשיטה מקוננת פתובות משמו
של הריטב"א. ובשם מהר"ם הלוי פתב דלת"ח אפי' פתחו וכו' כמ"ש בכתובו' בשם
מורינו.

אבל יש הפרש גדול דבכתובו' כמ"ש משם מורינו היינו דהתם בכתובו' לא פתחו בדינא
ויש חילוק בין ת"ח לקרובו. ולפי שיטת ר"ם הלוי גם התם איירי בפתחו ולא חילק בין
ת"ח לקרובו.

ואח"כ פתב דדעת רבותיו דאם פתחו אין לכבד אפילו לת"ח ולא אמרו למשרי תיגריה
אלא אפילו שפאו קודם לו לא אם פתחו. ויש להרגיש דבכתובו' הביא דעת מורינו סתם
וכ' שנה דעת רבינו פנחס הלוי ולא הביא דעת רבותיו.

ואם דעת מורינו שכ' שם הוא מהר"ם הלוי יש סתירה בפ' הסוגיא וידין קרובו. ואם
הוא אחד מרבותיו הוא הקפד מ"ש בשבוועו' נדעת רבותי וכו'.

ומ"מ דבר ה' בפי מרן אמת דלא פסק הא דפתחו בדינא כמ"ש בברפי יוסף דכן הספמתי
רבותיו של הריטב"א ונראה שגם הוא ו"ל סבר פן. ובענין זה ראיתי בס' אורים ותנאים
וס' חשק שלמה שגנדרסו מחדש האריכו למענית"ם ופנאי לא הי' לי לעמוד על דבריהם.

(ה) סימן ל"ד. פתבתי בעניויתי בחיים שאל ח"א סימן ד"ע אות כ"ט דגנב מגוי מהרדב"ז
פסל ומהריק"ש הכשיר ע"ש.

ואח"כ נמצא בשו"ת רדב"ז דפוס ליוורנו סי' ר"ה דהרדב"ז שם פסל ומסיק שמצא להם
הכשר שאינם יודעים שאסור ונפסלי לעדות מפני זה אלא אדרב' סברי דמצוה עבדי
וכיון שחושבים שהוא הותר לא נפסלו לשום עדות עד שיתרו בם וכו' ע"ש וראיתי בס'

חָשַׁק שְׁלֵמָה עַל ח"מ שְׁנֵדפס מְחַדָּשׁ שׁכ' דְּבִהְגְלוֹת נְגָלוֹת דְּבָרֵי הַרְדָּב"ז הַלְלוּ מְוַכְרַח שׁט"ס נָפֵל בְּדְבָרֵי מֵהָרִיק"ש ע"ש.

וְאֲנִי בְּעֵינַי אֹמֵר שְׁאִין פָּאן ט"ס רַק מ"ש מֵהָרִיק"ש וּנ"ל לְהַכְשִׁיר הַיְיָנוּ וְנִרְא' לֹו לְהַכְשִׁיר וּר"ל פִּי הַרְדָּב"ז פָּסֵל וְאַח"כּ פָּתַב שְׁמַצָּא לְהֵם הַכְּשֵׁר וְכו' וּמִשׁו"ה פָּתַב מֵהָרִיק"ש בְּסַגְנוֹן זֶה וְדוּק. (ו) סִימָן מ"ב דִּין ז.

וּמִלְמַטָּה קָפֵל וְכו' עַמ"ש הַסַּמ"ע וְהָרַב בֵּית יַעֲקֹב סִי' ק"ט פְּלִיג עַל הַסַּמ"ע בְּדִין קָפֵל דְּהַזְבוּב אֵינֹו מוֹחֵק אֱלָא מוֹסִיף ע"ש בְּאִנְרָה. וְנִהֲרִנָּא שְׁשִׁמְעָתִי מְאָהוּב וְנִחְמַד הַחֲכָם הַשְּׁלֵם וְהַכּוֹלֵל בְּמַה"ר יוֹסֵף הַלְלוּ פּוֹלְאָקוּ זֹלָה"ה דְּמַצָּא בְּחִידוּשֵׁי רַבֵּינוּ מֵהָר"ר יוֹסֵף אֶבְרָם מֵיגָאשׁ ו"ל לְבִתְרָא שׁכ' בְּדְבָרֵי הַסַּמ"ע דְּשׁוֹתָה הַדְּיוֹ ע"ש וְדוּק.

(ז) סִי' מ"ג. דִּין ב' הַגְּהָה.

מָרְן נִסְתַּפֵּק אִי מַה שׁכ' מֵהָר"ר אִיסְרֵלֵן הַיְיָנוּ גַם בְּשִׁטְרוֹ וְהָרַב שְׁ"ף הַכְּרִיעַ דְּדוֹק' בְּגִיטִין אֲבָל בְּשִׁטְרוֹ כְּשֵׁר. וְשְׁאֲלֵנִי חַד צוֹרְבָא מְרַבְּנוּ דְּנַעֲלִי מְמָרְן וּמֵהָרַב שְׁפָתֵי פֶהֶן דְּמֵהָרָא"י בְּכַתְבֵּיו סִי' י"ט בְּיָאָר דַּה"ה בְּשִׁטְרוֹת מְשׁוּם דְּמַחְזוּ מִיְלֵי דְּרַבְּנוּ פְּחוּכָא לְחֵלֵק בֵּין מְוַקְדָּם לְמְוַקְדָּם עַכ"ד.

וְאֲנִי אִמְרָתִי בַּחפֵּשׁ"י שְׁמַעְנָה וְאַתָּה דַּע לָךְ דְּכָבֵר קְדָמוּךְ רַבְּנוּ הָרַב ב"ש וְהֵבִיאוּ הָרַב גֵּט. פְּשׁוּט סוּף סִי' קכ"ז שְׁהַקְשָׁה דְּמַשְׁמַע מִמֵּהָרָא"י בְּכָל כְּתָבֵיו דַּה"ה בְּשִׁטְרוֹת.

וְהָרַב בְּכִי יַעֲקֹב סוּף דָּף כ"ב הַק' עַל מָרְן וְהַכְּרִיעַ מִמֵּהָרָא"י בְּכַתְבֵּיו סִי' י"ט וְכו' וְעֵינִן בְּשׁו"ת דְּבָרֵי אֲמַת דָּף כ"א ע"ג וּבַס' רִיחַ שְׁדָה דָּף כ"ד וְכו"ה. (ח) סִי' מ"ה דִּין ו'.

הַסַּמ"ע ס"ק כ"ה אִם טֵיטֵט לִפְנֵי חֲתִימָתוֹן פְּסוּל דְּאַטְיוּטָא חֲתָמִי. וְכֵן פָּתַב הָרַב בֵּית חַדָּשׁ. וּרְחִימוּ דְּנַפְשֵׁינִן וְאוֹר עֵינֵי גַם הַחֲכָם הַשְּׁלֵם סוּה"ר פְּמֵהָרִי"ל נַר"ו הוֹכִיחַ מְדְבָרֵי רַבּוֹתָנוּ בְּעֵלֵי הַתּוֹס' בְּכַתְבֵּי דָּף קס"ד ע"א הַפָּךְ דְּבִרְיָהֶם מִמַּה שְׁכַתְבוּ דְּמַה שְׁיִטוֹת וְכו' עֵינִן בְּדְבָרֵי קְדָשָׁם וְדוּק הֵיטֵב.

(ט) סִי' מ"ו דִּין ז. שְׁיֵהִיו הַעֲדִים מְפִירִין כְּתַב יְדֵי הַעֲדִים וְכו' שְׁטֵר שְׁעָדִיו מְפּוֹרְסָמִי לְבֵית דִּין פְּגוֹן סוּפֵר הַקְּהֵל וְשְׁלִיחַ ב"ד יְכוֹלִין ב"ד לְקַיְיֵמוּ אִף שְׁלֵא יִהְיוּ בְּמוֹת' תְּלַתָּא פְּחָדָא וְכַדָּאִין הֵן רַבְּנוֹאֲת' דְּסַבְּרֵי הַכִּי לְסַמְנָה עֲלֵיהֶן בְּשַׁעַת הַדְּחָק.

וְכָל זֶה לְהַקְלֵל לְחַתָּנוֹם כָּל א' לְבַדּוֹ אֲבָל אִם הֵם שְׁנַיִם בְּיַחַד פְּשִׁיטָא דְּמַצּוּ לְחַתָּנוֹם כֵּן פָּתַב הָרַב מְהָר"י זֵינִן בְּשַׁעֲרֵי יִשׁוּעָה כ"י ח"מ שַׁעֲרֵי א' סִי' ז'. וְעֵינִן בַּסַּמ"ע ס"ק י"ג.

וּבְשׁו"ת מֵהָרַח"ש א"ה סִי' ג' בְּתַשׁוּבַת מֵהָרִימ"ט וְהָרַב מֵהָרַח"ש ע"ש וּפְשׁוּט דְּבִאֲוֹן הַנּוֹ' לֹא יְכַתְּבוּ בְּמוֹתַב תְּלַתָּא פְּחָדָא הַוִּינָא. רַק הַנֶּפֶק שְׁטֵרָא דְּנָא קְדָמָא וְכו'.

וְעַמ"ש הָרַב הַמְּפּוֹרְסָם מְהָר"י עֵינֵי אִשׁ בְּשׁו"ת בֵּית יְהוּדָה בְּדִינֵי קִיּוּם שְׁיֵשׁ לְהַשִּׁיב עַל דְּבָרָיו כְּאֲשֶׁר יִרְאֶה הַמְּעַיְיָן. (י) סִי' נ"א דִּין ה'.

צוּאָה שְׁנַמְצָא אֲחַד מֵעַדִּיהָ וְכו' זֶהוּ מְתַשׁוּבַת הָרָא"ש שְׁהֵבִיא הַטּוֹר. וְהָרַב מְשַׁנָּה לְמִלְךְ צוּף פ"ה מֵהֵלְכוֹ עֲדוֹת מוֹתֵיב וּמְפָרַק בְּתַשׁוּבַת הָרָא"ש הַלְלוּ.

וְחַד מֵיָמֵינוּ הַקִּשְׁיָה דְקַדְמוּהוּ רַבְּנָן הַסְּמ"ע וְהָרַב פְּנִינָה הַגְּדוּלָּה וְהָרַב שְׁפָתַי פֶּהוּ וַיַּעֲוִינָן בְּשֵׁי"ף ס"י זֶה ס"ק ד' וּבְסִי' מ"ב וּמִשָּׁם בְּאֵר"ה. וְגַם בְּמָה שֶׁכ' הָרַב מְשַׁנֵּה לְמַלְךְ הָרֵא"ש מִטְעָמָא דְאֶמְרֵינוּ רַוּוּחָא וְשִׁבְק וְכו' נִחְלְקוּ הָאֶחָדֵינוּ בְּמִבְנָאָר בְּשִׁפְתַי פֶּהוּ: וְלַעֲוִיל דִּין א' עַד א' בְּכַתְּב וְכו' לַעֲשׂוֹת הַמְּלָנָה בְּשִׁטְר וְאֵינוּ יָכוֹל לֹאמַר פְּרַעְתִּי וְכו'.

הַסְּמ"ע פִּירֵשׁ דְּגוּבָה נְמִי מְשַׁעֲבָדִי וְהָרַב שְׁ"ף חֲלַק עָלָיו דְּאֵינוּ בְּשִׁטְר אֱלָא לַעֲוִינָן שְׁאֵינוּ יָכוֹל לֹאמַר פְּרַעְתִּי וְכַמ"ש מְרֵן בְּכֶסֶף מְשַׁנֵּה עֵינָן שָׁם. וְלִי הַהֲדִיּוֹט נִרְאִין דְּבָרֵי הָרַב שְׁ"ף כְּדַמְשַׁמַּע מְדַקְדִּיק הַלְּשׁוֹן.

וְגַם הַסְּבָרָא מְסִינַעַת לֹאמַר פֶּן. וּבְמִקּוּם דְּהַסְּבָרָא וְדַקְדִּיק הַלְּשׁוֹן עָלוּ בַּהֲסַכְמ"ה יִצְיָבָא מִיְלָתָא.

וּמָה גַם דְּהָכִי אָמַר רַב מְרֵן בְּכֶסֶף מְשַׁנֵּה. וּמֵאֵי דְקָשִׁיתָנָה לַסְּמ"ע דָּאֵם פֶּן עַד ב' דְּעַל פֶּה לְמָה לִי הָרִי כְּתַב הָרַמְב"ם וּפְסָקוּ מְרֵן בְּסִמּוּךְ דִּין ב' דְּעַד אֶחָד בְּכַתְּב אֵינוּ יָכוֹל לְטַעוֹן פְּרַעְתִּי תְּשׁוּבָה נִצְחָת הִשְׁיִבּוּ הָרַב שְׁ"ף.

וְעוֹד נ"ל הַהֲדִיּוֹט דְּהָתָם בְּדִין ב' לָאוּ מְדִינָא הוּא דְּאֵינוּ יָכוֹל לְטַעוֹן פְּרַעְתִּי אֱלָא מִפְּחַ מֵאֵי דְאֶמְרֵי רַבְּנָן מִתּוֹךְ שְׁאֵינוּ יָכוֹל לִישָׁבַע מְשַׁלֵּם אֲבָל הָכָא אֵינוּ יָכוֹל לְטַעוֹן פְּרַעְתִּי מְדִינָא דְהו"ל מְלָנָה בְּשִׁטְר וְזֶהוּ שְׁהֶאֱרִיךְ הָרַמְב"ם בְּלִשׁוֹנוֹ לֹאמַר לַעֲשׂוֹת הַמְּלָנָה בְּשִׁטְר וְאֵינוּ יָכוֹל לֹאמַר פְּרַעְתִּי לְהוֹרוֹת דְּמָה שְׁאֵינוּ יָכוֹל לֹאמַר פְּרַעְתִּי הוּא מְדִינָא שְׁנַעֲשִׂית מְלָנָה בְּשִׁטְר.

(יא) ס' נ"ב. דין א'.

אוּ שְׁקָרוּעַ שְׁתֵּי וְעָרְב וְכו' כְּתַב הָרַב הַגָּאוֹן בְּשִׁפְתַי פֶּהוּ דְבַעֲי קָרִיעָה שְׁתֵּי וְעָרְב בְּכָל. וְשִׁמְעָתִי מִחַד דְּפָקִיעַ שְׁהַקְשָׁה עַל הָרַב שְׁפָתַי פֶּהוּ דְנַעֲלָם מְכַבּוּד חֲקֻמָּתוֹ תְּשׁוּבַת הָרִיב"ש ס' שפ"ג ע"ש וְדוּק וְעֵינָן בְּתְּשׁוּבַת הָרַב מְשַׁאֵת מְשָׁה: (יב) ס' ס"ו.

דִּין כ"ג. אִם חָזַר וּמְחַלּוּ וְכו' מְכַר שֵׁט"ח וְחֹשֶׁשׁ פֶּן יִמְחַלְּצוּ הַמְּלָנָה וּבְשִׁבּוּעָה לָא הִקְמִינָה? כְּתוּב הוֹדָאָה שְׁסָף הַפְּתוּב בְּשִׁטְר הוּא מְעִיקְרָא שָׁל פִּי.

רַדְּב"ז בְּתִשׁוּב' דְּפּוֹס וַיִּנְיָצֵיָא ס' שֶׁכ"ה מֵהֵיכָא דְאִסּוּר גִּיּוּרָא ע"ש בְּאֶרְךְ וּק"ק דְּפִלּוֹגָתָא דְרַבְּנוֹתָא הִיא דְאִיכָא פּוֹסְקִים דְּסִבְרֵי דְאֹדִיתָא לָא הָנִי קִנְיָן. וַיֵּשׁ לְחַלֵּק בְּזוֹ בְּאֶשֶׁר יֵרָא הַמְּעִינָן הֵטָב וְדוּק.

וְכֵן הִרְגִּשְׁתִּי אֲנִי בְּעֵינָי עַל תְּשׁוּבַת הָרַדְּב"ז כ"י ס' ב' אֶלְפִים וּשְׁנַיִם בַּס' הַקְּטָן בְּרַפִּי יוֹסֵף ח"מ סוֹף ס' מ' וּמִשָּׁם בְּאֵר"ה. (יג) ס' ס"ז דִּין ב'.

שְׁבִיעִית מְשַׁמְטָת אֶת הַמְּלָנָה וְכו' הַמְּלָנָה לְחַבְרֵי מִינֵי פִירוֹת אוּ מִינֵי אוּכְלִין מִיַּדִּי דְלָא הָדַר בְּעֵינָיָה הָנִי דּוּמִיָּא דְהַלְנָתָא כְּסָף וּשְׁבִיעִית מְשַׁמְטָת לָא מִיְבַעֲיָא אִם זָקָפוּ עָלָיו בְּמְלָנָה בְּמַעֲו' שְׁאֶמַר לוֹ דְמִי כָּף מְדוּת חֲטִים אוּ מְדוּת שְׁמֵן אוּ דְמִי כָּל כָּף בִּיצִים אוּ אֲגוּזִים אֶתָּה חֲזִיב לִי דְהָנִי מְמַשׁ זָקָפוֹ עָלָיו בְּמְלָנָה וּשְׁבִיעִית מְשַׁמְטִיתוּ אֱלָא אִף שֶׁא"ל הָרִי הַלְוִיתִי כָּף וְכָף מְדוּת חֲטִים אוּ כָּל כָּף שְׁמֵן וַיִּין אוּ כ"כ כְּפָרוֹת לְחֵם מִיְקָרֵי נְמִי זָקָפוֹ עָלָיו בְּמְלָנָה וְלֹא זוֹ בְּלִבְד אֱלָא אִפִּי כְּפַר לְחֵם א' שְׁהַלְוָה אוּ לִיְטָרָא שְׁמֵן וַיִּין שְׁהַלְוָהוּ הַשְׁבִּיעִית מְשַׁמְטָת דְלָא דְמִי לְשׁוֹחֵט הַפְּרָה וְהִנֵּף דְמִתְנִי דְבַעֲי זָקָפוֹ עָלָיו בְּמְלָנָה מְשׁוּם דְּהִנֵּף לָא

באז בידו מעיקרא בתורת מלנה אבל המלנה לחבירו כפר לחם או מדה של שמן או יין או ביצים וכיוצא דמעיקרא בתורת מלנה באז לידו ודאי שהשביעי משמטון.

הרב מהר"ר שלמה עדני זלה"ה בס' מלאכת שלמה כ"י פירוש המשניות ועוד האריף בזה: ומ"ש ואפילו בשטר שיש בו אחריות וכו'. בירוש' פ"י דשביעות אמרו אתא עובדא קמי ר' יוחנן בשטר שאין בו אחריות נכסים והור' משמע וכו' וקנה הנית להרב מהר"ר אליהו מפולדא זלה"ה המפרש שכ' על דברי הירוש' הללו דהכי גרסינן אתא עובדא קומי רבי יוחנן בשטר שיש בו אחריות נכסים וכו' ע"ש ואנחנו לא נדע אמאי אינו מעלה בזכור"ו דרבינו שמשון ז"ל בפרישתו מיייתי פנסחת הספרים דקמן בשטר שאין בו אחריות נכסים ופיוש דמן הדין אינו משמט דכיש בו אחריות דמו דקסבר רבי יוחנן אחריות ט"ס עש"ב.

איברא דבתלמודין פ' השולח דף ל"ז מיייתי הך עובד' דרבי יוחנן בשטר שיש בו אחריות ע"ש. ועיין מה שפכת הר"א ש בפירושו ודוק הטב.

(י"ד) סי' ס"ט. דין א'.

הוציא עליו כתב ידו וכו' אבל אם טוען פרעתי נאמן וכו'. בעיר שנהגו דכתב יד דינו כשטר דאין נאמן לומר פרעתי והלנה נתישב בעיר דלא נהגו כף אלא דעל כ"י נאמן לומר פרעתי והלנה הנה טען פרעתי כמנהג המקום שישב עתה.

נראה דאזלינן בתר מקום שנתחייב בו דכ"י דינו כשטר. ויש להביא ראי' מתשובת הר"ן סי' ס"ב ומתשובת הרדב"ז סי' שס"ח הבאתים אני בעניי בספרי הקטן ברפי יוסף ח"מ סי' ג' דף ח' ע"ג וע"ד ע"ש ודוק היטב.

(טו) סי' ע'. דין א'.

אסור להלוות מעותיו בלי עדים וכו'. מהר"ש יונה בבבאורו דקדק על הטור דכתב אסור ולא כתב דעובר על לפני עור וכתב דהטור אינו חש לזה ואין לתפוס אלא על הרמב"ם ע"ש.

וק' דהרא"ם בתוספותיו לסמ"ג ריש ה' חמץ כתב דארחיקה דהרמב"ם לומר אסור אפי' במקום מלקות ואיף כ' שיש לתפוס על הרמב"ם. ואפשר דמהר"ש יונה סבר כמ"ש הרב כנה"ג ח"מ ריש סי' שנ"ט בעד מרן הכ"מ ה' גניבה ע"ש.

ועמ"ש הרב לח"מ פ"א דמלנה בדין אסור להראות לפני ב"ח וכנה"ג י"ד סימן קפ"א הגה"ט אות ד ודוק הטב. ומהרשד"ם ח"מ סי' כ"ג כתב דמלנה בעדים בלא שטר איסורא ליכא פשיעה איכא וכו' ע"ש.

וק"ק דהטור כתב יכול להלוות בעדים וכן מוכח מלשון הרמב"ם דבשטר משוכח יותר נראה דבעדים שכתב איכא וכן הוא משמעות הפוסקים כאשר המעיין עיניו ישר יחזו. (טז) סי' ע"ב.

דין י"ב. הרב ש"ף האריף והקשה על הרא"ם בתירוצו להרא"ם והבין שתירוץ הרא"ש לבית מלא הוא שלפירות מיקרי אפי' פחות מש"פ והקשה לי הרב הפולל כמהר"ר אליהו מוצירי בהיותו אב"ד ור"מ בעיר נא אמון יע"א שזהו דין מחודש.

ועיקר התירוץ הוא שאינו מודה אלא אומר כמו שהנחת וכו' והדין עמו. עוד הקשה הרב
ש"ף במ"ש הרא"ש ז"ל דרגילות לומר מלא אף אם חסר מעט דהא בש"ס אמרו אפילו
בית זה מלא והקשה הרב הנז' שהרי פתבו התוס' שזה דאף בבית זה אין ידוע מה ביניהם.

ואני הדל אמרתי לו דהדין עם הש"ף די"ל בסוגיא דנדאי אב"י ורבא לא פליגי במציאות
וא"כ לאב"י מה בין בית לבית זה וצ"ל דהו אמת דגם בבית זה רגילות לחסר מעט אמנם
כשהוא חסר הרבה ידוע שעכ"פ אין רגילות לחסר כל כך וכנדאי ידעו טעוניה אף שאין
ידוע בדקדוק דאין ידוע פיצד הנה המילוי ורבא ס"ל דאף דנדאי חסר מ"מ כשאין ידוע
בדיוק לא מקרי דבר שבמדה ושפיר הקשה הרב שפתי פהו להרא"ש.

והודה לי הרב הנז' (י"ז).

סי' ע"ג.

דין יוד. ובתוף הזמן רואה המלנה שהלנה מבנזו וכו' מחר סחורה בקנין ולא משך ורוא'
שהקונה הוא מבנזו עיין תשובות הרדב"ז דפוס וניצני' סי' נ'.

ומ"ש בהגהה נשתרבב המנהג לעקל וכו' עיין מהרח"ש בתורת חיים ח"א סי' פ"ד
ובשו"ת מהר"י קצבי סימן כ"ב. עדות ביהוסף ח"ב סי' ט"ז.

ועיין בשו"ת מהריק"ש סימן ד' כמה חידושי דינים. ובשו"ת הרדב"ז דפוס וניצני' סי'
ס'.

(ח"י) סי' ע"ה. דין א'.

ברר דבריה וכו'. הטור הביא תשוב' הרא"ש בזה ומדברי מרן בב"י משמע דסבר
דהרא"ש חולק על הרמב"ם.

ובס' בית הלוי בבניאורו הסכים דברי הרא"ש להרמב"ם. ונרא' שהדין עמו אבל לא מפת
מה שדקדק מלשון הש"ע.

והסמ"ע הביא דברי הנמקי פ' המוכר את הבית וכתב הרב ש"ף דפשפש ולא מצא דברי
הרב הנמקי ע"ש וק' דהרי דברי הנ"י קנימי בדוכתיהו פ' המוכר את הבית קרוב לסופו
ד"ה שלח ר"ה בר אבין המפקיד אצל חבירו בשטר ע"ש.

(ואחר זמן רב נדפס ס' יד מלאכי וראיתי בח"ג אות שנ"ח שכ' דטרח ומצאם נאחר זמן
בא לידי ס' חידושי הגרשונזי וראיתי שפבר קדמנו הרב ז"ל והשיג על הרב ש"ף דלא
חיפש יפה ע"ש): ומרן בב"י.

מחודשין י"ג הביא לשון מרדכי בריש מציעא שפסק רבינו שמחה וכו'. והרב גדולי
תרום' דף ק"ו תמה על ראית מהר"ם מדאמרו מאי איכ' בין שבוע' דאורייתא לרבנן
עש"ב.

ולי הדל ראית מהר"ם נכונה דהמתרץ ה"ל להשיב הך רבותא רבתי דאיכא. ומה שהק'
על מרן ז"ל לק"מ.

ולברר דעת הרשב"א עיין בתשו' ח"ב (והוא ספר תולדות אדם) סי' רל"א והריטב"א
פ"ק דמציעא ודוק הטב פי קצרתני ויהי הקצ"ר אמין. (י"ט).

סי' ט"ז.

דין א'.

שְׁנַיִם שְׁלוֹו מְאָחָד וְכוּ' ע"מ"ש הָרַב שִׁפְתֵי פִהֵן עַל דְּבָרֵי מוֹר"ם בְּתַשׁוּבָ' ס' ז"ך. וְאַנְכִי אִישׁ צָעִיר נֹרָא' לִי דְהֶעֱיָקָר כְּדָבָרֵי הָרַב שִׁ"ף דְּבִירוֹשׁלַיִם מוֹכַח פְּקָדוֹן סְתָמָא בְּלֹא תְנָאֵי הַפָּךְ מוֹר"ם וְאַחַר זְמַן רַב רְאִיתִי לְהָרַב וְשָׁבוֹת יַעֲקֹב בַּח"א ס' קע"ח שִׁפְתַּב כְּדָבָרֵי עֲלִין לְבִי.

וְלַעֲנִין שִׁטָּר ע' תְּשׁוּבַת הָרַב הַמְבִי"ט ח"ב ס' כ"ח. וְעַיִין בְּשׁו"ת מְהַר"ש בְּו הַרְשָׁב"ץ ס' רכ"ח וּבַמ"ש שִׁם בְּדַעַת הַרְמַב"ם וְהַרְמַב"ן נ"י.

(ד')

סי' ע"ח.

דין א'.

דַּחְזָקָה אִין אָדָם פּוֹרַע תּוֹף זְמַנּוֹ וְאַפִּי מִיִּתְמִי וְכוּ'. הָרַב שִׁ"ף ס"ק ב' כְּתַב דְּלֹא מ"ל קי"ל תְּמַה עַל מַהֲרַש"ךְ ח"ב ס' קי"ג וּבְנוֹסְפוֹת ס' כ"א ע"ש.

וְנִרְאָ' לַעֲנִין הַלֵּכ' בְּמַקּוֹמוֹת נוֹשְׂאֵי דְגָל הַקִּי"ל דְּנֻדָּאֵי מְצִי לְמִימַר קי"ל וְכ"כ הָרַב כְּנַה"ג שִׁם הַגָּהַת בֵּית יוֹסֵף אוֹת ח': וַיֵּשׁ לְהַרְגִישׁ עַל הָרַב שִׁ"ף דְּהו"ל לְהַקְשׁוֹת עַל מַהֲרַש"ךְ וּמִיָּנִיָּה וּבִיָּה כַּמ"ש שִׁם הָרַב כְּנַה"ג.

וְהָרַב בֵּית חֵדֶשׁ ס' ק"י כ' דַּה"ה יִשְׂרָאֵל דְּלִנְה מַגּוּי אִיתָא לְחַזְזָקָה דְּלֹא פָּרַע גּוֹ זְמַנִּיָּה ע"ש וַיֵּשׁ מִי שִׁהַקְשָׁה עֲלֵיו מְדַבְּרֵי הַרְשָׁב"א בְּתַשׁוּבָ' ס' אֶלֶף ע"ג ע' בְּדָבָרֵי הַרְשָׁב"א וְדוּק. וְסוֹחֲרָה עֲבִיד דְּפָרַע אִינִישׁ גּוֹ זְמַנִּיָּה מַהֲר"א שִׁשׁוֹן ס' ע"ד וְעַמ"ש הָרַב פְּנִי מִשָּׁה חֲלָק ג' ס' ז"ל.

(כ"א)

ס' פ"ז דִּין ח'. וַיֵּשׁ שְׁבוּעַ' אַחֲרַת וְכוּ' מִי שִׁישׁ לוֹ תְּבִיעָה עַל שְׁנֵי אֲנָשִׁים אִי דִי בְּשָׁבוּעַת הָאָחָד וְהַשְּׁנַיִ יַעֲנֶה אֲמֵן ע' סמ"ע ס"ק כ"ט.

וְכַתַּב מוֹרִינּוֹ הָרַב מְהַר"י הַפֶּהֵן ז"ל בְּעַל בֵּתֵי פְּהוּנָה נֹרָא' דְּלִדְיָדָן. דְּנִהְגִינן אֲפִילוּ בְּשָׁבוּעַ' הֶסֶת דְּהַנְשָׁבַע נִקְיֵט חֲפָצָא בִּידִיָּה אִינוּ נִפְטָר בְּשָׁבוּעַ' חֲבִירוֹ אֲפִילוּ שְׁעוֹנָה אֲמֵן וּבְעֵינֵי הָרַב מ"ש דְּעוֹנָ' אֲמֵן סְגִי אוֹ אֶף אֲנִי כְּמוֹהוּ יֵשׁ לְדוֹן דְּכָל כִּי הָאִי גּוֹנָא לֹא אֲמַרִינן דְּמוֹצִיא שְׁבוּעַ' מִפִּיּוֹ הוֹאִיל וְאִין הַשְּׁבוּעַ' לְזַה שְׁעוֹנָה אֲמֵן.

וּמִי שִׁנְתַּחֲיִיב שְׁנֵי שְׁבוּעוֹת לְשְׁנֵי אֲנָשִׁים אִי נִשְׁבַּע לְשְׁנֵיהֶם בְּבַת אַחַת עַמ"ש הָרַב פְּנִיָּם מְאִירוֹת בַּח"א ס' צ"א. וְעַמ"ש הָרַב הַנּוֹ' בַּח"ב ס' קל"ז בְּמִי שִׁמְחַל שְׁבוּעַ' לְחֲבִירוֹ וְאַח"ךְ גִּתַּחֲיִיב לוֹ שְׁבוּעַ' אִי מְצִי לְגַלְגַּל הַרְאִשׁוֹנָ' ע"ש וְע' מ"ש בְּעֵינֵיּוֹתֵי לְקַמֵּן אוֹת כ"ט בַּס"ד.

(כ"ב) שִׁם דִּין י"ד. כְּפַר הַפֶּל וְנִשְׁבַּע וְכוּ'.

מי שמתחייב לחברו שבוע' הסת אעפ"י שהתחיימו בבית הפנסת אינו נפטר משבועתו שאין חרם סתם פוטר שבועת הסת כשם שאין שבועת הסת פוטרת משבועת התוך. הריטב"א בחידושי שבועות כ"י סוף דף ל"ח מהש"ס.

ונה פדברי הרב גדולי תרומה דף ס'. ועמ"ש הרב פנסת הגדול' הגה"ט אות ל"ד (אחר זמן רב נדפסו חידושי הריטב"א לשבועות).

(כג).

שם דין ט"ו. ואם לא אחז אלא תפילין.

יש אומרי' דהוא הדין נשבע בציצית וליתא דהא דנקיט בעיניו של קדוש' משא"כ בציצית שאינו אלא תשמיש של מצוה וכן עיקר. הריטב"א שם.

ומ"ש ויש מפרשים דה"מ בפעם ראשון' וכו' כ"כ הטור בשם הרמ"ה וכו' הרב ב"ח דדעתו דמאי דהתמירו באינו ת"ח דבעי ס"ת ומעומד היינו ששם שמים שגור בפייהם לבטל' וכו' משא"כ ת"ח אבל אם פבר נשבע וכו' ע"ש.

והריטב"א בחידושי גלי לן טעמיה ונ"ל גירסת ספרינו ות"ח לכתחילה בתפילין ורבינו מאיר הלוי ו"ל גורס ות"ח בתחילה בתפילין ופירש ו"ל בפעם ראשונה בלבד לומר שאם שונה הוא להביא עצמו לידי שבוע' ב"ד כשאר בני אדם הוא נדון בזה שלא לחוש לכבודו עכ"ל.

שוב ראיתי להרדב"ז בתשו' ח"א סי' קנ"ג ביאר דעת הרמ"ה ואסיק דאפילו לגירסתנו הדין דין אמת: ומ"ש בהגהה וי"א דת"ח לאו דוקא אלא ה"ה שאר ספרים ויש בהם שמות. הרב ש"ך ס"ק מ"ב חלק על מור"ם ומהרי"ו וכתב דמה שהביא ראיה מדברי המרדכי אינה ראיה דלא איירי התם אלא משבועת ביטוי מה שאין פן בשבועת הדנינים וכו' ע"ש ודעת שפתו"ו ברור מללו וכן מצאתי שכ' הריטב"א בחידושי' כ" ונ"ל והא דאמרי' שבוע' בס"ת לא סוף דבר ס"ת ממש אלא אפי' בכתב חומשין פמנהגנו בקונטרסין ובלבד שיהא שלם פלו לאינם עליו אבל בנביאים וכתובים חוזר ומיהו לחייב שבועת ביטוי כתב הגאונים שאפ' נשבע בסדור תפלה ונקיט ליה בידיה שבוע' חמור היא שהרי יש בו שמות ובמה נשפוט בו נשבע עכ"ל.

הראת לדעת דאף אם נשבע בנביאים וכתובים חוזר אף בתלקות ישית בשבועת ביטוי שכתבו הגאונים דהניא שבועה בסדור תפלות כמ"ש בשו"ת הגאונים סי' רכ"ה ובטי"ד סי' ר"ל ע"ש. ומ"ש דס"ת לאו דוקא אלא ה"ה בחומש שלם יש מקום לומר דהיינו חומש כתיבת יד כס"ת לאפוקי חומש דפוס כדמשמע ממהרי"ו סי' קע"א.

אף לשבועת ביטוי חייב בסדור תפלה אפי' סדור שני גזרי. ומה שהביא ראי' מהרי"ו ממ"ש הרא"ש פ' שבועת הדנינים ס"ת או חפץ של מצוה דחה הרב ש"ך דהרא"ש לא קאמר אלא לדינא והיינו בדיעבד ע"ש ולדבר הזה יסלח האדון דהא לשון הרא"ש הוא ותקנת חכמים להטיל אימה על הנשבע לכן נותנין הס"ת או חפץ של מצוה בזרועו וכו' ע"ש ומוכח דלכתחלה קאמר אמן פונת הרא"ש דנותנין ס"ת לע"ה או חפץ של מצוה לת"ח ואין ראי' מדבריו פלל.

שוב ראיתי להרב ט"ז שגם הוא השיג על מור"ם ומהרי"ו ופירש דברי הרא"ש ז"ל כדכתבנא בעניינותו. (כ"ד) שם דין ר'.

וכאן ממנו וממשפחתו וכו' פתב הסמ"ע ס"ק נ"ה וז"ל הטור פתב וממשפחתו שמתפין על זה ומדכתב שמתפין בשי"ן ולא פתב המתפין בה"א ס"ל להמחבר שהוא נתינת טעם דלקה נענשים ג"כ מממשפחתו משום דמסתמא מתפין עליו ולא שהוא תנאי שאינו נענשים אלא דוקא המתפין ומש"ה השמיטו המחבר עכ"ל וכאשר ירדוף הקור"א ירגי"ש אדם שפרן בב"י פתב וז"ל ומ"מ משמע דבין בשבועה בין בשאר עבירות אין בני משפחתו נענשים יותר מפל העולם אלא השמתפין עליו ולפיכך פתב וכאן ממנו וממשפחתו שמתפין עליו עכ"ל ומשמע שדבריו נגד מ"ש הסמ"ע וכד הוינא טליא נגהי ארביסר הוקשו לי דברי הסמ"ע ושאלתי לחכמים ואין מגיד לי.

וכדו חמותי ראיתי אור דהדברים פשוטים דלעולם בין אי הוי תנאי בין אי הוי נתינת טעם ודאי דהמתפין לוקין ושאינו מתפין הווי כפולי עלמא וכל פי הני מילי לצד עילאה ידע מה בתשוכא הא בבתאי גנאי אמנם אי פוננת הטור תנאי הו"ל למרן לכתבו דתנאה הוי ולא לסתומי מילתיה ואולם אי אמר רבנן בטעמא בפרו"ע פרעו"ת דמסתמא מתפין מרן בשלחנו לאו לטעמ' עביד ולקח השמיטו ולעולם דתנאי ונתני' טעם פי הדדי נינהו וק"ל: כה שם דין כ"ב כל מי שנתחייב שבועה בין של תורה וכו' יש לו להתרים וכו' כ"כ הרמב"ם ז"ל פ' ראשון מהלכות טוען ונטען הורו רבותי שכל מי שנתחייב וכו' וכן מצאתי בתשובות האשל הגדול רבו של הרמב"ם מהר"י אבן מיגאש ז"ל פתיבת יד סי' מ"ג שכ' שהוא תקן תקנה זו ואחרי כן שמע שפך נמצא בתשו' לרבי' יצחק הרב הגדול הוא הרי"ף רבו או לאחד מן הגאונים ושמה בזה.

ומדברי מרן בבדק הבית על דברי הרמ"ה דלעיל דין י"א משמע שאין זה בשבועת השותפין וראיתי בבבאור הרב מהר"ח אורי אשפנזי ז"ל פתיבת יד שם שחולק. (כו) שם דין כ"ד.

הגהה ואמר שיש לו תביעות אחרות וכו' עד אותו היום. עיין מה שכ' הרב פנסת הגדולה מהדורא בתרא בשם פסקי הרב מהר"ם ריקאנאטי סי' רנ"ו.

והוא בתשובת מיימוני הלזו שממנה לוקחה ההגה הזו ושם בסופה כתוב כמ"ש בפסקי מהר"ם ריקאנאטי ע"ש. ולא זכר שר הרב כנה"ג ממנה ששם פתב דברי ריא"ז שהביא מהר"ם ריקאנאטי.

ועיין בתשובת הרב שבות יעקב חלק שני סי' קמ"ח. (כז) סי' כ"ט דין ב'.

אפי' הנה שפרו פרוטה וכו' הטור פתב ובלבד שתהא הפפירה שתי פסוף וכ"כ הרמב"ם והראב"ד השיג וכו' ומסתברא דברי הרמב"ם. וכ' מרן בבדק הבית דקי"ל פהראב"ד דלא מצינו לו חבר להרמב"ם וכו' וקשה לי הדל שהרי הטור פתב דמסתברא פהרמב"ם וגם הסמ"ג ורבי' ירוחם ס"ל ה"כ: וק"ק על הרב שפתי פהן שהביא כל זה ולא נשא על שפתי"ו דברי מרן בבדק הבית ולהקשו עליו.

ועמ"ש מרן בבית יוסף ז"ל שישנו בנותן טעם להטו' שכ' דמסתבר' פהרמב"ם. והרב בית חדש פריץ יתיב להראב"ד דטעם פדי חיייו הוא למסקנ' נמי וק"ק דהו"ל להקשות

על מֶרֶן דְּהָרָא"ש פֶּתַח לְקוּשְׁטָא דְּמִלְתָּה טַעַם כְּדֵי חֲזִיו וְאִיךָ הַטּוֹר כְּתַב דְּמִסְתַּבְּרָא פְּהַרְמַב"ם.

וְהַיּוֹתֵר קִשְׁיָה עַל מֶרֶן הוּא מַה שְּׁהַקְשָׁה הָרַב גְּדוּלֵי תְרוּמָה דְּף צ"ז. וּמ"ש בְּדִין ג'.

וְיִשְׁבַּע בַּע"ה הֶסֶת וְאִם הוֹדָה מִקְצָא וְכו' זֶהוּ דַעַת הַרְמַב"ם וְדָנָא פְּסַבְר' ר"י כְּמַבְנוֹאֵר מִחֻלְקוֹתֵם בְּטוֹר, וְחֲזִיתִיךָ לְהַרְבּ מֵהַרְשֵׁד"ם בְּתַשׁוּבוֹתָיו ח"מ ס' קצ"ד שְׁהַקְשָׁה עַל הַטּוֹר דְּשִׁבְיָק דַּעַת הָרָא"ש אָבִיו וְנִקְיָט כַּר"י וְכו' ע"ש"ב וְק' לִי הַדָּל דְּהָרֵי הַטּוֹר פֶּתַח דְּמִסְתַּבְּרָא פְּהַרְמַב"ם וְא"כ הַכְרִיעַ דְּלָא כַּר"י, וְהִנֵּה הָרַב גְּדוּלֵי תְרוּמָה וְהַר' כְּנַה"ג הַקְשׁוּ דְּהַטּוֹר ס"ל מִגּוֹ לְאַפְטוֹרֵי מְשׁוּבְעֵי וְאִיךָ פֶּתַח דְּמִסְתַּבְּרָא פְּהַרְמַב"ם דְּבַמּוֹדָה מִקְצַת יִשְׁבַּע שְׁבוּעַת הַתּוֹרָה.

וְשִׁמְעֵתִי מִקְשִׁים דְּבַמּוֹדָה מִקְצַת דְּהוּי מִגּוֹ דְּהָעֵץ גַּם הָרָא"ש מוֹדָה דְּנָא מְהַנִּי מִגּוֹ כְּמַבְנוֹאֵר בְּפִסְקוֹי פָּרָק כָּל הַנְּשַׁבְּעִין וְהַכִּי נִמְי בְּשִׁכִּיר דְּיִינְיָנֵן לִיהַ בְּמוֹדָה מִקְצַת דְּעֵלְמָא וְלָמָּה יִגְרַע: (כח) ס' צ"א דִּין ה', יֵשׁ לְדוֹן עַל פִּי פְּנִקְס וְכו'.

מֶרֶן בְּבִדְקַת הַבֵּית ס' ט"ט הִבִּיא דְּבָרֵי הַרְשֵׁב"ץ וּמוֹכַח מִדְּבָרֵי מַהֲרִיק"ש שְׁם דְּהָרָא"ש חוֹלֵק עַל הַרְשֵׁב"ץ וְכֵן פֶּתַח בְּאִנְרָךְ הָרַב מִטָּה יוֹסֵף ח"א ס' ח' עֵינֵן שְׁם בְּאַרְיִכוֹ. וְעַתָּה שְׁזַכִּינוּ לְתַשׁוּבוֹתֵי הַרְשֵׁב"ץ שְׁנִדְפְּסוּ מִקְרוֹב.

רְאִינוּ לְהַרְשֵׁב"ץ בְּתַשׁוּבוֹתָיו ח"ב ס' קצ"ו שְׁהִבִּיא דְּבָרֵי הָרָא"ש וְהַסְכִּים עִמּוֹ. וְע"ש בְּהַרְשֵׁב"ץ שְׁם בַּח"ב ס' צד"ק.

וְדוּק הֵטֵב בְּדְבָרָיו וְכַמ"ש הָאֲחֵרוֹנִי וְהָרַב מִטָּה יוֹסֵף הַנִּז' וְעַמ"ש מְהַר"ש בֶּן הַרְשֵׁב"ץ בְּתַשׁוּבוֹתָיו ס' י"ד וְס' רפ"א וְס' תמ"ט וְדָבָר מִשָּׁה ח"מ ס' יו"ד וְבֵית דָּוִד ס' כ"ז. (כט) ס' צ"ד.

דִּין א'.

יְכוֹל לְגַלְגַּל וְכו'. פֶּתַח הָרַב כְּנַה"ג ס' פ"ז הִגָּהַת הַטּוֹר אוֹת י"ט עַל יְדֵי גְלָגוּל שְׁבוּעָה יְכוֹל לְהַשְׁבִּיעוֹ עַל הָעֵתִיד לֹא לְמַעֲשֵׂה אֲנִי אוֹמֵר לְפִי שְׁלֹא רְאִיתִי לְפוֹסְקִים שְׁדַבְּרוּ בְּזָנָה.

מִזְרֵי הָרַב ז"ל בְּתַשׁוּב' ח"מ ס' ק"ה וְנ"ל רְאִיךָ לְדְבָרֵי מוֹרְיָנוּ הָרַב מִדְּתַנּוֹן בְּסוּטָה פָּרָק אַרוּסָה אָמֵן שְׁלֹא נִטְמַאתִי אָמֵן שְׁלֹא אֶטְמָא וְאָמֵן בּוֹ שְׁבוּעָה עַכ"ל. וּבִילְדוּתִי שְׁמַעֲתִי מִמוֹרְיָנוּ הָרַב מֵר קִשְׁיָשָׁא כְּמַהֲר"ר אֱלִיעֶזֶר נַחוּם זְלַה"ה שְׁדַבְּרֵי הַכְּנַה"ג תְּמוּהֵי דְּלָא זָכַר דְּרְאִיךָ זֶה שְׁהִבִּיא לְדְבָרֵי רַבּוֹ מַהֲרִימ"ט ז"ל הִבִּיאָה מַהֲרִימ"ט עֲצָמוֹ שְׁם וּמֵאֵי קָאָמַר וְנ"ל רְאִיךָ לְדְבָרֵי מוֹרְיָנוּ הָרַב.

וְהִנֵּה אִם עָמְדוּ לְדִין וְנִתְחַיֵּיב שְׁבוּעָה וְאִח"ךְ הַתּוֹבֵעַ מְחַל הַשְׁבוּעָה לְחַבְרֹו וְאִח"ז נִתְחַיֵּיב לֹו הַנִּתְבָּע שְׁבוּעָה אַחֲרַת פֶּתַח הָרַב פְּנִיָם מְאִירוֹת ח"ב ס' קל"ז דְּאִינוּ יְכוֹל לְגַלְגַּל הָרָאשׁוֹנָה שְׁפָכַר מְחַלָּה וְהָאֲרִיךְ לְבָרַר דְּבָכִי הָאֵי גּוֹנָא לְכ"ע אִינוּ יְכוֹל לְגַלְגַּל הָרָאשׁוֹנָה שְׁפָכַר מְחַלָּה.

וּבְלֹא"ה אֵין הִלְכָה כְּדְבָרֵי הַנ"י פ' הַפּוֹתֵב וְלֹא חָשׂוּ לִיהַ מֶרֶן וּמוֹר"ם ע"ש שְׁהָאֲרִיךְ וְהִבִּיא רְאִיךָ מְשׁוּבְעוֹת דְּף מ"ח לְנֵה הִימְנוּ עָרַב שְׁבִיעִית וְלְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית נַעֲשֵׂה לֹו שְׁוֹתָף אֵין מְגַלְגֵּלִין דְּשְׁבִיעִית מְשֻׁמְטַת הַשְׁבוּעָה ע"ש וְאֲנִי אֲמַרְתִּי בְּחִפְזֵי דְּקַצַּת יֵשׁ לְדַחוֹת דְּשִׁאֲנִי

התם דהתורה פטרותו דכתיב וזה דבר והרמב"ם מייתי לה מלא יגוש וזה פטור גמור משא"כ אם התובע מחל.

תדע דאם הדין פשוט במחל אמאי אצטרף לאשמועין בשמיטה פשיטא וזה דחיה בעלמא ודוק פי קצרת. (ל) סי' צ"ז דין ט"ז הגהה.

מצות השבת העבוט וכו' עמ"ש הרב משנה למלך פ"ז דמתנות עניים ופ"ג דעבדים ועמ"ש אני בעניי בס' הקטן ברפי יוסף י"ד סימן רמ"ח. ועתה נדפס מחדש ס' אשד הנחלים דף כ"ג ע"ד ושם מקשה על דברי הרב מש"ל ובעניויתי פתבתי על דבריו בספרי הקטן דברים אחרים דף קי"ח ע"ש באורו ומשם באר"ה.

(לא) סי' ק"ד. דין א'.

מי שיש עליו ב"ח הרבה וכו' ראובן שמכר לשמעון סחורה וזקפה עליו במלוגה ומת שמעון והו רבים עתה בעלי חובות הספמת האחרוני' דיד פל הבעלי חובות שונים בסחורה ובכל נכסיו ודלא פהרב בית חדש ועיין מה שפתבתי אני בעניי בקונטרס חיים שאל ח"א סי' ע"ד אות ט"ז.

ומ"ש ואם קדם המאןחר וגבה וכו' מנהג בשלויניקי דב"ח מאןחר שקדם וגבה מה שגבה לא גבה ומוציאין מידו ונותנין למקדם פדעת מרן בב"י סי' ס'. הרב בית דוד ח"מ סוף סי' י"ב ועמ"ש הרב מהר"י אלפנדארי במוצל מאש דת סי' מ"א: (לב) סי' ק"ה.

דין א'.

וקדם א' ותפס וכו' תפוס שהפקיד מה שתפס ביד אחר מיקרי תפוס הרב פני משה ח"ב סי' ס' וח"ג דף ק"ב (ואין זה ענין לתופס של דין זה): והנה דעת מרן דתופס לבע"ח במקום שחב לאחרים אפי' עשאו שליח לא הויא תפיסה כמבואר ויש חולקין ובח"ל יכולים לומר קי"ל כמ"ש הרב כנה"ג.

וזה הנה מעשה בראובן שעומד בח"ל ושמעון עומד בא"י וחיוב לראובן. וראובן שלח שליח ותפס מנכסי שמעון שהם בח"ל.

ושמעון שעומד בארץ ישראל טוען דאין תפיסתו תפיסה דבא"י דנים פמרן דתופס לבע"ח במקום שחב לאחרים אפי' הנה שליח לא הויא תפיסה ובא"י לא נהיגי בקי"ל ונהלכה רונחת פמרן. וראובן טוען אני עומד בח"ל ונתפסתי מנכסיי בח"ל ובח"ל אומרי' קים לי.

ולפום ריהטא נראה דכיון דהבע"ח בח"ל ונתפסתי הנה בח"ל מנכסי שמעון שהם בח"ל הדין עם ראובן ומה גם דשמעון יש לו מורשה בעיר ראובן על פל ריב וכיוצא דשנייכי לשמעון ונכסיו אשר שם וא"כ ראובן עומד לדין עם מורש' פללי של שמעון ויזפה בתפיסתו פמנהג ח"ל ועמ"ש בעניויתי בס' הקטן ברפי יוסף ח"מ סי' ג' דף ח' ע"ג וע"ד ובמקומות אחרים פתבתי בזה ג"כ: (ראיתי בקונט' כ"י מפמה ענינים מידי אביר הרב המןפלא כמהר"ח אבולעפיא בר דוד ז"ל שנסתפק אם ראובן חייב לשמעון ולוי ויהודה וקדם חנוף בן שמעון ותפס מראובן בעד חוב לוי והוציאוהו מידו מטעם תופס לב"ח במקום שחב לאחרים לא קנה.

ושוב נתברר שבשעה שתפס חנוף בן שמעון בעד לוי באותה שעה כבר מת אביו שמעון במדינת הים ונפלו הנכסים לחנוף מי אמרינו דזכה לוי פינן דחנוף התופס בעדו תפיסתו מעליא פינן דגם לו היה חייב ראובן לפי מה שזודע שפבר מת שמעון אביו וזכה במגו דאי בעי הנה זכי לנפשיה.

או"ד פינן דבעת התפיסה לא היה יודע שמת אביו אין פאן מגו דזכי לנפשיה וכעת הדבר צ"ע עכ"ל הרב מהר"ח הנז' ז"ל. והנה אמרי' בעלמא איסורא מממונא לא ילפינן ולכאורה נראה דממונא מאיסורא ילפינן ואפ"ל בהא דאמרינן בעלמא איסור מממונא לא ילפינן בכמה דוכתי מדברי התוס' במציעא דף ד' ריש ע"ב למאי דמשנו בתירוץ אחרון דלא אמרה אלא בההיא דשני שוירי מוכח דאי לאו הכי ילפינן איסורא מממונא ולכאורה דבריהם קשים וכמה נדחקו האחרונים ולא יגהו מזור והנכון מה שישב מוריננו הרב בתי פהונה דכי פריף איסורא מממונא לא ילפינן היינו אליבא דרב דסבר דגם בממון הולכים אחר הרוב.

אבל אליבא דשמואל דאין הולכים בממון אחר הרוב והכי קי"ל בהא הקשו התוס' במציעא דף ד' הנז' ותיקצו זהו תורף דבריו בקיצור נמרץ. ולכל הדברות נראה לפום ריהטא דממונא מאיסורא ילפינן והרי באיסור גבי אסור לכוכל מוכח דאי פקעי קידושין דהיו על תנאי מותרת לבעל הגם שהוא פינן לאיסור כמו שהוכחתי אני בעניי בס' הקטן בר"י ח"ה סי' י"א אות ה' דף ק"ז ע"א ומזה הבאתי ראיה למה שנסתפק הר' מהר"י אלאפאנדארי ז"ל במנצל מאש דת סי' מ"ו בראובן שבא על א"א שהיה בעלה במדינת הים ושוב נתברר שהיה מת הבעל בעת ההיא שמתרת לכוכל ע"ש.

וא"כ גילף מינה בנ"ד דכיון דבשעה שתפס היה מת אביו ואיפא מגו דמהני תפיסתו ללוי. אמנם לאו שפא מתיא דהכא בעת התפיסה לפי דעתו תפס תפיס' דלא מהניא וכבר הוציאה מידו ומאי דאמרינן מגו דאי הנה בעי זכי לנפשיה ליתא הכא והספק במקומו דשאני התם דהדבר תלוי אם האשה הייתה אשת איש או פנויה ולצד זה דעתי הקצרה נוטה דאין תפיסתו מעליא מגו שוניה דלאו בר זכיה הוא לדעתו וכדי נסבה).

(לג) ששמעתי מאחד מגדולי דורינו שהקשה על תשובת הרדב"ז סי' שי"ג דפוס ויניציא דסבר דגבי פלים אמרינן דומיא דהפישה במקל דחייב להחזיר בזקן ואינו לפי פבודו והוא תימא דלא אמרי' הכי אלא בבעלי חיים דאנקטה נגרי בריתא לא בפלים פמבואר בב"י ח"מ סימן רס"ג אלו דבריו.

ואני בעניי בראותי תשובת הרדב"ז ז"ל אמרתי דלק"מ והוא דנדון הרב הרדב"ז ז"ל הוא בזקן שלקח פסות בפקדון שמחויב לנערה וכ' הרב ז"ל דכיון שקבל עליו לשמור הנה ליה פדין הפישה במקל ודברים של טעם הם דבשלמא במציאה אמרינן דבכלים אף דנגע בהם לא דמי לבהמה דאנקטה נגרי בריתא דבכלים לא עשה שום נזק.

אמנם בקבל הפקדון ונתחייב בשמירתו הו"ל פהפישה במקל דבהמה דבא נו נזק מתמתו וה"נ לא הי"ל לקבל פינן שאינו רוצה לטרוח לנערה וכיון שקבל נתחייב לנערה שלא לתקלקל מסיבתו שקבל שמירת' והוא פשוט בעיני.

(לד) ראוּבן שְׁצִינָה תָנוּ מִנְכָסֵי מְאֵתִים זְהוּבִים לְבָנֵי שְׁמַעוֹן אִם פְּנֹנְתוּ מְאֵתִים לְשָׁנֵי בָנֵי שְׁמַעוֹן אוֹ מְאֵתִים לְכָל א' נִסְתַּפֵּק בְּזֶה הַגָּאוֹן מֵהֶר"ר גְּרִישׁוֹן ז"ל בִּס' חִידוּשֵׁי הַגְּרִישׁוֹנֵי בַח"מ ס' רצ"ג וְכ' עֵינֵן בְּחִגִּיגָה דָף ג' ע"א ד"ה חֲרַשׁ בְּאַזְנוֹ אַחַת עַכ"ל וְנִרְאֶה שְׁפֹנְנְתוֹ מִמָּה שֶׁהֵבִיאוּ הַתּוֹסֵ' שֵׁם פְּלוֹנְגְתָא גְבִי וְלְבָנֵי אֶהְרֹן תַּעֲשׂ כַּתְּנוֹת וְהִלְכָה דְשָׁנֵי כַּתְּנוֹת לְכָל א'.

וּכְבָר הִי מְקוֹם לְהֵבִיא פְּיוּצָא מְזֵה מְהֵהוּ דְזֻכְמֵי דְמִיָּתֵי הָרַב פֶּר"ח גְבִי מִתְּנוֹת לְאַבְיוֹנִים ע"ש וּבְבִרְכֵי יוֹסֵף. אָמְנָם לִפְק"ד אֵין לְהֵבִיא רְאִיָּה מְזֵה לְלִשׁוֹן בָּנֵי אָדָם דְּהֵגַם דְּנִימָא דְבְּלִישְׁנָא דִקְרָא הוּא שְׁנַיִם לְכָל א' אֵין לְלַמּוֹד לְלִשׁוֹן בָּנֵי אָדָם.
(לה)

א"ה ס' קנט. דין ג' הַגְּהָה.

וַיֵּשׁ אוֹמְרִים דְּאַסוּר' לְבוּעֵל מְשׁוּם קְנָסָא. מְהֶרְשׁ"ל בְּיָם שֶׁל שְׁלֵמָה פ"י דִּיבְמוֹת ס' כ"ג הֵבִיא סְבָרַת הָרִיטְבֵ"א הֶלְזוּ וְכַת' דְּאֵין לוֹ הֶכְרַע מִן הַתְּלִמוּד וּמְשׁוּם הֵכִי בְּדִיעֵבַד שְׁרִיָּא. גַּם הָרַב מְשַׁנֶּה לְמִלְךָ סוּף פ"ב דְּסוּטָה כְּתַב דְּלֹא יָדַע הֵיכֵן נְאֻמְר' גְּזֵרָה זֹו. וְרִאִיתִי לְהָרַב בֵּית שְׁמוּאֵל ס"ק ט' שֶׁכְּתַב דַּע"כ"פ כְּפִי דְבָרֵי הָרִיטְבֵ"א בְּזִמְנָן הוּא הַמְּאַנְס אִשְׁתַּיִשְׂרָאֵל אֲסוּרָה לוֹ.

וְלִי הַחִידוּט נִרְאֶה דְכִינּוֹן דְּאַשְׁפָּחוֹן לְהַתּוֹסֵ' וְהֶרְשֵׁב"ץ שֶׁפָּתְבוּ דְאַנּוּסָה מְוַתְרַת לְבוּעֵל כַּמ"ש בְּעֵנִיּוֹתֵי בְּהֶגְהוֹתֵי ס' י"א אֵית לֵן לְמִימַר דְּדָבְרֵי הָרִיטְבֵ"א אֵינָם אֵלָא בְּזִנְתָה בְּרִצּוֹן וְכִמּוֹ שְׁצַדַּד הָרַב מְשַׁנֶּה לְמִלְךָ שֵׁם אָבֵל הַאֲנָס אִשְׁתַּיִשְׂרָאֵל מְוַתְרַת לוֹ וְכַדְעַת כָּל הַגְּדוּלִים הַנְּאֻמְרִים בְּאַמַּת.
(ל"ו)

ח"מ ס' קצ"ח דין ה'. אָבַד בְּאַנּוּס.

וְאֵי אֲתָנִיס לְלוֹקַח אֲתָנִיס דְּמַצֵּי מוֹכַר לוֹמַר קִים לִי כְּדִסְבְּרֵי מְרִנּוֹן הֶרְז"ה וְרִשׁ"י הָרַב מֵהֶר"ר יֶצְחָק חֲנִיִן בִּס' בָּנֵי יֶצְחָק דָּף ס"א ע"ג. וּמָה שֶׁכְּתַב מוֹר"ם בְּהֶגְהָה דָּאֵם הַתָּנוּ בְּהֶדְיָא דְהַמְעוֹת קָנוּ קָנוּ.

הָרַב שְׁפָתֵי פֶהוֹן ס"ק ט' חֶלֶק בְּדִין זֶה. וְכֵן סָבַר לְמִימַר מְהֶר"י חֲנִינּוֹן בְּסִפְרֵי בָּנֵי יֶצְחָק דָּף ס"ב ע"ד.

וּבְתַר הֵכִי הִסְפִּים דְּקָנָה בְּפָרִישׁ. וְלִפִּי לְשׁוֹן הָרִיטְבֵ"א שֶׁהֵבִיא הָרַב שְׁ"ף יֵשׁ לְגַמְגָּם בְּדָבְרֵי מְהֶר"י חֲנִיִן פְּאַשְׁרַע עֵינֵי הַמְעֵינֵן יִשְׂרָאֵל יִחְזוּ.

(וַיֵּשׁ לְדַקְדַּק עַל הָרַב מְשַׁאֵת מְשַׁה ח"א ח"מ ס' א' דָּף א' רִישׁ ע"ב דֵּהִי"ל לְהֵבִיא רְאִיָּה מְדָבְרֵי הֶרְז"וֹן שֶׁהֵבִיא מְרִנּוֹן ס' קצ"ז וּמְדָבְרֵי הָרִיטְבֵ"א שֶׁהֵבִיא הָרַב שְׁ"ף סִימָן קצ"ח וְדוּק כִּי קִצְרֵתִי וְעַמ"ש. אָנִי בְּעֵנֵי בְּקוֹנְטְרִיס כִּסָּא דְּוֹד דָּף כ"ז).

וּמְדָבְרֵי הָרִיטְבֵ"א הֶלְלוּ שֶׁכְּתַב הָרַב שְׁפָתֵי פֶהוֹן אֲפָשַׁר לְהֵבִיא רְאִיָּה לְמָה שֶׁנִּסְתַּפֵּק מְהֶרִיב"ל ח"א סוּף פְּלָל י"ג אֵי מְהֵנָה פְּרִישׁ בְּשִׁטְר. וּבִלֵּא"ה כְּתַבְתִּי בְּעֵנִיּוֹתֵי בְּרִישׁ קוֹנְטְרִיס אֶהְבַּת דְּוֹד דְּהַדְבָר מְפֹרֵשׁ דְּבִשְׁטֵר מְהֵנָה פְּרִישׁ בְּחִידוּשֵׁי הַרְמְב"וֹן וְהֶרְשֵׁב"א

ותוס' רבי' ישעיה וְהַרִיטְבָּ"א וְחִידוּשֵׁי חַד מְקַאֲמֵיָא שָׁם פ"ק דְקִדּוּשֵׁין בְּאוֹתוֹ פֶּרֶק וּבְאוֹתוֹ
מְקוֹם.
(ל"ז).

סי' רי"ב דין ד. המוכר גוף קרקע לזמן קצוב.

נראה דְהַרְאָ"ה פליג על זה שפיתבו בשמו הריטב"א וְהַר"ן בְּחִידוּשֵׁיהֶם לְגִיטֵין פ' הַמְגַרְשׁ
דְהַנּוֹתֵן קֶרֶקֶע לְחִבְרֵי גוֹף וּפְיֵרוֹת לְזִמָּן פ' הַרִי הוּא שְׁלוֹ לְעוֹלָם וְהִיָּה טַעֲמוֹ פִּינּוֹן שְׁנִיתְרוֹקֵן
מִמֶּנּוּ שְׁעָה אַחַת רְשׁוֹת הַבְּעָלִים.

וְהַרְבַּ בְּנֵי אֶהְרֹן ה' מִתְּנָה דָף כ"ח ע"ג הִבִּיא דְבָרֵי הַר"ן הַנּוֹ'. וְהַרְבַּ מֵהַר"א נְבוֹן גְּמָגֵם
עָלָה דְקִנְיֵן פְּיֵרוֹת לְאוֹ פְּקִנְיֵן הַגּוֹף דְמִי.

וְתַרְיֵץ יְתִיב מוֹרִינּוֹ הַרְבַּ מְהַר"י זְאֵבִי בְּסִפְרוֹ לְיִמּוּד מ"ו מ"ז מ"ח. וע' בס' זְפָרוֹן דְבָרִים
לְמַהַר"א הַכֹּהֵן פְּרַחְיָה דָף ל"ד ע"א ובס' דְבָרֵי אֶמֶת בְּקוֹנְטְרִיִסִים דָף ז' ע"ד.

ובס' קרית מלך רב דף ס"ד ע"א ובשו"ת לחמי תודה סי' ל"א. (ל"ח).

א"ה סי' קס"ה דין א'. הגהה.

יִישׁ אוֹמְרִים דָּאֵם יֵשׁ לוֹ אִשָּׁה אַחֶרֶת וְכוּ'. כְּשֵׁיִשׁ לוֹ אִשָּׁה וּבְנִים עֵינֵן מֵהַ שְׁפָתַי הַרְבַּ גִּנַּת
וְרָדִים א"ה פְּלָל ב' סי' ז' וְהַנְּמָשֶׁף.

וְאַתָּה תַּחֲזוּהָ לְהַרְבַּ ז"ל שֵׁם בְּסוֹף סִי' ח' שְׁפָתַי דְדַעַת הַרְבַּ מְהַר"י קִשְׁטְרוֹ לְהַחְמִיר וְהוֹרָה
לְהַפְּדוֹ הַרְבַּ מְהַר"י אֲבָרְהָם סַבְנָדְרִי ע"ש. וְקִצַּת יֵשׁ לְהַרְגִישׁ עַל הַרְבַּ שְׁאִינוֹ מַעֲלָה
בְּזִכּוֹר"וֹ שְׁהַרְבַּ מֵרַ אָבִיו בְּס' דְרָכֵי נִוְעָם א"ה סוֹף סִי' מ"ב נְקִיט פְּהַרְדָּב"ז וְכַתּוּב דְכֹן דַּעַת
מֵהַרִיק"ש הַפֶּף דְבָרֵיו ע"ש.

(ט"ל).

ת"ח אֶחָד שְׁלֵא רָצָה לְשַׁתּוֹת מְקַנְקֵן יֵין שְׁנַגַּע בּוֹ א' שְׁהַמִּיר שְׁהִיו רּוֹצִים לְהַרְגוֹ וְאֵחָד
נִסְתַּפֵּן בְּעַצְמוֹ וּבְרַח נִזְהָ ג' שְׁנִים שְׁחֹזַר לְהִיּוֹת יְהוּדִי כְּשֶׁר וְעָשָׂה קִצַּת תַּעֲנִיּוֹת עַל מֵה
שְׁעָבַר. וְשֵׁאֲלַתְנִי אִם יָפָה עָשָׂה הַת"ח.

דַּע שְׁטַעָה הַת"ח הוּא מְשׁוּם מ"ש בְּשֵׁם מֵהַרְח"ו ז"ל שְׁפָתַי פַּעַם א' שְׁתִּיתִי עִם מוֹמֵר
יְשָׁמְעָאֵל שְׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה וְעַד יֵין לֹא הִשְׁלִים תְּשׁוּבָתוֹ וְהָרָאוּ בְּמַצָּאֵי שְׁשִׁיתִי יי"ג וְאָמַר
לִי מוֹרֵי שְׁצָרִיף לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה שׁוֹתָה יי"ג שְׁהֵם ע"ג תַּעֲנִיּוֹ עכ"ל וּבִנ"ד שְׁלֵא קִבֵּל סִדָּר
הַתְּשׁוּבָה מִחֻכְמָם דְּפָקִיעַ אוֹ מִב"ד לְכָף לֹא רָצָה הַת"ח לְשַׁתּוֹת מְקַנְקֵן הַיֵּין הַנּוֹ'.

וְהִנֵּה אֲנִי הַדַּל זֶה שְׁנִים שְׁעַמְדָּתִי עַל זֶה שְׁפָתַי מְשֵׁם הַרְבַּ מֵהַרְח"ו ז"ל שְׁהַרִי פְּתוּב בְּס'
הַחֲסִידִים סִי' ר"ג וְז"ל מוֹמֵר שְׁחֹזַר בּוֹ וְאָמַר שְׁקִבֵּל לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה כְּאִשְׁרֵי יוֹרֵהוּ
הַחֲכָמִים מְשַׁעָה שְׁקִבֵּל יְכוּלִים לְשַׁתּוֹת עִמּוֹ יֵין.

וְזֶה הַפֶּף מִמ"ש מֵהַרְח"ו בְּשֵׁם רַבּוֹ כִּי מוֹמֵר שַׁעַשׁ תְּשׁוֹ וְלֹא הִשְׁלִים תְּשׁוּבָתוֹ הַעֲלָה עָלָיו
הַכְּתוּב"ב וְהִיָּה עַל מִצַּח שְׁשִׁתָּה יי"ג. וְהִזְקִיקוֹ הַרְבַּ לַעֲשׂוֹת ע"ג תַּעֲנִיּוֹת כְּמִי שְׁשׁוֹתָה יי"ג.

וכבר אָנא זעירא פֿאַתי אַל הישו"ב בְּשִׁיורֵי בְּרָכָה י"ד סי' קכ"ג ובקוֹנֶט' בְּרִית עוֹלָם (הַגְּהוֹת עַל ס' הַחֲסִידִים) שָׁם. וְעוֹד אֶפְשָׁר לומר דְּבַנְדוֹן מֵהֶרַח"ו הֵיזָה מִתְעַצֵּל לְהַשְׁלִים הַתְּקוּן וְהַתְּשׁוּבָה וּמ"ש וְעַד יֵינן לֹא הַשְׁלִים תְּשׁוּבָתוֹ הֵינּוּ מְעַצְלוֹת שְׁנֵה מוֹדָה שְׁלֹא הִפִּיר בְּגוֹדֵל חֲטָאוֹ וּמִשׁו"ה הַקְּפִידוֹ מִן הַשְּׁמִים עַל מֵהֶרַח"ו ו"ל.

אָךְ בִּס' חֲסִידִים מֵיִרֵי שְׁקִיבֵל תְּשׁוּבָה וְרוּצָה לְעֲשׂוֹתָהּ מִיָּד פִּי לְבוֹ מֵר לֹא וְטוֹב מְרָדוֹת וְכו' (וְדַבְּרֵי מֵהֶרַח"ו ו"ל בְּהַנְיִיטָן לֹא רְאִיתִי רַק מ"ש סֵלֶת בְּלוּלָה) וּבִנ"ד יֵשׁ כַּמָּה טְעָמִים לְשִׁבַח אֶחָד שְׁמָה שְׁהַמִּיר מְעַיְקָרָא מְעַלִּילָה א' שְׁאָם לֹא הִמִּיר הֶרְגוֹ אוֹתוֹ וְאֵע"פ שֶׁהִי"ל לְמִסְנֵר עַל ק"ה מ"מ מִי שְׁעֵבֵר וְלֹא נִהְרַג אִם הֵיזָה אָנוּס פְּטוּר מִמְלָקוֹ וּמִיָּתָה כִּמ"ש הֶרַמְבַּ"ם פ"ה דִּיסוּדֵי הַתּוֹרָה.

וְעוֹד דֹּאח"ךְ בְּרַח וּמְסַר עֲצָמוֹ לְסַפְּנֵי שְׁאָם הָיוּ מְשִׁיגִים אוֹתוֹ וְכִינְצָא אַחַת דְּתוֹ לְהַמִּית. וְזֶה שְׁנַיִם שְׁחִזֵר לְנוֹר"ו צוּר יִשְׂרָאֵל וְעֲשָׂה כַּמָּה תְּעַנְיּוֹת.

וְאֶפְשָׁר דְּבִנ"ד גַּם הֶרַב הָאֲר"י ו"ל הֵיזָה מִתִּיר לְשִׁתּוֹת עֲמוֹ. וּמָה גַּם דְּבִנ"ד הֵיזָה נְגִיעָה בְּקַנְקָן לְבַד.

וְהִנֵּה אִם זֶה הַת"ח שְׁהַחְמִיר עַל עֲצָמוֹ הֵיזָה בְּאִנְפֵּן שְׁלֹא הִפִּיר בּוֹ זֶה הַיִּשְׂרָאֵל שְׁחִזֵר בּוֹ. תְּבֵא עָלָיו בְּרָכָה דְּרִשְׁאֵי אָדָם לְהַתְקַדֵּשׁ בְּמִוְתָר לוֹ.

וְאִין בִּנ"ד מְשׁוּם מָה שְׁאֶמְרוּ בִירוּשָׁלַיִם כֹּל הַפְּטוּר מִן הַדְּבָר וְעוֹשֵׂהוּ נִקְרָא הֶדְיוּט. וּמָה גַּם דְּהוּא בְּשֵׁב וְאֵל תַּעֲשׂ.

וְעוֹד שֶׁהוּא מִתְנַהֵג בְּיָתֵר עֲנִינִים בְּחֲסִידוֹת וְאֶמְרוּ בִירוּשָׁלַיִם פ"ט דְּתֵרוּמוֹת דְּלֹא נִגְלָה אֵלָיְהוּ זְכוּר לְטוֹב לְרִיב"ל וְאֵחָד"ךְ אָמַר לוֹ וְלֹא מִשְׁנָה עֲשִׂיתִי א"ל לָאוּ מִשְׁנַת חֲסִידִים הִיא. אָמַנְם אִם הֵיזָה זֶה שְׁלֹא רָצָה לְשִׁתּוֹת בְּפִנֵּי יִשְׂרָאֵל הַחִזוֹר וְאָמַר הִנֵּה נִגַּע זֶה וְאִינִי שׁוֹתֶה וְדַאי לֹא נִכּוֹן לְעֲשׂוֹת כֵּן שֶׁהוּא מְרַפֵּה יָדַי בְּעַלֵּי תְּשׁוּבָה וּמְבַיְיָשִׁם כִּי אִין נ"ד דּוּמָה לְגַדוֹן מֵהֶרַח"ו ו"ל כְּמַבְנֵאֵר.

(מ).

י"ד סי' קנ"ז. דִּין א'.

וְאִם יִרְצָה לְהַחְמִיר עֲצָמוֹ וְלִיקְרַג רִשְׁאֵי וְכו'. הַתּוֹס' וְהֵרַא"ש הִבִּיאוּ רְאָיָה מֵהִירוּשָׁלַיִם פ"ד דְּשִׁבְיעִית.

וּלְפּוּם רִיב"ל דְּבְרִיָּהּ קָשִׁים מְסוּפֵי הִירוּשָׁלַיִם וְכִבְרֵי הָאֲחֵרוֹנִים הִעִירוּ בְּזֶה וְאִנִּי הַשְׁפֵּל עֲמִדְתִּי קִצַּת בְּעֵינַי זֶה בְּקוֹנֶט' בְּרִית עוֹלָם דָּף ק' וְדָף קמ"ה ע"ש וּמִשָּׁם בֵּאֵר"ה הָעוֹלָה בְּמִצּוֹדְתֵי קִלְהָ כְּמוֹת שֶׁהִיא.

(מ"א).

סי' קע"ט.

אִנִּי בְּעֵינֵי כְּתַבְתִּי בְּשִׁיורֵי בְּרָכָה מְשִׁם גְּדוּלִים דְּמוֹתֵר לְפִתּוֹן בְּתוֹרָה לְרֵאוֹת הַפְּסוּק הָעוֹלָה ע"ש. וְאַחַר זְמַן רְאִיתִי בִּס' מֵעַשׂ רַקח בְּתַחֲלִילָתוֹ בְּחִידוּשֵׁי הָרֵאוּשׁוֹנִי וְשָׁם נֶאֱמַר מְשִׁם הֶרַמְבַּ"ם שְׁאִין רְאוּי לְפִתּוֹן חוֹמָשׁ עַל דְּרָךְ גּוֹרְלוֹת הַגּוֹיִם וּש"ץ שַׁעֲש' זֶה אִין

לְבַטְלוֹ מִמִּינוּי וְלֹא לְהַכְתִּיז עַכ"ל וְכֹאשֶׁר יִרְדּוּף הַקּוֹר"א יִסְפָּר שֶׁהוּא נֶגֶד דְּבָרֵי הַגְּדוּלִים הַנּוֹז'.

אָמְנָם נֵרָא דַּמ"ש הֶרְמַב"ם הוּא עַל ש"ץ שְׁחִזוֹר עַל הַבְּתִי וְעוֹשֶׂה גוֹרֵל לְנָשִׁים וְהָאֲנָשִׁים הַנִּגְשִׁי"ם פְּדָרָה הַגּוֹי שְׁמַחְזֵרִין עַל הַפְּתַחַי בְּדַפִּין וְעוֹשִׂין גוֹרֵל וּבְמַצִּיאוֹ זֶה פְּתַב הֶרְמַב"ם שֶׁהוּא אָסוּר.

וְאוּלָם הַרוּצ' לִימְלָה בְּתוֹר' בִּינוּ לְבִין עֲצָמוּ מוֹתֵר. וְדָמִי לְמֵאֵי דְאָמְרֵי בְּכַמָּה דְּוֹכְתֵי שֶׁהִיוּ הֶרְאִשׁוּנִים אוֹמְרִים לְתַנּוּק פְּסוּק לִי פְּסוּקָה.

וְהִכִּי חִזִּינ' לְרַבָּנָן קְשִׁישָׁאֵי שְׁפוֹתַחִים הַסֶּפֶר בְּצַר לָהֶם כְּמוֹ גוֹרֵל (מ"ב). סִי קצ"ב.

דִּין ד' עֵבֶר וּכְנֻסָּה וְכו' בְּדִין אִם תִּנְש' בְּתוֹף יָמֵי חִימוּד פְּתַבְתִּי בְּעֵנְיוֹתֵי בְּשִׁירֵי בְּרַכָּה. וְאַחַר זֶמֶן רֵאִיתִי לְעֻטְרַת רֵאשִׁי מוֹרֵי הָרֵב ז"ל בַּס' גֵּט מְקוֹשֶׁר סִי קִי"ט דָּף ב' ע"ג שְׁפַתְב דְּעָשׂוּ מַעֲשֶׂה בְּתוֹכְכִי יְרוּשָׁלַם תו' עַל פִּי הוֹרָאָת מוֹרִינוּ הָרֵב הַגְּדוֹל סָבָא דְּמִשְׁפָּטִים כַּמְהַר"ר יִצְחָק הַפֶּהֶן זֶלֶה"ה דְּלָסִיב' קָלָה הַתִּיר לְכַנּוֹס לְכַתְחִי' תוֹף ז' נְקִיִּים דְּחִימוּד עַל יְדֵי שְׁמִירָה שְׁלֵא תַתִּיחַד כְּמוֹ בְּנִדָּה ע"ש (מ"ג).

סִי קצ"ה.

דִּין ה'.

הַגָּהָה וְאָסוּר לִישָׁב עַל הַסֶּפֶסֶל וְכו' עַמ"ש בְּעֵנְיוֹתֵי בְּשִׁירֵי בְּרַכָּה אוֹת ט"ו וּבְסוּף הַלְשׁוֹן נִשְׁמַט קֶצֶת וְזָהוּ. וְנִרְא' לְפִי דַעֲתֵי הַקֶּצֶר' דִּירָא שְׁמִים לֹא יִטְיִיל עִמָּה בְּעַגְלָה. אָמְנָם כְּשִׁאִינוּ לְטִיִּיל יֵשׁ לְהַקֵּל לְשִׁבְתָּ יַחְדָּיו בְּעַגְלָה. אִף יֵשׁ לִיזְהַר שְׁלֵא יִגְעוּ הַמְּלַבּוּשִׁים שְׁלוֹ בְּמַלְבוּשִׁים שְׁלֵה זֶה בְּזָה וְדוּק הֵיטֵב.

(וְבַס' יַעֲרוֹת דְּבַשׁ ג"כ הַחֲמִיר בְּטִיּוֹל בְּעַגְלָה אַחַת וְהוּא כְּדְבָרֵי מוֹר"ם) (מ"ד) סִי רמ"ו. דִּין א'.

אֲפִילוּ לֹא קָרָא אֱלָא ק"ש וְכו'. אֲנִי הַשְׁפַּל כְּתַבְתִּי בְּקוֹנֵט' שִׁירֵי בְּרַכָּה דְּנִהֲרֵנָא דְּבַתְּקוּנֵי הַזֶּהֶר הַקְּדוֹשׁ שְׁם נֶאֱמַר דְּאֲפִילוּ לֹא קָרָא אֱלָא ק"ש קִיִּים לֹא יִמוּשׁ.

וְכֵן הוּא בְּדָף ס' ע"א דְּפוּס קוּשְׁטִנְדִּינָא. וְכֵן בְּדָף קמ"ה ע"א אָמְרוּ כֵן וְנִרְאָה קֶצֶת שְׁהֵם דְּבָרֵי רַבֵּי שְׁמַעוֹן שְׁנַזְכָּר דָּף קמ"ד ע"ב ע"ש וְדוּק.

וּמ"ש בַּהֲגָהָה. וַיִּכּוֹל לְהַתְּנוֹת וְכו'.

יֵשׁ לְהַרְגִּישׁ דְּהִנֵּה לִיה לְמוֹר"ם לְהַשְׁמִיעֵנוּ דְּאֲפִי' נוֹתֵן חֶלֶק אֶחָד בְּמָה שְׁלוּמֵד וְהַעֲשִׂיר יִתֵּן לוֹ חֶלֶק פְּרֻנְסָה שְׁרִי כְּמוֹ שְׁפַתְב רַבִּינוּ יְרוּחָם שְׁם סוּף נְתִיב ב' וְאִין צְרִיף שְׁיִתֵּן לוֹ חֶצִי הַרְוִיחַ וְהוּא יִזְכָּה בְּחֶצִי הַלְמוּד וְדוּק הַטָּב.

וּמוֹר"ם בְּדַרְכֵי מִשְׁהָ הַבֵּיא הִירוּשָׁלַמִי פ"ק דְּשִׁבְתָּ שְׁאָמְרוּ אִם אַתָּה יִכּוֹל לְשַׁלְּשֵׁל הַשְׁמוּעָה וְכו' וְעִיִּין מֵאֵי דְּכַתִּיבָנָא בְּעֵנְיוֹתֵינוּ בְּיַעֲרֵר אֲנִין בְּחֶלֶק עֵין זוֹכֵר מַעֲרַכְתָּ כ"ף אוֹת ו' בַּס"ד. סִי רמ"ט.

פְּתוּב בְּשִׁיבְרֵי בְּרָכָה אוֹת ג' אָב וּבְנוֹ וְכו' ע"ש. שׁוּב רְאִיתִי לְהֶרֶב טוּרֵי זָהָב סוּף סִי שֶׁל"א שֶׁכִּי קָרוֹב לְזֶה עֵינֵי בְּדַבְּרֵי וְ"ל וְהַדְּבָרִי פְּשׁוּטִים.

(מֵה) סִי רַע"ו. עֵבֶר"י אָנֹכִי הִבֵּאתִי תְּשׁוּבַת הַרְדָּב"ז בְּדַפּוּס וַיִּנְיָצֵא סִי ק"ב דְּאִזְכָּרָה קָרִי לְשֵׁם הַמְּיֻחָד דּוֹקָא וּבְשִׁיבְרֵי בְּרָכָה פְּתַבְתִּי גַם כֵּן בְּזֶה.

וְהֵן עֲתָה רְאִיתִי בְּתְּשׁוּבוֹת הַרְדָּב"ז חֲדָשׁוֹת שְׁנֵדָפְסוּ בִּפְרִירַד"א סִי תִרְמ"ז שֶׁכִּי סְבָרָא זֹו גַם כֵּן לְעֵנֵן תּוֹלִין אֶת הַשֵּׁם וְ"ל וְהַשֵּׁם הָאֲמוּר הוּא שֵׁם בֶּן ד' אוֹתִיּוֹת וְהָכִי מִשְׁמַע בִּירוּשְׁלָמִי פ"ק דְּמַגִּילָה טָעָה וְהַשְׁמִיט אֶת הַשֵּׁם אִית תִּנָּא תְּנִי תּוֹלָה אֶת הַשֵּׁם אִית תִּנָּא תְּנִי מוֹחֵק אֶת הַחֹל פּוֹתֵב אֶת הַשֵּׁם וְתוֹלָה אֶת הַחֹל רַבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם רַב חֲנַנְיָא בְּשֵׁם רַב אָמֵר וְאֵם הִי כְּגוֹן אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם מִן־תֵּר לָמָּה מְפַנֵּי שְׁהֵם ג' תִּיבּוֹת אוֹ מְפַנֵּי שְׁיֵשׁ בּוֹ חוֹל מַה נְּפִיק מִבִּינֵיהוֹן אֶל אֱלֹהִים ה' אִי תִימָא מְפַנֵּי שְׁהֵם ג' תִּיבּוֹת הָרִי הֵם ג' תִּיבּוֹת אִי תִימָא מְפַנֵּי שְׁיֵשׁ בּוֹ חוֹל הָרִי אִין בּוֹ חוֹל וְאֵם אִיתָא דְּשָׂאָר שְׁמוֹת בְּכָלֵל וְהָרִי אֶל אֱלֹהִים ה' אִינוּ יָכוֹל לְתוֹלוֹתוֹ אִפִּי לְמ"ד מְפַנֵּי שְׁהֵם ג' תִּיבּוֹת אֶלָּא וְדָאִי לֹא נֶאֱמַר דִּין זֶה אֶלָּא לְהַזְכָּרוֹת לְבַד וְכו' וְא"ת הִכִּי מִשְׁפַּחַת לֵה הָא דְּתִנָּא הִי פּוֹתֵב ב' וְג' שְׁמוֹת וְכו' גַם לְמַדְנוּ מִן הִירוּשָׁא שְׁדִין תְּלִיַת הַשְׁמוֹת נוֹהֵג בְּכָל כְּתָבֵי הַקִּדְשׁ שְׁהָרִי אֶל אֱלֹהִי ה' בְּתַהֲלִי הוּא אָבֵל לְעֵנֵן לְכַתּוּב הָאִזְכָּרוֹ לְשֵׁם קְדוּשַׁת הַשֵּׁם לֹא שְׁמַעְנוּ זוּלַת בַּס"ת עַכ"ל.

וּמַה שְׁהִבִּיא רְאֵיָה מִהִירוּשְׁלָמִי לְפּוּם רִיחָטָא לֹא זָכִיתִי לְהִבִּין דְּבָרֵי דְּכֹנַת הִירוּשְׁלָמִי פְּשׁוּטָה דְּאֵם הֵם ג' תִּיבּוֹת לִיפָא גְּנָאִי דְּנֶרְאָא כְּמוֹ שׁוּרָה קְטַנָּה וְלְטַעַם זֶה אִפִּי אֶל אֱלֹהִים ה' שְׁפָכֵל אֶחָד מֵהֵם אִין תּוֹלִין כֵּינֵן שְׁהֵם ג' מִן־תֵּר וְיָמִי הַגִּיד לְהֶרֶב וְ"ל דְּג' שְׁמוֹת אִין תּוֹלִין וְדַבְּרֵי הִירוּשָׁא פְּשׁוּטִים וְלַעוֹלָם אִימָא דְּדִין זֶה דְּאִין תּוֹלִין לְדַעַת הִירוּשְׁלָמִי הָרִי בְּכָל שְׁמוֹת שְׁאִינָם נְּמַחֲקִין אָבֵל אֵם הֵם ג' שְׁרֵי דְּנֶרְאָא פְּשׁוּרָה קְטַנָּה.

וְהֵינּוּ הַנְּפִיקוּתָא דְּאִי אָמְרִי דְּטַעְמָא דְּשְׁרֵי בְּאִנֵּי ה' אֱלֹהֵיכֶם הוּא שְׁיֵשׁ בּוֹ חוֹל וְכֵינֵן שְׁיֵשׁ תִּיבַת חוֹל אִינוּ בְּזִיּוֹן לְשֵׁם א"כ אֶל אֱלֹהִים ה' אֲסוּר וְאִי טַעְמָא מְפַנֵּי שְׁהֵם ג' תִּיבּוֹת וְאִינוּ גְּנָאִי דְּנֶרְאָא פְּשׁוּרָה קְטַנָּה ה"ה אֶל אֱלֹהִים ה' דְּשְׁרֵי אַעֲפ"י שְׁפָל א' מֵהֵם אִין תּוֹלִין וּמַה יּוֹכִיחַ הוֹכַח הֶרֶב וְ"ל.

וְאֶפְשָׁר לֹאמַר דְּכֹנַת הַרְדָּב"ז בְּזֶה הוּא מְשׁוּם דְּקִשְׁיָא לִיָּה בִּירוּשְׁלָמִי דְּלָמ"ד מְפַנֵּי שְׁהֵם ג' תִּיבּוֹת קְשָׁה לָמָּה נֶקַט אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם ה"ל לְמַנְקֵט אֶל אֱלֹהִים ה' וּבְשִׁלְמָא אִי אֲמַרְתָּ דְּשֵׁם הַנִּיָּה דּוֹקָא אִין תּוֹלִין אָבֵל שְׂאָר שְׁמוֹת שְׁאִינָם נְּמַחֲקִים תּוֹלִין י"ל דְּנֶקַט אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם וְה"ה אֶל אֱלֹהִים ה' דָּאֵע"ג דָּאֵל אֱלֹהִים אִינָם נְּמַחֲקִים לְגַבִּי דִּין תְּלִיָּה תּוֹלִין אִפִּי שֵׁם א' מֵהֵם וְנִמְצָא דְּשֵׁם הַנִּיָּה שְׁאִין תּוֹלִין עִם שְׁנֵי שְׁמוֹת אַחֲרֵים דְּדִינָא הָרִי דְּתוֹלִים וְהֵם פְּשׁוּרָה.

וְאֵלוֹ הַשְׁמוֹת לְגַבִּי דִּין תְּלִיָּה שְׁוֹי לְאֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם וְאֵע"ג דְּהִלְלוּ קִדְשׁ הֵם וְאִינָם נְּמַחֲקִים מ"מ כְּבִיכּוֹל אִינָם בְּסִדְרַת הַמְּדָרְגָ' וְהוּא נֶרְאָה פְּשׁוּרָה א' א"כ אֶל אֱלֹהִים בְּצַד מַה לְעֵנֵן זֶה דִּינוֹ דּוּמָה לְתִיבַת חוֹל.

אִא"א דְּהִפְל בְּכָלֵל. מְדָלָא נְּקִיט אֶל אֱלֹהִים ה' וְנֶקַט אֲנִי ה"ה הָא אָמְרִי שְׁאִין תּוֹלִין דְּכָלֵן שְׁמוֹת שְׁאִין תּוֹלִין דְּאִי לֹא הָכִי לְנֶקֶט אֶל אֱלֹהִים ה' וְלָמָּה נֶקַט ה"ה א.

ומ"ש ג' תיבות לאפוקי אם הם ב' אָנִי ה' לְבַד דְּלִמָּד ג' לֹא מְהֵנִי בְּשֵׁתִים. זֶה אֶפְשָׁר לומר בְּכֹונֶת הַרְדָּב"ז פֶּאֶשֶׁר יִרְאֶה הַמְעַיֵן מִצַּד הָעֵנָן וּבְלִשׁוֹן הָרַב ז"ל.

וְאִינֶה רְאִיָּה דְאִימור דְּלִמָּד ג' תִּיבּוֹת נֶקֶט אָנִי ה' לְרִבּוּתָא דְלֹא תִימָא דְוִקָא אֵל אֱלֹהִים ה' דִּהוּ פְּלֵן שְׁמוֹת שׁוּרָה א' מְשׁוֹמֹת הַקִּדָּשׁ שְׁרִי אָבֵל אָנִי ה"א דִּישׁ חוּל לֹא דְאִינוּ כְּבוֹד לְשְׁמוֹת הַקִּדָּשׁ לַעֲשׂוֹת שׁוּרָה בְּצִירוּף חוּל וְשִׁאֲנִי הִיכָא דְכִתִּיב פְּתִקְנוּ בְּתוֹף הַס"ת אָבֵל הִכָּא שְׁבָאֵת לְהַכְשִׁירוּ מִפְּחַ שְׁהֵם שׁוּרָה אִין לְעַרְב חוּל וּלְאֶפּוֹקִי זֶה נֶקֶט אָנִי ה"א וְה"ה הַג' שְׁמוֹת פִּינּוּ דֵהֶם ג' תִּיבּוֹת נִרְאֶה כְּשׁוּרָה וְאִין רְאִיָּה.

וּמָה גַם דִּישׁ פְּמָה הוֹכַחוֹת דְּכָל שְׁמוֹת שְׁאִין נִמְחָקִים צְרִיף לְקִדְשָׁם וְדוּק פִּי קִצְרֵתִי מְאֹד. וְהָא דְאֶשְׁמוּעֵינּוּ הָרַב ז"ל בְּסִיפָא דְמִקְלִתִּיהָ דְאִין צְרִיף שְׁיִכְתּוּב לְשֵׁם קִדְוֶשָׁה הָאֲזַנְפְּרוֹת אֵלָא בַּס"ת בְּלִבְד ק"ל עַל הָרַב דְּמִהִירוּשְׁלִמִי דְסוּפָה פ"ג וּפ"ק דְּמַגִּיל' דְאֶמְרוּ שֵׁם דְאֶמְרַב רַב שְׁמַעְיָת מִן חֲבִיבִי אִם יִתֵּן לִי אֵדָם סֶפֶר תְּהִלִּים שְׁל ר"מ מוֹחֵק אָנִי אֵת כָּל הַלְלוּיָהּ שְׁבוּ שְׁלֹא נִתְפַּוּן לְקִדְשָׁן מוֹכַח בְּהִדְיָא דְגַם בְּפִתּוּבִים צְרִיף לְקִדְשָׁן הָאֲזַנְפְּרוֹת.

וּכְבָר מִהִירוּשְׁלִמִי הִנֵּה הוֹכַחְתִּי בְּעֵנִיּוֹתִי בְּסִפְרֵי הַקְטָן בְּרַכִּי יוֹסֵף דְּכָל שְׁמוֹת שְׁאִינָם נִמְחָקִין יֵשׁ לְקִדְשָׁן נֶגֶד סְבֵרַת הַרְדָּב"ז בְּתִשׁוּ' דְפּוֹס וַיִּנְיָצִיא סִי' ק"ב ע"ש בְּאֲנֶרְף וּבְהַשְׁמָטוֹת הוֹכַחְתִּי מִהִירוּש' לְעֵנָן קִדְוֶשׁת הַשֵּׁם פְּדֹאֲמָרְן ע"ש.

וְאַתָּה תַחֲזֶה אֶשֶׁר פְּתַבְתִּי אֲנִכִּי אִישׁ צְעִיר בְּבְרַכִּי יוֹסֵף דַּמ"ש בִּירוּ' פ' אִין עוֹמְדִין תַּנִּי הִי' כּוֹתֵב ב' או ג' שְׁמוֹת פְּגוֹן אֵל אֱלֹהִים ה' ה"ז גוֹמֵר אֶחָד וְכו' הָאִי פְּגוֹן אֵל אֱלֹהִים ה' אִינוּ מִהִירוּש' אֵלָא גְלוּן שְׁהַכְּנִיסוּהוּ בְּפָנִים וְאֶעֱיֶדָה לִי עֲדִים נְאֻמָּנִים עַל זֶה כַּמ"ש שֵׁם בְּאֲנֶרְף.

וְעַתָּה רְאִיתִי לְהָרַב הַמְּוִפֵּל' מֵר מְחֻנְתִּי מֵהַר"ד פֶּאֶרְדוּ זֶלֶה"ה שְׁכַתְּבָ בְּסִפְרוֹ הַבְּהִיר חֲסָדִי דוּד פִּירוּשׁ הַתּוֹסֶפֶתָ בְּרִכּוֹת פ"ג פִּירוּשׁ פְּגוֹן אֵל אֱלֹהִים ה' כַּמ"ש בִּירוּשְׁלִמִי וְהִגִּיָּה בְּתוֹסֶפֶתָ ד' שְׁמוֹת או ו' ע"ש וְאֵלוּ חֲזָה מֵר דְּבַרִּי הָרַב הַנִּמְקִי וּמָרְן בַּב"י.

שֵׁם אֵל לְבוּ דֵהֵאִי פְּגוֹן דִּירוּש' הוּא הַגְּהָה מִבְּחוּץ וְאִין צְנֶרְף לְהִגִּיָּה בְּתוֹסֶפֶתָ דְּפִירוּש' פְּתַרְגָּמ' הָרַב הַנִּמְקִי ז"ל וְדוּק פִּי קִצְרֵתִי: וּמ"ש בְּהִגָּה' בְּדִין יו"ד וְהַשֵּׁם שְׁכּוֹתְבִין בְּסִדּוּרִים ב' יוֹדִין וְא' עַל גְּבִיָּהֶם וְכו' עַמ"ש בְּעֵנִיּוֹתִי בְּשִׁירֵי בְּרַכָּה אוֹת ד' בַּס"ד.

וּמִצָּאֵתִי בְּפִי הַתּוֹר' כ"י לְרִבִּינוּ אֶלְעָזָר מִגְּרַמִּיזָא ז"ל שִׁכ' פ' נִשְׂאָ פְּנֶגֶד ג' יוֹדִין יְבָרְכָךָ יָאֵר יִשְׂאָ פְּנֶגֶד זֶה כּוֹתְבִין אֵת ה' בַּג' יוֹדִין עַכ"ל. (מו) מִי שְׁמַתוּ מוֹטָל לְפָנָיו וּשְׁעָרוֹ כְּבֹד הַמְּקַל לְהַסְתַּפֵּר לֹא הִפְסִיד הַפֶּה הַהִגָּה' סִי' שַׁמ"א פֶּן כְּתַב בַּס' שׁוֹנֶה הַלְכוֹת ח"א דָּף ז' וְח' וְהַסְפִּים עִמּוֹ הָרַב הַמו' מֵהַר"א גִּירוֹן ע"ש.

וְלֹא זָכַר שִׁמְהֵרִיק"ש בְּהִגָּהוֹתָיו תַּנִּיא דְּמִסִּיעַ לִיָּה שִׁכ' דְּאִיכָא פְּלוּגְתָא אִי בְּאֲנִינוּ' נוֹהֲגִים דִּינֵי אֲבֵלוֹת וְנִקְטִי' לְקוֹלָא ע"ש. אִף הָרַב דְּבַר מִשָּׁה י"ד סִי' ע"ב כְּתַב דְּוִקָא בְּאֲרִץ מְצָרִים נוֹהֲגִים פֶּן דְּאַתְרֵיהָ דְּהַרְמָב"ם הוּא אָבֵל לֹא בְּמִקּוֹם אַחַר ע"ש.

וְכֵן הַמְּנַהֵג בְּאֲרִץ הַצְּבִי וּבְטוֹרְקִיא' שְׁלֹא לְהַסְתַּפֵּר כַּמ"ש הָרַב דְּבַר מִשָּׁה. וּבְדָבָר שְׁפִשֵׁט הַמְּנַהֵג לְאִיסוּר מְכַמָּה דוֹרוֹת אִין לומר הַלְכָה כְּדָבְרֵי הַמְּקַל בְּאָבֵל כַּמ"ש בְּמִקּוֹמוֹת אַחֲרִים בַּס"ד.

(מז) אחד שמתוך הבלבול שכח לקרוע על מתו ועברו ב' ג' ימים ואז זכר. נראה דיקרע כשזכר ועמ"ש מרן בש"ע סי' ש"מ דין י"ח.

ונ"ל דלא יברך דיין האמת בשם ומלכות כמו שפשוט המנהג אם לא קרע בזמן הקריע' כנ"ל ודוק כי קצרת. שוב ראיתי להרב מהר"י עיניאש בספר שבת יהוד' סוף דין א' שכ' אם לא קרע באותה שעה יקרע כל זמן שיזפור ואפי' לאחר קבור' דלא קבעו זמן בשעת חמום אלא בחכם לקמן דין ז' עכ"ל ודוק.

(מח) ראובן נשא קטנה והתנה עם אביה שאם תשקה עשר שנים ולא ילדה זש"ק שיוכל לישא אשה אחרת ושהתה עשר שנים ולא ילדה והיא אומרת שאין מונים עשר שנים אלא מזמן שראויה לילד והבעל או' שמונין מיום שנשא' כתב הרדב"ז בתשובותיו כ"י סי' ב' אלפים רצ"ג שהדין עם הבעל שהרי מן הדין יש לו לישא כמה נשים והם באים עליו מפח התנאי וכיון שהם אשר התנו הי"ל לפרש וכיון שלא פירשו הפסידו.

ותו דיד בעל השטר על התתונ' וכיון דאיכא לפרושי הכי והכי יד הבעל על העליונ' ולא יתבטל מפו"ר וכלל זה יהי' בינך כל הבא מפח תנאי או מפח מנהג להוציא ולדון עם מי שפא מפח הדין עליו הראיה להוכיח שפן הי' התנאי או התקנ' וכן כל פיוצא בזה עכ"ד (כפי הפתוב בזכרונותי).

והנה בארץ ישראל מנהג פשוט שמתנים בכתוב' וכותבים כלשון הנה ולא ישא אשה אחרת עליה בחייה אא"כ שהתה עמו עשר שנים ולא ילדה זש"ק ונשבע ש"ח ע"ז ועל שאר התנאים.

וכאשר יהי' האופן דאיש ואשה שזכו להעמיד תולדות בכחיותם תכף לנשואין והי' להם בן ובת והנם קיימים ואס"כ שהתה האשה עשר שנים ולא ילדה והבעל רוצה לישא אשה אחרת כפי התנאי והאש' טוענת זה התנאי הי' אם לא ילדתי לה זש"ק ולא קיימת פו"ר.

אבל אני ילדתי לה והילדים אשר חנו אלהים בני הנעורים פנטיעים מגודלים. והבעל טוען לא כי אני רוצה לקיים מצות ולערב אל תנח ידך.

נרא' שהדין עם האש' ואפילו לדברי הרדב"ז בתשו' הנז' בנ"ד יודה חדא דהתנאי הנה הוא פשוט ואין האש' מתנה בזה כנדון הרדב"ז. והראשונים שתקנו זה המנהג הי' בעבור פו"ר דוקא ומעשים בכל יום שתכף לנשואין מקיימים פו"ר ותעמוד מלדת ומעולם לא נשמע דמשום ולערב ישא אחרת וא"כ כשנשא זה על דעת כן נשא.

ועוד דנשבע ש"ח ומידי ספקא לא נפקא ואריא דשבועת' רביע עילוניה וספק שבוע' להחמיר ומה גם דפשוט הל' כשלא ילדה כלל. וגם בנדון הרדב"ז עצמו אם הי' בארץ ישראל שהיא תקנה ומנהג קדום אם נשא אשה בקטנות' דעתי הקצר' שימנה עשר שנים מזמן שתהא ראויה לילד דלא כתב כן הרדב"ז דהדין עם הבעל אלא בתנאי חדש שנעש' בנשואי הקטנ' והי"ל לפרש אמנם בארצנו שתקנו הראשונים כף ודאי דעתם למנות עשרה שנים אלו משתהא ראויה לילד כמו שאמרו רז"ל גבי יצחק אבינו ע"ה וזה נשבע לקיים התנאי כמו שתקנו ובנדאי שפך תקנו למנות משתהא ראויה לילד כן נ"ל.

(מט) אה"ע סי' ד'. דין י"ד.

וְיִלְדָה אַחֵר י"ב חֹדֶשׁ הַנִּלְדָּה מִמְזֹר וְכו' רְאִיתִי ב סֵפֶר תַּפְאֲרַת צָבִי פ' וַיֵּרָא שֶׁכ' מִשָּׁם הַגָּאוֹן מֵהֵרָר אֲבֵרְהֶם בְּרוּדָא ז"ל לְשֵׁהֲתִיר בְּיִלְדָה בִּי"ג חֹדֶשׁ מִטַּעַם אֲשֶׁתְּהִי וְכָתַב לְשֵׁהֲסִפִּימו עֲמוֹ חֲכָמֵי פְּרָנְקִפוּרְט הַלְלָה לְמַעַשׁ'.

וּמִשּׁוּם שֶׁתְּלָה בְּאֵילָן גְּדוֹל וְרַבָּנָן דְּעַמְיָה. מִן־כֶּרַח לְהִסִּיר הַמְּכַשֵּׁל' הַזֹּאת דְּנִרְאָ' וְדָאֵי דְלֵא יֵצֵא מִפֶּה קְדוֹשׁ הַגָּאוֹן הַנּוֹ' וְרַבָּנָן סְמוּכֵי לְהַכְשִׁיר הַנִּלְדָּה נִגְדַּד רַבָּנוּאֲתָא קִמְאֵי וְהַש"ע דְּהַסְבְּרָא אַחֲרַת שֶׁכָּתַב מֶרֶן הִיא מִבְּה"ג דְּאֶפְשָׁר דְּבָא עַל יְדֵי שֵׁם פְּאָבוּהָ דְּשִׁמוּאֵל וּמְסִיק הַש"ע דְּהוּי סִפְק מִמְזֹר.

אָבֵל לֹמֵר דְּאֲשֶׁתְּהִי יוֹתֵר מִי"ב חֹדֶשׁ אֵין לָנוּ דְרוֹב הַפּוֹסְקִי וְכִמְעַט כָּלֵם סְבָרֵי דְלֵא אֲמַרִּינוּ אֲשֶׁתְּהִי רַק עַד י"ב חֹדֶשׁ וְסִבְרַת הַגָּהָה כ"י נְדָחָה קָרוּ לָהּ כַּמ"ש אֲנִי בְּעֵנֵי בְּסִפְרֵי הַקְּטָן בְּרַפִּי יוֹסֵף מִשָּׁם גְּדוֹל מוֹרִינּוּ הֶרֶב מְהֵר"י זָאבִי ז"ל וְיִדְעֵנוּ נְאֻמָּנ' מִזְקֵנִי שֶׁעַר דְּכֹן הוֹרוּ הַלְלָה לְמַעַשׁ' בְּאֲשֶׁה אַחַת מְעִיר שְׁכָם הַרְבֵּנִים הַגְּדוֹלִים מוֹרִינּוּ הֶרֶב הַנּוֹ' וְחֲתָנוּ מוֹרִינּוּ הֶרֶב מֵהֵרָר"א יִצְחָקִי זְכָרָם לְחַיֵּי ה"ה וּפְסָלוּ הַנִּלְדָּה.

וְהִרְאָה שֶׁהִבִּיא בְּסִפְרֵי הַנְּזַכָּר מִשָּׁם הַגָּאוֹן מֵהֵרָר"א בְּרוּדָא הַנְּזַכָּר מִמָּה שֶׁאֲמָרוּ רַז"ל לְשֵׁהֲוִי לִיִּצְיָה הַדּוֹר אוֹמְרִים מְאֻבִּימְלָךְ נִתְעַבְּר' שָׂרָה וְאֲמָרוּ בִּש"ס דְּמַעֲוֹבְר' הִיְתָה אוֹתָהּ שְׁנָה וְהִיוּ י"ג חֹדֶשׁ.

אֵינָה רְאִיָּה כָּלֵל וְח"ו לְהַכְשִׁיר מִמְזֹר וּלְהִבִּיא רְאִיָּה מְלִיִּצְנֵי הַדּוֹר. וְעוֹד כִּי הַשְּׁתוּת יִהְרָסוֹן דַּמְנ"ל דְּלִדְעַת הַמְּדַרְשׁ שְׁנָה מְעוֹבְרַת הִיְתָה.

וְתוֹ דְּלִיִּצְנֵי הַדּוֹר הִיוּ אוֹמְרִים שֶׁנִּתְעַבְּר' מִפְּרַע' אוֹ מְאֻבִּימְלָךְ וְאִיךְ יִתְכַּן מִפְּרַע' אֵלֵא לִיִּצְנוֹת בְּעֵלְמָא וְכֹן הוּא בְּתַנְחוּמָא שֶׁהִיוּ לִיִּצְנֵי הַדּוֹר אוֹמְרִים מִפְּרַע' אוֹ מְאֻבִּימְלָךְ כַּמ"ש הֵרָא"ם פ' תוֹלְדוֹ' וְהֵגַם שֶׁהֶרֶב נִחְלַת יַעֲקֹב שֵׁם תָּמָה עַל הֵרָא"ם בְּזָה.

הֵרָוֵא' יִרְאָה בְּתַנְחוּמָא שֶׁבִּיְדֵינוּ שֶׁכְּתוּב פְּדַבְרֵי הֵרָא"ם. וְתוֹ לְדַעַת הַמְּדַרְשׁ בְּנִסּוֹן בָּאוּ הַמְּלֻאָכִים וּמַעַשׁ' אֲבִימְלָךְ בְּאֶמְצַע הַשְּׁנָה וַיֵּשׁ חִילּוּפֵי דַעוֹת בְּרוֹז"ל בְּעֵנֵינוּ זֶה כַּמ"ש הֶרֶב נִחְלַת יַעֲקֹב פ' וַיֵּרָא בְּאֶנְפּוֹן שֶׁאֵין רְאִיָּה כָּלֵל דְּאֵין מוֹפֵת חוֹתֵף שֶׁיְהִי' מַעַשׁ' אֲבִימְלָךְ בְּפִסְחָא וְאֵינוּ מְוַכְרֵחַ שֶׁהִיְתָה שְׁנָה מְעוֹבְרַת.

וְכִבֵּר אֲמָרוּ דְּאֵין מְבִיאִין רְאִיָּה מִמְּדַרְשׁ. וְיָמָה גַּם לְהַכְרִיעַ מְסִבְרוֹת אֵלוּ דְּבַקֵּל גְּדָחִים נִגְדַּד דִּין מְפֹרֵשׁ בְּרֵאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים.

וּלְכָל הַדְּבָרוֹת פְּשִׁיטָא לִי דְלֵא הוֹרָה הַגָּאוֹן ז"ל וְדַעַמְיָה בְּזָה לֹא לְהַלְכֵי וְלֹא לְמַעַשׁ' רַק אֶפְשָׁר דְּרַף חִדּוּד לְחִדּוּדֵי לְתַלְמִידֵי אֲמָרָה וְשִׁמְעֵי הַשּׁוֹמְעֵי וְטַעָה: סִימָן ה' דִּין י"ב. הַמְּשַׁקֵּ' כּוֹס עֵיקָרִין וְכו' עַמ"ש בְּעֵנֵי יוֹתֵי בִיעֵיר אֵזוֹן בְּכָלֵלִים מְעַרְכַת אֵלֶּף אוֹת ח"י לְשֵׁהֲאֲרַכְתִּי בְּעֵנֵינִים אֵלוּ.

דִּין י"ד. הַגָּה"ה.

עֵבֶר"י אֲנָכִי הַבְּאֲתִי תְּשׁוּבַת הֶרֶב בַּה"ז הוּבְאָ' בְּנִחְלַת שְׁבַעָה וְהִיא בְּתִשְׁבוּבוֹתֵי ס' אֲמוֹנַת שְׁמוּאֵל ס' מ"ה רֵאשׁוֹן: סִימָן ו' דִּין ו'. עֵבֶר"י אֲנָכִי הַבְּאֲתִי דְּבָרֵי הַתּוֹסְפוֹ' פ"ק דְּחֻגֵי שֶׁכְּתוּבוּ כִּי יִקַּח כִּי יִקַּח וְכו'.

ופ"ק דקדושין דף ט"ו קרי ביה יקנו מ"ט קרית יקנו משום דכתיב ומכר ה"נ קרי ביה
פי יקח דכתיב את בתי נתתי וע"ש בפירש"י ודוק הטב. (נ) שם סי' ט'.
דין א'.

לא תנשא לשלישי וכו' בס' הקטן ברפי יוסף הבאתי הכרעת הרב הגאון מהר"ר צבי דגם
יבמה יש בה משום קטלנית מרש"י וקרב"ב"ן פ' וישב ואני הדל בעניותי דחיתי ראיתו
ע"ש. ועתה נדפס ס' בגין אריאל להגאון מהר"ש נכדו וראיתי שם פ' וישב שדחה ראית
מר זקנו דשאני התם דהיתה יכולה למאן ואין פאן מצות יבום ויבא לידי סכנה דקי"ל
מענין גורם וכו' ע"ש ואין זה מספיק דלא משמע הכי מדברי רש"י וקרב"ב"ן.

ומ"ש דקי"ל מענין גורם ק"ק עליו דמור"ם בהגה' רבן של בני אשכנז פסק להפך דמזל
גורם. וראיתי בשו"ת נודע ביהוד' להגאון מהר"ר יחזקאל באה"ע סי' יו"ד שהתיר
מסבר' יבמה קטלני' דשומר מצוה לא ידע דבר רע ע"ש.

ואני תמיה שפעלם ממנו כמה פוסקים שעמדו על זה אי ביבמ' אית בה משום קטלני' הנה
הגם הרא"ם ומהר"ל ו' חביב ומהרד"ך ומהר"ר צבי זכרם לברכ' ואיך לא נשא את
שמותם על שפתיו כאלו לא קדמו אדם בענין זה.

גם אשו"ר להרב שם סי' ט' באונו שר"א לאשה שמצלחת אחר מות אישה ומתפרנסת
שלא בצער שאין בה משום קטלנית ויליף לה מתשובת הרא"ם שנתן טעם שמזלה להיות
ענייה דין גרמ"א להמית בעל' ע"ש.

ויכבר כתב הרב עצמו שהוא הותר חדש לא נרא' בפוסקים. ואני בעניי אומר דכל פי האי
גוונא אמרינן אי איתא להאי מילת' לא הוו שתיקי קמאי מיניה וכמ"ש הרי"ף על דברי
רב יהודאי גאון פ' האשה ורבנן בתראי נשתמשו בזה וע' בכללי הרב גט פשוט פלל ד'.

ותו פי בעי בגמ' פ' הבע"י דף ס"ד מאי בינייהו דמ"ד מענין גורם או מ"ד מזל גורם
אמאי לא קאמר נפקותא זו דלמ"ד מענין גורם הצלחת' לפרנס עצמה מגן שוין וכמ"ש
הרב עצמו ע"ש וקאמר בש"ס דאיכא בינייהו אינסה או נפיל מדקלא דבתרנייהו למ"ד
מענין גורם אין זו קטלנית והול"ל נפקותא זו דלמ"ד מזל גורם אין זו קטלנית.

וידוע דהתוס' ודעמיהו דייקי בזה דאי איתא אמאי לא אמר הש"כ דאיכא בינייהו דבר
זה. ודין עדיפא דיש צד לומר דאפילו לרבנותא דלא קפדי בהא מ"מ בהא דנקט תרי
נפקותי דלמ"ד מענין אין זו בכלל הו"ל למנקט הא דלמ"ד מזל אין זו בכלל ולנקוט חדא
למ"ד מענין וחדא למ"ד מזל.

ותו דאי קאמר בינייא זו אשמועינן טעמא ואשמועינן הלכתא דמינה ידעינן נמי דהטעם
כמ"ש הרא"ש. אלא ודאי דליתא להו שריותא אף למ"ד מזל גורם ואין לסמוך על זה
פלל.

ותו דכפ"ז נתת דבריה לשעורין דכל קטלנית תאמר שהיא נזוניה פרצונה בלי צער ולא
תצא מהפלל אלא אשה מפורסת בעוני וחוסר לחם. וקרא"ש בתשובה בא לתת טעם
דלאיש לא אמרי' קטלן ולא בא להורות שום דין.

ותו דנימא דמזלה להתפרנס ע"י עצמה בדאגה תמיד שמא לא תרויח לא כן כשבפעל' חי היא בטוחה שבעלה יביא לה טרף וכיוצא יש לה לתלות במזלה פמה הפסדות שגורמין לה מיתת בעלה דלא שייכי באנשים והרא"ש תדא מינייהו נקט ותו דאין להוציא דין מפח טעם אַחַד כמ"ש מהר"ר איסרלן בכתביו סימן ק"ח וז"ל לפי טעם סמ"ג מפח שני עדים מי שמתו אָחיו מחמת מילה נניח תפילין בשבת נראה דאין לחלק קלל בשביל טעם זה דמפרש סמ"ג דרף אגדה בעלמא ולא מחלקינן בשביל אותו טעם פי הא דאמרי' פ' המפלת אמר' תורה מילה לח' פירש"י אַבְל לא לז' ומפרש הטעם שלא יהיו הפל שמחים ואביו ואמו עצבין פ' שהן אסורין בת"ה ולפ"ז אם ילדה בזוב שצריכ' ו' נקיים לאחר ז' מי לידה וכי ס"ד שיהי' הבן גימול ל"ד וכאלה רבות בתלמוד עכ"ל למדנו מדבריו שאין להוציא דין מפח טעם שנותנין דרף אגדה וה"נ דכותא לדעתה הקצ'.

ומ"ש אַבְל משני יש לה פתובה וכו' עבר"י אנכי עמדתי בכמה דינים דבעינן ג' ובכלל פתבתי וכן בס"ת שנמצא בו ג' טעיות בסי' רע"ט דהחזק למוטעה והיא סברת רשב"ג וכו' והלשון סתום וכבר בשו"ת ברכה י"ד שם סימן רע"ט פירשתי שיחותי ושם רמזתי מ"ש אַנִי בעניי בס' הקטן מחב"ר סי' יו"ד וסי' פ"ד נדוק.

(נ"א) סי' י"א. דין א'.

הגהה.

וה"ה וכו'. עבר"י אות ו'.

ועתה בא לידי ס' קרבן העדה פ' ירושלמי סדר נשים וראיתי לו ז"ל בהעברה בעלמא שהגיה בדברי מור"ם הללו וכ' דצ"ל וה"ה אם לא נאסר' בשבילו ופירש דאפילו היא שוגגת דשריא לבעל' כל שהוא מזיד אסור' לבעל' ע"ש.

ולי הדל אינו מחונן דאעיקרא דדינא פירכא דגדולי הראשונים כתבו להפך דבדידה הדבר תלוי ומוכרח לפרש הירושלמי מסכים הולך לדבריה' דרבנן קמאי וכדתרגמה רבינו הגדול במשנה למלך והיסוד בטל וכבר בעניינותי לפנים הארש' סדתי קדמוני ברכי"ם סי' ג' אות ג'.

ותו דהן לו יהי כדבריו לענין דינא אינו נכון לפרש דברי מור"ם בהגהה שהוא מחדש דינים מחודשי' אשר לא שערום מרן בבית יוסף ומור"ם בדרכי משה פידוע דמור"ם בטרם תחיל הגהתו יודיע דרכי"ו דרכי משה או כבר מפורש בבית יוסף וזה מפורסם.

ולא עוד אלא דקיצר מור"ם מאד בדבריו לפי דרכו. ואולם לא אכחד דשפר קדמי הגהה זו וצ"ל וה"ה אם לא נאסרה בשבילו לבעל' אסורה לו.

והוא דין פשוט ומבואר דראובן בא עליה בסתר ולא ידע איש ולא הי' קול ולא נאסר' על בעלה. אך ראובן עצמו יודע שבא עליה ונאסר' לו והוא תשובת הרא"ש קלל ל"ב והביאה מרן בבית יוסף והביא ראיה מסוגית פ"ק דכתובות ע"ש.

וכן כ' הרא"ש עוד בתוספותיו פ"ק דכתובות שם כמ"ש בתשוב' דמפרשי מ"ש שם בגמ' וכי תימא מעשה שהי' מפני מה לא אסרוה דהיינו דאע"ג שלא הית' אסורה לאוריה

דליכא עדים אסור' מיהא לבועל דינדע שפא עליה שאין איסור הבועל תלוי באיסור הבעל
עכ"ל הרא"ש בתוספותיו וכן כ' הריטב"א בחידושי שו"ע.

והוה דברי מור"ם דהגם דלא נאסרה בשבילו דלא היו עדים ולא קול וק"ל יושבת
תחתיו. מ"מ אסור' לו שהוא יודע שפא עליה באיסור ונאסרה לו והוא דין פשוט מבואר
בבית יוסף משם תשובת הרא"ש כמו שנהא'.

והגם דהרא"ש בתוספותיו שם אח"ך מפרש הסוגיא דהתם בענין אחר. סבר שהדין דין
אמת מה שפירשו המפרשי' והביא ראיה מהם בתשובה.

והריטב"א בחידושי שו"ע הביא זה משם ר"י ע"ש. ובתוספות שם פירשוהו משם ר"י אלא
שקצרו בדבריה' ע"ש.

ומה שציין המציין על הגהה זו. סברת הרב אין להשגיח בזה דכל היודע סדרן של
כתובי"ם ידע מה הציו"ן הלז.

דינעשו הציונים האלו אחר זמן ממה שעיינו בב"י ובד"מ וכמה זמני לא צדק המציין
כידוע וכמו שכתבתי בענייני במקום אחר בס"ד. (נ"ב).

סי' י"ג.

בדין הבחנה כתבתי בענייני על הברפ"א אות ד' ועיין דף ק"ט ע"ג ד"ה איברא דסברת
רש"י. ודע כי באו לידי הקצ"ר תוספות קידושין כ"י לר"י בעל התוס' עצמו בכתב ידו
נושן וראיתי שם בפ"ק דקידושין שכ' וז"ל ובירושלמי בהלכתא רבתי הפתנב' אחר מס'
ע"ו גרסינן רב אמר לא התירו בה אלא ביאה ראשונה ר' יוחנן אמר לא ביאה ראשונה'
ולא ביאה שנייה אלא אחר כל המעשי' ורב דאמר בסנהדרין תמר בת יפ"ת הית' לטעמיה
דשרי בירושלמי ביאה ראשונה' עכ"ל.

הראת לדעת מפום ממלל רבין ר"י עצמו בעל התו' שכ' דהוא פלוגתא דרב ורבי יוחנן
בירוש' ולא כמו שכתוב בתוס' סנהדרין דף כ"א דהוא פלוגתא דרב ושמואל. גם כ' ר"י
דרב שאמר בת יפ"ת אזיל לטעמיה פדכתבנא בענייניו.

גם הנך רואה שכ' הירושלמי הוא בהלכת' רבתי וכו'. וכן כ' סמ"ג במימרא אחרת וז"ל
ובירושלמי דהלכתא רבתי ראה מורי רבינו יהודה שר' יוחנן חולק וכו' ע"ש עצמן ע"ה
דף קנ"ה ע"ב.

נרא' שהיה להם סדר אחר בירושלמי (ג"ן). סי' כ"א.

דין א'.

פגע אשה בשוק וכו' הרב פנסת הגדולה הביא תשובת הרדב"ז והוא בדפוס ויניציא סי'
תש"ע ע"ש. ובדין ד' מותר להביט באשתו אף עפ"י שהיא נדה וכו' אבל לא ישחק וכו'.

אשתו ארוסה בקדושי' מותר ליגע בה וכו' פינן שהיא יוצאה פרועת ראש כמ"ש בשבות
יעקב וזהו שכ' הרב המגיד ריש פכ"א מהלכות אשנות בדין הקריבה וכבר אמרו שיוצאה

וְרֵאשֵׁה פְּרוּעַ אָסוּר מִן הַתּוֹרָה שְׂאִין לוֹ שְׂיִיכוֹת רַק כִּינּוּן לְהַשְׁוֹת דִּין הַנְּגִיעָה עִם פְּרוּעַת רֵאשׁ.

כֵּן פֶּתַח מוֹרָה אֶחָד הוֹבֵאוּ דְבָרָיו בְּשׁוֹ"ת שְׂאֵלֶת יַעֲבֵץ ח"ב סי' ב'. וְאִין לְסַמְּנָה עֲלֵיו וַיִּשׁ לְהַשִּׁיב עַל כָּל דְּבָרָיו.

וְכֵן נִרְאֶה מִדְּבָרֵי הָרַב הַמְּחַבֵּר שְׂחֹלֶק עֲלָיו. (נ"ד) סי' כ"ח.

דִּין י"ט. הַשְׂוֹאֵל חֲפָץ מְחַבְּרֵוֹ וְכוּ' מִדְּקָדוּק דְּבָרֵי הָרַא"ם שֶׁכ' דְּזָה הַמְּשָׂאֵל מְשׁוּם דְּלֹא גָמִיר אָמַר שְׂמִשְׂאֵלוֹ הַטְּבַעַת וְכוּ' צִדְדֵי דָאָם הֵיזָה ת"ח שְׂיִוְדַע וְעַכ"ז אָמַר לוֹ שְׂהוּא מְשָׂאֵלוֹ אֶפְשָׁר דְּאִינָה מְקַוְדָשׁ וְכַמ"ש בַּמ"א.

וְעַמ"ש הָרַב מְשָׂאת מְשָׂה בְּשִׁנְיֹת עַל לְשׁוֹן הָרַא"ש סי' ב' וּמ"ש בַּמְּחַבֵּר א"ח סי' י"ד. וְזִכְרוֹנֵי שְׂזָה שְׁנֵי רַבּוֹת שְׂרָאִיתִי לְהָרַב בֵּית דָּוִד א"ה סי' כ"א שֶׁכ' דָּאָם לֹא יִדְעָה הָאֵשׁ שְׂהוּא שְׂאוּל לְכוֹל' עֲלֵמָא אִינָה מְקַוְדָשׁת וְכִי בַּפ' אָמַרְתִּי דְּאֶשְׁתְּמִיטִיתִיה מ"ש הָרַב מְהָר"י אֲדָרְבֵי סִימָן יו"ד דְּהַפּוֹסְקֵי דְּשָׂרוּ בְּשָׂאוּל וְכִינְצָא מִי שְׂנִסְתַּפֵּק מִיָּרִי בְּלֹא יִדְעָה הָאֵשׁ שְׂהוּא שְׂאוּל וְסָבְרָה שְׂהוּא נוֹתֵן לָהּ הַחֲפָץ לְגַמְרֵי עֵינֵי שָׁם.

(נ"ה) סי' נ"ה. דִּין ג'.

אִי לֹאוּ דְּמִסְתַּפִּינָא הֵנּוּ אָמִינָא דָּאָם שְׂיִדְדָה אֵשׁה וְהַכְּנִיסָה לְחֻנְפָּה וּבִינְדָה שְׂבַע בְּרַכּוֹת וְאַח"כּ קִדְשָׁה הָרִי הִיא כְּאֶשְׁתּוֹ לְכָל דְּבָר וְדָבָר זֶה צַל"ע עֲדִינּוּ. כֵּן פֶּתַח הַרְדָּב"ז בְּתַשׁוּבוֹתָיו דְּפוֹס וְיִנְצִיָּא סִי' שַׁע"ב.

וְאִי בְּעֵינֵי עֲמִדָתִי בְּעֵינֵי זֶה בְּקוֹנְטְרָיס עֵינֵי זֹכֵר בְּמַעֲרַכַת חֵי"ת אוֹת י"ג וְשָׁם הַבְּאֵתִי דְּבָרֵי הָרַב מַש"ל פ"י דְּאֶשׁוֹת וְשָׂאָר אֲחֵרוֹנִים. וְהָרַב מַש"ל שָׁם סָבַר כְּהַרְדָּב"ז וְאִי הַדֵּל הַבְּאֵתִי רֵאזָה לְזֶה שָׁם.

וְעַתָּה מְצָאתִי בְּהַגְהוֹת מְרַדְכֵי בְּקִדְוִשִׁין קוֹדֵם פ"ג שְׂפֶתַח מְשָׁם תְּשׁוּבַת רַש"י וְאֶעֱפ"י וְכוּ' וְנִמְצָא שְׂהִיָּתָה קוֹדֵם קִדְוִשִׁין מַה בְּכָף וְכוּ' ע"ש וְהֵינּוּ כְּדְבָרֵי הַרְדָּב"ז וְהָרַב מַש"ל וְכַמְדוּמָה שְׂלֹא הוֹזְכְּרוּ דְּבָרֵי הַגְהוֹת מְרַדְכֵי הַנּוֹז' בְּדְבָרֵי הָאֲחֵרוֹנֵי שְׂהַבְּאֵתִי שָׁם.

וּמ"ש מֶרֶן בְּדִין זֶה הָרִי זֹו נְשׁוּאָה גְּמוּרָה פִּי לְיִוְרָשָׁה אָבֵל אַה"נ דְּאָסוּר לְבֹא עֲלֶיהָ דְּכֻלָּהּ בְּלֹא בְּרַכָּה אָסוּרָה. וְכֵן מְבִנְיָר בְּבֵית יוֹסֵף ס"ב דְּשָׁם מֶרֶן חֲלַק עַל מ"ש מַהֲר"ר אִיסְרֵלִין בְּכַתְּבֵיו סִי' ק"ם בְּשָׁם תְּשׁוּבָה מִיִּימוֹנִית ע"ש בְּאִוְרָה.

וּמ"ש הָרַב הַמְּגִיד עַל זֶה פ"י דְּאֶשׁוֹת דְּבְרַבּוֹת אִינּוּ מְעַכְּבוֹת וְכ"כ הָרַא"ש בְּתְשׁוּבָה הַבִּיָּאָה מֶרֶן בְּבֵית יוֹסֵף סוּף סִי' נ"ז הֵינּוּ דְּהַבְּרַכּוֹת אִינּוּ מְעַכְּבוֹת וְתַהֲיָה נְשׁוּאָה גְּמוּרָה אָבֵל אָסוּר לְבֹא עֲלֶיהָ. תַּדַּע דְּהָרִי מֶרֶן חֲלַק עַל תְּשׁוּבָה מִיִּימוֹנִית וְסוּף סִי' ס"א פֶּתַח דְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם כְּתָשׁוּ הָרַא"ש הַנּוֹז' וְהָקָא בַּש"ע הַעֲתִיק דְּבָרֵי הָרַמְבַּ"ם מְוַכְרַח דְּסָבַר דְּכֻנְתַת הָרַמְבַּ"ם שְׂפֶתַח הָרִי זֹו כְּנְשׁוּאָה גְּמוּרָה הֵינּוּ לְיִוְרָשָׁה.

וְכֵן מ"ש הָרַא"ש וְהַה"מ דְּבְרַכּוֹת אִינּוּ מְעַכְּבוֹת הֵינּוּ לְעֵינֵי שְׂתַהֲיָה לָהּ דִּין נְשׁוּאָה אָבֵל אָסוּר לְבֹא עֲלֶיהָ מְשׁוּם דְּכֻלָּהּ בְּלֹא בְּרַכָּה אָסוּרָה וְזֶהוּ שְׂפֶתַח הָרַמְבַּ"ם וּיְבָרַךְ ז' בְּרַכּוֹת אַחֵר כְּמָה יָמִים כְּלוֹמַר קוֹד' שְׂיָבֵא אֵלֶיהָ.

זו נראתה דעת מרן. וכן דעת הרב פנסת הגדולה סי' צ"ב הגהת ב"י אות ז ואות ח' שחולק על תשובת הרדב"ז והיא בתשובותיו דפוס ויניציא סי' שב"ע.

ויש להעיר על הרב בית שמואל סי' זה ס"ק א' שכתב דהרמב"ם ס"ל כתשובת מיימונית דכלה בלא ברכה פירושה בלא חנופה"ש ולא שות לבו דמרן כתב לשון הרמב"ם בש"ע והוא חלק בסי' ס"ב על כל תשובה מיימונית.

וא"כ לדעת מרן גם להרמב"ם מ"ש פלה בלא ברכה היינו ממש ברכה ואינה פגדה ממש וכמ"ש הרב בית שמואל בסוף דבריו ונשואה מיקריא בלי ברכ' אלא דאסור לבא אליה ככל אשר דברנו ודוק.

(נ"ו).

סי' ס"ב.

דין א'.

צריך לברך ברפת חתנים וכו' אין ראוי שיברך החתן עצמו ז' ברכות לפי שז' ברכות הם שבח לשם יתעלה וברכה לחתן והפלה וישאל ולכן הראוי שיברך אותם הגדול שבנמצאי' ואין ראוי שיברך אותם החתן לפי שהם ברכה לו ואין ראוי שיברך אדם ברכה כזו לעצמו והרמב"ם פעם על החתן שברך ברכות אלו לעצמו.

כן כתב רבי אברהם בן הרמב"ם משם מר אביו. חידושים שבס' מעשה רקח בתחילתו בדרך ראשון.

וידעתי שגדול אחד בירך ז' ברכות לעצמו. ואני בעניי אמרתי דנעל' ממנו דברי הרמב"ם ז"ל ושהוא ז"ל הקפיד על זה.

והנה הרדב"ז בתשוב' דפוס ויניציא סי' שע"ב כ' דדעת הגאונים דמחזיר גרושתו יברך ברפת אירוסין ולא ברפת נשואין ואין כן מנהגנו וכן כתב בתשובה אחרת הביאה הרב גנת נרדים א"ה פלל א' בסי' טו"ב ובס' גן המלך סי' קל"ג.

ועוד תשובה אחרת מהרדב"ז הביאה שם שסבר שלא יברכו ז' ברכות בפעודה במחזיר גרושתו ועשה סניף מסברת הגאונים ע"ש ואשתמיטתיה תשובת הרי"ף הביאה מהר"ר דוד אבודרהם שער ט' שכתב דלא ידע מנו הגאון דאמר דבר זה שלא יברכו ברפת נשואין במחזיר גרושתו ודחה סברא זו באמת הבגין ע"ש ומי לנו גדול ובקי בדברי הגאונים פהרי"ף ומאחר פי הוא אמר דלא ידע מנו הגאון שאמר זה ודחה סברתו תו אין להשגיח בסברא זו כלל.

ומסתמות דברי הרי"ף וכל הפוסקים נראה דיברכו ז' ברכות למחזיר גרושתו גם בפעודה ראשונה וכן ראיתי שכתב הרב הגדול מהר"ש אבוהב בשו"ת דבר שמואל סי' ער"ה ע"ש. וכן דעתי הקצרה נוטה ועמ"ש בסמוך אות נ"ז בס"ד.

ואם קודש בטבעת שאולה ונכנס לחנופה ואח"כ נודע לו שהוא שאולה והוצרך לחזור ולקדש אין צריך נחזור ולברך ז' ברכות. כן כתב הרדב"ז ח"א סי' קפ"ה וח"ב (הנדפס בויניציא) סי' שב"ע והביאו דבריו הרב פנסת הגדולה והרב יד אהרן.

ולא זכרו דְּשַׁל פת הקודמין היא תשובת רשב"א הובאה בתשובות דשייכי לסדר נשים
שפתב פו. ושם מבואר דין קטן שקודש דאין צריף לברך ז' ברכות בגדלותו.

והרב כנה"ג סי' ס"ב הגהת הטור אות ו' נאות ז' כ' בנה ולא הזכיר תשובת רשב"א.
אמנם ס' הפוסקי' שרמז הרב כנה"ג פעת אין עמדי וצריף לראות אם א' מהם לא זכר
תשובת רשב"א.

(נ"ז).

נשאל מהרימ"ט בראשון בסי' ס"ד אי מברכין שהשמחה במעונו למחזיר גרושתו ויליף
לה מדתנן פ' משוח מלחמה דמחזיר גרושתו אינו חוזר והתם פתיב ושמח את אשתו
משמע דמחזיר גרושתו אינה בכלל ושמח.

ושוב דחה הרב ז"ל דהתם מאשה חדשה דייק וקשיתיה אותה שאמרו פ"ק דסוטה ויקח
ויחזור מבעי ליה וה"נ אמאי לא דייק מדכתיב פי יקח ולא פתיב פי יקח וניחא ליה דכי
יקח אצטריף לחלק דינו של אירוסין מדינו של נשואין וכו' עכ"ד.

ולפום ריהטא הנה מקום לדקדק להפך דאי איתא דבמחזיר גרושתו ליכא שמחה אמאי
אצטריף לכתוב אשה חדשה לשתוק ואנן ממעטינן ליה מדכתיב ושמח דבמחזיר גרושתו
ליכא שמחה.

ויש לדחות דבמחזיר גרושתו יש שמחה קצת כמשמע מרש"י ורבי' עובדיא פ"ק דמ"ק
שכתבו דבמחזיר גרושתו ליכא שמחה כל כף משמע דאיכא קצת שמחה ואמטו להכי
אצטריף אשה חדשה דאי לא הו"א דבכלל ושמח הוא מחזיר גרושתו דיש שמחה קצת.

ומיהו אין לברך במחזיר גרושתו שהשמחה במעונו דהרי אמרו פ"ק דכתובו' דלא אמרי'
שהשמחה במעונו כבי מהולא דאית ליה צערא לינוקא בשגם עין רואה גיל יגיל אבי הבן
ואיכ' שמחה ואמרי' כר"א דמילה דעדיין עושין המילה בשמחה.

מ"מ פיון דאינה שמחה שלימה לא אמרינן שהשמחה במעונו וה"ה למחזיר גרושתו אע"ג
דיש קצת שמחה. ומאי דדייק הרב במ"ש פ"ק דסוטה ותריץ יתיב כתבתי על דברי הרב
ז"ל בעניותי בס' הקטן פתח עינים שם בסוטה.

ומאי שיישבתי שם אני הדל להא דקאמר ויקח ויחזור מבעי ליה מעין דונגמא וקרוב לזה
כתבו התוספות בחולין דף ה' וע"ש בפתח עינים דעפ"י דברי התוס' יש לישוב פמה
מקומות.

ומאי דתלי זינג' מהרימ"ט בדברי התוס' דפ' משקין יש לדחות קצת פאשר יראה המעיין.
ובסמוך לעיל אות נ"ו הבאתי תשובת הרדב"ז סי' שע"ב וכו' בדין ז' ברכות למחזיר
גרושתו.

ועתה ראיתי בתשובות שנגדפסו מחדש בפירוד"א סי' תקס"ו והיא התשובה שרמז
מהריק"ש ושם כתב באורך דבס' משפט שלום הביא תשובת רבי' הגאון רב האיי ודברי
רבי' אפרים תלמידו של הרי"ף ודברי מהרי"ן מיגש וכתב דהספר ההוא לא יצא טבעו
ואין לסמוך עליו והוא מסופק אם כתבו פן רבינו האיי גאון ורבי' אפרים ע"ש ואי הנה

קזי מר תשובת הרי"ף שְהביא מהר"ד אבונדָרָהם שְהבאתי לעיל יִשְמַח צדיק כִּי חָזָה דְסְפִיקוֹת שְלוֹ בְדָאוֹת הֵן.
(ח"ו).

אלמון מן האירוסין שְנִשְׂא אֶלְמָנָה דִּין בְּחוֹר יֵשׁ לוֹ וּמְבָרְכִין כָּל ז' בְּדִין בְּחוֹר כִּן פְּתַב הֶרֶב אֲדַמַּת קִדְשׁ ח"ב סי' ד' ומ"ש הֶרֶב ו"ל שֵׁם דְּאֶלְמוֹן הַמְּוֹזָר בְּדַבְרֵי רז"ל הוּא אֶלְמוֹן מִן הַנְּשׂוּאִין וּבְנֵדָאֵי דְכְּשָׂאֲמָרוּ אֶלְמוֹן יוֹם א' לְבִרְכָּהּ הוּא דְנוֹקָא אֶלְמוֹן מִן הַנְּשׂוּאִין דְזָה נִקְרָא אֶלְמוֹן סְתָם וְכו' ע"ש.

יֵשׁ לְהַשִּׁיב עָלָיו מִמָּאֵי דְאָמְרֵי בִּיבְמוֹת דָּף כ' וְדָף ס"א וְסִנְהֶדְרִין דָּף י"ח. דְּאֶלְמָנָה דְתַנּוּ קָא פְּסִיק וְתַנִּי לָא שְׁנָא מִן הָאִירוֹסִין לָא שְׁנָא מִן הַנְּשׂוּאִין וְזָה הַפְּדָה דְבְרֵי הֶרֶב ו"ל וְעוֹד עֲמַדְתִּי עַל דְּבָרֵי בְּיַלְדוּתִי כִּשְׁכ' הֶרֶב ו"ל תְּשׁוּבָה זֶה כְּפִתּוּב בְּאַמְתַּחְתִּי.

אֲמָנָם לְעַנְיָן דִּינָא נְרָא' פְּשׁוּט דְּאֶלְמוֹן זָה פִּינּוֹן שְׁלֵא נְשָׂא כָּלָל רַק קִדְשׁ אִשָּׁה וּמִתָּה דְדִין בְּחוֹר יֵשׁ לוֹ וְיֵשׁ לוֹ שְׁמִתָּה שְׁלִימָה' פִּינּוֹן דְּעִדְיָין לָא נְשָׂא וְכַמ"ש ו"ל דְּהַפְּלִ תְּלוּי בְּשִׁמְחָה וְכַמּוֹ שְׁהוּ כִּיחַ הֶרֶב הַנּוֹז' מִלְּשׁוֹן הֶר"ן ו"ל אֲבָל מָאֵי דְתַלִּי וְיִיגִיָּה בְּתִיבַת לְעוֹלָם שְׁכ' הֶר"ן לְדַבְרֵי הַזֶּה יִסְלַח הָאָדוֹן דְּאִינוּ כְּדָאֵי דְקָדוּקָה זָה לְהוֹלִיד דִּין דְיֵשׁ לוֹ דְלְעוֹלָם דְקָאֲמַר הִינּוּ כְּמוֹ שְׁפִינִים לְעוֹלָם ז' וְאִפְּי' נְשָׂא אֶלְמָנָה וְכו' ע"ש אֲמָנָם הַדִּין דִּין אֲמַת וְכִיּוֹצֵא כְּתַב הֶרֶב כְּנַה"ג הַגָּהַת הַטּוֹר אוֹת ל' בְּדִין שְׁהַשְׁמִחָה בְּמַעוֹנָה בְּמַחְזִיר גְּרוּשָׁתוֹ וְז"ל וּבְרִיר הוּא דְהִינּוּ דְנוֹקָא בְּמַחְזִיר גְּרוּשָׁתוֹ מִן הַנְּשׂוּאִין אֲבָל מִן הָאִירוֹסִין צָרִיף לְבִרְהַ שְׁהַשְׁמִחָה בְּמַעוֹנָה עַכ"ל וְכִן מְרַן בַּא"ח סי' מתו"ק פֶּסֶק דְּמַחְזִיר גְּרוּשָׁתוֹ מִן הַנְּשׂוּאִין שְׂרִי בְּמוֹעֵד אֲבָל מִן הָאִירוֹסִין אֲסוּר דְּאִיפָּא שְׁמִתָּה כָּל שְׁלֵא כְּנִסָּה וְכַמ"ש בְּעִנְיֹתֵי שָׁם בַּס' הַקְּטָן בְּרַפִּי יוֹסֵף אוֹת ב' ע"ש.

וְאוּלָּם חָזָה הַיּוֹת לְהֶרֶב אֲדַמַּת קִדְשׁ הַנּוֹז' שֵׁם דְּהַשְׁוֹאֵל נִסְתַּפֵּק בְּנוֹשָׂא אִשָּׁה בְּחֻזְקַת בְּעוּלָה וּמִצָּא' בְּתוּלָה אֵי יְכוּל לְבִרְהַ כָּל ז' ז' בְּרִכּוֹת אוֹ יוֹם א' וְעַל זָה הַשִּׁיב הֶרֶב ו"ל דְּמַתּוּף דְּבְרֵי הֶר"ן שְׁכ' וְהִינּוּ טַעְמָא שְׁמְבָרְכִין לְבְּתוּלָה שְׁנִשְׂאָת לְאֶלְמוֹן ז' וְכו' מִשּׁוּם דְּאֶלְמוֹן נְמִי כְּשִׁנּוּשָׂא בְּתוּלָה שְׁמַת טְפִי וְכו' ה"נ בַּנ"ד כְּשִׁמְצָא' בְּתוּלָה דְאִית לָהּ שְׁמַח' טְפִי א"כ מַה לִּי אִם נְשָׂאָה בְּחֻזְקַת בְּעוּלָה וּמִצָּא' בְּתוּלָה הַפְּל הוּלָף אַחַר שְׁמַחַת לֵב הַחֲתָן וְהָא אִית לָהּ שְׁמַח' טְפִי וְאִין בִּין זָה לְזָה כְּלוּם וְזוֹ רְאִיָּה שְׁאִין עָלֶיהָ תְּשׁוּבָה עַכ"ל.

וְלִי הַדֵּל שְׁעָרֵי דְחִיָּה הַמָּה פְּתוּחוֹת דְּמַעוֹלָם לָא כְּתַב הֶר"ן אֶלָּא בְּשִׁנּוּשָׂא' עַל דַּעַת בְּתוּלָה וְהִי לֹא שְׁמַחַת הַלֵּב בְּעַת הַנְּשׂוּאִין כִּי הַפְּל יוֹדְעִים שְׁנִשְׂאָה בְּתוּלָה אֲבָל אִם נְשָׂאָה בְּחֻזְקַת בְּעוּלָה הִרִי בְּעַת הַנְּשׂוּאִין אִינוּ שְׁמַח' גְּדוּלָה וְהַגַּם שְׁמַצָּא' אַח"כ בְּתוּלָה וְשְׁמַח אִינוּ שְׁמַח' שְׁלִימָה מִתְחִילָה וְעַד סוּף וְהֶר"ן דִּינִיק בְּלִישְׁנִיָּה וְאָמַר דְּאֶלְמוֹן כְּשִׁנּוּשָׂא בְּתוּלָה וְכו' וְתַלָּה אוֹתוֹ בְּעַת הַנְּשׂוּאִין.

וְתוֹ קָשָׁה עַל הֶרֶב ו"ל דְּלָא זָכַר מ"ש הֶרֶב בֵּית חֲדָשׁ עַל דְּבְרֵי הַטּוֹר סי' ס"ד וְאִם הִיא בְּעוּלָה שְׁמַח עֲמָה וְכו' וְז"ל אִיפָּא לְמִידָק מְדָלָא כְּתַב וְאִם הִיא אֶלְמָנָה אֶלְמָא דְנוֹקָא בְּעוּלָה אֲבָל אֶלְמָנָה שְׁלֵא נְבַעַלָה דִּין בְּתוּלָה יֵשׁ לָהּ לְעַנְיָן שְׁמַח' וְכ"כ הֶרְמְב"ם פ"י דְּאִשּׁוֹת בְּעוּלָה מִיָּהוּ לְעַנְיָן בְּרִכָּה כָּל שְׁהִיא אֶלְמָנָה אַעפ"י שְׁלֵא נְבַעַלָה דִּין אֶלְמָנָה יֵשׁ לָהּ דְאִינוּ שְׁמַח כָּל כָּף כְּשִׁכְּבַר נְשָׂאָת וְכִן נְרָא' מְדַבְרֵי הֶרְמְב"ם פ"ב מַה' בְּרִכּוֹת מְדָלָא הַזְּכִיר לְשֵׁם בְּעוּלָה

כי אם אלמנ' וְהָכִי מִשְׁמַע מְלִשׁוֹן רַבִּי סו"ס"ב עכ"ל וְכֵן נִקְטַ מָרְן בְּשִׁלְחָנוּ הַטְּהוֹר גְּבִי שְׂמֻחָה בְּעוֹלָ' וְגַבִּי בֵּרַכ' אֶלְמָנ'.

וּמִדְבָּרֵי הָרַב בֵּית שְׂמוּאֵל נֵרָא' שְׂמֻסְפִּים עִם הָרַב בֵּית חֲדָשׁ. גַּם בִּס' עֲצֵי אֲרָזִים הַנְּדָפְסִים חֲדָשׁ מִמֶּשׁ מִסְפִּים כְּהַרְבַּ בֵּית חֲדָשׁ בְּמָה שְׂפִירֵשׁ כְּדְבָרֵי הַטּוֹר וְהַרְמַב"ם וְהִבִּיא רְאִיָּה לְזֶה ע"ש.

וּלְפִי זֶה דְּאֶלְמָנ' שְׂלֵא נִבְעַל' דִּין אֶלְמָנ' יֵשׁ לָהּ לִז' בְּרִכּוֹת ה"ה לנ"ד שְׂנִשְׂא' בְּחֻזְקַת בְּעוֹלָ' וְנִמְצְאָת בְּתוֹל' אִין מְבָרְכִין כָּל ז' וּמִיָּהוּ אֶהְיֵי שְׂשִׁמְחָה עִמָּה ז' יָמִים וְכַמ"ש הָרַב בֵּית חֲדָשׁ. הֵן אֲמַת דְּהַרְבַּ אֲדַמַּת קֲדָשׁ הַנּוֹ' בְּכָלֵל הָעוֹנָ' כְּתַב הַנּוֹשֵׂא אִשָּׁה בְּחֻזְקַת בְּעוֹלָה כְּגִיּוֹרַת וְכִיּוֹצֵא.

הַנֶּה רֹאֵה דְּבִשְׂאֵל' וּבְרָאִיָּה שְׂהִבִּיא לֹא הַזְכִּיר גִּיּוֹרַת וּמִשְׁמַעוֹת דְּבָרָיו בְּנִשְׂאָת וְהִי סְבוּר שְׂנִבְעַל' וּמְצָא' בְּתוֹל': וּבְזֶה לְפִי דְּבָרֵי הָרַב בֵּית חֲדָשׁ וּדְעַמְיָה נֵרָא' דְּאִין מְבָרְכִין כָּל ז' כִּיּוֹן שְׂפָכֵר נִשְׂאָת וְלֹא הִיָּתָה שִׂמְח' שְׂלִימָה מִתְחִיל' וְעַד סוּף כַּמֶּש"ל הַפָּד' דְּבָרֵי הָרַב ז"ל.

אִף בְּגִיּוֹרַת שְׂהַזְכִּיר בְּסוּף וְיִצָא לִידוֹן בְּדָבָר חֲדָשׁ יֵשׁ צַד לִוְמַר דְּכִיּוֹן דְּגִיּוֹר' זֹו לֹא נִשְׂאָת וְגַם מִתְחִיל' הִי מְסוּפֵק שְׂמָא לֹא חָלוּ בָּהּ יָדִים גַּם לְבָרְכ' אֶפְשָׁר לְבָרֵךְ כָּל ז' וּבְזֶה מוֹרָה הָרַב בֵּית חֲדָשׁ דָּאִם גִּיּוֹרַת זֹו שְׂלֵא נִשְׂאָת מְצָאָה בְּתוֹל' יְבָרֵךְ כָּל ז' וְדוּק הֵיטֵב.

(נט) אֶלְמוֹן שְׂנִשְׂאָ אֶלְמָנ' בַּג' יָמֵי שְׂמֻחָה כְּתַב הַטּוֹר דְּמְבָרְכִין שְׂהַשְׂמִח' וְאַשְׁרֵי בְּרָא כָּל ג' יָמֵי שְׂמֻחָתָהּ וְכ"כ הָרַב שְׂלִטֵי הַגְּבוּרִים וְהָרַב בַּעַל ס' הַזְכָּרוֹן. אֶמְנָם מִדְּבָרֵי הַרְמַב"ם פ"ב דְּבָרְכּוֹת נֵרָא' שְׂאִין לְבָרֵךְ בַּג' יָמִים לְאֶלְמָנ' בְּסַעוּד' אֲשֶׁר בְּרָא שֶׁכ' וְז"ל עַד כַּמָּה מְבָרְכִין אוֹתָהּ אִם הִי אֶלְמוֹן שְׂנִשְׂאָ אֶלְמָנ' מְבָרְכִין אוֹתָהּ בְּיוֹם רֵאשׁוֹן בְּלַבַּד וְכו' וְאִם הִי בְּחוּר וְכו' מְבָרְכִין אוֹתָהּ כָּל ז' יָמֵי הַמְּשֶׁת' וּבְרָכ' זֹו שְׂמוּסִיפִין בְּבֵית חֲתָנִים הִיא בְּרָכָה אַחֲרוֹנָ' מִז' בְּרִכּוֹת שֶׁל נִשְׂוֹאִין בַּד"א שְׂהִיו הָאוּכְלִים שְׂעַמְדוּ בְּבִרְכַּת נִשְׂוֹאִין וְשְׂמַעוּ הַבְּרִכּוֹת אֲבָל אִם הִיוּ הָאוּכְלִים אַחֲרִים שְׂלֵא שְׂמַעוּ בְּרִכַּת הַנִּשְׂוֹאִין מְבָרְכִין בְּשִׁבְלֵם אַחַר בַּהֲמ"ז ז' בְּרִכּוֹת כְּדָרֵךְ שְׂמְבָרְכִין בְּשַׁעַת נִשְׂוֹאִין עכ"ל הָרִי מְבֹאֵר דְּכַתַּב דָּאִם הִי אֶלְמוֹן שְׂנִשְׂאָ אֶלְמָנ' מְבָרְכִין אוֹתָהּ בְּיוֹם א' לְבַד וּפְיִירֵשׁ דְּהִיָּנּוּ אֲשֶׁר בְּרָא.

אֶלְמָא אֲשֶׁר בְּרָא לְאֶלְמוֹן אִין מְבָרְכִין אֶלָּא בְּיוֹם א' לְבַד וְלֹא בַּג' יָמֵי שִׂמְח' וְנִרְא' דְּגַם לְהַרְמַב"ם בְּאֶלְמָנ' לְאֶלְמוֹן בְּיוֹם רֵאשׁוֹן אִם הִיוּ אוּכְלִים אַחֲרִים שְׂלֵא נִמְצְאוּ בְּעַת נִשְׂוֹאִין דְּזֶהוּ פִי' פְּנִים חֲדָשׁוֹת שְׂאֶמְרוּ בַּגַּמ' לְדַעַת הַרְמַב"ם מְבָרֵךְ ז' בְּרִכּוֹת גַּם לְאֶלְמָנ' שְׂנִשְׂאָת לְאֶלְמוֹן כְּדַמּוּכַח מְסַדּוֹר וְדַקְדוּק דְּבָרָיו ז"ל.

אֲכֵן זֹו הִיא שְׂקֻשָּׁה לְדַעַת הַרְמַב"ם שְׂנִרְא' שְׂדַעַתוֹ ז"ל דְּאִין חִילּוּק בְּכַחוּר בֵּין יוֹם א' לְשָׂאֵר יָמֵי חֻזְפָּה וְהֵם שְׂוִים בְּשַׁעוּרֵיהֶם דָּאִם יֵשׁ פ"ח מְבָרֵךְ ז' בְּרִכּוֹת וְאִם לֹא יֵשׁ אִפִּי בְּיוֹם רֵאשׁוֹן מְבָרֵךְ אֲשֶׁר בְּרָא וְהַדְּבָר קֻשָּׁה דְּתַלְמוּד עָרוּךְ בְּיַדֵּינוּ פ"ק דְּכַתְּנּוּפוֹת דָּף ח' ע"א רַב אֲשִׁי אֶקְלַע לְבִי רַב כְּהֵנָּא יוֹמָא קָמָא בְּרִיךְ פְּלַהּוּ מְפָאן וְאִילָף אִי אִיכָא פ"ח בְּרִיךְ פְּלַהּוּ וְאִי לֹא אֶפּוֹשִׁי שִׂמְח' בְּעֶלְמָא הוּא מְבָרֵךְ שְׂהַשְׂמִח' בְּמַעוֹנוּ וְאַשְׁרֵי בְּרָא.

הָרִי מַעֲשֶׂה רַב דְּרַב אֲשִׁי קָרִי בְּחִיל דְּיוֹמָא קָמָא בְּלֹא פְּנִים חֲדָשׁוֹת בְּרִיךְ פְּלַהּוּ הַפָּד' הַרְמַב"ם. וְכַבֵּר קְדַמוּ שְׂרִים לִישֵׁב דַּעַת הַרְמַב"ם בְּזֶה.

והרמ"ע מפאנו ז"ל בתשובותיו סי' מ' פתב על דברי הרמב"ם וז"ל נראה שזהו מפרש דרב אשי לא הי' קרוא בי רב פהנא ולא הי' בשעת החנופה אלא אקלע בהדייהו בין חנופה לסעוד' ולפיכך יומא קמא בריה פלהו לכבוד עצמו מפאן ואילך אי איפא פנים חדשות בר מיניה וכו' עכ"ל ויש קצת סמך לפי זה דרב אשי אקלע בין חנופה לסעודה מדלא קאמר לבי הלולא וקאמר לבי רב פהנא לומר דלא היה בחנופה על דרך מ"ש בתוס' בסנופה דף מ"ד ע"ב שדקדקו דרב לא באמצע הלל בא מדקאמר רב אקלע לבבל ולא קאמר רב אקלע לבי פנישתא ויש לדחות.

אמנם לשון הש"ס דקאמר יומא קמא בריה פלהו מפאן ואילך אי איפא פנים חדשות וכו' מוכח דיש הפרש בן יומא קמא לאינה דאי לא לימא רב אשי אקלע לבי רב פהנא וכל ז אי איפא פ"ח בריה פלהו ואי לא אפוישי וכו'.

וראיתי להרב מהראנ"ח בתשובותיו ח"ב סימן מ"ה שפתב וז"ל ומ"ש רב אשי יומא קמא בריה פלהו מפרש הרב ז"ל דעל ברפת הנשואין קאמר דיומא קמא ודאי בריה פלהו אבל מפאן ואילך אי איפא פנים חדשות וכו' א"נ אפי' אי על הסעודה קאמר ודאי איפא פנים חדשות שלא שקעו הכרכות דלחייב הכרכות בעשרה סגי ומסתמא לא היו רוב עם ובסעודה היו הרבה וכו' ולכך קאמר דיומא קמא ודאי בריה פלהו מפאן ואילך וכו' עכ"ל ונתירין ראשון הוא קשה לפרש יומא קמא על ברפת הנשואין.

ונתירין שני אף שהוא קצת דוחק מ"מ מצאתי בארחות חיים ה' ברפת מזון דף ל"ו ע"ג אות נ"ח ובפלבו ריש דף כ"ה שפתבו וז"ל ונראה שהטעם שמברכין אותן יום ראשון לפי שאי אפשר שלא יהיה שם מי שלא שמען בשעת נשואין ומיום א' ואילך אין אומרים רק אשר ברא אם אין שם פנים חדשות שלא שמען עדיין עכ"ל ולפי דבריהם היינו דקאמר רב אשי יומא קמא בריה פלהו וכמו שפי' מהראנ"ח בתירין שני ונעלמו ממנו דברי הפלבו (פי' א"ח לא יצא לאור בזמנו) וכן מהרמ"ע ומשאר אחרונים כי צללו במים אדירים לתרוצי סוגיא לדעת הרמב"ם ולדברי הפלבו הדברים מרונחים ואי חזו דברי הפלבו הקולות יחדלון ומהראנ"ח הי"ל להביאו פי הוא תניא דמסייע ליה.

נהני יודע דבכלבו סמוך לזה יש חיסור לשון והוא מבואר ועיין בא"ח. ומהריט"ן בתשובותיו סי' ע"א הביא פלוגתא דהרמב"ם והרא"ש בפי' פנים חדשות וכתב דהרמב"ן ס"ל בפי' פנים חדשות כמ"ש הר"ן בשמו ע"ש וכתב הרב זה לפי שלא ראה חידושי הרמב"ן.

אבל הרואה בחדושי הרמב"ן דקודם מ"ש הר"ן בשמו פי' פנים חדשות שלא אכל שם ז' ימי משתה וכן פירש"י וכו' ע"ש. והנה מרן בש"ע תפס לשון הרמב"ם וכבר פתבנו דמדברי הרמב"ם מוכח דאין מברכין אשר ברא בג' ימים לאלמון שנשא אלמנה זולתי ביום א'.

וראיתי להרב מהר"ר ישועה זיין ז"ל בתשובותיו כ"י שכ' דמאחר דמרן פתב פהרמב"ם ומוכח דאין לברך אשר ברא בג' ימים לאלמון ואלמנה פי' אם ביום א' במקום שלא יש מנהג קבוע פהטור לא יברכו דס' ברכות להקל.

והיכא דלא סעודו ביומא קמא כי אם בלילה שלאחריו דאיכא פלוגתא נכתב מהריק"ש דספק ברכות להקל מסתברא דיאמרו הא מיהא אשר ברא פיון דלהטור ושה"ג מברכין פל ג' עכ"ד הרב מהר"י זיין (כפי אשר פתוב בזכרונותי) וכן ראיתי להרב מהריט"ץ סי' הנז' שפתב דסברת הטור דיברך אשר ברא בג' ימים לאלמון ואלמנה היא סברא יחידית וקרוב דכל הפוסקים פליגי עליה ע"ש ועיין בש"ות הרדב"ז דפוס ויניציא סי' תקע"ו ודפוס פיונדא סי' תכ"ד.

איברא דיש לצדד דמרון ס"ל פהטור פנראה מסתמות דבריו בבית יוסף ובדק הבית אלא דבש"ע תפס לשון הרמב"ם. ומדבריו נראה דלא למנה אין מברכין ביום א' בסעודה זו ברכות וגם לא הזכיר דין סעודה א' בבתולה.

ומסתמות דבריו בב"י ובדק הבית משמע דס"ל פהטור דמברכין זו ברכות לאלמון ששוא אלמנה בסעודה א' אפי' לא אכלו אלא בלילה שלאחריו. וכ"ש בבתולה.

אלא שבש"ע תפס לשון הרמב"ם וק"ק על הר' כנה"ג הגה' הטור אות כ"ח שפתב נו"ל בסעודה א' וכו' וכ"כ הרא"ש וכ"כ רבינו ירוחם ורבי' ב"י שפתב בספרו הקצור שפתב אין מברכין אותה אלא יום א' בלבד סעודה קמימא קאמר עכ"ל והרואה יראה דמרון בש"ע לא פתב ביום הראשון אלא באלמנ'.

ויבנדאי פליגי רבי ירוחם באלמנ'. ותו דנרא' דהרמב"ם והרא"ש והטור חלוקים בפ' יומא קמא כמ"ש מהריט"ץ ע"ש באנרף.

וכמדומ' לי שפרוב גלילותנו נהגו כטור ודעמיה. וכן ראיתי להרב המנובקה גזר החסידים כמהר"ר יהודה חאבילייו ז"ל בהגה' מקתיבת ידו שכ' על דברי מרון בש"ע שייברכו שששמת' במעונו באלמון ששוא אלמנ' בג' ימים וה"ה שייברכו אשר ברא כמ"ש הטור עכ"ד וכ"כ איזה אחרונים.

(ס) סי' ס"ד דין א'. שלא יעשה מלאכ' וכו' מלשון הרמב"ם פ"י מה' אשנות שכ' אינו עוסק במלאכתו וכו' יש מי שהבין דדוקא במלאכתו המנוחדת לו אבל מלאכ' קלה יכול לעסוק וכן נרא' ממ"ש ולא ישא ויתן בשוק משמע בשוק אינו נושא ונותן אבל בבית דבר קל יכול לישא וליתן.

ואין הדבר כן דכל זה תקנו כדי שישמח עמה ולכן כל מלאכ' אפי' קלה וכל דבר המונע מלשמח לא יעשה. ואם הוא ת"ח ורגיל לעסוק בעיון נמרץ נרא' דבימי חופתו לא לטריד בעיונו דשכיח"א ליה לשמח פלתו.

ומ"ש בהגה' וחתן אסור בעשיית מלאכ' וכו' פתבו הרב חלקת מחוקק והרב בית שמואל דמור"ם חידש דלא מהני מחילה שלה נאני בעניי אומר דאם איתא הו"ל למור"ם לפרש ולא לסתום. ותו דאין דרכו של מור"ם בהגה' לחדש חידושים מדעתו שלא הביאם בדרכי משה.

ומה גם דבדרכי משה הביא דברי רי"ו דיכול' למחול על שמחתה ושמתק ולא פליגי עליה. וידוע כי כל הגהותיו מהבית יוסף ודרכי משה לוקחו.

ואפֿשֿר דְּמָרָן בִּשׁ"ע נִקַּט לְשׁוֹן הַטּוֹר דְּלֹא קֹאֲמַר אֲסוּר וּלְכַף פֶּתַח הוּא וְ"ל דְּאִיסוּרָא אִיפֿא. וְכֵן נֵרָא' מְדַבְּרֵי הָרַב הַלְבוּשׁ דְּאָם הֵבִין כַּמ"ש הַרְבֵּנִי הַנּוֹז' הֵנּוּ מְפָרְשׁ.

וְרֵאִיתִי לְהָרַב הַמְּוֹבָהֵק מֵהַר"ר יַעֲקֹב פֿרֵאג"י מֵהֶמָּה זֶלֶה"ה בְּתַשׁוּבוֹתָיו כַּי"י סִי' ק"ב שֶׁכ' דְּחִתָּן שְׂיִישׁ לוֹ שְׁוֹתָף מְוֹתֵר לְשׁוֹתָף לְפִתּוֹחַ הַחֲנוּת בִּימֵי הַחֲנוּפָה. וְזֶה שְׁנַיִם בְּהִיוֹתִי בְּאַרְצָן מְצָרִים פֶּה הָרֵאֵנִי הָרַב הַכּוֹלֵל כַּמֵּהַר"ר אַבְרָהָם מוֹנְסִין זֶלֶה"ה תִּשׁוּ' אַחַת שֶׁכ' עַל זֶה הוּא וְ"ל לְאַסוּר אִיסָר לְשׁוֹתָף וְאֵנִי הַדֵּל דְּחִיתִי רֵאִיוֹתָיו וְאִמְרָתִי לוֹ שְׂאִין רֵאִיוֹתָיו מְכַרְיעוֹת וּלְהָרַב הַנּוֹז' שׁוֹמְעִין שְׂאֲמַר כְּהִלְכֵי לְהַתִּיר.

וְשׁוּב רֵאִיתִי בְּסִפְרֵי הָאֲחֵרוֹנִים שֶׁהַתִּירוּ פְּדַבְּרֵי הָרַב הַנּוֹז'. (סא) סִי' ס"ו.

דִּין א' הַגֵּה'. וִי"א דְּאִין לְסַמּוֹף אַעֲדִים וְכו' רֵאִיתִי בְּהַגְהוֹת הָרַב הַגְּדוֹל מֵהַר"ר יִשְׂרָאֵל בְּנִימִין כַּי"י (שֶׁהִי' בְּזִמָּן מֵהַרִּיק"ש) שֶׁכ' עַל זֶה וְכֵן רֵאִוִי לְהוֹרוֹת.

סִימָן ע' דִּין ח'. עֲמַד אֶחָד מְדַעַת עֲצָמוֹ וְכו' פִּי' אֲבָל מְדַעַתוֹ שֶׁל בַּעַל אוֹ בְּפָנָיו אוֹ אִם הוּא תָּפוּס חֲיִיב וְכֵן פֶּתְבוּ וְ"ל בְּפוֹרְעַ חוּבוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ וְע' מ"ש הָרַב פְּנֹסֶת הַגְּדוֹל' בְּחֻשׁן הַמְּשַׁפֵּט סִי' קכ"ח.

וּמ"ש וְנִנְהַ מְשַׁלּוֹ וְה"ה בְּרִפּוּא' וְשִׁכָּר דִּירָה. סִימָן ע"ה הַגֵּה' דִּין א'.

אֲבָל אֵינּוּ יָכוֹל לְהוֹצִיא מְעִיר לְכַרְף אוֹ לְהַפֵּךְ וְכו'. מְעִיר מְצָרִים לְעִיר דְּאִמְנִיאַט יָכוֹל לְהוֹצִיא וְאִם תִּמָּאן הִיא מוֹרְדָת.

הָרַב הַחֲסִיד מֵהַר"ר חַיִּים כְּפוֹסִי בַּעַל הַגֵּס זֶלֶה"ה וְהָרַב הַמְּקַנְבֵּל מֵהַר"ר אַבְרָהָם מוֹנְסוֹן הַזֶּקֶן זֶלֶה"ה בְּתַשׁוּבוֹתֵיהֶם כַּי"י וְקִיָּימוּ דְּבָרֵיהֶם הַגְּאוּנִים מֵהַר"ר בְּצִלְאֵל וּמֵהַר"ר אַבְרָהָם סַפְנָדְרִי זָכָר כָּלָם לְחַיֵּי עַד: סִימָן עו דִּין יו"ד.

וּמְוֹתֵר לְהַתְיַחַד עֲמָה וְ"ל הַגְהוֹת מֵיִמּוֹנִיּוֹת פִּי"ד מֵהָא דְּמְוֹתֵר לְהַתְיַחַד עֲמָה ק"ו מְנִדָּה כְּדֹאֲשַׁפְחָן פ"ק דְּסוֹטָה וּמָה נִדָּה שֶׁהִיא בְּכֶרֶת וְכו' וְרַבָּנָן לֹא פְּלִיגִי שְׁם אֵלֶּא מְטַעַם דְּבִנְד' יֵשׁ לָהּ הַתֵּר תֹּאמַר בְּסוֹטָה וְכו' וְא"כ זֹו יֵשׁ לָהּ גַּם כֵּן הַתֵּר ע"י ג' הַדְּיוֹטוֹת וּבְסוֹט' דָּף ז' ע"א תוֹס' ד"ה א"ל ק"ו וּפְרָכּוּהוּ וְכו' וְכ"כ רש"י וּפְרָכּוּהוּ שְׁכֵן יֵשׁ לָהּ הַתֵּר לְפִי זֶה מ"ש הָרַב בֵּית שְׁמוּאֵל לְלֹא צִוְרָף עכ"ל בַּה"ט.

וְלֹא יִדְעָנָא מֵאִי קֹאֲמַר דִּהֵן הֵן דְּבָרֵי הָרַב בֵּית שְׁמוּאֵל ס"ק ט"ז דְּהָרַב גּוֹפִיָּה זָכָר עֲשֵׂה לְדַבְּרֵי הַתּוֹס' שְׁבִיָּאָרוּ דִּהִיא הַנּוֹתְנָת לָאוּ פִּירְכָּא הִיא וְכו' וְלִמ"ש הַתּוֹס' הֵתָם גִּיחָא ע"ש וְדוּק. (סב) סִי' פ"ג דִּין א'.

הַחֹבֵל בְּאַשְׁתַּי אִישׁ וְכו' יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק מִי שְׁחַטָּף מְצָנָה וּבְרַכ' מֵאַשְׁתַּי אִישׁ דְּקִי"ל שְׂיִשְׁלַם עֲשֵׂרָה זְהוּבִים כְּמִבְּנֹאָר בַּח"מ סִי' שפ"ב. אִם בַּעֲלָהּ זֹוּכָה בּוֹ מִי אֲמַרִּינָן דְּכִינּוֹן דְּצַעֲרָא דְּגוּפָא לֹא זָכִי ה"נ הָא דְּמִי לְצַעַר גּוּפָה וּנְפִשָּׁה מְרָה לָהּ עַל מְצָנָה דְּאִזְלַת מִיָּנָה וְכַמ"ש גְּבִי פִּלְטִי כֵּן לֵישׁ דְּבָכִי עַל מְצָנָה דְּאִזְלַת מִיָּנָה.

אוֹ דִּילְמָא שְׂאֵנִי צַעֲרָא דְּגוּפָא צַעַר בְּנִגְעַ וְזֶה צַעַר מְחַשְׁבֵי' וְלֹא דְּמִי לְבִשְׁת: וְהָרַב יַעֲב"ץ בַּס' לְחֵם שְׂמִים מַס' חֲלָה כְּתִב דְּאָם קָדָם הַבַּעַל וְהַפְּרִישׁ חֲלָה חֲיִיב לְתַת לְאַשְׁתּוֹ שְׁכָר מְצָנָה וּבְרַכָּה עֲשֵׂרָה זְהוּבִים כְּדִין חוֹטָף מְצָנָה וּמְדַמִּי לִיהַ לְדִין זֶה כְּשֶׁחֲבַל הַבַּעַל בְּאַשְׁתּוֹ דְּמְשַׁלֵּם לָהּ מִיָּד כֵּל הַנְּזַק וְהַבִּשְׁתַּי וְהַצַּעַר ע"ש וְלִי אֵנִי הַדֵּל דְּבָרֵיו לֹא הֵאִירוּ וְאֵינָן מְחַנּוּרִין

כמו שרמזתי בס' הקטן מחזיק ברכ' א"ת סי' רס"ג ע"ש ומשם באר"ה ועוד פתבתי במ"א בס"ד.

(סג) סי' פ"ה דין י"א. הגה'.

גמן לה אביה וכו' מאיש לוקח' זאת ההגה' הרשב"א בתשו' והיא בתשובות המיוחסות להרמב"ן סי' ק"ו ושם הלשון מוטע' וכבר פתב הרב בצלאל ז"ל שבתשובות המיוחסות מלאי השגיאה ורבו הטעויות.

ומן בבית יוסף הביא קצור התשו' ומהריק"ש ז"ל הביאה סוף סי' זה. ונרא' מהאחרונים שכתשו' זו מוספמת ולא רבו עליה וכן נרא' מהרב פנסת הגדול'.

ויש להסתפק אם האב פתב שטר סלוק גמור לבת מהירוש' ושהוא מניח לה סף סף וכו' והשאר יהי' לתתו לטוב בעיניו. ואחר ימים פתב מתנה מהסוף הנשאר שנותן לבתו סף סף וכו' על מנת שאין לבעל' רשות בו ולא בפירותיה ולא בפירות פירותיה עד עולם בחייה ובמות' אם בזה יודה הרשב"א מאחר שסלק' מהירוש'.

וע' סי' צ' וצ"י. (סד) בכור שהטילו בו מום ששמעו לכהן שהי' אומר שאם נקטע' אונן הני מום נאסרנוהו והפקהו הי' עני ביותר ואין לו במה לפרנסו וכשאמרנו לו שצריף להמתין עד שיפול בו מום מאליו בחמת רוחו הלה מעצמו והוציאו מחוץ לעיר ושלחו לנפשו.

ושם הי' ישראל מבני הכפרים ומרחוק ראה נרץ וכו' לו ולקחו ואחר זה בא לעיר מה המעש' הזה וספרו לו גופא דעובד'. ויש להסתפק אי שרי לישראל הכפרי הזה פינו דלפי האמת בעל מום הוא אלא שאסרוהו משום קנס.

ולישאל הכפרי הזה שמצאו אם מותר וצ"י. (סה) בעיר מצרים יע"א עשינו מעש' באחד שהוציא את אשתו משום שם רעאף לא אמר בפני בית דין לא קודם גרושין ולא בעת הגרושין שהוא מוצי' משום ש"ר וגם בית דין לא אמרו לו הני יודע וכו' כמ"ש בא"ה סי' יו"ד ואחר זמן מועט רצה להתזיר'.

ומחזינו בו לצאת ידי חובת הרמב"ם דפסק דאפי' לא אמר וכתב הרב מהרשד"ם א"ה סי' צ"ז דמי יקל נגד הרמב"ם. ומה גם בארץ מצרים דמארי דאתרא הוא וכתב הרב מהר"י פראג"י ז"ל בתשו' כ"י שהוא מקובל מגאוני מצרים שהרמב"ם במצרים רבם ולמדו תורה וכמעט רוב קהל מצרים היו נוטים אחר הקראי' ועקר דירתו הרמב"ם מנא אמון בעבור זה והתזיר פל קהל מצרים לדרף תורת משה וקבלת רז"ל: (סו) א"ה סי' קנ"ד דין י"ז.

גרשה לא תנשא לשלישי. הכי סתים תנא פ"ו דיבמות ונהכי איפסיק' התם הלכת' בנשואין ומלקיות כרבי דבתרי הויא חזקה.

ויש להרגיש על רש"י שכ' בעירובין דף מ"ז ע"א עקרה מחמת מזל שפכר נשאת לג' בני אדם ולא ילדה להו והחזוק' עקרה עכ"ל דאמאי שנה משנתו פרשב"ג לנשואין דבתלתא הויא חזקה הך פסק ההלכ' דקי"ל כרבי ונהרב משנ' למלך פ"ב דסוטה סוף דין יו"ד פתב על דברי רש"י הלו ודע דמה שפירש"י בעירובין הוא ע"פ סוגית יבמות פ"ו

דף ס"ד ואיכ' מ"ד דבתרי הוי חזק' ואיכא מ"ד בג' הוי חזק' ומדברי הריב"ש סי' ט"ו נרא' דס"ל דעקר' היא שהוחזק' שלא ילדה לב' בני אדם אלא דס"ל דאינו מחמת מזל אלא מחמת חול' עכ"ל הר' מש"ל.

וניש להרגיש דאמאי לא דקדק על רש"י דהלכ' רונחת בנשואין פריי בתרי וכדברי הריב"ש ומפין ריסי עיניו נזכר דזה מחלוקת רש"י והריב"ש ונלא דברי הריב"ש הלכה רונחת את כל ונוכחת.

(סז) סי' קנ"ה. כתוב בשאלות דרב אחאי גאון פ' משפטים עד בת אחת עשרה שנה וששה חדשי הרי היא קטנה מפאן ואילך כל ששה חדשים נערה לאחר זה בוגרת וכו' ע"ש ושמעתי מהרב הפולל כמהר"ר מאיר בן מרגי ז"ל דהנה מקשה אקהיתא שדברי הגאון ז"ל הם נגד הש"ס וכל הפוסקים.

ואחר זמן רב האלהים אנא לידי שאלות כתובו' על קלף ישן נושן ומצאתי שהגרסא כף אמר שמואל אין בין נערו לברו' אלא ששה חדשים בלבד. בת י"ב שנה ויום א' זו היא קטנ'.

מפאן ואילך כל ששה חדשים זוהי נערה מפאן ואילך זוהי בוגרת לא צריכ' אלא ביומא דמשלם ששה חדשים וכו' עכ"ל. (סח) סי' קנ"ז.

דין ד.

הגה'.

המקדש אשה ויש לו אח מומר יכול לקדש ולהתנו' וכו' שאם תפול וכו' לא תהא מקודשת. כתב הרב גור אריה שפן עשה מעש' הרב מהר"ם זכות ז"ל ורבי אשכנז נודע דנקטי בשפולי גלימיה דמור"ם וכף הספיקו הרב שב יעקב א"ה סי' ט"ל וה' נודע ביהוד' א"ה סי' נ"ד.

והרב שבות יעקב ח"א סי' קכ"ו סבר דבייש לו אח מומר יכול להתנות פהוראת מהר"י מברונ"א אף לא בייש לו אח חרש. ודע דאע"ג דבני אשכנז נקטי פמהר"י מברונ"א ומור"ם היינו טעמא דתדיר ולא פסיק פוסקים על הרוב כמור"ם וכ' הרב פנים מאירות בתשו' דאשכנזי דעוש' איזה קולא פמרן בית יוסף נגד מור"ם ראוי לעונש וגם באיטליא יש כמה קהלות אשכנזים ונוהגים בערי איטליא קצת כמור"ם.

אמנם אנו בארץ ישראל ומלכו' מצרים ודמשק ובני המערב פנימי וחיצון וגלילות טורקיא"ה נוהגים פמרן וכבר כתב מהראנ"ח בתשו' דקבלנו הוראותיו (לבד פממון בח"ל דנוהגים לו' קים לי) ובדין זה כתב מרן בבית יוסף דלהתנות שלא תהיה זקוקה ליבום נשתקע הדבר שלא מצינו מי שהתנ' פן ומוכח דמרן חולק גם על מהר"י מברונ"א וכ"כ קצת מהאחרונים וגם דקדקו מהרב תרומת הדשן דעל' קאי ועכ"פ אי מרן ס"ל פמהר"י מברונ"א הול"ל דיש תקון במתנ' לבטל הקדושין ובפרט שכ' דלא ראינו מי שהתנ' פן ומסתמא שלא ראה מי שהתנ' פמהר"י מברונ"א דאי לא הי' צריף לאומרו.

גם הגאון החסיד כמהר"ר יוסף שמואל אב"ד מפפד"מ חולק על מור"ם כמ"ש בריש תשובות ספר מעיל צדקה. גם הגאון המפורסם מהר"ר אברהם ברוך בתשו' מעיל צדקה סי' א' מגמגם בה והאריך לפלפל בזה.

גם ראיתי לרב אחד בכ"י שתמה על הרמ"ז שעשה מעשה בזה. גם הרב בית דוד א"ה סי' נ"ז נתקש' בהורא' זו דעושה כל בב"ז.

ומוקי לדברי מהר"י מברונא דיועיל דוקא לארוסין שלא תפול בקדושין אבל על נשואין לא שניף תנאי ע"ש וכנרא' שלא ראה הר' בית דוד דברי הרב ב"ח ותשוב' תה"ד שמביא הרב ב"ח.

ומ"מ הרי חולק בנשואין. גם הרב דבר משה א"ה סי' כ"ו הגם דראה מ"ש גור אריה דהרמ"ז עשה מעשה פתב דאין להקל נגד מרן ע"ש.

וכבר פתב הרי"ף על דברי רבי' יאודאי גאון פ' האש' רבה דאי איתא להא מילתא לא הוי שתקי קמאי מינה ונשתמשו האחרונים בזה. (סט) סי' קע"ה.

דין ח' הגהה. וה"ה אם הי' נשוי נכרית וכו'.

זו סברת ריא"ז ונהביא' הר' כנה"ג ריש סי' קנ"ו וכמעט שדחאה ויש להרגיש דלא זכר דמור"ם הביא' בפשיטות. ומהרח"א במונצל מאש דת סי' נ"ה האריך לחוש לסברת ריא"ז.

ובעה"ק ירושלים תו' בשנת תקפ"א עשו מעשה וחקשו לסבר' ריא"ז ולא הניחוהו לכנוס. ואחר זמן רב נדפס ס' בני אברהם להרב המופלא מהר"א מינוס ז"ל והאריך הרבה בענין זה ע"ש.

(ע) א"ח סי' נ"ח דין ו'. אם עברה שעה ד' ולא קראה קורא אותה בלא ברכותיה וכו' כמו צע"ר בנפשי על רבים בערים האל שקוראים ק"ש בברכותיה אחר שעה ד' שאינם קמים בשעה שהצבור מתפללים וכשקמים עבר זמן ק"ש וכשמתפללי' וקורין ק"ש ביחיד עברה שעה ד' וקורין ק"ש בברכותיה.

וכמה חטאות חוטאים. להתפלל ביחיד.

ולאבד קדיש וקדוש'. ומברכין ברכות יוצר נגד מה שפסק מרן דאם עברה שעה ד' שאין לקרות הברכות.

ומ"מ אין לומר להם שלא יאמרו הברכות דכיון דהרמב"ם וה"ר מנוח בשם כל המפרשי' והרמ"ע באלפסי זוטא והרב אבונרה' בשם חידושי רב"ש והפר"ח סברי שיכול לו' הברכות אחר שעבר שעה ד' א"כ יש להם על מה שייסמוכו.

וגם התוס' כתבו הרשב"א וארחות חיים שנסתפקו אם יכול לומר הברכו' עד חצות או כל היום ע"ש אלמא עד חצות פשיטא להו אלא דמספקא להו אי מצו למימרינהו כל היום. ומאחר שכל הגדולים האלה סברי דמצו לברך אחר ד' שעות ורובם סברי כל היום אלא דהתוס' מספ"ל אי דוקא עד חצות.

הנח להם לישראל לברך הברכות דק"ש אחר שעה ד' ונא אכחד דיש להרגיש על ה"ר מנוח שכ' דקהמב"ם דעת כל המפרשים שהרי רבינו האי גאון ורבינו יצחק ו' גיאת סברי דאחר שעה ד' אין לברך הברכות וקעבר בלא תשא.

והנה בעיר א' נהגו לקרות ק"ש בנגון ורצו לבטל המנהג והי' מחלקת כמ"ש במחב"ר סי' ס"א. ואחר זה ראיתי בס' פ' ונקי כ"י להחכם השלם החסיד כמה"ר פליפה מלפה זלה"ה שהי' מחלקת בין חכמי מערב פשמשוררים אם לשורר ג"כ בתיבת ה' ות"ח זקן עשה שאלת חלום ע"ז והשיבו לו רננו צדיקים בה' עכ"ד (וראיתי בס' מעש' ה' להגאון מהר"א אשפנזי שכ' במעש' מצרים סוף פרק ה' הביא מ"ש על שם המפורש דמבליעו בנעימ' וכתב דמפאן ראיה לש"ץ דמנגנים בשם עצמו ואף שמרבים מוצאות בנגון ויש סמך מפ' רננו צדיקים בה' ודרש הפ' על פי זה עיין בדברי קדשו באנרף ובאמת שאין ראיה מהשם המפורש שהי' מוכרח מאד להעלימו ומה דמות יערון והי' פנגון המנגון.

וכ"ש לרבות המוצאות. אמנם חזו גברא רבא דמן השמים השיבו בתזון ליליא לאחד קדיש בדבריו בפ' רננו צדיקים בה' כמ"ש) וע' בתשובות מהרב גאטיניו בזה והיא לו נדפסה מ"ש בזה ע"ש.

נדע דשעות אלו מתחילין מעמוד השחר כמו שהספיקו האחרונים דלא פהרב הלבוש ז"ל וע' בס' מנחת פהן ומר וקציע' ולחם שמים להרב יעב"ץ וכן פשטה ההורא' בכל המקומות. (עא) סי' קל"ה.

פתבתי בענייני בברכי יוסף ומחב"ר דמהירושלמי נרא' דב' וה' תקנת עזרא ע"ש וראיתי לרבינו ירום נתיב ב' ח"ג שמביא הירוש' דשבתות וי"ט ור"ח תקן משה רבינו ועזרא תקן ג' בב' וה' ומנחת שבת.

ועמ"ש בברכי יוסף. ובאגוד' דף קל"ב הביא מירו' דעזרא תקן ב' וה' ומנחת שבת ומה שפתבתי במחב"ר דמוכח מהרב המאירי שהירושלמי חולק פונתי דכתב דמס' סופרים פליג על תלמודין ומסתמא לדידנ' אתי הירוש' כמס' סופרים ועמ"ש הרב המאירי ריש מגילה ודוק בדבריו.

(עב) מעש' בלוי שנעש' חתן תורה ולא יש לוי אחר בבהכ"נ ונסתפקו אם צריף לצאת והפקה יקרא שני פעמים. ונרא' דאינו צריף לצאת דמנכרא מילתא טובא שהוא חתן תורה ובעל שמחה ואין פאן שמץ חשדא שהוא פגום.

וכן פתב מרן בבית יוסף בסי' קל"ה בכלל הטעמים שפתב לדחות דברי מהר"י קולון שרש ט'. והספיק עמו הרב פר"ח ודין עדיפא.

והנה הרב שניירי כנה"ג ריש סי' קל"ה פתב וז"ל פתבתי בתשובות פשהחתי פהן או לוי קורין לכהן ולוי אחר ואחר שישלימו הסדר קורין לחתן ואעפ"י שמהר"א ירושלמי במחזור רופניא פתב דהעיקר דקודם שיתחיל הסדר יקרא לכהן תחילה בס"ת שלו אין מנהגנו פן אלא כמ"ש וכ"כ הרוקח סי' שנ"ה עכ"ל וז"ל הרוקח שם סי' שנ"ה כשאירע חתן פהן הוא קורא ראשון על שם וקדשתו לכל דבר שבקדוש' כשאר פהנים וכו' וקורין לו פרשה קטנה וכו' עכ"ל וזה כמו שכ' מהר"א ירושל' ואיך פתב הרב דהרוקח פתב דאתר שישלימו קורין לחתן.

ונרא' דט"ס יש וצ"ל דקונדם שיתחיל הסדר יקרא לכהן תחיל' בס"ת שלו וכן כתב הרוקח
סי' שנ"ה אין מנהגנו פן אלא כמ"ש כצ"ל. ומסתמות דברי הרב שיירי נראה דהסתמ
הפהן או לוי אינו יוצא מבית הפנסת פדעת מרן.

ובכנסת הגדול' כתב משם הרב לוי טריוויס דגם פשאין הפהן יוצא יקרא המתנדב ראשון
ע"ש. והנה פי כן בנ"ד א"צ לצאת הסתמ הלוי.

ואעפ"י שמדברי הרב מהר"ר לוי טריוויס צרפתי שהביא הרב כנה"ג משמע דראוי הוא
שיצא הפהן אלא דאם מסרב לצאת פנדון מהריק"ו יקרא המתנדב אף שלא יצא הפהן
מ"מ מדברי מרן והפר"ח והשיירי מוכח דאינו צריף לצאת.

ונ"ד עדיף מנדון מהריק"ו שהנשאָר ואינו עולה הוא בעל השמח' וניכר מאד דמשו"ה
עולה אחר. וכינון דהותר לן לשבת שם ולא לעלות צריף לעשות תקנת רז"ל שיקרא פהן
פעם ב' במקום לוי.

וכשיעל' הסתמ בתוך' יאמרו אעפ"י שהוא לוי: ע"ג ש"ץ סומא שקרא בס"ת עם העולים
נסתפק רב חביב"א בס' קול אליהו ס' ב' אם הצבור יצאו ידי קריא' והביא ראיה מדברי
הסמ"ג. ואני הדל בס' הקטן ברפי יוסף סי' מ"ט הבאתי ראיה זו משמו של הרב הנזכר
ילפי קיצורי דחיתי אותה ע"ש.

ועתה עלה בכב"ש מנבח הדפוס ספרו הנחמד הנזכר נראיתי שמשמסמ"ג קשאי ליה
דאמאי בעינו קרא ע"ש. והרא' יראה בפסמ"ג שלשונו הוא כמו שהבאתי בבר"י וכונתו
דמשום דברים שבכתב לעצמו שרי אף לכתחיל' ולאחרים לכתחיל' אסור ודוק הטב
בלשון סמ"ג ולכל הדברות לא נתקש' כמ"ש הרב הנז' דק"ל אמאי בעי קרא (וצ"ל ס'
יריאים).

ולענן דינא מקום יש בראש שיצאו הצבו' ידי חובתם שעיקר התקנ' הי' מטעם שלא
ישהו ג' ימים בלא תורה ואין עיקר התקנ' שיקראו בס' תורה רק משום דברים שבכתב
קורין בס"ת ואם הש"ץ עבד איסורא לגרמיה הוא דעבד אכל הצבו' שמעו הפרש' וזהו
עיקר התקנ' ולפ"ז שפיר כתב מהראנ"ח הו' אמת דצריף לעמן' בענן פל מילתא דאמר
רחמנא לא מעביד אי עביד מהני דהוכיח הרב שער אפרים בתשו' סי' קי"ג דאיתיה אפי'
באיסורין דרבנן וכ"כ הרב בני חיי בי"ד סי' של"ד דדנקא היכא דאמור רבנן דאם עשו
שפיר פהיהא דפ"ה דביצה ובסי' של"ט.

גם אי נאמר בשוגגין דהצבו' שגגו ולא ידעו האיסור' ועיין בקונטרס מהר"א קארו בחזון
נחום. וגם נדון זה לא דמי לעלמא.

וגם דאיכא מ"ד דהוא למצנה הא דדברים שבכתב ועוד חילוקים אחרים וצריף לעמוד
בדבר ולהתישב יפה ואני אמרתי בחפזי (עד) סי' ק"ע. במחבר"ר ציערת"י בעצמי על
האחרונים אחרוני זמנינו מפני היד שגשגתלח' לכתוב דברים קשים על הראשונים עיין
שם.

ופוק חזי מ"ש מרן בבית יוסף י"ד סימן קי"ב על הטור שכתב על הרשב"א ואין נראה
פן מן הירושלמי וז"ל לא הי' לו לכתוב פן דמשמע מדבריו דהרשב"א לא ראה הירושלמי

הזה או ראהו ונעלמ' ידיעתו ממנו שאלו ידעו ונזכר ממנו לא הי' פותב פן וזה דבר שלא ניתן ליתשב בכה מאן דנהירין ליה שבילי דרקיע וכו' עיין שם ואם מרו פתב פן על רבינו בעל הטור שהיה בזמן הרשב"א או סמוך מש.

אנו יתמי דיתמי מה נענה ומה נאמר. ועוד ראיתי לאריא דבי עילאי מתיל הרמב"ן ז"ל בחידושיו לכתובות (נדפסו במיץ ע"ש הרשב"א) שכתב בקונטרס אחרון דף ע"ה ע"ב מהס' ביום הלחמו מלחמתה של תורה פתב וז"ל ואעפ"י שאין זה מחנור אנו נותנים ראשונו תחת פפות רגלי הראשונים ז"ל עכ"ל וחרדה ילבש המעיין בראותו דברי הרמב"ן הללו אשר ישב לחוף ימים ים הבבלי וירושלמי פמאן דמנח בכיסתיה אהד המינוח משתו יגורו אליהם.

ובמקום גדולתו לימדנו יקר תפארת מעלת הראשונים ומי שיש לו לב ישא פמה וכמה ק"ו בעצמו ודי בזה. (ע"ה).

סי' קי"ב.

במח"בר הבאתי דברי רבינו תם בס' הישר שהביא הרב שבלי הלקט ע"ש ואחר זמן בא לידי בתורת שאלה תוספו' כ"י על ברכות ושם פתבו קרוב לדברי רבינו תם וקצת שינוי יש שכתבו וז"ל ולעולם לא תמצא שפייט שום קרובץ ליום שני של י"ט ואותה דיום ב' דספכות פתיב עליה במחזורים ישנים קדושתא פעין קלירית ועוד האריכו בזה ע"ש.

ואתה תחזה פי שם במח"בר הבאתי שהרב יעב"ץ כ' שדברי הרב פפתור נפרח בענין ר"ג הם קשים. ועתה בא לידי ס' פפתור נפרח וראיתי שם מ"ש דף י"ד ודף ט"י ודבריו תמוהים מאד ע"ש ודוק.

(ע"ו).

סי' קנ"ח.

דין ג'.

אם אוכל פחות מפיזת וכו'. בספרי הקטן ברפי יוסף אות ד' פתבתי בענייני דנקיטינו פדעת יש מי שאומר שכתב מרו בדין זה דפחות מפיזת אין צריך נטילה.

ומיהו שם אות ז אנכי העירותיהו דחזינא למרו סימן תע"ג בטבול הפרפס שכ' דיתול על פחות מפיזת. והשתא ממ"נ קשה אם נאמר דמרו נקט כסברת יש מי שאומר בדין זה א"כ כ"ש דלטבולו במשקה א"צ ליתול א"כ כ"כ בס"י תע"ג הו"ל דיקח פחות מפיזת וא"צ ליתול ואמאי פסק שם להפך.

ואם נאמר דדעת מרו דאפילו על פחות מפיזת בעי נטילה לא הנוח לנו אמאי מיייתי בדין זה סברת יש מי שאומר לחוד. ועתה ראיתי להרב מהר"י עיניאש בס' מטה יהודה דבדין זה הסכים הלכה למעשה דעל פחות מפיזת א"צ נטילה'.

ובסי' תע"ג כתב דדעת מרו שם דאם רוצה יכול ליקח פיזת מפרפס אלא דאינו חיוב ליקח פיזת ומשו"ה כ' שם דיתול דאפשר שיאכל פיזת פרפס דברצונו תליא מילתא עש"ב. ועם האדון הסליחה דנראה פשוט דדעת מרו דלכתחיל לא יקח אלא פחות מפיזת

כַּרְפֵּס וּכְמ"ש בַּב"י מִשֵּׁם מְהָרִי"ל לְאַפּוֹקֵי נַפְשֵׁיהָ מִפְּלוּגְתָּא אֲלָא דָּאֵם אֵירַע וְשָׂאֲכַל כְּזִית
לֹא יִבְרַךְ וּכְמ"ש בַּב"י דְּנִקְיִטִינָן פְּהַרְשֵׁב"א וְהֵן הֵן דְּבָרֵיו בִּש"ע שֵׁם דִּיקָח פְּחוֹת מִכְּזִית
לְכַתְּחִילָה וְלֹא כְּזִית אֲלָא דָּאֵם בְּדִיעֵבַד אֲכַל לֹא יִבְרַךְ.

וְזֶה פְּשׁוּט דְּהַגָּם שֶׁכ' בַּב"י דְּנִקְיִטִינָן פְּהַרְשֵׁב"א וְשֵׁלָא יִבְרַךְ אַחֲרֵיו הָרִי בְּסִי' תַּפ"ו כ'
בְּהֶדְיָא בַּב"י דְּרָאוּי לְכַתְּחִילָה לִיקָח פְּחוֹת מִכְּזִית לְאַפּוֹקֵי נַפְשֵׁיהָ מִפְּלוּגְתָּא וּכְמ"ש
מְהָרִי"ל וּכ"כ בְּהַגְהַת סְמ"ק ר"ך.

וּמִסְתַּמָּא פֶּן דַּעְתּוֹ בִּש"ע. וְהֶדְרָא קוּיִשְׂיָא לְדוֹכְתָּא דְּמֵאחַר דְּלְכַתְּחִילָה יִקָּח פְּחוֹת מִכְּזִית
אֲמַאי הֶצְרִיף גְּטִילָה וְהוּא הֶפֶף דַּעַת יֵשׁ מִי שְׂאוּמֵר שֶׁכ' בְּדִין זֶה.

וְיֵשׁ מִי שְׂרַצָּה לֹוֹמֵר דְּדַעַת מְרֵן לְהַחְמִיר בְּטַבּוּלוֹ בְּמִשְׁקָה טְפִי מִפֶּת וְהֵינּוּ פְּדַעַת הַתּוֹס'
בְּפִסְחִים דְּף קט"ז דְּטַעַם טַבּוּלוֹ בְּמִשְׁקָה דְּצָרִיף נט"י הֵינּוּ מִשׁוּם טְוּמָאָה דְּלֹא יִטְמָא
מִשְׁקִין וּכפ"ז אֵף פְּחוֹת מִכְּזִית צָרִיף נט"י מִשָּׂא"כ פֶּת דְּהָיִי מִשׁוּם קַדְוָשָׁה פְּחוֹת מִכְּזִית
לֹא בְּעֵי גְטִילָה וְהִיא סְבַרַת יֵשׁ מִי שְׂאוּמֵר דְּדִין זֶה עַכ"ד.

וְאַנָּא בְּרִיָּה קֵלָה לֹא נָחָה דַּעְתִּי הַקְּצָרָה בְּזֶה דְּאֵינּוּ סְבָרָא לְהַחְמִיר בְּטַבּוּלוֹ בְּמִשְׁקָה טְפִי
מִפֶּת וְהָרִי עַל הַפֶּת מְבָרְכִין עַל נט"י פְּשׁוּטִילִין וּבְטַבּוּלוֹ בְּמִשְׁקָה אֵין מְבָרְכִין עַל נט"י
פְּשׁוּטִילִין.

וְגַם לְכַאוּרָה לֹא מְצַאֲתִי סְבָרָא זֶה בְּרֵאשׁוֹנִים לְהַחְמִיר טְפִי בְּטַבּוּל בְּמִשְׁקָה יוֹתֵר מִפֶּת.
וְתוֹ דַּכ' בְּדִין זֶה סְבַרַת יֵשׁ מִי שְׂאוּמֵר וּמִשְׁמַע דְּיֵשׁ חוֹלְקִי' וְהו"ל לְהַכְרִיעַ דְּגַם בְּפְחוֹת
מִכְּזִית יִטּוֹל דְּלֹא יֵהָא טַבּוּלוֹ בְּמִשְׁקָה חֲמוּר מִפֶּת.

וְגַם לְפִי פֶּלֶל הַסְּמ"ע הַנּוֹדַע לֹא אֵיפְרָק מִחוּלְשָׂא. וְהַיּוֹתֵר נִכּוֹן לִישָׁב דַּעַת מְרֵן הַגָּם דְּיֵשׁ
צְדָדִים בְּכָל הָאֲמוּר אֲפֻשֵׁר לֹוֹמֵר דְּכִינּוּ דְּבִש"ס הֶצְרִיכוּ גְטִילָה בְּטַבּוּל רֵאשׁוֹן הַגָּם דַּעְתָּה
מִחֲמַת הַמַּחְלָקַת שְׁנִחְלָקוּ הַפּוֹסְקִים אִם יִבְרַךְ בַּנ"ר הַתְּקִינוּ וְשִׂיאֲכַל פְּחוֹת מִכְּזִית כְּמ"ש
הַגְהַת סְמ"ק וּמְהָרִי"ל וְנִמְשָׁף אַחֲרֵיהֶ' מְרֵן לֹא רַצָּה מְרֵן לְעַקּוֹר הַגְּטִילָה בְּטַבּוּל רֵאשׁוֹן
כִּינּוּ דְּהוֹקְבָעָה בְּכָל יִשְׂרָאֵל.

וּלְעוֹלָם דַּעְתּוֹ ז"ל כְּדַעַת יֵשׁ מִי שְׂאוּמֵר דַּעַל פְּחוֹת מִכְּזִית לֹא בְּעֵי גְטִילָה בֵּין בְּפֶת בֵּין
בְּטַבּוּלוֹ בְּמִשְׁקָה. וְרֵאִיתִי בְּס' עֲצִי אֶלְמֹגִים שְׁנַדְפֵּס מַחְדָּשׁ וּבָא לְיַדִּינוּ מִקְרוּב וְהוּא לְאַחַד
מִגְדוּלֵי הַדּוֹר הֵי"ו שְׁבָדִין זֶה הִבִּיא רְאִיָּה מֵהַטּוֹר סִי' תַּע"ג דָּאֵף עַל פְּחוֹת מִכְּזִית בְּעֵי
גְטִילָה ע"ש בְּאוּרָה וְלִי הַהֲדִיּוֹט אֵין רְאִיָּה מְהָרָא"ש וְהַרְשֵׁב"א וְהַטּוֹר דְּהֵם סוֹבְרִים דְּאֵין
צָרִיף כְּזִית כְּרַפֵּס דְּהָיִי לְהַפְרָא אֵף לְכַתְּחִילָה אֵי בְּעֵי אֲכִיל כְּזִית וְאֵין מוֹנַע פֶּלֶל וְלִהְיֵי
תַקְנּוּ נט"י פְּאֻשֵׁר יֵרָא' הַרְוָאָה בְּתַשׁוּבַת הַרְשֵׁב"א וּבְדַבְרֵי הָרָא"ש.

גַּם אֵין רְאִיָּה מֵהַתּוֹס' כְּמ"ש הַרְבַּ עֲצִי אֶלְמֹגִים. וְלִכּוֹן גְּרָאָה דְּלַדִּינ' א"צ גְּטִילָה עַל פְּחוֹת
מִכְּזִית וּכְמ"ש הַרְבַּ מְהָרִי" עֵינְיָאֵשׁ וְדִלָּא כְּמ"ש הַרְבַּ עֲצִי אֶלְמֹגִים.

וְחִזָּה הָיִית לְהַה"מ פ"ח דְּחֻמְץ עַמ"ש הַרְמַב"ם שֵׁם וְאוֹכַל כְּזִית וְכו' שֶׁכ' וְז"ל פִּי' וְאֵינּוּ
מְבָרַךְ אַחֲרֵיו וּכ"כ הַרְשֵׁב"א וְשִׁיעוֹר כְּזִית הוּא כְּדַעַת רַבִּינוּ לְפִי שְׂאֵין אֲכִילָה פְּחוֹתָה
מִכְּזִית וְרֵאִיתִי מִי שֶׁכ' פֶּלֶל שֶׁהוּא לְפִי שְׂאֵין זֶה אֲלָא כְּדִי שִׁישְׂאֵלוֹ הַתַּנּוּקוֹת עַכ"ל וּמְדַקְדּוּק

דברי הה"מ וסידור לשונו משמע קצת דהרשב"א מצריף פזית דאחר שהזכיר הרשב"א כ' ושיעור פזית הוא פדעת רבינו.

ואח"ך הביא הסברא אחרת בלשון יש מי שכתב אמנם מבואר בתשובת הרשב"א במינוחסות סי' ר"ב דאין צריף פזית ובבציר סגי שאינו אלא פדי שישאלו התנוקות ועיין שם בתשובות המינוחסות סי' ר"א ובח"א סי' ע"ב וסי' רמ"א.

והגהות מיימוניות תמהו על דברי הרמב"ם דעדי אכילה פתיב בטבול א' והספימו דהוא ט"ס והרשב"ץ ז"ל במאמר חמץ דף ל"ה ע"ב כ' וז"ל והרמב"ם כ' דצריף פזית דאין אכילה פחות מפזית והרשב"א כ' דכיון דמשום הכרא דתנוקות הוא פחות מפזית סגי.

ואני אומר פיון דצריף נט"י דבעי פזית פדין אןכל פח דצריף נט"י דלא מסתבר דבפחות מפזית אף שמברך המוציא לבעי נט"י עכ"ל. וק"ק דכיון דהוא ז"ל טעמא טעים להצריכו פזית פי נט"ל עליו.

אמאי כתב בטעמו של הרמב"ם דאין אכילה פחות מפזית דהוא דבר קשה דמי זה אמר אכילה בטבול א' עד שנאמר אין אכילה וכו' והו"ל דטעם הרמב"ם היינו משום דכיון דבש"ס מצרכו נט"י כמבואר בע"פ דף קט"ו מינה דצריף פזית וכמ"ש הוא ז"ל.

ואחזה אנכי להרב עצי אלמונים נר"ו שכ' דדעת הרמב"ם שכ' דיאכל פזית כרפס היינו דעל פחות מפזית נסתפק אי בעי נטילה ולא רצה לומר דיטול מספק דאיכא ברכה לבטלה ולכן הצריף פזית והצריף נטילה וברכה לדעתו דמברכין על טבולו במשקה והצריף לבאר ספיקו של הרמב"ם בפחות מפזית ע"ש.

ועם האדון הסליחה דהנה מצי למימר בפשיטות דהרמב"ם סובר דבפחות מפזית אין צריף נטילה ומדחזינו בש"ס דטיבול ראשון בעי נטילה שמעינן דבעי פזית על דרף שכ' הרשב"ץ.

ואמאי עייל בפרצא דחוקה לו, דמספקא ליה להרמב"ם ולצדד כמה צדדים דעל הרוב עין לו ראתה להרמב"ם דרוח ה' דיבר בו וכל התורה על הרוב בדעתו הרחבה ערוכה לו בפשיטות ולא בדרף ספק.

(ע"ז).

סי' ר"א.

דין.

אם יש שני גדולים בשלחן נראה שגדול בוצע והיותר גדול מברך ברכת המזון שיש ו' ברכות. אמנם שמעתי שהגדול יותר בוצע פדכתיב והוא יברך הגבח והוא במקום בעל הבית.

והמוציא הוא הרמנא שאין אחד יכול לפשוט ידו. אבל ברכת מזון אפילו ארח פשוט מברך.

בן ראיתי להחכם השלם החסיד כמהר"ר פליפה מלפה ז"ל בס' פה ונקי בכ"י. ועמ"ש
אני בעניי במחבר"ר סי' קס"ז ועניין מ"ש הרב מהר"י עיניאש ז"ל בספר וזאת ליהודה שיש
להשיב על דבריו פאשר יראה המעיין.

והנה בספרי הקטן מחבר"ר בסוף סי' קצ"ט פתבתי דהגם דרבא מלך אחר אבני מ"מ בתי
אבני רבא דאין דינא ע"ש. וכן משמע קצת ממ"ש הרא"ש בפסקיו בתולין פ' הירוע אות
ז שכ' ובימי רב יוסף לא הנה רבא ראש ב"ד להלקות פי אבני מלך אחר רב יוסף ורבא
אחר אבני עכ"ל משמע דרבא לא הנה ראש ביד עד אחר אבני אכל הנה דאין דינא.

ודוק הטב. ואתה תחזה בברפי יוסף סי' קצ"ט דהבאתי דברי הרא"ש והטור דנודר מנרע
אברהם אסור בגרים ופלפ"לת כל שהוא על זה.

ועתה נדפסו חי' נדרים להרב הנמקי וכתב וז"ל ומסתברא דאפ"י הגרים אינם בכלל זרע
אברהם אכל ישנו בכלל בני אברהם דק"ל כר"י שאומרים בתפלה אלהי אבותינו עכ"ל.
ועמ"ש בריש קונטרס אהבת דוד בס"ד.

(ע"ח) סי' רי"ו דין ב'. עמ"ש אני בעניי בספר הקטן מחזיק ברכה.

ועניין מה שכ' הרב המנפלא מופת הדור מהר"ח אלפאנדארי ז"ל בהגהתו לס' בני חיי סי'
כ"ב פ"ש באנרף. סימן רל"ג.

במחזיק ברכה ריש הסימן הבאתי ירוש' פ' תפלת השחר אין הנה לכוון אריסטון ומטא
יומא לשית שיעין וכו' וכו' ע"ש. שוב ראיתי בתוס' ישנים ביומא דף ל"ד ד"ה
העולה דהביאו הירוש' הנה וגרסי תשע שיעין.

אכל הרא"ש בפסקיו פ' תפלת השחר גריס פנסחחנו שית שיעין. וע"ש מ"ש הרב מעדני
מלך והרב שדה יהושע.

ובתוספות ישנים דיומא הנז' בדפוס אמשטרדם הגיהו שית שיעין ע"ש. (ע"ט) סי' ר"ס.
הרב הלק"ט פתב שלא תקנו ברכת אשר יצר בזה דעל הרוב באפקירייתא ואיסור וכו'
עליו אהד קדוש בכ"י דלא נהירא לשוויי רובא דעלמא רשיעי אלא ה"ט דלא שייך שאם
יסתם דיעקב אבינו יוכיח ז"התד בקיצור.

אמנם אין לשאול אמאי לא תקנו ברכה דלא יגרע הוא לאו ואין מברכין אלא על עשה.
ועל פו"ר לא קים ליה ועוד האריף הרב' הרב מר וקציעה ע"ש באנרף.

ואם הי"ל אונס בליל שבת פבר פתבתי במחזיק ברכה שדעתי הקצרה דאינו חייב
להשלים ועתה נדפס ס' פתובה להגאון החסיד מהר"ר פנחס סג"ל נר"ו וראיתי בדרך צ"ט
ע"א מספרו עלה ונסתפק בזה ומשמע מדבריו שחייב להשלים אם הי"ל אונס ולא דמי
לאונס נדה וכן פתב בדרך זה עצמו ע"ד.

ודוק בדבריו ובמ"ש במחבר"ר. וכבר פתבתי שם דצריף לשקול הענין וכו' ע"ש.

ועניין מ"ש בברפי יוסף אות ט"ז ומצאתי לרבינו אפרים בפירושו עה"ת כ"י שהתיר
בסברת הרב עולת תמיד (פ). סי' רצ"א.

במח"בר דף ס"ה ע"ב נתקשתי בראיה שהביא רבינו ירוחם דיכול להשלים ג' סעודות בפירות מרב חזיה בריה דרב אחא דממלא להו באספרמקי ושם בקונטרס אחרון תירצתי והיתה לבא"ר ראית רבינו ירוח' דמהש"ס משמע דאיהו לבד עביד הכי ולא שאר אחוראי ע"ש באורח.

ויש ראיה לזה ממ"ש הרמב"ן בס' הלקוטות והרא"ש והר"ן פ' כל שעה דף מ' דממ"ש הש"ס על אמורא אחד שהיה עושה כן משמע דשאר אמוראי לא עבדי הכי ע"ש באורח. ובמ"ש שם במח"בר בסוף העמוד הנזכר על הה"מ.

אח"כ פשהדפסתי בס"ד ספר הקטן פתח עינים הוספתי בזה דברי הרב שער המלך זלה"ה ועמדתו בענייני קצת בדבריו. (ובמח"בר דף ס"ד ע"ב הנפרתי פתח עינים אמנם אחר זמן בעת ההדפסה הוספתי זה בס"ד).

עיין שם ודוק הטב. (פ"א).

סי' ש"א.

דין כ"ה. אין יוצאין בקמיע שאינו מומחה ואם הוא מומחה יוצאין וכו' ראיתי בספר פתיבת יד ישן שרבינו פרץ ז"ל כתב בשבת שמות הקדש סגולה בדוקה ליושבת על המשבר ומריש הנה אמינא דאין לסמוך על זה ואתיא בק"ו ממ"ש הרמב"ן בתשו' דפוס פיורד"א שמצא בספר משפט שלום שכ' משם רב האיי גאון ורבינו אפרים וכו' דס' הגז' לא יצא טבעו בעולם ולכן הוא מסופק אם כתב כן רבינו האיי ורבינו אפרים ע"ש סי' תקס"ז והבאתיה לעיל סי' זה אות נ"ז.

ואם הרמב"ן כתב לס' שהוא חיבור וקורא לו שם ק"ו שאנו נאמר בעבור פתיכה בספר ישן לא נודע שמו. אמנם זה מחלוקת קדום דהרמב"ם סובר שאין עוברין על המצוות אלא ברפואה שהיא דרך טבע לא בדבר שהוא דרך סגולה.

וכתבו האחרונים דהרמב"ן והרשב"א פליגי על הרמב"ם דאפי' רפואה בדרך סגולה שרי לעבור על איסורי תורה וכמו שפתיבתי אני בעניי בספר הקטן ברפי יוסף א"ח סי' ש"א ע"ש.

ולפ"ז אפשר דרבינו פרץ ס"ל כסבר' החולקים על הרמב"ם. ומיהו כבר פתיבתי שם דצריך לעמוד ולברר דעת הרמב"ן והרשב"א ע"ש.

(סי' ס"ה) דין י"ז. ולא ברצועה שבין קרניה וכו' אבל עגלים וכו'.

וכן מותר לקשור חבל לעז בין קרניה בשביל שהיא מורדת וכמ"ש הה"מ וכ"כ הרשב"א בחידושו והרמב"ם שרי בחקויעיין מה שכ' הרב שיגרי כנסת הגדולה ודוק הטב. (סי' של"ט) דין ג'.

הגהה.

אסור לתפוס ולהכניס לבית הסהר עיין בתשובת יעקב ח"א סימן י"ד ומ"ש בענייני בקונטרס ברית עולם דף קי"ד וקט"ו על דבריו ועל תשובת מהרשד"ם א"ח סימן ח' דאסור להחרים בשבת ומ"ש האחרונים על זה.

ואם נהגו להחרים אין למחות בינדם פנין דבתשובת הגאונים סי' י"ד מתיר להחרים
בהדיא פנ"ל. (פ"ב).

סי' תי"ח דין ה'. המתענה תענית חלום וכו' צריף למיתב וכו' במח"ב ב' ב' ס' סימן זה אות ב'
הבאתי מ"ש הרב כנה"ג סימן רפ"ח דהמתענה ת"ח בחול המועד לא נתבא' בדברי
הפוסקים אי צריף למיתב וכו' וכתבתי דמפונרש בריש דרשות מהרי"ל וכו' ע"ש
במח"ב וכו' משמע בספר החסידים סימן רכ"ט כמו שכתבתי בענייני פקונט' ברית
עולם שם.

ועתה ראיתי שכן כתב הרשב"ץ בפסקי ראש השנה דף כ"א ע"ב ע"ש וכבר כתבתי
במקומות הנזכר דמורינו הרב מהרי"ך ז"ל הקשה עליו דמפונרש בש"ע סימן תקס"ח:
ובספרי הקטן ברפ"י יוסף סימן תי"ט כתבתי דיש קדושה בר"ח שאינו שולט גהנם יותר
מי"ט משם הרב החסיד המקובל מהר"ר אליעזר נחמן פואה.

ועתה ראיתי שכן כ' המרדכי פ' ערבי פסחים גבי דברי ר"ת שאמרו במדרש שלא ישפה
מים ביום שבת במנחה וכו' שם כתב בפירושו דבי"ט יש גהנם ולא בר"ח ע"ש. אמנם
מצאתי בהר הקדוש פ' תרומה דף ק"ו ע"ב דאמרו בהדיא דבי"ט לא יש גהנם.

ותימה על הרב המקובל מהר"ר אליעזר נחמן הנזכר כי הוא ז"ל הולך בעקבי הזהר
הקדוש ונעלמו ממנו דברי הזהר הנז' ועמ"ש בענייני בס' הקטן יעיר און דף ק"ז ע"ב
נדוק. (פג) סי' תמ"ב דין ד.

פגון התרי"אק' וכו' הם דברי הרמב"ם וכתב הרב הגדול הרדב"ז בתשובותיו דפוס
פיורד"א סי' תקמ"ח ובהיא' הרב גנת ורדים י"ד פלל א' סימן ה' דאפשר דלא אסר אלא
בבריא אבל בחול' מותר וע' מ"א סי' כ"ב ע"ש ופ"ש הרב פר"ח בענין חוזר ונעור סימן
תמ"ו דין ד' שדחה ראית הראב"ד מצמר גמלים וצמר רחלים דשאני התם דאיסור' שעטנז
נוהג לעולם משא"כ חמץ דשרי קודם הפסח נרא' דכבר קדמו מהרי"ל בתשו' סימן קפ"ו
וכמו שכתבתי אני בעניי בס' הקטן פתח עינים מס' פלאים פ' ט' ע"ש.

ודע שיש מין אחד שגרא' כמו קמח ונקרא בעדים האל סאג"ו וזה נעשה ממנו עץ של
הינדי"א ומותר בפסח. אף כדמותו נתחכמו בעיר לונדריס והוא מקמח חיטים ונקרא
ארינה די סאג"ו.

ושל לונדריס נכר שנעשה מקמח זה שמעתי מגביר משכיל ירא שמים איש חסד אהוב
ונחמד הי"ו. והנה יש מי שכתב דהטאבאק"ו דרף לשרותו בשכר וצריף לסוגרו בחדר
או לעשות מחיצה בפניו וכן פרפום וכתב הרד"ק בכ"י ובמדינות אלו אין לחוש לזה כלל
דאין שכר מצוי וגם אין דרף לשרות הטאבאק"ו בשום משקה וכפרום אין אנו אוכלים
אותו אבל משהים אותו בבית בלא הסגר ומחיצה.

ובמחבר"ר סי' תמ"ח הבאתי תשובת הרדב"ז דפוס פיורד"א סי' תקפ"ט. ושוב ראיתי
שהרב מהריק"ש מביא תשובה זו והרב פרי חדש הביאה וחלק עליו בסי' הנז' דין ב'
ע"ש.

(פד) סי' תמ"ד דין ב'. טוב לבער בע"ש קודם חצות וכו' פתב בס' גור ארניה צ"ע אם לענן מלאכה ג"כ דינו כבשאר ע"פ שאסו' מחצות ואילך או דילמא באיסור ביעור דאיסורא דאורייתא איפא למיחש שמה יבא לטעות בשאר שנים אבל באיסור מלאכה מדרבנן ליפא למיחש עכ"ל וכתב עליו הרד"ק בכ"י ולי נראה פשוט דלענן מלאכה אין הדיו פן דהא עיקר דבר זה אינו אלא מנהג שהנהיג רש"י כמ"ש המרדכי והביאו הב"י והבו דלא לוסוף עלה עכ"ל ונעלם מהם שהדבר מפורש בדרשות מהרי"ל שכ' דהרוצה להתמיר שלא לעשות מלאכה בע"ש י"ג בניסן אחר חצות יחמיר.

והרב כנה"ג פתב בפ"מ דלא ראה נזהרין אפ"י דרף חומרא. וכבר איזה אחרונים שלא ראו דברי מהרי"ל ופ"מ וכמו שכתבתי אני הדל בברכי יוסף ומחזיק ברכה סי' תס"ח עיין שם (סימן תמ"ח) ראובן שהיה בידו מעות משמעון תושב עיר אחרת וח' חדשים קודם הפסח קנה חמץ ושלח לשמעון.

והספינה לא הגיעה עד אחר הפסח החמץ מותר באכילה פ"ן שלא היה ידוע לו כלל. הרב מהר"י אריגו ז"ל בשו"ת דברי יוסף סי' י"א והבאתיו בבר"י ועתה ראיתי לאחד קדוש בכ"י שהסכים עמו וכתב שדבריו טובים ונכוחים.

והנה אי שרי לשמות חלב בפסח מבהמות של גוי שמאכילם חמץ עמ"ש אני בעניי במח"בר סימן ס' על פאט"ה דאוקלת תדיר דברים האסורים על דברי הרב כנה"ג ונדפס בתשובותיו מחדש וגם הבהמה אוקלת עשבים גם פן וצריף להתי' בדין זה ונה גורם וצריף להתישב למעשה.

(פ"ה).

בדין חמץ שעבר עליו הפסח דאסור לכל בהנאה נסתפק רב חביב"א בס' דרף המלך דף ו' אי אתו אחרוני למיכל אחר הפסח פי לא ידעו שהוא חמץ שעבר עליו הפסח אי חייב בעל החמץ להגיד להם שלא יאכלו או"ד פ"ן דלא אסור אלא מטעם קנס והני דבעו למיכליה לא ידעו שריותא היא גביהו ואין שייך פאן קנס ואינו מחויב להודיע'.

ופשיט לה מסוגית עירובין דף ס"ד להקל דאינו צריף לומר להם לאלו שלא ידעו. ואני בעניי דחיתי ראיתו בס' הקטן פתח עינים שם בעירובין ע"ש.

ויש להעיר אף הרב נר"ו לא בא בפיו תשובת הרב תרומת הדשן סימן מ"ג דתלמיד לרבו חייב למחות בידו אפילו באסורין דרבנן ופסקו מור"ם בהגהה סימן רמ"ב ובתשובת התה"ד מצדד דאפילו בספק מחויב למחות וכתב הרב ש"ף דכן היה נראה עיקר אלא דמסיק הרב תה"ד דאין לדקדק פולי האי ע"ש.

ואם פך אמרו בתלמיד לרב כ"ש בין איש לרעהו. אלא דהרב נר"ו מחלק בין שאר איסורין לנ"ד שהוא משום קנס ע"ש באורף.

אמנם לדעתי הקצרה מסתברא פדעת הרב מהר"י פורמיגי"ני זלה"ה דמיתייתם שחייב להודיעו ואין לחלק בין זו לשאר איסורין דראינו דהיתה גזרה כוללת ואסוריהו בהנאה בין לו בין לאחרים אפילו שנשאר החמץ באונס או בשוגג וקנסו בנו אחריו וקזינו דהחמירו טובא ולא פלוג רבנן.

ומסתברא דסופה פתחילתה דאם אָחַד אָכְלוּ בַשְּׁגָגָה כִּי לֹא יָדַע נִקְרָא חוּטֵא בְּשׁוּגְגָא וְלִכְּוֹן חֵיבֵי לְהוֹדִיעֵוּ. וּמָה גַם לַמ"ש הָרַב נוֹדַע בִּיהוּדָה דְּטַעַם דְּקַנְסוּ בְּנוֹ אַחֲרֵי הֵינְנוּ שְׁחַל אִיסוּר חֲמִיץ.

וּפּוּק חֲזִי מ"ש הַמְרָדְכִי פ"ק דִּיבְמוֹת וְז"ל בְּנֵי מְגֻנָּצָא שְׁנוּהֲגִין אִיסוּר בְּבוּעָא בְּשׁוּפּוּלֵי רִיבָא וְאוּסְרִין מְחַנְבֵּר לְקַרְקַע בְּשֵׁנֵי י"ט שֶׁל גְּלוּיּוֹת עַד מוֹצָאֵי י"ט בְּכַדִּי שְׁיַעֲשׂוּ וְגַם אוּסְרִין רִיבָא מִקְלָתָא וּבְגַרְמֵי"שֵׁא מִתִּירִין פְּשָׁבָאִין בְּנֵי מְגֻנָּצָא לְגַרְמִינָא צְרִיכִין לְהוֹדִיעַ לְהֵם וְכו' עכ"ל עֵין רוּבָא דְאַפִּילוּ לְעַנְנֵן בְּכַדִּי שְׁיַעֲשׂוּ וְנוֹהֲגִים לְהַתִּיר בּוּרְמִינְשָׁא צְרִיבֵי לְהוֹדִיעַ לְבְנֵי מְגֻנָּצָא.

וְהַגַּם דִּישׁ לְדַחֹת קֶצֶת אֲדַחוּיֵי כִּי הֲנִי לֹא סְמְכִינֵן כּוֹן נִרְאָה לִי. (פ"ו).

ס' תנ"א.

דין א'.

קְדוּרוֹת שֶׁל חֶרֶס וְכו'. הַגָּאוֹן מֵהַר"ר צְבִי בְּתַשׁוּבוֹתָיו ס' ע"ה וְס' פ' הַתִּיר קְדוּרוֹת שֶׁל חֲמִץ שְׁעֵבֵר עֲלֵיהֶם י"ב חֲדָשׁ.

לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם בְּפֶסַח. וְהַסְפִּים עִמּוֹ הַגָּאוֹן מֵהַר"ר נִפְתְּלֵי הַפְּהוּן.

וּמָה שֶׁהַקָּשָׁה עָלָיו הָרַב פָּנִים מְאִירוֹת כְּבָר תִּירֵץ מֵהַר"ץ וְעַיִן בְּסִפְרֵי אִיסוּר חֲדָשׁ שִׁטְט פְּסָחִים. וְהַגַּם דְּהַרְדָּב"ז בְּתַשׁוּבוֹתָיו דְּפוּס וִינִיצְיָא ס' תַּשְׁל"ט כ' דָּאִין שְׁהִיָּה אֵלָא בִּי"נ וְז"ל וְלַעֲנֵן לְהַשְׁהוֹת הַפְּלִים י"ב חֲדָשׁ לֹא אָמְרוּ שְׁהִיָּה זֶה אֵלָא לְעַנְנֵן יֵין לְבַד לֹא לְשָׂאֵר אִיסוּרֵי וְאִם עֵבֵר וּבִשְׁל בְּכָלִי שְׁאִינוּ כּוֹן יוֹמוֹ הַתְּבַשִּׁיל מִןתַּר בְּדִיעֲבַדְוֵהֶפְלֵי נִשְׂאֵר בְּאִיסוּרוֹ עכ"ל.

אִין מְזָה סְתִירָה לְהַרְבֵּי מֵהַר"ר צְבִי ז"ל דִּיפָּה כְּתַב הַרְדָּב"ז שְׁלֹא תִקְנוּ לְהַשְׁהוֹת לְכַתְּחִילָה י"ב חֲדָשׁ אֵלָא בְּכָלִי יי"נ אֲמַנְם בְּשָׂאֵר אִיסוּרִין לֹא הַתִּירוּ כּוֹן דִּישְׁהָה אוֹתָם אֲמַנְם אִם בְּמַקְרָה אִירַע דְּנִשְׁתַּהוּ מִןתַּרִים כְּהוֹרָאת הָרַב מֵהַר"ר צְבִי ז"ל: אֲמַנְם רְאִיתִי לְהַרְשָׁב"א בְּתַשׁוּבָ' ח"א סִימֵן תַּקַּע"ה שֶׁכ' וְז"ל וּמָה שְׁאֲמַרְתָּ אִם נָתַן יֵין בְּתוֹךְ פְּלֵי אִיסוּר דִּיעֲבַד אִם נִתִּיר לוֹ לְמַת יֵין פְּעַם אַחֲרַת.

תַּשׁוּבָה פְּשִׁטָּא דְלֹא הִגַּע עֲצָמָה קְדוּרָה שֶׁל גּוֹי שְׁאִינָה בַּת יוֹמָא שְׁבִשְׁלוּ בָּהּ בְּדִיעֲבַד דְּשָׂרִינֵן מָה שְׁבִשְׁלוּ בָּהּ הַנְּכַשִּׁי לְבִשְׁל מִכָּאֵן וְאִילָף אֵלָא שְׁהֶפְלֵי בְּאִיסוּרוֹ עוֹמֵד. וְזָה פְּשׁוּט עוֹד דְלֹא סְגִי יִישׁוּן אֵלָא בְּכָלִי יֵין.

וְרִיבָא מֵהַי" פִּנְכָּא אִין רִיבָא חֲלוּטָה דְאוּלֵי כְּדִי שְׁלֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ קוֹדֵם מִיְהוּ בְּיֵין דְּוָקָא סְבָרָא שְׁפָלָה הַלְחִלוּחֵי עכ"ל. וּמִדְּבַרֵי הַרְשָׁב"א מוֹכַח דְאַפְּי' אִם כְּבָר נִשְׁתַּהוּ לֹא סְגִי לְהַתִּירָם.

וְהִיָּה הַעֲלַמ"ה מְהַרְבְּנִים הַנּוֹ' תַּשׁוּבַת הַרְשָׁב"א. וּמֵהַר"ץ בְּס' ע"ה נִסְתַּמְנֵעַ מִדְּבַרֵי הַרְשָׁב"א בְּתוֹרַת הַבֵּית ע"ש.

איבְּרָא דְבִתְשׁוּבַת הַרְשָׁבָ"א הִלְזוּ יֵשׁ לְדַקְדָּק דְּאַחַר י"ב חֲדָשׁ הַטַּעַם נַעֲשֶׂה כַּעֲפָרָא בְּעֵלְמָא כְּמוֹ שְׁהוֹכִיחַ מֵהֶר"ץ וְאַמַּאי קְאָמַר דְּלֹא סָגִי יִישׁוּן אֶלְא בְּכָלִי יֵינן שְׂפָלָה הִלּוּחְלוּחִית וְהָרִי גַם בְּשָׂאָר אֲסוּרִין נַעֲשֶׂה כַּעֲפָרָא בְּעֵלְמָא.

וְעַתָּה אָמַת אֲגִיד פִּי מַעֲשֶׂה בָּא לְיָדֵי שְׁגוּי אֶחָד שְׁלַח פְּלִים נְחֻמְדִּים מְפּוֹרְצוּלָנ"א (פּאפּוֹר"י) דּוֹרוֹן לְיִשְׂרָאֵל אֲדָּה לֹא נִיכָר אִם הַגּוֹי נִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם וְאַסְרוּ בֵּית דִּין לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם וְעִבְרוּ שְׁנַתִּים יָמִים מְזָה וְשָׂאֵל וְשָׂאֵל הָאִישׁ אִם יִהְיֶה תַקְנָה לְכָלִים אֵלּוּ פִּי הֵם יִקְרִים וְכִמוֹ צַעַר בְּנַפְשׁוֹ.

וְנַר' דְּאִין לְהַתִּיר מִפְּתַח הוֹרְאוֹת מֵהֶר"ץ וּמֵהֶר"ר נִפְתְּלֵי שְׁמַתִּירִין לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּפֶסַח בְּכָלִי חֻמְצָה שְׁעִבְרוּ עֲלֵיהֶם י"ב חֲדָשׁ דְּהוּי עֲפָרָא בְּעֵלְמָא וְהָכָא בְּנ"ד אִפִּי אִם הַגּוֹי נִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם כְּבָר הַטַּעַם עֲפָרָא בְּעֵלְמָא חֲדָא דְּמַתְשׁוּבַת הַרְשָׁבָ"א נִרְאָה הַפָּה דַּעֲתָם ו"ל כְּדַאֲמָרֵן. וְתוּ.

דְּגַם הֶר' מֵהֶר"ץ פְּתַב בְּסִי' ע"ה דְּלֹא מְצִינוּ דְּבִשְׂאָר אִיסוּרִין שְׁרוּ לְכַתְחִיל' אַחַר י"ב חֲדָשׁ וְטַעֲמָא טְעִים בְּחִלְקוֹת יִשְׁתִּית מִי"נ לְשָׂאָר אִיסוּרִין דְּבִי"נ דְּלֹא שְׁרִינְן בְּדִיעֵבַד תּוֹף יב"ח הוֹתֵר לְאַחַר יב"ח אֶבֶל בְּשָׂאָר אִיסוּרִין דְּבִיעֵבַד מוֹתֵר נָקַל הוּא לְטַעוֹת וְהוּא הַתִּיר לְבָנֵי אֲשֶׁכְּנֹז דְּכָל יב"ח אוֹסְרִים חֻמְצָה דְּאַסְרֵי נִטל"ף בְּפֶסַח וְכו' ע"ש בְּאַנְרָף.

וְא"כ בְּשָׂאָר אִיסוּרִים מוֹדָה הֶרַב ו"ל דְּאִין לְהַתִּיר לְכַתְחִיל' לְאַחַר יב"ח. וְסִינִים דְּאַפִּי לְבָנֵי אֲשֶׁכְּנֹז דְּכָל יב"ח אִיסוּרִים לֹא מְלָאוּ לְבוֹ לְהַקְלֵי לְכַתְחִיל' לְבִשְׁל בְּקַדְרַת חֻמְצָה שְׁעִבְרוּ עֲלֵיהֶם יב"ח ע"ש.

וְא"כ בְּנ"ד אִין לְהַתִּיר לְכַתְחִיל'. אֲמַנְם יֵשׁ מְקוֹם לְהַקְלֵי דְּבְנ"ד הוּא סְפַק אִם נִשְׁתַּמֵּשׁ וְאַת"ל נִשְׁתַּמֵּשׁ סְפַק אִם הִי בְּחֻמִּין.

וְעוֹד דְּאַרְחָא דְּמִילְתָּא דְּהַשׁוּלַח דּוֹרוֹן אִינוּ שׁוֹלַח פִּי אִם פְּלִים חֲדָשִׁים וּבְצִירוּף שְׁעִבְרוּ יב"ח דְּהוּי עֲפָרָא בְּעֵלְמָא. אֲפָשָׁר לְמַצּוֹא הַפְּתַח לְהַקְלֵי וְעַדִּין צְרִיף יָשׁוּב.

(פז) סִי' תנ"ג דִּין ג'. אִם לֹא בִּירְרוּ הַחִיטִּים מְאַכִּילַת עַכְבָּר.

כְּבָר פְּתַבְתִּי בְּבֶרְכֵי יוֹסֵף דְּמוֹכַח מְדַבְּרֵי הֶרַב ב"ן דְּהַדִּיר' וְהַכְּנָה שְׁפַתְבוּא' אֲדָּה לְכַתְחִיל' אִין צְרִיף לְבַרְר הַחִיטִּים הַמְתוֹלְעִים וְהַרְגָּשְׁתִּי שָׁם עַל הֶרַב שְׁיִירֵי כְּנַה"ג דְּמִשְׁמַע מְדַבְּרֵי דִישׁ חֲשֵׁשׁ חִימוּץ בְּחִטִּים הַמְתוֹלְעִים ע"ש וּבְמ"ש בְּמַחְב"ר.

וְאַחַר זְמַן רְאִיתִי לְמוֹרִינוּ הֶרַב מֵר קִשְׁיָשׁ מֵהֶר"א נַחוּם זִלְה"ה בְּס' חֲזוֹן נַחוּם בְּמִסְכָּ' פְּלִים דָּף כ"ו ע"ב שְׁהַקְשֵׁי עַל הֶרַב שְׁיִירֵי פְּנִסַת הַגְּדוּל' דְּהָא סְלַת וְחִיטִּים שְׁאִינְן מְתוֹלְעִים בְּרִנְוֹן כְּשָׂרִים וּבְכָלִל הוּא דְּכָשָׂרִים לְעוֹמֵר אֶלְמָא שְׁאִין מְחַמִּיצִין ע"ש.

(פח) סִי' תע"ג. עַמ"ש בְּמַחְב"ר אוֹת ב'.

וְרַבִּין יְרוּחֵם נְתִיב י"ב ח"א דָּף ס"ז ע"א פְּתַב בְּשֵׁם רַבִּי תָּם כְּמ"ש הֶרַא"ש וְהֶר"ר אַבּוּדְרָהֶם ע"ש. (דִּין ז') נוֹטֵל יָדִיו לְצוּרָף טְבוּל רַאשׁוֹן וְלֹא יִבְרָף וְיִקַּח מֵהַפְּרָפֶס פְּחוֹת מְפִזִּית וְכו'.

מ"ש הרב מהר"י עיניאש בס' מטה יהודה בדעת מרן לא הונח לנו בעניינותנו. ומאי דקשיתיה להרב הנז' זלה"ה על דברי הרב פרי חדש סי' תע"ה עינין בדברי קדשו באורח. יש להעיר עליו דלשון הרשפ"א דמותיב ליה מיניה. הרב פר"ח עצמו הביאו שם בסמוך. אכן לפי קצורנו פונת הרב פר"ח מבוארת דרבי' בעל הטורים כתב בשם רשפ"א דאין צריף לברך ומשמע דאין תיב לברך. ואלו הרשפ"א כתב דתיב אלא דגמתין אחר מרור. ובזה נסתלק תמיהתו. ומ"ש עוד הרב הנזכר לעיל דמרן לא ראה שום סברא בראשונים דפרי האדמ' אינו מועיל למרור.

לדבר הזה יסלח האדון ואשתמיטתי לשון הרא"ש סוף פסחים דר"י הקש' על רשפ"א דהגד' הוי הפסק ע"ש (פט) ראיתי להרב המנפלא מר מחותנינו כמהר"ר דוד פאך דוד נר"ו בספרו הבקיר חסדי דוד פי' התוספתא פ' ב' דיום טוב שבהיא ראיה מהתוספתא כפי הגהתו למ"ש הרב המפורסם מהר"י עיניאש זלה"ה דצלי אסור ביום עינין בדברי קדשו באורח.

ולי ההדיוט במטו מיניה דמר אינה ראיה. דאפי' לדידן' נימא דהיא דנקא בגדי מקולס דאסור בכל מקום.

ומה ראיה לצלי שתלוי במנהג ויש שאוכלים אותו בליל'. ואף למי שנהג שלא לאוכלו בליל' יהי' מותר ביום מעין דוגמא לאותה שאמרו פ' אלו טריפות אינהו מיכל אכלי אנו מסתם לא סתים בתמיה.

ולכל הדברות ראיה מהתוספתא ליכא. ותו דמעיקרא חין ראיה מהתוספתא כלל דכולא מתניתא בלילי י"ט מיירי דמאי דאסור בליל' בפסח שרי בחג ובאחרון דפסח לפי הגהתו וא"כ אין ראיה כלל מהתוספתא.

דהתוספתא לא איירי בימים אלא בלילות. ואיברא דראיות הרב מהר"י עיניאש זלה"ה שבהיא לזה אינם ראיות כלל פאשר עיני המעיין ישר יחזו.

הן אמת שכ' שם דזקנו של הרב מהר"ש צרור זלה"ה הביא ראיות אמנם לא אתנו יודע ראיותיו. ותו יש להרגיש עליו שהרב דרכי משה כתב פהרב מגן אברהם סי' תע"ג.

ועל הרב מגן אברהם יש להרגיש שם סי' תע"ב ס"ק ז' שבתחילת' כתב ונ"ל שאם שכח לצלותו וכו' ולא כתב שמור"ם בדרכי משה כתב פן הגם דיש שינוי ושוב בביצה הנפיר דרכי משה ודוק הטב בכל מ"ש פי קצרת.

ומ"ש הרב חק יעקב בשם הרב מהר"י וייל סי' קצ"ג אם לא שדעתו וכו'. הרואה יר' פי אין זה כמהרי"ו רק הם דברי מורים לך נא ראה.

(צ) סי' תקכ"ב במחבר"ר בתחילת הסימן יש ט"ס. וכצ"ל הרב גנת ורדים בי"ד כלל ה' סי' ב' כתב דנשאל כצ"ל.

ותשובת הרדב"ז שבהיא הרב גנת ורדים היא בתשובות הרדב"ז דפוס וניציא סי' שי"א. ושם במחבר"ר דף ק"ד ע"א קודם ד"ה ומיהו.

נְשַׁמַּט תְּיָבוֹת אֱלוֹ. וְעַל עֲנָן הַמַּעֲשֶׂה עֵינַי מֵה שֶׁכֹּהֵן הַרְדָּבָה וְהַתְּשׁוּבָה הַזֹּאת: סִמָּן תַּקְמ"ח דִּין ט'.

אִם פָּגַע בּוֹ הַרְגֵל אַחֵר ל' וְכו' עַמ"ש אֲנִי בְּעֵינַי בְּס' הַקָּטָן בְּרַכִּי יוֹסֵף עַל דְּבָרֵי הָרַב שְׁיִירֵי וְאַחֵר זְמַן רַב בָּא לִידֵי ס' אֵלֶיהָ רַבָּה וְרֵאִיתִי שֶׁהַעִיר בְּמַקְצֵת בְּזֶה עֵינַי בְּדְבָרֵי קִדְשׁוֹ וּבַמ"ש בְּבַר"י וְדוּק: סִמָּן תַּקְפ"ב בַּמַּחב"ר סוּף אוֹת ז'.

וְעֵינַי מֵה שֶׁפָּתַבְתִּי בְּעֵינֵי עַמ"ש וְדוּק: בְּסִפְרֵי הַקָּטָן פָּתַח עֵינַי בְּרַכּוֹת דָּף ט"ו ע"א ס"ד ס' תַּקְפ"ו בַּמַּחב"ר אוֹת ב'. וְעַתָּה עַד פֶּה בְּרַכְנוּ ה' וְנִדְפְּסוּ תְּשׁוּבוֹת הָרַב כְּנֹסֶת הַגְּדוּלָּה י"ד בְּעֵי חַיֵּי עַץ הַדַּעַת וְרֵאִיתִי לְהַרְבֵּ ז"ל ס' קע"ט מֵה שֶׁפָּתַב.

וּלְכָל הַדְּבָרוֹת לֹא זָכַר דְּבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת בְּזַבְחִים דָּף קי"ג שֶׁהֵבִיא דְּבָרֵיהֶם הָרַב פְּרִי חֲדוֹ ז"ל. (וְכֵן תָּמָה הָרַב שֶׁאֵלֶּת יַעֲבֹ"ץ ח"א ס' נ' עַל הָרַב שְׁיִירֵי כַּנ"ה ע"ש) (צא) ס' תר"ב.

בְּצוּם גְּדֻלָּה בַּמְנַחֵי יֵשׁ מִפְּטִירֵי דְרָשׁוֹ. וּבְאַרְצֵי צָבִי וּמַלְכוּת מִצְרַיִם וּבְגִלְלוֹת טוֹרְקִיָּא"ה אִין מִפְּטִירֵי.

וְאֲדַנִּי מִחֲלָקֶת זֶה בִּיְאֵר הָרַב מֵהַר"ר יַעֲקֹב שֶׁשְׁפוּרְטֵשׁ זֶלֶה"ה בְּתְּשׁוּבוֹתָיו ס' אֶהֱלֵ יַעֲקֹב ס' ס"ד. וְכַתֵּב שֶׁהַסְּפָרִידִים אִין מִפְּטִירֵי כְּדַעַת הַרַמְבַּ"ם ע"ש.

וּבְמַקּוֹם שֶׁנִּהְיָה כֵּן אִין טוֹב לְשַׁנּוֹת מִנְהַגָּם וְע"ש בְּאַוֶּרֶךְ. וּקְצֵת קִשָּׁה עַל הָרַב הַחֲסִיד הַמְּפֹרָס מְהַר"י אֶלְגָּזִי זֶלֶה"ה בְּס' אֶמֶת לְיַעֲקֹב שֶׁפָּתַב דְּמִפְּטִירֵי דְרָשׁוֹ וְלֹא פָּתַב דְּבְאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל לֹא נִהְיָה לְהַפְטִיר וְהָרַב ז"ל בְּאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל קָאִי.

(צב) ס' תר"ם דִּין ד'. מִצְטַעַר פְּטוֹר וְכו' בְּבְרַכִּי יוֹסֵף סוּף ד"ה וְאַנָּא.

חֲסֵר קְצֵת וְכַצ"ל. דְּפְטוֹר אֶף בְּלִילֵי הָא' דִּיהֵי' בְּסוּג אָנוּס דְּבְכָל הַתּוֹרָה אָנוּס רַחֲמֵנָא פְּטִירֵיהּ וְכֵן לְחַיִּיב לִילָה הָא' הֵגַם דְּאֵתִי מַג"ש דַּט"ו ט"ו כֵּן אֶפְשָׁר לְצַדֵּד וְדוּק הֵטֵב כַּצ"ל: וְהִנֵּה בְּבְרַכִּי יוֹסֵף נִסְתַּפְּקִיתִי לְסִבְרַת מוֹר"ם בְּהִגָּה' דְּבְלִילֵי הָרֵאשׁוֹן אֶפִי' מִצְטַעַר וְכו' אִם לְסִבְרָא זֶה ה"ה חוּלָה שְׂאִין בּוֹ סַפְּנָה חַיִּיב בְּלִילָה הָרֵאשׁוֹן וְע"ש מֵאִי דְכַתִּיבָנָא בְּעֵינֵי חַיִּיב בְּס"ד.

וְעַתָּה נִרְאֶה לִי הַדָּל דְּמִדְּבָרֵי רַבֵּינוּ מְנוּחַ מִשְׁמַע קְצֵת דְּגַם חוּלָה שְׂאִין בּוֹ סַכְנָה חַיִּיב בְּלִילֵי הָרֵאשׁוֹן דְּהָרֵי יְהִיב טַעֲמָא לְחוּלָה מִשּׁוּם תְּשׁוּבוֹת כְּעֵין תְּדוּרוֹ וְסוּמוֹף לְזֶה פָּתַב דְּמִצְטַעַר חַיִּיב בְּלִילֵי הָרֵאשׁוֹן כֵּינֵן דְּפְטוֹרָא דְּמִצְטַעַר הוּא מִשּׁוּם תְּשׁוּבוֹת כְּעֵין תְּדוּרוֹ וְחַיִּיב לִילָה הָרֵאשׁוֹן מַג"ש דַּט"ו ט"ו וְהָאֶרֶץ בְּזֶה ע"ש וְכַפ"ז גַּם בְּחוּלָה שְׂאִין בּוֹ סַפְּנָה כֵּינֵן דְּהַטַּעַם דְּפְטִירוֹ מִשּׁוּם תְּשׁוּבוֹת א"כ לִילָה הָרֵאשׁוֹן חַיִּיב כֵּן נִרְאֵי לְפּוּם רִיחָטָא.

(צג) ס' תרע"ז מַחב"ר סוּף אוֹת ג'. וְאַחֵר זְמַן רַב גְּזַדְמָן לִידֵי יָד פִּקְהָה לְפִי שְׁעָה בְּתוֹרַת שְׂאֵלָה שׁו"ת אֲדַמַּת קִדְשׁ חֲלָק שְׁנֵי וְאַחֲזָה אֲנִכִי דְבַח"מ ס' ג' נְשַׁאֵל הָרַב ז"ל עַל גְּדוּן הַשְׁוֹתָפִין שֶׁפָּתַבְתִּי שֵׁם בַּמַּחב"ר.

וְכַתֵּב דְּמִבְּעֵלֵי תְּרִיסִין שֶׁבְּמִדְרָשׁ סָבְרוּ דִּיחֲלָקוּ מִכַּח לְשׁוֹן הַזֶּהר הַקְּדוּשׁ שֶׁהֵבִיאָתִי בַּמַּחב"ר. אֶף הָרַב ז"ל בַּהֲסַכְמָה עָלָה דְּהוּא לְמֵאֲרִי בֵּיתָא וְהִי טַעֲמוֹ דְּהַשְׁוֹתָפִין הַתְּנוּ בֵּינֵיהֶם דְּהַפֵּל יְחֲלָקוּ חוּץ מִמִּצִּיאָה ע"ש.

(צד) סי' תרפ"ח. דין ד.

פָּרָף וְשֵׁהוּא סָפֵק וכו'. בעה"ק חֲבֵרוֹן תּוֹב"ב מְנַהֵג קְדוּמֵי לְקָרוֹ' הַמְּגִילָ' יוֹם י"ד יוֹם ט"ו
שִׁילָא פְּדַבְרֵי הַרְדָּב"ז דְּפוּס וַיִּנְיָצִיא סִי' תּרפ"א.

וְהֵרַב בִּינְרָף יִצְחָק דְּרוּשׁ פּוּרִים פֶּתַב וְשִׁשְׁמַע מִשָּׁם מוֹרִינוּ הֵרַב מְהָר"י זָאבִי ז"ל דְּהִי תַמְיָה
עַל הַמְּנַהֵג וְהוּא ז"ל יִשְׁנֵנוּ בְּנוֹתָן טַעַם וּבִס' חֲזוֹן עוֹבְדֵיָהּ שְׁנֵדְפֵס מִחֲדָשׁ הַקְּשָׁה עָלָיו ע"ש
פ' תַּצְנָה.

וּלְפוּם רִיבְהָטָא נ"ל דְּהֵדִין עִם הֵרַב בִּינְרָף יִצְחָק. וְהַגַּם שִׁהְרָדְב"ז פֶּתַב דְּלֵא יִקְרָאוּ אֱלָא
בִּי"ד הָרִי הַמְּנַהֵג קְדוּמֵי לְהַפָּף וְצָרִיף לְתַת טַעַם לְרֵאשׁוֹנִים רַבָּנָן קְדִישׁ' שְׁנֵהֲגוּ פֹן.

וַיֵּשׁ חִילוּק בֵּין פְּתִי עָרֵי חוּמָה לְקָרִיאַת הַמְּגִילָ' וְלֵא תַקְשִׁי מֵהַתּוֹס' וְדוּק הַטָּב פִּי קַצְרֵתִי.
(צה) ח"מ סי' קס"ג.

דין א'.

וְלִקְנוֹת ס"ת גְּבִיאִים וּכְתוּבִים וכו'. וּלְדִינָן דְּסִפְרִים מְצוּיִים בֵּינֵינוּ לֵא נְהוּג הֵךְ פְּפִיָה אֱלָא
בִּס"ת לְבַד.

פְּרִישָׁה. וְהִבִּיאֵו הֵר' אֵלֵיהוּ רַבָּא בֵּא"ח סִי' קנ"ג.

וּלְפִי זֶה אֲשַׁכְּחָנָא פְּתָרִי לְאֲשֶׁר נִהְגוּ בְּזַמְנֵינוּ וְלִפְנֵי זַמְנֵינוּ לְהוֹצִיא סִפְרִים מֵאַרְץ יִשְׂרָאֵל
לְחוּצָ' לְאַרְץ לֵא מִיִּבְעֵיָהּ הַדָּר בְּאַרְץ וְלֵא אֲתַדַּר לִיהָ עַד עַקֵּר"ה לְדִירְתוֹ יִצְאָ לְלֶכֶת לְקָרִי'
חֻצוֹת פִּי הוֹלֵף הוּא וּכְלִי בֵּיתוֹ וּסְפָרָיו אֲתוֹ עִמוֹ.

אֱלָא וְשִׁמוּכְרִים סִפְרִים וְשִׁישׁ בְּאַרְץ לְעוֹבְרֵי אֲנָרְחָ. וְהָרִי אֲתַמַּר בִּירוּשָׁלַיִם פ' זֶה בּוֹרֵר
הַלְכָה ט'.

פֶּתַב ר' אֵלְעָזָר לִירְתוּי סִפְרִים שְׁזָכְתָה בָּהֶם אֲרָץ יִשְׂרָאֵל אֵין מוֹצִיאִים אוֹתָם לַח"ל. אֱלָא
דְּמִסְתַּבְּרָא דְּהָא דִּירוּשָׁלַיִם לֵא אֲתַמַּר אֱלָא בְּזַמְנָם דְּלֵא שְׁכִיחֵי סִפְרִים וְהִמָּה בְּכְתוּבִים מֵה
יִקְרוּ.

אֲבָל עֲתָה דְּמְצוּיִים הֵרַבָּה סִפְרִים לְרוּב בְּזוּל עַל יְדֵי הַדְּפוּס לִית לָן בַּהּ. וְאַחַר זַמֵּן רַב
רֵאִיתִי בְּשׁו"ת הַלְכוֹת קְטַנוֹת ח"ב סִי' קפ"ז שְׁצִינְדָד בְּהָא דִּירוּשָׁלַיִם.

וְשֵׁם הֵרַב הַמְּנִי"ח זָכַר עֲשָׂה לְהַסְכָּמַת עַה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּו' ע"ש. וְכָתַב הָרָא"שׁ בְּשִׁבְתָּשׁו' סוּף
פְּלָל צ"ג וְהִבִּיאֵו מוֹר"ם סִי' רצ"ב.

דְּמִשׁוּם בִּיטוּל תּוֹרָה כּוֹפִין לְהַשְׁאִיל סִפְרִים. וְכ' הֵרַב כְּנַה"ג סִי' זֶה הַגָּהַת הַטּוֹר אוֹת י"א
דְּהֵינֵנוּ דְּנֻקָּא אִם בְּעַל הַסְּפָר אֵינוּ יוֹדַע לְלַמּוֹד אֲבָל יוֹדַע לְקָרוֹתוֹ לְמָה יִשְׁאִיל לוֹ פְּלִי
אֲנוּמְנוֹתוֹ וְלֵא מִיִּבְעֵיָהּ אִם אֵין לוֹ אֱלָא סִפֵּר אֲחַד אֱלָא אִפִּי יֵשׁ לוֹ שְׁנֵי סִפְרִים מִמֵּין אֲחַד
אֵינוּ מְחַוְּיָב לְשִׂאוֹל הַשְּׁנֵי דְּשִׁמָּא יֵאבֵד אֲחַד וְלֵא יִמְצְאוּנוּ כָּל פֶּה מְהֵרָה וְלֵא יֵהָא יוֹשֵׁב
וּבִטֵּל עַד שְׁיָבִיאוּ לוֹ הַס' שֶׁהַשְׁאִיל וְצ"ע עכ"ל וְהַפְּרִיז הֵרַב בְּזֶה דְּכַשְׁיֵשׁ לוֹ שְׁנֵי סִפְרִים
מִמֵּין א' נֵרָא דְּצָרִיף לְהַשְׁאִיל הָאֲחַד וְאֵין לוֹ לְחוּשׁ חֲשָׁשׁוֹ רְחוּקוֹ בְּמִקּוֹ בִּיטוּל תּוֹרָה.

וּמִסְתַּבְּרָא דְּלֵא אֲמָרָה הֵרַב ז"ל אֱלָא כְּשִׁבְעַל הַס' הוּא ת"ח שְׁתוֹרְתוֹ אֲנוּמְנוֹתוֹ אֲבָל אִם
יוֹדַע לְקָרוֹת וַיְדוּעַ דִּישׁ לוֹ עֶסֶק כְּמַהֲלָף דְּמִי פַעַם בַּחוּץ פַּעַם בְּרַחֲנוּבוֹת אַף שְׁקוּבַע עֵתִים

שפיר מצי להשאיל הס' אף שאין לו אלא ס' א' לת"ח העוסק בתוך' לילו פיומו והוא שיהי' לזמן מועט ובעת הקבוע לו ללמוד יסתפק בס' אח'.

ופשוט דאם בעל הס' אין עסקו בס' ההוא ואינו לומד בו דצריך להשאיל לת"ח וישתדל השואל שלא יתקלקל. ואם יפחות ישלם לבעליו כמ"ש הרא"ש.

ומיהו נרא' דאין כופין על פה דלא אמרה הרא"ש אלא משום ביטול תורה וכשיש לת"ח השואל איזו גמרא או חלק בית יוסף וכיוצא ליכא ביטול תורה דילמוד בס' שיש לו אבל אם הת"ח השואל רוצה פוסק אחד להורות הלכה למעשה' וסובר דמאותו ס' שיש ביד האחר יתברר הדין אז פניפינו להשאיל הס' ההוא.

ובעל הס' יחוש לעצמו שלא יהא מונע פה. ואמרו פ' נערה דף ו' וצדקתו עומדת לעד זה הכותב ספרים ומשאילן.

(צו) שם סי' רמ"ח. דין יוד.

כל המטלטלים שלי נוטל הכל. חוץ מספרים שאינם נכללים בכלל.

ואף דמהרשד"ם ח"מ סי' ר"ג נרא' כמסתפק מ"מ מבואר מדבריו שדעתו נוטה שאינם בכלל ועוד שהר' המבי"ט בח"א סי' ק"ה פשיטא ליה שאינם בכלל. וכן הרב ש"ך ס"ק י"א פתב דברי הרב המבי"ט לחוד הגם שנגל' לכל מראה עיני הפהן תשובת מהרשד"ם ורמזה ס"ק י"ג.

אלא דלא חש להביא תשו' מהרשד"ם ולחלוק עליה מאחר דגם הר' מהרשד"ם דעתו נוטה שאינם בכלל פדאמרן ולזה לא פתב אלא תשובת הרב המבי"ט. שוב ראיתי שפן פתב הרב מהר"י קשטרו בהגהותיו בפשיטות: ומ"ש בדין י"א עם שאר ספרים.

פן הוא לשון הרמב"ם פי"א דזכר' ויש להרגי' על מרן בבית יוסף שעל דברי הטור בשם הרמ"ה פתב שכ"כ הרב הנמקי משם הריטב"א ולא הזכיר שפן פתב הרמב"ם. ובמקום אחר פתבנו בעניותנו בכיוצא בזה.

ומ"ש אבל ס"ת יש בו ספק אם הוא בכלל נכסים. אף דלעיל סי' צ"ז דין כ"ג לענני גביית בעל חוב פתב ואפי' ס"ת לפי שהם כשאר נכסים ע"ש מ"מ הקא גבי נותן הוא ספק והחילוק מבואר בס' התרומות שער א' סי' ח' מח"א ובס' גדולי תרו"מ שם.

(צז) סי' רצ"ב דין ט"ו. מוכרן בב"ד.

אם לא מוכרן ונתקלקלו נסתפק הרב מחנה אפרים ה' שומרים סי' ל"ה אי חייב לשלומי עש"ב. ועמ"ש הרשב"א בח"ב סי' של"ג.

ואין ראיה מהתם דהקא שאני דאתי הקלקול ממילא מחמת עצמן דוקא. ותו דהקא בפ"י אמרו שהיא משום משיב אבדה.

גם מ"ש הרדב"ז סי' שי"ג דאם לא ניער הבגדים פשע לא דמי דהתם שמירה בגוף הדבר והוא בידו משא"כ הפירות דצריך למוכרם הם עצמם והמעוות פנים חדשות וצריך ב"ד וע' במחנ' אפרים עצמו בסוף דבריו ובשו"ת חוות יאיר ואני אמרתי בתפזי לזכרון דוקא.

(צח) סי' ש"ג דין ט'. רוצה שטען הצלתי על ידי רועים בשכר וכו'.

ראובן שכר שמעון להוליך סחורותיו לעיר אחרת ובדרך א"ל שיש ספנה מלסטים ושכר שמעון שומרים שישמרו הסחורו בדרך במקום המסונן ובאו לסטים רבים ולקחו הסחור' ולא יכלו השומרים להציל.

ושמעון תבע מראובן לפרוע לו ההוצאות שהוציא לשומרים וראובן טוען פנין שלא הצילו הסחור' אין לו עליו פלום. פתב הרב מהר"ר שמעון קאסטילץ בתשובותיו כ"י סי' י"ג דהדין עם ראובן והביא ראיה מדין זה.

ועוד דקדק ממ"ש הרמב"ם פ"ג דשכירות והוא לשון מרן בסמוך דין ח'. ש"ש חייב לשפוך הרועים והמקלות עד פדי דמיה של הבהמ' פדי להציל.

ויש לדקדק מאי פדי להציל דקאמר פשיטא אלא בא ללמד שישכירם על מנת שיצילו ואם ישכירם סתם אין לו על הבעל הבית פלום אם לא יצילו דהו"ל פמוציא יותר מפדי דמיהם וכי הא דאמרינן פ' המפקיד פל לא ידענא פשיעוותא וכינן שלא ידע אם שומרים אלו יכולים להציל פשע שהוציא מעות על הספק זהו תנרף דבריו בקצור וצ"י וחיפוש.

(צט) סי' של"ג דין ג'. התחיל ההנעל וכו' חוזר וכו' פתב הריטב"א ב"שם רבותיו הביאו מרן בב"י דבקנין אינו יכול לחזור וק"ק דהרשב"א בתולדות אדם סי' ע"ב נרא' מדבריו דפועל אפי' בקנין חוזר וידוע דרבותיו של הריטב"א הם הרא"ה והרשב"א ולענין אי מצוי לומר קים לי הרב כנה"ג פתב דאינו יכול לומר קי"ל נגד הריטב"א ורבותיו והרב ש"ך הכריע פהריב"ש דיכול לחזור והביא ראיות.

וע' במחנ' אפרים ה' פועלים סי' ב' ועיין תורת חסד סי' רס"א ושבות יעקב א"ח סי' ו' וע' בית דוד א"ה דף ה' ע"ב. ומ"ש בהגה'.

דין ה' משרתת וכו'. הרב מחנה אפרים ה' שכירות פועלים סי' ז' פתב דאף דאינו דבר האבד אינה יכולה לחזור דאינו שנה טיפול הבית בכל הזמנים ואמרו פ' הרבית המקבל בהמה וכו' שאינו דומה טיפולה של שנה זו ע"ש שהאריך בענין זה ובתשו' התה"ד ויש מי שהקש' עליו דמה ענין מקבל לפועל דיש לחלק ביניהם כמ"ש הריב"ש בתשו' וצ"י: (ק) א"ח סי' רכ"ח.

ועל הים הגדול וכו'. פן פסק הרמב"ם כר' יהוד' והטור תמה על הרמב"ם דפסק פיהידא' וראה זה חדש שנעלמ' תשובת מר אביו הוא הרא"ש ז"ל וכמו שהביא' מרן הב"י.

אף יש להרגיש קצת על הטור דגם בה"ג הביא דברי ר' יהודה לחוד עיין בספרו ומוכח דבה"ג סבר דהלכ' כר' יהודה. הן אמת דיש להרגיש למה לא הביא ברפת שאר ימים.

ורבינו ירוחם נתיב י"ג ח"ב פסק נמי כר' יהודה. וכ"כ הרמ"ע באלפסי זוטא וז"ל ונהלכ' כר"י דהוא מפרש לא חולק עכ"ל.

ומ"ש והוא הים שעוברין בו לארץ ישראל וכו' הרב לקח חמודות והרב פרישה והרב בה"ז בס' תפארת שמואל תמהו על מרן. וכבר הרב כנה"ג הליץ על מרן.

ומ"ש הרב מגן אברהם דטרח הכנה"ג ולא עלתה בידו עמו הסליח' דאי משום מ"ש בקסוף משנה שהביא בסוף הכנה"ג. ודאי דגם בזה האמת עם הרב כנה"ג דט"ס הוא דהכי מוכח ודאי.

וכן הרב מהר"ם ן' חביב בס' גט פשוט סי' קכ"ח ס"ק מ"ו קלסיה להרב כנה"ג וישקיל וטרי ע"ש וגם הרב מר וקציע' האריף להחזיק הוראת מרן ע"ש באו"ר וע' מה שפתיבתי אני בעניי בקונטרס חיים שאל ח"א סי' ט"ל אות ט' בס"ד.

(קא) סי' תע"א דין ב'. הר' פר"ח הביא דברי רבי בעל הרקח שפתב דאסור לאכול מצה בע"פ דכתיב בערב תאכלו מצות ותמה עליו ואסיק דהוא מדנפשי' דאסמכי' אקרא ע"ש. ולא זכר שבעל הלכות גדולות פתב דרשא זו פדברי הרקח וז"ל ואסור למיכל מצה מבע"י מקמיה דלקדיש ואמר הגדה והלל שנה' בערב תאכלו מצות כדי שיהא חביב עליו משל לארוס וכו' עכ"ל.

ולפי שעה נודמן ס' שונה הלכות ח"א דף נ"א וראיתי שהקש' על בה"ג דמהירו' משמע דאסור מחצות לכ"ע ותו ההלל הוא אחר אכילת מצה ומסיק דכנ"ב בה"ג דאינו יכול לאכול מצה עד שיהי' לילה וכתב התה"ד דגם פוס קודיש צריף שיהי' בליל' עכ"ד ולא ידעתי איך נחה דעתו בזה ודברי בה"ג הם מקמי דלקדיש וניהיב טעמא כדי שיהא חביב עליו משל לארוס וכו' וכל זה היינו מבע"י שלא לשם מצוה.

ודין שתחשף הוא שרוצה לקדש ולאכול לשם מצוה מבע"י. ומה שהקש' מהלל אפשר דהוא מה שאומרים תחילת ההלל בסוף ההגדה ועל עיקר הדבר צ"ל דמבע"י שפתב בה"ג לאו דוקא ויש סמך מדברי הרקח.

ודע דזה שפתב הרב פר"ח דהוא אסמכתא הנה אמת נכון וכן פתב רבי' ישעי' בס' המכריע על דרשא אחרת שפתב בה"ג דמפי עצמו אמרה ואינו פתוב בשום מקום אלא מלבד אמרה ע"ש בס' המכריע ס' ע"א וה"נ דכונתה.

סימן טל על לשון הרמב"ם פ"ו מה' בית הבחיר'. דכי הרב הפית יצאו כבושי"ם והי' הנשאר חזקת עזרא: שאלת ממני אוהב וריע אם יש אתי איזה ישוב בפ"ש הרמב"ם פ"ו מהלכות בית הבחיר' דארץ ישראל נקנית בכפוש וכיון שנקלח' הארץ מיזם בטל הכפוש ועזרא לא קדשה כפוש אלא בחזק'.

ולפום ריהטא צריכין אנו למודע"י אמאי לא הועיל' חזקה שהחזיקו בה בראשונה ותו איך לקיחת הארץ מבטלת הכפוש ואינה מבטלת החזק' וכבר מרן בכ"מ תמה על זה וסלקה בצ"ע ולפי שראית ס' חדש זה שמו בירף יצחק שעמד על זה ונא נחה דעתה במה שתירץ דרשתני להגיד לה מה עמדי ושכמ"ה: תשובה מאשר יקרת בעיני עתה שלחתי איש עתי יצא לחפש"י אם הפצא ימצא בעירנו ס' בירף יצחק אשר אמרת ופושפש ומצא ולהפיק רצונה פי מצאת חן בעיני הנה שפתי אלה יעמדו על הברכה"ה.

וראיתי להרב בירף יצחק הלז פ' תצא דאחר שתירץ לקושית מהר"י הפהו ז"ל דעמון ומואב טהרו בסיחון לא מדין כפוש דלאו בני כפוש נינהו אלא מדין חזקה ועל זה פתב וז"ל ובהכי ניחא מאי דק"ל מהא דלאו בני כפוש עמ"ש הרמב"ם סוף פ"ו דבית הבחיר' חיוב הארץ בשביעית ומעשרות אינו אלא מפני שהוא כפוש רבים וכיון שנקלח' הארץ מיזם בטל הכפוש ונפטר' מן התור' שהרי אינה מא"י וכיון שעלה עזרא וקדש' נא.

קדושה בכבוש אלא בתוק' שהתזיקו בה ולפיכך כל מקום שהתזיקו עולי ככל ונתקדש' בקדושת עזרא הוא מקדש היום ואעפ"י שגולקת' הארץ ממנו. וקשה דלמה יבטל אותו כבוש רבים דקדוש' ראשון' מפני שגולקת' מיזם פינו דישאל דוקא הם בני כבוש וגוים לאו בני כבוש וכו' אלא דלפי האמור ניחא דנהי נמי דלאו בני כבוש ניהו מפל מקום זוכים הם בתוק' כשמחזיקים בקרקע ועבדים דנקנים בתוק'.

ועל פי זה אפשר לומר מה שהקש' שם מרן הכ"מ איני יודע מה פת תזקה גדול מפת כבוש ולמה לא נאמר גם בתוק' דמשנחלק' הארץ וכו' ותו בראשון' הי' שם תזקה וכו' ויש לישוב דכבוש בישאל נתזקה בגוים וכו' אין מקום לתוק' דישאל שהתזיקו אחר הכבוש דמעשה לא מהניא להו מידי אחר שזכו ע"י כבוש ואין מקום עוד לחול זכיות התוק' אבל בקדושת עזרא לא זכו אלא בתוק' שהתזיק' פורש ולהכי אמר רבי' דקדוש' ראשון' פינו שהיתה על ידי כבוש פינו שנטל' בטל אותו כבוש ולא משום דגוים בני כבוש ניהו אלא שהגוים יזכו בה בתזקה וע"ד מ"ש בגמרא בפ' וישב ממנו שביאכל קדושת עזרא שהיתה על ידי תזקה שוב אין פת לגוים להפקיע' וכו' ע"ש: האח האח ראתה עינינו אשר פתבת דלא נחה דעתה בישוב הרב הנז' הטבת לראות דעיקר תירוצו דברים חלושים הם דלמה בכבוש ראשון אין מקום עוד לחול זכיות התזקה אטו הקונה בכל הקנינין לא חילי בלהו.

ותו פינו דישאל קונים בכבוש הרי כבוש דרבים בדרכי ההקנאו' ממש וכינון דאמרת דקדושת עזרא שהיא ע"י תזקה שוב אין פת להפקיעם בתזקתם פינו שהתזיקו באחד מדרכי ההקנאות הכי נמי נימא בכבוש דלישראל הוי בדרכי ההקנאות.

וצריך הנה לתת טעם לחלק ביניהם. ותו דהרי הרמב"ם פסק פ"א דמכירה דגוי אינו קונה בתזקה ואפי' תימיה פמי שרצה לחלק זה"ד גוי בישאל אבל הגוי בגוי קונה בתזקה וכמו שכתבנו במקום אחר.

הכא בגוי בישאל קיימינו ואיך פתב דארף דהגוים לאו בני כבוש ניהו זוכים בתזקה הרי על פרוק דקרקע ישראל לא קנו בתזקה. ומאי מייתי מדאמרי' וישב ממנו שבי דהיינו גוי בישאל ורצה ללמוד דגוי קונה בקרקע ישראל בתזקה ונהרי זה הפך דברי הרמב"ם פ"א דמכירה.

ומזה נראה להכריח קצת מאי דכתבנא בעניינתין במקום אחר על מה שהקשו על הרב מהר"י רוזאניס ז"ל שהכריח דאברהם אע"ה הנה לו דין ישראל לגמרי ממ"ש בכתרא דף ק' דקנה הארץ בהלוף והוי תזקה דהרי הרמב"ם פתב דהגוי אינו קונה בתזקה ומקשים דלא אמרה הרמב"ם אלא גוי בישאל אבל גוי בגוי קני בתזקה והראיה ממ"ש עמון ומואב טהרו בסיחון וקנו בתוק' פדמוכח בגטין דף ל"ח ואנן בעניינתין פריקנ' לה דלעולם מ"ש הרמב"ם דהגוי אינו קונה בתזקה היינו אפי' גוי בגוי כדס"ל להרב מהר"י רוזאניס.

אמנם מודה הרמב"ם דקנו בתזקת כבוש מלקמה ומשו"ה עמון ומואב טהרו בסיחון. והשתא יש להכריח פדאמרון דהרמב"ם ס"ל דהך שמתא דגיטין בתזקת כבוש מלקמה דוקא איירי כמ"ש התוס' אבל תזקת קרקעות נעל גדר ופרץ לא קני כלל אפי' גוי בגוי

ויְדַבְּרֵי מִהָרִ"י רוֹזֵאנִיס ז"ל דְּהָרִי הָכָא בְּסוּגְיָיִן דְּגִטִּין מְדַמֵּי לְהוּ לְהַדְדֵי חֲזָקָת גּוּף לְחֲזָקָת קַרְקַע וּכְמ"ש רִש"י וְתוֹס'.

וּא"כ אִיךָ יְלִיף גּוּי בְּיִשְׂרָאֵל מוֹיִשֵׁב מִמְּנֹו שְׂבִי וְהָא אִין גּוּי קוּנָה בְּחֲזָקָה בְּקַרְקַע יִשְׂרָאֵל וְה"ה דְּלָא קְנֵי גּוּף יִשְׂרָאֵל וּבְפִרְט לְפִי מ"ש הַתוֹס' דְּמַקְרָא דְּוִיִּשְׁב מִמְּנֹו שְׂבִי לְחוּד אִין רְאָיָה דְּקְנֵי דְּמִשׁו"ה אֶצְטְרִי לְעֵמּוֹן וּמוֹאֵב וְכו' וְדַבְּרֵיהּ נְאֻמְנוּ מְאֹד בְּפִשְׁטָא דְּשִׁמְעָתָא וּא"כ לְמֵאֵי דְּקִי"ל דְּגּוּי אִינוּ קוּנָה בְּחֲזָקָה בְּקַרְקַע יִשְׂרָאֵל נִימָא דְּה"ה לָא קְנֵי גּוּי בְּיִשְׂרָאֵל לְגוּף וּקְרָא דְּוִיִּשְׁב לָא מְכַרְעָא דְּמִי יִימַר דְּקְנֵי.

הֵן אֵמֶת דִּישׁ מְקוּם לְדַחּוֹת הַכְּרַח זֶה בְּמ"ש הָרַב הַמְּגִיד פ"א דְּמַכִּירָה וְנ"ל וְהִטְעַם שְׁהַכּוֹתֵי אִינוּ קוּנָה בְּחֲזָקָה שְׁאֵם הֵיךְ הַכּוֹתֵי קוּנָה בְּחֲזָקָה מִתּוֹךְ אֲלֵמוֹתוֹ הֵיךְ מִחֲזִיק אֲבָל לְכַתּוּב לֹא שְׁטַר פְּנֻלֵי הָאֵי לָא עֲבָדֵי עַכ"ל.

וְאֶפְשָׁר לֹאמַר דְּאֵה"נ דְּמַדִּינָא גּוּי קוּנָה בְּחֲזָקָת נְמִי וּמ"ה יְלִיף דְּקְנֵי לְיִשְׂרָאֵל לְעַבְדוּי מְקָרָא דְּוִיִּשְׁב דְּדִינָא הוּא דְּגַם קַרְקַע יְקַנָּה בְּחֲזָקָת אֲלָא דְּבְקַרְקַע הַפְּקִיעוּ דְּלָא קְנֵי דְּמִתּוֹךְ אֲלֵמוֹתוֹ וְכו' אֲבָל לְקַנּוֹת אִינְשֵׁי לְעַבְדֵי לָא חִיִּישִׁינּוּ וְאוּקְמוּהּ אֲדִינְיָהּ.

וְעַפ"ז הֵיךְ מְקוּם לְיִשְׁב דְּבְרֵי הַר"ב בְּיַרְךָ יֶצְחָק דְּכִינּוּ דְּמִן הַדִּין קוּנָה בְּחֲזָקָת בְּקַרְקַע אֲלָא דְּמִתּוֹךְ אֲלֵמוֹתוֹ וְכו' קְנָסוּ דְּלָא יְקַנָּה אִין הַדְּבָרִי אֲמוּרִים אֲלָא בְּגוּי פְּרִטֵי לָא בְּמִלְךָ וּמֵאֲחַר שְׁפָן קְנֵי א"י בְּחֲזָקָת.

אֲמַנְם כָּל זֶה אִינְנוּ שְׁוֵה לִי דְּמֵאֵן פְּלַג לָן וּמִי יֵלֵד כָּל הַנֵּי חִילּוּקֵי דִינִים. וְתוּ דְּמָרְן שְׁם בְּכ"מ טַעְמָא טַעִים בְּאַנְפָּא אַחְרִינָא.

וְאִף שְׁגַם לְדַבְּרֵי מָרְן בְּכ"מ יֵשׁ לְיִשְׁב דְּבְרֵי הָרַב הַנּוֹז' עַל דְּרַף זֶה. אֲנִן בְּעֵנְיֹתָן לָא נְהִירָא לָן אֲלָא דְּגּוּי לָא קְנֵי בְּחֲזָקָה כָּלֵל וּכְמ"ש רַבִּי חֲנִנְאֵל וְהַתוֹס' וְחִידוּשֵׁי קִידוּשֵׁי שְׁנַדְפְּסוּ בְּקוּשְׁטִינְא דְּעֵמּוֹן וּמוֹאֵב טְהָרוּ בְּסִיחּוֹן הֵינּוּ דְּקְנֵי בְּכַבּוּשׁ מְלַחְמָה וְזֶהוּ סְבֵרַת הַרְמְב"ם וּכְמ"ש גְּאוֹן עֲזַנּוּ מִהָרִ"י רוֹזֵאנִיס וּכְמ"ש בְּמְקוּם אַחַר בְּעֵנְיֹתֵינוּ בְּס"ד.

וְחֲזָה הַגִּיט לְהַרְדָּב"ז ז"ל בְּבִיאָוּרוֹ עַל הַרְמְב"ם פ"א דְּתֵרוּמוֹ דְּעַל מ"ש הַרְמְב"ם שְׁם דִּין ה' פִּינּוּ שְׁגָלוֹ בְּטִלְהָ קְדוּשָׁתוֹ שְׁקִדּוּשָׁה רֵאשׁוּנָה שְׁהִיְתָה מְפָנֵי הַכַּבּוּשׁ בְּלִבְד וְכו' כְּתִב וְנ"ל וּא"ת פִּינּוּ שְׁנַתְקַדְשָׁה קְדוּשָׁה שְׂבָה לְהִיכֵן הַלֵּכ' וְרַבִּי כְּתִב לְפִי שְׁהִיְתָה מְפָנֵי הַכַּבּוּשׁ וְנִרְאָה לְדַעְתּוֹ מְפָנֵי שְׁלָא קְדוּשׁוֹ בְּפָה וְעַדִּינּוּ יֵשׁ לְשִׂאוֹל מְפָנֵי מַה לָּא קְדוּשָׁה יְהוֹשִׁעַ בְּפָה וְתַהִיָּה קְדוּשָׁתָה לְעוֹלָם וּי"ל שְׁיִודַע הֵיךְ שְׁעִתִּידָה לְיַחְרַב וְכו' ע"ש.

וְאֲנִי בְּעֵנְיֵי לָא זְכִיתִי לְהַבִּין דְּבְרֵי דְּהַרְמְב"ם דְּעַת שְׁפָתֵי בְּרוּר מְלִלוּ שְׁם וּבִיּוֹתֵר פ"ז מֵהַל' בֵּית הַבְּחִיר' דְּבְרֵאשׁוּנָה הֵיךְ עַל יְדֵי כַּבּוּשׁ וּבְשִׁנְיָה עַל יְדֵי חֲזָקָה וְדַבְּרֵי מְבֹאֲרֵי בִיּוֹתֵר וְאֵמֵי עֲשֵׂה לֹא מְטַעְמִים כְּאֶשֶׁר אֵהָב לְבָאֵר דְּבְרֵי הַרְמְב"ם.

וְהַרְמְב"ם לָא כְּתִב כֵּן אֲלָא כַּבּוּשׁ וְחֲזָקָה. וְתוּ הָאֵי דְּאָמַר רַב דְּעֲזָרָא קְדוּשָׁה בְּפָה לָא יְדַעְנָא מְנָא לִיָּה דֵּא"א לֹאמַר דְּכִינּוּן עַל מַה שְׁעֲשֵׂה נַחְמִיא דְּכְתִיב וְאֶעֱמִידָה שְׁמֵי תוֹדוֹת וְכו' וּכְמ"ש פ"ק דְּשְׁבוּעוֹת דָּף ט"ו הֵלֵא זֶה הֵיךְ בִּירוּשָׁלַם.

וְתוּ שְׁהִרֵי כְּתִב הַרְמְב"ם שְׁלָא הֵיךְ אוּרִים וְתוּמִים אֲלָא נְתַקְדְּשָׁה בְּקְדוּשַׁת שְׁלֵמָה ע"ש פ"ו דְּבֵית הַבְּחִיר'. וְאִף שְׁקְדוּשָׁה שְׁלֵמָה בְּכָל אֵלוֹ וְעֲזָרָא ג"כ זָכַר עֲשֵׂה בְּשְׁמֵי תוֹדוֹת כְּתִב

הַרְמַב"ם שֶׁם דְּטַעַם הַמְקַדָּשׁ וִירוּשָׁלַם שְׁקִדְוֹשֶׁת' קִדְוֹשֶׁת עוֹלָם הֵינּוּ מִפְּנֵי הַשְּׂכִינָה וְשְׂכִינָה לֹא בְּטָלָה ע"ש אֶלְמָא לְאוּ בְּפָה תְלוּי.

וְהָרַב תּוֹסֶפֶת י"ט פ"ח דְּעֵדוּת תִּנְרַץ דְּכַבּוּשׁ גּוֹיִם אֶתְא וּבְטַל כַּבּוּשׁ יִשְׂרָאֵל מִשָּׂא"כ בְּחֻזְקָא שְׁהִחְזִיקוּ מִיָּד מְלִיךְ פָּרַס לֹא אֶתְא כַּבּוּשׁ וּמְבַטֵּל הַחֻזְקָה שְׁהִיְתָה מְדַעַת הַנּוֹתָן וְנִתְיַנַּת ה' בְּרֵאשׁוֹנָ' בְּכָר נִבְּאוּ שְׂיִטְלוּהָ אֲבָל עַל לְקִיחַת' מִיָּדֵינוּ שְׁנִית לֹא מְצִינוּ נְבוּאָה בְּפִירוּשׁ וְכו' ע"ש.

וְיֵשׁ לְהַשִּׁיב עַל זֶה דְּאָף דְּבִבִּית שְׁנֵי בְּטָלָה נְבוּאָה מ"מ רְמֵז אֵיפָא עַל בֵּית שְׁנֵי שְׂיִחְרַב בְּכַמָּה פְּתוּבִים וּכְבָר הָרַב ז"ל נִרְגָּשׁ וְכַתֵּב לֹא מְצִינוּ נְבוּאָה בְּפִי' וְאִין זֶה מְסַפִּיק. וְתוּ דְהָרִי הָיָה רוּחַ הַקְּדָשׁ בְּיִשְׂרָאֵל וְיִדְעוּ כִּי גִזְרַת ה' הִיְתָה.

וְתוּ דְלֹא בְעֵי' נְבוּאָה וְרוּחַ הַקְּדָשׁ הָרִי מַעֲשֶׂה רַב שְׁנִלְקַח' וּבְנֻדָּי דְּגִזְרַת ה' הִיְתָה. וְתוּ דְגַם בְּרֵאשׁוֹנָה לֹא הָיָה רְצוֹן ה' שְׂיִקְנוּהָ גּוֹיִם ח"ו וְהוּן לֹ' יְהִי שְׁגִזְרַת לְהַתְרִיבָה ס"ס אִיךְ נִתְבַּטֵּל הַכַּבּוּשׁ וְהַחֻזְקָה שְׂכַבְשׁוּ וְהַחֻזְקָה בְּרֵאשׁוֹנָה.

וְאַנְכִי אֵישׁ צָעִיר נ"ל דְּאֶפְשָׁר לִישֵׁב בְּמַאי דְּאֶמְרִי' פ"ק דְּמְצִיעָא דָּף יו"ד ע"א דָּא ע"ג דד' אַמּוֹת קוֹנוֹת לוֹ בְּכָל מְקוֹם כִּינּוּן דְּנִפְל גְּלִי אֲדַעְתִּיזָה דְּבִנְפִיל' נִיחָא לִיָּה דְּלִקְנִי בַד' אַמּוֹת לֹא נִיחָא לִיָּה דְּלִקְנִי.

וְתוּ כְּתוּב הַתּוֹסֶ' בְּבִתְרָא דָּף נ"ד ע"א ד"ה אֲדַעְתִּי דְּצִיבִי וְנ"ל וְאִין לְהַקְשׁוֹת אַמּוֹת אִין יָדוּ קוֹנֵי' לוֹ שְׁלֵא מְדַעְתּוּ כְּמוֹ חֲצָרוֹ דְּחֲצָר מִשׁוּ' יָד אֶתְרַבְּאִי דְּהָא דְּחֲצָרוֹ קוֹנָה לוֹ שְׁלֵא מְדַעְתּוּ הֵינּוּ שְׂאִינוּ יוֹדַע אִם הוּא בְּחֲצָרוֹ וְאִם הָיָה יוֹדַע הָיָה רוּחָה לְקִנּוֹת אֲבָל אִם יוֹדַע וְאִין מִתְפַּוִּיָּן לְקִנּוֹת לֹא קִנִּי עַכ"ל.

וּמֵאַחַר שְׁפָן אֶפְשָׁר לֹמַר דַּה"ה בְּכַבּוּשׁ רֵאשׁוֹן לְדַעַת הַרְמַב"ם לֹא קִנּוּ בְּחֻזְקָה דְּכַבּוּשׁ כִּינּוּנוֹ לְקִנּוֹת וְלֹא כִינּוּנוֹ לְקִנּוֹ' בְּחֻזְקָה. הֵן אֶמַּת דְּסִבְרַת הַתּוֹסֶ' הִלְזוּ שְׂכַתְבוּ דְּהָא דְּחֲצָר קוֹנָה שְׁלֵא מְדַעְתּוּ הֵינּוּ שְׂאִינוּ יוֹדַע אִם הוּא בְּחֲצָרוֹ אֲבָל יוֹדַע וְאִין מִתְפַּוִּיָּן לְקִנּוֹת לֹא קִנִּי נִרְאָה דְּהַרְמַב"ם וְסִיעֵתוֹ פ"ג בְּהַדְּיָהוּ דְּסִבְרֵי דְּחֲצָר מְדִין שְׁלִיחוֹת אֶתְרַבְּאִי וְלִדְיָדְהוּ אֶפְשָׁר דְּקִנִּי לִיָּה חֲצָרוֹ אִף שְׁלֵא כִינּוּן לְקִנּוֹת וְכ"כ הָרַב מְחַנְּה אֶפְרִים בְּקִנְיָן מְשִׁיכָה ס' ה' וְעַט"ר מוֹרֵי הָרַב ז"ל בְּסִפְרוֹ הַבְּהִיר נְחֻפָּה בְּכֶסֶף ח"מ רִישׁ ס' ג'.

גַּם הֵיכֵא דפ"ק דְּמְצִיעָא דְּאֶמְרוּ בְּנִפְיָלָה נִיחָא לִיָּה דְּלִקְנִי. אֵיבְרָא דְּהַרְה"מ רִישׁ פ"י ז דְּאֵבִיד' פְּתַב דְּהָכִי ס"ג לְהַרְמַב"ם אֶמְנָם מְרוֹן בְּכ"מ חוֹלֵק עַל הַה"מ ע"ש.

וְאוּלָּם בְּכָל זֹאת נִרְאָה דְּלִמְאִי דְּקָמֵן שְׁפִיר קְאָמִינָא דְּכָל כִּי הֵנִי מִיָּלִי הֵם בְּחֲצָר אוֹ ד' אַמּוֹת דְּקוֹנוֹת שְׁלֵא מְדַעְתּוּ אֲבָל בְּחֻזְקָה הָרִי אֶמְרוּ בִּיבְמוֹת דָּף נ"ב וּפְסָקָה הַרְמַב"ם פ"ה דְּזַכְיָה דִּין י"ב וִי"ג וְנ"ל הַמְחֻזְקִי בְּנִכְסֵי הַגֵּר וּבְהַפְקָר וְהוּא אִין דַּעְתּוֹ לְקִנּוֹת אַע"פ שְׂבָנָה וְגִזְרַת לֹא קָנָה הָעוֹזֵר בְּנִכְסֵי הַגֵּר וּכְסָבוֹר שְׁהוּן שְׁלוֹ לֹא קָנָה.

וְנִכְיָנוּ לְדִין דְּחֻזְקָה דְּבָנָה וְגִזְרַת בְּעִינָן שְׂפִינּוֹן לְקִנּוֹת וּלפ"ז נוֹחִים דְּבָרֵי הַרְמַב"ם דְּכַבּוּשׁ רֵאשׁוֹן לֹא קִנּוּ יִשְׂרָאֵל מִטַּעַם חֻזְקָה שְׂפִינּוֹת' הִיְתָה לְקִנּוֹת בְּכַבּוּשׁ וְכְמוֹ שְׂאֶמְרַ מְלִשָּׁה רַבִּינוּ ע"ה וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לְפָנֵיכֶם.

ולא פּוֹנֵנוּ לַקְנוֹת בְּחִזְקָה וּאִם כִּי לֹא קָנוּ בְּחִזְקָה דְּבַעֲיָנוּ פְּנִיָּה פְּמִזְנָבָר וּמְשׁוֹ"ה כְּשֶׁרָאוּ הַגּוֹיִם וְלִקְחוּ הָאָרֶץ מִמֶּנּוּ פָקַע כְּבוֹשׁ דִּינָן וְהֵם קָנְאוּהָ בְּכַבּוּשׁ דְּגוֹיִם קָנוּ בְּכַבּוּשׁ כַּמֶּ"ש עֵמוֹן וּמוֹאָב טְהָרוּ בְּסִיחּוֹן.

וּכְמוֹ שֶׁפָּתְבְּנוּ בְּעֵנִיּוֹתֵנוּ בְּמִקְוֵמוֹ דְּהֵיִא דְּאָמְרוּ בְּסִנְהֶדְרִין גּוֹיִם לָאוּ בְּנֵי כְבוֹשׁ פְּרוּשׁ' דְּלֹא נִצְטָווּ בְּכַבּוּשׁ וְזוֹ פְּנִיָּה רַשׁ"י שָׁם. אַבְּל אִם כְּבָשׁוּ קָנוּ בְּכַבּוּשׁ.

אֲמַנְם קְדוּשַׁת עֲזָרָא לֹא בְּטָלָה דְּכִינּוֹן דְּאָנוּ קָנִינוּ בְּחִזְקָה' שֶׁפְּיֻנְגְּנוּ לַקְנוֹת בְּחִזְקָה. לֹא אֲתִי כְבוֹשׁ דִּידְהוּ וּמְפִיק חִזְקָתָנוּ.

דְּגוֹיִם אֵינָם קוֹנִים בְּחִזְקָה כַּמֶּ"ש הֶרְמֵב"ם וּכַמֶּ"ש לְעִיל. וְלָכוֹן פְּרָאשׁוּנָה שֶׁקָּנִינוּ בְּכַבּוּשׁ וְגַם גּוֹיִם קָנוּ כְבוֹשׁ כְּשֶׁלְּקָחוּ אִ"י מִמֶּנּוּ בְּכַבּוּשׁ אֲתִי כְבוֹשׁ בְּתָרָא וּמְפִיק מְכַבּוּשׁ קָמָא וְכָף הִיא הַמְדָּה דְּגוֹיִם קָנוּ בְּכַבּוּשׁ.

הָאָרֶץ דְּכְבוֹשׁ הָאֲחֵרוֹן מְפָקִיעַ כְּבוֹשׁ הֶרְאֵשׁוֹן עַל דְּרָף עֵמוֹן וּמוֹאָב טְהָרוּ בְּסִיחּוֹן. אֲמַנְם בְּבֵית שְׁנֵי דְקָנוּ בְּחִזְקָה וְאִין גּוֹי קוֹנָה בְּחִזְקָה לֹא אֲתִי כְבוֹשׁ וּמְבַטֵּל חִזְקָה פִּינּוֹן דְּגוֹיִם לִיתְגַּהוּ בְּחִזְקָה וְאִיךָ יִפְקִיעוּ חִזְקָתָנוּ.

וְלֹא אֲשַׁפְּחוֹן אֲלֵא דְכְבוֹשׁ מְפָקִיעַ כְּבוֹשׁ. וְיֵשׁ צַד דְּחִזְקָה עֲדִיף מְכַבּוּשׁ דְּאִיתִיהָ בֵּין בְּיַחֲדָא בֵּין בְּרַבִּים אַבְּל כְּבוֹשׁ יַחֲדָא לֹא שְׁמִיָּה כְבוֹשׁ וְשִׁטְתָּנוּ זֶה הִיא הַפָּה שִׁטְתָּ הַרְבַּ בִּירָף יִצְחָק וְהַמְעֵינּוּ עֵינָיו יַחֲזוּ הַדָּק הַטָּב.

וְאַחַר זֶמַן רַב בָּאוּ לִידֵי שׁו"ת מְקוֹם שְׁמוּאֵל וּס' לְחַם שְׁמִים ח"ב וְרֵאִיתִי בְּשׁו"ת מְקוֹם שְׁמוּאֵל ס' ל"ו וּבִלְח"ש פ"ח דְּעֵדִיּוֹת שֶׁתְּרַצוּ וּקְצַת קְרוּבִים דְּבְרִיָּהֶם פְּטַעַם לנ"ד וְהַמְעֵינּוּ הַטָּב יִרְאֶה דֵּיִשׁ לְהַשִּׁיב עַל דְּבְרִיָּהֶם ז"ל וּבס' מְקוֹם שְׁמוּאֵל הַקְּשָׁה עַל דְּבְרֵי הַתִּי"ט שֶׁהִבֵּאתִי לְעִיל כְּמוֹ שֶׁדְּקָדְקִיתִי אֲנִי הַדָּל בְּמִקְצַת ע"ש הַטָּב הַדָּק.

(וְצָרִיף לְהַתִּיַּשֵּׁב בְּפִלּוּגְתָא דְּרַבְּנָאֲתָא בְּגִלּוּי דְּעַת בְּקִנְיֹת עֵינּוֹן בַּב"י ח"מ ס' רס"ח וּכַמֶּ"ש ל' פ"ב דְּזִכְיָה דִּין ט' וּמ"ש הָאֲחֵרוֹנִים וְדוּק הַטָּב. סִימָן מ'.

לְשׁוֹנוֹת הַר"מ פ"ז דְּאֲבִיָּה וּפ"ב דַּמ"ע. לְמַעַן הוֹדִיעָה אֲשֶׁר נִעְמְתָה לִי מְאֹד לְעֵשׂוֹת רְצוֹנָךְ הַנָּה צוּיִתִי לְהַעֲתִיק לָךְ אֵינָה פְּרָפְר' דְּשִׁיף קְצַת לְעַנְגָּן הַנּוֹ' מִהַפְּתוּב אֲצָלִי הַדָּל.

הֶרְמֵב"ם פ"ז דְּאֲבִיָּה דִּין א' אִפִּי נָפַל עָלֶיהָ. הַה"מ פְּתַב דְּפָסַק פְּאוּקְמָתָא קַמִּיָּתָא נְמִי דְּגִלִי דְּעֵתִיָּה דְּבִנְפִילָה נִיחָא לִּיהָ דְּלִקְנִי.

וּמָרְן בְּכֶסֶף מְשֻׁנָּה חֲלַק עָלָיו. וְרֵאִיתִי לְעַט"ר מוֹרֵי הָרַב זֵלָה"ה בַּס' הַפְּהִיר נְחָפָה בְּכֶסֶף בְּשׁו"ת ח"ע ס' ג' דְּהִבִּיא הָרַב מַש"ל וְהָרַב פַּר"ח שֶׁהִתְחַזְּקוּ בְּדְבְרֵי הָרַב הַמַּגִּיד (וּס' מַש"ל אֵין עֵמְדִי) וּק"ק עַל פְּלָם דְּאֲשַׁתְּמִיט מִיְנִיָּהוּ דְּבְרֵי הֶרְמֵב"ם בְּפִי הַמְּשֻׁנָּה שֶׁפְּתַב וְז"ל זֶה הַדִּין הָאֲמוּר בְּזֵאת הַהֲלָכָה הוּא בְּמִי שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּרִשׁוֹת הָרַבִּים אוֹ בְּשִׁנְיָה חֲבִירוֹ שֶׁאֵין דְּרָף בְּנֵי אָדָם לְעַמּוֹד שָׁם לְפִיכָף לֹא קָנוּ אַרְבַּע אַמּוֹת שָׁלוֹ אִפִּי נָפַל עַלְהֶמְצִיאָהּ וְכו' ע"ש.

וְדַעַת שֶׁפְּתִיּוֹ בְּרוּר מְלָלוּ כַּמֶּ"ש מָרְן בְּכֶסֶף מְשֻׁנָּה שֶׁתּוֹפֵס דְּלֹא פְּאוּקְמָתָא קַמִּיָּתָא שֶׁהָרִי מוּכַח בְּהִדְיָא מְדְבְרֵי דְּדִין זֶה אִם הוּא בְּשִׁנְיָהוּ אַרְבַּע אַמּוֹת קוֹנוֹת לוֹ וּמְשֻׁנְתָּנוּ בְּרִשׁוֹת הָרַבִּים הִיא מְדַבְּרָת.

ועל הרוב בחיבור מספים הולך לשיטתו בפירוש המשנה ורוח אחד להם זולתי אינה מקומו' שמוכרח דהדר הוודרני בחיבורו ממ"ש בפי המשנה. והשתא הכא מרווח טפי וסייעת' היא לדעת מרן וילמד סתום מן המפורש בפי המשנה.

ומה גם דלשון אפי' משמע כמרן. ומה שיישב הרב פרי חדש דלס"ד קאמר הוא דוחק וכמ"ש מורי הרב ז"ל ומשמע דלשון אפי' דנקט בחיבור הוא כלשון אפי' דנקט בפירושו.

והרב פר"ח נסתיע ממ"ש הרמב"ם פ"ב ממתנו' עניי' גבי פאה שפלא עליה דמשום שפלא עליה אין לו זכיה בשום מקום וכו' ע"ש. ומורי הרב ז"ל פתב וז"ל נראה דאין ראיה מזה שכתב שם נפל עליה דלעולם אפשר לומר דדוקא משום שדה חבירו דלא תקון ד' אמות הוא מאי דלא קני אבל לעולם דבסימט' קני ליה אפי' נפל ומאי דנקט שם נפל לאו לאשמועינן דבכל מקום אין לו זכיה כמו שכתב הרב פרי חדש אלא משום דגמר אומר שם דקונסין אותו נאפי' מה שנטל פדין קונסים אותו ולוקחים מידו ונותנין לעני אחר וזה אינו אלא דוקא בנפל דעביד להפקיע זכות שאר עניים ואז קנסינן ליה דשלו לא הגיעו אבל בשלא נפל וכו' ע"ש.

ולא זכר מ"ש הרב פרי חדש בהגהות הרמב"ם שם בס' מים חיים בפ"ב ממתנו' עניים וז"ל ודע שדבר ברור הוא דלא שייך למקנס מה שנטל פבר אלא פשזרקה על השאר אבל בנפל עליה ופירס טליתו עליה פשיטא דלא שייך למקנסיה במה שנטל פבר וכו' עש"ב וא"כ מורי הר' ז"ל דעסיק נאמי על דברי הרב פר"ח איך דוחה ראיתו במה שהוא נגד סברתו דנקט נפל דבהא קנסינן.

והרב פר"ח לא כן ידמה ופשיטא ליה דלא קנסינן בנפל. ואי מו"ר ניהו פליג גם בזה על הרב פר"ח הו"ל להביא דבריו שם ולדחותם וכגון דא צריך לאודועי.

ומיהו אף דהרב פרי חדש שפיר מיייתי ראיה לפי דעתו. מ"מ מורי הרב ז"ל קושטא קאמר דנראין דברי הרמב"ם שם דקנסינן אף בנפל עליה ופירס טליתו עליה כמו שהבין הרב תוספת יו"ט שם פ"ד דפאה וכמו שכתבתי בענייני שם (ויבא בסמוך) דלא כמ"ש הרב פר"ח שם.

ולפי זה נפל אצטריכא ליה התם דשייך ביה קנסא וכמו שכתב מורי הר' זלה"ה. ובדין זה העיקר בדברי הרמב"ם כמ"ש מרן וכמ"ש בפי המשנה וכדעת הרי"ף דמסתמא כל פסקא דפסקיה משה הרמב"ם ז"נ בשיטת רבו אמורה פידוע דהרמב"ם פותב רבותי הרב רבינו יוסף הנזיר ורבו.

וכתב מורי הרב ז"ל דלזה הספיק הרב שפת פהן סי' רס"ח ע"ש. (ב) הנה נא הואלתי הצג על הארש אשר כתבתי אני הדל שם בפ"ב מה' מתנות עניים דין י"ח.

עני שנטל וכו'. מרן בכ"מ כ' משם הך"ן דמשמע לרבינו דמ"ש בתוספתא ר"מ אומר קונסין אותו וכו' לא פליג אלא פולה ר"מ היא והכי קאמר שר"מ אומר.

והרב פר"ח בהגהותיו בס' מים חיים פתב שהוא דוחק ויותר נראה דפסק כר"מ משום דשקיל וטרי אליביה בירושלמי ע"ש. ואני ההדיוט נראה ני דהעיקר כמ"ש הר"ן ומרן

דסבר הרמב"ם דלא פליג וזה ממה שראינו בפירושו פ"ד דפאה דפירוש במשנה דלוקח
ו ממונו הפל וכן אמרו דקונסין אותו ומעבירין ממנו את הפל את התלוש והמתקן.

ומשמע דלפירוש דמתניתין קאמר דאי סבר דמתני' פליגא אר"מ אלא דאנן קי"ל כר"מ
ממשמעות הירושלמי הו"ל לפירושא פירושא דמתניתין ונהדר לימא דפסק ההלכה
דקונסין אותו אלא משמע דס"ל דר"מ לא פליג וכמ"ש הר"ן ומרן.

וכן מוכח להדיא מרבינו עובדיה שפכת אין לו בה פלוגא אפי' במה שלקחו דקונסין וכו'
ע"ש. הרי דמפרש הא דתנו אין לו בה פלוגא דפירושא אף מה שלקט דקונסין וכו'.

ויש לדחות דלעולם דפליגי אמנם פיון דסתם משנה ר"מ וקי"ל הכי מפת הירושלמי לזה
הרמב"ם ורבינו עובדיה פירשוהו כר"מ וכהלכה. אבל מסתמא דמתני' אין ראיה ולזה
הוצרכנו להוכיח מהירושלמי ויש לצדד בזה ודוק הטב.

וחמות"י ראיתי אור להרדב"ז בבואורו להרמב"ם שפכת דברי הירושלמי בשם ר"מ
וסיים וקי"ל כר"מ בקנסותיו עכ"ל ובראותי עמדותי מרעיד דכר"מ בגזרותיו הוא דקי"ל
ולא בקנסותיו. ואחר זמן האיר ונח ס' יד מלאכי הנדפס מחדש לרבי"ן חסידא הרב
הרמ"ך נר"ו וראיתי בסי' קע"ד דהוכיח בפירוש דלא קי"ל כר"מ בקנסותיו ותמה על
דברי הרדב"ז הללו וז"ל ומעתה יש לתמוה על דברי הרדב"ז שפכת בפשיטות וקי"ל
כר"מ בקנסותיו וצ"ע אם לא שפכת דלית' להו פלוגא אלא היכא דאיכא מאן דפליג
עליה וזה מתניא בשם ר"מ בלי חולק וכמ"ש מרן הכ"מ שם בשם הר"ן אלא דמ"מ לא
הו"ל לישנא דקי"ל וכו' עכ"ל ולא ידעתי איך עלה על דעתו לומר דסבר הרדב"ז דליכא
מאן דפליג אלא דק"ל לישנא דנקט ונהדר ברור שלא ניתן ליאמר דהרדב"ז ס"ל פהר"ן
דליכא מאן דפליג דמאחר שפכת וקי"ל כר"מ בקנסותיו תו ליכא למימר דכונתו דלא
קי"ל כר"מ בקנסותיו אלא פי הכא דליכא מאן דפליג וצריף לפסוק הכי דהוי אליכא
דכ"ע, והגם דגם הרב יד מלאכי כתב אלא דמ"מ לא הו"ל למנקט לישנא דקי"ל וכו'
ומשמע דניתן ליאמר בדוחק ולי הדל הרי זה בכל יאמר.

והרב נר"ו קיצר את הרחב ולא כ' אלא לישנא דקי"ל ותו לא פאלו לישנא דקי"ל לא
משמע דליכא פלוגתא. והעיקר דאמר הלכה כר"מ בקנסותיו יכחידנו תחת לשונו ונהדר
מבואר ואין להאריך.

ותו אישתימיה להרב נר"ו לשון הרדב"ז הסמוך ונראה שם אחר לשון זה דאייתי
מאי דאמרו פ"ק דמציעא וכתב עלה ונהי תירוצי לרבנן דלית להו קנסא אבל לר"מ
דקניס ברישא כ"ש דקניס בסיפא עכ"ל הרי דכתב דרבנן פליגי אר"מ שלא פדברי הר"ן.

והא דכ' הרדב"ז דנהי תירוצי דפ"ק דמציעא לרבנן וכו' לפום ריהטא צריף ישוב דהא
דקניס ר"מ היינו דוקא פיון שלא קנה השאר במעשה שעשה קניסין ליה ושליו נמי לא
הגיעו אמנם אי דינא הוא דקני בנרק על השאר לא שייף למקנסיה דאטו עני שהיה מותר
לזכות בפאה פדיו נקנסיה ושפיר פריף לר"מ נמי דלקנו ליה ד' אמות וכיון דקנה לא
שייף למקנסיה.

ואפילו אם נאמר דסבר הרדב"ז דלר"מ כל שלא עשה פדיו חביריו ונותר עיניו להרבות
חלקו שלא פדיו קניסין ליה מ"מ מאי כ"ש דקאמר דלר"מ דקניס בריש' כ"ש דקניס

בסיפא. ונראה דהרדב"ז סבר דהא דתנו נטל מקצת פאה וזרקה על השאר אין לו ביה פלוגא נפל לו עליה ופירס טלתו עליה מעבירין אותה הימנו הכי פירושא דבבא דרישא נטל כדרכו פאה וזרקה ובסיפא לא נטל מידי אלא נפל וכו' והיגו דקאמר דלר"מ דקנסים ברישא דלוקחין התלוש והמחוקר ואפי' מה שננטל ברישא כ"ש דקנסים בסיפא דשם ליפא למקנסיה אלא בפאה דנפל עליה או פירס טלתו עליה משום דלא נטל מידי (ותשובות הרדב"ז שרמז המגיה פעת אין עמדי).

ואחזקה אנכי להרב פר"ת במים חיים בדין זה שפכת וז"ל ודע שהדבר ברור הוא דלא שייך למקנס מה שננטל כבר אלא כשזרקה על השאר אבל בנפל לו עליה ופירס טלתו עליה פשיטא דלא שייך למקנס' במה שננטל כבר וכו' והרב לא הוצרך לבאר זה מרוב פשיטותו ודלא כהתי"ט שבהבין מדברי הרב דבכלהו קנסין ליה וליתא עכ"ל ואיברא דלשון הרמב"ם מורה.

כהרב תי"ט דעל הפל קאמר ואפי' מה שננטל וכו' ואפי' תימא שזה פשוט מאד ולא ביארו מרוב פשיטותו מ"מ לא הנה ליה למערבינהו ולמתנינהו ומה גם דהתנא חילקו וכנה ראיתי לעט"ר מורי הרב זלה"ה בספר הבהיר נחפה בכסף ח"מ סי' ג' דסבר בפשיטות דהרמב"ם אכלהו קאי דקנסין ליה מה שננטל ע"ש.

וראיתי בס' בית דוד פ"ד דפאה משנה ג' שפכת וז"ל נפל לו עליה הכא בלא נטל מיניי וכו' ולא מצוי למערבה בבבא דרישא משום דלא שייך למתני אין לו ביה פלוגא וכו' ומ"ש הרמב"ם קונסין וכו' ולא הבינתי היאך משמע ליה להתי"ט דבכלהו לוקחין מה שננטל משום קנס ונהרי אין פאן נטילה בענין ראשון אבל בנפל וכו' אפתי לא נטל פלוגא וקשה ני על בעל מים חיים שפכת דיפה דקדק התי"ט ומיהו איהו נמי הליץ בעד הרמב"ם וגם הרמ"ז וכו' ע"ש.

(וס' קול הרמ"ז אינו בנדי) ולי הדל נראה דאף דאפשר לפרש דבחלוקת נפל לו עליה לא שקיל מידי מ"מ שפיר מצינו לפרושי דתרגמה הרב תי"ט דגם בחלוקת נפל וכו' אנטל מקצת פאה דרישא קאי ונהכי קאמר נטל מקצת פאה ואח"ך אם זרקה על השאר אין לו ביה פלוגא ואם נפל על השאר וכו' מעבירין וכו' וזהו לפי דעת הרב תי"ט וטעמא דפלגינהו דברישא איפא קנס ולבסוף ליפא ופירוש זה מרנוח גם כן דכולה מתני' אנטל קאי ומה לו כי יצעק על הר' תי"ט ויכולים לפרש המשנ' בשופי כפירושו ודברי הרמב"ם בחיבורו הכי רהטי דערבינהו ותנינהו.

ומה שפי' הוא בדברי הרמב"ם הוא דחוק ותו דאשתמיטייה לו ולהרב פר"ח ולהרדב"ז לפי מה שפירשנו בדבריו דברי הרמב"ם בפירושו שם פ"ד דפאה דכתב פשיקח מקצתו ויכסה מקצתו לוקחין מידו הפל בין מה שלקח ובא לידו בין מה שפסה ע"כ ונראה דר"ל כשנפל עליה או פירס טלתו עליה דכסה השאר בגופו או בטלתו אבל לא קאי אזורק על השאר דשם לא פסה השאר במה שזורק דכונתו במה שזורק לא לכסות אלא סבר דבהכי קני כמו שפכתו רש"י ורבינו שמשון ורבינו עובדיה וכן נראה מדברי הרב תי"ט שהביא דברי הרמב"ם הנז' וכ' שאחר שפסה הפאה בפני העניינים שלא יוכלו לראותה לקחתה והוא לא קנאה בזה וכו' ע"ש משמע דדברי הרמב"ם הם פירוש לחלוקת נפל ופירס ונהרי כפירושו פתב דגם בחלוקת אלו לקח כבר וקונסין אותו.

גם מ"ש הרב בית דוד על הרב פר"ח דבריו מגומגמים קצת ותו ק"ל על הרדב"ז שפכתב דהני שנינוי לרבנן וכו' דלא זכר דברי רבינו עובדיה בפירושו שהוא פירש אין לו בזה פלוגא אפי' במה שלקט דקונסין וכו' ובנפל לו עליה הביא אוקמתות תש"ס דפ"ק דמציעא ונהרי שפכתבם לדעת ר"מ הפך דבריו ותו דמוכח מדבריו דליכא פלוגא בזה וכו' הם דברי הר"ן והוא פתב להפך דפליגי וקי"ל כר"מ בקונסותיו ולא זכר דהר"ן ורבינו עובדיה אזלי בתר איפכא.

ותו ק"ק על הרב תי"ט דכתב דמשמע מדברי הרמב"ם בחיבורו דקונסין בכלהו ולא הזכיר דהכי נמי משמע מפירושו. ותו במה שהקשה על הרמב"ם דאין נראה פן מהמשנה דהרי חילקם לשתי בבות דזה אינו מוכרח דרבינו הקדוש עלה בקב"ץ במימר קדישי וכמה זמני לא שינה הלשון השגור לפום רבנן וה"נ נימא דהני בי תרי' מר אמר חדא ומר אמר חדא ורוחו הוא קבצם ולא שינה לשונו ואין דקדוק זה פדאי להקשות על הרמב"ם.

ותו לדידיה דבא לבנות דניק על הרמב"ם מלשון המשנה הו"ל לדייקי דהא לדעת הרמב"ם רבינו עובדיה ליכא מאן דפליג אר"מ ומאי דתנן אין לו בזה פלוגא פירושא בין מה שזרק בין מה שנטל וכדמוכח מפי' הרמב"ם ורבינו עובדיה פמזנבר.

ומאחר שפן הרי שינה התנא דברי שא תנן אין לו בזה פלוגא לכלול גם מה שנטל כפר ובסיפא תני מעבירין אותה הימנו ומשמע הא דנפל או פירס דנקא וזה הפך הרמב"ם דבכלהו קניס.

ושבתי וראה דלילי מאי דמשמע מפי' המשנה להרמב"ם דמפרש דנפל ופירס בנטל כפר איירי. מציינו למי' כפי' הרב בית דוד דדוקא בחלוק' זרק נטל כפר אבל בחלוקת נפל ופירס מייירי שלא נטל ותנא דווקא' הוא דברי' תנן אין לו בזה פלוגא כלו' גם מה שנטל דקונסין אותו וגבי נפל ופירס דלא נטל תני מעבירין אותה הימנו דאין ביזו פלוגא וזו שרדף אחר' תינהי באעבורי.

ובהא ניחא מאי דדייק הרב פר"ח בנתימקיו דבתוספתא בחלוקה ראשונה הוא דקתני קונסין אותו דנקא דהתוספתא לבאר המשנה ובי"אר עליה דהא דתנן אין לו בזה פלוגא בקמייטא היינו דקונסין אותו אבל בחלוקה אחרונה לא מייירי בנטל ולא שייך למתני קונסין כמו שנאמר.

והמסתפל יפה עיניו יחזו דזה דעת רבינו עובדיה בפירושו. וסבר הרמב"ם דמשום דהני חלוקות היו שגורות לפום רבנן נקט להו הכי רבינו הקדוש.

אמנם ה"ה דבנפל ופירס אם נטל כפר קונסין אותו ושינה רבי משנתו כמו שהנה שגור בפיי התלמידים דחד מייירי בנטל וחד מייירי בלא נטל ומשו"ה לא ערבינהו ותנינהו אבל הדין דין אמת דבכל הני אם נטל כפר קונסין ולכן הרמב"ם בחיבורו ערבינהו ותנינהו.

ואולי דחזר בו ממ"ש בפירושו ואין בין פי' לחיבור אלא משמעות המשנה ודוק הטב. סימן מא הלא זה דברי.

אני המגיה הנה זה בא אתא זעי"רי. בן ה"ה אבי העזר"י.

נר"ו.

אָנאָ הוא עבֶדָא ב"ר מִינְיָה דְמַר פֶּרַע רַבִּין עַל בְּרַבִּי יוֹס"ף מְרַתַע פּוֹלִיָּה גּוֹפְאֵי מִמֵּתְנִים וְעַד יִרְכִּים בְּרַב הַקָּפּוֹן. וּבְהֶרְמָנָא דְמַר יַפְנֹס הֲבֵן אֶצְל הָאֵב תּוֹרָה הִיא וְלִלְמַן אֲנִי צָרִיךְ לְמַתְבַּע אֲוֹלְפּוֹן.

הֵן הַיּוֹם נִרְאָה בְּעֵלְיִל זֶה סֵפֶר פֶּתַב אִישׁ רַבִּי סַפְרָא נְהַר סֵפֶר הַבְּהִיר חַיִּים שְׂאֵל אֲנֵהִירְנָהוּ לְעִינֵינוּ הָאִיר זֹרֵחַ מְזִרִי"ח זר"ח קָא פְּסִיק וְתַנִּי אֲלִיבָא דְהַלְקֵתָא מַעֲשֵׂה רַב וַיִּמְלֵא קִנְמָצוֹ מְלֵא הָא"וֹרָה קִמִּץ וְחָפֵן.

כֵּן בְּקִדְשׁ אַבְרָהָם בְּמַחְזָה חֲזָה הַגִּית שְׂבִיבִין דִּינּוֹר כְּבִיר מִצָּא יְדוֹ פֶּרֶשׁ ש"ר וְנִכְתַּב בְּסֵפֶר בְּסִי' ע"א אוֹת ז דְרָךְ וּבָא לֹו בְּדִרְךָ חֲכָמָה לְהַבִּין אֲמַרִי בִּינָה דְבְרֵי הֶרְמֵב"ם וַיִּלְדַּכְּאוּרָה סַתְרָא"י גִּינְהוּ וְהוּא דְבַה' חו"מ פ"ד ה"ז פֶּסֶק מְוֹתֵר לְבָלְלוֹל הַחֲטִים בְּמִים וְבַה' מַעַה"ק פֶּסֶק הַחֲטִים שְׁל מְנַחֵת אֵין לוֹתְתִים אוֹתָם שְׂמָא יַחְמִיצוּ וְכוּ' וְכַבֵּר הַדְּבַר נִפְתַּח בְּגִדוֹלִים וַא"מֵן הָאֲרִיךְ לְמַעֲנֵיתוֹ בְּרוּחַ מְבִינָתוֹ הָא בְּחֵרִיפֵי חֲרִיפוֹת"א דְנַהַר"א מְאָה חוֹר"פּוֹן.

בְּרַם כְּגוֹן דָּא לֹא זְכִיתִי לְהַבִּין דְלִכְאוּר' כְּפִי ד"ק אֲתַאֲן לְסִיפָא דְטַעַם הַר"מ וַיִּלְדַּכְּסֵק מְוֹתֵר לְבָלְלוֹל בְּחֵיטֵי פֶסֶח הִינְנוּ דְבְּפֶסֶח דְלִשְׁוִין בְּצוּנָן מְוֹתֵר לְלִתּוֹת וּבְהָא מוֹדָה שְׂמוּאֵל לְרַב וְהִינְנוּ טַעְמָא דְפֶסֶק הַר"מ דְמְוֹתֵר כְּאֲשֶׁר מְפֹרָשׁ יוֹצֵא בְּדְבָרֵי קִדְשׁוֹ בְּאַר הַטָּב.

הִיא שְׂעֵמְדָה לִי דְכְּפִי מְאִי דְאִיתָא בְּסוּגֵינָן דְמַעֲיָקְרָא קְאָמַר רַבָּא אָסוּר לְלִתּוֹת וְאַחֲרֵי סְמוּךְ אֲמַרִי הֵדֵר בִּיָּה רַבָּא וְאָמַר מְוֹתֵר לְלִתּוֹת מְדַמְנִיָּא וְכוּ' וְאַחֲרַיִן הֵדֵר רַבָּא וְאָמַר מְצוּנָה לְלִתּוֹת מְדַכְתִּיב וְשְׂמַרְתֵּם וְכוּ' אִם כֵּן מְאַחֲרַיִן דְרַבָּא הֵדֵר בִּיָּה מְמַאי דְקְאָמַר מְוֹתֵר א"כ יֵשׁ לְהַבִּין לְמָה פֶּסֶק הַר"מ מְוֹתֵר וְלֹא פֶּסֶק מְצוּנָה כְּמַסְקֵנָתָא רַבָּא לְבַסּוּף וּמְהָא דְאֲמַרִינָן בְּש"ס הֵדֵר בִּיָּה רַבָּא וְאָמַר מְצוּנָה לְלִתּוֹת מְדַכְתִּיב וְשְׂמַרְתֵּם וְכוּ' יֵשׁ לְהַעֲיִיר בְּדְבָרֵי הַר' הַגְּדוֹל כְּמוֹהֲרַח"א זֵלֵה"ה בְּסֵפֶר מ"ק בְּבִיאוּרֵיוֹ עַל הַש"ע ס' תנ"ג סִימָא בְּדְבָרֵיו וַיִּלְדַּכְּסֵק דְשְׂאֵנִי הֵכָא דְכְּתִיב וְשְׂמַרְתֵּם וְכוּ' וּמַעֲיָקְרָא הֵנָּה ס"ל דְוִקָא לְמַצְנָה אֲתָא וְהֵדֵר בִּיָּה וְאָמַר דְקָרָא לְהַתִּירוֹ אֲתָא וְלֹא לְמַצְנָה עַכ"ל.

וְלֹא זְכִיתִי לְהַבִּין ד"ק דְלִפּוּם רִיבֵיטָא דְשְׂמַעְתָּא נִרְאָה דְמַעֲיָקְרָא הֵנָּה סְבִירָא לִי מְוֹתֵר וְהֵדֵר בִּיָּה לְבַסּוּף וְאָמַר מְצוּנָה מְדַכְתִּיב וְשְׂמַרְתֵּם וְכוּ' וַיֵּשׁ לִישֵׁב. בְּרַם לְמַאי דְאֲתַאֲן עֲלֵה בְּדְבָרֵי אֲמ"ן פֶּה דִּיבֵר אֲלֵי דַע לֶךְ בְּנֵי יְדִידֵי כִי זֶה כָּלֵל גְּדוֹל בֵּין הַפּוֹסְקֵי דְמַנְקֵט מִיִּלְתָּא מְצִיעֵת' עֲדִיף כְּאֲשֶׁר יִהְיֶה הָאֲוֹפּוֹן.

וְכִי אִיפָא תְּלַת שִׁינּוּיֵי זְמַנִּין דְנִקְיֵט אֲמַצְעֵיתָא וְשְׂבִיק תְּחִילְתָּן וְסוּפּוֹן. וְהֵכָא בְּהִנֵּי תְּלַת הֵדֵר בִּיָּה פֶּסֶק הֶרְמֵב"ם כְּמַצְעֵתָא וְלֹא אִיכְפַת לִיה מְבַתְרֵיָּתָא.

וְאִם נִפְשָׁךְ לֹוֹמַר דְזוֹ שְׁלָנוּ לֹא דְמִי לְעֵלְמָא. דַּע כִּי אֲנִי לֹא בָּאתִי אֶלָּא לִישֵׁב פֶּסְקֵי הַר"מ הַסּוֹתְרִים אֲבָל לְעַנְוִין מַה שְׂפֶסֶק מְוֹתֵר מַה שְׂתַּאֲמַר בְּעַד הֶרְמֵב"ם פֶּה תַּאֲמַר לְתִירוּצֵי וּמַה לֶךְ כִּי נִזְעַקְתָּ עַל דְבַרְתִּי אֵלּוּ דְבָרֵיו נר"ו.

וְדִרְךָ אֲגַב חֲזָה הַגִּית לְהַרְבֵּ פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ בְּשִׁיטָתוֹ עַל פֶּסְחִים עֲמַד עַל מְבוּכָה זוֹ וְצִיָּד צִיָּדֵי צִדְדֵי לִישֵׁב דְבָרֵי ח"ה הַנּוֹ' וְכַבֵּר אֲמ"ן עֲמַד עַל כָּל דְבָרֵיו בְּאוּרָךְ כְּאֲשֶׁר מְפֹרָשׁ יוֹצֵא בְּאַר הַטָּב יַעו"ש.

בְּרַם מְקוֹם הַנִּיחַ לִי לְהִתְגַּדֵּר בּוֹ וְהוּא כִּי רָאִיתִי לְהֵרֵב הַנּוֹ' עֶמֶד עַל דְּבָרֵי רַש"י ז"ל כַּמ"ש לְעֵיל מִזֶּה כַּמ"ש בְּש"ס שָׁם ת"ר אֵין לֹוֹתִינן אֶת הַשְּׁעוֹרִין בְּפֶסַח וְאִם לֹוֹתִינן נִתְבַּקְעוּ אֲסוּרוֹת לֹא נִתְבַּקְעוּ מִן־תְּרוֹת וּר"י אוֹמֵר מִנִּיחָן בְּחֻמְיָן וְכוּ' פִּי רַש"י נִתְבַּקְעוּ וְשִׁתְּפָחוּ מִחֶמֶת הַנִּיפּוֹת שְׁמִחַמַת הַמַּיִם אֲסוּרוֹת שְׁנֵדָאֵי מִמְּהָרִין לְהַחֲמִיץ עַכ"ל וְכַתֵּב ה' הַנּוֹ' ע"ז ז"ל וְלִכְאוּר' לְשׁוֹן רַש"י תְּמוּהָ דָּאִם כְּוֹנָנְתוּ שְׁנֵתְבַקְעוּ מִמֶּשׁ הַי"ל לְדִנְדָאֵי נִתְחַמְצוּ וְאִם כְּוֹנָנְתוּ דְהוּא הִתְחַלַּת חִימוּיָן וְכוּ' הַי"ל דְהַשְּׁעוֹרִין מִמְּהָרֹוֹת לְהַחֲמִיץ וְהַנִּיחוּ בְצ"ע.

וְאִנְא זַעֲרָא נִרְאָה לַע"ד דְּדְבָרֵי רַש"י הֵלֵא הֵמָּה בְּשִׁקְלֵי הַקֶּדֶשׁ וְהוּא כִּי הָרוּאָה יִרְאָה דְבִש"ס קָאֵי בְּמַחְלֻקַּת עַל תִּיבַת נִתְבַּקְעוּ אִם הוּא נִתְבַּקְעוּ מִמֶּשׁ אוֹ לֹאוּ אֵלֵא מִנִּיחָן עַפ"י הַבֵּיב וְהֵם מִתְבַּקְעוֹת מְאֻלִּיָּהוּ א"כ אֲדַרְבָּא בְּנוּעַם שִׁיחַ אֲמָרֵי קְדוּשׁ נִשְׁמַר מֵהָאֵי פְּלֻגְתָּא וְכַתֵּב מִמְּהָרֹוֹת לְהַחֲמִיץ דְּוִקָא וְהִינּוּ כַּמ"ש דָּאִם מִנִּיחָן עַפ"י הַבֵּיב וְכוּ' כַּמ"ש בְּש"ס וְזֶה נִרְאָה פְּשוֹט בְּדַקְדוּק דְּבָרֵי רַש"י ז"ל: וּמְצֵאתִי הוּן לִי בְּהֶר"ן ז"ל שְׁכ" ז"ל ת"ר וְכוּ' נִתְבַּקְעוּ וְכוּ' מִחֶמֶת הַנִּיפּוֹת שְׁמִחַמַת הַמַּיִם אֲסוּרוֹת שְׁנֵדָאֵי מִמְּהָרֹוֹת לְהַחֲמִיץ כֹּל שְׁאֵילוּ מִנִּיחָן עַפ"י הַבֵּיב מִתְבַּקְעוֹת מְאֻלִּיָּהוּ עַכ"ל הֵרֵי הַדְּבָר מְפֻרָשׁ יוֹצֵא כְּדָבָר הָאֲמוּר.

וְכִּי מִן דִּין רַש"י ז"ל הָאֵמַת אֲתוּ בַּמ"ש מִמְּהָרִי"ל לְהַחֲמִיץ וְלֹא כְּתִב דְּנִתְחַמְצוּ וְדָאֵי כְּאֲשֶׁר הִק' ה' פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ דָּאִם כֹּן דִּנְדָאֵי נִתְחַמְצוּ א"כ ר"י מֵאֵי קָאֵמַר מִנִּיחָן בְּחֻמְיָן וְחֻמְיָן צוּמְתָן וְא"א דְּנִתְחַמְצוּ מֵהוּעִילוּ חֲכָמִים בְּתַקְנָתָם אֵלֵא וְדָאֵי דְקָאֵי פְּלֻגְתִּיָּהוּ בְּהָא דַּת"ק סָבַר שְׁנֵדָאֵי מִמְּהָרִין לְהַחֲמִיץ אִף דְּעֵדִינן לֹא נִתְחַמְצוּ וּר"י אֲשַׁמּוּעֵינן תְּקֵנָה שְׁלֵא יִבְאוּ לִידֵי חִימוּיָן א"כ רַש"י ז"ל בְּלִשׁוֹנוֹ הִזְהִב גִּילָה רַז זֶה וְתַכַּל תְּלוּוּנְתִּיו מֵעַל רַש"י ז"ל.

אֲשׁוּבָה אֲרָאָה מֵהוּ שִׁיבֵב אֲמ"ן בְּדְבָרֵי הֵרֵב ח"ה לְקוֹשְׁיַת מוֹהֲרַח"א ז"ל דָּאִיף כְּתִב דְּפְלִיג רְבָא אֲדַשְׁמוּאֵל דְּהַר"ם פְּסַק שְׁתִּיָּהֵם וְלִזְה תְּרִיץ יִתִּיב מִשִּׁיח"א דְּהָא דְאָמַר דְּפְלִיג הִינּוּ קוֹדֵם דְּלֹא יְלִיף רְבָא מִקְרָא קָאֵמַר דְּפְלִיג לְתַרוּצֵי סוּגְיָא דְאִימּוּר דְּרְבָא פְּלִיג אֲשַׁמּוּאֵל אֲבָל לְמִסְקָנָא דִּילִיף מִקְרָא אֲפֻשֶׁר דְּמוּדָה לְשְׁמוּאֵל וְלִהְכִי פְּסַק כְּתְרוּנִיָּהוּ וְכוּ' עַכ"ל.

וְאִנְא זַעֲרָא כְּמַתְלַמֵּד מִד"ק לְפִי זֶה אֲפֻשֶׁר לְבָא לְכַלֵּל יָשׁוּב בְּמָה שְׁנִרְאָה לְכְאוּרָה דְּבָרֵי הַח"ה דְּבָרֵי תִימָא וְהוּא דְלִקְמָן כְּתִב עַל מ"ש עוֹד שָׁם הָדַר רְבָא וְאָמַר מְצֻנָה לְלִתְנוֹת דְּכְתִיב וְשִׁמְרָתָם וְכוּ' כְּתִב ע"ז הֵרֵב ח"ה ז"ל וְאֵי לֹאוּ דְבְעֵי לְתִיבָה וּבְעֵי שְׁמִימּוּר דְּמִשׁוּם דְּשָׁרֵי לְתִיב' לֹא אֲצֻטְרִי קְרָא לְכְתוּב וְשִׁמְרָתָם כִּינּוּ דְסָגִי בְּלֹאוּ הִכִּי דְלֹא יְלִתְנוֹת וְלֹא יִשְׁמֹר עַכ"ל וְלִכְאוּר' דְּבָרֵי צְרִיכֵי בְּיָאוּר אַחַת דְּזֶה עֲצָמוּ אֲמָרוּ בְּש"ס אֵי לֹאוּ דְבְעֵי לְתִיבָה שְׁמִימּוּר לְמֵאֵי וְכוּ' וְעוֹד מֵאֵי קִשְׂיָא לִיָּה בְּש"ס דְאֲצֻטְרִיף לְפָרֵשׁ וּמָה הִרְוֹחְנוּ בְּזֶה.

וְאֲפֻשֶׁר דְּכָפִי דְּבָרֵי אֲמ"ן בָּא לְהוֹכִיחַ דְּרְבָא מִכַּח קְרָא דְּנִשְׁמְרָתָם דְּוִקָא הַתִּיר הַלְתִּיבָה וְהוּא דְקִשְׂיָא לָן סוּף סוּף מִי הִכְרִיחוּ לְרְבָא דְּמְצֻנָה לְלִתְנוֹת אֵי מִקְרָא דְּנִשְׁמְרָתָם נִימָא דְּבָא לְהַתִּיר לֹא לְמְצֻנָה וּמִנִּין בָּא לֹו לְרְבָא דְּקָרָא אֲתָא לְמְצֻנָה לְזֶה הִכְרִיחַ דָּאֵין אָנוּ כּוֹלִים לֹוֹמַר דְּאֲתָא קְרָא לְהַתִּיר וְלֹא לְמְצֻנָה דְּלֹא יְלִתְנוֹת וְלֹא יִשְׁמֹר וְלִמֵּאֵי אֲצֻטְרִיף וְשִׁמְרָתָם אֵלֵא מְוִכְרַח מִדְּקָאֵמַר וְשִׁמְרָתָם לְמְצֻנָה הוּא דְּאֲתָא וְשָׁרִיָּא לְתִיבָה וּמִשׁוּ' הָא אֲצֻטְרִיף וְשִׁמְרָתָם כִּינּוּ דְּמְצֻנָה לְלִתְנוֹת א"כ דְּוִקָא גְבִי פְּסַח דְּאֲתָא קְרָא וְשִׁמְרָתָם מְצֻנָה לְלִתְנוֹת בְּרַם גְּבִי מְנַחֹוֹת דְּלִיכָא קְרָא מוּדָה רְבָא לְשְׁמוּאֵל דָּאֵין לֹוֹתִינן כַּמ"ש אֲמ"ן בְּיָשׁוּ' דְּבָרֵי הֵרֵב ח"ה.

וְדַרְךָ אַגַּב רָאָה רְאִיתִי דְבָרֵי הַגְּהוּת מִיְּמוֹנִיּוֹת בְּזָה לַע"ד לֹא זָכִיתִי לְהִבִּין וְנ"ל ע"ד הַר"מ שְׁפָסַק בַּפ"א דִּין ה' לִפִּי אָמְרוּ חֲכָמִים צָרִיךְ אָדָם לִיְזַהֵר בְּדַגְן שְׂאוֹכֵל מִמֶּנּוּ בַּפֶּסַח שְׂלֵא יָבִיא עָלָיו מִים אַחַר שְׁנִקְצֵר וְכו' וְע"ז פְּתוּב בַּהַגְמִי"י מִפְּאֵן פֶּתַח רִש"י שְׁצָרִיךְ הַיִּשְׂרָאֵל לְהִיּוֹת אֶצֶל הַחֲטִיִּים לְשׁוֹמְרֵם בְּשַׁעַת טְחִינָתָם וְכו' וְהַרְוֵאָה יִרְאָה דְאֶדְרַבָּא הוּא הַפֶּה דְהַר"מ קָאָמַר מְשַׁעַת קְצִירָה וְכַמ"ש ה"ה בְּזָה מִמ"ש רָבָא פִּי הַפְּכִיתוּ פִּיפִי וּפִי רִש"י עֲנֹמְרִי וְכו' וְאִיךָ פְּתַבּוּ מִפְּאֵן וְלְכַאוּרָה צָרִיךְ יִשׁוּב.

הֵן אָמַת דְּלִפִּי מ"ש אָמ"ן לִיִּשְׁב דְּבָרֵי רִש"י דִּידִינָה אֲדִידִינָה פְּאֲשֵׁר מְפֹנְרֵשׁ בְּאִנְרָךְ נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתוֹ יוֹבֵן בְּאַגַּב זֶה שְׁפָתָבוּ בְּשֵׁם רִש"י עַפ"י דְּרָכּוֹ דְּרָךְ הַקְּדֻשׁ בְּרַם תִּיבַת מִהֲכָא אֵינָה מְיֻשְׁבַת דְּנִרְאָה לְכַאוּרָה הַפֶּה כַּמ"ש.

(ב) זֶה שְׁנִיִּים עֲמַדְתִּי בַּמ"ש הָרַב הַחֲבִיב וְנ"ל בַּכְּנֵה ג י"ד סִימָן רַכ"ח בַּהַגְהַב"י אוֹת רַנ"ד הַרְבֵּה לְהַשִּׁיב עַל הָרַב מְשַׁפֵּט צָדֵק וְשֶׁהַקְּשָׁה דְאִיךָ חָלָה שְׁבוּעַת הַגְּבַעוֹנִים עַל דּוֹרוֹת הַבָּאִים יַעו"ש וְהָרַב הַחֲבִיב"ב וְנ"ל הַרְבֵּה לְהַשִּׁיב עָלָיו דְּמִי הַגִּיד לוֹ שְׁחָלָה ע"ד הַבָּאִים אוֹלֵי הָאָמַת דְּלֹא חָלָה כִּי אִם דְּנֹקָא עָלֵיהֶם פְּדַכְתִּיב וְלֹא הַכּוּם ב"י כִּי נִשְׁבְּעוּ וְכו' וְהָאִרְיָךְ בְּזָה: וְכִבְרַת הָאִיר וְנִרְחַ מְקָרוּב סִפְרַ הַבְּהִיר דְּבָרִים אֲחָדִים לְאָמ"ן וְהַקְּשׁ עָלָיו דְּזָה לְכַאוּרָה הַפֶּה מְקָרָא מְלֵא פְתִיב בְּשִׁמוּאֵל ב' כ"א וּבְגִי יֵשׁ נִשְׁבְּעוּ לָהֶם וְיִבְקֹשׁ שְׂאוֹל לְהַפְתּוֹתָם וְכו' וְגַם ד"ר בַּמַּד"ר פְּאֲשֵׁר הָאִרְיָךְ הָרָא"י יַע"ש.

וְאַנָּא זַעִירָא ב"ר מִיְּנִיָּה דְּמַר ה"ן עוֹד נְבִיא"א מ"ש בִּירוּשְׁלַמִּי דוֹמָה בְּדוֹמָה מְדַרְשׁ רַז"ל אֵלָּא תִּלְיִין יְהוֹשֻׁעַ בְּדוֹפְן וְכו' אֲשֶׁר מְשַׁפֵּטוּ פְּעָלוֹ שְׁהוּא עוֹשֶׂה מְשַׁפֵּט וּפְעָלוֹ פְּאֲחַד אֵל שְׂאוֹל וְאֵל בֵּית הַדְּמִים וְכו' וְאֵל בֵּית הַדְּמִים אֲשֶׁר הִמִּית אֶת הַגְּבַעוֹנִי אֲמַרִּין לִיה אֲשֶׁר הִמִּית ז' ב' ח"ע ב' ש"מ וְחָזַן וְסוֹפֵר וְכו' אָמְרוּ סְבוּ לְכוּן כְּסָף וְדַהֵב וְכו' מִיָּד עֲמַד וְרַחֲקוּן וְאַף עֲזָרָא עֲמַד וְרַחֲקוּן וְכו' עַכ"ל בְּקִיצוֹר הָרִי לָךְ בְּהַדְּיָא כַּמ"ש הַמ"ץ וְנ"ל וְגַם רִש"י וְרַד"ק בְּבִיאוּרָם וַא"כ דְּבָרֵי ה' הַחֲבִיב"ב צָרִיכִים בְּיַאוּר פְּאֲשֵׁר כ"ז כְּבָר קַדְמֵי אָמ"ן.

בְּרַם מְקוּם הַנִּיחַ לִי אַפָּא רַחֲמֵנָא ה"י לְהַתְּגַדֵּר בּוֹ וְהוּא דְאֶתְאַן לְסִיפָא אֲשֶׁקוּט' וְאַבִּיט' הַנִּי מִיְּלִי מַח"יִים ה' הַחֲבִיב"ב שֶׁכ' בַּסּוֹף וְנ"ל דְּעוֹד הַיּוֹם הַשְּׁבֻעָה מֵאֵי עֲבִיד דְּהַנְּשַׁבְּעַ לְבַטֵּל אֶת הַמְּצוּה אֵין שְׁבוּעָה חָלָה עָלָיו וְאִם כֵּן הַנְּשַׁבְּעִים עֲצָמָם לְמָה לֹא הִרְגוּם אֵלָּא אֵית לָךְ לְמִימַר דְּהַשְּׁבֻעָה חָלָה וְכַמוֹ שְׁהָאִרְיָכוּ הַמְּפָרְשִׁים עַכ"ל.

וְאַנָּא זַעִירָא לְדַעַתִּי אִם דַּל הוּא לֹא זָכִיתִי לְהִבִּין אֲמַרִּי קְדוּשׁ דְּמַעֲיָקְרָא מֵאֵי קִשְׁיָא לִיה וְעַל זֶה הַכְּרִיחַ דְּהַשְּׁבֻעָה חָלָה פְּאֲמוֹר בַּד"ק וְכ"ז מְפֹנְרֵשׁ יוֹצֵא תִּלְמוּד עֲרוּף בְּגִיטִין דְּרַף מ"ו מְשֵׁשׁ הָאֵי רוּמְיָא דְקִשְׁיָתִיָּה לְהָרַב וְנ"ל וְלִרְבִּנּוֹן הָתָם מִי חִיָּלָה שְׁבוּעָה עֵילוּנִיָּהוּ וְכַלְל וְכו' לֹא חִיָּלָה שְׁבוּעָה פְּלָל וְהָאֵי דְלֹא קְטִלִינְהוּ מִשׁוּם ח"ה ע"ב א"כ יֵשׁ לְהַרְגִּישׁ עַל ה' הַחֲבִיב חֲדָא דְמַעֲיָקְרָא מֵאֵי קִשְׁיָא דְהַשְּׁבֻעָה מֵאֵי עֲבִיד וְכו' זוּהִי קוֹשְׁיַת הַש"ס וְאַשֶׁר הַכְּרִיעַ אֵלָּא מֵאֵי אֵית לָךְ לְמִימַר דְּהַשְּׁבֻעָה חָלָה נִרְאָה דְמַסְקֵנַת הַש"ס הִיא דְלֹא חָלָה וּמִשׁוּם ח"ה לֹא הִרְגוּם פְּדַבֵּר הָאֲמוֹר.

וְיֹתֵר תִּימָא בְּעֵינֵי דְמַר נִיהוּ רַבָּא וְנ"ל קָא שְׁקִיל וְטָרִי בְּסוּגְיָא הַלְזוּ הַעֲמִיק הַרְחִיב בַּס' דִּינָא דְחִינֵי וּפְהָ לֹא זָכַר ש"ר וְהַכְּרִיחַ הַפֶּה הַסּוּגְיָא פְּמַדְנֹבֵר. וְעוֹד מ"ש כְּמוֹ שְׁהָאִרְיָכוּ

המפרשים נהרי הסוגיא פשוט' לפנינו ומה לנו במפרשים וכעת לא זכיתי להבין אמרי בינה.

ועוד זאת פי קושיתו היא ממש מה שהקשו התוס' בד"ה פיון דאמרו מארץ רחוק' וכו' וא"ת והא אין נשבעין לבטל את המצו' וכו' והרוא' יראה עשה עצמו כאילו ילדה וצריף ישוב. והרצתי דברי אלה לפני מי שגדול עט"ר מ"ו אבי העזרי ה"י פה דיבר אלי וכה ענני הבן יקיר לי הטבת לראות והדבר הקשה לומר דלא זכר שר תלמוד ערוף ויותר יגדל התימא פי הרב עצמו שקיל וטרי בסוגיא עצמה בבאורו על הסמ"ג כמ"ש.

אלא נרא' דאפי' דמ"ש אלא מוכרח אתה לומר דחלה השבוע' כמ"ש המפרשים וכו' פנונתו בזה דהו אמת דפשוט הוא בש"ס דלקושיא הש"ס לרבנו דהוי שבוע' בטעות ולא חלה לזה מוכרחים אנו לומר דמה שלא הרגום הוי מטעם ח"ה פמפרש בש"ס ברם לקושיא נשבע לבטל את המצוה ולא חלה מוכרח בודאי הגמור לומר דחלה השבוע' ומטעם זה לא הרגום וזהו שכ' ה' החביב מוכרח אתה לומר דחלה השבוע' וכו' ר"ל לצד זה דקשה מטעם נשבע לבטל א"ה ליפא לתרוצי אלא דחלה נהרי לה ראיה מהתו' שכתבו בד"ה מא"ר משם באר"ה דחלה השבוע' ויסוד דבריהם היא דהקשו קושית נשבע לבטל את המצו' ואפשר דמ"ש ה' החביב כמ"ש המפרשים פנונתו על דברי התוס' ואף דהוא דוסק דהיה ליה לפרש מיהו זהו הנרא' לישוב דברי ה' החביב ע"כ דברי הרב אמן.

אחרי סמוך חזה הנית להרשב"א ז"ל בחי' לגיטין הכר"ע הכריע בשמעתין דבין לר"י ובין לרבנו פולהו אזלי ומודו דהשבוע' לא חלה פלל ופליגי באופן הח"ה דלר"י הוי הח"ה מטעם דהשבוע' היתה ברבים ולרבנו הוי מטעם שהגעבונים לא ידעו דלא חלה השבוע' יעו"ש באנרף.

איה שיהי' לדברי הפל לא חלה השבוע' פלל וכפי זה קשה בעיני יותר על דברי ה' החביב דלכ"ע לא חלה השבוע' אלא מוכרחים אנו לומר דדבריו הם לשיטת התוס' ודעמייהו פאמור מפה קדוש אמן.

ובהיותי נבוף בזה גם אשו"ר שם בסוגיא דברי רש"י ז"ל נראין לכאור' ללא צורך שכ' בד"ה ולא הפום ב"י וכו' בגבועונים כתיב וכו' ולכאור' י"ל מה בא ללמדנו ומי לא ידע דבגבועונים כתיב.

וכאן הבן שואל מאמן לימא לי אינה ישוב. ויהי כמשיב אף פי אין דרפי בכף לישוב בזה פי רבו פמו רבו פמה לשונות רש"י פאלו ומעולם לא עמדת ע"ז ברם להפיק רצונה הנה שפתי לא אכלא פי מצינו לרבנו קדישי זמנין יהבי דעתיהו בזה ואען ואומר דאפשר דרש"י ז"ל דבר גדול דיבר בזה והוא דמאחר דריהטא דשמעתין מוכח דבין לר"י ובין לרבנו שבוע' זו לא חלה פלל וכמו שהכריח הרשב"א ז"ל כמ"ש א"כ אעיקרא דמלתא פירקא לר"י דרצה להוכיח מפאן דנדר דרבים אין לו הפרה מה ראיה היא זו פיון דבגבועונים עצמם לא חל הנדר א"כ מהיכא תיתי למילף מהאי וזו היא דקשיא ליה לרש"י ז"ל.

ולזה פתב בגבועונים כתיב פיון בזה דאף דיש מקום לדחות מאחר דלא חנה השבוע' א"כ מאי יליף ר"י מהאי כמ"ש וזה רמז לן בגבועונים כתיב וישפיר ילפינו דבעלמא דינא הכי

דַּנְדָּר בְּרַבִּים אֵין לוֹ הַפְּרָה מִדְּכָתִיב כִּי נִשְׁבְּעוּ לָהֶם וכו' הָא לְמָה זֶה דּוֹמָה לְאוֹת' שְׁאָמְרוּ בְּש"ס אָסוּר לְשַׁמֵּשׁ בְּשִׁנֵי רַעְבוֹן מנ"ל מִיּוֹסֵף דְּכָתִיב בְּטָרֵם תְּבֵא וכו' וְהַקְּשׁוּ ע"ז דְּמֵאֵי יִלְפוּתָא הִיא מֵאֲחַר דִּיּוֹסֵף עֲצָמוּ הִיא מְוֹתֵר בֵּינוֹן שְׁעֵדִינָן לֹא קִיָּיִם פ"ו דְּלֹא הִיא לוֹ בֵּת וּתְיָ דְמֵאֲחַר דְּכָתִיב בְּטָרֵם תְּבֵא וכו' שְׁפִיר יִלְפִינוּ מִיְּגִיָּה דְּבַעֲלָמָא קָם דִּינָא דְּאָסוּר אַף דְּגַבֵּי דִידִיל' מְוֹתֵר א"כ אִיפָּה זֶה בֵּינוֹן רַש"י ז"ל בְּאוֹמְרוּ גַבֵּי גְבַעוֹנִים פְּתִיב וְשְׁפִיר יִלְפִי לְבַעֲלָמָא דַּנְדָּר רַבִּים אֵין לוֹ הַפְּרָה פְּאָמּוֹר פְּלוֹמֵר וְדֵאֵי יָדַע דְּבַגְבְּעוֹנִים פְּתִיב וְעַכ"ז לְמַד לְעַלְמָא הַגַּם דְּלֹא שְׁיָיָה גַבֵּינָהּ פִּתְהִיא דְּבַטָּרֵם תְּבֵא וְכִינְצָא פְּתִיבּוּ הַמְּפָרְשִׁים בְּמִקּוּמוֹ אֲחֵרִים עַכ"ד אָמְ"ן.

הַגַּם הַלּוֹם רָאָה רְאִיתִי לֵה' הַחֲבִי"ב ת"ל בְּסִפְרוֹ הַבְּהִיר דִּינָא דְחֵיִי בְּבִיאָרוֹ עַל הַסֵּמ"ג דְּרַף קַסֵּת"ו קַס"ת גְּבוּרִים בְּרוּב חֲכָמָתוֹ עָמַד ע"ד הַתּוֹ אֱלוֹ בַד"ה בֵּינוֹן דְּאָמְרוּ מֵא"ר וכו' וְי"ל דַּע"כ וכו' פְּדִמוּכְחֵי קִרְאֵי וכו' הַקְּשָׁה ע"ז דְּלִפִּי דְּבַרְיָהֶם דְּל"ת כָּל נִשְׁמָה לֹא מִיְּרִי אֱלֹא בְּשִׁאֵין רוּצִים לְהַשְׁלִים בְּרַם אִם בָּאוּ לְהַשְׁלִים לִיכָּא לָאו דְּל"ת א"כ לְפִיד יִהְיוּ לָהּ לְמַס וְעַבְדוּף וְדֵאֵי מִיְּרִי בּוֹ אֲנֻמוֹת א"כ קִשָּׁה דְּהֵם עֲצָמָם הַכְּרִיחוּ בַע"ז ד"כ בַּד"ה לֹא תַחַנּוּ דְּל"ת כָּל נִשְׁמָה מִיְּרִי בּוֹ אֲנֻמוֹת דְּאִם בְּשִׁאֵר אֲנֻמוֹת הָרִי פְּתִיב יִהְיוּ לָהּ לְמַס וכו' וְאֵי פְּדַבְרֵיהֶם דְּקֵאֵי אַז"א אֵין פֶּאֵן הַכְּרַח פְּלָל וְהֵאָרִיף בְּזָה וְצִיָּדָד פְּמָה צְדָדִים לְהַעֲמִיד דְּבַרְיָהֶם יַעו"ש.

וְלַע"ד יִרְאָה דֵאֵין צְוֹרָף לְכָל אֱלוֹ הַדּוֹחֲקִים וְדַבְרֵי הַתּוֹ יַעֲלוּ בְּסַגְנוֹן אֲחַד וְהוּא דְּבַגִּיטִין שְׁהַכְּרִיחוּ דְּכְשָׁפָאוּ לְהַתְּגַיֵּיר לִיכָּא ל"ת וּמְקַבְּלִים אוֹתָם וְאִם לֹא בָּאוּ לְהַתְּגַיֵּיר אֵין מְקַבְּלִים בְּרַם כְּשָׁפָאוּ לְהַתְּגַיֵּיר הַסְּבָרָא נוֹחֲנָת דְּלִיכָּא לָאו דְּל"ת וּג"כ לִיכָּא לְמַס וְעַבְדוּף דְּמָה שְׁיִיכוֹת אִיכָּא לְמַס וְעַבְדוֹת בְּגִיטִין וְא"כ הַטִּיבוּ אֲשֶׁר דִּיבְּרוּ פֶּאֵן בְּגִיטִין וְגַם מָה שְׁהַכְּרִיחוּ בַע"ז דְּהִיוּ לְמַס הִינְנוּ בְּשִׁאֵר אֲנֻמוֹת הַכְּרִיחוּ הַדַּק הַטָּב דְּמַס וְעַבְדוּ' קֵאֵי הַשְּׁאָר אֲנֻמוֹת שְׁלֵא בָּאוּ לְהַתְּגַיֵּיר יִהְיוּ לְמַס וְעַבְדוֹת אַף בּוֹ אֲנֻמוֹת אִיכָּא ל"ת וְאֵינוּ מוֹעִיל מַס וְעַבְדוֹת אֲבָל נִתְּגַיֵּירוּ לֹא נִשְׁאָר ל"ת וְגַם מַס וְעַבְדוֹת לִיכָּא וְהַדְּבָר נִרְא' פְּשׁוּט וְכָל דְּבַרֵי הַתּוֹס' דְּהִקָּא וְהֵתָם בַע"ז פְּחָדָא שְׁרִינָן.

שׁוּב אֲשׁוּב לְדַבְרֵי הָרַב הַחֲבִי"ב דְּפִתַח בְּרֵאשׁ דְּבַרְיוֹ דְּדַעַת רַש"י וְהַרְמַב"ן ז"ל דֵאֵין לְקַרָּא שְׁלוֹם לּוֹ עֲמִינִין פְּלָל אֲחַר שְׁעַבְרוּ אֶת הַיַּרְדֵּן וְכ' שְׁזוּהֵי דַעַת הִיא שְׁהִבִּיא הַרְמַב"ן בַּפ' שׁוֹפְטִים וְקִשְׁיָא לִיה ע"ד מְסוּגִינָן דְּגִיטִין שְׁאָמְרוּ בְּש"ס וְרַבְּנָן בֵּינוֹן שְׁאָמְרוּ וכו' וְלָמָּה לֹא אָמְרוּ דְּהִיוּ נִשְׁבַּע לְבַטֵּל אֶת הַמַּצָּן דְּל"ת וכו' וצ"ע עַכ"ד.

עֵין רוּאָה דְּזוּהֵי קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' בַּד"ה בֵּינוֹן שְׁאָמְרוּ מֵא"ר וכו' אוֹת בָּאוֹת הֵן אֲמַת דְּהַתּוֹס' הַעֲמִידוּ דְּבַרְיָהֶם דְּכְשָׁפָאוּ לְהַתְּגַיֵּיר מְקַבְּלִין אוֹתָם כְּמוֹ שְׁהַכְּרַחוּ לְעִיל וְהַדְּבָר פְּשׁוּט וְא"כ שְׁלֵא לְהַנִּיחַ הַדְּבָר בְּקוֹשֵׁי וצ"ע נוֹכַל לִישֵׁב בְּדַרְיָ אֲפָשֶׁר דְּרַש"י וְהַרְמַב"ן אֲזִלִּי וּמוֹדוֹ דְּכְשָׁקְבָלוּ עֲלֵיהֶם לְהַתְּגַיֵּיר מְקַבְּלִים אוֹתָם וְחִלְף הַלֵּף לָאו דְּל"ת כַּמ"ש וְדֵאֵי דְּלִקְרָא לָהֶם שְׁלוֹם פְּשִׁיטָא לְהוּ דְּכְשָׁעֲבָרוּ אֶת הַיַּרְדֵּן אֵין שְׁלוֹם בְּרַם לְהַתְּגַיֵּיר לִיכָּא שׁוּם לָאו פְּלָל וּמ"ש בְּש"ס מְשׁוּם ח"ה מְשׁוּם דְּהִי רְמָאוּ בְּדַבְרֵי וּמַעֲיָקְרָא מְטַעַם דְּנִשְׁבַּע לְבַטֵּל א"ה לֹא שְׁיָיָה פְּלָל דְּבָאוּ לְהַתְּגַיֵּיר וְאִילּוּלֵי ח"ה הִיוּ הוֹרְגִים אוֹתָם וְלִיכָּא שׁוּם קוֹשֵׁי עַל הַגְּאוּנִים ז"ל.

גם את זה במ"ש דוזהי דעת הי"א ששהביא הרמב"ן בפ' שופטים וע"ז הניחו בצ"ע. הן אמת דיש קצת צד לנטות ולו' דמ"ש לא הי' הדין לקבלם דמזה נראה דמספיקים לדעת רש"י והר"ם פאשר דיקמה ה' החבי"ב בפרם אי מהא נרא' דמ"ש לא הי' הדין לקבל' אינו מטעם דכבר עברו את הירדן ושוב אין מקבלין אלא ר"ל דהרשות נתונה בידם להרוג או לקיים ולא הי' הדין פי' מצד הדין לא היו מחויבים לקבלם פי' הם בחירי ברצון לקבל או להרוג זה נרא' בפ"י הי"א.

ועתה אשר זכינו לחי' הרמב"ן לגיטין פן בקדש חזה הוית דהוא עצמו הקש' האי קושיא מ"ה החביב ו"ל ששהצריכ' עיון והילך לשונו לשון הזהב בקצור אמיץ א"ק ומי חנילה שבווע' עילונייהו וקא א"נ לבטל את המצנ' וכתיב ל"ת כל נשמה לאו קושיא וכו' ודלא כמ"ש רש"י וכו' וא"ת למה רצו להרגם ותירצו קושיא זאת וכו' והם לא רצו וכיון שלא רצו הרשות בידם להרוג או לקיים עכ"ל הרמב"ן וגם הריטב"א בשיטתו על גיטין פתב פן אות באות משם הרמב"ן יעו"ש.

הראת לדעת דליכא ספיקא דדעת הי"א פשוט' לפניה דמ"ש ולא הי' הדין לקבלם היינו שפיון שלא רצו רשאין ושלטאין ישאל להורגם או לקיים נהרי הוא פמבואר ותכל תלוונות ה' החבי"ב ו"ל פדבר האמור.

אפתי פש גבן במ"ש התוס' שם דקשיא להו ממאי דאמרי' בסוטה למען אשר לא ילמדו וכו' והאי קרא בז' עצמין פתיב וכו' ויש להרגיש בזה דמאי קשיא להו מההיא דסוטה דזה שאמרו אם חזרו בתשובה מקבלין אותם זו היא סברת ר"ש ור"י פליג עליה וסוגיא דהכא קאי אר"י ויסוד דברי התוס' הלא המה לר"י ולכאור' נרא' דנחשק לומר דזה קאי ארפנן פאשר יראה הרוא' בדברי התוס' וכבר ראיתי מי שתי' זה דקאי קושית' לרפנן ולע"ד הם דברים דחוקים איך שיהי' אתאן לסיפא שתי' ועוד שבאות' שעה לא באו להתגייר פי' אם אחרי כן עכ"ל.

איברא דלכאור' פונת התוס' פשוטה לפניה דאם באו להתגייר מקבלין אותם כמ"ש דאותה שעה לא באו להתגייר ומשום ח"ה לא הרגום וכו' ולע"ד יש להרגיש מזה על מה שהקשו התוס' בסוטה פ' א"ן דאיך קבלו לרחב ונדחקו בשינויי דחיקי דהי' קודם וכו' וכפי דבריהם דכשבאו להתגייר מקבלין אותם מאי קושיא מרחב אין לה גר צדק פרחב והראיה דנסב' הושע א"כ פדין קבלו אותה.

ולכאור' לישב דברי התוס' אני אמרתי בחפזי אפשר דכוננתם היא באותה שעה בעת ששלחו הפתבים לא באו פי' אם אח"כ וא"כ יעלו פהוגן דברי התוס' בסוטה וקושית רחב אמתני ואליתא ולשיטתייהו אזלי ולזה תירצו שהקבל' היתה מקודם.

מתוך הדברים אחרי סמוך נומתי הדברים לפני עט"ר אמ"ן שהוא אמר דדברי התוס' פשוטים לכל דסברי דבגיותן מקבלים בכל עת שיבואו להתגייר ואי קשיא לה ממ"ש הם עצמם בסוטה דע לה בגי' דידי פי' תוספות סוטה אשר אתנו אינם תוס' שאנן וכה הראני תוס' סוטה כ"י אשר אתו בבית גנזיו ה"י שהם תוס' שאנן וראיתי שם וליכא שום רמז מזה הדיבור פלל פלל לא ובזה נחה שקטה פל הארש.

ואמר לי אמן דפסקי תוספות סוטה הנדפסים הם על התוספות כ"י שפינדו. הגם הלןם ראייתי אחרי רואי למהריב"ל בשיטתו על גיטין האריה בדברי התוס' אלו ומתוך הדברים אהד הרווא' יבין דאזיל ומודה דמ"ש התוס' באותה שעה היינו באותה שעה ממש כדבר האמור מפי אמן וכמעט שעברתי על דבריו ונעבור אברהם באר"ש חזי הוית דקשיתיה על מ"ש התו' ועוד והרחיב הדבור והעל' דהם ב' תירוצים וחדשו זה אחר כל השקלא וטריא לה נא ראה נפלאות מתורתו.

ולע"ד אין צורך לכל זה ואין פאן שום חידוש כי גופא דעובדא הלא מראש עתה לא פאו להתגייר כדמוכחי קראי ומ"ש ועוד הוא סיום הדברים ואין פאן שתי תשובות זה נרא' פשוט בדברי התוס' לפקע"ד.

הדרי בי לדברי התוס' סוטה כ"י ויען פי לכאור' נראין הפך ממ"ש בגיטין והילך לשונם אות באות בקצר אמיץ וכתבו להם מלמט' אשר לא ילמדו. וכו' לעיל מיניה כתי' כי החרם תחרימם וכו' וכתוב למטה להודיע לז'אנמות היושבים חוץ מא"י שלא נצטונונו להחרימם אלא אותם שבגבול א"י שלא ילמדו אותנו מעשה קלקולים אכל אותם שיושבין בח"ל אם חוזרין בתשו' נקבל אותם ושבתוכה אין מקבלין דמחמת יראה הם עושים וכו' עכ"ל התוס' בכ"י בקיצור.

ולכאורה נראה דסברי דלעולם אין מקבלין פנעני' שבתוכה דמחמת יראה הם עושים כמ"ש וא"כ יקשה לן ממ"ש בגיטין בסוף ד"ה מא"ר דאותה שעה לא פאו להתגייר דמשמע בהדיא דאם היו פאין להתגייר מקבלין ונהו הוא הפך דבריהם ממ"ש בסוטה כמ"ש.

ברם אחרי סמוך חמותי ראייתי אור דדברי התוס' אלו אשר בכ"י הם ממש דברי רש"י ז"ל בד"ה וכתבו מלמטה וכו' אות באות בלי שינוי פאשר יראה המעיין ואחר זה פתבו ז"ל בד"ה אלא שריפה גהינם שפל זמן שלא מתגיירין הם קרויין עמים ולא היה חלקם משריפת הסיד ע"כ ובהשקפה ראשונ' הדבר קשה דזה שאמרו בש"ס אין לו תקנה אלא שריפה הוא אליבא דר"י דאמרינן התם ור"י ותל' כי סיד מה סיד וכו' וכפי ר"י שאין מקבלין פלל א"כ איך פי רש"י שפל זמן שלא נתגיירו הא פי הוא עצמו דאין מקבלין דמחמת יראה וכו' ומוכרחין לומר דזה פשוט דהא דפי לעיל אם חזרו בתשו' היינו לקבל שבעה מצות דוקא פנעני' שחוצה לה מקבלין ברם פנענים שחוץ לא"י סגי להו בתשובה ברם אם מתגיירין פשיטא ופשיטא דמקבלין בין לר"י בין לר"ש ובזה דברי רש"י עולין בקנה אהד ואין פאן שום תימא ובהכי אתנח לן דברי התוס' מהכא להתם דכאן בסוט' הלא המה פירשו דבריהם אם חוזרים בתשו' היושבים חוץ לא"י מקבלין אכל שבתוכה אין מקבלין דמחמת יראה הם עושים ברם פשמתיירין וקבלו עליהם הגרות אין מקום לערער ובהא כ"ע מודו וליכא שום חולק ואפי' ר"י מודה דנדאי מקבלין דהא התוס' עצמם נתנו טעם בדבר אותם שבתוך הגבולים נצטונונו להחרימם כדי שלא ילמדו אותנו מעשה קלקולים הא תינח פשלא פאו להתגייר וחזרו בתשו' דוקא בז' מצוות שפיר יתבי טעם לשבח כמ"ש ברם בגרי צדק שקבלו עליהם הגרות מה קלקול שיני' וממילא התם בגיטין דעלה קיימי על הגרות כמ"ש דקשיא להו בלא ח"ה נמי אין יכולין להורגו פיון דבאין להתגייר וכו' וג"כ קשיא להו מסוגיין ושהוא קרא בז' אנמות קאי ולשיטתייהו

אזלי דכשמתגזירין ליכא מאן דפליג ובהא אפי' ר"י מודה ושפיר מקשו מהאי סוגיא אפי' לר"י והוא עפ"י דברייהם דשם מוכח דבגרות ליכא מאן דפליג.

הו אמת דנרא' מדברי התוס' דעיקר קושטין קאי על מ"ש וכתבו להו מלמטה וכו' והוא קרא בז' עממין פתיב וע"ז יגדל התימא על דברייהם דזוהי סברת ר"ש כמש"ל. ועוד בה מה שהקשה הלח"ם ע"ד דאמרי' שם בש"ס כמאן אזלא הא דתנא ושבי' שביו לרבות פנענים שבח"ל שאם חזרו בתשו' מקבלין כמאן כר"ש א"כ איך פתבו ו"ל והאי קרא בז"ע וקא ר"ש גופיה מר סבר דוקא שבח"ל מקבלין ושבא"י פלל אין מקבלין והניח הדבר בצ"ע ואם נפשך לומר דהתוס' לא גרסי לרבות פנענים שפחוצה לארץ כמו שראיתי במרפכת המשנה להר' אשפנזי ו"ל שהביא גרסא אחרת לרבות פנענים שבתוכה זה אינו דהתוס' בכ"י ראיתי בפי' פתבו הגירסא וז"ל ה"ג ושבי' שביו לרבו' פנעני' שפחוצה לארץ א"כ הדבר קשה כמש"ל.

נחזיתיה לה' פני יהושע בשיטתו על גיטין על מבוכה זאת עמד לישוב פונת התוס' ויישב דודאי התוס' עיקר קושטין קאי לדעת רבנו דאלו לר"י אפי' אם באו להתגזיר אין מקבלי' אותם, ועוד האריך יעו"ש.

ולע"ד אחר המחיל' רבה לא זכיתי להבין ד"ק חדא דמה יושיענו זה דקושטין' היא לרבנו ולא לר"י ואעיקרא דמילתא ר"ש לא קאמר אלא לרבות פנעני' שבח"ל ברם שבא"י אפי' ר"ש מודה דאין מקבלין כמו שהקש' הלח"ם ועוד קשיא מדידהו דהם עצמם פתבו דהיושבין בח"ל אם חזרו בתשו' מקבלין ברם שבא"י אין מקבלין א"כ קשיא מדידהו.

ואעיקרא דמילתא לא זכיתי להבין מ"ש ור"י פליג בהדיא דאפי' אם באין להתגזיר אין מקבלין מקרא דמשפחות סיד מה סיד וכו' ולקע"ד אי מהא לא אירא דכוננתם בזה כמ"ש רש"י ו"ל דכ"ז שלא נתגזירו וכו' ומן כרחים לומר דהתוס' הכי מפרשי לא כפי' רש"י דאי לא תימא הכי אנו מה נענה במאי דקשיא לן בדברי התוס' עצמם מהכא להתם כמ"ש וא"כ לע"ד לא זכיתי להבין ולפי ד"ק עדיין צ"י בדברי התוס'.

איך שיהיה נחזור למאי דאמאן עלה לחלק בין עשו תשובה לבאו להתגזיר פדבר האמור בדברי רש"י ו"ל וגם מדברי התוס' נראה דאזלי בדרף הק' אין שום חילוק ביניהם פנראה פשוט כמ"ש ובזה יבואו פל דברי התוס' לכלל ישוב דהכא ודהתם.

וגם יתורצו פל מה דקשיא להמאורות הגדולים כמ"ש. ומ"ש מקרא וכו' והוא קרא בז"ע פתיב דלכאורה נראה שפת יתר דמי לא ידע דבז"ע פתיב אלא נראה דכוננתם בזה לומר דאם באו להתגזיר תו ליכא ל"ת דזיל בתר טעמא דקרא פתיב למען אשר לא ילמדו וכו' א"כ פשנתגזירו לגמרי חלף חלף הלימוד כמ"ש ומ"ש אם חוזרין בתשו' לאו דוקא אלא דריהטא דסוגיא שם בסוטה הכי מתנא ועיקר קושטין' היא בבאין להתגזיר דעלה שקלי וטרו ובזה יבאו דברייהם מכוננים דהתם והכא פמדובר.

אלה דברי המגיה הצעיר אברהם אזולאי ס"ט. סימן מב: קצת לשונות.

מימי חרפי בעטים מזוננות ואיזה זכרונות. על דרף סי' ל"ח דלעיל.

(א) הרמב"ם ה' אישות פ"א די"ב. כתב ולקוחי' אלו מ"ע של תורה הם.

וְכַתֵּב מִרְוֵן שֶׁהִקְשׁוּ לְרַבֵּינוּ אַבְרָהָם בְּנוֹ שֶׁל הֶרְמֵב"ם מִמ"ש בְּמוֹעֵד קָטָן דָּף י"ח לֹא מִיִּבְעִי' לְאָרֶס דְּלֹא עֶבֶד מִצְוֵה וְכו'. וְחִירֵץ דִּמ"ש הֶרְמֵב"ם לְקוֹחִים אֵלּוּ מ"ע לְפִי שֶׁהוּא תְּחִילַת מִצְוֹת הַנְּשׂוּאִין אֲבָל אֲרוֹסִין בְּלֹא נְשׂוּאָה לֹא הַשְּׁלִים הַמִּצְוָה עַדִּין עכ"ד.

וְיֵשׁ לִי הֶקְדוּט לְהִבִּיא רְאִיָּה לְזֶה מִמ"ש פ' בְּתָרָא דְּבִיכָה דָּף ל"ו ע"ב אֲדַתְנֵן וְאֵלּוּ מִשְׁוֹם רְשׁוֹת לֹא דְּנִין וְלֹא מְקַדְשִׁין וּפְרִיָּה עֲלֶיהָ בְּגִמְרָא וְלֹא מְקַדְשִׁין וְהָא מִצְוֵה קַעֲבִיד לֹא צְרִיכָא דְּאִית לִיה אִשָּׁה וּבְנֵי וּפִירִש"י וְלֹא מְקַדְשִׁין וְהָא מִצְוֵה קַעֲבִיד כְּשֶׁנְּשׂוּאָה אִשָּׁה לְפָרוֹת וְלִרְבוֹת.

וְהִשְׁתָּא תְּקִישׁי שְׁמַעְתְּתִי אֲהֲדִי דְּבִיכָה פְּרִיָּה עַל לֹא מְקַדְשִׁין וְהָא מִצְוֵה קַעֲבִיד וְאֵלּוּ הֵתֵם קְאָמֵר דְּלִיאָרֶס לִיכָּא מִצְוֵה וּמְוַכַּח לְלַמֵּד דְּמֵאֵי דְּקָאָמֵר בִּמ"ק דְּלֹא עֶבֶד מִצְוֵה לִיאָרֶס הִיָּינוּ דְּלֹא עֶבֶד מִצְוֵה בְּשִׁלְיָמוֹת כְּנִשְׂוֹאִין דְּהִיא מִצְוֵה שְׁלִימָה.

אֲמַנְם הָאֲרוֹסִין גַּם הֵם נִקְרְאוּ בְּשֵׁם מִצְוֵה כִּמ"ש בְּבִיכָה לְפִי שֶׁהִתְחַלַּת מִצְוֵה הֵם וּא"ש דְּבִרֵי הֶרְמֵב"ם. (ב) שָׁם פ"ב דִּין ט' כְּתֵב הֶרְמֵב"ם הִבַּת שְׁיִלְדָה אַחַר י"ב שָׁנָה וְכו'.

וְכַתֵּב הֶרֶב הַמְּגִיד וּמִדְּבִרֵי הֶרֶב' מִן הַמְּפָרְשִׁים נִרְאָה שֶׁאֲפָשֵׁר לְקַטְנָה שְׁתַּתְּעֵבֵר וְלֹא תִּמּוֹת וְכָל זְמַן שְׁיִלְדָה בְּנִים כְּסִימָנִים מְשַׁעַת הָעֵבֹוֹר וְאֲפִי' מְקוֹדֵם זְמַן נַעֲרוֹת וְאִינָה כּוֹלָה לְמֵאֵן וְזֶה נִרְאָה מִדַּעַת הֶרְאָב"ד מִמ"ש פ"ט בְּהַשְּׁגוֹת עכ"ל.

וְיֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק לְדַעַת הֶרְאָב"ד הִנֵּה כְּפִי מֵאֵי דְּסָבוֹר הֶרְאָב"ד פ"ג מֵאֲסוּרֵי בִּיאָה וּפ"ב דְּסוּטָה דְּקַטְנָה אִין לָהּ רְצוֹן לְהֵאָסֵר עַל בַּעֲלָהּ ע"ש אִם קַטְנָה זְנוּתָה בְּרְצוֹן וְנִתְעַבְּרָה מֵאוֹתָהּ בִּיאָה אִם אֲסוּרָה לְבַעֲלָהּ מִי אֲמַרִּינוּ כִּינּוּן דְּמֵאוֹתָהּ בִּיאַת זְנוּת נִתְעַבְּרָה הֶרֶי חֲשִׁיב' גְּדוּלָה כְּמוֹ שְׁסוּבֵר הֶרְאָב"ד דְּבְנִים הֶרֶי הֵם כְּסִימָנִים אֲפִי' בְּקַטְנָה מְשַׁעַת הָעֵבֹוֹר וְלִמְפָרַע נִיכָר דְּבָא עַל גְּדוּלָה בְּרְצוֹן וְאֲסוּרָה לְבַעַל וְלַבּוֹעַל.

אוּ דִּילְמָא אִי אֲמַרוּהָ הֶרְאָב"ד וְדַעְמִיָּה הִיָּינוּ מִהָעֵבֹוֹר וְאִילָף לְאֲפּוֹקֵי בְּעַת הַבִּיאָה דְּבַה' שְׁעַתָּה קַטְנָה וְאִין לָהּ רְצוֹן וְלֹא אֲסוּרָה לְבַעֲלָהּ יִשְׂרָאֵל דְּבָא עַל הַקַּטְנָה מְקַרִי וּבְחֻזְקַת שְׁלֹא תִתְעַבֵּר וְשָׂרְיָא.

וְאֲפָשֵׁר לְהִבִּיא קִצַּת רְאִיָּה מִמ"ש פ"ק דְּכִתּוּבוֹת עַל מַעֲשֵׂה דְּבַת שְׁבַע מַעֲשֵׂה שְׁהִיָּה מְפָנִי מַה לֹּא אֲסוּרָה הֵתֵם אֲנֹסֵס הִנֵּה וּאֲב"א כָּל הַיּוֹצֵא לְמַלְחָמַת בֵּית דָּוִד גַּט פְּרִיתוֹת כּוֹתֵב לְאִשְׁתּוֹ. וּמוֹכַח דְּאִי לֹא דְּנִאָּנְסָה א"נ קְבֵלָה גַּט הִיָּתָה אֲסוּרָה לְבַעַל וְלַבּוֹעַל.

וְלִדַּעַת הֶרְאָב"ד דְּסָבוֹר דְּקַטְנָה אִין לָהּ רְצוֹן לִיאָסֵר וְחֲשִׁיב אֲנֹסֵס וּבִישְׂרָאֵל שְׂרִיָּא הֶרֶי בַּת שְׁבַע קַטְנָה הִיָּתָה לְשַׁבְּעָה וְגַם לְשִׁמְנָה אִי נָמִי בְּצִיר מְשַׁבְּעָה כְּדִאֲמַרִי רִישׁ פ' בֶּן סוֹרֵר וּמֵאֵי פְּרִיָּה מִבַּת שְׁבַע מְפָנִי מַה לֹּא אֲסוּרָה אֲלֵא מוֹכַח דְּסָבוֹר הֶרְאָב"ד דְּכָל שְׁנִתְעַבְּרָה לְמִפְרַע בְּאוֹתָהּ בִּיאָה עֲצָמָה חֲשִׁיבָא גְּדוּלָה וְאֲסוּרָה וְכִינּוּן דְּבַת שְׁבַע נִתְעַבְּרָה גַּם הַבִּיא' זְנוּת הִיא וְאֲסוּרָה לְאוּרִיָּה וְלִדָּוִד הַע"ה וְהִיָּינוּ דְּחִקְרוּ בְּש"ס מַעֲשֵׂה שְׁהִיָּה מְפָנִי מַה לֹּא אֲסוּרָה וּמְשַׁנֵּי אֲנֹסֵס הִנֵּה וְכו'.

אֲמַנְם לְדַעַת הֶרְמֵב"ם דְּסָבוֹר דְּבְנִים כְּסִימָנִים דּוֹקָא אַחַר י"ב שָׁנָה א"נ סָבוֹר דִּיאָף קוֹדֵם י"ב אַחַר הַלִּיָּדָה בְּנִים כְּסִימָנִים אֲבָל כ"ז שְׁהִיא מְעוֹבְרַת דִּין קַטְנָה יֵשׁ לָהּ וִיכּוֹל' לְמֵאֵן

כמ"ש הרב המגיד והדברים עתיקי' פאָשר האַרץ הרב לחם משנה בדין זה בצדדים וצדי צדדים עש"ב.

מפאן ראיה לדעתו דקטנה שזנתה ברצונה נאסרת דאף דנתעברה מביאה זו בת שבע חשיבא קטנה באותו פרק או עד שילדה. ולפי דעתו ז"ל גבי בנים פסימים מוכח מינה דקטנה נאסרת על בעלה אם זנתה ברצונה וכמ"ש בענייניו במקום אחר בס"ד ועמ"ש הר"ן בחידושי סנהדרין ריש פ' בן סורר ד"ה קטן ודוק בדברי ע"ש ובמ"ש הר"ן בנדדים דף ל"ה ע"ב ודוק (ג) פתב הרמב"ם ה' תרומות פ"ו דין ב'.

לפיכך נותן תרומה טמאה לכל פהן שירצה. וראיתי להרדב"ז בלשונות הר"מ אָשר בתשו' הנדפסות חדשות מעתה סי' רצ"ג שהביא מ"ש הר' המגיה מוהר"ם מפאדוה ז"ל שרבי' מפרש מאי דתנן לכל פהן אפי' ע"ה והשיג עליו דאם פונתו להצילו מהשגת הרב"ד לא נתן טעם לפירושו דשיט' התלמוד מוכחת להפך דלכל פהן היינו אפי' אינו אוכל חוליו בטרה ונראה שלא הייתה פונת רבי' שיתנו לכהן ע"ה פל הדברים השנויים במשנתנו דבהדיא אמרי' בגמרא אין נותנים מנה אלא לפהנים המתזיקים בתורת ה' אלא דוקא תרומה טמאה נותנה אפי' לע"ה וכו' ומ"ש בפי' המשנ' אפי' פהן ע"ה לא לענין פל השנויים במשנה אלא לענין תרומה טמאה ואף את"ל דבפי' הינה דעתו דכלם ניתנין לכהן ע"ה מ"מ בפסק לא ראינו שכתב שיתנו שאר השנויים במשנה לכהן ע"ה אלא תרומה טמאה מהטעם שכתבתי.

והנה בדקתי בכל השנויים במשנתנו ולא פתב הרב שנותן אותם לכל פהן שירצה וזולת לענין תרומה טמאה עכ"ל בקיצור. וק"מ דהרב עצמו בפירושו הנדפס מחדש בדין זה פתב פהרב המגיה דרבינו מפרש מאי דתנן לכל פהן ר"ל אפילו לע"ה ומ"ש רשב"ן אין נותנין מתנות פהונה אלא לחבר לאו מדינא אלא על צד היותר טוב עש"ב פי בזה תירץ השגת הרב"ד והר' המגיה לא חש להאריך בדברי רשב"ן לאו מדינא אלא על צד היותר טוב דממילא משמע וגם הוא מבואר בדברי רבי' בפי' המשנה שם.

ותו ק"מ במ"ש פאן הרדב"ז דשיטת התלמוד מוכיח להפך דבהדיא אמרו אין נותנים מתנות פהונה אלא לחבר דהרי רבינו והרי"ף פהרא"ש והסמ"ג ורי"ו השמיטו מימרא זו וכבר האחרונים עמדו על זה כמבואר בכנה"ג י"ד סי' ס"א הגה"ט אות י"ט ומאחר שכן מאי פריך הרדב"ז מהש"ס פינן שלא פסקו מימרא זו גדולי הפוסקים.

ותו ק"מ במאי דשפר קדמיה דרבינו לא קאי אלא אתרומה טמאה וזוהי פונתו בפ' המשנה דהרי רבינו בפי' פתב וז"ל והשאָר לכל פהן רצו באומרו לכל פהן שלא פירט בהם פהן ת"ח מע"ה אלא על דרך הטוב והיפה וכו' ובשאָר המתנות הינה הפל לרצון הנותן אכל שיהי' אסור לתתם לע"ה לא וכו' והטעם שלא נקדים באלו המתנות פהן חבר על זולתו לפי שאין בהם קדושה וכו' שש מתנות אמרו שיהן נתנים לכל פהן וכו' נשארו אינן נותנין לע"ה בשום פנים מפני שהוא חשוד על הטומאה וכו' עש"ב וכל לשון זה קרי בחיל הפך ממ"ש הרדב"ז ונהרי הוא כמבואר.

וכן מוכח מדמפרש סיפא דמתני' דכרשיני תרום' דפליגי ר"ע ורפנן ומפרש פלוגתיהו אי ניתנין לע"ה אי לא ע"ש בפירוש המשנה וכן בחיבור לקמן פי"ב דין ז' דפסק דהתלתן

והפְּרָשִׁינִי נוֹתְנִין לְכֹהֵן ע"ה וְכַר"ע מִיָּנָה מִשְׁמַע דְּכֹלְא מִתְּנִי בְּכָל הַגֵּי שְׂרֵי לְכֹהֵן ע"ה מְדַקְלָמֵי בְּכַרְשִׁינִין ר"ע מִתִּיר וְחֻכְמֵי אוֹסְרִין מְפָלֵל דְּבִהְכִי אֲיִירִי וְפִי נִתְּנִין לְכָל פֶּהוּ הִינּוּ אִפִּי ע"ה וְתוּ ק"ק בִּמ"ש דְּבִדְק בְּכָל הַשְּׁנוּיִים בְּמִשְׁנָה וְלֹא פֶתַח הָרַב שְׁנוּתָן אוֹתָם לְכָל פֶּהוּ שְׂיִרְצָה דִּהְרִי לְעַנְנֵן מִתְּנוֹת בְּפָרָק ט' דְּבִכּוּרִים דִּין י"א וְפ"א דְּבִכּוּרוֹת דִּין ט"ו פָּסֵק דְּנִתְּנִין לְכָל פֶּהוּ שְׂיִרְצָה וְנִשׁ לְדַחוֹת וְגַם לְסָמֵן פִּי"ב פִּירֵשׁ בְּהִדְנָ' דְּנִתְּנִין לְע"ה פְּאָמוֹר.

ועמ"ש הָרִיב"ש בְּתִשׁוֹ' ס' צ"ד. (ד) וְהִנֵּה הָרַמְבַּ"ם ה' בְּכּוּרִים פ"ט דִּין י"א פֶתַח וְנוֹתְנֵן לְכָל פֶּהוּ שְׂיִרְצָה מִשְׁמַע אִפִּי לְכֹהֵן ע"ה וְכֵן הָרִי"ף וְהָרֵא"ש פֶתַחוּ פִי הַאִי לִישְׁנָא בְּסוּף הַזְּרוּעַ ע"ש.

וק"ק עַל הָרַב בֵּית חֵדֶשׁ י"ד ס' ס"א דִּין ד' שְׁפָתַי דְּטַעַם הָרִי"ף וְהָרֵא"ש וְרַבֵּי שְׁהַשְׁמִיטוּ מִמִּנְחָת רִשְׁב"ן דְּאִין הַמִּתְּנוֹת נִתְּנוֹת אֲלֵא לְכֹהֵן חֻבֵּר הִינּוּ מִשׁוּם דְּאִין דִּין זֶה מִיְּנֻחַד לְמִתְּנוֹ' וְכו' ע"ש וּמְלַבֵּד דְּאִין זֶה מְסַפִּיק מִצַּד עֲצָמוֹ וְכִמוֹ שְׁהַעִיר עָלָיו הָרַב כְּנֵה"ג שֵׁם הַגֵּה"ט אוֹת י"ט ק"ק דְּמִשְׁמַע מִדְּבָרֵיהֶם שְׁפָתַי וְנוֹתְנֵן לְכָל פֶּהוּ שְׂיִרְצָה לְהַפְּדוּ דִּיכּוּל לְתַת לְע"ה.

וְהָרַב כְּנֵה"ג שֵׁם פֶתַח דְּסֵבֵר רַבֵּי דְּמִתְּנִיתִין דַּפ"ד דְּחֻלָּה פְּלִיגָא אַר"ש בַּר נַחְמָנִי דְּהוּא סֵבֵר דְּאָסוּר לְתַת לְע"ה וּמִשְׁנִתְּנוּ סְבָרָה דְּאִינוּ אִיסוּר אֲלֵא עַל צַד הַיּוֹתֵר טוֹב כַּמ"ש שֵׁם רַבֵּי בְּפִירוּשׁוֹ עַש"ב. וְלַפּוֹם רִיבְהִיטָא ק"ק דַּא"ה הו"ל לְש"ס לְאוֹתוֹבְנִי עַל רִשְׁב"ן מִמִּשְׁנִתְּנוּ וְלִסְלַקְנָהּ בְּתִיּוּבָתָא.

וְאֶפְשָׁר שְׁהַרַב קִינְצֵר וְכִנְנָתוֹ דְּרִשְׁב"ן קְאָמֵר לָהּ מִשְׁם ר' יוֹנָתָן וְר' יוֹנָתָן תַּנָּא הוּא וּפְלִיג וְלִיפָא לְאוֹתוֹבְנִי מִמִּתְּנִי וּמִיְהוּ אֲנִי קִי"ל כְּמִתְּנִי. וְהָרַב פְּרִי תַנְוָאָר ס"ק ה' פֶתַח דְּטַעַם דְּאִין נִתְּנִין אֲנָא לְחֻבֵּר מִשׁוּם דַּע"ה אִיסוּר לְאַכְוֹל בְּשֵׁר וְאִיפָא וְלַפְנֵי עוֹר וְכו' ע"ש וְאִין זֶה טַעַם לְשַׁבַּח וְתוּ דִּהְרִי מְפֹרָשׁ בְּפֶתַח לְמַעַן יִחַזְקוּ בְּתוֹר' ה' וְכ"כ הָרַב הַלְבוּשׁ ע"ש וְעַמ"ש הָרִיב"ש בְּתִשׁוּבָה ס' צ"ד וְעַמ"ש הָרַב מִש"נ פ"ג דְּעַבְדִּים וְעַמ"ש בְּקִנְטְרִיס אַתְרוּן לְבַרְפֵי יוֹסֵף א"ח ס' קכ"ח בַּס"ד.

(ה) וְהָרַמְבַּ"ם ה' בְּכּוּרוֹת פ"א דִּין ט"ו פֶתַח. וְיִרְאֶה נִי שְׁהַבְּכוֹר נוֹתְנֵן לְכָל פֶּהוּ שְׂיִרְצָה. מִרְן פֶתַח נִרְא' דְּהִינּוּ לֹמֵר דְּטוֹבַת הַנָּאָה לְבַעֲלִים וְהָרַב פִּר"ח בְּהַגְהוֹתָיו בְּמִים חַיִּים פֶתַח פִּי אִפִּי בְּכוֹר תְּמִים וְאִף לְכֹהֵן שְׁאִינוּ מְאֻנְשֵי בֵּית אָב וְרִאֲיָה לְדַבֵּר מִהָא דְּאִיתָא בְּעַרְכִּין דַּף כ"ח הַחֲרִים מְטַלְטְלִין נוֹתְנֵן לְכָל פֶּהוּ שְׂיִרְצָה הַחֲרִים שְׁדוּתָיו נוֹתְנֵן לְפִהוּ שְׁבָאוֹתוֹ מִשְׁמַר עַכ"ל.

וְנִר' דְּכִנְנָת הָרַב דְּכִינּוּ דְּאֶשְׁכַּחוּ הֵתָם דְּדוֹקָא בְּמִקְרָעֵי נוֹתְנֵן לְכֹהֵן בְּאוֹתוֹ מִשְׁמַר אֲבָל מְטַלְטְלִין יְכוּל לִיתְּנוּ לְכָל פֶּהוּ שְׂיִרְצָ' ה"ה לְבְּכוֹר וְאִף דְּרַבֵּינוּ פ"ו דְּעַרְכִּין דִּין ה' פֶתַח וְאֶחָד הַמִּתְּרִים קִרְקַע אוֹ מְטַלְטְלִין הָרִי אֵלָיו נוֹתְנֵן לְפִהוּ שְׁבָאוֹתוֹ מִשְׁמַר וְהִי טַעַמוֹ כַּמ"ש מִרְן דְּפָסֵק פְּרַבֵּי יְהוּד' לְגַבֵּי ר"ש.

אֶפְשָׁר דְּכִנְנָת הַפִּר"ח דְּדוֹקָא הֵתָם דְּמְטַלְטְלִין הַקְּשׁוּ לְקִרְקַעוֹת שְׁנֵאֵמֵר מְפַל אֶשְׁר לֹו וּמִשְׁד' אַחְזוֹתוֹ וְה"ט דַּר' יְהוּד' פְּמִבְּנֵאָר בְּעַרְכִּין שֵׁם דַּף כ"ח וְכ"כ רַבֵּינוּ שֵׁם דִּין ז' הוּא דְּאֶמְרִינוּ דְּגַם מְטַלְטְלִין נוֹתְנֵן לְפִהוּ שְׁבָאוֹתוֹ מִשְׁמַר אֲבָל בְּעַלְמָא דְּלִיפָא הַקְּשׁ נוֹתְנֵן לְכָל

פהן ונהו שכ' רבינו וינרא' לי שהבכור נותנו לכל פהן שירצ' זה אפשר שהוא פונת הפר"ח.

אמנם קשה על רבינו ועל מרן והפר"ח דזו משנ' שלימ' פ"ד דחלה ואלו נתנין לכל פהן התרמין והבכורות וכו' ואמרו שם בירושלמי דהתרמין והבכורות נתנין לאנשי משמר והביאו שם רבי בפ"ה המשנ' ומאי דתנו ואלו נתנין לכל פהן נרא' מדברי רבינו שם דמפרש בין לחבר בין לע"ה וכמ"ש מהר"י קורקוס בה' תרומות ריש פ"ו והרדב"ז בביאורו שם ודלא כמ"ש הרדב"ז בשו"ת בלשונות הר"מ סימן רצ"ג.

ומעתה מ"ש פאן רבינו שהבכור נותנו לכל פהן שירצ' אם פונתו לכל פהן בין חבר בין ע"ה ובלבד שיהיה מאנשי משמר קשה תרתי חדא דהי"ל לבאר שיהיה לאנשי משמר ותו מה זה שפתב וינראה לי דמשמע דהוא חידוש והוא משנה וירושל'.

(פי' דהכי מוכח הלשון וינראה לי וכן פתב באגרו' הר"מ דכל דבר שהוא מפורש במשנה ובגמרא בבלי' וירושלמי וספרא וספרי ותוספתא הוא פותב בסתם ודבר שהוא חידוש שאינו מפורש הוא פותב וינראה לי).

ואם פונתו לכל מי שירצה אפילו שאינו מהמשמר והוא ע"ה הוא הפך הירוש' ואין ראיה מסוגית ערכין הגז' דהרי בירושלמי שם משמע דס"ל דתרימי המטלטלין לכל פהן ואפ"ה קאמרי דהבכורות נתנין לאנשי משמר ולפום ריהטא צריף ישוב.

(ו) הרמב"ם הלכות בכורות פ"ק א' דין ח' פתב הבכור נאכל וכו' ואם נולד בעל מום וכו' וכתב הלח"מ נראה דדעתו דדעת התוס' שכתבו פ"ק דר"ה הא בבעל מום מעיקרא דתם ונעש' בעל מום פנין דלא חזי לאכיל' מונין לו משעת הרצא' ולכך פתב נולד בעל מום פלומר דנקא בעל מום מעיקרו דחזי לאכיל' משעת לידתו עכ"ל.

ואלו דברים פשוטים וכך פתב רבינו פאן בהדיא שהרי נראה לאכיל' ביום לידתו ויש להרגיש בדברי הרב לח"מ דמאי אתא לאשמועינן. ותו דבאומרו דעתו דדעת התוס' משמע דאיכא דפליג עליהו.

או לפחות דהתוספות חידשו זה ולא נתבאר בדברי שאר רבנותא. ושתים זו לא שמענו בדין זה דפי' זה מוכרח בש"ס וליכא מאן דפליג על התוס' וגם לא התוס' לבד ביארו דבר זה כי גם רש"י פתב פן בהדיא שם ריש דף ז' ע"ש.

וכן ראיתי שכ' רבינו הרמב"ם בשיטתו למס' ר"ה כ"י וז"ל ולא פליגי הא בתם הא בבעל מום צריף אמה לידע שאפ"י בכור בעל מום מצותו שיאכל בשנתו פדתנן בבכורות פ"ד הבכור נאכל שנה בשנה ואם הי' תמים שהוא עתיד להקרב אין מונין לו אלא מיום ח' שראוי להקרבה ואם נולד ומומו עמו מונין לו מיום שנולד מפני שהוא עומד לאכיל' וראוי לאכול בו ביום שנולד ואתמהינן בעל מום מי מצוי אכיל ליה פי' אע"ג דהוא בעל מום אינו ראוי לאכיל' אלא אחר ח' ימים דפחות מח' נפל הוא ואהדרינן דקים ליה שפלו לו חידשו עכ"ל.

ואם נאמר דהלח"מ הבין בדעת רבי' והתוספות דאם נולד תם וביום ב' או ג' ללידתו נפל בו מום דאפ"ה אין מונין לו אלא משעת הרצאה ודייק הא ממ"ש התוספות סתם דתם

ונעשה בעל מום דלא חזי וכו' ומשמע ליה דמילתא פסיקתא קאמרי התוס' דתם ונעשה בעל מום מונין משעת הרצאה אף אי נעשה בעל מום אחר סמוך ללידתו וסבר נמי שדעת רבי הכי וז"ש נראה דדעתו פדעת התוס' וכו' וזה חידוש.

הרואה יראה דאין מדברי התוספות נרבי' הקרע לזה. ואם אתא לאפוקי מה שגראה מדברי הטור י"ד סימן ש"ו שכ' דבנפל בו מום תוך שנתו מונין ללידתו ופי' מרן דאירי בכלו לו חדשיו דמזה משמע דמפרש מאי דאמרנון הא בבעל מום אפילו בנפל בו מום אח"ך וכמ"ש שם הר"ש"ף לנדעת מרן והר"ה הלבוש ולזה קאמר הלח"מ דדעת רבי' פתוס' וסיעתיהו.

ק"ק חדא דהו"ל לפרש ולהקשות בזה מאי דקשיתיה להרב ש"ף ותו דלפק"ד אין פננת הטור ומרן כמו שנהבין הש"ף כמ"ש בהגהותי ל"ד סימן הנז' ע"ש. (ז) הרמב"ם ה' שמיטה פ"ג דין ז.

כתב מהר"י קורקוס בבניאורו דפסק כר"ע מחבירו. וק"ק דהא ר' יהושע פליג עליה ואין הלכה כר"ע מרביו וכן הקשה הרב קול הרמז על הרב תי"ט.

ותו ק"ק דהא ראב"ע ור"י פליגי עליה ואין הלכה כר"ע מחביריו פי' דע. (ח) דין ח' אילן שנקצץ וכו' מרן בכ"מ תמה על רבי' למה פסק כר"ש פינן דרבנן פליגי עליה והארי"ף בזה.

וק' אמאי לא תמה דרבי' גופיה פסק פתכמים פ"י דמעשר ב' דין י"ג וכמ"ש מרן שם והו"ל סותר את עצמו וכן ק' על הרדב"ז בבניאורו שכ' שם דרבינו פסק בפ"ה המשנה כר"ש ובחיבור חזר בו ופסק פרבנן וכו' ולא העיר דגם בחיבור פסק כר"ש בדין זה.

ועוד דהקא כתב הרדב"ז (משנה) פלשון רבי' פאלו הדבר פשוט ולא זכר הטעמים שכתב שם לפסוק פרבנן ושהוא פליג דידיה אדידיה. ובאמת שנתקשיתי בדבר זה הן מצד פסקי רבי' דסתרא"י נינהו דבירו' תלו זה בזה והן שלא העירו על זה שום א' ממפרשיו ואחרי החיפוש ראיתי להש"ף בי"ד סימן רצ"ד שהקשה על פסקי רבינו ואסיק בצ"ע.

וגם על הרב תי"ט ק"ק דבתי"ט הביא דין זה ודברי מרן ובמעד"מ ה' ערלה הביא הרא"ש דרבי' פסק פרבנן ותמה ע הרא"ש דהו"ל לפסוק פרבננו ולא העיר על רבינו דבדין זה פסק כר"ש וכמו שהביא הוא עצמו בתי"ט.

ואפשר לישב קצת דברי רבינו דקשיא ליה במאי דאמרו בירושלמי דר"ש וראב"י אמרו דבר אחד דהרי חלוקין הם ולא שווו בשיעוריהן דר"ש ס"ל דפחות מטפח הוא כנטיעה מדינא ואלו ראב"י קאמר דפחות מטפח חייב בערלה מפני מראית עין אלמא מדינא אף פחות מטפח אינו כנטיעה רק מפני מראית העין חייב בערלה ולכן ס"ל דגם ראב"י הגם דסבר דמדינא לענן ערלה אף פחות מטפח אינו כנטיעה מ"מ ס"ל דלשביעית מדינא דיינינו ליה כנטיעה מפני שאין פחה יפה ודמי למ"ש בתוספתא ובירושלמי זקנה ונראית כנטיעה דחיישינו שלא תתנבש יש לה דין נטיעה לחרוש עד ר"ה ומעין שלש כמתבאר מהירושלמי שם פ"ק לעיל מזה ע"ש ובפירוש מהר"ר אליהו ולענן ערלה מדינא ס"ל לראב"י דכל שיש פחות מטפח זקנה היא ואינה נטיעה אלא משום מראית העין חייבת ואף ר"ש מצי סבר לענן ערלה הכי ושאיני שביעית דמדינא דיינינו ליה כנטיעה משום

שָׂאִין כַּחֲזֵה יָפֵה וְהֵינּוּ דְאִשְׁמוּעִי בִירוּשְׁלָמִי דר"ש וראב"י אָמְרוּ דְבַר אֶחָד מִשׁוּם דִּהְנֵה ס"ד דְּפִלְגִי וְלֹא דְמִי לְעֵלְמָא דְלִשׁוֹן זֶה הֵנִי שִׁיטָּה וְהָרִי זֶה דוּמָה לַמ"ש הַרְשָׁב"א בַּח"י שְׁבַת דָּף י"א ע"ג ע"ש.

וּמַעֲתָה אֲפוּשֵׁי פְלוּגְתָא לֹא מִפְּשִׁינָן וְסָבַר הַרְמַב"ם דְּגַם רַבְּנָן דְּס"ל לְעֵנָן עָרְלָה עַד שְׁיִגְנוּם מַעַם הָאָרְץ וְלֹא חָשׂוּ לְמַרְאִית הָעֵינִי סָבְרִי בְּשִׁבְעִיעִית דְּפָחוֹת מִטְּפַח כְּנֻטִיעָה דְּכַחֲשֵׁי חִילָה וּמְדִינָא דְיִינְיָנָן לָהּ כְּנֻטִיעָה.

וּמֵאֲחַר שְׁכֹן עָלוּ תְרֵי פְסָקֵי רַבִּינוּ כְּרַבְּנָן דְּבִשְׁבִיעִית גַּם הֵם ס"ל כר"ש דְּהָרִי הוּא כְּנֻטִיעָה וּבְעָרְלָה לֹא חִיָּשִׁינָן לְמַרְאִית הָעֵינִי. וְזֶהוּ מִש"ר בְּפִי הַמְּשֻׁנָּה דְהִלְכָה פֶּר"ש פְּלוּמֵר לְעֵנָן שְׁבִיעִית וּכְמוֹ שְׁפָסֵק בְּחִיבּוּרוֹ וּמֵאִי דְלֹא אָמְרוּ בִירוּשְׁלָמִי דְר"ש וְרַבְּנָן אָמְרוּ דְבַר א' הֵינּוּ מִשׁוּם דְּנֻקְטִי ר"ש וראב"י דְאִיָּרוּ בְּפָחוֹת מִטְּפַח וְאִף דִּהָא מְדִינָא וְהָא מְפָנִי מַרְאִית הָעֵינִי דְבַר אֶחָד הוּא וּמָנָה לְרַבְּנָן נָמִי זֶה נ"ל בְּדוּחָק.

(ט) הַרְמַב"ם ה' מַעַה"ק פ"ב דִּין ב' חוּץ מִחֻטָּאת מְצוּרָע וְאִשְׁמוֹ שְׁנֹתֶפְרָשׁוּ נִסְפִיָּהֶם בְּתוֹךְ'. הֵנָּה הַרְמַב"ם בְּפִי הַמְּשֻׁנָּה פ' שְׁתֵּי מִדּוֹת כְּתַב אָמְרוּ בְּמִסְכַּת סוּטָה שֶׁהִסְיָבָה בְּהִיּוֹת חֻטָּאת וְאִשְׁם אֵינָן חִיָּבִים נִסְכִּים וְכוּ' וְאָמְרוּ חֻטָּאת וְאִשְׁם מְצוּרָע טְעוּנִים נִסְכִּים לְפִי שְׂאִינָן בְּאִים עַל חֻטָּא עכ"ל וְרִאִיתִי לְמַז"ה מֵהַר"א אֶזְוֵלָאִי זצ"ל בְּפִי הַמְּשֻׁנָּה אֶשֶׁר לוֹ כ"י שֶׁהִבִּיא דְבָרֵי הַר"מ הַנּוֹ' וְכַתֵּב וְז"ל וּמ"ש דְּחֻטָּאת מְצוּרָע וְאִשְׁמוֹ אֵינָן בְּאִין עַל חֻטָּא פְּלוּמֵר לֹא נִזְכָּר בְּכַתּוּב וְשָׂבָאִים עַל חֻטָּא אַע"ג שֶׁהוּא חוּטָּא כְּמוֹ שְׁנִזְכָּר בְּנִזְרִי שְׁנִזְכָּר אֶשֶׁר חֻטָּא עַל הַנֶּפֶשׁ עכ"ל וְנִרְאֶה דְהַנֶּפֶשׁ לְזֶה מְפָנִי שְׁבִיעִית אָמְרוּ בְּמִנְחוֹת דָּף צ"א ע"ב דְאִשְׁם מְצוּרָע בָּא לְהַכְשִׁיר וְחֻטָּאת לְכַפֵּר.

אָבֵל כְּבָר כְּתִבְתִּי בְּמִקּוּם אַחַר דְּמִסּוּגִיָּת סוּטָה דָּף ט"ו שֶׁהִזְכִּיר רַבִּי גּוֹפִיָּה בְּפִי הַמְּשֻׁנָּה וְסוּגִיָּת שְׁבִיעִית דָּף ח' וְכִרִיתוֹת דָּף כ"ו מוֹכַח דְעֵינָקֵר כְּפָרְתוֹ מִנְגַעְיָה אֶתְכַפֵּר וצ"ל דַּמ"ש בְּסוּגִיָּין דְחֻטָּאת לְכַפֵּר הֵינּוּ לְהַשְׁלִים כְּפָרְתוֹ ע"ש בְּאִנְרָה.

וּמִצָּאתִי בְּשִׁיטָּה כ"י לְשְׁבִיעִית שְׁכַתְּבִי וְז"ל הֵתָם כְּפָר לִיה נְגַעְיָה פִי מֵהַר"י ו' מִיגָאֵשׁ דְלֹא כְּתִיב בְּקִרְבָּן מְצוּרָע כְּפָרָה וְהִכָּא כְּתִיב וְכַפֵּר עַל הַקֹּדֶשׁ וְהַקֹּדֶשׁ הַרְמַב"ן דְלֹא מְחַנּוּר שְׁהָרִי בְּמְצוּרָע ג"כ כְּתִיב כְּפָרָה דְכְּתִיב וְכַפֵּר הַפָּהֵן עַל הַמַּטְהָר אֶלָּא תְרַצְתָּא דְמִילְתָּא הִכִּי הוּא דְהִכָּא כְּתִיב עַל כָּל חֻטָּאתָם וּבְקִרְבָּן מְצוּרָע לֹא כְּתִיב חֻטָּא וּמ"ה אָמְרִינוּ דְמַכְפֵּר לִיה נְגַעְיָה עכ"ל הִרְאֵת לְדַעַת דְהַרְמַב"ן פִּירֵשׁ דְמֵאִי דְפְּשִׁיטָא לִיה לַש"ס דְמַכְפֵּר לִיה נְגַעְיָה הֵינּוּ דְדִיָּיק דְלֹא נִזְכָּר בּוֹ חֻטָּא.

וְעִיָּין בְּדְבָרֵי מֵהַר"י מִיגָשׁ בַּח"י לְשְׁבִיעִית וְדוּק הֵיטֵב (יּוֹד) שֵׁם דִּין ו' וְהַמְקָרִיב אֶת הַפֶּלֶגֶס מְבִיא עִמּוֹ נִסְכֵי אֵיל וְכוּ' רַאשׁוֹנִים שְׁאֵלוּ דְהִכָּא פֶּסֶק הַרְמַב"ם כר' יוֹחָנָן לְקַמֵּן פִּי"ו פֶּסֶק כְּבָר פָּדָא.

וּמִדְבָרֵי מֵהַר"י קוֹרְקוֹס שֶׁהִבִּיא מִרְן שֵׁם לְמָה שֶׁהִקְשָׁה דְאִיָּה פֶּסֶק כְּבָר פָּדָא וְכוּ'. וְתִירָץ דַּה"ל סָפֵק אִי הִלְכָה כר' יוֹחָנָן אוֹ כְּבָר פָּדָא.

נִרְאֶה דַּמְש"ר לְקַמֵּן ה"ז סָפֵק אִם יָצָא יְדֵי נִדְרוֹ וְכוּ' הֵינּוּ סָפֵק אִם הִלְכָה כר' אוֹ כְּבָר פָּדָא. וְק"ק דַּה"ל סָפֵק סְפִיקָא ס' אִי הִלְכָה כר' יוֹחָנָן אוֹ כְּבָר פָּדָא וְאֵת"ל הִלְכָה כְּבָר פָּדָא

ספק אי מתני בבבא או לא כמ"ש בש"ס שם בתולין דף כ"ג והוא ס"ס להחמיר ואינו ספק שקול כמו שפירא מדברי רבינו שם.

וראיתי במכתב להרב מהר"ר יהודה הפהן זלה"ה איש ירושלים שכ' וז"ל ואפשר דס"ל לרב דהא דאמרי בגמ' דלר"י לא קמבעיא לן היינו לרבי דאמר קטן והביא גדול לא יצא אבל לרבנן דאמרי יצא ה"ה דאיכא לאסתפוקי נמי לר' יוחנן עכ"ל והרב הפגו בס' קרבן חגיג' סי' ס"ז האריף לישב דברי רבינו וכל זה איננו שוה.

ושמעתי מקשים מהא דאמרו בתולין דף כ"ג ובמנחות דף צ"א דלבר פדא מיייתי ומתנ' לסברת הרמב"ם דמחלק בין יין הנסכים ליין הבא בפ"ע בענין המלח וא"כ אינו יכול להתנות בנסכים לדעתו כמ"ש הרב מש"ל פי"ו מה' אלו דין י"א ע"ש והיכי קאמר מיייתי ומתנ' ע"כ שמעתי.

ולפ"ז יקשה יותר עמש"ר פי"ו דה"ז ספק דלפי דעתו דאין יכול להתנות על פרוה אין הלכ' פבר פדא דמתני ומוכרח דהעיקר כר' יוחנן דהוא בריה דהא תנן פ"ק דפרה דמביא נספי איל ולר' יוחנן אין פאן ספק כמ"ש בתולין.

ובפני' הרא"ש פ"ק דפר' ראיתי שכ' דלבר פדא אם הי' חייב פכש שפא איל הוא ואם חייב איל שפא פכש הוא וק"ק דהול"ל דאף אם אמר שביא פכש או איל והביא פלגס הוא ספק דגם לבר פדא מספ"ל בבבא ונדבעי בתולין לבר פדא.

ובכל זה צריף להתישב בעזה"י. ועלה בדעתי לו' דשיטת הרמב"ם כף היא דמדבר פדא שמעינן דמספ"ל בפלגס דלא פרי יוחנן דפשיטא לי' דבריה היא ומדאבעיא בתולין אליבני' דבר פדא בנודר פכש או איל שמעינן דלא קי"ל כר' יוחנן אלא דמספ"ל.

כל קבל דנא עין רואה בפ' שתי מדות דאסקיה לבר פדא בקשיא. ותו דהא דמתני אליבא דבר פדא ליתא לדין דקי"ל דיש הפרש בין יין הנסכים ליין הבא בפ"ע.

אי לזאת שפר קדמיה דהר"מ לעשות פשר דבר לומר פבר פדא פנותיה ולא מטעמי' פנותיה דמספקא ליה ולא מטעמי' דכפי ספיקו איבעי לאתנויי ולא מצוי. ותו דקשיתני' או לאיל מאי דריש ביה.

אולם אנו בדין פשיטא לן דאו לאיל לרבות הפלגס ופשיטא לן דמביא נספי איל ולא מתני וכפשט' דמתניתין דפרה דתנן דמביא נספי איל ומשמע בלי תנאי. מיהו אנו הכי אסתפק לן האי דרבי רחמנ' לפלגס בנספי איל מאי טעמ' מי אמרינן מדרבניה רחמנ' לנספי איל איל קרינן ליה או דילמ' מדאורי' פכש הוא והנודר פכש יוצא בו אלא דרחמנ' אמר דלייתי בהדיה נסכים פאיל או דילמ' לאו פכש הוא ולא איל הוא אלא בריה רחמנ' רבניה לנסכים פאיל מיהו הנודר פכש או איל לא נפיק ביה.

והשת' נמצא דלכל הצדדין נסכיו פאיל בלי ספק וזהו שפסק רבינו בדין זה דנדאי פי רבניה רחמנ' לנספי איל רבניה. אמנם אינו עולה מזבחו דאפשר דלאו איל הוא ומספיק' לא עלה לו כי היכי דהוי פי' הא דתנן לא עלה לו לבר פדא.

וגם בנודר פכש ואיל הוא ספק פדאבעי' נן בתולין אליב' דבר פדא וה"נ מספק' לן אף דלא קי"ל פנותיה ומטעמיה דבר פדא והוא הדבר אשר פסק פי"ו דהדבר ספק. וזכר

לדבר קצת מ"ש מרן בכ"מ פ"ד דסנהדרין דין ג' דמפח דאסיק בקשאיא פ"ה הר"מ פירוש
מחנודש ופשר דבר וקבעו להלכ' דבא' סמוך סגי מיהו דליהו תרי בהדיה ע"ש וק"ל (יא)
כתב הרמב"ם פ"ג מה' אבל דין יו"ד גבי נשיא וכן הכל אונגין עליו.

מרן בכ"מ לא הור"ה גבר מוצא דין זה. ואפשר דמקורו מהירוש' פ"ב דביצ' ופ"ב דתגיג'
דאמרינן התם א"ר יוסי בר בון דוד מת בעצרת והיו כל ישראל אונגין והקריבו למחר.

והגם דבגמרינן בשפת דף ל' אמרו דנסתלק בשפת וכפ"ז אין אנו צריכין לטע' אגנינות
וכמ"ש התוס' בתגיג' דף טו"ב. מ"מ בזה דשייך אגנינות לגבי מלה לא אשפחן דפליג
תלמודין אירושלמי.

וסבר רבינו דה"ה לנשיא. ובמקום אחר כתבתי על דברי הרב מש"ל בס"ד.

(יב) הרמב"ם הלכות יסודי התור' פ"ו דין ע'. כל מלכיא האמור בדניאל וכו' הקש' מרן
בכ"מ דלא יצדק לומר כל על שנים.

ואיבר' דהכי פניל מהראנ"ח בדרשותיו וסמוכות שלו מדברי התוספות בכתובות ריש
דף ח' וק"ל על כלל זה ממ"ש בגיטין דף ל' ע"א פלהו פרב לא אמרי וממ"ש במציע' דף
ס"א ע"ב אטו כל הגי וכו' פתבנו קצת בזה בקונטרסנו שער יוסף דף פ"ה ע"ג.

אמנם ק"ל על מרן דדבריו הם מגומגמים דהכ' ליפא תרי אלא אחד ונמצ' דכל מלכיא
האמור בדניאל חול הוא על אחד פי האחר הוא קדש. ואינו ענין לדברי מהראנ"ח הנז'.

והפר"ת בגימוריו כתב וז"ל מה שהק' הכ"מ דלא יצדק לומר כל על שנים ליתא דהא
גבי כל שמות האמורים בלוט ליפא אלא שנים וקאמר כל וכמ"ש איהו גופיה לעיל בשם
הריטב"א וכו' ולכן הנכון להגיה בדברי הרב כל מלכא וכו' ע"ש.

ומ"ש ליתא דהא גבי כל שמות וכו' אינו מדוקדק דנדאי הדין עם מרן ואם בא לכלל
ישוב דאגב נקט כמ"ש הריטב"א לא הול"ל פי האי לישנא להפר"ת. ותו דמרן אקושאיא
אחריתי סמיה דהאי מלכיא לא קדיש דהא קושאיא היא כמ"ש הפר"ח גופיה ולפיכך לא
הנזח לו למרן לישוב על דרך שכתב הריטב"א ז"ל וכו' הרב נמוקי שמואל דף נ"א ע"ד.

וק"ל על מהר"ח א במקראי קדש דף ק"ו שכ' דמרן נדחק ומאי ק"ל ע"ש. ומה שהגיה
הפר"ח כל מלכא לא ידעתי אמאי הוצרך לזה ותו דצריך להגיה בש"ס והראשונים
בחידושיהם רש"י והרשב"א והרא"ש והר"ן והאגודה הביאו פנסחתנו כל מלכיא האמור
בדניאל וכן הוא במסכת סופרים סוף פ"ה ואף דרבינו ירוחם נ"ב חלק שני הביא כל
מלכא האמור בדניאל ט"ס הוא וכבר מרן בב"י י"ד סי' רע"ו הביא לשונו כל מלכיא.

וכבר פתבנו דאין צורך בזה דלעולם גסחתנו עיקר ופירושה כמו שכתב רש"י והביאו
מרן דהפונה כל מין מלה חוץ מזה וכונתם על מלה כמ"ש מרן והיא שהביא מרן נא
חשיב דמוכח אנפשיה כמ"ש הפר"ח.

וכן ראיתי שהקשה על הפר"ת בספר מרפכת המשנה. אמנם מה שהקשה עוד שם על
הפר"ח לק"מ דכונת הפר"ח ר"ל כל מלה ולא מלכא ממש וכן מבואר מתוך דברי
הרדב"ז בלשונות ס"י מ"ז ועיין בשו"ת הרשב"ש סי' רס"ז.

ואפֿשֿר דט"ס נפֿל בְּדַבְרֵי מָרְן בַּכ"מ וצ"ל דְּלֹא יִצְדַּק לֹאמֵר כּל אֶלָּא עַל שְׁנַיִם וּבְזֶה נִחָה שְׁקִטָּה הָאֵר"ש דְּכֹנֶנֶת מָרְן דְּכָאן לִיכָא אֶלָּא אֶחָד. וְאַחַר זְמַן רַב גְּדַפְס'ס הִבְהִיר יַד מְלָאכִי לְהַרְבֵּי הַחֲסִיד הָרַמ"ךְ נר"ו וְשֵׁם רֵאִיתִי דְטֵעֵן קַבָּא דְקִשִׁית"א עַל דְּבַרֵי מָרְן הִלְלוּ וְשִׁיחָא סוּתֵר דְּבַרֵי עֲצֻמוֹ בְּכֻלֵּי הַגְּמָרָא וּלְפִי הַגְּהֵתָנוּ נִיחָא וְאַחַר זְמַן עֲמַדְתִּי קֶצֶת עַל דְּבַרֵי הָרַב יַד מְלָאכִי וְכַתְבִּיתִי קֶצֶת בְּקוֹנָט' עֵין זֹכֵר ע"ש (י"ג).

הַלְכוֹת קְדוּשָׁה הַחֲדָשׁ פֶּרֶק ד' דִּין י"ז. רְצוּ תִשְׁעֶה וְעִשְׂרִים יוֹם רְצוּ שְׁלֹשִׁים וְכו' פֶּרֶק א קמ"א דְסִנְהֶדְרִין דְּף י"ח פְּרִיָּה אֲמַאי דְשִׁדְר רִשְׁבִּי"ג תְּלַתִּין יוֹמִין מִדְּתַנְיָא פְּמָה עֵיבּוֹר הַשְּׁנָה שְׁלֹשִׁים יוֹם רִשְׁבִּי"ג אֲוֹמֵר חֲדָשׁ אָמַר ר"פ רְצוּ חֲדָשׁ רְצוּ שְׁלֹשִׁים וְכַתְבוּ הַתּוֹס' ד"ה רִשְׁבִּי"ג אֲוֹמֵר חֲדָשׁ הֵכָא מִשְׁמַע דְּחֲדָשׁ סֵתָם וְכו' עֵינן כּל דְּבַרֵיָּהֶם.

וק"ק לְשִׁינוּיָא בְּתַרְא דְּמִשְׁנוּ דְּכָל חֲדָשׁ בֵּין בְּלִשׁוֹן תּוֹרָה בֵּין בְּלִשׁוֹן חֲכָמִים שְׁלֹשִׁים יוֹם כְּפִי מ"ש הָרַב פְּרִי חֲדָשׁ א"ח רִישׁ ס' תכ"ט דְּדַרְבָּי רִז"ל לִיקַח סְכוּם חֲשָׁבוֹן אָף שְׁחָסֵר יוֹם אֶחָד וְהָכִי נִקְטִי לְפִי דְעֵתוֹ קוֹנְדָם פֶּסַח שְׁלֹשִׁים.

וְאִינָם אֶלָּא כ"ט א"כ נִימָא הֵכָא אִיפְכָא דַת"ק דְּקֶאֱמֵר שְׁלֹשִׁים הוּא כ"ט רַק דְּרִצָּה לִיקַח חֲשָׁבוֹן שְׁלָם וְהוֹרָה זֶה מְדָלָא נִקְט בְּקִיצוֹר חֲדָשׁ וְהוּנָה יְדַעִינן שְׁהוּא שְׁלֹשִׁים כְּמִשְׁפֵּט לִשׁוֹן חֲדָשׁ בְּכָל מְקוּם וּלְהָכִי נִקְט שְׁלֹשִׁים לְהוֹרוֹת דְּאִינָם שְׁלֹשִׁים מִמֶּשׁ כִּי כֵן אֶרְחוּת רִז"ל וְאַתָּא רִשְׁבִּי"ג וּפְלִיג דְּנִקְא חֲדָשׁ דְּבַעִינן שְׁלֹשִׁים מִמֶּשׁ וּכפ"ז ל"ק קוֹשְׁיַת הַש"ס דְּלִשׁוֹן הַפְּתַב דְּשִׁלַּח רִשְׁבִּי"ג לֹא דְמִי וּבְנוּדָאי דְהוּוּ שְׁלֹשִׁים מִמֶּשׁ וְכֵן הוּא דְעֵתוֹ בְּבַרִיָּתָא דְּקֶאֱמֵר חֲדָשׁ דַּר"ל שְׁלֹשִׁים.

וַיֵּשׁ לֹאמֵר דְּמַמַּאי דְּקֶאֱמֵר תַּנָּא דְּבַרִיָּתָא פְּמָה עֵיבּוֹר הַשְּׁנָה מוֹכַח דְּשְׁלֹשִׁים דְּקֶאֱמֵר ת"ק דְּנִקְא הוּוּ מִשׁוּם דְּמַעֲיָקְרָא מַאי דְּמַסְפ"ל וְשִׁיָּלִינן פְּמָה עֵיבּוֹר הַשְּׁנָה הִיָּנוּ אִי הוּוּ כ"ט אִו שְׁלֹשִׁים וְכִינּוּן דְּאֵהָא קֶאֱמֵר ת"ק שְׁלֹשִׁים מִשְׁמַע דְּדוֹקָא קֶאֱמֵר וּפְשׁוּט.

אֲמַנָּם אֲפִתִּי ק"ק לְפִי דְּבַרֵי הַפֶּר"ח דְּמַאי ק"ל לְהַתּוֹס' מִהֵהִיא דְּנִזְיִר דְּפְרִיָּה וְאִימָא שְׁלֹשִׁים דְּכַתִּיב עַד חֲדָשׁ יָמִים אִימָא דְהָא דְּקֶאֱמֵר הַש"ס הֵתָם שְׁלֹשִׁים הֵם כ"ט דְּכֵן דְּרַב רִז"ל לִיקַח סְכוּם חֲשָׁבוֹן.

וְעֵינן בְּשׁו"ת פְּנִיָּם מְאִירוֹת ח"א סִימָן ג'. (י"ד).

הַלְכוֹת ע"ז פֶּרֶק ג' דִּין ו' הָעוֹבֵד ע"ז מֵאֲהָבָה וְכו' הָרַב מֵהַרְח"א בְּמִקְרָאֵי קֲדָשׁ דְּף ט"ו הַקְּשָׁה לְסִבְרַת אַבְיִי דְּחִיָּב דְּקִי"ל הֵהוּא וְלֹא אָנוּס וּמָה שְׁכַתְּב מָרְן בַּכ"מ דְּאֲנוּס דְּמִיתָה כ"ע לֹא פְּלִיגִי דְּפִטוֹר כִּי פְּלִיגִי בְּאֲנוּס דְּהִזְק לִיתָא דְּאַבְיִי מִהֵמֵן יְלִיף וְאֲנוּס דְּמִיתָה הָנָה כְּמַשׁוּ"ל מְדוּעַ אֲתָה עוֹבֵר אֵת מְצֻנַת הַמֶּלֶךְ וּמְפִילָנוּ בְּחֶרֶב וּצ"ע עכ"ל.

וְדַבְרֵי מָרְן שְׁהִבִּיא הֵם מ"ש בְּשֵׁם הַרִיב"ש וְכַנְרָאָה שְׁלֹא רָאָה דְּבַרֵי הַרִיב"ש בְּמִקְוָמָם בְּתַשׁוּבָה ס' ק"י דְּאֶדְרַבָּא הַרִיב"ש נְסִתִּיעַ מִהֵהִיא דְּהֵמֵן וְכַתְּב הֵכָא מִירְאָת אָדָם שְׁיִזְיָקָהוּ קֶאֱמֵר דְּוִמָּיָא דְּהֵמֵן שְׁלֹא הִי סְפַנַת נְפִשׁוֹת אֶלָּא מִירְאָתוֹ שְׁלֹא יִזְיִק לְהֵם שְׁהִי גְדוּל בְּבִית הַמֶּלֶךְ עכ"ל.

הן אמת דדבריו קשים דגבי המן הנה ספנת נפשות וכמו שהקשה עליו הרב באר שבע בתוספותיו ריש פריתות והרב הנז' הביא ג"כ ממאמרם ו"ל אבל אם הנה רואה דברי הריב"ש הנה מקשה עליו בסגנון אחר.

והרב ב"ש תרין יתיב אף בחלקו"ת בין הא דהמן להיא דאנוס פטור ע"ש. גם הרב דינא דחיי לאנון י"ז חילק באופן אחר משם הר"ן ומשם באר"ה פי מה שהקשה בס' מרפכת המשנה למהר"א אלקאנדארי על דברי הרא"ם בס' נראים סי' ע"ח שהביא בהגהות בדין זה וכתב דדבריו תמוהים לק"מ ודוק.

(טו).

הלכות יבום פרק ד' דין ה'. ואפילו הנה אביו גר ואמו ישראלית לא תחלוץ עד שיהנה אביו ואמו מישראל.

מ"ן בב"י א"ה סי' קס"ט פתב דלרבינו בעי אביו ואמו מישראל דוקא ולא סגי באביו כסברת התוס' ולפי מה שהעלו הרב כנה"ג בלשונות פ"ב דסנהדרין והרב מקראי קדש דף קל"ה דלרבינו דיני נפשות סגי באביו גר ואמו ישראלית קשה דאיך יהיו ד"נ דחמירי ובעינן מומחין ומגוקים ממומי הגוף גרועים מחליצה וכמו שהקשו הרשב"א והריטב"א והר"ן והגמ"י לסברת רש"י.

והרב שבות יעקב ח"א סי' קכ"ח הכריח מדנקט רבינו ואפ"י הנה אביו גר ואמו ישראלית ולא קאמר אפי' אביו מישראל ואמו גיורת דס' כסברת התוספות עש"ב. גם מהרש"ל ב"ם ש"ש פ' מצות חליצה סי' ד' פתב דלא מצא שום פוסק שיחלוץ על דברי התוס' ומ"ש הרי"ף מפל צד היינו לאפוקי אמו מישראל עש"ב.

ולפי דבריו אלה צ"ל דמ"ש הוא עצמו בבואוריו לסמ"ג עשין נ"ב וז"ל פי' ומאחר שאפ"י בדיני ממונות בעינן צד א' מישראל א"כ ממילא הכא דאתא ישראל לאפוקי גר אתא למעט אפי' צד אחד ע"כ הוא שלא בדקדוק אלא פונתו דאתא למעט צד אמו דלא סגי עד שיהא אביו מישראל ואמו גיורת וצד אחד דקאמר מהרש"ל לאו דוקא כדבר האמור.

אבל מהר"א די בוטון בתשו' סי' ה' כ' דפ"ש דברי הרי"ף והרמב"ם והרא"ש דלא סגי באביו מישראל ואמו גיורת לחליצה ע"ש ומדבריו שם מוכח קצת דס' המצות שהנפיר הטור דמכשיר באביו מישראל ואמו גיורת הוא הסמ"ג דהוא הנה מונה ס' המצות שפתב הטור וסמ"ק והפלב"ש שכ' הרב ב"י בשמ"ע ע"ש וכו' נוטים דברי מ"ן בב"י שם וכן פתוב בכנה"ג הגה"ט אות י"א.

והדבר ברור דהטור פינון לסמ"ק וכן נראה מדברי מהרש"ל ב"ם ש"ש שם וכן פתוב בטור בהדיא סמ"ק בדפוס בית חדש. דהרי בסמ"ג עשין נ"ב לא פתב אלא עד שיהיו אביו ואמו מישראל ולא יש שם רמז מזה ע"ש וק"מ על הרב שבות יעקב גמי שהבין שהוא סמ"ג ע"ש בסי' הנז'.

ומ"ן בש"ע סי' קס"ט בפירוש סדר חליצה דין ה' כ' סברת רש"י והתוס' וכתב דדברי שאר הפוסקים אין בהם הכרע וק"מ דבבית יוסף פתב דדברי הרמב"ם הם כדברי רש"י כמש"ל ועמ"ש פ"ב דסנהדרין ופ"א דמלכים ובהגהותי לח"מ סי' ו' בס"ד.

(ט"ז).

הלכות אסורי ביאה פּרָק ט"ו דין ג'. גוי וְעֶבֶד הָבֵא עַל בֵּית יִשְׂרָאֵל הַנּוֹלָד פֶּשֶׁר וְכוּ' הַה"מ הֵבִיא סְבִירַת יֵשׁ מִי שֶׁפָּתַח וְשָׁבַח פְּסוּלָה לְכַהֲנָה וְכוּ' וְלֹא בִּיאָר מַה דַּעַת רַבֵּינוּ בְּזֶה.

אָבֵל מָרְן בְּבֵית יוֹסֵף א"ה רִישׁ סִי' ד' פָּתַח דְּמִדְּסַתֵּם רַבֵּינוּ מִשְׁמַע דְּפִשְׁיטָא לִיה דְּהַנּוֹלָד אֵינוּ פָּגוּם ע"ש. וְכ"כ מְהַרְשֵׁ"ל בְּיָם ש"ש.

והר' משה"ל פָּתַח דְּדַעַת רַבֵּינוּ פֶּסְקָרָא זֹו שְׂכ' הַה"מ דְּבַתּוֹ פְּסוּלָה לְכַהֲנָה ע"ש וְכֵן פָּתַח לְדַעַת רַבֵּינוּ הֶרֶב פְּנֻסַת הַגְּדוּלָה בְּהַגְהוּתוֹ פ"ב דְּסִנְהֶדְרִין וְבַס' דִּינָא דְחַיֵּי עֲשִׂין צ"ח דָּף קט"ו לְדַעַת רַבֵּינוּ ע"ש.

וק"ק עַל הַרְבְּנֵי הַנּוֹז' שֶׁלֹּא הִזְכִּירוּ שֶׁם דְּמָרְן נִקְיָט בְּהַפָּךְ בְּדַעַת הַרְמַב"ם אָבֵל הַר' דִּינָא דְחַיֵּי בְּלֵאנֵין רַכ"א זָכַר עֲשֵׂה לְדַבְרֵי מָרְן הַנּוֹז' וְעַמ"ש שֶׁם פ"ב דְּסִנְהֶדְרִין בַּס"ד. וּמְהַרְשֵׁ"ל עַבְדוּלָה ז"ל הִקְשָׁה עַל הַר' הַנְּמָקִי בַּמ"ש דְּדַעַת הַרִי"ף דְּבַתּוֹ פֶּשֶׁרָה לְכַהֲנָה דְּהַרִי"ף הַרִי"ף מַסְפ"ל ע"ש בְּתַשׁוּבָתוֹ הַיּוֹבָאָה בַּס' אֹרִים גְּדוּלִים לְמַהֲרִי"ז דָּף ח'.

וְכֵן הִקְשָׁה מְהַרְשֵׁ"ל שֶׁפִּירָא בְּחִידוּשֵׁי אֲנָשֵׁי שֶׁם אֲשֶׁר סָבִיב הַרִי"ף דְּפּוּס אֲמִשְׁטְרָדִם וּמַה שֶׁתִּירְצוּ שֶׁם הַמַּגִּיהִים לֹא יִגְהֶה מְזוּר. וְבַס' יָד אֶהָרֵן ח"ב א"ה סִי' ז' דְּקָדָק עַל הַכְּנֵה"ג שֶׁם שֶׁהָק' פֶּן עַל הַר' בְּנִימִין זָאב וְלֹא הָק' עַל הֶרֶב הַנְּמָקִי וְיֹוֹתֵר יִקְשָׁה שֶׁפָּכַר הוּא רַמְזו לְדַבְרֵי הַנְּמָקִי בְּדִינָא דְחַיֵּי לֵאנֵין רַכ"א.

וְדַעַת מְהַרְשֵׁ"ל בְּתַשׁוּבָה בְּסִימָן טו"ב דְּאֵינוּ פָּגוּם אִף לְכַתְּחִיל' לֹא תַנְשֵׂא עַש"ב וְבַס' יָד אֶהָרֵן א"ה ח"א סִי' ז' הַגַּה' הַטּוֹר אוֹת יו"ד נִתְקַשָּׁה בַּמ"ש הַב"ח בְּשֶׁם מְהַרְשֵׁ"ל עַש"ב וְלִק"מ וְדַבְרֵי מְהַרְשֵׁ"ל בְּאֶנְרֵף הַרִי הֵם בְּסִפְר' יָם שֶׁל שְׁלֵמָה פַר' הַחוֹלֵץ סִי' ל"ח וּמִשְׁם בַּאֲר"ה.

וְהֶרֶב דִּינָא דְחַיֵּי לֵאנֵין רַכ"א שֶׁפַר קַדְמִיָה דְּהַסְמָ"ג סָבַר דְּהַנּוֹלָד פְּסוּל לְכַהֲנָה עַש"ב וְכ"ג מְדַבְרֵי הַתּוֹסְפוֹת שֶׁם פ' הַחוֹלֵץ דָּף מ"ה ע"ב ד"ה פִּינּוֹן דְּאָמוּ מִיִּשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁפָּתַחְתִּי פ"ב מַה' סִנְהֶדְרִין וְכֵן נִרְאֶה שֶׁהוּא דַּעַת תּו' רִי"ד בְּקִידוּשֵׁין דָּף ע"ו ע"ב כְּמוֹ שֶׁפָּתַחְתִּי פ"א דְּמִלְכִים.

וְכ"כ הַר"ן סוֹף פ' אֶחָד דִּינֵי מְמוֹנוֹת וְרַבֵּי יְרוֹחֵם פְּתִיב כ"ג ח"ד בְּהֵם הַרְמ"ה. אִף הַרִיטְב"א מִשְׁם רַבּוֹ פָּתַח סוֹף פ' הָאוֹמֵר דְּקִידוּשֵׁין דְּכָשֶׁר לְגַמְרֵי אִף לְכַהֲנָה וְע"ש בְּסוֹף דְּבָרָיו וְעַמ"ש הֶרֶב מְפָרֵשׁ הִירוֹ בְּתוֹסְפוֹתָיו בִּיבְמוֹת סוֹף פ' הַחוֹלֵץ וַיֵּשׁ גַּמְגוּם בְּדַבְרָיו וְעַיִן בְּחִידוּשֵׁי הַרְשֵׁב"א וְהַרְמַב"ן שֶׁם בַּפ' הַחוֹלֵץ וְדוּק.

אַחַר זְמַן רַב רָאִיתִי בְּשׁו"ת מְהַרְמַא"י שֶׁפָּתַח בַּסִּי' ס"ט וַיֵּל. וְעַל אֲשֶׁר הוֹסִיף לְהַקְשׁוֹת לְמַה הַשְּׁמִי' הַרְמַב"ם דִּין גוֹי וְעֶבֶד הָבֵא עַל בֵּית יִשְׂרָאֵל דְּהַנּוֹלָד פָּגוּם לְכַהֲנָה אֲשִׁיב וְאוֹמֵר כִּי אֶפְשָׁר שֶׁהוּא סוֹבֵר דְּהַנּוֹלָד פֶּשֶׁר לְכַהֲנָה וְלִזְהָ אֲמַר כְּפִשׁוּטוֹ בְּאִסּוּרֵי בִיאָה הַנּוֹלָד פֶּשֶׁר בְּסִתָּם וְכֵן דַּעַת הַרִי"ף פֶּאֲשֶׁר הֵבִין הַר"ן ז"ל מְדַבְרָיו וְכוּ' ע"ש הַרִי דְּהַסְפִּים גַּם הוּא בְּדַעַת רַבֵּינוּ כְּדִנְקִיטֵי מָרְן וּמְהַרְשֵׁ"ל.

אף ק"ק במה שסהספים להרב הנמקי פדעת הרי"ף דעל הרב הנמקי אעיקרא הקשו
האתרונים כמ"ש. וגם יש להעיר על הר' כנה"ג שהביא דברי הרב בנמין זאב והקשה
עליו ולא זכר דברי מהרמ"א הללו שפכתב פדעת הרי"ף כהב"ז.

(טו"ב) הלכות נזירות פרק ב' דין י"ג. קטן שהגיע לעונת נדרים וכו' הראב"ד בהשגו'
נראה פמסתפק אי הלכת' מןפלא הסמוך לאיש דאורי' ומה שפכתב עליו הרב מגדל עוז
יש להשיב.

ויכבר מרן בכ"מ ורפנן בתראי היו תמהים על הראב"ד הלא בספרתם. ובמסכת נזיר דף
ס"ב אמרו פי יפלא בערכין למה לי לאתויי מןפלא וכו' נהדר אמרינו שם הניחא למ"ד
וכו' ומהכא נמי משמע דהתלמוד תופס לעיקר כמ"ד מןפלא הסמוך לאיש דאורי' על
דף שפכתב הכנה"ג בשם מהר"י לבית הלוי בשו"ת סי' א' והכי אמרינו בריש תמורה
בבעיית רמי בר חמא.

שוב ראיתי אחר זמן שהרב מהר"א הלוי בס' גן המלך סי' ח' השיג על פלל זה. ואחר
שנים רבות האיר נר"ח ס' יד מלאכי לאהובינו ומשוש תפארתנו הר הרמ"ך נר"ו ואנכי
הרואה אשר מילא את ידו התזקה הש"ג ישי"ג על הרב כנה"ג בכלל זה והציל יציל
למה"רי הלוי ע"ש באנרף אות רי"ז.

ונחזיתיה להרדב"ז בבאורו הנדפס מחדש שפכתב בדין זה דיביא וניתנה ע"ש: ולשיטתיה
אזיל במ"ש בשו"ת פלשוונות הרמב"ם סי' רכ"ב. ודבריו קשים לשמנע דבחסא לא
שייך תנאי כמו שהוכיחו האתרונים וכבר בעניותנו עמדנו בפרט זה בקונטרסנו שער
יוסף דף י"ט ומשם באר"ה.

(ח"י) הלכות מתנות עניים פ"א דין י"א. מר"ח פסלו שהוא זמן רביעה שניה בשנה
אפילה.

כת' מרן דרבי' מפרש דברי ר' יוסי דפ"ק דתעניות ארביעה שניה וכו' ע"ש. והק' הרב
לח"מ דהא אמרי' פ"ק דתעניות דף ו' אהא דר' יוסי כמאן אזלא הא דתנן רשב"ג אומר
גשמים שיירו ז' ימים זה אחר זה אמה מונה בהם רביעה ראשונה ושניה ושלישית כמאן
כר' יוסי ומזה מוכח דר' יוסי ארביעות פלהו איגרי.

ואפשר לישב דלעולם ר' יוסי לא קאי אלא ארביעה שניה וכדברי מרן אלא דמדבריו
למדנו דבשנ' בינוני' רביעה ראשונה בי"ז ושניה בכ"ג ושלישי' בי"ח פסלו דמדשנ'
בכירה רביעה שניה בי"ו למדנו דבשנ' בינוני' רביעה ראשונה בי"ז ושניה בכירה ירשה
מקום רביעה ראשונה בשניה.

ורביעה שניה בשנה בינונית מפני' דבכרי' דהיינו בכ"ג. ורביעה שלישית בר"ח פסלו
בשנה בינונית מדחזינן דאמר ר' יוסי דבשנה האפילה רביעה שניה בר"ח פסלו.

מפלל דבינונית השלישית בר"ח פסלו. גם מה שהקשה ממאי דאמרינו בשלמא רביעה
ראשונה לשאול שלישית להתענות שניה למאי גם לנה יש לדחות דלעולם דברי ר' יוסי
ארביעה שניה לבד וה"ק הש"ס דאלו ר' יוסי הנה אמר מילתיה בראשונה או בשלישית
ניחא דנפקא מינה.

אָמַנְם הַשְׁתָּא דְאַשְׁמוּעִי זְמַן רַבִּיעָה שְׁנֵינָה לְמַאי. וְכָל זֶה דְּוַחֲסָא.
(י"ט).

הַלְכוֹת מַעֲשֵׂר שְׁנֵי פָּרְקֵי י' דִּין י"ג. אֵילָן שְׁקַצְצוּ מֵעַם הָאָרֶץ וְכוּ' הַרְשֵׁב"א בְּתוֹשֻׁבָה כ"י
פָּלֵל ג' ס' נ"א נִשְׁאָל מֵאִין לְמַד הַרְמַב"ם וְהַשִּׁיב לְשׂוֹאֵל דְּזוּ מִשְׁנָה פ"ק דְּשַׁבִּיעִית וְהִבִּיא
מ"ש בִּירוּשְׁלָמִי עֲלֵה וְכָתַב וְז"ל וּמִכָּאן לְמַד הַרְמַב"ם וְז"ל דְּאֵילָן שְׁנַקְצִי חֵיִיב בְּעֶרְלָה
וְנִקְצִי מֵעַם הָאָרֶץ קְאָמֵר וּמְסַתְּבֵר' דְּדוֹקָא נְגַמְם עִם הָאָרֶץ הָא נִשְׁאָר מִמֶּנּוּ אֶפְיָלוּ פְּחוֹת
מִטְּפַח אֵין חֵיִיב בְּעֶרְלָה דר' שְׁמַעוֹן וְרַאב"י הוּא דְּאָמְרֵי פְּחוֹת מִטְּפַח פְּלוּמֵר דְּפָחוּ מִטְּפַח
פְּאָלוּ נְגַמְם מֵעַל הָאָרֶץ וְלִית הַלְכָתָא פְּוִמְיָהּוּ שְׁהֵרֵי אָמְרוּ בִּירוּשְׁלָמִי אָמְרוּ דְּבָר אֶחָד
וְהוּ"ל שְׁיִטָּה אֶלָּא קו"ל פְּרַבְּנָן דְּאָמְרֵי עַד שְׁיִגְמָם מֵעַם הָאָרֶץ כְּדֵאִיתָא בִּירוּשְׁלָמִי עַכ"ל
וְכֵן הִכְרִיעַ רַבִּינוּ יְרוּחֶם פְּרַבִּינוּ מַה"ט דְּכָתַב הַרְשֵׁב"א בְּנִתִּיב כ"א ח"ב וְכ"כ הַרְדְּבַ"ז
בְּבִיאורו הַנְּדָפֶס מְחַדֵּשׁ ע"ש (ך) שְׁם דִּין י"ט אֵילָן הַיּוֹצֵא מִן הַגֵּזַע פְּטוּר וְכוּ'.

מֶרֶן בַּכ"מ הִבִּיא הַתּוֹסְפֹתָא וְכָתַב דְּגִירְסָא אַחֲרַת הִיָּתָה לוֹ לְרַבִּינוּ עֵינֵן שְׁם. וְכָבֵר הַשִּׁיגוּ
הַרְבּ מְהֵרָם יִצְחָקִי בְּסִפְרוֹ אֹר יְקָרוֹת הַנְּדָפֶס מְחַדֵּשׁ דְּמִקּוֹר דְּבָרֵי רַבִּינוּ הֵם הַבְּרִיתָא
שְׁהוּבָאָה בְּשִׁילְהֵי מְצִיעַ דר"מ סָבֵר בֵּין מִן הַגֵּזַע בֵּין מִן הַשְּׂרָשִׁים חֵיִיב ור' יְהוּדָה פְּלִיג
עֲלֵיהּ דְּמִן הַגֵּזַע פְּטוּר וּמִן הַשְּׂרָשִׁים חֵיִיב וְגַם רֵאִיתִי לְמְהֵרָ"י קוֹרְקוֹס בְּבִיאורו הַנְּדָפֶס
מְחַדֵּשׁ שְׁנִתְחַבֵּט בְּדִין זֶה וְכָתַב דְּגִירְסָא אַחֲרַת הִיָּה לוֹ אוֹ מְצָא אֵינָה יְרוּשְׁלָמִי אוֹ סְמוּךְ
עַמ"ש בְּבִתְרָא ע"ש בְּאֹרְךָ וְאַשְׁתְּמִיטִיתִי סוּגִית מְצִיעָא הַנּוֹ'.

(כ"א) הַלְכוֹת בְּכוּרִים פָּרְקֵי ב' דִּין א'. וּמְבִיאִין בְּכוּרִין מְעָרֵי סִיחוֹן וְעוּג.

כ' מֶרֶן פָּסֵף מִשְׁנָה בַּסֵּף דְּבַכּוּרֵי וְכוּ' וּמִשְׁמַע לְרַבִּינוּ דְּלֵא פְּלִיג ת"ק אֶלָּא מְדַאֲוֵרִיתָא
אֶבֶל מְדַרְבְּנָן מוֹדוֹ דְּמַחֲיִיב ע"כ. פְּנִנְתוּ מְבֹאֲרַת אֶבֶל הַלְשׁוֹן אֵינּוּ מְתוּקָן וְכָבֵר הַעִיר עֲלִיו
מֵהֶרַח"א בַּס' יוֹסֵף לְקַח רֵישׁ פ' תְּבֵא דְהוּל"ל ס"ל דְּלֵא מְחֵיִיב ת"ק אֶל מְדַרְבְּנָן ע"ש
וְעַמ"ש מֵהֶרַח"א אֶלְפִנְדָּרִי בַּס' דְּרַךְ הַקְּדוֹשׁ דָּף ב' ע"ג וְעֵינֵן מ"ש בְּעֵנִיּוֹתָנוּ וְבַס' הַקְּטָן
בְּרַפִּי יוֹסֵף א"ח ס' תפ"ט בְּסִיעֵתָא דְשְׁמִיָּא.

(כב) שְׁם דִּין י"ג. הַקּוֹנָה אֵינָן בְּתוֹף שְׂדֵה חֲבֵירוֹ אֵינּוּ מְבִיא.

מֶרֶן בַּכ"מ טְרַח הַרְבֵּה לְצַדֵּד פְּמָה צְדָדִים מְהִיכ' מִשְׁמַעֲדֵלֵת"ק בְּאֶחָד אֵינּוּ מְבִיא. וּמ"כ
שְׁהַדְבָר מְפֹרֵשׁ בְּתוֹסְפֹת' רֵישׁ בְּכוּרִים וְז"ל הַקּוֹנָה אֵילָן וְכוּ' וְחַכ"א אֵינּוּ מְבִיא וְאֵינּוּ
קוֹרָא ע"כ וְפָסֵק בְּחֻכְמֵי.

וְתוֹ קִשְׁיָא לִי קִצָּת דְּמֶרֶן דְּנִסְתִּיעַ מִמ"ש פ' הַסְּפִינָה מ"ט דר"מ בְּאֵילָן א' וּמ"ט דְּרַבְּנָן בַּב'
אֵילָנוֹת אֲמַאי לֹא נִסְתִּיעַ מִמ"ש לְעֵיל סְמוּךְ לְזֶה מִתִּיב רַבָּה הַקּוֹנָה אֵילָן א' וְכוּ' מְבִיא
וְאֵינּוּ קוֹר לְפִי שְׁלֵא קָנָה קָרְקַע דְּבָרֵי ר"מ תִּיּוּבָת' וּמְמַאי דְּקַתְּנֵי דְּבָרֵי ר"מ מִשְׁמַע דְּרַבְּנָן
פְּלִיגֵי עֲלֵיהּ וְעֵינֵן מ"ש מְהֵרָ"י קוֹרְקוֹס וְז"ל.

(כג) שְׁם פָּרְקֵי ה' דִּין י"ג. וְאִם רָצָה לְאַכּוֹל תְּחִילָה וְאִח"ךְ יִפְרִישׁ הַחֲלָה בַּח"ל מִן מוֹתֵר שְׁאִין
עֵינְקֵר' אֶלָּא מְדַבְּרֵיהֶם.

מָרַן הוֹר"ה גָּבַר מִימְר' דְּשְׂמוּאֵל רִישׁ פ' עַד פְּמָה וְהִיא לְעַנְיַן תְּרוּמַת ח"ל. וְאִין צְנֻרָה לְזֶה דְלַעֲנֵינּוּ חֲלָה גּוֹפָה אָמַר שְׂמוּאֵל הָכִי כְּמִבְּנֹא' פ"ק דְּבִיבָצ' דָּף ו' ע"א וְהַזְפִּיר' מָרַן ז"ל עֲצָמוּ בְּבֵית יוֹסֵף י"ד ס' ש"כ"ג ע"ש.

(כד) בְּעֵינַי זֹכֵר מְעַרְכָּה מ"ם אוֹת ט"ז פְּתַבְתִּי דְלִשׁוֹן מוֹתֵר לְכַתְּחִיל' מִשְׁמַע וְשֵׁם דְּקִדְקִיתִי בְּעֵינֹתַי עַל הָרַב כְּנֵה"ג ש"כ' דְּמִלְשׁוֹן רִש"י מִשְׁמַע דְּהוּא בְּדִיעֵבַד. וְשֵׁם ב"ק א"א דָּף ק"ו ע"ג הִבְאֵתִי מִהָרַב פּר"ח ב"ד ס' ק"ח דְּפָשִׁיט' לִיהַ דְלִשׁוֹן מוֹתֵר לְכַתְּחִיל' ע"ש.

וְהוּ עֵתָה רְאִיתִי שְׁהַדְבָר מִפְּנֵי רִישׁ בְּיוֹמָא דָּף ע"ח דְּמִיִּיתִי בְּרִית' דְּתַנְקוּן' מוֹתֵרִין בְּכַלְן וְהַדֵּר פְּרִיף וְהָא מוֹתֵרִין לְכַתְּחִיל' קְתָנִי ע"ש וּפִירֵשׁ"י שְׂאָם בָּא אָדָם לִימְלָךְ וְכו' ע"ש וְזֶה מִסְפִּים לְמָה שְׁכַתְּבִיתִי בְּעֵינַי זֹכֵר וּבִירוּשְׁלָמִי פ' הָאוֹרֵג הֶלְכָה ו' אָמְרוּ תַנּוּק מְבַעֲבַע בְּנִהָר וְנִתְפַנּוּן לְהַעֲלוֹתוֹ וְלְהַעֲלוֹת נַחִיל שֶׁל דְּגִים עֲמוּ מוֹתֵר ר' יוֹסֵי בַר בּוֹן בְּשֵׁם ר' חוֹנָא הִי מְפַקֵּחַ בְּגַל וְכו' וְלְהַעֲלוֹת צְרוּר שֶׁל זְהוּבִים מוֹתֵר.

וּפִי הָרַב הַמְּאִירִי הִבְיָאוּ הָרַב שֵׁיחַ יִצְחָק דָּף קל"ד ע"ג דְּהָאִי מוֹתֵר פִּירוּשׁוֹ פְּטוּר שְׁלַכְתְּחִיל' כָּל שְׂמֻצְרָף פְּנִינָת אִיסוֹ' עִם פְּנִינָת הָתֵר אִיסוֹ' עכ"ל וְיֵישׁ לְהַרְגִישׁ דְּפִי מוֹתֵר בְּכָל מְקוֹם הוּא הָתֵר גְּמוּר לְכַתְּחִיל' וְכֵן הָרַב דְּנִיק ל'ו' דְּהָאִי מוֹתֵר כְּמִבְּנֹא' וְעַמ"ש הָרַב שֵׁיחַ יִצְחָק שֵׁם וְהַרְשָׁב"א בְּחִידוּשָׁיו פ' הָאוֹרֵג פִּי הִירוּשְׁלָמִי הִלְזוּ לְכַתְּחִיל' ע"ש.

(כה) יֵישׁ לְחַקוֹר מִי שְׁנַתְּחִיב שְׂתִי חֲטָאוֹת אִם יָכוֹל לְהִבְיָא עַל אַחַת כְּשֶׁבָה וְעַל אַחַת שְׁעִירָה בְּבַת אַחַת. אוֹ דִּילְמָ' דְּהָגַם דְּכְשָׁמְבִיא חֲטָאת הַרְשׁוֹת בְּיָדוֹ לְהִבְיָא כְּשֶׁבָה אוֹ שְׁעִיר' מ"מ בְּמַתְחִיב שְׂתִי חֲטָאוֹת וּמְבִיאָן כְּאַחַת לֹא יַעֲשֶׂה כֵן בְּמְקוֹמֵינוּ לְתַתּוּ הַשְׁעִיר"ה לְחֲטָאת אַחַת וְלִשְׁנֵי דְבָר שֶׁהֵן לוֹ כְּשֶׁב"ה.

מֵאַחַר דִּישׁ לְכָל אַחַת אֵינָה עֲדִיפוֹת עַל הָאַחֶרֶת שְׁעִירָה שְׁנִקְבַּע' לַע"א וְכְשֶׁבָה שֵׁישׁ לָהּ אַלְיָה וְאַף לְמָה שֶׁפ' הַרְמַב"ם פ"ט דְּתַמִּידִין הַסְּפֵק בְּמְקוֹמוֹ וּלְפּוֹם רִיחָט' עָלָה עַל לֵב לְהִבְיָא רְאִיָה מִמ"ש הַרְמַב"ם סוּף פ"א דְּשַׁגְּגוֹת וּמְבִיא שְׂתִי כְּבָשׁוֹת אוֹ שְׂתִי שְׁעִירוֹת מִשְׁמַע דְּמְבִיא שְׂתִי חֲטָאוֹת צְרִיף שְׂיָבִיא שְׂתִיָּהֵן מִמֵּינַי אַחַת.

וְכֵן אֶפְשָׁר לְדַקְדֵּק מִדְּבָרֵי רִש"י בְּהוֹרֵיּוֹת דָּף י"ג גְּבִי שְׁעִיר' יַחִיד קוֹדֶמֶת לְכַבְּשֵׁת יַחִיד ש"כ' וְז"ל שְׁעִירַת יַחִיד קוֹדֶמֶת לְכַבְּשֵׁת יַחִיד כְּגוֹן שֶׁהִיוּ שְׁנַיִם זֶה הִבְיָא כְּשֶׁבָה. וְזֶה הִבְיָא שְׁעִיר' כ"ל וּמָמָה ש"כ' כְּגוֹן שֶׁהִיוּ שְׁנַיִם מִשְׁמַע קֶצֶת דָּאָם אַחַד מְבִיא שְׂתִי חֲטָאוֹת צְרִיף לְהִבְיָא הַשְׂתִּים מִמֵּינַי אַחַד.

וּמִדִּין קִינִין שְׂאִינָה יָכוֹלָה לְהִבְיָא תוֹר לְחֲטָאת וְכֵן יוֹנָה לַעוֹלָ'. וְכֵן מִדִּין מְבִיאִין מִהַקְדָּשׁ כְּשֶׁבָה שְׁעִיר' אִין רְאִיָה כְּמִבְּנֹאֵר.

וְעַדִּיין צְרִיף תְּלִמוּד. (כו) בְּכוֹר בֶּן בְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בְּנִכְסֵי הַזָּקֵן שְׂמַת אַחַר שְׂמַת בְּנוֹ הַבְּכוֹ' כְּסִבְרַת בַּה"ג וְאַפְשָׁר שְׂזָה דַעַת הַרְמַב"ם פ"ב דְּנִחְלוֹת וּבִהְכִי לֹא קָשִׁיא קוֹשְׁיַת הַטוּר שְׁהַקָּשׁ' עָלָיו דְּלֹא שִׁינְיָה בְּכוֹר' אֲלֵא בְּכֵן הִירוּשׁ וְהַמ"מ בְּסוּף הַעֲלָה בַצ"ע.

וְיֵישׁ לְהַעֲמִיד דְּבָרֵי הַרְמַב"ם בְּאֹפֶן זֶה שְׂמַת יַעֲקֹב בְּכוֹר וְכֵן רְאוּבֵן לִירֵשׁ עִם בְּנֵי שְׁמַעוֹן אַחֲיוֹ בְּנִכְסֵי יִצְחָק וּכְבָר מֵת יַעֲקֹב שְׁנוֹטֵל רְאוּבֵן חֶלֶק יַעֲקֹב בְּבְכוֹר' בְּמְקוֹם אָבִיו יַעֲקֹב שְׂהוּא בְּכוֹר בֶּן בְּכוֹר וְאַף שְׁהַאֲחֵרוֹנִים פְּלִיגִי עַל בַּה"ג דַּעַתִּי כְּבַה"ג דְּדְבָרֵינוּ דְּבָרֵי קַבְּלָה.

הַרְדָּב"ז בְּתַשׁוּ' כ"י סי' שְׁנַי אֲלֵפִים ס"ב. (בן פְּתוּב בְּזַכְרוֹנוֹתֵי).

וְדַע שֶׁהַרְמַב"ן בְּבִיאורוֹ עַל הַתּוֹר' פ' תֵּצֵא עַל פְּסוּק לֹא יוּכַל לִבְכַר אֶת בֶּן הָאֵהוּב' עַל פְּנֵי בֶן הַשְּׁנוּא' הַבֶּכֶן' כְּתוּב וּנ"ל יִרְאֶה לִי שְׂאִין הַמִּצְנָה הַזֹּאת וְהַדִּין הַזֶּה נוֹהֵג אֲלֵא בְּחַיֵּי הַבֶּכֶן' אֲבָל אִם מֵת הַבֶּכֶן' בְּחַיֵּי אָבִיו אַעפ"י שֶׁהוּא יוֹרֵשׁ חֵלֶק בְּכוֹרְתוֹ בְּקָבֵר וּמוֹרִישׁוֹ מִן הַדִּין לְבְנָיו אִם רָצָה הַזָּקֵן וְאָמַר יִרְשׁוּ בְּנֵי פֶה וְכֹה בְּנִכְסֵי וּבְנֵי שָׁל בְּנֵי הַבְּכוֹר פֶּה וְכֹה יִטּוֹל בְּנִכְסֵי דְבָרָיו קִיָּמִין פְּדֻרָה שֶׁהֵן קִיָּמִין בְּמָקוֹם שְׂאִין שָׁם בְּכוֹר וְכו' כִּי לֹא מִצְּאֵתִי עַל פְּנֵי רַק בְּחַיָּיו עַל פְּנֵי אֲהָרֹן אֲבִיהֶם עַל פְּנֵי תָרַח אָבִיו וְכֵן כָּלֵם עכ"ל.

וְרֵאִיתִי לַעֲטֹרֶת רֵאשִׁי אֲבָא מְאִירִי זֵלֶה"ה בְּגִימּוּקֵי שֶׁהַקֵּשׁ' מִשֵּׁם הָרַב כְּמִהַר"י עֲרוּף זֵלֶה"ה דְּזֵה מַחְלֻקֶת בְּרַבָּה פ' אַחֲרֵי פ"ד עַל פְּסוּק וַיִּכְהֵן אֶלְעָזָר וְאִיתְמַר עַל פְּנֵי אֲהָרֹן אֲבִיהֶם ר' יִצְחָק וּר' חִיָּיא בַר אֲבָא חַד אָמַר בְּחַיָּיו וְחַד אָמַר בְּמוֹתוֹ לְדַעֲתִיה דְּר' יִצְחָק דְּאָמַר בְּחַיָּיו נֶאֱמַר כָּאֵן עַל פְּנֵי וְנֵא' לְהֵלֵן עַל פְּנֵי תָרַח אָבִיו וְכו' לְדַעֲתִיה דְּר' חִיָּיא בַר אֲבָא נֵא' כָּאֵן עַל פְּנֵי וְנֵא' לְהֵלֵן מֵעַל פְּנֵי מֵתוֹ וְכו' הָרִי דְבְּמַחְלֻקַת שְׁנוּיָה וְאִיף הַרְמַב"ן קִפְסִיק וְתַנִּי שֶׁהוּא בְּחַיִּים.

וְשֵׁם תִּירָץ עַט"ר אָמְ"ן עֲדֵן מִשֵּׁם הָרַב כְּמֵה"ר יְדִידְיָה הַפְּהֵן זֵלֶה"ה בֶּן בְּנֵי שָׁל הָרַב שַׁעֲר אֲפָרִים דְּהָקָא כ"ע מוֹדוֹ דְּרַבֵּי חִיָּיא בַר אֲבָא דְּאָמַר בְּמוֹתוֹ דְּוָקָא לֹא יִתְכַן לְפָרֵשׁ לֹא יוּכַל לִבְכַר בְּמוֹתוֹ דְּוָקָא וּבְחַיָּיו לֹא דְהַסְבֵּךְ' לְהַפֵּךְ אֲלֵא דַּהֲכ' ר' חִיָּיא בַר אֲבָא מוֹדָה דְּהוּא בְּחַיָּיו וְהָאֵרִיף בְּזֵה זֵה"ד.

וְכו' עַט"ר אָמְ"ן עֲדֵן וּנ"ל וְנֵאִים הַדְּבָרִים אֲלֵא שְׁעֲדִינֵן אֲנִי חוֹכֵה פִּי לְשׁוֹן שְׂכ' הַרְמַב"ן כִּי לֹא מִצְּאֵתִי עַל פְּנֵי רַק בְּחַיָּיו עַל פְּנֵי אֲהָרֹן אֲבִיהֶם וְהָרִי מְצִינּוּ בְּפְסוּק זֵה בְּמַחְלֻקַת הוּא שְׁנוּי עכ"ל. וְנֵאֵן חֵלָא בַר חַמְרָא לְגַבֵּי אֲבָא אַחֲרֵי הַתְּאֲבָקִי בְּעַפְרוֹת רַגְלֵי וּמְלִינֵן לְעֵינֵינוּ וַיְהִי כַחוּ"ל זִרְעוֹ לֹא נִהִיר' לִי הַדַּל תִּירוּץ הַר' כְּמֵה"ר יְדִידְיָה הַנְּזַפֵּר כָּלֵל דְּהָרִי מוֹכְרַח דְּמ"ד בְּמוֹתוֹ אֲזִיל וּמוֹדָה דְּאִיכָּ' עַל פְּנֵי בְּחַיָּיו דְּהַכְּתִיב עַל פְּנֵי תָרַח דְּהוּא בְּחַיָּיו אֲלֵא כְּוֹנְנָתוֹ דְּאִיכָּ' עַל פְּנֵי בְּמוֹתוֹ דְּוָקָא וְא"כ לְדַעֲתוֹ גַּם זֵה עַל פְּנֵי אֲהָרֹן הִיָּינוּ בְּמוֹתוֹ דְּוָקָא.

וּמֵאַחַר דְּאִשְׁפָּחֵן גַּם לַר' חִיָּיא בַר אֲרָא דְּאִיכָּ' עַל פְּנֵי בְּחַיָּיו וְאִשְׁפָּחֵן דְּאִיכָּ' בְּמוֹתוֹ הָקָא בְּהֵאִי קָרָא דְּלֹא יוּכַל לִבְכַר גִּימָא תְּרוּנִיָּהוּ. וְהָרַב עֲדוֹת בִּיַּעֲקֹב ס' ע"ב שְׁלִישִׁית דָּף ר"י ע"ד הַקֵּשָׁה קוֹשֵׁי מֵהַר"ע הַנְּז' עַל דְּבָרֵי הַרְמַב"ן בְּיַד חֲזַקָה ע"ש בְּאִנְרָה.

וְאִפְשִׁ' לוֹ דְּהַרְמַב"ן לֹא חָשׂ לְסִבְרַת ר' חִיָּיא בַר אֲבָא כִּי סִבְרַתוֹ אֵינָה מְתִישְׁבַת וְאִין רֵאזָה מְדַכְתִּיב וַיִּקָּם אֲבָרְהָם מֵעַל פְּנֵי מֵתוֹ וְכִמוֹ שֶׁהַקֵּשָׁה הָרַב יָפֵה תוֹאֵר שָׁם. וְעוֹד דְּבִפְסִיקַת' פ' בְּמִדְבָר שָׁם נֶאֱמַר וּנ"ל עַל פְּנֵי אֲהָרֹן אֲבִיהֶם שְׁמֵלֵאוּ מְקוֹם אֲבִיהֶם בְּחַיֵּי אֲבִיהֶם עכ"ל הָרִי דְּקָא פְּסִי"ק וְתַנִּי כְּדַעַת ר' יִצְחָק.

וְאוּלָּם בְּדְבָרֵי הַרְמַב"ן הַנְּז' הָאֵרִיף הַר' פְּנִסַת הַגְּדוּל' בְּתַשׁבוּתֵי הַנְּדַפְסוֹת חֲדָשׁוֹת מֵעַתָּה חֵלֶק ח"מ ס' קי"ח וְהַפִּיץ וְהַדִּישׁ מֵהַ שְׁרָצָה לְפָרֵשׁ בְּדְבָרָיו מֵהַר"א דִּי בּוֹטוֹן נְכֻדוֹ שָׁל הָרַב לַח"מ ז"ל ע"ש בְּאִנְרָה.

וּמ"ש הָרַב כְּנֵה"ג שָׁם שְׁמֵקוֹבֵל מְרַבּוּ מֵהַרִּימ"ט שְׁבִאָקָא שְׁטִילִיא לֹא הָיוּ קוֹרִין אֲלֵא חֲדוּשֵׁי הַרְמַב"ן וְכו' ע"ש. גַּם מִהַרִּיב"ל ח"ג ס' נ"ו כְּתוּב דְּבִסְפָרְד הָיוּ נְפָקִי זְקוּקִין דְּנוֹרָא בְּחִידוּשֵׁי הַרְמַב"ן אִף שָׁם כְּתוּב מִהַרִּיב"ל דְּהָיוּ קוֹרִין בְּתוֹס' וְגַם בְּהַרְמַב"ן ע"ש.

וְאֵנִי הַדָּל יֵשׁ בְּיָדֵי כ"י כְּלָלִים בְּחִידוּשֵׁי הַרְמַב"ן הַפְּלֵא וְפָלֵא לְדַקְדָּק אוֹתוֹתָיו וְהֵם מְהֵרָב מֵהֵרָב מִשֶּׁהָ דְאֵנוּן תְּלִמִיד רַבֵּינוּ הַגְּדוֹל מְהֵרָב יֵי אַבּוּהַב זָכַר כְּלָם לְחַיֵּי עַד. (ז"ך) הַרְמַב"ם ה' מֵאֲכָלוֹ אֲסוּרוֹ' פ"ב דִּין ד' הָאוֹכֵל כְּפִיּוֹת מְעוֹף טְמֵא לֹקֵה מִן הַתּוֹרָה שְׁנֵא' וְאֵת אֵלֶּה תִּשְׁקָצוּ מִן הַעוֹף וְהָרִי עֶבֶר עַל עֲשֵׂה שְׁנֵא' כֹּל צְפוּר טְהוֹרָה תֵּאֲכָלוּ הָא טְמֵאָה לֹא תֵּאֲכָלוּ וכו'.

וְרֵאִיתִי לַעֲט"ר אֲבָא מְאֵרִי זִלְה"ה בְּנִימוּקָיו שֶׁכ' וְז"ל גִּישָׁאֲלִתִּי מִרַב אַחֵאי כִּמְהֵרָב א גִּידִילְיָא דְבָרֵי הַרְמַב"ם הִלְלוּ שְׁהָרִי בִּשְׁ"ס בְּחֻלְיֵי דָף ק"מ ע"א מְפֹרֶשׁ דְּמִיעוּט טְהוֹרָה לֹא בָּא אֵלָּא לְמַעַט אֲסוּרָה וְלֹא טְמֵאָה וְכֵן פְּסֵק הֵר"מ עֲצָמוּ פִי"א מֵה' טְנִמְאֵת צְרַעַת דִּין ז וְז"ל הָאוֹכֵל כְּפִיּוֹת מְצָפוּר הַשְּׁחוּטָה עֶבֶר עַל עֲשֵׂה וְעַל ל"ת שְׁנֵא' וְכו' טְהוֹרָה תֵּאֲכָלוּ הָא אַחֵר' לֹא תֵּאֲכָלוּ וְכו' ע"ש עכ"ד הַשּׁוֹאֵל.

וְאֵנִי מְצָאֵתִי בְּסִפְרֵי פ' תִּצָּא כֹּל צְפוּר טְהוֹרָה תֵּאֲכָלוּ לְרַבּוֹת הַשְּׁחוּטָה וְנֵא' כֹּל עוֹף טְהוֹר תֵּאֲכָלוּ הָא טְמֵא לֹא תֵּאֲכָלוּ. וְאֶפְשָׁר דְּבֵה' מ"א צ"ל וְנֵא' כֹּל עוֹף טְהוֹר תֵּאֲכָלוּ הָא טְמֵא לֹא תֵּאֲכָלוּ עכ"ל עֲט"ר אֶמ"ן עֲדוֹ.

וְאֵנִי הַדָּל בְּרַגְלֵי אֲעִבּוּרָה דְּהַשְׁתָּה דְּאֶשְׁכַּח עֲט"ר דִּין הוּא אֲבָא ז"ל בְּרִיָּתָא דְּסִפְרֵי א"כ מִפְּתַח פְּסוּק כֹּל עוֹף טְהוֹר תֵּאֲכָלוּ דְּרִשְׁיָנוּ כֹּל צְפוּר טְהוֹרָה וְלֹא טְמֵאָה וְלֹא אֲסוּרָה וְהַשְׁ"ס בְּחֻלְיֵי קוּשְׁטִי קְאָמֵר דְּמֵהָאֵי קָרָא לֹא שְׁמַעִינוּ אֵלָּא וְלֹא אֲסוּרָה אֲבָל הַשְׁתָּה דְּאֵית לָן מִכָּל עוֹף טְהוֹר דְּמִוְכָרַח לְדָרוּשׁ וְלֹא טְמֵא.

מִמִּיל' גַּם מֵאֵי דְּקָאֵמֵר קָרָא כֹּל צְפוּר טְהוֹרָה פִּירוּשׁוֹ טְהוֹרָה וְלֹא אֲסוּרָה וְלֹא טְמֵאָה. וְאֵין צָרִיף לְהַגִּיָּה בְּהַרְמַב"ם.

וְכֵן מִן דִּין דְּכָבֵר נוֹשְׂאֵי כְּלֵי הַרְמַב"ם פְּיִילֵי לָן בְּכַמְהָ דְּוֹכְתֵי דְּהַרְמַב"ם לֹא קִפִּיד אֶקְרָאֵי כֹּל שְׁהַעֲנִינָן אֶמֶת וְדוּק. (כח) הַרְמַב"ם הִלְכוֹת קָרְבָּן פְּסַח פ"י דִּין י"ב.

כְּשֶׁמְקַרְבִּין וְכו' וְזוּהִי הַנְּקִרָאֵת חֲגִיגַת י"ד וְע"ז נֶאֱמַר בַּתּוֹרָה וְנִבְחַתָּ פְּסַח לֵה' אֱלֹהֶיךָ צֹאן וּבָקָר. לְפִיּוֹם רִיחֵטָא קִשָּׁה עַל רַבֵּינוּ דְּזוֹ הִיא דְּרִשְׁתָּ בֵּן דּוֹרְתָאֵי בְּפְסָחִים דָּף ע' ע"ב וְיִלְיָף מִיָּנָה דְּחֲגִיגָה דּוֹחָה שְׁבֵת וְרַב אֲשֵׁי מְרַחַח קְרַחַח אֲנָן טַעַמ' דְּפְרוּשִׁים נִיקוּם וְנִפְרוּשׁ וְאֵיף רַבֵּינוּ מִיָּמֵי לֵה' לֵה' דְּרִשָּׂא.

וְתוֹ דְּמִשְׁמַע בִּשְׁ"ס דְּמֵאן דְּדָרִישׁ הָכִי סָבֵר דְּחֲגִיגָה דְּחִיָּא שְׁבֵת וְרַבֵּי פְּסֵק פ"א דְּחֲגִיגָה דְּלֹא דְּחִיָּא שְׁבֵת. וְכָבֵר הָרַב עֵץ הַחַיִּים בְּלִשׁוֹנוֹת דָּף ו' וּבְמִקְרָאֵי קִדְשׁ דָּף קל"ב כְּזֶה רָאָה וְתַמָּה עַל רַבֵּינוּ.

וְנִיחָא לִיהַ דְּהַשְׁתָּה דְּאֵית לָן קָרָא דּוֹחְגוּתָם שְׁבַעַת יָמִים לְחֲגִיגָה דְּלֹא דְּחִיָּא שְׁבֵת כְּדִמְסִיק הַתָּם דְּרִשְׁיָנוּ לֵהָאֵי קָרָא בְּחֲגִיגַת י"ד זֹהַת"ד. וְלִפִּי מֵאֵי דְּכַתְּיְבָנָהּ בְּעֵנִיּוֹתֵינוּ בְּמִקּוּם אַחֵר דְּרַבֵּינוּ לֹא סָבֵר כִּי הֵאֵי דְּרִשָּׂא דּוֹחְגוּתָם אֵלָּא טַעַמ' דְּלֹא דְּחִיָּא שְׁבֵת מִשּׁוּם דִּישׁ לֵה' תִּשְׁלוּמֵי עַש"ב קִשְׂיָא.

וְנִרְאָה דְּדַעַת רַבֵּינוּ דְּהַגַּם דְּרַב אֲשֵׁי לֹא בְּחַר בְּדְרִשָּׂה זו מ"מ פִּינּוֹן דְּחֲזוּיָנוּ דְּהָכִי דְּרִשֵׁי כְּפָה תִּנְאֵי לֵה' דְּרִשָּׂא בְּמִכִּילְתָּהּ פְּרִשָּׂה ד' וּבְסִפְרֵי וּפְסִיקַת' פ' רָאָה הָכִי נִקְיִטִינוּ לְמִדְרַשׁ כִּי הֵאֵי גוּוֹנָא.

ותו דמודעת זו דרבינו הכי אורחיה דלא קפיד אדרשות. (וכן פתבו הר' לח"מ ורפנו
בתראי בכמה דוכתי פידוע).

ומה שפסק דאינה דוחה שבת נראה דלק"מ דהא דסבר בן דורתאי דדחיא שבת חגיגת
י"ד היינו פי אמרינו דחגיגת י"ד חובה אמנם לדעת הרמב"ם דפסק בסמוך דחגיגת י"ד
רשות אין סברא דדחיא שבת.

ולשיטת מהרח"א הנז' ק"ק דאף דאית לן קרא דוחגות' לחגיגת ט"ו ואף דאית לן סברא
דהחגיגות שוות מ"מ הך היקשא מפיק מהך סברא ואדרב' להכי אתא קרא וסגותם פי
הכי דלא נימא מסברא דחגיגת ט"ו שנה לחגיגת י"ד דכל החגיגות שוות ובחגיגת י"ד
דחיא שבת וה"נ חגיגת ט"ו ונמצא דאף דאית לן קרא דוחגותם אין הכרח לדחות הקש
ונבחת פסח לחגיגה.

ובס' מלכי בקדש האריף בזה. (כט) הרמב"ם הלכות חגיגה פרק ב' דין י"ג.

דברי הרב לח"מ בדין זה דחוקי מצד הסבר' ועוד דכפי דבריו פשהכריח רב אסי דלאו
בי"ד עסיקינן דא"כ איפסילא בלינה ואסיק למילתיה אמאי לא דחו ליה דאי מהאלא
אירי דכיון דהניחה למצוה לית לן בה.

ותו דהו' לו? הא דרב יוסף ורב אשי פליגי בהכי הו"ל לרבינו לפסוק בהא כרב אשי
דבתרא הוא וכבר הפר"ח דחה דברי הרב בזה. והיותר נכון בזה לפי הענין הם דברי
הפר"ח.

ומהר"י אלפנדארי במנצל מאש ח"ב סי' י"ז תירץ ע"ד שינויא בתרא דהפר"ח. אלא
דכתב בפשיטות דבי"ד אחר תצות לא גרע מנפרס שהוא איסור חמץ.

וכל זה לפי שרצה לפרש ואם הביא במאי דפתח רבינו בי"ד. ואפתי לא איפרק דברישיא
איירי בי"ד בבקר כמבואר ודוק היטב.

(ל) הלכות טומאת מת פרק י"א דין ג'. עפר ארץ העמים וכו' פ"ק דסנהדרין דף י"ב
ע"א פתבו התוספות חוששין לגושיהן פירש הקונטרס דמטמא באהל וכו' עיין פל
דבריהם.

ולכאורה נראה דהא דמיייתו מאהללות היא המשנה שהביאו פ"ק דשבת וק"ק חזקא דארץ
העמים סתמא תנו והכי הו"ל למנקט בלשונם ואי הם מוקמי לה בגוש הבא מארץ העמים
כדמשנו בשבת דף ט"ו ובגטין דף ח' ונזיר דף נ"ד וכמ"ש רבינו שמשון ורבי' עובדיה
שם פ"ב דאהלות ס"ס לא הנה להו למנקט בלשון המשנה כדנקטי בדבור זה דמשמע
דהכי קתני בהדיא.

ובגטין דף ח' פתבו על זה דאין לשון ארץ העמים משמע כן. ותו דמאי ק"ל על רש"י
הא איכא לשנויי פאינך שינויי דמשנו פ"ק דשבת ובגטין דהך מתניתין היא קודם גזרה
או דאתיא פרשב"י.

הו' אמת דק"ק על רש"י דבגוש ליכא למיחש פי אם לעצם כשעורה ואינו מטמא באהל
ומאי דעתיה דרש"י דפסיק ותני דמטמא באהל הא בגוש למאי נייחוש לה וכו' הרב

משנה למלה בטעם תירוצי התוספות וקצת יש להרגיש על הרב ו"ל דלקמיה הזכיר דברי רש"י הללו וכתב דכבר הקשו עליו בתוס' ולא העיר על דברי התוספות.

תו קצת יש להרגיש על תי' התוס' בפ"ק דשבת ופ"ק דגיטין דמתניתין דאהלות רשב"י היא מהיא דמציעא דף קי"ד דאחד ליה אליהו ו"ל לרבה מדרשב"י וכתבו שם התוס' דהיא ברייתא ולהכי לא הנה בקי אמנם במשניות אף דטהרות היו רגילים בהם ולרבה דלא הנה ידע לדרשב"י מה הנה מפרש להו מתני' וק"ל.

אחר זמן ראיתי למהר"ח אלפאנדארי ריש ספר דרף הקדש דדקדק על התוס' דרשב"י יתרץ דהיא קודם הגזרה פדדיקינו ונדחק בדברי התוס' דבכל התירוצים אזלי בהא דהיא בגוש ארץ העמים.

ולא משמע הכי וכ"מ מדברי הרב מש"ל ששם תירוצים חלוקים. גם מדבריו נראה דהא דאייתי התוספות בפ"ק דסנהדרין היא ברייתא פלשון הנה ולפום ריהט' נראה דלא פיונו אלא על מתניתין דפ"ב שבהיאו באינה דוכתי ואינה ברייתא.

גם מה שהבין הרב שם בדברי רש"י ו"ל דגיטין והקשה מדבריו על דבריו לפום ריהטא הוא תימא. והענין טוב אריכות וישוב.

(לא) הלכות פרה פרק א' דין א'. מה עול האמור בעגלה וכו'.

רבים נתחבטו בדברי רבינו דארפכה אתרי ריקשי דנקוט בידיה הג"ש דעול עול מעגלה ופסק בסמוך נתן עליה כסות של שקין פסולה והיא מימרת ר' יהודה בסוטה דף מ"ו ומבואר שם בש"ס דלרב יהודה לא ילפינו ג"ש אלא מגופה דפרה שמעינו.

ומצאתי בנימוקי עטרת ראשי אבא מארי זלה"ה שכתב משם הרב החסיד כמהר"ר יהודה הפהן זלה"ה איש ירושלים דניחא ליה דסוגיא סוטה אתיא כמ"ד דון מינה ומינה בשבועות דף ל"א אמנם לדין דקי"ל כרבנן דסבר דון מינה ואוקי באתרא שפיר איתיה לדרב יהודה וילפינו ג"ש מעגלה לשאר עבודות ולא ילפינו עד שימשוה פהתם זהת"ד.

ואח"כ ראיתי בס' לחם יהודה למהר"י עיניא שתיירץ פן אלא שהאריך הרבה ורצה לומר דתחילת סוגיא דסוטה פליגא אסיפא. ואינו מחנור דכל סוגיא בחד גוונא מתוקמא ומאי דקשיא ליה בריש הסוגיא לק"מ דהא תכף פריה אדרב יהודה ומשני.

והרב הלכה למשה בחלק ראשון סוף הס' פתב בזה. ודבריו לא האירו.

(לב).

הלכות טומאת צרעת פרק א' דין ג'. שפך פהן שאינו מכיר המראות ושמותיהן כשפך למדין וכו' הלא מיירי רבינו בכהן שאינו סומך על עצמו דבעינן דאסברו ליה ומסבר פדאמרי' בריש ערכין וכן פירש"י שם וז"ל דמסברי ליה וסבר שאינו בקי ורוא' ת"ח ישראל עמו ואומר לו אמור טהור וכו' וכ"כ הרא"ש הביא דבריו מרן לקמן פ"ט דין ב' וכן פירש מרן שם דברי רבינו הללו ודייק לה מדכת' פאן רבינו שייבין ויכיר זו בהרת וכו' ע"ש וכן מוכח בהדיא מתחילת דברי רבינו שכתב שפך פהן שאינו מכיר המראות ושמותיהן כשפך למדין אותו ומודיעין אותו הרי שכתב כשפך למדין אותו ומודיעין אותו ומוכח דאיירי

כְּשִׁישְׂרָאֵל חָכָם רוֹאֵה וְכֹהֵן זֶה שׁוֹמֵעַ מִפִּי הַחֹכֵם שְׁמַלְמָדוֹ וּמוֹדִיעוֹ לְסֹפֶח' וְלִבְהֶרֶת וּא"ל
אֲמוֹר טְהוֹר צָרִיף שֶׁהִפְהֵן אֶסְבְּרוּ לִיָּה וְאֶסְבֵּר.
(לג).

הַלְכוֹת מְשֻׁבָּב וּמוֹשָׁב פָּרָק ה' דִּין ח'. פְּרוּקָה וּכְמִימֵי רַגְלֵיהָ.

הַתִּי"ט פָּרָק ד' דְּנֻדָּה תְּמָה דְּפְלוּגְתָא זֹו דב"ש לְקוּלָּא וּב"ה לְחוּמְרָא רַבִּי יְהוּדָה הִיא רַפ"ה
דְּעֵדוּת וּמִשְׁמַע דְּרַבְּנָן פְּלִיגֵי וּמְהַפְּכֵי ב"ה לְקוּלָּא עַש"ב. וְלִק"מ דְּהוּא עֲצָמוֹ שְׁם רַפ"ה
דְּעֵדוּת הִבִּיא מִשְׁם הָרֵאָב"ד דְּתַנָּא דְתַנִּי פ"ד דְּעֵדוּת ס"ל דְּהַגִּי ב"ש לְחוּמְרָא וּב"ה
לְקוּלָּא וְאֵע"ג דְּהַגִּי יַחֲדָאֵי נִינְהוּ הִנְהוּ דְּאַשְׁפָּחֵן בְּהוּ סְתָמָא דְּתַנָּאֵי הַלְכָתָא נִינְהוּ ע"כ.

וְנִרְאֶה דְּכֻנְתָּה הָרֵאָב"ד נָמִי דָּאֵי אֲשַׁפְּחֵן דְּתַנּוּ בְּמִתְנִיתִין בְּהָ לְחוּמְרָא כִּי הַגִּי תַנָּאֵי הַלְכָתָא
נִינְהוּ וְאָן כְּוִנְתָּה הָרֵאָב"ד עַל דְּבָר שְׁנֻשְׁנָן בְּסִתְּמָא גְּמוֹר לְבַד אֲלָא גַּם אִם נִשְׁנָה בְּסִתְּמָא ב"ש
לְקוּלָּא וּב"ה לְחוּמְרָא הַלְכָּה כַּב"ה לְחוּמְרָא וְהָא רַבִּי סְתָמָא הָכִי פ"ד דְּנֻדָּה פְּרַבִּי יְהוּדָה
דב"ה לְחוּמְרָא.

וְאַחַר זְמַן רַב בָּא לִידֵי ס' בֵּית דָּוִד וְרֵאִיתִי שְׁגָם הוּא הִשְׁיֵג עַל הַתִּי"ט בְּזָה ע"ש. אֲמַנָּם
בְּמֵאֵי דְקָמֵן אֲפָשֵׁר לֹאמַר עוֹד דְּבַנְדָּה דָּף ל"ד אֲמַרִי דְּהַמְחִמִּיר נִפְקָא לִיָּה מְלֻזְכָּר וְלִנְקָבָה
וְהַמְקַל שְׁדִיָּה לְזַב בֵּין גְּדוּל בֵּין קֶטֶן וּמֵאֵן דְּמַחְמִיר נִפְקָא לִיָּה זָב בֵּין גְּדוּל בֵּין קֶטֶן מִזֵּאת
תּוֹרַת הַזָּב בֵּין גְּדוּל בֵּין קֶטֶן וְאַשְׁפָּחֵן אֲדַר' יוֹחֲנָן בְּנֵדָרִים דָּף ל"ה ע"ב אֵית לִיָּה הָךְ דְּרִשָּׂא
דְּזֵאת תּוֹרַת הַזָּב בֵּין גְּדוּל בֵּין קֶטֶן וְא"כ נִמְצָא דַר' יוֹחֲנָן ס"ל כְּמֵאֵן דְּמַחְמִיר וּמ"ה פֶּסֶק
כֵּן הִר"מ.

וְהַתִּי"ט דְּרִשָּׂא קֶטֶן וְגְדוּל מֵאִישׁ אִישׁ כְּדִתְנִיָּא רִישׁ עֲרֻכִין וְנֻדָּה דָּף ל"ב וּמ"ב מִשׁוּם
דְּלֻזְכָּר וְלִנְקָבָה אֲצִטְרִיף לִיָּה לְרַבִּי יְהוּדָה אֲלִיבָא דב"ה לְדָם טְהָרָה שְׁל מְצֻנְרַעַת וּר'
יִשְׁמַעְאֵל בְּנוֹ שְׁל רִיב"ב דְּפְלִיג הֵתָם וּמְפִיק לָהּ מְלֻזְכָּר סְבַר דב"ה לְקוּלָּא בְּדָם טְהָרָה שְׁל
מְצֻנְרַעַת.

א"נ אֲפָשֵׁר לֹאמַר בְּטַעְמוֹ שְׁל הָרַמְבַּ"ם דְּפֶסֶק כַּב"ה אֲלִיבָא דַר"י דְּכִינּוּן דְּחֻזִּינוּן בְּעֲרֻכִין וְנֻדָּה
דַר' יִשְׁמַעְאֵל בְּנוֹ שְׁל רִיב"ב פְּלִיג וְדַרִישׁ זָב קֶטֶן וְגְדוּל מְלֻזְכָּר כְּסִבְרַת ב"ש לַר' יְהוּדָה
א"כ ר' יִשְׁמַעְאֵל ס"ל דב"ה מְטַהְרִין וְא"כ אִיְהוּ נִיְהוּ דְּפְלִיג אַר' יְהוּדָה וּס"ל דב"ה בְּהָא
לְקוּלָּא וְלָכֵן פֶּסֶק הָרַמְבַּ"ם כַר' יְהוּדָה לְגַבִּי ר' יִשְׁמַעְאֵל בְּנוֹ שְׁל רִיב"ב דְּאַפִּי לְגַבִּי ר"מ
וּר"ש הַלְכָּה כַר' יְהוּדָה כ"ש לְגַבִּי ר' יִשְׁמַעְאֵל בְּנוֹ רִיב"ב חֲבִירוֹ שְׁל רַבִּי תַלְמִידוֹ.

וְאַל תִּשְׁבִּיבֵי מְדַבְּרֵי הָרֵאָב"ד הַנּוֹ שְׁפָתָב דְּתַנָּא דְתַנִּי פ"ד סְבַר דב"ש לְחוּמְרָא בְּכָל הַגִּי
וְא"כ סְתָמָא לָן כִּי הִהוּא תַנָּא דְּלִיבָא חֻמְרֵי ב"ה אֲלָא הִנְהוּ דַפ"ד דְּעֵדוּת וּפ"ד הַנּוֹ שְׁנוּי
סְתָמָא וּפ"ה תַנִּי לִיָּה בְּלִשׁוֹן יַחֲדִיד.

אִי מְהָא לָא אִירִיָּא דִי"ל דַס"ל לְהָרַמְבַּ"ם דְּתַנָּא דַפ"ד בְּפְלוּגְתָא לָא קְמִירִי וְתַנָּא בּוֹ
בַפְר"ק רַבִּיעִי מִיְלֵי דַכ"ע מוֹדוֹ דב"ש לְקוּלָּא. וְעוֹד יֵשׁ לְצַדָּד בְּכֻנְתָּה דְּבַרִי הָרֵאָב"ד הַנּוֹ.
וּבְדַעַת הַתִּי"ט בְּמָה שְׁהִבִין בְּדַבְּרֵי הָרֵאָב"ד וְדוּק הִיטְב. (ל"ד) הַלְכוֹת מְכִירָה פָּרָק כ"א
דִּין י"ח.

ואם אמר לו כל נכסי אפילו עבדים ובתים וכל המטלטלין הידועים לו ואפילו תפילין שבראשו וכו' דעת רבינו גראה דס"ל דגיש הפר' בין מוכר לנותן דנותן פיו דבעין יפה הוא נותן אפילו לא אמר כל נכסי הכל בכלל וכמ"ש פ' מי שמת דף קנ"א ופסקו רבינו לקמן פ"א דזכיה אמןם הקא במוכר פיו דבעין רעה הוא מוכר הצריף שיאמר כל וכ"כ בדעת רבינו הרב לח"מ פ"א דשאלה וקרב ב"ח וקרב ש"ף סי' רי"ח וקרב משפט צדק ח"ב סימן י"א ע"ש.

ודין זה גבי זביני מבואר בערכין דף כ"ד ע"א שהוא גביר דזבניהו לנכסי אתא לקמיה דרב יימר א"ל סליקו להו תפילין מאי קמ"ל מתניתין היא המקדיש נכסיו מעלין לו תפילין מהו דתימא התם הוא דסבר מצוה קעבידנא אבל לענין זבניהו מצוה דגופיה לא זבין איניש קמ"ל.

הרי מבואר גבי זביני דא"ל רב יימר סליקו להו תפילין ומוכח נדאי דכ"ש שאר מטלטלין והם דברי רבי' בדין זה וסבר רבינו דבההוא עובדא נמי אמר כל ולא חש הש"ס לפרש דהדבר פשוט דבעי כל לפי גירסתו בבתרא וק"ק על זה"מ שלא הזכיר סוגיא זו שהיא עיקר הדין דזביני.

אמןם ק"ק לשיטת רבינו דמחלק בין מוכר למתנה דא"ה מאי פריף הש"ס ארב יימר מאי קמ"ל מתניתין היא המקדיש נכסיו וכו' קמ"ל טובא דהוא דוקא במקדיש נותן דבעין יפה הוא אבל מוכר בעין רעה הוא מוכר ולא יהיו תפילין כלל קמ"ל וי"ל דפשיטא לש"ס דכיון דאמר כל נכסי אפילו במוכר כל מידי דאתקרי נכסי בכלל המוכר וכמ"ש בבתרא והקא נדאי דאמר כל נכסי כמ"ש והחילוק שיש בין מקדים ונותן למוכר אינו אלא בדלא אמר כל אבל באומר כל פלהו.

חד דינא אית להו וכיון דשמעינן ממתניתין דתפילין איקרו נכסי נדאי דגם לגבי מוכר באומר כל תפילין בכלל והיגו דפריף מאי קמ"ל. ובפשטא דשמעתא לא תיקושי מאי פריף פשיטא דהני לדינא אתו ותורה יבקשו די"ל דמקשה על הש"ס אמאי אתייה האי עובדא פי אין בו חידוש וכ"כ הריטב"א במ"ש פ"ק דביצה ריש דף ז' גבי בעי דפחיא ועיין תירוצים אחרים מהראשונים שם בפשיטה מקובצת.

וראיתי להרב ש"ף סי' רי"ח ח"ס"ק ה' שלאחר שפכת דמוכר דדעת רבינו לחלק בין מוכר לנותן פתב וז"ל ומ"ש הה"מ ע"ד הר"מ דקאן באומר כל נכסי המטלטלין בכלל והכי מוכח פ' מי שמת וכו' אע"ג דפמ"ש במתנה איירי ה"ק וכו' נהי דהתם במתנה מ"מ דהכל בכלל נכסי פאן שאמר כל נכסי המטלטלין בכלל דנהי דמוכר בעין רעה מוכר היגו היכא שלא אמר כל וכו' עש"ב ומוכח מדבריו דהה"מ ס"ל בעד רבינו חילוק זה בין מוכר לנותן ולזה פירש דבריו עפ"י חילוק זה וק"ק דלפום ריהטא גראה דהה"מ קאן בזה שהרי בדין זה הביא חילוק המפרשים בין האומר נכסים לאומר נכסי וכתב וכן מוכיח פ' מי שמת כמו שיתבאר פ"א דזכיה משמע דסבר דגם רבינו הכי מחלק.

וכן מוכח שזה דעת הה"מ בעד רבינו ממ"ש פ"א דשאלה דין ז וז"ל פ"א שא"ל השאילני לעזור בו פרדיסי אבל אם אמר לו לעזור פרדסים אינו עוזר בו אלא שנים שמיעוט פרדסים ב' אבל כשהוא פרדסי כל פרדסיו בכלל עכ"ל הרי בהדיא דפ"א דברי הרמב"ם

על פי חילוק זה וכ"כ הלח"מ שם בה' שא"ל דעה דעת הה"מ ע"ש ומאחר שכן איך הרב
ש"ף מייחס לה"מ חילוק בין מוכר ונותן והוא סובר חילוק אחר.

ועיין בספר מגן גבורים ח"מ סי' נ"ט דף צ"ה ע"ג ויש לעמוד במ"ש שם עיין בו. (לה).
הלכות סנהדרין פרק ד' דין ג'. ואין סומכין וכו' אלא בג'.

כתבו מרן והלח"מ דפלוגתא דרבי יוסי ור"ש בסמיכת הפר אכל מסמך סבי לכ"ע בג'.
וק"ק דהר"מ בפ"י המשנה פירש בסמיכת זקנים דמשנתנו מסמך סבי הו אמת דשם כתב
רבינו דהלכה כר"י ע"ש וקאן פסק בג' כר"ש.

וראיתי במקתב מטרת יד הקדש גדול הדור הרב המג"ן שכתב ע"ד מרן וז"ל עם מרן
הסליחה דגם בסמיכה על הפר פסק רבינו דבג' אלא הנכון והאמת דבירושלמי פ"ק
דסנהדרין שנו שם אמר רבי נראין דברי ר' יהודה בעריפה ודברי ר"ש בסמיכה והיינו
סמיכת זקנים למקרינהו רבי וסמיכת הפר ונסתלקה קושית הרב תוספת י"ט פ"ק
דסנהדרין יע"ש נאם המג"ן יג"ן עכ"ל.

ועתה בהיות ידי לעושיהן הכותבי"ם מלו"ח עלי שי"ח כתוב לחיים נדפסו פסקי הרב
המאירי ז"ל לסוטה ושם ראיתי שכתב דגדולי המחברים פסקו בשלשה וכן הוא בתלמוד
המערב ע"ש דף פ"ג ריש ע"ד וידוע דהרב המאירי כותב על הר"מ גדולי המחברים
כמ"ש רבינו בצלאל בתשובותיו.

וכן כתוב שם קודם מס' סוטה אמנם מ"ש גם גדולי הדורות שלפנינו הרשב"א הוא טעות
דהרב המאירי תלמיד רבינו יונה ושקיל וטרי עם הרשב"א אמנם צ"ל גדולי הדורות
שלפנינו הראב"ד וכבר כתב קרוב ללשון זה שכתוב שם הרב מהר"ש אלגאזי ז"ל בס'
הליכות אלי אות ר"ו שמ"כ בס' ישן ושם כתוב גדולי הדורות שלפנינו הראב"ד כמ"ש
ע"ש.

ואשתמיטתיה דהרב תי"ט עצמו הביא הירושלמי הנה משם בנו ריש פ"ט דסוטה ובפ"ק
דסנהדרין רמזה. אחר זמן בא לידי ס' לשון ערומים ועמ"ש בלשונות דף ט"ז: (דין ח')
והוא שיהיה ראוי לכל הדברים.

מרן בכ"מ כ' צ"ע מנין לרבינו. וכבר הל"ח ממניתי לה מהירושלמי פ"ק דחגיגה ע"ש
ואיתיה נמי פ"י דנדרים והביא רבינו הירושלמי הנה בפ"י המשנה פ"ד דבכורות.
(ל"ו).

שם ה' סנהדרין פ"ט דין ב'. אמרו י"ב חייב וי"ב זכאי ה"ז חייב: הרע תי"ט הגיה לשון
רבינו עש"ב בס"פ היו בודקין ותמה על מהר"ם מפאדונה בהגהותיו.
ועיין להרב"ז בלשונות סי' שי"ו ושי"ז. שם.

גדול שבדיינים אומר נזדקן הדין. מרן תמה על רבינו דהיכי שביק רב אנשי ונקט
למילתיה דרב הונא בר מנוח.

והרב כנה"ג בהגהותיו תרין יתיב דלא הנצרה רב אשי לומר חכם דינא אלא משום דקשה לו להגיה הברייתא ולהפכה אבל הדין אמת לרב אשי דאומרים בד"נ קש דינא וכו' עש"ב. ושמעתי מקשים על הרב דכפ"ז לאיפא דאמרי מאי פריה בש"ס לרב אשי מדתנא גדול שבדיינים אומר נזדקן הדין אא"ב קש דינא היינו דאינו דומה מתבייש וכו' אא"א חכם דינא וכו' הרי גם רב אשי מודה לענין דינא דאומרים קש דינא בד"נ וא"כ הא דתנא גדול שבדיינים אומר נזדקן הדין היינו קש דינא ובד"נ ומאי קושיא.

ולי נראה דאין מזה תפיסה על הרב דהא דתנא גדול שבדיינים הוא סיפא דברייתא דהוינו בה דאומר בד"מ נזדקן הדין ואין אומרי' בד"נ נזדקן הדין וכן הוא בתוספתא דסנהדרין פ"ז ע"ש וא"כ אי נזדקן הדין דרישא לרב אשי חכם דינא ודאי נזדקן דסיפא חכם דינא והיינו פירכיה אא"ב קש דינא וכו'.

אמנם ק"ק על תירוץ הרב דאי דינא הוא לכ"ע דבד"נ אומר קש דינא איך תנא דברייתא קאמר דבד"נ אין אומרים נזדקן הדין לרב אשי והגם שפונת התנא חכם דינא מ"מ פשט הלשון משמע קש דינא ואתי למיטעי דלא יאמרו בד"נ קש דינא והול"ל לשון צח דלא נטעה דאין לו' קש דינא ויש לישוב (דין ג') אין מוסיפין עליהם וכו' הרב מש"ל הקשה מפאן עמ"ש בהוריות דף ג' א"ר יהונתן מאה שישבו להורות וכן הקשה הרב ב"ש בתוספותיו עיין בדברי קדשם באורה.

ואנכי איש צעיר ישבתי בשער יוסף סוף דף י"ט דכן הוא האמת דאין להושיב בקבע בסנהדרין יותר מע"א ולקרות כלם בשם סנהדרין אבל אם ירצו הסנהדרין יכולין לישוב לכתחילה טפי מע"א וכו' עש"ב ויש לי ראיה לזה מדברי הר"ן בחידושי סנהדרין פ' כ"ג בהיא דאין מושיבין מלה בסנהדרין שפירש דאיירי בשאינו ממנן הסנהדרין והבאתי דבריו לעיל פ"ב משמע דחויז מהמלה יכול לשבת עם הסנהדרין ולא יהיה ממננים וכמ"ש: ולפי האמור יקשה יותר מש"ר בפי המשנה דדוד הע"ה הנה מפלל הסנהדרין למה שפירש הרב כנה"ג בהגהותיו לעיל פ"ב דס"ל לרבינו דאף דאין מושיבין אם ישב מעצמו מוטב ודוד הע"ה ישב מעצמו עש"ב ולשון מפלל הסנהדרין שפכת רבינו דחויז לפי דבריו וביותר לפי האמור דקפיד רחמנא שלא יהיו סנהדרין בקביעות ולא יקראו בשם סנהדרין אלא ע"א וא"כ דוד המלה שלא הנה ממנן הסנהדרין דהא אין מושיבין מלה בסנהדרין אפי' דאם ישב מעצמו מוטב מ"מ אין לומר בכה"ג שהוא מפלל הסנהדרין וק"ל.

(ל"ז).

שם ה' סנהדרין פי"ב דין ג'. ומקום שהורגין הנה חויז וכו' אף דפ' נגמר הדין לא הנזכר אלא שבית הסקילה הנה חויז לב"ד.

ה"ה לשאר מיתות ב"ד וכן שנינו בספרי פ' שלח וינציאו אותו כל העדה אל מחויז למחנה מלמד שכל חייבי מיתות נהרגין חויז לב"ד וכן פתב הרא"ם שם. ועין רואה להרא"ם שם דעביד צריכותא לקראי דמקלל ומקושש וכת' דאי ממקושש הו"א דהוציאו אותו מעצמם ע"ש.

ומקושי דהרי בהדיא פתיב במקושש רגום אותו מחוץ למחנה. והרב מהר"ר גבריאל אקספיראנסה בליקוטים שבס' עץ החיים למהרח"א ריש דף קל"ח תריץ יתיב לדברי הרא"ם עפ"י שינויא דר"פ ושינויא דרב אשי ריש פ' נגמר הדין עש"ב ונהגם שהענין נכון מ"מ הוא דחוק בעד הרא"ם דהרא"ם א הזכיר בדבריו הא דג' מתנות פלל וכל פי הא הו"ל לפ"ש.

אבל עיקר תירוצי הרב הנז' הם נכונים והדברים מבוארים. ובס' תועפות ראם והוא חיבור הנדפס מחדש אחר שהביא תירוצי הרב מהר"ג הנזכר הקשה הקושיא הנז' ולא השגיח דעל הקושיא הנזכר קאי מהרג"א.

גם מה שהקשה על תירוציו וכ' דדבריו תמוהי מאד אין פאן תימא פלל ודבריו פשוטי מאד דהרב קאי על מה שהק' על הרא"ם כנז' וכוננתו דאי לא הנה פתיב במקלל פלל לא בציווי ולא בעש"י הו"א דבמקושש חוץ למחנה ישאל מדעתם עבוד מ"ה פתיב במקלל ציווי ונעשה ללמדנו דה' צינה חוץ לג' מתנות ובה אין מקום למה שהקשה על תירוץ ב'.

ופשוט. ומה שהקש עוד שם על הרב תומת ישרים לק"מ דהרב הנז' קאי לישוב לספרי נדעת הספרי הוא פן.

גם מה שהקשה בסוף דבריו דנימא דשאר מיתות לא לק"מ ודוק: (לח) שם ה' סנהדרין פ"ד דין ב'. פל מי שעשה דבר שחייבין עליו מיתת ב"ד באונס וכו' שנא' ולנערה לא תעשה דבר.

(ובמקום אחר בענייני הקשיתי על הרב כנה"ג דנעלם מכבוד חקמתו לשון הירושלמי דקתני מלך אינו יושב בסנהדרין דלשון זה מורה דגודא רבא למלך הוכן ואזהרת' מהקא דלא ישב הוא עצמו בסנהדרין).

הרב מש"ל פ"ה מיסודי התורה דין ד' הקשה מדברי רבינו הללו למ"ש הריב"ש סימן שע"ז דאין ללמוד אונס מפחד מיתה מלנערה לא תעשה דבר דהתם אף אם היתה מוסרת עצמה למית' לא היתה ניצולת דהרי רבינו באנוס שהיה לו למסור עצמו ועבר דפטור ממיתת ב"ד מפיק ליה מהאי קרא.

ולי ההדיוט ק' על הריב"ש דתלמוד ערוף הוא בע"ז דף נ"ד גבי אנסוהו גוים והשתחנה לבהמתו מתקוף לה ר' זירא אונס רחמנ' פטריה דכתיב ולנערה לא תעש' דבר ומוכרח דהתם איירי באמרו להורגו אם לא ישתחנה כמ"ש שם התוס' וצריך אני להתישב בדבר ואני אמרתי בקפזי.

(שם דין י"א). גומרין את דינו אפי' לפחות מש"פ.

מרו"ל צידד דאפשר דרבינו ס"ל כפירש"י ע"ש. ולי ההדיוט נראה דרבינו מפרש כפי הריטב"א הביאו באסיפת זקנים שאם הונקו ב"ד לתביעה של פרוט' אעפ"י שנמצא בסוף שהתביע' אין בה פרוטה גומרין דינו ע"ש וז"ש רבינו גומרין דינו אפי' לפחות מש"פ.

ומה ש'הקש' הרב מש"ל דברי הרא"ש אהדדי פן הקשה הרב מעדני מלך. וע' בס' תורת חיים למהרח"ש ח"א סי' י"ז.

(שם פכ"ג דין ו') אסור לדיין וכו'. מ"ש מרן בכ"מ כ"כ בב"י ח"מ סי' ז' והוסיף שם לו' דלרבינו בדיעבד פשר אפי' בשוגג גמור עש"ב וחקלו עליו מהריט"ץ בס"י רל"ו ורל"ח ומהריק"ש בתשו' כ"י סי' מ"ט וקרב לח"מ פי"ו דעדות ומהר"א ששון סי' צ"ו ומק"ש חנוון בבואורו לח"מ סי' ז' ועיין לקרב קרית ס' והראנ"ח ח"ב סי' נ"ב ונאמן שמואל סימן ע"ה: (לט) הל' עדות פט"ז דין ו'.

כל הפשר לדון וכו' מאי דאסיק מרן בכ"מ דלא שקיל וטרי גמ' אלא אליב' דר' יוחנן. ולדין שפיר מתוקמא בהגי וכו' עש"ב.

הק' הרב לח"מ דבש"ס אמרו לאתווי מאי נאמר ר"י וכו' ומשמע דגמ' הוא דקשיא ליה ופרי' ר' יוחנן הפך מרן עש"ב. ואפשר לישב בעד מרן במה שנודע דמזמן אשר חתם רבינו הקדוש המשנ' הו' בה תלמידיו והאמוראים קמאי ובתראי ובכל דור ודור וחקמיו אשר היו מקשים ומתריצים.

ומפרשים במשנ' הי' להם בע"פ וכי אתו רבינא ורב אשי אספו נגהם כל פלפול הראשונים והוסיפו פהנה וכהנה וסידרו התלמוד ונמצא דבתלמוד יש פמה סתמי דתלמודא מהם של תלמידי רבינו הקדוש מהם של האמוראים הראשונים מהם של אחרונים ודבר זה.

גלוי וידוע. ומאחר שפן פוננת מרן דנדאי סתמא דתלמוד' קאמר לאתווי מאי ופריק רבי יוחנן אמנם הוא סתמא דתלמוד' מדור ר' יוחנן, ובתר הכי פי הו' אמוראי בתראי וק"ל מההוא סמיה ואסיקו דליתא להך סתמא לדעת ר' יוחנן.

פונתם דכל זה לדעת ר' יוחנן. אבל לדין מציינו לאוקומי הך סתמא נמי פהלקת' וכמ"ש מרן.

ואיב' שהוא דוסק. ותו דהשת' דאיתת להכי דר' יוחנן קבל מרבותיו דסתמ' לאתווי סומא בא' מעיניו כמ"ש מרן תו לא צריכנ' לומר דאנן מוקמינן לסתמ' פהלקת' וכו' ויותר נכון לומר דבין ר' יוחנן בין סתמא דתלמוד' פלהו מוקמי להך סתמא לאפווי סומא בא' מעיניו והוי דלא פהלקת' וטעמ' דר' יוחנן דהי' בימי רבינו הקדוש קבל דהך סתמא לאתווי סומא בא' מעיניו ומאחר שפן מאן ספין ומאן רקיע לאוקומה לאתווי מילי אחרוני דקבלת ר' יוחנן מרבינו הקדוש או רבותיו תלמידי רבינו הקדוש הסותם המשניות תכריע ומ"מ לק"מ להרמב"ם דנקט פלשון המשנ' דנהי דידענו בקבלה דכוננת סתמא דמתני' לסומא מ"מ לדין לשון זה נישן ליאמר על אחרוני וק"ל.

ומ"ש הרב לח"מ לתרץ אמאי לא אוקמ' בגר משום דין את חבירו גר ע"ש הכי משנ"ו רבנן קדישי הרמב"ן בחי' במות דף מ"ה ורבינו יונה וק"ן בחידושיהם לסנהדרין ע"ש. (האוהב והשונא).

תמה מרן אמאי לא כתב אינה אוהב זה שושבינו וכו' וכ' הרב לח"מ דלא זכר מ"ש בב"י ח"מ סי' ז' וכו' ע"ש ולא הי' צריף להרחיק עדין דגם הקא בכסף משנה כתב פן פכ"ג

דְּסִנְהֶדְרִין. וּמ"מ אֶפְתִּי ק' דְּהוּ"ל לְרַבֵּינוּ לְבָאָר דְּמִיּוֹם א' בְּטֻלָּה שׁוֹשְׁבֵינּוֹת וְזֶהוּ עֵינְקָר
קְוֹשֵׁינַת מָרְן וּכ"כ הֶרֶב לְשׁוֹן לְמוֹדִים ח"מ ס' ב' וְכַד דְּיִיִקְתָּ פּוֹרְתָא לִק"מ דְּקו"ל דְּלַעֲדוֹת
פֶּשֶׁר אֶפ"י שׁוֹשְׁבֵינּוֹ וְלֹא דִיבְרַג ג' יָמִים וְכוּ' וְלִכְּוֹן סָתֵם רַבֵּינוּ הָאוֹהֵב וְהַשׁוֹנֵא דְמֵן הַסָּתֵם
הַפֶּל בְּכָלֵל דְּכִשְׁר וּלְדִינּוֹת כָּל מִין אוֹהֵב וְשׁוֹנֵא לֹא לִידּוֹן וּא"כ אֶמְאִי יִצְטָרֵף רַבֵּינוּ לְהִבִּיא
אִיזְהוּ אוֹהֵב זֶה שׁוֹשְׁבֵינּוֹ וְכוּ' וְאִין צִוְרָף לִמ"ש מֵהֶרֶש"ח בְּבִיאורוֹ ס' ז' וְנִמְשָׁף אֶחָרִיו
הֶרֶב תּוֹפְאָרַת שְׁמוּאֵל בְּהִגְהוֹתִיו שָׁם.

(מ) הִל' מְמָרִים פ"ג דִּין ח'. וְאִין מְמִיתִין אוֹתוֹ בְּב"ד שְׁבַעִירוֹ וְלֹא בְּב"ד הַגְּדוֹל שְׁיִצְא
חוּץ לִירוּשָׁלַם.

נר' דְּרַבֵּינוּ מְפָרֵשׁ מ"ש בְּסִנְהֶדְרִין דָּף פ"ט וְלֹא בְּב"ד שְׁבִיבְנָה כִּמ"ש מָרְן דְּהִינּוּ אִם ב"ד
הַגְּדוֹל יִצְא חוּץ לִירוּשָׁלַם. וְלִכְאוּר' מִשְׁמַע דָּאִם לֹא יִצְא מִירוּשָׁלַם אֶלָּא קֵאִי בִירוּשָׁלַם
אֶלָּא דְאִינוּ בְּמִקוּמוֹ בְּלִשְׁכַּת הַגְּזִית נַעֲשֶׂה ז"מ וְהִכִּי מִשְׁמַע מְדַאֲמְרִינוּ מְצָאָן בְּבֵית פֶּאֲגִי
וְכוּ' וּבֵית פֶּאֲגִי לֹא הִי מְעִיָקָר יְרוּשָׁלַם.

אָמְנָם ק' דְּזֶה אִינוּ וּמְוֹכָרַח דְּבַעֲיָנוּ שְׁיִהִיו דְּוִקָא בְּלִשְׁכַּת הַגְּזִית וּכְמוֹ שְׁהוֹכִיחוּ הַתּוֹס' שָׁם
וְהָרֵא"ש בְּתוֹסְפוֹתָיו פ' עֶגְלָה עֲרוּפָה וְהָר"ן בְּחִידוּשָׁיו פ"ק דְּסִנְהֶדְרִין דָּף י"ד מְדַאֲמְרִי
גְּלַתָּה סִנְהֶדְרִין וְיִשְׁבָּה לָּהּ בְּחִנּוּת וְהוּא בְּתוֹף יְרוּשָׁלַם ע"ש"ב.

וּא"כ ק' עַל רַבֵּינוּ דְּהוּל"ל בְּב"ד הַגְּדוֹל שְׁיִצְא חוּץ מִלִּשְׁכַּת הַגְּזִית וְלֹא לֹו' שְׁיִצְא חוּץ
לִירוּשָׁלַם דְּלִשׁוֹן זֶה מוֹרָה דְּלֹא קְפָדִינוּ אֶלָּא אַחוּץ לִירוּשָׁלַם דְּוִקָא פְּאָמוֹר. אָמְנָם הַדְּבָר
בְּרוּר דְּסָמוּף עַל מ"ש בְּסָמוּף בְּדִין ז' מְצָאָן חוּץ לְמִקוּמוֹ וְהִמְרָה עֲלֵיהֶם פְּטוּר וְע"ש בְּכ"מ:
סִימָן מַג ג' ז' לְטוֹב זְכוּרֵנוּ לְשׁוֹנוֹ הַגְּהוֹת עַל דָּרָף סִימָן הַקּוּדָם.

פִּי אַעֲבֹר בְּסָף אֲדָדָם. (א) בְּחוּל הַמוֹעֵד שֶׁל חַג נִמְצָאָת אוֹת אַחַת קְרוּעָה בְּס"ת שֶׁל הַחֲתָן
וְצָרִיף לְשִׁים טְלָאי מִבְּחוּץ וּלְתַמְנָן הָאוֹת אַח"ךְ נִרְאָה דְּאָסוּר חֲדָא דְּמָרְן לֹא חִילְקָ בֵּין
צִוְרָף רַבִּים בְּסִי תַקֻּמ"ה.

וְאֶפְיִלוּ לְסַבְרוֹת שְׁהִבִּיא מוֹר"ם כָּאֵן בְּנ"ד אִינוּ צִוְרָף רַבִּים פִּי יֵישׁ ס"ת אַחֲרִים. וְאִין זֶה
אֶלָּא צִוְרָף יְחִיד שֶׁהוּא הַחֲתָן בְּעַל הַשְּׁמֻחָה.

וְכַד דְּיִיִקְתָּ שְׁפִיר אִינוּ צִוְרָף יְחִיד פִּי זֶה דְּבָר קַל בְּצַנְעָא וּמִי יוֹדַע שְׁיֵישׁ לוֹ ס"ת דְּכֻמָּה
חֲתָנִים לֹא יֵישׁ לָהֶם ס"ת וְאֶפְי' מִי שְׁיִדַּע אִינוּ מְרַגִּישׁ וְכַמְעַט לֹא מִיָּקָרִי כְּבוֹד תַּתָּן שְׁאִינוּ
דְּבָר הַנּוֹגַע לְשֻׁמַּח אֶלָּא הוּא טָפֵל דְּטָפֵל.

וְאֶעֱיָקָר' דְּמִשׁוּם כְּבוֹד הַחֲתָן אִין לְהַתִּיר שׁוּם אִיסוּר' דְּרַבָּנָן וְהָרִי גְזָרוּ אֶפְי' לְהַגִּיָּה אוֹת א'
וּמָה גַם שְׁצָרִיף טְלָאי וְהוּא מַעֲשֶׂה אֲנָמָן בְּקִי וְנִרְא' בְּעֵינֵי שֶׁהוּא אָסוּר וְיִקְרָאוּ בְּס"ת אַחַר
וְע' בֵּא"ח ס' שֶׁל"ט וּבב"י וּבמַחב"ר ס' מֵתוּ"ק וּבְרַבִּי יוֹסֵף ס' תְּרַצ"ה וְדוּק פִּי קְצָרְתִּי.

(ב) כְּתָבוּ הַתּוֹס' פ' הַמְּקַבֵּל דְּאֵלֵיהּ הַנְּבִיא זְכוּר לְטוֹב נְטָמָא בְּכוּן הַצָּרְפִית שֶׁהִי בְּרוּר לוֹ
שְׁיִחְיִיהוּ לְכָף הִי מוֹתֵר מְפָנִי פְקוּחַ נְפֶשׁ. וְקָשָׁה חֲדָא דְאִין סוּמְכִין עַל הַנֶּס וְתוּ דָאִם בְּרוּר
לוֹ שְׁיִחְיִיהוּ א"כ לֹא הִי שָׁם פְּקוּחַ נְפֶשׁ וְאִם הִי פְקוּחַ נְפֶשׁ לֹא הִי בְּרוּר לוֹ שְׁיִחְיִיהוּ.

וְיֵישׁ לְפָרֵשׁ דְּהוֹרָאֵת שְׁעָה הִיְתָה כְּדִי שְׁיִתְקַדַּשׁ שָׁם שְׁמִים עַל יְדוּ כְּעֵנִין לְהַקְרִיב קְדָשִׁים
בְּחוּץ הַסָּמוּף לְזֶה הַמַּעֲשֵׂי שְׁנִתְקַדַּשׁ ה' עַל יְדוּ וְה"נ אִיכָא חִילוּל ה' שְׁכָן אֶמְרָה מֵה לִי וְלָךְ

וכו' ויאמרו העולם כי באת אלי ממש וע"י כך מת נאין חילול ה' גדול מזה ולבסוף נתקדש ה'.

א"נ י"ל דמת מצנה שאין לו קוברים הי' והטומא' דחוייה. הרדב"ז בתשו' כ"י סי' שני אלפים ר"ג.

ומה שהקשה על התוס' לק"מ דהא דאין סומכין על הגס לא נאמר פלפי אליהו זכור לטוב דפשיט' טובא דעושין לו גס. ותו דמקמי שיגע בו ידע בדבר ה' שיחיהו.

ומה שהקש' דאם ברור לו שיחיהו וכו' ל"ק דהי' ברור לו שיחיהו אם יתמודד עליו ממש ויכוון בכונותיו ויחודיו. ולא הי' אפשר להחיותו מבלי שיטמא לו ואם יטמא לו יתמודד עליו ברור לו שיחיהו וא"כ אם לא הי' נטמא הי' פיקוח נפש.

אלא שעדיין יש להעיר דאף אם לא הי' ברור לו שיחיהו רק הי' ספק הי' יכול ליטמא דספק נפשות דוחה אפי' שבת החמור' וי"ל דקושט' דמילת' קאמרי. ובס' אסיפת זקנים שיטה מקובצת למציע' שם דף קי"ד פתב משם תלמיד רבינו פרץ כיון שסופו לחיות פחי דמי ע"ש.

ומתוך דברי הרדב"ז הנז'. למדונו פ"א מאז"ל כי באת אלי בת"ה והמפרשים הרעישו העולם ויש שרצה לומר כי הי' כתוב ת"ה והפננ' תחנית המתים והמדפיסים לא הבינו.

והרדב"ז ז"ל הושיטה בקנה דיאמרו העולם ויחשדו כי באת. (ג) זבחים מ"ט.

תוס' ד"ה יצא לידון בדבר חדש ונסכים לא קרי דבר חדש דיוק' דבר הסותר נשאר מילי קרי ליה דבר חדש. הקשה הרב ברפת הגבח דלקמן הש"ס מיימי ברייתא דת"כ דלחם תודה קרי ליה יצא לידון בדבר חדש ונה אינו סותר.

ואפשר לו' דכל דבר שאינו בשאר קרבנות אף שאינו סותר מקרי דבר חדש אבל נסכים ישנם בשאר קרבנו' ומשו"ה לא מקרי נסכים דבר חדש ובהא דישנו בשאר מילי חילקו התוס' דאינו סותר אבל מילי דליתיה בשאר אף שאינו סותר מיקרי דבר חדש ודוק.

(ד) הר"מ הל' יסודי התור' פ"ה דין א'. כל בית ישראל וכו' מצאתי כתוב כל בית ישראל לאפוקי בן נח שאינו מצוין על קדוש ה' זהה"ד.

והנה אמת נכון וכן פתב הרב מופת הדור מהרח"א ז"ל במקראי קדש דף ק"ו ע"ב וז"ל תיבת בית ישראל מיעט ב"נ דהוי בעיני דלא איפשיט' פ' בן סורר ופסק פ"י דמלקים דאין מצוין על ק"ה עכ"ל.

וק"ק במ"ש דהוי בעיני דלא איפשיטא דהרי הרמב"ם סבר דאיפשיט' מההיא דנעמן וכדעת התוס' כמ"ש שם מרן בכ"מ וכ"כ הרב פרשת דרכים ריש דרוש ב' ואע"ג דמדברי רש"י שם פ' בן סורר מוכח דלא איפשיט'.

מ"מ הרב דקאי לפרש דברי הרמב"ם הקא והביא מה שפסק פ"י דמלקים הול"ל דאיפשיט' בעיני דנדאי בן הוא דעת הרמב"ם מדפסק בפשיטות דב"נ אינו מצויה ותו דגיגרת רש"י וסברתו תמוה דמפני' בירושלמי פ"ג דשבועית דפשיט מדנעמן ומסיק דב"נ אינו מצויה על ק"ה ובנדאי אית לן לאשויי התלמודים אהדדי.

הן אמת דלענין מ"ש הרמב"ם הקא פל בית ישראל לכל הדברו' א"ש דלאפוקי ב"נ פתבה גם לדעת רש"י דכל בית לאל מצוין על ק"ה לאפוקי ב"נ דמספק' ודוק: שם דין ב'. או אנס אשה לבועלה וכו' מצאתי פתוב השיג הרב ר' משה הפהן ז"ל מלונגיל תימה למה עירב ג"ע עם שאר עבירות דבג"ע ע"ז וש"ד יתרג ואל יעבור אפי' להנאת עצמן דהא אין מתרפאין בעצי אשה ואפי' בחולי שיש בו סכנה.

ושמא י"ל דבפנויה מיירי וצ"ע עכ"ל וכן פירש מרן בכ"מ והרב לח"מ דבפנויה איירי: שם דין י"א. אדם גדול בתור' ומפנרסם בתסידות וכו' נראה פשוט דה"ה מי שמוחזק בעירו שהוא גדול אף כי באמת איננו גדול ומכיר הוא בעצמו מ"מ פינון דמתחשב הוא אצל הקמון לגדול הוא ח"ה.

ובהכי ניחא דרב אמר פגון אגא וכו' ויש להעיר איה רב יאמר על עצמו פגון אגא. וכן הקשה הרב דינא דחיי לאנן ג'.

ולדרכנו ניחא דהפנוה פגון אגא דמחשיבין אותי לגדול ודוק. ובשאלות פ' הברכ' גריס בכלהו פגון ת"ח ולא פגון אגא.

שם מכבד להו ואפי' למקלין לו. משמע להרמב"ם דמאי דתנו איזהו מכובד המכבד את הבריות היינו אף למקלין לו ודוק: (ה) שם בה' יסודי התורה פ"ו דין א'.

פל המאבד שם משמות הקדושים וכו' ולקמן דין ז כתב דסותר אבן מן המזבח וכו' לוקה מלא מעשון פן וכו' וכן שורף עצי הקדש וכו'. משום דסובר דכל הגי ילפינו מלא מעשון דקאי אכל מאי דכתיב לעיל.

והסמ"ק מצנה ק"ס כתב שלא למחוק וכו' וראיתי להרב דינא דחיי לאנן ג' דף ג' ע"ד הביא דברי סמ"ק וכו' עליו וז"ל ולא הזכיר שהוא אזהרה לנומץ אבן מן המזבח אולי סובר הרב שר"י פא לתלוק ולו' שאין זה אזהרה לנומץ את המזבח אלא למוחק את ה' וכדעת הרא"ם ז"ל.

וראיתי להרב מהר"י אבוהב בפי' התורה פירש פדברי הרמב"ן שהנומץ אבן מן המזבח אינו לוקה אלא דוקא המוחק את השם ולפי דעתו אף המבשל בעצי הקדש אינו לוקה ויש לתמוה ע"ז דבפ' אלו הן הלוקין נראה בפי' דהמבשל בעצי הקדש לוקה וכו' עכ"ל.

ודברים פכתבן תמוהים במ"ש משם מהר"י אבוהב דנרא' דכיוון לפי מהר"י אבוהב הנדפס סביב לפי הרמב"ן דפוס ויניציא פי אין לנו פי מהרי"א עה"ת פי אם זה. והשת' דבריו קשים פי מהר"י אבוהב ולא הרמב"ן לא כתבו דהנומץ אינו לוקה פאשר יראה המענין בדבריהם.

ודברי הרמב"ן ומהר"י אבוהב על דבריו ברור מללו ואין צורך להאריך. ונקרוב אלי שמ"ש וראיתי להרב מהר"י אבוהב בפי' התור' פירש פדברי הרמב"ן פל המביבות הללו אין פאן מקומם וכצ"ל אולי סובר הרב וכו' וכדעת הרא"ם ז"ל שהנומץ אבן מן המזבח אינו לוקה וכו'.

וכוננתו להקשות על הסמ"ק דלא כתב כי אם מוחק את ה' ולא כתב נותח אכן מן המזבח נמי דמשמע ליה דר' ישמעאל דספרי חולק על הנותח ופסק פמותו וע"ז הקשה דבש"ס דילן מבןאר דמבשל בעצי הקדש לוקה.

ותיבות הנז' היו כתובו' בגיליון והם שייכות לנדם דברי סמ"ק או אחריו. והמעתיק עוית פן נראה.

אמנם תימה על תמיהתו על הסמ"ק דמה יוכיח הוכח מדלא כתב נותח אכן מן המזבח מוכח דסבר דאינו לוקה וכפ"ז ר' ישמעאל חולק וכו' הרי הסמ"ק לא מייירי אלא במצות הנוהגות בזמנינו ומשו"ה לא כתב כי אם מוחק את השם דשייך לזה"ז לא כן נותח המזבח וכינצא ולעולם דגם הוא סבר דלקי אכל הני וזה פשוט ועוד לאלוה מלין בכוננת דברי הרא"ם שגא פמו שגרא ששהבין הרב דינא דחיי הלא הוא פמוס עמדי בקונטרס פני דוד פ' ראה בס"ד.

(ו) הל' דעות פ"ב דין ד. אמרו עליו על רב תלמיד רבינו הקדוש שלא שח שיחה בטלה כל ימיו.

כתב מרן בכ"מ פ' הישן מצאתי פן על ריב"ז אכל על רב איני יודע כעת מקומו עכ"ל. ותמה בשו"ת מקום שמואל ס"ס ס"ה דשם אמרו על ר"א ואמאי לא נקטי' הכ"מ ופשוט דהא דרב הוא מפ"ק דחגיגה ומגיד לאדם מה שיחו אמר רב אפי' שיחה קלה וכו' עכ"ד.

ואין זה תימה כלל דר"א נהג אחר ריב"ז פן כמ"ש שם פ' הישן וכשהזכיר מרן דריב"ז מפ' הישן סגי. וכן כתב בסדר הדורות דף ס"ו ע"א.

ותו דלשון אמרו על ריב"ז שלא שח וכו' נקט מרן דדמי ללשון הרמב"ם. אכל ר"א הוא אמר על עצמו פן ואינו כמ"ש הר"מ אמרו עליו.

ומ"ש שהוא מפ"ק דחגיגה תימה עליו דהיא בשיחה של שחוק וקלות ראש היא וכמ"ש הרמב"ם לקמן פ"ה דין ד' והזכירה הוא עצמו. ומה דמות יערוך לשיחה בטלה.

ותו הר"מ כתב אמרו עליו ונהיא מימרת רב. ותו דהר"מ כתב מימיו.

ואינו מפורש שם וכל זה הם דברים פשוטים ומבוארים: אמנם ק"ק דבס' הפרדס לרש"י כ"י ראיתי שמנה עשרה דברי חסידות שהי"ל לרב וכ"כ ס' יוחסין ולא מנה זו ומשמע דכל פי עשרה דבר שבמנין מרז"ל באיזה מדר' או אגדה אשר שנו עשר קדושות שהיו לרב והי"ל למנות מדה זו שלא שח שיחה בטלה כל ימיו.

(שם דין ו') ולא יהיה אחד בפ"ה ואחד בלב. הכי אמרינו במציעא דף מ"ט ופ' ערבי פסחים דף קי"ג.

וביזמא דף ע"ב פל ת"ח שאין תוכו ככרו וכו' וכבר כתבתי בזה בענייניי בס' הקטן ברפי יוסף א"ח סימן קנ"ו ושם דקדקתי על דברי הרב פר"ח בנתיבותיו בזה ע"ש באנרף. ויותר יש לדקדק על הרב פר"ח דסמוך לזה ממש עמ"ש בעלי הפעס חזיהם אינם חיים הורה גבר סוגית ע"פ דף קי"ג ואיך לא נכר דשם בדר עצמו אמרי' ג' הקב"ה שונאן וא' מהם המדבר א' בפה וא' בלב כמו שרמזתי לעיל.

(שם פ"ד דין ט') והשומים וכו' לא יאכל מהם פלל וכו' הרב מהר"א אלפאנדארי ז"ל בס' מרפכת המשנה פתב דההיא דתקון עזרא לאכול שום בע"ש היינו לפי זמנא על דרף מ"ש מרן לקמן גבי הקנה ע"ש באורף וכן פתבתי בענייניו בס' הקטן מתזיק ברכה א"ח סי' ר"פ והבאתי דברי הרמב"ם בפ"ה המשנה שכתב פ' קונם יין והיה מנהגם לאכול שום וכו' לפי שהי' מסייע להם לפי מאכלם וארצם עכ"ל והרב מהר"א הנז' לא זכר מדברי הרמב"ם בפירושו הנז': (שם דין י"ט) א' מאלף מת בשאר חלאים והאלף וכו' לא קאמר ותתקצ"ט מרוב תשמיש ע"ד דאמר רב במציעא דף ק"ז צ"ט בעין הרע וא' בדרף ארץ לרמזו דגם באחד מאלף הנה צור"ף התשמיש וכמ"ש הרב פר"ח.

(שם פ"ה דין יו"ד) צווי חכמים בדרף ארץ שלא יאכל בשר וכו' פתב מרן בכ"מ דאמרין התם מי שאין מזגו בריא וחקק לנה ואוכל וכ"כ מהרש"ל בי"ש שם דאדר' יוחנן ורב נחמן סמכינן האינדנא ויאכל פדי חזיק הגוף ולא יסגף עצמו פלל אבל לא יעדן עצמו בתענוגים וכתב דמשק אליעזר דאי אנינא דעתיה שרי לעדן עצמו נמי דמקרי ג"כ לחזק גופו.

והביא הרב כנה"ג י"ד סימן כ"ח הגהת ב"י אות ה' ע"ש והפלל לפי מה ששהוא אדם שאם באיזה דבר יוכל לסגף עצמו לכפרת חטאתיו פי אין אדם וכו' הנה מה טוב. (שם דין י"א) ואח"ך ישא אשה וכו' אפשר דאין הקפידא אלא לישא אבל יכול לשדף תחילה ועמ"ש בפתח עינים שם פ' משיח מלחמה.

ועמ"ש הרב פר"ח בנמוקיו ודבריו דחוקים ועיין בזהר חדש דפוס ויניצא דף ז' ע"א. (שם דין י"ב) ולא מפוך שדה ויקנ' בית וכו' פיניצא אמרו פ' פיסוי הדם דף פ"ד לא מפוך עתודים ויקח שדה ואמרו פ' האשה שפנלו דף ע"ט פשיטא ארעא ובתי ארעא וע"ש בפירש"י.

(שם פ"ו דין ג') והמתכבד בקלון חבירו וכו' פתב מרן פ"ב דאבות ודבריו תמוהים דתנן התם המלבין ומרן עצמו פ"ג דתשובה פתב דלא ידע מקומו וכמו שהק' עליו הרב מהר"א אלפאנדארי ע"ש.

והרב פר"ח בס' מים חיים שם פ"ג דתשובה הורה גבר דבירושלמי פ' אין דורשין ובמדרש רבה ריש בראשית היא מימרת ר' יוסי בר חנינא מתכבד בקלון חבירו אין לו חלק לע"הב. וכת' רבינו מהר"ח ז"ל בשערי קדושה דף כ"ב (דפוס אשכנז) וז"ל המלבין פני חבירו ברבים בפניו והמתכבד בקלון חבירו ונ"ל פי גם זה בפניו עכ"ל ובמ"א פתבתי בענייניו על זה.

והו עתה אחר שנדפסו הקונטרסים דלעיל בעת אשר יודפ"ס ועולה דף זה האיר ונרח ס' שאלת שלום פי' שאלות דרב אחאי להגאון בקי בחזרי תורה מהר"ר ישעיה ברלין נר"ו ושם ראיתי בהקדמתו שכ' דמצא מקור סא דמתכבד אשר מרן ז"ל כת' דלא ידע מקומו והוא נר"ו דק ואשכח בירושלמי פא"ד.

ויכבר מציאה זו קדם ונכה בה הרב פר"ח כמ"ל. ומדבריו שם משמע דסבר דמתכבד וכו' היינו גם שלא בפניו ע"ש ודוק.

ומהרח"ו ו"ל לימְדנו דְהוּי בְפָנָיו פְּאָמור. (שָׁם דִּין ז') חֲיִיב לְהוֹכִיחוֹ עַד שְׁיִפְהוּ הַחוּטָא וְכוּ' מְקֻשִׁים דְּזָה סְבַרְת רַב וּר' יוֹחָנָן פְּלִיג עֲלֵיהֶּם וּס"ל עַד נְזִיפָה וּק"ל דְּרַב וּר' יוֹחָנָן הַלֵּכ' כַּר' יוֹחָנָן.

וְהֶאֱחָרוּנִים חֲתָרוּ לְהַשִּׁיב הֵלָא בְּסִפְרָתָם. וְאַנּוּן בְּעֵנִיּוֹתֵינוּ הַבְּאֵתִי בַּס' הַקְּטָן בְּרַפִּי יוֹסֵף סִי תַר"ח בַּא"ח קֶצֶת מִדְּבָרֵיהֶם וְעִמְדָתִי עֲלֵיהֶם לְפִי דַעְתִּי הַקְּצָר' וְגַם אֲנִי בְּעֵנִי הַלְצָתִי בְּעַד הַרְמַב"ם ע"ש בְּאַנְרָה.

וּמ"ש הָרַב הַנְּמָקִי סוּף פ' הַבָּא עַל יְבֻמָּתוֹ בְּתוֹךְ דְּבָרָיו עַד שְׁיִכְנֹנוּ אוֹ קַלְלָנוּ פְּתִיבָנָא בְּעֵנִיּוֹתֵינוּ הַתָּם דְּכּוֹנְנָתוֹ לְאוֹתוֹבֵי בֵּין אֲלֵיבָא דְרַב בֵּין אֲלֵיבָא דְשְׁמוּאֵל ע"ש. וְעַתָּה רְאִיתִי בְּחִידוּשֵׁי הַרִיטְב"א כ"י (שְׁמֻשׁ חָפַר אֲנָכֵל הַר' הַנְּמָקִי כַּמֶּש"ל דְּעַל הָרוּב דְּבָרֵי הָרַב הַנְּמָקִי הֵם מְהַרִּיטְב"א (וְכַמ"ש הָרַב כְּנֵה"ג בְּכַמְהָ מְקוֹמוֹת וְעֵינֵינוּ יָד מְלֶאכֶי דָּף קַצ"ז) וְכַבֵּר כְּתִבְתִּי בְּעֵנִיּוֹתֵי בְּבַרְפֵי יוֹסֵף שָׁם סִי תַר"ח אוֹת ה' דַּכ"כ הַרִיטְב"א בַּח' כ"י אֲבָל לְהִיּוֹת שַׁח' הַרִיטְב"א הַנּו' הִיוּ בְּשֵׁאלָה אֲצִלִּי לְזִמּוֹן קֶצֶר וְאַפְשָׁר כְּשֶׁכְּתִבְתִּי זֶה לֹא הִנֵּה הַס' בְּיָדִי) שַׁכְת' וְנ"ל כְּפֹה מְצֻנָה לְזִמְרָה דְּבָר שְׁאִינוּ נִשְׁמַע פִּי לְרַבִּים אֲבָל לְחַבְרֵי עַד הַפְּאָה כְּדָאֲמַרִּינוּ בְּעַרְכֵינוּ עכ"ל.

הַרְאָתָה לְדַעַת שְׁהַרִיטְב"א בְּפִשְׁטוֹת נְקִיט עַד הַפְּאָה כְּמוֹ שְׁפָסַק הַרְמַב"ם. וּבֹא וְרָאָה תְּנוּקָה גְדוּל' הַרְמַב"ם אֲשֶׁר רוּחַ הַקֹּדֶשׁ שׁוֹרָה עָלָיו כִּי מְצָאֵתִי בְּזִהַר הַקְּדוּשׁ פ' נַח דָּף ס"ח ע"א וְנ"ל כֹּל מֵאֵן דְּאֵזְהַר לְחֲיִיב' אַע"ג דְּלֹא קַבִּיל מִיְנִיָּה הוּא שְׁזִיב לִיָּה לְגַרְמִיָּה וְהוּא חֲיִיבָא אַתְּפֹס בְּחֻבְיָהּ וְעַד כְּפֹה יְזַהַר לִיָּה עַד דִּימְחִי לִיָּה הֵא אֲוִקְמוּהָ חַבְרִיא עכ"ל.

הַבֵּט יָמִין כִּי פָּסַק הַרְמַב"ם הוּא אֲשֶׁר הִסְכִּימוּ הַתְּנָאִים וְאֲוִקְמוּהָ חַבְרִיא עַד דִּימְחִי לִיָּה וְדָבָר ה' בְּפִי הַר"מ אֲמַת וּבְקוֹנָט' בְּרִית עוֹלָם צְדָדָתִי בְּזִהַר ע"ש. (וְכָל שְׁאֲפָשָׁר בְּיָדוֹ לְמַחֲוֹת הָרַב שְׁיִירֵי בְּלִשׁוֹנוֹת הַר"מ הִבִּיא דְּבָרֵי הַרְדָּב"ז ח"א סִי ק"ך ע"ש וְהֵם דְּבָרֵי הַתּוֹס' בְּכַמְהָ דְּוֹכְתִי וְעַמ"ש בְּקוֹנָט' פְּתַח עֵינַיִם בְּשַׁבַּת דָּף נ"ה וּבַס' הַקְּטָן בְּרַפִּי יוֹסֵף א"ח סִי תַר"ח וּבְסִפְרָה מְחֻזֵּיק בְּרַכָּה שָׁם וּבַס' הַקְּטָן רֹאשׁ דָּוִד פ' נַח בַּס"ד.

(שָׁם דִּין ח') בַּד"א בְּדָבָרִים שְׁבִין אָדָם לְחַבְרֵי אֲבָל בְּדָבָרֵי שְׁמַיִם וְכוּ' יֵצֵא לְהָרַב זֶה מְבָרִיתָא דְּעַרְכֵינוּ דָּף ט"ו יָכוֹל לֹא יִכְנֹנוּ וְלֹא יִקְלָלְנוּ וְלֹא יִסְטָרְנוּ וְכוּ' מְהַר"ם מְלוּבָלִין בְּתֻשׁוּבָה סִי י"ג.

וְהָרַב שְׁיִירֵי לֹא הִזְפִּירוּ. וְע"ש בְּתֻשׁוּבָה הַנּו' מֵה שְׁהַאֲרִיָּה.

(שָׁם פ"ז דִּין ג') ג' עֲבִירוֹת נְפָרְעִים מְהַאֲדָם בַּע"ז וְכוּ' וְלִשׁוֹן הָרַע וְכוּ'. הֵכִי אַתְּמַר בְּאֲבוֹת דַּר' נִתָּן פ' מ'.

וְאִיתִיָּה בִירוּשְׁלָמִי פ"ק דְּפָאָה. (שָׁם דִּין ה') א' הַמְּסַפ' לַה"ר בְּפָנֵי חַבְרֵי וְכוּ' תְּמָה מְרוֹן אֲמַאי לֹא פָּסַק כְּרַבָּא דְּאָמַר כֹּל מְקִלְתָּא דְּמִתְאַמְרָא בְּאַפִּי מְרָא לִית בָּהּ מְשׁוּם לִישְׁנָא בִישְׁא וְכוּ' וְהָרַב פַּר"ח בְּגִימּוּקָיו כְּתִב דְּפָסַק כְּבָרִיתָא דַּת"כ וְהִבִּיאֻהוּ הַר"ש פ"ב דְּנִגְעֵי שְׁאֲמָרוּ וּמֵה מְרִיָּם שְׁלֹא דְּבָרָה בְּגִנוּתוֹ שְׁל מְשָׁה בְּפָנָיו וְכוּ' וְהָהּ בְּרִיתָא מְסִיעָה לְאַבְנֵי וּמְשׁו"ה פָּסַק כְּמוֹתוֹ עכ"ד.

וַיֵּשׁ לְהַעִיר כַּפ"ז אַמַּאי הַש"ס לֹא מוֹתִיב מִבְּרִיתָא זוֹ דַּת"כ לְרַבָּא וַאֲתִי כַר' יוֹסִי א"כ ר' יְהוּדָה וּר' יוֹסִי הִלְכָה כַר' יוֹסִי וְנִבְרָא הִלְכָה כְּרַבָּא. וּלְדַעַת הַתּוֹס' א"ש דְּהַבְּרִיתָא בְּגִנוֹת.

וְאַפְשֵׁר לִזְמַר דְּסִבְר הֶרְמֵב"ם דְּאִיפָא נוֹרָא הָוִי כְּלֵה"ר בְּרַמָּאוֹת וּלְהַכִּי הַשְּׁמִיטוֹ וּס"ל כְּהַתּוֹס'. וְכָל אַבְק לְשׁוֹן הָרַע כְּתָבוּ שְׁלֵא בְּפָנָיו מְפָלֵל דְּבָפְנָיו אֵינוֹ לֵה"ר.

וְסִבְר דְּאִיפָא נוֹרָא הוּא אַבְק וּמְשׁו"ה כְּתָב דְּלֵה"ר בְּפָנָיו מְפָלֵל דְּאַבְק שְׁלֵא בְּפָנָיו וּפְסַק כְּרַבָּא וּכְדַעַת הַתּוֹס' דְּבְרִיתָא דַּת"כ אֲתִי כַכ"ע וּבְפִסְקֵתָא וּבְסִפְרֵי אֲמָרוּ שְׁלֵא בְּפָנָיו ק"ו בְּפָנֵי רַבִּים. וְהֶרְמֵב"ם סוֹף ה' טַןמָאֵת צָרַעַת לֹא כְּתָב שְׁלֵא בְּפָנָיו ע"ש וְדוֹק פִּי קַצְרֵתִי.

(ז) הַל' עַפּו"ם פ"ב דִּין ב'. וְאַפְּי' לְהַסְתַּכֵּל בְּדַמּוֹת הַצּוּרָה וְכו' דַּעַת הֶרְמֵב"ם כְּתוֹס' וְהָרָא"ש בְּשִׁבְתָּ דָף קמ"ט דְּאִיסוּר הַסְתַּכְּלוֹת בְּצוּרָה הִינְנוּ בְּנַעֲשִׂית לְשֵׁם ע"ז וְכֵן הוּא דַּעַת הַסְמ"ג לְאֻנְיָן י"ד וְהַטּוֹר בִּי"ד ס' קמ"ב וּרְבִינּוּ יְרוּחָם.

אַף רַש"י וְהָר"ן פִּינְשׁוּיָה אַף בְּצוּרָה הַנַּעֲשִׂית לְנוֹי וְכ"כ הַגָּאוֹן בַּעַל הָעֵרוּף בְּעֵרֵף פֶּן. וְרֵאִיתִי לְהַרְדֵּק"ז בְּתַשׁוֹ ח"א ס' ק"ז שְׁכַת' וְנ"ל וְאֵע"ג בְּהַתּוֹס' כְּתָבוּ דְּמִיָּרִי שְׁעֵשְׂאוֹ לְשֵׁם ע"ז וְעַדִּינָן לֹא עֲבָדוּ הָרִי רַש"י וְהָר"ן חֲלוּקִים וְכָל פּוֹסְקֵי הַלְכוֹת כְּתוּבָה סְתָם מִשְׁמַע דְּבָכָל גּוֹנָא אֵיירִי וְכֵן בְּדִין דְּכִינּוֹן דְּטַעֲמָא הָוִי מִשׁוּם שְׁלֵא יִפְנוּ אֶל מַדְעָתָם מֵה לִי צוּרַת ע"ז אוֹ צוּרָה אַחֲרַת עכ"ל.

וְק"מ בְּמ"ש דְּכָל פּוֹסְקֵי הַלְכוֹת כְּתוּבָה סְתָם דְּהָרִי הֶרְמֵב"ם וּסְמ"ג וְהָרָא"ש וְהַטּוֹר וּרְבִינּוּ יְרוּחָם כְּתוּבָה גְּבִי ע"ז כְּדַעַת הַתּוֹס'. וְשֵׁם דִּין ג') וְכָל הַנִּפְנָה אַחֲרֵיהּ בְּדֵרֵף שֶׁהוּא עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה ה"ז לּוֹקָה וְכו' כ"כ פִּי"ט דְּסִנְהֶדְרִין וְע"ש בַּס' לַח"מ וּבַס' דִּינָא דְּחֵי לְאֻנְיָן י"ד בְּמָה שְׁרַמְז בַּלַּח"מ וְדוֹק בְּדַבְּרֵי הַלַּח"מ.

וּבַס' לֵב שְׁלָם הִבִּיא מ"ש הַחֲכָם הַשְּׁלָם כַּמְהָר"א קֶאֱרִי וְנ"ל וּפִינְרֵשׁ רַש"י ל"ז כְּגוֹן שְׁהִיָּת' מְכוּסָה וְהוּא גִילָה אוֹתָהּ וַיֵּשׁ לְטַעוֹן עַל מֵה שֶׁהָק' הַתּוֹס' פ"ק דְּעֵירוּבִין דְּאַמַּאי לְקִי עַל לֹא דָאֵל תִּפְנּוּ פִּינּוֹן דְּאִין בּוֹ מַעֲשֶׂה וּמַאי קוּשְׁיָא נִימָא דְּמִשְׁכַּחַת לֵה בְּדַעַבְד מַעֲשֶׂה עכ"ל.

וְהַקְשָׁה עָלָיו דְּלֹא דַק דְּהָתָם בְּאֵל תִּפְנּוּ אֶל הָאֲנֻכּוֹת קִינְיָמִין וְאִיף לֹא הַשְּׁגִיחַ בְּתִירוּץ הַתּוֹס' דַּעֲקִימַת שְׁפָתִים הָוִיא מַעֲשֶׂה וְזֵהוּ דְּנֻקָא בְּאוֹב ע"ש בְּאֻנְרֵף. וּמ"ש בְּשֵׁם רַש"י הוּא ט"ס וְצ"ל רַש"י לְכַמוֹ שְׁתַּרְא' בְּבִיאוּרֵי רַש"י לְסְמ"ג לְאֻנְיָן י"ד ע"ש.

וּמִפְּיָן רִיסי עֵינֵי הַמְּחַבֵּר גֵּרָא דְּאַשְׁתַּמְקִיטִיתִיה דְּבְרֵי הֶרְמֵב"ם בַּס' הַמְּצוֹת לְאֻנְיָן יו"ד דְּגֵרִיס בְּהֵיא דְּעֵירוּבִין אֵל תִּפְנּוּ אֶל הָאֲלִילִים. וּמֵה שֶׁהָק' מֵהָר"א קֶאֱרוּ עַל הַתּוֹס' אַף דְּהֵם גֵּרִסִי אֵל תִּפְנּוּ אֶל הָאֲנֻכּוֹת כְּפִינְתוֹ דְּגַם שָׁם מִשְׁכַּחַת מַעַשׁ כַּמ"ש הֶרְמֵב"ם פִּי"א דַּע"ז דִּין י"ד דָּאֵם כְּפִינּוֹן מַעֲשִׂיו וְעֵשָׂה כְּפִי מַאֲמָר' לּוֹקָה.

וְדַמִּי לַמ"ש הֵכָא קֶצַת. וּמִשׁוּם שְׁהֶרְמֵב"ם נִקַּט בַּס' הַמְּצוֹת גֵּרִסַת אֵל תִּפְנּוּ אֶל הָאֲלִילִים כְּתוּבָה לְזוֹ כֵּן נִרְאֶה לִישֵׁב קֶצַת דְּבְרֵי מֵהָר"א קֶאֱרוּ וְעַמ"ש הָרִיטְב"א בְּחִידוּשָׁיו שָׁם בְּעֵירוּבִין וּבַס' דִּינָא דְּחֵי לְאֻנְיָן י"ד: (שָׁם פ' עֲשִׂירֵי דִין ו') אֶסוּר לָנוּ לְהַנִּיחַ עַפּו"ם בִּינְיָנוּ אִפִּי' יוֹשֵׁב יְשִׁיבַת עֲרָאִי אוֹ עוֹבֵר מִמְּקוֹם לְמְקוֹם בְּסַחֲוֹרָה לֹא יַעֲבֹר בְּאַרְצָנוּ אֶלָּא עַד שְׁיִקְבֵּל עָלָיו ז' מְצוֹת וְכו'.

שְׁמַעְתִּי מִקֶּרֶב הַכּוֹלֵל בְּמַהֲרָא רַב שְׁלוֹם עֲמַר זֹלָה"ה פִּי לְעֵיל פ"ח פָּסֵק בְּדִין ט' שֶׁהַגּוֹי
הַמְבַטֵּל ע"ז צָרִיף שִׁיחָהּ הוּא עוֹבֵד ע"ז וְהָרִי אֵימִי הַגָּתִי בְּיִטְל עֲצָבִי פְּלִשְׁתִּים בְּתַחֲנִילַת
מַלְכוּת דָּוִד הַע"ה בִּירוּשָׁלַם כַּמ"ש בַּע"ז דָּף מ"ד.

וְאַחַר זֶה כְּמוֹ עֲשָׂרִים שָׁנָה בְּיִטְל עֲטָרַת מַלְכָּם כַּמ"ש בַּע"ז וְאֵיךְ הַנִּיחֻ לְיִשְׁבֵי אֵימִי בְּגִיּוֹתוֹ
כָּל זֶה הַזְּמַן בִּירוּשָׁלַם. וּמִמָּה נִפְשָׁה מִזֶּה נִשְׁמַע אִו דָּגֵר תּוֹשֵׁב יָכוֹל לְבַטֵּל אִו שְׁמֹנֶתֶר
לְשִׁכּוֹן גּוֹי בְּאַרְצָ יִשְׂרָאֵל הַפָּה הַרְמַב"ם עַכ"ד.

וְהָאֵמֶת שֶׁהִיא חֲקִירָה רְאוּיָה. וּלְפִי מ"ש הֶרֶב מְגִילַת סֵפֶר מִשֵּׁם הֶרֶב מַהֲרָא רַב יְהוֹשֻׁעַ
בְּנֻבְנֻשָׁת בְּסִפְרוֹ מִשְׁמֶרֶת הַמְצָנִי דְהַרְמַב"ם לֹא קָאָמַר דְלֹא יִשְׁבֵי אִפִּי יְשִׁיבַת עֲרָאִי אֱלֹא
בְּז' עֲמֻמִּין נִיחָא.

הָאֵמֶת הָאֵמֶת נִיכָר שְׁדַעַת הַרְמַב"ם אִפִּי בְּכָל גּוֹי כְּמוֹ שֶׁהִבִּינוּ מִדְּבָרָיו הַרְאָב"ד וּמֶרֶן
כְּמוֹ שֶׁהוֹכִיחַ הֶרֶב מְגִילַת סֵפֶר ע"ש. וְאֶפְשָׁר לֹאמַר דְּאֵימִי בָּא לְפִי שֶׁהִי אֹהֵב לְדַהַע"ה
כְּשֶׁהִי אֶצֶל אָכִישׁ וְלִכֵּן אַחַר הַמְלַחְמָא רַאשׁוֹנָא בְּתַחֲנִילַת מַלְכוּת דַּהַע"ה בִּירוּשָׁלַם נִרְאָה
לְמַחְנֵי דַּהַע"ה וּבְיִטְל הַעֲצָבִים וְחִזְרָא לְעִירוֹ גַּת וְיִשְׁבֵי שָׁם עַד שׁוּבוֹ לְהַתְגַּיֵּיר וּבְבוֹאוֹ בְּיִטְל
ע"ז מַלְכּוֹם דַּעֲמוֹן וְאַח"כּ נִתְגַּיֵּיר וְהִינּוּ דְקָאָמַרוּ בְּש"ס גַּבִּי מַלְכּוֹם בָּא אֵימִי וְכו' אֱלֹמָא
דְלֹא הָוָה הַתָּם וְדוּק.

(ח) הַל' ק"ש פ"א דִּין א'. הַקְּדִים וְכו' לְפִי שְׁאֵין סֵדֶר דְּבִרְכוֹת וְכו' מֶרֶן ז"ל הִבִּיא סוּגְיַת
סַפ"ק דְּבִרְכוֹת אִמְתַּנְיָא דְרִישׁ פ"ה דְּתַמִּיד א"ל הַמְמוֹנָא בְּרַכּוֹ בְּרַכָּה אַחַת וְכו' עֲלָה מִשְׁמַע
מִהָא דְכִינּוּ דְקִי"ל דְּבִרְכוֹת אֵינּוּ מְעַכְבּוּ זַא"ז מַכ"ש דְּאֵין סֵדֶר לְבִרְכוֹת.

וְכַתֵּב עָלָיו מַהֲרָא רַב בַּס' מִקְרָאִי קֹדֶשׁ וְלִיתָא שְׁמַסְקָנָא מֵאַבְרָכוֹת אֵינּוּ מְעַכְבּוֹת סֵדֶר
הַבְּרָכוֹת מִש"ה נֶקֶט רַבִּינוּ סֵדֶר הַבְּרָכוֹת אֵין מְעַכְבּוֹת הָא בְּרָכוֹת מְעַכְבּוֹת זֹא אֵת זֹא וְצ"ע
עַכ"ל. וְסַגְנוֹן זֶה דְּנֶקֶט הֶרֶב בְּקוֹשְׁתָּיו עַל מֶרֶן לֹא סָלִיק שְׁפִיר דְּהַמְסַקָּנָא דְכַתֵּב גַּם מֶרֶן
ז"ל הִבִּיאָה וְעֲלָה קָאִי וְכַבֵּר הַרְשָׁב"א בְּחִידוּשָׁיו שֵׁם הַכְּרִיעַ דְּהָא הָוִי דִּיחֻיָּא בְּעֲלָמָא
וְנֶקֶטִינּוּ בְּרָכוֹת אֵינּוּ מְעַכְבּוֹת זַא"ז כְּמַבּוֹנָא שָׁם בְּאוֹרְהָ וְהָא הָוָה פְּשִׁיטָא לְמֶרֶן.

אִךְ מֵאֵי דְקָשָׁה עַל מֶרֶן הוּא דְכִינּוּ דְרַב הָאֵי גְאוֹן סֵבֵר אֵין סֵדֶר בְּבִרְכוֹת כְּהָאִי דִּיחֻיָּא
כַּמ"ש שָׁם הַרְשָׁב"א וְהַרְמַב"ם נֶקֶט אֵין סֵדֶר בְּבִרְכוֹת מִהִיכֵן פְּשִׁיטָא לִיהָ לְמֶרֶן בְּעַד
הַרְמַב"ם דְקִי"ל בְּרָכוֹת אֵינּוּ מְעַכְבּוֹת.

וְתוֹ אֲעִיקְרָא מֵאֵי בְּעֵי בְּהִנֵּי מִלֵּי. וְעוֹד הַקְּשׁוֹ עָלָיו דַּהַר"מ בְּפִי הַמְשַׁנָּה כְּתִב פ"ה דְּתַמִּיד
דְּהוּוּ אֲמָרִי אֶהְבַּת עוֹלָם וְאֵין סֵדֶר כְּהָאִי דִּיחֻיָּא.

וְהַמְשַׁתְּפֵל יָפָה בְּעֵינָיו נִרְאָה דְלִשׁוֹן מֶרֶן מְצִד עֲצָמוֹ מְגוּמָגָם שְׁפִינִים וּמ"מ יֵשׁ לְתַמּוּהָ וְכו'
וְלִשׁוֹן וּמ"מ לֹא א"ש. וְהַדְּבָרִים מוֹכִיחִים שִׁישׁ חִסְפוֹר לְשׁוֹן ט"ס.

וּמ"ש מֶרֶן וּמ"מ יֵשׁ לְתַמּוּהָ וְכו' ק"ק דְלֹא זָכַר מ"ש הַרְשָׁב"א בְּתַשׁוּבָא סִי שִׁי"ז וְסִימֵן
שִׁי"ח וּבְתַשׁוּבוֹת הַמִּינוּחָסוֹת לְהַרְמַב"ן סִי ר"ב. וְעַל דְּבָרֵי מֶרֶן לְכַאוּרָה ק' עַל הַתְּיָרוּץ
שְׁתִּירָץ מִהַבְּרָכוֹת שֶׁהַזְּכִיר הַרְשָׁב"א שָׁם עֵינּוּ שָׁם בְּאוֹרְהָ.

וְעַמ"ש בְּקוֹנְטְרִיס מַחְזִיק בְּרַכָּה א"ח סִימֵן ס' בַּס"ד. (ט) הַל' תְּפִלָּה פ"ח.

והוא שִׁיְהִי רוב עֲשָׂרָה שְׁלֹא הִתְפַּלְלוּ וכו' פִּירוּשׁ שְׁלֹא הִתְפַּלְלוּ בְּצַבּוּר שְׁלֹא יֵצְאוּ י"ח קְדִישׁ וקְדוּשָׁה אֲף שֶׁהִתְפַּלְלוּ בְּיַחֲד גַּם שֶׁמְקַצְתֶּם כָּבֵר הִתְפַּלְלוּ בְּצַבּוּר. מֵר וקִצְיָעָה א"ח ס"ט וְנִדְחָה מֵה שֶׁפִּירֵשׁ הַרְדָּב"ז בַּח"א ס"י רַמ"א ע"ש.

וְכֵן לֹא יִהְיֶה אֶחָד מְבָרֵךְ בְּרֵפֶת שָׁמַע וכו' מ"ש מָרְן בַּכ"מ דָּנָם רַבֵּינוּ סִבֵּר כְּהַרְאָב"ד כָּבֵר תָּמָה עָלָיו הֵרֵב קוֹל הַרְמ"ז דְּהַרְמַב"ם בְּפִירוּשׁ הַמְשָׁנָה כְּתִב לְהַפֵּךְ ע"ש. וְכָבֵר הֵרֵב מִגְדֹּל עַז חָשֵׁב לְהַשְׁוֹת דַּעַת הַרְמַב"ם לְהַרְאָב"ד וְאַחַר כֵּן הִזְר מֵר מִפְּנֵי מ"ש בְּפִירוּשׁ הַמְשָׁנָה. וּמ"ש עוֹד מָרְן עַל פִּירֵשׁ"י וּלפ"ז לְשׁוֹן פּוֹרְסִין מְלִשׁוֹן הַתְּחִלָּה אוֹ הַצָּעָה וכו' כָּבֵר תָּמָה עָלָיו בַּס' רֵיחַ שְׂדֵה דָף ס"ט ע"ג וע"ש מ"ש בַּס' הַנְּזָכָר עוֹד וְאִין לְהַאֲרִיךְ. וְאוּלַי יֵשׁ חִסּוּר לְשׁוֹן בְּפִסְפָּה מְשָׁנָה: (י) הַל' שְׁבַת פ"ד דִּין ד.

א' נָתַן אֶת הָאוֹר וכו' (מִימֵי חֲרָפִי וְדוֹד הוּא הַקְטָן) עֵינַן מֵה שֶׁהַק' הִלַּח"מ ע"ש וְכָבֵר מְהֵרָ"י בִּי רַב ז"ל הִבְיָאוּ מָרְן בַּכ"מ הַעֲלָה אַרוּכָה וְתִירָץ יְתִיב דְּבָרֵי הַרְמַב"ם עַל מְכוּנָה וְכָלִשׁוֹן הֵנָּה הוּבָא בַּס' תַּמַּת יִשְׂרָאֵל בְּשׁו"ת מֵהַר"ר תָּם וְנַחְתִּים עָלָה הֵרֵב הַמְחַבֵּר תָּם ו' יִחְיָא ע"ש.

וְאִין סִפְקָא כִּי הוּא מֵהַר"י בִּי רַב כְּמוֹ שֶׁהַעֲיֵד מָרְן אֵלָּא שֶׁמְהֵרָ"י בִּי רַב שְׁלַח עֵינָיו זֶה לְמַהַר"ר תָּם וְהַמְעַתִּיק סִבֵּר שֶׁהוּא מֵהַר"ר תָּם וְנַחְתִּים שְׁמוֹ. וְכֵן נִמְצָא בְּתַשׁוּבוֹת הָאַחֲרוֹנִים בְּעֵינָיו זֶה כְּאֲשֶׁר רָאִיתִי כְּפֹה פְּעָמִים דְּהַמְעַתִּיק עֲוִית.

וְהֵרֵב מִקְרָאֵי קִדְשׁ נִר"ו דָּף ק"ד הַקְשָׁה עַל מְהֵרָ"י בִּי רַב דַּא"כ מֵה הַקְשׁוֹ פ' הַמְבִיא שׁוֹפֵת הַקְדָּרָה מֵאֵי קַעֲבִיד וּמֵה תִּירָצוּ בְּקִדְרָה חֲדָשָׁה וכו' ע"ש"ב. וְאַפְשָׁר דְּכֹנֶנֶת מְהֵרָ"י בִּי רַב דְּהַר"מ וְהַתּוֹסֵפֶת לְבַד מִיִּירוֹ בְּבָאוּ בְּיַחֲד אֲף הַבְּרִית' דַּפ' הַמְבִיא אַנְה"נ דְּאֵיִרִי בְּזֶה אַחַר זֶה וְנוֹתֵן הָאוֹר חֲזִיב מְשׁוּם מְבַעִיר שֶׁהִיא מְתַלְבָּה הַגְּחָלָת בְּהַלִּיכְתּוֹ כַּמ"ש רַש"י וְאִנּוּן קי"ל דְּאִינוּ חֲזִיב מְשׁוּם מְבַעִיר אֵלָּא בְּצָרִיךְ לְאֶפְרוֹ וְכַמ"ש הִלַּח"מ וְהֵינּוּ דְּבָרִית' דַּפ' הַמְבִיא לֹא דִּיִּיקָא כְּהַתּוֹסֵפֶת לְשִׁנּוֹת אֶחָד נָתַן אֶחָד נָתַן אֵלָּא קַתְנֵי א' מְבִיא אֶת הָאוֹר וְא' מְבִיא וכו' וְצֵם בְּתוֹסֵפֶת דִּיִּיק לֹמֵר וְכָא אַחַר וְהֵגִיס מֵאֵי דְלֹא קָאֵמֵר בְּהַנֵּךְ לֹא כֵן הַבְּרִית' דְּקַתְנֵי וְא' מֵגִיס וְאַמְטוּל הַכִּין פְּרִיף שׁוֹפֵת הַקְדָּרָה מֵאֵי קַעֲבִיד וּמְשַׁנֵּי הָכָא בְּקִדְרָה חֲדָשָׁה.

וּמִתּוֹךְ הַדְּבָרִים נִרְאֶה שֶׁהֵרֵב הַמַּגִּיד שֶׁכ' וְז"ל אֶחָד נָתַן אֶת הָאוֹר בְּרִיתָא פ' הַמְבִיא וּבְגַמ' שׁוֹפֵת הַקְדָּרָה מֵאֵי קַעֲבִיד וכו' פְּשִׁיט' דְּלֹא דָרֵךְ בְּדָרֵךְ זֶה דְּמְהֵרָ"י בִּי רַב וְצָרִיךְ לְדַעַת כִּיִּצֵּד יִישֵׁב דְּבָרֵי הַרְמַב"ם וְאִפ' דְּגִירְסָתוֹ בְּהַרְמַב"ם הִיְתָה כְּגִירְס' שֶׁמְצָא מָרְן שְׁפָתוֹב בְּהַ בְּסִיפ' וְכָא אַחַר וְנָתַן אֶת הַעֲצִים וְכָא אַחַר וְנָתַן אֶת הָאוֹר וְלִגִּירְס' זֶה לִק"מ וְכַמ"ש מָרְן בַּכ"מ.

וּמ"ש מָרְן שֶׁאֵינָה נִרְאִית גְּסָחָא זֶה שֶׁאֵינָה מְכוּנֶנֶת לֹא עִם הַגַּמ' וְלֹא עִם הַתּוֹסֵפֶת. סִבֵּר הֵרֵב הַמַּגִּיד דְּאֵתְיָא כְּמוֹ הַגַּמ' דַּמ"ש הַרְמַב"ם שְׁנַיִם אַחֲרוֹנִים בְּלְבַד חֲזִיבִים וְלֹא כְּתִב הָאַחֲרוֹן חֲזִיב כַּמ"ש בַּגַּמ' הוּא דְרָצָה לְפָרֵשׁ לְנוּ דַּמ"ש הַגַּמ' הֵינּוּ בְּעֵרֵךְ הַנּוֹתָנִים וְכַמ"ש מְהֵרָ"י בִּי רַב אֲף הָאֵמֶת דְּשְׁנַיִם חֲזִיבִים הַנּוֹתָנִים אֶת הַעֲצִים וְהַמַּגִּיס וְהַבְּרִיתָא לֹא חָשׁ לְפָרֵשׁ הַמַּגִּיס דְּפְשִׁיט'.

ומרן הלה בשיטת מהר"י בי רב דמדקדוק דברי הרמב"ם מיירי דנתנו פלו ביחד וכפ"ז אינה לא פהגמ' ולא פהתוספת'. אבל הה"מ לא חש לדקדוקי מהר"י בי רב.

ויראה המעיין מה שהקשה עוד הרב מקראי קדש על מהר"י בי רב דיש לישב בדוחק. ומ"ש הרב מהרלנ"ח בתשובותיו סי' כ"א ומהרשד"ם א"ח סי' ג' דיש לדקדק במה שישבו בעד הרמב"ם טובא פאשר יראה המעיין הטב ודוק.

שם ה' שבת פ' כ"ט דין ו'. מדברי סופרים לקדש על היין וכו' זו היא שיטת הרבה מן הראשונים דקדוש דאורייתא היינו בדברים כמ"ש הרמב"ם בריש פרקין.

ורבינו ישעיה הראשון בס' המכריע סי' ע"א מסיק דבתפלה נפיק ידי קדוש דאוריית' ע"ש באורח. וראיתי להרב גופי הלכות אות רכ"ג שכ' משם רבינו ישעיה בקידושיו לפסחים שהקשה לשיטה זו דכיון דבתפלת ערבית של שבת וצא י"ח קדוש דאורייתא אמאי לא תקון רבנן בתפלה זכר ליציאת מצרים דאמר רב אחא בר יעקב צריף שיזפור יציאת מצרים בקדוש היום כמ"ש בפסחים דף קי"ז ובתפלה שהיא עיקר הקדוש הי"ל לתקן זה וגם ימים טובים ילפינו משבת ואמאי בי"ט אמרו י"מ בתפלה ולא בשבת וכו' הרב הנזכר שהיא קושיא עצומה לדעתו וכמו שהקשה הוא עצמו לדבריו והניחו בצ"ע והצריף בזה ע"ש: ואפשר דרבנואמא דסברי דעיקר הקדוש מן התורה בדברים ובתפל' נפקי י"ח קדוש דאורייתא מפרשי בש"ס כמו שפירש רשב"ם שם וז"ל צריף שיזפור י"מ בקדוש היום בין בכוס בין בתפלה ושל שבת בג"ש דפסח ושאר מועדים במה מצינו מפסח הכי גרסינן פתיב הקא למען תזפור את יום צאתה וכתיב התם זכור את יום השבת עכ"ל.

ומוכח מדבריו שהוא מפרש מימרא דרב אחא בר יעקב דצריף להזכיר יציאת מצרים בקדוש היום בקדוש דפסח שהרי כתב בין בכוס בין בתפלה אלמא דכפסח קאי שמזכירין יציאת מצרים בתפלה וכן כתב בסוף ושל שבת בג"ש דפסח ושאר מועדים במה מצינו מפסח הרי דפסח הוא המלמד.

ולא סבר דמפרשי רבינו ישעיה ומהר"ן דיימים טובים ילפינו משבת דנרא' מזה דרב אחא בר יעקב בשבת קאי דצריף להזכיר יציאת מצרים בקדוש ושבת הוא המלמד דיימים טובים ילפינו משבת.

ומשום הכי כתבו רש"י ורשב"ם דה"ג פתיב הקא למען תזפור את יום צאתה וכתיב התם זכור וכו' דהוא קאי בקדוש פסח והיינו דאמר פתיב הקא למען וכו' לאפוקי גירסת הרא"ש דגרס פתיב הקא זכור את יום השבת וכו' דמשמע דבשבת קאי.

אמנם מהר"ן לא חשש לדקדוק זה ועל גירסת פתיב הקא למען תזפור וכו' פירש דיימים טובים ילפי משבת כמ"ש רבינו ישעיה ז"ל. ולדעת רשב"ם דרב אחא בר יעקב בפסח קאי מוכרח דהג"ש אסמכת' בעלמ' דהא קדוש ימים טובים הוא מדרבנן כמ"ש הרב המגיד ומאחר שזכינו לדין דאסמכת' בעלמ' היא נחה שקטה קושית רבינו ישעיה דלא הזכירו יציאת מצרים בתפלה דהיא עיקר קדוש מדאורייתא.

דכיון דהו' דרב אחא בר יעקב אסמכת' בעלמ' ומדרבנן לא חשו לתקן בתפלה דמדאוריית' נפיק בלי הזכרת יציאת מצרים, אכן ביימים טובים דהקדוש מדרבנן ומדאוריית' לא בעי

קדוש תקנו בתפלה נמי י"מ דלצאת הקדוש בעי זכר י"מ דהפל מדרבנן: ומכלל הדברים תישבו דברי הטור בסי' רע"א שפירש בפשיטות דמאי דאמרינן בקדוש שבת זכר ליציאת מצרים קאי אמקראי קדש והוא תימא דרב אחא בר יעקב אמר דצריך להזכיר יציאת מצרים בקדוש וכאשר העיר הרב גופי הלכות ומה שתירץ הרב ז"ל לא יגהה מזור.

אכן לדרכנו אפשר דהטור מפרש פרש"י ורשב"ם דרב אחא בר יעקב בפסח קאי והוא אסמכתא בעלמ' ודוקא בפסח אמרה וימים טובים אמרינן בפסח דשייכי בהו ולא בשבת ולכו פירש דקאי למקראי קדש.

ושוב הביא הטור דברי הרמב"ן דיציאת מצרים מורה על השבת וכתוב בדברות שגיות וזכרת פי עבד היית ע"ש באורו. ועמ"ש הרמב"ם בריש אגרותיו ותשובותיו המנדפסות מקדם קדמתה ע"ש ולא חש הטור על גירסת הרא"ש דגם לפי גירסתו סובר דלאו דוקא ובפסח קאי מעין דוגמא שפתבנו על הר"ן לעיל: וחוזה הניח להרב גופי הלכות שכ' וז"ל ודע ששקנשיא זו היא עצומה כפי סברתו דקדוש על הפוס אינו מן התורה אבל הרמב"ם פסק דהוי מן התורה דעיקר הקדוש הוא על היין ובלילה ומוכח לה מההיא דזכרהו על היין בכניסתו וכתבו התוספות דסתם זכירה על היין כדכתיב זכרו פיין לבנון עכ"ל.

ומוכח מדבריו דמדאורייתא בעי יין וק' דבפירוש פתב הרמב"ם בדין זה איפכא דין הוא מד"ס וכמ"ש הגהות מיומוניות והה"מ על זה ע"ש והוא מבואר שדעת הרמב"ם דמדאורייתא לא בעי פוס וזה הפך הרב הנז' שכתב פאן ובסוף הלשון דדעת הרמב"ם דקדוש לילה על הכוס דאורייתא ע"ש: (יא) הרמב"ם ה' אישות פ"ד מי שחציו עבד וחציו בן חורין וכו'.

בעיא דלא איפשיטא פ' השולח דף מ"ג ונקטי לה לחומרא הרמב"ם והרא"ש שם והר"ן פ"ק דקידושין. ולפום ריהטא יש לחקור דהגם דבתלמודין לא איפשיטא הרי אמרו בירושלמי פ"ח דפסחים רבי חייא בשם רבי יוחנן מי שחציו עבד וחציו בן חורין קידש אשה אין חוששין לקידושיו ודכונתא גירש אין חוששין לגירושיו שמואל אמר חוששין לגירושיו אתיא דשמואל כרבי יהודה דתנינן תמן גנב מי שחציו עבד וחציו בן חורין רבי יהודה מחייב וחקמים פוטרין וידוע דהלכה כרבי יוחנן אפילו לגבי דרב באיסורי דהלכתא כנותיה נגד שמואל וכ"ש דרבי חייא קאי כנותיה.

ותו דאוקמינן לשמואל כרבי יהודה דפרק הנחנקין והתם קי"ל כרבנן כמ"ש הרמב"ם פ"ט דגניבה. וכיון דלפום סוגיא דירושלמי אין חוששין לקידושיו לרבי חייא משם רבי יוחנן הו"ל לפוסקים לפסוק הכי דלא שבקינן פשיטותא דירושלמי משום ספיקא דבבלי וכמ"ש הר"ן שילהי פ"ק דקידושין לדעת ר"ח והרמב"ם בבבבית בנו והוא רבו דלא איפשיטא בתלמודין דשבקינן ספיקין ונקטינן כפשיטות דירו' והנה בירושלמי פרק השולח אמרו קדש אשה ביום של רבו אין חוששין לקידושיו ביום של עצמו חוששין לקידושיו ולא כן אמר רבי חייא בשם רבי יוחנן מי שחציו עבד וחציו בן חורין קדש אשה אין חוששין לקידושיו דכונתה גירש אשה אין חוששין לגירושיו ע"כ וכתב הרב שדה הושע וז"ל ולא כן אמר וכו' וכן הלכה דאיסורא לאאמרינן לחצאין אלא זכנית ממון בלבד עכ"ל וכפ"ז נמצא דסתמא דש"ס ירושלמי נקיט להלכה הא דר' יוחנן ודחי

ע"ש דביום של עצמו חוששין לקידושיו דבאסורא לא אמרינן לחצאין וכמ"ש הרב שדה יהושע והדרן לתקרתנו דהו"ל לפוסקים לפסוק פירושו' דאין חוששין לקידושיו כמזכיר.

ונראה דטעם הפוסקים שפסקו דחוששין לקידושיו והיא ס' מקודשת משום האי דאמרינן בתלמודין פ' החולץ דף מ"ה מי שחציו עבד וחציו בן חורין מהו ואמר רבה השתא עבד פלו פשר חציו מיבעיא ואותיב רב יוסף מדא"ר יהוד' מי שחציו עבד וחציו בן חורין הבא על בת ישראל אותו הולד אין לו תקנה ומשני כי אתמר דרב יהוד' כגון דקדוש בת ישראל דנמצא צד עבדו שבו משתמש באשת איש ופריה והאמרי גהרדעי לדברי הפוסל פוסל בפניה ולדברי המכשיר מכשיר אפילו באשת איש ושניהם לא למדוה אלא מאשת אב וכו' אלא כי אתמר דרב יהוד' כגון שבא על אשת איש ונמצא צד חירות שבו משתמש בא"א ומפח סגיא זו סברי התוספות והרשב"א דמי שח"ע שקידש בת ישראל קידושיו קידושין כמבואר בחי' הרשב"א פ' השולח.

אלא דהרמב"ם וסיעתיה ס"ל דהנייא ספק מקודשת ומשום דקידושיו ספק אין לולד תקנה דהוא ס' ממזר והיינו דרב יהוד' דהחולץ וכמו שביאר לדעתם הפר"ח בחי' גיטין ע"ש. מאחר עלות פן נמצא דמפת מימרת רב יהוד' דאמר דמי שח"ע הבא על א"א אין לולד תקנ' מוכרח דלפחות הו' קידושין כשקידש מי שח"ע כמזכיר ואמטו להכי לא חשחין אנה' על מאי דאיתמר בירושלמי פיון דמגמרינן בהחולץ מוכח דלפחות הניא ס' מקודשת כמבואר.

וכל זה שפכתנו הוא לפי מה שפירש הרב שדה יהושע בירושלמי דהשולח אמנם זה חזיתי להרב משנה למלה פ"ב מה' קרבן פסח דין י"ג שהביא הירושלמי דפסחים וכו' וז"ל ולא ידעתי מהו דכיון דקידושין לא תפסי גירושין היכי משפחת לה ונ"ל כגון שקידש חציה שפחה וחב"ח וכו' אבל מן הירושלמי דפ' השולח אינו נרא' פן אלא דס"ל לירוש' כסברא דדחי גמרא דידן דקאמר קידש ביום של רבו אין קידושין תופסין בה ביום שלו הרי קידושי תופסין עכ"ל.

והדבר ברור דכוננת הרב לפרש מ"ש ר' יוחנן קידש אשה אין חוששין לקידושיו ביום של רבו ודכונתה אם גירש ביום של רבו מה שקידש ביום של עצמו אין חוששין לגירושיו ואתיא הא דרבי יוחנן כמ"ש פ' השולח בירושל' קידש ביום של רבו אין חוששין לקידושיו ביום של עצמו חוששין לקידושיו וק"ק על מפרש הירוש' דפסחים בס' קרבן העדה שהביא דברי הרב משנ' למלה וכו' דקושיתו קושיתו וצ"ל כמו שפירש הוא בקונטרס ע"ש דפירש פי' זה עצמו שפכתנו והוא עצמו כוננת הרב מש"ל וכן פירש מפרש הירושלמי דנשים בס' פני פשה פ' השולח ושם מבואר מ"ש שם ולא כן א"ר חייא וכו' ע"ש.

ונראה הדברים שזו כוננת הירושלמי ולא כמו שפירש הרב שדה יהושע כאשר למראה עיניו ישפוט בצדק המעיין. ומעתה לק"מ על הפוסקים דהירוש' אתי כסברא דדחי הש"ס דידן פ' השולח ולא קי"ל כונתיה.

(יב) הל' שחיטה פ"ח דין י"א מן הארפון' ולמט' מותרת באיזה ארפון' אמרו בארפון' שהיא סוף הדרך וכו'. פ' בהמה המקש' דף ע"ו איפא תרי לישגי ורש"י פסק כלישגו' קמא וכ"כ סמ"ג דף קמ"ג ע"א ונ"ל ופסק רש"י כלישגו זה אעפ"י שיש לשון אחר שמיקל יותר וכו' עכ"ל ופירש מהריר אייזק שטיין בביתאוריו הנדפסים בסוף סמ"ג ונ"ל אף על פי שיש לשון אחר שמקל יותר היינו ר' פפא דלק' שמביא אח"ך דמתני מילתא דרב כמו שאמר עולא ואמוראי גינהו אליבא דרב עכ"ל.

ועמו הסליח' דתרי לישגי הם בדרב יהוד' אמר רב דסתם גמרא קאמר משם רב יהוד' אמר רב לישגא קמא ורב פפא מתני משמיה דרב יהוד' אמר רב לישגא בתרא וא"כ נמצא דהלשונות הם ברב יהוד' אמר רב ואינם אמוראי מסויימין כמשמעות לשון אמוראי גינהו בעלמא אלא הקא הוא סתם גמרא ורב פפא ועיקר פלוגתיהו במירת רב יהוד'.

ואף על גב דאפשר דגם פונת הרב הנזכר כן היא מ"מ לשונו אינו מכונן וגם לשון רש"י בש"ס שם בנסחנתנו שכ' דלא חזינו דהדר ביה רב אינו מכונן דלא שקיל וטרי עונא אלא עם רב יהוד' וכן הסמ"ג פתב בשם רש"י שלא מצינו שחזר בו רב יהוד'.

וכן פתב בהגהות מיימוניות לקמן דין י"ז. אמנה לשון הגהות הנז' שם קשה להולמו וכבר העיר יו הרב כנה"ג סי' נ"ה הגהת בית יוסף אות ו' וכ' משם הרב דמשק אליעזר דתלמיד טועה כתבו.

ומ"ש בישבו הרב כנה"ג והגיה במקום וכן וכו' לא נהיר ולא צהיר מפמה אנפי וגם אנכי איש צעיר עלה בדעתי לישבו בלי הגהה דמ"ש וכן פרש"י קאי אמ"ש הרמב"ם דצונת הגידין בלא רכובה דוקא אלא דבתר הכי הביא שארי דברי רש"י בחלוקת נשבר העצם למעל' מצ"ה והחולקים עליו וממילא יתבאר דעת הרמב"ם.

אבל האמת יורה דרכו דהלשון מוטע' ואינו במקומו. ומ"ש הרב לח"מ בדין זה שה א"ש פסק פאוקמתא בתרא דרב פפא ועולא ע"ש דבריו קשים דהרא"ש לא פסק הכי ואדרבא פתב דבצורת ואשכנז נהגו פרש"י ומשמע דהכי פסק ודוק בדברי הרא"ש במ"ש בתר הכי גבי ערקום וכ"כ בתשו' פלל ד' סו' ט"ז דכל רבותיו נהגו פרש"י וכ"כ הטור סי' נ"ו דפסק הרא"ש פרש"י וכ"כ האחרונים.

הז אמת דכד דייקת שפיר אין ראיה ממ"ש הרא"ש בפסקיו כמאן סבר. וכן רבינו יחיאל שאל מאביו הרא"ש שם בתשו' פלל ד' ריש סי' ט"ז נמי סובר הלכה למעשה'.

אבל ממה שהשיב לו דראה כל רבותיו נהגו פרש"י תסתיים דכן פוסק וכמ"ש הטור. (יג) הל' גזירות פ"ה דין י"ב.

העביר על ראשו סם וכו' הרב לח"מ ונהרב פר"ח במים חיים ונהרב בתי פהון' חלק בית ועד סי' ח' בלשונות הרמב"ם דף נ"ז. נעלם מהם לשון ספרי זוטא דשם מבואר דין זה ובהיאו הרב מרפב' משנה ח"ג הנדפס מחדש נשם הזכיר הרב הנז' להר' ארח מישור בסו' שיטת נזיר בלשונות הרמב"ם נשם בארח מישור הזכיר הספרי זוטא הנז'.

ומפלם נעלם דברי הרמב"ם בס' המצות שלו עשין צ"ב דשם הביא מכילתא שמבוא' דהעבי' סם בעשה והם דברי הספרי זוטא שהביא הילקוט ועמ"ש הרב זית רענן על לשון ספרי זוטא הנז"ל ועמ"ש בענייניו בספרי הקטן חיים שאל ח"א סי' ב"ן בס"ד.

(יד) הל' ביאת מקדש פ"ג דין יו"ד. וכשם ששלוח טמאים מן המקדש בעשה וכו' מרן מסיק ואפשר לומר דמן המקדש דנקט רבינו מקום מקודש קאמר וכל המתנות בכלל וכתב עליו הרב החסיד מהר"י אלגאזי זל"ה בספר גאות יעקב בקונטרס מענה לשון סוף דף כ"ח ולא זכר שפן כתב רבינו להדיא דמקדש תקרא וירושלם כולה עכ"ד.

ואין כאן השגה דאם אמרה הרמב"ם הוא בל' המשנה אבל הוא בחיבורו פותב בפירוש בכל מקום מקדש על בית המקדש דוקא. ותו דבפרק זה פשכותב מקדש הוא על בית המקדש דוקא וכמעט שלא ניתן ליאמר.

ותו דמסיים בדין זה זה מחנה שכינ' והיגו מפתח עזרת ישראל ולפני'. וטפי ה"ל למרן לו' דרבינו נקט מקדש וה"ה לאינה כמתבאר מדבריו בפרק זה ולא חש שנטעה בזה.

(טו).

הל' מעה"ק פי"ט דין ט"ז. והגוים מותרים להקריב עולות לשם בכל מקום וכו' הרב משנה למלך כתב וז"ל זה שהותר לגוי להקריב עולות בכל מקום מותר להקריב בהמה חיה ועוף וכו' וכן מחוסר אבר אסור לבני נח להקריב כן מתבאר פ"ד דע"ז דף נ"א ופ' בתרא דזבחים דף קט"ו וכו' ומ"ש רבינו ואסור לסייען הוא בירושלמי פ"ק דמגילה הל' י"ג עכ"ל.

ודין מחוסר אבר איתיה נמי בירושלמי פ"ק דמגיל' שם ובירושל' פ"ט דפסחים הלכה ה' דמיייתי לה לענין פסח מצרים ופ"ט דסוטה לענין עגלה ערופה. וראיתי בפ"י הירוש' נשים נקרא פני משה בתוס' שם פ"ט דסוטה הלכה ה' שכ' דהרמב"ם לא פסק כר' אלעזר דמחוסר אבר אסור לב"נ ובמנחה זה תירץ קושית מרן הכ"מ פ"י דרוצח עש"ב.

ונעלם ממנו דהרמב"ם פ"ג דע"ז דין ד' פסק דאם שחט לע"ז בהמה מחוסרת אבר פטור וטעמא משום דר"א דאמר דב"נ אסור לו מחוסר אבר ונא בעלת מום כמבואר בע"ז דף נ"א. ומ"מ טעם למה לא כתב רבינו בפירושו הא דמחוסר אבר אסור להקריב ב"נ דמיייתי לה בתלמודין ובירושלמי בכמה דוכתי.

וגם למה לא כתב דמקריב ב"נ בכמה ש'לו חיה ועוף וכו'. ומה שהורה גבר הרב מש"ל הא דאסור לסייען בירוש' פ"ק דמגילה ק"ק דאיתיה בגמרינ' בנזכתיא בזבחים דף קי"ו ע"ב ע"ש.

ואפשר ט"ס נפל בדברי הר' וצ"ל הוא בירוש' נמי. (טז).

הל' תמידין פ"א דין ב'. ופעם אחת דחקה השעיה את הצבוי בבית שני וכו'.

הכי אתמר בירושלמי פ' תפלת השחר דהי' זה בימי מלכות יון. אף במדרש משלי בסופו שם נאמר דהיה זה בימי שלמה בתחילת בית ראשון ע"ש והזכיר מדרש זה רבי יונה בפירושו להרי"ף פ' תפלת השחר.

ועמ"ש שם בהגהת דרף תמים ומ"ש הרב לח"מ ובפני' הראב"ד לעדיות. והתוס' מנחות דף ס"ד ע"ב ד"ה ועל אותם שעה הביאו הא דהנה בימי שלמה שישן עד ד' שעות משם הפסיקתא.

ורש"י פ' תפלת השחר ע"ש. ובתוס' ישנים ברכות פתיבת יד פ' תפלת השחר הביאו בארף דברי הירושלמי ודברי הפסיקתא.

ובמדבר ויקרא רבה י"ב ובמדבר רבה פ' יוד אמרו ג"כ דהנה בימי שלמה הע"ה. (שם) סוף פ"ב מה' תמידין בהרמת הדשן ואע"פ שאין הוצאתו לחוץ עבודה אין בע"מ מוציאין אותו וכשמוציאין אותו מחוץ לעיר מניחין אותו במקו' שאין הרוחו' מנשבות בו בחזקה ולא חזירים גורפין אותו ולא יפזרנו שם וכו' ומ"ש ולא חזירין וכו' מקשים העולם דאין מגדלים חזירים בכ"מ.

ואחר החיפוש נמצא בדפוס הרמב"ם ששם מגדל עוז ולא חזירים. אמנם לי ההדיוט נראה דנסתתנו עיקר דידוע הפלגת צחות לשון הרמב"ם ודייק בלישנא טובא.

ואי אתא לאשמועינן דאין חזירים מוציאין אותו לאפוקי מאן דמכשר זרים בירושלמי פ"ב דיומא הו"ל לכתוב זה ברישא קודם דין בעל מום או סמוך לו. ותו שהניחו בין הדברים בין מ"ש שהרוחות אין נושבות בחזקה ובין מ"ש ולא יפזרנו.

ותו שכ' ולא חזירים גורפין והו"ל לאין חזירים וכו' ומתוך דקדוקים אלו יראה דנסתתנו נכונה ור"ל שהחזירים מדתן לגרוף פידוע ולכן אמר שיהי' מקום שאין החזירים גורפין שיהיה למעלה או אחר גדר וכיוצא ואף שאין מגדלים חזירים אפשר שהגוים יעברו עמהם מחוץ לעיר דרף העברה פן נ"ל לפום ריהטא ודוק.

(יז)

הל' פסולי המוקדשין פ"ד דין פ"ב אשם תלוי בא מן הקטנים או מן הגדולים וכו' בנסח הזה הובא בכסף משנה גם כן. ואין ספק דנשמט סוף לשון מרן בכסף משנה דדברי' אלודברי תימא דהא הוא איל בן שתי שנים.

וראיתי בהרמב"ם ישן כ"י שנכתב בנרבונה שנת ה' אלפים מ"ב שכתוב שם ואשם תלוי בפירוש מן הגדולים ומפי השמועה למדו שהוא בא בכסף שקלים. ובדאי זו נסחא העיקרית, וכונת מרן היתה להגיה נסח' דקמן אלא שהושמט הלשון והוא דבר הליכ' כמה זימני בכסף משנה דהמעתיק עוית.

ושוב אמרו לי כי בהרמב"ם הנדפס עם מגדל עוז בויניציא הנסחא פהרמב"ם כ"י הנו'. (יח) הל' חובל פ"א דין י"ח.

צריכין העדים לידע כמה הזיק ומביאין החפץ שהזיק בו לב"ד וכו' הר' המאירי הביאו במקובצ' לקמא בשמעתינן דף צ"א כתב וז"ל צריכין העדים לידע כמה הפהו ולהע' בו בפני ב"ד וגדולי המחברי' כתבו שמביאין דבר שהזי' בו בפני ב"ד ולא יראה פן עכ"ל ויראה דסבר הרמב"ם דלא פליג ר"ע על ר' שמעון התימני אלא לעיכובא דר"ש התימני

סבר פֿרט לְשִׁינְצֵאתָ מִתַּחַת הָעֵדִים וְאַהָא פֿליג ר"ע דָּאָף אַם יִצְאָת מִתַּחַת יַד הָעֵדִים אַם הָעֵדִים אָמְדוּהוּ מְעִידִין לִפְנֵי ב"ד שְׁפָרָה הִיָּה וְהֵם אָמְדוּהוּ וְסָגִי לְחֵיבּוֹ.

אַבֿל אַם הַחֲפֵץ בְּיַד הָעֵדִים טָפִי מְעַלִּי לְהִבְיֹאוֹ לַב"ד שֶׁב"ד יִאָמְדוּהוּ תְּדָא דָּאפּוֹשִׁי פְּלוּגְתָּא לָא מִפְּשִׁינָן וְאִם ר"ש הִתִּימְנִי בְּעֵי לְעֵינֵיכּוֹב' אֲנֹמֵד ב"ד לר"ע מִיָּהָא אַם יִשְׁנֹו הַחֲפֵץ יוֹדֵה דִּינִאמְדוּהוּ ב"ד. וְתוּ דְסִבְרָא הוּא דָּאֵם הַחֲפֵץ בְּיַד הָעֵדִים יִבְיֹאוּהוּ לַב"ד דִּידיעַת ב"ד גְּדֻלָּה מְאֹד מִיְדֵיעַתָּם.

וּכ"כ מְהֻרָשׁ"ל בִּישׁ"ש פ"ח ס' ל"ו וְנ"ל צָרִיף אָמְדָנָא בַב"ד כְּפִי הַעֲדָאת הָעֵדִים וְכָל זְמַן שְׂיֵישׁ הָאָבֿן בְּיַד הָעֵדִים מְבִיִּאִין אוֹתוֹ לַב"ד וְאוֹמְדִין אוֹתוֹ דְּלֹא תְּהֵא שְׁמִיעָה גְּדוּלָּה מְרֹאָה וְגַם לְפַעְמִים הָעֵדִים אֵינָם יְכוֹלִים לְדַקְדָּק בְּגְדֻלּוֹ וְכַבְדּוֹ שֶׁל הַחֲפֵץ שְׁהִפָּה בּוֹ ע"כ מְבִיִּאִים לַב"ד וְכו' ע"ש.

וְהַטּוֹר ח"מ ס' ת"ך פְּתַב דְּבָרֵי הָרַמְבַּ"ם. וְרַבִּינוּ יְרוּחֵם בְּמִשְׁרֵים נְתִיב ל"א ח"ב כ' וְהֵאָמְדוּ בְּעֵינֵי הָעֵדִים לֹא בַב"ד כִּי אֵין צָרִיף ע"ש.

וְאִיבְרָא דְהָרַמְבַּ"ם קוֹצֵר מְאֹד וְהוּ"ל לְפָרֵשׁ דָּאֵם הָעֵדִים אָמְדוּהוּ וְנֶאֱבַד הַחֲפֵץ דְּנִין עַל פִּי אֲנֹמֵד הָעֵדִים שְׁנֵה עֵינֵי מְחַלְקָתָם שֶׁל רִישׁ הִתִּימְנִי וְרַבִּי עֲקִיבָא וְתוּ דְהִשְׁתָּא בְּדַבְרֵיו שְׁפָתַב סָתָם מְבִיִּאִין הַחֲפֵץ וְכו' יֵשׁ מְקוֹם לְטַעוֹת דָּאֲנֹמֵד ב"ד מְעַבֿב.

וְאִם אָמְדוּהוּ הָעֵדִים וְאַח"כּ נֶאֱבַד הַחֲפֵץ פִּינָן שְׁלֵא רָאוּהוּ ב"ד. יִפְטֹר וְכָל פִּי הַאי צָרִיף לְאוֹדוּעֵי.

(י"ט) הַל' שְׁכָנִים פ"י דִּין ח'. וּבֵין גְּפִנֵי לְשָׂאָר אֵילָנוֹת ד' אַמּוֹת בַּכ"מ כַּצ"ל וְכַמ"ש הָרַב הַמְּגִיד.

וְכֹן פֿוֹסֵק מְרֵן בַּש"פ ס' קנ"ה דִּין כ"ה וְכֹן הוּא דַּעַת הָרִי"ף כַּמ"ש מְהֻרָשׁ"י וְ' מִיגֵשׁ בְּחִידוּשָׁיו וְהִבְיֹאוֹ הַמְּפָרְשִׁים. וְמֵה שְׁהַקֵּשׁ הָרַב לַח"מ לְשִׁיטְתָּם דְּמֵאֵי פְּרִיף לִיָּה רְבָא בַר חֲנַן לְרַב יוֹסֵף מְשֻׁנְתָּנוּ וְתַנָּא בַּא"י קָאֵי כֹן הַקֵּשׁ הָרַמְבַּ"ן בְּחִידוּשָׁיו וּפְרִיץ ע"ש וּבְשִׁיטָה מְקוֹבְצָת הַנְּדַפְּסָת מְחֻדָּשׁ.

וְעַמ"ש בְּעֵנִיּוֹתֵינוּ בְּמִקּוֹמוֹ אַחֲרֵים מְקוֹנְטְרִיִּסִינוּ כְּפַעַם בְּפַעַם פַּעַם מְאַרִיף פַּעַם מְקַצֵּר פַּעַם רוֹמֵז פַּעַם מְרַחֵב פְּיֻדוּעַ לִיּוֹדְעֵי בִּינָה לַעֲטִי"ם עַל יַד הָעֵתִי"ם שׁוֹב רְאִיתִי דְּגַם הָרַב הַנְּמַקֵּי הָעֵיר בְּקוֹ הָרַב לַח"מ הַנּוֹ בְּתוֹף דְּבָרָיו.

אֲמָנָם נִרְא' דְּלַדַּעַת הָרַב הַנְּמַקֵּי בַּא"י מִיָּהָא טָפִי דְקֶאָמַר רַב יוֹסֵף הֵם ב' אַמּוֹת עַל הַד' וְהֵם שְׁשָׁה בַּא"י וְבָהָא לַק"מ דְּפְרִיף וּמְשַׁנֵּי שְׁפִיר. אֲמָנָם לַדַּעַת הַר"מ דְּגַם בַּא"י בֵּין גְּפִנִים לְאֵילָנוֹת מְסַפִּיק ד' ע"ז הַקֵּשׁ הָרַמְבַּ"ן וְהַלַּח"מ.

וְהָרַב נְמַקֵּי יוֹסֵף כ' שְׂיֵישׁ שְׁאָמְרוּ דְּבָבֵל וַא"י בְּעֵי שְׁשָׁה וְהוּא צַדֵּד בְּאַחֲרוֹנָ' דְּבָבֵל מְסַפִּיק ד' וְטָפִי דְקֶאָמַר רַב יוֹסֵף עַל שְׁתֵּי אַמּוֹת שְׁלֵהֶם ע"ש. וְכַבֵּר מְפֻרָשׁ בַּח' הָרַב מְהֻרָשׁ"י וְ' מִיגֵאֵשׁ דַּד' דְּוִקָא וְכַדַּעַת רַבִּינוּ וְעֵינֵין לְהָרַמְבַּ"ן בְּחִידוּשָׁיו.

(ד) הַל' מְמַרִים פ"ו דִּין. כְּדָרָף שְׁצִינָה עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ הַגְּדוּל וְכו' מֵה נְמַלְצוּ אֲמָרֵי יוֹשֵׁר וְלִשׁוֹן הַזֵּהָב שֶׁל הָרַמְבַּ"ם דְּגִילָה בְּזָה שְׁאֵין זוֹ ג"ש וְלֹא הַקֵּשׁ רַק דָּאֲשְׁכַחֵן דְּצוּנָה עַל כְּבוֹד

או"א ומיראו פמו שצינה על כבוד שמו וכמו שהארכתי בעניינותי בזה בס' הקטן ברפי יוסף א"ח סי' תע"ב בס"ד.

(והוא דבר פשוט דמאי דאמור רבנן שהקוש כבודו הוא אשגרת לישן ואינו הקש כי הדבר נגלה החוש"ה אל העי"ן ולאפוקי מקצת אחרוני' דאגב שיטפניהו סברי דהוא הקש או ג"ש ואינו פן וע"ש בס' בר"י) (שם דין ג').

ומשמשו וכו' שהמשמשים משמשים את הרב וכו'. עמ"ש בעניינותו בס' הקטן ברפי יוסף י"ד סי' ר"ם עיין שם.

(שם דין ד') אין האב עומד מפני הבן וכו'. הר"ן כתב דיליף לה מעובדא דר' טרפון בירושלמי פ"ק דפאה והק' עליו מרן בכ"מ דגם בגמרינ מיימי עובדא דר' טרפון ואפ"ה איבעי ליה.

ואפשר דכיון דבירוש' לא איבעיא להו משמע דמפשט להו וכו' עיין באורח הפל בפסוק משנה. ותירוץ מרן הוא דחזק מאד תדא דכמה בעיות בעי בגמרינ ולא איבעיא להו בירושלמי וכי מחמת זה נכריע אנו לבעיות מסברא או מראיה ממתינתין ומתינתא.

ותו דלכי מטית לומר דלגמרינ לא משמע ליה למפשטיה מהו עובדא יופר נכון לומר דגם הירושלמי הבר הכי. ותו דכל פי הא הו"ל להר"ן לפרש.

ומ"ש הרב בית חדש י"ד סי' ר"ם בכונת ראית הר"ן דמשום בזוי נגע ביה ועובדא דירו' הוי בחצרה נגד רשות הרבים והוי פרהסיא ועובדא דגמרינ הוי בחדר המטות בצנעא ע"ש באורח.

אינו מתישב תדא דמאן לימא לן דחצרה לא הנה בצנעא ואין רואה. ותו דיש לצדד דהא דאין בזיונו מחול היינו כשםכזים אותו אבל כשהוא מתבזה מעצמו שרי כל שעושה לכבוד ה' וקיום מצותיו ועמ"ש בתשו' חוות יאיר סי' ר"ה והכא ה'רוא' יודע שהוא אמו ולכבוד ה' הוא עושה.

ותו דהר"ן הו"ל לפרש דחצרה הוי בפרהסיא ומ"ש בס' זכרון יוסף דף צ"ט ע"ד דראית הר"ן דבעובדא דירוש' לא הודיעו לאמו שהי' חייבת בהדור ושהוא בזיון וכו' ע"ש באורח. אינו נח לי דמפני' בהר"ן דראיתו מדאמרו עדין לא הגיע לכבוד שאמר' תורה וזה שנו בעובדא דגמרינ.

לכן נראה דראית הר"ן היא מדאמרו בירוש' אפי' הוא עושה פן אלה פעמים עדין לא הגיע וכו' דמשמע דנה עצמו הוא מדין כבוד ואי אמרת דעומד מפני בנו כשהוא רבו אינו מן הדין דהוא חייב לעמוד מפניו וכן אם בנו אינו חייב לעמוד מפני אביו לא הנה חייב ר' טרפון בזה.

וכמ"ש הר"ן (בדפוס אמשטרדם שהגיה בהר"ן) וז"ל ואם איתא שאין הבן חייב לעמוד מפני אביו כל זמן שהוא רבו בודאי לא הנה ר' טרפון חייב לעשות לאמו כה והיאף אמרו עדיין לא.

הגיע לחצי כבוד וכן אלו היה האב חייב לעמוד מפני בנו פשהבן רבו לא היתה רשאה
אמו וכו' עכ"ל וכל דקדוק הר"ן הוא ממ"ש אלו היה עושה פן דמשמע דנה הענין עצמו
הוא מפלל כבוד לפום דינא עושה פן דייקא.

אבל בעונדא דגמרין אמרו אתא ר' טרפון וקא משתבח בבי מדרשא אמר לים עדיין לא
הגעת לחצי כבוד פלום זרקה ארנקי וכו'. ומזה אין ראיה דממ"ש אתא וקמשתבח משמע
שהיה משתבח דעושה לפנים מן השורה.

וא"ל עדיין לא הגעת וכו' פלומר אף דבנה אין אתה חייב מ"ע לא משום שאמה עושה
בנה חסידות יצאת י"ח דעדיין לא הגעת לחצי כבוד במילי אחרוני פלום זרקה ארנקי
וכו' הכונה דהגם דעשית בפרט א' יותר מהחייב ומחלת על כבודך לא בשביל זה תדמה
שעשית חצי מחיובך בדברים אחרים.

אבל ק"ק עמ"ש הר"ן דכבוד רבו מדין חכם וכו' דהא לא נסתפקו בכן חכם אי חייב
לכבד אביו ע"ה ודוק היטב. סימן מ"ד בענין פתיבת הגט בעיר ניצא.

אפיק שפ"ה על שפ"ת הים אחד מקצה. שאלה ראיתי בכתובה שכתוב בה פה עיר ניצא
די פרוביניצא דיתבא על נהר פאליון וים ליאון ולא ידעתי שרש זה שפותבין ים ליאון
ונראה שרוצים לומר גולפו ליאון ואין פאן מקומו אלא הוא סמוך לגולפו ליאון יורנו
המורה אם יכתב פן בגט ואיש אין בארץ שידע להגיד מנהגם לענין גטין ולדעתו אני
צריך ושכמ"ה.

תשובה א"ח מעיין בר אבהו ובר אוריין נקית חומרי מתנייתא דקשה לזנוגם קש א רישא
אסיפא ומעש' לסתור. הרואה אומר צריכא רבה לפני ולפנים פי אין מקום פת"ור.

ישלח דברו ויש"ב עליהם תשובה נצחת את כל ונוכחת ויצץ ציץ כפתורי"ם היוצאים
מכפ"תור. רב חסד"א נקית בידיה זרוע המינמן למחסה ולמסתור.

דקרו ליה ועני דינא יתי"ב דבר בעתו בהגיע תור. ז"ה מהה"דר רב חביב"א יאו"דה
יעלה על כל שכיות בקרב ישראל ל כסף לא יפחות זקב לא יפחות ונעתו"ר.

כי"ר.

חנה הנית דאתרחיש ליה ניצ"ה ויש ספ"ק בידו אם יש לכתוב בגט פאשר כתוב בכתובה
הים ראה עלה ארי"ה תחילת ניצ"ה ולפי רוב העונה היה דורש לשון הדיוט. הנה האדון
ידיו רב לו ולא צריך למטלעתא דידי ואולם לבלתי סור מן המצנה עם היותי עמוס
התלאות מיני עצב"י בשמי"ם רו"ש ונהא גופ"א קשא ריש"א ולמחר כריסה אמרתי
בכפזי רביעי"ת של אר"ש פרט למזוןמן לפי הע"ט והזמן בס"ד.

אנא בריה קלה נראה בעיני דצריך לכתוב בגט כמו שכתוב בכתובה. הן אמת דהרב גדול
דורנו מהר"י בכר דוד בספרו הבהיר דברי אמת בקונטרסי' דף ק"ה ע"א ראיתי שהוכיח
דאין ראיה מהשם הפתוב בכתובה ואין בו מועיל והביא ראיה מעשה זקנים גדולי הדור
בעיר קדשנו ירושלם ת"ו והביאו הרב גט פשוט ס"ק ס"ז דף ק"ה ע"ב דאשה שהיו
קורין לה גימ"א ובכתובה פתוב שמחה ולא השגיחו כלל בכתובה וכתבו גימ"א ע"ש.

זה שנים רבות שפני הדל תמהתי עליו דלא זכר מ"ש הרב גט פשוט גופיה דף קכ"א ע"ג ס"ק קל"ב דשם חזר הרב והביא המעשה הזה ושם נאמר דבעו רבנו מיניה דספרא אמאי פתב שפא והשיב שפרא בפינו דגמ"א הוי שמחה וא"כ אין ראיה מהאי עופרא דאלמלא הסופר היה לפינו או לא השיב כף היינו למדים מהכתובה ועוד צדדתי בזה (בח"א סימן ל"ז).

אמנם בנ"ד נראה דגם הרב דברי אמת מודה דלמדין מהכתובה דלא אמרה הרב אלא בשמות דהסופר אפשר שיטעה לפי קוצר דעתו הן במשפט פתיבת השם דיוסיף אות או יגרע פפי העולה בדעתו.

הן בגוף השם פההוא ענבדא דסבר דגמ"א הוא שמח'. אבל בנ"ד שהוא על מושב העיר היכא יתבה ודאי שפך קבל הסופר שפותרין ובכתובות ובכי האי גוונא למדין מהכתוב'.

(דדוקא בשם עביד דטעי ספרא בצירא דפשיטא ליה דכצ"ל אבל בגבולות העיר ודאי לא עביד מדעתיה) נאנא חזיתיה להרב הגדול מהר"י חאגי"ז ז"ל בשו"ת הלכות קטנות בקונטרס לגיטין דף נ"ה ע"ג אות כ"ט שכתב וז"ל ראיתי פתובה משכם וכתוב בה בעיר שכם דהיא יתבה בין תרין טורין הר גריזים והר עיבל וממימי מעיינות מסתפקא מיבעיא אם ים לכתוב פן בגט עכ"ל ואני בעניי נרא' לי פשוט דכיון דכתבי הכי בכתובו' ודאי כף כותבין בגטין.

והכא בנ"ד פיון דהמנהג לכתוב ים ליאון מסתמא כף היו קורין הראשונים שם הים הזה פי היא עיר קדמונים מאד ומסתמא זה מנהג הראשונים ואין לזוז ממנהג' דכיון שפך היו קורין לים ונהגו לכתוב כף לפרט יותר פרטות סימני העיר אין לשנות ויש להביא ראיה ממה שכ' אבי התעוד' מרן ז"ל בתשובות הראשונות השייכות לאבן העזר בריש דיני גיטין דף כ"ט ע"ג על פתיבת שם טבריא בגט וז"ל ואין לומר א"כ נכתוב בגט רקת פלשון המקרא כמו שכותבים בסינים וצובה דהתם שאני דכף היו פותבים ובאים מיום שנתלשבו ואף על פי שנשתנ' שם בפני העולם לא שינו ממה שהיו רגילים לכתוב אבל טבריה דעכשיו נתישב' יותר נכון לכתוב שם המפורסם בפני העולם לכתוב שם הפתוב במקרא וראיה גדול' לדבר מההיא דפ"ק דמגיל' דאיפליגו ר"י ורבא אם טבריא היא חמת או רקת ואם היו כותבין בגט שם הפתוב במקרא לא הי' מקום למחלקת הזה ולמה הוצרך רבא להביא ראיה מהספדין אלא ודאי גם בזמנם לא היו כותבין פי אם שם טבריא וכן אין לכתוב ים פנת וכו' עכ"ל הרי דאפילו לענין שם העיר שנשתנ' כגון סינים וצובה שנשתנ' שם בפני ההמון כותבין כמו שהיו רגילים זאת לפנים וה"ה לנ"ד פיון דהראשונים נהגו לכתוב דיתבא על נהר פאליון וים ליאון אין לשנות.

וכן יש ראיה משירון ושיריז שכ' הרב תומת ישרים סי' ק"ד דכותבין שירון וכדמוכח מתשובת מרן הנז' וכן עושים מעש' בקושטנדינ' שאין כותבין אסטנבול כמ"ש הרב מכתב מאליהו והוא הפך ממה שהעל' הרב גט פשוט סי' קכ"ח ס"ק כ"ו וכבר עטרת ראשי מורי הרב ז"ל בספרו הבהיר גט מקושטנ' שם השיגו ופקפק בדבריו.

וְשֵׁם בְּגֵט פְּשׁוּט וּמִכְתָּב מְאֻלְיָהּ וּגְט מְקוּשָׁר לְמִזְרֵי הָרֵב ז"ל תְּמַצָּא אִם יֵשׁ לְחֹשֶׁשׁ לְלַעַז גִּיטֵין הֶרְאִשׁוּנִים וְאִם יֵשׁ חִלּוּק בֵּין שְׁם הָעִיר וְשֵׁם הָאִישׁ וְשֵׁם הָאִשָּׁה ע"ש בְּאֲרֵךְ. וְלִפִּי מָה שֶׁבָּא בְּשֵׁאֵל' גְּוֹלְפוֹ לִיאֹוֹן הוּא סְמוּךְ וּמֵאַחַר שֶׁכֵּן נִרְאִין הַדְּבָרִים שֶׁפָּה נִהְגוּ מִקֶּדֶם קְדָמְתָהּ מִשְׁנִים קְדָמוֹנִיּוֹת וְהֶרְאִשׁוּנִים לְפָרֵט יוֹתֵר קְרֵאוּהָ יָם לִיאֹוֹן פִּי קְרוֹב הוּא וּמִסְתַּמָּא מִטּוֹ אֶהְדְּדִי וְנִקְרָא בְּשֵׁם הַיָּם שֶׁעַל פְּנֵי נִיצָה יָם לִיאֹוֹן.

וּכְבָר פֶּתַח הַרְדָּב"ז ח"א סי' מ"ד וח"ב סי' קפ"ד (הַנְּדָפֶס בְּוִינִיצִיא) עַל עִיר שְׂאִינָה יוֹשְׁבֵת עַל הַיָּם וְכֵן עִיר דְּאִמְיִיאַט שֶׁפְּוֹלָה יוֹשְׁבֵת עַל גִּילּוּס שְׂאָם פֶּתְבוּ דִּינְתָבָא עַל יָמָא פְּשָׁר דְּהַמּוֹשֵׁב רוֹצֵה לוֹ יֵשׁוּב הָעִיר שֶׁבָּאִין לָהּ מִן הַיָּם וּבְזָה יֵשׁ יֵשׁוּב בְּעִיר וְכו' ע"ש.

וְכֵן בִּנ"ד פִּינּוֹן דְּעִיר נִיצָה סְמוּכָ' לְגִוְלְפוֹ לִיאֹוֹן י"ל שֶׁיֵּשׁוּב הָעִיר נִמְשָׁךְ מִגִּוְלְפוֹ לִיאֹוֹן שֶׁבָּאִים אֵלֶיהָ סְחוּרוֹת וּמִשׁו"ה קְרֵאוּהָ יָם לִיאֹוֹן וּלְיָמִים רֵאשׁוּנִים כ"ע הִכִּי קָרוּ לָהּ. וְכִינּוֹן שֶׁנִּהְגוּ לְכַתּוֹב כֵּן פֶּתְבִינּוּ לְכַתְחִיל' הִכִּי.

וְלֹא דְמִי לְדְאִמְיִיאַט שֶׁבְּדִיעֵבֵד דְּנֹקָא הַתִּיר הַרְדָּב"ז פְּמִבְּנֹאָר. וְהֵבֵא לְשִׁנּוֹת צְרִיף רֵאָהָה בְּרוּר' שֶׁלֹּא לְהוֹצִיא לַעֲזָא עַל גִּיטֵין הֶרְאִשׁוּנִים דְּמִסְתַּמָּא דְּקוּ כַּחֲדָא וְנִתְבָּרַר לָהֶם בְּאוֹתוֹ פֶּרֶק דְּיָם זֶה נִקְרָא יָם לִיאֹוֹן וְהִי פְּשׁוּט אֶצְלָם וְהִכִּי קָרוּ לָהּ.

בְּאֲנֹפֶן שֶׁלִּפִּי קוֹצֵר דְּעֵתִי דְּאִין לְשִׁנּוֹת בִּנ"ד מִהַפְתּוּב בְּכַתְנֹב' וְכֵן יְכַתּוּב בְּגֵט. וְעִמּוֹ עַז וְתוֹשִׁיָה אִם יְבַחֵר יְקָרִיב אֵלָיו אָמַר יֹאמֵר הָעֵבֵד שֶׁשׁ אֲנִכִּי בְּאֶהְבְּתוּ חֲדָא"י נְפִשָׁאִי.

סִימָן מָה בְּדִין גַּמְל"ת וְעַמ"ע לְשִׁבּוּיָהּ. אֲשֶׁר פֶּתְבַתּוּ יְדִידָנוּ שֶׁרְצִיתָ לַעֲמֹד עַל דְּעֵתִי לְהִלְכָ'. אִם גּוֹי מְסִיחַ לִפִּי תוֹמֹו וְעַד מִפִּי עַד פְּשָׁר לַעֲדוֹ שִׁבּוּיָהּ כִּי רֵאִיתָ יֵשׁ בְּאֶחְרוּנִים מְבוּכָ'. נֶאֱתַ מִי נוֹעֵץ לְהִלְכָ'.

יִוְרְנוּ הַמּוֹרָה יִשְׂאָ בְּרָכָה. תְּשׁוּבָה יָפָה דְּבִרְתָּ פִּי כְּבָר הָאֶחְרוּנִים עֲמָדוּ עַל דְּבָרֵי הֶרְאִשׁוּנִים הֵן בְּעֵנִין גַּמְל"ת הֵן בְּעֵנִין עַד מִפִּי עַד לְשִׁבּוּיָהּ וּמָה מִנִּי יִהְלֹוּ.

הָאֲמָנָם מְאֻשָׁר יְקָרָה בְּעֵינֵי אֲמֵרְתִי וְיֵהִי מָה שְׁלוּחַ הַק"ן נוֹהֵג בְּאֶר"ש מָה שֶׁקָּלַט הָעֵי"ן אֲגַב רְהִטָאִי בִּס"ד. הִנֵּה הֶרְא"ש בְּתִשׁוּבוֹתָיו פְּלָל ל"ב סי' ה' הִבִּיא תְּשׁוּבַת רַב פְּלִטוּי גְּאוֹן שֶׁהַתִּיר גַּמְל"ת בְּשִׁבּוּיָהּ דָּאָם בְּאִיסוּר פֶּרֶת בְּעֵיגוּנָא גַּמְל"ת שְׁרִי כ"ש בְּשִׁבּוּיָהּ.

וְהֶרְא"ש חֵלֶק עָלָיו דְּלֹא מְצִינּוּ כֵּן בְּגִמְרָא וְהַק"ו מְפָרִיף דֵּהִיא עֲצָמָה תּוֹכִיחַ דְּנִאֲמָנָת לֹוֹמֵר מֵת בְּעָלֵי וְאִינָה נִאֲמָנָת לוֹ טְהוּר' אָנִי. וְנִרְאִיתִי לְמַהֲרִיק"ש בְּתִשׁוּבוֹת הַנְּדָפֶסוֹת מְקָרוֹב סִי' ל' וְלִהְרַב עֲצִי אֲרָזִים נִר"ו הַנְּדָפֶס חֲדָשׁ מִמֶּשׁ שֶׁדָּחַו הַפִּינְרָכָא דְּפָרִיף הֶרְא"ש לִק"ו שֶׁל הַגְּאוֹן דְּאִיסוּר אִישׁ דְּחִמִּירָא לָהּ לֹא מְשַׁקְרָא אֲבָל שִׁבּוּיָהּ דֵּהוּא בְּלָאוּ וְקִנְיָא לָהּ אִינָה נִאֲמָנָ' לוֹ נִשְׁבִּיתִי וְטְהוּר' אָנִי.

אֲבָל גַּמְל"ת יֵשׁ לְדוֹן ק"ו אִם בְּאִיסוּר פֶּרֶת מְאֻמִּינִים ק"ו לְשִׁבּוּיָהּ דֵּהוּא לֹאוּ זֶה ת"ד. וְאֶפְשָׁר לִישָׁב בְּעַד הֶרְא"ש דְּכּוֹנְתוֹ דְּאִשְׁתַּיִשׁ דְּחִמִּירָא לָהּ וְהִיא גּוֹפֵא דִּינִיקָא וּמְנַסְכָ' לְכַף שְׁרִי גַּמְל"ת דְּסִמְכִינּוּ עָלָה שֶׁתְּחַקוֹר אִם הַגּוֹי אוֹמֵר אֲמַת וְתַעֲשֵׂ' פֶל טַעֲדָקִי לְבָרַר הַדְּבָר אֲבָל שִׁבּוּיָהּ קִילָא לָהּ וְאִינָה חוֹקֶרֶת וְלִכֵּן גַּמְל"ת פְּסוּל.

ועוד דעִיגונא דחמיר לה נדאי הגוי דמסל"ת לא חלו בו ידים. אבל שבויה דקילא לה אפֿשר דהיא שוכרתו זו היא שימה הדברים בפיו בסדר נכון שיהי' מסל"ת ולכה חלק על הגאון.

ובצפֿייתנו צפינו להרב עצי ארזים נר"ו שהכריע פסברת הגאון מסוגית פתוב' דף ז"ך דרב פפא חילק בין שפח' דידיה לשפח' דיגדה דשפח' פֿעצמ' וקאמר הש"ס לימא פתנאי זו עדות איש ואשה תנוק ותנוקת אביה ואמה אחיה ואחות' אבל לא בנה ובתה לא עבדה ושפח' ותניא אידה הפל גאמנים להעיד' חוץ מהימנ' ובעל' וכו' אמר רב פפא פי תניא דהיא במסל"ת פי הא דכי אתא רב דימי וכו' מעשה בא לפני ר' באדם אחד שהי' מסל"ת ואמר אני ואמי נשפינו לבין הגוים יצאתי לשאוב מים דעתי על אמי ללקט עצים דעתי על אמי והשיא' רבי לכהננ' על פיו והשתא רב פפא דמשני במסל"ת אמאי לא משני פמתני' שפח' פֿעצמ' אלא דבלא"ה ע"כ איירי במסל"ת מדקתני הפל פשרים להעיד' חוץ מהימנ' ובעל' ומשמע הא כל שאר אפינו גוי וגזלן דאורייתא פשרים ומוכרח במסל"ת ולכן מתרץ האמת א"כ גמל"ת ושאר פסולים פשרים במסל"ת עכ"ד הרב עצי ארזים נר"ו.

ומאי דקשיתיה בסוגיא יש להרגיש עליו איך לא זכר שמהרש"א בחידושי הלכות הקשה זה ותירץ ע"ש הגם דיש להעיר על תירוצו של הרב מהרש"א כמו שכתבתי אני הדל בספרי הקטן ברפי יוסף.

ורואה אני להרא"ש בתוספותיו עמד בזה ותירץ משם הנגיד רבינו שמואל דשאני הכא פינן דנחית לפרש חוץ מהימנ' ובעל' אלמא דוקא קתני דתו ליכא דלא מהימני אבל פמתני' דקתני אין אדם נאמן על ידי עצמו יש לומר דכל שהוא פֿעצמו קאמר עכ"ל ולכאור' יש להקשות דהרי אמרו אין למדין מן הפללות אפילו במקום שנה' בו חוץ.

ואפֿשר דכוננת רבינו שמואל הנגיד דהכא הול"ל אבל לא היא ובעל' ובכי האי גונא אמרינו דדוקא נקט חוץ לאשמועין הני ותו לא. ועוד אפֿשר לו' בש"ס דבשלמא פמתני' קתני אין אדם נאמן על ידי עצמו משום דבעי לאתויי עובדא דר' זכריה בן הקצב אבל הברייתא הול"ל חוץ משפח' ובעל' ובזה לא הי' מקום לטעות והי' מפורש באר היטב דשפח' פֿעצמ' ומכ"ש היא עצמה ומדנקט חוץ מהימנ' ובעל' מוכח דשפח' פשרה ולאו פֿעצמ' דמי ואמטול הכין שפר קדמיה דרב פפא לאוקומ' במסל"ת.

ואעיקרא דמילתא אפֿשר לפרש דברי רבינו שמואל הנגיד כפֿשטן דסבר דמאי דאמרינו אין למדין מן הפללות אפילו במקום שנה' בו חוץ היינו פשאנו מוכרחים לכה או מפח קושיא או מפח סתיר' אמנם בלאו הכי מסתמא פי תני תנא חוץ היינו בדוקא דליכא בר ממאי דקתני ומשו"ה רב פפא אוקמה למשמעות תיבת חוץ כפֿשט' דדוקא הוא ועמ"ש הרמב"ן בחידושו לכתובות (ונדפס במיץ על שם הרשב"א) ובחידושי הרשב"א כ"י ובשיט' מקובצת ואתה תחזו דכלם סברו וקבילו תירוצו של רבינו שמואל הנגיד דווקא בדבריהם ז"ל ובמאי דכתבנא בעניותין.

אדוקי ודוקי הרי הוא כמבוא"ר דתחילת יסוד הכרעת הרב עצי ארזים נר"ו על האי קושא דלוקמה רב פפא לברייתא שניה דשפחתה פעצמה אנדא ליה דקדמו שרים הראשונים ופריקו לה שפיר.

ומאי דאמר מר דבלא"ה משמעות הברייתא דאיירי במסל"ת מדקתני הפל נאמנים להעיד' חוץ וכו' ומוכח אפילו גוי וגזלן דאורייתא ומוכרח דאיירי במסל"ת וכו'. לא זכר תשובת הרא"ש עצמה דקיימינו בה דמייתי לברייתא דתנוק ותנוקת וברייתא שניה דהפל נאמנים וכו' וכו' ונ"ל ומשני כי תניא הריא במסל"ת אבל גמל"ת לא מהימן והפל נאמנים קאי אפנה ובתה עבדה ושפחת' דקא מפקא הברייתא קמייתא אבל גוי מסל"ת לא מהימן עכ"ל והרי הרא"ש פירש הברייתא דהפל נאמנים דקאי אמאי דמפקא ברייתא קמא אבל גוי מסל"ת לא מהימן ומעתה מה יוכיח הוכח הרב עצי ארזים נר"ו ומה הכרעה היא זו נגד הרא"ש מאחר דהרא"ש כבר פירשה לזרכו.

ואמר לה הרא"ש אם איתא להא הנה אצטרף הש"ס להשמיענו כזאת ולימא דייקא נמי דקתני הפל נאמנים וגוי בכלל ומוכרח דהוי מסל"ת ואמאי חידושהא כי האי יכחידנ' פחת לשונו.

אלא ודאי דהפל נאמנים אברייתא קמייתא קאי לא עשה כן לכל גוי אפילו מסל"ת זו היא שיטת הרא"ש. ואין כאן במה להכריע נגד הרא"ש.

ומדברי הרא"ש הללו בתשו' זו שפכתנו נהלף ברג"ש על דברי מרן בבית יוסף שכ' דהרא"ש בתשו' זו גילה דעתו דסבר כהרמב"ם דקטן בעי מסל"ת. וכנתנו ממ"ש הרא"ש בסוף התשו' ונ"ל אם היתה הנערה כבת עשר שושבית עמה מסל"ת מעצמה בלי פונת עדות שתדיר היתה עמה היתה מותרת לבעלה כהו דאפילו בנה ובתה הקטנים נאמנים להעידה כדאיתא בירושלמי רבי אמי בשם ריב"ל ואפילו קטן ואפילו קרוב ואפילו קטן וקרוב שמעינו מהכא.

חנינא אשתבון הוא נאמתיה ובניה אתון לגבי ר' חנינא ולא קבלון אתון לגבי ריב"ל וקבלון הדא אמרה אפילו קטן קרוב עכ"ל הרא"ש ו"ל ומרן הבין דהו נערה שכ' הרא"ש הויה נערה דעלמא.

וכבר הרב מהראנ"ח בח"א סי' כ"ב והרב פנסת הגדול' בנו דייק על מרן דהו נערה שכ' הרא"ש היתה בתה ודייקו כן מלשון השאל' ע"ש. ולי הדל יש להוכיח פמותם דאי נערה הזו שכ' הרא"ש הויה נערה דעלמא אמאי הוצרכו הרא"ש ו"ל לטרונם להביא הירוש' והרי מפורש בברייתא דבבלי שיהביא בסמוך דקתני זו עדות איש ואשה תנוק ותנוקת.

אלא מוכרח דנערה' הלזו דקאמר הרא"ש היתה בתה ומשו"ה מוכרח להביא הירושלמי דמפורש בהדיא אפילו קטן וסרוב ומה צורך להרא"ש לומר ואפילו בנה ובתה הקטנים ולא תויי הירושלמי דזה אינו צריך לנדונו והכא הרא"ש לא נחית לאשמעינו דינים כי אם הצריך לנדונו כמו שהי' מנהגם של ראשונים אלא מוכרח דזאת הנערה היתה בתה כדתרגמוה מהראנ"ח והרב כ"ה ג"ג וא"כ אין ראיה מהרא"ש דסבר לה כהרמב"ם דקטן דעלמא בעי דליהוי מסל"ת.

ומתוך אערי קדוש הרא"ש ז"ל הללו קשה לי ההדיוט על רבנו בתראי שני גדולי הדור האחרון הרב קרבו העדה והרב פני משה בבניאור הירושלמי דכתובות בתוספות שלהם שהוכיחו הירושל' הזה פהר"ן והרב המגיד שחלקו על הרמב"ם וסברי דקטן דתניא לא בעי מסל"ת מפח הברייתא דקתני תנוק ותנוקת ואיירי במקוננים להעיד ולא במסל"ת כמבואר בסוגיין דבבלי והרבנים הנזכרים ז"ל כתבו דבירושלמי קאמר אתון וקבלו אלמא פיונו ובאו להעיד זהת"ד דהרי הרא"ש ז"ל קאמר בפה מלא דהנער' אם אינה מקוננת להעיד ומסל"ת שתדיר היתה אצלה מותרת ומייתי ראיה לזה פירוש דקאמר אתון וקבלו אלמא אינה הוכח' פלל מדקאמר אתון וקבלו.

וכן בדין דאיש וביתו גם בניהם בצר להם ממצוקותיהם להגיד צערם אתו לב"ד וריב"ל מתוך דברי בניה הקטנים מסל"ת התיר. וזה מוכרח דהרי בניה אפילו גדולים הם כעצמה ובעי מסל"ת פדמוכח בסוגיין דבבלי כמבואר ומה זה הי' להרבנים הנז' לחלק עלינו את השוין לומר דבירושלמי שריבבניה הקטנים אפילו מקוננים להעיד.

עוד ראיתי להרב קרבו העדה בתוספותיו שכ' אפילו קטן וקרוב. לא ראיתי לפוסקים שהביאו דין זה דקטן וקרוב פשר ומהבבלי יש להוכיח דכשר דקאמר דרב פפי ורב אשי תנאי היא ולישני היא דתני אבל לא בנה ובתה ועבדה ושפחה' בקטנים והא דתני הפל בגדולים אלא דמאן דמכשיר הוא אפילו קטן וקרוב ויש לחלק וצ"ע עכ"ל ונעלם ממנו תשובת הרא"ש הלזו דמכשיר בפה מלא קטן וקרוב ומייתי בפשיטות דברי הירושלמי.

הן אמת דיש להרגיש על הרי"ף והרמב"ם והרא"ש בפסקיו שלא ביארו בפירוש דין זה מאחר דבירושלמי היא בעיא ופשיט לה. ומה שהכריח הרב הנז' מהבבלי אינו הכרח דהיכי מצו רב פפי ורב אשי לאוקומי ברייתא קמייתא דקתני אבל לא בנה ובתה בקטנים משום דקטן וקרוב לא מהני והרי ברייתא ההיא מוקמת לה בקטנים והא קתני באחיה ואחותה מהמני ואיירי בקטנים אלמא קרוב וקטן תרתי לרעותא שרי.

והנה מרן בבית יוסף כתב דעד מפי עד אפשר דנאמן בשבויה כמו בעדות אשה. והרב מורים בדרך משה כתב דזה תלוי בפלוגתא דהגאון והרא"ש דלדעת הגאון דגוי מסל"ת פשר לעדות שבויה ה"ה עד מפי עד ולדעת הרא"ש שחולק על הגאון ה"ה עד מפי עד אינו מתיר'.

והרב משפטי שמואל סימן ק"ז הביא ראיה להכשיר עד מפי עד בשבויה דתנן סוף יבמות הןחזקו להיות משיאין עד מפי עד מפי עבד מפי שפחה רבי אליעזר ורבי יהושע אומרים אין משיאין על פי עד אחד רבי עקיבא אומר לא על פי עבד ולא עפ"י שפחה ולא עפ"י קרובים ועל פרוק עפ"י עד א' מכשיר ר"ע ומיירי קודם שהחזקו ובהא פליג על ר' אליעזר ור' יהושע ומינה דעד מפי עד פשר אף קודם שהחזקו מדלא קאמר ולא על פי עד מפי עד ז"התד.

ואחזה אנכי להרב עצי ארזים נר"ו שדחה ראיתו והקשה עליו ממאי דאתמר בירושלמי בריש סוטה גבי רבי אליעזר אומר מקנא על פי שנים ומשקה על פי עד אחד ואפילו על פי עצמו ואתמר ה"ה בירוש' דמשקה על פי קרוב ובעי עד מפי עד מהו וסלקא בתי"קו.

וכיון דר' עקיבא קאמר לא ע"פ קרובים כ"ש דפוסל עד מפי עד זהת"ד. ולי הדל יש לישב דתנן על מ"ש רבי עקיבא לא על פי אשה אמרו לו מעשה שאמרו לפונדקית איה תברנו וא"ל מת וקברתיו והשיאו אשתו א"ל הפונדקית הוציאה לו מקלו ותמילו וס"ת שהיה בידו ואמרו שם בתלמודא דידן אמר רב פהנא פונדקית גויה היתה ומסל"ת.

ומוכח דקודם שהתחזקו הי' מכשיר ר"ע בגוי מסים לפי תנמו וגמל"ת גרוע מקרובים ופשיטא דלרבי אליעזר אינו משקה על פי גוי מסל"ת ואפ"ה נסתפקו בירושלמי בעד מפי עד. אלמא עד מפי עד עדיף מגמ"ל דגמל"ת פשיט' דלא הי' משק' ועד מפי עד ספק.

והכא בעדות אשה דקודם דהתחזקו מכשיר ר"ע בגמ"ל דהו"ל ללא עד מפי עד. וגמל"ת גרע מקרובים ונהרי הרא"ש מכשיר בשבועה קרובים כדמפניך בבבלי ובירושלמי ואוסר בגמל"ת.

ועוד לר' אליעזר אינו משק' על פי אשה ומשק' עפ"י קרוב ועדיף מאשה וא"כ רבי עקיבא דאמר קרובים כ"ש אשה. והשתא דאמר אשה הו"ל עד מפי עד.

ועוד נעלם מהרב עצי ארזים נר"ו מ"ש הרמב"ם פ"ב דבכורות דין ט"ו ועד מפי עד פשר בבכור ואפי' אשה פשרה אלמא עד מפי עד חשיב טפי מאש' ובאש' הכשירו בשבועה וכ"ש עד מפי עד וכמו שהוכיח הרב מהרא"נח בתשובה הנז'.

ור"ע דנקט אשה הו"ל עד מפי עד דחשיב טפי אלא משמע פהרב משפטי שמואל דר"ע אף קודם שהתחזקו מכשיר בעד מפי עד. תו חזינא להרב עצי ארזים נר"ו שהק' על הרב משפטי שמואל ממ"ש פ' חבית דף קמ"ה דפליגי רב אשי ורב אמי אי עד מפי עד פשר לבכור ופריה דתנא דבי ענשה אין עד מפי עד פשר אלא לעדות אשה ועשני דהכי קאמר עד מפי עד פשר אלא לעדות שהאש' פשרה לה וכפי הרב משפטי שמואל הרי לר"ע עד מפי עד פשר ואשה פסולה לעיגונא ואנכי איש צעיר נרא' בעיני דל"ק לבתר התחזקו להיות משאיין מפי עבד ומפי אשה וקא דר"ע קודם שהתחזקו.

ותנא דבי מנשה מתניא בטר דהתחזקו דאז אין סתירה לכלל הנה ול"ק על הרב משפטי שמואל. ובהכי ניחא מאי דיש להעיר דנראה דלרבי אליעזר בסוטה אינו משקה על פי אשה וכמש"ל ואם פנים אנחנו בזה אנכי העירותיהו דמאי בעי בירושלמי בריש סוטה אם עד מפי עד נאמן לרבי אליעזר להשקותה ונהרי תנא דבי מנשה דאין עד מפי עד פשר אלא לעדות שהאש' פשרה לה והכא לרבי אליעזר אין האשה כשר' ותפשוט דגם עד מפי עד אינו משק' מהאי ברייתא דתנא דבי מנשה.

אמנם האי ברייתא נתיסדה אחר שהתחזקו בעיגונא להיות משאיין מפי עבד מפי שפחה וכו' אז פלגא פניל התנא דהפלל הוא אמיתי לפי ההלכ' רונחת אבל מקמי שהתחזקו האי פלגא לא סליק דהאיכא לר"ע עד מפי עד פשר ואשה אינה כשר'.

וא"כ בזמן רבי אליעזר עדיין לא היה הפלל הנה ולהכי לא מייתי ראיה מיניה. תו יש להרגיש על הרב עצי ארזים נר"ו דמהאי סוגיא דקתני אין עד מפי עד פשר אלא לעדות שהאש' פשרה לה דייקנין הא אשה כשר' גם עד מפי עד פשר וא"כ פשר עדות מפי עד להתיר השבועה דהא אשה כשר' וכן הביאו ראי' זו הרב מהרא"נח בתשוב' הנז' והרב

מהר"ר צבי בתשובותיו סי' קמ"א אמנם יש מקום לדחות דאיברא דאין עד מפי עד פשר
אלא לעדות שהאש' כשר' לה אבל יש עדות שהאש' פשרה ואין עמ"ע פשר.

ואינו מחוייב לדקדק הא עדות שהאש' כשר' לה עד מפי עד פשר. והרב מהר"ר צבי נפק
דק ואשפח בראש השנה דף כ"ב דתנן כל עדות שאין האש' פשרה אף הו אינם פשרים
לה ודייק בגמ' הא עדות שהאש' כשר' לה אף הו פשרים לה אמר רב אשי זאת אומרת
גזלן פשר לעדות אשה.

הרי דיש לעשות הדיוק. וה"נ בהא דתנא דבי מנשה דאין עד מפי עד פשר אלא לעדות
שהאש' כשר' לה הא עדות שהאש' פשרה עד מפי עד פשר דקים ליה לש"ס דלא נקיט
תנא הכי אלא פשהחלוקות שוות ומתהפכות גם לדיוק.

ומרן ב"י כתבה בלשון אפשר ולכן מהרשד"ם ומהרש"ט עטייה לא רצו לעשות מעשה
והוא תלמוד ערוך ע"כ תנן דברי הגאון מהר"ר צבי ו"ל והרב הזכיר שהרב מהראנ"ח
דחה הראיה דדילמא לא נעשה הדיוק לגמרי והוא הביא ראיה מסוגית ר"ה וכבר כתבנו
במ"א דלא סיגימה קמיה תשובת מהרא"נח דבסוף התשובה מהרא"נח עצמו מייתי סוגית
ר"ה להעמיד ראיתו ועינו ראתה וישב על תלה.

ולפי זה היה קשה על הרב עצי ארזים נר"ו דמייתי סוגית פרק חבית דאמרו שם תנא
דבי מנשה לאותוביה עליה דהרב משפטי שמואל ומסוגיא זו עצמה מוכח כדברי הרב
משפטי שמואל דעד מפי עד פשר בשבויה אטו גדול שפמותו שונא לפרו"ק ואוהב
לטעו"ן ונעלם מהרב נר"ו דתרי גברי רבירי נפקי מהו סוגיא לעשות משפט משפטי
שמואל דעד מפי עד פשר בשבויה והם הרב מהרא"נח והרב מהר"ר צבי ו"ל כמו
שנאמר.

ואולם בעבור זאת הלב מהסס ואיפוך אנא תימא על גדולי ישראל דמפח סוגית ר"ה
הנזכר נקטי למילת' פסיקתא דלא תני תנא בכגון זו אלא בענין שהחלוקות שוות
ומתהפכות ויש לעשות הדיוק לגמרי ועל פי יסוד זה דנו את הדין מהא דתנא דבי מנשה
דעדות שהאש' פשרה עד מפי עד פשר וכן בשבויה דמפנרש שהאש' פשרה נובין ונדון
דעד מפי עד פשר.

כן השתות יתרון דהרי מצינו בזבחים דף ק"ב כל שאינו ראוי לעבודה אינו חולק בפשר
ודייק הא ראוי חולק ומסיק הא לא קתני פלומר לא תדוק הא ראוי דהא לא קתני. וכן
אמרו במ"ק דף י"ד גבי קטן הנולד במועד מותר לגלחו במועד ופריה מדמתניא מותר
לגלחו בימי אבלו הא אסור אסור ומשני מי קתני הא אסור דילמא יש מהן מותר ויש
מהן אסור.

והרי למדנו מסוגיות אלו דזמנין דאין לדייק הדיוק לגמרי אלא אמרינן בדיוק הא ענין
זה יש באופן זה ויש באופן זה וא"כ גם הכא בענייננו נמי הא עדות שהאש' פשרה עד
מפי עד יש שפשר ויש שפסול ונפל היסוד של הרבנים.

וביותר קשה על הגאון מהר"ר צבי שתמה על מרן שכתבו בדרך אפשר ועל מהרשד"ם
שאין להקל בדבר שמרן מסתפק דזה תלמוד ערוך ולפי הנהו סוגיא דזבחים ומ"ק אינו

תלמוד ערוף ואפתי טעון העמדה והערכה וניכר מה עמקו מחשבותיו של מרן ז"ל דנקוט לה בלשון אפשר.

וכבר הרב טורי אבן בשיטתו לר"ה מקשי ורמי סוגית ר"ה עם הנהו סוגי ומסיק דהכא בר"ה ליכא רבותא כלל ומשו"ה דייק הכי לגמרי ע"ש ששהאריף אמנם לקוצר דעתי יש להשיב דגם בסוגית ר"ה איכא רבותא דנדאי יש מקום לומר דהנהו ס"ד דפסולי דרבנן עדיפי מאשה ולהכי תנן דכל עדות שאין האשה פשרה לה אף הם אינן פשרים לה והיננו רבותא.

אמנם נראה לישיב הסוגיות האלה ותצא דינא פדעת הרב מהרא"ח ונהר"ר צבי אשכנזי ז"ל והוא דנדאי כי אתינא למידק אפשר שהדייק אינו לגמרי אלא איכא הכי ואיכא הכי או ספק כההיא דפ"ק דקדו' הא נתן הוא ואמרה היא ספיקא הוי.

דאין מופת דהדייק דייקינו מילתא פסיקתא. אמנם אפשר דכאשר יהיה האופן דהרבנות הוא דהנהו ס"ד דעננו אחד גדול מחבירו כי ההיא דתנן ספ"ק דראש השנה כל עדות ששהאשה אינה פשרה לה אף הן אינם פשרים לה דהנהו ס"ד דפסולי דרבנן עדיפי מאשה ואתא התנא ולימדנו שאין לפסולי דרבנן יתרון מן האשה אלא כל עדות ששהאשה אינה פשרה אף הם אינן פשרים בכה"ג כי אתינא לדייקי הא עדות ששהאשה פשרה לא מצינו לדייקי הא עדות ששהאשה פשרה הן יש דפסולי ויש דכשרי דכפ"ז נמצא דאתתא עדיפא והוא נגד הס"ד לגמרי דהס"ד הנה דאינהו עדיפי מאשה והדייק דייקינו דאשה עדיפא ובכי האי גוונא דייקינו לגמרי הא עדות ששהאשה פשרה לה אף הן פשרי.

וכן כההיא דפ' חבית דתנא דבי מנשה אין עד מפי עד פשר אלא לעדות ששהאשה פשרה לה. הנהו ס"ד דעמ"ע עדיף מאשה ואמטו להכי אשמועי' דאין לעמ"ע יתרון על האשה א"כ פי דייקינו אמרינו דהא אשה פשרה אף עמ"ע פשר אבל אי דייקי' הא אשה כשר' יש דעמ"ע פשר ויש דפסול היו הסברות הפוכות לגמרי ומשו"ה יש לעשות הדייק לגמרי וכמ"ש מהרא"ח ונהר"ר צבי ז"ל זה נראה אגב רהטא וצריף להתישב בדבר בסוגיות אחרות.

א"נ אפ' לומר דכאשר יהי האופן דכי דייקת הדייק לגמרי הוי הפך הדין או הסברא כההיא דמ"ק וזבחים אז דחקינו ודייקינו פטעם לצ"ד דאיכא הכי ואיכא הכי. אמנם כאשר הדייק לגמרי אינו נגד הדין והסברא דייקינו לגמרי כההיא דפ"ק דר"ה ועד מפי עד.

ועוד אפשר לומר דכשהדייק לגמרי זמנין דשתיק הש"ס לדייקי אבל אי הדייק אינו לגמרי אז הש"ס מפרש לה. מעין דוגמא למ"ש הרשב"א בחידושו לשבת דאע"ג דבכמה דוכתי פריף הש"ס ונהאמר ר' יוחנן הלכה כסת' משנה ומשני אמוראי נינהו.

מ"מ אין לנו להקשות ולתרץ הכי בדבר חדש דאי איתא הש"ס הנה מקשי ומשני. וה"ה גימא בנדון שלנו דאין לנו לומר הדייק דיש ויש דאי הכי הו"ל להש"ס לדייקי ולשנויי הכי ובסתום חקמה מודיענו דהדייק לגמרי וכמ"ש הרשב"א בתשו' דחקמת התלמוד ללמדנו כמה ענינים בשתיקה ובסידור הדברים.

ולכל הדברות ולכל האמירות זוהי שקשה על הרב מהראנ"ח ועל הרב מהר"ר צבי דנעלם מהם הנהו סוגי דמ"ק וסוגית נבחים ודכונמיהו דהדיוק דדייקינו אינו לגמרי ובפרט הרב מהר"ר צבי דקפסיק ותני דהתנ"ן לא תני הכי אלא פשהחלוקות שוות ומתהפכות.

וכ' על מרן דמה שהדבר מסופק קצת בעיניו הוא תלמוד ערוף. ודאי קשה שלא כמו שעלתה על דעתו שהוא גמרא ערוכה ואדרב' אשתמיטו מיניה כמה סוגי.

ודע כי אנכי איש צעיר עמדת קצת בענין זה ואביזרי' כמו שכתוב בס' הקטן ברפי יוסף א"ה סי' ז' בס"ד. והשת' דזכינ' לס' עצי ארזים הנז' ודכונמיה לא יכלתי לעמוד בדבריהם אלא שנים וג' גרגירים.

ואגב רהטאי ראיתי להרב עצי ארזים בס"ק א' שהאריף ופנאי לא הנה לי ואשו"ר ברהטי"ם שעשה עיקר מנסח' דקמן פ' הגזול מעשה בתנוק ע"ש באנרף ונעלם ממנו דהרי"ף והרא"ש פ' הגזול נמי גרסי מעשה באדם אחד וכמ"ש בברפי יוסף אות ז.

גם ראיתי להרב נר"ו בס"ק ח' שדחה מה שהורה הרב שער אפרים ס"ק ח' לכהן שנספה הוא ואשתו שילכו למקום שאין מכירין ותלף האשה לב"ד ותאמר נשביתי וטהורה אני וכו' ע"ש בהגהת בנו של הרב ז"ל.

וכ' הרב עצי ארזים נר"ו דלית' דאם כדבריו אמאי לא עשה כן ר' זכריה בן הקצב ע"ש באנרף. ואין ראיה מזה כי רבי זכריה בן הקצב ראה החרבן וכמו שאמ' המעון הנה לא זזה ידי מעת שנקנסו גוים להיכל עד שיצאו וכו' רב שריא גאון דמשו"ה נשבע המעון הנה.

וא"כ החרבן הנה מפורסם ור' זכריה בן הקצב מגדולי התנאים וכהן מפורסם בפליט' הנשארת בארץ ישראל והיו מכירין אותו ואשתו. ולצאת מארץ ישראל לארץ העמים לא יוכל ולא רצה.

ומה דמות יערוף בגלות החיל הנה ולאניש דעלמ' שאינו ניכר כלל ופשוט. והנה גדולי האחרונים פסקו פסבר' הגאון דגוי מסל"ת נאמן בשבויה וכ"כ הרדב"ז בתשו' כ"י סי' ב' אלפים קנ"ו דנקיטינו פסברת הגאון דדברי הגאונים דברי קבלה.

ועוד דבאור זרוע ובס' בשר על גבי גחלים מביאים סברתו משמע דהלכת' היא וכן הכריע מהריק"ש בתשובותיו סימן ל' ושאר אחרונים וא"כ יש להקל בעד מפי עד כמו שהורו הרב הגדול מהר"ר אברהם ירושלמי והרב מהר"ש קלעי בס' משפטי שמואל סי' ק"ז וק"ח וכמו שפסקו הרב מהראנ"ח והר' מהר"ר צבי ופשטי השמועות רהטי כונמיהו.

וכבר כתב מור"ם בדרכי משה דלשיטת הגאון גם עד מפי עד פשר כמו שכתבתי לעיל. והעיקר הגדול דבשבויה הקלו.

והמקל לא הפסיד. כן נראה לקוצר דעתי וה' יצילנו משגיאות ויראנו מתורתו נפלאות.

הלא זה דברי צעיר אנכי ונבזה חיד"א ס"ט: סימן מו לדרישת הגאון מהר"ר שאול נר"ו אב"ד דקק"א באמשטרדם. הן בעודני פה אמשטרדם יע"א היתה עלי יד הקדש הגאון שושילת' דבי נשיאה מהר"ר שאול נר"ו וכה הראני אשר כתב לו רב אחד נר"ו על

קונשיתו שהקשה הגאון נר"ו והוא צינה לי אחנה דעי על דברי הרב הפותב וזה תנרף מעשה הפתב הזה.

הא דקשיא ליה למר במ"ש בש"ס פי יש נוחלין דף קי"ט דמשה רבינו ע"ה מספק' ליה אם ארץ ישראל מוחזקת מהא דאמרינו בעפוי"ם דף ג"ן אמר רב יהודה אמר רב ישראל שזקף לבנה להשתחנות לה ובא עפוי"ם והשתחנה לה אסרה מנא לן אמר ר' אלעזר כתיבתה של ארץ ישראל דאמר רחמנ' ואשריהם תשרפון באש מקדי ירוש' להם מאבותיהם ואין אדה אוסר דבר שאינו שלו ואי משום הנה דמעיקר' בביטול בעלמ' סגי אלא מדפלחו ישראל לעגל גלו אדעתיהו דניח' להו בע"ז וכי אתו גוים שליחות' דידהו עבוד וכו' ע"ש.

ולפ"ז מאי מספק' ליה למשה רבינו לפשוט דא"י מוחזקת מדכתיב ואשריהם תשרפון באש דאי אמרת בשלמ' דא"י מוחזקת ניחא דמדפלחו ישראל לעגל ניחא להו אלא אי אמרת דא"י אינה מוחזקת בביטול סגי ולכפיניהו ונבטליניהו כדפירש"י.

מטיבותיה דמר אמיןא דמשה רבי' לא פשיט מינה דדילמ' אף דע"ז דגוי בביטול סגי רצה ה' לטהר את הארץ מעין מ"ש הרמב"ן פ' וישלח גבי ויטמון יעקב תחת האלה וכ"כ הריטב"א דף נ"ב משם הראב"ד די"ל דהוראת שעה היתה לטהר את הארץ.

אלא דק"ק דא"ה מאי ראיה מיייתי ר' אלעזר לר' יהודה מאשרות. י"ל דהכי פירושה מקדי ככל מקדי שפירושו דבר מוסכם דידוע דא"י מוחזקת מבנות צלפחד וא"כ אין אדם אוסר דבר שאינו שלו ובכי הא אין לומר החמיר' תורה משום הוראת שעה דלא אמרינו הכי אלא בע"ז של גוי שחל עליה איסור עבודה אלא דיש לה היתר על ידי ביטול ולהוראת שעה אמר ה' דלא יהיה לה ביטול אלא תשרף אכל היכא דלא חזיל עלה איסור' דאין אדם אוסר דבר.

שאינו שלו הרי היא כמי שלא נעבד' ולא שייך להחמר מן הקצה אל הקצה לשורפה וא"כ קשה מפני מה אמרה תורה תשרפון ואי משום הנה דמעיקר' בביטול סגי והן היום מעורבין זה בזה הנהו.

דקודם אברהם והנהו דאחריו ולא מציון לאחמורי בהו פיון דאפי' הנה דמעיקר' בביטול סגי ולא שריפה מדינ' ומסתיין להחמיר בהם עצמם להטעין' שריפה משום הוראת שעה אבל לאסור כל תעורבותם לתת להם חומר' שבעיקר האיסור לא יעלה על לב ומפני מה אמרה תורה וכו' ופרי' כל דבהדי עגל לימסרו כלו' בשלמ' כל האשרות שהיו שם אף אותם דמעיקר' קודם הבטחת אברהם הרי נאסרו מחמת עבודתם בהדי עגל דשליחותיהו וכו'.

אבל אותם דמכאן ואילך לשרתו ומשני מאן מוכח כלו' דמספיק' אסרי' לכלהו דהוקבע איסור' דהיינו אותם דבהדי עגל. ובהכי ניחא מה שמקשים להרמב"ם דסבר דספיק' דאוריית' לחומר' מדבריהם הרי הכא מספיק' מדאוריית' נאסרו פלן וע"פ הא דאמרן דהוקבע איסור' ל"ק פלל.

את זה חזיתי בפירוש' דשמעת' וממיל' רוחא קונשית מר ניהו רבא עכ"ל בקיצור: וזאת תשובתי אסקטוליקא דאוריית' בקי בחזרי תורה קונפת הרוכלים חנות מזונינת. כל מידי

דקשה שיצאו עליו עסיקין באתרא דזקוקין בזמן שרואה אותו לפרקין משיב הרו"ח חכמה ותהי למלך שוכנ"ת.

פל נדרי ואסרי והלכת' לשטרי דינא דגיט"י אי נמי אפשוטי קול ענות חלוצ"ה וממאנת. והאשה שקלה בעלה לטב"ע יוכל נעלוכה אשה יושבת תחת תומ"ר מעוננת ומקוננת.

רב שר"י הגי' אסורית"א פל הנשים דיי"ן עביד להו סמטרי וישם את המשענת. גדול אדונינו ורב הגאון המפורסם שאו"ל בחריר ה' לא יזח החוס"ן וליה יתיהיב חסנא ותקפ' ויקרא לע"ד בבני ישראל עדות"ו מכוננת.

כ"ר: קטנתי איני פדאי דשדר לן שופריה הנמצ' פנה אבן מקיר עושה לה פותחת בקהל קדושים אם יעלה שועל אל תא הראשי"ם נפשו ירע' לו והיא מתבוננת. אין זה פי אם מרוב ענותנותו ובמקום שמצינו גדולתו שם מצינו ענותנותו גמ"ר וכענ"ת.

כאשר שמענו פן ראינו בעי"ר וקדיש עשה אינו ישנו דרב גובריה ויכול לטהר צרע' נושנת. איפו השת' אתאן לתנא קמא מרתע כוליה גופאי נטל רוב המדבר קרי לכדא חבית' חלי"ף ותני לקנא דדהב' במר דפרזל' מן הסמה על הצוננת.

לא נצרכ' אלא לקיים גזרת מלך ופוקדתו שמרה רוחי פורקת וטוענת. וזה החלי בס"ד. ומוד"ע לבינה. פי זה לי כעשר שנים שמעתי קושיא זו בארץ מצרים ובו בפרק אני יושבתי בדברי הראב"ד הללו.

ועוד ישבתי על פי סוגית סנהדרין דף נ"ה דקתני הברית' אמרה תורה השחת שרוף וכלה וכו' שבאת לאדם תקלה וכו' וא"כ היינו דמספק' ליה למשה רבינו ע"ה אי אינה מוחזקת וטעמ' דאשרה דאמרה תורה ואשיריהם תשרפון באש שבאת תקלה על ידיהם כברית' דסנהדרין או דילמ' א"י מוחזקת וטעם ואשיריהם תשרפון כר' אלעזר ובהכי ניתא לן קושית מהרש"א.

בהלכתיה שם בסנהדרין וכפתוב אצלי הדל באנרף. איפו השת' נצה"ל נצה"ל דוד היום גלות"י גילת ורגן פי ידעתי מאן אמרה להאי שמעתת' דקשיתיה הגי' סוגי' אהדדי הלא זה הו"ד מעלה הגאון נר"ו ומר באתרי' ושמעתתיה מתבדרו בעלמ' ממצרים ועד הנה.

הגם הלום הן פל יקר ראתה עיני חיבורי טהר"ה של הגאון הי"ו והבית אשר בנה שלומ"ו בגין אריאל שיצא לאור לאדפוס"י הדר"ה עתה עתה ברוך ה' ושם אני מוצא פ' פנחס מקשה ורמי האי קושני' ושם נאמר שהקשה קושני' זו לכמה חכמים ונתגלגל הדבר וירד מצרימ'.

ואף גם זאת אראה אור פי יהל דמר ניהו רבא איהו מותיב לה ואיהו מפרק לה בספרו הבהיר שם. ועוד ביה שלישיה הן הראנו הכתו"ב השלישי דנה פתבא די רשים מהרב הפותב נר"ו ואדוני שאל אשימה עיני עליו מטיבותיה דמר ניהו רבא.

ובצפיתנו צפינו דפתח הרב. הפותב לפרוקי על פי מ"ש הראב"ד אלא דקשני' ליה מאי ראיה מיייתי רבי אלעזר מאשרות ועל דבר זה אתא לתרוצי סוגי' פלה ובהכי פריק למי שהקשה על הרמב"ם דסבר דספיק' דאוריית' לחומר' מדבריהם מהאי שמעתת' דהכ' אקבע איסור' כפתוב באנרף בכתב הנז'.

ונאני בעניי אומר דהאי קושני' להרמב"ם ודאי פירוק' של פת הקודמין היא הלא היא פתובה בס' הישר ארע' דרבנן להרב החסיד מהר"י אלגאזי ז"ל מהדור' בתרא אות קס"ו אכן ראיתי להרב הנז' רב"ה בארע"א דחה תירוץ זה ע"ש אמנם ממעיי"ני הישוע' עיניהם יחזו עפעפיהם יבחנו דהגם דנדחה האי פירוק' חוזר ונרא'.

ועתה אפא לעיקר דברי הר' הכותב הנז' וראיתי כל מ"ש ב'שוב' דסוגיית ע"ז ומילת' דאתיא בקל טרח וכ' לה אורף היריעה. ואולם יש לפקפק בדבריו דלפי מ"ש הרמב"ד אפתי מאי פריף אי משום הנה דמעיקר' בביטול סגי ואין להחמיר דמעורבין לימא דהוראת שעה היתה שלא ילמדו ישראל לעבד עבודתם ולהכי לא יזכר שם אשרה בעול' שלא יבואו ישראל לעובד' כמ"ש הרמב"ד דהגם דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו הכא לאו משום איסור' הוא אלא משום שלא ילמדו ישראל לעבד פמות' ואמטו להכי אמר רחמנ' ואשריהם תשרפון באש ובזה נדחו כל דברי הרב הכותב נר"ו ונהרי הוא כמבוא"ר.

אכן לפום מאי דאמרן בעניינתין דהו"א בבבית' דסנהדרין דף נ"ה אמרה תורה השחת שפאת תקלה נחא ולא קשיא לר' אלעזר מנא ליה דר' אלעזר הכי קאמר דאי א"י אינה מוחזקת שפיר הואיל ובאת תקלה אבל אם א"י מוחזקת לא עשו פלום ואינן נאסרות ואולי ע"ז היא ואינן אסורות דנימ' דבאת תקלה על ידם ואי משום הנה דמעיקר' בביטול סגי וליכ' למימר דישרפו הואיל ובאת תקלה משום דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו ולא עביד פלום ומשום תערוב' אין לו' דישרפו כלם דרובם לא נאסרו ואין לו' בהם באת תקלה אלא מוכרח דמדפלוהו לעגל וכ' ור' אלעזר קאי בתר דפשיט' לן דא"י מוחזקת מבנות צלפחד.

ומ"מ פד דייקת פורת' גם זה יש להרהר עליו דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו אהני דלא לתסר האילן אבל הוא חייב משום שהשתחוה וקבל עליו לע"ז וא"כ באת תקלה מקרי והדר' קושני' דלזכות' אף מסוגיית סנהדרין שם ממאי דפריף בבבית' נעבדת ומשני משמע דאי לא נאסר לא קרינן ביה באת תקלה.

והכי משתמען מילוהי דהרמב"ן הביאם הר"ן בחידושו דף כ"ג ע"ב ע"ש נדוק היטב ומעתה אסור"ה נא ונראה מה שתיירך מר גיהו רבא הגאון נר"ו בספרו הנחמד בגין אריאל פ' פנחס לקושיתו הנז' ותורף דבריו דספק משה רבינו ע"ה אי מורשה ירושה מאבותיהם וכשחטאו במרגלים גרם החטא לבטל ההבטחה ובטל' החזק' ומתנה חדשה נתנה לבאי הארץ והו"ל ראוי ומ"מ אשרות בשריף' שנעבדו בעוד ישראל מוחזקים בה או"ד מורישין ואינן יורשין יוצאי מצרים אלא באי הארץ והם מוחזקים דארץ ישראל היא מוחזקת דכבר הבטיח לבני הארץ שיזכו בא"י מפח ירושה ולא נתבטל' הבטחה זו והיא מוחזקת גמורה.

ופשטו ליה דמורישין ואינם יורשין ושפיר ארץ ישראל מוחזק' ולא נתבטל' ההבטח' וזה דלא כפי' רשב"ם זהו תורן דברי הרב נר"ו. ובהורמנותיה דמר גיהו רבא לא אכחד דמלבד דלרשב"ם ולכל הראשונים בחידושיהם שלא חלקו עליו שתק"ו יחדיו ושתיקה פהודאה אפתי קשיא קושיתו.

שיטה זו בתלמוד אינה מרנוחת תדא דהש"ס קאמר דמספ"ל אי מןרשה ירנשה היא להם ולישיטתו שנתבטלה התזקה במרגלים העיקר חסר בש"ס. ותו כיון דזכה אברהם אע"ה בתזקה כמ"ש הרב תורת חיים.

החטא אינו מבטל תזקת אברהם אע"ה רק להם נגזר שלא יזפו ומהיכא תיתי שנתבטל תזקת אע"ה לזרע אברהם הפשרים. ותו דכפ"ז מנ"ל דפשוטו תרנויהו הול"ל דוקא מורישין ואינם יורשין וא"י היא מןתזקת וזה פשוט ולא הול"ל תרנויהו.

נא אדוני האר עינינו בתורתך פי תורה היא וללמוד אני צריך. את זה פתבתי בעטי"ו של נח"ץ ויקרא לו נחוצת"ן.

ודיבורו הקל עלי חובה היא גופה גזרה על כן קדמוני ברבים וידי עושות מעין מלאכתן. ושאר הגוף אשר לו כרע"ם כורע ומשתחן' נגד פני עליון הדריה זיזיה ויקריה במעמד שלשתן.

ויתאו דוד ויאמר מי ישקני מים שאולי"ם מנין דכנין מנין צלילן ונהרו"ת המושכין מן הנחל נובע מקור חכמה נהרו"ת איתן. השת' צלות"י מצלתני"ן למען יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו בקרב ישראל מתוך חיבתן.

אני הוא המדבר והוא הצעי' מאד"ם העיר עלץ לבי באהבתו ובחמלתו חדא"י נפשי. סי' מו במין הנקר' דור"א בפסח.

שאלת ממני אוהב וריע על מין גרא"ן טורק"ו ואיכ' דקרו פורמינטו"ן ובארץ ישראל ששם עיקרו נקרא דורא אם יש בו חשש חימוץ לבשלו בפסח משום רפואה לחולה שאין בו סכנה רק מתחזק והולך בקריא ושכמ"ה.

תשובה עיקר זה המין הוא בארץ ישראל וארץ מצרים וכל גלילות טורקיא"ה ומזה עושים פת ותבשילין ונזונין כל ההמון מערביים ועובדי אדמה וכל הכפריים ומשם הביאוהו באיברופ"א וזה שנים שהוא מצוי הרבה גם בערים האל הכי קרא שמו גרא"ן טורק"ו להיות עיקרו מטורקיא"ה ופשוט אצלנו ומסוך' בידינו מאבותנו דהוא מין קטנית ואינו מין דגן כלל וגם אני שמעתי שבגלילות מערב הפנימי כף פשטה הוראה אצלם לבשלו בפסח ולית דחש לחימוץ כלל שהוא מין קטנית.

ולא הי' צריך הכתו"ב לאומרו אף מפני שראיתי להר' הגדול מהר"י חאגיז ז"ל בשו"ת הלכות קטנות בח"א סי' קי"ב וז"ל מהו לאכול דור"א שקורין באיטליא פורמינטו"ן בפסח מאחר שאין אנו בקיאים מהו פוסמין ושיפון, תשו' דור"א הוא מין קטנית גרעינין עגולי' ואין יודעים מה הוא יש לו בזה מה שאחז"ל שעופות טמאים מועטים לפיכך מנאן נמצ' שהרוב הוא הטהור וקש' לן עלה א"כ אמאי לא אזלינו בתר רובא י"ל משום דטמאין הוו מיעוטי' דשכיח וזהו מדרבנן דאחרי, רבים דאוריית' בכל מקום א"כ כל מיעוטי' דשכיח פגון מיני תבואה יש לחוש לכל המינין שלא יתברר מה טיבם עכ"ל.

ואנא בריה. קלה או' דהרב חשש לכל מין שלא יתברר מפני מה שבא בשאלה שאין בקיאים מהו פוסמין ושיפון אבל בקושט' בערי אשכנז בקיאי בכל חמשת מיני דגן ומידי עוברי בנטרותי שם הביאו לי פוסמין ושפולת שועל ושיפון והם מינין אחרים.

וּכְבָר בְּחִידוּשִׁים שֶׁבְּתַחֲלִילת ס' מַעֲשֵׂה רוֹקַח בְּדָף שְׁנֵי עֲמוּד ב' הִמָּה בְּכַתּוּבִים דְּבָרֵי הֶרְמֵב"ם. בַּה' הַמֵּינִין וְשֵׁם כְּתַב הָרַב ז"ל דֶּהֲפִנְסָמַת דּוּמָה לְגִרְגִיר חֲטָה וְשִׁפּוֹן דּוּמָה לְשַׁעוּרִים וְכ' שֵׁם אֲשֶׁר יִקְרָאוּ אוֹתָם בְּעֶרְבֵי ע"ש וּא"כ אֵין לְהַסְתַּפֵּק בְּגֵרָא"ן עוֹרְק"ו שֶׁהוּא מִין דְּגוֹן.

וְתוּ דִּהְרֵי עוֹשִׂים מַעֲשֵׂה מְדוֹר דּוֹרִים בְּאַרְץ הַצְּבִי וְשֶׁאֵר עֲיִירוֹת לְהֶאֱכִיל מִמֶּנּוּ לְתַרְנֻגּוּלִים בְּפֶסֶח. וְהַעֲדוּ שֶׁבַּמַּעֲרַב הַפְּנִימִי פְּשׁוּט' לְהוּ שֶׁהוּא קִטְנִית וְאוֹפִין, מִמֶּנּוּ בְּפֶסֶח לְאֶכּוֹל בְּלִי שׁוּם שִׁימּוֹר וְחֲשֵׁשׁ חֲמִץ.

וְהָרִי אִפִּי' בְּעוֹפּוֹת סָגִי הַמְּסוֹנֶרֶת לְאֶכּוֹל הָעוֹף כַּמ"ש בִּי"ד סִימָן פ"ב וּמְפֹרֵשׁ שֵׁם דְּמִי שֶׁהוּא מִמְּקוֹם שְׁנוּהֶגִין אִיסוֹר בְּעוֹף א' מִפְּנֵי שֶׁאֵין לָהֶם מְסוֹנֶר' וְהֵלֶךְ לְמִקּוֹם שֵׁישׁ מְסוֹנֶרֶת יְכוֹל לְאֶכּוֹל שֵׁם וְאִפִּי' דַּעֲתוֹ לְחִזּוֹר וְאִם יֵצֵא מִמְּקוֹם שֵׁישׁ מְסוֹנֶרֶת לְמִקּוֹם שֶׁאֵין לָהֶם מוֹתֵר לְאֶכּוֹל ע"ש.

וְהַכ' כְּתַב מְקוֹמוֹת עוֹשִׂים מַעֲשֵׂה לְאֶכּוֹל בְּפֶסֶח וְלְהֶאֱכִילוֹ בְּלִי שׁוּם חֲשֵׁשׁ וְהַקְּבֵלָה וְהַמְּנַהֵג עֲמוּדֵי הַהוֹרָאָה כַּמ"ש הֶרְמֵב"ם. וְלַעֲגוֹן בְּרָכָה נִרְאָה דְּכַשְׁעֲשֵׂה מִמֶּנּוּ תַּבְּשִׁיל מְבַרֵךְ בַּפּה"א.

אִף בַּעֲשֵׂה מִמֶּנּוּ פֶת מְבַרֵךְ שֶׁהִפְלִ כְּדִין הַקִּטְנִיּוֹת כְּמוֹ שֶׁפָּסְקוּ מֶרֶן וּמוֹר"ם סִימָן ר"ח וּמְבּוֹאֵר בַּב"י שֵׁם כְּדִין הַקִּטְנִיּוֹת. וְאֵע"ג דְּכַתְּב רַבֵּינוּ יוֹנָה דְּטַעַם שֶׁמְבַרֵךְ עַל פֶּת קִטְנִיּוֹת שֶׁהִפְלִ מִשׁוּם שֶׁאֵין דְּרָף לַעֲשׂוֹת מִקִּטְנִיּוֹת פֶּת כְּמוֹ מְאֹרֶז וְדוֹסָן וְלֹא דִּיִּינִינּוּ לְהוּ מְזוּן ע"ש וְהָכָא בְּמִין זֶה שֶׁהוּא דוֹר"א עוֹשִׂין מִמֶּנּוּ פֶת וְכֵף יֶאֱכְלוּ אֶת לְחֶמֶם הַכִּפְרִיִּים וְגַם מִבְּנֵי הָעִיר בְּזִמְן יוֹקֵר הַשְּׁעָרִים וְכ"ש בְּרַעַב וּמִיָּזוּ וְיִין מ"מ אֲנִן נְקִיטִינוּ כְּהָרִי"ף וְהֶרְמֵב"ם דְּפֶת דוֹסָן מְבַרֵךְ שֶׁהִפְלִ דְּדוֹק' עַל הָאֹרֶז מְבַרֵךְ בַּמ"מ וְכֵמוֹ שֶׁפָּסַק מֶרֶן וְה"ה לְפֶת דוֹר"א שֶׁהוּא גֵרָאן טוֹרְקוֹ יְבַרֵךְ שֶׁהִפְלִ וּבְתַבְּשִׁיל פַּה"א.

וְצוֹר יִשְׂרָאֵל יִצְיָלְנוּ מִשְׁגִּיאוֹת וְיִרְאָנוּ מִתּוֹרַת נְפִלְאוֹת כִּי"ר: סִי' מַח בְּאֹנָס שֶׁרָאָה בְּאֶשְׁתּוֹ עֲרוֹת דְּבָר. שֶׁאֵלָה אֹנָס שֶׁרָאָה שֶׁזָּנְתָה אֶשְׁתּוֹ וְאֵין עֲדִים בְּדָבָר אֵי אֲמַרִי' שְׁוִיָּא אֲנַפְשִׁיהָ חֲתִיכָה דְּאִסוּר' וְנֶאֱמִין לְאֹנְסָרָה עָלֵיו אוֹ לֹא כִּינּוֹן דְּאִסוּר לֹא יוֹכֵל שְׁלַחָה רַבִּיעַ עָלֶיהָ.

תְּשׁוּבָה הֵן כָּל יִקָּר רְאֵתָה עֵינֵי אֲמַרִי קְדוּשׁ הָרַב הַמְּנוֹפֵל' כַּמְהַר"ח אֲבּוֹאֲלַעֲפִי' בְּכַר דּוֹד זִלְה"ה בְּמִכְתָּב לְמַד מִכְּתִיב' יְדוּ יְד הַקְּדוּשׁ אֲרִי עָלָה וְנִסְתַּפֵּק סִפְק זֶה וְכַתְּב ז"ל וְנִרְאָ' דְּכָל כַּה"ג אֵינּוּ נֶאֱמָן לְאֹנְסָרָה עָלֵיו וּמִנָּא אֲמִינָא לֵה מַהֵיָא דַּכ' הָר"ן בְּחִידוּשֵׁיו לְמַסְכַּת גְּדָרִים גְּבִי מִתְּנִי' דְּהַאוּמָרֶת טְמֵאָה אֲנִי לָף שֶׁהַקְּשׁוֹ דְּלִמְשַׁנָּה אַחְרוּנָה אִיסוּר שְׁבָה לְהִיכּוֹן הֵלֶךְ וְתִירֵץ שֵׁם מִשֵׁם אַחֲרִים יַע"ש.

הָרִי דְּמִשׁוּם דְּמִשְׁוֹעֶבֶד' לוֹ אֵינָה נֶאֱמָנַת וְלֹא אֲמַרִינוּ שְׁוִיָּא אֲנַפְשִׁיהָ חֲתִיכָה דְּאִסוּר' ה"ה וְהוּא הַטַּעַם בַּנ"ד נְמִי כִּינּוֹן דְּמִשְׁוֹעֶבֶד לֵה מִן הַתּוֹרָה בַּעֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֵׂה לֹא אֲמַרִינוּ שְׁוִיָּא נִפְשָׁה חֲתִיכָה דְּאִסוּר' וּבְרוּר.

וְכֵן מִצְּאֵתִי לְרַבֵּינוּ יִשְׁעִיָּה ז"ל בְּחִידוּשֵׁיו לְקְדוּשֵׁין עָלָה דֶּהֵיָא דִּיהוּדִית דְּבִיתָהּ דְּר' חֲזִיָּא (דָּף י"ב) שֶׁהַקְּשָׁה דְּאֲמַאי לֹא מַהִימָנ' לְשׁוּיָּי עָלָה חֲתִיכ' דְּאִסוּר' וְכַדְתָּנוּ הִיא אוּמָרֶת קְדוּשַׁתְּנִי דְּאִסוּרָה בְּקִרְוּבֵיו מִטַּעֲמָא דְּשְׁוִיָּא עָלָה חֲתִיכָה דְּאִסוּר' וְנִיח' לֵיהָ הָתָם מִשׁוּם דְּלֹא אֲגִידָה בִּיהָ מַהִימָנ' לְדִידָהּ מִשׁוּם חֲתִיכָה דְּאִסוּרָה מִשָּׂא"כ בְּהֵיָא עוֹבְד' דִּיהוּדִית דְּאֲגִיד'

בִּיהַּ וּמִשְׁנֵי אֶסוּר' לַגְּבִיּהָ לֹא מֵהִימְנָ' ע"כ דַּעְתּוֹ ו"ל כַּדְעַת אַחֲרִים שְׁהִבִיא הֶרְ"ן ו"ל כַּמְבֹנָאָר וְכֵן הוּא סִבְר' תּוֹס' רִי"ד שֵׁם יַע"ש.

וְהֵרַב הַגְּדוֹל מְהֶר"י מ"ט בְּתִשׁוֹ' ח"א ס'י' נ"ב הַקֵּשׁ אֹטוֹ מִשׁוּם דְּאֶגִּידָא בִּיהַּ לֹא שְׁוִיָא נִפְשֵׁי חֲתִיכָה. דְּאֶסוּרָא הָא אֲמַרִי הַנָּאֵת תִּשְׁמִישָׁהּ עָלֵי אֶסוּר' דְּאִין מֵאֲכִילִין לְאָדָם דְּבָר' הָאֶסוּר לֹא נְעוּד אֲמָרָה טְמֵאָה אֲנִי וְחִזְרָה וְאָמַר' טְהוּר' אֲנִי אֲמַרִי' פ"ב דְּכַתְּנֻבוֹת דְּאָם לֹא נִתְנָ' אֲמַתְלָא לְדַבְּרֵיהָ דְּאִינָ' נְאֻמְנָת דְּשׁוֹיְתָהּ נִפְשָׁהּ חֲתִיכָה דְּאֶסוּר'.

וְאֶגִּיד' בִּיהַּ עכ"ל הֵרַב מֵהֶר"ח אֲבִנְאֵלְעֶפְיָא ו"ל בְּכַר דְּוֹד שְׁרֵאִיתִי בְּכַתֵּב יְדוֹ יַד הַקֹּדֶשׁ בְּקוֹנְטְרָסִים שְׁכַתּוּבִים בּוֹ מִיְדוֹ הַמְּלָא' עֵינֵינִי שׁוֹנִים. וְרוֹאָה אֲנִי הַדֵּל שֶׁכ' שְׁמַצָּא דְּבָרֵי רַבֵּינוּ יִשְׁעִיָהּ בְּחִידוּשָׁיו וְנִרְאָ' שְׁמַצָּאָם דְּרַף מְצִיאָ' בְּתִשׁוּבַת מֵהֶרִימ"ט דְּמִיְתִי אַח"ךְ דְּמֵהֶרִימ"ט הִבִּיא דְּבָרֵי רַבֵּינוּ יִשְׁעִיָ' בְּחִידוּשָׁיו.

וְכ' עֲלָהּ וְכֵן הִיא סְבֵרַת תּוֹס' רִי"ד. וּבְמִטּוֹ מִיְגִיָה דְּמַר מְדַבְּרֵיו מוֹכַח דְּחִי' רַבֵּינוּ יִשְׁעִיָהּ וְתוֹ' רִי"ד תְּרִי הוּוֹ וְאֲגַב שְׁיִטְפִיָהּ כְּתֵב כֵּן דְּתוֹס' רִי"ד הֵם תּוֹסְפוֹת רַבֵּינוּ יִשְׁעִיָהּ דְּטִרְאָנִי וְהֵם חִידוּשֵׁי רַבֵּינוּ יִשְׁעִיָהּ שְׁהִבִיא מֵהֶרִימ"ט וְכֹף רַגִּיל מֵהֶרִימ"ט בְּתִשׁוּבוֹתָיו וּבְחִידוּשָׁיו לֹא עַל תּוֹס' רִי"ד חִידוּשֵׁי רַבֵּינוּ יִשְׁעִיָהּ.

וַיִּתְּכֵן דְּהֵרַב מֵהֶר"ח א"ה הַנּוֹ' עֵינֵינוּ רָאָה בְּשׁוֹ'ת מְהֶרִיב"ל שְׁסֵבֵר דְּתוֹ' רִי"ד הֵם רַבֵּינוּ יִצְחָק דְּוִרְאָ וְאֶזְיָל אֲבַתְרִיָה כִּי רַב הוּא גְּדוֹל וּמְפֹרָסִם לְגֵאוֹן יִשְׂרָאֵל. וּמִשׁוֹ'ה חֲשַׁב דְּחִידוּשֵׁי רַבֵּינוּ יִשְׁעִיָהּ לְחֹד.

אֲמָנָם כְּבָר הַנּוֹשֵׁג מְהֶרִיב"ל בְּזָה וְהַדְּבָר בְּרוּר שֶׁהֵם מְרַבִּי' יִשְׁעִיָהּ כְּמוֹ שְׁכַתְּבִיתִי אֲנִי הַדֵּל בְּקוֹנְטְרָנִי שֵׁם הַגְּדוֹלִים. גַּם נִיכָר שֶׁהֵרַב הַנּוֹ' לֹא גָמַר דְּבָרָיו וְהַתְּחִיל לְכַתּוֹב דְּבָרֵי מֵהֶרִימ"ט וְלֹא סִיִּים אֲשֶׁר עֲלָהּ בְּרוּחוֹ רוּחַ חֲכָמָה וְאֶטְרִיד מֵרַעְיוֹנֵינוּ לְעֵינֵינוּ בְּקוֹנְטְרָסִים הַנּוֹ' וְלֹא גָמַר עֵינֵינוּ זָה.

וְהִנֵּה מֵהֶרִימ"ט שֵׁם אַחַר שְׁהִבִיא דְּבָרֵי רַבֵּינוּ יִשְׁעִיָהּ וְהַקֵּשָׁה עַל זֶה הַקּוֹשֵׁיָא דְּמִיְתִי הֵרַב הַנּוֹ' בְּשִׁמּוֹ כְּתֵב ו"ל וְנִרְאָה דְּאֵע"ג דְּמִדִּינָא נְאֻמְנָת הִיא לְשׁוֹיְיָהּ נִפְשָׁהּ חֲתִיכָ' דְּאֶסוּר' הָא תְּנִן שְׁיִלְהִי נְדָרִים בְּרֵאשׁוֹנָה הִיוּ ג' נְשִׁים יוֹצְאוֹת וְנוֹטְלוֹ' כְּתוּבָה הָאוּמְר' טִמְאָ' אֲנִי לָךְ וְכוּ' חִזְרוּ לֹא שְׁלֵא תְהֵא אִשָּׁה נּוֹתְנָת עֵינֵיהָ בְּאֶחָר וּמְקַלְקְלָהּ עַל בְּעֻלָּהּ הָאוּמְרָת טְמֵאָה אֲנִי תְבִיא רֵאזָה לְדַבְּרֵיהָ וְנִתְקַשׁ' הֶר"ן דְּכִינּוֹן דְּמִדִּינָא אִמְר' טְמֵאָה אֲנִי מִתְסַר' לְבַעַל' כְּדִין מִשְׁנָה רֵאשׁוֹנָ' הִיאָהּ הַתִּירוּיָהּ מִשׁוּם שְׁלֵא תְהֵא נּוֹתְנָת עֵינֵיהָ בְּאֶחָר וְכִי אֶסוּר שְׁפָה לְהִיכֵן הַלָּךְ.

וַיֵּשׁ מִי שְׁתִּירָץ דְּמִשׁוּם מְגִדָר מִיְלִתָא מְבַטְלֵי רַבֵּנוּ אֶסוּרָא בְּקוּם עֲשֵׂה. וְעוֹד תִּירָץ הוּא ו"ל דְּאֶפְקַעִינָהּ רַבֵּנוּ לְקוֹדִישִׁין מְעִיקָר' דְּכָל דְּמִקְדָּשׁ אֲדַעְתָּא דְּרַבֵּנוּ מְקוֹדֶשׁ וּבְשַׁעָה שְׁנֵאֲנָסָה פְּנוּיָהּ נְאֻמְנָה וְכָל אֵלּוּ הַפְּרוּצִים.

דְּחֻוּקִים עַד מְאֹד. וְלַע"ד מִשְׁמַע לִי דְּכָל שְׁאִין אֶסוּרָא אֵלָא מִחֲמַת הוֹדְאָתָהּ בְּלִבְדָּ בְּמִלְתָּ' כָּל דְּהוּ שְׂרִי' לָהּ תַּדַּע דְּהָא אֲמַרִי אֲמָרָה אִשָּׁת אִישׁ אֲנִי וְחִזְר' וְאָמַר' פְּנוּיָהּ אֲנִי אִינָה נְאֻמְנָ' וְאִם נִתְנָה אֲמַתְלָא לְדַבְּרֵיהָ נְאֻמְנָת וְזוֹ הוּאִיל וְרָאוּ חֲכָמִים וְנִתְּנוּ דַּעְתָּן שֶׁל נִשִׁי' שְׁאוּמְרוֹ' כֵּן כְּדִי לְקַלְקַל עֲצָמוֹן עַל בְּעֻלְיָהֶן הִינּוּ אֲמַתְלָאָה דְּאֵנּוּ סְהַדִּי שְׁלֵא אֲמָרָה כֵּן אֵלָא לְאֶסוּר עֲצָמָה עַל בַּעַל' הַלָּכָף אִין הוֹכְחָה מְדַבְּרִי' וְכִמְאֵן דְּלִיתְנָהּ דְּמִי עַכ"ל.

וּכְפִי דְבָרֵי הָרַב מֵהֵרִימ"ט הִלְלוּ לְפָנָיו רִיבֵיטָא נְרָא' דְאִין מִפְּאֵן רְאִיָּה לְנִדּוֹן שְׁלַנּוּ דְדִילְמָא דְנוֹקָא גְבִי נְשִׁים קִים לְהוּ לְרַבְנָן וְנִרְדּוּ לְסוּף דְעֵתָן שְׁל נְשִׁים דְאוּמְרוֹת פֶּן פְּדִי לְקַלְקַל עֲצָמָן וְאִנּוּ סִהְדֵי שְׁלֵא אֶמְרָה פֶּן אֵלֵא לְאַסּוֹר עֲצָמָ' וּלְכַף הַתִּירוּהָ אֲבָל זֶה הָאֲנָס הִבָּא לַב"ד וְאוּמַר שֶׁהוּא רְאָה דְאֶשְׁתּוּ קַלְקֵלָה יֵשׁ לְצַדָּד דַּב"ד יִתְּנוּ מְקוּם לְדְבָרֵי וְתֵהָא אֲסוּרָה עָלֵיו דִּינְדְעֵי רַבְנָן כִּי אִין אִישׁ תִּשְׁשׁ פָּחוּ כְּנִקְבָה אֲשֶׁר יֹאמַר כִּי הוּא זֶה לְאַסּוֹר אֶשְׁתּוּ עָלֵיו דְדַעְתָּן שְׁל נְשִׁים קִלוֹת וְאִנּוּ סִהְדֵי שְׁאוּמְרָ' לְקַלְקַל עֲצָמָה עַל בְּעֵלָה מִשָּׂא"כ הָאִישׁ וְלֵא אֲשַׁכְחֵן דְהִשּׁוּוּ אִישׁ לְאִשָּׁה בְּזֵה וְהִגַּם דְאֶגִּיד בָּהּ וְלֵא יוּכַל שְׁלַחָה דִילְמָא אִין מִדְתּוּ שְׁל אִישׁ לְמַעֲבַד הִכִּי וְחִזַּר הִסְפֵּק לְמִקוּמוּ.

וְדְבָרֵי מֵהֵרִימ"ט מְנוֹכְרָחִים לְדַעַת אַחֲרִים שְׁהִבִּיא הֵר"ן דְמִדִּינָא אִין הָאִשׁ גְּאֻמְנָ' לֹוֹמַר טְמֵאָה אֲנִי לָךְ לְהַפְקִיעַ עֲצָמָה וְכו' וְהֵם בְּדְבָרֵי רַבְּנֵינוּ יִשְׁעִיָּהּ וְכַמ"ש הָרַב מֵהֵר"ח הַנּוֹז' לְדַעַת זֶה מְנוֹכְרָח לֹוֹמַר כַּמ"ש מֵהֵרִימ"ט כְּמִבְּנֹאֹר.

וְנִרְאָ' דְהָרַב מֵהֵרִימ"ט כִּי מִיִּתֵּי דְבָרֵי הֵר"ן לֹא הִנְצִיבָה לְהִבִּיא תִירוּץ אַחֲרִים שֶׁכ' הֵר"ן דְאֵתּוּ כַּמ"ש רַבְּנֵינוּ יִשְׁעִיָּהּ. וְהָרַב הִנְמִקֵי יוֹסֵף בְּחִידוּשָׁיו לְמַסְכַּת גְּדָרִים שְׁנִדְפְּסוּ עִתָּה חֲדָשׁ מִמֶּשׁ כ' פְּתִירוּץ אַחֲרִים שְׁהִבִּיא הֵר"ן אִף הִרִיטְב"א בְּבִיאורֵיו לְהַלְכוֹת הֵרֵמְב"ן (שְׁנִדְפְּסוּ מִחֲדָשׁ שְׁם בְּקוֹנֵץ זֶה) תְּפַס פְּתִירוּץ מִגִּדָּר מִילְתָּא וְכַתֵּב דְחִזְקָה דְנִתְּנָה עֵינֵיהָ בְּאַחַר אֲלִימָא לְהוּ וְכו' ע"ש.

וְכ"כ הָרַב הִמְאִירֵי בְּפִסְקֵי גְדָרִים הַנְּדַפְּסִים עִתָּה דְטַעַם עֵינֵיהָ נִתְּנָה בְּאַחַר חִזְקָה כָּל כָּף שְׁסוּמְכִין עָלֵיו לְהַתִּירָה בֵּין לְבַעַל בֵּין לְתֵרוּמָ' שְׁאִין אִשָּׁה עֲשׂוּיָה לְפָרְסָם עֲצָמָה בְּכַף אֵלֵא שְׁעֵינֵיהָ נִתְּנָה בְּאַחַר וְאֵע"פ שְׁלֵאוּ שְׁל זֹנָה וְתֵרוּמָה דְאוּרִיתָא לְחַוְמָרָה הָרִי ב"ד מִתְּנִין לְעַקוֹר דְבָר מִן הַתּוֹרָ' לְמַקְנָה גְּדוּלָה כְּזוֹ שְׁלֵא יִהְיוּ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל פְּרוּצוֹת וּמְפִקִיעוֹת עֲצָמָן מִבְּעִלְיָהֶן עַכ"ל.

עֵינֵיהָ הִרְאוֹת שְׁהִרִיטְב"א וְהָרַב הִמְאִירֵי ז"ל לְשִׁיטְתָם תְּלוּ הַדְּבָר דְחִזְקָ' דְשָׂמָא עֵינֵיהָ נִתְּנָה בְּאַחַר אֲלִימָא טוּבָא. וְא"כ אֲפֶשֶׁר לְצַדָּד דְדוֹקָא בְּנְשִׁים אֲתַמַּר דְדַעְתָּן קֵלָה מִשָּׂא"כ בְּאַנְשִׁים וְעַדִּין בְּאֲנָס יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק.

שְׁבִתֵי וְרְאָה שְׁהַחֲלוּק מְבֹאֹר דְלֵא אֲצִטְרִיכָא לְהוּ לְרַבְּנוֹתָא לְמִנְקֻט כִּי הָאִי לִישְׁנָא דְאֲלִימָא חִזְקָה דְעֵינֵיהָ נִתְּנָה וְדַעְתָּן שְׁל נְשִׁים וְכו' אֵלֵא מִשׁוּם דְזוֹ הָאִשָּׁה הִיא אוּמְרָת בְּעֲצָמָ' שְׁזִנְתָה וְהִיא חֲרָפָה גְּדוּלָה לְשׁוּנֵי נְפִשָּׁה זֹנָה וְחִנְצָפָא סְגִיא וְהוּ"א דְנִדְאֵי הָאֵמַת אֲתָה וְהִיא אֲסוּרָה לְהִכִּי הִנְצִיבָה לֹוֹמַר דִּינְדְעֵי רַבְּנָן דְאֲלִימָא חִזְקָה עֵינֵיהָ נִתְּנָה בְּאַחַר לְמִשׁוּי נְפִשָּׁה רְשִׁיעַתָּא וְדַעְתָּן שְׁל נְשִׁים קֵלָה.

אֲבָל הֵכָּא בַנ"ד שֶׁהוּא תּוֹלָה הַקַּלְקֵלָה בְּאֶשְׁתּוּ שְׁזִנְתָה וְהִיא הִרְשָׁעָ' וְהוּא נָקִי וְצַדִּיק וְנִדְאֵי אֲמַרִינּוּ לְהִיּוֹת כִּי קָאִי בְּלֵא יוּכַל לְזֵה הַטִּיל בָּהּ זִנְהָמָא פְּדִי לְגִרְשָׁה וְעֵינֵיו נָתַן בְּאַחֲרֵת וְכִבֵּר הֵלֵא מְרָאשׁ יִדְעֵנוּ אֵת הָאִישׁ כִּי הַתְּחִיל בְּעִבְרָה וְאֲנָסָה וְסִינְרִכְיָה נָקִיט וְיָבֹאוּ לְפָנֵי ב"ד אִין מִאֲמִינִין אוֹתוֹ וְגַם הֵכָּא אִיכָּא תְּקִנַת בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל שְׁכָל א' יַעֲלִיל עַל אֶשְׁתּוּ וְבְעִלְמָא יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּב' אֲבָל הֵכָּא דְאִיכָּא לֹא יוּכַל שְׁלַחָה אִין לְהִאֲמִינּוּ דְהוּא מְשׁוֹנְעָבַד לָהּ וְעֵינֵיו נָתַן בְּאַחֲרֵת וְרֵאִיתָ הָרַב מֵהֵר"ח א"ה הַנּוֹז' לְכַאוּרָה קָמָה וְגַם נִצְבָּה.

ומ"מ עדיין צריף לברר הדבר פאָשר יראה המעיין ואני אמרתי בחפזי. ומידי דברי זכור
אזכרנו לדבר חדש שראיתי זה שנים רבות בהיותי באמשטרדם פשנדפס ספר בנן
אריאל שכ' משם הגאון אביו ו"ל ח"ב בדרך מ' דבדברי הר"ן שכ' בהא דאמרו דטמא' אני
לה תביא ראיה דאיסור שבה היכן הלה ותיגרץ דאפקיענהו רבנן לקדושי מינה פמנז'ן'
לעיל נתישבה תמיהה רבא על דוד הע"ה שאמר לאוריה רד לביתה וכו' שרצה דוד הע"ה
להוציא עצמו מעון א"א לפיכך צינה לאוריה ללכת לביתו ותאמר לו ב"ש שנטמא' וכפי
הדין א"צ להאמינ' ומותר' דאפקיענהו רבנן לקדושי מינה ונעקרו הקדושין למפרע
והיתה פנוי' בעת שבה דוד זהו תנרף דבריו הלא בספרתו באורף.

ובעת ההיא פקפקתי על דברי הגאון ו"ל ח"ב דבר הר"ן דחה טעם זה וקיים דברי
אחרים שהביא שם. ותו הגם דבימי דוד הע"ה היו מקיימין מילי דרבנן הרי משנה ראשונה'
בזמן התנאים קרוב לאלף שנים אחר דוד הע"ה האומרת טמא' אני לה תצא ונוטלת
פתובה.

ונה שכ' הר"ן הוא למשנה אחרונה' דוקא. ונתבטל מעיקרו הישוב הזה.

ולעיקר התמיהה לק"מ דאנוס' מותרת לבעל ולבועל כמ"ש פ"ק דכתובות. ולמאי דמשגי
התם כל היוצא למלקחית בית דוד גט פרישות כותב לאשתו אין פאן עון א"א כמ"ש
התוס' שם וגם דעת דוד המלך בבואו שיהרוג לאוריה עכ"פ כמ"ש בשיטה מקונצת שם.
ועוד איכא למימר דדוד הע"ה ידע שפיר דב"ש לא תאבה ולא תשמע אליו. אף רצונו
הי' שיתיחד אוריה כהלכת גוברין עם נשיהון.

ומאן דחמא חמא דאוריה הנה עם אשתו ביחוד יס"בור ול"ו ידע פאָשר בא אל ב"ש.
וכבר בענייניו אנא נפשאי פתבתי בזה בס' הקטן דברים אחרים דף מ' ודוק במילי
דצעי"ר הקא והתם הדק הטב.

ושמעתי שהרב מהר"ר יהונתן הביא ראיה מזה למה שהתירו לקראי שיקדש שפחה על
תנאי וכו' (ע' במנצל מאש דת סי' ס"ח) דהנ' הרא"ש הקשה סוף גדרים אומרת גרשתני
אמאי נאמנת נחויש שמא עינוה נתנה באחר ותיגרץ הקא באומרת טמאה מגרש' ונשא'
לאחר בהתר אף אומרת גרשתני אם תנשא לאחר כל ימיה בעביר'.

והשתא קשה על הטר הקראי שיקדש שפחה על תנאי דאם איתא להתר זה האומרת
טמא' אני לה יתן גט על תנאי דאי אמת שנטמא' יהי' גט ואם לאו אינו גט ושוב. אינה
יכול' לינשא דכל ימיה בעביר' כמ"ש הרא"ש אלא ודאי לא מהני עכ"ד.

ולי ההדיוט לא שמא מתיא דבאומרת טמא' אני לה היא סוכר' שיגרשנ' ותנשא בהתר.
ואח"כ פשבועל' נותן לה גט על, תנאי מתבייש' לחזור בה דמקיימ' דעיני' נתנה באחר
ולהכי בעל פרהה באיסור כל ימיה.

משא"כ בקדושי הקראי לשפחה ודוק פי קצרת. והרב מהר"ר אברהם ברודא ראש
ישיבה חקר בזה שכ' הר"ן דטעמא דאפקיענהו רבנן לקדושין הראשונים וכו' דאם תטעון
האשה טמא' אני לה ונטול' אני מכל היהודים לא הועילו בתקנתם דלטמא' בעי אפקיענהו
וא"כ איף יפר חלקו לתמן מה שאמרה נטול' היא והלא לא יש קדושין עכ"ד.

ונאני בעניי אומר שפבר. הר"ן דחה ענינו זה של אפקעינהו והנ' הרב ו"ל קבע דבריו לתירוץ אפקעינהו.

אף לטעם מגדר מלתא שכתבו הרשב"א והריטב"א והרב. המאירי דאלימא חזקה דעיניה נתנ' באחר וכו' כמש"ל.

הנה אם זו אומרת טמא' אני לה ונטול' מפל היהודים יש להסתפק דאיתרע חזק' עיניה נתנ' באחר שפבר אמרה נטול' היא מפל היהודים. ואפשר דיוצא' ונטול' פתנב' כמשנה ראשונ'.

או"ד לעולם עיניה נתנ' באחר ורוצ' שיגרש אות' והיא סוכרת למצוא פתח להתיר לה אסרה אשר אסר' על נפשה מפל היהודים ותנשא. ועל פנ תביא ראיה.

ויפר חלקו. וצריך להתישב בדבר.

סימן מט נשאל נשאל דוד הוא הקטן. אהנה דעי מן המעט"ן.

(א) הרמב"ם ה' ק"פ פ"א. וא' השוחט וא' הזורק וכו' פתב, הלח"מ ונ"ל וא"ת והא פסק רבינו ה' סנהדרין דהתראת ס' לא שמה התרא' ובגמ' תמיד נשחט דף ס"ג משמע דהך הוי התרא' ס' וכו' וי"ל דמעיקרא דנה סבר דפלוגת' בהתראת ספק הנה אמר הכי אבל לפי האמת דלא פליגי בהכי מייירי דידעינו דהמותר' ידע דהיינו שאומר בפירוש אעפ"כ אני עושה דאלת"ה תקשי ליה בגמרא לפי המסקנא למה לי' לר' יוחנן טעמא אחרניא לימא טעמא משום התראת ס' אלא נדאי דידעינו דאייירי דהמותר' ידע בודאי ובהכי נמי איירי רבינו ולא חש להאריך דסמך, עמ"ש בה' סנהדרין דהתראת ס' לא שמה התרא' עכ"ל ורבים.

בתור' השיגוהו דהרמב"ם פסק איפכא פי"ו דסנהדרין דהתרא' ס' שמה התרא' דפסק כר' יוחנן נגד ר"ל ומאי מקש' ומאי מתרץ ונחזיקיה להרב פר"ח בגימיקיו שכ' ונ"ל כ' הלח"מ וכו' ופירוש דבריו דרבינו פסק בהלכות סנהדרין פי"ז דהתראת ס' שמה התרא' וכו' שם הכ"מ דדוקא בלאו המפורש ולכך ק"ל מחלוקת הזורק שאינו לאו המפורש בתור' עכ"ל והרב ו"ל אמר' לשמעתי' פשוט' לפניה ובדרף פירוש אמרה למילתי' וכגון דא צריכא רבה דדברי הרב לח"מ מדעתי פי קשי' דהא דמיימי מרן בהלכות סנהדרין דדוקא בלאו המפורש לא מפי עצמו אמר' אלא שכ"כ הר"מ בפ"י בה' שבועות פ"ה ומאחר שפן לא הי"ל להזכיר הלח"מ זה פעמים ה' סנהדרין דאדרבא פאחר ירדוף הקור"א בה' סנהדרין הנה סבר לה דסתם התראת ס' חייב וכבר מרן שם בכ"מ נתקש' דהא דכ'.

בה' שבועות מנא לי' ולפחות הי"ל להזכיר דברי מרן בכ"מ והיותר ק' מה שפייס דסמך עמ"ש בה' סנהדרין. ותו הן לו יהי דכונ' הלח"מ כמ"ש הפר"ח מה הכריח דאלת"ה תקשי לי בגמרא לפי.

המסקנא למה לי לר"י טעמא אחרניא לימא דטעמא משום התראת ס' דהני מילי דמר לא יכוננו דר"י לא יהיב טעמא ואם פינון על התלמוד דמוקי לה דפליגי ר"י ור"ל אי על

בְּסִמּוּךְ ס"ס מְוֹכָרָה ר"י בְּנוֹתָן טַעַם דְּעַל בְּסִמּוּךְ לֹא בְּעֵינֵי דְעַף דְּהִתְרַאֲתָה ס' לְדִידֵיהּ חֲזִיב
אִי עַל בְּסִמּוּךְ אֵין פֶּאן שׁוֹחֲט עַל חֲמִיץ פִּינֵן דְּהוּא חוּץ לְעֲזָרָה וְאַמְאִי.

חֲזִיב וּלְהִכִּי מְוֹכָרָה לומ' פִּינֵן דַּע"ל ע"ל בְּסִמּוּךְ לֹא בְּעֵינֵי חֲזִיב וּמַה יוֹכִיחַ הוֹכִיחַ. וְאַפְשָׁר
דַּט"ס יֵשׁ בְּדַבְרֵי הָרַב לַת"מ וְצ"ל בַּה' שְׁבוּעוֹ בְּמָקוֹם סְנֵהֲדָרִין וְכִנְּתוֹ עַמ"ש דְּהִתְרַאֲתָה
ס' בְּלֹא שְׁאִינוּ מְפֻרָשׁ פְּטוֹר.

וְכַדְבְּרֵי הַפּוֹר"ח דְּהַזְוֹרָק קִשְׁיִתִּיהּ שְׁאִינוּ מְפֻרָשׁ וְע"ז מִקִּשׁ דְּמַהֲרָה סְוֹגֵיָא דְּמוֹקֵי לְהַרְפּוּלֵג'
דַּר"י וְר"ל בְּהִתְרַאֲתָה ס' וְזוֹרָק בְּהַדְיָיָהּ מְוֹכָרָה דְּפִלְגֻתִּיהּ אִף בְּלֹא שְׁאִינוּ מְפֻרָשׁ
וְהַר"מ שְׁפָסַק כַּר"י הו"ל לְפָסוּק לְגַמְרֵי כַּר"י בְּכָל דְּאַפִּי לֹא שְׁאִינוּ מְפֻרָשׁ הִתְרַאֲתָה ס'
חֲזִיב.

וְנִמְצָא דְכִנְּתָה הַלַּח"מ לְהַקְשׁוֹת תַּרְתִּי חֲדָא מַה שֶּׁפ' פֶּאן הַר"מ דְּלִפִּי הַסְּוֹגֵיָא מוֹכַח דְּהוּא
הִתְרַאֲתָה ס' וְנָה הֶפֶךְ מ"ש בַּה' שְׁבוּעוֹת. וְתוּ דַּע"מ"ש ה' שְׁבוּעוֹת ק' מְסוּגֵיָא זֹו דְּכַפִּי מ"ש
שֶׁם מוֹכַח דְּסַבֵּר דַּר"י לֹא חֲזִיב בְּרַת אֶת ס' אֶלָּא בְּלֹא הַמְּפֻרָשׁ דְּנִדְאִי סַבֵּר דְּזֵהוּ סְבָרָא
ר"י דַּאֲלַת"ה הו"ל לְפָסוּק כַּר"י וְסוּגֵיָא תִּיּוֹבְתִיהּ דְּפִלְגֻתִּיהּ אִף בְּלֹא שְׁאִינוּ מְפֻרָשׁ
בְּזוֹרָק וְע"ז תִּירֵץ דְּזֵהוּ לַס"ד דַּר"י כִּי מְחִיב אִפִּי בְּלֹא שְׁאִינוּ מְפֻרָשׁ דְּבְרִישָׁא דְּלֹא
אַשְׁכַּח לְאוּקְמָה אֶלָּא בַּכַּה"ג.

וְנִדְאִי כִּף עֲלֵתָה עַל דְּעַתוֹ אֲבָל לְמַסְקֵנָא דְּמוֹקֵי לָהּ בְּעַל בְּסִמּוּךְ אִית לָן לְמִימַר דַּר"י כִּי
מְחִיב בְּלֹא מְפֻרָשׁ דְּנִקְא וְהִקְא בְּדִידְעָה דַּאֲלַת"ה תִּיקְשִׁי לַר"ל לְמַה פְּטוֹר מְטַעַם דַּה' חוּץ
לְעֲזָרָה וְכַתִּיב עַל חֲמִיץ דְּמִשְׁמַע דַּמ"ה מְפָטַר ת"ל דְּהוּי הִתְרַאֲתָה ס' וּמְדַתְלִי טַעַם בְּעַל ש"מ
דַּאֲלַת"ה חֲזִיב אִף שֶׁהוּא הִתְרַאֲתָה ס' וְהָא לִיתָא לַר"ל אֶלָּא מְוֹכָרָה דִּידְעָה וּמַעַתָּה א"ש הַסְּוֹגֵיָא
וּמ"ש פ"ה דְּשְׁבוּעוֹת וּפ"ו דְּסְנֵהֲדָרִין וּכפ"ז צְרִיף לְהַגִּיהָ ג"כ בַּמ"ש הַלַּח"מ ר"י וְצ"ל
ר"ל.

אֶלָּא דַּקִּשׁ ע"ז כִּיפְרִיף הַש"ס הָא אִיפְלִיגוּ חֲדָא זִימְנָא בְּהִתְרַאֲתָה ס' מַאי פְּרִיף גִּימָא
דְּחִידְשׁוּ הִקְא בְּהִתְרַאֲתָה ס' דְּלֹא שְׁאִינוּ מְפֻרָשׁ דַּר"י חֲזִיב דַּאי מְהַתֵּם הו"א דְּדוֹנְקָא
מְפֻרָשׁ. וְאַפְשָׁר דְּלֹא מְצִי לְמִימַר הִכִּי דַּא"כ לִיפְלִגוּ בְּהָא וְלֹא בְּשְׁבוּעוֹ וְאֵין לְהַקְשׁוֹת
לְהַלַּח"מ בְּרִישָׁא דְּמוֹקֵי לָהּ בְּהִתְרַאֲתָה ס' ת"ל מְשׁוּם עַל בְּסִמּוּךְ דִּי"ל דְּעַדִּיפָא מִנְּהָ קַפְרִיף
הָא אִיפְלִיגוּ חֲדָא זִמְנָא.

אֲמַנְם מַה שֶּׁהַכְּרִיחַ הַלַּח"מ הוּא לְמַאי דְּמַסִּיק א"נ אִפ' דְּהִתְרַאֲתָה ס' הוּא ס' כּוֹלֵל וּמ"ה
נִקְטִיָה אֲבָל עַל בְּסִמּוּךְ הוּא פְּרִטִי וְעַל ס' כּוֹלֵל לִיכָא לְאַקְשׁוּיָי לִימָא ס' פְּרִטִי וּק"ל. וְרַש"י
פִּירֵשׁ בְּסוּגֵיָא דְּהַשׁוֹחֲט וְהַזְוֹרָק וְכָל אֶחָד מִבְּנֵי חַבּוּרָה כּוֹלֵן עוֹבְרִין.

וּפְשָׁט דְּבְרִיו נִרְא' הֶפֶךְ מַה שֶּׁפִּירֵשׁ הַרַ"ם פ' תְּשָׂא עַל מ"ש שֶׁם רַש"י אֲזַהֲר' לְשׁוֹחֲט
וּלְזוֹרָק וְלֹא מִבְּנֵי חַבּוּרָה ע"ש. וְדַבְרֵי רַש"י בְּפִירוּשׁוֹ עַל הַתּוֹר' וּבְפִירוּשׁוֹ עַל הַסְּוֹגֵיָא
מוֹכַח דְּלֹא כַּהַרַ"ם.

וְכֹן מְהַרְשֵׁ"א בְּסוּגֵיָא בַּח"ה הַבִּין הַדְּבָרִים כְּפִשְׁטוֹן. וְטַעַם דַּא' מִבְּנֵי חַבּוּר' שֶׁיֵּדַע שֶׁם חֲמִיץ
וְהַשׁוֹחֲט שְׁלֹחֵהוּ עוֹבֵר.

אף דלר"י דקי"ל פְּנוּתִיהָ לְאוֹ שְׁאִין בּוֹ מַעַשׂ אֵין לּוֹקִין וְדַאי אֵינוֹ לּוֹקֵה אֶף עוֹבֵר. וּמ"ש
הֶרֶב מִשׁ"ל דְּמַהֲרֵי וְשִׁלְמֵי נֵרָא דְדַאי לְאוֹ זְבָחֵי הוּ"א פְּסוּל וּבִמְנַחֲתוֹת פְּרִיָה רְבִינָא דְדַאימָא
אֵינָה נִפְסָלַת וּמְצָרִיָה קָרָא.

אֶפְשָׁר דְּרְבִינָא ס"ל דְּמִילְתָא דְאָמַר רַחֲמֵנָא לָא תַעֲבִיד אִי עֲבִיד מְהֵנִי וּמִשׁ"ה פְּרִיָה דְדַאי
לָא מֵאֵי פְּרִיָה. וְהִירוּשְׁלָמֵי קֵאֵי לְסִבְרַת מ"ד לָא מְהֵנִי וְכַדְמוּכַח מְהֵתוּס' פ"ק דְתַמּוּר' וּכ"כ
הֶרֶב פְּרִי חֲדָשׁ בְּמֵימֵם חַיִּים בְּהִגָּהוּתֵי לֵה' בְּכוּרוֹ' וְהֵנ' הֶרֶב פִּר"ח שֵׁם בְּהִגָּהוּת מִס' פְּסָחִים
כ' עַל הַתּוּס' דְּפְסָחִים דָּף ס"ג וּנְיָתָא דְקִי"ל לָא מְהֵנִי.

וְנִרְא' דְכּוֹנְנָתוֹ דְשֵׁם פְּתִיבוֹ הַתּוּס' דְלָא שְׁנָה לַעֲכָב וְזֵה כִּמ"ד מְהֵנִי דְדַאי לֵאֲיָדָהּ פֶּל דְכְּתִיב
לְאוֹ לִיכָא לְמִימַר לְמַצְנ' בְּעֵלְמָא וְהֵיָא דְשְׁנָה לַעֲכָב נ"ל לְפוּם רִיחָטָא דְהָוִי דְנִקָּא בְּעֵשִׂין
כַּדְמוּכַח בְּסוּגְיַת תַּמּוּר' וְהָוִי לְמ"ד מְהֵנִי וְכֵן מוּכַח מְדַבְּרֵי הֶרֶב חִידוּשֵׁי הַלְכוֹת עַל דְבָרֵי
רִיב"א וְלִהְכִי הַקֵּשׁ הַפִּר"ח עַל דְבָרֵי הַתּוּס' דְּפְסָחִים וְדוּק פִּי קַצְרָתֵי.

שׁוּב הֶרָאוּ לִי סִפְרָא נְחָמֵד נְדַפְסָא מְחֲדָשׁ זֵה שְׁמוֹ שְׁעַר הַמֶּלֶךְ לְהֶרֶב הַכּוֹלָל פְּמֵהָר"י בִּילְמוּנְטֵי
וּמִיָּדֵי עוֹבְרֵי רְאָתָה עֵינֵי דְהַשִּׁיג עַל הֶרֶב פִּר"ח וְעַל הַר' מִשׁ"ל וְלִי הַהֲדִיּוּט נֵרָא דְהֵדִין
עִם הֶרֶב פִּר"ח וְדוּק בְּדַבְּרֵי וּבְמָה שְׁרַמְזֵנוּ בְּעֵנִי וְתַנּוּ וּבְסוּגְיַת תַּמּוּר' וְדוּק וְהֵאָרָה (ב) ה'
תְּרוּמוֹת פ"ד דִּין ט'.

מְהָר"י קוֹרְקוּס בְּבִיאָוּרוֹ הַנְּדַפְסָא מְקָרוּב כ' דְהֶרֶמְב"ם פְּסָק כַּר' יוֹחֲנָן וּמוֹד' ר' יוֹחֲנָן
בְּתַרוּמ' דְלָא אֲתֵי דְבוּר לְבַטֵּל הַשְּׁלִיחוֹת וְהֵאָרָה בְּזֵה לִישׁוּב דְבָרֵי רְבִינּוֹ ע"ש בְּאִנְרָה.
וְכַאֲשֶׁר יִרְדּוּן הַקּוּרָא בְּדַבְּרֵי ו"ל אִמ"ת מְרַגִּישׁ דְלִכְאוּר' סוּגְיַן הֵנָּא תִּיּוּבְתִיָה דְהָא ר'
יוֹחֲנָן אוֹתוּבִיָה אוֹתִיב לר"ל מְתַרוּמ'.

וְאִיָּה הַפָּה יְכוּל' לְדַבֵּר דְמוּד' ר' יוֹחֲנָן לר"ל בְּתַרוּמ'. וַיֵּשׁ מִי שְׁתַּיְרָץ דְמִקְשָׁא לִי לר"ל
דְאֵמַאי אֶצְטְרִיָה שְׁיָנָה בְּתַרוּמ'.

וְאֵינוֹ מְחַנּוּר דְהִיכָא רְמִיזָא שְׁיָנָה. וּבְעֵנִיּוֹתֵי אֶפְשָׁר לִישֵׁב בְּעַד הֶרֶמְב"ם דר"י סְבַר דְלִר"ל
לָא סְגִי שְׁיָנָה אֶלָּא בְּעֵי מַעַשׂ בְּעֵלְמָא וְהֵיָנוּ דְמוּתִיב לר"ל דְלִדִּיָה שְׁיָנוּי כֹּל דְהוּ לָא
אֶצְט' לְמַתְנֵי אֶבֶל מַעֲשֵׂה הוּ"ל לְמַתְנֵי וְאֵמְטוּ לְהִכִּי מְשַׁנֵּי רְבָא כְּשֶׁקֵּד' וְכוּ' וְהוּא מַעַשׂ.

וְהִירוֹ סְבַר דְגַם לר"ל סְגִי בְּשִׁינוּי וְהֶרֶמְב"ם פְּסָק כַּר' יוֹחֲנָן וְכַשִּׁיטַת תְּלַמוּדָא דִּינּוּ. א"נ
אֶפְשָׁר דְלַעוֹלָם דַּר' יוֹחֲנָן סְבַר לְאוֹקוּמִיָה הָא דְתַרוּמָה בְּשִׁינוּי וְהֵם דְבָרִים שְׂבֵלֵב וּר"ל
לָא יַדַּע חֲדָרֵי לְבוֹ וּמוּתִיב לְרִישׁ לְקִישׁ לְדַעַת מַה בְּפִיו וְאֶפְשָׁר דְזֵה עֲצָמוּ פְּנִינַת הֶרֶב מְהָר"י
קוֹרְקוּס ו"ל אֶמְנָם ק"ק דְהוּ"ל לְפָרֵשׁ שְׁיָחוּתֵי וְהוּא אַחֲרוֹן וְדוּק הַטָּב.

(ג) ה' פְּלִי הַמְקַדָּשׁ. (פ"ב דִּין י"א) הֶרֶמְב"ם הַשְּׁמִיט דִּין צְבוּר וְיַחֲזִיד דְאֵין יְכוּלִין לְהַקְטִיר
בְּמִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן וּמִבְּנֵי בְּמִנְחֹת דָּף ו'.

וּמ"ש רְבִינּוֹ הֵרָא"ם סוּף פ' תְּצַנְהָ דְבָרֵי תְמוּהִים שְׁלִכְאוּרָה נֵרָאִין דְבָרֵי הַפָּה הַסּוּגְיָא
הַנּוֹ'. וְכַבֵּר הַשִּׁיגוּהוּ לְהֵרָא"ם וְלִיכָא לְמִימַר דְהֵרָא"ם לְהוֹרָאֵת שְׁעָה וְכִמוֹ שְׂכָבֵר נִדַח'
קָרִי לָהּ לְהָהּ יִשׁוּבָא הֶרֶב טִירַת כְּסָף פ' תְּצַנְהָ.

וְתוֹ ק' עַל הֵרָא"ם דְאֶשְׁתַּמִּיטִיתָהּ דְבָרֵי רִשׁ"י פ' נָשָׂא שִׁכ' מְלָאָה. קִטְרַת לָא מְצִינּוּ קִטְרַת
לְיַחֲזִיד וְלָא עַל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן אֶלָּא זֹו בְּלִבְד וְהוֹרָאֵה שְׁעָה הֵיִת' וְזֵה פְּסוּגְיָא מְנַחֲתוֹת הַנּוֹ'.

וגם שם כ' הרא"ם ופ"י דבריו וסייגים אבל בספרי וכו' ושם נמי קשה דדברי רש"י נחל
גובע מסוגלי הנז' ומאי מיתתי מספרי אלא נר' דאשתמיטינתיה לשעה סוגית מנחות. ומ"ש
רש"י פ' תצונה המזבח הנה.

הרב נחלת יעקב שנ"ה ופיר"ש ולא נהיר' עיין בדבריו ואמה תחנה. ונרא' ברור דכוננת
הפתוב דכתיב עליו ופירוש מ"ש רש"י המזבח הנה היינו לומ' דבחיצון אין לוקין
וכמבוא' בפסוגיא הנז' דיליף מפאשר ציוניתיה ולא הוה הפא מפלל עשה עשה ודוק.

(ד) ה' מלנה פי"ג דין ג'. כ' ה' מש"ל וז"ל יש מן התימא וכו' ואי בדאיפא ראיה אפי'
בשבוע' אינו נוטל פנין דלית לי מגו וכו' ע"ש איברא דכן נרא' מתשו' הרשב"א שהביא
מהר"י קולון שרש צ"ד והרב עדות ביעקב סי' מ"ו דף ק"י ע"ב דמהתם מוכח דכל שאין
לו מגו מחזיר המשכון ללנה ונשארת המלן' כמלן' ע"פ.

אכן קשיא לי הדל על הגי רבנואמא דהא הרשב"א גופיה בתשו' סי' אלף מ' אמר מר
דברי שא הנה סבר הכי ובסוף חזר בו ודן את הדין דאפי' דלית לי מגו פנין דב"ח קונ'
משכון והעדים מעידים שפדין בא לידו הו"ל אינך המע"ה.

וק' על הרב מש"ל מאי קאמר פנין דלית לי מגו אינו יכול ליטול אפי' בשבוע' הא
הרשב"א ס"ל דאפי' דלית לי מגו מהימן. וכן ק' על מהריק"ו וה' עדות ביעקב דמיתו
תשו' הרשב"א קונ'ם חזרה והי' העלמ"ה דהרשב"א גופיה חזר בי', וכן ק' על מרן סי'
ע"ב שפסק כסברת הרשב"א דקונ'ם חזר'.

ותו ק' על ה' עב"י דהך תשוב' דקונ'ם חזר' דמיתתי הניא תיובתיה שהרי המענין בלבו
יבין מתוך תשו' זו דקונ'ם חזרה דלא אמרי' דאין המלן' נאמן כי אם בלית לי מגו והרב
עב"י סמוך ונרא' פשיטב דברי הר"מ שהק' בעה"ת סייגים וז"ל דבנה אין אנו אומרים
יעמוד זה בחפץ וכו' או לפחות וכו' עש"ב.

וקש' דמתשו' הרשב"א שהביא לקמן מוכח דאפי' בעלמא פי לית לי מגו המשכון בחזר'
קאי וא"כ מאי קאמר. ואף לסברת הרשב"א אחר חזרה נרא' דבנדון הרב עב"י מודה
הרשב"א דצריך להחזיר המשכון דכל טעמיה דהרשב"א הוא דכיון דבדין בא לידו ב"ח
קונ' משכון והכא צ"ל בתירוץ הרב עב"י דאמר לעדים אגני הולך למשכון לא למנ' והלך
ומשכנ' שלא בפניה פדי שיקבא מ"ש הרמב"ם אח"ך ואם תכפור תשבע וא"כ הו"ל כגזול
דכל הנוטל דבר מחבירו שלא מדעתו גזלנא הני והו"ל כנסכא דר' אבא שהביא הרשב"א
ניש לי ראיות ברורות לזה.

הדרן לדבר הרב מש"ל דק' עליו כאמור. ומדין זה דהר"מ מיתו הרב ש"ך והרב ראש
יוסף סי' ע"ב ראי' לס' הרשב"א אחר חזר' ע"ש.

עוד ק' על הרב מש"ל במה שתירץ דהר"מ אגזיל לשיטתיה וכו' ע"ש ודבריו קשים דהא
הרמב"ם שם פ"ב מה' שכירות דין י"ב כ' דבהחזרתי נשבע הסת וכו"כ הה"מ שם.
ואעיקרא על מרן בכ"מ שתמה על הה"מ המה ראו כן תמהו הרב לח"מ.

והרב מש"ל גופיה דבהדיא כ' הר"מ שם פדברי הה"מ והגם דהא ל"ק דכבר פתב בב"י
סי' פ"ו דלא הי' דין זה בנסתתו ע"ש מ"מ ק' דבכ"מ למיל הביא דברי הטור שכ' בשם
הר"מ דנשבע הסת וכתב שפן נרא' ממ"ש לקמן.

וא"כ תוף פדי דיבור איך תמה על הה"מ ואיך שיהי' מ"ש הה"מ פ"ו מה' שאלה דהכא
שאני דיהיב סימנין על פרוקף לומר הכי לישב דברי הר"מ דידיה אדידיה וא"כ מאי
קאמר הרב מש"ל (עגון זה מצאתי באמתחתי שכתבתי בקטנותי).

(ה) ה' סנהדרין פי"ט דין כובש נבואתו אינו לוקה. מקשים דברי אמרו בסנהדרין דף
פ"ט דלוק' והתוס' פתבו מפת מרדות.

ולכל הדברות הו"ל להרמב"ם לבאר דטעון מפת מרדות וכן הקש' הרב פרי חדש פ"ט
מה' יסודי התור'. וק"ק על הרב לח"מ שדין זה שכ' ואע"ג דאמרו לוקה כבר פתבו התוס'
מפת מרדות ע"ש ולא נרגש דאמאי הרמב"ם לא כתב דמפין אותו מפת מרדות.

ואפשר לישב בעד הרמב"ם דהאי דתני תנא קמיה דר"ח אתי כר"י דלאו שאין בו מעש'
לוקין עליו כמ"ש במפות דף כ"ב דתני תנא קמיה דר"ח וא"ל מאן דאכיל תמרי פסוגין
ומפרש דאתי כר"י.

וכי תימא דלא פתיב ביה לאו דע דר"י סבר בפסחים דף מ"ב דלאמר ברישא אהני ללאו
וה"נ פתיב לאמר אלא דאין לאמר זה דומה לאינך דכתיב גבי ישראל פכל אשר שאלת
מעם ה' אלהיך לאמר לא אוסיף ואפשר דאם אינו ענין לזה תנהו ענין לדברים שפפרש'
וא"כ אנו לא קי"ל הכי ואינו מפת מרדות.

אלא הוא ר' יהודה פאיך דתני האי תנא קמיה דר"ח. ור"ח פסוגין אמר אלא מאן דאכיל
תמרי בארבי לא לקי ותו לא פסוגית מפות.

אלא דהש"ס פריך מאן מתרי להאי תנא ולא קי"ל הכי. ועיין בתשובות הרב מהר"ש בן
הרשב"ץ ז"ל סי' תר"י ובס' המשנבח יד מלאכי הנדפס מחדש ודוק הטב פי קצרת וק"ל.

סי' ו' שאלה אמר הריני נזיר כשיהיה לי בן או בת וילדה אשתו טומטום מהו. תשובה
דבר זה רבינו הגדול אמרו גאון עזנו הר' משנה למלך פ"ב מה' נזירות דין י"ז שהרב
ז"ל נסתפק בזה וע"ש צדדי הספק.

וזה שנים רבות ששמעתי שהרב הפולל כמה"ר שפתי הלוי ז"ל אהד מרבני קושט' יע"א
הביא ראיה ממשנתנו פ"ב דבפורים דתנו הכותב סיתו ובהמתו לא כתב לו את הפוי
וה"ה הכא אע"ג דהטומטום הוא זכר או נקבה אינו נזיר דבן או בת ודאין קאמר פי הכי
דהתם סיה ובהמה ודאין קאמר זו היא ראית הרב הנז'.

ויש דוחין דשאני התם דאינו עתיד להתפרר ולעולם הוי ספק אמטו להכי אמרינו לא
כתב את הפוי משא"כ פאן דאפשר דיקרע ויודע מה הוא אפתי הנה מקום להסתפק
בילדה טומטום אי הוי נזיר מאחר שאמר כשיהיה לי בן או בת וזה בן או בת ע"כ ששמעתי.

ועוד אפשר לדחות דשאני התם דהכותב סיתו ובהמתו יודע הוא שיש לו כוי וכינון שהוא
מצוי אצלו ודעת' עילוגיה הו"ל לפרש גם את הפוי שלא נבין דסיה ובהמ' ודאין קאמר
ומדלא פירש יש מקום לומר דכן הוא אמת דנתכונן לסיה ובהמה דאין ואין הפוי בכלל

אָבֵל בְּהָא דְטוֹמְטוּי פִּינּוֹן דְרַוְבָא דְעֵלְמָ' בְּנִים וּבְנוֹת וְדַאִין יוֹלְדוּ לְהֵם לָא ס"ד דְטוֹמְטוּם יוֹלְד לֹו דְהוּא מִיַּעוּט' וּדְמִיַּעוּט' דְלָא שְׂכִיחַ וּלְכַף לָא פִּירֵשׁ וְהִשְׁתָּ' יֵשׁ לְצַדְד דְכִי אָמַר בּוֹ אוּ בַת בְּיוֹם הַוִּלְדוּת טוֹמְטוּם הָרִי הוּא גְזִיר מִמ"נ.

וְתוֹ אֲנִי תְמִיחָה עַל הָרַב מְהַר"ש הַלּוֹי וְרַבְּנָן דְעַמְלָן הֵיכִי פְּשִׁיט' לְהוּ דְכּוֹתֵב חִיתוּ וּבְהִקְמַתוּ דְתַנּוּן הֵינּוּ שְׁפַתְב שְׁנִיחָהּ וּמִיַּתִּי רְאֵיהּ הָרַב מְהַר"ש הַנּוֹ' מִינָהּ וַיֵּשׁ שְׁדַחוּ רְאֵיתוּ פְּאָמוֹר.

וְהָרִי הָרַמְבַּ"ם בְּפִי' הַמְּשַׁנָּה פְּתַב חִיתוּ וּבְהִקְמַתוּ הֵינּוּ אוּ בְהִקְמַתוּ ע"ש וּמוֹכַח דְאֵם פְּתַב שְׁנִיחָהּ חִיתוּ וּבְהִקְמַתוּ פְּתַב אֵת הַכּוֹי וּכְמ"ש רַבֵּינוּ עוֹבְדֵיהּ בְּפִירוּשׁוֹ לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם וּכ"כ הָרַב שְׂדֵה יְהוֹשֻׁעַ לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם וְכֵן פְּתַבוּ קֶצֶת מְהַרְאִשׁוּנִים בְּגִדְרִים עַל דָּף י"ח ע"ש וַיֵּשׁ בְּזֵה אַרְיִכוֹת דְּבָרִים.

וְנִרְאֵה לְהִבְיָא רְאֵיהּ לִנ"ד מִמ"ש הָרַמְבַּ"ם פ"ח דְזִנְיָהּ וּבַח"מ ס' רנ"ב דִּין כ"ז אִם יוֹלְדָה אֲשֶׁתִּי זָכָר מְאִתִּים נִקְבָּה ק' יוֹלְדָה טוֹמְטוּם יִטּוֹל הַפְּחוֹת גַּם מְהַר"מ פ"ג דְחַגִּיג' בְּדִין הַקְּהֵל וּבַה' אֲסוּרֵי מִזְבֵּחַ וּצ"ל דְבָרֵי הַתּוֹס' בְּגִזִּיר וְעֵינָן תְּשׁוּבַת הָרָא"ש פְּלָל פ"א סִימָן ב' וְהוּבָא' בַח"מ.

גַּם יֵשׁ לְהִבְיָא רְאֵיהּ דְתַנּוּן פ"ב דְגְזִיר הָרִינִי גְזִיר פְּשִׁיחָהּ לִי בּוֹ נוֹלְד לֹו בּוֹן הָרִי זֶה גְזִיר בַּת טוֹמְטוּם וְאַנְדְרוּגִינּוּס אִין זֶה גְזִיר וְאַתְמַר בְּפִירוּשְׁלָמִי בַת לָא צָרִיכָא טוֹמְטוּם וְאַנְדְרוּגִינּוּס צָרִיכָ'.

וְאִם אֵיתָא דְטוֹמְטוּם וְאַנְדְרוּגִינּוּס אִינוּ בְּכָלֵל כֵּן אוּ בַת לְתַנִּי תַנָּא הֵכָא הָאוּמַר הָרִינִי גְזִיר פְּשִׁיחָהּ לִי בַת וְיוֹלְדָה בּוֹן הָרִי זֶה גְזִיר טוֹמְטוּם וְאַנְדְרוּגִינּוּס אִינוּ גְזִיר וְהִיוּ כָּל הַחֲלוּקוֹת נִצְרָכוֹת מְאֹד.

וְאִם הַדִּין הוּא דְאוּמַר בַּת וְיוֹלְדָה בּוֹן אִינוּ גְזִיר לִיתַנִּי בּוֹן טוֹמְטוּם וְאַנְדְרוּגִינּוּס אִינוּ גְזִיר אֲלָא מוֹכַח לְפּוּם רִיחָט' דְבְאוּמַר בַּת וְיוֹלְדָה טוֹמְטוּם הָרִי זֶה גְזִיר וּצ"י בְּבַבְלִי. וּבְרִישׁ עֶרְכִין מִמַּעַט טוֹמְטוּם מְדַכְתִּיב הַזְכָּר בְּהָא דְמַשְׁמַע וְדַאִי.

וְעֵינָן בְּתוֹס' בְּבַכּוֹרוֹת דָּף מ"ב וּבְלִקוּטֵי הָרַב בְּצִלְאֵל כ"י שְׁם וְנִנְדָה דָּף כ"ח ע"ב וְעוֹד גְּרָא' לְפּוּם רִיחָט' לְהִבְיָא רְאֵיהּ לְסַפֵּק הַנּוֹ' מְהָא דְאַמְרִינּוּ בְּחֻלִין דָּף כ"ג ע"א הָאוּמַר הָרִי עָלֵי עוֹלַת בְּהֵמָה מִן הָאֵיל אוּ מִן הַפְּכָשׁ וְהִבְיָא פְּלַגְס וּבְעֵי אֲלִיב' דְבַר פְּדָא דְאַמְרִינּוּ מִיַּתִּי וּמִתַּנָּה מִי אֲמַרִינּוּ אֵיל נְכָשׁ מִתַּנָּה בְּבְרִיָה לָא מִתַּנִּי וְלַצַּד זֶה יֵצֵא יְדֵי גְדָרוֹ כְּמוֹ שְׁפִירֵש"י דְכִינּוֹן דְלָאוּ בְּרִיָה הוּא יוֹצֵא יְדֵי גְדָרוֹ מִמָּה נִפְשָׁף דְהָא אוּ פְכָשׁ אוּ אֵיל הוּא ע"ש.

וְה"ה בנ"ד דְכִינּוֹן דְאוּמַר פְּשִׁיחָהּ לִי בּוֹן אוּ בַת הֵגַם שְׁיִלְדָה טוֹמְטוּם גְזִיר דִּמְמ"נ בּוֹן אוּ בַת הוּא וְדַע שְׁצָרִיף לְהַתְיַשֵּׁב בְּכָל הַסּוּגִיּוֹת הָרְמוּזִים לְעֵיל וְאַבְיָזְרִיָהּ וְדְבָרֵי הָרַאִשׁוּנִים עֲלֵיָהּ וְהִיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְזַפְרוֹן הוּא בְּרַחֲמֵי יְאִיר עֵינֵינוּ בְּתוֹרַתוֹ הַקְּדוּשָׁה תּוֹרַת חַיִּים.

הַקְּדָמַת הַמְּחַבֵּר אֵיתָא בְּמַסְכַּת עִירוּבִין (דָּף נ"ד ע"ב) מֵאִי דְכְּתִיב אֵילַת אֲהָבִים וַיַּעֲלֵת חֲזַן לְמָה נִמְשְׁלוּ ד"ת לְאֵילַת לּוֹמַר מָה אֵילָה זֹו וְכו' וַיַּעֲלֵת חֲזַן לְלַמְדָּה שְׁמַעְלַת חֲזַן עַל לּוֹמְדֵיהּ דְדִידָהּ יְרֻוּף בְּכָל עַת מַה דַּד זֶה כָּל זְמַן שְׁהִתִּינוּק מִמְשַׁמֵּשׁ בּוֹ מוֹצֵא בּוֹ חֲלָב אָף ד"ת כָּל זְמַן שְׁאֵדָם הוֹנָה בְּהֵם מוֹצֵא בְּהֵם טַעַם וּבְמִדְרָשׁ אֲמַרִינּוּ מָה אֵילָה זֹו אֲבָרִיָה צְפוּפִין וּכ"ז

שְׁאֵדָם רוּאָה אוֹתָהּ נִרְאִית לּוֹ פְּחַדְשָׁה כָּךְ ד"ת יִהְיוּ פְּחַדְשִׁים וּבְיַלְקוּט מִשְׁלֵי אַמְרִינוּן דְּדִיָּהּ יִרְנֶנּוּ בְּכָל עֵת שְׁלֵא תֵאמֵר אֲשַׁתְּקֵד שְׁמַעְנֵנו אוֹתָהּ שְׁנֵאמַר אַל תְּבוּזוּ כִּי זְקֵנָה אִמָּךְ וְאִם אַמְרָתָם כָּךְ אַף אֲנִי יָבוּל לֵאמֹר לָכֶם לָמָּה אַתֶּם קוֹרְאִים שְׁמַע פְּעַמִּים בַּיּוֹם לָמָּה אַתֶּם מִתְּפַלְלִים שְׁלֵשָׁה פְּעַמִּים בַּיּוֹם שְׁמָא אַתֶּם מִתְּדַשְׁיָן דְּבָר אִם הִלְעַגְתֶּם כַּד"ת אַף אֲנִי אֲנִי שׁוֹמֵעַ תְּפִלְתְּכֶם שְׁנֵאמַר מְסִיר אֲזִנּוֹ מִשְׁמוֹעַ תּוֹרָה גַּם תְּפִלְתּוֹ תּוֹעֵבָה ע"כ.

לְכֵן אַתֶּם אַחֲזִי בֵּית יִשְׂרָאֵל עִם קְדוּשׁ וְטְהוֹר. אִם בַּד"ת הַנְּאֻמִּים כְּבָר בְּדֹאשְׁתְּקֵד אַמְרוּ חַז"ל כָּךְ בְּחֵדוּשֵׁי תּוֹרָה שְׁלֵא נֵאמְרוּ בְּדֹאשְׁתְּקֵד אַעֲכוּ"כ.

לְכֵן אַחֲזִי וְעַמִּי אֵל יִהְיֶה לָכֶם לְמִשְׁא שְׁהִטְרַחְתִּי אֲלֵיכֶם אֲשַׁתְּקֵד בְּחִיבוּרֵי מַגְדֵּל דָּוִד וְעַכְשָׁיו בְּחִיבוּרֵי הַזֶּה. כִּי ת"ל חִיבוּר חֲדָשׁ הוּא וְנִחְמָד מְאֹד בְּחֵדוּשִׁים יְקָרִים וְנִעֲיָמִים וְאִם סוּחַר הַנְּכֻסִּים לְקִרְתָּא בְּסוּחַרָּה חֲדָשָׁה קִפְיָן עֵילוּ וְזִבְיָן ק"ו בַּד"ת דְּאִיתָא בִּירוּשְׁלָמִי (פ"א דְּפָאָה) ר' בְּרַכְיָה וּר"ח דְּכִפְר דְּחוּמִין חַד אָמַר אֲפִילוּ כָּל הָעוֹלָם כְּלוּל אִינוּ שְׁוֵה לְדָבָר אֶחָד מִן הַתּוֹרָה וְחַד אָמַר אֲפִילוּ כָּל מְצֻנְתֵיהָ שֶׁל תּוֹרָה אִינוּ שְׁוֹת לְדָבָר אֶחָד מִן הַתּוֹרָה וְכו' אֲרֻטְבִּין שְׁלַח לְרַבֵּינוּ הַקְּדוּשׁ חַד מְרַגְלֵי טָבָא מְטִימִיטִין א"ל שְׁלַח לִי מִיָּלָא דְּטָבָא דְּכּוֹנְתֵיהָ שְׁלַח לִיָּה חֲדָא מְזוּזָה א"ל מָה אֲנָא שְׁלַחֵי לָהּ מִיָּלָה דְּלִית לָהּ טִימָא וְאִתְּ שְׁלַחֵית לִי מִיָּלָה דְּשׁוּי חַד פּוֹלָר.

א"ל חֲפָצֵיהּ וְחֲפָצֵי לֹא יִשְׁוּוּ בָּהּ וְלֹא עוֹד אֵלָּא דְּאִתְּ שְׁלַחֵית לִי מִיָּלָה דְּאֲנָא מְנַטֵּר לָהּ וְאֲנָא שְׁלַחֵית לָהּ מִיָּלָה דְּאִתְּ דְּמָה וְהִיא מְנַטֵּרָה לָהּ דְּכִתִּיב בְּהַתְּהִלְכָּהּ תַּנְּחָה אוֹתָהּ וְנֹ"ו וְהִיא קְרָא דְּבַהַתְּהִלְכָּהּ תַּנְּחָה קָאִי עַל דְּבָרֵי תּוֹרָה כְּמוֹ שְׁדָרְשׁוּ חַז"ל בְּהַתְּהִלְכָּהּ תַּנְּחָה אֶתְּ בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּשִׁכְבָּהּ תִּשְׁמֹר עָלֶיהָ בְּקָבֵר וְהַקִּיצוֹת הִיא תִּשְׁיַחֵהּ לְעוֹלָם הַבָּא.

וְרַבֵּינוּ הַקְּדוּשׁ עָנָה לְאַרְמְבוֹן בְּהֵאִי קְרָא עַל מְזוּזָה. וְדָרִישׁ לְהֵאִי קְרָא גַּם עַל קִיּוּם הַמְצוֹת וְקָאֵמַר לִיָּה דְּאִתְּ דְּמָה כְּלוּמַר בְּקָבֵר וְהִיא מְנַטֵּרָה לָהּ וְק"ו לְמַחְזִיקֵי תּוֹרָה שְׁעֲלֵיהֶם דְּרָשׁוּ רַבּוּתֵינוּ ז"ל וּבפ"ג דְּסוּטָה) בִּירוּשְׁלָמִי וְאָמַר ר' חֲנָנְיָה ר' יִרְמְיָה כְּשֵׁם ר' הִי עֲתִיד הַקַּב"ה לַעֲשׂוֹת צֶלֶל לְבַעֲלֵי מְצוֹת בְּצִיָּקָן שֶׁל בְּעֲלֵי תּוֹרָה מ"ט כִּי בְּצֶלֶל הַחֲכָמָה כְּצֶלֶל הַכֹּסֶף וְאוֹמַר עֵינִי חַיִּים הִיא לְמַחְזִיקִים בָּהּ ע"כ: וְהִנֵּה זֶה כְּפָמָה שְׁנַתְּתִי אֵל לְבִי לְחַבֵּר סֶפֶר פִּי עַל הִירוּשְׁלָמִי כִּי הִנֵּהוּ סְתוּם וְהַתָּנִים וְסָגוּר וּמְסוּגָר כְּאֵלֶּף עֲזֻקָאִין אֲכֵן לֹא מְלַאֲתִי אֶת לְכִי לָזֶה כִּי כָּל מִי שְׁלֵא מִיָּלָא כְּרִיסוֹ עֲדִינָן בְּהַש"ס הַזֶּה וְאִינוּ בְּקִי בּוֹ בְּכָל הַסּוּגְיוֹת מְגַשְׁשׁ בּוֹ כְּעוֹר קִיר.

כִּי אִי אֲפֻשֵׁר לְלַמּוֹד סוּגְיָא הַמּוֹרָה בְּהַש"ס הַזֶּה וְלִהְעֵמִידָה עַל תְּלָהּ כִּי אִם בְּמִילָף מְקוּם מְקוּם וְהִיא יִלְפָא מִן הַדָּא וְהַדָּא יִלְפִי מִן הַהִיא דָּא וְדָא הַדָּא הִיא וְכְמוֹ שְׁדָרְשׁוּ חַז"ל כְּהֵאִי ש"ם יְרוּשְׁלָמִי (בפ"ג דְּר"ה) תְּנִי בְּשֵׁם ר' נְחֻמְיָה מֵאִי דְּכִתִּיב הִיָּתָה כְּאֲנִיּוֹת סוּחַר מְמַרְחָק תְּבִיא לְחָמָה ד"ת עֲנִיִּים הֵן בְּמְקוּמָן וְעֲשִׂירִים בְּמְקוּם אַחַר וּמִי שְׁחָנָא בְּעַל יְרוּשְׁלָמִי אֲמִיתִי רוּאָה בְּעֵינָיו הֵאִיף דְּבִרְיָהּ כְּגַחְלֵי אִשׁ וְהֵאִיף הִירוּשְׁלָמִי נְדָרְשׁ לָזֶה לְכֵן כ"ז שְׁלֵא הִיָּתִי בְּקִי בְּש"ס יְרוּשְׁלָמִי מְנַעַתִי אֶת עֲצָמֵי וּמִשְׁכְּתִי אֶת יָדֵי מִן הַמְּלָאכָה הַזֹּאת רַק עֲתָה ת"ל אֲשֶׁר יִגְעַתִּי בְּהַש"ס הַזֶּה כְּפָמָה שְׁנִים וְלֹא נִתְּתִי שְׁנַת לְעֵינֵי לְעַפְעַפִּי תְּנוּמָה עַד שְׁזָכִיתִי ת"ל לְהִיּוֹת בְּקִי בְּהַש"ס יְרוּשְׁלָמִי וְאוֹכֵל בַּע"ה לְהִיּוֹת גּוֹשָׁא וְנוֹתֵן בּוֹ וְאֲמַרְתִּי בְּלִבִּי עֲתָה הִגִּיעַ הַעֵת וְהַעוֹנָה לַעֲשׂוֹת חִיבוּר עַל הַש"ם יְרוּשְׁלָמִי: וְהִנֵּה בְּפִתְחֵי בַס' זְרַעִים רִאִיתִי שְׁזָה אִין בְּכַחֲזִי וְאִין בְּפִיסִי לְהִבִּיא לְבֵית הַדְּפּוּס אַף חִיבוּר עַל סְדָר א' כִּי שְׁעָרְתִּי

שְׁלֵעָרָה אֶלְף דָּפִים וְעוֹד יוֹתֵר יַעֲלֶה עַל סֵדֶר אֶחָד וְאֵין בְּכַחַי לְהוֹצִיא מִכַּח אֶל הַפּוֹעֵל בְּהוֹצָאָה הַמְרֻבָּה הַזֶּה וְחֻשְׁבְּתִי בְּלִבִּי לְסֵדֶר עַל כָּל הַשֵּׁ"ס וּלְהַנִּיחֵם עֲדֵינִין כְּכַתוּבִים אֶצְלִי וְלֹא לְהוֹצִיאָם לְאוֹר עוֹלָם עַד עַת וּזְמַן אַחֲרֵי כֵן נִחְמַתִּי מִי יוֹדֵעַ מַה יִּנְלַד יוֹם כְּמֵאֲמֵר הַפְּתוּב רַבּוֹת מְחֻשְׁבוֹת בְּלֵב אִישׁ וּמִי יוֹדֵעַ אִם יִתְקַיֵּים מְחֻשְׁבְּתִי וְאִם אֲזַכֶּה לְדַבֵּר גְּדוֹל כְּזֶה.

ע"כ אֲמַרְתִּי מַה שֵּׁיִשׁ בְּיַדִּי לַעֲשׂוֹת בְּכַחַח עֲשֵׂה לְבֵן הַסִּפְמָתִי לְחַבֵּר לַע"ע חִיבוֹר לְכָל הַפְּחוֹת עַל מַס' אַחַת וּבְהַמְשָׁף הַזְּמַן שֵׁיִזְכְּנִי ה' אַחֲבָר עַל כָּל שֵׁיטוֹת הַשֵּׁ"ס הַזֶּה אֵי"ה וְכֵן הוֹרוּ לְבֵנו חֲכָמֵינוּ ז"ל בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה לְקַבּוֹץ עַל יַד כְּדֹאִיתָא בַּמַּס' ע"ז (דָּף י"ט ע"א) אָמַר רַבָּא אָמַר רַב סְחוּרָה אָמַר רַב הוּנָא מֵאֵי דְכָתִיב הוּן מְהַפֵּל יַמְעֻט וְקוּבִץ עַל יַד יִרְבֵּה אִם עוֹשֶׂה אָדָם תּוֹרָתוֹ חֲבִילוֹת חֲבִילוֹת מִתְמַעֵט וְאִם קוּבִין עַל יַד יִרְבֵּה וְכו' אָמַר ר"נ בַּר יִצְחָק אָנָּה עֲבִידְתָּה וְקִנִּים בְּיַדִּי ע"כ: וּמִפְּנֵי שֶׁהוּא רַק עַל מַס' אַחַת אֲמַרְתִּי לְחַבֵּר תְּחִלָּה עַל מַס' הַלָּה וְעַל הָרֵא"ש ז"ל מִפְּנֵי שֶׁהִלְכוֹת אֵלוֹ נִדְרָשִׁים גַּם לְזְמַן הַזֶּה וְעַכ"ז כְּשֶׁהִתְחַלְתִּי לְסֵדֶר עַל מַכ' הַלָּה רְאִיתִי שֶׁגַּם עַל מַס' אַחַת לֹא יִסְפִּיקוּ הוֹצָאוֹת הַדְּפּוּס כִּי ת"ל כְּכַח הַחֲרִיפוֹת שֵׁזְכְּנִי ה' ית"ש הַנְּצָרְכָתִי לְהַדְּפִיס עַל מַס' חֲלָה סֶפֶר מִן ב' מֵאוֹת דָּפִים ע"כ בְּכַמָּה וְכַמָּה מְקוֹמוֹת נִשְׁאָר בְּלִבִּי וְלֹא הוֹצֵאתִים לְאוֹר עוֹלָם וְגַם בְּאוֹתָן הַשֵּׁיטוֹת אֲשֶׁר הִבֵּאתִי בְּחִיבוּרֵי הַזֶּה נִשְׁאָר בְּלִבִּי כְּמָה חֲדוּשִׁים שֶׁלֹּא הוֹצֵאתִים לְאוֹר מִפְּנֵי הוֹצָאוֹת הַדְּפּוּס וְזֶהוּ שֶׁכְּתַבְתִּי בְּפָנִים כְּמָה פְּעָמִים מִפְּנֵי הַטַּעַם הַמְּבֹרָךְ בְּהַקְדָּמָה קִצְרָתִי וְאַתָּה הַקּוֹרָא הִיָּקֵר אִם תִּמְצָא כְּמָה עֲנִינִים שֶׁיִּהְיוּ לְתַמְהוֹן בְּעֵינֶיךָ לְמָה דִּילְגָתִי עֲנִין חֲמוֹר כְּזֶה ע"ז אֲשִׁיבְךָ שֶׁכְּמָה עֲנִינִים תִּמְצָא בְּתוֹךְ הַשֵּׁיטוֹת שֶׁנִּתְבָּאָר גַּם הָעֲנִין הַזֶּה: וְעַתָּה מוֹדֶה אֲנִי לְפָנֶיךָ יוֹצְרֵי וּבוֹרְאֵי אֲשֶׁר עָשִׂיתָ חֶסֶד עִמָּדִי לְהוֹצִיא לְאוֹר חִיבוּרֵי הַשָּׁנִי כִּי גְדוֹל מַעַל שָׁמַיִם חֶסֶדְךָ בְּקִהְלָה עִם אֲשִׁירָה עָוֹןָה כֵּן תִּקְנֵתִי רַק לָהּ לְבַדָּה לְהִיטִיב עִמָּדִי כָּל הַיָּמִים מִתַּחַת יָדְךָ הַפְּתוּחָה וְהַרְנוּחָה בְּתוֹךְ כָּל עַמָּה יִשְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים וְטְהוֹרִים וְתַחֲזֶנָּה עֵינֵינוּ קְרִיַת חֲנֻה דוֹד כְּשׁוֹבְךָ דְּצִיוֹן וְלִירוּשָׁלַיִם בְּרַחֲמִים רַבִּים אֲמֵן: מִסְּכַת חֲלָה פָּרַק רֵאשׁוֹן חֲמֻשָּׁה דְּכָרִים חֲיִיבִים בְּחֲלָה כו' כְּתִיב וְהָיָה בְּאֶכְלְכֶם מִלֶּחֶם וְגו' יְכוֹל יֵהָא כָּל הַדְּבָרִים חֲיִיבִים בְּחֲלָה וְכו' מִלֶּחֶם וְכו' ת"ל רֵאשִׁית עֲרִיסוֹתֵיכֶם רִיבָה וְרִיבָה הַפֵּל ר' יוֹסִי בְּשֵׁם ר"ש וכו'.

לְפִי פִירוּשׁ הַמְּפָרְשִׁים וּפ"מ ז"ל דֵּהוּא קוֹשְׁפָא בְּלִי תִירוּץ וְעֵינֵין בַּשְּׁנו"א דֵּהַגְרָ"א ז"ל גָּרִים ת"ל מִלֶּחֶם הָאָרֶץ פְּלוֹמֵר דְּלֶחֶם סֶתֶם שֶׁכְּתַב בְּתוֹרָה הוּא חֲמֻשָּׁה מֵינִין: שֵׁיטָה דְּגִרְיָה תִּמְן תִּנְיָן תְּפוּחַ שְׁרִיֶסְקוֹ וְנִתְנֹה לְתוֹךְ הָעֵיֶסָה וְחִקְמָצָה הָרִי זֶה אֲסוּרָה תְּנִי ר' יוֹסִי אוֹמֵר מִןֹּתֵר כו' ר' יוֹסִי כְּדַעְתִּי כְּמָה דוֹ אָמַר תִּמְן אֵין תְּבַשְׁלִילוֹ תְּבַשְׁלִיל בְּרוּר וְכֵן הוּא אוֹמֵר הֵכָא אֵין חִקְמוּצוֹ חִקְמוּץ בְּרוּר וְכְמָה דְּאֵת אָמַר אֵין לָהּ בָּא לִיְדֵי חֲמִץ וּמָצָה אֶלָּא חֲמֻשָּׁת הַמֵּינִין בְּלֶבֶד וְדִכְנוּתִי אֵין לָהּ מְגֵרָר עִם כּוֹלֵן אֶלָּא חֲמֻשָּׁת הַמֵּינִין בְּלֶבֶד ר' הִילָא בְּשֵׁם רַשְׁב"ל לֹא שָׁנִינוּ אֶלָּא הָעוֹשֶׂה עֵיֶסָה מִן הַחֲזִיטִים וּמִן הָאֲנָרִז וְאֵינוּ נִגְרָר אֶלָּא עִם הָאֲנָרִז בְּלֶבֶד: וְהִירוּשְׁלָמִי הַזֶּה מוּבָא בְּפוֹסְקִים הָרֵאשׁוֹנִים רַבּוֹתֵינוּ נוֹחֵי נֶפֶשׁ וְכו' הַב"י בְּשֵׁם הַרְשֵׁב"א ז"ל דְּדוֹקָא בְּאֲנָרִז אֲמָרִינוּ דְּנִגְרָר אַחַר הַחֲזִיטִים אֶבְל שְׁאָר הַמֵּינִין לֹא כְּמוֹ דְּאִיתָא בִירוּשְׁלָמִי פ"ק דְּחֲלָה ר' הִילָא בְּשֵׁם רַשְׁב"ל וְהִינוּ הִירוּשְׁלָמִי הַזֶּה עִי בַב"י ס' שַׁכ"ד.

ועיין בש"ף ז"ל ביו"ד ס' שכ"ד ס"ק י"ז וז"ל דאנרז גריר אחר החיטים וכ"כ העט"ז ולפ"ז משמע בחיטין ואנרז אולינן בתר טעם וכמ"ש הרשב"א ז"ל אבל מהטור משמע בהקדא דה"ה לכל מיני דגן וכו' משמע באשר"י ז"ל דתלה הטעם משום דטעם פעיקר דאורייתא עכ"ל הש"ף ז"ל.

והנה לכאורה צ"ב הדין שמעתא א' קשה לי מאי המשך הסוגיא הזאת הקא הו"ל למסדר הגמ' לקבוע בדוכתי' בפרק ג' הלכה ה' על הדא מתניתין דהעושה עיסה מן החיטין ומן האנרז הו"ל לקבוע הך שמעתתא פמה דאת אמר אין לה בא לידי מצה וחסמץ אלא ה' מינין ודכונתי' אין לה מגרר עם פולן אלא חמשה מינין והגם דכן דרף הירושלמי לקבוע אגב גררא סוגיות פפולות בכמה מקומות עצמו מספר מ"מ העיקר קבעינו בדוכתי' וע"י גררא הנקבע ג"כ במקום אחר: אבל הקא בסוגיא דגרירה לא קבע הגמ' לכל עיקר הסוגיא במקומה כי אם בדרף הראשון דמסקת חלה.

ומאי המשך הוא פלל הקא לסוגיא דתפוח. ועוד קשה לדעת הטור ז"ל דס"ל דאף כל ה' מיני דגן מגרר האיך פליג על הירושלמי הנ"ל דהוי מימרא דר' הילא בשם רשב"ל דלא שנינו אלא חיטים ואנרז ונוקא ג' קשה לי לכאורה להבין דברי הש"ף ז"ל דמסיק דכן משמע באשר"י ז"ל דתלה הטעם משום דטעם פעיקר דאורייתא והבין מתוך הרא"ש ז"ל דס"ל להלכה דלא בעינו ונוקא חיטין עם אנרז אלא ה"ה לכל חמשה מינין דלא פהירושלמי הנ"ל נהרי בהרא"ש ז"ל הלכות חלה אחר שכ' לתרץ קושית הרמב"ן ז"ל דמקשה הא ליכא פזית בכדי אכילת פרס מתרץ הרא"ש ז"ל שם דטעם פעיקר בשאינו מינו דאורייתא וכינן שפנתנו החיטים טעם באנרז הפך הטעם את האנרז להיות פמוהו כמו חטה וקרינו בי' טעמו וממשו חטה ומייתי הרא"ש ז"ל ראי' מפרק הסערונבת ק ע"א) מתיב רבא העושה עיסה מן החיטים ומן האנרז אם יש בו טעם דגן חייבת בחלה ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח ואע"ג דרובא אנרז ומשני אלא מין במינו בטעמו וכו' א"ו הטעם עושה אותו כממש ונהיא דטעמו ולא ממשו אין לוקין עליו דמס' ע"ז (דרף ס"ז) פ"א ר"ת ז"ל דאיירי במינו והר"ר חיים ז"ל פירש טעמו וממשו פשיש פזית בכדי אכילת פרס ואז נהפך פולו חיטים והירושלמי שפירש הטעם משום גרירה משום דהנה קשה לי נהי דאולינן בתר טעם ונחשיב פולו חיטין מ"מ פינו דרובא אנרז אין בא לידי חימוץ ונאיך יוצא בה משום מצה ולכה הנצרך לפירש טעם החטה גורר את האנרז וגורם לבא לידי חימוץ עכ"ל הרא"ש ז"ל שם עיי"ש היטב הרי לפנינו דהרא"ש ז"ל לא מחלק בין התלמודים אלא דהירושלמי והבבלי שניהן בסגנון אחד ס"ל דטכ"ע דאורייתא ומ"מ בעי הירושלמי לטעמא דגרירה משום דקשה לי נהי דאולינן בתר טעמא ונחשב האנרז פחיטין מ"מ הא אין בא לידי חימוץ ע"ז מחדש הירושלמי הענין דגרירה פלומר דהחיטין מחמיץ גם להאנרז ובא גם האנרז לידי חימוץ עיי"ש: וא"כ לפ"ז לא נדחית מימרא דר' הילא בשם רשב"ל דלא שנינו אלא חיטים ואנרז ונוקא דהכי קים להו לרבנן וא"כ צ"ב לכאורה מנין לאדונינו הש"ף ז"ל ללמוד מתוך דברי הרא"ש ז"ל דין חדש דכיון דטעם פעיקר דאורייתא ע"כ לאו ונוקא חיטים ואנרז ולא בעינו הסביר דגרירה אלא משום טעם פעיקר הא הרא"ש ז"ל מרפיב להו בהדדי דהגם דטעם פעיקר דאורייתא מ"מ בעינו הסביר דגרירה דאל"ה לאו לחם הוא דאפילו האנרז הוי פמו חיטים הא מ"מ אינו מחמיץ וע"כ מצריכין לסביר דגרירה ועוד קשה לי דבתר הך סוגיא קבע הגמ'

לסוגיא דחדש משום דמתניתין תנו ה' דברים חייבים בחלה ואסורין בחדש איבעיא לי לירושלמי מהו שיהא חייבין על קלי שלו משום חדש אר"ז פתיב ולחם וקלי וכרמל וגו' את שחייבין על לחם שלו משום חדש חייבין על קלי שלו משום חדש את שאין חייבין על לחם שלו משום חדש אין חייבין על קלי שלו משום חדש ע"כ ואח"כ חוזר הגמ' עוד לדיני חלה ר"י בעי קומי ר"ז ארבעת קבין וכו' וזהו לענן חלה והולך הסוגיא פולה באריכות עד דמסיים לענן חלה והתחיל אח"כ להמתניתין ואסורים בחדש והולך הסוגיא באריכות לדיני חדש עד מתניתין השני וצ"ב למה הענן של קלי נקט לה באמצע בין דיני חלה: ועוד קשה לכאורה על מימרא דר' הילא בשם רשב"ל לא שנינו אלא העושה עיסה מן החיטים ומן האורז ואינו נגדר אלא עם החיטים בלבד וקשה לכאורה דגרסינו לקמן (פ"ג הלכה ה') אמר ר' הילא בין פרבן דהכא ובין פרבן דתמן אמרין עד שיהא רובא דגן וטעמו דגן ר"ה אמר טעמא דגן אע"פ שאין רובו דגן מתניתא פליגא על רב הונא עירב בה שאר מינים עד שיהא רובא דגן וטעמו דגן פתר לה במינים אחרים ע"כ וא"כ בשלמא לר"ה שפיר ניחא דאיכא נפ"מ בין חיטים ואורז לשאר מינים אבל לר' הילא דס"ל דגם בחיטים ואורז בעינן טעמא ורובא דגן וגם בשאר מינים נמי מהני רובא וטעמא דגן דהא מתניתא מפורשת היא ולא מחלקינן אליבא דר' הילא בין חיטים ואורז לשאר מינים א"כ האיך קאמר הכא ר' הילא בשם רשב"ל דלא שנינו אלא העושה עיסה מן החיטים ומן האורז ואינו נגדר אלא עם החיטים בלבד וקשה הא לדידך לאו דווקא הוא בין חיטים ואורז לשאר מינים וא"כ למה מחדש הכא דווקא חיטים ואורז נקט התנא בשלמא לר"ה שפיר נוכל לדייק דלא שנינו אלא העושה עיסה מן החיטין ומן האורז והני מיני דווקא אבל שאר מינין השנויין בברייתא עירב בה שאר מינין התם בעינו רובא דגן אבל מה ששנינו חיטים ואורז הוא דווקא דבחיטים ואורז לא בעינו רק טעמא דגן לחוד כדאיתא בירושלמי אליבא דר"ה וכמו שפירש הפ"מ ז"ל אבל לר' הילא גופי' דלא מחלק בין חיטים ואורז לשאר מינין קשה האיך קאמר הכא בשם רשב"ל לא שנינו אלא העושה עיסה מן החיטים ומן האורז ואינו נגדר אלא עם החיטין בלבד וזה דוחק בכ"מ לשנויי הא דידך והא דרב"ל כי אם במקום שתיירץ הגמ' בעצמו באופן דלית לי תירוץ אחר משני הא דידך והא דרב"ל עיין מס' ב"ק (דף ל' ע"א) וגם דוחק למימר דר' הילא אינו מחלק בין אורז לשאר מינים אלא בין חיטים לשאר חמשה ס מינין וכדמשמע קצת כמה דמסיק ואינו נגדר אלא עם החיטים בלבד ואינו מסיים חיטים ואורז בלבד א"כ לפ"ז ס"ל דאינו חלוק רק חיטים משאר חמשה מינים דחיטים מגדר הפל אפילו שאר מינים אבל משאר חמשה מינים אינו מגדר.

ז"א חדא דזה דוחק גדול דמנ"ל לר' הילא לחלק פן פיון דמדייק מן המשנה דלא שנינו אלא העושה עיסה מן החיטים ומן האורז וזה הני דווקא א"כ מנ"ל למימר דחיטים דווקא ואורז לאו דווקא ועוד הרי הרשב"א ז"ל פתב בהדיא דווקא באורז אמרו פן ולא בשאר מינים כדאיתא בירושלמי עכ"ל אלמא דמפרש בפשיטות דכוננת ר' הילא דאורז וחיטים הני דווקא א"כ נתעורר קושיתנו מר' הילא על ר' הילא: ונראה לפענ"ד לברר ולפרש הירושלמי בשוב טעם ודעת בעזר יוצרי המלמד לאדם דעת.

ובזה יתבאר היטב גם הירושלמי מן דר"י בעי קומי ר"ז ארבעת קבין דהוא קשה להבין מאד והנהו מן המקומות החמורים בירושלמי ולפי דרכינו אי"ה יתבאר היטב פשטלה

תְּדַשָּׁה דְּמִינֵי הַגַּמ' הַסּוּגִיָּא דְּתַפּוּחַ וּמְסִיק כַּמָּה דַּר"י אָמַר תַּמָּן אֵין תַּבְּשִׁילוּ תַּבְּשִׁיל בְּרוּר כֵּן הוּא אוֹמַר הֵכָא אֵין חִימוּצוֹ חִימוּץ בְּרוּר וְהִנֵּה בִירוּשְׁלָמִי אֵיפָא ב' אוֹקִימַתּוֹת עַל הַדָּא דְּמַצְרִיף הַתַּנָּא חֲמִשָּׁה מִינֵין אוֹקִימַתּא אַחַת דְּלַחַם הָאָרֶץ מִשְׁמַע מַחְמִשָּׁה מִינֵין דְּסַתָּם לַחַם הָאָרֶץ הוּי מַחְמִשָּׁה מִינֵין וְאוֹקִימַתּא ב' דְּגַמְרִינֵן ג"ש מְלַחַם מִצָּה דְּהַתָּם בְּנוֹדָאֵי קַפִּיד הִקְרָא שְׂיָהָא בָּא לִידֵי מִצָּה וְלִידֵי חֲמִץ אַף הֵכָא אֵינוּ נִקְרָא לַחַם אֲלָא דְּבָר שְׂהוּא בָּא לִידֵי מִצָּה וְלִידֵי חֲמִץ וּמְכִינֵן דְּמְסִיק דְּחִימוּץ שֶׁל הַתַּפּוּחַ הַגַּם דְּהוּא נָמִי מְחַמֵּץ לְהַעֲיִסָּה מ"מ אֵין זֶה חִימוּץ בְּרוּר ע"כ מְסִיק וְכַמְּה דְּאַתָּ אָמַר אֵין לָהּ בָּא לִידֵי מִצָּה וְחֲמִץ אֲלָא חֲמִשַּׁת הַמִּינֵין בַּלְבַּד אֲבָל שְׂאָר הַמִּינֵין אֵין בָּאִים לִידֵי חֲמִץ וּמִצָּה אֲלָא דַּע"י גְּרִירָה קִי"ל דְּאַף שְׂאָר הַמִּינֵין נִחְמָצִין דְּזֶה הוּי הַסְּבָרָא דְּגְרִירָה כְּמוֹ שֶׁכ' הָרָא"ש ז"ל וְהַרְמַב"ן ז"ל עֵינֵן שָׁם עַל זֶה מְסִיק וְדַכְּוֹתֵי אֵין לָהּ מְגַרְר עִם כּוֹלֵן אֲלָא חֲטִיטִים וְשְׁעוֹרִין בַּלְבַּד כְּלוֹמַר הַגַּם דְּכָל חֲמִשָּׁה מִינֵין מְחַמִּצִין וּמְגַרְרִין לְכָל הַמִּינִים שְׁבַעוֹלָם אֲבָל לָא הוּי חִימוּץ בְּרוּר וְלַעוֹלָם ס"ל לְהַגְמִרָא דְּאַף כָּל חֲמִשָּׁה מִינֵין יְכוּלִין לְהַחְמִיץ אֲבָל אֵין חִימוּצָן חִימוּץ בְּרוּר כְּמוֹ תַּפּוּחַ שְׁמַחְמֵץ לְהַעֲיִסָּה אֵין חִימוּצוֹ חִימוּץ בְּרוּר וְע"ז פְּלִיג ר' הֵילָא בְּשֵׁם רַשְׁב"ל דְּלָא שְׂנִינוּ אֲלָא הָעוֹשֶׂה עֵיפָה מִן הַחֲטִיטִים וּמִן הָאֲנֹרֶז וְאֵינוּ נִגְרַר אֲלָא עִם הַחֲטִיטִים בַּלְבַּד כְּלוֹמַר דַּס"ל דְּאַף דְּשְׂאָר הַחֲמִשָּׁה מִינֵין שְׁמַחְמִצִין בְּעַצְמָם וְגַם מְחַמִּצִין לְשְׂאָר מִינֵים אֲבָל מ"מ אֵינוּ נִגְרַר אֲלָא עִם הַחֲטִיטִין מִשּׁוּם דְּחֲטִיטִין מְחַמִּיץ לְאֲנֹרֶז חִימוּץ בְּרוּר אֲבָל שְׂאָר חֲמִשָּׁה מִינֵין אֲפִילוּ שְׁעוֹרִין אֵינֵן אֲלָא שְׂהֵם בְּעַצְמָם נִתְחַמִּצִין חִימוּץ בְּרוּר אֲבָל לְשְׂאָר הַמִּינֵין אֵינֵן מְחַמִּצִין חִימוּץ בְּרוּר ע"כ אֵינוּ נִגְרַר אֲלָא עִם הַחֲטִיטִין דְּהוּי חִימוּץ בְּרוּר וְלֹא דַס"ל לר' הֵילָא דְּשְׂאָר חֲמִשָּׁה מִינֵין אֵינֵן מְחַמִּצִין כָּלֵל לְשְׂאָר מִינֵין ז"א אֲלָא דְּלַעוֹלָם מְחַמִּצִין אֲבָל אֵין חִימוּצָן חִימוּץ בְּרוּר כְּמוֹתַפּוּחַ הַיּוֹצֵא מִדְּבַרְיָנוּ דַּר' הֵילָא חִידוּשׁ נֵן דְּשְׂאָר חֲמִשָּׁה מִינֵין מְלַבַּד חֲטִיטִים אֵין מְחַמִּצִין לְשְׂאָר מִינֵין חִימוּץ בְּרוּר כִּי אִם חִימוּץ שְׂאִינוּ בְּרוּר אֲבָל חִימוּץ שְׂאִינוּ בְּרוּר עכ"פ מְחַמִּצִין: וְע"כ נִיחָא מַה שְׁקַבְעוּ הַגַּמ' הֵכָא לְהַד סוּגִיָּא וְלֹא בְּמַקּוּמָה (לְקַמָּן פ"ג) וּמֵאֵי הַמְּשֻׁף הוּא לְמַתְּנִיתִין דְּתַפּוּחַ מִשּׁוּם דְּלְדַבְּרִינוּ לַעוֹלָם ס"ל לר' הֵילָא דַּע"כ כָּל הַחֲמִשָּׁה מִינֵין מְחַמִּצִין לְשְׂאָר מִינֵין אֲלָא דְּאֵין חִימוּצָם חִימוּץ בְּרוּר כְּמוֹ תַּפּוּחַ וּמֵאֵי דְּקַבַּע הַכָּל אֲמַתְּנִיתִין דְּתַפּוּחַ וְגַם הָעוֹשֶׂה עֵיפָה מִן הַחֲטִיטִים וּמִן הָאֲנֹרֶז דִּינֵי דְּגְרִירָה הֵכָא מִשּׁוּם דְּכָל עֵיקַר הַטַּעַם דַּר' הֵילָא בְּשֵׁם רַשְׁב"ל דַּס"ל דְּחֲטִיטִים וְאֲנֹרֶז דְּנוּקָא הוּא מִשּׁוּם דַּס"ל הַסְּבָרָא דְּגְרִירָה מִשּׁוּם דְּהוּא מְחַמִּיץ לְכָל הָעֵיפָה וְגַם הָאֲנֹרֶז בָּא לִידֵי חִימוּץ ע"י גְּרִירָה ע"כ גַּם הָאֲנֹרֶז מְחַוֵּיב בְּחֻלָּה וְזֶה דְּנוּקָא לְפּוּם הַדְּ טַעְמָא דְּמַצְרִיף הַתַּנָּא לְחֲמִשָּׁה מִינֵין מִשּׁוּם דְּגַמְרִינֵן לַחַם מְלַחַם דְּפַסַּח דְּבַעֲיָנוּ שְׂבִיבֹא לִידֵי חִימוּץ וְכָל עֵיקַר פְּטוּר דְּשְׂאָר מִינֵין מִשּׁוּם דְּאֵינֵן בָּאֵין לִידֵי מִצָּה וְלִידֵי חֲמִץ וְע"כ לַפ"ז מַה שְׂנִינוּ הָעוֹשֶׂה עֵיפָה מִן הַחֲטִיטִים וּמִן הָאֲנֹרֶז דְּחַוֵּיב בְּחֻלָּה הוּא מִשּׁוּם גְּרִירָה דְּהָאֲנֹרֶז נָמִי נִתְחַמֵּץ וְע"ז מְחַדְּשׁ ר' הֵילָא דְּנוּקָא אֲנֹרֶז עִם חֲטִיטִין בָּא לִידֵי חִימוּץ בְּרוּר.

אֲבָל לְפִי דַס"ל מְעִיקְרָא דְּמְלַחַם הָאָרֶץ מִשְׁמַעוֹת סַתָּם לַחַם הָאָרֶץ חֲמִשָּׁה מִינֵין דְּמְחַמֵּץ לְאַחֲרִים וְשְׂאָר מִינֵין פְּטוּרִין דְּאֵינֵן בְּכָלֵל לַחַם הָאָרֶץ לַפ"ז אֵין כָּאֵן מְקוּם לְסַבְּרַת גְּרִירָה דְּאַפִּילוּ אִם מְחַמֵּץ גַּם לְאֲנֹרֶז מ"מ מַה בְּכַף הָאֵינוּ פְּטוּר מִשּׁוּם שְׂאִינוּ מְחַמֵּץ אֲלָא דְּאֵינוּ בְּכָלֵל לַחַם הָאָרֶץ וְגַם אוֹלֵי לַפ"ז אֵין חִילּוּק בֵּין חֲטִיטִים וְאֲנֹרֶז לְשְׂאָר מִינֵין ע"כ שְׁפִיר קַבְעוּ הֵכָא הַד סוּגִיָּא בְּתַר דְּמַסִּיגִים לְהַטַּעַם דְּאֵינוּ בָּא לִידֵי מִצָּה וְחֲמִץ.

א"נ אליבא טעם הראשון של לחם הארץ נמי שינה הסברה דגרייה כמו שכתב הרמב"ן ז"ל דאע"ג דעיסת אורז לאו לחם הוא מיהו פי מעריב ליה בהדי דגן ואית בי טעם דגן גזרו לעשות הכל לחם להתחייב בחלה.

וקסברי בני א"י דהאי דינא ליתא בכוסמין ובשיבולת שועל ובשיפון אלא בחיטים ושעורין לבד שגוררין מפני שדרה עיסה שנו ודרפן של בני אדם לעשות עיסה משאר המינין עמיהם עכ"ל ע"כ פל עיקר הטעם דתנינו גרייה גבי חלה הוא משום אלו ב' הטעמים הנ"ל או משום לחם או משום שאינו בא לידי מצה ולידי חמץ.

ע"כ קבע הגמ' הכא בטר הני ב' טעמים הנ"ל: ומה דקשה לן מר' הילא אר' הילא (דפ"ג) וגם קושיתינו על הש"ך ז"ל דמנ"ל למידק מן הרא"ש ז"ל האי דינא דלאו דווקא חיטים ואורז דה"ה כל המינים משום דתלי טעמא בטעם פעיקר ונהרי הרא"ש ז"ל כתב דאפילו לפי שיטת הש"ס דילן משום טעם פעיקר מ"מ מצריכין לסברת הירושלמי משום גרייה דאל"כ קשה נהי דטעם פעיקר ונהי האורז כמו חיטין מ"מ הא אינו מחמין ולו אפילו דנקרא עכשיו חיטים משום הטכע"ק מ"מ אפילו חיטין גופא אי אינו באין לידי חימוץ לאו לחם הוא דאנו קפדינו דווקא על בא לידי מצה וחמץ ע"כ מצריכין הסברה דגרייה.

נראה לפענ"ד דהרא"ש ז"ל לא כתב פן דבעינו נמי הסברה דגרייה היינו דווקא לענון מצה כדמשמע מלשונו שכ' ונהי דאזלינו בטר טעם וחשיב פולו חיטין מ"מ פינו דרובא אורז אין בא לידי חימוץ והאיך יוצא בה משום מצה.

ולכך הוצרך וכו' משמע מלשונו דאי לאו הסברה דגרייה לא הוי קשה לן רק על מצה אבל לא הוי קשה לן על חלה האיה נקרא לחם לענון חלה הא לא בא לידי מצה וחמץ וכ"כ המעדני יו"ט ז"ל בהדיא בס' קמ"א דאע"ג דחשיב פולו חיטין וחייבת בחלה מ"מ פינו דרובא אורז אין בא לידי חימוץ והאיך יוצא בה משום מצה עיי"ש הרי דכל עיקר הטעם דבעינו בירושלמי הסברה דגרייה הוא דווקא משום מצה ולא משום חלה וטעמא דהדין מילתא הגם דלכאורה דין דחלה ומצה שוין דבשניהן בעינו שייבוא לידי מצה ולידי חמץ דהא גמרינו ג"ש לחם לחם מפיס דכמו בפסח בעינו לחם שייבוא לידי חמץ ומצה פן גבי חלה בעינו לחם שייבוא לידי חמץ ומצה מ"מ לא דמי זל"ז דבפסח דכתב רחמנא לא תאכל חמץ וגו' תאכל מצות והקפיד הפתוב דווקא על מצה שייבוא לידי חמץ ומצה ע"כ בעינו דווקא בעיסה זו שהיא אוכל לשם מצה שתהא ראוי לבוא לידי חמץ ומצה אבל אם העיסה זו שאוכל אינו בא לידי חמץ ומצה לא נפיק בה ידי חובת מצה כמו דגרסינו במס' פסחים (דף ל"ה ע"ב) גבי טבל ת"ל לא תאכל וגו' כל שאיסורו משום כל תאכל חמץ וגו' וכן הקשה המג"א ז"ל באו"ח ס' תע"ג על מצה עשירה של מי פירות הא אינו בא לידי חמץ עיי"ש וכ"כ הרב המגיד ז"ל בפ"ו מהלכות חמץ ומצה ולא אמרינו מאי איכפית לן הא מ"מ הוי ממין הבא לידי חימוץ ומאי איכפית לן מה שהעיסה הזאת אינו בא לידי חימוץ ז"א אלא דע"כ קפדינו שהעיסה הזאת שאוכל לשם מצה תהי ראוי לבוא לידי מצה וחמץ פינו דבהדיא כ"ר לא תאכל עליו וגו' תאכל מצות ע"כ אם העיסה הזאת אינו ראוי לבוא לידי חימוץ לא נפיק בה אבל גבי חלה דלא כתב רחמנא בהדיא שיהיה ראוי לבוא לידי חמץ ולידי מצה אלא גמרינו מג"ש דלחם לחם כלומר דלא נקרא לחם עד שיהא ראוי לבוא לידי חמץ ומצה כמו גבי פסח.

אָבֵל אִי בָּא מֵהַמִּין שְׂרָאוּי לְבוֹא לַיְדֵי חֲמֵץ וּמִצָּה שְׂפִיר דְּמִי וְנִקְרָא לְחָם דְּהָא הֵכָא לָא קִפִּיד רַחֲמָנָא שְׂיֵהָא רָאוּי לְבוֹא לַיְדֵי חֲמֵץ. אֲלֵא קִפִּיד רַחֲמָנָא דִּיהָא נִקְרָא לְחָם וּמִפִּינּוּ דְּמִינוּ בָּא לַיְדֵי חֲמֵץ וּמִצָּה נִקְרָא לְחָם.

בְּשִׁלְמָא גַבִּי מִצָּה הַגֵּם דְּנִקְרָא לְחָם מִפְּנֵי הַמִּין הָא מ"מ אִינוּ בָּא לַיְדֵי חֲמֵץ וּמִצָּה וְהִקְרָא קִפִּיד דְּוִנְקָא שְׂיֵהָא רָאוּי לְבוֹא לַיְדֵי חֲמֵץ וּמִצָּה אָבֵל הֵכָא גַבִּי חֲלָה דְּקִפִּיד רַחֲמָנָא אֲלִחָם וְכִינּוּן דְּבָא מִמִּין הַבָּא לַיְדֵי חֲמוּץ שְׂפִיר נִקְרָא לְחָם וְזֶה הַחֲזִילוּק בֵּין מִצָּה לְחֲלָה דְּבִמִצָּה לָא קִפִּיד רַחֲמָנָא אֲלִחָם לְבַד אֲלֵא אַף עַל חֲמֵץ וּמִצָּה דְּתַנְאִי אַחֲרִיתִי הוּא בְּדִינֵי מִצָּה וְלֹא מִשּׁוּם לְתַא דְּלְחָם אָבֵל גַבִּי חֲלָה קִפִּיד רַחֲמָנָא אֲלִחָם לְבַד וְכִינּוּן דְּבָא מִמִּין הַבָּא לַיְדֵי חֲמוּץ שְׂפִיר נִקְרָא לְחָם ע"כ שְׂפִיר כ' הָרָא"ש"ל דְּאַפִּילוּ לְהֶה טַעֲמָא דְּטַכְע"ק מ"מ בְּעִינּוּ גַבִּי מִצָּה הַסְּבָרָא דְּגָרִירָה דְּאִי לָא הֵכִי הַגֵּם דְּהָאֲנָרְז חֲשִׁיב פְּמוֹ חֲטִיטִין מ"מ הָא לָא בָּא לַיְדֵי חֲמֵץ וְהָאִיךָ יוֹצֵא יְדֵי מִצָּה דְּאַפִּילוּ בְּחִיטִיטִין מִמֶּשׁ אִי לָא בָּא לַיְדֵי חֲמֵץ פְּגוֹן בְּמִי פִירוֹת לָא נִפְיִק נְמִי יְדֵי חוֹבְתוֹ פְּמוֹ שְׂפִתְבְּתִי בְּשֵׁם הַמַּג"א ו"ל ע"כ שְׂפִיר צְרִיכִין לְהַסְּבָרָא דְּגָרִירָה דְּהָאֲנָרְז נִתְחַמֵץ ג"כ אָבֵל לְגַבִּי חֲלָה לָא צְרִיכִין פְּלֵל לְהַסְּבָרָא דְּגָרִירָה וְדִי בְּהַסְּבָרָא שְׁל טַע"ק פִּינּוּ דְּהָאֲנָרְז חֲשִׁיב פְּמוֹ חֲטִיטִין וְאֵע"פ שְׂאִינוּ בָּא לַיְדֵי חֲמֵץ מ"מ נִקְרָא לְחָם פִּינּוּ דְּהָנִי מִמִּין הַבָּא לַיְדֵי חֲמֵץ פִּינּוּ דְּנִקְרָא חֲטִיטִים לָא אִיכְפִּית לּוּ בְּמָה דְּהֶעֱיִסָּה הַזֹּאת אִינוּ בָּא לַיְדֵי חֲמוּץ: וְדָבָר זֶה הוּא יְרוּשְׁלָמִי מְפֹרָשׁ בְּמַכִּילִתִין בְּסוּגֵיָא דִּידוֹן דְּעֶסְקִינּוּ בִּי ר"י בְּעֵי קוּמִי ר"ז אַרְבַּעַת קַבִּין בְּפִנֵי עֲצָמֵן וְכֹאשֶׁר ע"י דְּבָרֵינוּ יִתְפָּרֵשׁ וְיֵהֲלֵ קִילוֹרִין לְעֵינַיִם בַּע"ה יִתְפָּרֵךְ וְנ"ל הִירוּשְׁלָמִי ר"י בְּעֵי קוּמִי ר"ז אַרְבַּעַת קַבִּין בְּפִנֵי עֲצָמֵן וְחִימָצוֹ וְאַרְבַּעַת קַבִּין בְּפִנֵי עֲצָמֵן וְעִירְבוּ הָרִי בְּשַׁעַת חַיּוּבָן לְבוֹא לַיְדֵי מִצָּה וְחֲמֵץ אַתְיָא דַר"י וְדַר"י יוֹסִי כַר"ז אַתְיָא דַר"י יוֹנָה כַר' יִרְמְל' פְּמָה דַר"י אָמַר עַד שְׂיֵהָא קְרוּי לְחָם כֵּן ר' יוֹנָה אָמַר עַד שְׂיֵהָא קְרוּי לְחָם וְאַתְיָא דַר"י יוֹסִי כַר"ז פְּמָה דַר"ז אָמַר מִינוּ קְרוּי לְחָם כֵּן ר' יוֹסִי אָמַר מִינוּ קְרוּי לְחָם אַתְיָא דַר' יוֹסִי כַר' הִילָא אַע"ג דּוּ פְּלִיג עֵילוּ ע"כ וְהִנֵּה הִירוּשְׁלָמִי הַזֶּה סְתוּם וְחֲתוּם.

והפ"מ זי"ע פִּירֵשׁ דְּאִיבְעֵיָא דַר' יִרְמְל' אַרְבַּעַת קַבִּין בְּפִנֵי עֲצָמֵן וְחִימָצוֹן ה"פ דְּעֵשֶׂה עֵיִסָּה מְשֻׁנֵי קַבִּין שְׁל חֲמִשַׁת הַמִּינִין וְעֵשֶׂה עוֹד עֵיִסָּה מְשֻׁנֵי קַבִּין שְׁל שְׂאָר מִינִין וְעִירְבּוּ וְנִתְחַמְצוּ ע"י תַּעְרוּבָת וְאַרְבַּעַת קַבִּין בְּפִנֵי עֲצָמֵן וְעִירְבּוּ ה"פ שְׁעֵשֶׂה מִתְחִילָה הַד' קַבִּין בְּפִנֵי עֲצָמֵן דְּהֵינּוּ קַבִּיִים.

מִחֲמַשַׁת הַמִּינִין וְקַבִּיִים מְשֻׁנֵי הַמִּינִין וְאַח"כ עִירְבּוּ מֵהוּ שְׂיִתְחַיֵּיב לִיטּוֹל חֲלָה מְכַל הַד' קַבִּין הוֹאִיל וַיֵּשׁ בָּהּ שְׂעוֹר חַיּוּב חֲלָה מִחֲמַשַׁת הַמִּינִין וְדָבָר זֶה דְּחֹוֹק שְׂאִין הַלְשׁוֹן סוֹבֵל זֶה הַפִּירוּשׁ וּמֵאִי נַפ"מ בֵּין אִם עִירְבּוּ מִתְחִילָה קוֹדֵם שְׁנִתְחַמְצוּ לְעִירְבּוּ אַחַר שְׁנִתְחַמְצוּ הָרִי בְּשַׁעַת חַיּוּבָן לְבוֹא לַיְדֵי מִצָּה וְחֲמֵץ פִּירֵשׁ ו"ל דַּה"פ דְּזֶה הָנִי תְּשׁוּבַת ר"ז לַר' יִרְמְל' דְּפָשִׁיט לִי שְׁהַפֵּל נִתְחַיֵּיב בְּחֲלָה מִפִּינּוּ דְּבְשַׁעַת חַיּוּבָן וְהוּא גִלְגוּל הַעֵיִסָּה רָאוּיִין הֵן לְבוֹא לַיְדֵי מִצָּה וְלַיְדֵי חֲמֵץ פְּלוּמֵר שְׂהָרִי יֵשׁ בְּהֵן שְׂעוֹר חַיּוּב חֲלָה מְדַבְּרִים הַבָּאִין לַיְדֵי חֲמוּץ וְכִשְׁעָרְבּוּ נִתְחַיֵּיב הַפֵּל בְּחֲלָה עַכ"ל וְזֶה דְּחֹוֹק מְאֹד וְהֶעֱיָקֵר חֶסֶר מִן הַסְּפָר וְתִיבַת הָרִי בְּשַׁעַת חַיּוּבָן מֵאִי שְׂיִיטִיָּה הֵכָא אַתְיָא דַר' יוֹנָה כַר' יִרְמְל' פְּמָה דַר' יִרְמְל' אָמַר עַד שְׂיֵהָא קְרוּי לְחָם כֵּן ר' יוֹנָה אָמַר עַד שְׂיֵהָא קְרוּי לְחָם פִּירֵשׁ ו"ל דְּעַד שְׂיֵהָא קְרוּי לְחָם ה"פ דְּכַל הַעֵיִסָּה תֵּהָא קְרוּי לְחָם וְר' יוֹנָה הוּא דְּהֶעוֹשֶׂה עֵיִסָּה מִן הַטָּבֵל דְּהַגֵּם שְׂיֵשׁ בָּהּ מִתַּעְרוּבָת

דָּבָר שְׂאִינוּ מְתוּקָן וְהַ"נ פֶּן לֹא הִבְנִיתִי פִּירוּשׁוֹ דְּאֶדְרָבָה לִפְ"ז ר' יוֹנָה לָא ס"ל כַּר' יִרְמְיָ' וְעוֹד הָא דְּעוֹשֶׂה עֵיפָה מִן הַטְּבָל דְּחִיבֵיבַת בְּחִלָּה הִיא לָאו מִימְרָא דְר' יוֹנָה אֱלָא בְּרִייתָא הִיא וּמוֹבָא שְׁנֵי פְּעָמִים בִּשְׁ"ס הִזָּה (בִּפְ"ה דְּדָמְאִי) וּמוֹבָא שְׁם בְּלִשׁוֹן בְּרִייתָא וְתַנִּי פֶּן הָעוֹשֶׂה עֵיפָה מִן הַטְּבָל וְכו' וְכֵן בְּמַכְלֵתִין (בִּפְ"ג) מוֹבָא שְׁם לָאו מִשְׁמִיחָ דְר' יוֹנָה וְרַק דְּאִיכָא שְׁם פְּלוּגְתָא בֵּין ר' יוֹנָה וְר' יוֹסִי לְעֵנְנִי בְּנִתְיָם מָהוּ עֵי"ש וְלֹא מִצְאָתִי בְּשׁוּם מְקוֹם הַמִּימְרָא הִזָּה מִשְׁמִיחָ דְר' יוֹנָה: וְדָר' יוֹסִי כַר"ז הִינְנוּ לְפִי פִּירוּשׁוֹ הָרִי בְּשַׁעַת חֵיבּוֹ לְבוֹא לִידֵי מִצְהָ וְחִמְיָן הוּא תְּשׁוּבַת ר"ז וְר' יוֹסִי הוּא דִּפְ"ג דִּס"ל דְּלֹא בְּעֵינֵי רַבְּנָא דְגָן גַּם זֶה דְּחֻק מָאֵד וְאִינוּ עֵנְנִי לְכַאוּרָה לְפִי פִּירוּשׁוֹ דְּמִינוּ קְרוּי לְחָם פְּלוּמֵר דְּכִינּוּן דְּיֵשׁ בּוֹ מִין אֶחָד הַנִּקְרָא לְחָם לְעֵנְנִי טַעְמוֹ דְּגָן.

וְאַתְיָא דְר' יוֹסִי כַר' הִילָא מְפָרֵשׁ לְעֵנְנִי דְּאִיתָא בִּפְ"ג לְמֵאִי דְּמַחְלֵק שְׁם ר"ז נְמָצָא דְר' יוֹסִי בְּשֵׁם ר' יוֹחָנָן כְּמוֹ ר' הִילָא בְּשֵׁם ר' יוֹחָנָן אַע"ג דְּפְלִיג ר' הִילָא בְּעַצְמוֹ עַל ר' יוֹחָנָן וְס"ל דְּבְּעֵינֵי רַבְּנָא דְגָן גַּם זֶה קִשְׁיָה מָאֵד דְּזֵה אִינוּ עֵנְנִי לְכָאן כְּלָל וּמֵאִי הַמְּשִׁיחָ הוּא הֵכָא: לְכֵן נִרְאֶה לְפַעֲנָ"ד דֵּה"פ בִּירוּשְׁלָמִי כְּמוֹ דְּאִיתָא קְרוּב לְלִשׁוֹן הִזָּה בִּירוּשְׁלָמִי דְּמַס' פְּסָחִים (פ"ב ה"ג): אַרְבַּעַת רְבָעִים בְּפָנֵי עַצְמָן וְחִימְצוֹ וְאַרְבַּעַת רְבָעִין בְּפָנֵי עַצְמָן וְעִירְבּוֹן אִם הִתְרוּ בּוֹ מִשׁוּם אוֹכַל טְבָל אִינוּ לּוֹקְהָ מִשׁוּם חִמְיָן בְּפָסַח לּוֹקְהָ וּפְיָרֵשׁ שְׁם הַק"ע וְ"ל וְנ"ל עֲשֶׂה עֵיפָה מִד' רְבָעֵי הַקָּב וְחִימְצוֹן וְאִין חֵיבּוֹב חֵלָה נוֹהֵג אֱלָא בְּחִמְשַׁת רְבָעִין ע"כ נְמָצָא דֵּה"ל עֲלִיו אִיסוּר חִמְיָן קוֹדֵם אִיסוּר טְבָל וְאַח"כ עֲשֶׂה עוֹד ד' רְבָעִים וְעִירְבּוֹן נְמָצָא דְּנַעֲשֶׂה חִמְיָן קוֹדֵם טְבָל אִם הִתְרוּ בּוֹ מִשׁוּם אוֹכַל טְבָל אִינוּ לּוֹקְהָ מִשׁוּם דְּאִין אִיסוּר קַל חֵל עַל אִיסוּר חֵמּוֹר ע"כ וְלְכַאוּרָה יֵשׁ מְקוֹם לְגָרוּס גַּם כָּאֵן כְּמוֹ הֵתֵם אַרְבַּעַת רְבָעִין וְלֹא אַרְבַּעַת קַבִּין כִּי זֶה מִצְוֵי פְּמָה פְּעָמִים בִּירוּשְׁלָמִי בְּסוּגִיּוֹת כְּפּוּלוֹת מְמַשׁ נְמָצָא חִילּוּק בְּאִיזָה תִּיבָה וְכַדּוּמָה לִי שְׁמֵהֲרָא"פ וְ"ל גּוֹרֵס כֵּן וְסָפֵר מֵהֲרָא"פ אִינוּ ת"י כְּעַת וְרֵאִיתִי בַּס' אֶחָד שְׁמֵבִיא לְהַדָּ סוּגִיָּא עִם פִּירוּשׁוֹ וְכוּפֵל שְׁם פְּמָה פְּעָמִים ד' רְבָעִים וְאִינוּ בְּלִשׁוֹן הִגָּה וּבְנֻדָּאִי הִי לְפָנָיו כֵּן הִגִּירְסָא אֲבָל מִתְיָרָא אָנְכִי לְשִׁנּוֹת מִן הִגִּירְסָא מֵאֲשֶׁר הִיא לְפָנֵי ע"כ גַּם הִגִּירְסָא שְׁל אַרְבַּעַת קַבִּין יֵשׁ לְקַנִּים וּלְפִי הָעֵנְנִי שְׁל הִירוּשְׁלָמִי דְּמַט' פְּסָחִים] הַנְּ"ל דְּעֲשֶׂה אַרְבַּעַת קַבִּין בְּפָנֵי עַצְמָהּ וְחִימְצוֹן וְאַח"כ אַרְבַּעַת קַבִּין וְחִימְצוֹ וְעִירְבּוֹן וְכוּנְתוּ כְּמוֹ דְּמַס' פְּסָחִים הַנְּ"ל דְּנַעֲשֶׂה חִמְיָן עַד שְׁלֹא נַעֲשֶׂה טְבָל וְנִקְטַת אַרְבַּעַת קַבִּין וְאִם תִּקְשָׁה הָא בְּאַרְבַּעַת קַבִּין בְּנֻדָּאִי אִיכָא חֵיבּוֹב דְּטְבָל דֵּהָא חִמְשַׁת רְבָעִים הוּא שְׁיַעוּר דְּחִלָּה וְהוּא קַב וְרוֹבַע קַב וּמַכ"ש בְּאַרְבַּעַת קַבִּין שְׁאִיכָא חֵיבּוֹב דְּטְבָל אֲבָל ז"א דְּצָרִיף אַתָּה לְדַעַת שְׁאִין הַקַּבִּין הַנְּזַכְרִים בְּמַס' חֵלָה כְּלוֹן שְׁוִין וְכְמוֹ שֶׁכ' הֶרְמֵב"ם וְ"ל בְּפִי הַמְּשַׁנְיּוֹת (בִּפְ"ב דְּחֵלָה מ"ג) וְנ"ל אַתָּה חֵיבֵיב לְדַעַת כִּי הֶרְבָּעִים הַנְּזַכְרִים כָּאֵן בְּמַס' חֵלָה וְהַקַּבִּין אִינּוּ הַקַּבִּין שְׁקֻדָּם לְנוּ בְּשִׁיעוּר מִיְדָתֵם וְאִין הֶרְוַבַע הַנְּזַכְרִי בְּזוֹ הֵלְכָה בְּשִׁיעוּר חֵלָה הוּא הֶרְוַבַע קַב הַנְּזַכְרִי בְּמַס' חֵלָה וְעוֹד אִין הַקַּבִּין הַנְּזַכְרִים בְּזוֹ הַמַּס' כְּלוֹן שְׁוִין כּו' כִּי חִמְשַׁת רְבָעִין הַנְּזַכְרִים כָּאֵן יוֹתֵר מִקַּבִּים הַנְּזַכְרִים לְמַעְלָה בְּאֶמְרוֹ יַעֲשֶׂה קַבִּים וְלֹא יַעֲשֶׂנוּ בְּטוֹמְאָה אֲבָל הֵם הַקַּבִּין שְׁאֶמְרוּ הָעוֹשֶׂה עֵיפָה עֵיפָתוֹ קַבִּים וְשִׁאֲלוּ הַחִמְשַׁת רְבָעִים שְׁיַעוּרֵם הַקַּב הַנְּזַכְרִי בְּמִשְׁנָה זוּלַת וְכו' וְכו' ע"ש הֵיטֵב וְכֵן עֵי"ש בְּמִשְׁנָה ג' וּבְמִשְׁנָה ד' דְּמַחְלֵק שְׁם בֵּין הַקַּבִּין דְּעַל מִשְׁנָה ג' כְּתִב דְּאֵלוֹ קַבִּים אִין בְּהֵם שְׁיַעוּר חֵלָה וּבְמִשְׁנָה ד' כ' שְׁבֵאלוֹ קַבִּין יֵשׁ בְּהֵם שְׁיַעוּר חֵלָה וְהוּא כְּמוֹ דְּנִשְׁתַּנּוּ הֶרְבָּעִין כֵּן הַקַּבִּין כְּמוֹ דְּגִרְסִינּוּ בְּמַס' עִירוּבִין (דָּף פ"ג) ת"ר רֵאשִׁית עֲרִיסוֹתֵיכֶם וְכו' וְכו' מִכָּאֵן אֶמְרוּ ז' רְבָעִים קִמַּח וְעוֹד חֵיבִין בְּחֵלָה וְע"ש

בפרש"י ו"ל ובמס' קידושין (דף מ"ו ע"ב) בפרש"י ו"ל דז' רבעים ונחמשה רבועין הפל
שיעור אחד דנפ"מ בין מדבריות וירושלמיות וצ'פוריות עיי"ש והתנא דנקט תמשת
רבועין הוא שיעור צ'פורית וכן ס"ל להרב"ם ו"ל דגם בקבים איפא שינונים דס"ל
דבמשנה ג' לא הוי בקבים שיעור חלה ובמשנה ד' הוי בקבים שיעור חלה לכן אין לדייק
ממה דנקט ר' ירמ' ד' קבים דאיפא בהם שיעור חלה אלא בקבין קטנים מיירי שאין
בהם שיעור חלה ונקט קבין קטנים כמו דנקט התנא זימנים קבים דאין בהם שיעור חלה
נהגם דבכ"מ הוי בקבים יותר משיעור חיוב חלה דהשיעור חלה לפי שיעור הראשון הוי
ב' קבים פחות חומש ואח"כ הי' קב ומחצה ואח"כ תמשת רבעים מ"מ נקט התנא הקבים
הקטנים שאין בב' קבים שיעור חלה וה"נ נקט ר' ירמ' הקבים הקטנים שאין בד' קבין
שיעור דחלה ונהרי מכונן ממש לסוגיא דפסחים בירושלמי (פ"ב) הנזכר לעיל דד' רבועין
בפני עצמן וחימצון וד' רבועים בפני עצמן ועירבון דמיירי ברבועין הקטנים דז' רבועים ועוד
היא שיעורו פדאיתא במס' עירובין ה"ל נמצא דעשה פל ד' רבועין בפני עצמן וחימצון
ונמצא דהי' חמץ בפטור ואח"כ נעשה טבל ע"ז קאמר שם דאין טבל חל על איסור חמץ
וה"נ מיירי באופן ה"ל דעשה ד"ק בפני עצמן ולא הנה בהם שיעור חיוב חלה ונתחמצו
קודם שעירבון ובשעה שעירבון כבר חמוצים היו וע"ז שאל לפי הג"ש דלחם לחם מפסח
דגמרינו מפסח דלא הוי לחם עד שיהא ראוי לבוא לידי חמץ ולידי מצה ואם עשה
מהמינין שאינן ראויין לבוא לידי חמץ לא הוי לחם וכמו כן אם עשה מהמינין שאינן
ראויין לבוא לידי מצה נמי לא הוי לחם דמ"ש חמץ ממצה דהא גמרינו מלחם דפסח והוא
גופיה הוי מצה וע"ז שאל ר' ירמיה מר' זעירא דהכא פשנעשית חמץ קודם החיוב דחלה
ונמצא דבשעת חיובו אין ראוי לבוא לידי מצה ואנן גמרינו מפסח ובפירוש אמרינו דבר
שהוא בא לידי מצה וחמץ וע"כ קפדינו על מצה כמו על חמץ והכא בשעת חיובו אינו
ראוי לבוא לידי מצה וע"ז בעי דאולי דאינו חייב בחלה אלא דיהא ראוי לבוא לידי מצה
וחמץ בשעה שהיא ראוי לחלה כמו בגבי מצה דמשעה הראשונה הוא ראוי למצה וראוי
לבוא לידי מצה וחמץ אבל הכא בשעה שהי' ראוי לבוא לידי מצה וחמץ לא הוי ראוי
לחלה ובשעה שהיה ראוי לחלה אינו ראוי לבוא לידי מצה וחמץ ונסתפק ר' ירמ' ע"ז.

וה"פ ר"י בעי קומי ר"ז ארבעת קבין בפ"ע וחימצון וד' קבין בפ"ע ועירבון הרי בשעת
חיובו לבוא לידי מצה וחמץ בתמיה ותיבת הרי בשעת חיובו וכו' הוי בלשון בתמיה והפל
מדברי ר"י ולשון זה הוא מצוי בירושלמי בכמה מקומות עצמו מספר וילדוגמא עי'
בירושלמי יומא (פ"ו) [הג"ה ואין להקשות מר' אליעזר דס"ל דסל מצרף והתם נמי אינן
ראויין לבוא לידי חמץ ומצה ז"א דאולי באופן שראוי לבוא לידי חמץ אף לאחר אפיה
עי' באו"ח ס' תמ"ג עי"ש וגם אין להקשות ממתניתין דעיסה שנילושה במי פירות חייבת
בחלה ז"א דא"ל דר' ירמיה ס"ל כר"פ במס' (פסחים ל"ה) וכאביי שם (דף מ' ע"א) דמי
פירות ג"כ מחמיצין עיי"ש] וע"ז קאמר אתיא דר' יונה כר' ירמיה ודר"י כר"ז אתיא דר'
יונה כר"י וכמה דר"י אמר עד שיהא קרוי לחם כן ר' יונה אמר עד שיהא קרוי לחם
ואתיא דר"י כר"ז פמה דר"ז אמר מינו קרוי לחם כן ר"י אמר מינו קרוי לחם פלי דאילו
לפי האיבעיא דר"י באם בשעת חיובו אינן ראויין לבוא לידי מצה וחמץ א"ל דפטור
מחלה ונהגם דהוא מחמשה מינין שראויין לבוא לידי מצה וחמץ מ"מ איבעינן שיהא ראוי
לבוא לידי חו"מ בשעה שהוא ראוי לחלה והכא שאינן ראוי לידי חו"מ בשעה שראוי

לחלה פטור מן חלה ונהגם דהוא מהמינין שראוין לבוא לידי חו"מ ל"ל בה אלא בעינן שיהא העיסה הזאת ראוי לבוא לידי חו"מ דגמרין מלקחם דפסח וקתם ע"כ בעינן שבעיסה הזאת יהא ראוי לבוא לידי חו"מ ויהא העיסה עצמה קרוי לקחם ואם העיסה הזאת אינו ראוי לבוא לידי חו"מ לא נפק בה ידי חובתו וה"ל דכנותי דגמרין מלקחם דפסח ממש ובעינן גבי חלה נמי שיעיסה הזאת יהיה ראוי לבוא לידי חו"מ: והנה עצם הלקחם הוא מה שהיא בעצמו ראוי לבוא לידי חמץ ומצה דגמרין מלקחם דפסח ואם הוא בעצמו אינו ראוי לבוא לידי חמץ ומצה כמו בנלוש במי פירות רק שבא מחמשה מינין שראוין לבוא לידי חו"מ נמי נקרא לקחם על שם המין ומינו קרוי לקחם וכבר כתבתי מדברי הרא"ש ו"ל דזה חלוק חלה מפסח דכפסח בעינן שיהא העיסה עצמה ראוי לבוא לידי חו"מ וק"ל ע"כ הלקחם ובהחלה לא בעינן אלא שיהא נקרא לקחם וכיון דמינו קרוי לקחם נקרא לקחם על שם מינו וזהו פירוש המלות הכא בירושלמי עד שיהא קרוי לקחם ומינו קרוי לקחם פלומר עד שיהא קרוי לקחם פירוש דיהא קרוי לקחם מצד עצמו ומינו קרוי לקחם פלומר הגם דמצד עצמו לאו לקחם הוא מ"מ נקרא לקחם על שם מינו קרוי לקחם וע"ז איכא פלוגתא בהא דגמרין מלקחם דפסח אם בעינן כמו בפסח לקחם ממש או דבעינן ממין לקחם ולדעת ר' ירמיה' ע"כ דגמרין מפסח לגמרי דיהא לקחם ממש כמו בפסח וע"ז תלי הפלוגתא דר' יונה ור"י והוא מפונש פלוגתתו בירושלמי (בפ"ג דפסחים ה"א) על הענין שגרסינן בבבלי (דף ל"ה ע"א) ההיקש חמץ למצה לא תאכל חמץ וגו' שבעת ימים וגו' דברים שאדם יוצא בהם ידי חובתו בפסח חייב פרת על חמץ עיי"ש.

ועל הענין הנ"ל של ההיקש למצה נחלקו ר' יונה ור"י בירושלמי פ"ג על המתניתין דר"פ אלו עוברין בפסחכותח הבבלי וכו' ונזיתום המצרי דהוא חמץ ע"י תערוכות ופריף שם חבריא בעון קומי ר' יונה הכא פתיב כל וכו' התיבן והתני יוצאין במצה מתחבולת אע"פ שאין טעמה דגן והוא שיהא רובא דגן ואלו הואיל ורובן חמץ? הא חייב פ"ל דחמץ ע"י תערוכות כיון דרובן חמץ? הא חייב בכרת א"ל שניא היא דכתיב לקחם ואלו אינו לקחם פי הק"ע ו"ל הואיל ואיתקש חמץ למצה דאינו חייב על חמץ פי אם בדברים שאדם יוצא בהם חובתו במצה ובמצה פתיב לקחם ואלו דמנה התנא במתניתין בחמץ דגן גמור ע"י תערוכות אין להם תואר לקחם.

הילכך אע"ג דרובא חמץ אין חייבין עליו אלמא דר' יונה ס"ל מפנין דאיתקש חמץ למצה דבעינן בחמץ דברים שאדם יוצא בהם במצה ובמצה בעינן לקחם ממש ע"כ גבי חמץ בעינן נמי לקחם ממש ונהגם דבא ממין לקחם מ"מ אנו בעינן לקחם ממש כמו גבי מצה הרי מפונש דעת ר' יונה.

התיב ר' יוסי והתני כל עצמו אינו קרוי לקחם אלא מצה שבעת ימים וגו' הכא את יליף מצה מחמץ [צ"ל חמץ במצה או הפונה אחת כמו שפירש הק"ע ו"ל] ופ"י הק"ע ו"ל עיקר דקפדינן אלקחם דוקא במצה הוא דקפיד קרא אבל אתה האיף יליף חמץ מיני' ועוד מן הדא דתני יוצא אדם ברקיק השרוי ובמבושיל שלא נמחה הא נמחה לא ולענין חמץ את אמר המחה את החמץ וגמעו חייב מאי כדון ר' יוסי בשם ר' אידי אין חמיוצו חמיוץ ברור פ"י מאי כדון דפריף על ר' יוסי מפנין דלא ס"ל פתירוץא דר' יונה דבעינן לקחם ממש גבי חמץ נמי א"כ מ"ט דמתניתין דפטור מפרת גבי חמץ ע"י תערוכות ומשני שאין

חימוצו חימוץ ברור ע"כ הרי לפנינו דר"י לא ס"ל כר' יונה ולא בעינן לחם ממש גבי
 חמץ והגם דבנדאי איתקש חמץ ומצה להדדי כדאיתא בכמה דנכת' בהיקש דלא תאכל
 עליו וגו' שבעת ימים תאכל עליו מצות מ"מ הגם דמרבין דאינו חיוב פרת בחמץ אלא
 בדברים שיוצא בהם ידי מצה מ"מ לא אמרינן כמו גבי מצה בעינן לחם ממש וה"ל גבי
 חמץ בעינן לחם ממש ז"א אלא מכיין דהוי ממין לחם די בזה וחיוב פרת על החמץ
 דבמצה בעינן לחם ממש אבל מה דגמרינן ממצה לא בעינן לחם בעצם אלא מין לחם
 לבד [וקצת נוכל להעמיס בדברי ר' יוסי פל עצמו אינו קרוי לחם אלא מצה פלומר פל
 עצם הלחם לא הוי רק במצה אבל בעלמא לא בעינן לחם בעצם אלא מכיין דהוי רק
 ממין לחם] הרי בהדיא מחלוקת ר"י ור' יוסי בענין עד שיהא קרוי לחם או מינו קרוי
 לחם וזהו פנות הירושלמי אתיא דר' יונה כר' ירמל' פמה דר' ירמל' אמר עד שיהא קרוי
 לחם פלומר הוא בעצמו יהא קרוי לחם ולא ע"י מינו דס"ל דמכין דילפינן חלה ממצה
 ע"כ בעינן גבי חלה נמי לחם ממש כמו גבי מצה ולפיכך שאל אם בעינן דבשעת חיובו
 יהא ראוי לבוא לידי חו"מ] פן ר' יונה אמר גבי חמץ דגמרינן נמי ממצה דבעינן עד
 שיהא קרוי לחם פלומר דבעינן שיהא החמץ לחם ממש ור"י דס"ל דמכין דבא ממין
 לחם סגי ובזה לבד נקרא דומה למצה תלי לה בר"ז דר"ז קאמר נמי הך דרשא דבעינן
 ממין לחם כמו דגרסינן גבי חדש אר"ז פתיב ולחם וקלי וכרמל את שחייבין על לחם
 שלו משום חדש חייבין על קלי שלו משום חדש פלומר דאינו חייב בקלי משום חדש
 עד שיהא ממין לחם.

כינון דקלי פתיב ולא לחם רק דאיתקש ללחם ולא איתקש רק לענין מין לחם והוא ממש
 כמו ר"י דגבי חמץ נמי לא פתיב לחם אלא דאיתקש ללחם דמצה בהקישא לא תאכל
 עליו חמץ שבעת ימים וגו' לחם עני ואיתקש חמץ ללחם עני לא איתקש אלא לענין מין
 לחם פל שיוצאין בלחם שלו משום מצה חייבין על חימוצו פרת וכל שאין יוצאין בלחם
 שלו משום מצה אין חייבין על חימוצו פרת כמו גבי חדש דקלי הנ"ל וה"ל מכיין דיוצאין
 בלחם שלו משום מצה פדתנינן העושה עיסה מן החיטין ומן האורז אם יש בו טעם דגן
 חייבת בחלה ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח וכדברינו לקמן בע"ה) ונמצא דילפותא
 דר"י ור"ז דא ודא חדא היא ומסיים הירושלמי ואתיא דר' יוסי כר"ז אע"ג דלא פליג
 עילוני' והוא ר"י דירושלמי פסחים הנ"ל שהבאתי דמסיק שם מאי פדון דמ"ט פטור
 בחמץ ע"י תערובות ומשני ר"י שם משום דלא הוי חמץ ברור ולפיכך אינו אלא בלאו
 אבל בכרת אינו משום דעכ"פ לא הוי חמץ ברור והוא ממש הך דר' היילא בשם ר"ש
 ב"ל בסוגיין דאמר ר"ה בשם ר"ש ב"ל לא שנינו אלא העושה עיסה מן החיטין ומן
 האורז ואינו נגרר אלא עם החיטים בלבד פלומר דדונקא באורז וחיטים תנינן הענין
 דגרירה אבל פל המינין אינן נגררין וגם פל הה' מינין אף שעורין אינו מגרר רק חיטים
 לבד אבל פל המינים אינו מגרר ולא הוי חמץ ברור כמו חימוץ שמחמץ התפוח והתם
 גבי תערובת חמץ דחשיב התנא במתניתין דר"פ אלו עוברין הוי שנתערב מחמשה מינין
 המחמיצין עם שאר מינים כמו שכר המדי וזיתום המצרי שעושים אותו מתלתא שערי
 ותלת' קורטמי ותלתא מילחי כמו דאיתא בגמ' בבבלי וירושלמי שם: וא"כ לרבנן דפליגי
 עם ר"ה וס"ל דאינו לה מגרר אלא חיטים ושעורין בלבד וס"ל דגם שעורין מגרר וס"ל
 דגם פל המינין נגררין כמו שכ' לקמן בשם הרמב"ן ו"ל וס"ל דגם שעורין מחמיצין לכל

המינין חמץ ברור לא אתיא ר"י פנותיה אלא דאתיא כר' הילא פמו ר"ה דס"ל הכא דאין לה מגבר עם פולן אלא חטים ואורז בלבד אבל שאר המינים מלבד אורז ומלבד חטים אינן מתמיצין חמוץ ברור דאין בכתם להתמיץ חמוץ ברור רק חטים ואורז אבל חוץ מחטים ושעורים אינן בכתם להתמיץ חמוץ ברור א"כ ס"ל ר"י כר"ה פאשר אבאר בע"ה.

ומה מאד נומתק לחידה הירושלמי דמס' פסחים הנ"ל דהנהו קשה להבין מאד ועכשיו ע"י דברינו יצא הדבר לאמיתה של תורה דהנה לכאורה קשה על דמשני ר"י שם דאין חמוצו חמוץ ברור וקשה למה לא הוי חמוץ ברור הא שרר המדי הוא דרמו מי שערי בשכר והשכר עשוי גם ממינים אחרים ומיירי דאיכא מים נמי בגונו' דבלא מים מי פירות אינן מתמיצין וכדאיתא בירושלמי בהדיא שם אר"מ וכולהון ע"י מוניהובא בהרא"ש ז"ל פ' אלו עוברין וכן חנומץ האדומי מיירי נמי דאיכא מים דבלא מים מי פירות ניגהו ואינן מתמיצין עי' בהרא"ש ז"ל דמקשה על רב אלפס ז"ל דס"ל דמי פירות אפילו עם מים אינן מתמיצין א"כ מה יעשה בהנה דמתניתין ומתריץ דלא פסק רב אלפס ז"ל פן אלא לענון לישה דאינה ממהרת כ"כ להתמיץ ויכול לשומרה שלא יבוא לידי חמץ כמו שאר עיסה אבל פשוטו בשכר או בחנומץ להשהותו השעורים מתמיצין עכ"ל הרא"ש וכן ר"ת ז"ל דס"ל בתוס' במס' פסחים (דף ל"ה ע"ב) דמי פירות עם מים לא הוי אלא חמץ גוקשה והקשה הרשב"א ז"ל מהנה דמתניתין דר"פ אלו עוברין דחשיב להו חמץ דגן גמור ע"י תערובת ומתריץ דמתניתין מיירי שנשרו השעורים במים קודם שנתנו לתוך היין או השכר עי' בתוס' ז"ל במס' פסחים (דף ל"ה ע"ב) עכ"פ לכל הדעות הוי חנומץ האדומי ושכר המדי חמץ גמור ונהגם דמי פירות עם מים לא הוי אלא חמץ גוקשה מ"מ הכא הוי חמץ גמור משום דהשעורים נשרו במים קודם שנתנו לתוך היין וא"כ יקשה על ר"י דקאמר בירושלמי דלא הוי חמץ ברור רק גוקשה ולא חשיב התנא פלל חמץ דגן גמור ע"י תערובת אליבא דר"י יקשה הא השעורים נשרו במים קודם כמו שכתב ר"ת ז"ל ואין לתרוצי דר"י מוקי דמיירי באמת שלא נשרו השעורים במים קודם ע"כ לא הוי כ"א חמץ גוקשה משום מי פירות עם מים ז"א מב' טעמים א' דזה דוחק לעשות פלוגתא בזה ב' דלכאורה נראה ברור הא דמקשה הרשב"א ז"ל על ר"ת ז"ל מחנומץ האדומי ולכאורה קשה אמאי לא הקשה משכר המדי דהוא קדים ברישא דמתניתין ולמה מקשה מסיפא וכן כל מרבנותא ז"ל לא הקשו רק מחנומץ האדומי ודילגו שכר המדי דהוא רישא דמתניתין אכן הדבר ברור דשכר המדי איתא בגמרא דרמו מי שערי א"כ הרי בפירוש דלא רמו שעורים יבשים לתוך היין אלא מי שערי.

א"כ לא קשה כלל על ר"ת ז"ל ע"כ הקשו מחנומץ האדומי דאיתא סתם שעורים וקס"ד דמיירי שרמי שעורים יבשים וגם ע"ז תירצו דמיירי נמי שנשרה במים קודם וזה ברור א"כ לכה"פ יקשה על ר"י דס"ל דלא הוי חמץ ברור פי אם גוקשה משכר המדי דהוא בנדאי הוי חמץ ברור הו אמת דבירושלמי לא גרסינן דרמו ביה מי שערי אלא קימחא דשערי איכא למימר דפלוגתא הוא בין בבלי וירושלמי בזה אבל דוחק גדול לעשות פלוגתא בדבר מציאות בין בבלי וירושלמי: אלא האמת יורה דרכו דלכאורה צ"ב גדול להבין החילוק שבין הבבלי לירושלמי דלכאורה קשה מאד דמאי פריה בירושלמי ואלו והואיל ורובן חמץ יתא חייב בכרת כמו מצה דיוצאין במצה מתובלת והוא שיהא רובא

דגן ה"נ אלו והואיל ורובן חמץ יהא חגיב וקנשה היאף הוי רובן חמץ הא רובן הוי שְׂכָר מתמרים או משָׂאָר מינים וכן חומץ האדומי הרי רובן זיו משָׂאָר מינים ורק מקצת שעורין נתון בתוכו וכמו דאיתא בהקדא בפירש"י ו"ל במס' פסחים (דמ"ד ע"א) גבי הנח לכותח הבבלי דלית ביה פזית בכדי אכילת פֶּרֶס וכו' פרש"י ו"ל דסתם שְׂכָר וכו' אלא שְׂבֻמְדֵי מערב עמהן מי שעורין קצת עכ"ל וכן פתב הרא"ש ו"ל בפ' אלו עוברין בהקדא בשם ר"ת ו"ל וז"ל דדונקא בשְׂכָר המדי הוא דשְׂרֵי משום דעיקרו עשוי מתמרים או מדברים אחרים ולא הוי נותנים בו אלא מעט שעורים להחמיצו כמו דמשמע בגמ' דרמו ביה מי שערי אבל שְׂכָר שְׁלָנו לא עכ"ל הרי בהקדא דלא הוי ביה רוב חמץ אלא מעוטא דמיעוטא וא"כ קשה מאי פריף בירושלמי ואלו והואיל ורובן חמץ יהא חגיב והאיף פליג הירושלמי עם הבבלי בדבר מציאות פנה.

ובנודאי בלא"ה הסברא נותנת דלא רמו השעורין רק לבסומי להינו להחמיצו כמו דאיתא בירושלמי בהקדא בסומי דרומיא עי"ש והאיף ס"ד דיתנו שעורין יותר מן המשקה אלא האמת יורה דרכו דהירושלמי אגיל לשיטתו דהירושלמי ס"ל הטעם דגרירה גבי העושה עיסה מן החיטים ומן האורז דחייבת בחלה ויוצאין בה ידי מצה משום הסברא דגרירה דגם האורז נתחמץ אלמא הגם דאורז הוי מין קטניות שאינו בא לידי חימוץ כמו תפוחי אדמה ואעפ"כ יוצא בה ידי חובתו משום הסברא דגרירה לשיטת הירושלמי דאמרין דהחיטים או השעורין מתחמיצין גם לאורז או לכל הדברים שאינו מתחמיצין א"כ לפי"ז מקשה בירושלמי שפיר נהלא רובן חמץ שע"י השעורין המקצת שבו מחמץ גם לשארי מיניו ונמצא דרובן חמץ חוץ מן המים.

דהלא ע"י הסברא דגרירה יוצא בה ידי מצה א"כ לפ"ז יתחייב ג"כ על חמץ דהא הא בהא תליא דאינו יוצא במצה רק שאיסורו משום בל תאכל חמץ אם פן בנודאי איפא איסורא דחמץ וס"ל להירושלמי כמו רבנן דפליגו על ר' הילא בשם רשב"ל וס"ל דגם שעורין מגרר כמו חיטין ומגררין לכל המינין שבעולם א"כ הוי רובן חמץ והא דאיתא בירושלמי (בפ"ג) א"ר הילא בין רבנן דהקא ובין רבנן דתמן עד שיהא רובו דגן וטעמו דגן ר"ה אמר טעמו דגן ואע"פ שאין רובו דגן מתניתא פליגא על ר"ה עירב בה שאר מינים עד שיהא רובו דגן וטעמו דגן פתח לה במינין אחרים ע"כ הרי לפנינו דבשאר מינים שאינן אורז לא נפיק בה עד שיהא רובו דגן וע"כ לא סגי בטעם דגן רק באורז וחיטים אבל בשאר מינים בעינן רובו דגן לכל הדעות אפילו לר"ה נראה לפענ"ד דרבנן דפליגי על ר' הילא בריש מס' חלה וס"ל דגם שעורין מגרר וגם ס"ל דכל המינין שבעולם נגררין אחר חיטים ושעורין דחיטים ואורז לאו דונקא דע"כ ל"ל דס"ל דאורז דונקא וחיטים לאו דונקא אלא אף שעורין ז"א דהא לא קתני ודכנותיה אין נגרר אלא עם החיטין ושעורין דהוי משמע דקאי על מין הנגרר.

אלא אין לה מגרר משמע דקאי על המגרר ונקטו בהקדא אין לה מגרר עם פולן אלא חיטין ושעורין בלבד ומדנקטו מגרר עם פולן פלומר לכל המינין אלא חיטים ושעורין בלבד משמע דס"ל דחיטין ושעורין מגררין לכל המינין וכן כ' הרמב"ן ו"ל בהקדא דאליבא דרבנן הנ"ל כל המינין נגררין רק אינו מגרר אלא חיטים ושעורין בלבד עי"ש א"כ יקשה להו מהו בר ייתא דתני עירב בה שאר מינים עד שיהא רובא דגן וטעמו דגן

דאלמא דבעינן רוב דגן דל"ל דמיירי בשאר מינים שאינן של אורז וחיטים ז"א דמ"ש
שאר מיניו מאורז הלא הפל אַחַד הוא דהא אורז לאו דווקא.

ואין לומר דס"ל לרבנן ה"ל כמו ר' הילא דשם דס"ל דאף בחיטים ואורז בעינן רוב דגן
וברייתא דעירב בה שאר מינים אין הפנונה לשאר מינים שאינן של אורז אלא לשאר
המינין שאינן של חמשה מינין עירב בה עיסה של חמשה מינין וס"ל דכל המינין פולן
בין חיטים ואורז בין כל המינים פולן עד שיהא רובא דגן ז"א דהא פשטות הסוגיא משמע
דר' הילא בשם רשב"ל ממעט בגרידה יותר מן רבנן ה"ל דאילו רבנן קאמרי דחיטים
ושעורין מגרר לכל המינין ור"ה בשם רשב"ל מוסיף דלא שנינו אלא חיטים ואורז בלבד
והאיך נוכל לאמר דרבנן ס"ל דבעינן גם בחיטין ואורז רובא דגן ור' הילא ס"ל בשם
רשב"ל דאינו מגרר אלא חיטים ואורז הא בשאר מינים מודה דנגרר ברובו דגן א"כ
לפ"ז יהיה ר"ה בשם רשב"ל מוסיף בגרידה דהא מה דס"ל דאינו נגרר אלא חיטים
ואורז היינו דווקא לענין טעמא דגן בלבד אבל ברובו דגן אף מינים אחרים נגררין ואילו
לרבנן אף חיטים ואורז אינו נגרר אלא ברובו דגן ועוד דלא הוי פלוגתא בענין אַחַד
דהא זה נודאי מאי דקאמר ר"ה בשם רשב"ל דלא שנינו אלא חיטים ואורז הוא בנודאי
לענין טעמא דגן לחוד דאילו ברובו דגן אף שאר המינים פן וכמו שכ' בהדיא במראה
הפנים דכל עיקר דאמר ר"ה בשם רשב"ל דלא שנינו אלא חיטים ואורז הוא דווקא
לענין טעמא דגן והאיך נימא דרבנן דר' הילא מיירי ברובו דגן וס"ל דחיטים ושעורין
מגרר לכל המינין ברובו דגן א"כ מאי מחד אה"כ ר"ה בשם רשב"ל דאינו מגרר אלא
חיטים ואורז בטעם דגן הא לאו מענין אַחַד הוא דרבנן מיירי ברובו דגן והוא מיירי
בטעם דגן ודילמא רבנן נמי ס"ל דלא שנינו אלא חיטים ואורז דווקא לענין טעמא דגן.

והא דאמרי אינהו דאף שעורין מגרר לכל המינים הוא ברוב דגן דלא הוי שום סתירה
מן המשנה אלא נדאי באין ספק דרבנן דס"ל דאף שעורין מגרר לכל המינין הוא בטעם
דגן וע"ז קאמר ר"ה בשם רשב"ל דבטעם דגן לא שנינו אלא אורז וחיטים דווקא אבל
רבנן ס"ל דאף שעורין מגרר לכל המינין בטעם דגן.

[ועוד נראה דאפשר לומר דמאן דס"ל דבעינן רוב דגן לא ס"ל הסברא דגרידה. דאי
ס"ל גרידה ל"ל רוב דגן ול"ל דברוב דגן אז מגרר ז"א דאי איכא רוב דגן ל"ל הסברא
דגרידה פלל.

הא בלא"ה בטיל ברוב דטע' פעיקר דרבנן לפי שיטת הירושלמי כמו שזכר לקמן בע"ה
ויש להאריך בזה ובס' נו"י פתב פן דאפשר דלר' הילא דפ"ג דבעי רוב דגן לא ס"ל
הטעם דגרידה כמו שכתבתי ולפי זה רבנן דר' הילא בשם רשב"ל דס"ל טעם דגרידה
לא בעינן רוב דגן ול"ל דהכי פריף ר' הילא בשם רשב"ל דלא שנינו אלא העושה עיסה
מן החיטין ומן האורז ואין נגרר רק אור עם החיטין בטעם לבד.

אבל כל המינין אינן נגררין אפילו ברוב דגן ז"א דהא בפירוש תנינן בפרייתא דעירב
בה שאר מינין עד שיהא רובא דגן וטעמו דגן אלמא דבשאר מינין נמי נגרר ברוב דגן
וגם ל"ל דהכי פריף דלא שנינו אלא חיטים ואורז דנגרר ברוב דגן אבל שאר מינים
אפילו ברוב אינו נגרר ז"א דהא מברייתא ה"ל מוכח דעירב בה שאר מינין נגרר ברוב
דגן דהא לא קתני התם אורז אלא שאר מינים משמע דהרבה מינים ע"כ יוצא לנו מכל

אריכות הַנְּל דְלַרְבָּנָן ד"ה חִיטִים וּשְׁעוּרִין מְגַרְרִין לְכָל הַמֵּינִים בְּטַעַם דְּגָן וְהָא דְקַתְּגִי בְּמַתְנִיתִין חִיטִין וְאִנְרִז לְאוּ דְוָקָא אֲלָא ה"ה שְׁעוּרִין וְכָל הַמֵּינִים נְגַרְרִים בְּטַעַם דְּגָן וְע"ז פְּרִיָּה ר"ה בְּשֵׁם רִשְׁב"ל דְּלֹא שְׁנִינּוּ בְּמַתְנִיתִין אֲלָא חִיטִים וְאִנְרִז בְּטַעַם דְּגָן לְחֹד אֲבָל שְׁאָר מֵינִים בְּרוּב דְּגָן וְלֹא קָשָׁה עַל רַבְּנָן מִן הַבְּרִיָּיתָא דְבַפ"ג דְּעֵינְרַב בְּהָ שְׁאָר מֵינִין עַד שְׁיָהָא רַבָּא דְּגָן וְטַעַמוּ דְּגָן ז"א דִּיש לְתַרוּצֵי כְּמוֹ עַל רַב הוּנָא פְּתַר לֵהּ בְּשְׁאָר מֵינִים כְּלוּמַר דְּמֵינִי בְּהַעֲיָסָה שְׁל שְׁאָר מֵינִין שְׁאִינּוּ שְׁל חִיטִין וּשְׁעוּרִין אֲלָא בַּג' מֵינִין אַחֲרִים שְׁל חֲמֻשָּׁה מֵינִין דְּהָא הַבְּרִיָּיתָא לֹא קָאֵי עַל הַמַּתְנִיתִין שְׁל חִיטִים וְאִנְרִז (וְתִיבַת בְּהָ קָאֵי עַל הַעֲיָסָה כְּלוּמַר דְּעֵינְרַב בְּהַעֲיָסָה שְׁל חֲמֻשָּׁה מֵינִין שְׁאָר מֵינִים) וּמֵינִי בְּהַמֵּינִים אַחֲרִים שְׁל חֲמֻשָּׁה מֵינִי דְּגָן מְלַבֵּד חִיטִין וּשְׁעוּרִין.

וְדָבָר זֶה בְּרוּר לְפַעַנ"ד אֲשֶׁר הַבְּרִיָּיתָא הַזֹּאת יְתוּרֵץ אֲלֵיכֶּה דר"ה דְּמֵינִי בְּשְׁאָר מֵינִין שְׁאִינּוּ שְׁל אִנְרִז וְחִיטִין. אוֹ אֲפִילוּ חִיטִים רַק אִינּוּ מִין אִנְרִז וְכוּן לְרַבְּנָן דר"ה הִילָא דְסַתְּמָא דְתַלְמוּדָא בְּרִישׁ מַפְלֵתִין יְתוּרֵץ נְמִי בְּשְׁאָר מֵינִין שְׁאִינּוּ שְׁל חִיטִים וּשְׁעוּרִין הַגַּם דַּס"ל דְּהָא דְתַנִּי בְּמַתְנִיתִין חִיטִים וְאִנְרִז לְאוּ דְוָקָא דְאֲפִילוּ כָּל הַמֵּינִין בְּנוֹתָן טַעַם מ"מ מְמַעְטֵי מְחֻמְשָׁה מֵינִים כָּל שְׁאִינּוּ מְחֻמְשָׁה וּשְׁעוּרִין וּפְתַרֵי הַבְּרִיָּיתָא בְּמֵינִין אַחֲרִים שְׁאִינּוּ שְׁל חִיטִים וּשְׁעוּרִין: ע"כ פְּרִיָּה שְׁפִיר בִּירוּשְׁלַמִי (פְּסָחִים פ"ג) הַנְּל וְאֵל הוּאִיל וְרַבְּנָן חֲמִץ דְּהָכָא הָיִי רַבְּנָן חֲמִץ וְע"ז מְתַרֵץ שְׁפִיר ר' יוֹסִי בְּשֵׁם ר' אִידִי אִין חִימוּצָן חִימוּץ בְּרוּר וְהוּא מְכַוֵּן כְּמוֹ ר' הִילָא בְּשֵׁם רִשְׁב"ל דִּידֵן דְּרִישׁ מַס' (חֲלָה) דַּס"ל דְּלֹא שְׁנִינּוּ אֲלָא חִיטִים וְאִנְרִז בְּלַבֵּד אֲבָל שְׁאָר הַמֵּינִין אֲפִילוּ שְׁעוּרִין אִינּוּ מְגַרְרִי דְאִינּוּ מְחֻמְץ חִימוּץ בְּרוּר כְּמוֹ תְּפּוּחַ שְׁרִיָּסְקוּ הַנְּל דְּמַסְקִינּוּ דְחִימוּצוֹ לֹא הָיִי חִימוּץ בְּרוּר כְּמוֹ כֵּן הַגְּרִירָה דְשְׁאָר מֵינִין אִינּוּ מְחֻמְצִין חִימוּץ בְּרוּר מְלַבֵּד חִיטִים וְאִנְרִז ע"כ מְשַׁנֵּי שְׁפִיר אִין חִימוּצָן חִימוּץ בְּרוּר כְּלוּמַר דְּהַשְׁעוּרִין אִם כִּי הֵן מַעְצָמָן הָיִי חֲמִץ בְּרוּר דְּהַשְׁעוּרִין הָיִי שְׁרוּיִם בְּמִים קוֹדֵם כְּמוֹ שֶׁכ' הַתּוֹס' ז"ל וְכָל מְרַבְּנוּתָא ז"ל כְּמוֹ שְׁפַתְבְּתִי לְעִיל אֲבָל אִין הַשְׁעוּרִין מְחֻמְצִין חִימוּץ בְּרוּר ע"כ לֹא הָיִי רַבְּנָן חֲמִץ וְלֹא קָשָׁה קוֹשֵׁת הַגַּמ' וְאֵלוּ וְהֵן רַבְּנָן חֲמִץ יְהָא חֵיב וְזֶה בְּרוּר וְזֶהוּ דְקָאֵמַר הָכָא אַתְּיָא דר' יוֹסִי כר"ה דְסוּגְיָא דִידֵן כְּלוּמַר כְּמוֹ ר"ה בְּשֵׁם רִשְׁב"ל דַּס"ל דְשְׁעוּרִין אִינּוּ מְחֻמְצִין חִימוּץ בְּרוּר כְּמוֹ תְּפּוּחַ וְכַדְבְּרִינוּ לְעִיל נְמַצָּא דְמִמָּרָא דר' יוֹסִי בַּמַּס' פְּסָחִים בִּירוּשְׁלַמִי שֶׁם הוּא שִׁיטְתוֹ דר' הִילָא בְּשֵׁם רִשְׁב"ל הָכָא דְרִישׁ חֲלָה וְזֶהוּ דְקָאֵמַר הָכָא אַתְּיָא דר"ה הַנְּל כר' הִילָא הַנְּל אַע"ג דוּ פְּלִיג עֵילוּוּ כְּלוּמַר דר"ה גוּפִין פְּלִיג עִם ר' הִילָא (בַּפ"ג דְּמַכְלֵתִין) דר"ה ס"ל דְּכָל הַמֵּינִין אֲפִילוּ חִיטִין וְאִנְרִז בְּעֵינֵן רַבָּא דְגָן ור"ה פְּלִיג וס"ל דְטַעַם דְּגָן לְחֹד סְגִי וְאִם ר' יוֹסִי הָיִי ס"ל כר"ה דְאֲפִילוּ בְּחִיטִים וְאִנְרִז נְמִי בְּעֵינֵן רַבְּנָן דְגָן בְּנוֹדָי אַתָּא שְׁפִיר מִמָּרָא דר"ה (הֵתֵם בְּפְסָחִים הַנְּל) דְלֹא הָיִי חֲמִץ בְּרוּר ע"י קִצָּת שְׁעוּרִין.

וְאֲלָא אַע"ג דְּפְלִיג עֵילוּוּ דר' הִילָא שֶׁם וס"ל דְטַעַם דְּגָן לְחֹד נְמִי סְגִי מ"מ אַתְּיָא כְּנוֹתְיָה דר"ה דַּס"ל בְּשֵׁם רִשְׁב"ל דְאִינּוּ נְגַרְרִי אֲלָא חִיטִים וְאִנְרִז אֲבָל שְׁעוּרִין עִם שְׁאָר מֵינִים אִינּוּ נְגַרְרִין: וְע"כ נִיחָא שִׁיטְתָּהּ הָרָא"ש ז"ל דְלֹא בְּעֵינֵן הַסְבְּרָא דְגְרִירָה כִּי אִם לְגַבֵּי מַצָּה הַגַּם דְּהָאִנְרִז חִיטִים וְחֻשָּׁב וְהָיִי הַמְּשֵׁשׁ חִיטִין מ"מ הָא לֹא בָּא לִידֵי חִימוּץ: וְגַבֵּי מַצָּה הַקְפִידָה הַתּוֹרָה דְוָקָא בְּתַנָּאֵי שְׁיָהָא רָאוּי לְבוֹא לִידֵי מַצָּה וְחֲמִץ.

והוא תנאי אחר בדיני מצה ולא משום לחם רק ממילא גמרינו דלחם הוא מחמשה מינין הבאין לידי חמץ אבל גבי חלה דלא קפיד רחמנא רק אלקחם ומפינו דנקרא לחם סגי ומפינו דמינו קרוי לחם דבא מחמשת המינין הוי קרוי לחם מצד המין שלו ולא גמרינו ממצה דיהא לחם מצד עצמו: ואין להקשות לפ"ז למה קבע המסדר הש"ס הכא בדיני חלה הענין דגרירה פינו דכל עיקר דבעינו הסברא דגרירה הוא לגבי מצה אבל לענין חלה לא בעינו כלל לסברא דגרירה לשיטת הרא"ש ז"ל וכמו שכ' הש"ף ז"ל הג"ל הו"ל למיקבע בדיני דמצה (לקמן בפ"ג) על ההיא מתניתין העושה עיסה מן החיטים ומן האורז דתני שם דיוצא בה ידי חובת מצה ע"י גרירה התם הו"ל למיקבע הך סוגיא דגרירה: ונראה לפענ"ד דהירושלמי לשיטתו אג"ל דס"ל דטכ"ע לאו מדאורייתא והילכך לגבי חלה נמי בעינו הסברא דגרירה.

והרא"ש ז"ל לא קאמר אלא אפילו טעם פועיקר מדאורייתא נמי מצריה הירושלמי לסברא דגרירה דנ"מ לענין מצה אבל אליבא דהאמת שיטת הירושלמי דבחלה נמי בעינו הסברא דגרירה דשיטת הירושלמי דטכ"ע לאו מדאורייתא דאיתא בירושלמי (בפ"ב דערלה) אמר ר' אבנה אמר ר"י כל נותני טעמים אין לוקין עליהו חוץ מנותן טעם דנזיר ע"כ והובא בתוס' ז"ל במס' נבחים (דף ע"ט ע"א) ד"ה אמור מביאין הירושלמי הנה לראיה דטכ"ע לאו מדאורייתא ורצו מתחילה לדחות הראי' דיש לפרש דביתר מצטרף לאיסור מיידי דבפ' אלו עוברין (ד' מ"ג) ובפ' ג' מינין (דף ל"ה) קאמר ר' אבנה בשם ר' יוחנן גופי' כל איסורין שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור חוץ מאיסורי נזיר וקרי ליה הירושלמי נותן טעם פועין נזיר ושפיר פיתו במים ומסקי התוס' ז"ל מיהו הסוגיא דבירושלמי מוכח דבנותן טעם איירי עכ"ל.

הרי לפנינו ראיה עצומה דשיטת הירושלמי דטכ"ע לאו מדאורייתא ע"כ גם לענין חלה בעינו הסברא דגרירה וכינו דהענין דגרירה הג"ל תלוי בפלוגתא בין ב' הטעמים דבעי חמשה מינין טעם א' משום לחם הארץ וטעם ב' דגמרינו מלקחם דפסח דבעינו ראוי לבוא לידי חו"מ דאתמר הכא לפיכך קבעו הענין דגרירה גבי חלה הכא משום מצה לא איתמר הכא החידוש דבעינו ראוי לבוא לידי חמץ ומצה וזיל קרי בי רב הווא.

דהטעם הא' משום לחם הארץ הענין דגרירה כמו שכ' הרמב"ן ז"ל דע"י גרירה הוי לחם הארץ דדרף עיסה שנו פאן ולטעם הב' משום הראויה לבא לידי חמץ ע"י גרירה הוי פולו חמץ הרי לב' טעמים שנייה הסברא דגרירה ועל אלו ב' אופנים דקבע הכא בסוגיא הענין דגרירה ולפי אלו ב' הטעמים יומתק הירושלמי (דפ"ג דחלה) דאמר ר' הילא בין רבנן דהכא ובין רבנן דתמן עד שיהא רובו דגן וטעמו דגן דהענין רבנן דהכא ורבנן דתמן הוא על אלו ב' הטעמי' דגרירה רבנן דהכא ילפין הטעם דה' מינין משום לחם הארץ או כמו רשב"ג שמע פולהון מן ההיו קריא ושם חיטה וגו' ורבנן דתמן הוא מטעם הג"ש דמצה דבעינו ראוי לידי חו"מ דבבבלי לא איתאמרא עמים הללו דירושלמי מלקחם פי אם הג"ש לחוד דבעינו ראוי לידי חו"מ: ע"ז אמר בין רבנן דהכא ובין רבנן דתמן פלומר לפי אלו ב' הטעמים הג"ל והגרירה לפי אלו ב' הטעמים הג"ל בעינו רובו דגן דלא מיבעיא לרבנן דהכא משום דדרף עיסה בנודאי בעינו רובא דגן דדרף עיסה הוא אלא אפילו לרבנן דהתם נמי דהטעם משום חימוץ לא תימא דסגי במקצת דגן כדי

שִׁיחֲמוֹן ע"י מַקְצֵת ז"א אֵלָא דְבַעֲיָנוּ רַבָּא דְגֵן וְרַב הוּנָא ור' יוֹסִי פְּלִיגִי וס"ל דְטַעְמוֹ דְגֵן אַע"פ שְׂאִין רַבּוֹ דְגֵן ודו"ק: שְׂיֵטָה פְּנוֹסְמִין מִין חֲטִין ש"ש מִין שְׁעוֹרִין שֵׁם ר"י בֶּן פְּזִי בְּשֵׁם ר"י דר"י בְּנוֹ שֶׁל ר"י בֶּן בְּרוּקָא הִיא דְתַנִּי ר"י בְּנוֹ שֶׁל ר"י ב"ב אוֹמֵר יָכוֹל מְבִיא מִן הַפְּנוֹסְמִין וּש"ש וְהַשִּׁיפוֹן וְדִין הוּא מָה הַחֲזִיטִים שֶׁכָּשְׂרוּ לְשַׁאֵר כָּל הַמְּנַחֹת לֹא כָּשְׂרוּ לְמַנְחַת הָעוֹמֵר פְּנוֹסְמִין וְשִׁיבּוֹלֶת שׁוּעֵל וְהַשִּׁיפוֹן שֶׁלֹּא כָּשְׂרוּ לְשַׁאֵר כָּל הַמְּנַחֹת א"ד שֶׁלֹּא יִכְשְׂרוּ לְמַנְחַת הָעוֹמֵר הַשְּׁעוֹרִין יוֹכִיחוּ שֶׁלֹּא כָּשְׂרוּ לְשַׁאֵר כָּל הַמְּנַחֹת וְכָשְׂרוּ לְמַנְחַת הָעוֹמֵר לֹא אִם אֲמַרְתָּ בְּשְׁעוֹרִין שֶׁמַּנְחַת סוּטָה בָּאָה מִהֵן תֹּאמַר בְּכֹסְמִין וְשִׁיבּוֹלֶת שׁוּעֵל וְהַשִּׁיפוֹן שְׂאִין מַנְחַת סוּטָה בָּאָה מִהֵן יֵצְאוּ הַחֲזִיטִים מִן הַפְּתוּב מִן הַמְּנַחֹת וְכֹסְמִין וְשִׁיבּוֹלֶת שׁוּעֵל וְהַשִּׁיפוֹן מִק"ו בְּרַם כְּרַבֵּן ג' מִיָּנִין הֵן שִׁיפוֹן מִין פְּנוֹסְמִין וְשִׁיבּוֹלֶת שׁוּעֵל מִין שְׁעוֹרִין א"ר יוֹסִימִיֶסְבֵּר סֵבֵר ר"י ב"פ שֶׁמַּנְחַת הָעוֹמֵר בָּאָה מִן שִׁיבּוֹלֶת שׁוּעֵל וְשְׁעוֹרִין אֵילּוּ מִן דְאָמַר תְּאֵנִים שְׁחוֹרוֹת עָלֵי שְׂמָא אֵינוּ מוֹתֵר בְּלִבְנוֹת אֵלָא שְׁחוֹרוֹת אָמַר לְבָנוֹת לֹא אָמַר וְהֵכָא שְׁעוֹרָה אָבִיב אָמַר שִׁיבּוֹלֶת שׁוּעֵל אָבִיב לֹא אָמַר רַבֵּן דְקִיסְרִין בְּעֵין מָה תְּנִינָן חֲמִשָּׁה מִיָּנִים וְלֹא חֲמִשָּׁה דְבָרִים וְכו' וְכו' כֵּן ג' הֶגְרָא ו"ל: וְהִנֵּה בְּפִי הִירוּשָׁלַיִם הִזָּה לֹא דָרְכוּ בּוֹ הַמְּפָרְשִׁים בְּפִירוּשׁ אֶחָד הֶרַב מֵהֵרָא פ"פ ו"ל פִּי דר"י בִּשְׂר"י ב"ב ס"ל הִג"ש דְאָבִיב אָבִיב לְפִיכָּהּ פְּשִׁיטָא לִיהַ דְחֲזִיטִים לֹא כָּשְׂרוּ לְמַנְחַת הָעוֹמֵר וְהָא דְבַעֲזֵי לְמִילָּה לְכֹסְמִין וּש"ש וְשִׁיפוֹן הוּא מִשׁוּם דס"ל דְהוּן בְּכָלֵל שְׁעוֹרִין ג"כ ע"ז קָאֵמַר הַק"ו מְחִיטִין.

וּע"ד זֶה הֵלָף ג"כ הַפ"מ ו"ל וְאֵף הַמְּפָרְשִׁים הָאֲחֵרוֹנִים תְּמַהוּ עַל זֶה הַפִּירוּשׁ דַּמַּמ"נ אִם הִילְפוּתָא לְמַעַט חֲזִיטִין מִן הַגְּזִירָה שְׁנֵה דְאָבִיב אָבִיב דְגַמְרִינָן דְבָאָה מִן הַשְּׁעוֹרִין אִם כֵּן צָרִיף לְמַעַט גַּם שְׂאֵר מִיָּנִין וְאֵלָא מִשׁוּם דְגַם שְׂאֵר מִיָּנִין בְּכָלֵל שְׁעוֹרִין א"כ הָאֵיף מְסִיק מָה לְשְׁעוֹרִין שְׁפֵן מַנְחַת סוּטָה בָּאָה מִהֵן תֹּאמַר בְּכֹסְמִין וְכו' שְׂאִין מַנְחַת סוּטָה בָּאָה מִהֵן וְקִשָּׁה מַנ"ל לְמַעַט פְּנוֹסְמִין וּש"ש וְשִׁיפוֹן בְּמַנְחַת סוּטָה יוֹתֵר מִן מַנְחַת הָעוֹמֵר נִימָא ג"כ הֵתָם דְאֵף שְׂאֵר מִיָּנִין הַפְּנוֹסְמִין וְכו' בְּכָלֵל שְׁעוֹרִין וְיִנְכְּשְׂרוּ גַם הֵמָּה.

ע"כ פִּירְשׁוּ דר"י בְּנוֹ שֶׁל ר"י ב"ב יֵלִיף לְמַעַט חֲזִיטִים בְּמַנְחַת הָעוֹמֵר מִן הַלִּימוּד דְאִיתָא בַּמַּס' מְנַחֹת (נ"ח וּבְדָף פ"ד) אִם אֲתָה אוֹמֵר מִן הַחֲזִיטִים אֵין שְׂתִי הֵלָחֵם בִּיפוֹרִין וּע"כ רָצָה לִילֵף לְשַׁאֵר הַמִּיָּנִין דְכָשְׂר דְהָא לֹא כְּתִיב שְׁעוֹרִין גְּבִי מַנְחַת הָעוֹמֵר וְעַד דְמְסִיק שְׁעוֹרִין שְׂאֵנִי שֶׁמַּנְחַת סוּטָה בָּאָה מִהֵן אֵלְמָא דִּלְר"י בְּנוֹ שֶׁל ר"י ב"ב לֹא הָוִי ש"ש מִין שְׁעוֹרִין מִדְּמַמְעַט מִן שְׁעוֹרִין לְש"ש לְמַנְחַת הָעוֹמֵר בְּרַם כְּרַבֵּן ג' מִיָּנִין הֵם וּפְרִיף ר"י מְסֵבֵר סֵבֵר רִיב"פ שֶׁמַּנְחַת הָעוֹמֵר בָּאָה מִן הַש"ש אֵילּוּ מִן דְאָמַר תְּאֵנִים שְׁחוֹרוֹת וְכו' וְהֵכָא שְׁעוֹרָה אָבִיב אָמַר שִׁיבּוֹלֶת שׁוּעֵל אָבִיב לֹא אָמַר פְּלוֹמֵר דְמַקְשָׁה עַל ר"י ב"פ דְהָאֵיף מְדִיִּיק מר"י בְּנוֹ שֶׁל ר"י ב"ב דְכֹסְמִין וּש"ש וְכו' לָאו מִין שְׁעוֹרִין וְהָא אָפִילוּ לְרַבֵּן דס"ל (בְּרִישׁ מַס' פְּלָאִים) דְהַשִּׁיפוֹן וְהַפְּנוֹסְמִין וּש"ש וְשְׁעוֹרִים לֹא הָוִי פְּלָאִים וְכוּלְהוֹן זוּגוֹת קַתְנִי וּש"ש וְשְׁעוֹרִין מִין אֶחָד מ"מ מוֹדוּ רַבֵּן דְלֹא כָּשְׂר לְמַנְחַת סוּטָה דְש"ש אָבִיב לֹא אָמַר אִם כֵּן אֵין לָהּ לְהוֹכִיחַ מר"י בְּנוֹ שֶׁל ר"י ב"ב ג"כ דס"ל דְשְׁעוֹרִין וְשִׁיבּוֹלֶת שׁוּעֵל הָוִי ב' מִיָּנִים לְעַנְּן פְּלָאִים דְלַעוֹלָם אֵימָא לָהּ דְהָוִי מִין אֶחָד וּמ"מ פְּסוּל לְמַנְחַת הָעוֹמֵר וּבַס' אֶחָד מַקְשָׁה דְלָמָּה לוֹ לְהִבְיָא הֵף דְשְׁעוֹרָה אָבִיב הו"ל לְמִינְקֻט הַקְּרָא דְקַמַּח שְׁעוֹרִין גְּבִי מַנְחַת סוּטָה דִּיקְשָׁה דְאָפִילוּ ס"ל דְשִׁיבּוֹלֶת שׁוּעֵל וְשְׁעוֹרִין הָוִי מִין אֶחָד מ"מ אֵיכָּא הָאֵי ק"ו דר"י ב"ש רִיב"ב מְחִיטִין וְאֵי שְׁעוֹרִין יוֹכִיחוּ שְׂאֵנִי שְׁעוֹרִין שֶׁמַּנְחַת סוּטָה בָּאָה מִהֵן אֲבָל פְּנוֹסְמִין לֹא הֵגַם דְהָוִי מִין אֶחָד מ"מ אֵינוּ כָּשְׂר לְמַנְחַת סוּטָה

משום דמן דאמר תאנים וכו' והכא נמי קמח שעורין אמר ש"ש לא אמר עיי"ש שהאריף בזה: הן אמת לפי הנראה במשקל ראשון הפירוש של המפרשים האחרונים הנ"ל קרוב יותר לפירוש ודרך נקל הוא וכן עלה במחשבתו מעיקרא ג"כ לדרוך בדרך הזה אבל קשה לי קושיות עצומות מלבד שהענין על מקומו עדיין אינו מנושב השקלא וטריא של שמעתא בין ריב"פ לר"י נוסף ע"ז אצלי עוד קושיא חמורה על הברייתא גופא של ר"י ב"ש ר"י ב"ב לפי הענין שנשקול מדעתנו דר"י ב"ש ר"י ב"ב ס"ל דש"ש ושעורין הוי ב' מינים ומתחילה נבאר מה דקשה לי בהשקלא וטריא דשמעתא ואח"כ נבאר הענין של הברייתא הנ"ל והוא דר"י ב"פ רצה להוכיח דמתניתין אתיא כר"י ב"ש ר"י ב"ב ולא כרבנן דברם כרבנן ג' מינים הן שיפון מין פוסמין ש"ש מין שעורין לפי המתניתין דריש פלאים וע"כ רצה לאוקמי המתניתין דאתיא כר"י ב"ש ריב"ב דאלביני מוכח דע"כ פליג על המתניתין דריש פלאים וס"ל דש"ש ושעורין לא הוי מין אחד דאל"כ תקשה אמאי ממעט מקמח שעורין לש"ש הוי מין אחד אלא ע"כ דלא הוי ש"ש ושעורין מין אחד לפיכך אתיא מתניתין פנותי' וקשה לי הא סוף סוף יקשה מתניתין כמאן דהא אין לנו הוכח' רק דר"י ב"ש ריב"ב ס"ל דשעורין ושיבולת שועל לא הוי מין אחד.

אבל מפל מקום פוסמין ושיפון הוי מין אחד וא"כ סוף סוף יקשה מתניתין כמאן אתיא דתני חמשה מינים דנהי דאתיא כר"י ב"ש ריב"ב מ"מ לא הוי חמשה מינים דנהי דש"ש ושעורין הוי שני מינים אבל מנ"ל להוכיח דס"ל דגם פוסמין ושיפון לא הוי מין אחד וכי דמצינו דפליג על התנא דריש פלאים בש"ש ושעורין ע"כ פליג גם על פוסמין ושיפון ולפ"ז אימא פליג על כמה וכמה דינים השנוין בריש פלאים בפרק הזה א"כ סוף סוף אפילו לר"י ב"ש ריב"ב יקשה על חמשה מינים דמתניתין דידן דלא הוי אלא ד' מינים וא"כ יקשה מתניתין כמאן אי כרבנן ג' מינים הן אי כר"י ב"ש ריב"ב ד' מינים הם: ועוד קשה קצת דמאי מדמה למן דאמר תאנים שחורות עלי שפא אינו מותר בלבנות וכו' והכא שעורה וכו' וקשה הא אנו ס"ל השתא באם ש"ש הוי מין שעורין נכלל בשעורין ובכ"מ דאמרינו סתם שעורין הוי כל המין בכלל א"כ לפ"ז מאי מדחה דש"ש לא הוי בכלל שעורין ומדמה למאן דאמר תאנים שחורות עלי שפא אינו מותר בלבנות אלא שחורות אמר לבנות לא אמר והכא שעורה אביב אמר ושיבולת שועל אביב לא אמר וקשה הא אין המשל דומה לנמשל הא התם נמי אם אמר סתם תאנים עלי בונדאי אסור בשניהן דשניהן הוי בכלל סתם תאנים שחורות ולבנות ורק כשפאחז פרט אחד מן התאנים כשפרט המין שחורות לא הוי לבנות בכלל וא"כ מאי הוכחה זו לש"ש דאינו בכלל סתם שעורין דאימא פרט אחד מן המינים הוי בכלל סתם שעורין ומאי דמיון הוא כשפרט התם תאנים שחורות דהא הכא נמי אם הי' בכלל סתם שעורין כמה מינים כמו פוסמין ושיפון ושיבולת שועל אם אמר פרט אחד מן המינים כגון שיפון בונדאי לא היה שיבולת שועל בכלל ורק אנו בעינינו למימר באם אמר סתם שעורין הפל בכלל וא"כ מאי ראי' מייתי מתאנים כשפרט אחד מן הפרטים דלא הוי פרט השני בכלל.

ונה צ"ב לכאורה: ועוד קשה לי לכאורה קושיא עצומה על הברייתא דר"י ב"ש ריב"ב דאם נימא דס"ל לר"י ב"ש ריב"ב דאין ש"ש ושעורין מין אחד א"כ האריף נעמיד הברייתא דגרסינו (לקמן בפ"א דחלה) סוף הלכה זו גבי אם השרישו קודם לעומר העומר מתירן ואם לאו אסורין עד שיבוא עומר הבא גרסינו בירושלמי עלה ר"א שאל

מהו שְׂיבִיא עֹמֵר מִהֵן אֲפֹשֶׁר לֵאמֹר חֲדָשׁ וְיִשָּׁן אֵין תּוֹרְמִין וּמַעֲשָׂרִין מִזֶּה עַל זֶה וְאִתָּא אָמַר הַכִּין הִתִּיבֹון הֲרִי שְׁאָר מִינֵין הֲרִי הֵן תְּלוּיִן בְּעֹמֵר וְאֵין הָעֹמֵר בָּאָה מִהֵן לֹא אִם אָמַרְתָּ בְּשָׂאָר מִינִים שְׁפֹן לֹא הִנְכָשְׁרוּ לְמַנְחַת הָעֹמֵר תֹּאמַר בְּשַׁעוֹרִין שְׁפֹשְׁרוּ לְמַנְחַת הָעֹמֵר חֲבָרְיָא בְּשֵׁם ר"א רֵאשִׁית קְצִירָהּ וְכו' דְּבָרֵי חֲכָמִים רִיב"ב ר"ח בְּשֵׁם ר"ב ב"ח וְהֵן שְׂהִבִּיאוּ שְׁלִישׁ לְפָנֵי ר"ה אֲבָל אִם הִבִּיאוּ שְׁלִישׁ לְאַחַר ר"ה הָעֹמֵר בָּא מִהֵן ע"כ וְהַפ"מ ז"ל פִּירֵשׁ דֵּהֲאִי הִתִּיבֹון הָנִי עוֹד קְנוֹשָׂא עַל ר"א דְּשָׂאֵל מִהוּ שְׂיבִיא עֹמֵר מִהֵן מְשׁוּם דְּיֵישׁ מְקוּם לֵאמֹר דְּיָבִיא מִהֵן מְשׁוּם דְּגַם הֵם תְּלוּיִן בְּעֹמֵר וְהֲרִי שְׁאָר מִינִים הִתְלוּיִם בְּעֹמֵר וְאֵין הָעֹמֵר בָּא מִהֵן וְהָדָר דְּחֵי לִי אִם אָמַרְתָּ בְּשָׂאָר מִינִים שְׁפֹן לֹא כָּשֵׁר לְמַנְחַת הָעֹמֵר תֹּאמַר בְּשַׁעוֹרִין כְּלוּמַר דְּלֹא דְּמִי דְּשָׂאָר מִינִים הֵגַם שֶׁהֵן תְּלוּיִן בְּעֹמֵר מ"מ אֵין הָעֹמֵר בָּא מִהֵן מְשׁוּם דְּמַצְנַת עֹמֵר מִן הַשַּׁעוֹרִין אֲבָל בְּשַׁעוֹרִין שְׁפֹשְׁרוּ לְמַנְחַת הָעֹמֵר אִי הֵן תְּלוּיִן בְּעֹמֵר הָעֹמֵר בָּא מִהֵן וְרַק הַקְּנוֹשָׂא דְּחֲדָשׁ וְיִשָּׁן אֵין תּוֹרְמִין וּמַעֲשָׂרִין מִזֶּה עַל זֶה נִשְׂאָר וּר"א בְּעַצְמוֹ מְסִיק דְּלֹא בָּא הָעֹמֵר מִמֶּנּוּ וְדְּבָרֵי חֲכָמִים אִם הִבִּיאוּ שְׁלִישׁ לְפָנֵי ר"ה אֵין הָעֹמֵר בָּא מִהֵן הֲרִי מְסוּגֵיָא הַנ"ל מוֹכַח בְּהִדְיָא דֵּהָעֹמֵר הַמְתִּיר חֲדָשׁ יֵישׁ לוֹ דִּין כְּמוֹ תְּרוּמָה הַמְתִּיר לְטַבֵּל דְּבַעֲיָנוּ שְׂיִתְרוֹם מִמֵּין עַל מִינוֹ וּמִן הַחֲדָשׁ עַל הַחֲדָשׁ אֲבָל לֹא מִן הַיִּשָּׁן עַל הַחֲדָשׁ וְא"כ לְכַאוּרָה צ"ב עַל הַדָּ שְׂמַעְתָּא דַּס"ל דְּאֵין הָעֹמֵר שֶׁל יִשָּׁן מְתִיר לְחֲדָשׁ דֵּהֲנִי מְתִיר כְּמוֹ תְּרוּמָה א"כ בְּאַמַּת קֶשֶׁה הָאֵיף שְׂאָר מִינִים הִתְלוּיִן בְּעֹמֵר נִתְרִין ע"י הָעֹמֵר שֶׁל שַׁעוֹרִין הֵא אֵין תּוֹרְמִין מִמֵּין עַל שְׂאִינוֹ מִינוֹ אֲלֵא נִדְּאִי הַדְּבָר פְּשׁוּט דְּלֹא דְּמִי זל"ז דֵּהֲתֵם בְּשָׂאָר מִינִים שְׁלֹא כְּשָׂרוּ לְמַנְחַת הָעֹמֵר נִתְרִין שְׁפִיר ע"י הָעֹמֵר שֶׁל שַׁעוֹרִין מְשׁוּם דֵּהֵן בְּעַצְמָן לֹא כְּשָׂרוּ לְמַנְחַת הָעֹמֵר וְאֵינֵן בְּרַ חַיִּיבָא דְּעֹמֵר דְּחֹבַת הָעֹמֵר אֵינוֹ חַל עֲלֵיהֶם לְפִיכָף שְׁפִיר נִתְרִין ע"י הָעֹמֵר שֶׁל שַׁעוֹרִין שֶׁהוּא בְּרַ חַיִּיבָא דְּעֹמֵר וְאֵימְתִי אֲמַרִּינֵן אֵין תּוֹרְמִין וּמַעֲשָׂרִין מִמֵּין עַל שְׂאִינוֹ מִינוֹ הֵינֵנוּ דִּוְקָא בְּמְקוּם שְׁמִין הִזֶּה ג"כ בְּרַ חַיִּיבָא דְּתְרוּמָה ע"כ שְׁפִיר אֲמַרִּינֵן דְּאֵין תּוֹרְמִין עֲלֵיו מִמֵּין אַחַר כֵּינֵן דֵּהֲמִין הִזֶּה בְּעַצְמוֹ בְּרַ חַיִּיבָא דְּתְרוּמָה אֲבָל אִי הֲמִין הִזֶּה בְּעַצְמוֹ אֵינוֹ רְאוּי לְתְרוּמָה וְלֵאוּ בְּרַ חַיִּיבָא דְּתְרוּמָה הוּא אֲלֵא ע"י מִין הַשְּׂנִי דַּע"י מִין הַשְּׂנִי חַל עֲלֵיו הַחַיִּיב שְׁפִיר תּוֹרְמִין מִמֵּין הַשְּׂנִי עֲלֵיו כֵּינֵן דְּבָלֵא מִין הַשְּׂנִי לֹא הִי בְּרַ חַיִּיבָא וְלֵאוּ בְּרַ הַרְמָה וְרַק הֲמִין הַשְּׂנִי מְחַיְיבֵוּ וְהַסְּבָרָא הִזֶּה אֵיתָא בְּהִדְיָא בְּתוֹס' ז"ל בְּמַס' מְנַחוֹת (ד' ע' ע"ב) וְז"ל וְא"ת וְהִנֵּה מִינֵין שֶׁהֵן כְּלָאִים זב"ז כְּדַתְנֵן בְּרִישׁ כְּלָאִים הָאֵיף הֵן מְצַטְרְפִין לְחֻלָּה הֵא תְנֵן וּבפ' שְׁנֵי מְתְרוּמוֹת) כָּל שֶׁהוּא כְּלָאִים זב"ז לֹא יִתְרוֹם מִזֶּה עַל זֶה וְכו' וְעוֹד יֵישׁ לְפָרֵשׁ דְּכַשְׂיֵישׁ בְּכָל אֶחָד בְּפָנֵי עַצְמוֹ כְּדִי חַיִּיב חֻלָּה אֵין תּוֹרְמִין מִזֶּה עַל זֶה מִמֵּין עַל שְׂאִינוֹ מִינוֹ וְהָכִי מוֹכַח בְּתוֹסְפֹתָא דְּחֻלָּה דְּקַתְנֵי קַב חִטִּין וְקַב שַׁעוֹרִין וְקַב כְּנוֹסְמִין הֲרִי אֵלוּ אֵין מְצַטְרְפִין כְּשֶׁהוּא תוֹרֵם מְכָל אֶחָד וְאֶחָד שְׂאֵין תּוֹרְמִין מִמֵּין עַל שְׂאִינוֹ מִינוֹ חֲצִי קַב חִטִּין וְחֲצִי קַב שַׁעוֹרִין וְחֲצִי קַב כְּנוֹסְמִין נוֹעַל מִן כְּנוֹסְמִין וְנִרְאָה שְׂזֵהוּ הַטַּעַם דְּחַמְשַׁת רְבָעִים קָמַח חַיְיבִין בְּחֻלָּה וּמִיָּירִי כְּגוֹן שֶׁהַשְּׁלוֹשׁ מִינֵין נוֹשְׁכִין כְּוָלֵן זב"ז שְׁכָל אֶחָד נוֹשֵׁף בְּשְׁנֵי הַמִּינֵין מְשׁוּם הָכִי בְּרִישָׁא תוֹרֵם מְכָל מִין וּמִין כֵּינֵן שֶׁהַשְּׂנִים אַחֲרִים מְחַיְיבִין בְּלֹא הַשְּׁלִישִׁי אֲבָל לְצַרְף נוֹטֵל מִן הַכְּנוֹסְמִין שְׁעֵיפְסוֹ דוּמָה לְשְׂנֵיהֶן עכ"ל הַתוֹס' ז"ל הֲרִי לְפָנֵינוּ הָעֵנִין הִזֶּה בְּפִירוּשׁ אִם הֲמִין הַשְּׂנִי בְּרַ חַיִּיבָא הוּא וְכִי הַרְמַת תְּרוּמָה הוּא אֵין תּוֹרְמִין מִמֵּין אַחַר עֲלֵיו אֲבָל אִי הֲמִין הִזֶּה לֵאוּ בְּרַ הַרְמַת תְּרוּמָה הוּא וְלֵאוּ בְּרַ חַיִּיבָא הוּא רַק שְׁכָל עֵיקַר שֶׁהוּא בְּרַ חַיִּיבָא הוּא רַק ע"י מִין הַשְּׂנִי שְׁפִיר תּוֹרְמִין מִזַּע"ז וְא"כ ה"נ גְּבִי

שאר מינים שנתרין על ידי העומר של שעורין פיון דהו בעצמם לאו בני חיובא דעומר שאינן פשרים לעומר ורק הו תלוים בעומר של שעורין נמצא דכל עיקר הענגו שהו צריכין לעומר הוא משום שעורין דאי לאו שעורין לא היו צריכין כלל להעומר דהא מהם עצמו אין העומר בא ורק התורה זקקם לעומר של שעורין דהא קי"ל דשלא בשעת הקרבן היום מתיר כדאיתא לקמן במכילתין ורק בשעת קרבן צריכין לקרבן וא"כ אי לאו שעורין לא היו צריכין כלל לקרבן עומר] שפיר תורמין משעורין עליהו דהא שעורין מחייב אותם לקרבן עומר אבל הכא גבי חדש וישן פיון דהחדש בעצמו זקוק להעומר וצריף עומר והוא בעצמו בר חיובא דעומר וא"כ שפיר קאמר הגמ' הכא אפשר לאמר חדש וישן אין תורמין מזע"ז ואת אמר הכין: ויותר קרוב להעמיס זה בכוננת הירושלמי והאי התבון לאו קושיא אחריתי הוא על ר"א אלא דקאי על מה דפריף על ר"א אפשר לאמר חדש וישן אין תורמין מזע"ז וע"ז פריף התבון הרי שאר מינין הרי הו תלוין בעומר ואין העומר בא מהו פלומר א"כ דמדמה לה לתרומה א"כ האיף תורמין ממין על שאינו מינו הא אין העומר בא כי אם אחד והוא מן השעורין א"כ האיף נתרין ע"י העומר הא הוי ממין על שאינו מינו וכן מפרש מהרא"פ ז"ל וע"ז מתרין לא אם אמרת בשאר מינים שכן לא פשרו למנחת העומר תאמר בשעורין שפשרו למנחת העומר וזהו ממש סברת התוס' ז"ל ה"ל דלא דמי שאר מינים לחדש וישן דשאר מינים שלא פשרו למנחת העומר ואין בעצמם חיובא דהעומר אלא תלוין בעומר דשעורין ע"כ לא איכפית לן במה ששעורין הוי מין אחר פיון דכל עיקר שהו צריכין להעומר הוא משום שעורין פיון דחייבה התורה להביא עומר מן שעורין הרי הם תלוים בעומר של שעורין אבל חדש וישן פיון דשעורין של חדש בעצמם פשרים למנחת העומר א"כ האיף תרום מן הישן והא אין תורמין מן הישן על החדש והפירוש הזה הוא המחוור בירושלמי ואין להקשות א"כ האיף תני במתניתן ואם לאו אסורין עד שיבוא עומר הבא משמע דעומר הבא מתירן וקשה האיף יתירם עומר הבא והא אין תורמין מן החדש על הישן ז"א פיון דהישן בעצמו אינו פשר למנחת העומר דעומר בא להתיר החדש וישן אינו מתיר לחדש דישן וחדש אין תורמין מזע"ז וכיון דמישן אינו יכול להביא מנחת העומר של ציבור להתיר החדש של שנה זו א"כ פיון שלא פשר הישן למנחת העומר הרי הוא דומה לשאר מינים שלא פשרו למנחת העומר ע"כ נתרין ע"י עומר של שעורין וה"נ מכיון דהוא עצמו אינו פשר למנחת העומר א"כ נותר ע"י חדש דהא ל"ל איפכא דהחדש יותר ע"י הישן משום דהחדש אינו פשר להעומר משום דלא מצי להתיר להישן ז"א דהא העומר בא להתיר החדש של שנה זו ולא הישן של אשתקד כדאיתא בפסחים (דף ע"ז) ע"ש ע"כ שפיר פשר החדש להעומר אפי' אי לא הי' מתיר להישן.

אבל הישן דלא מצי להתיר רק הישן משל אשתקד ולא חדש של שנה זו אינו פשר למנחת העומר של קרבן ציבור פיון דהישן אינו פשר למנחת העומר משום דלא מצי להתיר החדש ממילא נותר ע"י חדש: דדמי לשאר מינים שהו נותרים ע"י עומר של שעורין הגם דהוי מין על שאינו מינו משום דכיון שהו בעצמם לאו בני חיובא דעומר דהא אינן פשרין למנחת העומר וה"נ דכונותי' דהא הישן לאו בר חיוב דעומר הוא דהא אינו פשר לעומר רק החדש פשר למנחת העומר והוא מצפה על עומר של חדש ושפיר נותר ע"י העומר של חדש פיון דהוא בעצמו לאו בר חיובא דעומר הוא וכל חיובו הוא

שצריך לעומר הוא ע"י החדש ונמצא דהחדש מחייב להישן בקרבן עומר ונהגם דאי לא
הי' חדש פלל הי' החיוב בישן דהא א"צ להתיר חדש והי' פשר הישן למנחת העומר מ"מ
אזלינו בתר השתא דהשתא מ"מ החדש מחייב לישן לקרבן עומר דהחדש עושה ב'
פעולות דעושה להישן לאו בר חיובא ורק הוא מחייבו וממילא פינו דהוא מחייבו שפיר
תורם עליו ולא הוי ממין על שאינו מינו דכללא הוא בדינו בכל מקום דמין אחד דמחייב
למין אחר תורם עליו וה"נ דכונתו: הינצא לנו מן הירושלמי הנה יסוד גדול דכל עיקר
דשאר מינים נפרים ע"י עומר של שעורין ולא הוי ממין על שאינו מינו משום דהשעורין
מחייב לשאר מינים לקרבן עומר דמצנת עומר בשעורין דנוקא א"כ האיד נפרנס
להברייתא של ר"י ב"ש ר"י ב"ב דכחול מביא מן פוסמין וש"ש ושיפון ק"ו מה חזטים
שכשירין לשאר כל מנחות לא פשרו למנחת העומר פוסמין וש"ש ושיפון שלא פשרו
לשאר כל מנחות א"ד שלא ינכשרו למנחת העומר שעורין יוכיחו שלא פשרו לשאר כל
מנחות וכשרו למנחת העומר לא אם אמרת בשעורין שמנחת סוטה באה מהן תאמר
בכוסמין וכו' שאין מנחת סוטה באה מהן ומסיים הברייתא יצאו החזטים מן הפתוב
וכוסמין ושיפון וש"ש מק"ו פלומר מן הק"ו של חזטים הנ"ל וקשה דאם נימא דר"י
ב"ש ר"י ב"ב ס"ל דש"ש ושעורין לא הוי מין אחד כי אם ב' מינים כמו דמשמע מתוך
פיה המפרשים ז"ל דכל זה עיקר הראיה של ר"י ב"פ דמתניתין אתיא כר"י ב"ש ר"י
ב"ב דס"ל דש"ש ושעורין הוי ב' מינים וכן פוסמין ושיפון ס"ל דהוי ב' מינים א"כ יקשה
הברייתא ממ"נ דמאי קאמר יכול מביא מן הפוסמין וכו' אם פנונתו דכחול דמביא מן
הפוסמין וכו' ולא מן השעורין פינו דלא גמר הג"ש דאביב רק דממעט חזטים מן שתי
הלקחם בפורים א"כ יכול דנוקא מן הפוסמין או מן השיפון לבד אבל שעורין אינו פשר
למנחת העומר ז"א דא"כ מאי מסיים יצאו החזטים מן הפתוב וכוסמין וכו' פלומר
מן הק"ו של חזטים וקשה ל"ל פלל להק"ו דהא מפיו דמחדש לן דיש ק"ו מחזטים
שכשירין לשאר מנחות לא פשרו למנחת העומר פוסמין וכו' דלא פשרו לשאר כל מנחות
א"ד וכו' אלמא דדבר הפשר בשאר מנחות יותר סברא שיהא פשר למנחת העומר וא"כ
בתר דמסיק לא אם אמרת בשעורין שכן מנחת סוטה באה מהן תאמר בכוסמין וכו' שאין
מנחת סוטה באה מהן משום דכוסמין וש"ש לא הוי בכלל שעורין א"כ לפי"ז לא
איצטרך פלל להק"ו לכוסמין וכו' דמנחת סוטה גופיה ידעינו פינו דש"ש לא הוי בכלל
שעורין ונמצא דבמנחת סוטה אינו פשר רק שעורין לבד.

וא"כ היכא נימא גבי עומר דלא פשרו שעורין כי אם פוסמין וכו' הא אמרינו דדבר
הפשר בשאר מנחות יותר סברא שיהא פשר למנחת העומר מן הדבר שאינו פשר בשאר
מנחות וא"כ היכי נימא דשעורין דכשר בשאר מנחות דהיינו גבי סוטה לא יהיה פשר
במנחת העומר פוסמין וכו' דאינו פשרים בשאר מנחות דלא מציינו שום מנחה שבה מן
פוסמין וכו' יהיה פשר למנחת העומר יותר מן השעורין וא"כ למה מסיק דיצאו החזטים
מן הפתוב וכוסמין וכו' פלומר מק"ו פלומר מק"ו הנ"ל של חזטים.

וקשה דל"ל להק"ו פינו דמסיק לא אם אמרת בשעורין שכן מנחת סוטה באה מהן תאמר
בכוסמין וכו' שאין מנחת סוטה בא מהן לפ"ז בלא הק"ו ידעינו דשעורין כשירין למנחת
העומר יותר משאר מינים ומה"ת נימא דשעורין פסולין למנחת העומר וכוסמין וכו'
כשירין א"ו דלאו הפנונה ששעורין יהא פסול ורק פוסמין וכו' ז"א דנודאי השעורין

פְּשִׁירִין וְרַק דִּיכּוּל דְּאָף שְׂאָר מֵינִים נְמִי פְּשִׁירִין כְּמוֹ שְׂעוּרִין לְפִיכָה צָרִיף הַק"ו מִן חִיטִים
שֶׁהוּ פְּסוּלִין לְמַנְה"ע וְקָשָׁה דְהֵאִיף ס"ד דְּנִימָא דְאָף כֹּל הַמֵּינִים הַתְּלוּין בְּעוֹמָר פְּשִׁירִין
לְמַנְה"ע פִּינּוּ דְבְּרוּר דְשְׂעוּרִין בְּנוֹדָאֵי פְּשִׁירִין א"כ הֵיכִי נִימָא דְאָף כֹּל הַמֵּינִים הַתְּלוּין
בְּעוֹמָר פְּשִׁירִין לְמַנְה"ע א"כ יְקָשָׁה הָאִיף מְבִיא עוֹמָר מִן הַשְּׂעוּרִין פִּינּוּ דְכָל הַמֵּינִים
הַתְּלוּין בְּעוֹמָר פְּשִׁירִין ג"כ לְמַנְה"ע א"כ יְקָשָׁה קְוֹשִׁית הַגְּמָרָא דְאֶפְשָׁר לְאִמְרֵי דְחֻדְשׁ וַיִּשָּׁן
אִין תּוֹרְמִין מְזַע"ז וְאֵת אֶמֶר הֶכִין וְה"נ דְּכּוֹנְתִיָּה דְאֶפְשָׁר לְאִמְרֵי דְב' מֵינִים אִין תּוֹרְמִין
מְזַע"ז וְאֵת אֶמֶר הֶכִין דִּיכּוּל כְּלוּן יְהֵא פְּשִׁירִין לְמַנְחַת הָעוֹמָר כֹּל הַמֵּינִים הַתְּלוּין בְּהָעוֹמָר
דְּהֵאִיף ס"ד דְּכּוֹלָן יְהֵא פְּשִׁירִין לְמַנְה"ע א"כ ב' מֵינִים אִין תּוֹרְמִין מְזַע"ז וְהִיא צָרִיף לִפ"ז
עוֹמָר מִן כֹּל מִין וּמִין דְּהֵא ב' מֵינִים אִין תּוֹרְמִין מְזַע"ז וְכְמוֹ דְמַתְמָה הַגַּמ' עַל ר"א דְשָׂאֵל
מַהוּ שְׂיָבִיא עוֹמָר מִן הַיִּשָּׁן וּפְרִיף עֲלָה הַגַּמ' אֶפְשָׁר לְאִמְרֵי חֻדְשׁ וַיִּשָּׁן אִין תּוֹרְמִין מְזַע"ז
וְא"כ הָאִיף ס"ד דְּר"א לְמִיבְעִיא בְּזָה.

וְה"נ יְקָשָׁה עַל ר"י ב"ש רִיב"ב דְקָאֶמֶר יְכוּל מְבִיא מִן הַפְּנֹסְמִין וְכו' כְּלוּמַר דְּכּוֹלָן פְּשִׁירִין
לְמַנְה"ע כְּמוֹ שְׂעוּרִין וְע"ז יְלִיף מִק"ו ל"ל הַק"ו דְהֵאִיף ס"ד דְּנִימָא דְכּוֹלָן פְּשִׁירִין פִּינּוּ
דְשְׂעוּרִין בְּנוֹדָאֵי פְּשִׁירִין א"כ הָאִיף יָבִיא מִן הַפְּנֹסְמִין וְהֵא ב' מֵינִים אִין תּוֹרְמִין מְזַע"ז
וְכָל עֵינָר דְבְּעוֹמָר מוֹתֵר מִמִּין אֶחָד דְהוּא מִן הַשְּׂעוּרִין וְלֹא קָשָׁה לָן הֵא ב' מֵינִים אִין
תּוֹרְמִין וּמְעַשְׂרִין מְזַע"ז הוּא מְשׁוּם דְשָׂאֵנִי עוֹמָר דְשְׂאָר מֵינִין הַתְּלוּין בְּעוֹמָר אִינּוּ פְּשִׁירִין
לְמַנְה"ע וְאִינּוּ בְּנֵי חֵיבָא דְעוֹמָר רַק הַשְּׂעוּרִין מְחִיבִי לְכָל הַמֵּינִין לְקַרְבּוֹ עוֹמָר לְפִיכָה
נִתְרִין כְּלוּן ע"י עוֹמָר כְּמוֹ סְבֵרַת הַתּוֹס' ז"ל בְּמַס' מְנַחֲתוֹת (דָּף ע' ע"ב) הַנ"ל אֲבָל אִי ס"ד
לְאִמְרֵי דְאָף כֹּל הַמֵּינִין יְהִי פְּשִׁירִין לְעוֹמָר כְּמוֹ שְׂעוּרִין א"כ יְקָשָׁה לָן הֵא ב' מֵינִים אִין
תּוֹרְמִין וּמְעַשְׂרִין מְזַע"ז וְאִין לְאִמְרֵי דְקָאֶמֶר יְכוּל מְבִיא מִן הַפְּנֹסְמִין וְכו' דְגִזָּה"כ הוּא הֶכָא
גְּבִי עֵינָר דְלֹא חֵיטִישֵׁנּוּ מִמִּין עַל שְׂאִינּוּ מִינּוּ וְגִזָּה"כ חֻדְשָׁה הִיא ז"א דְמַהֵיכִי תִיַּתִּי נִימָא
הֶכָא לְעֲשׂוֹת גִּזָּה"כ חֻדְשָׁה וְזָה פְּשׁוּט וְאִין לְאִמְרֵי דְהֵכִי קָאֶמֶר יְכוּל מְבִיא מִן הַפְּנֹסְמִין
וְשִׁיפּוֹן וְשִׁיבּוֹלֶת שׁוּעַל כְּלוּמַר דְמַחְזִיב לְצַרְפֵּי כֹל הַמֵּינִין לְהִבִּיא מִהֶן הָעוֹמָר ז"א דְהֵא
הִתָּם גְּבִי חֻדְשׁ וַיִּשָּׁן פְּרִיף אֶפְשָׁר לְאִמְרֵי חֻדְשׁ וַיִּשָּׁן אִין תּוֹרְמִין מְזַע"ז וְאֵת אֶמֶר הֶכִין וְהַגַּם
דְּלֹא כְּלוּן יִשָּׁן הוּא דְהֵא חֶלֶק שְׂבוּ נִתְגַּדֵּל ג"כ לְאַחַר ר"ה וְאֶעֱפ"כ אֲסוּר לְמַנְה"ע וְכֵן
בְּסוּף דְמַסִּיק אֲבָל אִם לֹא הִבִּיא שְׂלִישׁ לְפָנֵי ר"ה הָעוֹמָר בָּא מִהֶן אֲבָל אִם הִבִּיא שְׂלִישׁ
לְפָנֵי ר"ה אִין בָּא מִהֶן וְכֵן מַחְצָה לְפָנֵי ר"ה וְמַחְצָה אַחַר ר"ה אִין הָעוֹמָר בָּא מִהֶן וּלְפִירוּשׁ
הַפ"מ ז"ל הוּא מְשׁוּם חֻדְשׁ וַיִּשָּׁן אִין תּוֹרְמִין מְזַע"ז וְהַגַּם דְקָצַת חֻדְשׁ אִיכָא נְמִי בּוּ מ"מ
אֲסוּר מְשׁוּם דְכִינּוּ דְמַקְצַת יִשָּׁן יֵשׁ בּוּ נִמְצָא דְהוּא מִן הַיִּשָּׁן עַל הַחֻדְשׁ וְהַגַּם דְאִיכָא בּוּ
חֻדְשׁ ג"כ אֲבָל חֲנּוּ בְּעֵינּוּ דְכָל עֲשִׁירִית הָאִיפָה יְהִי מִן הַחֻדְשׁ אֲבָל אִי אִיכָא בּוּ קָצַת מִן
הַיִּשָּׁן קָשָׁה לָן חֻדְשׁ וַיִּשָּׁן אִין תּוֹרְמִין מְזַע"ז וְה"נ אִי אִיכָא בּוּ כְּפָה מֵינִין נִמְצָא דְאִינּוּ
עוֹלָה לְכָל מִין וּמִין דְעֲשִׁירִית הָאִיפָה אִינּוּ מִמִּינוּ רַק פְּוֹרְתָא וְזָה פְּשׁוּט ע"כ קָשָׁה הָאִיף
גְּפִרְגִס הַבְּרִייתָא וְלַעֲנ"ד הִיא קְוֹשִׁיא עֲצוּמָה ע"כ נִרְאָה לְפַעֲנ"ד דְר"י ב"ש רִיב"ב ס"ל
דְכּוֹסְמִין וְשִׁיפּוֹן וְש"ש הַפֵּל מִין שְׂעוּרִין וְע"כ אֵתָא שְׁפִיר הַבְּרִייתָא בְּאִין גְּמִגּוּם דִּיכּוּל
מְבִיא מִן הַפְּנֹסְמִין וְשִׁיפּוֹן וְש"ש כְּמוֹ מִן הַשְּׂעוּרִין וְכְשָׂבָא מִן הַשְּׂעוּרִין כֹּל הַמֵּינִים נִיִּתְרִים
ע"י שְׂעוּרִין הַחִיטִים נִיִּתְרִים מְשׁוּם דְאִינּוּ פְּשִׁירִים לְמַנְה"ע וְאִינּוּ בְּר חֵיבָא דְעוֹמָר רַק
הַשְּׂעוּרִין מְחִיבִי לְכָל הַמֵּינִים לְפִיכָה שְׁפִיר נְפֹטְרוּ ע"י שְׂעוּרִין וְשְׂאָר הַמֵּינִים אֶף שְׂפֹשְׂרוּ
לְמַנְה"ע נְפֹטְרִים ע"י שְׂעוּרִין מְשׁוּם דְהֵם מִין שְׂעוּרִין וְאִינּוּ כְּלֵאִים זב"ז ע"כ לְפִי הוֹכְחָה

שְׁלֵנוּ מוֹכַח דַּרְ"י ב"ש ר"י ב"ב ס"ל דְּכֹסְמִין וְשִׁיפּוֹן וּש"ש הָּוֵי מִין שְׁעוֹרִין וּעַפ"ז יַעֲלֶה כַּהֲוֵנוּ כָּל הַסְּוֵגִיא.

דְּנִרְאָה לַפְעַנ"ד כָּלֵל חֲדָשׁ דְּכָל הֵיכָא דְּכָתַב רַחֲמָנָא שְׁעוֹרִין לַעֲנִין דִּינָא לֹא אֲמַרִּינּוּ דְּכֹנְנַת הַפְּתוּב עַל כָּל הַמִּין דְּשְׁעוֹרִין אֲלֵא סְתָם שְׁעוֹרִין דְּוּוּקָא וְכָל הֵיכָא דְּכָתִיב שְׁעוֹרִין לֹא לַעֲנִין דִּינָא אֲלֵא בְּדַרְךָ סִיפּוֹר כְּמוֹ הֵכָא הַשְׁעוֹרָה אָבִיב דְּמִיָּרִי בְּעִנִּין סִיפּוֹר וְשִׁל יִצִּיאַת מְצָרִים הָּוֵי כָּל הַמִּין בְּכָלֵל וּרְאֵיהּ לְהַכְלִיל הִזְהּ הוּא גַּמ' מְפֹרְשֵׁת בְּבִבְלִי בַּמַּס' סוֹפָה (דָּף י"ג) וּבַמַּס' חוֹלִין (דָּף ס"ב ע"ב) דְּגַרְסִינוּ אָמַר ר"ח אַאב"ש הֵּי מוֹרְרִיתָא דְּאַגְמָא אָדָם יוֹצֵא בְּהוֹן יָדֵי חוֹבְתוֹ בְּפִסְחָא מְתִיבֵי אֲזוּב וְלֹא אֲזוּב יוֹן וְלֹא אֲזוּב כְּוָחֵלִי וְלֹא אֲזוּב מְדָבְרֵי וְלֹא אֲזוּב רוּמֵי וְלֹא אֲזוּב שְׁיֵשׁ לוֹ שֵׁם לֵוִי אָמַר אָבִיב כָּל שְׁנֵשׁתָּנָה שְׁמוֹ קוּדָם מ"ת וּבָאֵת תוֹרָה וְהַקְפִּידָה עָלֵיו וְכו' רַבָּא אָמַר הֵּי מְרַרְיָתָא סְתָמָא שְׁמִיָּהּ וְהָא דְּקָרִי לֵי מְרַרְיָתָא דְּאַגְמָא מְשׁוּם דְּמִשְׁתַּכַּח בְּאַגְמָא ע"כ וְכֹן בַּמַּס' חוֹלִין (דָּף ס"ב) לַעֲנִין כּוֹפְשִׁינֵי צוֹצְיָנֵי מְרַרְיָתָא לַעֲנִין תוֹרִים לְגַבֵּי מְזַבַּח רַבָּא אָמַר הֵּי כּוֹפְשִׁינֵי צוֹצְיָנֵי בְּאַתְרֵי סְתָמָא קָרִי לְהוֹ ע"כ ע"ש הָּרִי מוֹכַח בְּפִירוּשׁ דְּהַגָּם דְּאַזוּב כּוֹחֵלִי וְכו' הֵּן מִינֵי אֲזוּב כַּדְפַרְש"י ז"ל בַּמַּס' חוֹלִין (דָּף ס"ב) הַנְּ"ל מ"מ פְּסוּלִין הֵּם לְמַצּוֹת אֲזוּב דְּאַיִן בְּכָלֵל אֲזוּב סְתָמָא וְכֹן מְרַרְיָתָא דְּאַגְמָא אִם הֵּן מִין דְּמְרוֹר מ"מ אִינוּ יוֹצֵא בְּהֵם יָדֵי חוֹבְתוֹ בְּפִסְחָא מְשׁוּם דְּקָפִיד רַחֲמָנָא עַל סְתָם מְרוֹר וְכֹן עַל סְתָם אֲזוּב וְעַל סְתָם תוֹרִים אֲבָל הַמִּינִים הַפְּרָטִים אִם שְׁנֵכְלִילִים בְּהַסְתָּם אִינוּ כְּשָׁרִים כְּמוֹ אֲזוּב כּוֹחֵלִי אִם שְׁנֵכְלִיל בְּסְתָם אֲזוּב מ"מ אִינוּ כְּשָׁר אֲלֵא בְּסְתָם אֲזוּב דְּכֹנְנַת הַפְּתוּב דְּאַיִנוּ כְּשָׁר לְמַצּוֹת אֲזוּב רַק סְתָם אֲזוּב וְסְתָם מְרוֹר וְסְתָם תוֹרִין.

וְאַיִלוּ לַעֲנִין חֲמִשָּׁה מִינֵי דְּגוֹן לַעֲנִין בְּרַכְוֹת בְּכַמְּהּ מְקוּמוֹת חֲמִשָּׁה מִינֵי דְּגוֹן וְהֵם חֲחִיטִּים וְהַשְׁעוֹרִין וְכֹסְמִין וְשִׁיפּוֹן וּש"ש וְכָתַב הַטּוֹר ז"ל בַּא"ח ס' ר"ח ז"ל וְחֲמִשָּׁה מִינֵי דְּגוֹן שְׁהֵם חֲחִיטִּים וְשְׁעוֹרִים וְכֹסְמִין וּש"ש וְשִׁיפּוֹן שְׁהֵם ג"כ חֲשׁוּבִים שְׁנֵשׁתַּבְּחָה בְּהֵם א"י [בְּפִסּוּק אֲרָץ חֲטָה וְשְׁעוֹרָה] שְׁפֹסְמִין הֵם מִין חֲחִיטִּים וּש"ש וְשִׁיפּוֹן הֵן מִין שְׁעוֹרִין וְכו' אִם עֲשָׂה בְּהֵם פֶּת מְבָרַךְ עָלֵיהֶם הַמַּלְמ"ה עכ"ל הָּרִי לְפָנֵינוּ דְּבַפִּסּוּק אֲרָץ חֲטָה וְשְׁעוֹרָה ס"ל דְּכָל מִין חֲחִיטִּים בְּכָלֵל וְכָל מִין שְׁעוֹרִין וְלֹא אֲמַרִּינּוּ דְּעַל סְתָם חֲחִיטָה וְשְׁעוֹרָה קָפִיד רַחֲמָנָא אֲלֵא דְּהַכָּל בְּכָלֵל כָּל מִין שְׁעוֹרִים וְאַיִן לְהַקְשׁוֹת מְאַזוּב וְלֹא אֲזוּב מְדָבְרֵי וְכוֹחֵלִי וְכו' וְכֹן לַעֲנִין מְרוֹר דְּאַמְרִינּוּ בְּסוּגִיּוֹת הַנְּ"ל בְּדוּוּקָא עַל הַסְתָּם אֲזוּב וְעַל סְתָם מְרוֹר וְלֹא עַל הַמִּין קָאֵי א"ו דְּשִׁאֲנֵי הֵתָם גַּבֵּי אֲזוּב דְּהֵתָם קָאֵי לַעֲנִין דִּין לַעֲנִין מְצָנוֹת אֲזוּב וְלַעֲנִין מְצָנוֹת מְרוֹר ע"כ דְּוּוּקָא סְתָם אֲזוּב וְסְתָם מְרוֹר אֲבָל לֹא כָּל הַמִּין אֲבָל הֵכָא דְּהַפְּתוּב מְסַפֵּר בְּשִׁבְחָ שֵׁל א"י וְלֹא דִּינָא הוּא אֲלֵא מְשַׁבַּח אֵת הָּאֲרָץ הָּוֵי הַכָּל בְּכָלֵל כָּל הַמִּין חֲחִיטִּים וְכָל הַמִּין שְׁעוֹרִין א"כ בַּנְּ"ד נְמִי דְּגַבֵּי מְנַחַת סוּטָה דְּכָתִיב קִמַּח שְׁעוֹרִין וְהוּא לַעֲנִין דִּינָא ע"כ שְׁעוֹרִין דְּוּוּקָא דְּהוּא סְתָם שְׁעוֹרִין אֲבָל לֹא ש"ש דְּהוּא מִין שְׁעוֹרִין כְּמוֹ אֲזוּב דְּכָתַב רַחֲמָנָא לְמַצּוֹת אֲזוּב אֲמַרִּינּוּ דְּסְתָם אֲזוּב דְּוּוּקָא וְלֹא כָּל מִין אֲזוּב וְכֹן מְצָנוֹת מְרוֹר וְה"נ גַּבֵּי מְצָנוֹת מְנַחַת סוּטָה דְּכָתִיב שְׁעוֹרִין ע"כ סְתָם שְׁעוֹרִין דְּוּוּקָא וְלֹא כָּל הַמִּין שְׁעוֹרִין אֲבָל גַּבֵּי שְׁעוֹרָה אָבִיב דְּהֵתָם לֹא לַעֲנִין דִּינָא אֲלֵא דְּהַפְּתוּב מְסַפֵּר בִּיצִיאַת מְצָרִים הָּוֵי כָּל הַמִּין שְׁעוֹרִין כְּמוֹ אֲרָץ חֲטָה וְשְׁעוֹרָה הַנְּ"ל דְּהַפְּתוּב מְסַפֵּר בְּשִׁבְחָ שֵׁל א"י הָּוֵי כָּל מִין חֲחִיטִּים וְכָל מִין שְׁעוֹרִין בְּכָלֵל וְה"נ הֵכָא גַּבֵּי סִיפּוֹר שֵׁל יִצִּיאַת מְצָרֵי כָּל הַמִּין בְּכָלֵל וְאָף דְּזָה נ"מ לַעֲנִין דִּינָא דְּהָא אָבִיב אָבִיב לַעֲנִין מְנַחַת הַעוֹמֵר מ"מ כִּינּוֹן דְּהַפְּתוּב מְסַפֵּר בִּיצִיאַת מְצָרִים הָּוֵי כָּל הַמִּין בְּכָלֵל דְּהָא הֵתָם גַּבֵּי סִיפּוֹר

של שִׁבַּח א"י בַּפְּסוּק אַרְצֵי חֹטֵה וּשְׁעוֹרָה נְמִי נ"מ לַעֲנֵן דִּינָא בְּעֲנֵן שְׁבַעַת הַמִּינִין מ"מ פִּינֵן דְּהַפְּסוּק מִיָּרִי בְּעֲנֵן סִפּוּר שֶׁל שִׁבַּח א"י כָּל הַמִּין חִיטִּים וְכָל מִין שְׁעוֹרִין בְּכָל־ל: וע"פ הַכָּלל הַזֶּה וְעַל פִּי דְבָרֵינוּ לְעִיל יַעֲלֶה כַּהוֹנֵן הִירוּשָׁלַיִם דַּר"י ב"ש ר"י ב"ב ס"ל דְּכּוֹסָמִין וְשִׁיפּוֹן וּש"ש הַכָּל בְּכָל־ל שְׁעוֹרִין וּבְעֵי לְמִימַר יָכוֹל מְבִיא מִן הַכּוֹסָמִין וְכו' פִּינֵן דְּחִיטִּים נִתְמַעֵט מִן שְׁתֵּי הַלָּחִם בִּיפּוּרִים וְאִימָא פּוֹלֵן כְּשִׁירִים דְּהַכָּל הָיִי מִין אֶחָד שֶׁל שְׁעוֹרִין וְשִׁפִּיר תּוֹרְמִין מִזַּע"ז וּמְבִיא מְאָחַד מִהֵן מְאִינָה שְׁיַרְצָה ע"ז קְאָמַר ק"ו מַה חִטִּים פְּסוּלִין כּוֹסָמִין וְכו' שְׁעוֹרִין יוֹכִיחוּ לֹא אִם אֲמַרְתָּ בְּשְׁעוֹרִין שְׁמַנְחַת סוּטָה בָּאָה מִהֵן תֹּאמַר בְּכּוֹסָמִין וְכו' אַע"פ שֶׁהֵן מִין שְׁעוֹרִין מ"מ מְדַכְתָּב רַחֲמָנָא סְתָם שְׁעוֹרִין אֵינוֹ כְּשֶׁר רַק סְתָם שְׁעוֹרִין אֲבָל הַמִּין שְׁעוֹרִין אֵינוֹ כְּשֶׁר לְמַנְחַת סוּטָה כְּמוֹ לַעֲנֵן אֶזוּב וּמְרוֹר הַנָּז"ל וְא"כ מְכִינֵן דַּס"ל לַר"י דְּלַעוֹלָם ע"כ כּוֹסָמִין וְשִׁיפּוֹן וּש"ש מִין שְׁעוֹרִין הֵם דְּלַפִּיכָהּ קְאָמַר דְּיָכוֹל מְבִיא מִן כּוֹלָם דְּכּוֹלָן כְּשִׁירִים לְמַנְחָה ע"ו מ"מ לֹא הָיִי כְּתוֹרָם מִמִּין עַל שְׁאֵינוֹ מִינוֹ מְשׁוּם דְּכּוֹלָן מִין אֶחָד הֵן שֶׁל שְׁעוֹרִין ע"כ שִׁפִּיר אֲתִיבָא מִתְּנִיתִין כַּר"י ב"ש ר"י ב"ב דְּהָא בְּמַתְּנִיתִין קְתִיבִי חֲמִשָּׁה דְּבָרִים חֲזִיבִין בְּחֻלָּה וְאַסוּרִין בְּחֻדָּשׁ וְגַרְסִינָן בְּמַס' פְּסָחִים (ל"ה ע"א) וּבְמַס' מְנַחֹת (דָּף ע' ע"א) תֵּנָא כּוֹסָמִין מִין חִטִּים וּש"ש וְשִׁיפּוֹן מִין שְׁעוֹרִין וּפִיֶרֶשׁ הַתּוֹס' ז"ל דְּלֹא קָאִי לַעֲנֵן כְּלֵאִים דְּהָא לַעֲנֵן כְּלֵאִים הָיִי כּוֹסָמִין וְשִׁיפּוֹן וּש"ש וּשְׁעוֹרִין וְכּוֹלָן זוּגוֹת וְכוּן לֹא לַעֲנֵן מְצָה אֱלֵא לַעֲנֵן חֻלָּה עֵי"ש.

הָרִי לְפָנֵינוּ בְּהַדְּיָא דְּמִשְׁנֵי הַמִּנֵּן וְתַנִּי לְהוּ בְּכָל דְּנוֹכְתָא לְפִי הַעֲנֵן אִם קָאִי בְּחֻלָּה מְסוּדָר הַתֵּנָא הַמִּינִין כּוֹסָמִין מִין חִיטִּים וּש"ש וְשִׁיפּוֹן מִין שְׁעוֹרִים וְכַד קָאִי הַתֵּנָא בְּכֵלֵאִים מְסוּדָר לְהַמִּינִין בְּאַנְפֵן אַחַר דְּהוּא כּוֹסָמִין וְשִׁיפּוֹן מִין אֶחָד וּש"ש וּשְׁעוֹרִין מִין אֶחָד וְא"כ ה"ג לַעֲנֵן חֻדָּשׁ בְּמַתְּנִיתִין דִּידוֹן תַּנִּי שִׁפִּיר חֲמִשָּׁה מִינֵין אֲלִיבָא דַּר"י ב"ש ר"י ב"ב דְּאֲלִיבָא הָיִי שִׁפִּיר חֲמִשָּׁה מִינֵין לַעֲנֵן חֻדָּשׁ פִּינֵן דְּלֹא ס"ל שִׁיפּוֹן הָיִי מִין כּוֹסָמִין אֱלֵא כּוֹלָן הָיִי פְּרֻטִים מִיּוֹחֲדִים שֶׁל שְׁעוֹרִין וְלַעֲנֵן חֻדָּשׁ לֹא הָיִי כָּל הַמִּין שְׁעוֹרִין בְּכָל־ל שְׁעוֹרִין דְּשְׁעוֹרִין כְּשִׁירִין לְמַנְחָה ע"כ וְכָל מִין שְׁעוֹרִין שְׁאֵסוּרִין בְּחֻדָּשׁ וְתַלּוּן בְּעוֹמָר וְאִין הַעוֹמָר בָּא מִהֵם לְפִיכָהּ לֹא הָיִי כָּל הַמִּין שְׁעוֹרִין בְּכָל־ל שְׁעוֹרִין לַעֲנֵן אִיסוּר חֻדָּשׁ שְׁתַּלּוּי בְּעוֹמָר כְּמוֹ שְׁעוֹרִין דְּשְׁעוֹרִין תַּלּוּן בְּעוֹמָר וְהַעוֹמָר בָּא מִהֵן תֹּאמַר כּוֹסָמִין וּש"ש וְשִׁיפּוֹן שְׁתַּלּוּן בְּעוֹמָר וְאִין הַעוֹמָר בָּא מִהֵן לְפִיכָהּ לֹא הָיִי כָּל מִין שְׁעוֹרִין בְּכָל־ל סְתָם שְׁעוֹרִים לַעֲנֵן חֻדָּשׁ וְכוּן אִיתָא בְּתוֹס' ז"ל בְּמַס' מְנַחֹת (דָּף ע' ע"ב) בַּד"ה אֲתִיבָא וְז"ל אֱלֵא גִרְאָה דְּאַיְצְטְרִיף לְרַבּוֹת חֲמִשָּׁת מִינֵין דְּלֹא תִימָא שְׁעוֹרִין דּוּנְקָא אִיסוּרִין בְּחֻדָּשׁ דְּמִיִּתִי עוֹמָר מִינֵין עַכ"ל הָרִי בְּהַדְּיָא דְּאַיְצְטְרִיף לְרַבּוֹת כָּל הַדְּבָרִים מְשׁוּם דְּשְׁעוֹרִין שְׁאֵנִי שְׁבָא הַעוֹמָר מְמַנּוֹ א"כ לֹא הָיוּ כָּל הַמִּינֵין שֶׁל שְׁעוֹרִין בְּכָל־ל שְׁעוֹרִין לַעֲנֵן חֻדָּשׁ פִּינֵן דְּאִין הַעוֹמָר בָּא מִהֵן וְהִרְאָה דְּשְׁעוֹרִין לֹא בְּעֵינֵן לְמִילָף לַעֲנֵן חֻדָּשׁ מִן ג"ש דְּלָחִם מְצָה אֱלֵא מִן גּוּפֵין דְּקָרָא וְלָחִם וְקָלִי וְגו' עַד עֶצֶם וְגו' עַד הַבֵּיאָכֶם וְגו' וּמִמִּילָא שְׁעוֹרִין אִיסוּרִין אֲבָל כָּל הַמִּינֵין אֲפִילוּ מִינֵי שְׁעוֹרִין יִלְפִינֵן מִג"ש וְלֹא מְשְׁעוֹרִין מְשׁוּם דְּלַעֲנֵן חֻדָּשׁ אֵינוֹ בְּכָל־ל שְׁעוֹרִין לְכוּן בְּאַיְסוּר חֻדָּשׁ שֶׁל שְׁעוֹרִין אֵינוֹ נִכְלָל כָּל מִינֵי שְׁעוֹרִין בְּכָל־ל שְׁעוֹרִין סְתָם ע"כ קְאָמַר שִׁפִּיר ר"י ב"ב דְּמַתְּנִיתִין ר"י ב"ש ר"י ב"ב הִיא דַּס"ל דְּכָל הַמִּינֵין שֶׁל שְׁעוֹרִין שְׁתַּלּוּן בְּעוֹמָר אִין הַעוֹמָר בָּא מִהֵן לְפִיכָהּ הָיוּ חֲמִשָּׁה מִינֵין לַעֲנֵן חֻדָּשׁ דְּלַעֲנֵן שְׁתַּלּוּן בְּעוֹמָר לֹא הָיִי כּוֹלָן בְּכָל־ל סְתָם שְׁעוֹרִין וְגַם שִׁיפּוֹן אֵינוֹ בְּכָל־ל כּוֹסָמִין אֲלִיבָא דַּר"י ב"ש ר"י ב"ב דְּהָא ס"ל דְּשִׁיפּוֹן לֹאוּ מִין כּוֹסָמִין אֱלֵא כּוֹלָן בְּכָל־ל שְׁעוֹרִין וְשִׁיפּוֹן

וכנסמין הוי ב' פֿרטים של שְׁעוּרין וְאִינוּ נִכְלָל ב' פֿרטים זב"ז כי אם בְּשְׁעוּרין וְהִכָּא
לְעֵגְנוּ חֲדָשׁ אֵינֶן נִכְלָל בְּשְׁעוּרין לְפִיכָּה הוּי שְׁפִיר חֲמִשָּׁה מֵיָנִים בְּרַם פֿרָבְנֶן ג' מֵיָנִין הֵן
דס"ל לריב"פ דְּאֵלִיבָא דְרַבְּנֵן פֿשְׁרִין שְׁיִבְנִילַת שׁוּעֵל לַמְנָה"ע כְּמוֹ שְׁעוּרין דְּהָא אֵינְהוּ
יְלִפִי מִן הַג"ש דְּשְׁעוּרָה אָבִיב הַנְּאָמֵר בְּמִצְרַיִם וּא"כ הוּי פֿל הַמֵּיִן בְּכֻלָּל שְׁעוּרין כְּמוֹ גְּבִי
הַפְּתוּב דְּאָרְיָן חִיטָּה הַנְּ"ל דְּכָל הַמֵּיִן בְּכֻלָּל א"כ לְרַבְּנֵן גַּם ש"ש פֿשֵׁר לְמַנְחַת הָעוֹנָמֵר
וְאֵיבָא ג' מֵיָנִין דְּכּוֹסְמִין וְשִׁיפּוֹן אֵלִיבָא דְרַבְּנֵן הוּי מִיִן אֶחָד וּש"ש וְשְׁעוּרין מִיִן אֶחָד אַף
לְעֵגְנוּ חֲדָשׁ הוּי בְּכֻלָּל שְׁעוּרין דְּהָא הָעוֹנָמֵר בָּא גַם מִש"ש אֵלִיבָא דְרַבְּנֵן פִּינּוֹן דְּגַמֵּר מִג"ש
דְּאָבִיב הַנְּאָמֵר בְּסִפּוּר שֶׁל יְצִיאַת מִצְרַיִם ע"ז קְאָמֵר ר"י מְסַבֵּר סָבֵר ר"י בֶּן פֿוֹי שְׁמַנְחַת
הָעוֹנָמֵר בָּא מִן הַש"ש.

אֵילוּ מִן דְּאָמֵר תְּאֵנִים שְׁחוּרוֹת וְכו' דְּאוּחוּז פֿרֵט אֶחָד מִן הַתְּאֵנִים ע"כ אֵיִן פֿרַע הַשְּׁנִי בְּכֻלָּל
הַגַּם דְּשְׁנֵינְהֶם הוּי בְּכֻלָּל תְּאֵנִים מ"מ פֿשְׁהַזְּפִיר שְׁחוּרוֹת אֵיִן לְבָנִים בְּכֻלָּל וְה"נ דְּכּוֹתִינְהּ
הַגַּם שְׁשִׁיבְנִילַת שׁוּעֵל הוּי בְּכֻלָּל שְׁעוּרין סְתָם מ"מ אֵיִנוּ פֿשֵׁר לְמַנְחַת הָעוֹנָמֵר וְלְעֵגְנוּ מַנְחַת
הָעוֹנָמֵר לֹא הוּי בְּכֻלָּל שְׁעוּרין דְּהָא הִכָּא פְּתִיב שְׁעוּרָה אָבִיב וְשְׁעוּרָה אָבִיב אָמֵר וּש"ש
אָבִיב לֹא אָמֵר פֿלוֹמֵר דְּהָאֵיף נִימָא דש"ש הוּי בְּכֻלָּל שְׁעוּרָה אָבִיב הַגַּם דש"ש אֵיִנוּ אָבִיב
מ"מ נִכְלָל בְּשְׁעוּרָה אָבִיב הָאֵיף נִאָמֵר כֵּן דש"ש לֹא הוּי כִּי אִם בְּכֻלָּל שְׁעוּרין סְתָם.

אָבֵל לֹא פֿשְׁפִירֵט בְּהִדְיָא אָבִיב וּבְאָבִיב אֵיִן פֿוֹלֵן בְּכֻלָּל דִּיכּוֹל לְהִיּוֹת דְּזֵה אָבִיב וְזֵה אֵיִן
אָבִיב אוֹ אֵיפְכָא דְזֵה אֵיִנוּ אָבִיב וְזֵה אָבִיב ע"כ לֹא הוּי בְּכֻלָּל שְׁעוּרָה אָבִיב וְלְפִיכָּה דְּמִי
לְתְּאֵנִים שְׁחוּרוֹת פֿשְׁהַזְּפִיר שְׁחוּרוֹת אֵיִן לְבָנוֹת בְּכֻלָּל וְה"נ פֿשְׁהַזְּפִיר אָבִיב אֵיִן ש"ש
בְּכֻלָּל וְע"ז בְּעֵיִן רַבְּנֵן דְּקִיסְרִין מַה תְּגִינּוּ חֲמִשָּׁה מֵיָנִין וְלֹא חֲמִשָּׁה דְּבָרִים וְכו' וְדו"ק: שֶׁם
אֵילוּ מִן דְּאָמֵר תְּאֵנִים שְׁחוּרוֹת עָלֵי שְׁמָא אֵיִנוּ מוֹתֵר בְּלְבָנוֹת אֵלֹא שְׁחוּרוֹת אָמֵר לְבָנוֹת
לֹא אָמֵר.

מִשְׁמַע מְפָאן דְּתְּאֵנִים שְׁחוּרוֹת וְלְבָנוֹת הוּי מִיִן אֶחָד לְפִי פֿשְׁטוֹת הַסּוּגְיָא פְּמוּבָן. וְקִשָּׁה
מְפָאן לְדַעַת הַלְבוּשׁ ז"ל מוּבָא בְּמַג"א או"ח סי' רכ"ה סק"י דכ' דְּתְּאֵנִים שְׁחוּרוֹת וְלְבָנוֹת
ב' מֵיָנִים הֵם וְכֵן מַע"מ כ' בְּשֵׁם ס"ח עי"ש בְּבִיאוּרֵי הַגַּר"א ז"ל שֶׁם ס"ק י' דְּכַתֵּב שֶׁם
הָרְאִינָה שֶׁל ס"ח (מפ"ד דְּתְּרוּמוֹת) תְּאֵנִים שְׁחוּרוֹת וְלְבָנוֹת דְּפִלְגִי שֶׁם ר"א וְר"י עי"ש
דְּהַגַּר"א ז"ל מְקַשָּׁה שֶׁם עַל ס"ח וּמְצִיִין שֶׁם פְּמָה מְקוּמוֹת בְּבַבְלִי.

וַיֵּשׁ לְעֵיִן גַּם מִירוּשְׁלַמִי הַנְּ"ל וְגַם מִירוּשְׁלַמִי (פ"ז דְּסוּטָה) כְּשֶׁהֲרַפִּיב תְּאֵנִים שְׁחוּרוֹת
ע"ג לְבָנוֹת עי"ש דְּמִשְׁמַע נְמִי מִשְׁמַע דְּהוּי מִיִן אֶחָד וַיֵּשׁ לְעֵיִן שֶׁם וְדו"ק: שִׁיטַת טַעַם
פְּעִיקָר הָא דְּגָרְסִינּוּ מַהוּ שְׁיִלְקָה עַל חֲלָתָן ד"ת ר' יוֹנָה בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל ר' יוֹסִי וְר' אֲבִנָּה
בְּשֵׁם רִשְׁב"ל אֵיִן לוֹקִין עַל חֲלָתָן ד"ת אָמֵר ר' יַעֲקֹב בְּרַ אֶחָא רִשְׁב"ל כְּדַעַתְיָה דְּאֵיתְּפִלְגוֹן
הַפִּיגוּל וְהַנּוֹתֵר.

שְׁשִׁחְקוֹן ר' אוֹמֵר לֹא בִּיטְלוּ זא"ז וְרִשְׁב"ל אָמֵר בִּיטְלוּ זא"ז אָמֵר ר' יוֹסִי וְלֹא דְּמֵיִן תִּמְן
אָמֵר זֵה אָסוּר וְזֵה אָסוּר בְּרַם הִכָּא שְׁנֵי דְּבָרִים רַבִּים עַל אֶחָד וּמְבַטְלִין אוֹתוֹ וּכְבָר בִּיטְלוּ
עַד שְׁלֹא נַעֲשֶׂה אִיסוּר אֵילוּ אֶחָד עֲשֶׂה חֲמִשׁ עִסוֹת מִחֲמִשָּׁה מֵיָנִים וְעִירְבֵן וְאָמֵר רִשְׁב"ל
אֵיִן לוֹקִין עַל חֲלָתָן ד"ת יְאוּת ע"כ: הִנֵּה הַסּוּגְיָא הַזֹּאת קִשָּׁה מְאוּד וְעַמְלוּ הַמְּפָרְשִׁים
לְהַעֲמִידָה עַל בְּוִרְיָא וּבִיּוֹתֵר לְקַמֵּן בְּהַלְכָּה ב' (מַעֲנִין בְּזֵה פֿאַשֵׁר יְבִנְאוּר בַּע"ה).

דַּהֲקֹנְשֵׁי אִינֶה צְרִיכָה לִפְנֵי מַאי מְדַמָּה הִירוּשְׁלִמִי הָעֵנָן דְּחִלָּה בְּמִינִין מְחֻלְקִין וְאִסְוִרוֹן אֶחָד לְעֵנָן פִּיגּוּל וְנוֹתֵר דְּהֵתֵם הָוֵי מִיֵּן אֶחָד וְאִסְוִרִין חֲלוּקִין זמ"ז פִּידוּעַ וּמוּבָן הַחֻמְרָא בְּעֵנָן הִזָּה מֵאֲלִיו וּבִס' נו"י רְצָה לִפְרֹשׁ מְעִיקְרָא דְהִירוּשְׁלִמִי מוּקִי לָהּ כַּהֲ"מ בְּבִבְלִי דְהָעֵנָן הַפִּיגּוּל וְהַנּוֹתֵר מִיֵּרִי בִב' מִינִין וּס"ל לִרְשַׁב"ל דְּטַכ"ע לָאו דְּאוּרִיִּיתָא וְהַ"נ גְּבִי חִלָּה ע"כ דִּס"ל דְּטַכ"ע מְדַרְבְּנָן וְאַתְּפֵלֵא ע"ז וּמָה עֵנָן טַכ"ע אִיכָּא גְּבִי חִלָּה הָא הֵכָּא גְּבִי חִלָּה ע"כ מִיֵּרִי דְּאִינוּ נִרְגָּשׁ הַטַּעַם שֶׁל הַמִּינִין דֵּאל"כ מָהוּ צְרִיךְ הַצְּיֻרוֹף לְחַמְשָׁה מִינִין הָא מְשֻׁנָּה מִפְּנִירְשֵׁת הִיא לְקַמָּן (בְּפָרָק ג') דְּהָעוֹשֶׂה עֵיפָּה מִן הַחִיטִּים וּמִן הָאֲוִרִז אִם יֵשׁ בּוֹ טַעַם דְּגָן חֲזִיבַת בְּחִלָּה מְשׁוּם גְּרִירָה.

וּא"כ ל"ל הַצְּיֻרוֹף שֶׁל חַמְשָׁה מִינִין דְּנִקֵּט הַתַּנָּא דְּמַצְטַרְפִּין זַע"ז הָא בְּמִין אֶחָד סְגִי אִם יִהְיֶה טַעַמָּא אֱלֵא וְנוֹדָאי דְּהַחֲלוּקִין בֵּין הַצְּיֻרוֹף שֶׁל חַמְשָׁה מִינִין לְחִיטִּים וְאֲוִרִז דְּהֵתֵם בְּעֵנָן טַעַם דְּגָן וְהֵכָּא אֲפִילוּ אִינוּ נִרְגָּשׁ הַטַּעַם שֶׁל כָּל אֶחָד וּא"כ אִין לְהוֹכִיחַ דְּרִשְׁב"ל ס"ל דְּטַכ"ע מְדַרְבְּנָן וְזֶה פְּשוּט אֲבָל יֵשׁ לְתַרוּצֵי זֶה וְאִין זֶה דְּיוּק כָּל כָּף] אֲבָל הָעֵנָן בְּעַצְמוֹ קָשָׁה לְהִבִּין וְכִי מָה לֵן דְּהֵמִין אֶחָד בְּטַל בְּחִבְרֹו הָא מְכַל מְקוּם אִיסוּר אֶחָד הוּא וְצ"ב גְּדוּל לְהִבִּין זֹאת וּבִס' נו"י כְּתִב דְּהִגְמ' מְדַמָּה לְהַפִּיגּוּל וְנוֹתֵר מְשׁוּם דְּהִירוּשְׁלִמִי ס"ל דְּאִפִּילוּ הוּא אִיסוּר אֶחָד כָּל שְׁחֲלוּקִין בְּטַעַמָּם מְבַטְלִין זַא"ז אֲבָל לְכַאוּרָה קָשָׁה אִם כֵּן הָאִיךְ מִיֵּיחֵי מִרְשַׁב"ל דְּאָמַר הַפִּיגּוּל וְהַנּוֹתֵר כּו' דְּהֵתֵם אִיסוּרִין חֲלוּקִין וְכַתֵּב דְּלְכַאוּרָה אֲפֻשֶׁר לִיִּישֵׁב כְּמוֹ שֶׁהִקְשָׁה הַתּוֹס' ז"ל בְּמַס' זְבָחִים (דָּף ע"ח) דְּהָא תַּנּוּן בְּמַעֲיֵלָה הַפִּיגּוּל וְהַנּוֹתֵר אִין מַצְטַרְפִּין זַע"ז מִפְּנֵי שֶׁהֵן ב' שְׁמוֹת וְאָמַר בְּגַמ' נ"ש אֱלֵא לְטַנְמָאֵת יְדִים דְּמַדְרַבְּנָן אֲבָל לְעֵנָן אֲכִילָה מַצְטַרְפִּין דְּתַנָּא ר"א אוֹמַר לֹא יֵאָכֵל כִּי קוֹדֵשׁ הוּא כָּל שְׁבִקוּדֵשׁ פְּסוּל בָּא הַפְּתוּב לִיתֵן ל"ת עַל אֲכִילָתוֹ וִי"ל דְּהֵתֵם בְּדִלָּא מִיעֲרַב אֲבָל הֵכָּא בְּדַמְיַעֲרַב בְּטַל דְּאִיסוּרִין מְבַטְלִין זַל"ז א"נ הֵכָּא לְלִקוּת מְשׁוּם פִּיגּוּל וְנוֹתֵר קָאִי אֲבָל הֵתֵם מִיֵּרִי לְעֵבֹר עָלָיו מְשׁוּם כָּל שְׁבִקוּדֵשׁ פְּסוּל בָּא הַפְּתוּב וְכו' וְעוֹד הֵתֵם נְהִי דְּאִיסוּרָא אִיכָּא אֲבָל מְלִקוּת לִיכָּא ע"כ וּא"כ אֲפֻשֶׁר לֵאמֹר דְּהִירוּשְׁלִמִי ס"ל דְּהָוֵי אִיסוּר אֶחָד מְשׁוּם כָּל שְׁבִקוּדֵשׁ פְּסוּל אִף הַטַּעַם בְּטַל בְּרוּב עַכ"ל וְדַבְּרִי תַּמּוּהִין כִּי בְּנוֹדָאי לֹא עָלָה זֶה עַל דַּעַת רַבּוֹתֵינוּ בְּעֵלֵי הַתּוֹס' ז"ל לִפְרֹשׁ הַסּוּגִיָּא דְּמַס' זְבָחִים (דָּף ע"ח ע"א) דִּס"ל לִרְשַׁב"ל דְּפִיגּוּל וְנוֹתֵר הָוֵי אִיסוּר אֶחָד מְשׁוּם כָּל שְׁבִקוּדֵשׁ פְּסוּל וְתִירוּצָם הֲרֵאשׁוֹן הוּא דְּהֵתֵם בְּמַעֲיֵלָה וְהֵכָּא בְּזְבָחִים ס"ל דְּהֵאִיסוּר אֶחָד מְשׁוּם כָּל שְׁבִקוּדֵשׁ פְּסוּל וְרַק בְּמַעֲיֵלָה מִיֵּרִי בְּדִלָּא מִיעֲרַב וּבְזְבָחִים מִיֵּרִי בְּמִיעֲרַב וְאִיסוּרִין מְבַטְלִין זַא"ז ז"א דְּהָאִיךְ יַעֲלָה עַל הַדַּעַת דְּלִפִּיקָה פְּטוּר גְּבִי פִיגּוּל וְנוֹתֵר הֵגַם דְּהָוֵי מֵאִיסוּר אֶחָד מְשׁוּם דְּהַטְעָמִים גְּבַטְלִין זַב"ז וּמַאי אִיכְפִּית לֵן אִם הַטְעָמִים בְּטַלִּים כִּיֵּן דַּעכ"פ הָוֵי אִיסוּר אֶחָד וְהָאִיךְ שְׁיִיךְ הַתְּרָאֵת סְפַק בְּזֶה דְּהָא עַכ"פ אִיסוּר בְּאִיסוּר אֶחָד דְּהָא הָעֵנָן דְּהַתְּרָאֵת סְפַק פִּרְש"י ז"ל בְּמַס' זְבָחִים הֵתֵם וְז"ל אִי אֲפֻשֶׁר שְׁלֵא יִרְבֶּה מִיֵּן א' עַל חִבְרֹו כְּשֶׁהוּא לוֹעֵס אוֹתוֹ בְּפִיו גְּבַל מִיֵּן אֶחָד לְתוֹדַת חִבְרֹו מִיעוּטוֹ שֶׁל זֶה בְּטַל בְּרוּבוֹ שֶׁל זֶה וּבְטַל הַמְּיַעוּט בְּרוּב וְהַבְּטַל בְּכָל מִיֵּן נוֹסֵף עַל הַמְּבַטַל וְנִקְרָא בְּשֵׁמוֹ וְנִגְרַע בְּמִינוֹ וּא"א לְכַוֵּן שְׁלֵא יִהְיֶה מִיֵּן אֶחָד בְּטַל בְּחִבְרֹו יוֹתֵר מִמֶּה שְׁבַטֵל מִמִּין חִבְרֹו בּוֹ וְנִמְצָא שְׁאִין בְּאוֹתוֹ הַמִּין כְּשִׁיעוּר דְּבָצִיר לִיהֵא שְׁיַעוּרָא וְכִי מִתְרִין בּוֹ לֹא יִדְעִין מְשׁוּם מַאי מִתְרִין בּוֹ וְצְרִיךְ לְהַתְּרוֹת בּוֹ מְשׁוּם אִיסוּר הִילִכְּהֵּ כִּי מִתְרִין בְּיָה מְשׁוּם פִּיגּוּל הָוֵי הַתְּרָאֵת סְפַק דִּילְמָא לֹא בְּדִידָיָה הָוֵי חֲזִיבָא וְכו' וְכו' וְזֶה דְּוּוּקָא בִב' אִיסוּרִין מְלֵאנָן מְחֻלְקִין אֲבָל בְּלָאו אֶחָד מְשׁוּם כָּל שְׁבִקוּדֵשׁ פְּסוּל

וכו' לא שׁיִיף הַתְּרַאֵת סֶפֶק דְּמַה לֵּן אַם הַטַּעַם הִזָּה יֵשׁ בּוֹ וְאַם הַטַּעַם שֶׁל אַחַר הָא מ"מ
אִיסוּר אֶחָד.

א"ו בְּרוּר בְּאִין סֶפֶק שְׁפִנְנַת הַתּוֹס' ז"ל בְּתִירוּצָם הָרֵאשׁוֹן דַּנֶּפ"מ בֵּין זְבָחִים לְמַעֲיֵלָה
דְּהֵתָם מִיָּרִי בְּדִלָּא מִיַּעֲרַב וְהֵכָא מִיָּרִי בְּדַמִּיעָרַב וְאִיסוּרִין מְבַטְלִין זא"ז לָאו דְּהֵכָא נְמִי
ס"ל דְּהוּי אִיסוּר אֶחָד מִשׁוּם כָּל שְׁבָקוֹדֵשׁ וְרַק בְּדַמִּיעָרַב הַטַּעֲמִים שֶׁל אִיסוּרִין בְּטִלִּין
זא"ז ז"א.

אַלָּא דְּכַוֻּנְתָּם דְּהֵכָא בְּזָבָחִים ע"כ מִיָּרִי בְּשִׁנֵּי אִיסוּרִין כְּלוּמַר לְאוּנָן מְחַוְלָקִין וְלֹא מִשׁוּם
כָּל שְׁבָקוֹדֵשׁ פְּסוּל וְכו' וְהֵתָם בְּמַעֲיֵלָה (דף י"ז) נְמִי מִיָּרִי בְּאִיסוּרִין מְחַוְלָקִין וְלֹא מְלָאו
אֶחָד וְהָא דְקָאֻמַר הֵתָם דְּלֹא־כִילָה מְצַטְרְפִין הַפִּיגוּל וְהַנּוֹתֵר מִשׁוּם דְּהוּי לָאו אֶחָד מִשׁוּם
כָּל שְׁבָקוֹדֵשׁ פְּסוּל וְכו' הִינְנוּ דְּהִגְמִ' קָאֻמַר שָׁם אֶפִּילוּ לר"ש דס"ל בַּמַּס' עֶרְלָה (פ"ב)
דב' שְׁמוֹת אִין מְצַטְרְפִין מ"מ בְּקוֹדֵשׁ מוֹדָה מִשׁוּם הַקְּרָא דר"א כָּל שְׁבָקוֹדֵשׁ פְּסוּל וְכו'
אַבְל לְרַבְּנָן דְּפִלְגִי עַל ר"ש לָא בְּעֵינָן הָא כָּל שְׁבָקוֹדֵשׁ דְּבִלְא"ה מְצַטְרְפִין אֶפִּילוּ ב'
אִיסוּרִין וְהָא דְקָאֻמַר ר"ש ב"ל בַּמַּס' זְבָחִים (דף כ"ב) אִיסוּרִין מְבַטְלִין זא"ז וְהֵתָם קָאֻמַר
דְּמְצַטְרְפִין ע"ז תִּירוּצָם הָרֵאשׁוֹן דְּהֵתָם מִיָּרִי בְּשִׁנֵּי אִיסוּרִין בְּלוּל וְהֵכָא מִיָּרִי בְּבָלוּל.

וְלֹא בְּדִיתֵי הַדְּבָרִים הָאֵלּוּ מְלַבֵּי כִי כֵן מְפִנְרֵשׁ בְּתוֹס' ז"ל גּוֹפִי' בַּמַּס' שֶׁבֶת (דף פ"ט ע"ב)
וְז"ל וְהָא דְאָמַר רַשְׁב"ל בַּמַּס' זְבָחִים (דף ע"ח ע"א) הַפִּיגוּל וְהַנּוֹתֵר וְכו' אִי אֶפְשָׁר שְׁלֹא
יִרְבֶּה מִין עַל חֲבִירוֹ וְיִבְטְלוּ וְכו' וְכו' וּמְדַמְבַטְלִין זא"ז הִזָּה מִשְׁמַע דְּשִׁנֵּי אִיסוּרִין לְרַבְּנָן
דְּר"מ אִין מְצַטְרְפִין צ"ל אַע"פ שְׁמַבְטְלִין זא"ז כְּשֶׁעִירְבֵן מְצַטְרְפִין הֵן לְמַלְקוֹת וְכֵן מוֹכַח
בְּמַעֲיֵלָה בַּפ' קְדָשֵׁי מִזְבֵּחַ (דף י"ז) דְּתַנּוּן הַפִּיגוּל וְהַנּוֹתֵר אִין מְצַטְרְפִין וְקָאֻמַר בַּגַּמ' ל"ש
אַלָּא לְטוֹמְאֵת יָדַים מְדַרְבְּנָן אַבְל לְעַנְנֵי אֲכִילָה מְצַטְרְפִין וְהָא דְאִיצְטְרַף ר"א לְאַתּוּי הַקְּרָא
דְּלֹא יֹאכַל וְכו' כָּל שְׁבָקוֹדֵשׁ פְּסוּל בָּא הַפְּתוּב לִיתָן ל"ת עַל אֲכִילָתוֹ פִּי' מְדַנְאָמְרוּ בְּלָאו
אֶחָד מְצַטְרְפִין לָא אִיצְטְרַף אֶלָּא לר"ש דְאָמַר ב' שְׁמוֹת אִין מְצַטְרְפִין וּבְקוֹדֵשׁ מוֹדָה
מִשׁוּם קְרָא דר"א אַבְל לְרַבְּנָן אֶפִּילוּ בְּעֵלְמָא מְצַטְרְפִין אֶלְמָא בְּפִירוּשׁ דְּהַתּוֹס' ז"ל ס"ל
נְמִי דְּהֵכָא בְּזָבָחִים מִיָּרִי בְּשִׁנֵּי אִיסוּרִין וְכָל קוֹשְׁיָתָם מְמַעֲיֵלָה הוּא דְּהֵכָא בְּזָבָחִים ס"ל
דְּפִיגוּל וְנוֹתֵר מְבַטְלִין וְהֵתָם בְּמַעֲיֵלָה קָאֻמַר דְּמְצַטְרְפִין ע"ז תִּירְצוּ דְּהֵכָא בְּבָלוּל וְהֵתָם
בְּשִׁנֵּי אִיסוּרִין וְהַתּוֹרָה הַב' תִּירְצוּ דְאֶפִּילוּ הֵתָם
נְמִי בְּבָלוּל מ"מ הוּי אִיסוּר אֶחָד מִשׁוּם כָּל שְׁבָקוֹדֵשׁ פְּסוּל וְגו' וְזֶה בְּרוּר בְּאִין סֶפֶק כָּל
אַבְל בְּאִיסוּר אֶחָד לֹא עָלָה עַל דַּעַת כָּל דְּיִבְטְלוּ הַטַּעֲמִים.

וְכִי מָה אִיכְפִּית לֵן דְּהַטַּעֲמִים נְבֻטְלִים דְּכָל עֵיקַר בִּיטוּל דְּהַמִּין הַבְּטֵל נוֹסֵף עַל הַמְבַטֵּל
וְנִקְרָא בְּשֵׁמוֹ כַּדְּפִרְשׁ"י שְׁהַבְּאֵתִי וְזֶה לֹא שׁיִיף רַק בַּב' אִיסוּרִין אַבְל בְּאִיסוּר אֶחָד מָה
אִיכְפִּית לֵן דְּהַמִּין הָאֶחָד בְּטֵל בְּחִבְרֵוֹ וְהַמִּין הַבְּטֵל נוֹסֵף עַל הַמִּין הַמְבַטֵּל וְנִקְרָא בְּשֵׁם
הַמִּין הַמְבַטֵּל מָה אִיכְפִּית לֵן הָא עַכ"פ הָאִיסוּר הוּי אֶחָד: וְלִכֵּן נִרְאֵה לְפַעַנ"ד לְבָאָר הַעֲנִין
עַל תְּלָה בַע"ה וְעִי"ז תְּבָאָר ג"כ הַסּוּגִיָּא (בְּהַלְכָּה ב') דְּגִרְסִינָן שָׁם עַל הַמְתַּנְיָתִין הָאוּכַל
מִהֵן כּוֹזֵית מְצָה בְּפִסְחָא יְצָא יָדֵי חוּבְתָהּ כּוֹזֵית חֲמִץ חֲיִיב בְּכִרְתָּ אָמַר ר' יַעֲקֹב בַּר זְבַדִּי זֹאת
אוּמְרַת שְׁלוּקִין עַל חֲלָתָן דְּבַר תּוֹרָה ר"י בְּשֵׁם ר"ח בַּר וְנָא תִּיפְתֵּר שְׁאֵכַל כּוֹזֵית מְצָה וְכוֹזֵית
מְצָה א"ר יוֹסִי וְאֶפִּילוּ תִימַר כּוֹזֵית מְכֻלְהוֹן שְׁנִיָּא הִיא שְׁכֻלְהוֹן שָׁם חֲמִץ מְחַלְפָּא שְׁיִטְתּוֹ
דְּר' יוֹסִי תַּמָּן הוּא אוּמַר שְׁנֵי דְבָרִים רַבִּין עַל אֶחָד וּמְבַטְלִין אוֹתוֹ וְכָא הוּא אוּמַר הַכִּין

אר"י בר"ר בן פני מתנייתין או פזית מזה וכזית מזה ע"כ ועמלו המפרשים ז"ל להעמיד
הך סוגיא על תלה.

אבל נראה לפענ"ד דרף נכון פהירושלמי דבהלכה א' וירונס לן שמעתא בהלכה ב'
דנראה לפענ"ד [אם פי קי"ל פרבנן דפליגו עם ר' שמעון וס"ל בפ"ב דערלה] דג' מינין
משם אהד מצטרפין וכפירוש ר"ת ז"ל התימ במס' שבת (דרף פ"ט ע"ב) דנ' מינין משם
אהד הוא מאיסור אהד וכמו כן קי"ל במס' מעילה (בפ' קדשי מזבח) דכל ה גבלות
מצטרפין פגון גבלת השור ונגבלת השא ונגבלת הצבי פולן מצטרפין לכזית פיון דהוא
משם אהד וכן הרמב"ם ז"ל פתב בפ"ד מהלכות מאכלות אסורות דכן כל המינים
המתוקנים בתרומה ובמעשר מצטרפין לכזית אהד בטבל לענין שיחול האיסור טבל
בכזית ע"י צירוף מפל המינים וכתב הא למה זה דומה לנגבלת השור ונגבלת הצבי
דמצטרפין לכזית וזה מבואר בהדיא במשנה (במס' מעילה) דכל הגבלות מצטרפין
לכזית.

וכן במס' יומא (בפ' יוה"כ) גרסינן במשנה דכל האוכלין מצטרפין לככותבת והתם בודאי
לענין מלקות ולא אישתמיט בשום דנקתא דיפלוג רשב"ל עלה ויספור דכל הצירוף הוא
מדרבנן מטעם ב' דברים רבים על אהד לשיטתו דס"ל דאיסורין מבטלין זא"ז כמו הקא
בחלה [ואין לאמר דהתם נמי ס"ל דהוא מדרבנן והא דבעינו הצירוף גבי גבילה וגבי
יוה"כ הוא משום דרשב"ל לשיטתו דס"ל דחצי שיעור מן התורה מותר והירושלמי
דס"ל דלרשב"ל ח"ש מותר אפילו מדרבנן כמו דס"ד בש"ם דילן ע"כ ע"י צירוף דרבנן
נעשה שיעור שלם ולעולם אין לוקין עליו אלא דהוי צירוף דהתם כמו גבי חלה דחייב
בחלה מדרבנן דהוי שיעור שלם לענין חלה ה"נ הוי שיעור שלם לענין גבילה ולענין
יוה"כ מדרבנן ז"א דהא שיטת הירושלמי (בפ"ו דתרומות) דרשב"ל מודה ביוה"כ א"כ
ל"ל הצירוף ביו"כ לשיעור פיון דהוא מדרבנן דהא חצי שיעור נמי אסור מה"ת א"ו
דהתם הצירוף מדאורייתא משום דמיתבא דעתה' והפל משם אהד ולא אמרינן ב' דברים
רבים וכו' וה"נ מפיון דכולן חייבים בחלה אמאי גימא דמבטלין זל"ז אבל משום זה לא
ארקא דאיפא למימר דהתם מצטרף מדאורייתא ול"ק מחלה ז"א דבחלה מיירי בגלול
ולפיכך מבטלין זא"ז אבל התם באינו בלול ולפיכך מצטרפין כמו שחלקו בתוס' ז"ל הנ'
בין זבחים למעילה אבל לאחר כל התירוצים לא אבין הענין דביטול ב' מינין באיסור
אהד וגם יקשה הברייתא דמס' פרייתות (דרף י"ג ע"א) מובא ברא"ש ז"ל בפ' יוה"כ
דמאכילין למען פרת ביוה"כ פחות משיעור כדי שלא יהי' פזית בכדי אכילת פרס
ולרשב"ל הלא יכול להאכילה פשיעור וע"י שילעוס מב' מינים פאחת ולא יהי' רק איסור
דרבנן.

דהקא גבי חלה ענין אחר הוא ונקדים קצת הערות נכונות בסוגיא דהלכה ב' דר' יעקב
בר זבדי מוכיח מן מתנייתין דלוקין על חלתן ד"ת משום דמשמע לי' דמתנייתין מיירי
פזית חמץ בתערובת אלו ה' מינין וקתני דחייב בהפרת אלמא דלא הוי מדרבנן וע"ז
מדקה ר"י בשם ר"ח בר ווא תיפתר שאכל פזית מזה וכזית מזה וקשה להבין וכי אם
אכל פזית מזה ומזה לפיכך הוי מדאורייתא הא טעמא דרשב"ל דהוי מדרבנן משום שני
דברים רבים על אהד וא"כ מאי אהני לן דהוי פזית וכי פזית אינו בטל בשני זיתים אמר

ר' יוסי אפילו תאמר פזית מפולקו שניא היא שפולן שם חמץ גם זה קשה להבין מאי פירוש הוא אלו הדברים ובס' נו"י פי' דהינו הא דאמרין מאי נפ"מ דהוי ב' מינין פיון דאיסורין אהד וע"ז פריה מחלפא שיטתין דר' יוסי תמן הוא אומר ב' דברים וכו' נכא הוא אומר הכין פי' וא"כ מוכח דאפילו באיסור אהד מבטלין זא"ז פן פי' בס' נו"י ודוחק גדול לפרש פן באם נפרש דר' יוסי מחדש דב' מינין באיסור אהד אין מבטלין זא"ז למה להגמ' להקשות מר' יוסי אר"י דמחלפי שיטתין דגבי חלה ס"ל דאפילו באיסור אהד מבטלין זא"ז למה להגמ' להביא ממרחק לחמם להקשות מר"י דחמץ אר"י דחלה דבאיסור אהד דחמץ אין מבטלין זא"ז ובאיסור אהד דחלה ס"ל תמן דמבטלין זא"ז קשה הא אי לא הי' מצינו לעיל גבי חלה מימרא דר' יוסי דס"ל דמבטלין זא"ז משמע דהי' ניחא מימרא דר"י הכא גבי חמץ וקשה האיך נפרנס דברי ר' יוסי הכא בדוכתין דקאמר שניא היא שפולן שם חמץ פי' שניא היא חמץ מחלה דחמץ פולן שם חמץ ובאיסור אהד אין מבטלין זא"ז וקשה הא חלה נמי איסור אהד הוא ואין לפרש דזה גופי' פריה הגמ' מחלפא שיטתין דר' יוסי דהתם דהא חלה נמי הוי איסור אהד ז"א דא"כ למה לן להקשות מחלפא שיטתין דר' יוסי מתמן.

הא הכא גופי' אין פירוש לדבריו דמאי שניא חלה מחמץ הא חלה נמי איסור אהד ועוד קשה לי דמאי קאמר ר"י שניא היא שפולן שם חמץ וקשה למה לא קאמר שפולן שם מצה הא במתניתין קתני האוכל מהו פזית מצה יצא ידי חובתו פזית חמץ חייב בהפרת ולפי הס"ד דמייירי בתערוכת א"כ גם גבי מצה מייירי נמי ע"י תערוכת וכמו דמוכח מחמץ ע"י תערוכת דלוקין על חלתו ד"ת פן מוכח נמי ממצה.

וא"כ למה נקט ר"י שניא היא שפולן שם חמץ הוי לי' למימר שפולן שם מצה פיון דמצה ני' במתניתין ברישא קודם חמץ: אכל נראה לפענ"ד דהענין ב' דברים רבים על אהד ומבטלין אותו לגבי חלה אם פי' איסורין אהד וב' מ' מינין הם ובבבלי במס' זבחים מוקי אליבא דרשב"ל דטכ"ע דאורייתא והתם גבי פיגול ונותר מייירי ממין אהד אכל ב' מינין טכ"ע דאורייתא ולמה לן לאפושטי פלוגתא בין בבלי וירושלמי ברשב"ל דהכא ס"ל גבי ב' מינין דב' דברים רבים על אהד משמע דטכ"ע דרבנן לכן נראה לי דהכא גבי חלה לא שייך פלל לענין טכ"ע אף בב' מינין וכמו שאבאר בע"ה וממילא נבין הענין דבטול באיסור אהד וכל הסוגיא דהלכה ב' על מקומה יבוא בשלום דלכאורה קשה לרשב"ל דס"ל דאין לוקין על חלתו מד"ת מטעם ב' דברים רבים על אהד ומבטלין אותו א"כ יקשה לדידן המתניתין (דלקמן בפ"ג) העושה עיסה מן החיטים ומן האורז אם יש בו טעם דגן חייבת בחלה ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח קשה הא התם נמי ב' דברים רבים על אהד דהא רובא אורז.

והגם דהירושלמי ס"ל הסברא דגרירה והאורז נמי הוי חמץ הא הכא במתניתין בתערוכת אל התמשה מינין דכולן הוי חמץ מ"מ ס"ל לרשב"ל דשנים רבים על אהד וא"כ התם נמי הא אורז הוי רובא: ואין לאמר דרשב"ל ס"ל כר' הילא (בפ"ג) דתני במתניתא עד שיהא רובו דגן וטעמו דגן ז"א דהא רשב"ל ס"ל (בפ"ק דחלה) דלא שנינו אלא העושה עיסה מן החיטים ומן האורז ואינו נגרר אלא עם החיטים בלבד אלמא דס"ל דטעמו דגן בלבד סגי בחיטים ואורז דאי רובו דגן מאי אריא חיטים ואורז אפילו שאר המינים נמי

כְּדַתְנִי בְּפִרְיֵיתָא עֵירַב בְּהַ שְׁאָר מֵינִים עַד שְׁיֵהָא רְוּבָה דְגֵן וְטַעְמוֹ דְגֵן פְּתַר לֵה בְּמֵינִים
אַחֲרִים כְּמוֹ שְׁבִאֲרֵתִי לְעִיל בְּאַרְוּבָה וְאִין לֵאמֹר דְּהֶכָּא נְמִי הוּא חֲזִיב בְּחֻלָּה מְדַרְבְּנֵן
לְשִׁיטַת רִשְׁב"ל.

ז"א דְּהַתִּינַח חֻלָּה אֶלְא הַאִיף יוֹצֵא בְּהַ יְדֵי מַצָּה הָא פְּרִיף רְבָא בְּמַס' נְבָחִים (דָּף ע"ח)
הַנְּ"ל הַעוֹשֶׂה עֵיפְסָה מִן הַחֲזִיטִים וּמִן הָאֲנֹרְזִים אִם יֵשׁ בּוֹ טַעַם דְּגֵן חֲזִיבָת בְּחֻלָּה וְאֵע"ג דְּרַוּבָּא
אֲנֹרְזִים וּמִשְׁנֵי מְדַרְבְּנֵן אִי הֵכִי אֵימָא סִיפָא וְאָדָם יוֹצֵא בְּהַ יְדֵי חוּבְתוֹ בְּפִסְחָא אֶלְא מִינֵן בְּמֵינֵן
בְּרַוּבָּא מִינֵן בְּשִׂאֲרֵינֵן מִינֵן בְּטַעְמָא הֵרִי מוּכַח מִמַּתְנִיתִין הַנְּ"ל דְּמִינֵן בְּשִׂא"מ בְּטַעְמָא דְטַעַם
כְּעֵיקָר מְדִאֲוִרֵיתָא וְאֶפִּילוּ דְלִשְׁיטַת הִירוּשְׁלַמִי אִין מִמַּתְנִיתִין הוּכְחָה דְטַכ"ע מְדִאֲוִרֵיתָא
דְּהָא הַטַּעַם מְשׁוּם גְּרִירָה אֶבְל מ"מ לְרִשְׁב"ל בְּוֹדָאִי יִקְשָׁה דְּהָא הוּא ס"ל אֶפִּילוּ בְּחַמְשָׁה
מֵינֵין שְׁפֹלֶן הוּי חֲמִיז מ"מ ס"ל דְּהוּי מְדַרְבְּנֵן מְשׁוּם ב' דְּבָרִים רַבִּים וְכו' א"כ לִפ"ז מֵאִי
אַהֲנִי לֵן הַסְּבָרָא דְגְרִירָה לְכֵן נִרְאָה לִפְעֻנָ"ד דְּגַבִּי חֻלָּה לֹא שְׁיֵיף טכ"ע דְּאֲוִרֵיתָא דְּהָא
דְּקו"ל, דְטַכ"ע דְּאֲוִרֵיתָא הֵינֵן דְּוֹנָקָא בְּדִאִיפָא כְּזוּת בְּכַדִּי אֶכִּילַת פְּרָס אֶבְלְבְּדִלִיפָא כְּזוּת
בְּכַדִּי א"פ לֹא דְּאֲוִרֵיתָא לְכָל דְּזַעוֹת הַפּוֹסְקִים ז"ל וְרַק בְּזָה מְחֻלְקִין הֶרְמַב"ם ז"ל
וְהַפּוֹסְקִים ז"ל דְּכָל הַפּוֹסְקִים ז"ל ס"ל דְּבְדִאִיפָא כְּזוּת בְּכַדִּי א"פ אֶף שְׁאֶכְל רַק כְּזוּת אֶחָד
נִקְרָא טַעְמוֹ וּמִמְשׁוֹ וְהֶרְמַב"ם ז"ל בְּפַט"ו מַה' מ"א כְּתַב דְּבַעֲיֵנֵן שְׂיֵאכְל כָּל אֶכִּילַת פְּרָס
אִז נִקְרָא טַעְמוֹ וּמִמְשׁוֹ אֶבְל כ"ז דְּלֹא אֶכְל כָּל אַכ"פ לְכו"ע לֹא דְּאֲוִרֵיתָא וְא"כ הַאִיף
שְׁיֵיף הֶכָּא גַבִּי חֻלָּה טכ"ע דְּהָא כְּתַב הֶרְא"ש ז"ל (בְּפ' ג"ה) דְּהַטַּעַם דְּבַעֲיֵנֵן כְּזוּת בְּכַא"פ
ז"ל וְאֵע"ג דְּטַעַם כְּעֵיקָר יִלְפִינֵן מִקְרָא מ"מ מְסַתְבֵּר לֵאמֹר דְּלֹא הִתְחַמְרָה תוֹרָה בְּנִתְיִנַת
טַעַם שְׁלֵ אִיסוּר בְּהִיתָר לְהוֹכֵחוֹ לְאִיסוּר כְּשֶׁהִתְיָתֵר כ"כ יוֹתֵר עַל הָאִיסוּר שְׂאֵם הִי
הָאִיסוּר בְּעֵין נִיכָר בְּתוֹף הִתְיָתֵר בְּלֹא נִתְיִנַת טַעַם לֹא הִי לּוֹקָה עָלֵיו דְּהֵינֵן בְּיוֹתֵר מְכַדִּי
אֶכִּילַת פְּרָס עַכ"ל אֶלְמָא דְּלֹא קו"ל טכ"ע אֶלְא בְּאֹפֶן שְׁהִי לּוֹקִין עָלֵיו אִם הִיָּה בְּעֵין
וּלְפִיכָף כְּשִׂאֲרֵין בּוֹ כְּזוּת בְּכַא"פ לִיכָּא רַק אִיסוּרָא בְּעֵלְמָא וְלֹא מְלַקוֹת מְשׁוּם דְּלֹא חֲמִיר
טכ"ע מֵאֵם הִיָּה הָאִיסוּר בְּעֵין לְבַדּוֹ וְהָא דְּאִיכָּא אִיסוּרָא בְּדִלִיפָא כְּזוּת בְּכַדִּי א"פ לְשִׁיטַת
ר"ת ז"ל הוּא מְשׁוּם דְּגַם בְּחֻצֵי שְׁיַעוּר אִיסוּר מִן הַתּוֹרָה וּלְפִיכָף ע"י טכ"ע אִיכָּא עָלֵיו
הָאִיסוּר דַּח"ש הַנְּ"ל כְּמוֹ שְׁהִיָּה בְּעֵין וְכֵן כ' הֶרְשֵׁב"א ז"ל בְּת"ה הַסְּבָרָא זֶה לְשִׁיטַת ר"ת
ז"ל דְּבְּפִחוֹת מְכַדִּי א"פ אִיסוּר מְדִאֲוִרֵיתָא וְאִין לּוֹקִין עָלֵיו הוּא מְשׁוּם דַּח"ש אִיסוּר מִן
הַתּוֹרָה מוּבָא בְּב"י ז"ל בְּיו"ד ס' צ"ח ע"ש: א"כ לִפ"ז הַאִיף נִימָא גַבִּי חֻלָּה דְטַכ"ע פִּינֵן
דְּבַעֲיֵנֵן כְּזוּת בְּכַדִּי אֶכִּילַת פְּרָס וְהֶכָּא אֶפִּילוּ אִי אִיכָּא כְּזוּת בְּכַא"פ מֵאִי אַהֲנִי לֵן פִּינֵן
דְּאֶפִּילוּ הִי כְּזוּת בְּכַדִּי א"פ מַה בְּכָף דְּהָא כָּל עֵיקָר הַצְּלָה שְׁל כְּזוּת בְּכַדִּי א"פ הוּא שְׂאֵם
הִיָּה בְּעֵין הִיָּה לּוֹקָה עָלֵיו לְפִיכָף הַשְׁתָּא נְמִי לּוֹקִין דְּעַשְׂאָה הַתּוֹרָה לְהַטַּעַם כְּעֵיקָר וּמִמְשׁוֹ
וְלֹא גְרַע מֵאִילוּ הִי מְמִשׁוֹ בְּלֹא תַעֲרוּבָת וְכֵן בְּשִׂאֲרֵין בּוֹ כְּזוּת בְּכַא"פ נְמִי אִיסוּרָא אִיכָּא
מְשׁוּם דְּעַשְׂאָה הַתּוֹרָה לְטַכ"ע וְכֵאִילוּ לֹא הִיָּה בְּתַעֲרוּבָת וְאִיסוּר מְשׁוּם ח"ש אֶבְל כָּל הִיכָּא
דְּאִי דְּהִי בְּעֵין לֹא הִיָּה עָלֵיו אִיסוּר לֹא אֲמַרִינֵן דְּהַשְׁתָּא ע"י שְׁנַבְלַע בְּרוּב בְּמִין אַחַר ע"י
טכ"ע יִתְחַדַּשׁ עָלֵיו אִיסוּר זֶה לֹא אֲמַרִינֵן וְא"כ הֶכָּא גַבִּי חֻלָּה דְּמִיָּרִי בְּדִלִיפָא בְּדָגֵן שְׁיַעוּר
חִיּוּב חֻלָּה א"כ הַאִיף נִימָא דַּע"י טכ"ע יִתְחַדַּשׁ עָלֵיו אִיסוּר טָבֵל פִּינֵן דְּבַעֲיֵן לֹא הִי עָלֵיו
אִיסוּר טָבֵל וְהַאִיף יְהִיָּה עַכְשָׁיו אִיסוּר טָבֵל וְאֶפִּילוּ אִי אִיכָּא כְּזוּת בְּכַדִּי א"פ לֹא מַעֲלָה
וְלֹא מוֹרִיד דְּהָא הֶכָּא שְׁיַעוּרוֹ דְּאִיסוּר טָבֵל הוּי בְּחַמְשַׁת רַבְעִים קִמַּח לְגַבִּי חֻלָּה ע"כ אִין
שְׁיֵיף הֶכָּא כָּל הַסְּבָרָא דְטַכ"ע וְרַק לְגַבִּי מַצָּה שְׁיֵיף שְׁפִיר הַסְּבָרָא דְטַכ"ע בְּכַדִּי א"פ

דְּהֵתָם שְׂעוֹרוֹ בְּכַוִּיַּת וְאֵי אֵיפָא פְּזִיחַ בְּכַדֵּי א"פ אֶפִּילוּ רַבּוּ אַנְרִזוּ נְמִי נְפִיק בְּהַ יְדֵי חוּבְתוֹ וְאֶפְשָׁר לִיתָן טַעַם בְּזָה עַל הָא דְפֶסְק רֵשֵׁב"ל (בפ"ג דְּחֻלָּה) הִלְכָה פְּרָשְׁבָּ"ג דְּפִלֵּיג אַת"ק וּס"ל עַד שְׂיֵהָא בְּדָגָן פְּשִׁיעוֹר מְשוּם דְּאִזְזִיל לְטַעְמוֹ דַּא"כ קָשָׁה לְשִׁטְתוֹ לְמַה חַיִּיב בְּחֻלָּה הָא הֵכָא גְבִי חֻלָּה לֹא שְׂיֵיךְ הַטַּעַם מְשוּם טכ"ע אֵי לֵיפָא בְּדָגָן לְבַד פְּשִׁיעוֹר טָבֵל.

וְאֵי מְשוּם הַסְּבָרָא דְגֵרִירָה וְהוּי הָאֲנָרְזוּ גּוּפָא חֲמִץ ז"א אֲלֵיבָא דְרֵשֵׁב"ל דַּס"ל בְּרִישׁ מַס' חֻלָּה דְאֶפִּילוּ בְּחֻמְשָׁה מִינֵין נְמִי ב' דְּבָרִים רַבִּים עַל אֶחָד וּמְבַטְלִין אוֹתוֹ אִם פִּי כְּוָלָן הוּי חֲמִץ מְשוּם הַטַּעַם שְׁנֹבָאָר בַּע"ה לְקַמֵּן ע"כ לֹא מְהַיְבִי בְטַעַם דָּגָן לְבַד אֲלֵא שְׂיֵהָא בְּהַ פְּשִׁיעוֹר טָבֵל בְּדָגָן לְבַד וַע"כ הוּי שְׂפִיר הַטַּכ"ע וְהוּי מִמֵּין דָּגָן כְּמוֹ בְּעֵלְמָא פְּזִיחַ בַּכָּא"פ וּלְפִיכָּה נִיחָא קֻנְשִׁית הֶרְאָב"ד ז"ל עַל הֶרְמֵב"ם ז"ל דְּפֶסְק כַּת"ק וְהַקְּשָׁה הֶרְאָב"ד ז"ל הָא בִירוּשְׁלָמִי פֶסֶק רֵשֵׁב"ל הִלְכָה פְּרָשְׁבָּ"ג וְכָל נוֹשְׂאֵי פְלִיו שֶׁל הֶרְמֵב"ם ז"ל עֲמָדוּ בְּזָה וְכַתְּבוּ שְׁלֵהֶרְמֵב"ם ז"ל הִי גִירְסָא אַחֲרַת בִירוּשְׁלָמִי ע"ש הֵיטִיב וּבְדַבְרֵינוּ שְׂפִיר נִיחָא דְהֶרְמֵב"ם ז"ל שְׂפִיר פֶּסֶק כַּת"ק דַּס"ל דְטַעַם דָּגָן לְבַד נְמִי סְגִי וְהִינּוּ מְשוּם גֵרִירָה הֵגַם דְלֹא הוּי טכ"ע מ"מ הָאֲנָרְזוּ נְגָרָר וְהוּי חֲמִץ וְכִינּוּ דְהָאֲנָרְזוּ וְהַדָּגָן הוּא חֲמִץ ע"כ הוּי טָבֵל כְּמוֹ בְּתַעְרוּבַת שֶׁל חֻמְשָׁה מִינֵים.

אָבֵל רֵשֵׁב"ל ע"כ לְטַעְמִיהָ אִזְזִיל דְבַתְעָרוּבַת מִן חֻמְשָׁה מִינֵים דָּגָן נְמִי ס"ל דְאִין לֹוִקִין עַל חֻלְתָן מַד"ת אִם פִּי כְּוָלָן חֲמִץ מְשוּם דְלֹא מְהַיְבִי אֲלֵיבָא דְרֵשֵׁב"ל דְהִוְנָן חֲמִץ אִם לֹא מִחֻמְשָׁה מִינֵין לְבַד וְהֵכָא ב' דְּבָרִים רַבִּים עַל אֶחָד וּבַטְלוּ כָּל הַמִּינִים זב"ז וְלֹא הוּי לֹא מִין חִטִּים וְלֹא מִין שְׂעוֹרִין וְלֹא מִין פְּוֶסְמִין וְלֵרֵשֵׁב"ל בְּעֵינֵין דְוּוֹקָא שְׂיֵהָא נִקְרָא בְּשֵׁם הַמִּין אָבֵל אֵי לֹא נִקְרָא בְּשֵׁם הַמִּין אִף דְהוּא חֲמִץ לֹא מְהַיְבִי פְּאֶשֶׁר נִבְאָר אִי"ה בְּאֲרוּנָה לְכֹן גְבִי חִטִּים וְאֲנָרְזוּ הֵגַם דְהוּי חֲמִץ ע"י גֵרִירָה מַה בְּכָּה הָא מ"מ אִין נִקְרָא בְּשֵׁם חֻמְשָׁה מִינֵין וְאֵי מְשוּם טַעַם כְּעִיקָר ז"א פִּינּוּ דְלֹא הִי בְּדָגָן פְּשִׁיעוֹר לֹא הוּי טכ"ע ע"כ פֶּסֶק פְּרָשְׁבָּ"ג דְבְּעֵינֵין שְׂיֵהָא בְּדָגָן פְּשִׁיעוֹר לְכֹן הוּי טכ"ע וְהֶרְמֵב"ם לְטַעְמֵי דְלֹא פֶּסֶק כְּרֵשֵׁב"ל בְּעֵינֵין אִין לֹוִקִין ע"ח ד"ת] ע"כ שְׂפִיר נִיחָא לְרֵשֵׁב"ל דְלַעוּלָם ס"ל דְאִין לֹוִקִין עַל חֻלְתָן ד"ת וְאֵי יִקְשָׁה מִתְנִיתִין דְעוֹשָׂה עִיסָה מִן הַחִטִּים וּמִן הָאֲנָרְזוּ דְהֵתָם נְמִי דב' דְּבָרִים רַבִּין עַל אֶחָד וּמְבַטְלִין אוֹתוֹ בְּשֵׁלְמָא חַיִּיב חֻלָּה לֹא קָשָׁה דְלֹא חֲמִיר הָעוֹשָׂה עִיסָה מִן הַחִטִּים וּמִן הָאֲנָרְזוּ מִתְעָרוּבַת חֻמְשָׁה דְבָרִים וְכְמוֹ דְבַחֲמֻשָׁה מִינֵין הוּי לְרֵשֵׁב"ל רַק מְדַרְבְּנָן חַיִּיב דְחֻלָּה כֹּן גְבִי חִטִּים וְאֲנָרְזוּ וְכַש"כ הוּא אָבֵל מִמְצָה יִקְשָׁה דְהֵאִיךְ נִפְקָ בְּהַ יְדֵי מְצָה הָא ב' דְּבָרִים רַבִּים עַל אֶחָד וּמְבַטְלִין אוֹתוֹ ז"א דְהֵתָם בְּמְצָה שְׂפִיר טכ"ע דְמִיִּירִי בְּדֵאִיפָא פְּזִיחַ בְּכַדֵּי א"פ לְכֹן שְׂפִיר הוּי טכ"ע כְּמוֹ בְּעֵלְמָא אָבֵל לְגְבִי חֻלָּה לֹא שְׂיֵיךְ הַטַּכ"ע דְהָא בְּעֵינֵין שְׂיֵהָא הַתְעָרוּבַת בְּאֲוֶן שְׂאֵם הָיָה בְּעֵינֵין הָיָה עֲלָיו הָאִיסוֹר וּלְפִיכָּה מְצָרִיכִין פְּזִיחַ בַּכָּא"פ בְּעֵלְמָא לְפִיכָּה לֹא שְׂיֵיךְ הֵכָא גְבִי חֻלָּה טכ"ע וְשְׂפִיר ס"ל דב' דְּבָרִים רַבִּים עַל אֶחָד וּמְבַטְלִין אוֹתוֹ וְלֹא שְׂיֵיךְ לְהַקְשׁוֹת הָא טכ"ע ז"א גְבִי חֻלָּה דְבְּעֵינֵין שְׂיֵהָא הַתְעָרוּבַת בְּאֲוֶן שְׂאֵם הָיָה בְּעֵינֵין הָיָה עֲלָיו הָאִיסוֹר כְּמוֹ שְׂפִתְבְּנוּ: זֶה פְּתַבְנוּ לְתַרוּצֵי מַה דְהָיָה קָשָׁה לָן עַל רֵשֵׁב"ל מִמְתְּנִיתִין דְעוֹשָׂה עִיסָה מִן הַחִטִּים וּמִן הָאֲנָרְזוּ דפ"ג דְּחֻלָּה וּמִן הַסְּוֶגְיָא דְזַבְּחִים וּבְזָה נִיחָא נְמִי גִירְסַת רִש"י ז"ל הֵתָם בְּזַבְּחִים (דף ע"ח) דְלַכְאוּרָה קָשָׁה הֵתָם בְּסוּגְיָא דְגֵרְסִינָן שְׁם מַתִּיב רְבָא הָעוֹשָׂה עִיסָה מִן הַחִטִּין וּמִן הָאֲנָרְזוּ אִם יֵשׁ בּוֹ טַעַם דָּגָן חַיִּיבַת בְּחֻלָּה כְּלוּמַר אֲלֵמָא דַּטְכ"ע דְאֲוֶרְיִיתָא וּמְשַׁנֵּי הַגְּמָרָא מְדַרְבְּנָן וְהַדָּר פְּרִיךְ א"ה אֵימָא סִיפָא וְאָדָם יוֹצֵא בְּהַ יְדֵי חוּבְתוֹ וְקָשָׁה לְפִי דְבְּרֵינוּ מֵאֵי קַס"ד רְבָא מְעִיקָרָא כְּלָל לְהַקְשׁוֹת

מחלה דמשמע דטכ"ע מדאורייתא וקשה הא בעינן עכ"פ פזיית בכדי אכילת פרוס שיהא התערוכת באופן שאם היה לבדו היה עליו האיסור א"כ האיה שיהיה זה לגבי חלה וע"כ דהוי מדרבנן מן הטעם דטכ"ע מדרבנן ומאי פרייה פלל.

לכן לא גרס רש"י ז"ל פלל זה וכתב רש"י ז"ל דה"ג עשה עיסתו מן חטין ומן האורז כו' ואדם יוצא בה ידי חובתו של עשה דקום אכול מצה בפסח ואי נותן טעם ברוב לא דאורייתא היכי נפיק וכו' אלמא דל"ג פלל לקושיא מן חלה אלא כל הקושיא הוי מן מצה אבל מחלה מעיקרא לא קשה מידי דמה איכפית לן אם טכ"ע מדרבנן חייב מדרבנן בחלה ורק כל הקושיא הוי מן מצה וכן הרא"ש ז"ל בהלכות חלה מעתיק הגמרא דמס' זבחים (דף ע"ח) ה"ל פגירסת רש"י ז"ל ממש ונהכי גריס מתיב רבא העושה עיסה מן החיטים ומן האורז אם יש בו טעם דגן חייב בחלה ואדם יוצא בה ידי חובה בפסח ואע"ג דרנבא אורז אלא מין בשא"מ בטעמא ע"כ הרי דגריס ואע"ג דרנבא אורז פתר דמסיים ואדם יוצא בה ידי חובה בפסח אלמא בפירוש דלא גרס להשקלא וטריא מחלה פלל דמחלה מעיקרא לא קשה מידי דמאי איכפית לן אם טכ"ע מדרבנן יתא חייב בחלה מדרבנן ונה סעד גדול לדברינו לכן אין פאן מקום לקושית הנועם ירושלמי ז"ל על הענין דב' דברים רבין על אחד מן טכ"ע וע"כ רצה לאמר דהירושלמי פליג על הפבלי בזה אליבא דרשב"ל אבל לדברינו אין פאן קושיא דלא שיהיה הכא פלל הסברא דטכ"ע לגבי חלה וע"כ לא קשה מן מתניתין דעושה עיסה מן חטין ואורז דמזה דייק הסוגיא בזבחים דמדנפיק ידי מצה ש"מ טכ"ע דאורייתא ולרשב"ל לא הועיל הסברא דגרייה פדברינו לעיל אבל ז"א דהתם גבי מצה שפיר שיהיה טכ"ע בכזית בכא"פ אבל לא גבי חנה וכפלתי הדבר ב' פעמים פדי שתשמור הפלל הזה ונבוא בע"ה לסוגיא בהלכה ב' ויעלה פהוגן פעיין חומר: ומעתה נבאר הענין הביטול דקאמר רשב"ל ב' דברים רבין על אחד ומבטלין אותו דמאי ביטול שיהיה הכא פיון דעכ"פ איסורן אחד וקודם שנבוא לענין זה נבאר מה דנסתפקתי בכוננת הרא"ש ז"ל (בסוף הלכות חלה) שכתב שם פיון דטכ"ע נהפך האורז להיות כמו דגן וטעמו וממשו דגן הוא והירושלמי שהצריה לטעם דגרייה משום דהוי קשה ליה נהי דאזלינן בטר הטעם ונחשיב פולו חטין מ"מ פיון דרנבא אורז האיה פא לידי חימוץ והאיה יוצא בה משום מצה ולכה הנצרה לפרש טעם החטה גורר את האורז וגורם לבוא לידי חימוץ עכ"ל ויש בכאן מקום ספק אם הפבלי נמי אם שס"ל משום טכ"ע ועכ"ז נמי צריכין לטעם דגרייה משום הקושיא הנ"ל הא לא פא לידי חמץ וע"כ מצריכין הטעם דגרייה אפילו להפבלי אף דס"ל הכא בפסוגיא משום טכ"ע מ"מ הסברא דגרייה נמי בעינן כמו הירושלמי או דילמא דהפבלי מספיק בהטעם משום טכ"ע ורק הירושלמי קשה ליה קושיא הנ"ל דלא פא לידי חימוץ צריכין הסברא דגרייה נמי.

וע"י ספק הנ"ל יצא לנו הילקתא חדתא פאם העיסה נתחמצה חמץ ברור אף שאינו מחמשת המינין הפאים לידי חימוץ פגון אם עיסה מן חמשה מינים נתחמצה ואח"כ פרח ונפל שמו פגון אם היה מן חטים ואח"כ פשנתחמץ אבד את שם חטין ממנו כמו שאבאר אם נפיק בה ידי מצה אי חייב בחלה או לא דיש מקום למימר דחייב בחלה ונפיק בה ידי חובת מצה כי מה איכפית לן בזה שהעיסה אין שם דגן עלי' פיון דנתחמצה וכל עיקר דבעינן מיני דגן משום החמץ והכא פיון דהוי חמץ מאי איכפית לן אם אין שם דגן עליו או דילמא דבעינן בע"כ גם שיהא ממין החמץ כמו דאמרינן לחם הנאמר בפסח דבר

שהוא בא לידי חמץ ומצה ולא הני לחם עד שיהא מדבר שהוא בא לידי חו"מ אבל אם לא מדבר שהוא בא לידי חו"מ אף שהוא חמץ מ"מ לאו מאותו דבר הוא ולא נקרא לחם עד שיהא מדבר שהוא בא לידי חו"מ אבל אי ע"י אינה סיבה נתחמץ לאו לחם הוא וכבר פתבתי לעיל דבחלה דלא הקפידה תורה על חמץ כמו גבי מצה דהקפידה תורה על חמץ דזהו תנאי אחריתי בדיני מצה דבעינן שיהא ראוי לבוא לידי חו"מ ולא מצד לחם רק דאנן גמרין מזה דלא נקרא לחם עד שיהא ראוי לבוא לידי חו"מ אבל בחלה כל הקפדה הני על לחם ולפיכך אי בא מאותו הדברים שראונו לבוא לידי חו"מ אף דהעיסה הזאת אינה ראוי לבוא לידי חו"מ ל"ל בה פינו דבא מאותו המין נקרא לחם.

והוכחתי זאת בראיה נכונה ונאמיתי מן הרא"ש ז"ל והש"ך ז"ל הרי לפ"ז דעיקר לחם הוא דווקא ממין של חמשה דברים דהמין של חמשה דברים נקרא לחם לכן יש לאמר כמו כן אי הני אפילו חמץ מ"מ אי לאו מן חמשה דברים לאו לחם דקפדינו גם על המין וזה בנודאי באין ספק לפי הדרש הראשון שבירושלמי בריש מכלתין דגמרין החמשה דברים מריבוי ומיעוט מלחם ולא כל לחם וממעטינן שאר מינין מן המיעוט דמלחם וראשית עריסותיכם ריבה לחמשה מינין בנודאי אי העיסה הזאת נתחמצה אבל אינה מחמשה מינים פטורה מן החלה באין ספק רק אליבא דרשב"ל דיליף בבבלי במס' מנחות (דף ע' ע"ב) וכן בירושלמי בריש מכילתין מג"ש דלחם לחם דאינו נקרא לחם רק מדבר שהוא בא לידי חו"מ ע"ז יש מקום להסתפק אי סגי בבא לידי חו"מ או בעינן גמי מדבר שהוא בא לחו"מ: ולכאורה הספק הזה תלי במה שנסתפקנו בכוננת הרא"ש ז"ל אם הבבלי שהוכיחו ממתניתין דעיסת חיטים ואורז דטכ"ע דאורי' צריכין גמי להסבא דגרירה כמו שפכת הרא"ש ז"ל אליבא דהירושלמי דאפי' יסבור הירושלמי דטכ"ע מ"מ אינו מספיק בזה אלא בעינן גמי הסבא דגרירה דלכאורה נראה לפי דעת ה"ה ז"ל בפ"ו מהלכות חו"מ דכתב וראיתי מי שפכת דאין יוצא במצה שעשוי במי פירות אף שאינן מיין ושמן ודבש ולא הני מצה עשירה מ"מ לא נפיק בה משום דלא הוה שורה מצה רק בראוי לבוא לידי חו"מ כמו גבי טבל דפסחים (דף ל"ה ע"ב) וכן כתב המג"א ז"ל בס' תע"א ע"ש דבמי פירות אין יוצאין משום שהעיסה אינה ראוי לבוא לידי חמץ ומצה וע"ש בלח"מ וחולקין על הרמב"ם ז"ל דס"ל דווקא שנילושה בייין ושמן ודבש משום מצה עשירה הא במי פירות נפיק בה ידי חובתו.

לכן לפי דעת ה"ה ז"ל שהספיק עם החולקין על הרמב"ם ז"ל במי פירות אלמא דבעינן שבעיסה הזה שפיק בה תהא ראוי לבוא לידי חו"מ וכן לדעת המג"א ז"ל א"כ לפ"ז גם הבבלי צריך לטעם דגרירה אם שהסוגיא דזבחים (דף ע"ח) ה"ל נקטו הטעם דטכ"ע מ"מ בעינן גמי הסבא דגרירה דאל"כ קשה הא אין העיסה הזאת בא לידי חו"מ ומה בכך שנקרא דגן ע"י טכ"ע הא מ"מ בעינן ראוי לבוא לידי חו"מ בעיסה הזאת ולא עדיפא מעיסה שנילושה במי פירות דלא נפיק בה וע"כ צריך גמי להטעם דגרירה כמו הירושלמי: וא"כ לפ"ז יהיה קשה מאד בסוגיא דדייק רבא ממתניתין דעושה עיסה מן חיטין ואורז דטכ"ע דאורייתא דאל"ה הא"י נפיק בה ידי מצה הא לאו מחמשת המינין הוא וקשה וכי אפילו אי טכ"ע מדאורייתא והני טעמו וממשו דגן הא מ"מ אינו ראוי לבוא לידי חמץ ומצה וע"כ ס"ל הסבא דגרירה וא"כ מנא לן להוכיח דטכ"ע דאורייתא אימא טעם פיעקר לאו דאורייתא והכא דנפק בה משום גרירה והני גם האורז חמץ א"ו

בזה דהאורז הוי חמץ לא מהני לענין מצה דבעינו דווקא מחמשה מינין מדבר שהיא בא לידי חו"מ אבל האורז אף שפא לידי חו"מ אבל לא ממין שהיא בא לידי חו"מ א"כ הוי הוכחה גמורה דבעינו ממין שהיא ראוי לבוא לידי חו"מ וע"כ מוכח דטכ"ע דאורייתא: וע"כ שפיר קאמר רשב"ל דאין לוקין על חלתן ד"ת משום שני דברים רבין על האחד ואי משום דאיסורן לכל הפחות הוי אחד מ"מ ע"י ביטול אין איסור טבל על העיסה.

דהרי פתבו התוס' ו"ל במס' זבחים (דף ע"ח ע"א) בד"ה הפיגול וז"ל ועוד קשה אם נפרש פיגול ונותר וטמא שלשתן יחד א"כ ל"ל למימר א"א שלא ירפה מין אחד על חבירו הא נודאי יש פאן שנים המבטלין את השלישי ואפוליהו לפטר דכל אחד הוי בטל ומבטל עכ"ל.

הרי בהדיא דבשלשתן יחד פוליהו נבטלים כל אחד בשנים לפיכך פעור אפוליהו והכא דחמשה מינים עירבן יחד מפל אחד רבע והוי חמשת רבעים קמח מפוליהו הא כל מין נבטל בארבעה הנותרים או אפילו בשנים ונמצא דבטל המין פגון המין חטים נבטל ביתר המינים ולא הוי בכאן המין חטים כלל וכן שעורין נבטל ולא הוי בכאן כלל המין שעורין וכן מין פוסמין נבעל ולא הוי המין פוסמין כלל הכא דכל אחד בטל ומבטל ונמצא דאין פאן המין של חמשה מינין ואי דטכ"ע דאורייתא ז"א דכבר כתבתי דבטבל דחלה לא שייך כלל טעם פעיקר דטעם פעיקר לא הוי אלא שנתערב באופן דבלא הסערות הי' עליו איסור אבל הכא דבלא הסערות לא הוי עליו איסור טבל דלא הוי אלא רבע הקב ואנו בעינו חמשת רבעים קמח.

וע"כ קאמר שפיר ר"י ולא דמין תמן זה אסור וזה אסור ב"רם הכא ב' דברים רבין על אחד ומבטלין אותו וכבר ביטלו עד שלא נעשה איסור ומדחה לר' יעקב בר אבא דתלי בפלוגתא דר"י ורשב"ל דאיתפלגון גבי נותר דלר"י איסורין לא מבטלי זא"ז ולרשב"ל איסורין מבטלי זא"ז ע"ז קאמר ר"י דלא תלי כלל דהא הכא בטל שפיר אפילו לר"י דהא הכא כשפטל עדיין לא היה איסור ואינו נוגע לענין דאיסורין מבטלין זא"ז דהכא עדיין לאו איסור הוא ויכול כל אחד ליבטל בתברו דהא הם לא הוי איסור עדיין אילו אחד עשה חמשת עיסות מחמשה מינין ועירבן ואמר רשב"ל אין לוקין על חלתן ד"ת יאות פלומר אילו אחד עשה חמש עיסות מחמשה מינין של שיעור חייב חלה והוי פולן טבל ואח"כ עירבן להטבל של חמשת עיסות וע"ז אי אמר רשב"ל דאין לוקין על חלתן ד"ת משום דכיון דעירבן להטבל נפטר מן חיובו משום ב' דברים רבין על אחד ונמצא דאין פאן מחמשה מינין ואנו בעינו גבי חלה דווקא מחמשה מינים דתנינן חמשה דברים חייבין בחלה אי ע"ז אמר רשב"ל דאין לוקין על חלתן ד"ת משום ב' דברים רבין על אחד שפיר תלי זה בפלוגתא של ר"י ורשב"ל באיסורין מבטלין דלר"י איני בטל המין של טבל במין אחר של טבל דאיסורין אין מבטלין זל"ז כמו דקיי"ל מצות אין מבטלין זא"ז בפסחים (דף קט"ו) ע"א דהגם דמצה ומרור שני מינים הן מ"מ לא בטל מצה במרור משום דכיון דמרור נמי מצוה ע"כ נא בטל הטעמים נמי דהטעם של מצוה זו אינו בטל בטעם של מצוה אחרת כי לא שייך כל עיקר הדין דביטול רק דע"ז שהי' טבלים למפרע כל אחד בפני עצמו לא הו אמר גם רשב"ל משום דהכא אין בענין דטכ"ע בכל אחד משום דהכא הוי בנודאי כזית בכדי א"פ דהא חמשה מינין מעורבים של איסור טבל

ממנ"פ אי מפל המינים שיעורן שנה כגון מפל אחד חמשת רבעים וקמח בקמח הוי לח בלח ובלח יש בילה וכי אכל בכדי אכילת פרס שהוא ג' או ד' בצים בונדאי איפא חמשה זיתים ונמצא דאכל מפל אחד פזית בכדי א"פ והוי טכ"ע דהא נתערב באופן שאם היה בעין היה אסור דהא היה אסור מעיקרא באיסור טבל ואי אפינו לא היה פולן שיעורן שנה לכל הפחות מן מין אחד יש פזית בכדי א"פ ונמצא דחייב בחלה ואולי ע"ז לא אמר רשב"ג:] ועכשיו שזכינו דבחלה תלי האיסור בהטעם דאי הטעמים נבטלו נפקע האיסור ונמתק מאד הירוש' דהלכה ב' דר"י בר זבדי רצה להוכיח מן המתניתין דתני בהלכה ב' האוכל מהן פזית מצה יצא ידי חובתו פזית חמץ חייב בהפרת ורצה לדניק דמיירי ע"י תערובת של חמשה מינין ודניק זה דהא במתניתין דריש מכלתין קתני חמשה דברים חייבים בחלה החיטין וכו' מצטרפין זע"ז ואסורין בחדש והאוכל מהן פזית מצה יצא ידי חובתו פזית חמץ חייב בהפרת ומדתני ומצטרפין זע"ז ברישא ואח"כ קתני האוכל מהן פזית מצה וכו' ע"כ משמע דקאי על הרישא דמצטרפין זע"ז ומיירי במתניתין דהכא ע"י צירוף של חמשה מינין וא"כ מוכח מזה דלא אמרינו דמבטלין זא"ז.

ומיירי נמי מתניתין דעירבו החמשה מינין קודם שנגאפו ובעיסה עירבו בין מצה ובין החמץ. דאי מבטלין זא"ז א"כ הכא אמאי נפיק בה ידי חובתו דהכא נמי אם נבטלין המינין זב"ז נמצא דלא בא המצה מן של חמשה מינים ואף שראוין לבוא לידי חמץ ומצה מ"מ מפיון שאינו מחמשה דברים לא נפיק ידי חובתו ר"י בשם ר"ח בר ונא תיפתר שאכל פזית מזה וכזית מזה פלומר דמפאן אין הוכחה לחלה דבחלה לא מהני פזית פיון דבעינו חמשת רבעים קמח.

וא"כ אפילו הכא שנתערב חמשה מינין של כל אחד רבע נמצא דבונדאי כשאכל אכילת פרס ואפילו מעט פחות יגיע לכל אחד פזית מ"מ בטלין דלא הוי טכ"ע רק שנתערבו באופן שבלא התערובת היה אסור בעצמן וזה דווקא באיסורין שאיסורן בכזית ולפיכך אי אוכל פזית בכדי א"פ שפיר הוי טכ"ע אבל הכא גבי חלה אפילו כשנתערבו באופן דהוי פזית בכדי א"פ מ"מ אין התערובת באופן שאם היה בעין הי' אשור דהא הבעין שלו לאו פזית הוא אלא חמשת רבעים קמח אבל בשאר אסורין דשיעורן הוי בכזית ובכזית בכדי אכילת פרס הוי טכ"ע.

ולדעת הרמב"ם ז"ל לא מחייב בטכ"ע בכדי א"פ רק כשאכל כל הפרס כמבואר שיטתו בפט"ו מהמ"א והכא בונדאי כשעירב חמשה מינין של דגן בונדאי כשיאכל כל הפרס יהי פזית מפל אחד ע"ז קאמר כשאכל פזית מזה וכזית מזה ע"כ שפיר נפיק ידי חובתו דהוי מן חמשה מינין ולדעת הרמב"ם ז"ל ינמתק מאד הירושלמי הזה דר"י בר אבא הי' ס"ל דמיירי כשאכל פזית אחד וא"כ אפילו אי איפא פזית בכא"פ לא נקרא טעמו וממשו אלא טעמו ולא ממשו לדעת הרמב"ם ז"ל נמצא דלא אכל מחמשה מינין דאין בכזית הזה לא ממשות של חיטין ולא ממשות של שעורין ואין שום ממשות של איזה מין ונמצא דלא אכל מחמשה מינין והאיך נפיק בה ידי חובתו.

וכן אמאי חייב פרת על חמץ דבחמץ נמי בעינו בחמשה מינין מדברים שאדם יוצא בהן ידי חובתו רק לא בעינו לחם ממש כמו שביארתי לעיל בסוגיא דמינו קרוי לחם דהא

אתקיש למצה בדברים שיוצא בהם ידי חובת מצה ולכל הפחות איתקיש דבעי ממין שיוצא בהם ידי מצה.

ובפרט לר' יונה בירושלמי (דמס' פסחים פ"ג) בעינו גבי חמץ נמי לחם ממש כמו גבי מצה וכבר בארתי כ"ז לעיל ת"ל] וע"ז מתרג' ר' ירמיה בשם ר"ח בר ווא תיפתר דמייירי שאכל פזית מזה ומזה א"כ הוי טעמו וממשו של כל מין ומין אר"י אפילו תימר פזית מפולקו שניא היא שפולו שם חמץ פלומר אפילו תאמר פזית מפולקו ונמצא שלא אכל כ"א הטעם של כל מין ולא ממשו עכ"ז ל"ל בה שניא היא שפולו שם חמץ דלא איכפית לן דלא אכל ממשות של כל מין מפיון דהוי חמץ לפיכך חייב פרת וכו' נפיק ידי מצה פיון דאיכא שם חמץ דראוי לבוא לידי חימוץ דס"ל לר' יוסי דלא בעינו שיאכל דווקא בהמין של חמשה מינין וכי אין עליו ממשו של דגן לא איכפית לן פיון דחמץ הוא או ראוי לבוא לידי חמץ.

לפיכך נפיק בה ידי מצה וחיוב פרת על חמץ. ולא דמי לחלה דר"י לטעמין לפי פירוש הרב פולדא ז"ל בריש מפלתין דר' יוסי הוא דס"ל דממעטינו שאינו מחמשה מינין מן ריבה ומיעט מלחם לפיכך לא דמי חלה למצה וחמץ דהתם לחם נקרא כל המינים מפיון דבא לידי חימוץ שפיר נפיק בה וחיוב פרת על חמץ אבל גבי חלה דבפירוש מיעט הכ' כל שאינו מחמשה מינין וכיון דאין בו ממש של חמשה מינין יצאו מן הכתוב מן המיעוט מלחם דבחלה לא קפדינו על ראוי לבוא לידי מצה וחמץ ואכן אם לא אמר ר' יוסי תמן על מירא דרשב"ל דאין לוקין על חלתו ד"ת לא הוי קשה לן מאומה דשפיר אמר ר"י הקא דלא דמי חלה למצה דבחלה ממעטינו כל שאינו מחמשה מינין וגבי חו"מ לא איכפית לן רק על שם חמץ אבל מפיון דגם תמן אמר ב' דברים רבין על אחד ומבטלין אותו וכבר ביטלו עד שלא נעשה איסור וזה קאמר לשיטת רשב"ל דס"ל בפירוש בבבלי מנחות (ד' ע' ע"ב) ובירושלמי בריש מפלתין דהטעם דגבי חלה נמי משום חמץ ועכ"ז אמר שם אליבין דב' דברים רבין על אחד וביטלו ועוד דמשמע דקאמר דהקא הכל מודים אף ר"י דס"ל דאיסורין אין מבטלין זא"ז מ"מ הקא מודה משום דהביטול הוא עד שלא נעשה איסור וקשה הא התם הוי הטעם בחלה משום חמץ אליבא דרשב"ל א"כ יקשה מאי איכפית לן פיון שפולם שם חמץ כמו דקמר ר"י הקא והאיך יפרנס שם לדברי רשב"ל בטעם ביטול דשני דברים רבים על אחד.

וכי מאי ביטול שייך פיון שפולו שם חמץ דהא לרשב"ל הטעם דחלה נמי משום חמץ ועכ"ז ס"ל לר"י אליבא דרשב"ל התם דשייך ביטול ב' דברים רבים על אחד. ועוד דס"ל דהתם הכל מודים וע"כ מחלפה שיטתיה דהקא לא הונוכר פלל רשב"ל אלא דרצו להוכיח מן המתניתין הדין דחלה ע"ז הנה שפיר דברי ר' יוסי דלא דמי פלל חלה למצה משום דגבי מצה וחמץ לא בעינו רק שם חמץ.

אבל בחלה בעינו דווקא חמשה מינין אבל כל שאינו מחמשה מינין פטור מן החלה וא"כ האיך קאמר לעיל המירא בשם רשב"ל פיון דכל עיקר הטעם דאין לוקין על חלה בתערוכת משום דממעטינו מלחם כל שאינו מחמשה מינין ובחמץ ומצה דכל עיקר בעינו שם חמץ לא בעינו חמשה מינין דווקא ולפיכך אפילו דע"י תערוכת ליכא ממש של חמשה מינין לא איכפית לן פיון דהוישם חמץ ולעיל קאמר בשם רשב"ל הדין בחלה

משמע דאפילו לפי הטעם דחמשה מינין משום חמץ נמי שגוי דברים רבין על אחד והכא קאמר איפכא ע"כ מחלפא שיטתיה מתפן להכא ור"ח בר בון אומר דיהוי אחריתא דלא מצינו למילף ממתניתין לעגנו צירוף חלה מחמשה מינין דמתניתין לא מיירי פלל בתערובת אלא או פזית מזה או פזית מזה: לכן היוצא לנו מתוך דברינו לעגנו הלכה לדעת הה"מ ו"ל ומג"א ו"ל דס"ל דאין יוצאין במצה הנלוושה במי פירות אם פי הוי ממין של חו"מ אבל לא מהני פי אם שתהיה העיסה הזאת ראוי לבוא לידי חו"מ א"כ בנודאי לא מהני טכ"ע משום קושית הרא"ש ו"ל דכ' דזה קשה.

להירושלמי דהא מ"מ אינה ראוי לבוא לידי חו"מ ונהגם דנקרא חטין והוי עכשיו ממין חטין מ"מ הא עיסה הזאת אינה ראוי לבוא לידי חו"מ ואנו בעינו שתהא עיסה הזאת ראוי לחו"מ וא"כ ע"כ ס"ל לרבא נמי הטעם דגרירה ועכ"ז בעי לסברא דטכ"ע אלמא דלא ס"ל פסברת ר' יוסי דשניא היא שפולן שם חמץ אלא פאינה אמוראי דס"ל דהגם דהוי חמץ מ"מ אי אין ממשו מחמשה מינים לא נפק ידי מצה ואינו חייב פרת על חמץ ע"כ בעינו ע"כ הסברא דטכ"ע וע"י טכ"ע הוי ממשו חטה: והרמב"ם ו"ל אזיל לשיטתו דפסק בפ"ו מה' חו"מ דיוצאין במצה של מי פירות עם קמח ודווקא יין ושמן ודכש פסולה משום מצה עשירה אבל שאר משקין לא הוי מצה עשירה ולא איכפית לן שאינו בא לידי חמץ בעצם והא דמרבין לחם הנאמר בפסח דבר שהוא בא לידי מצה וחמץ לא בעינו שתהא העיסה הזאת ראוי לבוא לידי חו"מ אלא מפיו דבא ממין שפא לידי חו"מ נמי נפיק בה ולדידיה ו"ל הא דמצריף בירושלמי הסברא דגרירה הא סגי בטכ"ע.

ז"א דמיירי דליפא פזית בכדי אכילת פרוס וכוה אין טעם פעיקר לפיכך מצריכין הסברא דגרירה אבל בטכ"ע לחוד סגי ורבא דמוכח בנבחים (דף ע"ח ע"א) דטכ"ע לא ס"ל פלל הסברא דגרירה אבל אם הנה ס"ל הסברא דגרירה לא הנה מצריף פלל הסברא דטכ"ע דלא בעינו תרתי אלא מפיו שהוא שם חמץ יצא ידי מצה פסברת ר"י בירושלמי דהכא שניא היא שפולן שם חמץ ולא איכפית לן על המינים ובחדא מיניהו סגי [דהתורה הקפידה בחמץ] לפיכך אי לא הוי העיסה הזאת חמץ מ"מ פיו דהוי ממין דגן סגי דהא לא גרע מאילו לש את הדגן במי פירות דאינו בא לידי חו"מ מ"מ נפק.

וכן נמי אם הוא בא לידי חמוץ אע"פ שאינו ממשות דגן לכן שפיר פסק הרמב"ם ו"ל לשיטתו פסתם משנה ריש פרקין דכל החמשה דברים מצטרפין זע"ז ונדקא חטים ואורז משום הסברא דגרירה והא דפסק דלא כפבלי דבבבלי משמע דמשום טעם פעיקר ז"א דהא הרמב"ם ו"ל ס"ל דכזית בכדי אכילת פרוס בעינו שיאכל כל הפרס והכא משמע דבכזית אחד יצא ידי חובתו ולפיכך לא פסק מן הטעם פעיקר וכן כ' בשנות אלי' ו"ל טעמיה דהרמב"ם ו"ל אבל רבא דס"ל משום דטכ"ע הוא משום דלא ס"ל דבעינו פזית בכדי אכילת פרוס אבל לפי מה דקיי"ל דבעינו פזית בכדי אכילת פרוס ע"כ הטעם משום גרירה ולא קיי"ל כרשב"ל דפסק בירושלמי דאין לוקין על חלתן דבר תורה דלכאורה קשה למה לא פסק הרמב"ם ו"ל דע"י צירוף הוי מדרבנן דהא בירושלמי ליכא פלוגתא על רשב"ל בזה הדין דרשב"ל וכולם מדחים לר' יעקב בר ובדי דרצה להוכיח ממתניתין דלוקין וכולם אידחו ההוכחה ולא מצינו שום פלוגתא ור"י בר אבא דתלה הפלוגתא בר"י ורשב"ל לעגנו איסורין מבטלין דחה לו ר' יוסי ואמר ולא דמיין תמן וכו' אבל לפי

דְּבַרֵינוּ שְׁפִיר נִיחָא דְאָף דַּר' יוֹסִי מְדַחָה לַר' יַעֲקֹב בַּר וּבְדִי וּס"ל דְּאִין לֹקִין עַל חֲלָתָן וְלֹא דְמִי לַמְצָה וְחֲמֵץ מְשׁוּם שְׁנֵי הוּא שְׁכֹלֵן שֵׁם חֲמֵץ וְלֹא בְּעֵינָן בַּחוּ"מ מִיָּן שֶׁל חֲמֻשָּׁה דְּגוּ וְנוֹקָא רַק מִפִּינָן שֶׁהוּא חֲמֵץ אֲבָל בְּחֻלָּה קִפְדִּינָן וְנוֹקָא עַל הַמִּין מְשׁוּם דַּס"ל דְּחֻלָּה נִתְמַעֵט כֹּל שְׂאִינוּ מִחֲמֻשָּׁה מִיָּנִי דְּגוּן מִן הַפְּתוּב דְּמִן לְחָם.

אֲבָל אֲנָן דְּקִי"ל בְּבַבְלִי כֹּל הַמִּיעוּט שְׂאִינוּ מִחֲמֻשָּׁה מִיָּנִים מְשׁוּם חֲמֵץ א"כ דְּמִי מִמֶּשׁ לַמְצָה וְחֲמֵץ וְכִינּוּ דַע"י צִירוּף נִפְיָק יָדִי מְצָה וְסָיִב עַל חֲמֵץ פֶּרֶת א"כ בְּנוֹדָאֵי הוּא מְדַאוּרֵיִתָּא וְכִינּוּ דְּמְצָה מְדַאוּרֵיִתָּא נִפְיָק מְשׁוּם שֵׁם חֲמֵץ ה"נ בְּחֻלָּה מְשׁוּם שֵׁם חֲמֵץ הָוִי טָבֵל גְּמוּר דְּלֹא קִפְדִּינָן אֲמִין מִחֲמֻשָּׁה מִיָּנִין וְהַרְמַב"ם ו"ל לְשִׁיטָתוֹ דַּס"ל דְּבַמְצָה לֹא בְּעֵינָן הַמִּין כִּי אִם עַל שֵׁם חֲמֵץ דְּלִיפָא הוֹכְחָה מִן הַבְּבִלִי לְשִׁיטַת הַרְמַב"ם ו"ל דְּבְּעֵינָן גַּבֵּי מְצָה נְמִי מִחֲמֻשָּׁה מִיָּנִין כְּמוֹ שְׁפַתְבְּתִי לְעֵיל דְּאֵלִיבָא דְּהַרְמַב"ם ו"ל לֹא ס"ל רְבָא הַסְּבָרָא דְּגִרְיָה וְרַק מְשׁוּם טכ"ע אֲבָל לְפִי מַה דְּקִי"ל דַּס"ל עַבְעֵינָן שְׂיָהָא כְּזִית בְּכַדִּי א"פ וְיֹאכֵל כֹּל הַפָּרְס ע"כ הַטַּעַם מְשׁוּם גְּרִירָה.

וְכִינּוּ דְּהָוִי הַסְּבָרָא דְּגִרְיָה לֹא בְּעֵינָן לַטְכ"ע מְשׁוּם דְּשֵׁם חֲמֵץ לְבַד סָגִי וּלְפִיכָּה גַבֵּי חֻלָּה נְמִי דְּהַטַּעַם מְשׁוּם חֲמֵץ סָגִי בְּשֵׁם חֲמֵץ לְבַד לְכֹן לֹא פָּסַק כְּרַשְׁב"ל דְּאִין לֹקִין עַל חֲלָתָן ד"ת דְּהַמִּינִים בְּטָלִין כִּי מָה אֲכַפִּית לֹן דְּהַמִּינִין בְּטָלִים מִפִּינָן דְּהָוִי שֵׁם חֲמֵץ וְכַר"י דְּבִירוּשְׁלָמִי: וְשִׁיטַת הַטּוֹר וְהָרָא"ש ו"ל דְּרַבָּא דַּס"ל בְּחֻטִּים וְאֲנָרְז מְשׁוּם טכ"ע ס"ל נְמִי הַסְּבָרָא דְּגִרְיָה דַּא"כ לֹא מְהַנִּי מְשׁוּם דְּבְּעֵינָן שְׁהַעֲיָסָה הַזֹּאת יְהִי רָאוּי לְבוֹא לִידֵי מְצָה וְחֲמֵץ וַע"כ בְּעֵינָן הַסְּבָרָא דְּגִרְיָה וַע"כ מְדִיִּיק דַּס"ל ע, דַּא"ל"ה לֹא נִפְק יָדִי חוֹבְתוֹ מְשׁוּם דְּגִרְיָה לְבַד לֹא מְהַנִּי דַּס"ל כְּרַשְׁב"ל בִּירוּשְׁלָמִי דְּאֵפִילוּ בְּחֲמֻשָּׁה מִיָּנִין דְּכֹלֵן שֵׁם חֲמֵץ מ"מ אֵי בְּטָלִים זב"ז לֹא הָוִין טָבֵל מְדַאוּרֵיִתָּא לְפִיכָּה בְּעֵינָן הָבָא דַּס"ל עַבְעֵינָן חֻלָּה דְּלֹא שְׂיָיָה לַטְכ"ע מ"מ חֲזִיבַת בְּחֻלָּה רַק מְדַרְבְּנָן כְּמוֹ שִׁיטַת רַשְׁב"ל בִּירוּשְׁלָמִי וְאִם כִּי ס"ל דְּחֻטִּים וְאֲנָרְז הָוִי מְשׁוּם דַּס"ל עַבְעֵינָן דְּטָבֵל מְשׁוּם טכ"ע וְלִיטָה לֹא שְׂיָיָה לַטְכ"ע כְּדְּבַרֵינוּ לְעֵיל מ"מ חֲזִיבַת בְּחֻלָּה מְדַרְבְּנָן מְשׁוּם טכ"ע מְדַרְבְּנָן כִּי לְהַטּוֹר וְהָרָא"ש ו"ל אִין נִפְקָא מִזְנָה בֵּין דְּאוּרֵיִתָּא לְדַרְבְּנָן בְּדַרְבֵּים הַנְּהוּגִים בְּזִמְנָן הַנְּהוּגִים לְפִיכָּה לְעַנְנָן חִיּוּב חֻלָּה סָתָם הָעוֹר ו"ל דְּחִיבַת בְּחֻלָּה מְשׁוּם דַּס"ל עַבְעֵינָן לְפִיכָּה בְּחֻלָּה לֹא אִיכְפַת לֹן בּוּזָה"ז אֵי מְדַאוּרֵיִתָּא אוֹ מְדַרְבְּנָן גַּבֵּי מְצָה מִיָּרִי בְּכִזִּית בְּכַדִּי א"פ דְּהָוִי אֲז טכ"ע מְדַאוּרֵיִתָּא וְאֲזֵלִי הַרְמַב"ם וְהָרָא"ש ו"ל לְשִׁיטָתוֹ דְּהַרְמַב"ם ו"ל דְּבְּעֵינָן שְׂיֹאכֵל כֹּל הַפָּרְס וְא"כ הִיכִי מִיָּרִי בְּעִיסַת חֻטִּים וְאֲנָרְז ע"כ ס"ל כֹּל הַטַּעַם מְשׁוּם גְּרִירָה וְהָא דְּבַבְלִי לֹא נִקְטִינָן רַק מְשׁוּם טכ"ע הוּא מְשׁוּם דַּס"ל עַבְעֵינָן לְרַבָּא אֲבָל לְפִי דְּבְּעֵינָן אֲכִילַת פָּרְס ע"כ הָוִי מְשׁוּם גְּרִירָה וּבְגִרְיָה לֹא בְּעֵינָן לַע"כ עַבְעֵינָן אֲבָל לְהָרָא"ש ו"ל דְּגַם גַּבֵּי גְּרִירָה בְּעֵינָן לַטְכ"ע לְפִיכָּה כְּתַב הַטּוֹר ו"ל דְּכָל ה' מִיָּנִי דְּגוּן עִם אֲנָרְז מְשׁוּם טַעַם כְּעִיקָר דְּרַבְּנָן חֲזִיבַת בְּחֻלָּה מְדַרְבְּנָן וְדו"ק: שִׁיטָה דְּחֻלָּה שֵׁם וְאֲסוּרִין בְּחֻלָּה מְלַפְנֵי הַפָּסַח אִית תַּנְיָא תַּנְיָא מְלַפְנֵי הָעוֹמֵר מ"ד מְלַפְנֵי הַפָּסַח אִית תַּנְיָא תַּנְיָא מְלַפְנֵי הָעוֹמֵר מְסַעֲיָא לְחֻזְקָי דְּאָמַר ר' יוֹנָה בְּשֵׁם חֻזְקָי בְּשַׁעַת קֶרְבָן הַקֶּרְבָן מִתִּיר שְׁלֹא בְּשַׁעַת קֶרְבָן הַיּוֹם מִתִּיר ר' יוֹסִי בְּשֵׁם חֻזְקָי בְּשַׁעַת קֶרְבָן הַקֶּרְבָן מִתִּיר מוֹדָה חֻזְקָי שְׁלֹא בְּשַׁעַת קֶרְבָן הַיּוֹם מִתִּיר ר' יוֹחָנָן אָמַר בֵּין בְּשַׁעַת קֶרְבָן בֵּין שְׁלֹא בְּשַׁעַת קֶרְבָן הַיּוֹם מִתִּיר א"ר הֵילָא טַעְמָי דַּר"י עַד עֶצֶם הַיּוֹם הַנְּהוּגִים מְלַמֵּד שֶׁהַיּוֹם מִתִּיר יְכוּל אֲפִילוּ בְּשַׁעַת קֶרְבָן ת"ל עַד הַבִּיאָכָם וְגו' יְכוּל הַבָּאָה מִמֶּשׁ ת"ל עַד עֶצֶם הַיּוֹם הַנְּהוּגִים הָא פִּיצַד טוֹל מִבְּנֵי הַיּוֹם הַבָּאָה מוֹדָה ר'

יוֹחֲנָן בְּאִסּוּר שֶׁהוּא אִסּוּר אִסּוּרוֹ מֵהוּ ר' יִרְמְיָה אָמַר אִסּוּרוֹ מֵה"ת ר"י ור"י תְּרוּוּיָהוּן
אָמְרִין אִסּוּרוֹ מִדְּבַרְיָהוּן א"ר יוֹסִי מִילִין דְּרַבְבִּין מְסִינְעִין לֹן דְּתַנְיִנּוּ תַמְנָן וְכוּ' וְעוֹד מִן הַדָּא
דַּאֲר"ז עַלִּי דְרַב בַּר דְּעֵתִין דְּבַנּוּי דַּר"ח רַבְּהִי הוּא סָבַר דְּכֹנְוֹתְהוֹן אִין תִּימַר אִסּוּרוֹ ד"ת
רַב בַּר דְּעֵתִין דַּר"י הוּא ע"כ: וְהֵנָּה בַּפ"מ מִגִּיּוֹת הִירוּשָׁלַיִם דַּאֲר"ז עַלִּי דְרַב בַּר דְּעֵתִין
דַּר"י עֵינִישׁ וּמַהֲרַא"פ ו"ל פִּירְשׁ בְּפִשְׁטוֹת דַּאֲר"ז עַלִּי דְרַב בַּר דְּעֵתִין דְּבַנּוּי דַּר"ח רַבְּהִי
הוּא חֲזַקְנִי סָבַר פְּנוּתִיהוֹן וְאִין תִּאמַר אִסּוּרוֹ ד"ת רַב בַּר דְּעֵתִין דַּר"י הוּא פְּלוֹמֵר דְּרַב
דַּס"ל בְּשַׁעַת הַמְּקַדָּשׁ הוּא אִסּוּר הַחֲדָשׁ עַד הָעֹמֶר וּש"מ דְּמוּדָה ר' יוֹחֲנָן דְּאִסּוּר ע"כ
מִדְּבַרְיָהוּן קְאָמַר דַּאֲר"י כַּר"י נְמִי קְאָמַר וְכַתְּבִי בַּס' נו"י עַל הַמַּרְא"פ ו"ל וְתַמְהִנִּי דְאָם
זֶה הוּא רַב דְּאָמְרִין בְּמִנְחוֹת (דָּף ס"ח) רַב וְשִׁמוּאֵל דְּאָמְרִי תְּרוּוּיָהוּ בְּשַׁעַת הַמְּקַדָּשׁ
קִיָּים עוֹמֵר מִתִּיר בְּזִמְנָן שְׁאִין בַּה"מ קִיָּים הָאִיר מְזַרְחַ מִתִּיר ר"י וְרַשְׁבִּי לְ דְאָמְרִי
תְּרוּוּיָהוּ אֶפְיִלוּ בְּזִמְנָן שְׁבַה"מ קִיָּים הָאִיר מְזַרְחַ מִתִּיר וְהָא כְּתִיב עַד הִבְיָאֲכֶם לְמַצְנֶה כו'
אִם זֶהוּ רַב דְּאָמַר עַלִּי ר"ז דְּסָבַר כְּבַנּוּי דַּר"ח רַבְּהִי א"כ מוֹכַח דְּפָלִיג עִם ר' יוֹחֲנָן בְּהַדְּיָא
וְאֶפְיִלוּ אִם ר"י סוֹבֵר דְּאִסּוּר ד"ת אַעפ"כ רַב סוֹבֵר דְּעוֹבֵר בְּלֹא פְּמוֹ דְּפָלִיג חֲזַקְנִי עִם
ר"י אֶפְיִלוּ אִם נֹאמַר דַּס"ל דְּמַדְּאוּרִיָּתָא הוּא וְאִם הִירוּשָׁלַיִם לֹא סָבַר לְהֵאֵי פְּלוּגְתָא דְרַב
א"כ עַל אֵיזָה רַב קָאֵי ע"כ וְעַרְח לְהַמְצִיא מִימְרָא אַחֲרִיתָא דְרַב עֵינִישׁ: וְאִם כִּי לְכַאוּרָה
יָפָה הַקְּשָׁה וּבִשְׁבִיל הַקְּשָׁיָא הַזֹּאת טַרְח לְהַמְצִיא לוֹ מְקוּם אַחַר מִימְרָא דְרַב וְעַלָּה קְאָמַר
ר"ז דְרַב בַּר דְּעֵתִין דְּבַנּוּי דַּר"ח רַבְּהִי מ"מ עֲדִינָן אִין רוּחִי נוּחַ בְּזָה כִּי עֲדִינָן קְשָׁה מִנ"ל
דְרַב כַּר"י דִּילְמָא מְשוּם דַּר' זַעִירָא יָדַע מִימְרָא דְרַב בְּמִנְחוֹת (דָּף ס"ח) הַנ"ל וּמִשְׁמַע
מִהֶתֵּם דְרַב ס"ל דְּשָׁלָא בְּשַׁעַת הַמְּקַדָּשׁ הָאִיר הַמְּזַרְחַ מִתִּיר וְלֹא ס"ל בְּנוּדַאי כַּר"י דְּהָא
לַר' הִילָא דְמַפְרָשׁ טַעְמִין דַּר"י טוֹל מִבְּנֵימִים זִמְנָן הַבָּאָה א"כ אֶפְיִלוּ שְׁלֹא בְּשַׁעַת הַמְּקַדָּשׁ
אִינוּ מוֹתֵר ע"י הָאִיר הַמְּזַרְחַ כִּי אִם עַד זִמְנָן הַבָּאָה וְא"כ בְּפִירוּשׁ רַב דְּלֹא כַּר"י וְדִילְמָא
סָבַר ר"ז כַּר' הִילָא בְּטַעְמִין דַּר"י ע"כ שְׁפִיר קְאָמַר דְרַב בַּר דְּעֵתִין דְּבַנּוּי דַּר"ח רַבְּהִי סָבַר
פְּנוּתְהוֹן וְאִין לֹאמַר דְּעַד פְּאֵן לֹא קְאָמַר ר"ה בְּטַעְמָא דַּר"י דְּטוֹל מִבְּנֵימִים זִמְנָן הַבָּאָה הִיָּינוּ
דְּוּוֹקָא לְשַׁעַת הַקְּרָבֹן אֲבָל שְׁלֹא בְּשַׁעַת הַקְּרָבֹן מוּדָה ר"י דְּהָאִיר הַמְּזַרְחַ מִתִּיר ז"א דַּאֲינוּ
מוֹבֵן כְּלָל מִנ"ל לַר"י הָא דַּאֲר"י מַעַד עֶצֶם הַיּוֹם דְּעַד וְלֹא עַד בְּכָלִל וּמִמִּילָא הָאִיר הַמְּזַרְחַ
מִתִּיר א"כ מִנ"ל דְּבְשַׁעַת מְקַדָּשׁ אִסּוּר עַד זִמְנָן הַבָּאָה וְאִי מַעַד הִבְיָאֲכֶם אִימָא הַבָּאָה מִמֶּשׁ
וְאִי דְכְּתִיב עַד עֶצֶם הַיּוֹם דְּמִשְׁמַע מִשְׁהָאִיר הַמְּזַרְחַ דְּעַד וְלֹא עַד בְּכָלִל אִימָא קָאֵי אֲשָׁלָא
בְּשַׁעַת קְרָבֹן וּבְשַׁעַת קְרָבֹן בְּעֵינֵן הַבָּאָה מִמֶּשׁ וְאִי דְּוּוֹחַק לְחַלְקָה הַפְּתוּב דְּעַד עֶצֶם קָאֵי
אֲשָׁלָא שְׁעַת קְרָבֹן וְעַד הִבְיָאֲכֶם אֲשַׁעַת קְרָבֹן וְע"כ מוֹקְמִין עַד עֶצֶם הַיּוֹם דְּקָאֵי נְמִי
אֲשַׁעַת קְרָבֹן וְע"כ בְּזִמְנָן הַבָּאָה סְגִי א"כ דְּלֹא מְחַלְקָה הַפְּתוּב וּלְפִיכֹד סְגִי בְּזִמְנָן הַבָּאָה א"כ
לַפ"ז שְׁלֹא בְּשַׁעַת הַקְּרָבֹן נְמִי יְהֵא אִסּוּר עַד זִמְנָן הַבָּאָה דְּהָא כְּתִיב עַד הִבְיָאֲכֶם וּמִנ"ל
לְמִימַר דְּעַד הִבְיָאֲכֶם קָאֵי אֲשַׁעַת מְקַדָּשׁ וְעַד עֶצֶם הַיּוֹם נְמִי קָאֵי אֲשַׁעַת מְקַדָּשׁ טוֹל
מִבְּנֵימִים זִמְנָן הַבָּאָה וְאֲשָׁלָא בְּשַׁעַת הַקְּרָבֹן לֹא קָאֵי רַק עַד עֶצֶם וְלִכְּוֹן לֹא בְּעֵינֵן זִמְנָן הַבָּאָה
וְע"כ דְּשָׁלָא בְּשַׁעַת הַקְּרָבֹן נְמִי בְּעֵינֵן עַד זִמְנָן הַבָּאָה וְא"כ ע"כ דְרַב דַּס"ל בְּפִירוּשׁ
מִשְׁהָאִיר הַמְּזַרְחַ בְּשָׁלָא בְּזִמְנָן הַקְּרָבֹן ע"כ דַּס"ל דְּלֹא כַּר"י: וְנִרְאֶה לְפַעַנ"ד לְתַרְזַן זֹאת
הַקְּשָׁיָא דְלַעוֹלָם קָאֵי עַל הַמִּימְרָא דְרַב בְּמִנְחוֹת (דָּף ס"ח) וּמ"מ שְׁפִיר קְאָמַר ר"י אִי
ס"ד דְּאִסּוּרוֹ מִד"ת רַב בַּר דְּעֵתִין דַּר' יוֹחֲנָן הוּא מְשוּם דְּהִקְאָ מְרָא דְשִׁמְעֵתִי הוּא ר' יוֹסִי
וְר"י אֲזִיל לְשִׁיטְתוֹ וְכֹן כָּל הָאֲמוּרָאִים בְּסוּגְיָא אֲזִיל לְשִׁיטְתוֹן כְּאֲשֶׁר יְבֹאֵר בַּע"ה בְּדִרְדָּרָה

נכון ומתחילה נקדים קושיות המפרשים ו"ל דקשה ל"מ"ד דאיסורו ד"ת הוא מעד הביאכם
דהגם דלא עבר על הלאו מ"מ אסור מד"ת עד הבאה ממש וא"כ עד הביאכם
הוי הבאה ממש א"כ קשה מנ"ל לר"י תרתי דהאיר המזרח אינו מתיר הלאו רק עד זמן
הבאה משום דכתיב עד הביאכם וע"כ מצוה לבצוע בין הכתובים וע"כ דעד עצם היום
לאו דווקא והבאה ממש לאו דווקא אלא טול מבנותים זמן הבאה מנ"ל הא מפניו דאליבא
דהאמת עד הביאכם הוא הבאה ממש מד"ת א"כ מנ"ל דהאיר המזרח אינו מתיר משום
דכתיב עד הביאכם וע"כ בעינן זמן הבאה ז"א דהא הביאכם בעינן לאיסור עשה עד
הבאה ממש וא"כ מנ"ל דהל"ת אינה ניתרת עד זמן הבאה וקשה מנ"ל לר"י הנה תרתי
ומצוה להבין זאת ע"כ נראה לי דר"י נכון מאד בירושלמי פאשר אבאר בע"ה יתברר
באר היטב: ונקדים מה דקשה לי קושיא עצומה ונחמורה בהא סוגיא וע"י זה נבוא
לתכלית הענין בע"ה גרסינן במס' יומא (דף כ"ט ע"א) תני אבנה דר' אבון לא זו בלבד
אלא אף מליקת העוף וקמיצת המנחה בלילה תשרף וכו' וכו' ובתוס' ו"ל ד"ה אלא וכו'
משמע דמשום דנעשו בלילה ותימא תיפוק לי' משום דמקרי קודם לתמיד של שחר
ואמרין לקמן (דף ל"ד) מנין שלא יהא דבר קודם לתמיד של שחר דכתיב העולה עולה
ראשונה וכן בפ"ק (דעירובין דף ב') דאמר שלמים ששחטן קודם פתיחת דלתות ההיכל
פסולין שנגמר ושחטו פתח אוה"מ ול"ל קרא תיפוק לי' דקודם תמיד של שחר שחטן
דכינן דלא נפתחו דלתות ההיכל א"כ לא נשחט התמיד דאע"ג דלא פתיב בי' ושחטו
פאה"מ משלמים גמירי דלא לישחוט לי' אלא בזמן שהוא פתוח פדתנן בתמיד (דף ל')
ולא הי' השוחט שוחט עד שהי' שומע קול שער הגדול שנפתח וכו' ועוד אומר ר"י
ו"ל דהא דקאמר שלא יהא דבר קודם לתמיד היינו למצוה נהרי איתא בהדיא בפ' התכלת
(דף מ"ט) והא דלא פסלינן בשמעתא משום דהוי קודם פתיחת דלתות היכל י"ל דלא
מיפסיל אלא בשחיטה פדכתיב ושחטו אבל במליקה וקמיצה לא עכ"ל עיי"ש באור
והתוס' ו"ל הנה מוכח בכמה מקומות וקושית התוס' ו"ל הנ"ל ותירוצם הוא ירושלמי
מפניו במס' יומא (בפ"ב) דגרסינן שם ר' יעקב בר אחא אמר חילפי שאל קומץ שנתנו
ע"ג מערכת לילה מה הן ר' ירמיה שאל אימורין שנתנו לו ע"ג מערכת לילה מה הן ולא
מתניתין היא אין לה קודם לתמיד של שחר אלא קטורת בלבד מתניתין למצוה מה צריכא
לי' לעיפובא עכ"ל ועיין במל"מ פ"א מתמידין ומוספין דכתב דבירושלמי מוכח בהדיא
דלא מיפסיל אלא למצוה ולא לעפובא עיי"ש: הרי מוכח בפירוש דלא מיפסיל אלא משום
שנעשו בלילה אבל קודם תמיד של שחר לא נפסל דאינו אלא למצוה ולא לעיפובא:
וגרסינן במס' פסחים (דף ה' ע"א) רבא אמר אמר קרא לא תשחט על חמץ דם זבחי לא
תשחט הפסח ועדיין חמץ קנים ואימא פל חד וחד פי שחית זמן שחיטה אמר רחמנא ע"כ
ובתוס' ו"ל ד"ה לא תשחט וכו' ועדיין חמץ קנים הקשה רשב"א ו"ל היכי גליף מהכא
דחמץ אסור ממש שעות ולמעלה והא זמן שחיטת הפסח אחר תמיד הוי ותמיד ששחטו
לפני חצות פסול וא"כ זמן שחיטה לא הוי מיד אחר חצות עד כדי שחיטת הקרבן תמיד
וי"ל פניו דדיעבד אם שחט הפסח קודם תמיד פשר פדתנן התם (דף ס"א) חשוב זמן
שחיטה מחצות ואילף ע"כ: הרי מוכח מדברי הסוגיא הנה בפירוש דכל מקום דמרבינן
זמן שחיטה לא בעינן הזמן הקבוע מדאורייתא לכתחילה אלא לזמן בדיעבד אם בדיעבד
פשר חשיב זמנו וכד מרבינן זמן שחיטה נקרא הזמן בדיעבד שלו נמי זמן שחיטה וכן

פְּתַבְתִּי בְּחִיבוּרֵי מַגְדֵּל דָּוִד שְׁפַן שִׁיטַת הַיְרוּשָׁלַמִי בִר"פ מְקוֹם שְׁנֵהֲגוּ דְשִׁיטַת הַיְרוּשָׁלַמִי דְאָסוּר בְּמִלְאָכָה מְדְאוּרֵינִי אַחַר חֲצוֹת וּמוּבָא בְּתוֹס' בִּמְס' פְּסָחִים (דָּף מ"ט ע"א) הַיְרוּשָׁלַמִי הֵזָה וְשִׁיטַת הַתוֹס' ז"ל דְּלֵהַיְרוּשָׁלַמִי מִחֲצוֹת וְאֵילָף הָנִי אִיסוּר דְּאוּרֵינִי תֵא דִנְפ"ל מְקַרָא דְשֵׁם תַּזְבַּח דְּאָסַר הַפְּתוּב לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה מִחֲצוֹת וְאֵילָף מִשׁוּם שֶׁהוּא זְמַן שְׁחִיטַת הַפֶּסַח וְאֵינוֹ בְּדִין שֶׁתְּהֵא עוֹסֵק בְּמִלְאכְתָּהּ וְקָרְבָנָהּ קָרַב וְקִשָּׁה א"כ לְמָה אָסוּר בְּמִלְאכָה תְּכַף אַחַר חֲצוֹת הָא זְמַן שְׁחִיטַת הַפֶּסַח הוּא לְאַחַר הַתְּמִיד וּבִשְׁעַת הַתְּמִיד מוֹתֵר בְּמִלְאכָה פְּדֻמְרָבִי הֵתֵם מְקַרָא א"כ לְמָה אָסוּר מְדְאוּרֵינִי תְּכַף אַחַר חֲצוֹת בְּמִלְאכָה הו"ל לְמִיתְסַר אַחַר הַתְּמִיד א"ו שְׁגַם הַיְרוּשָׁלַמִי ס"ל פִּינּוּן דְּבְדִיעֵבַד פֶּשֶׁר הַפֶּסַח שֶׁשְׁחָטוּ קוֹדֵם תְּמִיד לְאַחַר חֲצוֹת חֲשִׁיב זְמַן שְׁחִיטַת הַפֶּסַח תְּכַף לְאַחַר חֲצוֹת: וְעַתָּה לְפִי אֵלוֹ הַסְּנֵגִיּוֹת שֶׁהִבְאִיתִי הָנִי קְנוֹשְׂיָא עֲצוּמָה בְּשִׁמְעֵתִין דְּקְאָמַר ר' הֵילָא טַעֲמָא דִּר"י יְכוּל הִבְאָה מִמֶּשׁ ת"ל עַד עֲצָם הַיּוֹם וְיְכוּל בְּשַׁעַת קְרַבָּן ת"ל עַד הִבְיָאֲכֶם הָא כִּיֵּצַד טוֹל מִבְּנֵתִים זְמַן הִבְאָה דְהוּא לֹא מְשִׁהָאִיר הַמְזַרְח וְלֹא מִהִבְאָה מִמֶּשׁ אֲלָא מִזְמַן הִבְאָה כְּפִירוּשׁ הַמְּפָרֵשׁ ז"ל וְקִשָּׁה לְמָה לֹא מוֹתֵר מְשִׁהָאִיר הַמְזַרְח הָא מְשִׁהָאִיר הַמְזַרְח הָנִי זְמַן הִבְאָה דְהֵגַם דְּבַעֲיָנוּ לְכַתְחִילָה שְׁיִקְרִיב אַחַר תְּמִיד שֶׁל שַׁחַר הָא מ"מ בְּדִיעֵבַד פֶּשֶׁר כְּפִי שְׁפַתְבְּתִי לְעִיל וְחֲשִׁיב זְמַן הִבְאָה מְשִׁהָאִיר הַמְזַרְח כְּפִי שְׁפַתְבְּתִי לְעִיל א"כ הָנִי קְנוֹשְׂיָא עֲצוּמָה מִתּוֹף אֵלוֹ הַסְּנֵגִיּוֹת שֶׁהִבְאִיתִי לְהַךְ שִׁמְעֵתָא דִּידָן: ע"כ מִתּוֹף חוֹמֵר הַקְּנוֹשְׂיָא הַנִּי לְנִרְאָה לְפַעַנ"ד דְּלֹא כְּפִירוּשׁ הַמְּפָרֵשׁ דְּפִירֵשׁ דִּר' יוֹחָנָן ס"ל דְּעוֹבֵר בְּלֹאוֹ אֲפִילוֹ מְשִׁהָאִיר הַמְזַרְח עַד זְמַן הִבְאָה נִלְפַע"ד דְּאֵינוֹ פִּינּוּן דְּבִלֵּא"ה קִשָּׁה פִּינּוּן דְּעֲצָם הַיּוֹם מִשְׁמַע מְשִׁהָאִיר מְזַרְח וְעַד הִבְיָאֲכֶם מִשְׁמַע אַחַר הַקְּרַבָּן מִמֶּשׁ וְכִינוּן דְּהֵנָּה תְּרֵי כְּתוּבִים סְתָרֵי אֵהְדָּדִי ע"כ עֲשָׂה ר' יוֹחָנָן פֶּשְׁרָה בֵּין הַכְּתוּבִים דְּהוּא דְּלֹא כְּתוּבִים הִבְאָה מִמֶּשׁ וְלֹא כְּתוּבִים מְשִׁהָאִיר הַמְזַרְח אֲלָא דִּתְרֵי לִיתָא לֹא מִהִבְאָה הַמְזַרְח וְלֹא מִהִבְאָה מִמֶּשׁ אֲלָא בְּאֲמַצְעַ הַיּוֹם בְּזְמַן הִבְאָה וְאִף שְׁמִצּוֹנָה לְבַצּוֹעַ מ"מ קִשָּׁה לוֹמַר דְּהַפְּשְׁרָה הוּא דְּלֹא כְּתוּבִים זֶה וְדִלֵּא כְּתוּבִים זֶה וְתִרְתִּי לִיתָא אֲלָא בְּאֲמַצְעַ הַיּוֹם וְאִי ס"ל דְּעַד וְעַד בְּכָלֵל א"כ הוּא בְּעָרְב וְסוֹף סוֹף לֹא יִתְקַיְּמוּ ב' הַמְּקַרָאוֹת וְאִם דְּקָרָא דְּעַד הִבְיָאֲכֶם י"ל עַד זְמַן הִבְאָה אֲבָל קָרָא דְּעַד עֲצָם הַיּוֹם דְּמִשְׁמַעוּ דְּאִי עַד וְלֹא עַד בְּכָלֵל אוֹ עַד וְעַד בְּכָלֵלֵּא יִתְקַיְּמוּ ע"כ מִתּוֹף הַקְּנוֹשְׂיָא הַעֲצוּמָה וְגַם מִכַּח הַדְּוִסָק דְּבִלֵּא"ה וְגַם מִכַּח קְנוֹשִׁית הַמְּפָרֵשִׁים דְּכַתְבְּתִי לְעִיל דְּמִצּוֹנָה לְהַבִּיּוּן דְּמִנִּין לִר"י לְהוֹכִיחַ הַנִּי תְּרֵי דְּלֹא מוֹתֵר בְּעֲצָם הַיּוֹם אֲלָא עַד זְמַן הִבְאָה וּבַעֲיָנוּ גַם הִבְאָה מִמֶּשׁ דֹּאֵל"ה אִיכָא אִיסוּר תּוֹרָה ע"כ מְפָל הַנִּי לְנִרְאָה לְפַעַנ"ד דִּר' יוֹחָנָן ס"ל דְּעֲצָם הַיּוֹם מִתִּיר הוּא מְשִׁהָאִיר הַמְזַרְח וְהִרְאִי דְּקְאָמַר עַד עֲצָם הַיּוֹם מְלַמֵּד שֶׁהַיּוֹם מִתִּיר יְכוּל אֲפִילוֹ בְּשַׁעַת קְרַבָּן ת"ל עַד הִבְיָאֲכֶם וְלֹא קְאָמַר יְכוּל מְשִׁהָאִיר הַמְזַרְח ת"ל עַד הִבְיָאֲכֶם וְאִין לֹאמַר דְּלַעוֹלָם בְּשִׁלָּא בְּשַׁעַת הַקְּרַבָּן הָאִיר מְזַרְח מִתִּיר וְרַק בְּשַׁעַת הַקְּרַבָּן בַּעֲיָנוּ עַד זְמַן הִבְאָה ז"א כְּמוֹ שֶׁכִּי לְעִיל דְּמַנ"ל לְחַלֵּק דְּעַד עֲצָם הַיּוֹם קָאִי עַל תְּרוּנוֹי עַל שַׁעַת קְרַבָּן וְעַל שִׁלָּא בְּשַׁעַת הַקְּרַבָּן עַד הִבְיָאֲכֶם לְזְמַן הִבְאָה קָאִי עַל שַׁעַת הַקְּרַבָּן דְּוּוּקָא א"ו דְּגַם בְּשַׁעַת הַקְּרַבָּן ס"ל דְּהָאִיר מְזַרְח מִתִּיר הַל"ת דְּלֹא תֵאֲכְלוּ וְלֹא כְּפִי הַמְּפָרֵשׁ ז"ל דְּעוֹשָׂה פֶּשְׁרָה דְּעַד עֲצָם לֹאוֹ דְּוּוּקָא מְשִׁהָאִיר הַמְזַרְח אֲלָא עַד זְמַן הִבְאָה דְּהוּא בְּאֲמַצְעַ הַיּוֹם ז"א אֲלָא דַּס"ל דְּוּוּקָא מְשִׁהָאִיר הַמְזַרְח כְּפִי דְּאִיתָא בְּבַבְלִי בִּמְס' מְנַחֲוֹת (דָּף ס"ח) בְּהִדְיָא ר"י וְרַשְׁב"ל דְּאָמְרֵי תְּרוּנוֹי אֲפִילוֹ בְּזְמַן שְׁבִיחַ מ"ק קִיָּים הָאִיר מְזַרְח מִתִּיר [דְּלֹא מְפָשִׁינּוּ פְּלוּגָתָא בֵּין בְּבַלִי וִירוּשָׁלַמִי אֲלִיבָא דִּר"י] וְה"פ הִקָּא בְּשִׁמְעֵתִין דִּר"ה ס"ל דְּעַד וְעַד

בְּכֻלָּל כְּמוֹ ר"י בְּמִס' מְנַחֲתֵי הַנֶּזֶל דַּס"ל דְּמֵן הַתּוֹרָה הוּא אָסוּר עַד סוֹף הַיּוֹם דְּעַד וְעַד
בְּכֻלָּל רַק מ"מ ס"ל דְּהֵאִיר מְזַרְחָה מִתִּיר וְה"פ עַד עֶצֶם הַיּוֹם מְלַמֵּד שְׁהַיּוֹם מְחִיר וְלֹא
פִּירֵשׁ אִימְתִי בְּיּוֹם אִי מִשְׁהֵאִיר הַמְזַרְחָה אִי עַד כְּלוֹת הַיּוֹם דְּבִירוּשְׁלָמִי לֹא הִנְזַפֵּר בְּשׁוּם
פַּעַם הֵאִיר מְזַרְחָה וְרַק הַיּוֹם מִתִּיר הַקְרָבָן מִתִּיר עֵינָן בִּירוּשְׁלָמִי וְתִמְצָא בְּהִדְיָא כֵּן לְפִיכָף
קָאָמַר מְלַמֵּד שְׁהַיּוֹם מִתִּיר יְכוּל אֶפְיָלוּ בְּשַׁעַת הַקְרָבָן נָמִי יִהְיֶה הַיּוֹם מִתִּיר וְלֹא הַקְרָבָן
ת"ל עַד הִבְיָאֲכֶם וְגו' דְּוִוְנָקָא הַקְרָבָן מִתִּיר וְלֹא הַיּוֹם א"כ דְּבִשְׁעַת הַקְרָבָן הַקְרָבָן דְּוִוְנָקָא
מִתִּיר וְלֹא הַיּוֹם יְכוּל הִבְיָאֲהַ מִמֶּשׁ כְּלוֹמַר דְּוִוְנָקָא הַקְרָבָן אֲבָל אִי לֹא הִקְרִיבוּ לְעֹנְמַר לְעוֹלָם
יִהְיֶה אָסוּר בְּחֻדָּשׁ אֶפְיָלוּ עֵבֶר ט"ז בְּנִיֶּסָן מ"מ יִהְיֶה אָסוּר עַד הָעֹנְמַר שֶׁל שְׁנֵה הִבְיָאֲהַ דְּהֵא
אִינוּ מִתִּיר רַק הַקְרָבָן וְלֹא הַיּוֹם א"כ יוֹם ט"ז אִינוּ מוֹעִיל מְאוּמָה רַק הַקְרָבָן ת"ל עַד עֶצֶם
הַיּוֹם דְּהַיּוֹם הוּא הַמִּתִּיר הָא כִּיצַד טוֹל מִבְּנֵימִים זְמַן הִבְיָאֲהַ כְּלוֹמַר מִבְּנֵימִים מִמָּה שֶׁסְּתִירוּ
הַפְּסוּקִים זל"ז טוֹל מִבְּנֵימִים זְמַן הִבְיָאֲהַ דְּלֹא נִיֵּתַר בְּסוֹף הַיּוֹם וְלֹא בְּהַקְרָבָן אֲלֵא בְּזְמַן
הִבְיָאֲהַ שֶׁל עֶצֶם הַיּוֹם הִזָּה נִיֵּתַר.

וְאִי לֹא הָיָה כְּתִיב עַד הִבְיָאֲכֶם הַא"מ דְּסוֹף הַיּוֹם הוּא הַמִּתִּיר וְאִי לֹא הָיָה כְּתִיב עַד עֶצֶם
הַיּוֹם הַא"מ דְּהִבְיָאֲהַ מִמֶּשׁ מִתִּיר אֲבָל כ"ז שֶׁלֹּא הִבְיָאֲהַ קְרָבָן אִינוּ מוֹתֵר בְּחֻדָּשׁ דִּיו' אִינוּ
מִתִּיר וְהַשְׁתָּא דְּכְתִיבִי תְּרַוּוּי' טוֹל מִבְּנֵימִים כְּלוֹמַר מֵן הַסְּתִירָה שְׁבִינִיָּהוּ [וְכֵן אִיתָא לְשׁוֹן
זֶה בִירוּשְׁלָמִי (פ"ק דְּחֻלָּה ה"ד) בְּנֵימִים מְהוּ עֵי"ש] זְמַן הִבְיָאֲהַ דְּמוֹתֵר חֻדָּשׁ בְּזְמַן הִבְיָאֲהַ
דְּיּוֹם ט"ז דְּהוּא מִשְׁהֵאִיר הַמְזַרְחָה וְלֹא בְּסוֹף הַיּוֹם וְלֹא בְּקְרָבָן אֲלֵא בְּזְמַן הִבְיָאֲהַ דְּיּוֹם ט"ז
בְּנִיֶּסָן דְּאִי אֲמִינָא דְּסוֹף הַיּוֹם מִתִּיר אִי אֶפְשָׁר לֵאמַר בְּזְמַן הִבְיָאֲהַ וְהָיָה סְתִירֵי הַפְּתוּבִים
ע"כ טוֹל מִבְּנֵימִים זְמַן הִבְיָאֲהַ וְדִלָּא כְּפִי הַמְּפָרֵשׁ ז"ל דְּטוֹל מִבְּנֵימִים זְמַן הִבְיָאֲהַ וְלֹא
מִשְׁהֵאִיר מְזַרְחָה ז"א אֲלֵא טוֹל מִבְּנֵימִים זְמַן הִבְיָאֲהַ וְלֹא לֵאחֲרָ שְׁעֵבֶר יוֹם ט"ז מִכִּינּוּן דְּאִיפָּא
סְתִירָה בֵּין הַפְּתוּבִים דְּכְתוּב אֶחָד מִשְׁמַע דְּהַיּוֹם מִתִּיר וּמְכַתוּב אֶחָד מִשְׁמַע דְּהַקְרָבָן מִתִּיר
טוֹל מִבְּנֵימִים זְמַן הִבְיָאֲהַ כְּלוֹמַר הַיּוֹם בְּזְמַן הִבְיָאֲהַ דְּעַד הִבְיָאֲכֶם מְגַלָּה עַל עֶצֶם הַיּוֹם דְּאִינוּ
בְּסוֹף הַיּוֹם אֲלֵא בְּזְמַן הִבְיָאֲהַ וּלְפִי פִי הַמְּפָרֵשׁ הוּא אִיפְכָא דְּעַד הִבְיָאֲכֶם מְגַלָּה עַל עֶצֶם
הַיּוֹם דְּאִינוּ מִשְׁהֵאִיר מְזַרְחָה.

וְסִגְנוֹן הַמִּילוֹת עוֹלָה בֵּין לְפִי פִי הַמְּפָרֵשׁ ז"ל וּבֵין לְפִי פִירוּשְׁנוּ דְּהַפְּתוּבִים דְּהִבְיָאֲכֶם מְגַלָּה
עַל עֶצֶם הַיּוֹם דְּהוּא זְמַן הִבְיָאֲהַ רַק לְפִי הַמְּפָרֵשׁ ז"ל מְגַלָּה שֶׁלֹּא תֵאמַר מִשְׁהֵאִיר מְזַרְחָה
וּלְפִי פִירוּשְׁנוּ מְגַלָּה שֶׁלֹּא תֵאמַר בְּסוֹף הַיּוֹם ע"ז מְגַלָּה שֶׁהוּא בְּזְמַן הִבְיָאֲהַ וְעוֹלָה כְּהוֹנֵן
דְּבָרֵי ר"ה דְּיְכוּל הַיּוֹם מִתִּיר ת"ל עַד הִבְיָאֲכֶם יְכוּל הַקְרָבָן מִתִּיר ת"ל עַד הַיּוֹם הָא כִּיצַד
טוֹל מִבְּנֵימִים זְמַן הִבְיָאֲהַ דְּפְסוּקִים אֶחָד מְגַלָּה עַל חֲבִירוֹ דְּהַיּוֹם מִתִּיר בְּזְמַן הִבְיָאֲהַ וּבְבִבְלִי
מְנַחֲתֵי (דָּף ס"ח ע"א) מְשַׁנֵּי אֱלִיבָא דְּר"י דְּעַד הִבְיָאֲכֶם לְמַצְנָה וְהָא מְשַׁנֵּי דְּעַד הִבְיָאֲכֶם
מְגַלָּה עַל בְּאִינָה זְמַן בְּיּוֹם הוּא מִתִּיר וְעַכְשָׁיו נִיחָא נָמִי קוֹשְׁיָת הַמְּפָרֵשִׁים ז"ל הַנֶּזֶל נְעוּד
נִרְאָה דְּבִלָּא"ה לֹא קוֹשְׁיָת הַמְּפָרֵשִׁים ז"ל דֵּא"ל דְּר"ה ס"ל דְּבִבְלִי אִיִּסוּרוֹ מִדְּבָרֵיהוֹן
וּס"ל כְּר"י בִלָּא"ה נִיחָא וְאֶפְפִּיל עוּד הַפַּעַם בְּעֵינָן טוֹל מִבְּנֵימִים כְּלוֹמַר דְּמִקְשָׁה סְתִירָת
הַפְּתוּבִים כְּמוֹ בְּבִבְלִי תְּרִי קְרָאִי כְּתִיבִי בְּמְנַחֲתֵי (ס"ח ע"ש) וְה"נ מְקַשָּׁה הָא הַסְּתִירָה
שְׁבִין שְׁנֵי הַפְּתוּבִים וְע"ז מְשַׁנֵּי דְּטוֹל מִבְּנֵימִים כְּלוֹמַר טוֹל מְשַׁנֵּי הוֹן כְּלוֹמַר מְשַׁנֵּי הַפְּתוּבִים
זְמַן הִבְיָאֲהַ זְמַן הִבְיָאֲהַ שֶׁל עֶצֶם הַיּוֹם וְלֹא בְּסוֹף הַיּוֹם וּלְפִי הַבְּנִיָּן שְׁבִינִיָּהוּ בְּרֵאיוֹת נְכוּחֹת
מֵן שִׁיטַת הַתּוֹס' ז"ל (בְּמִסְכָּת יוֹמָא וּבְמִסְכָּת פְּסָחִים וּמֵן שִׁיטַת הִירוּשְׁלָמִי גוֹפִיל) כְּמוֹ
שְׁכַתְבִּיתִי לְעִיל וְעֵלָה כְּהוֹנֵן כֹּל הַסּוּגָא וְיִתְרַץ קוֹשְׁיָת הַנּוּ"י ז"ל בְּטוֹב טַעַם וְגַם כֹּל

האמוראים בסוגיא אולי לשיטתם ולטעמם בע"ה פאשר נבאר בע"ה ומתחילה נקדים להבין דברי הגמ' במס' מנחות (דף ס"ח ע"א) רב ושמואל דאמרי תרונן יהו בזמן שביהמ"ק קנים עומר מתיר ובזמן שאין ביהמ"ק קנים האיר מזרח מתיר וקאמר הגמ' מ"ט תרי קראי פתיבי פתיב עד עצם היום וכתיב עד הביאכם הא כיצד פאן בזמן שביהמ"ק קנים וכאן בזמן שאין ביהמ"ק קנים יש לעיין בהא דצריכין קרא דעצם היום לבזמן שאין ביהמ"ק קנים אי צריכין קרא להתיר בזמן שאין ביהמ"ק קנים דבלא קרא הא"מ דאסור לעולם וע"ז גלי לן קרא דאף דתלה הכתוב איסור בחדש עד.

שיבוא הקרבן עומר המתיר וא"כ בזמן שאין ביהמ"ק קנים הא"מ דאסור לעולם ע"ז בעינו קרא דעד עצם היום להתיר בזמן שאין ביהמ"ק קנים אע"פ שאין קרבן המתיר נותר ע"י עצם היום או דילמא דבעינו האי בעצם היום לשלא בזמן ביהמ"ק לאסור דאי בלא קרא הא"מ דלא אסר הפתוב כלל את חדש רק בזמן דאיכא עומר המתיר אבל בזמן דליכא עומר המתיר לא אסר הפתוב כלל את איסור חדש ומיד אחר הקצירה מותר ע"כ על זה בעי קרא דעצם היום לשלא בשעת המקדש להורות דלכל הפחות אסור עד עצם היום הזה: ונראה לפענ"ד שהקרא דעד עצם היום בעינו לשלא בשעת המקדש להתיר ולא לאסור מב' טעמים א' דפשוטות הגמ' מורה כן.

ב' דאין ס"ד דבעינו קרא לאסור בשעת המקדש דבלא קרא הא"מ דמותר מיד כמו שנבאר לקמן בע"ה ומלבד זה הסבא פשוטה דמה"ת נימא דכיון דליכא עומר המתיר מסתמא לא אסר כלל החמשה מינין משום חדש ונהרי ביבמה חרשת שאינה ראוי' לחליצה באופן שנעשית חרשת אחר הנשואין נימא נמי דלא זקקה הפתוב לחליצה רק במקום דאפשר אבל מפניו דלא אפשר תהא מותרת זה לא מצינו וא"כ נימא נמי בזה"ז דליכא אפר פרה בנדאי הותרה הטומאה וכן בכמה דברים נימא פן הלא לא מצינו זאת בשום מקום ואין זה ענין למה שאמרינן במס' קידושין (דף ל"ח ע"ב) מושבות דכ"ר גם שבת ל"ל סד"א הואיל ובענינא דמועדות פתיב מושבות דכ"ר גפי חלב ונדם ל"ל סד"א הואיל ובענינא דקרבנות פתיב בזמן דאיכא קרבן וכו' בזמן דליכא קרבן וכו' ז"א דהא ה"א נמי בעניני דמועדות פתיב ולא בענינא דקרבנות עיין בסוגיא שם ותמצא כדברי נהרי מצינו במס' יבמות (דף י"ז ע"ב ודף כ' ע"ב וכ"ד ע"א) אמרינן יבום בנחלה תלי רחמנא פלומר דמי שהוא ראוי ליטול נחלה מייבם לאפוקי אחין מן האם ובדף (מ' ע"א) פריה הגמ' אימא היכא דליכא אב דשקיל נחלה תתקיים מצות יבום והיכי דאיכא אב דלא שקיל נחלה לא תתקיים מצות יבום מידי יבום בנחלה תלה רחמנא יבומי מייבם אי איכא נחלה שקיל ואי לא לא שקיל ע"כ ומוכן בפשיטות מה דלא סתרי הגמ' זו לאלו סוגיות הקודמים הנ"ל משום דלעולם תלי רחמנא בנחלה היבום הוא באופן מי שהוא ראוי ליטול הנחלה הוא בר יבום אבל לא דנימא דדווקא דאיכא נחלה אלא לא קפדינן אלא על מי שהוא ראוי ליטול הנחלה אם הנה נחלה אבל אי ליכא נחלה כלל לא קפדינן ע"ז אלא אי איכא נחלה שקיל ואי לא לא שקיל וה"נ דכונתן דחדש אינו תלוי בעומר רק בזה כמו יבום בנחלה לומר לה אי בזמן דאיכא נחלה שקיל תתקיים בו מצות יבום ואי בזמן דאיכא נחלה לא שקיל לא תתקיים מצות יבום אבל בזמן דליכא נחלה כלל לא אמרינן דלא תתקיים מצות יבום כלל וה"נ בעומר הוי אמנא דחדש אינו תלוי בעומר רק אי בזמן דאיכא עומר ראוי הוא לעומר חל עליו איסור חדש ולהכי מרבינן זה מן

ג"ש במס' מנחות (דף ע' ע"ב) בשאר המינים שאין העומר בא מהן דגם הוא תלי בעומר ומרבי ר"י מג"ש דלקחם לקחם הגם דבזמן דאיכא עומר אינו ראוי למנחת העומר מ"מ אסור באיסור חדש כפי התוס' ז"ל שהבאתיו לעיל אבל זאת לא תלי חדש בעומר דנימא היכי דליכא עומר לא תתקיים הל"ת דחדש זה לא שמענו מעולם אלא אסור באיסור חדש ואי איכא עומר מביא ואי ליכא עומר אינו מביא: לכן ברור הדבר שאריכין קרא לזמן שאין ביהמ"ק קנים מקרא דעצם היום הזה להתיר החדש שלא בשעת הקרבן בעצם היום דבלא קרא הא"מ פינו דתלה רחמנא איסור באכילת חדש עד הקרבן עומר המתיר וכיון דליכא עומר הא"מ דאסור לעולם ע"ז צריכין קרא דעצם להתיר ודמאי לההיא דגרסינן במס' פסחים (דף נ"ט ע"ב) יכול יהא זכאין בחזה ושוק קודם הקטרת אימורין ת"ל והקטיר הכהן הסלב המזבחה והדר והי' החזה לאהרן ולבניו וכו' יכול נטמאו אימורין או שנגאדו לא יהא כהנים זכאין בחו"ש ת"ל והי' החזה לאהרן ולבניו מ"מ ע"כ אלמא דבלא קרא הא"מ פינו דתלה רחמנא איסור באכילת חו"ש עד הקטרת אימורין ומפיון דליכא אימורין אסור באכילת בשר דחו"ש לפיכך צריך קרא לזה וה"נ דכונתין דתלה רחמנא איסור באכילת חדש עד הבאת עומר והא"מ פינו דליכא עומר יהא אסור לעולם לפיכך צריך קרא ע"ז לרבות בעצם היום ובעינו קרא דעד עצם להתיר: וכיון שפן איכא למימר דכל האמוראים בסוגיא דידן לטעמם אזלי ויתורץ גם קושית הנו"י ז"ל דגרסינן בירושלמי (בפ"ב דחלה) ר' יונה בעי קומי ר' ירמיה בשעה שנגנסו ישראל לארץ ומצאו קמה לחה מהו שתהא אסורה משום חדש א"ל אלמא לא עד פדון לחה אפילו יבשה א"ל אפילו יבשה אפילו קצורה מעתה אף חזיטין בעלי פן אני אומר לא אכלו ישראל מצה בלילי פסח א"ר יונה מן דנפקית תהית דלא אמרית לי שניא שפן מצות עשה דוחה למצוה בל"ת.

ע"ד דר' יונה דו אמר מצות עשה דוחה לל"ת אע"פ שאינו פתובה בצדה ניקא ע"ד דר' יוסי דו אמר אין מצות עשה דוחה לל"ת אע"כ היתה פתובה בצדה ממה שהיו תגרי הגוים מוכרין להם וכו' ישמעאל דר' ישמעאל אומר כל ביאות שנגאמר בתורה לאחר ארבעה עשרה שנה נאמרו שבע שפיבשו ושבע שחילקו התיב ר' בון בר כהנא והתתיב ויאכלו מעבור הארץ מן חרת הפסח לא בששה עשר התיב ר"א בר יוסי קומי ר"י והתתיב מן חרת הפסח יצאו בני ישראל מארץ מצרים לא בחמשה עשר עכ"ל הירושלמי ומובא בתוס' ז"ל במס' ר"ה (דף י"ג) עיי"ש.

והנה הירושלמי הזה אם אין לנו צורך גדול לענינו לפרשו בשלמות פי די לפנינו לע"ע לענין שלנו הדבר המפורש בהדיא ומוכן לכל. אם כ"ז אמרתי להציג פירושו בפ' זה פי קצת יהיה נדרש גם לענינו הנה בהירושלמי הזה עמלו קמאי דקמאי בענין התירוי דממה שתגרי הגוים היו מוכרין להם ויש שהוכיחו מזה דאין איסור חדש בשל נכרים אבל שיטת התוס' ז"ל במס' קידושין (דף ל"ז ע"ב) דנוהג בשל נכרים וגם בח"ל לכן פי הפ"מ ז"ל דממה שהיו תגרי הגוים מוכרין להם פלומר מח"ל וכו' דר"י ס"ל דמושבות לאו בכל מקום שאתם יושבים משמע אלא לאחר ירושה וישיבה והואיל שפן מותר אליכא דר"י מח"ל והא דקאמר מה שתגרי הגוים ה"ה דאפילו של ישראל נמי מותר אפילו מא"י ממש ולא מח"ל אלא דלא מצאו רק מח"ל ובנדאי דזה דוסק ועוד הקש המפרשים ז"ל על עינין בס' נו"י דמקשה א"כ יהי קשה אליכא דר"א ור"ע דס"ל מושבות

בכ"מ שאתם יושבים משמע ונוהג בח"ל א"כ האיך אכלו מצה בלילי פסח לכן פירש דזה דקאמר וכו"י הוי תירוץ אחר והוי ב' תירוצים ותירוץ הראשון קאי אליבא דר"א ופירש מה שתגרי הגוים מוכרין להם הוא שלל של פותים דהתיר אותו הפתוב וכו"י הוא תירוץ שני א"נ תירוץ אחר וקאמר כמו דלר' ישמעאל האיך אכלו בלילי פסח של סוף י"ד ע"כ ממה שהביאו מתגרי הגוים מח"ל וה"נ לר"א ולר"א נמי מוקמינן ממה שתגרי הגוים מוכרין להם דהוא שלל של פותים ודבריו תמוהין דהאיך נכלל במה שתגרי הגוים מוכרים עגן שלל של פותים: וחקקי ד' אמרה נפשי דה"פ בפשיטות ובדרה שדרה הש"ף ו"ל ביור"ד ס' רצ"ג דמפרש הכי בתחילת הסוגיא וז"ל ומשמע לי דה"פ מצאו קמה לחה מהו שתהא אסורה משום חדש מי נימא פינו דסופה ליקצר הוי חדש של ישראל או נימא פינו דעגיל ביד עכומ"ז מותר.

וה"ל למה לא א"ל קמה יבישה מהו א"ל אפילו קמה יבישה דאין חילוק ונוהג בשל עכומ"ז. והר"ש מקוצי ו"ל בפ"י המשניות פ"י לחה חדשה ויבשה ישנה משל אישתקד וכתב ותימה גדולה למה לא התיר העומר משל אישתקד ולא ירדתי לסוף דעתו דדבר ברור פדפרישית עכ"ל הש"ף ו"ל ונפיר נחא דמעיקרא בעי לי על לחה ומסיק אפילו יבשה דחדש נוהג בשל נכרים ובעי מעתה אפילו חטין בעלי נמי נחוש שמה הוין מן החדש ולא אמרינן דחטין מן העלי הוי מן אישתקד כפי הפ"מ ו"ל ומתיר לי א"כ האיך אכלו מצה בלילי פסח אלא ע"כ לחטין שבועלי לא חששו לחדש א"נ דהוא הפל מדברי ר' יונה דמקשה מעתה דחף יבשים אסורין משום חדש דנוהג בשל נכרים א"כ לפ"ז הרי איבא חשש גם על חטין בעלי שאולי הם מן החדש א"כ האיך אכלו מצה בלילי פסח ובתר הכי א"ר יונה מן דנפקית תהית דלא אמרית לי שניא היא מצה שכן מצות עשה דוחה לל"ת וע"ז פריף הגמ' דהניחא ע"ד דר"י לשיטתו שפיר איבא למימר דחדש נוהג בשל נכרים ומ"מ אכלו מצה אף דבאמת איבא חשש על התבואה שבועלי שמה הן מן החדש פדאיתא בשו"ע ס' רצ"ג דספק בתבואה אם מן הישן או מן החדש אסור רק במקום דרוב התבואה מן הישן אזלינן בתר רובא דמדאורייתא אזלינן בכל איסורין בתר רובא אבל בספק אסור א"כ אף דבאמת איבא חשש על חטין שבועלי שמה הן מן החדש עכ"ז מותר לאכול מצה משום מ"ע דל"ת אבל ע"ד דר' יוסי דו אמר אין מצוה דוחה לל"ת א"כ היא פתובה בצדה א"כ קשה אם נימא דאף יבשים אסורים דחדש נוהג בשל נכרים א"כ מאין הי' להם מצה דהא על חטין שבועלי הי' חשש חדש ע"ז משני דשפיר אכלו מן הישן אפילו קודם העומר ממה שהיו התגרים מוכרים להם ובתגרים ליבא חששא דשמה מן החדש דהא הוי זמן קצירה עדיין ובכל הש"ס מלא הענין קודם שנפתחו האצרות ואחר שנפתחו האצרות עיין במס' ב"מ (דף כ"ג ע"ב) ובדף ע"ב ע"ב) בגמ' בחיטי באכלבי וארבי ופרש"י ו"ל דמשיתחילו בעלי בתים ואוצרי פירות לפתוח אוצרותיהם וספינות באין בנהר המביאין תבואה למכור עכ"ל.

אלמא דהי' זמן ע"ז אימתי לפתוח אוצרות ואז גם ספינות באין ומשמע בהדיא דבשעת הקציר גופי' אז סתום האצרות ובעלי בתים ואוצרי פירות סוגרים אוצרותיהם עד זמן שיפתחו לפיכך אין פוסקין על הפירות עד שיצא השער אבל לאחר הקציר אין פוסקין על הפירות דעדיין לא יצא השער והשער התחיל בשעה שהתחיל המסחר מן התבואה בשעה שפותחין ב"ב אוצרי פירות את אוצרותיהם וספינות באים ונעשה מסחר בעולם מן

התבואה אכל תקף לאחר הקציר משמע מן הגמ' דסתום האוצרות וסגור המסחר וע"כ ליפא למימר דתקף לאחר הקציר פותחין האוצרות א"כ אימתי הם סגורים דל"ל באינה זמן אח"כ סוגרים האוצרות א"כ הונו מתחילה סגורים ואח"כ נפתחים ז"א דמגמ' ב"מ דף כ"ג ע"ב) ה"ל משמע בהדיא דמתחילה סגורים ואח"כ נפתחים עיי"ש פאן קונדס שנופתחו האוצרות כו' אלמא דמתחילה סגורים ואח"כ נפתחים דאל"כ ניהוש שמה הוא מקונדס שסגרו א"ו דהדבר הזה א"צ לפנים שמתחילה לאחר הקציר סגורים האוצרות ואח"כ נפתחים ומקומו מוכרע מ"מ (כ"ג ה"ל) וא"כ בנודאי התבואה של התגרים הוא מתבואה ישנה דהא באו לא"י בזמן הקציר כדאמר מצאו קמה לכה א"כ מאין היו להתגרים תבואה בשעת הקציר ממש דהא אין עתה זמן התגרים וע"כ התבואה של התגרים הוי משל אשתקד ואפילו אי נמצא אינה תגר שקנה לאחר הקציר תומ"י או בשעת הקציר מ"מ רוב תבואה שנומצאת ביד התגרים הוא משל אשתקד וכבר כתבתי שאם רוב התבואה מן הישן לא תיישנו לחדש וע"כ שפיר מחדש הגמ' דאפילו תימא דאפילו יבשים נמי אסורין משום דחדש נוהג בשל נכרים מ"מ שפיר אכלו מצה מן הישן ממה שתגרים היו מוכרים להם ובתבואה שביד התגרים הוא בנודאי מן הישן והגם דאותן שבעלי יש עליהם חשש חדש מ"מ מצאו עצה ואכלו מצה מן הישן משל אשתקד מאותן שנומצאין ת"י התגרים [א"נ ממה שהתגרים היו מוכרין להם הוא עדיין במדבר כדאי ביומא (ע"ה ע"ב) ע"ש שגם במדבר היו התגרים מוכרין להם כל הדברים וא"כ היה להם ממה שלקחו מאשתקד ומה דמסיק וכו"י הוא תירוץ אחר והענין של תבואה דאשתקד אם היא מותר להם עיין בר"ש ז"ל ועיין בש"ף ז"ל שהבאתי לעיל ולהפ"מ ז"ל היא מותר להם התבואה של אשתקד והר"ש ז"ל מפלפל בזה ור"ת ור"י ז"ל לס"ל דמותר משל אשתקד עיין קידושין (ל"ז ע"ב) בתוס' ז"ל ומתה"ש"א ז"ל שם עיי"ש: ונראה לפענ"ד דהתבואה דשל אשתקד היא מותר להם ודלא כס' נו"י דכתב דאליבא דר"י האידא אכלו מצה בסוף י"ד שנים רק ממה שהביאו מח"ל אבל משל אשתקד אסור להם ולפענ"ד נראה דנודאי לא אסור רק של שנה זו אבל משל אשתקד שרי.

והגם דלכאורה שוין הו של אשתקד ודהשתא דכינן דבאו לארץ איתסר החדש עד הקרבת העומר וממילא אף התבואה של אשתקד נמי אסור דמ"ש של אשתקד מן השנה זו הא לא כתב רחמנא ולחם וקלי וכרמל של שנה זו לא תאכלו עד הביאכם וגו' אלא סתם וא"כ מה לי של שנה זו או דאשתקד מ"מ נראה לפענ"ד דמשל אשתקד הותרה וכאשר אבאר בע"ה דלא מיבעיא לפי האיבעיא של ר' ירמיה במס' חולין (דף י"ז) אברי בשר נחירה שהכניסו ישראל עמהם מהו שתהא אסורה והשתא לא מיבעיא אם נימא דמותר בהכניסתו לארץ אברי נחירה הקא נמי תבואה דאשתקד מותר ורק כל האיסור חדש הוי בתבואה חדשה של שנה זו דהא בשנה הזו נכנסו לא"י אלא אפילו אי נימא דהתם בבשר נחירה אסור בהכניסתם לארץ אפילו מה שהכניסו עמהם מקונדס מ"מ התבואה של אשתקד מותר מאיסור חדש דלא תלי כלל באיבעיא ה"ל דהנה גרסינן במס' מנחות (דף ס"ח ע"א) ה"ל דבזמן שאין ביהמ"ק קנים האיר מזרח מתיר ונמצא דבזמן שאין ביהמ"ק קנים א"צ כלל להקרבן עומר להתיר חדש אלא מפנין שבא יום ששה עשר בניסן הותר החדש ולא אסרו הפתוב כלל לחדש רק עד יום ט"ז וכיון שבא ט"ז בניסן יצא התבואה מן איסור חדש א"כ לפ"ז גם התבואה של אשתקד נמי הותרה

מן איסור חדש הגם דעדי השתא לא נאסרו כלל באיסור חדש והשתא התחיל האיסור קודם העומר מ"מ ניתרים ע"י ט"ז בניסן העבר ורא' גדולה לדברינו במס' נדרים (דף ע"ה ע"א) האומר לאשתו כל נדרים שתדורי מכאן עד שאבוא ממקום פלוני וכו' הרי הן מופרין ר"א אומר מופר בתכמים אומרים אינו מופר אמר ר"א אם הפר נדרים שפאו לכלל איסור לא יפר נדרים שלא פאו לכלל איסור אמר לו הרי הוא אומר אישה יקימנו וכו' ושם בגמ' (דף ע"ו ע"א) ורבנן לא דרשי ק"ו והא תניא יכול ימפור אדם את בתו כשהיא נערה אמרת ק"ו מכורה כבר יוצאה אינו מכורה א"ד שלא תמכר ומשני אין בעלמא דרשי ק"ו ושני הכא דאמר קרא אישה יקימנו ואישה יפרינו את שפא לכלל הקם פא לכלל הפר וכו' וכו' הר"נ ז"ל ומקשו הכא א"כ דאי לאו קרא מודו רבנן לר"א בק"ו דידן מאי מהדרי לי מקנה יוכיח שפעלה את הטמאין מטומאתן ואינו מציל על הטוהרים מליטמא דהא אינהו גופי' מודה לי אלא דקרא דרשי וא"ל דהכי קאמרו ליה לא תדחוק נפשך למיחדי דרשא דילן משום ק"ו דידך דמקנה יוכיח דאיפא למידן ק"ו ואתא קרא ואפקי' דמקנה שאינו מציל מדרשא נפקא לן מדכתיב והנוגע בנגבלתה יטמא הלל אומר אפילו הן בתוך המים וכו' עכ"ל הרי לפנינו מבואר דכולהו ס"ל הק"ו ה"ל רק היכא דפקע קרא וא"כ הכא דגזה"כ דשלא בשעת הקרבן היום מתיר ולא אסר הפתוב לחדש אלא דווקא עד יום ט"ז בניסן וכיון שעבר יום ט"ז בניסן בזמן הזה ומדאורייתא שפא האיר המזרח של יום ט"ז נמי הותר החדש וכיון שפן ממילא הותר בכניסתו לארץ התבואה דאישתקד דהא שלא בשעת המקדש האיר מזרח מתיר ובפסח דאישתקד הי שלא בשעת המקדש והאיר נימא דעתה בכניסתו לארץ ונאסר החדש יאסר גם התבואה דאישתקד שעברה עליהן יום ט"ז בניסן הא ק"ו כמו גבי נערה מכורה כבר יוצאה אינה מכורה א"ד שלא תמכר והק"ו הנה מוספם לכו"ע ולית מאן דפליג רק בדאיפא קרא דמפקע ע"ז פליגי רבנן ור"א אכל בלא"ה הק"ו מקובל הוא וגם גבי מקנה נמי נימא הק"ו רק דהקרא מפקע להק"ו.

א"כ ה"נ האיר תאסר התבואה של אישתקד שעברו ט"ז בניסן השתא דנאסר החדש והא ק"ו הוא מה החדש שנאסר כבר כיון דעבר ט"ז בניסן הותרו ויוצאין מאיסורן בזמן שאין ביהמ"ק קנים אותן שלא נאסרו א"ד שלא יתסרו כיון דעבר עליהן כבר ט"ז בניסן ונדמא ממש לק"ו ה"ל מכורה כבר יוצאה אינה מכורה א"ד שלא תמכר דכיון דימי נערו מוצאה מן מכורה כבר א"ד שימי נערו מעפבין שלא תמכר וה"נ מפיון דט"ז ניסן מתיר מה שנאסר כבר א"ד שט"ז ניסן מעפב שלא תאסר כלל וכ"ת הא השתא הוי שעת המקדש וא"כ אינו מתיר האיר המזרח ובעיני דוקא הקרבן עומר וא"כ לא הועיל השתא מה שעבר עליהן ט"ז בניסן דהא בשעת הקרבן דוקא מתיר ז"א דכיון דהתבואה דאישתקד הוי משלא בשעת המקדש והותרו ע"י ט"ז בניסן הותרו לעולם אפילו דהשתא הוי בעת הקרבן ורא' ברורה לזה דגרסינן במס' סנפה (דף מ"א ע"א) משחרב ביהמ"ק התקין ריב"ז וכו' ושיהא יום הנה פולו אסור ובגמ' שם מ"ט מהרה יבנה ביהמ"ק ויאמרו אישתקד מי לא אכלנו בהאיר מזרח השתא נמי יכול ואינהו לא ידעי דאישתקד דלא הוי ביהמ"ק האיר מזרח מתיר והשתא דאיפא ביהמ"ק עומר מתיר דאיבני אימת אלימא דאיבני בשיתסר הרי התיר האיר מזרח אלא דאיבני בחמים מחצות היום ולהלן תשתרי דהתנו והרחוקין מותרין מחצות היום ולהלן לפי שאין ב"ד מתעצלין

בו לא צריכה דאבני בלילה א"נ סמוך לשקיעת החמה ע"כ ופרש"י ו"ל א"נ דאבני בשיתסר שלא נבנה עד יום ט"ז עצמו הרי התיר האיר המזרח ונשפיר קאכלו דהואיל והאיר המזרח ואין מקדש בנוי אישתירי ל"ה חדש עכ"ל הרי ראי' ברוחה ונצומה לדברינו דהקא נמי הלא השתא אבני ביהמ"ק וא"כ אמאי פריה הגמ' בפשיטות הרי התיר האיר מזרח.

א"ו פיון דהותר ע"י האיר המזרח ועבר על התבואה הנה ט"ז בניסן שלא בשעת המקדש מתיר הט"ז בניסן אף על שעת המקדש ולא אמרינן השתא בשעת המקדש יחול עליו איסור חדש דקודם העומר ז"א אלא דלא חל עליו איסור חדש בשעת המקדש פיון דעבר עליו ט"ז בניסן שלא בשעת המקדש וה"ל דכונתו דלא חל עליו איסור חדש בשעת המקדש פיון דעבר עליו ט"ז בניסן שלא בשעת המקדש הרי הוא מותר מאיסור חדש וכיון דעבר עליו ט"ז בניסן שלא הי' ביהמ"ק בנוי מותר מאיסור חדש לעולם אפי' ק פשיבנה אח"כ ביהמ"ק: לכן מן הראיות שהבאתי הרי הוא סעד גדול לדברי הר"ת והר"י ו"ל במס' קדושין (דף ל"ח) ע"ש דהר"ת ו"ל ס"ל דלעולם אכלו מצה מן הישן והר"י ו"ל ס"ל שלעולם מן הישן מותר אף שלא מצאו ישן עדיין ע"י במהרש"א ו"ל דפירש פו דברייהם וס"ל דלא כהר"ש מקוצי ו"ל הנ"ל אלא אין איסור חדש על תבואה דאישתקד רק על החדשה משנה זו לכן שפיר בעי ר' יוסי אם באת לחוש אף על חטיטין בעלי א"כ מאין הנה להם מצה ור' יונה מהדר דלעולם אף חטיטין שבעליה יש פאן חשש חדש ומ"מ אכלו מצה ע"י עשה דוחה ל"ל ופריה ע"ד דר' יוסי דפליג עם ר' יונה מאין הנה להם מצה פיון דעל חטיטין שבעליה יש חשש חדש וא"כ מאין מצאו מצה מן הישן ומשני ממה שביד התגרים דהוא ישן דלעולם אף על חטיטין שבעליה יש חשש חדש אבל מן התגרים מצאו וא"כ שפיר מצאו ישן ואכלו מעבור הארץ אף קודם לעומר דמצאו מן הישן והא דכתיב ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח ממחרת הפסח אכלו מעיקרא לא אכול אלמא דאקריב עומר והדר אכול כדאיתא בש"ס דילן קידושין (דף ל"ח) ואם נימא דמצאו מן הישן א"כ קשה למה לא אכלו מעבור הארץ קודם לעומר ע"ז אמר וכו' ישמעאל דר"י אמר כל ביאות שצאמר בתורה וכו' וא"כ אף מחדש מותר להם וע"כ אליבא דר"י לא דרשינן דאקריב עומר והדר אכול דלמה להם העומר בתוך י"ד שנה אלא ודאי דבאמת אכלו מן הישן וה"ל לא קשה על מצה מאין היו להם מצה דבאמת היו להם מן הישן ולא ס"ל דאקריב עומר והדר אכיל אלא האי ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח הוא מזמן שחייטת הפסח וכדמסיק אליבא דר' ישמעאל ממחרת הפסח יצאו בני ישראל מארץ מצרים לא בחמשה עשר: ועתה נחזור לדברינו דאליבא דהך ר' יושלמי אגיל ר' יונה ור' ירמיה לשיטתן דר' ירמיה אמר איסורו ד"ת ור' יונה ס"ל איסורו מדברייהן הוא מן הטעם הנה דר' יונה לא מצי למקסבר דאיסורו ד"ת דעצם היום מתיר הל"ת ומ"מ אסור מד"ת עד הקרבן ואיסור ד"ת הוא מעד הביאכם וא"כ הוי איסור עשה כמו שכתב התוס' ו"ל במס' מנחות (דף ס"ח ע"א) ע"ש: ולפי"ז הוי בחודש בשעת המקדש איסור ל"ת עד עצם היום וגם קודם הקרבה הוי עדיין עשה וע"כ קודם ט"ז בניסן הוי חדש עשה ול"ת.

ל"ת קודם האיר המזרח ועשה קודם הקרבה א"כ יקשה לשיטת ר' יונה דס"ל דבשעה שצאמר ישראל לארץ אכלו מצה מן החדש קודם ט"ז בניסן משום דעשה דוחה ל"ת ואי

ס"ד דהוי איסורו קודם הקרבה בזמן שבהמק"ק ד"ת א"כ התם בפעשה שנגנסו ישראל לארץ דהוי בזמן בית המקדש דהוי שעת קרבן הוי עשה ול"ת ל"ת דקודם ט"ז בניסן ועשה קודם הקרבה וא"כ יקשה לר' יוחנן האיך אכלו מצה בלילי פסח וע"כ אגזיל לשיטתו וס"ל דהוי איסור מדבריהן ולא הוי רק ל"ת לחוד דקודם ט"ז בניסן ועד הביאכם הוא זמן הבאה והבאה ממש היא מצוה מן המנבחר פתוס' במנחות (ד' ה').

ור' ירמיה' אגזיל לשיטתו דס"ל התם דמקשה התם פן אני אומר לא אכלו ישראל מצה בלילי פסח. לכן שפיר ס"ל הכא דאיסורו מד"ת ושפיר אגזיל ר' ירמיה' ור' יונה לשיטתם ומעתה לפי דברינו לעיל גם ר' יוסי בשיטת הירושלמי דהתם אגזיל לשיטתו דהנה לר' יוסי דס"ל דלא מצי אכלי מצה בלילי פסח דאין עשה דוחה לל"ת אא"כ היתה פתובה בצדה א"כ קשה אליבא דר' יוסי דל"ל קרא עד עצם היום לזמן שאין בהמ"ק קנים דעצם היום מתיר פשיטא דמותר ולכתוב רחמנא רק עד הביאכם לחוד דהקרפן מתיר לחדש ומ"מ ל"ל דבזמן הזה דליכא הקרבן יהא איסור בחדש א"כ יקשה דהא גרסינן במס' פסחים (דף כ"ח ע"ב ודף ק"כ ע"א) דכתב רחמנא בערב תאכלו מצות לקבוע חובה לדורות דס"ד אמינא על מצות ומרורים פתיב בזמן דאיכא פסח אין ובזמן דליכא פסח לא לפיכך רבי רחמנא חובה לדורות ובמס' קידושין (דף ל"ז ע"ב) יליף מן מושבותיכם לקבוע חובת לדורות א"כ יקשה אליבא דר' יוסי כמו קושית הירושלמי הנה"ל אם אסורין בחדש בפעשה שנגנסו ישראל לארץ א"כ מאין היה להם מצוה.

דמקשה שם בשלמא לר' יונה ניחא דשניא היא מצוה שעשה דוחה לל"ת ולעולם אסורין בחדש ומצוה שאני אבל אליבא דר' יוסי מקשה התם וא"כ כמו כן ה"נ יקשה לר' יוסי אי ס"ד דבזמן הזה דליכא קרבן המתיר לחדש יהא איסור בחדש א"כ האיך קבעו הפתוב מצוה חובה בזה"ז וע"כ דבזה"ז א"צ לקרבן להתיר ומותר בחדש בזה"ז ואין לאמר דהוי אמינא דמותר לגמרי בזה"ז תכף לאחר קצירה משום דלא קבע הפתוב היתר לחדש רק הקרבן ולא מצינו מתיר אחר פי אם הקרבן לבד ובזה"ז דילפינן דמותר החדש מן מצוה לא דעיינו אימתי גימיר דע"י קרבן לא הותר בזה"ז וע"כ דלא נאסר פלל בחדש ז"א דהוי ידעינן שפיר דגימיר ע"י עצם היום בזמן הקרבן פיון דמצינו דהפתוב מתיר לחדש ע"י הקרבן א"כ בנודאי מה דילפינן ממצוה דבזה"ז הותר חדש ע"כ דגימיר בזמן הקרבן וכן גרסינן במס' פסחים (דף ה' ע"א) רבא אמר מהכא לא תשחט על חמץ דם זבחי לא תשחט הפסח ועדיין חמץ קנים ואימא פל חד וחד פי שחית זמן שחיתה אמר רחמנא ע"כ ופי' רש"י ז"ל דכיון דלא חלק התורה לזה זמנו ולזה זמנו הואיל וקבע לו זמן איסורו שנה בכל לכולם זמן אחד קבע כג"ל רש"ל ז"ל ונתוס' ז"ל פתב אע"ג דאמת הוא דלא תשחט על חמץ פל חדוחד פי שחית דאמרינן בפ' תמיד נשחט (דף ס"ג) השוחט את הפסח על החמץ עובר בל"ת מ"מ מפיון דאשכחן דהנהיר על השבתה ונההיר שלא לשחוט פסח על חמץ סברא הוא שבזמן שחיתה הנהיר על השבתה עכ"ל הרי לכוונת רש"י ז"ל דהכא גבי השבתה דכתב רחמנא זמן איסור שנה בכל בשלמא גבי לא תשחט על חמץ לא עשה התורה לאו פולגת ובפירוש פתב רחמנא לא תשחט וא"כ האיסור הוא על השוחט בפועל ובנודאי הוי פל חד וחד פי שחית אבל הכא גבי השבתה כ"ר סתם תשביתו ולא חלק רחמנא אלא סתם ע"כ דקבע זמן איסור שנה בכל ולפיכך לא גמרינן דבשעת שחיתה בפועל ממש דא"כ הוי חלק זמן איסורו והכא פתב רחמנא סתם משמע

דזמן אַחַד קבֵּעַ לְכוּלָם וְכוּנוּת הַתּוֹס' ז"ל דְּהָא גְבִי הַשְּׁבִתָּה לֹא פְתוּב רַחֲמָנָא זְמַן וְלֹא יְדַעִינּוּ זְמַן הַשְּׁבִתָּה אֵימְתִי וְרַק דְּגַמְרִינּוּ מִן מַה דְּאַשְׁכְּחוּ דְּהִזְהִיר עַל לֹא תִשְׁחַט אֶת הַפֶּסַח וְעַדִּינּוּ חֲמִיז קִיָּים ש"מ דְּבִאוּתוֹ זְמַן נְמִי הַשְּׁבִתָּה וּא"כ פִּינּוּ דְלֹא גַמְרִינּוּ אֲלֵא אֵימְתִי זְמַן הַשְּׁבִתָּה וְלֹא גַמְרִינּוּ מְלֵא תִשְׁחַט רַק עַל הַזְמַן עַל פֶּן לֹא גַמְרִינּוּ מִהֵתָם דְּבַעִינּוּ שְׁחִיטָה מְמַשׁ דְּהָא לֹא בַעִינּוּ לְמִילָף רַק אֵימְתִי זְמַן הַשְּׁבִתָּה ע"כ שְׁפִיר הֵתָם בְּלֹא תִשְׁחַט הָוִי שְׁחִיטַת הַפֶּסַח בְּפִנְעַל אֲבָל הֵכָא לֹא יִלְפִינּוּ רַק עַל זְמַן שְׁחִיטַת הַפֶּסַח קִפִּיד קָרָא זְמַן הַשְּׁבִתָּה.

וְעִי' בְּמַהְרָשׁ"א ז"ל הֵתָם דְּמַפְרֵשׁ דְּלַעוּלָם הָוִי רַבָּא יָדַע מְדַרְשׁוֹ שְׁל רַנְב"י וְהָא דְקָאֵמַר מְלֵא תִשְׁחַט וְכו' עֵי"ש וְהַכ"מ ז"ל בַּפ' ב' מַה' חו"מ פְּתַב הַגַּם דְּמַפִּי הַשְּׁמוּעָה יְדַעִינּוּ דְהִרְאִשׁוּן הוּא אַרְבָּעָה עָשָׂר מ"מ בַּעִינּוּ לְמִילָף מִן לֹא תִשְׁחַט דְּאִי מְבִיּוּם הִרְאִשׁוּן לֹא יְדַעִינּוּ זְמַנּוֹ אֵימְתִי.

כְּלוּמַר אוּ מַצְפָּרָא אוּ מְאֻרְתָּא אוּ בְּאַמְצַע הַיּוֹם וְעַל זֶה גַמְרִינּוּ מְלֵא תִשְׁחַט לְיָדַע אֵימְתִי זְמַנּוֹ עֵי"ש וּא"כ הַגַּם דְּלֹא תִשְׁחַט אֶת הַפֶּסַח עַל הַחֲמִיז הוּא בְּנוּדָאִי שְׁחִיטָה בְּפִנְעַל. מ"מ מַה שְׁיִלְפִינּוּ מְנִי' לֹא יִלְפִינּוּ רַק לְזְמַן שְׁחִיטַת פֶּסַח.

וּבִאֲזִינָה הַסְּבָרָא יִלְפִינּוּ כ' הַתּוֹס' ז"ל דְּזֶה הַסְּבָרָא פִּינּוּ דְאַשְׁכְּחוּ דְּהִזְהִיר עַל הַשְּׁבִתָּה וְאִדָּךְ לֹא יְדַעִינּוּ זְמַנּוֹ אֵימְתִי ע"ז אַמְרִינּוּ הַסְּבָרָא נוֹתְנַת דְּכִינּוּ דְאַשְׁכְּחוּ דְּהִזְהִיר לֹא תִשְׁחַט הַפֶּסַח וְעַדִּינּוּ חֲמִיז קִיָּים בְּנוּדָאִי גַם עַל אוֹתוֹ זְמַן הִזְהִיר וְאִם דְּהֵתָם הָוִי שְׁחִיטָה בְּפִנְעַל מ"מ אֲנִי לֹא יִלְפִינּוּ רַק לְזְמַנּוֹ דְּמִסְתַּמָּא עַל אוֹתוֹ זְמַן דְּמַצִּינוּ דְּאֶסְרוּ הַפְּתוּב בְּשְׁחִיטָה בְּפִנְעַל מְמַשׁ מִסְתַּמָּא גַם עַל אוֹתוֹ זְמַן אֶסּוּר גַּם הַשְּׁבִתָּה אִף שְׂאִינוּ בְּפִנְעַל מְמַשׁ אֲלֵא זְמַן שְׁחִיטַת הַפֶּסַח דְּאֲנִי לֹא בַעִינּוּ לְמִילָף רַק עַל הַזְמַן הָרִי לְפִינּוּ הָעֵנִין בְּפִירוּשׁ דְּבִמְקוּם דְּאֶסְרַת הַפְּתוּב בְּלֹא זְמַן וְלֹא יְדַעִינּוּ אֵימְתִי זְמַנּוֹ גַמְרִינּוּ מְסַבְרָא מַמַּה דְאַשְׁכְּחוּ דְּאֶסְרוּ חַד זִימְנָא מִסְתַּמָּא ה"נ עַל אוֹתוֹ זְמַן הִזְהִיר גַּם הֵכָא וְאִם פִּי הֵתָם הָוִי שְׁחִיטַת הַפֶּסַח בְּפִנְעַל מְמַשׁ אֲבָל הֵכָא רַק בְּזְמַן שְׁחִיטַת הַפֶּסַח וּלְפִיכָף יְדַעִינּוּ מְכָאן זְמַן הַשְּׁבִתָּה חֲמִיז וְכוּ קַבֵּעַ הַרְמַב"ם ז"ל לְהִלְכָה דְּזְמַן הַשְּׁבִתָּה שְׂאוּר וְחֲמִיז בְּזְמַן שְׁחִיטַת הַפֶּסַח מִן הַטַּעַם דְּרַבָּא עֵי"ש בְּהִדְיָא וְכוּ פְתַבּוּ הַנּוֹשְׂאִי כְּלִיּוֹ וְכָל הַמְּפָרְשִׁים ז"ל דְּהַרְמַב"ם ז"ל נִקְטַ לְטַעְמִי' דְּרַבָּא וְנִקְבַע הִלְכָה פְּסוּקָה לְזְמַן הַשְּׁבִתָּה בְּזֶה הַסְּבָרָא פִּינּוּ דְמַצִּינוּ דְּאֶסְרַת הַפְּתוּב לְחֲמִיז בְּשְׁחִיטַת הַפֶּסַח ע"כ עַל אוֹתוֹ זְמַן הִזְהִיר עַל הַשְּׁבִתָּה אִף שְׂאִינוּ בְּשְׁחִיטָה מְמַשׁ אֲלֵא בְּזְמַן הַשְּׁחִיטָה פֶּסַח.

וְה"נ בְּהִתִּירָא דְכוּנוּתִיהָ דְכִינּוּ דְמוּכַח מְמַצָּה דְקַבֵּעַ הַפְּתוּב חֲנוּכָה לְדוּרוֹת דְּחֻדְשׁ מוֹתֵר בּוּזָה"ז אִף לֹא יְדַעִינּוּ בְּאֵימְתִי זְמַן נִתֵּר ע"כ פִּינּוּ דְאַשְׁכְּחוּ דְהִתִּיר הַפְּתוּב לְחֻדְשׁ בְּהַקְרַבַת הָעוֹנָם ע"כ בְּאוֹתוֹ זְמַן דְּהַקְרָבָה נִתֵּר הַחֻדְשׁ הַגַּם דְּהֵתָם הָוִי הַקְרָבָה: מְמַשׁ אֲבָל הֵכָא לֹא בַעִינּוּ הַקְרָבָה מְמַשׁ אֲלֵא בְּזְמַן הַקְרָבָה דְהַתּוֹרָה לֹא אֶסְרַת הַחֻדְשׁ רַק עַד הַבִּיאְכֶם וּמַה דְמַצִּינוּ דְנִתֵּר הַחֻדְשׁ בּוּזָה"ז הוּא בְּנוּדָאִי עַד זְמַן הַבְּאָה כְּמוֹ מְמַשׁ דְּהֵתָם בְּזְמַן הַשְּׁבִתָּה לְאִיסוּרָא יִלְפִינּוּ הַזְמַן שְׁלּוֹ מַמַּה שְׂאֶסְרוּ הַפְּתוּב בְּשְׁחִיטַת הַפֶּסַח וְע"כ הִזְהִיר עַל הַשְּׁבִתָּה בְּזְמַן הַשְּׁחִיטָה אִף שְׂאִינוּ בְּפִנְעַל רַק בְּזְמַן הַנִּזְ"ל וְה"נ גְּבִי הַתִּירָא כְּמוֹ כֵּן מְפִינּוּ דְאַשְׁכְּחוּ דְּחֻדְשׁ נִתֵּר בּוּזָה"ז וְלֹא יְדַעִינּוּ זְמַנּוֹ ע"כ בְּזְמַן הַקְרָבָה דְמַצִּינוּ דְהִתִּיר הַפְּתוּב וְאִם פִּי הֵתָם הַקְרָבָה מְמַשׁ וְהֵכָא זְמַן הַקְרָבָה.

ויכבד פתבתי דזמן הבאה הוא משהאיר המזרח מן הראיות הגדולות שהוכחתי לעיל וא"כ ע"כ מותר משהאיר המזרח בזה"ז אליבא דר' יוסי הנ"ל ע"כ אליבא דר"י לא מוקמינן אליבא דרב כמו בש"ס דילן חד לזמן שבית המקדש קיים וחד לזמן שאין בית המקדש קיים וע"כ דהקרא דעצם היום קאי אשעת קרבן וע"כ ניתר בעצם היום דליבא רק עשה ע"כ שפיר קאמר לשיטתו דאי איסורו ד"ת רב כר"י וליבא למימר דרב ס"ל דהוי ל"ת עד הקרבן ז"א דהא כתיב בעצם היום וע"כ ניתר בעצם היום בשלמא ש"ס דילן שפיר מוקי אליבא דרב דעצם היום קאי אשלא בשעת קרבן אבל ר' יוסי לשיטתו לא מצי למוקי הכי וע"כ לא הוי אלא עשה.

וא"כ בלא ר"ז הוי אמינא דלעולם לא פליג חזקני' עם ר"י דחזקני' דאמר הקרבן מתיר הוא מתיר להעשה ור"י דס"ל דהיום מתיר הוא מתיר להל"ת אבל מודה ר"י באיסור שיהא אסור ואיסורו ד"ת פן נמי חזקני' מודה דהיום מתיר הל"ת כמו דר"י מודה דבשעת הקרבן מתיר להעשה ולא היינו עושין כלל פלוגתא כמו דר' הירושלמי בכ"מ ואזכיר אהד לדוגמא דהירושלמי רצה לומר דלא הוי פלוגתא בין האמוראים ככ"מ דאיפשר להשוות ביניהן דמה דאמר מר מייב"י כה ומה דאמר מר מייב"י כה ורק דמצינו דאמורא אהד אמר אתיא האי מ"ד כמ"ד זה והאי מ"ד כמ"ד אחר ע"כ דפליגון במס' (סוף פ"ד) הנין בעי מימר דלא פליגון מה דאמר רב וכו' מה דאמר שמואל וכו' א"ר מנא אתיא דר וכו' ודשמואל פריב"ל א"ר אימי זאת אומרת שהן נחלקין ע"כ עיי"ש וכן מלא זאת כמה פעמים בירושלמי: וכן הוא אומר הכא דבלא ר"ז לא הוי עבדינן פלוגתא בין חזקני' ור"י פנין דר"י ס"ל נמי איסורו מד"ת אבל מפנין דר"ז ס"ל אתיא דרב ככני ר"ח רובה ע"כ דפליגין ובמה פליגין דבעשה ול"ת לא שייך פלוגתא אליבא דר' יוסי כדברינו לעיל וע"כ ס"ל לר' יוחנן דאיסורו מדבריהם ואזלי ר' יוסי לטעמו שפיר ניש להאריה בזה הרבה ואכמ"ל ודו"ק: שם ר"א שאל מהו שיבוא עומר מהן איפשר לאמר חדש וישן אין תורמין ומעשרין מזע"ז ואת אמר הכין וכו' עד סוף הסוגיא כבר הזכרתי למעלה הירושלמי הנה ודברתי בו הרבה בע"ה עיי"ש ורק קצת אזכיר בכאן בכדי שלא יהא ביהמ"ד בלא חידוש.

עיינן במס' מנחות (דף ה' ע"ב) בסוגיא להוציא את הטרופה דפריה אסורה להדיוט א"ד שתהא אסור לגבוה וכו' אמר רב משום דא"ל מנחת העומר תוכיח דאסורה להדיוט ומותרת לגבוה וכו' וכו' אלא פריה הכי מה למנחת העומר שפן מצותו בכה ופרש"י ז"ל שאי איפשר להביא מן הישן שאין חדש מותר בענין אחר תאמר בטרופה שאיפשר להביא פשיטה עכ"ל ולכאורה קשה להבין דברי רש"י ז"ל הנה דכתב שאין חדש מותר בענין אחר וכו' לכאורה הו"ל למימר שאין מנחת העומר מותר בענין אחר אבל טריפה איפשר בכשירה ורש"י ז"ל לא פתב פן אלא שאין חדש מותר בענין אחר.

וצ"ב גדול לכאורה להעמיד דברי רש"י ז"ל הנה אבל לפי הירושלמי הנה מובן היטיב דברי רש"י ז"ל דל"ל דמה למנחת העומר שפן אי אפשר להביא עומר מן הישן משום דגזה"כ ראשית קצירה ואין העומר מותר מן הישן ז"א דהא אנו בעינינו למילף דדבר האסור להדיוט מותר לגבוה והרא"י דהא עומר מן חדש מותר לגבוה והיכי פרקת דלעולם דבר האסור להדיוט לא התיר הכתוב לגבוה ורק עומר שאני דהכתוב לא הי' יכול

להתירו בענין אחר שפן אסר הכתוב מן הישן את הקרבן עומר ע"כ התיר הכתוב הקדש
אע"פ שאסור להקדיש ז"א דסוף סוף מוכח דאסור להקדיש ומותר לגבוה דאל"כ אמאי
צוה הכתוב להביא עומר מן החדש מאי תאמר שאני עומר דלא הי' יכול הכתוב לצוות
שיבוא עומר מן הישן משום דישן פסול כ"ז קשה למה צוה הכתוב את עיקר המצוה מן
העומר שיהא מן החדש דבר שאסור להקדיש וע"כ מוכח דאע"פ דאסור להקדיש מ"מ
מותר לגבוה והיכי תאמר שאני עומר שאי איפשר מן הישן למה לא איפשר ואיזה טעם
בו שאי איפשר מן הישן ע"כ שפיר פרש"י ו"ל בכוננה רבה שאי איפשר להביא מן הישן
שאין חדש מותר בענין אחר אלא ע"י עומר מן החדש וכפי הירושלמי הנה איפשר לאמר
חדש וישן אין תורמין ומעשרין מזה ע"ז ומדמי לי לתרו"מ ע"כ שפיר פריף הא שאני
עומר דאי אפשר בענין אחר דהא צריף לבוא להתיר החדש והאיף יביא מן הישן הא
חדש וישן אין תורמין ומעשרין מזע"ז ע"כ אי אפשר בענין אחר אבל טריפה הא איפשר
בכשירה ולא מצינו דדבר האסור להקדיש הכשיר הכתוב לגבוה רק היכא דלא איפשר
בענין אחר אבל היכא דאיפשר בענין אחר לא עי' בפרש"י ו"ל במס' יבמות (דף ו' ע"א)
מה להנהיג שפן הכשר מצוה ודו"ק: הלכה ב' אמר ר' יעקב בר זבדי זאת אומר שלוקין
על חלתן ד"ת עד סוף הסוגיא והסוגיא הנה חמורה מאד מאד פבר הבאתי הסוגיא הנה
לעיל ומדברי שם תבוא לעומק הענין עיי"ש היטיב ודוק: שיטה דמדומע הלכה ג' אלו
דברים חייבין בחלה ופטורין מן המעשרות הלקט וכו' וכו' ובגמ' רב אושעיא שאל לכהנא
מנין שהו חייבין בחלה ופטורין מן המעשרות א"ל לא תימר לי תרימו וכן תרימו חזר
וא"ל מארבעה עשרה מה ארבעה עשרה חייבים בחלה ופטורין מן המעשרות אף אלו
חייבין בחלה ופטורין מן המעשרות ע"כ מפאן נמי משמע בהדיא דכהנא ס"ל דתרומה
בזה"ז מדבריהן כמ"ד מעליהן קיבלו עליהן את המעשרות דאי ס"ד דס"ל דתרומה בזה"ז
מדאורייתא וסלה מדרבנן וכדאפיף להו ר"ה בר דר"י במס' פתובות (דף כ"ה) ובמס'
גדה (דף מ"ז) א"כ מאי ארובה בזה דארבעה עשרה שנה שנתחייבו בחלה ופטור מן
התרומה ומעשר הלא מצינו בהיפך בזה"ז א"ו פדאשכח ר"ה בר' דר"י לרבנן שם דס"ל
דמצד זה דארבעה עשרה שנתחייבו בחלה ופטורין מן התרומה חמיר גם חנה בזה"ז אף
משום זה לא אריא דהא לא נחית לזה רק דבעי למימר דלא תימא הא כתיב בתרומת
גורן א"כ לא מחייב בחלה אא"כ חייב בתרומה ע"ז קאמר מארבעה עשרה דמצינו דאע"ג
דפטור מן תרומה חייב בחלה וזה פשוט: אבל במקום אחר מצינו מדעת' דרב כהנא
האיף הוא ס"ל בענין תרומה בזה"ז או דאורייתא או דרבנן ובה נבוא לעומק הענין
בירושלמי דסוף הלכה זו וז"ל הירושלמי מליהון דרבנן פליגון כהנא שאל לשמואל לא
מסתברא בהדיו מדומע דתלינו הכא שרובא תרומה א"ל אף אנא סבר פן אלא פד תיסק
לארעא דישראל את שאל לי' פד סליק להכא שמע ר' יוסי בשם ר' יוחנן אפילו סאה
אחת שנפלה לתוף תשעים ותשע חולין א"ר אבהו פך משיב רשב"ל לר' יוחנן הסאה
פוטרת את הכל א"ל וכי עיגול בעיגולין דבר ברור הוא שתרומה עלתה בינו ואת אמרת
דבר קל הוא ואף הכא קל הוא ויתביני' שניא היא עיגול בעיגולין שפכר בטלו ר' יונה
ור' יוסי תרנוני' בשם ר"ז אפילו חטין בחטין טוחן ומתיר ע"כ ועוד שם בסוגיא לא על
הדא איתאמרת אלא על הדא דאמר ר' יוחנן מדומע פטור מן החלה ספק הנאכל משום
דמוע חייב בחלה עלי' ר"י ברבון בשם ר' אבינא הדא דתימר כשהי' יותר מחמשת רבעים

אָבֵל אַם הִיאַ חֲמִשָּׁת רַבְעִים מְצֻמְצָמִים פְּטוּרָה מִן הַחֲלָה ע"כ: וְהִנֵּה בְּהִירוּשָׁלַיִם הָיָה כָּבֵד עֲמְלוֹ כַּמָּה גְבוּרֵי כַח עוֹשֵׂי דְבָרָו לְהַבִּין הִירוּשָׁלַיִם וְרָצוּ לְעַמּוּד עַל עוֹמֵק הָעֲנָנוּ הִנֵּה הִירוּשָׁלַיִם הָיָה מוֹבָא (בפ"ד דְּתְרוּמוֹת בִּירוּשָׁלַיִם) וְעַל סוּגְיָא דְּהֵתָם גְּבִי תְּאֵנִים שְׁחֹרוֹת אֲזִלֵי הֵיאַ מִיְלִיהוֹן דְּרַבְּנָן פְּלִיגוֹן.

הַר"שׁ מְקוּצֵי ז"ל בְּפִי הַמְּשַׁנְיֹת כ' הַסּוּגְיָא הָיָה בְּמַס' חֲלָה מְשַׁמַּע דַּס"ל דְּעִיקָר קָאֵי הֵכָא עַל הַמְּתַנְיֵתִין דִּידוֹן דְּמִדְּנוּמַע פְּטוּרָה מִן הַחֲלָה וְע"ז הַמְּדוּנְמַע קָאֵי לֹא מְסַתְּבְּרָא בְּהַדְיָן מְדוּנְמַע דְּתַנְיָנוּ הֵכָא וְרַק לֹא פִּירֵשׁ כָּלֵל מֵאֵי מִיְלִיהוֹן דְּרַבְּנָן פְּלִיגוֹן.

וְע"כ מִיְלִיהוֹן דְּרַבְּנָן פְּלִיגוֹן הוּא רַבְּנָן דְּסוּגְיָא (דפ"ד דְּתְרוּמוֹת) כִּי שָׁם נָמִי גָּרְסִינוּן כָּל הַסּוּגְיָא אוֹת בָּאוֹת וּס"ל לַהַר"שׁ ז"ל דְּכָל הַשְּׁקָלָא וְטָרְיָא קָאֵי בְּדַמוּעַ דְּחֲלָה דְּהֵכָא וּבְזוּהָ הָנִי מִיְלִיהוֹן דְּרַבְּנָן פְּלִיגוֹן עַל הַסּוּגְיָא דְּהֵתָם וְהָא דְּקָאֵמַר גַּם הֵכָא מִיְלִיהוֹן דְּרַבְּנָן פְּלִיגֵי הוּא כֵּן דְּרַף הַש"ס הָיָה וְהַפ"מ ז"ל פִּירֵשׁ דְּכָל הַשְּׁקָלָא וְטָרְיָא דְּהַסּוּגְיָא בְּמִדְּנוּמַע הוּא עֲנָנוּ מְדוּנְמַע דְּהֵתָם (דְּתְרוּמוֹת פ"ד) וּמְפָרֵשׁ שָׁם הַסּוּגְיָא עַל פִּי דְּרַכּוֹ וְהָא דְּקִבַּע הֵכָא הוּא רַק אַגַּב גְּרָרָה וּבַס' נו"י ז"ל פְּתַב ג"כ כַּהַר"שׁ ז"ל דְּהֵכָא קָאֵי עִיקָר הַשְּׁקָלָא וְטָרְיָא בְּעֲנָנוּ מְדוּנְמַע דְּהֵכָא וּמִיְלִיהוֹן דְּרַבְּנָן פְּלִיגוֹן הוּא ע"כ קָאֵי אַפ"ד דְּתְרוּמוֹת: וְנִרְאֵה לַפְעַנ"ד לְפָרֵשׁ וּלְבַרֵר אֵת כָּל הָעֲנָנוּ וּבְעֲנָנוּ הַמְּדוּנְמַע הָיָה כְּמִדְּנוּמַע לִי שְׁפִנוּנְתִי לְאַמִּיתָה ת"ל יִתְבַּרְךָ וּמִתְחִילָה נִקְדִים מַה דְּקִשָּׁה לִי הָא דְּגָרְסִינוּן בְּמַס' נֵדָה (דָּף מ"ז ע"א) דְּתַנְיָא עֵיפָה שְׁנִדְמַע אוּ שְׁנִתְחַמְצָה בְּשְׂאוֹר שֶׁל תְּרוּמָה חֲזִיבָת בְּחֲלָה וְאֵינָה נִפְסָלָת בְּטַבּוּי דְּבָרֵי ר"מ ור' יְהוּדָא ר' יוֹסִי וְר"שׁ אוֹמְרִין פְּטוּרָה מִן הַחֲלָה סְבָרוּהָ מֵאֵן דְּאָמַר תְּרוּמָה בּוּזָה"ז דְּאוֹרְיִיתָא חֲלָה נָמִי דְּאוֹרְיִיתָא מ"ד דְּתְרוּמָה בּוּזָה"ז דְּרַבְּנָן חֲלָה דְּרַבְּנָן אֵי אֲמַרְתָּ בְּשֶׁלְמָא קְסָבֵר ר' יוֹסִי תְּרוּמָה בּוּזָה"ז דְּרַבְּנָן אֲתָא דְּמוּעַ דְּרַבְּנָן וּמִפְּקַע חֲלָה דְּרַבְּנָן אֵלָא אֵי אֲמַרְתָּ קְסָבֵר ר' יוֹסִי תְּרוּמָה בּוּזָה"ז דְּאוֹרְיִיתָא אֲתָא דְּמוּעַ דְּרַבְּנָן וּמִפְּקַע חֲלָה דְּאוֹרְיִיתָא לֹא קְסָבֵר ר"י תְּרוּמָה בּוּזָה"ז דְּאוֹרְיִיתָא וְחֲלָה דְּרַבְּנָן וְכַדְאֵהֲדַר לְהוּי ר"ה בְּרִיָה דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ לְרַבְּנָן דְּאָמַר רַב הוּנָא בְּרִיא דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ אֲשַׁכְּחִתִּינְהוּ לְרַבְּנָן דְּבִי רַב דִּיְתַבִּי וְקָאֵמְרִי אֲפִילוּ לְמ"ד תְּרוּמָה בּוּזָה"ז דְּרַבְּנָן חֲלָה דְּאוֹרְיִיתָא שְׁהָרִי אַרְבָּעָה עֶשְׂרֵה וְכו' נִתְחַיְיְבוּ בְּחֲלָה וְלֹא נִתְחַיְיְבוּ בְּמַעֲשֵׂר וְאַמִּינָא לְהוּי אֲנָא אֲדַרְבָּה אֲפִילוּ לְמ"ד תְּרוּמָה בּוּזָה"ז דְּאוֹרְיִיתָא חֲלָה דְּרַבְּנָן דְּתַנְיָא אֵי בְּבוֹאֲכֶם יָכוֹל מְשַׁנְכָּסוּ לָהּ שְׁנַיִם וּשְׁלֹשָׁה מְרַגְלִים וְכו' ע"כ: וְלִכְאוּרָה קִשָּׁה לְרַבְּנָן דְּבִי רַב וְלַר"ה בְּדַר"י הָאִיף יִפְרָנְסוּ הֵמָּה הַפְּלוּגָתָא שְׁבִין ר"מ ור' יְהוּדָא ור"י ור"ש דַּר"מ ור"י מְחִיבִים בְּחֲלָה ור"י ור"ש פּוֹטְרִים דְּבִשְׁלָמָא לְמֵאֵי דְּסְבָרוּהָ דְּחֲלָה וְתְרוּמָה הָנִי כְּהַדְדִי שְׁפִיר מִיְתְּפָרְשָׁא הַפְּלוּגָתָא שְׁבִין ת"ק ור"י ור"ש דַּת"ק ס"ל דְּחֲלָה בּוּזָה"ז דְּאוֹרְיִיתָא וְלֹא אֲתָא דִּימוּעַ דְּרַבְּנָן וּמִפְּקַע לְחֲלָה דְּאוֹרְיִיתָא כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ רַש"י ז"ל בְּהַדְיָא ור"י ור"ש ס"ל דְּחֲלָה דְּרַבְּנָן וּלְפִיכָף אֲתָא דִּימוּעַ דְּרַבְּנָן וּמִפְּקַע חֲלָה דְּרַבְּנָן אֲבָל לְרַבְּנָן דְּבִי רַב דַּס"ל דְּלִכּוּ"ע חֲלָה דְּאוֹרְיִיתָא אַף לְמ"ד תְּרוּמָה בּוּזָה"ז דְּרַבְּנָן מ"מ חֲלָה דְּאוֹרְיִיתָא א"כ יִשְׂאָר לְדִידְהוּ קוֹשְׁיַת הַגַּמ' אֲתָא דִּימוּעַ דְּרַבְּנָן וּמִפְּקַע חֲלָה דְּאוֹרְיִיתָא וּמ"ט דַּר"י ור"ש שְׁפּוֹטְרִין מִן הַחֲלָה הָא לְדִידְהוּ לִיכָא לְמ"ד דְּחֲלָה דְּרַבְּנָן וְלִכּוּ"ע דְּאוֹרְיִיתָא וְדִימוּעַ לְכוּ"ע מְדַרְבְּנָן וּלְפ"ז בְּנוֹדָאֵי קִשָּׁה הָאִיף דִּימוּעַ דְּרַבְּנָן מִפְּקַע חֲלָה דְּאוֹרְיִיתָא וְכֵן קִשָּׁה לַר"ה בְּדַר"י דַּס"ל דְּלִכּוּ"ע חֲלָה דְּרַבְּנָן אַף לְמ"ד תְּרוּמָה דְּאוֹרְיִיתָא א"כ מ"ט דַּת"ק דַּס"ל דְּחִיבִים בְּחֲלָה דַּל"ל דַּס"ל דְּחֲלָה דְּאוֹרְיִיתָא וְלֹא אֲתָא דִּימוּעַ דְּרַבְּנָן וּמִפְּקַע חֲלָה דְּאוֹרְיִיתָא כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ רַש"י ז"ל ז"א לַר"ה בְּדַר"י דְּלִידְיָה לְכוּ"ע חֲלָה

דַּרְבָּנָן וּבְשִׁלְמָא לְפּוּם הַקֶּסֶס דְּשִׁפּוּר פְּלִיגִי דְּלִת"ק הָוִי חֵלְהָ דְּאִוּרְיִיתָא וְלִר"י וְר"ש הָוִי
מְדַרְבָּנָן אֲבָל לְרַבְּנָן דְּבִי רַב וְלִר"ה בְּדִר"י קִשְׁשָׁה לְרַבְּנָן דְּבִי רַב יְקִשְׁשָׁה מ"ט דִּר"י וְר"ש
וְלִר"ה בְּדִר"י יְקִשְׁשָׁה מ"ט דִּת"ק וְצָרִיף בְּיָאוּר גְּדוּל לְכַאוּרָה: וְעוּד קִשְׁשָׁה לְכַאוּרָה בְּתוּס'
ז"ל הֵתֵם בְּסוּגְיָא ד"ה אֲתִי מְכָאן מְבִיא רִיב"א ז"ל רְאֵיָה דְּתֵרוּמָה בְּטִילָה בְּרוּב דְּאִוּרְיִיתָא
וְהָא דְּדַרְשִׁינָן בְּסִפְרֵי מָאָת מְקִדְשׁוֹ מְמַנּוּ אֶסְמַכְתָּא בְּעֵלְמָא הוּא וְכו' וְכו' וּמִיָּהוּ רְאֵיָה דְּהִכָּא
יֵשׁ לְדַחּוּת דְּלַעוּלָם מְדַאֲוּרְיִיתָא הִפְלֵ אֶסוּר לְזָרִים מְטַעַם תַּעֲרוּבַת הַתְּרוּמָה שְׂאִינָה נִיפָר
אֲבָל מַה שְּׁגַם הַחֻלִּין נִחְשְׁבּוּ כְּתֵרוּמָה לְפִטוּר מִן הַחֵלְהָ כְּאִילוּ הִפְלֵ תְרוּמָה זֶה אֵינּוּ אֵלָא
מְדַרְבָּנָן וּמִיָּהוּ יֵשׁ לְהִבְיָא רְאֵיָה גַבֵּי אַגְוִזִּים וְכו' וְכו' עֵי"ש.

וְלְכַאוּרָה קִשְׁשָׁה מְאִי מְדַחִין הִרְאֵיָה דְּהִכָּא דִּישׁ לְאִמֵר דְּלַעוּלָם הַתְּרוּמָה אֵינּוּ בְּטֵל
מְדַאֲוּרְיִיתָא וְרַק שְׁהַחֻלִּין אֵינּוּ נִחְשְׁבִין כְּתֵרוּמָה לְפִטוּר מִן הַחֵלְהָ וְקִשְׁשָׁה דִּא"כ מְאִי פְּרִיף
הַגַּמ' הִכָּא אִי אֲמַרְתָּ קְסָבֵר ר' יוֹסִי דְּתֵרוּמָה בִּזְה"ז דְּאִוּרְיִיתָא וְחֵלְהָ דְּאִוּרְיִיתָא אֲתָא דִּימּוּעַ
דְּרַבְּנָן וּמְפַקַע חֵלְהָ דְּאִוּרְיִיתָא וְקִשְׁשָׁה מִנ"ל לְמִיָּדָק מְהִכָּא דִּר"י ס"ל דְּחֵלְהָ דְּרַבְּנָן דִּילְמָא
לַעוּלָם ס"ל דְּחֵלְהָ דְּאִוּרְיִיתָא וְכ"ת א"כ הָאִיף אֲתָא דִּימּוּעַ מְדַרְבָּנָן וּמְפַקַע חֵלְהָ דְּאִוּרְיִיתָא
ז"א דִּילְמָא מִיָּירִי בְּדִלְיָא רַק חֲמִשָּׁה רְבָעִים מְצֻמְצָמִים וְכִמּוּ דְּאִיתָא בִּירוּשְׁלָמִי דְּכָל
עֵינָר דְּמְדַנּוּמַע פְּטוּר מִן הַחֵלְהָ מִיָּירִי בִּה' רְבָעִים מְצֻמְצָמִים וְא"כ לִפ"ז שִׁפּוּר פְּטוּר מִן
הַחֵלְהָ דְּהָא חֲסִיר לִי שִׁיעוּרָא דִּה' רְבָעִים דְּהָא אִיכָּא בּוֹ חֵלְקֵי תְרוּמָה דְּכְשֻׁנְפָּלָה סָאָה אַחַת
לְתוּף צ"ט סָאִין וְאַח"כ כְּשֻׁנּוּטֵל מְמַנָּה ה' רְבָעִים מְצֻמְצָמִים נְמַצָּא דְּאַחַד מִק' שְׁבוּ הוּא
תְרוּמָה וְתֵרוּמָה אֵינָה בְּטִילָה בְּרוּב מְדַאֲוּרְיִיתָא וְחֵלְקֵי הַתְּרוּמָה הוּא תְרוּמָה לַעוּלָם א"כ
מְאִי אִיכְפַת לָן הָא דְּמְדַאֲוּרְיִיתָא אֵינּוּ מְדַמַע לְהַחֻלִּין לְחֻשְׁבּוֹ כְּמוֹ תְרוּמָה.

דְּאִפִּילוּ הַחֻלִּין אֵינּוּ נִחְשְׁבִין תְרוּמָה מ"מ הָא עכ"פ פְּטוּר מִן הַחֵלְהָ מִשּׁוּם חֵלְקֵי הַתְּרוּמָה
שְׁבוּ אֲכִן יֵשׁ לְתֵרוּצִי זֶה דְּהָא מְדַנּוּמַע אֵין פִּירוּשׁוֹ שְׁנַדְמַעָה הָעֵיפָה דְּהֵינּוּ שְׁנַפְלָה בְּתוּכָה
סָאָה תְרוּמָה וְנִבְלָלָה בְּכָל הָעֵיפָה דְּנִאָמֵר כְּאִשְׁרֵי לְקַח מְמַנָּה ה' רְבָעִים מְצֻמְצָמִים נְמַצָּא
אַחַד מִק' שְׁבוּ הָוִי תְרוּמָה ז"א אֵלָא דִּימּוּעַ הוּא רַק נְפָלָה בְּתוּכָה וְלֹא נִבְלָלָה דְּדִימּוּעַ
וּבִלְיָלָה שְׁנֵי עֲנִינִים הֵן א"כ עכ"פ חֲזִיב בְּחֵלְהָ מְאִי תֵאמֵר הִלָּא אִיכָּא בִּיהָ אַחַד מְמַנָּה
תְרוּמָה ז"א דִּמְנ"ל דְּאִיכָּא בּוֹ חֵלְקֵי תְרוּמָה דְּשְׁמָא הָוִי כְּנִלָה מִן הַחֻלִּין וּמְסַפֵּק חֲזִיב בְּחֵלְהָ
דְּהָא קִי"ל דְּסַפֵּק מְדַנּוּמַע חֲזִיב בְּחֵלְהָ כְּמוֹ דְּאָמֵר ר"י בִּירוּשְׁלָמִי (פ"ק דְּחֵלְהָ) וְאֵין
לְהַקְשׁוֹת כ"ז קִשְׁשָׁה לְמָה לָא מוֹקִי הַגְּמָרָא דְּלַעוּלָם ס"ל לִר"י דְּתֵרוּמָה וְחֵלְהָ הָוִי
מְדַאֲוּרְיִיתָא וְכִי תִימָא הָאִיף אֲתָא דִּימּוּעַ דְּרַבְּנָן וּמְפַקַע חֵלְהָ דְּאִוּרְיִיתָא ז"א דְּמִיָּירִי בְּדִימּוּעַ
שְׁנַבְלָלָה בְּאַמַת א"כ אַחַד מִק' שְׁבוּ הָוִי תְרוּמָה וְכְשֻׁנּוּטֵל מְמַנָּה ה' רְבָעִים קָמַח נְמַצָּא
דְּאַחַד מִק' שְׁבוּ תְרוּמָה וְהַתְּרוּמָה אֶסוּרָה מְדַאֲוּרְיִיתָא וְלֹא אִיכְפַת לָן מַה שְׁהַמְדַנּוּמַע הָוִי
מְדַרְבָּנָן דְּהַחֻלִּין הָוִי נִחְשְׁבּוּ לְתֵרוּמָה מְדַרְבָּנָן כִּינּוּן דְּאִיתָא בִּיהָ תְרוּמָה מְדַאֲוּרְיִי' וּבְצִיר לִי
שִׁיעוּרָא דְּחֲמִשָּׁה רְבָעִים.

ז"א דִּא"כ יְקִשְׁשָׁה מ"ט דִּר"מ וְר' יְהוּדָא דְּמַחְזִיבִין בְּחֵלְהָ אֵלָא ע"כ מִיָּירִי דְּלִיכָּא בְּחֲמִשָּׁה
רְבָעִים הַנ"ל חֵלְקֵי תְרוּמָה וּמַה שְׁהַחֻלִּין נִחְשְׁבִין כְּמוֹ תְרוּמָה הוּא מְדַרְבָּנָן א"כ יְקִשְׁשָׁה
הָאִיף אֲתִי דִּימּוּעַ דְּרַבְּנָן וּמְפַקַע חֵלְהָ דְּאִוּרְיִיתָא וּז"ב: וְהַשְׁתָּא נְבוּא לְעֲנִינָנוּ דְּכִהְנָא שְׂאֵל
לְשִׁמוּאֵל לֹא מְסַתְבָּרָא בְּהֵדִין מְדַנּוּמַע דְּתַנִּינּוּ הִכָּא שְׁרוּבָה תְרוּמָה וְקִשְׁשָׁה לִי הָאִיף ס"ל
לְכִהְנָא דִּס"ל דְּבָעִינּוּ רֹב תְרוּמָה דְּאִי כְּכָל שְׂאֵר דִּימּוּעַ דְּמִיעוּט בְּטֵל בְּרוּב חֻלִּין חֲזִיב

בַּחֲלָה צָרִיכִין אֲנַחְנוּ לְהִבִּין טַעְמָא מַאי חַיִּיב בְּחִנּוּ מִמֶּנּוּ שׁ הֵיכִי ס"ל דָּאֵי ס"ל דְּחֲלָה דְרַבְּנָן לָמָּה לֹא אֶתָּא דִּימוּע מְדַרְבָּנָן וְיַפְקַע לְחֲלָה מְדַרְבָּנָן וְאֵי דס"ל דְּחֲלָה דְאֹרְיִיתָא לְפִיכָּה לֹא אֶתִי דִּימוּע מְדַרְבָּנָן וּמְפַקַּע לְחֲלָה דְאֹרְיִיתָא ע"כ בְּעֵינָן שְׂיֵהָא רֹב תְּרוּמָה ז"א דא"כ אֶפִּילוּ רֹב תְּרוּמָה נְמִי לֹא מְהֵנִי וְאֶפִּילוּ פְּלוּ תְּרוּמָה נְמִי לֹא מְהֵנִי לְהַפְקִיעַ מְחֲלָה דְהָאִיךְ אֶתִי תְּרוּמָה בּוּזָה"ז דְרַבְּנָן וּמְפַקַּע חֲלָה דְאֹרְיִיתָא דְהָא פְּהֵנָּא גּוּפָא ס"ל דְתְּרוּמָה בּוּזָה"ז דְרַבְּנָן כְּמוֹ דְגָרְסִינָן בִּירוּשְׁלַמִי בְּהֶדְיָא (בְּפָרְק א' מִתְּרוּמוֹת) מַהוּ שְׁחִיבִין עַל קַדְשֵׁי מִבְּחוּץ פְּהֵנָּא אָמַר אֵין חַיִּיבִין עַל קַדְשֵׁי מִבְּחוּץ וְהָדָא דְכֶהֱנָא פְּלִיגוּ דר"י דר"י פּוֹטֵר טְבִילוֹ ד"ת וְתִימַר אָכֵן כַּמ"ד מְעַלְיָהּ קִיבְלוּ עֲלֵיהֶן אֶת הַמַּעֲשָׂרוֹת ע"כ הָרִי לְפָנֵינוּ דְכֶהֱנָא ס"ל דְתְּרוּמָה בּוּזָה"ז דְרַבְּנָן גַּם בְּלֹא"ה הָרִי לְשִׁיטַת הִירוּשְׁלַמִי לֹא מְחַלְקִינָן בֵּין חֲלָה לְתְּרוּמָה כְּמוֹ ש"ס דִּילָן לְרַבְּנָן דְבִי רַב וְלר"ה בְּדַר"י דְהָא בְּש"ס דִּילָן הַחֲלִיּוֹק שְׂבִין רַבְּנָן דְבִי רַב מְחֲלָה לְתְּרוּמָה הוּא לֹא דְסְבִירָא לִיהָ לְרַבְּנָן דְבִי רַב דְבִטְלָה קַדְנוּשַׁת הָאָרֶץ לְפִיכָּה פְּטוּר מִן הַתְּרוּמָה ז"א דא"כ אֲמַאי חַיִּיב בְּחֲלָה הָא מַאי אֲהֵנִי לָן הַסְּבָרָא דו' שְׂכִיבְשׁוּ וז' שְׁחִיבְשׁוּ דְמַטְעֵם זֶה יִהְיֶה חַיִּיבִין בְּחֲלָה אֲרַב דְבִטְלָה הַקַּדְנוּשַׁת הָאָרֶץ אֲלֵא דְפְטָרִי מִתְּרוּמָה מְשׁוּם דְבְּעֵינָן בִּיאַת פְּלוּלְכֶם בִּיאָה חֲשׂוּבָה אֲבָל בְּחֲלָה לֹא ס"ל דְבְּעֵינָן בִּיאָה חֲשׂוּבָה מְטַעֵם דו' שְׂכִיבְשׁוּ וז' שְׁחִיבְשׁוּ וְנִתְחַיִּיבוּ בְּחֲלָה אֲלֵמָּא לֹא בְּעֵינָן בִּיאָה חֲשׂוּבָה וס"ל לְרַבְּנָן דְבִי רַב דֵּה"נ לֹא בְּעֵינָן בִּיאַת פְּלוּלְכֶם ור"ה בְּדַר"י סְבִירָא לִיהָ לְהַפְּוֹדָה דְלַעֲנָן בִּיאָה חֲשׂוּבָה הָיִי כִי תְּבוֹאוּ מְשַׁמַּע יוֹתֵר בִּיאָה חֲשׂוּבָה מִבּוֹאֲכֶם וּלְפִיכָּה בְּעֵינָן לְאַחַר י"ד שְׁנָה אֲבָל לַעֲנִין בִּיאַת פְּלוּלְכֶם מְשַׁמַּע יוֹתֵר דְבְּעֵינָן בִּיאַת פְּלוּלְכֶם אֲבָל כִּי תְּבוֹאוּ לֹא בְּעֵינָן בִּיאַת פְּלוּלְכֶם כְּדֵאִיתָא בְּתוֹס' ז"ל בְּמַס' גְּדָה (דָּף מ"ז) עֵי"ש אֲבָל הִירוּשְׁלַמִי לֹא מְחַלְקִים בְּזָה כִי הִירוּשְׁלַמִי ס"ל לְמ"ד דְמַעֲלִיָּהּ קִיבְלוּ אֶת הַמַּעֲשָׂרוֹת הוּא מְטַעֵם דְבִטְלָה הַקַּדְנוּשָׁה ורִיב"ח דְמַחֲזִיב מִד"ת מְשׁוּם דס"ל דְמִד"ת הָיִי יְרוּשָׁה כְּמוֹבָא בְּכַמְּהָ מְקוּמוֹת בִּירוּשְׁלַמִי עֵינָן בְּפ"ו מְשַׁבִּיעֵית בְּר"ש ז"ל דְלָמ"ד מְעַלְיָהּ קִיבְלוּ הַמַּעֲשָׂרוֹת הוּא אֶפִּילוּ בְּחֲלָה נְמִי מְטַעֵם וּבְכָל זֹאת אֲנַחְנוּ פְּוֹרְתִים אֲמָנָה כְּתִיב רֵאשִׁית עֲרִיסוֹתֵינוּ וְע"כ לְרַב פְּהֵנָּא דְסְבִירָא לִיהָ כַּמ"ד מְעַלְיָהּ קִיבְלוּ אֶת הַמַּעֲשָׂרוֹת ה"ה לְחֲלָה נְמִי וְא"כ קֶשֶׁה לְרַב פְּהֵנָּא לָמָּה לֹא מוּקִי בּוּזָה"ז דְתַרְנוּנֵיהוּ דְרַבְּנָן וְאֶתָּא דִּימוּע דְרַבְּנָן וּמְפַקַּע לְחֲלָה דְרַבְּנָן וְכַמוֹ דְמוּקִי בְּפ"ב דְתְּרוּמוֹת אֲלִיבָא דר"י כַּמ"ד מְעַלְיָהּ קִיבְלוּ וְכֵי נְמִי מוּקִי בְּפִשְׁטוֹת מִתְּנִיתִין דְמְדוּמַע פְּטוּר מְחֲלָה כַּמ"ד מְעַלְיָהּ וְשִׁפִּיר אֶתִי מְדוּמַע מְדַרְבָּנָן וּמְפַקַּע חֲלָה מְדַרְבָּנָן: ע"כ נִרְאָה לְפַעֲנָ"ד דְהָעֵנָן הוּא כְּהָ דְתְּרוּמָה דְרַבְּנָן דְמַצְרָכִי רַבְּנָן ק"א לְבִטְלָה כְּמוֹ עֵיגוּל בְּעֵיגוּלִין דְהָיִי תְּרִתִי דְרַבְּנָן דְתְּרוּמַת תְּאֲנִים הָיִי מְדַרְבָּנָן וְק"א מְדַרְבָּנָן הוּא לֹא דְהַחֲזוּלִין נְחֻשְׁבוּ כְּמוֹ תְּרוּמָה ז"א אֲלֵא דְלַעוּלָם הַחֲזוּלִין אֵינָן נְעֻשִׁים תְּרוּמָה וְאֵינָן נְחֻשְׁבִים כְּמוֹ תְּרוּמָה רַק דְהָיִי מְדוּמַע וְאֶסוּר לְזָרִים מְשׁוּם הַחֲלָק תְּרוּמָה שְׂיֵשׁ בּוֹ כ"ז דְלִיכָּא ק"א אֲמָרוּ רַבְּנָן דְלֹא מִיבְטֵל הַתְּרוּמָה שְׂבוּ וּלְפִיכָּה אֶסוּר לְזָרִים מְשׁוּם מְדוּמַע דְחֲלָק הַתְּרוּמָה שְׂיֵשׁ בּוֹ אֲבָל לֹא דְהַחֲזוּלִין נְעֻשִׁים תְּרוּמָה וְכַמוֹ דְדַחוּ הַתּוֹס' ז"ל בְּמַס' גְּדָה (דָּף מ"ז ע"א) דִּישׁ לְאֹמַר הָא דְמִדְאֹרְיִיתָא הַתְּרוּמָה בְּטֵל בְּרֹב וְלֹא בְּעֵינָן ק"א הֵינָנו דְהַחֲזוּלִין אֵינָן נְחֻשְׁבִין כְּמוֹ תְּרוּמָה אֲבָל לַעוּלָם הַחֲלָק תְּרוּמָה אֵינָנו בְּטֵל בְּרֹב עַד ק"א וְמָה שְׁדִימוּע הָיִי מְדַרְבָּנָן הוּא דְמְדַרְבָּנָן הַחֲזוּלִין נְחֻשְׁבִין כְּמוֹ תְּרוּמָה.

וְרַב שְׁהַתּוֹס' ז"ל לֹא כְּתִיבוּ רַק בְּדָרְךָ דִּיחֻזִי וְלְמַסְקָנָא דְמִדְאֹרְיִיתָא גַּם חֲלָק הַתְּרוּמָה בְּטֵל בְּרֹב אֲבָל בְּדַרְבָּנָן נִרְאָה לְפַעֲנָ"ד דְתְּרוּמָה דְרַבְּנָן הָא דְצָרִיכִין ק"א הוּא מְשׁוּם חֲלָק

התְרוּמָה שֵׁישׁ בּוֹ אֲבָל לֹא דִּהְחֹלִין נְחֻשְׁבִין כְּמוֹ תְרוּמָה וּבְזֶה הָיָה חִלּוּק בֵּין תְרוּמָה דְאֹרֵייתָא לְתְרוּמָה דְרַבְּנָן דְתְרוּמָה דְאֹרֵייתָא דְאִמְרוּ רַבְּנָן דְבַעֵי ק"א הוּא מְשׁוּם דְבַבְצִיר מִק"א הָיָה מְדַנְמַע פְּלוּמֵר דְהִסְאָה אֶחָד מְדַמַע לַצ"ט סָאִין וְנְחֻשְׁב פְּלוּוֹ תְרוּמָה אֲבָל בְּתְרוּמָה דְרַבְּנָן כְּמוֹ עֵיגוּל בְּעֵיגוּלִים הָא דְמְדַמַע סָאָה בַצ"ט סָאִין הוּא לֹאוּ דְמְדַמַע לְהַחְלוּלִין שֵׁיהָא נְחֻשְׁבִין כְּמוֹ תְרוּמָה ז"א אֲלֵא דִּהְחֹלִין אִין נְחֻשְׁבִין כְּמוֹ תְרוּמָה וְרַק דְהָיָה מְדַנְמַע מְשׁוּם חֵלְק תְרוּמָה שֵׁישׁ בּוֹ וְאָסוּר לְזָרִים: וְנִרְאָה לֵה"ר לְזֶה מִירוּשְׁלָמִי (פ"ק דְחֵלָה) דְגָרְסִינּוּ שֵׁם הָדָא דְאִתְּ אִמְרַת פְּשֵׁהִיָּה יוֹתֵר מִחֲמִשַׁת רַבְעִים קָמַח אֲבָל הִי חֲמִשַׁת רַבְעִים מְצֻמְצָמִים לֹא בְּדָא ע"כ וּפִי' הִר"ש מְקוֹצֵי וְז"ל בְּפִי הַמְשָׁנִיּוֹת וְז"ל וּמְשַׁמַע שְׁמֵ בִירוּשְׁלָמִי בְּמִסְקָנָא הָא דְמְדַנְמַע פְּטוּר מִן הַחֵלָה הֵינּוּ כְּשֵׁאִין מִן הַחְלוּלִין ה' רַבְעִים דָּאֵם נִתְעַרְב סָאָה תְרוּמָה בַצ"ט סָאִין שֶׁל חְלוּלִין וְלִקַח מֵהֶן ה' רַבְעִים קָמַח וְגַלְגְלוּ נִמְצָא אֶחָד מִק' שְׂפָה הָיָה תְרוּמָה וְלִכְן פְּטוּרָה מִן הַחֵלָה.

אֲבָל אִם אַחַר שְׁתִּסִּיר אֶחָד מִק' נְשַׁתְּיִירוּ עֲדִינּוּ ה' רַבְעִים לְפִי חֲשׁוֹן תְרוּמָה שְׁנִתְעַרְבָה נִתְחַיֵּבֵת בְּחֵלָה עכ"ל וְאִם גִּימָא דְתְרוּמָה דְרַבְּנָן דְמְדַמַע בְּפָחוֹת מִק' סָאִין כְּשִׁנְפָּלָה רַק בַצ"ט סָאִין מְדַמַע לְכָל הַצ"ט סָאִין וְנְחֻשְׁב הַכֹּל תְרוּמָה א"כ לִפ"ז אֲפִילוּ אִם יֵשׁ ה' רַבְעִים לְבַד חֵלְק תְרוּמָה גְּמִי תִּהְיֵה פְטוּרָה מִן הַחֵלָה דְהָא כָּל הָה' רַבְעִים נְחֻשְׁבִים תְרוּמָה א"ו דְתְרוּמָה דְרַבְּנָן דְמְדַמַע בַצ"ט סָאִין הוּא לֹאוּ הִסְאָה דְמְדַמַע לְכָל הַצ"ט סָאִין לְהִיּוֹת פְּלוּוֹ נְחֻשְׁבִין כְּמוֹ תְרוּמָה ז"א אֲלֵא דְאָסוּר לְזָרִים מְשׁוּם חֵלְק תְרוּמָה שֵׁישׁ בּוֹ דְחֵלְק תְרוּמָה אִינוּ בְּטַל רַק בִּק"א וְלֹא בַצ"ט וְכַדְבְּרִינוּ: וְעוֹד נִרְאָה לֵה"ר לְזֶה מִירוּשְׁלָמִי בְּב' מְקוֹמוֹת (בִּפ"ד דְמַעֲשָׂרוֹת וּפ"ג דְחֵלָה) בְּסוּגְיָא דְהַפְּלוּגְתָא בְּטַבַּל אִי בְּטַל בְּרוּב גְּרָסִינּוּ שֵׁם אִמְרַת ר' בָּא מַה פְּלִיגִין בְּטַבַּל שְׁנַטְבַּל ד"ת אֲבָל בְּטַבַּל שְׁנַטְבַּל מְדַבְּרִיהֶם כ"ע מוֹדֵי שְׁהַטְבַּל בְּטַל בְּרוּב הִתִּיב ר' בָּא בַר כְּהֵנָא קוּמִי ר"י וְהִתְנִינּוּ פִּיּוּצָא בּוֹ זִיתִי מִיִּסְק שְׁנִתְעַרְבוּ עִם זִיתִי גִיקָף עֲנָבִי בְצִיר עִם עֲנָבִי עוֹלָלֵת וְלֹא טַבַּל שְׁנַטְבַּל מְדַבְּרִיהֶן הוּא א"ר מְנָא קִימְתִי בְשִׁמּוֹן שֶׁל זִיתִי מִיִּסְק שְׁנִתְעַרְבוּ בְשִׁמּוֹן שֶׁל זִיתִי גִיקָף וְכו' וְהִנֵּה מַה דְמַחְדָּשׁ ר"ב דְבְטַבַּל מְדַבְּרִיהֶן כו"ע מוֹדֵי שְׁהַטְבַּל בְּטַל בְּרוּב הוּא לֹאוּ מוֹדֵי שְׁהַטְבַּל בְּטַל בְּרוּב דְע"כ לֹא פְּלִיגִי ר' יוֹחָנָן וְרַשְׁב"ל אִם הִטְבַּל בְּטַל בְּרוּב הֵינּוּ דְוּוּקָא בְּטַבַּל מְדְאֹרֵייתָא וּפְלִיגִי אִם מְדְאֹרֵייתָא בְּטַל בְּרוּב אִי לֹא אֲבָל מְדְרַבְּנָן כו"ע מוֹדֵי דְאִינוּ בְּטַל בְּרוּב כְּמוֹ דְאִיתָא בְּמִתְנִיתִין בְּהִדְיָא הַנּוּטֵל שְׁאוּר מְעִיסָה שְׁלֵא הוֹרְמוּ חֵלְתָה וְכו' וְכו' וְכֵן אִיתָא בִירוּשְׁלָמִי בְּהִדְיָא (בִּפ"ג דְחֵלָה) דְמִקְשָׁה לְרַשְׁב"ל דַּס"ל דְהַטְבַּל בְּטַל בְּרוּב וְהִתְנִינּוּ וְאִם לֹאוּ מוֹצִיא מְאָחָד עַל הַכֹּל א"ר יוֹסִי כ"ע מוֹדֵי שְׁמִפְרִישׁ מַה פְּלִיגִין לְחוּשׁ לְהַפְּרָשָׁה שְׁנִי' מ"ד דְהַטְבַּל בְּטַל בְּרוּב אִרְיָה וְנִפְלָה לְאַתֵּר חוֹרִין אִינוּ חוּשֵׁשׁ לְהַפְּרָשָׁה שְׁנִי' וְכו' פְּלוּמֵר פִּיּוֹן דְמְדְאֹרֵייתָא הִטְבַּל בְּטַל בְּרוּב וְרַק מְדְרַבְּנָן אִינוּ בְּטַל וְר' בָּא דְמַחְדָּשׁ דְבְטַבַּל שְׁנַטְבַּל מְדַבְּרִיהֶן כ"ע מוֹדֵי שְׁהַטְבַּל בְּטַל בְּרוּב פְּלוּמֵר דְאִתְּ דְרַבְּנָן אִינוּ אוֹסֵר אֶת הַכֹּל וְאִינוּ עוֹשֶׂה מַחְלוּלִין טַבַּל וְע"ז פְּרִיָּה רַב"א בַר כְּהֵנָא קוּמִי ר"י וְהִתְנִינּוּ פִּיּוּצָא בּוֹ זִית מִיִּסְק שְׁנִתְעַרְבוּ בְּזִיתִי גִיקָף וְכו' אִם יֵשׁ לוֹ פְּרָנְסָה מִמְּקוֹם אַחַר מוֹצִיא לְפִי חֲשׁוֹן וְאִם לֹאוּ מוֹצִיא תְרוּמָה וְתְרוּמַת מַעֲשֵׂר לְכָל וְלֹא טַבַּל שְׁנַטְבַּל מְדַבְּרִיהֶן הוּא פְּלוּמֵר אֲלֵמָא דְאֲפִילוּ בְּטַבַּל מְדַבְּרִיהֶן גְּמִי אִינוּ בְּטַל בְּרוּב אֲלֵא מוֹצִיא תְרוּמָה לְכָל אֲלֵמָא דְאֲפִילוּ בְּטַבַּל מְדַבְּרִיהֶן עוֹשֶׂה לְכָל הַחְלוּלִין טַבַּל דְהָא תְנִינּוּ וְאִם לֹאוּ מוֹצִיא תְרוּמָה לְכָל.

וע"כ הָא דְמַחְדָּשׁ ר' בָּא דְבִטְבָּל מְדַבְּרִיהֶן כּו"ע מוֹדֵי שְׁבִטל בְּרוּב לָאוּ. לְמִימַר דַּמ"מ מְדַרְבְּנָן אִינוּ בְּטַל ז"א דא"כ מאי פְּרִיף לִי ר' בָּא בַר פֶּהֶן מִן מַתְנִיתִין הָא פְּבַר תִּירָץ לְעִיל דְכו"ע מוֹדֵי שְׁמַפְרִישׁ דְּמַתְנִיתִין מִיָּרִי מְדַרְבְּנָן וּלְפִיכָּה צְרִיף לְהַפְרִישׁ מְדַרְבְּנָן וּמַאי פְּרִיף לִי אֲלֵא ע"כ הָא דְמַחְדָּשׁ ר' בָּא דְבִטְבָּל מְדַבְּרִיהֶן כּו"ע מוֹדֵי שְׁבִטְלֵי בְּרוּב הוּא לְאִמַר דְּבִטְבָּל מְדַבְּרִיהֶן בְּטַל בְּרוּב אַף מְדַרְבְּנָן וּע"ז פְּרִיף לִי ר' בָּא בַר פֶּהֶן מִן מַתְנִיתִין וְדָבַר פְּשׁוּט הוּא וְכָּה בִּיזָרוּ הַמְּפָרְשִׁים וְאִין לְאִמַר דַּר' בָּא ס"ל דְּבִטְבָּל מְדַבְּרִיהֶן בְּטַל אַף הַטְּבָל עֲצָמוּ בְּרוּב אַף מְדַרְבְּנָן ז"א דְּמָה יַעֲשֶׂה בְּכוּלֵי מַתְנִיתִין דְּקִי"ל דְּתַרוּמָה מְדַרְבְּנָן נְמִי צְרִיף ק"א וְלֵא אֲמַרִּינוּ כִּינּוּן דְּמְדַרְבְּנָן הוּא יְבִטַל בְּרוּב אַף מְדַרְבְּנָן א"ו דְּהַטְּבָל גּוּפִי אַף שֶׁהוּא מְדַבְּרִיהֶן אִינוּ בְּטַל בְּרוּב אֲבָל לְאַסּוּר עַל הַחֻלִּין שְׂיִהְיֵה הַחֻלִּין נְחֻשְׁבִים כְּמוֹ טְבָל וִיהֵא צְרִיף לְעֵשֶׂר גַּם עַל הַחֻלִּין זֶה ס"ל לַר' בָּא דְּטְבָל מְדַבְּרִיהֶן בְּטַל בְּרוּב אַף מְדַרְבְּנָן וְאִינוּ אוֹסַר אֶת הַחֻלִּין לְעֵשׂוֹתוֹ כְּמוֹ טְבָל וּע"ז פְּרִיף ר"ב בַר פֶּהֶן וְהַתְּנִינָן גְּבִי זִיתִי מִיִּסְק שְׁנִתְעַרְבוּ עִם זִיתֵי נִיקָף דְּמְדַרְבְּנָן הוּא וּמ"מ תְּנִי וְאִם לָאוּ מוֹצִיא תְּרוּמָה וְתַרומַת מַעֲשֶׂר לְכָל אֱלָמָא אֲפִילוּ טְבָל מְדַבְּרִיהֶן אִינוּ בְּטַל בְּרוּב אֲלֵא דְּעוֹשֶׂה לְהַחֻלִּין כְּמוֹ טְבָל וְצְרִיף לְעֵשֶׂר גַּם הַחֻלִּין אֱלָמָא אֲפִילוּ טְבָל מְדַבְּרִיהֶן.

אוֹסַר לְהַחֻלִּין וְעוֹשֶׂה מִהַחֻלִּין טְבָל ע"ז מְשַׁנֵּי ר"מ דְּמִיָּרִי בְּשִׁמּוֹן וְכו' דְּהוּי מְדַאֲרִייתָא אֲבָל בְּטְבָל מְדַבְּרִיהֶן אִינוּ עוֹשֶׂה לְהַחֻלִּין טְבָל וְכֵן עוֹלָה הַסּוּגִיָּא יָפָה בַּפ"ד דְּמַעֲשָׂרוֹת עֵי"ש. וְע"כ הָרִי לְפָנֵינוּ בְּהַדְּיָא דְּטְבָל מְדַרְבְּנָן אִינוּ אוֹסַר לְהַחֻלִּין דִּיהֵא נְחֻשְׁבִים כְּמוֹ טְבָל אֲלֵא אַעפ"כ הַטְּבָל גּוּפִי אִינוּ בְּטַל בְּרוּב אַף שֶׁהוּא מְדַרְבְּנָן דִּיהֵא תְּרוּמַת תְּאָנִים דְּמְדַרְבְּנָן נְמִי בְּעֵינָן ק"א וְע"כ טְבָל חֲמִיר מִתְּרוּמָה בְּעֵנָן הַעֲלָאָה כְּמוֹ שְׁפָתְבוּ כָּל הַמְּפָרְשִׁים ז"ל וְע"כ הָא דַּס"ל לַר' בָּא דְּטְבָל מְדַבְּרִיהֶן אַף מְדַרְבְּנָן בְּטַל בְּרוּב הוּא לָאוּ דְּהַטְּבָל גּוּפִי בְּטַל מְדַרְבְּנָן ז"א אֲלֵא דְּהַטְּבָל גּוּפִי אַף שֶׁהוּא מְדַרְבְּנָן מ"מ אִינוּ בְּטַל רַק בַּק"א אִף דְּאִינוּ אוֹסַר לְהַחֻלִּין דִּיהֵא נְחֻשְׁבִים לְטְבָל: לְכֵן מִן הִירוּשְׁלָמִי הִזָּה וּמִן הִירוּשְׁלָמִי דַּפ"ח דְּחֻלָּה וְהַר"ש ז"ל הוּא רַאִי עֲצוּמָה לְדַבְּרִינוּ דְּתַרוּמָה מְדַרְבְּנָן דְּבַעֲי ק"א וְכַפְחוֹת מַק"א הוּי מְדוּמָע לָאוּ דְּעוֹשֶׂה הַסָּאָה אֲחָד לְכָל הַצ"ט סְאִין תְּרוּמָה אֲלֵא דְּהוּי מְדוּמָע מְשׁוּם חֻלְק הַתְּרוּמָה שְׁבוּ וְאַסּוּרָה לְזָרִים כְּסִבְרַת הַתּוֹס' ז"ל בַּמַּס' נִדָּה (דָּף מ"ז ע"א) הַנ"ל אֲבָל בְּתַרוּמָה דְּאֲוֹרִייתָא דְּהוּי מְדוּמָע בַּצ"ט סְאִין הוּא מְדַמָּע לְכָל הַצ"ט סְאִין וְנְחֻשְׁבִין כְּמוֹ תְּרוּמָה כְּמוֹ דְּמַשְׁמַע בַּתּוֹס' ז"ל הַנ"ל בְּמַסְקָנָא וְגַם מִמַּתְנִיתִין דְּזִיתִי מִיִּסְק לְבַתַּר דְּאֲוֹקְמִינָן בְּשִׁמּוֹן דְּהוּי טְבָל ד"ת וְכֵן הַנּוֹטֵל שְׂאוּר מַעֲסָה שְׂלֵא הוֹרְמוּ חֻלְתָּה דְּלָמ"ד דְּמְדַאֲרִייתָא בְּטַל בְּרוּב אֲבָל מְדַרְבְּנָן צְרִיף לְתַרוּם אַף עַל כָּל הַחֻלִּין כְּדַתְנִי בְּמַתְנִיתִין בְּהַדְּיָא: וְעַפ"ז שְׁפִיר נְבוּאָה לְעוֹמֵק הַעֲנָן בִּירוּשְׁלָמִי הַנ"ל דְּמִילִיהוּן דְּרַבְּנָן פְּלִיגִין כְּהִנָּא שְׂאֵל לְשִׁמוּאֵל דְּעַל מַתְנִיתִין דַּפ"ד דְּתַרוּמוֹת גְּבִי תְּאָנִים שְׁחוּרוֹת וּלְכַנּוֹת וְעִיגוּלֵי דְּבָלִים גְּדוּלִים וְקַטְנִים קְאָמַר עֲלֵהֶבַר פְּדִי אָמַר טוֹחֵן וּמַתִּיר אַע"ג דְּבַר פְּדִי אָמַר אִין בְּלִילָה אֲלֵא לִינָן וְשִׁמּוֹן בְּלַבַּד מוֹדָה הוּא הִכָּא שְׁהֵן נְבָלִים וּס"ל.

לְבַר פְּדִי דְּבַעֲינָן אַף בְּתַרוּמָה דְּרַבְּנָן שְׂיִהֵא טוֹחֵן וּמַתִּיר וְע"ז אָמַר מְקִלְיָהוּן דְּרַבְּנָן פְּלִיגִי דְּרַבְּנָן דְּלָקְמָן ס"ל דְּבַתְּרוּמָה מְדַרְבְּנָן לֵא בְּעֵינָן טוֹחֵן וּמַתִּיר דְּהַעֲנִין טוֹחֵן וּמַתִּיר הוּא כְּוָה דַּע"י טְחִינָה נַעֲשֶׂה כְּוָלוּ גּוּשׁ אֲחָד וְכָל כּוֹזִית שְׂאוּכַל יֵשׁ בּוֹ אֲחָד מַק"א חֻלְק תְּרוּמָה וְכַבֵּר בְּטַל הוּא בַּק"א וְהָא דְּצְרִיף לְהַעֲלוֹת סָאָה אֲחָד לִיתָן לְכַהֵן הוּא מְשׁוּם גְּזֵל הַשְּׁבִט פִּידוּעַ וּס"ל לְבַר פְּדִי דְּאַף בְּתַרוּמָה דְּרַבְּנָן כְּמוֹ עִיגוּל בְּעִיגוּלִים בְּעֵינָן נְמִי לְטַחֵן וּמַתִּיר וְנוֹתָן

אָחַד מִקַּ"א לִפְנֵי מִפְּנֵי גִזְלֵי הַשֶּׁבֶט וְע"ז קָאָמַר מִיְלִוּהוּ דְרַבְּנָן פְּלִיגִין פְּהֵנָא שְׂאֵל לְשִׁמוּאֵל לֹא מִסְתַּבְּרָא בְּהִדִּין מְדֻנְמַע דְתַנְיִין הֵכָא לְרַבּוּבָה תְרוּמָה תְרוּמָה וּשְׁנֵי פְעָמִים גְּרַסִּין בְּסִפְרִים שְׁלָנוּ תִּיבַת תְרוּמָה וּלְפִי מִשְׁקָל הָרֵאשׁוֹן נִרְאָה דְאָחַד מִיְנֵיהּ אָבֵל בְּאַמַּת אִינוּ מִיְנֵיהּ וְתַרְנוּנֵיהּ צְרִיכֵי דְכֹהֲנָא אֲזִיל לְשִׁיטְתֵיהּ דַּס"ל וּבַפ"א דְתְרוּמוֹת) דְתְרוּמָה בּוּזָה"ז דְרַבְּנָן וְא"כ ע"כ דְכִשְׁנֹפְלָה סָאָה אַחַת לְתוּף צ"ט סָאִין וְנַעֲשֶׂה מְדֻנְמַע אִינוּ אֵלָא דְאַסוּרָה לְזָרִים מִפְּנֵי חֵלֶק הַתְרוּמָה דְאִינוּ בְטֵל אָבֵל אִינוּ עוֹשֶׂה לְכָל הַצ"ט סָאִין תְרוּמָה וְא"כ דְכִשְׁנֹפְטֵל מִזֶּה ה' רְבָעִים קִמַּח וְגִלְגְלוּ הַרִי צְרִיף לְהִיּוֹת חֲזִיב בְּחֵלָה דְהָא הַסָּאָה אַחַת אִינוּ עוֹשֶׂה לְכָל הַצ"ט סָאִין תְרוּמָה: וְנִמְצָא דְלִיכָא רַק סָאָה אַחַת תְרוּמָה וְכוּלָן חוּלִין הֵגַם דְאַסוּרָה לְזָרִים מִשּׁוּם חֵלֶק הַתְרוּמָה אָבֵל מ"מ כְּלוּן חוּלִין הֵן וְכִשְׁנֹפְטֵל ה' רְבָעִים אֲפִילוּ מְצֻמְצָמִים מ"מ מִנֵּין דִּישׁ בּוּ חֵלֶק הַתְרוּמָה דִּלְמָא כָּל הַחֲוּלִין עֲלֵתָה בְיָדוֹ וְאַף דְאַסוּרָה לְזָרִים מִשּׁוּם חֲשֵׁשׁ זֶה דִּילְמָא יֵשׁ בְּכָאֵן חֵלֶק הַתְרוּמָה אָבֵל מֵהִיכִי תִיַּתִּי לְפִנְטְרָה מִן הַחֵלָה הָא הֵוִי סִפְק דְאוּלֵי לֹא עֲלֵתָה בַּה' רְבָעִים הֲלָלוּ חֵלֶק הַתְרוּמָה וְקו"ל דְסִפְק מְדֻנְמַע חֲזִיב בְּחֵלָה וּמִנְפ"ש אִם לְקַח יוֹתֵר מֵה' רְבָעִים דְנוּדָאִי חֲזִיב בְּחֵלָה כְּמוֹ שְׁפַתְבְּתִי בְשֵׁם הַר"ש ז"ל לְעִיל וְהוּא מִן הִירוּשָׁלַיִם דְמְכִילְתִּין וְאִם לְקַח ה' רְבָעִים מְצֻמְצָמִים מ"מ לֹא הֵוִי רַק סִפְק מְדֻנְמַע דְמִנֵּין שֵׁישׁ בּוּ בַּה' רְבָעִים הֲלָלוּ חֵלֶק תְרוּמָה וְלֹא הֵוִי רַק סִפְק מְדֻנְמַע דְדִילְמָא הֵוִי כָּל ה' רְבָעִים מִן הַחֲוּלִין וְהַחֲוּלִין אִינוּ נִחְשָׁבִים תְרוּמָה ע"י הַסָּאָה אָחַד.

וְהֵוִי כְּמוֹ יוֹתֵר מֵה' רְבָעִים דִּישׁ ה' רְבָעִים בְּלֹא חֵלֶק הַתְרוּמָה דְאִיתָא בִירוּשָׁלַיִם דְחֲזִיב בְּחֵלָה מִשּׁוּם דְאִיכָא ה' רְבָעִים מִן הַחֲוּלִין וְאִי דְהֵוִי בּוּ ג"כ תְרוּמָה פְּחוּת מִקַּ"א וְנִמְצָא דְמִדְמַע הַחֲוּלִין אָבֵל ז"א כְּמוֹ שְׁפַתְבְּתִי דְכִינוּ דְהֵוִי מְדַרְבְּנָן אִינוּ מְדַמַּע לְהַחֲוּלִין דִּיהִיו נִחְשָׁבִין כְּמוֹ תְרוּמָה וְהֵגַם דְאַסוּר לְזָרִים מִשּׁוּם חֵלֶק הַתְרוּמָה שְׂבוּ אָבֵל מ"מ חֲזִיב בְּחֵלָה מִשּׁוּם חֵלֶק הַחֲוּלִין וְא"כ לְרַב פְּהֵנָא דַּס"ל לְשִׁיטְתוֹ דְתְרוּמָה בּוּזָה"ז דְרַבְּנָן לְפִיכָף שְׂאִיל לְשִׁמוּאֵל אֲפִילוּ בַּה' רְבָעִים מְצֻמְצָמִים מִנֵּין שֵׁישׁ בּוּ חֵלֶק תְרוּמָה דִּילְמָא הֵוִי כְּלוּן מִן הַחֲוּלִין וְהַחֲוּלִין אִינוּ נִחְשָׁבִין תְרוּמָה וְחֲזִיבִין בְּחֵלָה לְפִיכָף קָאָמַר לֹא מִסְתַּבְּרָא בְּהִדִּין מְדֻנְמַע דְתַנְיִין הֵכָא בְּחֵלָה לְרַבּוּבָה תְרוּמָה תְרוּמָה פְּלוּמֵר דַּע"י רֹב תְרוּמָה הֵוִי כְּלוּן תְרוּמָה אִף הַחֲוּלִין כִּינוּ דְהֵוִי רֹבּוֹ תְרוּמָה וְע"י רֹבּוֹ תְרוּמָה הֵוִי תְרוּמָה: אָבֵל ע"י מִיעוּט תְרוּמָה אִינוּ תְרוּמָה מִשּׁוּם דְתְרוּמָה מְדַרְבְּנָן אִינוּ מְדַמַּע לְעֲשׂוֹת מִהַחֲוּלִין תְרוּמָה כִּי אִם ע"י רֹבּוֹ תְרוּמָה הֵוִי תְרוּמָה אָבֵל ע"י מִיעוּט תְרוּמָה צְרִיף לְהִיּוֹת חֲזִיב בְּחֵלָה דְמִנֵּין לְנוּ דְמֵהַתְרוּמָה ג"כ עֲלֵתָה בְתוּף הַה' רְבָעִים הֲלָלוּ וּלְכָל הַפְּחוּת הֵוִי סִפְק מְדֻנְמַע דְחֲזִיב בְּחֵלָה וְהֵגַם דְחֵלָה הֵוִי ג"כ מְדַרְבְּנָן מ"מ אִינוּ נִפְטְרַת דְדִילְמָא הַה' רְבָעִים שְׁעֲלֵתָה בְיָדוֹ הֵוִי חוּלִין גְּמוּרִים וְלֹא רָצָה לְאוּקְמֵי דְמִיְיָרֵי בְּכָלוּל וּכְמ"ד דִּישׁ בִּיקְלָה וְנִמְצָא דִישׁ בְּיָדוֹ בְּכָל כְּזִית חֵלֶק תְרוּמָה ז"א דְכִמָּה טְעָמִים א' דְלִשְׁיטַת הַסֶּמ"ק ז"ל הֵוִי קִמַּח בְּקִמַּח יָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ וּשְׁמוּאֵל אֲזִיל לְטַעְמוֹ בְּמַס' ר"ה (דָּף י"ג) דְאִין בִּיקְלָה בְּיָבֵשׁ ב' דְלִשְׁיטַת הִירוּשָׁלַיִם אִין בִּיקְלָה רַק בְּב' הַמִּינִין שְׁוִין אָבֵל אָחַד רֹב וְאָחַד מִיעוּט אִין בִּיקְלָה וְאִמְרִינוּ עַל כָּל כְּזִית דְהֵוִי מִן הָרֹב דְכֵן אִיתָא בִירוּשָׁלַיִם (דְמַאי פ"ה) עַל הַמְתַּנִּיתִין אָמַר ר"י אִימְתִי בְזִמְן שְׁהַמְתַּנָּה מְרֻבָּה וּבְגַמ' שֵׁם דְבִי ר' יְנָאִי אָמְרֵי בְשַׁעַת הַגְּרוּן שְׁנוּ שְׁהַפֵּל הִיוּ נוֹתְנִים מִמָּאָה סָאָה וּפְיָרֵשׁ הַר"ש ז"ל דְמוּכַח מִהִירוּשָׁלַיִם הִזָּה דְלֹא אִמְרִינוּ בִּיקְלָה אֵלָא בְּשִׁשְׁנֵיהּ שְׁוִין אָבֵל אָחַד מְרֻבָּה וְאָחַד מוּעָט חֲזִי שִׁינֵין עַל כָּל אָחַד שְׁמָא הוּא מִן הָרֹב וְנָא אִמְרִינוּ בְּכָל אָחַד שֵׁישׁ בּוּ גַם מִהַמוּעָט עֵי"ש וְכֵן כ' רַבִּינוּ עוּבְדֵי ז"ל וְעֵינֵין בְּמ"ל סוּף הַלְכוֹת מַעֲשֵׂר

הרי דלשיטת הירושלמי לא מהני בילה בסאה בצ"ט סאין ע"כ לא רצה רב פהנא ושמואל לאוקמי בבבול דלא מהני בילה לשיטת הירושלמי ודלא פש"ס דילן במס' נבחים (דף פ' ע"א עיי"ש).

ואין לאמר דמייברי פשהני פחות מה' רבעים וע"י התרומה נצטרף השיעור ולפיכך פטור ז"א דזה לא הוי מטעם מדומע רק פחות מה' רבעים וכבר תני לה במתניתין פחות מחמשת רבעים בתבואה ובפ"ד דמסכת חלה תני דתרומה באמצע אין מצטרפין] לפיכך ס"ל לרב פהנא ושמואל דבעינן רוב תרומה דנוקא לפיכך ע"י רוב תרומה אף החולין פטורין משום מדומע כד סליק שמע דמר ר"א בשם ר' יוחנן אפילו סאה אחת שנפלה לתוך צ"ט סאין לאו משום דהסאה אחת עושה לכל הצ"ט סאין תרומה ז"א כמו שקתבתי אלא דהסאה הגה פוטרת לכל ה' רבעים שנוטל דאמרינן דכשנוטל ה' רבעים מצומצמים דברי הוא שיש בו חלק תרומה ואין בו ה' רבעים מן החולין ואמר ר"א כה משיב רשב"ל לר"י ואותו הסאה פוטרת את הכל פלומר האיה סאה אחת פוטרת דנימא דברי שיש בכל ה' רבעים מאותו סאה א"ל וכי עיגול בעיגולים דבר ברי הוא שתרומה עלתה ביזו ואת אמרת דבר קל הוא אורף הקא קל הוא דס"ל לר"י דעיגול בעיגולין אינו צריך לטחון תחילה בכדי שייבטל ויהא בכל כזית אחד מק' תרומה ומה שיתן אחד לכהן הוא משום גזל השבט ז"א דס"ל דלא בעינן זה רק בתרומה דאורייתא אבל בתרומה דרבנן א"צ לזה אלא אינו טחון ורק נוטל אחד ונותן לכהן וכשמעלה אחד ונותן לכהן הותרו פולן וע"כ אמר וכי עיגול בעיגולים דבר ברי הוא שתרומה עלתה ביזו ואעפ"כ אמרת דבר קל הגה דבדרבנן אמרינן דדבר ברי שתרומה עלתה ביזו וניתר פולן וה"נ פינו דחלה מדרבנן דבר ברי הוא שגם תרומה עלתה ביזו ולפיכך בה' רבעים מצומצמים פטורה מן החלה דדבר ברי שגם תרומה עלתה ביזו וכמו שקתב הר"ש ז"ל וע"ז פריה ויתביני' שגי' היא עיגול בעיגולין שפבר בטלו פלומר מהיכי תיתי נימא דקלינן משום דסמכינן בדרבנן דדבר ברי שתרומה עלתה ביזו דילמא משום שפבר בטלו דס"ד דאפילו בלא טחינה נמי בטל ונמצא שמה שנותן לכהן אחד מק' הוא משום גזל השבט.

ע"ז משני דאינו פן דהא ר"י ור"י תרנוייהו בשם ר"ז דאפילו חזיטין בחזיטין [דנבלל יפה] מ"מ טחון דנוקא ואז מתיר אלמא דאינו בטל רק כשטחון והקא בעיגולין דאינו טחון לא אמרינן שפבר נבטלו.

אלא דמקלינן משום דבדרבנן אמרינן דדבר ברי הוא שתרומה עלתה ביזו ונמצא לפ"ז דר"י ס"ל בעיגול בעיגולין דלא בעינן טחון ומתיר ולפיכך לא קשה שגי' היא עיגול בעיגולין שפבר בטלו ע"כ שפיר מיליהו דרבנן פליגי על בר פדיא (דמס' תרומות פ"ד) דס"ל התם בעיגולין דבעינן נמי טחון ומתיר וע"כ שפיר נקבע הסוגיא התם (בפ"ד דתרומות) והא דקאמר הקא מיליהו דרבנן פליגי הוא פדרף הש"ס הגה והא דמסיק בספק מדומע דחייבת הוא משום דהוי ספק דילמא לא הי' כאן תרומה פלל וכלל אבל אם יש בו בנודאי סאה תרומה שנוטל ה' רבעים אמרינן דדבר ברי שגם תרומה עלתה ביזו: ולפי פירוש הר"ש ז"ל בירושלמי לא על הדא איתאמרת אלא על הדא דאמר ר"י מדומע פטור מן החלה ספק מדומע חייב בחלה עלי' ר"י בר"ב בשם ר' אבינא הדא דתימר פשהנה יותר מה' רבעים אבל אם הגה חמשת רבעים מצומצמים פטורה מן החלה

פְּלוֹמֵר לֹא אָמְרִינוּ הַי קוֹלָא דְתְרוּמָה עֲלֵתָה בְיָדוֹ רַק לְפִי חֲשָׁבוֹן לְפִיכָף אִם יֵשׁ פָּאן ה' רְבָעִים מְצוּמְצָמִים בְּנוֹדָאֵי אֵיכָא בּוֹ חֵלְק תְרוּמָה לְפִי חֲשָׁבוֹן אֲבָל אִם יֵשׁ יוֹתֵר מֵה' רְבָעִים לֹא אָמְרִינוּ דִּיהָא ג"כ פְּטוּר מִן חֵלְקָה דְאֹיִלֵי יֵשׁ בּוֹ תְרוּמָה יוֹתֵר לְפִי חֲשָׁבוֹן שְׁנַתְעַרְבָה הַתְרוּמָה וְהָגַם דְּהוּי זֶה סָפֵק מ"מ סָפֵק מְדוּמָע פְּנֵה חֲזִיב בְּחֵלְקָה דְכֻשְׁיֵשׁ בּוֹ ה' רְבָעִים מְצוּמְצָמִים לֹא הוּי סָפֵק מְדוּמָע רַק קְלִינוּ בִּי וְאָמְרִינוּ דְדָבָר בְּרִי שְׁחֵלְק תְרוּמָה עֲלֵתָה בְיָדוֹ אֲבָל כְּשֵׁיִשׁ יוֹתֵר מֵה' רְבָעִים לֹא תְלִינוּ מְסָפֵק דְאֹיִלֵי יֵשׁ בּוֹ תְרוּמָה יוֹתֵר לְפִי חֲשָׁבוֹן שְׁנַתְעַרְבָה וְתִהְיֶה פְטוּרָה מִן חֵלְקָה ז"א דְקַמ"ל ר"י דְסָפֵק מְדוּמָע חֲזִיב בְּחֵלְקָה כּוֹ הוּא לְפִי דַעַת וּפְלִי הַר"ש ז"ל דִּיּוֹתֵר מֵה' רְבָעִים נִקְרָא סָפֵק מְדוּמָע וּבֵה' רְבָעִים מְצוּמְצָמִים הוּי נוֹדָאֵי מְדוּמָע דְלֹא מְקִלִינוּ רַק לְפִי חֲשָׁבוֹן תְרוּמָה שְׁנַתְעַרְב וְלֹא יוֹתֵר וְסָלְקָא כּל הַסּוּגְיָא בְטוֹב טַעַם וּכ"ז דְאָמְרִינוּ זֹאת הַקּוֹלָא הוּא דְנוֹקָא אִי ס"ל דְחֵלְקָה בּוֹה"ז דְרַבְּנָן וּלְפִיכָף אָמְרִינוּ הַקּוֹלָא דְתְרוּמָה עֲלֵתָה בְיָדוֹ אֲבָל בְּחֵלְקָה דְאֹרְיִיתָא לֹא מְקִלִינוּ בְּנֵה.

וּלְפִיכָף לֹא קָשָׁה קוֹשְׁיֵיתָן עַל הַתּוֹס' ז"ל (בְּמַסֶּכֶת נִדָּה) וּכְפִי שְׁפַתְבְּתִי לְעִיל דְהֵתָם קָאֵי אַחֲלָה דְאֹרְיִיתָא: וְעַפ"ז שְׁפִיר גִּיחָא הַגְּמָרָא דְמַס' נִדָּה (נָרַף מ"ז ע"א) דְהִקְשִׁינוּ לְעִיל הָאִיף יִתְנַרְץ לְרַבְּנָן דְבִי רַב וְלַר"ה בְּרִי דְר"י דְהָאִיף נְעַמִיד הַפְּלוּגְתָא בֵּין ת"ק וְר"י וְר"ש דְלְרַבְּנָן דְבִי רַב דַּס"ל דְלְכוּ"ע חֵלְקָה דְאֹרְיִי א"כ יִקְשָׁה מ"ט דְר"י וְר"ש וְלַר"ה בְּדַר"י יִקְשָׁה מ"ט דְר"מ וְר"י דְמַחְזִיבִים בְּחֵלְקָה כִּינוּ דְלְכוּ"ע חֵלְקָה דְרַבְּנָן אֲמַאי לֹא אֲתִי מְדוּמָע מְדַרְבְּנָן לְהַפְקִיעַ חֵלְקָה מְדַרְבְּנָן.

בְּשֻׁלְמָא לְפִי הַס"ד שְׁפִיר גִּיחָא דְבִנְיָה פְּלִיגִי ר"מ וְר"י וְר"ש דְר"מ וְר"י ס"ל דְחֵלְקָה דְאֹרְיִיתָא וְלֹא אֲתָא דִּימוּע מְדַרְבְּנָן וּמְפַקִיעַ חֵלְקָה דְאֹרְיִיתָא וְר"י וְר"ש ס"ל דְחֵלְקָה דְרַבְּנָן אֲבָל לַר"ה בְּדַר"י דְלְכוּ"ע חֵלְקָה דְרַבְּנָן קָשָׁה מ"ט דְר"מ וְר"י וּבְמַאי פְּלִיגִי הֵנָּה תַּנְאֵי אֲבָל לְפִי הִירוּשְׁלַמִי הֵנָּה עוֹלָה כְּהוֹגֵן דְר"ה בְּדַר"י ס"ל כְּרַב כְּהֵנָּא וּשְׁמוּאֵל בִּירוּשְׁלַמִי הֵנָּה ע"כ שְׁפִיר לְעוֹלָם כּוֹ"ע ס"ל דְחֵלְקָה דְרַבְּנָן וּפְלִיגִי בְּתְרוּמָה אִי דְאֹרְיִיתָא אִי דְרַבְּנָן דְר"מ וְר"י ס"ל דְתְרוּמָה דְרַבְּנָן וְר"י וְר"ש ס"ל דְתְרוּמָה דְאֹרְיִיתָא ע"כ שְׁפִיר גִּיחָא לְשִׁיטַת רַב כְּהֵנָּא וּשְׁמוּאֵל דְכְּשֻׁנְטַל ה' רְבָעִים מִן הַמְדוּמָע הֵנָּה שְׁנַתְעַרְב סָאָה בַצ"ט סָאִין וְכִינוּ דְתְרוּמָה דְרַבְּנָן לֹא עֲשָׂאָה הַסָּאָה אַחַד לְכָל הַצ"ט סָאִין תְרוּמָה וְאִם שְׁנוּטַל ה' רְבָעִים מִן הַצ"ט וְסָאָה הַנ"ל לֹא אָמְרִינוּ דְדָבָר בְּרִי הוּא שְׁלִפִי חֲשָׁבוֹן יֵשׁ בּוֹ חֵלְקָה תְרוּמָה וּלְפִיכָף ס"ל לְרַב כְּהֵנָּא דְאִינוּ מְדַמְע לְהַחְזוֹלִין שְׁיֵהָא הַחְזוֹלִין נְחָשְׁבִין כְּמוֹ תְרוּמָה רַק בְּרַבּוֹ תְרוּמָה הוּי תְרוּמָה וְהָא מִיִּירֵי כְּשֻׁנְפְּלָה סָאָה אַחַת לְתוֹף צ"ט סָאִין כְּדַפְרֵשׁ"י ז"ל בְּהַךְ בְּרִייתָא עֵיפֶסָה שְׁנַדְמַעָה כְּגוֹן שְׁנַפְּלָה סָאָה לְתוֹף צ"ט סָאִין שְׁל חוֹלִין ע"כ ס"ל לַר"מ וְר"י דְחֵיִיבַת בְּחֵלְקָה דְאֵפִי שְׁנוּטַל ה' רְבָעִים מְצוּמְצָמִים מ"מ הַחְזוֹלִין מְצַד עֲצָמָם אִינוּ נְחָשְׁבִין כְּתְרוּמָה ע"י סָאָה תְרוּמָה דְרַבְּנָן וְרַק דְנִימָא דְדָבָר בְּרִי הוּא שְׁתְּתְרוּמָה עֲלֵתָה בְיָדוֹ לְפִי חֲשָׁבוֹן הַתְרוּמָה.

ז"א לְשִׁיטַת רַב כְּהֵנָּא דְרַק בְּעֵינוּ רַבּוֹ תְרוּמָה לְעֲשׂוֹת מֵהַחְזוֹלִין תְרוּמָה וּלְפִיכָף ס"ל לַר"מ וְר"י דְחֵיִיבַת בְּחֵלְקָה וְלֹא קָשָׁה אֲמַאי חֲזִיבַת לִיְתִי דִימוּע דְרַבְּנָן וְיִפְקַע חֵלְקָה מְדַרְבְּנָן ז"א דְהָא תְרוּמָה דְרַבְּנָן אִינוּ מְדַמְע לְהַחְזוֹלִין בְּאֹפֶן שְׁהַחְזוֹלִין יֵהָא נְחָשְׁבִין תְרוּמָה וְגַם לֹא אָמְרִינוּ שְׁתְּתְרוּמָה עֲלֵתָה בְיָדוֹ וּלְפִיכָף שְׁפִיר חֲזִיבַת בְּחֵלְקָה וְר"י וְר"ש דַּס"ל דְפְטוּרָה מִן חֵלְקָה הוּא כְּמוֹ דְמַסִּיק דְסָבֵר ר' יוֹסִי דְתְרוּמָה דְאֹרְיִיתָא וְחֵלְקָה דְרַבְּנָן וְכִינוּ דְתְרוּמָה

דאָרײַטא שפיר הוי המדנמע מתרומה דאָרײַטא ששהחולין ג"כ נחשבין לתרומה מדרבנן
ואתי דימוע דרבנן ומפקע לחלה דרבנן ולפיכך לר"ה בדר"י דלכו"ע חלה מדרבנן ורק
בתרומה איכא פלוגתא שפיר פליגי ר"מ ור"י ור"י ור"ש שבתרומה אי מדאורייטא אי
מדרבנן וכדברינו ולרבנן דבי רב ניקח נמי דאע"פ דס"ל דלכו"ע חלה דאורייטא מ"מ
לא קשה אליבא דר"י ור"ש דאמאי פטורה מן החלה האיה אתי דימוע ומפקע חלה
דאורייטא כמו דמקשה הגמרא לפי הס"ד נראה לפענ"ד דזה לא הנה קשה רק לפום
הס"ד אבל להמסקנא לרבנן דבי רב שפיר ניקח דהנה לכאורה קשה ג"כ על ר' יוחנן
דר"י ס"ל אליבא דר' יוסי דבאמת ס"ל דתרומה בזה"ז דאורייטא פברייטא דסדר עולם
כמו דאיתא במסכת יבמות (דף פ"ב ע"ב) ע"ש בפסוקא ובתוס' ז"ל שם א"כ בנודאי
יקשה אליבן קושית הגמ' הקא דע"כ כ"ל לר"י דחלה דרבנן אבל לר"י שפיר ניקח דר"י
לטעמיה אגיל דס"ל בפסחים (דף מ"ד ע"א) דמדנמע הוי דאורייטא בדאיכא פזית בכדי
אכילת פָּרָס ולפיכך שפיר ניקח להמסקנא אליבא רבנן דבי רב דלעולם חלה לכו"ע
דאורייטא ולא קשה אמאי פטרי ר"י ור"ש מן החלה האיה אתי דימוע דרבנן ומפקע חלה
דאורייטא ז"א דמירי דאיכא פזית בכדי אכילת פָּרָס ונהי דימוע ג"כ דאורייטא ור"י
ור"ש ס"ל דתרומה בזה"ז נמי דאורייטא ולפיכך בכזית בכדי אכילת פָּרָס אַתָּא דימוע
דאורייטא ומפקע לחלה דאורייטא וכ"ת א"כ מאי טעמיה דר"מ ור"י דמחייבים בחלה
הא דימוע הוי דאורייטא אי איכא פזית בכדי אכילת פָּרָס ז"א דכיון דהשתא במסקנא
מחלקינן בין תרומה לחלה דאפילו חלה דאורייטא מ"מ תרומה מדרבנן וכן להיפך ע"כ
שפיר איכא למימר דבזה פליגי דר"י ור"ש ס"ל דחלה ותרומה דאורייטא לפיכך שפיר
אַתָּא דימוע דאורייטא בכזית בכדי אכילת פָּרָס ומפקע לחלה דאורייטא אבל ר"מ ור"י
ס"ל דתרומה דרבנן ולפיכך חייבת בחלה פיון דחלה דאורייטא ובשלקא לפי הס"ד
דסבריה דחלה ותרומה פהדדי ניגהו וימאן דא"ל חלה דאורייטא תרומה דאורייטא לא
מצינו לאוקמי פלוגתין רק בחלה דר"מ ור"י ס"ל דתרומה וסלה דאורייטא ודימוע
מדרבנן ור"י ור"ש ס"ל דחלה ותרומה מדרבנן אבל להמסקנא שפיר ניקח פדברינו
אליבא דרבנן דבי רב ולאליבא דר"ה בדר"י ע"כ פליגי בתרומה אי דאורייטא אי דרבנן
ע"פ דברינו בהירושלמי ה"ל.

דאל"כ אמאי לא אַתָּא דימוע דרבנן וניפקע חלה דרבנן ומ"ט דר"מ אם לא בדרך שפכתתי
ודו"ק: שם מעשר ראשון שהקדימו בשילין וכו' וכו' עיין במס' פסחים (דף ל"ה ע"ב):
שם אמר ר' יוסי פתיב את כל חלב וכו' לא חלב ונחלב חבירו וכו' אמר ר' יוסי פתיב
והרמותם וכו' בשמירח ואח"כ הפריש אבל אם הפריש ואח"כ מירח לא בָּדָא פשהפריש
ממנו עליו אבל אם הפריש ממקום אחר עליו לא בָּדָא וכו' אין לזוז מפירוש הפ"מ ועיין
במ"ל שכ"כ בשם שדה יהושע ואכמ"ל: שם הוי פליגין וכו' מ"ד חייב אפילו תרומה
שבו חייבת וכו' וכו' הסוגיא הנה תמורה ונהרבה מגיהין בה ומהרי"ט אלגזי ז"ל מאריף
בה הרבה ומפני הטעם המבואר בהקדמה קצרת ודו"ק: שם פשיטא על דרבנן בההין
פחות משליש שאינו נגרר לעגן מעשרות ר"ח בר יוסף שאל על דעתין דר"א מהו שיהא
נגרר לעגן חלה כעיסת האורז נראה לפענ"ד העגן הספק של ר"ח בר יוסף הוא תלי
בהנהג' ב' טעמים דגרירה לעיל בריש מכלתין דטעם אחד מריבוי ומיעוט דלאו לחם הוא
וטעם הב' משום מצה ונחמץ.

וילהנה ב' טעמים קי"ל הסבא דגריה לטעם הא' משום ריבוי ומיעוט דלא נקר לחם רק מתמשה מינין ע"כ אם עשה עיסה מן החיטין ומן האנרז דקיי"ל דחייב בחלה משום הסבא דגריה הוי ענגן דגריה דדרה עיסה הוא ודרה עיסה שנו פאן כמו פהו וסוכן ומורסנו דאמרינו (לקמן בפ"ב) דדרה עיסה שנו פאן וכמו שפתיבתי לעיל בשם הרמב"ן ז"ל ולטעם השני משום מצה וקמץ הוי הסבא דגריה דע"י גריה גורם להקמין גם להאנרז ולשאר מינים כמו שמבואר כ"ז לעיל בשיטה דגריה ע"כ ע"ז שפיר שאל ר"ח בר יוסף בפחות משליש ע"ד דר"א מהו שיהא נגרר לענגן חלה בעיסת האנרז ומיבעיא ליה אם נימא דע"י גריה הוי לחם כמו בעיסת האנרז דאמרינו דרה עיסה שנו פאן וה"נ הוי דרה עיסה ולפיכך לענגן עשרות ע"ד דרבנן פשיטא שאינו נגרר דבמעשרות הטעם דפטור בפחות משליש משום דאם נזרע אינו מצמיח כדאמר ר"ז וע"כ פשיטא שאינו נגרר אבל לענגן חלה הטעם דפטור משום דלאו לחם הוא כדאמר לעיל אשפח תני בשם ר"א אינו חייבת בחלה ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח משום דלאו לחם הוא ע"כ שפיר מיבעיא לי' אם ע"י גריה הוי פחות משליש דרה לחם כמו בעיסת האנרז או לא ועוד י"ל דמיבעיא לי' בזה דמסקא לי' בהנה ב' טעמים הנ"ל וס"ל דלעולם דרה לחם הוא אבל כ"ז מיבעיא ליה אם מהני בזה דרה לחם אם אמרינו פלל הסבא דדרה לחם והענגן דגריה הוא משום דע"י גריה נתחמץ אבל הענגן דדרה לחם הוא לא אמרינו או דילמא הענגן דגריה משום דרה לחם הוא פטור הא' ודרה הראשון נראה לי עיקר ודו"ק: שם בנתיים מהו ר"י בשם רשב"ל בנתיים פבראשונה ר"י בשם רשב"ל בנתיים פבראשונה איזהו בנתיים העושה עיסה מן הטבל חלה חייבת בתרומה תרומה חייבת בחלה ופירש בשדה יהושע בראשונה כמו שאמרו ברישא דמתניתין דחייבת בחלה באחרונה בסוף מתניתין דפטורה מן החלה וטעמא דה"ל כמדומע דמתניתין וקשה לי האיה הוי כמדומע הא גרסינו בירושלמי לעיל מה בין גדיש שנדמע לעיסה שנדמע גדיש שנדמע את אמר חייבת עיסה שנדמע את אמר פטורה ר' תנחומא בשם ר' חננא גדיש שנדמע עד שלא נדמע עבר והפריש ממנו תרומה אינה תרומה עיסה שנדמע עבר והפריש ממנו חלה אינו חלה דתנינו תמן המפריש חלה קמח וכו' הרי לפנינו דמדומע כל עיקר פטור חלה הוא משום דטרם חייב חלה הוי עלה שם תרומה א"כ לפ"ז בעיסת טבל דהפריש תרומה בנודאי התרומה שמגבי מעיסה זו חייבת בחלה ואין עלה שם דמדומע דהא עד שלא הפריש ממנה התרומה הרי היא חייבת בחלה לכן מחנורתא כדפירש במראה הפנים ז"ל ודו"ק: שם א"ל ר"י ובלבד ע"י משקה ע"י בפוסקים ז"ל ובשנו"א ז"ל דהאריכו הרבה בזה ואכמ"ל ודו"ק: שם מיליהון דרבנן פליגון בהנא שאל לשמואל וכו' הרא"ש ז"ל העתיק הסוגיא הזה הכא משמע דקאי כל הסוגיא לענגן המדומע דהכא ובאמת הסוגיא הזה איתא אות באות (בפ"ד דתרומות) ופירש שם הפ"מ ז"ל דעיקר הסוגיא שייך התם והכא אגב גררה נסבה ופירש שם מה שפירש ופירוש דחוק: ובאמת נראה לפענ"ד דהסוגיא שייך הכא ומיליהון דרבנן קאי אפ"ד דתרומות פדרה הש"ס הזה וכן מוכח בשנו"א ז"ל דמעתיק הסוגיא הכא משמע דס"ל דהכא עיקר הסוגיא ובפירוש הענגן פי' בס' נו"י ז"ל דשמואל לשיטתו דס"ל דתרומה בזה"ז דאורייתא דס"ל קדושה ראשונה קידושה לע"ל במס' ב"ב (דף נו"ו ע"א) ע"כ גם חלה דאורייתא ולא אתי דימוע מדרבנן ומפקע לחלה דאורייתא ור"י ס"ל דתרומה בזה"ז דרבנן וה"ה לחלה ולפיכך

דימוע מדרבנן מפקע לחלה דרבנן וע"ז מביא ראיה מעיגול בעיגולין דהוי מדרבנן וכמו דאיתא ביבמות (דף פ"א) עי"ש וכל דבריו תמוהין א' דכהנא גופיה ס"ל דהוי מדרבנן כדאיתא בהד"א (בפ"א דמס' תרומות) כמו שהבאתי לעיל וגם תיבת עיגול בעיגולין דדבר פרי הוא שתרומה עלתה בידו אין מקום לדברי' הללו לפי דרכו וגם אין מקום למיליהון דרבנן פליגי ע"פ דרכו ועי' לעיל בסוגיא דמדומע שת"ל ירדתי לעומק הענין ברוך ה' ע"ש: הלכה ד' הלכה זו מבואר היטב וק"ל מאלי' ודו"ק: הלכה ה' נחתום וכו' הממרח פריו של חבירו שלא מדעתו עי' באו"ז ומפני הטעם המבואר בהקדמה קצרת: שם ונעשית ביו"ט מתניתין דר"ש בן אלעזר הוא דתני אין עושין מיו"ט למוצאי יו"ט והתני ממלאה אשה קדירה בשר אע"פ שא"צ אלא חתיכה אחת קומקום חמין אע"פ שאינו שותה ממנו אלא כוס אחד אבל לאפות אינו אופה אלא צונרקה דתני רשב"א אומר ממלאה היא אשה את התנור פת מפני שהפת יפה בשעה שהתנור מלא ע"כ לפי המכרש פ"מ ז"ל דחוק והדברים פשוטים דפי' הירושלמי מוכן על משקל הדעת הראשון דהירושלמי ס"ל דאתיא מתניתין פרשב"א דס"ל דהפת נאפה יפה בשעה שהתנור מלא ולפיכך ס"ל לתנא דמתניתין דבשעה שהרועים אוכלים ממנה דנעשית ביו"ט ואע"פ שהחלק של הפלבים נאפת ג"כ משום דס"ל פרשב"א דהפת נאפת יפה בשעה שהתנור מלא וע"כ אין טירחא שלא לצורך או"נ ביו"ט וכן פי' בס' פני הושע ז"ל במס' ביצה (דף כ"א ע"א) ע"ש: ומה שהקשה הפנ"י ז"ל על התוס' ביצה (דף כ"א ע"א) מן הירושלמי הנה על התוס' ז"ל בד"ה עיסה דמקשים על ר"ח דקאמר עיסה חציו של נכרים וחציו של ישראל אסור לאפותה ביו"ט משום דאפשר למיפלג בלישה וז"ל וא"ת האמר לעיל (דף י"ז) רשב"א אומר ממלאה אשה התנור פת מפני שהפת נאפה יפה בשעה שהתנור מלא ושרי לאפות ביו"ט אפילו לכתחילה וכ"ת דאתיא לת"ק והא הילכתא כר"ש דמתיר וי"ל דשאני התם דכל הפת של ישראל שהרשות בידו לאכול כל אחד ואחד או זה או זה ועוד דילמא מקלעי ליה אורחים אבל הכא דחציו של נכרים אסור לאפות ביו"ט עכ"ל והקשה הפנ"י ז"ל דתירוצם הוא לנגד הירושלמי דהכא דהא בירושלמי בפ"ק דמסכת חלה מוקי המתניתין דעיסת פלבים דנאפת ביו"ט דאתיא פרשב"א והכא במס' ביצה מדמה הגמרא המתניתין דעיסת פלבים להא דעיסה חציו של נכרים וחציו של ישראל אלמא דהירושלמי מוקי פרשב"א וזה דל דברי התוס' ז"ל דכתבו דעיסה חציו של נכרים וחציו של ישראל אינו ענין לדרב"א ואילו בירושלמי מוקי דרב"א ע"ש ולפענ"ד נראה דאין כאן קושיא ושום סתירה מהירושלמי הנה לדברי רבותינו בעלי התוס' ז"ל הן אמת לפי פי' הפ"י בתוס' ז"ל הנה"ל שפירש שפוננת דבריהם דהתם דרב"א הוא דאמרינו דמותר לכתחילה לפי שליכא איסור דאורייתא משום דהוי כמו הואיל דלכל הפחות כל חדא וחדא חזיא לדידיה ונהי כמו במסכת פסחים (דף מ"ח ע"א) ע"ש אבל הכא בחדא מיהת קצת לא חזיא אלא לנכרים ולפ"ז גם בעיסת פלבים גמי דכונתיה דהא בשעת דעיילי לתנורא מיהת איכא קצת מן העיסה דלא חזיא אלא לכלבים ולפ"ז בנודאי לא אתא מתניתין דעיסת פלבים פרשב"א משום סברת התוס' ז"ל דהתם שרינו אף מדרבנן מהסברא שהפת נאפה יפה בשעה שהתנור מלא משום דבלא"ה ליכא איסורא דאורייתא משום דכל חדא וחדא חזיא לי' בעידנא דקמעיל בתנורא אבל הכא דבנודאי קצת מהעיסה לא חזיא אלא לפלבים ע"כ איכא איסור

דאורייתא אבל להמסקנא דמסיק הגמרא דאפשר לפייסן בגבילה א"כ הוי ממש כמו
בדרשב"א דהא פל העיסה חזיא לדידיה בעידנא דקמעניל לתנורא והגם דבדעתו ליתן
לפלבים מ"מ מפיו דבעידנא דקמעניל לתנורא חזיא לדידיה ע"כ ליפא אישור דאורייתא
ושרי אף לכתחילה מטעם דמוקי בירושלמי דאתיא פרשב"א ולפיכך ע"פ המסקנא אין
סותר הירושלמי לסברת התוס' ו"ל ודו"ק: שם בסוף הפרק מנין שלא עשה פלום עד
שמשייר מקצת ת"ל מראשית ולא פל ראשית עי' במהרי"ט אלגזי ו"ל בהלכות חלה ועי'
בירושלמי יומא ברפ"ב והרים אין והרים אלא כו' ודו"ק: סליק פרקא קמא פרק שני
חבריא בשם ר"א רב"א בשם ר"א ר' הילא בשם רשב"ל כף משיב ר"ע את ר"א אין
את מודה לי בשעה שנכנסו ישראל לארץ ומצאו קמחים וסלתות שהן חייבין בחלה ולא
גידולי פטור הן והוא מקבל מני' א"ר אסי תמנהי איך ר"ע מותיב את ר"א והוא מקבל
מיניה תמן עד שלא נכנסו לה למכרע ירשו דאר"ה בשם ר"ש בר נחמן לזרעה אתן אין
כתיב פאן אלא לזרעה נתתי כפר נתתי מה מקנים ר"ע טעמיה דר"א לחם הארץ בספינה
שנכנסה לארץ אם קרמו פניו מן החוט ולפנים חייבת מן החוט ולחוז פטורה ע"ד דר"ע
היא ספינתו היא עיסה תני היא הכנסתן שהכל הולך אחר קרימה בתנור מודים חכמים
לר"ע בהכנסתן לארץ שהכל הולך אחר קרימה בתנור מן מה דר"ע מותיב לר"א והוא
מקבל מני' ע"כ: והנה פ"י הפ"מ ו"ל דחוק מאוד ונראה לפענ"ד דה"פ מה מקנים ר"ע
לחם הארץ דמשמע דקפיד הפתוב על לחם הארץ ע"ז משני דהא דכ"ר לחם הארץ
דמשמע דבעינו מן הארץ לאו דבעינו דהתבואה יהיה מן הארץ אלא אפילו פשהתבואה
מן חו"ל נמי ו"ל בה פיו דהכניסו לארץ ורבי רחמנא מן הקרא מביא אתכם שמה פיו
שנכנס לא"י חייב אבל ע"ז קפיד רחמנא בקרא דלחם הארץ דבעינו שיתנהו לחם בארץ
דווקא דכניס תבואה מן חו"ל ויעשנה לחם בארץ אבל אי הכניס לחם מחו"ל פטור דע"ז
קפיד קרא ולפיכך דייק התנא במתניתין ותני פירות חו"ל שנכנס לארץ דמשמע דווקא
פירות לחוד הפני לארץ ועשאו לחם בארץ אבל אם הכניס לחם מחו"ל פטור וע"ז קאמר
הוא הכנסתן שהכל הולך אחר קרימה בתנור דע"כ גם בהכנסתן עכ"פ בעינו דיתנהו
לחם ביז ישראל פיו דמדמי ליה את שעת הכנסתן כמו הכניס מחו"ל לארץ ע"כ בעינו
דווקא דיהא לחם בארץ דהוא אחר הכנסתן אבל אם היה לחם קודם הכנסתן לארץ דהיה
אז דין חו"ל פטורה אפילו בשעה שהכניסו לארץ דעכשיו הוי דין א"י משום דרבי רחמנא
לחם הארץ וע"ז קאמר מודים חכמים לר"ע בהכניסו לארץ שהכל הולך אחר קרימה
בתנור מן מה דר"ע מותיב לר"א והוא מקבל מניה פלומר דלקמן (בפ"ג מ"ד) פליגי
חכמים, ור"ע בענין נכרי שנתן לישראל עיסה במתנה אם עד שלא גלגלה חייבת
ומשגלגלה פטורה אליבא דחכמים ור"ע אומר הפל הולך אחר קרימה בתנור והנה ב'
פטורים מרבינו גבי חלה חזא בתבואת חו"ל וחזא בתבואת נכרים ופליגי רבנן בתבואת
נכרים דממעט הפתוב מן עריסותיכם ע"כ ס"ל לרבנן דאם בשעת גלגול היתה של נכרים
פטורה פיו דבשעת חיוב היתה ביז נכרים שבשעת חובתו היתה פטורה פלשון המתניתין
שם ואילו בפטור דחו"ל מרבי הפתוב בהדא דהולך אחר קרימת התנור דכ"ר לחם
הארץ דבשעה שהכניסו לארץ חייב בחלה ע"י שעושה לחם והאי הוי ריבוי דמרבי דלא
תימא הא דרבי רחמנא בפירות חו"ל שנכנסו לארץ הוא דווקא פשהכניס קודם גלגול
אלא אם הכניס לאחר גלגול פטור מן החלה משום דבשעת חובתו פטורה היתה ע"ז

מרבֵּי לֹן קָרָא דְלַחֲסֵם הָאָרֶץ דְּכִינּוֹן דְּעוֹשֶׂה לַחֲסֵם בְּאָרֶץ חַיִּיבָת בְּחֻלָּה דְּבְאָרֶץ הַלְחָסֵם מְחַיִּיבוּ דְלֹא אֲזַלִּינּוּ בְּתַר הַגְּלָגוּל דְּחוּ"ל אֲבָל הַלְחָסֵם דְּאָרֶץ מְחַיִּיבוּ בְּחֻלָּה וּע"ז קְאָמַר הַגְּמָרָא דְעַל דְּעֵתִיהָ דַּר"ע הוּא סְפִינְתוֹ הוּא עֵיפְסָה דְלִשְׁיטַת ר"ע בְּעֵצְמוֹ דַּס"ל גַּם בְּעֵיפְסָה שְׁהִיתָה בְּשַׁעַת גְּלָגוּל בְּפִטוֹר וְאַחַר הַגְּלָגוּל נְכַנְסָה לִיד הַחַיִּיב חַיִּיב כַּדָּס"ל בְּמַתְנִיתִין דַּפ"ג הַגְּמ"ל ע"כ אֵין חִילוּק זֶה בֵּין אִם הַכְּנִיס מַחוּ"ל לְאָרֶץ בְּסְפִינָה אוּ עֵיפְסָה פְּלוּמַר בְּעֵיפְסַת נְכָרִים וְקָאֵי עַל הַמַּתְנִיתִין דַּפ"ג הַגְּמ"ל דְּנִחְלְקוּ בְּעֵיפְסָה ע"ש וּע"ז קְאָמַר ע"ד דַּר"ע אֵין חִילוּק בֵּין אִם הַכְּנִיס מַחוּ"ל לַא"י אוּ עֵיפְסָה דְפְּלִיגִי בַּפ"ג דַּלְר"ע בְּכּוֹלָן הוּלְף אַחַר קְרִימַת הַתַּנּוּר דְקְרִימַת הַתַּנּוּר דַּא"י מְחַיִּיב אֲפִילוּ לְאַחַר הַגְּלָגוּל וְכֹן קְרִימַת הַתַּנּוּר דִּינֵד יִשְׂרָאֵל מְחַיִּיב אֲלִיבָא דַּר"ע וּע"ז קְאָמַר תַּנִּי הוּא הַכְּנָסְתָן פְּלוּמַר בְּשַׁעַת שְׁנַכְנְסוּ יִשְׂרָאֵל אָרֶץ דְּמַדְמֵי ר"ע לְפִירוֹת חוּ"ל שְׁנַכְנְסוּ לְאָרֶץ.

וּע"ז קְאָמַר מוֹדִים חֲכָמִים לַר"ע בְּהַכְּנָסְתָן לְאָרֶץ שְׁהַפֵּל הוּלְף אַחַר קְרִימַת הַתַּנּוּר פְּלוּמַר הַגַּם דְּחֲכָמִים פְּלִיגוּן עִם ר"ע שֵׁם בְּמַתְנִיתִין בְּנְכָרֵי שְׁנָתוֹ לְיִשְׂרָאֵל עֵיפְסָה בְּמַתְנָה דַּס"ל לְרַבְּנָן הָתָם דָּאִם אַחַר הַגְּלָגוּל פְּטוּרָה מְשׁוּם דְּבִשְׁעַת חוֹבָתָן הִיתָה פְּטוּרָה וּלְפִיכָף לֹא נִתְחַדַּשׁ עֲפָה חַיִּיב בְּיַד יִשְׂרָאֵל ע"י קְרִימַת הַתַּנּוּר מ"מ מוֹדִים חֲכָמִים בְּהַכְּנָסְתָן לְאָרֶץ דְּאֲפִילוּ אַחַר הַגְּלָגוּל מ"מ בְּהַכְּנָסְתָן לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל קְרִימַת הַתַּנּוּר מְחַיִּיב דְקְרִימַת הַתַּנּוּר דַּא"י מְחַדַּשׁ הַחַיִּיב וְאִם הֵינּוּ סוּבְרִים כַּר' יוֹסִי דְאָמַר בְּשֵׁם ר"ה בְּשֵׁם ר"ש ב"נ כְּבַר נִתְתִּי דְלַמְפָּרַע יְרֵשׁוּ.

א"כ פְּשׁוּנְכְּסוּ יִשְׂרָאֵל לְאָרֶץ וּמְצָאוּ קְמַחִים וּסְלִתוֹת בְּיַד נְכָרִים לֹא דְמֵי פְּמוֹ שְׁהַכְּנִיס מַחוּ"ל לְאָרֶץ דְּנִימָא דְקְרִימַת הַתַּנּוּר דַּא"י מְחַדַּשׁ הַחַיִּיב אַע"פ שְׁהִיא אַחַר הַגְּלָגוּל מ"מ קְרִימַת הַתַּנּוּר דַּא"י מְחַדַּשׁ הַחַיִּיב מַגִּזָּה"כ דְּלַחֲסֵם הָאָרֶץ הַגְּמ"ל ז"א לַר"ה בְּשֵׁם ר"ש ב"נ דַּס"ל לְמַפְרַע יְרֵשׁוּ.

אַלְא לְדִידִיָּה פִּינּוֹן דְּמַעֲקָרָא נְמִי א"י חַשִּׁיבָא הֵוִי בְּהַכְּנָסְתָן לְאָרֶץ וּמְצָאוּ קְמַחִים וּסְלִתוֹת בְּיַד נְכָרִים דּוּמָה לְמַתְנִיתִין דַּפ"ג הַגְּמ"ל נְכָרֵי שְׁנָתוֹ לְיִשְׂרָאֵל עֵיפְסָה בְּמַתְנָה דְּלַחֲכָמִים פְּטוּרָה אַחַר הַגְּלָגוּל דְּבִשְׁעַת חוֹבָתָהּ הִיתָה פְּטוּרָה וּקְרִימַת הַתַּנּוּר דְּיִשְׂרָאֵל אֵינּוּ מְחַדַּשׁ חַיִּיב אֲבָל מִן מַה דַּר"ע מוֹתִיב לַר"א וְהוּא מְקַבֵּל מִנִּיָּה בְּדָאֵמַר לְעֵיל דְלֹא ס"ל לְמַפְרַע יְרֵשׁוּ אֲלֹא דְמֵי מְמַשׁ לְהַכְּנִיס מַחוּ"ל לְאָרֶץ וְכִינּוֹן שְׁכּוֹן דְּדְמֵי לְהַכְּנִיס מַחוּץ לְאָרֶץ לְאָרֶץ לֹא אֵיכְפִית לֹן עַל שְׁבִשְׁעַת גְּלָגוּל הִיתָה פְּטוּרָה פִּינּוֹן דְּהַקְרַמַת הַתַּנּוּר דְּהַכְּנָסַת א"י מְחַדַּשׁ הַחַיִּיב מַה אֵיכְפִית לֹן מַה שְׁבִשְׁעַת חוֹבָתָהּ הִיתָה בְּיַד נְכָרִים פְּמוֹ דְלֹא אֵיכְפִית לֹן עַל שְׁהִיתָה בְּשַׁעַת חוֹבָתָהּ בַּחוּ"ל פִּינּוֹן דַּגִּזָּה"כ הוּא דְבַכְנִיסַת א"י הַקְרִימַת הַתַּנּוּר מְחַיִּיב וּז"ב וְדו"ק: שֵׁם ר"י בְּעֵי קוּמֵי ר' יְרֵמְיָה בְּשַׁעַת שְׁנַכְנְסוּ יִשְׂרָאֵל לְאָרֶץ וּמְצָאוּ קְמָה לַחָה מַהוּ שְׁתָּהָא אַסוּרָה מְשׁוּם חֲדַשׁ א"ל לְמָה לֹא עַד כְּדוֹן לַחָה אֲפִילוּ יְבִשָּׁה וְכו' וְכו' עַד סוּף הַסְּוֵגִיא עֵי לְעֵיל בְּדַבְרֵינוּ בְּשִׁיטָה דְּחֲדַשׁ וְהֶאֱרַכְתִּי שֵׁם בְּדַבְרֵים נְכוּנִים ת"ל ע"ש וְדו"ק: שִׁיטָה דְקַדְוִשָּׁה רַאשׁוּנָה קַלַּע"ל שֵׁם רַבְּנָן דְקִיסְרִין בְּשֵׁם ר' חֲנִינְא בְּמַחְלוּקַת כ"מ אֲשֶׁר תִּדְרוּף וְכו' אֵין בְּכָלֵל אֲלֹא מַה שְׁבַפְרִט וְכו' עַד סוּף הַסְּוֵגִיא רֵאיתִי לְהַעֲתִיק בְּכָאן מִמְּכַתְבֵי הַשִּׁיטָה דַּק"ר ק"ל וְקַל"ל שְׁנָה עֲנִין רַחֲב בַּש"ס וְרֵאיתִי פְּמָה גְּאוּנֵי עוֹלָם שְׁהַרְחִיבוּ בְּזָה וְאַעֲנָה גַם אֲנָכִי אֵת חֲלָקֵי בְּעֶזֶר ה' ית"ש וּמְפָנִי שְׁהוּא נוֹגַע הַרְבֵּה בְּעֲנִין זֶה ע"כ הַצְּגָתִי פֶּה: גְּרִסִּינּוֹ בְּמַסְכַּת שְׁבוּעוֹת (דַּט"ז ע"א) עַל מַתְנִיתִין אֵין מוֹסִיפִין עַל הָעִיר וְעַל הָעֲזָרוֹת

אָלֵא ע"פּ מֶלֶךְ וְנָבִיא וְאִוְרִים וְתוֹמָיִם וְסִנְהֶדְרִין שֶׁל שִׁבְעִים וְאֶחָד וּבִשְׁתֵּי תוֹדוֹת וּבְשִׁיר
וּב"ד מֵהַלְכִין וּשְׁתֵּי תוֹדוֹת אַחֲרֵיהֶן וְכָל יִשְׂרָאֵל אֵינְתָמַר ר"ה אָמַר בְּכָל אֱלוֹ תָנָן ר"נ אָמַר
בְּאַחַת מִפְּלֵ אֱלוֹ תָנָן ר"ה אָמַר בְּכָל אֱלוֹ תָנָן קֶסֶבֶר קִדְּוֶשָׁה רֵאשׁוֹנָה קִדְּוֶשָׁה לְשַׁעֲתָא
וְקִדְּוֶשָׁה לְעֵתִיד לְבוֹא וְעֶזְרָא זָכַר בְּעֵלְמָא הוּא דְעֵבִיד ר"נ אָמַר בְּאַחַת מִפְּלֵ אֱלוֹ תָנָן קֶסֶבֶר
קִדְּוֶשָׁה רֵאשׁוֹנָה קִדְּוֶשָׁה לְשַׁעֲתָא וְלֹא קִדְּוֶשָׁה לְעֵתִיד לְבוֹא וְעֶזְרָא קִדְּוֶשָׁה קִדְּוֶשָׁה אֵע"ג דְּלֹא
הָיוּ אוֹרִים וְתוֹמָיִם וְכו' ע"כ ע"ש בְּסוּגְיָא: וְקִשָּׁה לִי לְכַאוּרָה קְוֶשִׁיא עֲצוּמָה לְפוּם הָךְ
סוּגְיָא דִּס"ל לְמ"ד דְּלֹא קִדְּוֶשָׁה לְעֵתִיד לְבוֹא דְעֶזְרָא קִדְּוֶשָׁה קִדְּוֶשָׁה דְגֵרְסִינָן בְּמִס' יוֹמָא
(דָּרָג נ"א ע"ב) הִיא מֵהַלְכָּה בְּהִיכָל עַד שְׁמַגִּיעַ לְבִין שְׁתֵּי הַפְּרוּכַת הַמְבַדִּילוֹת בֵּין קוֹדֶשׁ לְבִין
קוֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים וּבִינֵיהֶן אִמָּה ר' יוֹסִי אוֹמַר לֹא הִיא שֵׁם אֱלֹא פְּרוּכַת אַחַת בְּלִבָּד שְׁנֹאמַר
וְהַבְּדִילָה הַפְּרוּכַת לְכֶם בֵּין הַקְּוֶדֶשׁ וְגו' וּבְגִמְל' שְׁפִיר קָאמַר ר"י וְרַבְּנָן א"ל הֵנּוּ מְבַשְׁפְּנָן
אַבְל בְּמִקְדָּשׁ שְׁנֵי כִּיּוֹן דְּלֹא הָיוּ אִמָּה טְרַקְסִין וּבְמִקְדָּשׁ רֵאשׁוֹן הוּא דְהָיוּ וְאִיִּסְתַּפְּקוּ לְהוּ
רַבְּנָן בְּקִדְּוֶשְׁתוֹ אִי פְּלַפְנִים אוֹ פְּלַחוּץ וְעֵבִיד שְׁתֵּי פְּרוּכַת ע"כ וּפְרִיִּשׁוּ הַתּוֹס' יְשָׁנִים ו"ל
בד"ה מְסַפְּקָא לִי וְכו' ו"ל וְלֹר"י לֹא מְסַפְּקָא לִי לְכַד לֹא עֵבִיד אֱלֹא חֲדָא אַבְל לֹא יִדְעִינָן
לְדִידִיָּה אִי קִדְּוֶשְׁת' פְּלַפְנִים אוֹ פְּלַחוּץ וְלִרַבְּנָן נָמִי אִי לֹא הָיוּ מְסַפְּקָא לָן לֹא הָיוּ עֵבִידִי
שְׁתֵּי פְּרוּכַת שְׁאִין לְחוּשׁ אִי מוֹסִיפִין עַל אִוִיר הַהִיכָל אוֹ בֵּית קְדוּשֵׁי הַקְּדוּשִׁים וְא"ת בְּשַׁלְמָא
לְצַד פְּנִים אִסּוּר לְעֵשׂוֹת פְּרוּכַת דְּדִילְמָא נְכַסִּין שֵׁם לְצוֹרֶךְ עֲבוּדַת הַהִיכָל וְהוּא קְדוּשׁ
קְדוּשַׁת פְּנִים אֱלֹא לְצַד חוּץ לְמָה לֹא יַעֲשֶׂה מַה יֵּשׁ לְחוּשׁ וי"ל כִּי לְפַעְמִים נְכַסִּים שֵׁם פְּדִי
לְהַקְטִיר קְטוֹרֶת עַל בֵּין הַבַּדִּים שְׁבוּלִטִין בְּפְרוּכַת פְּמִין שְׁנֵי דְדִי אִשָּׁה פְּדַלְקָמָן וְא"כ הָיָה
מִקְטִיר בְּחוּץ רִיב"א ו"ל עכ"ל: וּלְפ"ז קִשָּׁה הָא פֶּלַח עֵיקַר הַטַּעַם דְּרַבְּנָן דְּהוֹצְרוּ לְשָׁנֵי
פְּרוּכַת הוּא מְשׁוּם אִמָּה טְרַקְסִין שְׁהָיָה בְּמִקְדָּשׁ רֵאשׁוֹן בְּקִדְּוֶשַׁת דּוּד וּשְׁלַמָּה וְאִיִּסְתַּפְּקָא
לְהוּ רַבְּנָן בְּקִדְּוֶשְׁתוֹ אוֹ פְּלַפְנִים אוֹ פְּלַחוּץ ע"כ דִּס"ל דְּקִדְּוֶשָׁה רֵאשׁוֹנָה קִדְּוֶשָׁה לְעֵתִיד
לְבוֹא דָּאִי ס"ד דְּלֹא קִדְּוֶשָׁה לְעֵתִיד לְבוֹא א"כ תְּקַשִּׁי לְמָה לָן לְמֵיעֵבֵד שְׁתֵּי פְּרוּכַת מְשׁוּם
הָךְ אִמָּה טְרַקְסִין שְׁהָיָה בְּמִקְדָּשׁ רֵאשׁוֹן וְאִיִּסְתַּפְּקָא לְהוּ בְּקִדְּוֶשְׁתוֹ מֵאִי נַפ"מ לָן הַשְׁתָּא
בְּקִדְּוֶשָׁה רֵאשׁוֹנָה מֵאִי דְהוּא הָא כְּבָר נִתְבַּטַּל הַקְּדוּשָׁה אֱלֹא ע"כ דְּהַת"ק ס"ל דְּק"ר קל"ל:
א"כ יְקִשָּׁה לָן עַל הַתּוֹ"י ו"ל דְּחִינְדְּשׁוּ פְּלוּגְתָא חֲדָשָׁה בֵּין ת"ק לִר"י דְּלַת"ק מְסַפְּקָא לִיָּה
בְּקִדְּוֶשַׁת אִמָּה טְרַקְסִין אִי פְּלַפְנִים אוֹ פְּלַחוּץ וְלֹר"י לֹא מְסַפְּקָא לִיָּה וְכֵן הַתּוֹס' ו"ל נָמִי
בְּעֵי לְאִפּוּשֵׁי פְּלוּגְתָא בֵּין ת"ק וְר' יוֹסִי בְּב' תִּירוּצִים א' דְּלֹר"י הָיוּ ק"ק מְלִבְד עוֹבְדֵי
הַפְּרוּכַת ב' דְּלֹר"י פְּשִׁיטָא לִי בְּאַמָּה טְרַקְסִין עֵי"ש וְמַה לְהוּ לְרַבּוּתֵינוּ לְאִפּוּשֵׁי פְּלוּגְתָא
חֲדָשָׁה בֵּין ת"ק וְר"י דְּהָא יֵשׁ לְתַרְץ בְּפְשִׁיטוֹת אֲלִיבָא דִּר"י דְּהוּא מְרָא דְשְׁמַעְתָּא דְסִדְר
עוֹלָם הַמְרַעִישׁ בְּכּוֹלָא תְּלִמוּדָא מֵאֵן תְּנָא סִדְר עוֹלָם ר"י אֲשֶׁר יִרְשׁוּ וְגו' יְרוּשָׁה רֵאשׁוֹנָה
וּשְׁנֵי יֵשׁ לְהוּ שְׁלִישִׁית אִין לְהֶם וּפִירִשׁ"י ו"ל דִּירּוּשָׁה רֵאשׁוֹנָה וּשְׁנֵי יֵשׁ לְהוּ כְּלוּמַר
דְּבְעֵי יְרוּשָׁה אַבְל שְׁלִישִׁית אִין לְהֶם כְּלוּמַר בְּעֵי מִיְהִדֵּר וּמִירְתָא דִּירּוּשָׁה עוֹמְדַת הִיא
וְאִשְׁמַעִינָן הִיא קְרָא דְלֹא בְּטָלָה קְדוּשַׁת הָאָרֶץ לְאַחַר חוֹרְבָן בֵּית שְׁנֵי אַבְל מְשַׁגְּלוּ גְלוּת
רֵאשׁוֹנָה בְּטָלָה קְדוּשַׁת הָאָרֶץ עֵי"ש הָרִי דִּר"י ס"ל דְּק"ר לֹא קִדְּוֶשָׁה לְעֵתִיד לְבוֹא וְהִגַּם
שְׁהַתּוֹס' ו"ל בְּמִס' יְבָמוֹת (דָּרָג פ"ב ע"ב) מְחַלְקִין בֵּין קְדוּשַׁת הָאָרֶץ לְקְדוּשַׁת הַבַּיִת אֲלִיבָא
דִּר"י דִּס"ל כִּר"י הִינּוּ דוֹנוּקָא אֲלִיבָא דִּר' יוֹחָנָן מְשׁוּם הַהִכְרַם דְּקִשָּׁה לְזוּמַר' יוֹחָנָן אִר"י
אַבְל לֹר"י אִין לָנוּ שׁוּם הִכְרַם לְחַלְקָא בֵּין קְדוּשַׁת הָאָרֶץ לְקְדוּשַׁת הַבַּיִת וְאִימָא לְכוּלְהוּ
ס"ל בְּסִדְר עוֹלָם דְּלֹא קל"ל בֵּין לְקְדוּשַׁת הָאָרֶץ בֵּין לְקְדוּשַׁת הַבַּיִת.

ואפילו לר"ל דס"ל דר' יוסי תני לסדר עולם ולא ס"ל פלומר דס"ל דאפילו קדושה
שלישית יש להן א"כ ע"כ דק"ר לא קל"ל. ואיזה הכרח דחק לן לחלק אליבא דר' יוסי
בין קדושת הארץ לקדושת הבית דילמא ס"ל פהנה תנאי דס"ל דגם לקדושת הבית לא
קדושה לעתיד לבוא כמו במס' שבועות (דף ט"ז ע"א) הנ"ל (ועיין בתוס' ז"ל במס'
זבחים (דף ס' ע"ב) ד"ה מאי עיי"ש דר"י אליבא דר' ישמעאל ע"פ הגירסא שם אי
קדושה אי לא עיי"ש ועיין במהרש"א ז"ל בתוס' ז"ל יבמות (דף פ"ב) הנ"ל עיי"ש]
מלמעבד פלוגתא קדושה בין ת"ק ור"י דידן בענין שתי פרוכת דלרבנן מספקא להו באמה
טרקסין דבית ראשון ולר"י פשיטא הא בפשיטת מציון לתרוצי דלעולם לר"י מספקא
ליה ג"כ כמו לת"ק וליבא פלוגתא קדושה בין ת"ק ור"י בזה רק ר"י לטעמיה בסדר
עולם.

דק"ר ע"כ רבנן ס"ל דקדושה ראשונה קדושה לעתיד לבוא פדכתיבנא וממילא ר"י
לטעמיה אליבא דר' יוחנן דמאן תנא סדר עולם ר' יוסי וסבר פנותיה א"נ אליבא דר"ל
סבר ר"י דלא קדושה כלל אף בבית שני לעתיד לבוא וממילא ס"ל דלא הוי אלא פרוכת
אחת בלבד דמאי אפית לן בקדושתיה דהיה לו במקדש ראשון פיון דכבר נתבטל ועזרא
קדושי קדיש ליה בקדושה קדושה ונהרי לדעת הראב"ד ז"ל בפ"ו מה' בית הבחירה דפסק
כמ"ד לא קדושה לעתיד לבוא וכתב שם אפילו לר"י דס"ל דקדושה שניה קדושה לעתיד
לבוא היינו דווקא קדושת הארץ אבל קדושת הבית לא קדושה לע"ל ומסיים שם
הראב"ד ז"ל לפיכך הנכנס עתה במקום מקדש אינו בכרת עיי"ש וא"כ יש לאמר כמו
כן אליבא דר"י דסגי בפרוכת אחת והגם דמספקא לן בקדושת אמה טרקסין דמקדש
ראשון או פלפנים או פלחויז מ"מ מאי איכפת לן דהא פתבו בתו"י ז"ל הנ"ל דאי היה
פשיטא לן באמה טרקסין אין נחוש אי מוסיפין על אור ההיכל או על בית קדשי הקדשים
וברק פל עיקר משום דמספקא לן אי פלפנים אי פלחויז לכן אין להוסיף האמה טרקסין
להיכל דילמא קדושת' לפנים ונמצא הולך בקדשי קדשים אבל אליבא דר"י מאי אפית
לן הא קדו"ר בטלה.

וכן נמי קשה דיכניס האמה טרקסין בלפנים ואי משום חששא דילמא קדושתו פלחויז
מאי איכפית לה אליבא דר"י פיון דס"ל דבקדושה ראשונה לא קדושה לעתיד לבוא
ומשגלו ראשונה בטלה קדושת' וקאמר הגמ' במסכת שבועות (דף ט"ז ע"א) הנ"ל
דלהאי מ"ד עזרא קדושי קדיש בקדושה קדושה אם פן אפילו אם קדושת' פלחויז מ"מ
יקדשו אותו בקדושה קדושה בקדושת ק"ק כמו דקדשו את כל המקדש ובשלקא לת"ק
דס"ל דק"ר קל"ל נא קשה פנ"ל דיכניס האמה טרקסין לפנים ויקדש אותו בקדושה
קדושה.

ז"א דהא עזרא לא היה יכול לקדש אותו וכל קדושתו רק מקדושה הראשונה ומפיון
דאי תקדש האמה טרקסין בקדושת היכל לעולם הוא בקדושת היכל ע"כ אי אפשר
להכניס בפנים דילמא מקטיר בחוץ אבל לר"י דס"ל דקדושה ראשונה לא קדושה לעתיד
לבוא וע"כ עזרא קדושי קדיש דבאחת מפל אלו תנו פהה סוגיא דמס' שבועות (דף ט"ז
ע"א) הנ"ל ומפיון דכל המקדש נתקדש ע"י עזרא בקדושה קדושה א"כ מאי איכפית לן
אם יכניסו את האמה טרקסין לפנים וא"כ למה לן לאפוישי פלוגתא קדושה בין ת"ק ור"י

בְּאֵמָה טְרַקְסִין הָא לר"י בלא"ה לָא אִיכְפִּית לִן פִּינִן דְקַדְוֶשָׁה רֵאשׁוּנָה לָא קִידְשָׁה לְעֵתִיד
לְבוֹא א"כ לַפ"ז אִין פִּאן חֻשׁ שְׁשׁ לְהַכְנִיס הָאֵמָה טְרַקְסִין אוֹ לְפָנִים אוֹ לַחוּץ: אַכּוּן אִין פִּאן
מְקוּם קוֹשְׁיָא אֲלִיבָא דר"י פִּי אִם שְׁאִין חֻשׁ שְׁשׁ לְהַכְנִיס הָאֵמָה טְרַקְסִין לְפָנִים אַבְל זֹאת לָא
קוֹשָׁה דְהָא יָכוֹל לְהַכְנִיס הָאֵמָה טְרַקְסִין לַחוּץ וּבְרוּר הַדְבָר בְּעֵינֵי דַע"כ לָא הַכְשִׁיר
הֶרְאָב"ד ז"ל לְכַנּוּס עֵתָה בְּמְקוּם מְקַדְשׁ אֲפִילוּ אִי לָא קִידְשָׁה לַע"ל דְהָא בְּהִדְיָא גְרַסִּינִן
בְּמַס' ע"ז (דָּף נ"ב ע"ב) בְּהַ גְּנִזוּ בֵּית חֻשְׁמוֹנָאִי אֶת אַבְנֵי הַמִּזְבֵּחַ שְׁשִׁיקְצוּ אֲנָשֵׁי יוֹן וְכו'
וְכו' נִתְבְּרִינְהוּ אַבְנֵים שְׁלִימוֹת אֲמַר רַחֲמָנָא לִינְסְרִינְהוּ לָא תְנִיף עֲלֵיהֶם בְּרוּזֵל אֲמַר רַחֲמָנָא
וּפְרִיף הַגְּמ' וְאֵמַאי לְתַבְּרִינְהוּ וְלִישְׁקְלוּ לְנִפְשֵׁי' מִי לָא אֲמַר רַב אוֹשְׁעִיָא בִּיקְשׁוּ לְגִנּוּז פֶּל
פְּסָף וְזָהָב שְׁבַע עוֹלָם מְשׁוּם פְּסָפָא וְדַהָבָא שְׁל יְרוּשָׁלַיִם וְהוּינִן בְּהַ יְרוּשָׁלַיִם הָוִי רַבָּא
דְעַלְמָא אֲלָא אֲמַר אַבְנֵי בִיקְשׁוּ לְגִנּוּז כו' כו' עַד שְׁמַצָּאוּ לָהּ מְקַרָא מִן הַתּוֹרָה שְׁהוּא מוֹתֵר
וּבָאוּ בְּהַ פְּרִיצִים וְכו' הֵתֵם נָא אֲשַׁתְּמַשׁ בְּהוּ לְגַבּוּהַ הֵכָא אִישְׁתַּמַּשׁ בְּהוּ לְגַבּוּהַ לָאו אֲנִרְח
אַרְעָא לְאִישְׁתַּמוּשֵׁי בְּהוּ הִדְיוּטָא ע"כ הָרִי לְפָנֵינוּ מְפֹרֶשׁ הֵגַם דְאַבְנֵי הַמִּזְבֵּחַ יִצְאוּ לְחֻלְיִן
כְּדָאֲמַר שָׁם בְּסוּגְיָא מְקַרָא אֲשַׁכַּח וּדְרוּשׁ וּבָאוּ בְּהַ פְּרִיצִים וְחִילְלוּהַ וְיִצְאוּ אַבְנֵי הַמִּזְבֵּחַ
לְחֻלְיִן מ"מ גְּנִזוּ וְאָסוּר לְהַשְׁתַּמַּשׁ בְּהוּ הִדְיוּט וְא"כ מְקוּם הַמְקַדְשׁ נְמִי אֲפִילוּ לְמ"ד דְלָא
קַל"ל וּבְטָלָה קְדוּשָׁתָהּ מ"מ אָסוּר לְכַנּוּס שְׁמָה דְלָא גְרַע מְאַבְנֵי הַמִּזְבֵּחַ הַנִּזְ"ל שְׁגִנְזוּ בֵּית
חֻשְׁמוֹנָאִי וְהֶרְאָב"ד ז"ל דְקַדְקַ בְּלִשׁוֹנוּ הִטְהוּר דְכַתְּבַ לְפִיכָד הַנְּכַסַּס עֵתָה שָׁם חִין בּוּ פֶּרֶת
מְשַׁמַּע דְאַיְנוּ מוֹצִיא רַק פֶּרֶת וְלַעוֹלָם אִיסוּרָא אִיכָא פְּפוּ הַסּוּגְיָא דְמַס' ע"ז (דָּף נ"ב ע"ב)
הַנִּזְ"ל ע"כ לַפ"ז אִי אֲפֻשֶׁר לְהַכְנִיס הָאֵמָה טְרַקְסִין לַחוּץ דִּילְמָא קְדוּשָׁתִי' כְּלַפְנֵים וְהַגַּם
דְעַכְשָׁיו בְּטָלָה קְדוּשָׁתִי' מ"מ אָסוּר לְהוֹרִידוּ לְקְדוּשָׁה קִלְהַ מְמַנְהַ דְהָרִי גְרַסִּינִן בְּמַס'
פְּסָחִים (דָּף כ"ו ע"א) וּבְמַס' יוֹמָא (דָּף כ"ג וְדָף ס') וְהַנִּיחָם שָׁם מְלַמֵּד שְׁטַעוּנִין גְּנִיזָה ר'
דוֹסָא אֲמַר רַאוּיִן הֵן לְכַהֵן הִדְיוּט וּמַאי וְהַנִּיחָם שָׁם שְׁלָא יִשְׁתַּמַּשׁ בְּהֶם יוּה"כ אַחַר וּפְרִיף
הַגְּמ' לְמ"ד דַּס"ל דְכִינִן דְנַעֲשִׂית מְצֻנְתוּ אִין בּוּ מְעִילָה מְשׁוּם דַּס"ל דְכִינִן דְנַעֲשִׂית מְצֻנְתוּ
יִצְא לְחֻלְיִן וְלָא קְרִינִן בִּי קְדוּשֵׁי ה' כְּדַפְרֵשׁ"י ז"ל בְּכַמְהַ מְקוּמוֹת וְהָרִי תְרוּמַת הַדָּשָׁן יֵשׁ
בְּהַ מְעִילָה אַף אַחַר שְׁנַעֲשִׂית מְצֻנְתוּ וּמְשַׁנֵּי מְשׁוּם דְהָוִי תְרוּמַת הַדָּשָׁן וּבְגַדֵי פְהוּנְהַ שְׁנֵי
פְתוּבִים הַבָּאִים פְּאָחַד וְאִין מְלַמְדִין תְרוּמַת הַדָּשָׁן הָא דְאֲמַרְן בְּגַדֵי כְהוּנְהַ דְתַנְיָא וְהַנִּיחָם
שָׁם מְלַמֵּד שְׁטַעוּנִין גְּנִיזָה הַנִּיחָא לְרַבְּנָן אֲלָא לר"ד וְכו' מַאי אִיכָא לְמִימַר וְיֵשׁ סָפֵק
לְכַאוּרָה בְּפִשְׁט דְבָרֵי הַגְּמ' דְלְכַאוּרָה מְצִינִן לְמִימַר דְהַגְּמ' מְקוֹשָׁה דְאַלִּיבָא דר"ד לָא
נַעֲשִׂית עַדִּין מְצֻנְתָן וְאֲפִילוּ יֵשׁ בּוּ מְעִילָה מ"מ לָא מְצִינִן ב' פְתוּבִים הַבָּאִין פְּאָחַד לְעַנְיָן
נַעֲשִׂית מְצֻנְתוּ דְהָא לר"ד לָא נַעֲשִׂית עַדִּין מְצֻנְתוּ פִן הִנְהַ לְכַאוּרָה נִרְאָה לְפָרֶשׁ קוֹשְׁיָת
הַגְּמ' אַבְל רַש"י ז"ל בְּמַס' יוֹמָא (דָּף ס') מְפָרֶשׁ דְהָכִי מְקוֹשָׁה הַגְּמ' דְאַלִּיבָא דר"ד לָא
מְצִינִן ב' פְתוּבִים לְעַנְיָן נַעֲשִׂית מְצֻנְתוּ וּמוֹעֲלִין בּוּ דְהָא לְדִידִין דַּס"ל דְרַאוּיִן הֵן לְכַהֵן
הִדְיוּט ע"כ אִין בּוּ מְעִילָה דְהָא קִי"ל בְּגַדֵי כְהוּנְהַ אִין מוֹעֲלִין בּוּ וַע"כ לָא מְצִינִן לר"ד
דִּיהָ נַעֲשִׂית מְצֻנְתוּ וּמוֹעֲלִין בּוּ בְּבַג"כ וְא"כ לָא הָוִי ב' פְתוּבִים עֵי"ש הָרִי חֻזִּינִן דְרַש"י
ז"ל ס"ל דְאַפִּילוּ אֲלִיבָא דר"ד נְמִי נַעֲשִׂית מְצֻנְתוּ קְרִינִן בִּיהַ וּבְאֵמַת מַה שְׁדַחְקוּ לְרַש"י
ז"ל לְפָרֶשׁ פִּן וְלָא מְפָרֶשׁ בְּפִשְׁטוֹת דְאַלִּיבָא דר"ד לָא נַעֲשִׂית עַדִּין מְצֻנְתוּ פְּדַכְתִּיבְנָא
וְרַאִיתִי בְּפָנֵי יְהוֹשֻׁעַ ז"ל בְּמַס' קְדוּשִׁין דְמַרְגִּישִׁין בְּזָה וְנִרְאָה לְפַעַנ"ד לְתַרוּצֵי קוֹשְׁיָתָן עַל
רַש"י ז"ל כְּמוֹ שְׁמִבּוֹאָר בְּפְתָבִים שְׁלֵי מְשׁוּם דְמַסִּיק בְּבְרִיָּתָא רַבִּי אוֹמַר ב' תְּשׁוּבוֹת
בְּדָבָר חֲדָא דְאַבְגִּטוּ שְׁל כַה"ג לָא זְהוּ אַבְגִּטוּ שְׁל פְהוּן הִדְיוּט וְעוֹד בְּגַדִים שְׁנַשְׁתַּמַּשָּׁה בְּהֶם

קְדוּשָׁה חֲמוּרָה תִשְׁמַשׁ בָּהֶם קְדוּשָׁה קְלָה וְאִי ס"ד דלר"ד לֹא נַעֲשִׂית עֲדִינָן מְצֻנְתוּ דְמִתְחִילָה הִקְדָּשׁוּ הַבְּגָדִים לְכַה"ג בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים וְלֹא־חָר יוה"כ יִהְיֶה בְּגָדֵי כְהֹנֵה לְכַהֵן הַדְּיוֹט א"כ מֵאֵי מִקְשָׁה רַבִּי בְּגָדִים שְׁנַשְׁתַּמְּשָׁה בָּהֶם קְדוּשָׁה חֲמוּרָה תִשְׁמַשׁ בָּהֶם קְדוּשָׁה קְלָה וְאֵם שְׁמִתְחִילַת הַהִקְדָּשׁ נִתְקַדַּשׁ כֹּן לֹא הָיָה קִשָּׁה לֹן הָאִיף מוֹתֵר שְׁנַשְׁתַּמְּשָׁה בָּהֶם קְדוּשָׁה חֲמוּרָה לְהִשְׁתַּמְּשׁ קְדוּשָׁה קְלָה הֲלֹא מִתְחִילָה הִקְדָּשׁ כֹּן וּבְהִדְיָא שְׁנִינּוּ בַמַּס' נְדָרִים א כ"ט ע"א) שׁוֹר זֶה עוֹלָה ל' יוֹם וְלֹא־חָר ל' יוֹם שְׁלָמִים כָּל ל' יוֹם עוֹלָה וְלֹא־חָר ל' יוֹם שְׁלָמִים וְהָיָה מִקְדוּשָׁה חֲמוּרָה לְקְדוּשָׁה קְלָה כְּדֹאִיתָא שֶׁם בְּהִדְיָא בְּסוּגְיָא עֵי"ש אַלְמָא כָּל הֵיכָא דְתִתְחִילַת הַהִקְדָּשׁ הִי כֹן לֹא אֲמַרִּינָן אִין מוֹרִידִין מִקְדוּשָׁה חֲמוּרָה לְקְדוּשָׁה קְלָה וְאִימְתִי אֲמַרִּינָן אִין מוֹרִידִין מִקְדוּשָׁה חֲמוּרָה לְקְדוּשָׁה קְלָה הֵינּוּ דְנוּקָא בְּאֵם שְׁהוּקְדַשׁ מִתְחִילָה לְקְדוּשָׁה חֲמוּרָה לְבַד ע"כ אֲסוּר לְהוֹרִידוּ לְקְדוּשָׁה קְלָה אַח"כ אֲבָל אִם בְּתִחִילַת הַהִקְדָּשׁ הִקְדָּשׁ ע"מ כֹּן לֹא אֲמַרִּינָן אִין מוֹרִידִין וְכו' וְא"כ ע"כ הֵכָא דְפִרְיָה רַבִּי בְּגָדִים שְׁנַשְׁתַּמְּשָׁה בָּהֶם קְדוּשָׁה חֲמוּרָה יִשְׁתַּמְּשׁ בָּהֶם קְדוּשָׁה קְלָה ע"כ דְלֹא נִתְקַדַּשׁ רַק לְבְּגָדֵי כַה"ג לְיוה"כ לְבַד וְע"כ אֲפִילוּ לר"ד קְרִינָן בְּהוּ נַעֲשִׂית מְצֻנְתוּ דְהָא לֹא נִתְקַדַּשׁוּ רַק בְּגָדֵי כַה"ג לְיוה"כ וּמִפְּיָן דְעֵבֵר יוה"כ דְאֲסוּרִין לְעוֹלָם וְאִינָן רְאוּיָן לְקְדוּשָׁה הַזֶּה דְהָא לֹא יִשְׁתַּמְּשׁ בָּהֶם בְּיוה"כ אַחַר ע"כ נַעֲשִׂית מְצֻנְתָן נִקְרָא לְפִיכָה פִּרְש"י ו"ל דלר"ד הַגַּם דְמְצִינּוּ בְּבְגָדֵי כְהֹנֵה דְנַעֲשִׂית מְצֻנְתוּ אֲבָל לֹא מְצִינּוּ דְמוֹעֲלִין בּוּ מְשׁוּם דַּס"ל רְאוּיָן הֵן לְכַהֵן הַדְּיוֹט וְקִי"ל דְבְּגָדֵי כְהֹנֵה אִין מוֹעֲלִין בָּהֶם ע"כ לֹא הָיָה אֲלֵיבָא דר"ד ב' כְּתוּבִים לְעַנְיָן נַעֲשִׂית מְצֻנְתוּ וּמוֹעֲלִין בּוּ: וְא"כ חֲזִינָן דְלִשְׁטַת רִש"י ו"ל נִקְרָא נַעֲשִׂית מְצֻנְתוּ וְאִין בּוּ צִנְרָה גְבוּהָ עוֹד וְלֹא קְרִינָן בְּיָה קְדָשִׁי ה' כְּדִפְרִש"י ו"ל בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת וְאֲפִילוּ הַכִּי כְּשֶׁהַכְּשִׁיר ר"ד לְבְּגָדֵי כַהֵן הַדְּיוֹט כְּפִרְיָה רַבִּי בְּגָדִים שְׁנַשְׁתַּמְּשׁ בָּהֶם קְדוּשָׁה חֲמוּרָה תִשְׁמַשׁ בָּהֶם קְדוּשָׁה קְלָה וְהָרִי הֵכָא דְנַעֲשִׂית מְצֻנְתוּ וְלֹא קְרִינָן בְּיָה קְדָשִׁי ה' וְאֵעִי"כ אֲסוּר לְהִשְׁתַּמְּשׁ בָּהֶם קְדוּשָׁה קְלָה א"כ חֲזִינָן בְּפִירוּשׁ הַגַּם דְּבִטְלָה קְדוּשַׁתִּי מ"מ אֲסוּר לְהוֹרִידוּ לְקְדוּשָׁה קְלָה כִּי אִם יִגְוֹזוּ וְא"כ ה"נ אִי אֲפָשֵׁר לְהַכְנִיס הָאֲמָה טְרַקְסִין לְחוּץ דִּילְמָא קְדוּשַׁתִּי כְּלָפְנִים.

וְאִי דלר' יוֹסִי בְּטְלָה קְדוּשַׁתִּי דְקְדוּשָׁה רֵאשׁוּנָה לֹא קִידְשָׁה לְע"ל מ"מ אֲסוּר לְהַכְנִיסוּ לְחוּץ וְלְהוֹרִידוּ לְקְדוּשָׁה קְלָה דְדִילְמָא הוּא מִק"ק אֲפִילוּ שְׁבִטְלָה קְדוּשַׁתוּ כְּשֶׁגָּלוּ מִכָּל מְקוֹם יְקִשָׁה נִשְׁתַּמְּשׁ בּוּ קְדוּשָׁה חֲמוּרָה יִשְׁתַּמְּשׁ קְדוּשָׁה קְלָה דְאֲסוּר לְהוֹרִידוּ מִקְדוּשַׁתוּ: אֲכֹן זֹאת יִשְׁאָר בְּקוּשְׁיָא ע"פ הַסּוּגְיָא דַּמַּס' שְׁבוּעוֹת (דָּף ע"ז ע"א הַנ"ל) דְלָמ"ד לֹא קִידְשָׁה לְע"ל עֲזָרָא קְדוּשִׁי קְדִישׁ אֵת כָּל הַמְקַדָּשׁ בְּקְדוּשָׁה חֲדָשָׁה דְקְדוּשָׁה רֵאשׁוּנָה בְּטְלָה א"כ יְכַנְיִסוּ הָאֲמָה טְרַקְסִין לְפָנִים דְהָא מְעֲלִין בְּקוּדָשׁ וְאִין לְחוּשׁ אִי מוֹסִיפִין עַל אֹוִיר בֵּית קְדָשִׁי הַגְּדָשִׁים כְּדֹאִיתָא בְּתו"י ו"ל וְכָל חֲשֵׁנְשָׁא הִיא דִּילְמָא מִקְטִיר בְּחוּץ ז"א דְזֶה דְנוּקָא לָמ"ד דַּק"ר קִידְשָׁה לְע"ל וּבְכָל אֵלוּ תָנָן א"כ אֲפִילוּ אִם יְכַנְיִסוּ אוֹתוֹ לְפָנִים לְעוֹלָם בְּקְדוּשַׁת חוּץ עוֹמְדָת אֲבָל לָמ"ד דַּק"ר לֹא קִידְשָׁה לְע"ל וּבִאֲחַת מִכָּל אֵלוּ תָנָן וְעֲזָרָא קְדוּשִׁי קְדִישׁ לְכָל הַמְקַדָּשׁ קְדוּשָׁה חֲדָשָׁה וְא"כ אִם יְכַנְיִסוּ אוֹתוֹ לְפָנִים לֹא הָיָה כְּמִקְטִיר בְּחוּץ דִּיִּתְקַדַּשׁ בְּקְדוּשַׁת פָּנִים וּמְעֲלִין בְּקוּדָשׁ וּכְבָר כְּתַבְתִּי לְעֵיל בְּשֵׁם תוֹס' יִשְׁנִים ו"ל דְאִין לְחוּשׁ אִי מוֹסִיפִין עַל אֹוִיר בֵּית קְדָשִׁי הַגְּדָשִׁים וְאֵע"ג דְּגָרְסִינָן בַּמַּס' זְבַחִים (דָּף ל"ג ע"א) וְלִיעֲבֹוד פִּישְׁפוּשׁ אֲבִינִי וְרָבָא דְאֲמַרִּי תַרְוֵינָהּ הַפֶּל בְּכַתְבִּי וְגו' כְּלוּמַר דְאֲסוּר לְהוֹסִיף עַל הַבְּנִין וְכֹן פִּירִש"י ו"ל כָּהֵן אֲמַר דוּד כָּל פְּתַחֵי הָעֲזָרָה וּמִיָּדוּתִי

ובבגן כל הבית נמסר לי מיד ד' ואין להוסיף על הקשבון והקשיו בתוס' ו"ל ד"ה וליעבד
והא דמוסיפין על העיר ועל העצרות היינו היכא דאיכא למימר קרא אשכח ודרוש פההיא
דסופה (ד' נ"א) וכו' וכו' עיי"ש ומ"מ ס"ל להתוס' ישנים ו"ל דמותר להוסיף על אויר
בית קדשי הקדשים משום דאינו מוסיף בבגן כי אם באויר לחוד הוא מוסיף ולא שניף
ע"ז הכל בכתב וגו' ול"ל דאימתי ס"ל להתוס' ו"ל דמותר להוסיף על האויר ולא חיישינו
להפל בכתב פשאינו מוסיף על הבגן היינו דווקא באם הי' פשיטא לן דאמה טרקסין
שניף לפנים א"כ אינו מוסיף קדושה בקרקע וקדושת הקרקע הוא כמו בכתב ורק אויר
לחוד הוא דמוסיף ע"ז לא חיישינו להפל בכתב אבל פשטא לן דילמא קדושת'
כלחויז לא מצינו להכניס האמה טרקסין לפנים דדילמא הי' קדוש במקדש ראשון
בקדושת חויז ואע"ג דהשתא בטל קדושת' ועזרא קדושי קדיש בקדושה חדשה מ"מ
אסור להכניס את האמה טרקסין לפנים ולקדשו בקדושת פנים משום דהפל בכתב ואי
דאינו מוסיף רק על האויר לחוד ז"א דהא ה"א מוסיף על הקדושה דמכניס אמה יתירה
בקדושת פנים ובכתב לא נתקדש והרי אסור להוסיף אמה יתירה בקדושת פנים דבשלמא
אם הי' הקדושה כמו שהי' בכתב רק דחסר הפותל ע"פ נביא ונמצא דאינו מוסיף על
הבגן רק דממילא ניתוסף האויר ולא קפדינו למיעבד שתי פרוכת על המקום אמה פדי
שלא יהיה הוספה על האויר ז"א דלא חיישינו אי מוסיף על האויר מפני דאינו מוסיף
קדושה דהא בכתב נמי הי' הקדושה מן האויר בקדושת פנים ועכשיו אינו מוסיף לא
בבגן ולא בקרקע אבל אי קדושת' כלחויז נמצא דמוסיף על הקרקע בקדושת פנים:
אבל ז"א דאי אין מוסיף על הבגן אין לחוש ג"כ אי מוסיפין על הקרקע בקדושה דכל
איסור דאסור להוסיף על הכל בכתב הוא דווקא בבגן אבל להכניס קרקע בחויז ולהוסיף
קדושה על קרקע בחויז אין בכך כלום פניו דאינו מוסיף בבגן ורא' גמורה לזה דהא
גרסינו בכמה מקומות גבי ויעמוד יהושפט בקהל יהודה בחצר הקדשה מאי חצר קדשה
א"ר יוחנן שחידשו בה דברים ואמרו טבו"י אל יכנס במחנה לוי ופרש"י ו"ל במס'
פסחים (דף צ"ב ע"א) שהוסיפו בה קדושה ועשאוה פמחנה שכינה לעגן טבו"י אלמא
דמותר להוסיף קדושה חדשה בקרקע מבחויז והגם דנא נתקדש הקדושה דטבו"י אל
יכנס כי אם בקדושת הבית מ"מ הוסיפו באותו קדושה מבחויז לבית אלמא דאינו נקרא
מוסיף על הכתב אי מכניס עוד קרקע מבחויז באותו קדושה אי אינו מוסיף בבגן והתם
ל"ל דקרא נמי אשכח ודרוש ז"א דא"כ אמאי אמר ר"י דבר תורה אפילו עשה לית ביה
עיי"ש: נמצא למדין אנחנו מתוך התוס' ישנים ו"ל ומתוך הסוגיא דמצורע שחל שמיני
שלו בערב הפסח דאין לחוש אי מוסיף על האויר וכן אין לחוש להוסיף קדושה בקרקע
מבחוץ לבית רק שאינו מוסיף בבגן א"כ חוזר קושיתנו לדוכת' לר"י דס"ל דק"ר לא
קידשה לע"ל אפילו אי הי' מספקא באמה טרקסין בקדושת' אי פלפנים אי פלחויז מ"מ
מה חשש יש כאן להכניסו לפנים דאפילו אם הי' קדוש בקדושת חויז במקדש ראשון
מאי איכפת לן הלא השתא יתקדש בקדושת פנים כמו דעזרא קדושי קדיש לכל המקדש
בקדושת חודתא פן יקדש נמי את האמה טרקסין בקדושת פנים דאין לחוש אי מוסיף על
האויר ועל קדושה חדשה פניו דאינו מוסיף מאומה בבגן: ואין לתרוצי דאי לר"י מספקא
ליה באמה טרקסין אי פלפנים אי פלחויז לא הי' יכול להכניס האמה טרקסין לפנים הגם
דאינו עובר על הכל בכתב פשוסיף על האויר ועל הקדושה חדשה בפנים מ"מ עובר על

הפל בכתב דממעט בקדושת היכל דכשם שאסור להוסיף על הקשבון כן אסור נמי לפחות מן הקשבון כמו שכ' הגאונים ז"ל הסבירא הזאת ובנדאי פשיטא שאסור למעט מידת ההיכל ממה שניתן בכתב וא"כ הכא ימעט בקדושת ההיכל ממה שהי' בכתב דדילמא בכתב הי' קדוש האמה טרקסין בקדושת היכל ועכשיו ימעט קדושת ההיכל ואימתי אמרינו דמותר להוסיף קדושה במקום קדש היינו דווקא שאינו עובר על הפל בכתב במקום קדש אבל הכא הרי עובר על הפל בכתב במקום קדש דבכתב ניתן האמה לקדושת היכל והוא מקדשו בקדושת ק"ק.

והתם במחנה לוי' אינו עובר על הפל בכתב דהתם אינו ממעט בקדושת מחנה לוי' דעדיין הוא מחנה לוי' לכל דבר רק לענין טבו"י הוסיפו בו קדושה חדשה ונעשאה כמחנה שכינה אבל הכא האיה רשאי למעט מידת ההיכל והגם דבמידה לא ימעט אבל בקדושה יתמעט דמיעקר מני' שם קדושת ההיכל מן המקום שהוא נקרא ק"ק ונמצא דעובר על הפל בכתב: אבל ז"א דבנדאי לא יעבור על הפל בכתב פשימעט המקום אמה טרקסין שעמד עלי' הפותל מקדושת היכל משום דכללא פיילינו בכולא תלמודא אין לה דבר שנעשית מצותו ומועלין בו וכבר הבאתי להך סוגיא לעיל ופרש"י ז"ל מפנין דנעשות מצותו אין בו צורך גבוה ולא קרינו בי' קדשי ד' עיי"ש.

והנה פל הקדשים איתקדשו לקדושתו לאותו דבר שנתקדש למצותו כמו בגדי כהונה ואברים ופדרים וכל הקדשים וכן ההיכל נתקדש לקדושתו ועבודה וזהו למצותו: וא"כ האי אמה טרקסין ע"כ למאי נתקדש המקום האמה הנה ע"כ לעמידת הפותל וזהו למצותו ובע"כ במקדש שני דהגביהו להפותל ע"פ נביא ואי אפשר להעמיד הפותל גבוה של מ' אמה בעובי אמה כדפרש"י ז"ל ע"כ אי אפשר עוד לקיים מצותו בהך אמה טרקסין ואין בו צורך גבוה עוד דהא מצותו כבר נעשית ואי דאיכא בו עוד איזה צורך מ"מ נקרא נעשית מצותו דהא בכ"מ דנעשית מצותו נמי איכא בו עוד איזה צורך מ"מ מפנין דלדבר דהוקדש למצותו נעשית מצותו ואין בו עוד צורך לאותו מצוה שהוקדש לה נקרא נעשית מצותו וא"כ ה"נ מפנין דנתקדש רק להפותל ועמה שאין צורך בפותל נקרא נעשית מצותו וא"כ אפילו אם יקדשו את האמה טרקסין להיכל מ"מ לא יוקדש כמו שהי' בכתב דאין בו צורך גבוה למה שהי' בכתב לכן אינו עובר על הפל בכתב פשיטא לנו מהי' אמה לקדושת היכל פינן דאין בו צורך גבוה על מה שהי' בכתב וע"כ אינו מחויב לקדשו בקדושת היכל כמו שהי' בכתב דהא אי אפשר על מה שהי' בכתב ולקדשו קדושה למצוה חדשה דהוא לעבודה אינו מחויב כמו בכל דבר דנעשית מצותו ובשלקמא פל ההיכל נתקדש למצותו לעבודה ע"כ אין למעטו ממידתו משום הפל בכתב אבל האי אמה נתקדש למצותו דהוא הפותל ואין בו צורך עוד דלא נתקדש לעבודה פי אם לדבר אחד להעמדת פותל ועכשיו אין בו צורך והגם דקדושתהמקום הוא עד ארעית תהומא כדאיתא במס' זבחים (דף כ"ד ע"א) פי קדיש דוד וכו' לעולם פשיטא ליה דעד ארעית דתהומא קדיש וכו' עיי"ש מ"מ על מה נתקדש רק למצותו דהוא לעבודה שעל גבי הקרקע נתקדש בקדושת היכל וא"כ הכא דלא נתקדש רק על הפותל וכי יש עבודה ואיזה נפ"מ בקדושתו בארעית דתהומא מתחת לפותל ולא נתקדש מעיקרא האי מקום עד ארעית דתהומא רק להעמדת הפותל וא"כ קמה ונצבה קושיתנו לעיל דלמה לן לאפוישי פלוגתא חדשה בין ת"ק ור"י בענין אמה טרקסין דלרבנן מספקא להו ולר"י פשיטא לי' הא לעולם איכא

למימר דלר"י נמי מספקא ליה בקדושתה' אי פלפנים אי פלחויז ומ"מ סגי בפרוכת אמת ומכניסו להאמה טרקסין לפנים דאזיל לטעמי' דס"ל דקדושה ראשונה לא קידשה לע"ל וא"כ מה איכפת לן בקדושת אמה טרקסין שהי' במקדש ראשון הלא כבר בטלה קדושתו ונהי דלא אפשר להכניסו להיכל מפני שאין מורידין פמו שבארתי אבל הלא אפשר להכניסו בפנים לפום הך סוגיא דמס' שבועות (דף ט"ז ע"א) ה"ל דלמ"ד דלא קידשה לע"ל עזרא קדושי קדיש א"כ אין חשש הקטרה בחויז דהא יוקדש פלפנים ע"י עזרא פמו פל המקדש ואינו עובר על הפל בכתב פמו שבארתי דאין לחוש אי מוסיפין על אויר בית קדשי הקדשים וגם אין לחוש להוסיף על הקדושה במקום חדש בקדושה חדשה וגם אין ממעט בהיכל ע"פ הפתב משום דכל הנפ"מ של הקדושה עד ארעית דתהומא הוא רק למצותו של העבודה והקא האי אמה טרקסין פל עיקר מצותו רק לפנותל שעלי' ע"פ הפתב ועתה נעשית מצותו ואין בו צנר גבוה עוד: ונקדים עוד קושיא אחת בסוגיא דשבועות ויתורין ב' הקושיות אלו חדא בתברתה בע"ה ותברתה למ"ד באחת מפל אלו תנן קשה לי לכאורה דגרסינן (במס' חלה פ"ב) עפר חו"ל שונכנס בספינה לארץ חייב במעשר ובשבועית אר"י אימתי בזמן שהספינה גוששית אבל אין הספינה גוששית פטורה ע"כ וגרסינן בירושלמי רבנן דקסרין בשם ר"ח במחלוקת פל מקום אשר תדרוך פה רגליכם אין בכלל אלא מה שבפרט וכו"ר"י מתיבן לר"י אם בספרי א"י והא כתיב מהמדבר והלבנון הזה וגו' אלא אם אינו ענין לספרי א"י תנוהו ענין לספרי חו"ל מעתה מה שהי' דוד הולך ומכבש בארם נהרים ובארם צובה י'הא חייבין בחלה שניא היא שהי' דוד מניח ספרי א"י ומכבש ספרי חו"ל הוי בעי מימר מ"ד תמן חייב אוף הכא חייב ומ"ד תמן פטור אוף הכא פטור אפילו כמ"ד תמן פטור וכו' וכו' וה"פ ע"פ פירוש המפרשים וכו' מורה הפשע בפשיטות דתלי הירושלמי הפלוגתא שבין ת"ק ור"י במתניתין בעפר חו"ל שבא בספינה לארץ דלת"ק מחייב במעשר ובשבועית משום דלת"ק הוי העפר חו"ל שבא לארץ בעפר א"י וחייב במעשר וכן בשבועית דהוי פמו שנתוסף על א"י מחויז לגבול א"י דלת"ק הוי קדוש בקדושת א"י וכן פשהכניס עפר מחו"ל לתוך הארץ הוי פמו שנתוסף על הארץ ויש לו דין עפר ארץ ישראל לטעמי' דס"ל דאם נתוסף על ארץ ישראל מחויז לגבול לא הוי קדוש בקדושת ארץ ישראל והילכך פשהכניס עפר חו"ל לתוך ארץ ישראל לא הוי קדוש בקדושת א"י ואזדי ר"י ורבנן לטעמי' דלר"י דדרש אין בכלל אלא מה שבפרט והאי כ"מ אשר תדרוך לא קאי על הוספה מחויז לגבול אלא קאי על הפרט מהמדבר והלבנון א"כ הכא שהכניס עפר מחו"ל לארץ נמי אין בו קדושה של א"י דס"ל דהיספה מחויז לגבול אינו קדוש בקדושת א"י אבל רבנן לטעמם דס"ל דהוסיף עפר מחויז לגבול הוי קדוש בקדושת א"י פן נמי פשהכניס בתוך הגבול מחויז לארץ דומה פשהוסיף על א"י ונהרי הוא בעפר ארץ ישראל והגם דהוספה מחויז לגבול דהוי לרבנן בקדושת א"י הוא דווקא פשנתוסף ע"פ מלה ומ"מ מדמה הירושלמי פשנתוסף בתוך הגבול שלא ע"י מלה לכשנתוסף מחויז לגבול ע"י מלה וכן כ' המפרשים ז"ל עיין שם (וזה שלא פסוגית הבבלי (בגיטין דף ז') דתלי הגמ' פלוגתתו בענין עציץ נקוב וה"ה בעפר א"י נמי הכי הוי וכן איתא במפרשים ז"ל: וקשה לי לכאורה על הדא שמעמא דגרסינן במס' סוטה (דף ט"ז ע"ב) על הדא מתניתין להיכל ופנה לימינו ומקום הי' שם אמה על אמה וטבלא של שיש וטבעת היתה קבוע בה פשהוא מגבי' ונוטל עפר

מתחמלי ונותן פדי שיגראה ע"פ המים ת"ר ומן העפר אשר יהי יכול יתקן מבחויז ויכניס ת"ל בקרקע המשפן יכול יחפור בקרדומות ת"ל אשר יהי הא פיצד יש שם הבא אין שם תן שם ע"כ ופרש"י ז"ל אי לא הוי פתיב בקרקע הא"מ בעינן מקרקע המשפן ממש אבל השתא דכתיב בקרקע משמע דאינו מקפיד אלא שיכניס עפר להיכל ובד"ה אי בקרקע קדרשינו ולא פתיב אשר יהי יכול לא מצא עפר תיחוח נוח ליטול יחפור שם בקרדומות ת"ל אשר יהי וכו' ש"מ לא הקפיד אלא שיהא מונח בקרקעית המשפן שעה אחת וכו' עיי"ש היטב וקשה דלמה לן האי קרא אשר יהי לאורי לן דמותר להכניס עפר ממקום אחר למשפן דבלא קרא ה"א דקפדינו דווקא על עפר המשפן אבל עפר מבחויז שהכניס למשפן פסול ז"א דאפילו בלאו האי קרא דאשר יהי נמי שפיר ידעינן כשהכניס עפר ממקום אחר למשפן על עפר סוטה דכשר אם דכ"ר עפר המשפן משמע דבעינן עפר המשפן מ"מ יהי פשר בעפר מבחויז שהכניס במשפן לעפר סוטה דהא גבי שביעית נמי כ"ר בהדיא ושבתה הארץ ובעינן עפר הארץ ומ"מ אמרינן עפר חו"ל שפא לארץ חייב במעשר ובשביעית דנקרא עפר הארץ הגם דעד הנה שהי בחו"ל הי נקרא עפר חו"ל אבל מפנין שנקנס לארץ נקרא עפר ארץ ומדמי הירושלמי הנ"ל לכמו שנתוסף א"י מחויז לגבול ע"י מלך דהוי ההוספה א"י פן בהכניס עפר חו"ל לתוך הגבול דהוי הוספה על א"י ונקרא עפר א"י אפילו שלא ע"י מלך וא"כ ה"נ במשפן ל"ל קרא להכי פשיטא דאם הכניס עפר ממקום אחר למשפן על עפר סוטה דכשר לעפר סוטה דנקרא עפר המשפן דהא דמי נמי לכמו שאם הוסיפו על המשפן מחויז לגבולו כמו דקי"ל מוסיפין על העיר ועל העזרות] הוי קדוש בקדושת המשפן ונקרא ההוספה מחויז לגבול עפר המשפן וכשר בנדאי לעפר סוטה פן אם הוסיף בתוך הגבול על עפר סוטה נמי פשר לעפר סוטה.

דאם דכ"ר עפר המשפן מ"מ זה נמי עפר משפן נקרא ול"ל קרא לרבות עפר ממקום אחר שהכניס למשפן דכשר לעפר סוטה למה יגרע מקדושת א"י דעפר חו"ל דנקרא לעולם עפר חו"ל שאם הכניסו לתוך הגבול נקרא עפר א"י ואמרינן דעד השתא נקרא עפר, חו"ל ועכשיו נקרא עפר א"י דדמי כמו שנתוסף על א"י מחויז לגבול ע"י מלך פן בהכניסו לתוך הגבול אף שלא ע"י מלך פן נמי במשפן דעד הנה הי נקרא עפר בעלמא ועכשיו שהכניסו לתוך הגבול של משפן נקרא עפר משפן ובשלמא למ"ד בכל אלו תנן ובעינן לקדושי למקדש במלך ונביא ואו"ת ובתודה ושיר וכ"ז שלא נתקדש בתודה ובשיר כהלכה אינו קדוש דבעינן דווקא קידוש ב"ד בכל אלו דתנינן במתניתין שפיר גיחא דלא דמי להוסיפו על העזרה מחויז לגבולו דהא התם נמי אינו קדוש בקדושת העזרה אלא ע"י קידוש וכ"ז שלא נתקדש בתודה ובשיר אינו קדוש ולא נקרא מקדש רק ע"י קידוש א"כ שפיר מצריכין קרא לעפר ממקום אחר שהכניסו למשפן דכשר לעפר סוטה דהא עפר משפן פתיב והא"מ דבעינן עפר משפן אבל עפר ממקום אחר שהכניס למשפן ה"א דפסול דהא לא הוי עפר משפן דלא דמי לעפר חו"ל שהכניסו לארץ דז"א דהתם גבי קדושת ארץ לא בעינן לקדושי אלא ע"י פיוש בלבד נתקדש בקדושת הארץ ובהוספה בעלמא ע"י מלך לפיכך אמרינן דעפר שנקנס ונתוסף בתוך התחום נקרא עפר הארץ דבהוספה בעלמא סגי אבל למ"ד באחת מכל אלו תנן ופרש"י

ז"ל (לעיל ט"ו ע"ב) בסוף העמוד דסגי במלך לבד או בתודה לבד ואי במלך לא בעינו תודה ושיר וכל הדברים לא בעינו מה שעשה עזרא עיי"ש.

א"כ חוזר קושיתנו לדוכתי' דלמה לן קרא לרבות דעפר שהכניס למשכן על עפר סוטה דכשר לעפר סוטה פשיטא דהא מכיין דהוסיפו על עפר המשכן נקרא נ"כ עפר המשכן כמו בהוספה על העזרה מחוץ לגבול המשכן ע"י מלך לחוד נקרא ההוספה משכן וכשר לעפר סוטה אפילו בלא קידוש כן נמי בהכניסו לתוך המשכן בלא מלך נקרא עפר משכן ופשיטא דכשר לעפר סוטה כמו בעפר חו"ל שזכרנו לארץ וכ"ת הא אסור להוסיף על הבנין פי אם ע"י מקרא אשכח ודרוש פדאיתא בתוס' ז"ל במס' זבחים (דף ל"ג ע"א) שהבאתי לעיל ומלך שהוסיף על העזרה הוי באופן דמותר דלא יעבור על הפל בכתב.

אבל הכא הא"מ דאסור להכניס עפר ממקום אחר למשכן ולהוסיפו על עפר המשכן משום דאפשר לחפור בקרדומות ז"א מב' טעמים א' ע"פ הגמ' דמס' תולין (דף פ"ג) דאינו מכונן לבטלו ב' דאינו נקרא מוסיף בבנין אפילו שמוסיף עפר בקביעות על העפר המשכן נמי אינו עובר על הפל בכתב שלא ניתנה בכתב את גובה האדמה כמה יהי גובה האדמה וגם הרצפה דהא אינו מבואר זה בכתב.

וכן משמע במס' זבחים (דף כ"ד) וגם שמקדש עפר ממקום אחר לא נקרא מוסיף בבנין על שמוסיף קדושה במקום אחר שקבר הוכחתי דזה שרי כמו שהוסיפו קדושה על הר הבית במחנה לוי' א"כ יקשה למ"ד דבאחת מפל' אלו תנן ל"ל קרא דאשר יהי לרבות עפר ממקום אחר שהכניס למשכן דכשר לעפר סוטה פשיטא דכשר לעפר סוטה דהא השתא הוי עפר משכן כמו עפר חו"ל שהכניסו לארץ ואין לאמר דשאני הכא דכתיב ומן העפר אשר בקרקע המשכן ומשמע דווקא מקרקע המשכן ממש אבל עפר ממקום אחר שזכרנו למשכן לא קרינו עליו עפר בקרקע המשכן אע"פ שמוניחו על גבי הקרקע פדאיתא שם בסוגיא משום דמקרקע משמע דמקרקע ממש ז"א מב' טעמים א' דהא לגיר' רש"ל ז"ל בפירש"י ז"ל דבקרקע לא משמע מקרקע ממש פי אם מקרקע הוי משמע הכי ולא בקרקע דבקרקע משמע שמונח רק ע"ג הקרקע עיי"ש וכ"כ בהדיא הרב המאירי ז"ל למס' סוטה וז"ל ואין צריך לחפור שם בדקר או בקרדום שלא נאמר מקרקע אלא בקרקע וכל שהי' בקרקע שעה אחד אשר יהי' בקרקע המשכן קרינו בי' ולא נתמעט אלא שלא יביא מתוך קופתו אלא דיהא מניחו ע"ג הקרקע עיי"ש הא קמן פדעת רש"ל בגירסתו דבקרקע אין קפידא מבקרקע ממש אלא ע"ג הקרקע וגם בלא"ה אין תיבת מקרקע משמעו יותר קרקע ממש מושבתה הארץ הנאמר בשמיטה אע"פ שהכניס עפר מחוץ לארץ לארץ קרינו על העפר הזה ושבתה הארץ וד"ל]: לכן קמה ונצבנה קושיתנו דלמה לן אשר יהי' לרבות פשהכניס עפר מחוץ למשכן דכשר לעפר סוטה הא פשיטא דכשר דלמה יגרע מעפר חו"ל שזכרנו לארץ דמדמי הירושלמי וכמו שנתוסף מחוץ לגבול ע"י מלך כן פשהנתוסף בתוך הגבול אף שלא ע"י מלך וא"כ ה"נ במשכן אם נתוסף מחוץ לגבול המשכן ע"י מלך הוי משכן כן פשהוסיף בתוך המשכן עפר על עפר סוטה פשיטא דנקרא עפר המשכן וכשר לעפר סוטה: ועל ידי הקושיא הזאת יש מקום להבין הענין דחלקו התלמודים דבבבלי גרסינו יכול יחפור בקרדומות ת"ל אשר יהי' וכו' וירושלמי (בפ"ב דסוטה) גרסינו יכול עד שיחפור בדקר ת"ל אשר יהי' אם אין שם תן שם א"ר

אבין הכי איתאמר ת יכול לא יהא פשר עד שיחפור בדקר ת"ל אשר יהי מ"מ וכו' ע"כ וצריך טעם למה נשתנה הענין זה בבבלי מירושלמי דבירושלמי גרסינן יכול עד שיחפור ואילו בבבלי לא גרסינן עד שיחפור אלא יכול יחפור דפשוט הלשון רחוק זמ"ז אבל מתוך קושיתנו נמתק הענין על נכון דיש לתרוצי קושיתנו הכי דהא דצריך קרא דאשר יהיה לרבות שהכניס עפר מבחוץ לתוך ההיכל לאולרבות דהוא ג"כ פשר לעפר סוטה כמו אם שחפר בדקר ז"א דהא בלא"ה ידעינן זאת דכשר אלא דאתא לרבות דמחויב לכתחילה להכניס עפר מבחוץ להיכל דגז"ה הוא דווקא עפר מבחוץ אבל לא יחפור לכתחילה בהיכל כי אם דווקא יביא מבחוץ ואי לא פתב רחמנא אשר יהי הא"מ דהרשות בידו לעשות מה שירצה אם ירצה יכניס מבחוץ ואם ירצה יחפור בקרדומות ע"ז מגלה לן הקרא דקפיד רחמנא דוקא שיהא מכניס מבחוץ ולא יחפור בקרדומות וכ"ר הרב המאירי ז"ל במס' סוטה וז"ל ולא עוד אלא שאם בא לחפור בדקר אינו רשאי שגאמר אשר יהי ואם חפר והוציא עפר פשר עכ"ל וכ"כ הרמב"ם ז"ל בפ"ד מה' סוטה הי"ג ולא יחפור בקרדום בהיכל ויוציא עפר שגאמר אשר יהי בקרקע המשפן ואם חפר והוציא עפר פשר עכ"ל אלמא לפנינו דהקרא לא אתא לרבות דאף מותר להכניס עפר מבחוץ אלא דמחויב להכניס עפר מבחוץ וכן פונת הברייתא יכול יחפור בדקר פלומר יכול רשאי לחפור בקרדומות ת"ל אשר יהי דאינו רשאי לחפור בקרדומות אלא דמחויב להכניס עפר מבחוץ לפי גירסת הבבלי דלא גרסינן עד שיחפור בקרדומות דלשון עד שיחפור הא"מ דאסור אלא עד שיחפור בקרדומות ע"ז מגלי לן הקרא דגם להכניס מבחוץ פשר אבל לפי הבבלי לא גרסינן עד שיחפור דהי' הא"מ דאסור עד שיחפור אלא יכול יחפור בדקר פלומר דמותר לחפור ת"ל אשר יהי דאסור לחפור ושפיר אודי הבבלי והירושלמי לטעמם דהנה בירושלמי גרסינן יכול עד שיחפור דלשון זה משמע דיכול דאסור עד שיחפור ע"ז רבי לן הקרא דלא בעינן עד שיחפור דווקא אלא דאף להכניס מבחוץ נמי פשר וא"ר אבין הכי איתאמר ת יכול לא יהא פשר עד שיחפור בדקר הא קמן בפירוש דאי לא אשר יהי הא"מ דלא פשר עד שיחפור [ועיין במפרשים ז"ל החילוק שבין ר' אבין לת"ק ואף לדבריהם מוכח מן הירושלמי דאי לא פתב רחמנא אשר יהי הא"מ דאינו פשר עד שיחפור דווקא ואבל פירוש האמיתי בירושלמי הוא דזהו החילוק בין ת"ק ור' אבין דלת"ק ס"ל דלא הקפיד הפתוב אפילו לכתחילה על קרקע המשפן ממש וה"ק יכול עד שיחפור בדקר פלומר דהקפיד הפתוב עד שיחפור בדקר ת"ל אשר יהי אם אין שם תן שם אפילו לכתחילה דאף אלכתחילה ליכא קפידא על חפירת הדקר דאף לכתחילה מותר להכניס מבחוץ ור' אבין ס"ל דלא בא הפתוב דאשר יהי לרבות לכתחילה דמותה להכניס מבחוץ אלא דמרבך דבדיעבד פשר אם הכניס מבחוץ וה"ק יכול דלא יהא פשר פלומר אפילו בדיעבד עד שיחפור בדקר ת"ל אשר יהי פלומר לרבות דכשר אם הכניס מבחוץ וזה דווקא דייעבד ולעולם הקפיד הפתוב לכתחילה על חפירת דקר ורק אשר יהי ריבוי הוא ומרבך דגם אם הכניס מבחוץ אינו פסול בדיעבד דגם זה פשר כן נראה לפענ"ד בפשיטות וזה הוא פירוש הנכון]: וע"פ דברינו שפיר אזלי הבבלי והירושלמי לטעמם בזה דהנה גרסינן במס' גיטין (דף ז' ע"ב) אר"ז עציץ נקוב המונח ע"ג יתדות באנו למחלוקת ר"י ורבנן עיי"ש היטב בסוגיא דס"ל אפילו לר"י דס"ל דבמוסיף על א"י מחוץ לגבול לא הוי א"י מ"מ ס"ל דהכניס בתוך הגבול הוי עפר

א"י הגם דלא הוי קדושת ארץ ישראל רק מה שפבש יהושע והוא בתוך התחומים שקדשה התורה מהמדבר והלבנון וגו' שירש אברהם אבל מה שנתוסף על התחומים אינו קדוש בקדושת א"י ואף קידוש ליפא בזה לא ע"י מלך ואו"ת אליבא דר"י ומ"מ בעפר שהכניס לתוך התחום הוי עפר א"י וא"כ לפ"ז ע"כ לשיטת הבבלי לא צריך קרא לרבות דכשר בדיעבד אם הכניס עפר מבחוץ לתוך המשפן דכשר לעפר סוטה דזה פשיטא דהא הוי עפר משפן אלא ע"כ צריכא קרא לרבות דכניס דווקא מבחוץ ולא יחפור בקרדום כדברינו לעיל דלא קרא הא"מ דמותר לכתחילה לחפור בקרדומות כדגרסינו יכול יחפור בקרדומות לפיכך רבי רחמנא מאשר יהי דלא יזה לכתחילה חופר בקרדומות: אבל הירושלמי אגיל לטעמו דתלי הפלוגתא שבין ת"ק ור"י בהוסיף עפר לתוך א"י בפלוגתא שבין ת"ק ור"י בעפר חו"ל שנקנס בספינה לארץ בהא דאין בכלל אלא מה שבפרט וענין הוספה מחוץ לגבול והירושלמי במס' סוטה מסיק המשפן לרבות שילה ונוב וגבעון ובית עולמים ורש"י ז"ל פירש בכמה מקומות לפיכך נקרא ביהמ"ק בית עולמים שאין אחריו היתר אלא דק"ר קל"ל ענין מגילה (דף ט' ע"א) ולפ"ז למ"ד דקדושה ראשונה קדושה לע"ל ובכל אלו תנן ואינו קדוש הוספת עזרה כי אם ע"י קידוש בכל אלו אבל פשהוסיפו על העזרה בלא קידוש אינו קדוש אפילו כשניתוסף ע"י מלך א"כ לפ"ז לשיטת הירושלמי (במס' חלה) דתלי הענין בעפר שנקנס לארץ בהוספה מחוץ לגבול דמאן דס"ל בהוספה מחוץ לגבול לא הוי בקדושת א"י כן בהוסיף עפר לתוך התחום רק מאן דס"ל דהוספה מחוץ לגבול הוי א"י כן בהוספה בתוך הגבול וא"כ לפ"ז הוא דווקא בשהכניס עפר חו"ל לארץ דנקרא עפר א"י ע"י ההכנסה משום דהוי כמו הוספה על א"י אבל בעזרה ל"ל הכי דהוי עפר משפן משום דהוי כניתוסף על העזרה ז"א דהא תוספת העזרה בעי קידוש בתודה ושיר וכל הדברים ובלא קידוש אינו קדוש תוספת העזרה ע"כ בלא קרא דאשר יהי הא"מ דאסור להכניס עפר מבחוץ אלא עד שיחפור בדקר ונמצא דאזלי שפיר הבבלי והירושלמי לטעמם בע"ה: והשתא ע"פ דברינו מתורץ שפיר קושיותו דלמה לן לאפוי פלוגתא בין ת"ק ור"י בהאי אמה טרקסין הלא לר"י שפיר דמי לעשות פרוכת אחת ולהכניס האמה ולפנים כדברינו לעיל ואי משום דממעט בקדושת ההיכל מאי אכפית לן הא כל הקדושה דעד ארעית דתהומא לא נתקדש רק למצותו והמצותו של מקום האמה הנה הוא רק להעמדת הפותל וכבר נעשית מצותו אבל ע"פ דברינו שפיר ניחא דהנה עכ"פ למ"ד דבאחת מפל אלו תנן ועזרא קדושי קדוש וס"ל דאף בלא קידוש רק ע"י מלך לחוד ניתוסף העזרה והתוספת הוי קדוש לדידיה אם הכניס עפר מבחוץ להיכל נקרא עפר משפן א"כ ע"פ היסוד הנה לעולם בעינן אפילו אליבא דהמסקנא עפר משפן דווקא דלעולם קפיד רחמנא על עפר משפן דהא דמותר להכניס מבחוץ ומכשירין העפר הנה לעפר סוטה דעפר הנה הוי נמי עפר משפן דהוא בכלל הוספה והקרא לא אמת לרבות לעפר שהכניס למשפן רק דלכתחילה מחויב לעשות כן וכדברינו א"כ נמצא לפ"ז דאף להמסקנא אינו פשר לעפר סוטה רק עפר משפן ומהא דכשר עפר מבחוץ אין להוכיח דלא בעינן עפר משפן ז"א כדברינו דהא הוא בכלל הוספה ועפר משפן נקרא וא"כ ל"ל כקושיתנו דהאי מקום האמה כבר נעשית מצותו דכל קדושתו למצותו הוא רק על הפותל וכיון דעכשו ליפא להאי תשמיש של הפותל ממילא נעשית מצותו דהא אפילו דנתקדש עד ארעית דתהומא מ"מ אין בו

תשמיש אחר ומצוה אחריתי כי אם להפנותל וע"כ נעשית מצנתו ז"א דהא האי מקום דנתקדש בקדושת היכל עד ארעית דתהומא לעולם לא נעשית מצנתו דהא תשמיש אחרת יש בו והוא דהא נתקדש לע"ס דבעינן מקרקע ההיכל כמו דאיתא במתניתין הג"ל דהא אם חפר בקרדומות והוציא עפר מארעית תהומא הוא פשר לעפר סוטה וע"כ לעולם לא נעשית מצנתו ע"כ אין למעט מקדושת ההיכל דהא העפר ההיכל עד ארעית דתהומא נתקדש לעפר סוטה.

דהא דכשר עפר חוץ נמי משום דהוי עפר ההיכל ול"ל דסוף סוף אין בו צורך גבוה עוד משום דע"ג הקרקע אין בו צורך דלא נתקדש רק להפנותל וכבר נעשית מצנתו ועד ארעית תהומא נמי אין בו צורך לעפר סוטה דהא יכול להכניס עפר מבחוץ דהתיר הפתוב ז"א דא"כ בכ"מ נימא הכי דאפילו עד שלא נעשית מצנתו נמי לא יהיה מועילין בו משום הו סברא דאין בו צורך גבוה כמו בבגדי פהונה נימא דאפילו עד שלא נעשית מצנתו נמי לא יהא בו מעילה מטעם דאין בו צורך גבוה דהא יכול ליטול בגדים אחרים ולקדשם וכן בכל הקדשים נימא הכי דאין בו צורך גבוה מטעם דיכול לקדש אחרים ואלא ע"כ מפיון דבו איכא ג"כ צורך נקרא לא נעשית מצנתו ולא נקרא נעשית מצנתו רק לאחר שאינו ראוי לאותו קדושה או דכבר נעשית אותו דבר כמו בריח לאחר שעלתה תמרתו אבל מקודם שעלתה תמרתו לא אמרינן דאין בו צורך דהא יכול ליטול קטורת אחרים ולקדשם ז"א אלא באם הנה אפשר לתמן הדבר הנה בלא ההקדש אפילו בדבר חול הנה יכול לתמן זאת דלא בעינן קדושה ע"ז שפיר הנה אמרינן דאין בו צורך קדושה.

אבל אם אי אינפטר בלתי קדושה לעשות הדבר הנה לא נעשית מצנתו קרינא בי' ולא אמרינן הא אינפטר לקדש אחר במקומו וה"נ דכונתיה באם הנה ס"ל דלא בעינן הקדושה דעפר המשפן דגם עפר חולין נמי פשרים הוי אמיינא שפיר דאין שום צורך בקדושתו עד ארעית דתהומא דהא ע"ג הקרקע בנודאי כבר נעשית מצנתו בהאי מקום אמה כדברינו לעיל וקדושתו עד ארעית דתהומא אין בו צורך ואי לעפר סוטה ז"א דעפר סוטה לא בעינן עפר קדוש קדושת משפן דהא אפילו של חולין נמי מותר אבל השתא דלדברינו דעפר חולין דכשרים ועפר סוטה הוא משום דנעשים קדושים בקדושת המשפן א"כ בנודאי לא נעשית מצנתו בעפר הנה עד ארעית דתהומא דהא קדושים לעפר סוטה מאי תאמר הלא מאי צורך איכא בקדושתו הלא יכול לקדש עפר מחוץ ע"ז.

ז"א דהא בכל דוקתא לא אמרינן כן דאין צורך בקדושו דהא יכול לקדש מחולין ע"ז וה"נ דכונתין דו"ק: שם ר"י בר"ח אמר דר"א בן יהודא איש ברתותא הוא דתנינן תמן ר"א בן יהודא איש ברתותא אומר משום ר' יהושע לא פסול אלא מקום מגעו בלבד רשב"ל אמר מה פליגין שהוקשרה ואח"כ נילושה שמי פירות מחברין להכשיר אבל אם נילושה ואח"כ הוקשרה אין מי פירות מחברין להכשיר ר"ח בשם ר"י ד"ה היא אף ע"ג דר"ע אמר תמן אין מי פירות מחברין לטומאה מודי הוא הכא שמי פירות מחברין לחלה עכ"ל הירושלמי ונחלקו הפוסקים ז"ל הלכה כמאן דהטור יוד בס' שכ"ט פתב בשם הרמב"ם ז"ל דחייב וכתב ב"י ז"ל דכיון דהרמב"ם ונהרשב"א ז"ל מסכימים לדעת אחד הכי נקטינן וכן פסק בשו"ע אבל הרא"ש ז"ל בה"ח כ' וז"ל ונראה אע"ג דרבי סתם לן הכא דעיסה שנילושה במי פירות חייבת בחלה כיון דאמוראי סברי דמי פירות אין מחברין

לחלה ומוקמי הַף סתמא כראב"י איש ברתותא ופליג עליי ר"ע וקיי"ל הלכה כר"ע מחברו
א"כ אין הלכה פסתם משנה זו אע"ג דר' יוחנן פליג וסבר דר"ע מודה בחלה דמי פירות
מחברין וכו' וריב"ל ור"י ובריתא מסייעתן וכו' עיי"ש וכן רבינו עובד' ז"ל מסתפק
בזה ומובא בפ"ד ז"ל ס' שכ"ט: ולכאורה נראה לה"ר לדעת הרא"ש ז"ל דגרסינן (במס'
דמאי) חלה ב"ש מחייבין [כלומר בדמאי] וכו' אילו הלוקח זרע וכו' שמן לגר שמה אינו
פטור מדמאי אלא במגבל עיסתו במי פירות וכו' ר"י בר"ח דר"א בר יהודה איש ברתותא
הוא הא פרבנן לא אלא דלא כר"י דר' יוחנן אומר פאן בעושה בטורה ופאן בעושה
בטומאה אלא כר"א דר"א אומר פאן ופאן בעושה בטורה וכו' עיי' בשנו"א ז"ל דדבריו
הקדושים קילורין לעינים דמפרש דמקשה על ר"י דא"כ יקשה אמאי חייב בחלה הא הוי
חלה טמאה דאינו עומד אלא לשריפה והוי כמו שמן לגר.

ועיי"ש דדבריו ברורים כשמש בצקרים עיי"ש ולכאורה קשה דמאי פריה לר"י הא ר"י
לטעמי' שפיר קאמר דהא פליג על ר"י בר"ח דמוקי כראב"י איש ברתותא ולא פרבנן
דהא ה"א קאמר ר"י בהדיא אע"ג דר"ע אומר תמן אין מי פירות מחנורין לענן טומאה
מודה הוא ה"א שמי פירות מחברין לחלה א"כ לדעתיה שפיר מוקמינן בגילוישה במי
פירות אלמא דהגמ' לא רצה לאוקמיה כר"י באוקמתיה בעושה בטורה ופאן בטומאה
משום דס"ל להלכה כר"י בר"ח דראב"י איש ברתותא הוא ולא פרבנן אבל משום זה
לא אריא דהגמ' דפריה מר"י בר"ח לאו משום דס"ל לתלמודא פן להלכה אלא דיקשה
על ר"י בר"ח וקאמר ודלא כר"י אע"פ דר"י בהדיא לא ס"ל כר"י בר"ח הוא דע"כ
דר"י לא מוקי בגילוישה במי פירות דהוי חלה טהורה ועומד לאכילה ז"א דהא ר"י משני
פאן בעושה בטורה ופאן בעושה בטומאה אלמא דס"ל דלא משפחת הַף דינא דהלוקח
יפריש דמאי רק בעושה בטומאה וא"כ ע"כ לא מיירי בחלה טהורה בגילוישה במי פירות
דא"כ אמאי חייב פלל בדמאי אבל יש להוכיח ולה"ר לדעת הרא"ש ז"ל דהירושלמי
ס"ל להלכה כר"י בר"ח דראב"י איש ברתותא הוא הא פרבנן לא ודלא כר"י דס"ל דלא
דמי חיבור דטבו"י לחיבור דחלה דאע"ג דרבנן דהלכה פנותי' דמי פירות אינן מחברין
בטבו"י מחברין בחלה.

דגרסינן במס' (חלה רפ"ד) סתמא דתלמודא יש דברים שהן חיבור בחלה ואינן חיבור
בטבו"י חיבור בטבו"י ואין חיבור בחלה חיבור בחלה דתנינן ובזמן שהן של אשה אחת
מין במינו חייב ושלם במינו פטור ואינן חיבור בטבו"י דתנינן תמן המכניס חלות על
מנת להפריש ונשכו ב"ש אומרים חיבור בטבו"י וב"ה אומרים אינן חיבור בטבו"י אלמא
דלב"ה אינן חיבור בטבו"י וחיבור בחלה חיבור בטבו"י וכו' דתנינן תמן בשר הקדוש
שקדם עליו הקיפה וכו' וכו' ולכאורה קשה אמאי לא תלו נמי מי פירות דאינן חיבור
בטבו"י וחיבור לחלה אליבא דר"י ומשמע מפאן לכאורה דסתמא דתלמודא אגיל בשיטת
ריבר"ח דס"ל דלרבנן דאינו חיבור בטבו"י אינו חיבור בחלה אבל ל"ל דע"כ הגמ' אגיל
בשיטת ר"י ה"א דס"ל לסתמא דתלמודא ה"א דנשיכה הוי חיבור בחלה ואינו חיבור
בטבו"י יום ע"כ כר"י הוא דאיתא ומחלקינן באמת בין טבו"י לחלה דגרסינן בירושלמי
בפ"ג דחלה) א"ר אימי אתפלגין ר"י ורשב"ל ר"י אומר הנשוף תורה ורשב"ל אומר אין
הנשוף תורה וכו' נפרש מיליהון דרבנן ממיליהון דתנינן תמן המכניס חלות ע"מ להפריש
ונשכו ב"ש אומרים חיבור בטבו"י וב"ה אומרים אינו חיבור בטבו"י ארשב"ל ממה

דַתְנִינָן אִינוּ חִיבוּר הֶדְא אֲמַרְתָּ שְׂאִין חִיבִין עֲלֵיו מְשׁוּם טְמָא אֲנֹכֶל טְהוּר א"ל ר"י שְׂנִיא
הִיא בִטְבוּ"י דְכְתִיב טְהוּר וְטְמָא טְהוּר לְחֻלִּין מְבַעוּד יוֹם וְלִתְרוּמָה עַד.

מִשְׁתַּחֲשָׁף הָיִי ר"י דו אָמַר דְּבַר שְׂאִינוּ חִיבוּר בִּטְבוּ"י תוֹרָה הִיא דו אָמַר שְׁהַנְשׂוּף תוֹרָה
וּרְשַׁב"ל דו אָמַר אִינוּ תוֹרָה דו אָמַר אִין הַנְשׂוּף תוֹרָה עַכ"ל הִירוּשָׁלַי וּלְפָנֵי הַפ"מ ו"ל
קָשָׁה לִי בְּדַעְתִּיהָ דְרַשְׁב"ל דְּמַה"ת גִּימָא לְקֹלָא דְאִינוּ נְקֹר' טְמָא ע"י נְשִׁיכָה לְעַנְיָן טְהוּר
הָאוּכֵל וּלְעַנְיָן טְמָא הָאוּכֵל חִשְׁבִּינָן לִי טַנְמָאָה שְׂיָהָא פְטוּר מְשׁוּם טְמָא שְׂאָכֵל טְהוּר.

וְכֹן הִקְשָׁה הַגַּמ' בְּמַס' שְׁבַת (דָּף מ"ח ע"ב) גַּבֵּי מְסַפְּרֵת שְׁל פְּרָקִים וְאִינְמַל שְׁל רְהִיטָנִי
מִמְנ"פ אִי חִיבוּר הוּא אַף הַזָּאָה נְמִי וְאִי אִינוּ חִיבוּר הוּא אֲפִילוּ לְטַנְמָאָה נְמִי לֹא וְכו'
עִי"ש וּבַס' נו"י וּבְמִפְּרָשׁ אֲחָד מְגִי הִירוּשָׁלַי פֶּל אֲחָד בַּהֲג"ה אֲחֵרִיתָא וְזֶה דְּבַר דְּחִוּק
לְהִגִּיהָ: ע"כ נִרְאָה לְפַעַנ"ד דְּה"פ בְּפִשְׁטוּת אַרְשַׁב"ל מְמַה דְּתַלְיָנָן אִינוּ חִיבוּר הֶדְא אֲמַרְתָּ
שְׂאִין חִיבִין עֲלֵיו מְשׁוּם טְמָא אֲנֹכֶל טְהוּר פְּלוּמֵר דְּרַשְׁב"ל ס"ל דְּאִי הָיִי נְשׂוּף חִיבוּר מִן
הַתוֹרָה א"כ לְמָה אִינוּ חִיבוּר בִּטְבוּ"י כְּמוֹ בְּחֻלָּה דְּהָא ע"כ ב"ה נְמִי ס"ל דְּנְשׂוּף גַּבֵּי חֻלָּה
הָיִי חִיבוּר וְא"כ לְמָה ס"ל דְּבִטְבוּ"י אִינוּ חִיבוּר וְע"כ דְּהָא דְּנְשׂוּף הָיִי חִיבוּר בְּחֻלָּה הוּא
רַק מְדַרְבְּנָן וְע"כ לֹא קָשָׁה לְמָה בִּטְבוּ"י נְמִי לֹא גְזָרוּ רַבָּנָן לְעֵשׂוֹת הַכֹּל עֵיפָה אֲחָד כְּמוֹ
לְעַנְיָן חֻלָּה ז"א פִּינּוֹן דְּמְדַרְבְּנָן הוּא אִינוּ מְדַמִּין תְּקֻנַּת חֲכָמִים זל"ז כְּמוֹ שְׁמִבְּנֹאֵר בְּכַמָּה
דְּוִכְתִּי בַתּוֹס' ו"ל לְאִין מְסַפֵּר וּבְחֻלָּה גְזָרוּ לְעֵשׂוֹת הַכֹּל בְּחִיבוּר עֵיפָה אֲחָד ע"י נְשׂוּף אֲבָל
בְּטַנְמָאָה לֹא וְכְמוֹ דְּאִיתָא בְּמַס' בִּיעָזָה דָּף ז' ע"א) עַד כָּאֵן לֹא אָמְרִי רַבָּנָן אֲלֵא לְעַנְיָן אִיסוּר
אֲבָל לְעַנְיָן טַנְמָאָה לֹא וְכ"ת לְעַנְיָן טַנְמָאָה נְמִי נְגִזוּר אֲפּוֹשִׁי טַנְמָאָה הוּא וְאֲפּוֹשִׁי טַנְמָאָה
מְדַרְבְּנָן לֹא מְפָשִׁינָן וְא"כ ה"נ דְּכֻוֹנְתִיהָ אֲבָל אִי גִימָא דְּלְעַנְיָן חֻלָּה הָיִי נְשׂוּף חִיבוּר גְּמוּר
וְעֵיפָה אֲחָד יַחֲשֵׁב מְדַאֲוֵרִיתָא א"כ קָשָׁה מְאִי טַעְמָא ס"ל לְב"ה דְּאִין נְשׂוּף חִיבוּר לְעַנְיָן
טַנְמָאָה וְע"כ קָאֲמַר רַשְׁב"ל מְמַה דְּתַנִּינָן אִינוּ חִיבוּר הֶדְא אֲמַרְתָּ שְׂאִין חִיבִין עֲלֵיו מְשׁוּם
טְמָא אֲנֹכֶל טְהוּר פְּלוּמֵר מְמַה דְּתַנִּינָן דְּאִין הַנְשׂוּף חִיבוּר לְטַנְמָאָה וְהָיִי עֵיסַת הַנְשׂוּף
לְהַעֲיִסָה שְׁנַגְעָה בָּהּ הַטְבוּ"י טְהוּרָה גְּמוּרָה וְאִין חִיבִין עֲלֵיו מְשׁוּם טְמָא אֲנֹכֶל טְמָא א"כ
ע"כ שְׂאִין הַנְשׂוּף תוֹרָה בְּחֻלָּה דְּעֵלְמָא וְאִין חִיבִין עֲלֵיו מְשׁוּם טְמָא אֲנֹכֶל טְהוּר מְשׁוּם
דְּלָאוּ מְדַאֲוֵרִיתָא הוּא חֻלָּה בְּנְשׂוּף ע"כ אִין חִיבִים בְּנְשׂוּף מְשׁוּם טְמָא אֲנֹכֶל חֻלָּה טְהוּר
דְּכִינּוֹן מְדַאֲוֵרִיתָא לָאו חֻלָּה הוּא לֹא חֲשִׁיב תְּרוּמָה דִּיהָ חִיבִי בּוֹ מְשׁוּם טְמָא אֲנֹכֶל טְהוּר
דְּכִינּוֹן דְּהָיִי חֻלָּה רַק מְדַרְבְּנָן וּנְקֻט דְּבַר וְהַפּוּכּוֹ [וְע"כ לֹא קָאֲמַר הֶדְא אֲמַרְתָּ שְׂאִין לּוֹקִין
עַל חֻלָּתָן ד"ת כְּמוֹ דְּאָמַר רַשְׁב"ל בְּרִישׁ פ"ק דְּחֻלָּה גַּבֵּי בְּלוּל עִי"ש] פְּלוּמֵר פִּינּוֹן
דְּקָאֲמְרִינָן דְּאִינוּ חִיבוּר בְּטַנְמָאָה וְאִין חִיבִי עֲלֵיו מְשׁוּם טְהוּר אוּכֵל חֻלָּה טְמָאָה ע"כ
בְּנוֹדָי דְּאִין הַנְשׂוּף חִיבוּר וּלְפִיכָּה ע"כ שְׂאִין חִיבִין עֲלֵיו בְּחֻלָּת נְשׂוּף מְשׁוּם טְמָא אֲנֹכֶל
טְהוּר דְּאִי ס"ד דְּבַעֲלָמָא חִיבִין בְּחֻלָּת נְשׂוּף מְשׁוּם טְמָא אֲנֹכֶל טְהוּר א"כ הֶכָּא הו"ל לְחִיבִי
מְשׁוּם טְהוּר אֲנֹכֶל טְמָא הָא ע"י נְשׂוּף הָיִי טְמָא א"ו מְדַהֲבָא הָיִי טְהוּר גְּמוּר וְאִין חִיבִין
עֲלֵיו מְשׁוּם טְהוּר אֲנֹכֶל עֲמָא ע"כ דְּבְּחֻלָּת נְשׂוּף אִין חִיבִין מְשׁוּם טְמָא אֲנֹכֶל טְהוּר וְהָיִי
דְּבַר וְהַפּוּכּוֹ פְּלוּמֵר מְדַהֲבָא הָיִי טְהוּר ע"כ דְּחֻלָּת נְשׂוּף אִין חִיבִין עֲלֵיו מְשׁוּם טְמָא אֲנֹכֶל
טְהוּר דְּאִי ס"ד דְּבַנְשׂוּף חִיבִין מְשׁוּם טְמָא אֲנֹכֶל טְהוּר לֹא הָיִי לְמִחְשָׁבְנִי הֶכָּא טְהוּר
וְאֲלֵא מְדַתְנִינָן הֶכָּא דְּאִינוּ חִיבוּר ע"כ שְׂאִין חִיבִין עֲלֵיו פְּלוּמֵר עַל הַנְשׂוּף.

או' אינו חלה פלום אמר ר"ע אלא לשעבר שמה בתחלה והכא בתחלה אנו קנימין ר"י ר"ח בשם רשב"ל ירדו להם בשיטת ר"ע אמר ר' יוחנן ד"ה היא פיון שהיא נותנת את המים זו היא ראשית עריסותיכם ואמרתי בזה לפרש לפענ"ד ענין חמור מאד מאד בירושלמי סתום וחתום ופי' המפרשים ז"ל דחוק ורחוק מן הדרך האמת לפי ענ"ד ובהך ענינא נראה לפענ"ד לבאר על נכון בע"ה באותו סוגיא בע"ב מה למדו את הפהנת הרי זה חלה על העיסה הזאת ועל השאור המתערב בה ועל הקמח שנשתפיר בה ועל הקרץ שנתימן תחתי לכשתעלה כולה גוש אחד תוקדש זה שבידי לשם חלה חוץ מן הטמא שבה אר"י נראין הדברים בערבי שבתות שזו מביאה וזו מביאה כמפריש מן החיוב על החיוב אבל בחול תקנו בחלה שתהא נישטלת מן הטמא ושללא מן המוקף שמה מן הפטור על החיוב אר"י לא מסתברא דלא בחול אבל בע"ש צריכה לאמר היא והטמא שבה למה עד שלא תעשה גו אחד היא נוטלת לשם חלה ומשתעשה גוש אחד היא קדושה לשם חלה אם אומר את חוץ מן הטמא שבה נמצא טבל טמא מעורב בחלה מתוך שאתה אומר היא והטמא שבה חולין טמאין הן לא מוטב להפריש מן הפטור על החיוב ולא יהא טבל טמא מעורב בחלה אר"ש בר אבדומא ולא למפרע היא קדושה מפיון שהיא קדושה למפרע כמפרישת מן החיוב על החיוב למה לי ובלבד שלא יהא שם ה' רבעים קמח א"ר מתניתא קודם עד שלא למדו את הפהנת עכ"ל: והנה הסוגיא הזו חמורה מאד באין להבין מאומה הענין הפלוגתא של ר' יוסי ור"י והענין של ערב שבת וחול וכל הענין של חוץ מן הטמא שבה.

והסוגיא הזו אינו אומר אלא פרשני ועמלו המפרשים ז"ל להעמידה על בנריה והפ"מ ז"ל פירש בע"ש שזו מביאה וזו מביאה פלומר זו מביאה להעיסה לאפות וזו מביאה להעיסה לאפות ועי"ש מה שפירש ודחוק מאד ומפרש החילוק שבין ע"ש לחול בענין שיהא טבל טמא מעורב בחלה הוא משום דבע"ש אין פנאי להפריש גם על הטמא אח"כ אבל בחול יש פנאי להפריש הוא דחוק מאד ואין הענין והמילות סובלין את פירושו ובהא דר"ש בר אבדומא דלמפרע היא קדושה מפרש דלמפרע היא קדושה אח"כ והעיקר הפונה של ר"ש בר אבדומא דאח"כ היא קדושה ומה שאמר דלמפרע היא קדושה פנונתו על אח"כ וזה אין לו הבנה דא"כ העיקר חסר מן הספר והול"ל ולא לאח"כ היא קדושה ועוד לפי פירושו דכל עיקר דחיישינן בחול על החשש דפטור על החיוב הוא דחיישינן שיאמר הר"ז חלה מתחילה על העיסה ויפטור תחילה את העיסה ואח"כ יאמר ע"ז וע"ז מתוך שבהול אינו טרוד ויש לו פנאי חיישינן להך חששא א"כ מאי טעמא דר"ש בר אבדומא: וגם פירש הא דתקנו בחלה שתהא נישטלת מן הטמא ושללא מן המוקף דקאי בעלמא על מתניתין דפרק דלעיל) ר"א אומר נישטלת מן הטמא ונהגם דר אומר שם דנותן פחות מכביצה באמצע כדי ליטול מן המוקף מ"מ לאו מוקף ממש הוא דהא א"א ליגע עיסה הטמאה בטורה עי"ש ואין להאריך בזה פי פירושו ז"ל דחוק מאד והענין חמור ומצונה לפרשו ואני אומר על עצמי שלא אוכל להגיד שכוננתי ממש לאמיתה רק ת"ל שפתחתי פתחא בכוחא לחכמים והחכמים הבאים אחרי אולי יגיעו ע"י הפתח הזה למחוז האמת אפתח את פתחי בג' מקומות מירושלמי ונבוא אח"כ לענין זה בע"ה דאיתא בירושלמי (במס' פסחים פ"ג) הלש עיסה ביו"ט וכו' לא אומר אלא וכו'.

אר"ש אחוי דר' ברכי' הקא בעיטה טמאה עסקינן שאינו מפריש חלתה אלא בסוף אר"ש אחוי דר"ב בדין הי' בעיטה טהורה שלא יפריש חלתה אלא בסוף תקנה תקנו בה שיפריש חלתה כדי שלא תטמא את העיטה עכ"ל כמדתה לי שפן לשון הירושלמי ממש: וגרסינן בירושלמי (במס' גיטין פ"ז) אף בהבקר פו שדה מובקרת מעכשיו ולאחר ל' יום ע"ד דרבי מובקרת וע"ד דרבנן אינה מובקרת אף בהקדש פו כ"ע מודיי דאמירתו לגבוה כמסירה להדיוט ע"כ: וכבר הארכתי בענין הזה ואכמ"ל: וגרסינן בירושלמי (במס' תרומות פ"א) אין תורמין זיתים על שמן וענבים על היין ואם תרם בש"א תרומת עצמן בהם וב"ה אומרים אין תרומתן תרומה חבריא בשם ר"י ואפילו על אטר וגירסת הגר"א ז"ל ואפילו על אחרניתא ר"ח ר"א בשם ר"י דברי ב"ש נעשה כאומר הר"ז תרומה עלי' ועל שלמטון ר"ח סבר מימר במינו א"ל ר"ז לא תקבל עליך פו מפנין שאמר הר"ז נפטר מה שבדו והשאר חולין וחולין פוטרין את הטבל אר"ח ברי' דר' הלל פאחת מפנין שאמר הר"ז נפטר מה שבדו ונפטר מה שלמטון ע"כ פי' דאיך אפיקשר לאמר דנעשה כאומר הר"ז תרומה עלי' פי' על הזיתים לפי שיעור הזיתים וא"כ השאר של הזיתים שמונחים בדו נעשה חולין וא"כ איך יכול לומר אח"כ ועל שלמטון דהיינו שאר הזיתים שבדו יתנה תרומה על השמן ג"כ דהא חולין אינו פוטרין את הטבל וע"ז משגי ר"ח בדר"ה פאחת פי' שהתרומה חל בב"א וכן פי' בס' נו"י וזה פשוט: נמצא מתוך כל הנ"ל באומר על מה שבדו שיהא תרומה על שני דברים ומה שבדו הוא דבר ממין אחד מן הדברים אם תאמר דנפטר תחילה המין ממה שבדו נמצא דגם השאר מה שבדו נפטר ותו לא מצי למימר הר"ז תרומה על המין השני פינן שפבר נפטר תחילה המין שבדו א"כ פבר נפטר השאר שבדו ג"כ ואיך יכול אח"כ בשאר שבדו לפטור המין השני הא חולין אינו פוטרין הטבל אם לא בבת אחת הו נעשים תרומה ומתקן הכל בב"א: ובסוגיא דידן הא דלמדו רבנן את הפהנת לאמר הר"ז חלה על העיטה הזאת וכו' וכשתעלה גוש אחד תוקדש מה שבדי לשם חלה.

וכל עיקר דינא דמתניתין דמכיןן שהיא נותנת את המים מגבהת חלתה לאו דכו עיקר דינא ז"א אלא דעיקר דינא לאחר הלישה ממש. ורק תקנתא דרבנן היא בעיטה טהורה שתטול חלתה בשעה שהיא נותנת המים וע"ז ס"ל לר' יוסי ולר' יונה דמתניתין ר"ע הוא דבעינן עכ"פ שיתן מים כדי קב ור"י ס"ל דזו היא ראשית עריסותיכם הוא אסמכתא בעלמא הא דקאמר ר"י ראשית עריסותיכם פו לפי' הרא"ש ז"ל וכל הראשונים נוחי נפש וסמכו עצמן על הירושלמי (דמס' פסחים) הנזכר וע"כ דעיקר דינא שיטול החלה אח"כ ורק תקנתא דרבנן הוא שמשעה שנותנת המים מגבהת חלתה כדי שלא תטמא את העיטה ולפיכך למדו רבנן את הפהנת שעושין עיסתן בטהרה כדפירש הר"ש ז"ל שיאמרו בשעה שנותנים המים שתהא חלה על העיטה הזאת ועל השאור ועל הקמח וכשתעלה כולה גוש אחד תוקדש מה שבדי לשם חלה כדי שתועיל אפילו כשהיה קמח שלא נגעו במים חמשה רבעים כדאיתא בסוגיא והא דלא תיקנו להם רבנן שיטלו את החלה בשעה שנותנת המים משום התקנה שלא יטמא את העיטה פנ"ל ובשעת נטילה לא תאמר כלום רק תמתין עד אחר שתעלה כולה גוש אחד ואז תקרא שם חלה ואז יהי טוב יותר ע"פ עיקר הדין אבל ז"א דאז כשתטמא העיטה לא תוכל להקפות ולא תהי מן המוקף ע"כ תיקנו רבנן דתהא אומרת בתחילה בשעה שהעיטה מחוברת לקמח שתהא

חלה לאחר שתעלה גוש אחד ועי"ז נקרא מן המוקף כמו דאיתא במס' גדה (דף ז' ע"א) ב'קה דגרסינן שם האשה שהיא טבו"י לשה את העיסה וקוצה הימנה חלתה ומניחתה בכפישה או באנחותא ומקפת וקורא לה שם וכו' ומקשין בתוס' ז"ל ד"ה ומקפת דהכא משמע דאפילו לענין קריאת שם צריף הקפה.

וקשה דאמר בסוטה פ' כ"ש (דף ל' ע"ב) ר"א אומר חלה נישלת מן המוקף פיצד ב' עיסות אחת טמאה ואחת טהורה נוטל מן עיסה שלא הורמה חלתה וכו' וי"ל דהתם מירי כשיש הרבה מעיסה טהורה וכו' וכו' עיי"ש בתוס' ז"ל דדעת רבותינו בעלי התוס' ז"ל דלעולם בשעת קריאת שם ממש צריף להיות מן המוקף ולא מהני מה שהי' במקורב בשעה שקוצה הימנה חלתה אלא דבעינו מן המוקף בשעת קריאת שם.

והר"ש מקוצי ז"ל בפ"י המשניות (בפ"ד דמס' טבו"י) במ"ב מקשה נ"כ קושית התוס' ז"ל ה"ל ומשני תירוץ אחר וז"ל וי"ל דלעולם צריף מוקף בשעת קריאת שם והתם כגון דאמר בשעת חיבורא לאחר שיהא מופרש ומבדל יהי' חלה דכה"ג מוקף הוא פיון דאמר בשעת חיבורו אע"פ שלא חל עליו שם חלה עד שהפריש עכ"ל וע"כ ה"נ דלמדו רבנן את הכהנת שתגביה החלה משעה שנותנת המים משום התקנה שלא תטמא העיסה ואם תמתין עד שתענה גוש אחד אולי תטמא העיסה ולא יהי' מוקף בשעת קריאת שם.

ע"כ למדו רבנן לכהנת שתקרא שם בשעת חיבורו על אח"כ וזה הוי מן המוקף כמו שכ' הר"ש ז"ל הגם דלא הוי מן המוקף ממש דמוקף ממש הוא בשעה שחל עליו שם חלה מ"מ גם זה חשיב כמו מן המוקף: והנה בדינא דמתניתין דתיקנו רבנן דמשעה שנותנת המים תגביה חלתה כדי שלא תטמא את החלה הסכימו כל הפוסקי' ז"ל דעיקר הגירסא במתניתין ובלבד שלא יהא שם ה' רבעים קמח ומ"מ הסכימו כל הפוסקי' ז"ל דאע"פ דלא גרסינן במתניתין ובלבד שיהא שם ה' רבעים קמח.

מ"מ לענין דינא נקטינן דבעינו דיהא ה' רבעים קמח מעורבין במים וכ"כ הב"י והש"ך ז"ל ב"ד סי' שכ"ז ולר"י ולר"י דמוקמי מתניתין כר"ע לא בעינו דהמים יגעו בה' רבעים פי אם בקב אחד וגרסינן לקמן (בפ"ד דמכילתין) דר"ע מדמי לאומר פירות ערוגה זו מחוברין יהיו תרומה על פירות ערוגה זו תלושים לכשיתלשו ונתלשו עיי"ש דלר"ע דחלה מקב הוי חלה היינו דווקא לכשישלים אח"כ לכשיעור חלה (עיי"ש בפ"ד ה"א).

והנה זה פשוט דבעיסה מועטת נותנים מעט מים ובעיסה מרובה נותנים הרבה מים. והנה בעיסה מרובה כמו של עשרים קבים שנותנים מים הרבה שפונדאי נוגעים ה' רבעים קמח בשעה שמגביה חלתה מן העיסה ואמרת הר"ז חלה על העיסה הזאת וכו' ועל הקמח הנשאר ומסיים לכשתעלה גוש אחד תוקדש זה שבדי לשם חלה הרי זה דומה למעכשיו ולאחר ל' דהא מעיקרא אמרת הר"ז חלה על העיסה ומסיימת לכשתעלה גוש אחד תוקדש לשם חלה וע"כ על הקמח בנודאי לא חל שם חלה עכשיו פי אם לאחר שתעלה בגוש כדאיתא לעיל (במסכת חלה פ"א) עיסה שנדמע עבר והפריש ממנה חלה אינה חלה עד שלא נדמע עיי"ש.

אבל על העיסה דיש בה ה' רבעים ע"כ כמו שפכתתי בשם הב"י והש"ך ז"ל א"כ תומ"י שאומר הר"ז חלה על העיסה הזאת אע"פ שסמיים וכשתעלה גוש אחד מ"מ היא קדושה

על שיעור העיסה תומ"י כשאמר הר"ז חלה על העיסה וא"כ השאר העיסה שבידו נמי נפטרה תומ"י והוי חולין והאיך תפטור את"כ להקמח דהא חולין אינו פוטרין להטבל ומהירושלמי (דמס' תרומות פ"א) מוכח בהדיא דכה"ג אי איפשר למפטור במה שבידו על ב' דברים כי אם שבב"א הנקדושים עיי"ש והכא אי איפשר בב"א משום דהעיסה תומ"י נפטרה וממילא נפטרה מה שבידו והקמח אינה נפטרת אלא לאחר שתעלה בגוש ובשלקמא התם (במס' תרומות) שפיר אמרינו דהשמן נפטר בב"א בשעה שנפטרו הזיתים אבל הכא אי איפשר לאמר כן דהא ע"כ הקמח לא נפטר רק לאחר שתעלה בגוש והעיסה תומ"י נפטרה בשעה שאמר הר"ז חלה על העיסה.

ואע"פ שמסיים לכשתעלה גוש אחד מ"מ נפטרה תומ"י בשעה שאמר הר"ז חלה על העיסה פיון דבהעיסה ג"כ יש חיוב חלה דהא ע"כ בעינן שהמים יגעו לה' רבעים כדכתבתי בשם הפוסקים ז"ל ובשלקמא בעיסה מועטת דאינה נותנת מים הרבה כי אם שיגע לקב אחד בשעת נתינת המים ואלבא דר' יוסי ור' יונה דמוקמי כר"ע וע"כ אפילו על העיסה גופה אינה חל שם חלה כי אם כשתעלה בגוש כמו שכתבתי לעיל (בפ"ד דמס' חלה) ע"כ שפיר בב"א קדוש החלה על העיסה ועל הקמח אבל בעיסה מרובה דנותנים מים הרבה ויגע המים בשעת נתינה לה' רבעים א"כ יקשה האיך משפחת לה להאי דינא הא הוי מן הפטור על החיוב דהא אינו נפטרין בב"א דע"כ דעיסה דיש בה ה' רבעים נפטרה תומ"י כשאמר הר"ז חלה על העיסה ואע"פ שמסיים לכשתעלה בגוש אחד מ"מ אינו מועיל כמו שהוכחתי מירושלמי (פ"ז דגיטין) בהקדש דלא מהני חזרה אף בתוף כדי דיבור ויש לי בזה אריכות דברים בענין חלה אם דמי להקדש בזה הפרט ואכן מפני שגא מספיק הזמן ע"כ לא הצגתי בפה כי הכא בלאו הכי עולה דברינו פהוגן דהא זה פשוט דלאחר תוף כדי דיבור אע"פ שהוא עסוק עדיין באותו ענין אינו יכול לחזור בו כמו דאיתא בכמה מקומות והכא כשהתחיל לאמר הר"ז חלה על העיסה הזאת ועל השאר המתערב בה ועל הקמח שנשתמיר בה ועל הקרץ שניתן תחתיה לכשתעלה כולה גוש אחד תוקדש זה שבידי לשם חלה.

וע"כ כשאומר לכשתעלה גוש אחד הוא לאחר כדי דיבור משעה שאמר הרי זה חלה על העיסה הזאת והאיך מהני אחר כדי דיבור מה שמסיים לכשתעלה גוש אחד אז תוקדש הא זה הוי לאחר כדי דיבור והאיך מהני אחר כדי דיבור לבטל שם חלה אחרי שכבר תוקדש תומ"י קודם כדי דיבור וא"כ לפ"ז ע"כ אינו נפטרים בב"א העיסה והקמח דהא פיון דע"כ מירי שיש בהעיסה לבד ה' רבעים קמח וכיון שאמר הר"ז חלה על העיסה לא מהני לאחר כדי דיבור דבריו שיהא חלה לאחר שתעלה גוש אחד וא"כ העיסה נפטרה תומ"י והקמח לאחר שתעלה בגוש ומכיון שאינו בב"א א"כ יקשה קושית הירושלמי (דמס' תרומות פ"א) מכיון שאמר הר"ז נפטרה מה שבידו והשאר חולין הן פלומר השאר שבידו חולין הן וחולין אינו פוטרין הטבל אבל בעיסה קטנה שאינו נותן מים הרבה כדי שיגעו המים לה' רבעים אלא לקב אחד אלבא דר' יוסי ולר' יונה דמוקי כר"ע שפיר דמי דהא באופן זה בב"א נפטרים העיסה והקמח דהא העיסה ג"כ אינה נפטרת עד שתעלה בגוש דלר"ע אינו קדוש החלה מקב רק לאחר שישלים לשיעור כמו שמבואר בירושלמי (פ"ד דחלה) שהבאתי לעיל: וזה דקאמר ר' יוסי לשיטתו נראין הדברים בע"ש דעיסתו של הכהנת בע"ש מועטת היא מפני שזו מביאה וזו מביאה פלומר דהרבה

חלות יש לה בלא עיסתה דכל הנשים מביאין לה חלה דבע"ש כל העולם אופין חלות לשבת וכולם מביאין לה חלה שהנפרשו עיסתן ויש לה הרבה וע"כ עיסתה מועטת והא דקאמר שזו מביאה וזו מביאה פלומר האשה הזאת מביאה לה חלה והאשה הזו מביאה לה חלה וע"כ בע"ש עיסתה של הפכה מועטת היא וע"ז למדו רבנן להפכה בשעה שמפרשת חלה מעיסת עצמה שתאמר בלשון הזה משום דלמדו להו רבנן רק ע"ש שאז עיסתה מועטת מפני שזו מביאה וזו מביאה וע"כ בעיסה מועטת אינה נותנת מים הרבה עד שיגעו בה' רבעים וא"כ שפיר הוי מן החיוב על החיוב דהא בב"א הו נפטרינן דהא החלה מן שיעור העיסה אינו קדוש לשם חלה עד שתעשה גוש אחד לשיטת ר' יוסי דמוקי כר' עקיבא כפי שמבואר בירושלמי (פרק ד' דחלה) שכתבתי לעיל ועל פרקו הוי החלה קדושה בבת אחת וע"כ הוי שפיר מן החיוב על החיוב כמו בירושלמי (במס' תרומות פ"א ה"ג"ל) אבל בחול דאין מביאין לה חלות הרבה ועיסתה מרובה האיה תקנו לה רבנן דבר זה דהא תקנו בחלה שתהא גיטלת מן הטהור על הטמא ושלא מן המוקף שפא מן הפטור על החיוב כוונתו דהא עיקר דינא בחלה מדאורייתא שתהא גיטלת לאחר הלישה בסוף ולא תקנתא דרבנן הוא שתטול בתחלה משעה שנותנת המים כדי שלא תהא חלה טמאה דאולי תטמא העיסה וכמו שכ' בשם הרא"ש ז"ל וא"כ בתקנה הזו שתקנו רבנן שתטול בתחלה בשעה שהעיסה טהורה ואם לאח"כ יטמא העיסה יתא מן הטהור על הטמא וגם שלא מן המוקף דבשעה שתחול החלה אין זה מן המוקף וכבר כתבתי לעיל דמוקף ממש הוא דבשעה שתחול החלה הוא מחובר אבל הכא בשעה שתחול החלה אין זה מן המוקף ואע"פ דבשעת קריאת שם הוא נמי מן המוקף אבל אינו מן המוקף ממש אלא דחשיב נמי מן המוקף אבל מ"מ אינו מן המוקף ממש וראיה לזה דמוקף ממש הוא דמחובר בשעה שחלה הקדושה ולא בשעת קריאת שם לחוד מהו מתניתין דטבויי דמובא במס' נדה (ד' ז' ע"א) שהבאתי לעיל אשה שהיא טבויי לשה את העיסה וקוצה ממנה חלתה מפרישתה ומניחתה בכפישה או באנחותא ומקפת וקורא לה שם מפני שהוא שלישי וכו' והא דצריף לכפישה או לאנחותא פרש"י ז"ל משום הפירא וקשה למה לן לאטרוחי כולי האי תקרא לה שם חלה בשעה שהיא קוצה עכשיו חלתה ממנה שתהי' חלה אחר שניחנה בכפישה ויסולק ידיה מן הפלי ולמה אצרכוה רבנן שתהא קוצה חלתה ואח"כ כשפניחה בכלי תקפה ותקרא לה שם כדי שתהא הקריאת שם במוקף.

הא בשעה שקוצה ממנה חלתה אפשר לה לקרוא שם חלה על אחר כף שפניחה בכפישה דבהכי חשיב מן המוקף ועלה בדעתתי לחלק דלא דמי מתניתין דטבויי המובא במס' נדה (דף ז') להו דפ' כשם דמס' סוטה (דף ל') דהתם שפיר אמרינן דקורא שם חלה לאחר שיהיה מופרש ומובדל ובהכי חשיב מן המוקף.

דאי אפשר לה למיעבד באופן אחר דהיינו דתקרא שם בשעה שתחול השם דהא יהיה שלא מן המוקף דהא בשעה שתחול השם אי אפשר להקפות דהא תטמא. ע"כ בע"כ תקרא שם בשעת מחובר שתחול השם אחר שיהיה מופרש ומובדל.

וחשיב מוקף מה שקריאת השם הוא במחובר אע"פ שלא חלה עדיין השם ונהגם דעיקר מוקף הוא בנודאי בשעה שחל השם [דבלא"ה הסברא נותנת פן כיון דבעינן השם חלה

בשעת הקפה ע"כ דעיקר מצותו שתחול אז השם חלה] אבל מפניו דאי איפשר בשעה שתחול השם להקפות אז ע"כ סמכינו על קריאת השם לבד דבזה נמי חשוב מן אכל במתניתין דטבו"י דשפיר מצי לקיים בשעת הקפה ממש להטיל עליו השם חלה שיהי' אז חלה עליה הקדושה בנודאי שפיר טפי עדיף שיהא מקפה בכפישה ויקרא עליו אז שם חלה שיחול הקדושה בשעת הקפה ממש ול"ד לפ' פשם במס' סוטה (ד' ל' ה"ל) דהתם אי איפשר למיעבד טפי אבל הכא מפניו דאיפשר לי' למיעבד הקפה גמורה שפיר עביד ורק כ"ז דווקא באם דס"ל דבענין קריאת שם חלה נמי בעינו מן המוקף והגם דעיקר מצות מן המוקף ילפינו מן הקרא דנהרמותם ממנו והתם לא פתיב רק הרמה דהוא רק הפרשה לחוד מ"מ ס"ל דגם הקריאת שם חלה נמי צריף להיות מן המוקף אז מחלקינו כה"ג כיון דבאמת קפדינו על השם חלה נמי דיהא מן המוקף ע"כ ס"ל הגם דע"י שקורא עליו רק השם ועדיין לא חלה השם עליו מ"מ נמי מן המוקף יחשב אבל המוקף גמור דיהא השם חל עניו מן המוקף אבל אי ס"ל דלא בעינו מן המוקף פלל על השם דבקרא לא פתיב רק ונהרמותם דהוא רק הפרשה לחוד אז לא נוכל לחלק בהכי דנימא דהגם דלא בעינו השם מן המוקף פי אם הפרשה בעלמא דנהרמותם ממנו פתיב ולא בעינו פלל השם מן המוקף פי אם ההרמה לחוד בעינו מן המוקף מ"מ העיקר המצוה דמוקף שיהא ג"כ השם מן המוקף ז"א כיון דלא פתיב פלל בקרא דבעינו השם מן המוקף פי אם ההרמה א"כ מנ"ל דעיקר מצותו שיהא השם מן המוקף ע"כ לא יכלו התוס' והר"ש ז"ל לחלק בין דינא דמתניתין דטבו"י לפ' פשם במס' סוטה ה"ל דלעולם בענין השם לא בעינו מן המוקף משום דנהרמותם ממנו פתיב ולא בעינו רק ההרמה לחוד ולא מצינו שום מצוה מן המוקף על השם.

רק בדינא דמתניתין דטבו"י כיון דמצינו למיעבד השם בשעת הקפה שפיר עבדינו דהכי עדיף טפי פי כן עיקר מצותו ז"א דמנין לנו שעיקר מצותו שיהא השם בשעת הקפה כיון דבעינו השם לא בעינו פלל הקפה דבקרא דמן המוקף לא פתיב רק ונהרמותם ע"כ לא מצינו לחלק בהכי רק לבתר דס"ל דבענין השם נמי בעינו מן המוקף דאע"ג דכתיב ונהרמותם הוא השם נמי במשמע.

א"כ לפ"ז בנודאי עיקר המצוה שתחול השם בשעת הקפה ע"כ הגם דבקריאת שם לבד נמי מן המוקף יחשב. ובהכי מתוקמא מתניתין דמובא בפ' פשם.

אבל מ"מ עיקר מצותו שתחול השם בשעת המוקף ע"כ במתניתין דטבו"י כיון דאיפשר למיעבד שתחול השם בשעת הקרבה שפיר עדיף טפי זה עלה בדעתו לתרוצי מתניתין דטבו"י והא דפ' פשם וזה הוי סברא ישרה ואחר פתיב זאת האיר ד' את עיני וראיתי בהרא"ש במס' טבו"י דמקשה גושנייתו דמתרץ נמי פתרוץ הר"ש ז"ל דבענין השם נמי בעינו מן המוקף והתם בפ' פשם מיירי דאמר שתהיה חלה לאחר שיהא מופרש ומובדל ומקשה גושנייתו וז"ל שם והכא לא מצי למימר הכי דא"כ תטמא בינדה הילכף בעי הקפה בשעת קריאת שם עכ"ל ולכאורה דבריו סתום וחתום דמאי מתרץ דלפיכך במס' טבו"י לא מצי למימר דתהי' חלה לאח"כ דא"כ תטמא בינדה וקשה הא מצי למימר דתהי' חלה אחר שתניח בכפישה ויגטתי להבין דבריו הקדושים ונראה דה"פ דהענין דנקרא מוקף פשאמר בשעת החיבור שתהי' חלה לאחר שתהי' מופרש ומובדל היינו דווקא שתהי' חלה

חלה תומ"י פְּשִׁתְהִיָּה מְוֹפְרֵשׁ וּמְוֹבְדֵל אֲבָל אִם תּוּמ"י פְּשִׁתְהִיָּה מְוֹבְדֵל לֹא תהי' ג"כ חלה רק לְאַח כּ בְּזֶה לֹא נִקְרָא מִן הַמְּוֹקֵף.

וְכֵן מוֹכַח דְּבָרֵי הַר"ש ז"ל שֶׁכ' בְּקוֹשְׁיָתוֹ בּוֹה"ל פִּינּוֹן שְׁקוּצָה מְמַנָּה חלה ע מ לקרות שם לְאַלְתֵּר מְוֹקֵף קְרִינּוֹן וְכו' אֲלֵמָּא דְלָקֵל הַפְּחוֹת יְהֵא לְאַלְתֵּר חלה אֲבָל לֹא ח"כ לֹא וְה"נ בְּקִרְיַאת שֵׁם אִם פְּשִׁקוּרָא שֵׁם בְּמַחְוֶבֶר שְׁתִּתְהִיָּה חלה פְּשִׁתְהִיָּה מְוֹפְרֵשׁ וּמְוֹבְדֵל אִזּוּ שְׁפִיר חָשׁוּב מִן הַמְּוֹקֵף אֲבָל אִם לְאַלְתֵּר לֹא יְהִיָּה חלה לֹא נִקְרָא מְוֹקֵף וְע"כ זֹאת פְּנוּנַת הָרָא"ש ז"ל פִּינּוֹן דְּלְאַלְתֵּר לֹא תוּכַל לְחוּל עֲלִיו שֵׁם חלה כִּי אִם לֹא ח"כ שְׁתַּנִּיחַ בְּכַפִּישָׁה דְּלְאַלְתֵּר לֹא תוּכַל לְחוּל עֲלִיו שֵׁם חלה דְּתַטְמָא בְּיָדָה וְרַק לֹא ח"כ שְׁתַּנִּיחַ בְּכַפִּישָׁה א"כ בְּאִנְפּוֹן זֶה לֹא נִקְרָא מִן הַמְּוֹקֵף כֵּן פְּנוּנַת הָרָא"ש ז"ל וְכו"כ בַּס' הִגְהַת הָרַש"ש ז"ל בַּמַּס' טְבוּ"י בְּהִגְהוֹתוֹ שֶׁכֵּן פְּנוּנַת הָרָא"ש ז"ל: א"כ לְפִי דְעַת הָרָא"ש ז"ל בַּנ"ד בְּעִנְיַן דְּלְמַדּוֹ אֵת הַפְּהִנָּת לֹא נִקְרָא כָּלֵל מִן הַמְּוֹקֵף פִּינּוֹן דְּאִי אֲפִשְׁר לְחוּל הַחלה לְאַלְתֵּר מְשִׁיָּהּ אִם מְוֹפְרֵשׁ וּמְוֹבְדֵל כִּי אִם לְאַחַר כִּף שְׁתַּעֲלָה בְּגוּשׁ אֲחָד ע"כ לֹא נִקְרָא כָּלֵל מִן הַמְּוֹקֵף וְכֵן לְדַעַת רַבּוֹתֵינוּ בְּעֲלֵי הַתּוֹס' ז"ל בַּמַּס' נְדָה (דף ז' ע"א) דְּלֹא חִלְקוּ כָּלֵל דְּבִקְרִיַּאת הַשֵּׁם שְׁתַּחוּל לְאַחַר שְׁיָהּ מְוֹפְרֵשׁ וּמְוֹבְדֵל נִקְרָא מִן הַמְּוֹקֵף וְהֵמָּה לֹא חִלְקוּ בְּזֶה אֲלֵא דַּס"ל דְּבִשְׁעָה שְׁחַל הַשֵּׁם תהי' מִן הַמְּוֹקֵף בְּנוֹדָאֵי בַּנ"ד דְּלְמַדּוֹ אֵת הַפְּהִנָּת לֹא הוּי מִן הַמְּוֹקֵף נִמְצָא מִן כָּל דְּבָרֵינוּ שֶׁיִּגְעַנּוּ לְהַעֲמִיד דְּבָרֵי הַר"ש וְהָרָא"ש ז"ל נִמְצָא מִתּוֹךְ דְּבָרֵינוּ לְעִיל טוֹלָה לְשִׁיטַת הַר"ש ז"ל בְּנִידוֹן דְּלְמַדּוֹ אֵת הַפְּהִנָּת דְּהוּי מִן הַמְּוֹקֵף ע"י קְרִיַּאת הַשֵּׁם בְּמַחְוֶבֶר שְׁתַּחוּל לְאַחַר שְׁיָהּ מְוֹפְרֵשׁ וּמְוֹבְדֵל.

אֲבָל מ"מ בְּפִירוּשׁ תַּנִּינּוֹן בְּמַתְנֵיתִין דְּטְבוּל יוֹם וּמוֹבָא בַּמַּס' נְדָה (ד' ז' ע"א) דְּקוּצָה הֵימְנָה חִלְתָּה וּמְנִיחָתָה בְּכַפִּישָׁה אוּ בְּאַנְחוּתָא וּמַקְפָּת וְקוּרְאָלָה שֵׁם וְלֹא קוּרָא הַשֵּׁם חלה בְּשַׁעָה שְׁקוּצָה בְּמַחְוֶבֶר ע"מ שְׁתַּחוּל לְאַחַר שְׁתַּנִּיחַ בְּכַפִּישָׁה מְשׁוּם דְּעִיקָר מְצוּת מִן הַמְּוֹקֵף דְּבַעֲנִין בְּעִנְיַן הַשֵּׁם הוּא שְׁתַּחוּל הַשֵּׁם בְּשַׁעַת הַפִּנּוֹן הַמְּוֹקֵף ע"כ בְּלְמַדּוֹ אֵת הַפְּהִנָּת הַגַּם דְּהוּי מִן הַמְּוֹקֵף יִחְשַׁב מ"מ אִינוּ מִן הַמְּוֹקֵף מְמַשׁ וּלְפִיכָף כְּתַב הַר"ש ז"ל בַּמַּס' חלה דְּבַעֲנִין לְמַדּוֹ אֵת הַפְּהִנָּת חָשִׁיב מִן הַמְּוֹקֵף אֲלֵמָּא דְּלֹא מְחַלֵּק כְּחִילוּקָא דְּהָרָא"ש ז"ל בֵּין שְׁתַּחוּל הַשֵּׁם לְאַלְתֵּר אוּ לֹא ח"כ וּלְפִיכָף ס"ל גַּבִּי לְמַדּוֹ אֵת הַפְּהִנָּת דְּנִקְרָא חָשׁוּב מִן הַמְּוֹקֵף הַגַּם שְׁתַּחוּל הַשֵּׁם לֹא ח"כ אֲבָל מ"מ אִינוּ מִן הַמְּוֹקֵף מְמַשׁ כְּעִיקָר מְצוּתוֹ.

וּלְפִיכָף שְׁפִיר נִיחָא קוֹשְׁיָתוֹ מִן מַתְנֵיתִין דְּטְבוּ"י אֲבָל לְהָרָא"ש ז"ל וְכֵן לְדַעַת רַבּוֹתֵינוּ בְּעֲלֵי הַתּוֹס' ז"ל בַּמַּס' נְדָה (דף ז' ע"א) הַנֵּ"ל לֹא נִקְרָא כָּלֵל מִן הַמְּוֹקֵף גַּבִּי לְמַדּוֹ אֵת הַפְּהִנָּת מְהֵא דְּכְתַב הָרָא"ש ז"ל בְּהַלְכוֹת חלה דְּגַבִּי לְמַדּוֹ אֵת הַפְּהִנָּת נִקְרָא מִן הַמְּוֹקֵף הוּא לֹא מְשׁוּם דְּהוּא מְחוּבֵּר בְּשַׁטַּת קְרִיַּאת שֵׁם שְׁתַּחוּל שֵׁם חלה לְאַחַר שְׁיָהּ מְוֹפְרֵשׁ כְּמוֹ שֶׁכ' הַר"ש ז"ל ז"א דְּלֹא מְשׁוּם לְתָא זֶה נִקְרָא מִן הַמְּוֹקֵף פִּינּוֹן דְּלֹא תַּחוּל שֵׁם חלה לְאַלְתֵּר אֲלֵא מְשׁוּם דְּלְמַסְקָנָא בִּירוּשְׁלַמִּי בְּסוּגִינּוֹן דְּלַר"ש בַּר אַבְדִּימִי דְּלְמַפְרַע הוּא קְדוּשׁ נִמְצָא דְּלְמַדּוֹ אֵת הַפְּהִנָּת שְׁתַּאמַר בְּמַחְוֶבֶר הַר"ז חלה עַל הַעֵיטָה וְכו' לְכַשְׁתַּעֲלָה גוּשׁ אֲחָד וְאִזּוּ יְהִי חלה הַקְּדוּשָׁה לְמַפְרַע וְנִמְצָא דְּהוּי מִן הַמְּוֹקֵף מְמַשׁ דְּהֵא חלה עֲלִיו הַשֵּׁם חלה בְּשַׁעַת מְחוּבֵּר מְמַשׁ וְהַר"ש ז"ל כְּתַב לְשִׁטְתוֹ אֲפִילוּ לְהָא"מ בְּשַׁמְעֵתִין נְמִי חָשִׁיב מִן הַמְּוֹקֵף: וְאַחַר שֶׁת"ל בְּאַרְנוֹ כָּל הַשִּׁיטוֹת שֶׁל רַבּוֹתֵינוּ ז"ל נְבוֹא לְעוֹמֵק הַעֲנִין דִּינּוֹ וּמְדוּנָה כָּל מְלָה וּמְלָה אֲבָל בְּחוּל תִּיקְנוּ בְּחִלָּה שְׁתַּהֵא נוֹטְלַת מִן הַטְּהוֹר עַל הַטְּמָא וְשָׁלֵא מִן הַמְּוֹקֵף

שָׁמָא מִן הַפְטוֹר עַל הַחַיִּיב דְּמִילַת תִּיקְנוּ מְדוּנִיק דְּהָא מִן הַדִּין צָרִיף לִיטוֹל חִלְתָּהּ בְּסוּף אֲלֵא שְׁתִּיקְנוּ רַבְּנָן מִשּׁוּם שְׂלֵא תִטְמָא אֶת הָעֵיפָה וְאַצְרִיכוּהָ רַבְּנָן לִיטוֹל מִן הַטְּהוֹר וּלפ"ז אִם בְּאַמַּת תִּטְמָא הָעֵיפָה וּלְפָנֵי קס"ד ס"ל דְּלֵאוּ לְמַפְרַע הִיא קְדוּשָׁה אֲלֵא לֹאחַר שְׁתַּעֲלָה גּוֹשׁ אֶחָד אֲזִי יִהְיֶה הַחֲלָה שְׁהוֹפְרֵשׁ מִן הָעֵיפָה יִהְיֶה עֲלֶיהָ שֵׁם חֲלָה עַל הָעֵיפָה טְמֵאָה א"כ תִּיקְנוּ בְּחֲלָה פְּלוּמֵר תִּיקְנוּ רַבְּנָן בְּחֲלָה שְׁתַּהֲא נּוֹטְלַת מִן הַטְּהוֹר עַל הַטְּמֵא וְשְׂלֵא מִן הַמְּנוּקָף פְּלוּמֵר לְשִׁיטַת הָרָא"שׁ וְכֵן לְרַבּוּתֵינוּ בְּעַלֵי הַתּוֹס' ו"ל נִקְרָא שְׂלֵא מִן הַמְּנוּקָף פְּלוּם וּלְשִׁיטַת הָרָא"שׁ ו"ל נִקְרָא שְׂלֵא מִן הַמְּנוּקָף מִמֶּשׁ [כְּפִי פִי הַפ"מ ו"ל שְׂלֵא מִן הַמְּנוּקָף מִמֶּשׁ רַק הוּא ו"ל פִּי דְקָאֵי עַל מַתְנִיתִין דַּפ"ב דְּחֲלָה וְזֶה קֶשֶׁה מֵאֵד דְּלִמְאֵי הַזְכִּיר זֹאת הֵכָא פְּלִל וְאִין הַמְּשֻׁף הוּא הֵכָא אֲבָל לְפִי דְבְרֵינוּ שְׁפִיר עוֹלָה כַּהוֹנֵן ת"ל דְּהֵכָא קָאֵי בְּתַקְנָה דְּתִיקוּן רַבְּנָן הֵכָא בְּכַהֲנַת גּוּפָא וּמְסִיִּים שָׁמָא מִן הַפְטוֹר עַל הַחַיִּיב הוּא כְּדָבְרֵינוּ לְעִיל כִּינּוּן דְּבַחּוּל דְּעֵיסַת עֲצָמָה מְרַבָּה וְהַמִּים יִגְעוּ לֵה' רַבְעִים קָמַח.

א"כ לֵאוּ בַב"א קְדוּשׁ הַחֲלָה דְּעַל הָעֵיפָה קְדוּשׁ תוּמ"י דְּנִפְטֵר מֵה שְׁבִידוֹ וְחוֹלִין אִין פּוֹטְרִין אֶת הַטְּבָל כְּפִי הִירוּשְׁלָמִי (דַּמְס' תְּרוּמוֹת פ"א) הַנְּ"ל דְּהֵכָא ל"ל כַּר"ח בַּד"ר הִיגְלַל כְּאַחַת כִּינּוּן דְּאָמַר הַר"ז חֲלָה עַל הָעֵיפָה נִפְטֵרָה מֵה שְׁבִידוֹ וְעַל הַקָּמַח הוּא דוּנְקָא פְּשִׁתְעֵלָה בְּגוֹשׁ ע"כ לֵא מִתּוּקְמָא רַק בַּע"ש דְּעֵיסַתָּה מוּעֲטַת מְפִנֵי שְׂזוּ מְבִיאָה וְזוּ מְבִיאָה וְנִמְצָא דְּעַל הָעֵיפָה נְמִי לֹא תַחּוּל הַחֲלָה רַק כְּשִׁישְׁלִים הַשְׁעִיעוֹר וְהוּא שְׁתַּעֲלָה בְּגוֹשׁ לְשִׁיטַת ר"י דְּאוּקִים כַּר"ע וְכַפִּי הִירוּשְׁלָמִי (דַּפ"ד הַנְּ"ל) וַע"ז אָמַר ר"י דְּלֵא מְסַתְּבָרָא דְּלֵא בְּחוּל אֲבָל בַּע"ש צָרִיכָה לֵאמֹר הִיא וְהַטְּמֵא שְׂבָה כְּפִירוּשׁ הַמְּפָרֵשׁ ו"ל דִּיהָ חֲנָה גַם עַל הַטְּמֵא לְמָה עַד שְׂלֵא תַעֲלָה בְּגוֹשׁ הִיא נּוֹטְלַת לְשֵׁם חֲלָה מִשְׁתַּעֲלָה בְּגוֹשׁ הִיא קְדוּשָׁה לְשֵׁם חֲלָה אִם אוֹמֵר אֶת חוּץ מִן הַטְּמֵא שְׂבָה נִמְצָא טְבָל טְמֵא מְעוֹרָב בְּחֲלָה מִתּוּף שְׂאֵתָה אוֹמֵר הוּא וְהַטְּמֵא שְׂבָה חוֹלִין טְמֵאִין הֵן לֹא מוּטָב לְהַפְרִישׁ מִן הַפְטוֹר עַל הַחַיִּיב וְלֹא יִהְיֶה טְבָל טְמֵא מְעוֹרָב בְּחֲלָה פְּלוּמֵר דַּבַּע"ש דְּלֵא חַל שֵׁם חֲלָה עַל הָעֵיפָה לֹאחַר שְׁתַּעֲלָה ג"כ תַּעֲלָה בְּגוֹשׁ אֶחָד עִם הַקָּמַח וְהַשְּׂאוֹר וְהַקְּרִץ א"כ מִמִּילָא לֹא נִפְטֵרָה הָעֵיפָה עַד שְׁתַּעֲלָה בְּגוֹשׁ וּבַב"א עִם הַקָּמַח נִמְצָא מֵה שְׁבִידוֹ לֹא נִפְטֵרָה לְעוֹלָם דְּהָא לֹא הוֹרֵם חֲלָה עַל הָעֵיפָה רַק כְּשִׁתַּעֲלָה בְּגוֹשׁ וּמֵה שְׁבִידוֹ אִינוּ עוֹלָה בְּגוֹשׁ א' עִם הַקָּמַח וְהַשְּׂאוֹר וְהַקְּרִץ וְהָעֵיפָה נִמְצָא דְּלֵא הוֹרֵם חֲלָה לְעוֹלָם עַל מִקְצַת הָעֵיפָה הַנְּשָׂאָר בְּיָדוֹ דְּהָא מֵה שְׁבִידוֹ אִינוּ עוֹלָה בְּגוֹשׁ אֶחָד וְהוּא הִתְנַהֵב בְּפִירוּשׁ דִּיהֵן' חֲלָה עַל הָעֵיפָה דוּנְקָא כְּשִׁתַּעֲלָה בְּגוֹשׁ אֲבָל כ"ז שְׂלֵא תַעֲלָה בְּגוֹשׁ לֹא הוֹרֵם חֲלָה עֲלֶיהָ.

א"כ לפ"ז כְּשִׂאוֹמֵר מִן הַטְּמֵא שְׂבָה נִמְצָא דְּטְבָל טְמֵא מְעוֹרָב בְּחֲלָה וְהִנֵּה לִיהָ לְמִימֵר בְּפִירוּשׁ דְּגַם עַל הַטְּמֵא שְׂבָו מְפָרִישׁ חֲלָה וְיִהְיֶה חֲלָה גַם עַל הַטְּמֵא וּבְשִׁלְמָא בְּחוּל דְּעֵיסַתָּה מְרַבָּה וְהָעֵיפָה נִפְטֵרָה אֲפִילוּ כְּשִׁלְמָא תַעֲלָה בְּגוֹשׁ הַגַּם דְּהוּי חֶסְרוֹן דְּהוּי מִן הַפְטוֹר עַל הַחַיִּיב דְּהָא אִינוּ נַעֲשֶׂה חֲלָה בַב"א וְנִמְצָא דְּכְשִׂאוֹמֵר הַר"ז נִפְטֵרָה מֵה שְׁבִידוֹ וְחוֹלִין אִינוּ פּוֹטְרִין אֶת הַטְּבָל כַּהֵיא יְרוּשְׁלָמִי (בְּמַסְכַּת תְּרוּמוֹת פ"א הַנְּ"ל).

אֲבָל ע"י זֶה נִצְמַח מַעֲלָה דְּמִמִּילָא נִפְטֵר מֵה שְׁבִידוֹ דְּהָא הוּא אִינוּ צָרִיף לְעֵלוֹת בְּגוֹשׁ אֶחָד ע"כ שְׁפִיר קָאֵמַר חוּץ מִן הַטְּמֵא שְׂבָו דְּאִינוּ מְקַדְּשׁ הַטְּמֵא שְׂבָו לְשֵׁם חֲלָה. אֲבָל נִפְטֵר בְּהַחֲלָה שְׁהוֹקְדֵשׁ בְּיָדוֹ ע"כ הַגַּם דְּהוּי מִן הַפְטוֹר עַל הַחַיִּיב אֲבָל ע"י זֶה נִצְמַח מַעֲלָה כִּינּוּן דְּנִפְטֵר מֵה שְׁבִידוֹ דְּאִינוּ צָרִיף לְעֵלוֹת בְּגוֹשׁ אֶחָד מִמִּילָא חוּנִין מְתוּקְנִים הֵן חֲלָק הַטְּמֵא

אָבֵל בַּע"ש דְּהַעִיפָה אֵינָה נִפְטָרֶת עַד לְאַחַר שְׁתַּעֲלָה בְּגוֹשׁ אֶחָד א"כ לִפ"ז הַחֶלֶק הַנִּשְׁאָר בְּיָדוֹ לְעוֹלָם אֵינּוּ מִתְנַקֵּן צָרִיף לֹאמַר אִם עַל הַטָּמֵא שָׂבָה כְּדִי שְׂלֵא יִהְיֶה טָבֵל טָמֵא מְעוֹרָב בַּחֲלָה וְזֶה מִדְּוִיק מָאֵד אָבֵל בַּע"ש צָרִיכָה לֵאמֹר וְכוּ' לָמָּה עַד שְׂלֵא תַעֲלָה גּוֹשׁ הִיא נִטְלָת לְשֵׁם חֲלָה וּמִשְׁתַּעֲשֶׂה גּוֹשׁ אֶחָד הִיא קְדוּשָׁה לְשֵׁם חֲלָה.

כְּלוּמַר כִּינּוּן דַּבַּע"ש מִשְׁתַּעֲשֶׂה גּוֹשׁ אֶחָד אִזּוּ הִיא קְדוּשָׁה לְשֵׁם חֲלָה וּלִפ"ז אִם אוֹמֵר חוּץ מִן הַטָּמֵא שָׂבָה נִמְצָא טָבֵל טָמֵא מְעוֹרָב בַּחֲלָה וְכַדְבְּרִינוּ וּבִשְׂלֵמָא בְּחוּל לֹא מִשְׁתַּעֲשֶׂה גּוֹשׁ אֶחָד הִיא קְדוּשָׁה לְשֵׁם חֲלָה דְּהָא עַל הַעִיפָה קְדוּשָׁה תוּמ"י אָבֵל בַּע"ש ע"כ מִשְׁתַּעֲשֶׂה גּוֹשׁ א' נִמְצָא טָבֵל טָמֵא מְעוֹרָב בַּחֲלָה נִמְצָא דַּבַּע"ש יֵשׁ מְעַלְהוּע"י הַמְעַלָּה נִצְמַח חֲסָרוֹן וּבְחוּל יֵשׁ חֲסָרוֹן וְע"י הַחֲסָרוֹן נִצְמַח מְעַלָּה לְפִיכָף מִקֻּשָׁה ר"י דְּמוֹקְמִית בַּע"ש וְלֹא בְּחוּל מִטַּעַם הַחֲסָרוֹן דְּפִטוּר מִן הַחַיּוֹב הָאֵל בַּע"ש אִיכָּא חֲסָרוֹן יוֹתֵר גְּדוֹל דְּהוּא טָבֵל טָמֵא מְעוֹרָב בַּחֲלָה הָאֵל לֹא מוּטָב לְהַפְרִישׁ מִן הַפִּטוּר עַל הַחַיּוֹב וְלֹא יִהְיֶה טָבֵל טָמֵא מְעוֹרָב בַּחֲלָה: וְע"ז אר"ש בַּר אַבְדּוּמָא לֹא לְמַפְרַע הִיא קְדוּשָׁה מִכִּינּוּן שֶׁהִיא קְדוּשָׁה לְמַפְרַע כְּמַפְרָשֶׁת מִן הַחַיּוֹב עַל הַחַיּוֹב כְּלוּמַר דְּהָא אַע"פ שְׂמִסְיִים לְאַחַר שְׁתַּעֲלָה בְּגוֹשׁ מ"מ כִּינּוּתוֹ דְּלֵאחַר שְׁתַּעֲלָה בְּגוֹשׁ תְּהֵא קְדוּשָׁה לְמַפְרַע אִם עַל הַקְּמַח אִם עַל הַקְּמַח ג"כ תְּהֵא קְדוּשָׁה לְמַפְרַע בְּשַׁעַת הַרְמָה וְנִמְצָא דְּלֹא גָרַע הַקְּמַח מִן הַעִיפָה דְּכָל עֵינָר הַטַּעַם דְּהוּי מִן הַפִּטוּר עַל הַחַיּוֹב דְּהָא ל"מ לְמִימַר בַּב"א כְּמוֹ דְּמִשְׁנֵי ר"ח בַּדַּר"ה (בַּפ"א דְּמַס' תְּרוּמוֹת) דְּהָא עַל הַעִיפָה מִכִּינּוּן שְׂאֵמֵר הַר"ז נִפְטָרָה וְנִפְטָרָה מֵהַ שְׂבִיּוֹת וְעַל הַקְּמַח אֵינּוּ קְדוּשָׁה לְשֵׁם חֲלָה רַק לֵאח"כ שְׁתַּעֲלָה בְּגוֹשׁ וְנִמְצָא דְּלֹא בַּב"א הִיא קְדוּשָׁה אָבֵל מִכִּינּוּן דְּאַמְרִינוּ דְּלְמַפְרַע הִיא קְדוּשָׁה נִמְצָא דְּהַשְׁאָר שְׂבִיּוֹת נַעֲשֶׂה חֲלָה עַל הַקְּמַח בַּב"א כְּמוֹ הַרְאֻשׁוֹנוֹת עַל הַעִיפָה דְּהָא לְמַפְרַע הִיא קְדוּשָׁה וְע"י בְּסוּגֵיָא הַחֲמוּרָה הַזֶּה וּמִתּוֹךְ דְּבְרִינוּ תִּמְצָא טַעַם בַּע"ה יִתְבָּרַךְ וְדו"ק: עוֹד בְּאוֹתוֹ סוּגֵיָא אַר"ש ב"א לֹא לְמַפְרַע הִיא קְדוּשָׁה הַסְּבָרָא הַזֹּאת אֵיחָא בִּירוּשְׁלָמִי (בַּמַּס' דְּמַאי וּבַמַּס' מַע"ש) וְעַל יְדֵי הַשִּׁיטָה הַזֹּאת הַשְּׁבִיטִי תְּשׁוּבָה בְּעֵינֵי אֶחָד וּמִפְּנֵי שֶׁהוּא דְּבָר נוֹגֵעַ לְדִינָא וְדְּבָר נִכּוֹן הוּא וְשִׁיטָה כּוֹלֶלֶת הִיא בְּעֵינֵינִים הַרְבֵּה ע"כ הַצְּגֻתִיהָ פֶּה וְע"י עֲלָה וְתִמְצָא טַעַם בַּע"ה יִתְבָּרַךְ שְׂמוֹ וְיִתְעַלָּה: ע"ד הַשְּׂאֵלָה בַּב' שְׁוֹתָפִים שְׁעֵשׂוּ שְׁוֹתָפוֹת בְּסַחֲרָה אַחַת וְהַסַּחֲרָה מְוַנַּחַת בְּיַד אֶחָד מֵהַשְּׁוֹתָפִים וְהִתְנוּ בֵּינֵיהֶם שְׂיֵשׁ בְּיַד אֶחָד לְחִזּוֹר לְמַפְרַע כ"ז שְׂיִרְצָה וְאִין לְמַסְחָרָם זְמַן יְדוּעַ וְקְבוּעַ כְּמִבְּרָאָר בַּש"ע ח"מ ס' קע"ו וְהִלָּךְ אֶחָד מִן הַשְּׁוֹתָפִים וּמְכַר מִקְצַת סַחֲרָה לְאִישׁ אַחַר בְּקִנְיָן גָּמוּר אַגַּב סוּדָר כַּד"ת שְׁנִקְנָה הַמְקַח לְלוּקָח.

ואח"כ פֶּאֶשֶׁר בָּא שְׁוֹתָפִי הַמוֹכֵר לִיטוּל הַסַּחֲרָה מִן הַשְּׁוֹתָפִי הַשְּׂנִי לְמוֹסָרָם לְהַלּוּקָח. אָמַר הַשְּׁוֹתָפִי הַשְּׂנִי הַנִּזְכָּר שֶׁהוּא חוּזֵר מִן הַשְּׁוֹתָפִי וְשֵׂאֵל הַשּׂוֹאֵל אִם קָנָה הַלּוּקָח הַסַּחֲרָה אִם לֹא כִּי יֵשׁ מְקוֹם לֵאמֹר דַּב"ז דְּלֹא חוּזֵר בּוֹ הַשְּׁוֹתָפִי הַשְּׂנִי הַרִי הִי הַשְּׁוֹתָפִי הַמוֹכֵר כִּיחַד בְּרִשׁוֹת וּכְמַחְזוּל שְׁוֹתָפִי כִּיחַד בְּרִשׁוֹת דְּמִי וְהוּי שְׁלוּחוֹ וְקוּ"ל דְּשְׁלִיחַ שְׂמִכְרָא אוֹ לִקְחָה מֵהַ שְׁעֵשׂוּ עֵשׂוּי.

הִיא דְּהִתְנָה עִמּוֹ שְׂיֵשׁ לוֹ רִשׁוֹת לְחִזּוֹר הֵינּוּ לְחִזּוֹר מִן הַשְּׁוֹתָפִי שְׂלֵא יִהְיֶה לְחִבְרֵי חֶלֶק בְּרוּחוֹ אוֹ בְּהַפְסֵד אָבֵל כַּכ"מ דְּלֹא חוּזֵר בּוֹ הוּי הַשְּׁוֹתָפִי שְׂמִכְרָא כִּיחַד בְּרִשׁוֹת וְא"כ אֶפְיָלוֹ אִם נִתְגַּלָּה הַדְּבָר לְמַפְרַע שֶׁהִי שְׂיִיף לְרִשׁוֹת הַב' הַנִּזְכָּר מ"מ הַמְכִּירָה חָל דְּלֹא גָרַע מֵאִילּוֹ

עשאו השותף הב' הנ"ל להשנותף המוכר שליח שימכור דבר שלו וה"נ אפילו כשהנ' למפרע שלו מ"מ פבר נמפר ע"י שלווחו דהוא הי' יורד ברשות עד הגה.

והילכך לא מצי השותף הב' נחזור בו משום דלא תני החזרה שביניהם בעסק השותפות לענן הרשות שהי' זע"ז דאפילו השותפות שביניהם בטל למפרע מ"מ רשות הי' להם זע"ז או דילמא פיון דאיתבטל השותפות למפרע איתבטל נמי הרשות שהי' זה על זה ויכול השותף השני לחזור בו ע"כ תוכן השאלה: תשובה גרסינן במס' נדרים (ד' פ"ה ע"א) רבא אמר דהיינו טעמא דיטלו בע"כ משום דתרומה לא חזיא אלא לכהנים וכיון דאתיא למיסרא עליהו שוניה עפרא בעלמא עכ"ל הגמרא ופי הר"צ ז"ל דאי אפשר ליתנה לישראל הילכך פיון דמיסרא עליהו שוניה עפרא בעלמא דאפקריה ליהוא טובת הגאה שיש לו בה.

ומיהא שמעינן דהאוסר פירותיו על עצמו יכולים אחרים ליטול אותם בע"כ ואינו יכול לעכב אע"פ שיכול לישראל על נדרו פיון דהשתא מיהא הא לא איתשיל מיהו היכא דאיתשיל חייבין לשלם פיון דחכם עוקר הנדר מעיקרא וכיון דאיתשיל הויןן להו הגוף פרי פאלו לא אתסרו עלי' מעולם וא"ת א"כ האיי' יטלו פהנים בע"כ למה לא נחוש דילמא מיתשיל ומתהני מדידי' לאו קושיא היא דהתנן המקדש את האשה ע"מ שאין עליה או עליו נדרים ונמצאו עליו או עליה נדרים אינה מקודשת ומדקתני אינה מקודשת משמע שאינה מקודשת כלל ויכולה להנשא לאחר.

אע"ג דתני התם וכן היא שהלכה אצל חכם והתירה וכן הוא שהלך אצל חכם והתירו מקודשת אלמא אע"ג דמצי מיתשיל וחיילי קדושי למפרע כל אימתי דלא מיתשיל לא חיישינן דילמא מיתשיל ה"נ אע"ג דאי מיתשיל עבדי פהנים איסורא למפרע כל אימתי דנא מיתשיל לא חיישינן להכי הרשב"א ז"ל והר"נ ז"ל כתב שמסתפק בזה לפי שמשעה שאסרו על עצמו הפקירו וכל שזכה בו אחר קנה פזוכה מן ההפקר ואע"פ שאיסור שבו הלך ע"י שאלה קננן ממונו של זה אינו בטל שאינו מוצא שאלה בהפקר ומשום הכי יטלו בע"כ דאי לא פיון דנדרים לאיתשולי קיימי דמשום הכי מקרי דבר שיש לו מתירין בפרק הנזכר מן הירק (דף נ"ט) חיישינן דילמא מיתשיל וכי תנן אינה מקודשת לא שתהא מותרת להנשא אלא דינא קתני וכו' דלא מקלקלה נפשה וכו' ע"כ: וקשה לי לדעת הרשב"א ז"ל קושיא חמורה לכאן.

דגרסינן במס' ב"מ (דף מ"ט ע"א) אמר ר"פ ומודה ר' יוחנן במתנה מועטת דסמכה דעתיה ה"נ מסתברא דחמר ר"א אמר ר' יוחנן ישראל שאמר לב"ל פור מעשר יש לך בידי ב"ל רשאי לעשותו תרומות ומעשרות על מקום אחר אא"ב לא מצי למהדר בי משום הכי רשאי אלא א"א מצי למהדר ביה אמאי רשאי אישתכח דקאכיל טבלים.

הב"ע כגון שנטלו ממנו וחזר והפקידו אצלו א"ה אימא סיפא נתנו לב"ל אחר אין לו עליו אלא תרעומות ואי בשנטלו ממנו וחזר והפקידו אצלו אמאי אין לו לו עליואלא תרעומות פיון דמשכני' ממנא אית ליה גביה אלא לאו ש"מ בדלא נטלו ש"מ ע"כ וא"כ לפי דעת הרשב"א ז"ל דס"ל דמשום הכי יטלו הפהנים בע"כ ולא חיישינן דילמא ישאל על מקצת הכהנים ויהיו אלו אסורין באיסור קונמות פדאיתא להדיא ברשב"א ז"ל.

הגם דנדריים קנימי לאיתשולי מ"מ לא חיישינו דילמא מיהדר מן הגדר ויהי' איסור למפרע ויהיו הפהנים אסורין ליטול בע"כ. מ"מ לא חיישינו על חזרה כ"ז דלא חזר בו והכא אמרינו אלא א"א דמצי למיהדר בי' אמאי רשאי הב"ל דילמא יחזור הישראל הרי קמן להדיא דחיישינו דילמא יחזור הבע"ב ועבד הב"ל איסורא למפרע וזה נגד סברת הרשב"א ז"ל.

ואין לומר דהרשב"א ז"ל פתב דלא חיישינו לזה דילמא יחזור הישראל אח"כ ויהי' איסור למפרע זה דווקא דהשתא ונדאי לא איתשיל נרק חיישינו דילמא אח"כ יחזור מן הגדר אמרינו דאוקי אסתקמי' כמו דהשתא לא הדר ביה כן גם להבא לא יחזור אבל הכא הכי פירוש הגמ' אלא אי אמרת דמצי למיהדר בו אמאי רשאי אישתכח דקאכיל טבליים פלומר דניחוש דילמא פבר הדר ביה הישראל.

אבל זה הפירוש אינו דא"כ לא משפחת לה דינא דהרשב"א ז"ל רק באופן שלא זזו ידו של מתוך ידיו של הבע"ב מזמן הקונמות עד שעה שנטלו ובשעת אכילת התרומה עד שאכלו כל התרומה ולא נשאר מאומה.

וידעו בבירור שהשתא לא חזר ביה הישראל. ולכן לא יחושו ג"כ על להבא שמא יחזור ויהי' איסור למפרע.

אבל אם בתוך הזמן זזו קצת ידי הפהנים מתוך יד הישראל אסורין זה לא ניתן להאמר פלל א"כ לפ"ז חוזרת קושיתנו לדוכתא למה אמרינו הכא א"א דמצי לחזור הישראל ליחוש הב"ל דילמא יחזור וימצא דעביד הב"ל איסורא למפרע דקאכיל טבליים למפרע הרי זה נגד סברת הרשב"א ז"ל: אבל כד נדייק שפיר בסוגיין יתורץ הדבר פועין חומר.

דמעיקרא נבין מה דאמרינו בסוגיין א"א בשלמא לא מצי למיהדר בי' משום הכי רשאי אלא א"א מצי למיהדר בי' אמאי רשאי וכו' וקשה הא אפילו נימא דיש בדברים מחוסר אמנה מ"מ ככ"מ דלא מטא ליד הבן לוי המעשר לאו שלו פי מחוסר אמנה אינו עושה קנין והוי עדיין של הבעלים אלא דמחוסר אמנה הוא א"כ במה קנאו הבן לוי שיהא מפרישו תרומת מעשר על מקום אחר ויסמוך על זה לאכול טבליים.

הא עדיין לא נתקנו הטבליים בהך תרומת מעשר שהוא עדיין של הבע"ב רק דמחוסר אמנה וכל פמה דלא מטא לידו לא יחול עליהם שם תרומת מעשר: והשיטה מקובצת ז"ל תירץ שני תירוצים בשם הרא"ש ז"ל וז"ל פתב ר"מ ז"ל אע"פ שלא קנאו ב"ל לא במשיכה ולא בהגבהה איירי במפירי לוי דחשיב פאילו בא לידו פדאיתא בפ' כל הגט א"נ לא גרע מנותן רשות לחבירו שיתרום מפירו על תבואה שלו הרא"ש ז"ל ע"כ: והנה שיטת הרא"ש ז"ל צ"ע גדול לכאורה דמאי משני דמפירי פהונה דהוי קנין גמור.

א"כ מאי מיייתי הגמ' ראי' דמתנה מועטת הוי מחוסר אמנה דלעולם נימא דאין בו מחוסר אמנה והכא משום מפירי פהונה נגעו בה ומצאתי בקצוה"ח ז"ל דמקשה זאת וז"ל ממ"נ אי מפירי פהונה חשיב כמו קנין ממש א"כ היכי מוכח מנה מתנה מועטת פנין דמפירי פהונה חשיב קנין ממש והוי זכי' גמורה ואי נימא מפירי פהונה אינו קנין ממש אנא דמפירי פהונה הוי כמתנה מועטת דאסור לחזור בו וכמבואר בתוס' ז"ל בפ' יש נוחלין (ד' קכ"ג ע"ב) ד"ה הכא במפירי פהונה ע"ש שכתבו טעמא דמפירי פהונה משום מתנה

מועטת דאסור לחזור ואע"פ שאם רצה יכול לחזור בו מ"מ ככ"מ דלא הדר בי' הוי מוחזק ע"ש וכו'.

א"כ אפתי הוי כמו מתנה מועטת דאינו קנני ואינו שנו והאיך יכול לעשותם מעשר ונהי דגבי בכור חשיב מוחזק אבל קנני אינו עכ"ל. וזה נודאי ברור דמוחזק אמונה אינו קנני דאל"כ בטלת להו כל הקנינים.

וא"כ לפי דעת רבותינו בעלי התוס' ז"ל דמפירי פהונה הוי משום מחוסר אמונה א"כ בנודאי אינו קנני וא"כ באמת צ"ע גדול הסוגיא דפ' כל הגט (ד' נ' ע"א) המלנה מעוץ את הפהו ואת הלוי להיות מפריש עליהו מחלקו מפריש עליהו בחזקת שהו קנימין ע"כ ופריה הגמ' ואע"ג דלא אתאי לידו אמר רב במפירי פהונה ולוי' עסקינן ושמואל אמר וכו' ואי לפי דעת התוס' ז"ל דמפירי פהונה הוי משום מחוסר אמונה א"כ אינו קנני וחזור קושית הגמ' ואע"ג דלא אתא לידו ופירש רש"י ז"ל וכיון דלא אתי לידו מאן זכי להאי פהו האי תרומה שיטלנה זה בחובו והאיך יצא ידי נתינה עכ"ל ובשקלא לפירש"י ז"ל דמפירי פהונה ז"ל כיון דמילתא דפשיטא היא דלדידהו יהיב אסחי להו שאר פהנים דעת' והוי כמאן דמטי ליד' דהנהו עכ"ל לפ"ז שפיר ניחא דהוי זכי גמורה כמאן דמטי ליד' דהנהו אבל לפי התוס' ז"ל דס"ל דמפירי פהונה הוי משום מחוסרי אמונה א"כ לאו קנני הוא וחזור קושית הגמ' לדוכת' ואע"ג דלא אתי ליד' ועוד צ"ע מאיזה טעם חשיב מפירי פהונה מוחזק לגבי בכור משום מחוסר אמונה דכתבו ככ"מ דלא הדר בי' הוי מוחזק כיון דלא קנו עדיין והוי עדיין של הבועלים וגם הוא ברשות הבועלים וא"כ מאיזה טעם הוי הפהו מוחזק: ועוד צ"ב בתוס' ז"ל במס' ב"מ (דף ז' ע"ב) גבי תקפו פהו מקשים בתוס' ז"ל וז"ל וא"ת אמאי לא מוציאין מידם יאמרו הבועלים ליתן לכהו אחר.

ומתרצים דאיירי במפירי פהונה עיי"ש. וקשה דלפי דעת התוס' ז"ל דמפירי פהונה משום מחוסר אמונה ואינו קנני ממש וא"כ לפ"ז אם בא הפהו ליטול מן הבועלים והבועלים חוזרים ורוצים לעבור על מחוסר אמונה הלא בנודאי אינו יכול הפהו לתפוס אותו מידו בע"כ דהא אין בידו לכוף אותו שלא לעבור על מחוסר אמונה וא"כ פשתפס ג"כ יוציאוי הבועלים ממנו בטענתם שרוצים לעבור על מחוסר אמונה וליתן לכהו אחר ומאיזה הטעם נתגדל פח הפהנים בתפיסה.

והלא אי לאו במפירי פהונה יכול הבועלים להוציא מידו ומאיזה פח נתגדל במפירי פהונה בתפיסה: אבל לפענ"ד נראה דיש מקום לדברי התוס' ז"ל בסוגין דידן דמס' נדרים (פ"ה ט"א) ה"ל אמר רבא שאני תרומה דיטלו בע"כ משום דתרומה לא חזיא אלא לכהנים וכיון דאתא למיסרא עלי' שוניה עפרא בעלמא ופירש הר"נ ז"ל דאפקריה לטה"נ שיש לו בה נמצא דכיון דתרומה אין לבועלים קנני הגוף כ"א טה"נ בעלמא וכיון דאסור על הפהנים באיסור קונמות ממילא אין לו טה"ה והוי הפקר ומשום הכי אין הפהנים מתהנין מדיד' וא"כ ה"נ גבי מפירי פהונה דכיון דהוי מחוסר אמונה ואסור לו ליתן לכהו אחר א"כ ביודאי הוי הפקר בעלמא דלדיד' לא חזיא אלא לכהנים וכיון דהוי עליו איסור ליתן לכהנים א"כ ע"כ אפקריה לטה"ה שיש לו בה ומה לן איסור קונמות דהוי על הפהנים לאיסור דהו צדק דחל על הבועלים משום מחוסר אמונה ובפרט לשיטת הרמב"ם ז"ל

דמביא הר"נ ו"ל לעיל (דף ט"ו ע"א) דכל איסור דלא נחל דברו עובר המדיר ולא המנדיר דהא המנדיר אינו מיחל דברו עיי"ש.

א"כ מתפרש דברי רבא הכא דלא חזיא אלא לכהנים וכיון דקאתי למיסרא עלי וכו' פלומר פיון דאיסור דקונמות על הפהנים נמצא דאין לו הט"ה ליתנם לפהנים משום דהוא יעבור על לא נחל.

א"כ כמו כן גבי מחוסר אמונה נמי הכי מכיון דלא חזיא אלא לכהנים ומעולם אין גוף הדבר שלו כ"א הט"ה ומכיון דאיסור לו הט"ה שיתן לאיזה פהן שירצה משום מחוסר אמונה א"כ ממילא אין לו טובת הנאה ושוניא עפרא בעלמא דאין לו בגוונה פלום וא"כ לפ"ז בנודאי יכול הפהן של מפירי פהונה ליטול אותו בעצמו ולא יעבור על דקי"ל במס' חולין (ד' קל"ב) גבי מתנות פהונה ונתן ולא שיתול בעצמו דאימת אמרינו שלא יעול מעצמו היינו דווקא בזה דקרינו בי' ונתן שיש להבעלים ט"ה אבל פל היכא דלא קרינו ונתן דאין להבעלים ט"ה מותר ליטול בעצמו והרא"י מתוך סוגיא דגדרים הנ"ל דאמרינו דהפהנים יטלו בע"כ ולא קשה הו לא יטול מעצמו אלא פשיטא פדברינו דבמקום דאין להבעלים ט"ה לא חיישינו שיתול מעצמו וא"כ בנודאי מפירי פהונה יכולים ליטול מעצמם ומ"מ השאר פהנים אינו יכולים ליטול מעצמם הגם דאפקריה לט"ה שלו.

ז"א דהא פל עיקר דאפקריה משום דמחויב בהו צדק שיהא למפירי פהונה וא"כ האיהו יטלו הפהנים אחרים משום הפקר שלו הו פל עיקר ההפקר שלו משום דימטי לידי דמפירי פהונה וזה פשוט עי' ב"ק קט"ו] ומ"מ צריף מפירי פהונה לזכות בו וכל זמן דלא מטי לידו לאו שלו הוא ונהגם דתרומה הוי ממון פהו ולאחר הפרשה הוי ממון השבט ואין להבעלים רק טה"נ ומכיון דבטל הט"ה שלו ממילא הוי שייף למפירי פהונה אבל ז"א דהא עדיין הוי ממון של פל השבט כמו מעיקרא דהא עדיין לא זכה בו פהו רק דלגבי' יש להבעלים עדיין ט"ה וכיון דכל ההפקר שלו משום דימטי לידי מפירי פהונה ונמצא הוי כמעיקרא ממון של פל השבט רק דלהבעלים יש ט"ה אבל לגבי מפירי פהונה הוי ט"ה הפקר ויכול לזכות בו בזוזה מן ההפקר ועכ"פ בעינו דאתא לידו שיזפה בו ויהי' שלו רק שיכול המפירי פהונה ליטול בעצמו וכיון שיכול המפירי פהונה ליטול מעצמו ויהי' שלו ע"כ שפיר נקרא מוחזק ואזלי התוס' ז"ל לשיטתם במס' גיטין (דף מ"ד ע"א) דגרסינו שם בשלונה ע"מ למשכנו ולא משכנו פי' בקונטרס ז"ל פא ומשכנני קרקע זו ותהא שלך וכ"ז שלא פא הישראל ומשכנו הוי בחזקת נכרי וגבי עבד כה"ג קנסויה רבנן וקשה דהנה ליה למימר אידי ואידי דמטא זמני' לקו נראה דאתא לשנוייא שנוייא קמא הו דמטא זמנא והו דלא מטא זמנא והו דאקשינו גבי עבד דמטא זמנא צריכא למימר בשלונה ע"מ למשכנו ולא משכנו דס"ד פיון דלא משכנו עדיין לא יצא לחירות קמ"ל דהואיל ובגידו למשכנו דיצא לחירות עכ"ל ונהנה הפי' של פא ומשכנני מקרקע זו ותהא שלך הפ' דכ"ז שלא משכנו עדיין לאו שלו אלא דרשות בגידו למשכנו ויהי' שלו ולאחר המשכן יהי' שלו אבל כ"ז שלא משכנו לא הוי שלו פי אם לאחר שמשכנו בזה יהי' שלו פן עי' המפרשים ז"ל [עי' בספר גרש ירחים] וא"כ לפנינו שיטת התוס' ז"ל דאף בדבר שעדיין לאו שלו אלא שבגידו ליטלו ויהי' שלו הוי בחזקתו ולפיכך מפירי פהונה הנם דעדיין לאו שלו מ"מ הוא בחזקתו מכיון דלהבעלים הוי עפרא בעלמא כמו גדרים (פ"ה

ע"א הַנ"ל) א"כ יכולין מפירי פְּהוּנָה לִיטוּל מִן הַבְּעָלִים וַיְהִי שֶׁלָּקָהּ וְהָגַם דְּעַדִּין לֹא נִטְלוּ מ"מ הָיָה בְּחֻזְקָתָם: וּלפ"ז שְׁפִיר נִיחָא הַתּוֹסֵ' ו"ל בַּמַּס' ב"מ (ד' ז' ע"ב) גְּבִי תִקְפוּ פִּהוּן אִין מוֹצִיאִין דְּמִינֵי בְּמִפְרֵי פְּהוּנָה וְלֹא קָשָׁה דְּהַשְׁתָּא דְּתִקְפוּ נְמִי יֹאמְרוּ הַבְּעָלִים לִיטְמוּ לַכְּהוֹן אַחַר וַיַּעֲבְרוּ עַל מְחֻסְרָא אֲמָנָה כְּמוֹ בְּמַעֲיָקְרָא כְּשֶׁלֹּא תִקְפוּ אֲבָל הַשְׁתָּא שְׁפִיר נִיחָא דְּהָרִי כְּבָר פְּתִיבְתִי שִׁיטַת הַר"נ ו"ל דְּגַבֵּי פְּהוּנָה וְלוֹיִם אֲפִילוּ פְּשִׁישְׂאֵל עַל נְדָרוֹ מ"מ מִפִּינוּ דְּבִשְׁעַת נְדָרוֹ לֹא הִי לֹ' ט"ה דְּהָיָה עֲפָרָא בְּעֵלְמָא לְגַבֵּי וְנִמְצָא דְּזָכוּ מִן הַהֶפְקֵר לֹא מְהֵי חֲרֻטָּה לְהוֹצִיא מִיָּדָם כִּינּוּן דְּזָכוּ מִהֶפְקֵר עֵי"ש וַא"כ ה"נ כִּינּוּן דְּתַפְסִי פִּהוּן בְּמִפְרֵי וְזָכוּ מִן הַהֶפְקֵר לֹא יָכוֹל הַבְּעָלִים אַח"כ לְהוֹצִיא מִיָּדוֹ דְּלֹא אַחַר שְׁזָכוּ מִן הַהֶפְקֵר לֹא מְצִי לְמִימַר שְׁרוּצָה עוֹד בַּט"ה וַיִּתְחַרְט עַל מְחֻסְרָא אֲמָנָה: וּלפ"ז שְׁפִיר נִיחָא הַסּוּגֵיָא דַּפ' כֹּל הַגַּט (דָּף ל' ע"א) הַנ"ל כִּינּוּן דְּמִסְקִינוּ דְּמִפְרֵי פְּהוּנָה דְּהָיָה מְחֻסְרָא אֲמָנָה לְפִי שִׁיטַת הַתּוֹסֵ' ו"ל דְּמִי לְהֵיבָא דְּנְדָרִים (פ"ה ע"א הַנ"ל) דְּתֵרוּמָה לֹא חֲזָיָא אֲלָא לְכַהֲנִים וְכִינּוּן דְּאַתָּא לְמִיִּסְרָא עֲלֵי שְׁוֹנֵיָא עֲפָרָא בְּעֵלְמָא וְלִהְיֵי הַפְּהוּנָה יְטָלוּ בַּע"כ א"כ מְמִילָא אִין עֲלִיו מְצוֹת נְתִיבָה דְּאִימְתִי יֵשׁ עֲלִיו מְצוֹת נְתִיבָה בְּשַׁעָה שְׁאִין הַפְּהוּנָה יְכוּלִים לִיטְוֹל בַּע"כ בְּעַצְמָם אֲבָל בְּשַׁעָה שְׁהַפְּהוּנָה יְכוּלִים לִיטְוֹל מְעַצְמָם לֹא קָרִינוּ וְנָתַן כְּמוֹ שְׁפִתְבְּתִי לְעֵיל א"כ אִין עֲלִיו מְמִילָא מְצוֹת נְתִיבָה וְכָל עֵיקַר הַקְּוִשְׂיָא הִיא מְשׁוּם מְצוֹת נְתִיבָה כְּמוֹ שְׁפִירש"י ו"ל אֲבָל הַשְׁתָּא מִכִּינּוּן שְׁהַפְּרִישׁ כְּבָר נִתְקַן הַטְּבָל שְׁלוֹ וּמְצוֹת נְתִיבָה אִין עֲלִיו וּמְצוֹת עַל הַפְּהוּנָה לִיטְוֹל לִיכָא ע"כ שְׁפִיר מְפָרִישׁ עֲלֵיהֶן מְחֻלְקִין: עַכ"פ מְסַקִּינוּ דְּלְדַבְּרֵי הַתּוֹסֵפֶת ו"ל אִין בְּמִפְרֵי פְּהוּנָה שׁוּם קָנְיוֹן וְכָל הַסּוּגֵיָוִת עוֹלִים פְּהוּנָה וְע"כ שִׁיטַת הַרָא"ש ו"ל דְּמִפְרֵי פְּהוּנָה אִינוּ עוֹשֶׂה קָנְיוֹן דַּאל"כ מֵאִי רֵאִי מִיִּתִי מִמִּפְרֵי פְּהוּנָה לְמְחֻסְרָא אֲמָנָה דִּילְמָא שְׁאִנִּי מִפְרֵי פְּהוּנָה דְּעוֹשֶׂה קָנְיוֹן אֲבָל לְעוֹלָם אִין בְּמִתְנָה מוֹעֲטַת מְחֻסְרָא אֲמָנָה כְּדַבְּרֵינוּ לְעֵיל וְע"כ ס"ל דְּמִפְרֵי פְּהוּנָה הָיָה רַק מְשׁוּם מְחֻסְרָא אֲמָנָה וּמְחֻסְרָא אֲמָנָה אִינוּ קָנְיוֹן כְּדַבְּרֵינוּ לְעֵיל וּמ"מ שְׁפִיר מְתוּרָץ קוֹשְׁיָתָנוּ לְעֵיל דְּהֵנָּה גְּרָסִינוּ בִּירוּשְׁלַמִי (פ"ז דְּדַמְאִי) עַל הַדָּא מְתִנִּיתִין מְזוּגוּ לֹ' אֵת הַכּוֹס אוֹמֵר מֵה שְׁאִנִּי עֲתִיד לְשַׁיֵּר בְּשׁוּלֵי הַכּוֹס הָרִי הוּא מְעַשֵּׂר וְכו' מֵה נֵן קִיָּמִין אִם בְּאוֹמֵר מְפָרָא מְשַׁקָּה מְעוֹרָב הוּא וְאִם בְּאוֹמֵר לְכַשְׂאֲשָׁתָה לְמַפְרַע טְבָל שְׁתָּה אֲלָא כִי אֲנִי קִיָּמִין בְּאוֹמֵר מְפָרָא לְכַשְׂאֲשָׁתָה ע"כ נִמְצָא דְּיָכוֹל לְאַכּוֹל טְבָל עַל סְמֻךְ שְׁיֵהָיָה בְּנוֹדָאִי תֵרוּמָה לְמַפְרַע הָגַם שְׁעַכְשְׁוִי הוּא וְנוֹדָאִי טְבָל אִף כִּינּוּן דְּבְנוֹדָאִי יִתְקוֹן לְמַפְרַע בְּאִין סְפֵק מוֹתֵר לֹ' לְאַכּוֹל הַטְּבָל: וְהֵנָּה בְּפִלּוּגְתָא דְּאַבְיִי וְרָבָא בְּעֵנְיוֹן לְמַפְרַע הוּא גוּבָה אוּ מְפָאן וְלִהְבָּא הוּא גוּבָה כֹּל עֵיקַר טַעְמֵי דְּרָבָא דַּס"ל דְּמְפָאן וְלִהְבָּא הוּא גוּבָה מְפוֹרָשׁ בְּמַסְכַּת פְּסָחִים (ד' ל"א ע"א) כִּינּוּן דְּאִילוּ הָיָה לִי זוּזִי מְסַלֵּק לִי בְּזוּזִי אִישְׁתַּכַּח דְּהַשְׁתָּא הוּא דְּקָנִי ע"כ.

א"כ כִּינּוּן דְּכָל עֵיקַר הַטַּעַם דְּאַמְרֵינוּ אֲלִיבָא דְּרָבָא מְפָאן וְלִהְבָּא הוּא גוּבָה מְשׁוּם דְּעַד זְמַן הַגְּבִי' הָיָה הַדְּבָר בְּסַפֵּק אִם יָבֵא לִידֵי גְּוַבְיָיָא דְּדִילְמָא יֵהִי לֹ' זוּזִי וְיִסְלַק לֹ' בְּזוּזִי וְרַק עַכְשְׁוִי שְׁאִין לֹ' זוּזִי מְגַבָּה לֹ' הַקְּרָקַע אֲבָל אִם הִי הַדְּבָר בְּרוּר מְעִיקְרָא שְׁבְנוֹדָאִי יִגְבָּה לֹ' הַקְּרָקַע וְלֹ' יִתֵּן לֹ' מְעוֹת אִף אִם יֵהִי לֹ' מְעוֹת וַיֵּשׁ בְּרִירָה בְּיָדוֹ לִיטְמוּ לֹ' מְעוֹת מ"מ הַדְּבָר בְּרוּר שְׁלֹא יַעֲשֶׂה כֵן וּבְנוֹדָאִי יִתֵּן לֹ' הַקְּרָקַע בְּחֻבּוֹ וְהִי הַדְּבָר פְּשִׁיטָא שְׁיָבוּא הַקְּרָקַע לִידֵי גְּוַבְיָיָא מְשַׁעָה הָרֵאשׁוֹנָה בְּנוֹדָאִי מוֹדָה רָבָא דְּלְמַפְרַע הוּא גוּבָה דְּהָרִי מְתַחֲלָה נְתוּנָדַע הַדְּבָר שְׁהַקְּרָקַע יָבוּא לִידֵי גְּוַבְיָיָא בְּאִין סְפֵק וְלֹא שְׁיָיָה לְאִמַר דְּהַשְׁתָּא אֲגֵלָאִי מִיִּלְתָּא דְּהָרִי מְעִיקְרָא אֲגֵלָאִי מִיִּלְתָּא וּמְשַׁעָה הָרֵאשׁוֹנָה פְּשִׁיטָא לֹ' שְׁיָבוּא הַקְּרָקַע

לידי גובינא: והנה במפירי פהונה פירש"י ו"ל במסכת גיטין (דף ל' ע"א) ו"ל הלכה פנין דמילתא דפשיטא הוא דלדידהו יהיב אסחי וכו' הרי לפנינו דמפירי פהונה חשיב בעינינו למילתא דפשיטא שפונדאי יהיב למפירי פהונה ומטעם זה אסחי שאר פהנים דעתה לפי שיטת רש"י ו"ל משום דכיון דרגיל ליתן לו תמיד הרי זה בתזקה שפונדאי יתן לו וא"כ חלוק מפירי פהונה בין שאר פהנים בזה דהא אנו קי"ל דתרומה הוי ממון פהן תומ"י לאחר הפרשה נהרי בכ"מ נקרא גזל השבט לאחר הפרשה משום דהוי ממון של השבט רק דלהבעלים שינה הט"ה שיכול ליתן לאיזה פהן שיירצה והילכך פשטא ליד פהן נהוי שלו לא אמרינו דלמפרע הוא שלו משעת הפרשה דהא ממון פהן הוא משעת הפרשה וזכ"י אית להו משעת הפרשה כמו שכתב הריטב"א ו"ל במס' נדרים (פ"ה ע"א) עיי"ש.

ז"א דהא לא ידעינו עד השתא לאיזה פהן מתרמי, לי' אלא אישתכח דהשתא הוי ממון של פהן דמטי לידו אבל מפירי פהונה אינו פו אלא מפנין דמילתא דפשיטא הוא דלדידן' יהיב באין ספק משום דרגיל עד הנה ליתן להם הרי בתזקה שפונדאי יתן להם עכשיו ג"כ ומילתא דפשיטא הוא משעה הראשונה דיבוא לידו.

והילכך משעה הראשונה דהוי ממון פהן ידעינו דממונו הוא דהא אין להבעלים כ"א טה"נ בעלמא ונדעינו דיבוא לידו והוא מלתא דפשיטא א"כ גם רבא מודה בזה דלמפרע הוא גובה ולא אמרינו דלמפרע הוי ספק אוילי לא יבוא לידו כ"א לפהן אחר ז"א דהא מילתא דפשיטא הוי למפרע דיבוא לידו ובהו חלוק מפירי פהונה לבין שאר פהנים א"כ שפיר ניחא תירוץ הרא"ש ו"ל דמפירי פהונה וילפיקה לא קשה במה קנאו הב"ל להמעשר שיעשה אותם תרומת מעשר דהא עדיין הוי המעשר של הבעלים דאינו רק מחוסר אמנה עדיין ז"א דכיון דמפירי פהונה נמצא דכשיגבה לבסוף למפרע הוא גובה והוי שלו למפרע ובהדיא גרסינו במס' פסחים (ד' ל"א) אליבא דאב"י דלמפרע הוא גובה אי אקדיש מלנה ואח"כ דכשיגבה דאמרינו דלמפרע גובה הוא דמעיקרא ברשותה הוי קאי ושפיר אקדיש ושפיר זבין וה"נ כשיבוא המעשר לידו נמצא דשפיר עשה תרומת מעשר משעה הראשונה ונמצא דלא אכיל טבלים ונהגם דהשתא עדיין לא גבה ולא הוי עדיין שלו ונמצא שבשעת אכילה אוכל טבלים מ"מ מותר לו לאכול טבל על סמך שאח"כ יהי תרומת מעשר למפרע כמו דאיתא בירושלמי גבי מזגו לו את הפוס שהבאתי לעיל דמותר לכתחילה לאכול טבל פשיה"י אח"כ תרומה למפרע: לפיכך שפיר ניחא אהא דקאמר התלמודא א"א בשלמא לא מצוי למיהדר בי' משום הכי רשאי כדפירש"י ו"ל דיש לו לסמוך על שארית ישראל לא יעשה עולה וגומ' הלכה יש לו לסמוך עכשיו ולאכול טבל משום דבונדאי יגבה המעשר ויהי' תרומת מעשר למפרע אלא א"א דמצוי למיהדר בי' מאי רשאי אישתכח דאכיל טבלים דמשום דאין לו על מה לסמוך שיבוא בונדאי לידי גובינא כי אוילי יחזור הישראל דהא אינו מחוסר אמנה ונהגם דמפירי פהונה הוי מילתא דפשיטא דלדידן' יהיב משום דכיון דרגיל עד הנה ליתן לו הרי זה בתזקה שפונדאי גם היום יתן לו אבל מ"מ אסור לו לסמוך ע"ז החזקה שפונדאי יתן לו ויאכל השתא טבלים על סמך שאחר כך יתקן למפרע: ונבאר הדבר בטוב טעם ויתורץ בזה גם הקושא שלנו על הרשב"א ו"ל כעין חומר דגרסינו בירושלמי (פ"ז דמאי ופ"ג דגיטין)

על הַדָּא מִתְּנִיתִין דְּגִיטִין (ל"א ע"א) הַמְּנִיחַ פִּירוֹת לְהִיּוֹת מְפָרִישׁ עֲלֵיהֶן תְּרוּמָה וְכוּ' מְפָרִישׁ עֲלֵיהֶן בְּחֻזְקַת שְׁהוּ קִיּוּמִין אִם אָבְדוּ ה"ז חוֹשֵׁשׁ עַל מַלְע"ע.

וְאִיתָא פְּלוּגְתָא בִּירוּשְׁלָמִי אִם מַעַל"ע שָׁל הַנְּחָה אוּ מַמַּעַל"ע הָרֵאשׁוֹן חוֹשֵׁשׁ כְּמוֹ בְּבָבְלִי עֵי"ש. וְאַח"כּ גְּרָסִינוּ שֶׁם וְהָדָא מִתְּנִיתִין דְּלֹא כַר"י וְכַר"ש גְּבִי הַלּוּקֵחַ יֵינן מִבֵּין הַכּוֹתִיבִים דַּר"י וְר"ש אוֹסְרִין שְׁמָא תְּבַקַּע הַנּוֹד וְנִמְצָא שׁוֹתֵה טְבָלִים לְמַפְרַע וְא"כּ ה"נ נִיחּוּשׁ שְׁמָא עַד כְּשִׁיּוּלֵיהּ לִיתָן לְהַכְּהֵן הַתְּרוּמָה יִתְקַלְקַל וְיִהְיֶה חֲשִׁישָׁא לְמַפְרַע מַמַּעַל"ע הָרֵאשׁוֹן.

וּמִשְׁנֵי א"ר זְעִירָא תָּמַן לְמַפְרַע נִתְקַלְקְלוּ בְּרַם הֵכָא מְפָאן וְאִלְף נִתְקַלְקְלוּ וְאִע"ג דְּגַם בְּהַמְּנִיחַ מִתְּנִיתִין דְּגִיטִין הַנְּ"ל גְּמִי אִיפָא חֲשִׁישָׁא לְמַפְרַע וְנִיחּוּשׁ שְׁמָא יִתְקַלְקַל [כְּמוֹ לְשְׁמָא יָמוֹת בְּמַס' גִּיטִין כ"ח ע"ב ע"ש] פִּי הַמְּפָרִישִׁים מֵהֵרָא"פ וּפ"מ ו"ל דַּה"פ דְּהֵתָם גְּבִי הַלּוּקֵחַ יֵינן מִבֵּין הַכּוֹתִיבִים דְּעַדְיִין לֹא הִנְפָּרֵשׁ תְּרוּמָה מְעוּלָם וְשׁוֹתֵה טְבָלִים לְמַפְרַע עַל סְמֻךְ שְׁיַפְרִישׁ אַח"כּ וְיִהְיֶה תְּרוּמָה לְמַפְרַע וְא"כּ חֲשִׁישֵׁינָן לְבִקִּיעַת הַנּוֹד וְלֹא נִתְהַנּוּה תְּרוּמָה מְעוּלָם אֲבָל בְּהַמְּנִיחַ מִתְּנִיתִין דְּגִיטִין הַנְּ"ל דְּהָא הִנְפָּרֵשׁ תְּרוּמָה וְהָרִי הוּא בְּחֻזְקַת תְּרִימָה עַד הַשְּׁתָא וְרַק כָּל הַחֲשִׁישׁ שְׁמָא יִתְקַלְקַל טָרַם יִגִּיעַ לִיד הַכְּהֵן וְיִהְיֶה קַלְקוּל לְמַפְרַע ז"א דְּלֹא דְּמִי דְּהֵתָם גְּבִי הַלּוּקֵחַ יֵינן מִבֵּין הַכּוֹתִיבִים חֲשִׁישֵׁינָן שְׁמָא יִתְקַלְקַל וְלֹא יִתְנוּן לְמַפְרַע הַטְּבָלִים מְעוּלָם.

וְלֹא יָבוֹא לִידֵי חֻזְקַת תְּרוּמָה מְעוּלָם אֲבָל הַחֲשִׁישָׁא מִמִּתְּנִיתִין דְּהַמְּנִיחַ דְּהָיִי חֲשִׁישָׁא שְׁמָא יִתְקַלְקַל וְיִהְיֶה קַלְקוּל לְמַפְרַע וְיִתְקַלְקַל הַחֻזְקַת תְּרוּמָה נִמְצָא פִּינּוּ דְּעַד הַשְּׁתָא בְּחֻזְקַת הַיִּתְרָא הוּא לֹא חֲשִׁישֵׁינָן שְׁמָא יִהְיֶה אַח"כּ קַלְקוּל שְׁיִתְקַלְקַל הַיִּתְרָא לְמַפְרַע לְחֲשִׁישָׁא זֹו לֹא חֲשִׁישֵׁינָן אֲלֵא אוֹקְמִינָן עַל חֻזְקַתוֹ שְׁלֵא יִתְקַלְקְלוּ הַפִּירוֹת וְכְמוֹ שְׁהוּ עֵתָה כֵּן יִהְיֶה ג"כ אַח"כּ אֲבָל הֵכָא גְּבִי הַלּוּקֵחַ יֵינן מִבֵּין הַכּוֹתִיבִים דְּהַשְּׁתָא בְּנוֹדָי טְבָלִים הוּא שׁוֹתֵה רַק עַל סְמֻךְ שְׁיִתְהַנּוּה אַח"כּ תְּרוּמָה לְמַפְרַע ע"ז שְׁפִיר חֲשִׁישֵׁינָן שְׁמָא לֹא יָבוֹא לִידֵי תְּרוּמָה וְנִמְצָא שְׁלֵא יָבוֹא לִידֵי תִיקוּן לְמַפְרַע: הָרִי בְּהֵדְיָא הִירוּשְׁלָמִי הִנֵּה שִׁיטַת הַרְשָׁב"א ו"ל הַנְּ"ל דְּכִינּוּ דְּהַשְּׁתָא בְּחֻזְקַת הַיִּתְרָא לֹא חֲשִׁישֵׁינָן שְׁמָא יִתְקַלְקַל הַיִּתְרָא לְמַפְרַע וְהִילְכִף לֹא חֲשִׁישֵׁינָן שְׁמָא יִחְזוֹר מְנַדְרוּ וְנִמְצָא דְּעַקֵּר גְּדוּרוֹ לְמַפְרַע וְעַבְדֵי הַכְּהֵנִים אִיסוּרָא לְמַפְרַע זֹה לֹא חֲשִׁישֵׁינָן כְּמוֹ דְּלֹא חֲשִׁישֵׁינָן גְּבִי הַמְּנִיחַ פִּירוֹת לְהִיּוֹת מְפָרִישׁ עֲלֵיהֶן הַנְּ"ל מְטַעַם הַנְּ"ל דְּלַקְלוּ לְמַפְרַע לֹא חֲשִׁישֵׁינָן מִשׁוּם דְּאוֹקְמִינָן עַל חֻזְקַתוֹ דְּהַשְּׁתָא וְכָל שְׁלֵא מְתוּקוֹן לְמַפְרַע שְׁפִיר חֲשִׁישֵׁינָן.

וְזֹאת הַכּוֹנֵנָה בִּירוּשְׁלָמִי הַנְּ"ל לְפִי פִירוּשׁ הַמְּפָרִישִׁים ו"ל הַנְּ"ל וְזֹה הוּא דַעַת הַרְשָׁב"א ו"ל ע"כ שְׁפִיר נִיחָא הֵכָא דְּמַקְשָׁה גַמְ' שְׁפִיר אַא"א דְּמַצִּי לְמִיְהַדֵּר בִּי אַמְאִי רִשְׁאִי אִישְׁתַּכַּח דְּקֹאכִיל טְבָלִים לְמַפְרַע דְּאִינוּ רִשְׁאִי לְסַמְוֵה עַל מַכִּירֵי פְהוּנָה דְּפִשְׁיטָא דְּלִידִידִיָּה יִהִיב כְּמוֹ שְׁהוּא רְגִיל עַד הַנָּה כֵּן אוֹקְמִינָן עַל חֻזְקַתוֹ שְׁגַם עֵתָה יִתָּן לוֹ וְנִמְצָא מְתוּקוֹן לְמַפְרַע ז"א דַּע"ז הַתִּיקוּן לְמַפְרַע חֲשִׁישֵׁינָן שְׁפִיר שְׁמָא לֹא יָבוֹא לִידֵי תִיקוּן לְמַפְרַע וְהַשְּׁתָא שְׁפִיר נִיחָא קוֹשְׁתָנוּ מְעִיקְרָא עַל הַרְשָׁב"א ו"ל דְּהֵתָם גְּבִי גְדֵר פִּינּוּ דְּהַשְּׁתָא הוּא בְּחֻזְקַת הַיִּתְרָא וְלִיכָא חֲשִׁישָׁא רַק שְׁמָא יִחְזוֹר מִן הַגְּדֵר וְיִתְקַלְקַל הַחֻזְקַת הַיִּתְרָא לְמַפְרַע ע"ז לֹא חֲשִׁישֵׁינָן אֲבָל הֵכָא פִּינּוּ דְּמַסְקִינָן דַּלְע"ע הָיִי טְבָל גְּמוּר רַק כָּל עִיקֵר הַיִּתְרָא שְׁלוֹ דְּרִשְׁאִי לְעֲשׂוֹתוֹן תְּרוּמַת מְעַשֵּׂר עַל מְקוּם אַחַר הוּא מִשׁוּם דִּיתְנוּן לְמַפְרַע כְּמוֹ גְּבִי מְזוּגוּ לוֹ אֶת הַכּוֹס הַנְּ"ל ע"ז שְׁפִיר חֲשִׁישֵׁינָן שְׁמָא יִחְזוֹר הַיִּשְׂרָאֵל וְלֹא יָבוֹא לִידֵי תִיקוּן מְעוּלָם.

רק אי נִימָא דְהוּי מְחוּסָר אַמְנָה וְלֹא מְצִי לְמִקְהֵדָר בֵּיהּ מִשׁוּ"ה רִשְׁאֵי לְסִמּוּךְ עָלָיו מִשׁוּם שְׂאָרִית יִשְׂרָאֵל לִי"ע כְּמוֹ דְפִיְרֵשׁ רִשְׁ"י ז"ל הַנֶּ"ל וּבְנוּדָאֵי יָבוּא לִידֵי תְרוּמַת מַעְשֵׁר לְמַפְרַע אַא"א דְמְצִי לְמִקְהֵדָר בֵּיהּ אַמְאֵי רִשְׁאֵי דְאִין לְסִמּוּךְ עַל חֲזָקָה דְמַעְיָקְרָא שְׁרָגִיל תְּמִיד לִיתָן לּוֹ כֹּן גַּם לְהַבָּא יִתְּן לּוֹ ז"א דְלִתְקוּן לְמַפְרַע לֹא סְמְכִינוּ עַל חֲזָקָה דְמַעְיָקְרָא אֲלֵא אַמְרִינוּ שְׂמָא לֹא יָבוּא לִידֵי תִיקוּן כָּלֵל.

וּגְבִי מְזַגּוּ לּוֹ אֶת הַכּוֹס הַנֶּ"ל מְתַרְץ בִּירוּשְׁלַמִי דְלֹא חִיְיָשִׁינוּ מִשׁוּם שְׂנִיא הִיא שְׁהִיא עַל אַתֵּר עֵי"ש. וּבִשְׁלֵמָא אִי לֹא מְצִי לְמִקְהֵדָר בֵּיהּ מִשׁוּם הֲכִי רִשְׁאֵי דְהָרִי מְחוּיָב לִיתָן לּוֹ אֲבָל אִי מְצִי לְמִקְהֵדָר בֵּיהּ וְרַק דְאַמְרִינוּ שְׂיִתָּן לְהַמְעַשֵּׂר הַגַּם שְׂאִין עָלָיו חַיִּיב לִיתָן רַק מִשׁוּם הַחֲזָקָה שְׁרָגִיל עַד הֵנָּה לִיתָן לּוֹ ז"א דְלִתְקוּן הָאִיסוּר לְמַפְרַע לֹא אֲזִלִּינוּ בְּתֵר חֲזָקָה.

[וְגַם בְּבַבְלִי לֹא מְצִינוּ פְלוּגְתָא עַל הָדָא דְבִירוּשְׁלַמִי הַנֶּ"ל מִשׁוּם דְבַכ"מ דְמְדַמְיָנוּ שְׂמָא יְמוּת לְבְקִיעַת הַנּוּד הַיְיָנוּ נְמִי בְּאִנְפֵּן שְׂסְמְכִינוּ עַל לְהַבָּא כְּמוֹ הַר"ז גִּיטָה שְׁעָה אַחַת קוּדָם מִיתָתוּ דְהֵתָם נְמִי הָרִי אֶסְרָה שְׁעָה אַחַת קוּדָם מִיתָתוּ אֲלֵא דְאַתָּא לְסִמּוּךְ עַל לְהַבָּא שְׂיִחְיָה.

וְכֹן גְבִי סוּפָה (דָּף כ"ה) נְמִי צָרִיךְ לְסִמּוּךְ עַל לְהַבָּא. אֲבָל בְּמָקוֹם דְלֹא סְמְכִינוּ עַל לְהַבָּא אֲלֵא עַל הַשְׂתָּא דְשְׁעָה זֹה שְׁעַת הָיְתָר אֲלֵא חִיְיָשִׁינוּ דִּילְמָא לְהַבָּא יָבוּא קְלָקוּל וַיִּקְוֶלְקֵל לְמַפְרַע עַל זֶה לֹא חִיְיָשִׁינוּ כְּדַבְרֵי ר"ז בִּירוּשְׁלַמִי הַנֶּ"ל]: וְעַכְשָׁיו נְבוּא לְתִירוּץ הַשְּׁנִי שֶׁל הָרָא"ש ז"ל וַיְבֹאֵר נ"ד בְּעֵנְיָן הַשְּׁנוֹתָף שְׁחֹזֵר עַל לְמַפְרַע אִם מַה שְׂמַכְר הַשְּׁנוֹתָף הַשְּׁנִי דְהוּי אֲזִי פְיוּרְד בְּרִשׁוֹת אִם מַה שְׁעָשָׂה עָשָׂה א"ל דְהֵנָּה הַתִּירוּץ הַשְּׁנִי שֶׁל הָרָא"ש ז"ל הוּא יְרוּשְׁלַמִי עֲרוּכָה (בְּמַס' תְּרוּמוֹת פ"א) וְז"ל ר"י בְּשֵׁם ר' יֵנְאִי יִשְׂרָאֵל שְׂאָמֵר לְב"ל כֹּן מַעְשֵׂר יֵשׁ לָהּ בְּיַדֵּי וְהֵלֵךְ ב"ל וְעֲשֹׂאוּ תְרוּמַת מַעְשֵׂר עַל מְקוֹם אַחֵר וְהֵלֵךְ יִשְׂרָאֵל וַיִּתְּנוּ לְב"ל אַחֵר אִין לּוֹ עָלָיו אֲלֵא תְרַעְוּמוֹת.

הָדָא דְתִימָא בְּשִׁנְתָּנוּ זֶה עַד שְׁלֵא עֲשֹׂאוּ זֶה אֲבָל אִם עֲשֹׂאוּ זֶה עַד שְׁלֵא נָתַן זֶה לֹא כְּדָהָא מִתְנִיתִין בִּיטֵל אִם עַד שְׁלֵא תָרַם בִּיטֵל אִין תְּרוּמָתוּ תְרוּמָה וְאִם מִשְׁתַּרְם בִּיטֵל תְּרוּמָתוּ תְרוּמָה וּפְרִיף הִירוּשְׁלַמִי וְכוּלָּהּ מִינָהּ כְּלוּמֵר כָּל כְּמִינָיָהּ] וּמִשְׁנֵי מַכִּינּוּ שְׂאָמֵר כֹּן מַעְשֵׂר יֵשׁ לָהּ בְּיַדֵּי נְעֻשָׂה שְׁלוּחָהּ נְמַצָּא כְּתוּרָם בְּרִשׁוֹת יִשְׂרָאֵל פְּתֵר לָהּ כַּר"י דַּר"י אָמֵר בַּעֲה"ב שְׁתַּרְם אֶת הַמַּעְשֵׂרוֹת מַה שְׁעָשָׂה עָשׂוֹי ע"כ וְזֶה מִמֶּשׁ תִּירוּצוֹ דְהָרָא"ש ז"ל דְלֹא גָרַע מִנּוּתָן רִשׁוֹת לְחַבְרֹו שְׂיִתְרוּם מַכְרִיו עַל תְּבוּאָה שְׁלוֹ עֵי"ש וְעֵינֵין בַּקְצָה"ח דְמַקְשָׁה עַל תִּירוּץ הַשְּׁנִי שֶׁל הָרָא"ש ז"ל עֵי"ש וּבְאַמְתָּה הוּא יְרוּשְׁלַמִי עֲרוּכָה כַּנֶּ"ל.

וְהֵנָּה לְכַאוּרָה יֵשׁ לְפִשׁוּט הָךְ נִידוּן דִּידוּן בְּשׁוֹתָף שְׁחֹזֵר לְמַפְרַע אִם הַמְכִירָה חָל שְׁהִיָּה אֲזִי פְיוּרְד בְּרִשׁוֹת אוֹ לֹא וּמִן הִירוּשְׁלַמִי הַנֶּ"ל יֵשׁ לְפִשׁוּט לְכַאוּרָה דְהַמְכִירָה שְׂמַכְר בְּשְׁעָה שְׁהִיָּה פְיוּרְד בְּרִשׁוֹת הָרִי הַמְכִירָה קִיָּמַת דְהָרִי הֵתָם נְמִי הָרִי יִשְׂרָאֵל יְכוּל לְחַזֹּר מִן הַהִבְטָחָה שְׁהַבְטִיחַ לִיתָן לּוֹ הַמַּעְשֵׂר וּמ"מ אַמְרִינוּ מַכִּינּוּ שְׁעַד שְׁלֵא חֹזֵר בֵּיהּ הִיָּה הַב"ל תוֹרָם בְּרִשׁוֹת יִשְׂרָאֵל וְהוּי שְׁלוּחָהּ וּמַה שְׁעָשָׂה עָשׂוֹי לְפִיכָךְ אִינוּ חוֹזֵר אַחֵר שְׁעֲשֹׂאוּ תְרוּמַת מַעְשֵׂר: אֲבָל יֵשׁ לְעֵינֵין אִם הַבְּבִלִי ס"ל כֶּהִירוּשְׁלַמִי בְּדִין זֶה וְהֵנָּה הַפ"מ ז"ל בְּמִרְאָה הַפְּנִיָּם כְּתַב דְהַבְּבִלִי לֹא ס"ל הָךְ דִּינָא אֲלֵא הַיִּשְׂרָאֵל יְכוּל לְחַזֹּר בִּי אֲפִילוּ לְאַחֵר שְׁעֲשֹׂאוּ הַב"ל תְּרוּמַת מַעְשֵׂר הַגַּם דְהוּי פְיוּרְד בְּרִשׁוֹת מ"מ מַכִּינּוּ דְכָל רִשׁוֹתוֹ הוּי מַפְנִי שְׁהַבְטִיחַ לּוֹ שְׁהִיָּה שְׁלוֹ וְכִינּוּ דְחֹזֵר בּוֹ מַעְיָקֵר מִתְּנָה ע"כ הַדִּין מִמִּילָא הַשְּׁלִיחוֹת נְמִי בְּטֵל וְרֵאִיתִי שֵׁם וְז"ל וְזֶה מוֹכְרָח הוּא מְדָלָא מְחַלְקֵה הַש"ס הֵתָם כְּמוֹ דְמְחַלְקֵה הַכָּא הַד דְתִימָר

בְּשֵׁעֲשָׂאוֹ זֶה וְכוּ' וְכוּ' וְאֲנִי אֵינִי מִבֵּין רֵאֲזִינֹתוֹ בְּשִׁבִיל זֶה דְּלֹא מְצִינּוֹ הָעֲנִנְן הַזֶּה בְּבִבְלֵי לֹא ס"ל פֶּן.

הֲלֹא פֶמָּה דְּבָרִים מְצִינּוֹ דְּאִיתָא בִּירוּשְׁלָמִי וְלֹא אִיתָא בְּבִבְלֵי וְלֹא מִדְּחִינּוֹ מִהֲלָכָה אֶלְא א"כ הַבְּבִלִי מְחֻלָּק בְּפִירוּשׁ אֶבֶל לֹא דִּיִּיקִינּוֹן מִמָּה שְׁלֵא אִיתָא פֶּן נָמִי בְּבִבְלֵי דְּאִימָא סְמָכוּ עַל הִירוּשְׁלָמִי אֶכְּן נִלְפַע"ד ע"פ דְּרַפְנוּ לְעִיל לְהוֹכִיחַ כַּהֲפ"מ ו"ל דְּהַבְּבִלִי לֹא ס"ל פֶּן מִשׁוּם דְּלִכְאוּרָה קָשָׁה מֵאֵי פְּרִיָּה בְּבִבְלֵי אֶלְא א"א דְּמְצִי לְמִיקְהָדָר בֵּיהּ אֲמַאי רִשְׁאֵי אִישְׁתַּכַּח דְּקֶאֱכִיל טְבָלִים וְקָשָׁה פִּינּוֹן דְּהוּי פְּתוּרָם בְּרִשׁוֹת יִשְׂרָאֵל וְהוּי שְׁלוּחוֹ אֲמַאי נִיחּוּשׁ לְזֶה דִּילְמָא חֲזַר בּוֹ הִישְׂרָאֵל אִם פֶּן יִתְעוּרַר קוֹשְׁתָּנּוּ עַל הַרְשָׁבָ"א ו"ל דְּכִינּוֹן דְּהִשְׁתָּא הוּא תוּרָם בְּרִשׁוֹת יִשְׂרָאֵל וְנִמְצָא דְּהִשְׁתָּא בְּשַׁעַת מַעֲשָׂה שְׁאֶכְל הָרִי אוֹכַל בְּהִיתַר גְּמוּר וְרַק הַחֲשָׁשׁ דְּחֲזָרָה הוּא דִּילְמָא יִתְקַלְקַל הַהִיתַר וְע"ז לֹא חִיִּישִׁינּוֹן לְדַעַת הַרְשָׁבָ"א ו"ל קָשָׁה מֵאֵי פְּרִיָּה אֲמַאי רִשְׁאֵי אִישְׁתַּכַּח דְּקֶאֱכִיל טְבָלִים מִמ"נ אִימְתִי יִחֲזוּר בּוֹ דְּאִם יִחֲזוּר בּוֹ אַחַר שְׁעֲשָׂה מַעֲשָׂה אֵין חֲזָרְתּוֹ חֲזָרָה דְּהָרִי הִשְׁתָּא הוּא יוֹרֵד בְּרִשׁוֹת כְּדִאִיתָא בִּירוּשְׁלָמִי אֶלְא חֲזָרְתּוֹ יִהְיֶה קוֹדָם שְׁהַפְרִישׁ וְהִילְכָף פְּרִיָּה גִגְמִ' דְּאֲמַאי סוּמָף עַל זֶה הַשְׁלִיחוֹת שְׁתוּרָם בְּרִשׁוֹתוֹ דִּילְמָא בְּתוּף כְּף הָדָר בּוֹ הִישְׂרָאֵל ז"א דְּכִינּוֹן דְּהִשְׁתָּא הוּא אוֹכַל בְּחֻזְקַת הִיתַר לְמָה נִיחּוּשׁ שְׁמָא חֲזַר בּוֹ וְהוּי בְּאִיסוּר.

וְזֶה קָשָׁה לְדַעַת הַרְשָׁבָ"א ו"ל וְעוּד קָשָׁה אִם פֶּן בְּכ"מ כְּשֶׁאֲחַד עֲשָׂה שְׁלִיחַ יִחּוּשׁ הַשְׁלִיחַ שְׁמָא בְּתוּף כְּף חֲזַר הַמְשַׁלַּח חֲשָׁשׁא זֹו לֹא מְצִינּוֹ בְּשׁוּם מְקוּם וְהָרִי בְּהִדְיָא גְּרָסִינּוֹן בְּמַס' גִּיטִין (דָּף ל"ג ע"א) מ"ד מְפָנִי תַקְנַת מְמֻזְרִים סָבַר לֵה כַר"נ דְּאָמַר בְּפָנֵי שְׁנַיִם וּבִתְרֵי ל"ל קָלָא וְהִיא לֹא יִדְעָה וְאֶזְלָא וּמִנְסָבָא וְתַקְנַת מְמֻזְרִים הוּא דְּאִיכָּא וְקָשָׁה הָאִיָּהּ הִיתָה רִשְׁאֵי לְאֶזְלָא וּמִנְסָבָא לְכַתְחִילָה נִיחּוּשׁ דִּילְמָא הָדָר הַבְּעַל מִן הַשְׁלִיחוֹת קוֹדָם שְׁעֲשָׂה הַשְׁלִיחַ מַעֲשָׂה הִינּוֹ קוֹדָם שְׁנָתַן לֵה גִגְט וְאִישְׁתַּכַּח דְּהוּוּיָא א"א כְּמוֹ דְּפָרְכִינּוֹ הֵכָּא אֲמַאי רִשְׁאֵי דִּילְמָא הָדָר בֵּיהּ הַמְשַׁלַּח וְנִמְצָא דְּאֶכִּיל טְבָלִים וְאֵין לְחַלְקַן בֵּין שְׁלִיחַ בְּפִירוּשׁ לְשְׁלִיחַ שְׁנַעֲשָׂה מִמִּילָא דְּבִשְׁלִיחַ שְׁנַעֲשָׂה בְּפִירוּשׁ לֹא חִיִּישִׁינּוֹן לְזֶה וּבְנַעֲשָׂה שְׁלִיחַ מִמִּילָא חִיִּישִׁינּוֹן לְזֶה ז"א דְּאֵין טַעַם לְחַלְקַן בְּזֶה וְעוּד גִּבְרִי מִי שְׁהִי מוֹשְׁלָף בְּבוּר בְּמַס' גִּיטִין (דָּף ס"ו) הָאִיָּהּ יִתְנּוֹ גִגְט דִּילְמָא חֲזַר בּוֹ קוֹדָם הַנְּתִיבָה דְּהָא לֹא עֲשָׂאוֹ שְׁלִיחַ בְּפִירוּשׁ וְעוּד בְּנַעֲשָׂה שְׁלִיחַ סְתָם כְּמוֹ בֵּאֵה"ע (ס' ל"ה ס"ד וס"ה) דְּאֶפִּילוֹ בְּלֹא מִינוּי שְׁלִיחוֹת אֶמְרִינּוֹן דְּנַעֲשָׂה הַשְׁדָּכָן שְׁלוּחוֹ וּמְקוֹדְשָׁת וּלְפִי דַעַת הַש"ע שְׁם מְקוֹדְשָׁת קִידוּשִׁי וְדֹאֵי וְאִם קֶבְלָה קִידוּשִׁין מֵאַחַר לֹאֵי כְּלוּם וְאֲמַאי נִיחּוּשׁ דִּילְמָא חֲזַר בּוֹ קוֹדָם שְׁעֲשָׂה הַשְׁלִיחַ הַמַּעֲשָׂה וְע"כ אוֹקְמִינּוֹן עַל הַחֲזָקָה וּמְקוֹדְשָׁת וְא"כ הֵכָּא אֲמַאי נִיחּוּשׁ לֵה א"ו הֵכָּא דְּנַעֲשָׂה שְׁלִיחַ סְתָם הוּא מִשׁוּם שְׁהַבְטִיחַ לוֹ לִיתָן לוֹ וְיִהְיֶה שְׁלוֹ הָרִי תְּלָה הַשְׁלִיחוֹת וּרְשׁוֹת שְׁיִישׁ לוֹ בְּהַמְתָּנָה וְכ"ז דְּלֹא נִתְקַיֵּים הַמְתָּנָה הַשְׁלִיחוֹת מְתִלִי תְּלִי בְּאִם שְׁיִסְכִּים אַח"כ עַל הַמְתָּנָה וְלֹא יִחֲזוּר בּוֹ הוּי הַרְשׁוֹת שְׁיִישׁ לוֹ שְׁפִיר דְּמִי לְמַפְרַע וְאִם.

יִחֲזוּר מִן הַמְתָּנָה נִתְבַטַּל הַרְשׁוֹת לְמַפְרַע פִּינּוֹן דְּכָל עֵיקַר הַרְשׁוֹת שְׁהִיָּה לוֹ הִיָּה רַק מִשׁוּם מְתָנָה וְכ"ז דְּהַמְתָּנָה מְתִלִי תְּלִי פֶּן הַרְשׁוֹת נָמִי מְתִלִי תְּלִי בְּאִם שְׁיִסְכִּים הִישְׂרָאֵל עַל הַמְתָּנָה נִמְצָא הַרְשׁוֹת שְׁלוֹ לְמַפְרַע וְהוּי תְּרוּמָה לְמַפְרַע וְהָרִי זֶה מִמֶּשׁ כְּבָרִיִּיתָא דְּכָלְף אֶצֶל יְפוֹת מְהֵן דְּאוֹקְמִינּוֹן בְּב"מ (דָּף כ"ב ע"א) דְּהֵכָּא בְּמַאי עֲסָקִינּוֹן דְּשׁוּוּיָא שְׁלִיחַ וְא"ל זִיל תְּרוּם וְסִתְמָא דְּבַעַל הַבֵּית פִּי תְּרִים מִבִּינוּנִית תְּרִים וְאֶזְזִיל אִיהוּ וְתְרִים מִיְפוֹת וְכָא

בעה"ב ומצאו וא"ל פלך אצל יפות אם נמצאו יפות מהן תרומתו תרומה ומכיון דהוי מעיקרא תורם ברשות אף לא ידע לדעת בעה"ב ואח"כ פשפא בעה"ב והסכים למעשיו הוי תרומה למפרע משום דמעיקרא הוי ברשות נהגם דבירושלמי (פ"א דתרומות) אמרינן עלה אית לה מימר למפרע נעשית תרומה לא מפאן ולהבא ואוף הכא מפאן ולבא פירוש דלמדין מזה להך ברייתא דקטן שהניח אביו במוקשה ובא אביו ואימן על ידו דלא נעשית תרומה למפרע אלא מפאן ולהבא אבל ז"א דהירושלמי לא מוקי לה פשעשאו שליח לתרום כמו דאוקמינן בש"ס דידן והילכך דווקא מפאן ולהבא.

אבל פשעשאו שליח והוי מעיקרא ברשות הגם דלא ידע דעת הבעה"ב ומפל מקום פשפא בעה"ב והסכים למעשיו הוי תרומה למפרע משום דהוי ברשות ובפירוש משמע במס' קדושין (דף נ"ב ע"ב) דהוי תרומה למפרע.

וכן איתא בפ"מ בירושלמי שם וא"כ ה"נ מכיון דהוי מעיקרא פירד ברשות לתרום הגם דעדיין תלוי בדעת בעה"ב במתנה דילמא לא יתצא במתנה מ"מ פשהסכים הבעה"ב אח"כ למתנה הוי תרומה למפרע וא"כ שפיר ניחא התלמודא דפריה א"א בשלמא דלא מצוי למיהדר ביה משום מחוסר אמנה שפיר כדפי' רש"י ז"ל דיש לו לסמוך על שארית ישראל לא יעשו עולה וגו' ובנודאי יספים הבעה"ב למתנה ונמצא תרומה למפרע ושפיר אכיל השתא טבל משום דיסמוך ע"ז דאח"כ יהי תרומה למפרע א"א דמצוי למיהדר ביה אמאי רשאי דילמא הדר ביה הבעה"ב ולא סמכינן על החזקה דהשתא ז"א כמו שכתבתי דהא השתא הוא טבל דהגם דהוי יורד ברשות מ"מ ככ"מ דלא.

הסכים הבעה"ב על המתנה עדיין לא הוי תרומה כ"א לאחר שיסכים הבעל הבית על המתנה אז יהיה תרומה למפרע ע"כ על זה שפיר חיישינן דילמא לא יבוא לידי תיקון למפרע וכבר כתבתי דלא דמי החששא שפא יבוא לידי קלקול למפרע לחששא שפא לא יבוא לידי תיקון למפרע מירושלמי (דמס' דמאי ומס' גיטין) כמו שכ' לעיל: ע"כ נלפענ"ד שמתחילת הבעה"ב עם הירושלמי בזה והילכך בנ"ד שפך הרשות שיש להשתתף הוא משום גמר השותפות וכיון דבכל שעה בידו לחזור על למפרע גם הרשות תלי בזה ומכיון שחזר אח"כ למפרע גם המכירה בטל ועכ"ז אינו סומך עלי להפקיע הדין מתוך מה שמשמע מפני שירושלמי והרוצה לסמוך על הפ"מ דעושה פלוגתא בין בבלי וירושלמי הדין מבואר הנלפענ"ד פתבתי ודו"ק: הלכה ב' א"ר יונה תרתין מלין תני ר"ח רובה ואינון פליגיין חדא על חדא טבל מנינו בחולין וכל הספק הפוסל את התרומה פוסל את החולין מלעשותו תרומה וכו' דתנינן תמן אוקל מעשר שהוכשר במשקה מפרישין ממנו תרו"מ בטרה וכל הספק הפוסל את התרומה פוסל את החולין לעשותו תרומה דתנינן תמן נולד לה ספק טומאה עד שלא גלגלה וכו' עיין במס' גדה (דף ו' ע"ב ודף ז' ע"א) כל הסוגיא ותבין גם זה הסוגיא ועיין בשנו"א ודו"ק: הלכה ד' מתניתין נכרי שנתן לישראל עיסה לעשות לו פטורה מן החלה מה בינה לעיסת ארנונא שפא אינה חייבת בחלה תמן ברשות ישראל הוא שפא מלן הגוי ליטלה ברם הכא לדעתו היא תלוי עכ"ל הגמ' ופי' הפ"מ ז"ל בניחותא ברם הכא בדעתו הוא תלוי דבנודאי יטול את העיסה שלו ולא יניחנה אצלו ולפיכך היא פטורה אבל בקרבן נתנאל ברא"ש ז"ל במס' פסחים (פ"ק ס"ה) מפרש

ב'לשון בתמי' פלומר ב'רם ה'כא ב'דעת ה'נ'כרי ת'לויה ב'תמיה הי'ש'ראל נותן לו ת'לקו בע"כ עכ"ל ולפי פ'ירושו מת'פ'רשת ב'פ'שיטות יותר.

ומתוך ה'ירושלמי ה'זה יש לעיין ב'דינא ע"פ ד'עת התוס' ז"ל במס' ב"ק ג'פי ת'מרא דר"ס בד"ה א'דעתא ד'ארנא א'פקרה לא ד'מי להא ד'אמר ב'אלו מ'ציאות (דף כ"ד ע"א) המ'ציל מן ה'ארי ומן ה'דוב וכו' ה'רי אלו ש'לו מ'פני ש'הב'עלים מ'ת'א'שים מ'הם ד'התם ודאי ש'הארי ב'א ל'טרוף פ'דמ'שמע המ'ציל מן ה'ארי מ'ת'א'ש ל'גמרי א'בל ה'כא ה'ארי ה'יה ע'מ'הם ו'ה'יה מ'לנה אות' ל'שמור ב'המו'תיהם מן ה'חיות ול'סטים רק ש'היו נותנים לו ל'אכול ת'מור ב'כל לילה וא'פ'שר ש'לפ'עמים ה'יה ש'בע ולא א'כיל ה'לכ'ה אין מ'פקיר א'לא א'דעתא ד'אכיל ליה א'רנא ו'הא לא א'כיל ליה עכ"ל ולפי ד'בריהם ז"ל י'קשה על ה' פ'סקא ד'רבינו מ'איר ז"ל ד'מביא ה'רא"ש ז"ל במס' ב"ק ב'ענין ה'נ"ל ב'מע'שה ש'אמר ר'אובן ל'שמ'עון ת'קף לי ב'גדים מן ה'נ'כרי וכו' וכו' נ'שאלתי למי י'ש'ארו ה'מע'ות וא'מרת'י לה'חזירם ל'ראובן ו'הב'אתי ר'א'נה מ'ה' ד'הכא מ'ה' מ'ע'שה ד'רב ס'פרא ה"נ א'דעתא ש'ית'גם ל'נ'כרי נ'תן ר'אובן ל'שמ'עון ולא א'דעתא ש'יע'כ'בם לע'צמו עיי"ש ב'אריכות ולפי ד'ברי התוס' י"ל ד'כל ע'יקר ד'אמרינו ג'בי ת'מרא ד'רב ס'פרא ד'לא א'פקר'י רק א'דעתא ד'ארנ'י מ'שם ד'הוי ס'פק ד'אולי לא י'אכל וגם מ'ציל מן ה'ארי ה'וי ודאי ש'ב'א ל'טרוף א"כ לפי ה'ירושלמי ה'זה ד'אמרינו ש'ונדאי ש'יטול ה'נ'כרי א"כ לפ"ז ה'ענין ה'נ"ל לא ד'מי ל'מע'שה ד'רב ס'פרא ואכמ"ל ודו"ק: א"ר בון בר ח'יאי ב' גוים ש'ע'שו ב' ק'בין וכו' וכו' יש ל'הארי' ב'זה ה'ענין ה'רבה ו'מפני ה'טעם ה'מב'נאר ב'הקד'מה ק'צרת'י ועיין ב'חידו'שנו (ל'קמן פ"ד) ד"ה ק'ב ש'ד'ברנו ב'זה עיי"ש ודו"ק: ה'לכה ה'עו'שה ע'יסה מן ה'ח'יטין ומן ה'אנרז אם יש בו ט'עם ד'גן ח'יבת ב'חלה וכו' מ'תני'תא ד'רשב"ג הוא ד'רשב"ג אומר לעולם אינה ח'יבת ב'חלה עד ש'יהא בו ד'גן פ'שיעור ר' י'עקב בר אידי ב'שם רשב"ל ה'לכה פ'רשב"ג ע"כ ב'ספ'רים י'שנים ג'רסינו מ'תני'תין ד'לא פ'רשב"ג ועיין בכ"מ ז"ל פ"ו מ'ב'כורים ד'מפל'פל ב'זה בין ה'ג'ירסות אם ג'רסינו מ'תני'תין פ'רשב"ג אי ד'לא פ'רשב"ג עיי"ש ו'הראב"ד ז"ל מ'ק'שה על ה'רמב"ם ז"ל ד'פסק ד'לא פ'רשב"ג מן ה'ירושלמי ד'הכא ד'קאמר ריב"א ב'שם רשב"ל ב'הד'יא ד'ה'לכה פ'רשב"ג ו'כל ה'נו'שאי פ'ליו ש'ל ה'רמב"ם ז"ל מ'פל'פלין ב'זה ועיין ב'ד'ברינו לעיל ב'שיטה ד'טכ"ע מה ש'אמ'רנו ש'ם ד'בר נ'כון מ'אד ב'זה ד'רשב"ל ל'טעמ'יה א'זיל ועיין ש'ם ה'יטב ו'תמ'צא ט'עם ודו"ק: ש'ם א"ר ה'ילא בין פ'רבונו ד'הכא ו'בין פ'רבונו ד'תמן עד ש'יהא ר'ובה ד'גן ו'טעמו ד'גן ר"ה א'מר ט'עמו ד'גן אע"פ ש'אין ר'ובו ד'גן מ'תני'תא פ'ליגי על ר"ה ע'ירב ב'ה ש'אר מ'ינים עד ש'יהא ר'ובה ד'גן ו'טעמו ד'גן פ'תר לה ב'מינים א'חרים עד סוף ה'סוגיא עיין ב'חידו'שנו לעיל ב'שיטה ד'ג'רירה ש'האר'כתי ה'רבה ב'סוגיא ה'זה ב'ד'ברים ב'רורים וא'מתיים ת"ל עיין ש'ם ה'יטב ב'עיון ג'מרץ ו'תמ'צא ט'עם בע"ה ודו"ק: ש'ם ב'סוגיא דר"ב ב"ח וכו' וכי ט'בל ש'נת'ערב וכו' ב'ש'עה ש'הוא מוצא מ'מנו ע'ליו ה'ואיל ואין אותו ה'ט'בל ראוי לע'שות כ'תרו'מה וכו' ה'סוגיא ה'זה ת'מורה ועיין ב'מפ'רשים ז"ל ולי נ'ראה ש'פיר ה'ג'ירסא ש'ל הפ"מ ז"ל ו'פ'ירושו ודו"ק: ש'ם ג'פ'רש מ'קליהון ד'רבונו מן מ'קליהון ד'תנינו תמן ה'מכ'ניס ח'לות ע"מ ל'הפ'ריש ו'נ'שכו וכו' ארשב"ל מ'מה ד'תנינו אינו ח'יבור ה'דא א'מרת' ש'אין ח'יבין ע'ליו מ'שום ט'מא א'נ'כל ט'הור פ'בר ב'ארתי ה'יטב ה'סוגיא ה'זה ב'חידו'שנו (ל'עיל בפ"ב) ב'סוגיא ד'ע'יסה ש'נ'ילו'שה ב'מי פ'ירות עיין ש'ם ה'יטב ודו"ק: ש'ם א"ר ב'א מה פ'ליגון ר"י ורשב"ל ב'ט'בל ש'נט'בל ד"ת א'בל ב'ט'בל ש'נט'בל מ'ד'בריהן כ"ע מוד'יי ש'הט'בל ב'טל ב'רוב ה'תיב ר' ב'א בר פ'הנא קומי

ר"י והתנינן פיוצא בו זיתי מיסק וכו' הסוגיא הזה פפולה לעיל (במס' מעשרות) עיי"ש ועיין בהידושנו לעיל בשיטה דמזנומע ותמצא טעם בסוגיא הזה ודו"ק: סליק פרקא תליתאיתנה מסכת חלה פרק רביעי הלכה א' יש דברים שהן חיבור בחלה ואין חיבור בטבו"י חיבור בטבו"י ואינו חיבור בחלה חיבור בחלה ותנינן ובזמן שהן של אשה אחת מין במינו חייב ושלא במינו פטור ואינו חיבור בטבו"י ותנינן תמן המכניס חלות ע"מ להפריש ונשכו ב"ש אומרים חיבור בטבו"י וב"ה אומרים אינו חיבור ע"כ לכאורה משמע מפאן דהלכה כר"י ב"ח דאמר ראב"י איש ברתותא הוא לענין חלה שנגילושה במי פירות לעיל (בפ"ב דמס' חלה) הוה פרבנן דאינו חיבור בטבו"י אינו חיבור בחלה ודלא כר"י דמתלק שם אפילו לר"ע דס"ל דאין מי פירות מתברין לטבו"י מתברין לחלה דא"כ ליתני הכא דלענין מי פירות דלרבנן אינו חיבור בטבו"י וחיבור בחלה וע"כ דלענין מי פירות לא מתלקינן בין חלה לטבו"י וכמו דלא הוי חיבור בטבו"י פן נמי לא הוי חיבור בחלה ונהגם דלכאורה אגזיל הגמ' הכא בשיטת ר"י דלשיטת רשב"ל (לעיל בסוף פ"ג דחלה) אין חילוק בין חלה לטבו"י לענין נשוח ומדמתלקינן הכא בזה ש"מ דבשיטת ר"י קנימינן עיין לעיל בהידושנו בפ"ב דחלה) בד"ה ר"י בר"ח עיי"ש שפרשתי הענין הזה באר היטב עיי"ש ודו"ק: שם מהו שינרתה ר"ה אמר אם אומר את השיפון מין פוסמין מצטרף עם החיטין שיפולת שועל מין שעורים אינו מצטרף עם החיטים ר"י ב"ב אומר שאר המינים מצטרפין זע"ז עיין בהרא"ש ז"ל ובשו"ע יור"ד דמפרשי הירושלמי הזה ופסקו לענין דינא ע"פ פירושם ועיין בשנו"א ז"ל דהקשה על פירושם וכתב שאין משמע פן בירושלמי ומגיה הירושלמי ומפרש פירוש אחר עיי"ש ודו"ק: שם קב חדש מצטרף קב דבר שנטלה מן האמצע מצטרף ור' בון בר סזיא בעי קב חלה מהו שיצטרף תני ר"ח פן שאול קב הקדש מצטרף קב חלה אינו מצטרף מה בין הקדש מה בין חלה הקדש ראוי לפדותו ולחייבו חלה אינו ראוי לפדותו ולחייבו ע"כ: ולכאורה קשה הא חלה נמי ראוי ע"י שאלה לבוא לידי חיוב וכי הכא דהקדש ראוי לפדותו פן חלה נמי ראוי לשאלה ולחייבו לכן הו"ל בחלה ג"כ להיות מצורף.

[וכן אליבא דרשב"ל יהיה ג"כ דינא חזתא בהקדש דהא לפום הך סברא דקאמר הגמ' דבהקדש ראוי לפדותו ולחייבו היינו דווקא בשהקדיש אחר הגלגול לכן הקדישה משאלגלה ופדאה חייבת אבל אם הקדישה עד שלא גלגלה וגלגלה הגזבר ופדאה פטורה שבשעת חובתה היתה פטורה פדאיתא במשנה מפורשת לעיל (בפ"ג דמס' חלה) ואולי לפי הסברא דשאלה א"כ בהקדש נמי ראוי לשאלה ולחייבו אפילו הקדיש עד שלא גלגלה וגלגלה הגזבר אליבא דרשב"ל יהיה זה חלוק בין שאלה להקדש דגרסינן בירושלמי (מס' מעשרות פ"ה ה"ג וכן בפ"ק דמס' חלה) הממרח פרו של חבירו ר"י אמר נטבלו ורשב"ל אמר לא נטבלו מתיב ר"י לרשב"ל והתנינן הקדישן עד שלא נגמרו ונגמרו הגזבר וא"כ פדאן פטורין הרי גזבר פאחר הוא ואת אמרת מה שעשה עשוי א"ל תיפתר כמ"ד גזבר כבעלים ע"כ וא"כ אליבא דרשב"ל נמצא כל עיקר הפטור של גלגול הגזבר משום דגזבר כבעלים הוא לא"ה הוי ממרח פרו של חבירו שלא מדעתו וכ"ז דווקא כשפדה מן הגזבר נמצא דגלגול הגזבר פוטר דכ"ז שלא נפדה הרי גזבר כבעלים.

אבל אי ישאל על ההקדש וזמן עוקר החדר מעיקרא וכמאן דלא הוקדש דמי מעולם ולפיכך מתלקינן בבבלי וירושלמי (כתובות פ"ז) בין אם הלכה אצל חכם והתירה בין

אצל רופא ורפא דזקן עוקר הגדר מעיקרא וכאילו לא היה עליה לעולם נדרים וא"כ
הכא פשיטא על הקדש נמצא דאין גלגול הגזבר פוטר דהא הוי ממרח פרוי של חבירו
שלא מדעתו דהא נמצא דלא היה עליה גזבר כבעלים]: וע"פ דעת הראב"ד ז"ל לשיטת
הירושלמי הי' מקום לתרוצי קושיותו דגרסינו (בפ"ג דמס' חלה) א"ר בון ב"ח שני גוים
שעשו ב' קבין וחלקו והוסיפו זה על שלו וזה על שלו חייבין שלא היתה להן שעת
חובה ונפטרו ב' ישראלים שעשו ב' קבין וחלקו והוסיפו זה על שלו וזה על שלו פטורין
שכבר היתה להן שעת חובה ונפטרו ע"כ וכן פסק הרמב"ם ז"ל (בפ"ז מה' בפורים ה"ט)
ונ"ל אבל ב' ישראלים שעשו ב' קבין וחלקו והוסיפו כל אחד על שלו פטורין שכבר היה
להם שעת חובה והם היו פטורין באותו שעה מפני שעשוהו לחלק ע"כ וכ' הראב"ד
ז"ל אין דבר זה מחונן ואם עשו או חלק והשלימו מאין לו שהוא פטור ומה בין
זה לעושה עיסתו קבין והשיכן או שצרכן בסל שהם חייבין ואע"פ שראה פן בירושלמי
אין השפל נותן לסמוך עליו ועוד דקיי"ל אין דיחוי אצל מצות ואחד זה ואחד זה פינו
שהשלים עליו חייב עכ"ל וכ' הכ"מ ז"ל דלאדמי לעושה עיסתו קבין משום דהכא היה
כשיעור ואע"כ עשוהו לחלק הרי זה דומה להורמו חלטה עיי"ש תוכן פוננתו דהכא
שעת הגלגול היה בפטור ומסיק הכ"מ ז"ל ואין זה ענין לדיחוי אצל מצות עכ"ל עיי"ש
נמצא דלדעת הראב"ד ז"ל הוא דלשיטת הירושלמי דיש דיחוי אצל מצות ולפיכך כתב
דאין לסמוך בזה על הירושלמי משום דאנן קיי"ל דאין דיחוי אצל מצות: ואבל שיטת
הירושלמי בזה דיש דיחוי אצל מצות ומכיון דהיתה להן שעת חובה ונפטרו נפטרו
לעולם.

א"כ לפ"ז שפיר ניחא הירושלמי דנ"ד משום דלכאורה קשה ל"ד דס"ל דיש דיחוי אצל
מצות מה יעשה בהך מתניתין הקדישה משגלגלה ופדאה חייבת וקשה הא לדעת הראב"ד
ז"ל דזה הירושלמי הוא בענין יש דיחוי א"כ לפ"ז קשה הך מתניתין דהקדיש אחר
הגלגול ופדאה חייבת וקשה למה חייבת הא ל"ד דיש דיחוי אצל מצות בכיפה הרוח
ונתגלתה פעור לכסות משום דיש דיחוי אצל מצות וכיון שגפטר ונדחה ממנו מצות פסוי
שוב אין עליו חיוב מצות פסוי והכי נמי דכונתיה פינו דלאחר הגלגול הקדישה ונדחה
ממנו מצות חלה א"כ אין עליו שוב חיוב מצות חלה אבל ז"א דהקדיש לאחר החיוב
ונפטר על ידי שהכניס לרשות הקדש כשפודה אח"כ אין זה ענין דיחוי אצל מצות דדיחוי
אצ"מ לא שייך רק כשהדבר הזה נדחה ממצות לכן פינו דאדחי אדחי אבל הכא שנדחה
ממצותה מפני שגכנס לרשות אחר ואין על האחר החיוב הזה לכן כשחוזרת לידו אין
ענין לדיחוי אצל מצות דהא דהיה פטור מתחילה במצות חלה משום דלא היה שלו והגע
עצמו אם מכר את העיפה לאחר ונדחה ממנו מצות חלה כשקנה אח"כ בנודאי חוזר
לחיובו וה"נ הא דנדחה ממנו המצוה דחלה משום דלא היה שלו אלא של הקדש ואין
עליו חיוב חלה בעיסת הקדש והקדש לאו בר חיוב חלה והלכך כשקנה מן ההקדש לא
נקרא דיחוי אצל מצות דהיה דיחוי מעיקרא משום שלא היה שלו.

כלל דמילתא כל שנדחה משום הרשות אחר אין זה ענין לדיחוי אצל מצות דהלא לא
נדחה המצוה פי אם ההקדש נדחה מן המצוה ולא נקרא שהמצוה נדחית אלא דליכא מי
שיחייב בהמצוה ע"כ אין זה בכלל דיחוי מצוה פי המצוה לא נדחית פי אם דליכא מי
שיחייב בהמצוה.

והוא דבר ברור וראוי עצומה מן המשנה הזו (דפ"ג דחלה) דהקדיש משגלגלה ופדאה דחייב ולא מוכח מזה בשום דוקטא דאין דחוי במצות וכן באמת תקשה למ"ד דס"ל דיש דחוי במצות אבל הסברא פשוטה דזה לא נקרא דחוי מצוה דלא היה שום דחוי במצוה פי אם דלא הי' מי שיתחייב בהמצוה ע"כ לא מצי הירושלמי לשיטתו למימר דחלה מצטרף משום דראוי לבוא לכלל חיוב ע"י שאלה כמו בהקדש דמצטרף משום דף טעמא דראוי לבוא לידי חיוב ע"י פדיון ז"א דגרסינן במס' זבחים (דף י"ב ע"ב) בפ"י ר' ירמיה אכל חלב ונהפריש קרבן והורו ב"ד שחלב מותר וחרו בהם מי הוי דחוי ע"כ אלמא דזה נקרא דחוי מה שהורו ב"ד שחלב מותר וכמו שכ' התוס' ו"ל אע"ג דבטעות אידחי אפ"ה הוי דחוי עיי"ש.

וא"כ ה"א דישאל על הקדשו ויעשה הקדש טעות הא"י יחזור לחיובו הא לשיטת הירושלמי דב' ישראלים שעשו ב' קבין וכו' דפטורין משום שפבר היה להם שעת חובה ונפטרו ולשיטת הראב"ד ו"ל משום דיש דחוי אצל מצות אם כן הא"י יתחייב בחלה ע"י שאלה דהא דמי לב' ישראלים שעשו ב' קבין וחקלו דפטור לעולם משום שפבר היה להם שעת חובה ונפטרו וע"כ פטורים לעולם משום דיש דחוי אצל מצות וכבר נפטרה העיסה ועצם המצוה פבר נדחית וא"כ ה"נ דכונתיה דהא כבר הורם חלה מן העיסה ונפערה העיסה מן חלה ונדחית ממצותה וכיון שפבר היתה לה שעת חובה ונפערה נפטרה לעולם ואפילו שישאל אח"כ ונמצא דהוי מעיקרא פעורה בטעות הא קי"ל דלמ"ד דיש דחוי במצות אף דחוי בטעות הוי דחוי וה"א דחוי גמור היה רק בטעות ודמי לאילו עשה עיסה מה' רבעים ונתחייבה בחלה והורו בד' דה' רבעים פעורה מן החלה וחרו למ"ד דיש דחוי אצל מצות הוי דחוי דכבר נפטרה וא"כ לפ"ז לשיטת הירושלמי בב' ישראלים דעשו ב' קבין וחקלו והוסיפו פל אחד על שלו דפטור לא מהני ה"א שאלה שיתחייב פיון שנפטרה ע"כ שפיר קאמר הגמ' מה בין הקדש מה בין חלה הקדש בידו לפדותו ולחייבו חלה אין בידו לפדותו ולחייבו ותיבת ולחייבו דייקא דהקדש ראוי לבוא לחיוב על ידי פדיה דלא נקרא דחוי דנאמר דכבר היה לה שעת חובה ונפטרה ז"א דהא לא שייך בזה דחוי אצל מצות כמו שכתבתי כי גוף העיסה לא נדחית ממצותה רק דלא היה מי שיתחייב אבל הגוף העיסה לא נדחית ולפיכך שפיר ע"י פדיון חייב אבל בחלה אין אתה יכול לחייבו ע"י פדיון וה"ה דשאלה נמי לא יחייבה ורק נקט דבר והיפוכו פיון דנקט גבי הקדש פדיון דהתם עדיף טפי למימר פדיון דהא פדיון קדשים מצוה היא אבל שאלה אינו מצוה דהא אדרבה אין נשאלין על הקדשות אלא מדחוק לפיכך שפיר טפי בידו להביא עיסת הקדש לחיוב ע"י פדיון מע"י שאלה ע"כ נקט גבי הקדש פדיון ולפיכך מסיק בחלה דאינו ראוי לבוא לחיוב ע"י פדיון דהא לשיטת הירושלמי הוי כב' ישראלים שעשו ב' קבין וחקלו והוסיפו דפטורין לעולם מפיון שנפטרו מטעם דיש דחוי אצל מצות א"כ ה"ה בשאלה נמי דדחוי בטעות נמי הוי דחוי פדאיתא במס' זבחים (דף י"ב ע"ב) ה"ל ונמצא דשפיר אזיל הירושלמי לשיטתו לשיטת הראב"ד ו"ל בירושלמי ולדעת הרמב"ם ו"ל ע"פ הכ"מ ו"ל דכתב דיש לסמוך לענין דינא על הירושלמי ה"ה משום דאין זה ענין לדחוי אצל מצות דה"א משום שעשו מתחילה לחלק וע"כ בשעת חיוב דהגלגול פטורה היתה וכמו פל הגלגולי דפטור כמו דהקדש וכדומה: אבל הירושלמי לא ס"ל דיש דחוי אצל מצות מ"מ שפיר מצינו לתרוצי קושא דידן דדוקא

הקדוש מצרף משום דראוי לבוא לידי חיוב ע"י פדיון אבל חלה דאינו ראוי לפדיון ואינו ראוי לבוא לידי חיוב רק על ידי שאלה לא מצטרף משום דאינו בידו דהא קיי"ל אין נשאלין על הקדשות אלא מדוחק ועיין ביור"ד סי' ר"ג ובש"ף ז"ל סי' שכ"ג) עיי"ש ואבל כשאינו מדוחק אסור לישאל עלי' ע"כ אינו בידו לישאל עליו הגם דאם עבר וישאל עליו הוי שאלה מ"מ איננו בידו נקרא וע"כ אינו מצטרף רק שראוי לבוא לידי חיוב ע"י פדיון משום דהוי בידו אף לכתחילה אבל לא על ידי שאלה משום דאינו בידו לכתחילה וכו' הא דבמס' פסחים (דף מ"ו ע"ב) הואיל ואי בעי מיתשיל עליו הוי ממוניה וחסבינו ליה כשלו פתבו האחרונים ז"ל דזה דווקא בחמץ משום לאו דב"י וכאשר אג"ה לקמן בשניטה דכיצד מפרישין חלה בטומאה ביו"ט נביא דבריהם ז"ל ובלא"ה רש"י ז"ל לא גריס כ"ל זה עיון בפסחים (בדף מ"ח ע"א) הג"ל ויש בכאן אריכות דברים ואכמ"ל ודו"ק: שם אין תימר שניא היא חלה שהיא כנשוף וההין ששה עשר מיל לאו כנשוף הוא מצינו חלה מהלכה לא מצינו מעשר בהמה מהלכה.

פי' דמקשה אין תימר שניא חלה משום נשוף הוא א"כ נימא בכל דנכתיה נשוף ומשני משום דלא מצינו נשוף רק בחלה מדרבנן אבל בכל דנכתיה לא מצינו נשוף מדרבנן ואינו דומה תקנת חכמים זל"ז ודו"ק: במתניתין ר' גמליאל אומר שלש ארצות לחלה מארץ ישראל עד גזיב חלה אחת מגזיב עד הנהר עד אמנה שתי חלות אחת לאור ואחת לפהן מהנהר ועד אמנה לפנים וכו' אחת לאור ואחת לפהן ומכרש בירושלמי שלא יחא אומרים תרומה טמאה נאכלת עיי"ש.

לכאורה קשה במס' פסחים (דף מ"ו ע"א) במתניתין כיצד מפרישין חלה בטומאה ביו"ט וכו' פרש"י ז"ל שנטמאת העיסה ולכאורה קשה דלמה לו לפרש דמיירי שנטמאת העיסה יפרש דמיירי בחלה של אור כמתניתין דהקא ואותו של פהן באמת הוא נותן לכהן עיין בצ"ח ז"ל שם הו' אמת דמלשון המשנה משמע שנטמאת העיסה אבל כ"ז קשה למה לא תני באמת בחלה של אור דיהא עדיפא דלא תקשי קושיות המפרשים ז"ל דלמה אינו נותן לכהן והוצרכו לתרץ כשאין שם פהן הלא בחלה של אור אין בו מצות נתינה לכהן ולכאורה הירוש' דפ"ג דפסחים משמע קצת דמיירי בחלה של אור דקתני שם ומשנייר אחת בתנור ונשרפת] ולפי דברינו בחיבורי מגדל דוד בסוגיא הראשונה יתורץ קושיא זאת פועין חומר דע"כ צריכין לזה דנטמאת העיסה דיהא טומאה דאורייתא ויהא עלי' העשה דשריפת תרומה טמאה מדאורייתא עיין שם בדברינו וגם בכאן אציג שיטה עצמקה בפלפול עצום ועמוק מאד בסוגיא זה.

ועי"ז יתחדש ענין נחמד בחמץ שקיבל עליו אחריות: שיטה כיצד מפרישין חלה בטומאה גרסינן במס' פסחים (דף ה' ע"ב) ת"ר שבעת ימים וגו' מה ת"ל ונהלא פבר נאמר לא יראה וגו' לפי שנאמר לא וגו' שלח אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה יכול יטמין ויקבל פקדונות מן הנכרים ת"ל לא ימצא אין לי אלא כו' ת"ל שאור שאור לגז"ש מה שאור האמור בפתים עובר משום בל יטמין ובל יקבל פקדונות מן הנכרים אף שאור האמור בגבולין וכו' ומה שאור האמור בגבולין שלח וכו' אמר מר אין לי אלא בנכרי שפכשתו וכו' אמר מר יכול וכו' עד סוף הסוגיא: והנה פבר עצמלו הגאונים ז"ל לאוקמי ה' סוגיא על תלה.

פי יש להקשות הרבה א' למה הקדים מסדר הש"ס לקבוע בתלמודא אמר מר אין לי וכו' ואח"כ אמר מר יכול וכו' הלא בתחילה הי' צריף לסדר אמר מר יכול עם השקלא וטרקא ואח"כ אמר מר אין לי וכל השקלא וטרקא לפי סדר הברייתא: ב' קשה שבתחילה מתחיל הברייתא מן גבוה פדגרסינן אבל אפה רואה של אחרים ושל גבוה ואח"כ באיסור של קבלת אחריות שבק לגבוה אלא יקבל פקדונות מן הנכרי ותו לא מידי וכבר הקשה הגאון הצ"ח ז"ל וכו' דבשקלא לאביי לא קשה משום דרצה לאמר אח"כ אין לי אלא בכבשתו כו' שלא בכבשתו מנין וכו' וע"כ מתחילה מרבינן לאיסור כבשתו ואח"כ שאל מנין שלא בכבשתו כי אם בקבלת אחריות ואם הי' אוחו גבוה ובגבוה לא שנייה כבשתו וא"כ כבר ביאר האיסור אף בלא כבשתו רק בקבלת אחריות וא"כ איך יאמר אח"כ אין לי אלא כבשתו ולכן מתחילה שבק גבוה כי כ"ז שאין לנו קרא בלא כבשתו דרשינן האיסור על כבשתו אלא דזה אתא שפיר רק לאביי אבל לאוקימתא דרבא דאין לי אלא בלא כבשתו ארישא קאי ולא אסיפא הדרא קושיא לדוכתיה למה שביק בסיפא גבי איסור פקדונות גבוה ולכאורה הדבר הזה צ"ע גדול וחוקר הצ"ח ז"ל דאולי לא שנייה האיסור דקבלת אחריות גבי גבוה ע"ש ובירושלמי במקילתין מבואר להדיא דחשיב גבי גבוה קבלת אחריות כפי שמוכא לקמן בע"ה ית': ועוד שם בסוגיא (דף ו' ע"א) אמר רב יהודא אמר רב המוצא חמץ בביתו ביו"ט כופה עליו את הפלי אמר רבא אם של הקדש הוא א"צ מ"ט מיבדל בדילי מניה ואמר רב יהודא אמר רב חמצו של נכרי עושה לו מחיצה גבוה עשירה טפחים ואם של הקדש הוא א"צ מ"ט מיבדל בדילי מניה ע"כ: וקשה מאד להבין הך סוגיא דמ"ע במימרא ראשונה לא אמר רב בעצמו ואם של הקדש א"צ: ורק רבא מסיים ואם של הקדש א"צ ובסיפא גבי עושה לו מחיצה עשירה טפחים מסיים רב בעצמו ואם של הקדש א"צ.

ודבר זה צ"ב גדול וכבר עמדו רבותינו בגבול כח עושי דברו. כפה מן האחרונים בחיבוריהם עי' בס' קהלת יעקב ז"ל דמפלפל טובא בהאי ענינא ואבל תורה היא וללמוד אני צריף וחקקי ה' אמרה נפשי: נאען נאציע יסודות חדשים חזקים ומוצקים ויתורץ הכל כעין חומר עם עוד איזה קושיות בסוגיא הקודמת כאשר יבואר אי"ה בתוך דברינו ונחקור באמת האף שנייה חמץ להקדש דנימא דשל הקדש א"צ מ"ט מיבדל בדילי מניה הא פללא פיילינן בכולא תלמודא דשני דברים אינן ברשותו של אדם ועשאן הפתוב כאילו הן ברשותו כלומר דהגם דחמץ משעה שנאסר באכילה ובהנאה לאחר שש יצא מרשותו דהוי הפקר דאיסור הנאה הוי הפקר מ"מ גזה"כ דעובר עליו בב"י וב"י וא"כ לפ"ז האף אמרינן דחמץ של הקדש מיבדל בדילי מניה הא מכינן דאמרינן דחמץ אסור בהנאה א"כ יצא מרשות הקדש מכינן דאין להקדש שום תועלת בהקדש דחמץ הנה דלמכור אי אפשר דהא אסור בהנאה על כל העולם ונהגם דלהקדש גופייה לא שנייה איסור הנאה אבל מ"מ מה יעשה ההקדש בחמץ הנה דבשקלא גבי הדיוט שפיר אי הנה אסור הנאה החפץ על כל העולם מ"מ לא יצא מרשותו אי לא הנה אסור בהנאה לבעה"ב של החמץ משום דיכול לאכלו בעצמו אבל דבר שאינו עומד רק למכור לעלמא ולעלמא אסור בהנאה בנודאי יצא מרשותו כמו דאיתא במס' נדרים (דף פ"ה) כינן דאתא למיסרי עליה שויןא עפרא בעלמא וה"נ דכונתיה ע"ש ומה"ט נמי אמרינן במקילתין (דף כ"ט ע"א) האוכל חמץ של הקדש לא מעל אליבא דר"י משום דכינן דאסור בהנאה על כל

העולם ממילא אין שום תועלת להקדש בחמץ הזה וכינון שכן קשה הכא אמאי מיבדל בדילי מניה הא יצא מרשות הקדש פי מן הטעם הזה אמרינו דאיסור הנאה הוי הפקר משום דאין לבועלים שום תועלת בהחפץ ולכן הוי הפקר ממילא ולפיכך חשבנו לחמץ דאינו ברשותו וא"כ ה"נ גבי הקדש נימא דאינו ברשות הקדש למה מיבדל בדילי מניה ואף לר"י הגלילי דחמץ מותר בהנאה אמרינו שם (דף כ"ט ע"א) דלמ"ד דאין פודין הקדשים להאכילן לכלבים לא מעל נאפילו לר"י אמרינו שם דאין הקדש יכול למפוך לעפושם אי אין פודין וכו' ע"ש ברש"י ותוס' ז"ל והיו יכולין לתרוצי לכאורה דרב ס"ל פודין ולפיכך אפילו דפסק לקמן (דף כ"ט ע"ב) כר"י מ"מ מפיו דפודין הרי יכול הקדש למפוך ולנכרים לפיכך לא יצא מרשות הקדש אבל מלבד שזה דוחק יקשה לשיטת בעה"מ ז"ל דס"ל אפילו למ"ד דפודין וכו' מ"מ לא יכול ההקדש למפוך לנכרי ע"ש וא"כ רב דס"ל כר"י א"כ יקשה פנ"ל הרי יצא מרשות הקדש ובהדיא גרסינו בירושלמי (במס' פסחים) חבריא אמרין חמשיית כר"י הקדישו מוקדש עשאו תרומה אינו תרומה הקדישו מוקדש דמים עשאו תרומה אינו תרומה שלא ניתנה תרומה אלא לאכילה בלבד א"ל ר' יוסי לא מסתברא דלא חילופין הקדישו אינו מוקדש שאין פודין את הקדשים להל"כ עשאו תרומה הרי זו תרומה טהורה היא דבר תורה את הוא שגזרת עליה שריפה ע"כ.

הרי לפנינו בהדיא דלא הוי הקדש דלא חל קדושה כלל על החמץ משום דלא שניא מידי וא"כ ה"נ קשה להנהיג תרתי מימרא דאמרינו אם של הקדש א"צ מ"ט מיבדיל בדילי מניה אמאי מיבדל בדילי מניה הא לא קדש כלל ולמה יצא מן הפלל דכולא תלמודא ב' דברים אינו ברשותו של אדם ועשאו הפתוב פאילו הם ברשותו: אבל לא קשה מידי דהאמת יורה דרכו דגרסינו בירושלמי (פאה פ"ח) הנוטע פרום להקדש פטור מן הערלה ומן הפרט והרבעי וחיוב בשביעית ר"ז בשם ר"י ושביתה הארץ שבת לה' אפילו דבר שהוא לה' קדושת שביעית חל עליו ר"ח בר אבא בעי קומי דר' מנא לאוכלי בלא פדיון אי אפשר שאי אפשר להקדש לצאת בלא פדיון ולפדותו אי אפשר ולא נמצא פלוקס לו קרדום מדמי שביעית א"ל הגיזבר הנה מחלפן ביז אחר א"ר מתני' ל"ל אנו פתרינן לה דברי הפל פההיא דמר ר' יוסי מפני שקדם הפקירו לנדרו והכא מפני שקדם הפקר נדרו להקדישו ע"כ ופי' הק"ע (במסכת פסחים פ"ד) דרחב"א מקשה האיה משכחת לה דהקדש הנה חייב בשביעית דחול הקדש ואח"כ יפקיע שביעית דהאיה יעשה לאכלו בלא פדיון אי אפשר כמו כל שביעית בעולם דמופקר לכל אדם זה אי אפשר בהקדש דאי אפשר להקדש לצאת בלא פדיון אלמא הגם דכתב רחמנא ושביתה הארץ שבת לה' אפילו דבר של הקדש מחוייבת בשביעית לאו למימרא שתהא מופקרת וכל אד יאכל בהפקר דבר של הקדש ז"א דאי אפשר להקדש לצאת בלא פדיון דאפילו הפקר תורה אינו מפקיע מיד הקדש אלא ע"כ דמחוייב לפדות מן ההקדש ולאכלו בקדושת שביעית א"כ נמצא דמה יעשה הקדש בדמים יקח לו קרדום וכדומה לצורך בד"ה ודמי שביעית צריכין לאכל בקדושת שביעית דקיי"ל דשביעית תופסת דמי' והפרי עצמו אסור א"כ נמצא דלוקס קורדום בדמי שביעית א"ל הגיזבר מחלפן ביז אחר פלומר דאיכא פלוגתא בזה בבבלי סופה (דף מ') ובירושלמי שביעית אם השביעית יצא דרף מקח או דרף חילול וס"ל דהגיזבר מחלפן ביז אחר נמצא בדרף חילול יצא מקדושת שביעית א"ל רב מתניה

ל"ל לאוקמין' בחילול אליבא דחד מ"ד אנו פתרין לה דברי הכל לפיכך חל שביעית על הקדש דלאו דהשביעית מפקיע מן הקדש אלא פההיא דמר ר' יוסי מפני שקדם הפקירו לנדרו פלומו דתנינו במסכת נדרים (דף מ"ג) דמניח על גבי הגדר וכו' ור"י אוסר דס"ל אדם אוסר דבר שברשותו לכשיצא מרשותו לפי שיטת הירושלמי בנדרים ואימתי אוסר ר"י בזמן שקדם נדרו להפקירו ע"כ אוסר דבר שברשותו לכשיוצא מרשותו אבל אם קדם הפקירו לנדרו מותר מפני שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו.

ה"נ מפני שקדם הפקר של שביעית להקדישו לפיכך חל שביעית על הקדש לאו דשביעית מפקיע מן הקדש ז"א אלא דמעולם לאהקדיש כלל על שנה שביעית דהשנה השביעית אינו עומד ברשות המקדיש מעיקרא ואין אדם מקדיש דבר שאינו שלו דהפקר של שביעית קדמה להקדש ולא הוי בשנה השביעית רק שביעית לבד ולא הקדש (ויכרך הארכתו לבאר הירושלמי הנה בחיבורי מגדל דוד וכתבתי שם בהאי ירושלמי דבר עמק מאד לתרוצי קושיא גדולה ושמעו רבנו ותלמידהוון וקלסין מאד) וכן איתא בירושלמי (נדרים) בהאי פלוגתא אי אדם אוסר דבר שברשותו לכשיצא מרשותו ובעי הגמרא לדמות המתניתין דהמנדר הנאה מחבירו לפני שביעית להאי ענין אי אדם אוסר דבר שברשותו לכשיצא מרשותו והוי כמו שהיא דר"י בנדרו קודם להפקירו דאסור משום דאדם אוסר דבר שברשותו לכשיצא מרשותו וה"נ גבי שביעית הנדר קודם לשביעית ומסיק הגמרא דלא דמי הפקר שלו להפקר של שביעית דההפקר שלו בא אח"כ אבל מודה ר"י בהפקר תורה פלומו דהפקר שביעית הוא אפקעתא דמלכא והוי ההפקר של שביעית קודם לנדרו.

ולא הוי בכלל אדם אוסר דבר שברשותו לכשיצא מרשותו משום דהוי השנה של שביעית הפקר קודם לנדרו. וא"כ אין אדם אוסר שאינו שלו ע"ש והכל בסגנון אחד אזיל הירושלמי הנ"ל: נמצא למדין מן הירושלמי הנה דאם הנה בכחו להקדיש על שנה שביעית וחל ההקדש אי אפשר להקדש לצאת בלא פדיון הגם דגזר רחמנא ושבתה הארץ וגו' דחלה שביעית על הקדש מ"מ הגם דהוי ההקדש הפקר מ"מ אינו יוצא בלא פדיון.

עד דמסיק דלא הוי הקדש כלל דשאני הפקר תורה דקדמה להקדש ולא הוי הקדש כלל א"כ לפי היסוד הנה שפיר קאמר רב ורבא דבהקדש א"צ מ"ט מיבדל בדילי מניה הגם דהוי הכא הפקר תורה בהאיסור הנאה דמפקי מן רשותו מ"מ אפילו לגבי הפקר תורה אין הקדש יוצא בלא פדיון וחל פרונוייהו האיסור הנאה וההקדש בהדדי והו ירושלמי דחמישית כר"י דאמרינו דלא הוי הקדש משום שאין פודין כו' אלמא דלא הוי ברשות הקדש כלל ז"א דהתם בהקדיש בתחילה בשעה חמישית לא נכנס כלל לרשות הקדש אבל באם כבר נכנס לרשות הקדש אין הפקר מוציא מרשות הקדש והוי פרונוייהו בהדדי איסור הנאה והקדש בב"א: אבל נמצא מן הירושלמי הנה למדין עוד דנה דוקא אם הנה הקדש מעיקרא אין הפקר של שביעית מוציא מידו אבל לפום דאמרינו דקדמה הפקר תורה להקדשו לכן מעולם לא הוקדש כלל על שנה של הפקר ע"כ אין נתפס קדושה כמו שאין בידו להקדיש בשנה השביעית משום הפקר תורה כן אינו חלה קדושה מעיקרא על השעת הפקר דאפקעתא דמלכא וכן מן הירושלמי (נדרים הנ"ל) אע"ג דהשביעית

בא אחר הנדר לא מחשבינו ליה דנדרו קודם להפקירו אלא הפקירו קודם לנדרו משום דהפקר תורה שאני דאפקעתא דמלכא וא"כ ה"נ גבי חמץ דבארבעה עשר לאחר שש הוי אפקעתא דמלכא דהפתוב מוציא מרשות בעלים להחמץ א"כ אימתי אמרינו דאין חמץ יוצא מרשות הקדש אע"ג דהוי הפקר משום דאין הפקר מפקיע מרשות הקדש דווקא פשהקדיש תבואה ונעשית חמץ ברשות הקדש אז אין החמץ יוצא מרשות הקדש בלא פדיון פהאי דירושלמי הנ"ל אבל פשהקדיש חמץ ואח"כ בא זמן הפקר תורה דהוא זמן ביעור נימא נמי דהפקירו קודם להקדישו ומעולם לא הוקדש על השעת הזאת דאפקעתא דמלכא כמו דאמרינו בהפקר תורה של שביעית דהפקר תורה קודם להקדישו וקודם לנדרו וה"נ דכנותיה וכמו דהוי הפקר שביעית ולא הקדש ה"נ הוי הפקר חמץ ולא הקדש: ואם לחשף אדם לחלוק בין הפקר שביעית להפקר חמץ דשביעית הוי אפקעתא דמלכא שאי אפשר בשום אופן לעשות איזה פעולה להבריח מן ההפקר הזה.

אבל גב חמץ יש בידו לאכול קודם שיבוא ההפקר תורה לפיכך לא אמרינו דההפקר קודם להקדישו אלא כ"ז שלא יבוא לידי הפקר ברשותו הוא ושיעבוד של ההפקר בא בזמנו ארבעה עשר לאחר שש לפיכך פשהקדיש חל ההקדש ואח"כ בא ההפקר תורה להפקיע מן ההקדש.

ואין ההפקר תורה מוציא מן ההקדש דאין הקדש יוצא בלא פדיון משום דכיון דבידו לאכול ולא יבוא כלל לידי הפקר הנה לכו לא נחתה על החמץ ההפקר רק בשעתו ולא מעיקרא אבל זה אינו מב' טעמים א' דהא בשביעית נמי יכול להפקיע ע"י שימכור לעכו"ם.

ואליבא דמ"ד יש קנין לעכו"ם בא"י להפקיע (ויש לעיין בזה) ועוד הא קי"ל מי שהוה משועבד לחבירו לזמן פירעון אע"פ שיכול לעשות תחבולה להפקיע השיעבוד מעיקרא שלא יבוא לזמן הפירעון שום חוב.

מ"מ כ"ז שלא הפקיע חל השיעבוד עליו וכשבא הזמן משועבד לו מעיקרא ולא אמרינו הא הי' בידו לעשות עצה להפקיע ממנו טרם שיבוא יומו שלא יהי' חיוב מעיקרא כלל ולכן בא החיוב ביומו ז"א וכמו דאיתא ברשב"א ז"ל מובא בפ"ה חו"מ ס' ע"ב ונ"ל שאלת שנים שהלוו לעכומ"ז זאח"ז ואין בנכסי עכומ"ז כדי לפרוע לשניהן טען שמעון קרן והריבית שהרונחת אתה נוטל ומן המותר אגבה קרן חובי לפי שלא חל חוב הריבית מזמן השטר אלא בכל יום הוא מתרבה והוא יכול לפרעו בכל עת לסלקו משיעבודו תשובה אין בדברי שמעון פלוג לפי שמשעת חיוב הקרן חייב עצמו בכל הריבית שיעלו מעותיו ובהדיא שנינו בפרק הנושא והיא מנכסים משועבדים אע"פ שהמזונות בכל יום הוא מתרבי והטענה ג"כ שאמרת פיון דאי בעי לפרוע ולסלוקי בזווי נמצא שלא חל אלא בו ביום מההוא נמי שמעינו דליתא כלל דהתם נמי גבי פקחין היו פותבין כ"ז שאת עמי וקרי אם גירש את אשתו נמחל אותו שיעבוד עכ"ל הרי קמן בהדיא דהגם דבידו לעשות תחבולה להפקיע לגמרי השיעבוד מ"מ כ"ז שלא עשה התחבולה הנה חל השיעבוד עכשיו על היום המוגבל וכשיבוא יומו נוטלו משיעבוד דמעיקרא וא"כ הכא גבי הפקר תורה אמרינו דהוא קודם להקדישו ועל שעת השביעית הוא נפקע מעיקרא מרשותו משום דשיעבוד המלך פגבוי דמי וא"כ ה"נ בחמץ על הזמן י"ד ניסן לאחר שש הוא

נפקע מעיקרא מרשותו דקי"ל דהפקר תורה הוא נפקע מעיקרא מרשותו על הזמן ההפקר תורה ולא אמרינו הלא ביזו לעשות תחבולה להפקיע מן ההפקר תורה שלא יבוא פלל לידי ההפקר תורה דהא אליבא דהרשב"א ז"ל בעובדא הנ"ל הי' ג"כ ביזו להפקיע שלא יבוא לידי שיעבוד וחיוב טרם יבוא יזמו מ"מ כ"ז שלא נפקע החיוב במקומו עומד.

וה"נ דכונתיה כ"ז שלא הפקיע מן ההפקר תורה אפקעתא דמלפא במקומו עומד וקי"ל דאפקעתא דמלפא נפקע מעיקרא על זמן ההפקר תורה וא"כ למדין אנחנו נפ"מ אם נעשה חמץ ברשות הקדש ואז אפקעתא דמלפא בא להוציא מן ההקדש לבין שהקדיש חמץ דאז אפקעתא דמלפא הוא קודם שהקדיש חל על המקדיש דמן ההקדש אינו מוציא אאין הקדש יוצא בלא פדיון אבל מן ההקדש מוציא זה הפלל למדין אנחנו מהירושלמי הזה: ועתה נבאר אופנים דמשפחת לה אחריות על ההקדש והוא בתרי אופנים או שומר שהוקדש אצלו הקדש וחיוב באחריות או בעלים שהקדישו באחריות.

ולפי דתנינן במס' ב"מ (נ"ו) במתניתין אלו דברים שאין נשבעין עליהן העבדים והשטרות והקרקעות וההקדשות ש"ח אינו נשבע וש"ש אינו משלם וכו' וא"כ לא משפחת לה פלל אחריות גבי שומר הקדש ולפי דעת התוס' ז"ל גם אינו משלם ע"ש אכן עכ"ז משפחת לה אחריות כגון שקנו מידו שיהא חייב באחריות באם יגנב או יפשע וכמו דאיתא שם בסוגיא (נ"ח) דמקשה ורמינהו השוכר את הפועל לשמור את הפרה לשמור את התינוק לשמור את הזרעים וכו' מאי לאו לשלם וכו' ומסיק בשקנו מידו א"כ משפחת לה אחריות בשקנו מידו אבל לפי מאי דגרסינן במס' ב"מ (נ"ז צ"ד) מתנה שמ"ח להיות פטור משבועה כו' אמאי מתנה על מה שפכתוב בתורה הוא וכל המתנה ע"מ שפכתוב בתורה תנאו בטל הא מני ר' יהודה היא דאמר המתנה ע"מ שפכתוב בתורה בדבר שבממון תנאי קיים דתנאי האומר לאשה הא"מ וכו' שאר פסות ועונה וכו' ומי מצי מוקמית לה כר"י אימא סיפא פל המתנה ע"מ שב"ת תנאו בטל וכו' ומסיק הגמרא אלא כולה ר"מ ושאיני הכא דמעיקרא לא שיעבד נפשיה וא"כ גרסינן תנא מתנה ש"ש להיות פשוטל וכו' וא"כ משמע לכאור' מהו סוגיא לפי המסקנא דתנאים דמתנים השומרים לפטור או לחיוב אתא אליבא דכו"ע ולא תלי פלל במתנה ע"מ שפכתוב בתורה דאפילו לר"מ דס"ל דאפילו בדבר של ממון תנאו בטל מ"מ מודה גבי שומרין משום דמעיקרא לא שיעבד נפשיה א"כ משמע לכאורה דאף תנאי גבי הקדש דיתחייב א"ע השומר באם שיגנוב (דהוי דרף תנאי לשון באם) לשלם משפחת לה אף לר"מ לפום אותו סוגיא אבל לפי מה דמפרשים התוס' ז"ל במס' פתובות (נ"ו ע"ב) להו סוגיא הוי דווקא גבי שומרים בעלמא דיש ביזו להתנות הן לפטור או לגריעותא אפילו אליבא דר"מ אבל גבי הקדש לא מצי להתנות רק אליבא דר"י דס"ל דבר ש"מ ת"ק אבל לר"מ לא מצי להתנות מפני שהוי מתנה ע"מ שפכתוב בתורה דהתוס' ז"ל מקשים שם לר"מ דס"ל מתנה ע"מ שפכתוב בתורה תנאו בטל א"כ לא יכול אדם לפטור חובו ע"י תנאי כגון שאמר לו עשה עמי היום וחובה מחול לה ומתרצין דלא דמי דהכא היינו טעמא דאין קודושין לחצאין שאין לה קידושין שאין לו עליו שאר פסות ועונה וכן גבי נזיר אין נזירות לחצאין אבל גבי מלוגה הפתובה בתורה לא שייך למימר הכי וא"ת א"כ היכי מדמה בפ' הגמרש וכו' וי"ל דגבי ממון דניפתן למחילה דווקא אמרינן טעמא לחצאין אבל גבי איסורא לא בעינן האי טעמא וכו' וכו' ת"ה דהא דתנן בפרק השוכר את הפועלים (נ"ז צ"ד ע"א) מתנה ש"ח

להיות פטור מן השבועה ופריה הגמ' והא מתנה ע"מ שפתיב בתורה הוא וכו' ומסיק
אפילו תימא ר"מ ושאני הכא דמעיקרא לא שיעבד נפשיה ומאי משני והא הכא נמי לא
קידשה ע"מ פן ולא שיעבד נפשיה וי"ל דשאני התם דריבית תורה שומרים הרבה ש"ח
והשוכר והשואל יכול נמי פל אהד להיות לפי תנאו א"נ שאני התם דחייבתו תורה ש"ש
על שלוקח שחר ושואל שכל הנאה שלו ומשעבדים עצמם לכל הפתיב בפשיה הלפיה
במקום שאין משעבדים עצמם פטורים וכו' ע"ש פ"י לדברייהם הק' דגבי שומרין לאו
מגזה"כ הוא דחקק תורתינו הקדושה דיני שומרין שש"ח אינו חייב רק בפשיעה וש"ש
על גניבה וכן שואל על אונסין אלא משום דירדה התורה לסוף דעתם דהשואל משעבד
עצמו לאונסין וש"ש לגנבה וש"ח לפשיעה משום דשואל פל הנאה שלו וש"ש בשביל
שלוקח שחר לפיכך פל אהד משעבד עצמו לפי מדריגתו והילכך ש"ח שאינו נוטל מאומה
בנודאי אינו משעבד עצמו כי אם לפשיעה ולא מצד גזה"כ רק שירדה התורה לסוף
דעתם שזה משעבד עצמו לזה וזה משעבד עצמו לזה לפיכך פן חקקה התורה חיובם
ופטורם אבל במקום שאין משעבדים עצמם בפירוש פטורים ולא הוי מתנה ע"מ שפתיב
בתורה כי פל עיקר חיובם הוא משום דירדה התורה לסוף דעתם שמשעבדים א"ע לזה
וא"כ פשאין משעבדין עצמם פטורים אבל גבי שאר פסות ועונה דהטיל הפתיב לאו
משום דירדה התורה לסוף דעתם דהאיש משעבד עצמו לזה והאשה אינה משעבדת א"ע
לבעלה רק באופן שיהי' לה שאר פסות ועונה ז"א אלא דגזה"כ הוא לפיכך הוי שפיר
מתנה ע"מ שפתיב בתורה.

פן פ"י דברייהם הקדושים וע"י בש"מ לב"מ דפירש פן [והקשה הפ"י ז"ל על תירוץ
דמחלקין גבי קידושין משום לחצאין א"כ מאי מדמה הגמ' גבי מתנה ש"ח לענין מתנה
ע"מ שפתיב בתורה דהא התם שפיר דמי לחצאין ומתריץ משום דא"ל דזה הוי תירוץ
הגמרא שם דמעיקרא לא שיעבד נפשיה עכ"ל פלומר לפירוש התוס' ז"ל נכלל זה
בתירוץ הגמ' דמעיקרא לא שיעבד נפשיה דענין אין קידושין לחצאין הוא משום דזה
הוי מגזה"כ ולא משום דאיש משעבד עצמו לפיכך פולם שנים ואין קידושין בלא שאר
פסות ועונה אבל התם לאו מגזה"כ אלא משום דכל אהד משעבד עצמו לפיכך אין שייך
התם לחצאין ולתירוץ הראשון שבתוס' שפיר עדיף הך תירוץ דהפ"י דזה הנכלל ממש
בלשון הגמ' פמוכן.

ומאונאה לא קשה דהתם הוי לענין איסור ע"י בתוס' ז"ל ב"מ (נ"א ע"ב) לחד שיטה א"כ
התוס' בתירוץ הזה סברי פאותה שיטה דאונאה הוי לענין איסור וכבר פתבו התוס'
ז"ל דלענין איסור אין חילוק בין לחצאין אי לא) לפ"ז ממילא מוכן דגבי הקדש דפטר
התורה להשומרין דנתמעט דין שומרין גבי הקדש הוא גזה"כ דהא הכא לאו משום דירדה
התורה לסוף דעתם דהם לא משעבדים א"ע לשלם להקדש ז"א פמוכן אלא מצד גזה"כ
פטור פמוכן א"כ לא שייך גבי הקדש לאוקמין אפילו לר"מ פאותו סוגיא (דנר צ"ד ע"א)
משום דמעיקרא לא שיעבד נפשיה ז"א דזה לא שייך רק גבי שומרין בעלמא ולא גבי
הקדש לפי פירוש התוס' ז"ל פנ"ל א"כ ממילא הא דקתני מתנה ש"ח להיות פשואל
לענין חיובא נמי פן דלגבי שומרין בעלמא לפטור או לחיוב שפיר אתיא אף כר"מ משום
דמעיקרא לא שיעבד נפשיה או דמעיקרא שיעבד נפשיה פסברת התוס' הנ"ל אבל לגבי
הקדש לא משפחת לה הך דינא אלקבא דר"מ וכמו דאמרין גבי אשה אין קידושין

לחצאין דאין קידושין בלא שאר פסות ועונה ה"נ גבי הקדש אין לה שומר שיהא חייב לשלם.

ואי משום דמעיקרא לא שיעבד נפשיה ה"נ גבי אשה מעיקרא לא שיעבד נפשיה וע"כ דסברי להו להתוס' ו"ל דהוי לחצאין דאין לה קידושין בלא שאר פסות ועונה דאפי' במקום דלא משעבד נפשיה מ"מ חייב.

ונה עיקר הסברא דאין קידושין לחצאין דאין לה קידושין בלא זה דבכ"מ לא תלי בשיעבודם פי אם מגזה"כ ועי' ע"ז ותמצא פדברי] וא"כ ע"כ דגבי הקדש דמוקמינו להך ברייתא דהשוכר את הפועל לשמור את הפרה לשמור את התינוק לשמור את הזרעים דמוקמינו בשקנו מידו ע"כ דאיתא ברייתא אליבא דהילכתא דקי"ל כר"י דבדבר שבממון תנאו קיים אבל לר"מ דס"ל דמתנה עמ"ש בתורה תנאו בטל לא מהני מה שמתנה מתחילה פאותו סוגיא (דדף צ"ד ע"א) הנ"ל ולא שייך גבי הקדש הך תירוץא כשקנו מידו פנ"ל ולפי מה דגרסינן במס' ב"מ (דף נ"א ע"ב) אמר אביי מחנורתא רב כר"מ ושמואל כר"י ע"ש א"כ לפ"ז ממילא לרב דס"ל כר"מ לא מהני גבי הקדש תנאי שיהא חייב והברייתא איתא כר"י א"כ לפ"ז לרב לא משפחת לה אחריות בהקדש גבי שומר של הקדש כי אם גבי מקדיש באחריות: והנה בדין הראשון שאמר רב המוציא חמץ בביתו ביו"ט כופה עליו את הפלי ובדין השני גבי חמצו של נכרי עושה לו מחיצה עשרה טפחים מבואר פשוט דבדין הראשון מייירי בחמץ שמחויב לבערו ובדין השני מייירי בחמץ שאינו מחויב לבערו עי' פרש"י ו"ל בדוכתיה גבי עושה מחיצה פרש"י ו"ל דלא סגי לי בכפיית פלי כל שבעה שהפלי ניטל לצורה ומיהו ההוא דלעיל לא אפשר ליה במחיצה ומשום חד יומא סגי ליה בכפיית פלי ובלילה יבערנו עכ"ל הרי לפנינו דבדין הראשון מייירו בחמץ שהוא מחויב לבערו לפיכך לא משהי ליה רק חד יומא ובלילה יבערנו אבל בדין השני מייירי בחמץ שאינו מחויב לבערו ואינו משהי ליה חד יומא אלא כולא יומא דפסקא לכו צריף למחיצה.

הרי פשוט ומבואר לפנינו דדין הראשון מייירי בחמץ שמחייב לבערו ובדין השני בחמץ שאינו מחויב לבערו וכן איתא בס' קהלת יעקב דבזה מחולק הדין הראשון עם הדין השני וכינון שפן האיך משפחת לה אליבא דרב לאוקמיה דין דהקדש במימרא הראשונה דאייירי בחמץ שמחויב לבערו וסגי ליה בכפיית פלי משום חד יומא האיך נימא ואם של הקדש א"צ פלומר דחמץ של הקדש לא צריף לכפיית פלי הא גבי הקדש לא שייך כלל הדין דכפיית פלי דכל עיקר הדין דכפיית פלי לא משפחת לה רק בחמץ שמחויב לבערו וא"כ הוי צריף לאוקמיה בחמץ שקיבל עליו אחריות והאיך משפחת לה גבי הקדש אחריות דבשומר להקדש לא משפחת לה לרב פי אם בבבועלים שהקדיש באחריות וא"כ היכי מייירי פינון דהקדש בקבלת אחריות לא משפחת לה רק בבבועלים ממנפ"ש אי הקדיש באחריות עד שלא נעשית חמץ ונעשית חמץ ברשות הקדש ז"א דא"כ פסקו להו אחריות דכל עיקר אחריות הוא פינון דאילו מיגנב ואילו מיתבד ברשותיה קאי ובעי לשלומי ועכשיו דלא מיגנב ואיתא בעין אומר לו הרי שלח לפניה א"כ הוי האי חמץ גורם לממון דע"י החמץ הנה נפטר מממון ואי לאו האי חמץ הי' משלם ממון ועכשיו חומר לו הרי שלח לפניה ואם נימא כשהקדיש עד שלא נעשית חמץ ונעשית חמץ ברשות הקדש א"כ

לא מצי אומר לו להקדש הרי שלף לפניה דכל עיקר הטעם דאומרין באיסורי הנאה הש"ל מבואר בפוסקים עי' סמ"ע חו"מ (ס' שס"ג ס"ק ד') ונ"ל דאלו אף שגפסלו אצל הגזלן לגמרי מ"מ תבואת תרומה ולחם חמץ לא נשתנה משאר תבואות ולחמין ונהרי הם כמו שהי' בשעת הגזילה וכמו שהו עכשיו שאר תבואות ולחמין משום הכי מצי א"ל הרי שלף לפניה משא"כ בפסלתו מלכות פיון דצורת מטבע זו אינה יוצאה כלל בכל מדינות המלך ונטבעה צורה אחרת במקומה הרי ניפר הפסידה ועפ"ר עכ"ל א"כ כ"ז דווקא בגזל חמץ ועבר הפסח ולא נשתנה גוף הדבר ונהרי כמו שהיה בשעת הגזילה ונהרי הוא עכשיו כשאר לחמין אבל אם גזל עד שלא נעשית חמץ ונעשית חמץ ברשותו ועבר עליו הפסח לא מצי אומר לו הרי שלף לפניה דהרי נשתנה גוף הדבר מכמו שהיה בשעת הגזילה ובהדיא שנינו יין והחמיץ משלם בשעת הגזילה דהרי זה דומה לגזל פלי ושברו א"כ לפנינו החילוק מבואר דהיכא דלא נשתנה הדבר מכמו שהיה בשעת הגזילה אומר לו הש"ל אבל היכא דנשתנה מכמו שהי' בשעת הגזילה לא מצי א"ל הש"ל יין והחמיץ א"כ בגזל עד שלא היה חמץ ונעשה ברשותו חמץ ועבר עליו הפסח לא מצי א"ל הש"ל ודווקא קתני חמץ ועבר עליו הפסח ולא בשנעשה חמץ ברשותו וא"כ ה"כ כשקדוש באחריות עד שלא הייתה חמץ ונעשית חמץ ברשות הקדוש ועבר עליו הפסח לא מצי א"ל הרש"ל וא"כ פסק אחריות פיון שהגיע זמן איסור חמץ ותיכף שהתחיל פסח פסק האחריות וא"כ אינו עובר בב"י ופטור מעשה דתשביתו ג"כ: ואם לחשף אדם לאמר דלו אפילו פסק האחריות בעת שהגיע הפסח מ"מ עובר בב"י פי מה דנפסקה אחריות בשעת איסור חמץ מה בכך הרי כלל פנילינו שני דברים אינן ברשותו של אדם ועשאן הכתוב כאילו הן ברשותו וא"כ בכ"מ נפסקה החמץ מרשות של הבועלים בעת איסור חמץ מ"מ עובר בב"י ומחויב בעשה דתשביתו ג"כ וה"נ דכונתיה גבי אחריות פיון דעד זמן איסור חמץ היה באחריותו א"כ מה בכך דנפסקה בעת איסור חמץ האחריות מ"מ עובר בב"י ובעשה דתשביתו דעשאן הכתוב כאילו הן ברשותו ונהרי הוא נכלל בכלל שני דברים אינן ברשותו של אדם בשעת איסור חמץ ועשאן הכתוב כאילו הן ברשותו ז"א דאמינא לך סברא עמוקה מאד דלא דמי זל"ז ורחוקין הן פרחוק מרח ממערב דאימתי אמרינן להאי כלל דווקא בחמץ שלו ממש ונהרי כל זמן שלא הגיע זמן איסור חמץ היה שלו ממש ועכשיו שהגיע זמן איסור חמץ אז נפסקה מרשותו ע"ז עשאה הכתוב כאילו הן ברשותו.

אבל במקום דלא היה שלו מעולם אף דלא הגיע זמן איסור חמץ נמי לא היה שלו כי אם קבלת אחריות וקי"ל דדבר הגורם לממון לאו כממון דמי בעלמא ורק לענין ב"י וב"י לחוד רבי רחמנא לקבלת אחריות הגם דלא הוי ממון מ"מ עובר בב"י וב"י מגזה"כ דלב"י הוי ממון וא"כ נחזי אנו עד שלא הגיע זמן איסור חמץ לא הי' שלו וגורם לממון לאו כממון דמי ואז לא רבי רחמנא גורם לממון למאומה ועכשיו שהגיע זמן איסור חמץ דעכשיו רבי רחמנא גורם לממון לענין ב"י לא הוי אז גורם לממון דנפסק אחריות וא"כ ממנפ"ש עד שלא הגיע זמן איסור חמץ דהיה גורם לממון אז לאו כממון דמי ובשעה שהגיע זמן איסור חמץ דעכשיו גורם לממון כממון דמי לענין כל יראה לא הוי גורם לממון כלל.

וא"כ ממנפ"ש אינו עובר בב"י אי בטר מעיקרא אזלית לא הוי כממון ולא הנה מעיקרא
ברשותיה עד שלא הגיע שעת איסור חמץ ואי בטר השתא אזלית דרבי רחמנא דכממון
דמי לא הוי גורם לממון נאמיתי אמרינו דרבי רחמנא גורם לממון כממון דמי לענין ב"י
היינו דווקא פשהוא עכשיו גורם לממון דהא דאמרינו עשאן הפתוב פאילו הם ברשותו
היינו דווקא דעשאן הפתוב פאילו הן עכשיו ברשותו אע"ג דעכשיו יצא מרשותו אבל
לא אמרינו דעשאן הפתוב פאילו הנה תחילה ברשותו במקום דלא הנה תחילה ברשותו
והכא דלא היו תחילה ברשותו רק עכשיו לענין ב"י עשאן הפתוב פאילו הן ברשותו ואז
נפסק כל עיקר גורם לממון וזה סברא אמיתית וברורה מאד ומצאתי קצת בירושלמי
הסברא הזאת (בפ"ב דפסחים) הפקיר חמצו בי"ג עשר לאחר הפסח מהו ר"י אמר אסור
רשב"ל אמר מותר א"ל ר"י לרשב"ל אין את מודה לי משש שעות ולמעלן שהן אסורין
אמר לו תמן איסורו גורם לו הכא מאי אית לך עד פן ופירוש בגליון הש"ס דה"פ פיון
דאינו עובר בב"י עד הלילה א"כ פיון דמשש שעות ולמעלן אסור בהנאה מה"ת
ואפקעתא דמלפא הוא אם פן האיך עובר בב"י בלילה הלא כבר מןפקר הוא ומשני תמן
איסורו גרם לו והיינו פדאמרינו בש"ס ב' דברים וכו' ועשאן הפתוב פאילו הן ברשותו
להתחייב עליהן משא"כ בהפקירו דהוציאו מרשותו עכ"ל [הג"ה מה שפכתב הגאון הנ"ל
דבב"י אינו עובר עד הלילה ולכאורה שיטת הירושלמי אינו פן דגרסינו בירושלמי
(במכילתן פ"ה) מה ראית לרבות חוה"מ וכו' מרבה אני חולו של מועד שהיא בב"י וב"י
ומוציא נ"י ארבעה עשר שאינו בב"י וב"י ואתיא פי' דר"מ דר"מ אמר משש שעות
ולמעלן מדבריהן ע"כ הרי משמע דלמ"ד משש ולמעלה מדאורייתא פן בב"י נמי עובר
משש ולמעלן ע"י ש"ק שם שפכתב בהדיא פן ע"כ הג"ה]: הרי מוכח בהדיא
בירושלמי הנ"ל דלא אמרינו דעשאן הפתוב פאילו הן ברשותו היינו דווקא רק לענין
דעכשיו הוא ברשותו אבל הכא דלא הנה בתחילה ברשותו ע"ז לא אמרינו דעשאן
הפתוב פאילו היו ברשותו מעיקרא אלא האי פללא לא שייך כי אם דהנה ברשותו עד
שעת אפקעתא דמלפא אמרינו ע"ז אע"ג דהפתוב הפקיע ממנו מ"מ לענין ב"י אוקמיה
ברשותו אבל הכא דעד שעת איסור לא הנה ברשותו לא אמרינו דעשאן הפתוב פאילו
הן ברשותו וה"נ לא אמרינו גבי אחריות מה לי דפסקו האחריות עכשיו הלא בלא"ה
בכל החמוצים אינו ברשותו ומ"מ עובר בב"י וכן ה"נ דכונתיה ז"א דעד שעת איסור
מקודם שבא הב"י קי"ל דגורם לממון לאו כמ"ד ואינו ברשותו ובשעת איסור דעשאן
הכ' גורם לממון כמ"ד אז נפסק כל עיקר גורם לממון לגמרי ולא שייך למימר דעשאן
הפתוב מעיקרא כממון ואוקמי רחמנא עכשיו ברשותיה מעיקרא ז"א דא"כ אתה מחמיר
בקבלת אחריות יותר מן חמץ שלו דחמץ שלו אם הוציא מרשותו קודם זמן איסורו אינו
עובר בב"י ולא אמרינו דעשאן הפתוב פאילו הן הנה ברשותו מעיקרא ובדבר הגורם
לממון דהוא קבלת אחריות נימא דהגם דמעיקרא לא הנה ברשותו מ"מ עכשיו דבא
איסור דב"י גזר רחמנא דהנה מעיקרא ממון וברשותו הנה עומד ונדעתי שהראיה מן
הירושלמי לא הוי רק קצת סמוך לדברי] אבל נראה לפענ"ד להביא ראיה גדולה ועצומה
לסברא הזאת דכ' הר"נ ז"ל בריש מכילתן גבי ביטול משום הפקר פדעת התוס' ז"ל וז"ל
ואע"ג דהפקר פי האי גוונא לא מהני דוודאי מאן דאמר בנכסי דידיה דלבטלו ולהוי
פעפרא בעלמא לא משמע דלהוי הפקר ותו דבגמ' אמרינו דמבטלו בלבד ובדוודאי לענין

הפקר ממונא דידן' ההפקר בלבו לא מהני דדברים שבלב אינו דברים ותו למ"ד התם (בגדרים דף מ"ג) אליבא דר"י דהפקר כמתנה מה מתנה עד דאתא לרשות זוכה לא נפקא מרשות נותן אף בהפקר פן וכיון שכן ביטול חמץ לר' יוסי האיך מהני מדין הפקר והא לא אתא לרשות זוכה אלא היינו טעמא משום דנהי דמאי דהוי ברשותיה דאינש לא מצי מפקיר לי' כה"ג חמץ שאני לפי שאינו ברשותו של אדם אלא שעשה הפתוב פאילו הוא ברשותיה ומש"הבגילוי דעתא בעלמא דלא ניחא ליה דלקהוי לי' זכותא בגויה פלל סגי ומנהי אפילו לחמץ ידוע פדאמרין במוצא גלוסקא יפה ונדעתיה עליה ובתלמיד היושב לפני רבו ונזכר שיש לו עיסה מגולגלת בתוך ביתו פדאיתא בגמ' ותנו נמי לקמן בפ' אלו עוברין (דף מ"ט) ההולך לשחוט את פסחו וכו' ונזכר שיש לו חמץ בתוך ביתו אם יכול לחזור ולבער ולחזור למצנתו יחזור ואם לאו יבטל בלבו עכ"ל: וא"כ הרי לפנינו בהדיא דב"י קיל מפל מקום הגם דבכ"מ עומד ברשותו מ"מ לענין ב"י מצי מפקיה ליה מרשותיה ולפיכך איתא בגמ' דמהני ביטול בלב אע"ג דבכ"מ עדיין ממונו הוא וברשותו הוא מ"מ לענין ב"י פיון דבלא"ה אינו ברשותו רק דהפתוב עשאן פאילו הן ברשותו לפיכך מקילין בי' ואמרין דדבר קליש מפקא לי' מרשותו משא"כ בעלמא לא מהני זאת וברשותו עומד וא"כ היכי נימא גבי קבלת אחריות דעכשיו נפסקה אחריות לגמרי ולא הוי גורם לממון פלל מ"מ עובר משום דדמי לכ"מ דאמרין דהגם דעכשיו יצא מרשותו מ"מ עשאן הפתוב פאילו הוא ברשותו ז"א דהא בכ"מ דהי' החמץ שלו ממש אף דעכשיו נפסקה לגמרי מרשותו מ"מ גזה"כ הוא דלענין ב"י פאילו הוא ברשותו: אכל ה"כא דמעולם לא ה"ה שלו וכי בשביל גורם לממון ה"ה קי"ל דלאו כממון דמי רק לענין ב"י לחוד גזה"כ הוא דברשותו הוא וטרם שהגיע איסור ב"י לא ה"ה ברשותו ועכשיו שפא הב"י לא ה"ה פלל גורם לממון.

ול"ל דעשאן הפתוב מעיקרא פאילו הוא ברשותו לב"י ולכל מיילי לא ה"ה כממון רק לענין ב"י ה"ה ממונו ז"א דזה לא מצינו למימר דלענין ב"י ה"ה חמור יותר מפל הדברים דלכל הדברים גורם לממון לאו כממון דמי רק לענין ב"י אם נימא דה"נ נפסקה האחריות לגמרי ועשאן הפתוב פאילו הן ברשותו משום דמעיקרא ה"ה ממון ז"א דאדרבה מפיון דכל עיקר דעובר בב"י משום דעשאן הפתוב פאילו הן ברשותו א"כ לא ה"ה מעיקרא ממון לענין ב"י ונהי לפי הר"ן ז"ל הנ"ל איפקא ה"ה מפיון דב"י הוא דעשאן הפתוב פאילו הן ברשותו לפיכך מצי מתחילה להפקיע בדבר קל דלא לה"ה ממונא דידן' הגם דלכל הדברים לא נפיק עדיין מרשותיה בזה ונה"ה ממונא דידיה מ"מ ה"כא לב"י נפיק מרשותיה' ונהי נימא ה"כא איפקא הגם דבעלמא לכל הדברים גורם לממון לאו כממון דמי מ"מ לענין חמץ לאיסור ב"י ה"ה כממון ה"ה אדרבה מפיון דבשעה שהגיע האיסור ב"י אינו ברשותו ורק דהפתוב עשאן פאילו הן ברשותו.

א"כ אדרבה ה"ה לענין חמץ לאו כממון יותר מבכל מקום ונהי פלל בינדנו גבי חמץ מפיון דיגיע זמן איסור יצא מרשותו ורק דעשאן הפתוב פאילו הוא ברשותו מעיקרא לאו ממונא הוא בעילה פל דהוא הגם דלכל הדברים ה"ה ממון בענין זה מ"מ ה"כא לאו ממונא הוא ונהי נימא ה"כא איפקא מקצה אל הקצה הגם דלכל הדברים לאו ממון הוא לענין ב"י ה"ה ממון ה"ה בשעת איסור ב"י אינו ברשותו אלא דהפתוב עשאן פאילו הוא ברשותיה א"ו ברור דה"ה דרבי רחמנא גורם לממון דה"ה ממון לענין ב"י היינו דווקא

באופן דבשעת ב"י לא פסקה האחריות והוי גורם לממון בשעת איסור ב"י וגזה"כ דלב"י הוי גורם לממון כממון דמי וזה ראיה ברורה מאד לפע"ד ונחזור לדברינו א"כ מוכח דליכא לאוקמיה אחריות גבי הקדש לעגנו ב"י דבשומר של הקדש לא מצינו אליבא דרב רק בבבליים שקידשו באחריות והיכי דמי אי שקידשו עד שלא נעשית חמץ ונעשית חמץ ז"א דא"כ נפסק האחריות וכינו דאיפסיק אחריות ליכא למימר דמעיקרא הוי ממון כמו שבארתי לעיל ואלא דהקדש חמץ וא"כ לא נפסקה האחריות דמצי א"ל הש"ל ז"א דא"כ קדמה הפקר תורה להקדשו כמו שהבאתי לעיל דלגבי הפקר תורה אמרינו דקדמה האפקעתא דמלפא ההפקר תורה להקדשו ומעולם לא הוקדש על שעת הפקר תורה וכמו שבארתי בארנפה לעיל ולפ"ז הגם דמ"מ באחריותו הוא עומד דמצי מימר להקדש הש"ל ומחויב לבערו אעפ"כ לא מצי רב למימר ואם של הקדש א"צ מ"ט מןבדל בדילי מניה הא על שעת הפסח לא הוי הקדש דהוי נמי בכלל שני דברים אינו ברשותו של אדם וכו' וא"כ לא בדילי מני'.

ונה אין סברא לאמר דמ"מ בדילי מניה אע"פ דפקעה ההקדש מ"מ פיון דעד הנה הנה בברשות הקדש זה אין סברא לאמר וכן פתב הגאון בעל קהלת יעקב לפי דרכו עיי"ש. ורק רבא לשיטתו דס"ל (לקמן דף ל' ע"א) כר"ש א"נ משפחת לה בשומר והבן.

ולפום דרכינו דבנפסק אחריות אינו עובר בב"י ולא אמרינו דהוי בכללא ב' דברים וכו' ונעשאן הפתוב כאילו הן ברשותו משום דא"כ למה יצא מן הכלל לאמר דדבר הגורם לממון כממון דמי לעגנו ב"י אע"פ דבעלמא לכל הדברים אינו ממון הא אדרבה לעגנו ב"י נעשאן הפתוב כ' ה"ר"ן ז"ל דיותר נפיק מרשותיה ולא ממנו הוא אף על גב דלשאר הדברים הוי עדיין ממונא הוא ובע"כ הא דרבי רחמנא אחריות לב"י הוא דווקא בדלא נפסקה אחריות כפי דברינו לעיל יתורץ קושיתנו בסוגיא דבתים וגבולין פעין חוקר: ונקדים עוד קושיא אחת דגרסינו בירושלמי (דמכילתן פ"ב) לא יראה לה אית תניא תנא שלף אי אתה רואה אבל אתה רואה של גבוה ואית תניא תני אפילו לגבוה פאן פשהקדשו קודם לביעורו וכאן שביעורו קודם להקדשו א"ר בון בר סייא קומי ר"ז תיפתר בקדשים שחייב באחריותן כר"ש ע"כ פלומר דס"ל דדבר הגורם לממון כממון דמי ולכאורה קשה הא דמשני ר' בון בר סייא קומי דר"ז בקדשים שחייב באחריותן ואליקבא דר"ש דס"ל דדבר הגורם לממון כממון דמי הא אמרינו הכא דאפילו לרבנו נמי דס"ל בעלמא דדבר הגורם לממון לאו כממון דמי מודים גבי חמץ דכממון דמי ומצאתי בס' נו"י דמקשה זאת ויותר יש להגדיל הקושיא דבירושלמי איתא בהדיא בפ"ק דחמץ בקבלת אחריות נמי עובר בב"י דאתרבי מלא ימצא אכן אין זה קושיא דבונדאי הוה תנא לא מרבי מלא ימצא דהא בהדיא תני שלף אין אתה רואה אבל רואה את לגבוה ואית תניא תנא אפילו לגבוה משמע דהאי תנא ס"ל דגבוה נמי מקרי לה וע"כ לא נתרבי מלא ימצא ע"כ שפיר קאמר דאתיא אליבא דר"ש דס"ל דדבר הגורם לממון כממון דמי אבל זאת צ"ב מדוע גבי אחריות דעלמא לא אישתמיט תנא בשום מקום לאתרבי מלא ולא אישתמיט תנא בשום מקום לרבי אחריות דהקדש ובהו ברייתא (דנר ה' ע"ב) דאיתרבי חמץ באחריות לא תנא של גבוה באחריות ולא עוד אלא דהתחיל בתרתי ומסיים בחדא דגבי היתר נקט של אחרים ושל גבוה ובשל איסור באחריות לא נקט גבוה רק של אחרים לבד וכתמיהתנו לעיל וכן בירושלמי דמרבי חמץ באחריות בפרק א' לא נקט רק

דמרבין מלא ימצא אחריות בשל אחרים ולא נקט גבוה נרק פעם אחת מצינו לתנא דמרבין חמץ של גבוה באחריות ולא משפחין רק דמרבין מלה משמע מכ"ז דמלא ימצא דהוא עיקר ריבוי לקבלת אחריות לא אתרבי לגבוה נרק מלה ואלויבא דר"ש דגל"מ כמ"ד וצ"ב: אבל לפי דרכינו שפיר עולה פהוגן פל הקושיות ומה דמסדר הגמ' מעיקרא א"ל אלא שכבשתו וכו'.

ואח"כ יכול וכו' ומעיקרא נחקור בעומק הענין בהאי איכא דאמרי בסוגיא דידן דפריד' למ"ד דבר הגורם לממון פממון דמי לא ימצא ל"ל איצטריד' ס"ד אמינא פיון דאיתא הדר בעיני' לאו פממון דמי קמ"ל עכ"ל הגמ' ויש בכאן מקום ספק מי נימא דהגמ' ס"ל אליבא דהאמת דאימתי קאמר ר"ש דדבר הגורם לממון פממון דמי הנ"מ היכי דליתא בעיני' אבל היכא דאיתא הדר בעיני' לאו פממון דמי נרק הכא איתרביא מגזה"כ מלא ימצא א"ד ה"פ דס"ד אמינא לחלק בזה בין איתא בעיני' בין לא איתא בעיני' קמ"ל קרא דלא מחלקין בזה אלא אף איתא בעיני' גורם לממון פממון דמי והנה מדברי הש"א ז"ל מוכח דמפרש דהגמ' ס"ל אליבא דהאמת לחלק בעלמא אליבא דר"ש בין איתא בעיני' ללא איתא בעיני' נרק הכא מגזה"כ ועי' בקצוה"ח בחו"מ ס' שפ"ו דמפלפל בזה בכמה מקומות בש"ס והט"ז ז"ל באו"ח ס' ת"מ מפרש להגמ' דה"פ דקמ"ל קרא דלא מחלקין בין גורם לממון בין איתא בעיני' ללא איתא בעיני' אלא אפילו איתא בעיני' פממון דמי ולא מצד גזה"כ עיין ביד אפרים דכתב ג"כ פן וכן הצל"ח ז"ל פתב דמה דמשני סד"א הואיל וכי איתא הדר בעיני' וכו' נלפע"ד ששהפונה שלא תטעה לחלק בהכי קמ"ל קרא לא ימצא שגם זה גורם לממון מקרי אבל לעולם שהטעם משום גורם לממון עכ"ל ולפענ"ד הקלושה אם שאיני פדאי להכניס א"ע במה שנהלקו רבותינו אבות העולם אבל תורה היא וללמוד אני צריך ונלפע"ד פדעת הט"ז והצל"ח ז"ל דכן משמע בירושלמי הנזכר דאמר רבב"ח קומי דר"ז תיפתר בקדשים שחייב באחריותו כר"ש ואם פדבריהם קשה אימתי דאמר ר"ש דגורם לממון כמ"ד היינו דווקא היכי דליתא בעיני' אבל היכא דאיתא לאו פממון דמי אלא דאתרבי מלא ימצא וא"כ ל"ל לאוקמ' כר"ש דווקא הלא זה כו"ע מודים אפילו רבנן דס"ל בעלמא לאו פממון דמי מ"מ מודים גבי חמץ מלא ימצא אלא משום דלא נקט התנא מלא ימצא פי אם מלה לפיכך שפיר קאמר כר"ש לפיכך אתרבי מלה ולא מלא ימצא אבל בין פה ובין פה אשפחן בהדיא דר"ש ס"ל דבר הגורם לממון פממון דמי אפילו היכא דאיתא בעיני' אם לא שנעשה פלוגתא בין התלמודים לכן נוח להשוות התלמודים ולפרש הגמ' פדברי הט"ז והצל"ח ז"ל ועוד נראה לפי דעתי הנמוכה דלשון הש"ס מורה פן דאם פדעת הש"א ז"ל הכי הו"ל למימר אמרי פי אמר ר"ש דגורם לממון פממון דמי הנ"מ היכי דליתא בעיני' אבל היכי דאיתא בעיני' לא קמ"ל לא ימצא ומדלא תני הכי רק איצטריד' ס"ד אמינא הואיל וכי איתא הדר בעיני' קמ"ל משמע מלשון זה פדעת הט"ז ז"ל וכמו שכתב הצל"ח ז"ל דס"ד אמינא לטעות קמ"ל קרא שלא תטעה לחלק בהכי וקשה לי לדעת הט"ז והצל"ח ז"ל קושיא חמורה בסוגין דידן דאיתא בתוס' ז"ל ד"ה משום וז"ל אבל עוד קשה לי פיון דשדינא אלא ימצא אמאי אצטריד' לי לעיל למידרש מה שאור האמור בגבולין וכו' אף שאור האמור בפתיים שלף אי אמה רואה וכו' ותירץ ר"י ז"ל וכו' עיי"ש ולא קשה קושית התוס' ז"ל פי אם על הברייתא דל"ל להג"ש לרבוני פתיים להתיירא בשל אחרים הלא ידעין פנא ג"ש

להתירא דאחרים בבתים וכמו כן יהי קשה פנ"ל בגמ' באיפא דאמרי קושא גדולה
בתורה מפנין דפריה למ"ד דבר הגורם לממון פממון דמי ל"ל לא ימצא א"כ משמע מזה
דלמ"ד דגל"מ כמ"ד אין חילוק בין גורם לממון דלא הוי ממון ממש רק פממון דמי לממון
ממש דהוא נקרא שקלא א"כ לפי התירץ לפירוש הט"ז והצל"ח ו"ל דמשני דאיצטריך
קרא שלא תטעה לחלק בהכי וקמ"ל דאין חילוק אלא דכממון דמי אפילו איתא בעיני
וליא בא הכא חידוש בלא ימצא יותר מכ"מ אלא דבכ"מ הו"ל פממון רק הקרא מוציאנו
מן הטעות א"כ קשה לפי זה ל"ל להברייתא להג"ש למילף גבולין מפתים דמה פתים
עובר בב"י וב"י ובל יטמין ולא יקבל פקדונות מן הנכרים אף בגבולין עובר בב"י וב"י
ובל יטמין ובל יקבל פקדונות מן הנכרים קשה ל"ל למילף זאת בג"ש הא בלא"ה ידעין
בגבולין פנין דכממון דמי ומשמעות הגמ' דאי פממון דמי לא אצטריך כלל ללא ימצא
אפילו בבתים ולא איצטריך לא ימצא בבתים רק להוציא מן הטעות ומגלה דכממון דמי
אף בעלמא וא"כ מפנין דיידעין השתא דאין חילוק כלל באמת ובכ"מ הוי גורם לממון
פממון דמי א"כ מהיכי תיתי נימא דבגבולין אינו עובר בכל יקבל פקדונות מן הנכרי עד
דצריך התנא למילף זה מן הג"ש [ובע"כ הא דפריה הגמ' למ"ד דכממון דמי לא ימצא
ל"ל בנודאי דקאי ג"כ על הברייתא דל"ל להברייתא למילף איסור בל יקבל פקדונות מן
לא ימצא הא בלא"ה פממון דמי דנ"ל דפריה על הקר דל"ל להך מ"ד הקרא דלא ימצא
ז"א דהא לא ימצא בעיני בלא"ה לאיסור בל יטמין אלא נודאי דמקשה על הברייתא
וא"כ לפום התירוצ' יקשה סוף סוף על הברייתא דל"ל הג"ש לאסור בגבולין קבלת
פקדונות ולא הוי לי למילף בג"ש כי אם איסור בל יטמין ולא איסור קבלת פקדונות הא
בלא"ה פממון דמי בעלמא וכמו דמקשינו מעיקרא לא ימצא ל"ל פן נמי יקשה לפי
התירוצ' ג"ש ל"ל]: אכל יש לתרוצי כ"ז ובהקדמ' יש להקשות לפי דעת הש"א והנו"ב
והאחרונים דכמו דרבי הפתוב דבר הגורם לממון פממון לענין ב"י פן אתרביא נמי לענין
עשה דתשביתו דהתם נמי פתיב סתם תשביתו ולא פתיב לה וגמרינן ג"ש שאור שאור
דדווקא בקבלת אחריות אבל בלא קבלת אחריות לא עיין שם פן הסכמת אחרונים ו"ל
וקשה לי לכאורה קושא עצומה האיה משפחת לה ב"י ועשה דתשביתו פתמץ שקיבל
אחריות הא עשה דתשביתו עם ב"י מתנגדים זל"ז דכינן דמצווה על עשה דתשביתו
האיה עובר בב"י הלא עשה דתשביתו מבטל את קבלת אחריות דכל עיקר אחריות הוא
דאילו מיגנב או מיתבד ברשותו קאי ובעי לשלומי ועכשיו שהן בעין אומר לו הרי שקלא
לפניה ואי מצווה על עשה דתשביתו א"כ שוב לא מצי מימר לו הש"ל דמחויב לבערו
להחמץ וממילא מחויב לשלם לו ממון ונהרי דמי לאילו נגנב או שפכר מיתבד דמחויב
לשלם לו ממון פן ה"נ מחויב בנודאי לשלם לו דמים ולשרוף להחמץ א"כ ממילא בטל
האחריות ע"פ לאחר שש וא"כ אמאי עובר בב"י [על עשה דתשביתו גופי' לא קשה הא
מפנין דמחויב להשביתו א"כ נבטל האחריות וא"כ למה מצווה על עשה דתשביתו ז"א
דאם לא הי' מצווה על עשה דתשביתו א"כ עומד באחריותו וכמו דאיתא בתוס' ו"ל
פסחים (דף כ"ו ע"א) גבי הכניסה לרבקה ומקשים שם מפנין דנפסל א"כ לא ניחא לי
ומתריצין דאם הי' פשר א"כ הי' ניחא לי וא"כ לענין עשה דתשביתו ניחא אע"פ שמבטל
לאחריות מ"מ מחויב בעשה דתשביתו אבל ב"י האיה הוא עובר הא העשה דתשביתו
מבטל לאחריות ע"כ שוב שהגיע הזמן דב"י נפסק אחריות וכמוכין] ואין לאמר דמה

איכפית לן פֿשנבטל אחריות בפסח מפנין דקנודם הפסח הִיה באחריותו אפילו פֿשגגיע פסח נבטל אחריות ונצא מרשותו מה בכה הא בלא"ה ב' דברים וכו' ועשאן הכתוב פאילו הן ברשותו וה"נ דכונתן ז"א כמו שפתי ללעיל דאם עכשיו יצא מרשותו והל"ת דב"י אינו אלא דעשאן הכתוב פאילו הן ברשותו א"כ למה הני גורם לממון פממון לענן ב"י וחיידש לן הכתוב דאע"ג דלכל הדברים אינו עומד ברשותו מ"מ לענן ב"י עומד ברשותו ז"א דאדרבה מפנין דכל ל"ת דב"י הני רק מטעם דעשאן הכתוב וכו' א"כ למה הני ממון גבי ב"י ולא לשאר דברים אדרבה בזה קי"ל דיותר קיל ב"י מכל הדברים דביטול בלב לא נפיק מרשותו לכל הדברים רק לב"י נפיק מרשותו משום דכל עיקר ל"ת דב"י משום דעשאן הכתוב וכו' כפי' הר"נ ז"ל וע"כ דעיקר דחיידש רחמנא על קבלת אחריות דהני לב"י ממון ולא לכל הדברים הוא דווקא דהני גורם לממון בשעת ב"י והני הל"ת דב"י משום דגורם לממון פממון דמי ולא משום דעשאן הכתוב וכו' כמו בחמץ שלו וכפי דברינו לעיל וא"כ חוזר קושיתנו האיד משפחת לה הל"ת דב"י ועשה דתשפיתו בחמץ שקיבל עליו אחריות הא העשה מבטל להל"ת כנ"ל: ואין לאמר דמ"מ הני גל"מ פנין דאילו מגנב או מתבד בעי לשלומי ועכשיו שהוא בעין מצי א"ל הש"ל וכו"ת היכי מצי א"ל הש"ל הא מחויב להשפיתו מן העולם ולקיים מצות עשה דתשפיתו הא מ"מ הני גורם לממון דאי בעי משהי לי באיסור ולא ישפית את החמץ ויאמר לו הש"ל לפיכך נקרא גורם לממון ז"א דמבואר בכמה ספרים והספימו גאוני עולם דכל דבר דהני גורם לממון ע"י איסור לא נקרא גורם לממון עיין בפ"י ז"ל במס' פסחים (דף כ"ט) דכתב בהדיא דהגם דאי בעי משהי לי באיסור לא נקרא גורם לממון ומביא ראיה מהא דאמר רבה גזל חמץ ובא אחר ושקפו במועד פטור שהפיל מצוונים לבערו ולא אמרינן דמ"מ הני גורם לממון דאי בעי הני משהי לי ולא ישפיתו זה לא הני גורם לממון דמשום דהני באיסור וכן כתב הגאון בעל מקו"ח ז"ל דחמץ שלו דמונזהר עליו בב"י ובעשה דתשפיתו לא נקרא גורם לממון אף לר"ש דס"ל לאחר הפסח מותר משום דמונזהר עליו בכל שעה בב"י ובתשפיתו מן העולם ע"כ לא נקרא פלל פועין זה גורם לממון ומתמה על הש"א ז"ל דרצה לאמר דלר"ש הני גורם לממון דז"א משום דהני באיסור ובקו"א שבש"א ז"ל מביא בשם הגאון ר' אבלי ז"ל מוה"ל נא דכונה אחרת יש בדברי הש"א ז"ל ולעולם הספמת פולם דלא נקרא גורם לממון היכא דע"י איסור ולפענ"ד עוד נראה לה"ר לזה מדברי התוס' ז"ל במס' ב"ק (דף מ' ע"ב) דמקשים שם וז"ל וא"ת מה טענה היא זו א"כ הי' עושה שלא פדין עיי"ש ועי' בתנאים ז"ל ס' י"ב עיי"ש אלמא דבדבר שלא פדין הי' עושה לא הני טענת ממון וא"כ ה"נ לא מקרי גורם לממון בהחמץ הזה דסוף סוף בעי לשלומי דמים ולא מצי א"ל הש"ל אם לא דאי בעי משהי לי באיסור וע"י איסור לא נקרא גורם לממון וא"כ הדרא קושיתנו לדוכתיה: אבל זא דהגם דבכ"מ לא נקרא גורם לממון ע"י איסור אבל גבי חמץ לענן איסור ב"י הני גורם לממון אפילו ע"י איסור דהא חזינן דהחמירה התורה הק' באחריות אפילו לכל הדברים לא הני ברשותו ולא הני ממונו דידי' מ"מ לענן ב"י היא ממונו דידי' וא"כ אפילו גורם לממון ע"י איסור נמי נקרא גורם לממון לענן ב"י.

ונראה להביא ראיה מפנרשת לזה דתנינן במכילתן (דף מ"ו) כיצד מפרישין חלה בטומאה ביו"ט ר"א אומר לא תקרא לה שם עד שתאפה ועיין שם בסוגיא דמעיקרא ס"ד דפליגי

בטה"נ ממון ולבסוף מסיק דפליגי בהואיל דאי בעי מיתשיל עלה דר"א סבר אמרינן הואיל ואי בעי מיתשיל עלה ממונא הוא ור"י סבר לא אמרינן הואיל ע"כ ולא מיבעיא לדעת האחרונים ז"ל דס"ל דכלל זה דהואיל ואי בעי מיתשיל עלה לא אמרינן דע"י זה הוי ממונא דידן' כי אם גבי חמץ באיסור ב"י משום דחזינן דהתורה התמירה לענין ב"י בדבר הגורם לממון אע"ג דבעלמא לאו פממון דמי מ"מ לענין ב"י הוי ממון אבל לכל הדברים לא הוי דידן' בהאי הואיל ואי בעי מיתשיל עלה עיין בש"א וכל האחרונים ז"ל מלאים מסברא זאת וא"כ קשה האיך אמרינן הואיל ואי בעי מיתשיל ממונא' הוא פלומר פינו דבידו לעשות שיהא שלו לפיכך הוי ממונא דידן' לענין ב"י וקשה הא אסור למיעבד זאת ליתשיל על חמץ הא יעבור בב"י תכף פשיטא על חמץ ויהי' דידן' האיך יכניס חמץ בפרשותו בפסח והא פבר פתב הרמב"ם ז"ל הקונה חמץ ביו"ט לוקה משום לאו דב"י והא עד דלא מיתשיל לאו דידן' הוא וא"כ האיך רשאי לישאל עליו ויעבור בב"י א"ו דלגבי ב"י אמרינן מפנין דבידו דיהא שלו אף באיסור מ"מ הוי ממונא' ועובר בב"י ואין לאמר דלעולם בשנעשה חמץ לאו ממונא' הוא ולא אמרינן השתא הואיל ואי בעי מיתשיל עלה אף אמרינן הואיל טרם שנעשית חמץ דאז הוי בהיתר ולפיכך הוי ממונא דידן' טרם שנעשית חמץ לפיכך הגם דעכשיו לאו דידן' הוא דשוב ליפא הואיל מ"מ עובר בב"י משום הפללא דב' דברים וכו' ונעשאן הפתוב פאילו הן בפרשותו וה"נ דכונתן' פינו דעד השתא ממונא' דידן' הוא משום הואיל לפיכך עובר פשנעשה חמץ משום דנעשאן הפתוב וכו' ז"א דא"כ דהשתא אינו עובר בב"י רק משום דנעשאן הפתוב וכו' ח"כ למה אמרינן מעיקרא בהאי הואיל דלכל הדברים לא הוי בפרשותן' ע"י הואיל כי אם לענין ב"י לחוד הלא אדרבה מצינו בכ"מ דאינו עובר בב"י רק משום דנעשאן הפתוב אמרינן איפכא הגם דלכל הדברים עדיין ממונא' הוא מ"מ לענין ב"י לאו ממונא' הוא פדאיתא בר"נ ז"ל ה"ל וכדברינו לעיל א"ו דאמרינן השתא דנעשית חמץ דעובר בב"י משום הואיל ואי בעי מיתשיל עלה ממונא' הוא ולא משום דנעשאן הפתוב וכו' וא"כ קשה האיך אמרינן דהוי ממונא' בזה דאי בעי הוי ממונא' הא הוי באיסור אלא ונדאי דלענין ב"י לא קפדינן בזה והוי ממונא' ע"י הואיל ואי בעי אפילו באיסור ומה"ט דחזינן דהתורה התמירה לענין ב"י דגורם לממון הוי פממון אבל לא לכל הדברים וה"נ הוי גורם לממון לענין ב"י אפילו ע"י איסור א"כ מפל האחרונים ז"ל ה"ל ונדאי הוי סייעתא גדולה לדברינו מה שפכתתי להוכיח מהאחרונים ז"ל דלב"י הוי ממון מפנין שיש בידו להיות שלו אף באיסור דאל"כ האיך אמרינן הואיל אי בעי מיתשיל עלי' הא אסור לו למתשיל עליו בשעת שהוא חמץ דיעבור בב"י פנ"ל יש לדחות הראנ' דהא יש בידו לישאל עליו ולא יעבור בב"י פמו דאיתא בתוס' ז"ל לעיל (דף כ"ט ע"ב) ומפאן מוכיח ר"י ז"ל דהמשאה חמצו ודעתו לבער אינו עובר בב"י דאל"כ אמאי מעל לר"י הגלילי הא מיד פשיפדנו יהא שלו אלא ונדאי דהמשאה ע"מ לבערו אינו עובר בב"י וטעמא משום דב"י הו"ל ניתק לעשה דתשביתו עכ"ל וא"כ ה"נ יש בידו לישאל ע"מ שייבערנו בעשה דתשביתו אבל א"כ יקשה ל"ל פל הני דלא יקרא לה שם עד שתיאפה הא שפיר יכול לקרוא לה שם וישתא ע"מ לבערו פלילה ובאמת הקשה הש"א ז"ל זאת על הר"י ז"ל והניח בקושיא וס"ל להש"א ז"ל דאסור להשהות ע"מ לבערו ומ"מ מפרש הואיל ואי בעי מיתשיל רק לענין ב"י והנה א"כ הדר קם ראיתנו אבל לפי מה שבארתי בחיבורי

מגדל דוד לתרץ קושית הש"א ו"ל דהר"י ו"ל לשיטתו אגיל דס"ל דשריפת תרומה טמאה הוי מדאורייתא ולפי מה דגרסינן בירושלמי (בפ"ב דמכילתין) רבב"ל שאל חלת תודה שנעשה נותר נימא אם נעשה נותר עד שלא הגיע זמן ביעורו את מבערו בשריפה ואם משהגיע זמן ביעורו הוא נעשה נותר השבתתו בכל דבר לפי גירסת הק"ע ו"ל ועיין בחיבורי מגדל דוד שביארתי שמה באריכות דהכא גבי חלה אי אפשר להשהות ע"מ לבערו דהאיך יעשה אם יקרא לה שם חלה בשעה שנעשית חמץ הא קי"ל דהפריש חמץ על מצה אינו פלוג עיין בירושלמי (בפ"ב דמכילתין) ובבבלי דף ל"ג) ובתוס' ו"ל שם ואם יקרא לה שם חנה תחילה ואח"כ נעשית חמץ ז"א דתכף שיקרא לה שם חלה הוי חלה טמאה והוי בעשה דשת"ט נר"י ו"ל מדאורייתא ושוב פשנעשית חמץ לא יחול עשה דתשביתו בירושלמי דחלת תודה בנותר עם חמץ וכל עיקר הטעם דר"י ו"ל דיכול להשהות ע"מ לבערו משום דניתק לעשה דתשביתו והכא לא יהי העשה דתשביתו עי"ש באריכות וא"כ איכא לאמר דכ"ז דווקא פשהיא חלה אבל פשישאל יכול להשהות ע"מ לבערו אבל מן הש"א ו"ל גופי' דלא ס"ל כהר"י ז"נ דיכול להשהות ע"מ לבערו מוכח שפיר הוכחתינו: ואפילו לדברי רבותינו רש"י ותוס' ו"ל דס"ל דאמרין הואיל לכל הדברים והוי ממונ' לכל הדברים עי"ש דמקשים דיקרא לה שם ויאפה ע"י הואיל הרי דס"ל ו"ל דלכל הדברים אמרין הואיל ה"ל מ"מ נמי איכא סייעתא לדברינו ה"ל דהתוס' ו"ל פתבו בשם רשב"א ו"ל לתרץ על הקושיא דיקרא לה שם ויאפה ע"י הואיל משום דסוף פשאופה אינו אופה רק ע"י הואיל ואי בעי בצע מפל חדא וא"כ הו"ל תרי הואיל הואיל ואי בעי בצע והואיל אי בעי מיתשיל הרי דדעת הרשב"א ו"ל דכל היתר דאפי' לר"א הוא רק מצד הואיל ואי בעי בצע אפילו לפום סוגיא הנה עיין במהרש"א ו"ל דכתב פן: עוד הקשה הא אפילו אי בצע מפל חדא נמי אסור דהא אפשר למיפלג בלישה פמו עיסה חצי' של ישראל וחצי' של נכרי בביצה (דף כ' ע"א) ומתרץ ר"י ו"ל דכל עיקר אסור דאפשר למיפלג הוא רק מדברבנן ולפיכך גבי חלה לא גזרו רבנן עכ"ל וכלומר דהא אי אפשר לאפות פשיפלג החלה דהוי של פהו ולכאורה קשה הא גבי חלה נמי אפשר למיפלג בלישה ויאפה שלו לחוד ואי דבצק של חלה אינו יכול לאפות לחוד מהבכך ניח ויביא לידי חמץ הא אין מוזהרין עלי' בב"י דהא אינו שלו ואי משום דהוי שלו משום הואיל אי בעי מיתשיל עלי' קשה האיך רשאי ליתשיל עליו ויהא שלו הא בנודאי יבוא לידי ב"י וב"י פמו דאיתא בירושלמי (פ"ג) דגבי חלה אי לא יקרא לה שם בנודאי יבוא לידי ב"י ובל ימצא דאמרין שבוודאי יהי חמץ ביום זה ולא בלילה עי"ש בירושלמי (פ"ג דמכילתין) ולפ"ז האיך רשאי לשאול על החמץ ואי משום דיאפה פשישאל עליו ויהי' שלו האיך יאפה אם יאפה ע"י הואיל ואי בעי בצע ז"א בנודאי דא"כ האיך אמרין דהוי שלו ועובר עליו בב"י מטעם הואיל אי בעי מיתשיל וכשישאל יאפה ע"י הואיל א"כ הוי תרי הואיל ואי דיאפה באמת וע"י שיבצע אח"כ מפל חדא וחדא באמת קשה הא ג"ז אסור דאפשר למיפלג בלישה ואי משום דכינן דלא אפשר לא אסרו רבנן ז"א דאמאי לא אפשר הא שפיר אפשר למיפלג בלישה ויאפה שלו ושל חלה ניח עד הערב ואי משום דיעבור בב"י ובל ימצא ז"א דאמאי יעבור הא אינו שלו רק אי בעי מיתשיל עליו והא אסור לו למישאל דעד שלא שאל אינו עובר בב"י ואחר שישאל יעבור בב"י ואי משום דיאפה ע"י שיבצע מפל חדא הא זה ג"כ אסור משום דאפשר

למִפְּלַג וְה"נ אֵיפְשָׁר לְמִפְּלַג ע"י שְׂיִקְרָא שֵׁם חֲלָה וְלֹא יַעֲבֹר בְּב"י דְּכָל עֵיקַר דְּעוֹבֵר בְּב"י הוּא מְשׁוּם וְאִי בְּעֵי מִיתְּשִׁיל עֲלֵיו אֲבָל אִי לֹא מִיתְּשִׁיל לָא עֲבַר עֲלֵיו בְּב"י וְא"כ הָאִיף רִשְׁאֵי לְמִשְׁאָל וְלַעֲבֹר בְּב"י הָא אָסוּר לֹו לְאַפּוֹת מְשׁוּם דְּאַפְשָׁר שְׂיִהֵיָה חֲלָה וְלֹא יַעֲבֹר בְּב"י וְהָאִיף אַתָּה אוֹחֲזֵי אֶת הַחֲבָל בְּשַׁנֵּי רַאשֵׁינָו דְּמוֹתֵר לְשִׂאוֹל מְשׁוּם דְּמַצֵּי לְאַפּוֹת וּמוֹתֵר לְאַפּוֹת מְשׁוּם דְּמוֹתֵר לְשִׂאוֹל מְשׁוּם דְּמַצֵּי לְאַפּוֹת לֹו שְׂלֹא לְמִשְׁאָל וְיַפְּלִיג בְּלִישָׁה א"כ אָסוּר לֹו לְמִשְׁאָל וְלַאֲפּוֹת ע"י שְׂיִבְצַע מְכַל חֲדָא וְחֲדָא וְזֵה הוּי קוֹשְׂיָא גְדוּלָה לְכַאוּרָה אֲלֵא ע"כ דְּגַם לְרַבּוּתָנוּ ו"ל בְּעַלֵי הַתּוֹס' ו"ל וְכֵן לְרִשְׁ"י ו"ל נְמִי אֲמַרִינָן הוֹאִיל לַעֲנִין ב"י לְפִיכָף לֹא אֵיפְשָׁר לְמִפְּלַג בְּלִישָׁה דְּהָא יַעֲבֹר בְּב"י ע"י הוֹאִיל וְאִי בְּעֵי מִתְּשִׁאִיל וְלֹא קָשָׁה הָא אוֹחֲזֵי אֶת הַחֲבָל בְּשַׁנֵּי רַאשֵׁינָו דְּעוֹבֵר בְּב"י מְשׁוּם דְּמַצֵּי מִשְׁאָל וְהָאִיף רִשְׁאֵי לְשִׂאוֹל מְשׁוּם דְּיִכּוֹל לְאַפּוֹת ע"י שְׂיִבְצַע מְכַל חֲדָא וְחֲדָא וְהָאִיף רִשְׁאֵי לְבַצּוּעַ מְכַל חֲדָא וְחֲדָא מְשׁוּם דְּלֹא אֵיפְשָׁר לְמִפְּלַג וְאֵמַאי לֹא אֵיפְשָׁר לְמִפְּלַג מְשׁוּם שְׂיַעֲבֹר בְּב"י וְאֵמַאי עוֹבֵר בְּב"י מְשׁוּם דְּהוֹאִיל וְאִי בְּעֵי מִיתְּשִׁיל א"כ נִמְצָא דְּאוֹחֲזֵי הַחֲבָל בְּשַׁנֵּי רַאשֵׁינָו דְּעוֹבֵר בְּב"י מְשׁוּם הוֹאִיל וְהָאִיף רִשְׁאֵי לְשִׂאוֹל מְסוּבָב כֹּל הַהֵיטֵר שֶׁל הַשְּׂאָלָה שְׂלֹא יָבוֹא לְב"י.

ז"א דְּב"י עוֹבֵר מְשׁוּם הוֹאִיל וְאִי בְּעֵי מְשִׂאָל הֵגַם דְּלֹא מַצֵּי מְשִׂאָל מ"מ מֵה בְּכַף הָא לַעֲנִין ב"י מ"מ עוֹבֵר ע"י מִיגוֹ שֶׁל שְׂאָלָה וְלְפִיכָף מוֹתֵר אַח"כ לְאַפּוֹת ע"י שְׂיִבְצַע מְשׁוּם דְּלֹא אֵיפְשָׁר דְּהָא דִּיעֲבֹר בְּב"י ע"י מִיגוֹ שֶׁל שְׂאָלָה מְכִינּוּ שְׂיִישׁ בְּיָדוֹ לְשִׂאוֹל אֲפִילוּ ע"י אִיסוּר מ"מ לַעֲנִין ב"י הוּי מְמוֹן הַיִּצָּא לְנוּ מִזֵּה דְּלַעֲנִין ב"י לֹא אֵיפְשִׁית לֹו בְּמָה דְּהוּי מְמוֹנָא דִּידָן' רַק מְכִינּוּ שְׂיִישׁ בְּיָדוֹ לְהִיּוֹת שְׂלוֹו אַף ע"י אִיסוּר עוֹבֵר בְּב"י: וְא"כ ה"נ הוּי גוֹרֵם לְמְמוֹן אֲפִילוּ בְּתוֹף הַפְּסַח דְּמוֹטֵל עֲלֵיו הַעֲשֵׂה דְּתַשְׁבִּיתוֹ וְלֹא אֲמַרִינָן הָא פְּסָקָה הַגּוֹרֵם לְמְמוֹן דְּהָא אָסוּר לֹו לְאֵמֵר הַש"ל דְּמַחְוֵיב לְבַעֲרוֹ מ"מ פִּינּוּ שְׂיִישׁ בְּיָדוֹ לְאֵמֵר הַש"ל וְיִשְׁהָא אוֹתוֹ בְּאִיסוּר לַעֲנִין ב"י הוּי דִּידָן': וְהִנֵּה הַחֵק יַעֲקֹב ו"ל כְּתַב בַּה"פ דְּהָא דְּאִיתָא בְּגַמ' גְּזֵל חֲמֵץ וְעֲבַר עֲלֵיו הַפְּסַח אוֹמֵר לֹו הֲרִי שְׂלֵף לְפָנֶיךָ דְּנוֹקָא כְּשִׁמְחִזִּיר לֹו לְאַחַר הַפְּסַח אִזּוֹ אוֹמֵר לֹו הַש"ל אֲבָל כְּשִׁמְחִזִּיר לֹו בְּתוֹף הַפְּסַח לֹא מַצֵּי א"ל הַש"ל מְשׁוּם דְּלֹאוּ מִיּוֹדֵי אֲהַדְרִי' דְּכִינּוּ דְּחֲמֵץ מְחוּיָב לְהַשְׁבִּיתוֹ מִן הָעוֹלָם וְכָל הָעוֹמֵד לְשִׁרוּף כְּשִׁרוּף דְּמִי וְנִמְצָא דְּלֹא מְחִזִּיר לֹו פְּלוּם בְּמוֹעֵד אֲלֵא דְּנוֹקָא כְּשִׁמְחִזִּיר לְאַחַר הַמוֹעֵד וְעִינּוּ בְּקִצּוּהָ ח"ו ו"ל ס' ש"ג דְּמַפְּלֵל בְּזֵה לְפִי דַעַת הַרְמ"א ו"ל בַּאֵה"ע ס' קכ"ד דְּגַט שְׁנִכְתַּב עַל דְּבַר שְׂצָרִיף בִּיעוּר מִן הָעוֹלָם לֹא דְּמִי לְנִכְתַּב עַל אִיסוּרֵי הַנָּאָה מְשׁוּם דְּכְשִׁרוּף דְּמִי וְאִינוּ נוֹתֵן לָהּ פְּלוּם וְגַם הוּא מְחוּיָב בְּעֲשֵׂה דְּתַשְׁבִּיתוֹ תוֹף הַפְּסַח עֵי"ש: וְלִפ"ז נִיחָא שְׁפִיר דְּלֹא מְשַׁכַּח לָהּ הַף דִּינָא בְּאַחֲרִיּוֹת גְּבִי הַקְּדָשׁ מְכִינּוּ שְׂבִירָנוּ דְּכָל עֵיקַר הָאַחֲרִיּוֹת הוּא מְשׁוּם דְּמַצֵּי לְמִימֵר הַש"ל אַחַר הַפְּסַח אֲבָל בְּהַקְּדָשׁ נִרְאֵה לַפַּעַנ"ד דְּאֵם בְּתוֹף הַפְּסַח לֹא מְשַׁכַּח לָהּ דִּיאֵמֵר הַש"ל לֹא מַצֵּי מִימֵר אַחַר הַפְּסַח ג"כ הַש"ל: דְּגַרְסִינָן בְּמַס' ב"ק (דָּף ק"ד ע"ב) אֲמַר רַבָּא הֲרִי אֲמַרוּ גְּזֵל חֲמֵץ וְע"ע הַפְּסַח א"ל הַש"ל בְּעֵי רַבָּא נִשְׁבַּע עֲלֵיו מֵהוּ מִי אֲמַרִי' פִּינּוּ דְּאִילוּ מִיגְּנָב בְּעֵי שְׁלוּמֵי מְמוֹנָא קָא כְּפַר לִי' א"ד הַשְׁתָּא מִיּוֹת הָא מִנְּחָ וְעַפְרָא בְּעַלְמָא הוּא וְלֹא כְּפַר לֹו מְמוֹנָא וְאֲמַרִי מְקִלְתָּא דְּפִשְׁטָא לֹוה לְרַבָּה מִיבְעִיָא לְרַבָּא כו' ה"נ פִּינּוּ דְּאִילוּ מִיגְּנָב בְּעֵי שְׁלוּמֵי מְמוֹנָא מְעַלְיָא הַשְׁתָּא נְמִי מְמוֹנָא קָא כְּפַר לָהּ ע"כ וְנִסְתַּפַּק הַמ"ל בַּפ"ג מֵה' גְּזִילָה וְאַבְיָדָה ו"ל וְיִישׁ לְהַסְתַּפַּק בְּמַאי דְּאֲמַרִינָן דְּחִיָּיב מְשׁוּם דְּמְמוֹנָא קָא כְּפַר לִי' אִם הוּא דְּנוֹקָא לְחִיָּיבוּ בְּאַשְׁמֵם כְּדִין כֹּל הַנְּשַׁבַּע לְשִׁקְרָא

בכפירת פקדון או גזל ואשמועינן רבה דאע"ג דקיי"ל דאינו חייב בשבועת הפקדון אלא כל שאינו פוטר עצמו מן התשלומין אלא בכפירה זו וכמו שפסק רבינו ז"ל בפ"ו מהלכות שבועות וסד"א דהכא לא פטר עצמו מן התשלומין בכפירה זו דבלא"ה אין פאן תשלומין פינון דמנח עפרא בעלמא הוא ולא פפר לי' ממונא קמ"ל רבה דחייב בשבועת הפקדון דכינון דאי מיגנב בעי לשלומי ליה ממונא פפר ליה אבל לענן תשלומי הקרן אפשר דמודה רבה דמצי א"ל הש"ל א"ד פינון דחייב קרפן חייב נמי לשלם לו את הקרן מדמי חמץ מעליא פי היכי דתהוי לו פפרה והסברא נותנת לזה שהרי לא מצינו בכל מקום חייב קרפן בלא תשלומין דקרן ע"כ ומסיק המ"ל ז"ל דלדעת הרמב"ם ז"ל מחויב לשלם דמים מעלי' פי היכי דתהוי לי' פפרה ותמה על הרי"ף ז"ל דהשמיט הך דינא הא נפ"מ לענן אי מצי תו למימר הש"ל וכתב המ"ל שהרי"ף ז"ל פהרמב"ם ז"ל אלא דפטר מן תשלומין מעליא ומצי א"ל הש"ל ונסתים לזה ממה שאמרו בירושלמי (פ' הגוזל קמא) חילפי אמר נשבע לו קודם הפסח אחר הפסח משלם לו חמץ יפה ע"כ והנה מוכח מדברי הירושלמי הנה דדווקא אם נשבע לו קודם הפסח משלם לו חמץ יפה אבל אם נשבע לו לאחר הפסח מצי א"ל הש"ל וטעם גדול יש בחילוק זה דבשלמא נשבע קודם הפסח דבאותו שעה שנשבע נתחייב בתשלומין גמורין ולרדוף אחריו כאשר ירדוף הקורא פדי לקיים מצות השבה א"כ אף שאח"כ עבר עליו הפסח אינו יכול ל"ל הרי שלף לפניה משום דנמצא דלא עביד השבה מעלייתא אף בנשבע לו אחר הפסח דבאותו שעה שנשבע לו לא הנה חייב בתשלומין לפי שהנה יכול ל"ל הש"ל נהי דלענן חייב האשם חייב משום דקא פפר ליה ממונא פינון דאילו מיגנב בעי שלומי אף לענן חייב התשלומין לא תוסף תת פחה השבועה מהחייב שהנה חייב באותו שעה וכו' עכ"ל המ"ל ז"ל עיי"ש באריכות: והשתא לא מיבעיא לדעת הרא"ש והרמב"ם ז"ל דס"ל דאפילו נשבע אחר הפסח דבשעת מעשה לא הנה עליו חייב תשלומין בדמים מעלי' מ"מ השבועה שגורמת לו למעילה דהוא קרן וחומש ואשם לא מצי תו למיפטר נפשיה בהש"ל בנודאי ניחא סוגיין דידן אלא אפילו לדעת הרב אלפס ז"ל דלא ס"ל דבמקום שנתחייב אשם לא מצי למימר הש"ל מ"מ מודה היכא דנשבע קודם הפסח דבשעת מעשה נתחייב בתשלומין גמורין לא מצי מימר אף לאחר הפסח הש"ל פי ירושלמי מפני שהוא ולית מאן דפליג עליה פנ"ל נמי ניחא סוגיא דידן דלא משפחת לה הקדש בקבלת אחריות דיעבור בב"י לפי דרכינו דהנה בהקדש עם קבלת אחריות במקום דהי' לו למיהדר להקדש קודם זמן איסורו וימפור ההקדש או יחלל או במקום דהנה יכול לפדותו קודם זמן איסורו ולא עשה פן נתחייב בתשלומין שהפסיד להקדש כמו שכ' הרג"א ז"ל בס' תמ"ג דה"ה בהדיוט במקום שהנה לו למפור קודם זמן איסורו ועבר ולא מכר חייב הנפקד לשלם דמי החמץ להמפקיד דזה הוי פשיעה אף אם הוא בעין א"ל הש"ל עיי"ש ולא גרע הקדש מהדיוט לזה וכן כתבו האחרונים ז"ל עיין בס' קהלת יעקב דכתב בהדיא דבקבלת אחריות בהקדש מחויב לשלם במקום דהנה לו לפדותו או לחזור לו להקדש קודם זמן איסורו עיי"ש: והנה אף דקיי"ל במס' מעילה דפגם ולא נהנה לא מעל היינו דווקא במקום דליכא שינוי הרשות כגון במזיק להקדש דפגם ולא נהנה ולא הוציא מרשות הקדש לרשות חולין אבל במקום דמשני הרשות ומוציא מהקדש לחולין לית מאן דפליג דמעל מעילה גמורה בקרן וחומש ואשם אף היכי דלא נהנה פלל עיין בתוס' ז"ל במס'

מעילה (דף י"ח) דמבארים באריכות דהא דקי"ל איש כי יאכל פרט למזיק היינו דווקא במזיק להקדש בלא הוצאת הרשות אבל במפסיד להקדש בהוצאת הרשות מהקדש לחוליו מעל דנה עיקר בפוגיא שם דילפינו מעילה מעכומ"ז דשם לא נהנה בהוצאת הרשות אלא הוצאות רשות לחוד סגי דמעל עיי"ש באריכות עיי"ש ועיין במס' ב"מ (דף צ"ו ע"ב) דמוציא מעות הקדש לחוליו משמע דעיקר הקפדה דמעילה על שעושה מקודש חול ומזיק שאני דהתם אינו עושה מקודש חול אבל אם עושה מקודש חול מעל.

והנה הא דקיי"ל האי פלגא בכולא תלמודא ב' דברים אינו ברשותו של אדם וכו' דכיון דנעשה חמץ יוצא מרשות בעלים פן נמי בהקדש דכיון דנעשה חמץ יוצא מרשותו של הקדש לרשות הפקר דהא דאמר רבא ואם של הקדש א"צ מ"ט מבדל בדילי וכו' דמשמע דלא נפיק מרשות הקדש וכתבתי לעיל בשם הירושלמי דבהקדש ליפא האי פלגא דב' דברים וכו' דאין בכח האיסור הנאה וההפקר להוציא מרשות ההקדש כמו שביעית דמבואר בירושלמי דאין ההפקר של שביעית מוציא מן הקדש משום דאי אפשר להקדש לצאת בלא פדיון פנ"ל היינו רק מדרבנן כמו דאמרינן בכל מקום האי לישאנא דר' אבהו שפא יאמרו הקדש יוצא בלא פדיון אבל מדאורייתא הפקר מוציא מן הרשות של הקדש כמו דגרסינן במס' חולין (דף קל"ט) כיון דמרדה פקעה קדושתה מינה עיי"ש וכן מחלק בס' נ"י הו' דירושלמי והו' דחולין נמצא דהגם מדרבנן אין החמץ מוציא מן ההקדש ולפיכך מבדל בדילי מ מ מדאורייתא ההפקר מוציא מן ההקדש ונמצא שיש פאן שינוי רשות דיוצא מרשות הקדש לרשות הפקר: וגרסינן במס' ב"מ (דף צ"ו ע"ב) בעי רמב"ח בעל בנכסי אשתו מי מעל למעול בעל התיירא ניחא ליה דליקני איסורא לא ניחא ליה למקני תמעול איהי דאיסורא לא ניחא ליה דליקני נמעלו ב"ד כי עבוד רבנן תקנתא ואמרי בעל בנכסי אשתו לוקח הוי להיתירא לאיסורא לא עביד רבנן תקנתא ע"כ ופרש"י ז"ל פגון שפלה לה משנשאת נכסים מאביה ועמהן מעות של הקדש ואין דועים שהן ממעות של הקדש ואמור רבנן בעל זוכה בכל הנכסים להשתמש ולאכול פירות ובתקנה זו נעשה שליט בנכסי הקדש לקנותם וקס"ד שזו היא יציאתם לחולין ואפילו בעודן צוררין ומנחין מי מעל בהוצאה זו למעול בעל דאין היא מוסרתן לו אלא מעליהן נקנית לו ממינת אביה כו' עכ"ל רש"י ז"ל ופירש התוס' ז"ל דה"פ מי אמרינן בעל מעל שהוא עושה עיקר המעשה שנשאה וע"י זה זוכה במעות או דילמא היא עשתה עיקר המעשה שהיא נשאת לו או דילמא ב"ד עשו עיקר המעשה שתיקנו שזוכה במעות עכ"ל ובד"ה אמר פירשו הא דקאמרינן דהיתירא ניחא למקני איסורא לא ניחא למקני פלומר הא מה שהמעות הקדש נכנסין לרשותו בלא מתכנין הוא בלא שום מעשה דידי' ודידה.

ולאו על ידן יוצאת מרשות הקדש ונכנסין לרשותו דלא ניחא להו דליקני בנשואין רק היתר ולא איסור עיי"ש בתוס' ז"ל ותמצא פדברי תמצית הענין דפריף היתירא ניחא למקני וכו' לכאורה צ"ב הלא בכל מקום דאיתא שפעל במוציא מרשות הקדש הלא הוא בשוגג דסבר דהיתירא הוא ולא אמרינן היתירא ניחא למקני וכו' כמו הכא גבי האשה וע"כ ה"פ בפשיטות דווקא כשעושה מעשה אבל חצר דממילא אמרינן איסורא לא ניחא ליה למקני ועיון בבבאור הגר"א ז"ל באו"ח סי' תמ"ח עיי"ש: היצא לנו מתוך סוגיא הנה דהיא דיוצא מרשות הקדש לרשות חולין אפילו ממילא רק על ידו מעל רק פרכינן ע"ז כי מה עשה בנישואין הא לא עשו כי אם ע"י היתר ולא ע"י איסור אבל בלא

זה ואם הוינו אמרין באמת דאפילו איסורא נמי ניחא למקני הוי אמרינו שפיר דמעל דהגם דהמעילה בא ממילא אבל מפיו דע"י נשואין שלו כדפירש התוס' ו"ל הג"ל דע"י זה זוכה במעות לפיכך מעל: והשתא הכא גם אחריות דהקדש דכיון דפשע ולא מסר קודם זמן איסורו להקדש הרי הפסיד להקדש וצריך לשלם בעד התמין אפילו אליבא דר"ש דס"ל דלאחר הפסח מותר מ"מ מוטל עליו חיוב תשלומין דאפסדיה ממון הקדש וליבא למימר הא שנה לאחר פסח ז"א דהא אנו קיימינו השתא דדבר הגל"מ לאו כמ"ד ועיין (בדף כ"ט) דתמין של הקדש אליבא דר"ש לא הוי רק גורם לממון בעלמא ולמ"ד לאו כמ"ד לא הפסיד האוכל התמין הג"ל להקדש נמצא דמוטל על השומר חיוב תשלומין כמו גבי הדיוט שכ' בשם המג"א ו"ל לעיל רק בהדיוט מצי א"ל הש"ל כשהוא בעין כמו שכ' המג"א ו"ל הג"ל אבל הכא גבי הקדש מפיו דע"י פשיעותו יצא מרשות הקדש לחולין הגם שממילא יצא מרשות הקדש משום ב' דברים וכו' אבל מפיו דע"י פשיעותא דידיה הוא הרי חייב מעילה דלא גרם מסוגיא דב"מ הג"ל דאפילו ממילא יוצא מרשות הקדש לרשות הבעל מ"מ פיו דע"י נשואין שלו או שלה יצא מרשות הקדש לרשותו לפיכך מעל וה"נ דכונתיה דהגם דממילא נפיק מרשות הקדש אבל מפיו שפא ע"י פשיעותו לפיכך בנודאי מעל וא"כ השתא לא מצ"ל הש"ל ויפטר הקרן באיסור הנאה דיאמר הש"ל פיו דחייב קרו וחומש ואשם והוי דומיא לנשבע בפקדון על איסורי הנאה דמסקינן דחייב מעילה משום פיו דאילו מגיב בעי שלומי אמרינו ממונא פפר ליה לפיכך משלם את הקרן נמי מתשלומין מעליא ולא מצי א"ל הש"ל כדפסק הרא"ש ו"ל וה"נ מפיו דחייב מעילה לא מצי תו למימר הש"ל נאפילו לדעת הרב אלפס ו"ל דס"ל דגבי פקדון נמי מצי מימר על הקרן הש"ל.

מ"מ היינו דווקא אם נשבע על הפקדון אחר הפסח אבל אם נשבע קודם הפסח אחר הפסח משלם לו חמץ מעליא כמו דאיתא בהדיא בירושלמי הנזכר ולית מאן דפליג והוא מטעם שפתבתי בשם המ"ל ו"ל דהואיל בשעת שבועה נתחייב קרו וחומש ואשם והיה הקרן מתשלומין מעליא לפיכך אחר הפסח נמי משלם לו חמץ מעליא רק היכי דלאחר הפסח נשבע דבשעת מעשה לא היה התשלומין פי אם איסורי הנאה לפיכך משלם לו באיסורי הנאה הקרן וא"ל הש"ל אבל גבי הקדש דתכף שפא זמן איסור חמץ ויצא מרשות הקדש ע"י פשיעותו פנ"ל מעל ומחייב לשלם הקרן וחומש ומעילה תכף והשתא בנודאי מחייב הקרן מדמים מעליא דהא לע"ע הגם דהוי איסור הנאה מ"מ לא מצי השתא למימר הש"ל משום עשה דתשביתו כמו שכ' בשם הח"י ו"ל לעיל ונמצא דחל עליו קרו וחומש ואשם והקרן מדמים מעליא לפיכך לא מצי אפילו לאחר הפסח לאמר הש"ל כמו דנשבע לו קודם הפסח דהיה אז בשעת שבועה חיוב תשלומין דמים מעליא משלם לי השתא נמי דמים מעליא ולא מצי מימר הש"ל ה"נ פיו דבשעת מעילה נתחייב בתשלומין גמורין והיה יכול לרדוף אותו באשר ירדוף הקורא לשלם לו הקרן מדמים מעליא לפיכך השתא נמי שעבר הפסח לא מצי א"ל הש"ל.

ואם לא היה לו פנאי למסור התמין להקדש קודם זמן איסורו כגון דהקדיש סמוך ליש או שומר שקיבל אחריות סמוך ליש באופן דלא אפשר לתמן ז"א דבאופן זה כמי פסקה האחריות כי מה אחריות יש על דבר שהולך לאיבוד וזה הסברא איתא בצ"ח ו"ל בהדיא [והנה להסברא הנה דיצא ע"י מרשות הקדש לרשות הפקר דנקרא שינוי רשות

הספימו עמי כמה לומדים והרבה גדולים ולכאורה הסבא נותנת פן דמה לי שינוי רשות כשמיכנים לרשות מיוחדת או לרשות הפקר דעיקר הקפדת הכתוב במעילה על שינוי רשות הוא ע"ז שמוציא מרשות הקדש לחולין ועיקר הקפדה על שמוציא מרשות הקדש ולא על שמכנים לרשות הדיוט והא דבעינו כ"מ הכנסה לרשות הדיוט משום דאל"ה לא נפיק מרשות הקדש אבל לפי הנ"ל שפיר משפחת לה ואפילו נימא דגם הקפיד הכתוב על הכנסת רשות מכל מקום לא שני לן בין אם הכניס לרשות מיוחדת או לרשות של כל אדם דהפקר נקרא רשות של כל אדם [כבמסכתא ב"ק דף ל"ב] מה יער שזה לרשותו נכנס וזה לרשותו נכנס (ובדף נ') מרשות שאינו שלקה לרשות שלקה] ומה לי שהכניס לרשות מיוחדת או לרשות של כל אדם סוף סוף הא הני שינוי רשות שהוציא מרשות הקב"ה ומכניסו לרשות של כל אדם ולהקדש אין רשות כמו לכל אדם דאין יד להקדש (עיין בתוס' כ"ב ע"ט) בעברי דרף ביאליסטאק הגיד לי הרב הגאון הגדול כו' הגאבד"ק הנ"ל שלדעתו אינו חייב מעילה בשינוי הרשות כי אם במוציא מרשות הקב"ה ומכנים לרשות מיוחדת ואמרת אפילו לפ"ז יעלה פהוגן דברינו דלא משפחת לה אחריות גבי הקדש ע"פ אלו הקדמות דהנה איתא במס' ר"ה אמר רבא פניו שעבר עליו רגל הראשון עובר בעשה ובל תאחר הוא לאחר ג' רגלים וכן פסק הרמב"ם ז"ל דכל מה שיש עליו חוב להקדש מחויב להביא ערב יו"ט עם חשיכה כדי שלא יעבור בעשה עיין ברמב"ם ז"ל בכ"ד ממעשה הקרבנות ועיין במ"ל דכ' דלדעת הרמב"ם ז"ל כל חובות ואפילו מידי דלאו הקרבה עובר בעשה ואם פן להירושלמי דב"ק הנ"ל דבנשבע לו קודם הפסח אחר הפסח משלם חמץ יפה והוא מטעם שכ' המפרש ז"ל והמ"ל ז"ל דמחויב לעשות השבה על אותו הזמן שנשבע לו והוא נשבע על דמים מעניא עיי"ש.

וה"נ בפעשה שעבר על עשה דאורייתא עבר אז על תשלומין מעליא דלאחר שיש לא הנה אז יכול לאמר הש"ל כפי הח"י ז"ל וקצוה"ח ז"ל משום עשה דתשביתו [והנה אפילו אם יביא קרבן עולה על שעבר העשה מ"מ לא יתקן עד שישביב הממון] וצריך לשלם התשלומין שהיה עליו בעת שעבר על העשה כמו התם דצריך לשלם התשלומין שעבר עליו השבועה פן נמי צריך לשלם התשלומין שעבר עליו העשה ונמצא דגבי הקדש נפסקה אחריות אם פן הרי בהקדש התשביתו מבטל לאחריות לפיכך ניחא דלא מצינו בשום דנכתא לרבנות מלא מצא לקבלת אחריות גבי הקדש והברייתא בכ"מ שפא אצל אחריות מדלג לגבוה משמע דלא מצינו זאת גבי גבוה ומה דאשכחן בירושלמי הוא רק מלה ואלקבא דר"ש דגל"מ כמ"ד.

משום דליכא לאשכוחי אחריות גבי הקדש דהא תשביתו מבטל לאחריות וכ"ת מה איכפית לן דמיקבטל אחריות השתא הא בכל מקום נמי אמרינו דיצא מרשותו ורק הפלל לא ב' דברים אינו ברשותו של אדם ועשאון הכתוב כאילו הן ברשותו וה"נ מאי איכפת לן דיצא האחריות ונפסק בזמן איסור ע"י האיסור הרי בכ"מ האיסור מבטל לממונא דידיה ומפיק ליה מרשותו וה"נ דכונתיה אבל ז"א דזה נגד הפלל דאמרינו גבי חמץ דמהני ביטול בלב או לר"י לא בעינו עד דאתא לרשות זוכה הגם דבכ"מ לא מהני ביטול בלב ולר"י לא נפיק מרשותו לכל הדברים עד דאתא לרשות זוכה מכל מקום לגבי ב"י נפיק מרשותו משום דכל עיקר ב"י וב"י הוא משום דעשאון הכתוב כאילו הן ברשותו לפיכך מהני ביטול בלב ועד דלא אתא לרשות זוכה הגם דלכל הדברים עדיין ממונא הוא לענין

ב"י לאו ממוניה הוא ואיך נרבה לגבי גבוה באחריות דהשתא נפסק אחריות רק דב"י
הוא משום דעשאן הפתוב דא"כ דכל עיקר ב"י הוא משום דעשאן הפתוב אם פן למה
הוא ממון לענין ב"י ולכל הדברים לאו ממוניה הוא דגל"מ לאו כמ"ד רק לענין ב"י
ולמה הוא ברשותיה לענין ב"י יותר מכל הדברים הלא אדרבה לענין ב"י פיון דכל עיקר
איסורו היא משום דעשאן הפתוב נפיק יותר מרשותו נאפילו דהוי עדיין ממוניה דידן'
לכל הדברים מ"מ לענין ב"י לאו ברשותיה הוא משום דכל עיקר איסורו משום דעשאן
הפתוב פדכתבתי בשם הר"נ ו"ל ואחריות דמרבין היינו דיוקא בעכומ"ז או בהדיוט
דהשתא בשעת איסור גופיה הוי גל"מ וכממון דמי לאו משום דעשאן הפתוב אלא
דכממון דמי אבל גבי גבוה לא משפחת לה אחריות דממ"נ אם הנה לו זמן למסור להקדש
קודם זמן איסורו הרי מעל ולא מצוי א"ל הש"ל ואם לא הנה לו פנאי ממילא אין פאן
אחריות כמו שכ' הצל"ח ו"ל וע"כ לא מרבין בשום דוקתא איסור בקבלת אחריות גבי
גבוה מלא ימצא רק בירושלמי מרבין מלך וכמו דמסיק אר"ב ב"ח קומי ר"ז תיפתר
בקדשים שחייב באחריותו כר"ש דסבירא ליה דדבר הגל"מ כמ"ד ולידידיה ל"מ"ד כממון
דמי לא איכפית לן במה דנפסקה האחריות השתא מפיון דמעיקרא הוי ממוניה דידיה לא
יצא מן הכלל ב' דברים וכו' נעשאן הפתוב פאילו הן ברשותו וממ"נ לר"ש שפיר דמי
דהא ס"ל דלאחר הפסח מותר הוי דמים גמורין אחר הפסח וממ"נ קאמר ר"ב ב"ח קומי
ר"ז בירושלמי תיפתר וכו' כר"ש דלר"ש שפיר מצינו אחריות גבי גבוה ומפיון דסוף
סוף צריכין לאוקמי' כר"ש לא צריכין לדחוקי אליבא דר"ש דלאחר הפסח מותר ז"א
דאפילו אי הנה אסור אחר הפסח ואיפסק אחריות מה בכך פיון דמעיקרא ממונו הוא
לר"ש ודו"ק והשתא ניחא בסוגיין דהתחיל בתרתי ומסיים בחדא דדילג הברייתא גבוה
ולפי הנ"ל ניחא שפיר דלא משפחת לה הך דינא אליבא דמ"ד דגל"מ לאו כמ"ד: ואבל
פי יקשה על לישנא בתרא דאפילו ל"מ"ד דגל"מ כמ"ד איצטריף לא ימצא וא"כ אתיא
ברייתא אליבא דמ"ד כמ"ד א"כ יתעורר קושיותינו למה דילג לגבוה ונלא בפירוש
מרבין בירושלמי אליבא דמ"ד כמ"ד איסור קבלת אחריות גבי גבוה: אבל לפי דברינו
שפיר דמי וניחא מאד דהא פבר הקשינו לעיל על האי לישנא בתרא דמעיקרא פריף לח
ימצא ל"ל וס"ל לתצמודא פיון דהוי כממון א"כ נכלל בכלל שלף ולא איצטריף לן קרא
ע"ז א"כ יקשה לבסוף דמשני דאצטריף לגלות לן דלא ס"ד למיטעי דכיון דאייתה בעיני'
לאו כממון דמי ומגלה לן לא ימצא דאין חילוק דל"מ"ד כממון דמי אפילו איתא בעיני'
נמי ממון הוא בכל מקום א"כ סוף סוף יקשה הברייתא על הג"ש דגבולין מפתים לאסור
בקבלת אחריות דל"ל לתנא למילף זה מג"ש הא בלא"ה ידעינו מפיון דגל"מ כמ"ד וכמו
דקשה לא ימצא ל"ל פן נמי יקשה ג"ש ל"ל וכנ"ל: אבל האמת יורה דרכו דהך תירוץ
בלישנא בתרא אגיל אליבא שיטת אב"י והלישנא קמא אגיל בשיטת רבא ובזה מחולקין
הנה ב' לשונות דלישנא קמא אגיל בטר שיטת רבא ולישנא בתרא בטר שיטת אב"י
ועולה לפ"ז שפיר הפל פהוגן דהנה אב"י קאמר א"ל אלא בנכרי שפיבשתו וכו' ומרבין
תחילה לאסור פיבשתו ואח"כ מרבין אפילו בשאינו פיבשתו רק בקבלת אחריות לחוד
דהנה ס"ד דלאו כממון דמי והנה בנכרי שפיבשתו בכ"מ לאו שלו הוא כדאייתא בתוס'
ו"ל בשם ר"ת ו"ל רק הקא מרבין לה מגזה"כ מלא ימצא דהוי פשלו.

ובזה ניחא ההמשך בתוס' ז"ל בשם ר"ת דמקשה לרבא דס"ל דגם בנכרי שפיבשותו לאו שילו הוא מגזה"כ מלא ימצא הא בכל דוכתיה לא מצריכין תרי קראי להוציא נכרי שפיבשותו אלא בכ"מ שממעטין עכומ"ז דלאו שילו ממעטין לי' בכל ענין בין פיבשותו בשתו ובין לא פיבשותו והכא מצריכין תרי קראי להכי ומתרצין דבכ"מ ידעין נמי מהכא מגזה"כ הנ"ל ולכאורה יקשה קושיתו לאב"י דס"ל דבעכומ"ז שפיבשותו.

הוי שילו. והא בכ"מ לאו שילו וזה ישאר בקושיתו א"ו דלאב"י לא קשה מידי דלעולם עכומ"ז שפיבשותו לאו שילו הוא וש"ה דגזה"כ הוא מלא ימצא א"כ לפ"ז לרבא נמי לא קשה דאמאי איצטרך הכא קרא למעט עכומ"ז שפיבשותו הא בלא"ה בכ"מ עכומ"ז שפיבשותו לאו שילו הוא ז"א דאיצטרך הכא דס"ד אמין דהכא הוי שילו מלא ימצא דלא גרע מקבלת אחריות דאמרינן בכ"מ לאו שילו הוא ולא ממוניה הוא והכא אמרינן דהוי ממונא לענין ב"י ולפיכך הא"מ דגם בעכומ"ז שפיבשותו נמי ממונא' הוא לפיכך איצטרך לן קרא למעט.

ואתאי שפיר ההמשך בתוס' ז"ל דלפי דבריהם מעיקרא משמע דמצד הסברא הוי אמין דעכומ"ז שפיבשותו חשוב שילה לפיכך מקשים שפיר ותירצו דלעולם מצד הסברא חשוב שילה והא דאמרינן בעלמא דלאו שילו הוא היינו לבתר גזה"כ דהכא דלאו שילה הוא] והנה לאב"י בנודאי מצריכין הג"ש דגבולין מבתים לאסור בעכומ"ז שפיבשותו.

דקא בג"ש לא נחית הברייתא לאסוקי אף בגבולין עובר בב"י ובל ימצא ובל יטמין ובל יקבל פקדונות מן העכומ"ז בין עכומ"ז שפיבשותו בין לא פיבשותו רק בקבלת אחריות. אלא סתם מסקינן דבגבולין עובר בב"י וב"י ובל יטמין ובל יקבל פקדונות מן העכומ"ז ובנודאי מצריכין ג"ש לקבלת פקדונות מן העכומ"ז לענין חידוש דאיפא בב"י לענין עכומ"ז שפיבשותו משא"כ בעלמא ע"כ בנודאי מצריכין הג"ש למילף מבתים לקבלת פקדונות מן העכומ"ז וע"כ הלישנא בתרא אזיל בשיטת אב"י ולא לשיטת רבא פנ"ל ע"כ לא קשה אמאי לא נקוט התנא לאסור גבי גבוה קבלת אחריות ז"א דקא לאב"י לא קשה מידי דאפילו משפחת לה גבי גבוה האיסור של קבלת אחריות מ"מ לא מצי התנא למיתני קבלת פקדונות מן העכומ"ז בקבלת אחריות וגבוה דא"כ לא הנה יכול לאמר א"ל אלא בעכומ"ז שפיבשותו מפיון דמרבי לגבוה ובגבוה לא משפחת לה פלל פיבשותו וע"כ מרבי קבלת אחריות וא"כ האיה מצי למימר א"ל אלא בכיבשותו וקלא מעיקרא הוי לן לאוקמיה קרא בכיבשותו וכפי שפכתתי לעיל בשם הצ"ח ז"ל וכל עיקר קושיתנו מעיקרא הנה רק אליבא דרבא ולרבא לא קשה דע"כ ללישנא קמא אזיל רבא דאתאי כמ"ד דבר הגל"מ לאו פממון דמי וא"כ לא משפחת לה פלל קבלת אחריות גבי גבוה לענין ב"י פנ"ל וכל מרבינן בשום דוכתי קבלת אחריות בגבוה מן לא ימצא אליבא דמ"ד דהגל"מ לאו פממון דמי רק אליבא דמ"ד פממון דמי מרבינן בירושלמי לקבלת אחריות גבי גבוה וזהו ללישנא בתרא וללישנא בתרא ע"כ אזיל בשיטת אב"י ולאב"י מעיקרא לא קשה מידי אמאי לא נקוט גבי גבוה קבלת אחריות כמו שפכתתי בשם הצ"ח ז"ל ועל פן עולה הפל פהוגן: והשתא ניחא מה דקבע מסדר הש"ס אמר מר א"ל אלא בעכומ"ז שפיבשותו ואח"כ אמר מר יכול וכו' דלא פסדר הברייתא אבל לפי דרכינו ניחא

דמעיקרא מסדר פלוגתא דאבני נרבא ואח"כ מציע הנה ב' לשונות משום דתליא הנה ב' לשונות בפלוגתא דאבני נרבא.

דאם הנה מסדר מעיקרא הנה ב' לשונות הנה קשה לו ללישנא בתרא סוף סוף קשה ג"ש ל"ל ולפיכך מסדר תחילה אין לי אלא בכיבשותו פירוש הברייתא דמחדש לן בב"י לענין עכומ"ז שפיבשותו וממילא שפיר ניתא הנה ב' לשונות פנ"ל ודו"ק: שם אימחי הי' שמעון בן פהנא בימי ר"א ר"ש בר פהנא הני מיסמיה לר"א עברין על חד סיניג א"ל אייתי לי חד קיסם נחצי שנוי חזר ואמר לא תיתי לי פלום ר"ח הני מיסמיה לר"ז עבר חד טען מובל דקיסין א"ל אייתי לי חד קיסם נחצי שנוי חזר וא"ל לא תיתי לי פלום דאין אתא פל בר נש ובר נש מיתעביד פן הא אזלא מובלא דגוברי ר"ז פשר כ"כ אלא מילין דיצרו שמון לן נעבדינו ע"כ הסוגיא הזו פפולה לעיל (בפ"ג דדמאי) ושם גרסינו לא ר"ז פשר כ"כ אלא מילין דיצרו שמון לן נעבדינו וזה הוא עיקר פדפירוש המפרש הפ"מ זי"ע וז"ל דר"ז מרוב ענוה אמר פן לא שר"ז אדם פשר כ"כ לדקדק על דבר מועט פנה אלא מילין דיצרו שמע לן נעבדינו מפני שדברים פאלו אין היצה"ר מגרה בנו כ"כ והוא בעצמו שומע אותנו ואינו מפתה אותנו וא"כ נעשה זה להתאפק ליטול דבר מועט הנה עכ"ל שם והא רעוא קומי מרא דשמיא וארעא שיעזור אותנו לכפוש את יצרנו ובפרט במילין דיצרו שמון לן נעבדינו פדאיתא בירושלמי הכא אמן: סליק מסכת חלה בעזר מאד נעלה בריה רחמנא דסעין מריש ועד פאן בכדי שלא להוציא את הנזיר חלק הצגתי פה חידוש נחמד גרסינו במס' יבמות (דף כ' ע"א) אלמנה לכה"ג קפסיק ותני ל"ש אלמנה מן האירוסין ול"ש אלמנה מן הנשואין בשלמא מן הנשואין עשה ול"ת ואין עשה דוחה ל"ת ועשה אלא מן האירוסין ל"ת גרידא יבוא עשה וידחה ל"ת אמר רב גידל אמר רב א"ק ועלתה יבמתו השערה שאין ת"ל יבמתו ומה ת"ל יבמתו יש לה יבמה אחת שעולה לחליצה ואינו עולה ליבום ואיזה זה חייבי לאוין וכו' מסתברא ח"ל תפסי בה קידושין חייבי כריתות לא תפסי בה קידושין כו' וכו' מתיב רבא פצוע דכה וכרות שפכה סריס אדם והזקן או חולצין או מייבמין פיצד מתו ולתם אחין ולתם נשים ועמדו אחין ועשו מאמר בנשותיהן ונתנו גט או שחלצו מה שעשו עשו מתו אחין ועמדו הן ועשו מאמר בנשותיהן ונתנו גט או שחלצו מה שעשו עשו ואם בפעלו קנוואי ס"ד דח"ל מדאורייתא לחליצה רמיה ליבום לא רמיה אם בפעלו אמאי קנו אלא אמר רבא אלמנה מן האירוסין נמי עשה ול"ת הוא דכתיב קדושים יהיו וכו' אלא אמר רבא גזירה ביאה ראשונה או ביאה שני' הדר אמר רבא ואיתימא רב אשי לאו מילתא הוא דאמרי דאמר רשב"ל פל מקום שאתה מוצא עשה ול"ת אם אתה יכול לקיים שניהם מוטב ואי לאו יבוא עשה וידחה ל"ת ה"נ איפשר בחליצה דמקיים עשה ול"ת מיתבי ואם בפעלו קנו תיובתא ע"כ.

ומקשין בתוס' ז"ל תימא דרבא גופא מקשה מהו ברייתא והדר איתותב מינה ע"כ וראיתי בס' אבני מלואים ז"ל שמאריה הרבה לתרץ קושיא החמורה הנה ובאותו סוגיא פמה קולמסים נשתברו וכמה דיו נשתפף ללבן ולברר הענין על תלה: ואענה גם אנכי את חלקי בעזר צורי וגואלי דהנה לכאורה יקשה מאד קושיא חמורה דהקשה הגאון רע א ז"ל בחידושיו על הא דמשני רבא אלמנה מן האירוסין נמי עשה ול"ת פלומר דלעולם חייבי לאוין עולים ליבום מדאורייתא משום דעשה דוחה ל"ת ואלמנה מן האירוסין שאני דהוא עשה ול"ת ולעולם חייבי לאוין גרידא מתיבמין א"כ יקשה לדידן' נמי הברייתא

דפצוע דפה דהתם לא הוי אלא חייבי לאוין גרידא ולמה אין מתניבמין לכתחילה ולמה נקט הכריתא ואם בעלו בדיעבד קנו הא לכתחילה עולה ליבום ונה הוי קושיא עצומה: ונראה לענ"ד בע"ה יתברך לתרוצי הפל בתדא מחתא ונקדים ב' הקדמות במימרא דרב ויתורץ פעין חומר דלעולם רבא מקשה שפיר על רב דאי ס"ד מדאורייתא ח"ל אינו עולה ליבום אמאי אם בעלו קנו ומ"מ הוא לעצמו מצוי למסבר שפיר דמדאורייתא אינה עולה ליבום ומ"מ לא קשה לדידי' מדאורייתא דאם בעלו קנו משום דרבא לעצמו שפיר קאמר ומ"מ הגמ' לשיטת עצמו שפיר מקשה על רבא והניח בתיובכתא: דאיתא בירושלמי (מס' יבמות פ"א ופ"ג) רב אמר חליצה קננו ושמואל אמר חליצה פטור.

ופי' המפרשים ז"ל דה"פ דחליצה קננו דע"י החליצה נקנית להיבם ונפטרת ממנו באותו חליצה עצמה וכן פי' בס' ע"י ונ"י עיי"ש דמסביר הענין דג' מחלוקת הוא בירושלמי דחד מ"ד ס"ל דזיקה קננו דע"י הזיקה גרידא הוי קננו וחד מ"ד ס"ל דכ"ז שלא נחלצה אין עלי' זיקה ואימתי נגמר זיקתה רק ע"י החליצה אז נגמר זיקתה למפרע וכ"ז דלא נחלצה הזיקה תלוי' ועומדת דדילמא לא תבוא לידי חליצה ורק פשחולצת אז נגמר זיקתה למפרע ע"י זיקה לפיכך ס"ל חליצה קננו וחד מ"ד ס"ל דחליצה פטור נמצא דג' מחלוקת בדבר חד מ"ד ס"ל דזיקה לבד הוי קננו וחד מ"ד ס"ל דע"י חליצה קננו אבל ס"ל דאין זיקה ורק ע"י חליצה הוי זיקה וחד מ"ד ס"ל דלעולם אין זיקה אפילו ע"י חליצה נמצא למ"ד דחליצה קננו הוי כמו גרושה ע"י החליצה כדאיתא בהדיא בירושלמי מה בין חולץ מה בין מגרש א"ל מסבר את לומר דחליצה קננו אינה אלא פטור אין האחים חייבים עלי' משום אשתו של חולץ אלא חייבין עלי' משום אשתו של מת ועי' בירושלמי ותמצא פדברי ועוד שם בירושלמי מתניתא פליגא על רב החולץ ליבמתו וכו' פתר לה לאחר מיתה וכו' וכו' מתניתא פליגא על רב שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה משום ר"י ב"ב אמרו אומרים לו המתן עד שיעשה אחיך מעשה חלץ לה אחיו או פנסה יכנס את אשתו מת יבם מוציא את אשתו בגט ואשת אחיו בחליצה ויש אדם מתכונן לקנות שתי אחיות פאחת פתר לה לאחר מיתה ופי' המפרשים ז"ל דפריה על דקאמר באחיות חליצה דאי קננו הוא לא שייכא באחיות כלל דאין אדם מתכונן לקנות שתי אחיות פאחת עיי"ש היטב בסוגיא היצא לנו מזה דלמ"ד דחליצה קננו אי אפשר לחלוץ במקום שאין קננו כמו באחות אשה: ועוד מימרא דרב בבבלי במס' יבמות (דף מ"א ע"א) איבעי להו מתה אשתו מהו ביבמתו רב ור"ח דאמרי תרנו' מתה אשתו מותר ביבמתו שמואל ורב אסי דאמרי תרנו' מתה אשתו אסור ביבמתו אמר רבא מ"ט דרב משום דהוי יבמה שהותרה ונאסרה וחררה והותרה תחזור להתירה הראשון וכו' עד סוף הסוגיא ועיין ברשב"א ז"ל דמפלפל טובא בהאי ענינא דלמה קי"ל כל יבמה שאין אני קורא בה בשעת גפילה יבמה יבוא עלי' הרי היא פאשת אח שיש לה בני ואסורה והוא מטעם דרכי נועם כמו ביבמה שיש לה בנים אפילו מתו הבנים אסורה לעולם משום דרכי נועם כדאיתא במס' יבמות (דף פ"ז ע"ב) א"כ למה יבמה שהותרה ונאסרה וחררה והותרה תחזור להתירה הראשון הרי הקא נמי איפא דרכי נועם דכיון שנופטר שעה אחת והלכה לה האיה תחזור אח"כ לזיקתה משום דרכי נועם: ואחר שמאריה הרשב"א ז"ל טובא בהאי ענינא מסיק וז"ל ומתוך כך יש לי לומר לאו דמימרא דתחזור לזיקתה אלא מותרת לו בלבד כלומר שאילו רצה לישא אותה אינה אסורה לו וטעמא דמילתא

משום דכיון דבשעת נפילה הותרה לו אי אפפשר ליאסר בה משום אשת אח וכדקי"ל החולץ ליבמתו בין הוא ובין אחיו אין חייבין לא על חלוצה פרת ולא על צרתה פרת ומה"ט אמר ר"י בפ"ק דמי איכא מידי דמעיקרא הותרה לו והשתא קאי עלה באיסור אשת אח בכרת וה"נ פיון דבשעת נפילה הותרה שוב אי אפפשר למיקם עלה באיסור אשת אח אלא משום דקידש אחותה נפטר והילכך כ"ז שאשתו קיימת קאי עלה דיבמה באיסור אחות אשה והשתא דמתה אשתו חוזרת יבמתו להתירא הראשון וא"ת קאי עלה בלא יבנה לא היא דלא אמרינן הכי אלא פשנעשה באותו בית מעשה שדוחה כו' כו' ועי' בחיבורי מגדל דוד שהארבתי ת"ל בענין הרשב"א ו"ל הנה בדברים נכונים עיי"ש: ומפיון דזכינו לאלו ב' מימרות דרב תדא בירושלמי וחדא בבבלי נבוא אי"ה לענינינו בטוב טעם ונקדים עוד סוגיא אחת במס' יבמות (דף ע"ט ע"ב) אמר ר"י שמעתי שהסריס חולץ וחולצין לאשתו והסריס אינו חולץ ואין חולצין לאשתו ואין לי לפרש אמר ר"ע אני אפרש סריס אדם חולץ וחולצין לאשתו מפני שהיתה לו שעת הפנוש סריס חמה אינו חולץ ואין חולצין לאשתו מפני שלא היתה לו שעת הפנוש ופריה הגמ' מפדי שמעינן לר"ע דאמר ח"ל פחייבי פרישות דמי ותייבי פרישות לאו בני חליצה ויבום נינהו אמר ר"א הב"ע פגון שנשא אחיו גיורת ור"ע ס"ל כר' יוסי דאמר קהל גרים לא אקרי קהל מתיב רבה פצוע דכה וכו' שפכה סריס אדם והזקן או חולצין או מייבמין פי' צד מתו וקהם אחיו וקהם נשים ועמדו אחיו וכו' מתו אחיו ועמדו הם ועשו מאמר בנשותיהן ונתנו גט או שחלצו מה שעשו עשו ואם בעלו קנו ואסור לקיימן משום שנאמר לא יבוא פ"ד וגו' אלמא בקהל עסקינן אלא אמר רבה פגון שנפלה לו ולבסוף נפצע א"ל אפיי וניתי איסור פצוע ונדחי עשה דיבום מי לא תנן ר"ג אומר אם מיאנה מיאנה ואם לאו המתין עד שתגדיל ותצא הלזו משום אחות אשה אלא אמר ר"י האי תנא הוה תנא דר"ע הוא דאמר מח"ל דשאר וכו' עיין שם דאיתותב רבא בסוגיא ועי' שם בתוס' ו"ל דהא דמתיב רבה מן הברייתא משום דס"ל דברייתא דפצוע דכה אתיא כר"ע משום דסריס אדם בר חליצה הוא אליבא דר"ע ולפיכך ס"ל דכל הברייתא ר"ע הוא ולפיכך מקשה ומתחילה נעמוד על העיקר הפלוגתא של רבה ואפיי בזה דנפלה ולבסוף נפצע: ובאמת לכאורה קשה וכי רבה לא ידע מתניתין דר"ג אם מיאנה וגם לכאורה לפי גי' הרשב"א ו"ל דגריס רבא א"כ לכאורה קשה מאי דכתב הרשב"א ו"ל (לעיל בדף מ"א הנ"ל) דהותרה ונאסרה וחזרה והותרה אי אפפשר למימר דחוזרת לזיקתה דהא פיון שנפטר היתבמה והלכה לה א"כ הוי דרכי נועם הא לרבא לשיטתו הכא דנפלה ולבסוף נפצע דהגם דלר"ע הוי ח"ל פחייבי כריתות מ"מ פיון שנפלה קודם בהיתר אפילו שנפצע אח"כ והוי ח"ל פחייבי כריתות מ"מ בעי חליצה א"כ שפיר קאמר רבא לעיל דהותרה ונאסרה וחזרה והותרה פחזור לזיקתה פלומר לזיקתה ממש ולא קשה מדרכי נועם פיון דנפטר ממונו שעה אחת ז"א אליבא דרבא דהא לטעמי' שפיר ניחא דלא הוי הכא דרכי נועם דהא לא נפטר ממונו וזקוקה עדיין לחליצה והוי כמו פל חולצת ולא מתייבמת דעלמא פיון שנפלה ולבסוף קידש אחותה אלא דהענין הוא כן דלעולם רבא ידע המתניתן דר"ג אם מיאנה וכו' דמשמע מהו מתניתין דאחות אשה בתר נפילה נפטר לגמרי ולא הוי זקוקה לחליצה ומ"מ ס"ל בנפלה ולבסוף נפצע דזקוקה לחליצה אפילו אליבא דר"ע דהוי פחייבי כריתות משום דכ' הרשב"א ו"ל שם וז"ל ואיכא למידק מאי קמקשה אפיי

לרְבָא מר"ג הָתָם שְׂאנֵי דְסַבְר ר"ג אִין זִיקָה הִילְכָף אַתִּי אִיסוּר אַחוּת אִשָּׁה דְבַתְר זִיקָה וְדַחֵי לִי מְשׁוּם דְקַלִּישָׂא לִי אֶבְל אֲנִן כַּר"י ב"ב ס"ל דִּיש זִיקָה וְלֹא אִידְחֵי לִי וְאֵל תְּשִׁיבֵנִי דְמִידי הוּא טַעְמָא אֶלָּא לר"ע ור"ע אִין זִיקָה ס"ל כְּדַאִיתָא בְּנִדְרִים בְּפָרְק נַעֲרָה הַמְאֹרְסָה דַתְנִן הָתָם שׁוּמְרַת יָפִם בֵּין לִיבָם אֶחָד בֵּין לְשַׁנֵּי יְבָמִין ר"א אֹמַר יָפִר ר' יְהוֹשֻׁעַ אֹמַר לְאַחַד וְלֹא לְשַׁנֵּים רע"א לֹא לְאַחַד וְלֹא לְשַׁנֵּים וְאִמְרִינֵן עֲלָה בַגְמ' בְּשִׁלְמָא ר"ע.

סַבְר אִין זִיקָה אֶלְמָא לר"ע אִין זִיקָה ס"ל ז"א דְמִידי הוּא טַעְמָא הָכָא אֶלָּא לְרַבָּא אֶלִיבָא דר"ע כְּמוֹ דְגָרַס הַרְשֵׁב"א ו"ל הָכָא רַבָּא בְּשֵׁם מְקַצָּת סְפָרִים הָא רַבָּא וְרַב אִשֵּׁי דְאֹקְמִין טַעְמָא דר"ע הָתָם מְשׁוּם דְאִין חֲזִיבִין עֲלֵיהֶן סְקִילָה כְּנַעֲרָה הַמְאֹרְסָה וְלִדְיָדָהוּ ר"ע לֹא נִפְיִק לְבַר מְהֻלְכְתָא וְלַעוֹלָם יֵש זִיקָה ס"ל וְהִדְרָא קוּשְׁיָא לְדוֹכְתִין א"ו מְדַפְרִיק הַכִּין אַבְיֵי לְרַבָּא בְּהִדְיָא שְׁמַעֲנִין דְלַכו"ע אַחוּת אִשָּׁה מִן הַנְּשׂוּאִין דַּחֵי לָהּ לְגַמְרֵי וְכו' וְכו' עֵי"ש ע"כ שְׁפִיר נִיחָא דְרַבָּא לֹא פְּלִיג עִם אַבְיֵי רַק אֶלִיבָא דמ"ד דִּיש זִיקָה דְרַבָּא ס"ל כִּינֵן דִּיש זִיקָה לֹא אַתִּי אִיסוּר פְּצוּע דְלֹאֲחַר הַזִּיקָה וּמְפָקַע לְזִיקְתָּהּ וְאַבְיֵי פָּרִיק לִי בְּהִדְיָא דְאַפִּילוּ יֵש זִיקָה נְמִי נְדַחֵית דַּחֵי גְמוּרָה דְלֹא מְשַׁמַּע לִי לְחַלְק בְּזָה וּמְכַאֵן הוֹכַחַת הַרְשֵׁב"א ו"ל (בְּדַף מ"א) דְאַפִּילוּ לְמ"ד יֵש זִיקָה נְמִי נְדַחֵית דַּחֵי גְמוּרָה מְדַפְרִיק לִי אַבְיֵי לְרַבָּא בְּהִדְיָא וְלֹא מְחַלְק בְּיֵש זִיקָה לֹאִין זִיקָה אֶבְל רַבָּא בְּנִדְרָאִי מְחַלְק בְּזָה וְלֹא קְאָמַר הֵן דִּינָא וְשָׁלוּ בְּנִפְלָה לֹו וְלְבַסוּף נִפְצַע דְעַדִּין זְקוּקָה לְחַלִּיצָה רַק אֶלִיבָא דמ"ד יֵש זִיקָה אֶבְל אֶלִיבָא דמ"ד אִין זִיקָה בְּנִדְרָאִי רַבָּא נְמִי מוֹדָה עֵי בְּרַשְׁבֵּ"א ו"ל (ד' מ"א) וְתַמְצָא כֵּן וּלְפִיכָף שְׁפִיר הַקְּשָׁה הַרְשֵׁב"א ו"ל עַל הָעֲנָן דְהוֹתֵרָה וְנֹאֲסֵרָה כִּינֵן שְׁנַפְטָרָה לְגַמְרֵי ד"ת הָאִיף תַּחֲזוֹר לְזִיקְתָּהּ וְל"ל כְּקוּשְׁיָן לְעִיל דִּילְמָא ס"ל כְּרַבָּא בְּנִפְלָה וְלְבַסוּף נִפְצַע דְעַדִּין לֹא נִפְטָרָה לְגַמְרֵי ז"א דְהָא רַבָּא לֹא קְאָמַר כִּי אִם אֶלִיבָא דמ"ד יֵש זִיקָה אֶבְל לְמ"ד אִין זִיקָה גַם רַבָּא מוֹדָה וּלְפִיכָף פָּרִיף אֶלִיבָא דְרַב דס"ל בַּמַּס' יְבָמוֹת (דף י"ז) דִּאִין זִיקָה וְגַם אֶפִּילוּ לְמ"ד יֵש זִיקָה מ"מ לְעַנְנֵן דִּינָא קי"ל כְּאַבְיֵי דס"ל דִּאִין חִילוּק דְאַפִּילוּ לְמ"ד יֵש זִיקָה מ"מ נְדַחֵית דַּחֵי גְמוּרָה ע"כ הַקְּשָׁה שְׁפִיר הָאִיף קי"ל לְעַנְנֵן דִּינָא דְהוֹתֵרָה וְנֹאֲסֵרָה וְכו' חוֹזֵרֵת לְזִיקְתָּהּ וְדִיִּיק הַרְשֵׁב"א ו"ל בְּלִשׁוֹנוֹ הִטָּהוּר א"כ הִיכִי קְאָמַר רַב בַּגְמ' מִתָּה אִשְׁתּוּ מוֹתֵר בִּיבְמַתּוֹ וְאַנֵּן נְמִי דְקי"ל רַב בְּהָא וְקי"ל נְמִי דְנִשְׂוֹאִין דוֹחִין לִיבְמָה דַּחֵי גְמוּרָה וְהִילְכָף אִם עָבַר וְנִשְׂא אִשְׁתּוֹ נִפְטָרָה יְבָמָה וְהִלְכָה לָהּ א"כ אִיף אִיפְשֵׁר שְׁלֹאֲחַר שְׁתַּמּוּת אִשְׁתּוֹ תַּחֲזוֹר הִיבְמָה אֶצְלוּ שְׁפָכְר נִפְטָרָה וְא"ת דְלֹא אִמְרוּ אֶלָּא בְּמַקְדֵּשׁ אַחוּתָהּ שָׁלוּ נִפְטָרָה עַדִּין לְגַמְרֵי לֹא הִיא דְהָא לְרַב אִין הַפְּרֵשׁ בֵּין אִירוּסִין לְנִשְׂוֹאִין דִּאִין זִיקָה ס"ל כְּדַאִמְרִינֵן וְכו' ע"כ: הָא קָמַן דְכָל קוּשְׁיָתוֹ לֹא הֵוִי כִי אִם לְפִי מַה דְקי"ל דְלֹא כְּרַבָּא וְהָאִיף קי"ל דְהוֹתֵרָה וְנֹאֲסֵרָה וְכו' חוֹזֵרֵת לְזִיקְתָּהּ וְכו' אֶלִיבָא דְרַב נְמִי קָשָׁה ע"כ מְסִיק שְׁפִיר הַרְשֵׁב"א ו"ל דְלֹא לְזִיקְתָּהּ חוֹזֵרֵת אֶלָּא הַתִּירָא בְּעִלְמָא וְכו"ל הִינְצָא לְנוּ דְלְרַב בְּנִדְרָאִי הָא דְהוֹתֵרָה וְנֹאֲסֵרָה וְכו' חוֹזֵרֵת לְהַתִּירָא לָאוּ לְזִיקְתָּהּ כִּי אִם לְהַתִּירָא מְטַעַם שְׁכ' הַרְשֵׁב"א ו"ל מְשׁוּם דְכִינֵן דְבִשְׁעַת נִפְלָה הוֹתֵרָה שׁוּב אִי אִפְשֵׁר לְמִיקַם עֲלָה בְּאִיסוּר אִשְׁתָּא אַח: וְהַשְׁתָּא דְזַכִּינוּ בַּע"ה לְדְבָרִים הַלְלוּ גְבוּאָה לְעַנְנֵן דִּינֵן וִיתְנַרְץ כְּעִין חוֹמֵר בַּע"ה דְהִנְהִלְכְּאוּרָה קָשָׁה לְרַבָּא דְמוֹקֵי הַבְּרִיָּתָא דְפְצוּע דַּפָּה דְאַתְיָא אֶלִיבָא דר"ע מְדַקְתֵּי סָרִיס אָדָם בַּר חַלִּיצָה הוּא וְאַלְמָא בְּקֹהֵל עֲסָקִינֵן כְּתוּס' (בְּדַף ע"ט ע"ב) וְקָשָׁה הָא לר"ע הֵוִי ח"ל פְּטוּרִים אִף מְחַלִּיצָה וְע"ז מְשַׁנֵּי שָׁם שְׁנַפְלָה וְבַסוּף נִפְצַע וְע"כ נִיחָא הַבְּרִיָּתָא אֶפִּילוּ לר"ע וְקָשָׁה הָאִיף מִתּוֹקְמָא הַבְּרִיָּתָא כַּר"ע א"כ הִיכִי קָתְנִי בְּבְרִיָּתָא דְאִם בְּעֵלוּ

קנו דאָפּילוּ לפי האַוקימתא דרָבא (בְּדָף כ' ע"ב) דח"ל אינו מְתַיֵבּם מְשׁוּם גְּזֵרָה בִּיאָה ראשונה אטוּ בִּיאָה שְׁנִיָּה אַבְּל מְדַאוּרִייתָא עוֹלָה לִיבּוּם וּלְפִיכָף גִּיחָא הֶבְרִייתָא דָּאָם בְּעָלוּ קְנו מ"מ יְקָשָׁה הָא הוּא מוּקִי הֶבְרִייתָא אַלִּיבָא דר"ע וּלר"ע בְּנוּדָאי סְיִיבִי לָאוּיִן אִינְן עוֹלִין לִיבּוּם מְדַאוּרִייתָא וּא"כ קָשָׁה אִם בְּעָלוּ אַמְאִי קְנו וְאֵלָא אַלִּיבָא דר"ע דְּהוּי קָשָׁה לָן אַף מְחִלִּצָה וּמ"מ גִּיחָא אַלִּיבָא דְּרָבָא בְּתִירוּצָא דִּידְנִי דְּנִפְלָה וּלְבִסּוּף גִּפְצַע לְעִנְיִן חִלִּיצָה ע"כ לְעִנְיִן אִם בְּעָלוּ קְנו נְמִי מְסַפִּיק הֵךְ תִּירוּצָא א"כ מְאִי מְקָשָׁה לְרַב דַּס"ל אַלִּיבָא דְּרַבְּנִי דַּח"ל אִינוּ עוֹלָה לִיבּוּם מְדַאוּרִייתָא אִם בְּעָלוּ אַמְאִי קְנו הָא לְדִידְנִי לֹא קָשָׁה דְּכָבֵר תִּירָץ דְּנִפְלָה לוֹ וּלְבִסּוּף גִּפְצַע וְאִי דְּנִפְלָה לוֹ וּלְבִסּוּף גִּפְצַע אִינוּ מְסַפִּיק עַל הַסִּיפָא דָּאָם בְּעָלוּ קְנו א"כ קָשָׁה דְּמְאִי פְּרִיָּה לְרַב דַּה"ל אַלִּיבָא דְּרַבְּנִי דַּח"ל אִינוּ עוֹלָה לִיבּוּם מְדַאוּרִייתָא אִהּ בְּעָלוּ אַמְאִי קְנו א"כ יְקָשָׁה לְדִידְנִי גּוּפָא דְּמוּקִי הֶבְרִייתָא כר"ע דְּבּוּנוּדָאי יְקָשָׁה אִם בְּעָלוּ אַמְאִי קְנו: אֲכֹן הָעִנְיִן הוּא כְּפֵךְ דְּרָבָא מוּקִים שְׁפִיר הֶבְרִייתָא כר"ע דַּס"ל דַּח"ל פְּתִיבִי פְּרִיתוֹת וְלָאוּ בְּנִי חִלִּיצָה וְיִבּוּם גִּיחָה וּמ"מ לֹא קָשָׁה אִם בְּעָלוּ אַמְאִי קְנו מְשׁוּם כִּי הֵיכָא דְּמְסַפִּיק לָן בְּהֵךְ תִּירוּצָא דְּנִפְלָה לוֹ וּלְבִסּוּף גִּפְצַע לְעִנְיִן חִלִּיצָה הִגַּם דַּלר"ע אַף דְּלָאוּ בְּנִי חִלִּיצָה גִּיחָה מ"מ ס"ל לְרָבָא דְּנִפְלָה לוֹ וּלְבִסּוּף גִּפְצַע בְּעִי חִלִּיצָה דְּזִקּוּקָה עֲדִינְן לְחִלִּיצָה מְשׁוּם דְּאִיסוּר פְּצוּע בָּא אַחַר הַנְּפִילָה וּע"כ עֲדִינְן זְקוּקָה לוֹ וּבְטִי חִלִּיצָה לְאַפְקוּעֵי זִיקָתָהּ ה"נ לְעִנְיִן יִבּוּם נְמִי זְקוּקָה וְעוֹמְדָת הִיא אַף לְעִנְיִן יִבּוּם דְּהוּי אִיסוּר פְּצוּע דְּהוּא פְּתִיבִי פְּרִיתוֹת לר"ע וּמ"מ פִּינּוּן דְּהָאִיסוּר בָּא אַחַר הַנְּפִילָה עֲדִינְן הָעֲשָׂה דִּיבּוּם רְבוּצָה עֲלָה וְהוּי הָאִיסוּר דְּפְצוּע כְּמוֹ אַרְיָ רְבוּץ עַל הַיְבָמָה וְאִינוּ מְנִיחַ לוֹ לְקִיָּים מְצוֹת יִבּוּם אוֹ כְּמוֹ שְׁהִיָּה אֶחָד סוּגֵר הַיְבָמָה בְּחֶדֶר וְאִינוּ מְנִיחַ נוֹ לְהֵיבָם לְבַעוֹל אֶת יְבָמָתוֹ וְה"נ הַיְבָמָה הִנִּי יְבָמָתוֹ וְזִקּוּקָה לוֹ לְחִלִּיצָה וְלִיבּוּם רַק שְׁהָאִיסוּר הַפְּצוּע אִינּוּ מְנִיחַ לוֹ לְקִיָּים מְצוֹת יִבּוּמִין אַבְּל הָאִיסוּר פְּצוּע אִינוּ מְבַטֵּל עֲשָׂה דִּיבּוּם פִּינּוּן דְּנִפְלָה לוֹ וּלְבִסּוּף גִּפְצַע וְכְמוֹ דְּאִיתָא בְּתוֹס' ז"ל (דָּף מ"ד ע"א) וּא"ת וְחֶרֶשׁ וְחֶרֶשֶׁת דְּאִינוּ עוֹלָה לְחִלִּיצָה וְעוֹלִין לִיבּוּם וּי"ל דְּחֶרֶשׁ וְחֶרֶשֶׁת בְּנִי חִלִּיצָה גִּיחָה וְאֵלָא דְּפּוּמְלִי הוּא דְּכְאֵיב לְהוּ ע"כ וְהוּא כְּמוֹ דְּאִיתָא בְּתוֹס' ז"ל יְבָמוֹת דָּף ס"ו) גְּבִי עֶרֶל וְכָל הַטְּמֵאִים דְּפּוּמְלִי כְּאֵיב לְהוּ עֵי"ש וְה"נ אַלִּיבָא דְּרָבָא דְּאִיסוּר פְּצוּע אִינוּ מְבַטֵּל הָעֲשָׂה דִּיבּוּם וְהַזִּיקָתָּה יִבּוּמִין קְאִי וְעוֹמְדָת רַק דְּלֹא מְצִי לְקִיָּים הַמְּצוֹת יִבּוּם מְשׁוּם הָאִיסוּר דְּפְצוּע דְּהוּא כְּמוֹ אַרְיָ רְבוּץ עֲלָה וְכִינּוּן דְּאִיכָּא זִיקָתָּה יִבּוּמִין עֲלָה לְפִיכָף שְׁפִיר אִם בְּעָלוּ קְנו וּקְנָאָה בְּזִיקָתָּה יִבּוּמִין וְהִגַּם דְּהָאִיסוּר פְּצוּע דְּרָכֵב עֲלָה הוּא בַּר מְבַטֵּל קְנִיָּן וְאִין מְקוּם קְנִיָּן בְּפְצוּע דְּכָה אַלִּיבָא דַּר"ע וְהָאִיָּה קְנָאָה לְהַיְבָמָה פִּינּוּן דְּאִיכָּא אִיסוּר פְּצוּע שְׂאִינוּ מְנִיחַ מְקוּם לְחוּל הַקְּנִיָּן מ"מ אִם בְּעָלוּ בְּזִיקָתָּה יְבָמִין קְנָאָה דְּזִיקָתָּה יִבּוּמִין א"צ מְקוּם קְנִיָּן כְּמוֹ דְּאִיתָא בְּמִתְנִיחִין (דָּף נ"ד ע"ב) הָבָא עַל יְבָמָתוֹ בֵּין בְּשׁוּגֵג בֵּין בְּמִזִּיד בֵּין עַר בֵּין יִשָּׁן וְכו' אֶפְּילוּ אֲנוּסִים וּבְלֹא כְּוֹנָה קְנָאָה וְיִלִּיף לָהּ בְּגַמ' מְקָרָא יְבָמָה יְבוּא עֲלֶיהָ מ"מ וְכֹן חֶרֶשׁ וְחֶרֶשֶׁת דְּהוּי בְּנִי יִבּוּם וּקְנָאָה עִי' בִּירוּשְׁלָמִי (כַּפ"ו דִּיבָמוֹת) וּא"כ לַפ"ז בְּיִשָּׁן דְּבּוּנוּדָאי אִינוּ מְקוּם קְנִיָּן דְּהָא אִינוּ קוֹנָה אֲשֶׁה בְּעֶלְמָא בְּיִשָּׁן וְאֵעִפ"כּ יְבָמָתוֹ קְנָה מְשׁוּם גְּזַה"כ דִּיבָמָה יְבוּא עֲלֵי פִינּוּן דְּעוֹשָׂה הַבִּיאָה נְקִיָּיתָּה לוֹ אַף שְׁלֹא בְּמְקוּם קְנִיָּן אֶלְמָא דְּבִיאָתָּה יִבּוּמִין א"צ דְּרָף קְנִיָּן א"כ ה"נ אִם בְּטוּלוֹ קְנָאָה בְּזִיקָתָּה יִבּוּמִין פִּינּוּן דְּאִיכָּא עֲלָה זִיקָתָּה יִבּוּמִין וְרַק דְּרְבוּץ עֲלָה אַרְיָה הָאִיסוּר דְּפְצוּע ע"כ אִם עָבֵר וּבְעַל בְּזִיקָתָּה יִבּוּמִין הִרִי בְּזִיקָתָּה יִבּוּמִין קְנָאָה בְּבִיאָה וְלֹא אִיכְפִּיתָּה לָן בְּהָאִיסוּר הַפְּצוּע דְּאִינוּ מְנִיחַ מְקוּם קְנִיָּן פִּינּוּן דְּזִיקָתָּה יְבָמִין לֹא בְּעִי דְּרָף קְנִיָּן וְהִנָּם דְּאִין

קננו בפצוע דפה הא ה"נ בישן אין קננו ובאנס ואעפ"כ מגזה"כ שפיר נקנית לו וה"נ דכונתיה ע"כ שפיר ניקח אליבא דרבא דמוקי מתניתין כר"ע ומספיק לי בתירוץ דידיה בשנפלה ולבסוף נפצע דע"י הסברא דנפנה לו ולבסוף נפצע שפיר ניקח האי דואם בעלו קנו: ועכשיו דזכינו לזה מתורץ ענינו בטוב טעם דרבא מוקים שפיר הברייתא כר"ע ואפ"ה לא קשה אמאי אם בעלו קנו משום דנפלה לו ולבסוף נפצע הוי שפיר תרוצא לדידה אבל לרב שפיר הקשה דרב לא מצי קאמי ביה תירוץ דידיה בשנפלה לו ולבסוף נפצע דממנפ"ש האי מתוקמא הברייתא לא כר"ע ולא פרבנו אי יתוקם בנפלה ולבסוף נפצע דכר"ע לא מצי לאוקמיה בשנפלה לו ובסוף נפצע דזה אינו דהתינה אם בעלו קנו כנ"ל פינו דיש עלה זיקת ביאה לא אפפית לן מה שאיסור פצוע אינו מניח מקום לחול הקננו משום גזה"כ דביאה בזיקת: בומין לא בעי דרף קננו אבל יקשה לר"ע האי חולצת הא ח"ל פתיבי כריתות.

דמי ולא בר חליצה ואי דנפלה לו ולבסוף נפצע דעכשיו זקוקה ליבום אבל ז"א דא"כ האי מהני לה חליצה הא רב לשיטתו ס"ל בירושלמי דחליצה קננו ולפיכך במקום דלא שייך קננו לא שייך חליצה כמו שפתיבתי לעל בשם הירושלמי ואנו קיי"ל בכמה דוכתי דחליצה בעי פנונה כדאימא בכמה דוכתי' נתפנון הוא ולא נתפנונה היא חליצתה פסולה עד שיתפנוו שניהם דבעינו דרף קננו שהוא מתפנון להקנותה לעלמא והיא תתפנון לקנות את עצמה ממנו עי' בשו"ע אה"ע משום דבחליצה ליכא גזה"כ כמו ביבום דאינו צריך דרף קננו וע"כ בעי דרף קננו וא"כ אליבא דרב האי תקנים חליצה גבי ח"ל אליבא דר"ע ואפילו שנפלה לבסוף נפצע דהשתא זקוקה לו מ"מ האי מהני בה חליצה דהא אין פאן מקום קננו ולשיטת רב דחליצה קנואמרנו בהדיא בירושלמי אליבא דרב מתניתין פליגא על רב שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה משום ר"י ב"ב אמרו אומרין לו המתן עד שיעשה אחיו מעשה כו' מת יבם מוציא את אשתו בגט ואשת אחיו בחליצה הדא מסעי' למ"ד חליצה פטור ברם כמ"ד חליצה קננו ויש אדם מתפנון לקנות שתי אחיות פאחת וכפי' המפרשים ז"ל דהגם דאשת אחיו בעי חליצה אבל האי שייך חליצה גבה דהאי שייך קננו באחות אשה [ומתורץ שם פתר לה לאחר מיתה וכו' עיי"ש] וא"כ אליבא דרב ה"נ יקשה האי שייך קננו בפצוע דפה ונהגם דזקוקה לחליצה אבל האי שייך חליצה גבי פצוע דפה אליבא דר"ע.

ובשלמא ביאה שפיר ניקח דאם בעלו קנה משום דביאת יבמין לא בעי קננו מגזה"כ אבל מחליצה קשה לשיטת רב ע"כ בנודאי לא מצי רב לאוקמי' הברייתא כר"ע וכתירוץ דרבא בשנפלה לו ולבסוף נפצע כנ"ל ז"א דא"כ יקשה מחליצה כמו דמקשה בירושלמי ויש אדם מתפנון לקנות שתי אחיות פאחת [וגם לשון הירושלמי מסעי' לדברינו כנ"ל ויש אדם מתפנון לקנות דחליצה בעי פנונה לקננו לרב דס"ל דחליצה קננו]: ואי דרב מוקים הברייתא כרבנו דס"ל מגזה"כ ועלתה יבמתו דעולה לחליצה ואינו עולה ליבום וא"כ שפיר ניקח הברייתא דואם בעלו קנו משום דנפלה לו ולבסוף נפצע ונהגם דלרב גזה"כ הוא אליבא דרבנו דח"ל אינו נדחה מפני עשה דיבום ואסור לו ליבומי אבל בנפלה ולבסוף נפצע לא אלימא לאפקועי זיקתה כמו אליבא דרבא וניתוקם הברייתא כמ"ד יש זיקה ז"א אליבא דרב דהא רב לשיטתו ס"ל דיבמה שהותרה ונאסרה וחררה והותרה מתזור להתירא ורבא גופי' (בדף מ"א) במכלתיו מפרש פן לטעמא דרב וכמו שפתיבתי

לעיל בשם הרשב"א ז"ל דלאו למימרא שתהא זקוקה לו לחלוץ וליניבם ז"א משום דרכי נועם אלא פלומו מותרת לו בלבד שאם רצה לכונסה רשאי וטעמא דמילתא משום דכיון דבשעת נפילה הותרה לו שוב אי אפשר שתיאסר עליו משום אשת אח אלא משום דמקדש אחרתה הוא דנפטר והילכך כ"ז שאשתו קיימת קאי עלה דיבמה באיסור אחרות אשה והשתא דמתה אשתו חזרה היבמה להתיירא הראשון וכמו דאמרין בפ"ק דמי איפא מידי דמעיקרה הותרה לו והשתא קאי עלה באיסור אשת אח וכמו שפכתתי לעיל בשם הרשב"א ז"ל וליפא עלה רק איסור דאחרות אשה לחוד ולא איסור דאשת אח משום דכיון דמעיקרא הותרה לו שוב אי אפשר שתיאסר משום אשת אח: ובההוה מימרא דרב גידל אמר רב א"ק ועלתה יבמתו שיש לה יבמה אחת שעולה לחליצה ואינו עולה ליבום הקשה הרשב"א ז"ל דניליף מהכא בעלמא דאין עשה דוחה ל"ת ומתריץ הרשב"א ז"ל שאני הכא דיבום חידוש הוא שהרי אסרה תורה אשת אח בכלל שארי עריות וכיון שכן מה שחידש והתיר מה שלא התיר נשאר באיסורו הראשון ואין להקשות למה לא התיר יותר דאין לה בו אלא חידוש בלבד עכ"ל תוכן דבריו הקדושים דלאו גזה"כ הוא דח"ל אינה עולה ליבום משום דגזה"כ הוא דל"ת דחייבי לאוין לא נדחית מפני עשה דיבום ז"א אלא דאם היה העשה דיבום בנודאי היה נדחית הל"ת מפני העשה כמו בעלמא דעשה דוחה ל"ת אבל הכא הוי גזה"כ דבמקום ח"ל לא התירה התורה פלל לעשה דיבום והוי באיסורא דאשת אח וא"כ אליב דרב לא משפחת לה הדין דחייבי לאוין אינו עולה ליבום רק בנפלה לו פשהוא פצוע דכה בשעת נפילה ע"כ גזר רחמנא שלא חלה ליבום מפני האיסור דאשת אח דלא התירה תורה הכא אבל כשנפלה וילבסוף נפצע קשה למה אינו מניבם לכתחילה דממ"נ משום האיסור דח"ל ז"א דהא חייבי לאוין נדחית מפני עשה דיבום כמו בכ"מ דעשה דוחה ל"ת ואלא משום איסור דאשת אח דגזר רחמנא במקום ח"ל ז"א דכיון שנפלה לו קודם שנעשה פצוע דכה והותרו לו שוב אי אפשר למיקם משום אשת אח כמו דס"ל לרב בהותרה ונאסרה וכו' חוזרת להתיירא הגם דליפא זיקה לשיטת רב אבל מ"מ איסור דאשת אח נמי ליפא מפנין שהותרה מתחילה מן איסור דאשת אח שוב אי אפשר למיקם עלה משום איסורא דאשת אח וא"כ למה אינו מתניבמת לכתחילה ולמה נקט הברייתא דווקא אם בעלו קנו וא"כ להנהו תרתי מימרא דרב מירושלמי דחליצה קנין ולמימרא דרב בבבלי (דף מ"א במכילתין) דהותרה ונאסרה וכו' אליפא דהרשב"א ז"ל לא יכול רב לשיטתו לאוקמי הברייתא בתירוץ דרבא ששנפלה לו וילבסוף נפצע דזה לא יתכן לשיטת רב בין לר"ע בין לרבנן דלר"ע הי' ניחא האי דואם בעלו קנו אבל לכתחילה אסור ליבם דהא אין הטעם דח"ל אינו עולה ליבום משום איסורא דא"א אליפא דר"ע כמו לרבנן ע"כ לא מצי ליבם לכתחילה בשלמא לרבנן דח"ל מצד עצמן עולים ליבום רק משום איסורא דאשת אח שפיר קשה בשנפלה וילבסוף נפצע למה אינו מניבם לכתחילה אליפא דרב דס"ל הותרה ונאסרה וכו' חוזרת להתיירא לדעת הרשב"א ז"ל מאחר שהותרה בשעת נפילה משום איסור דא"א שוב אי אפשר להאסר משום א"א אבל לר"ע דחייבי לאוין פחייבי כריתות דמי ומצד עצמן אינו עולה ליבום ע"כ אפילו בנפל לו עד שלא היה פצוע דכה והותרה משום איסור א"א.

אבל כשנעשה פ"ד אסורה ליבום משום איסור פ"ד גופי'. ע"כ אינה מתניבמת לכתחילה רק בדיעבד אם בעלו קנו כדברינו לעיל א"כ לר"ע היה ניחא האי ואם בעלו קנו אבל

תקשי מחליצה אליבא דרב דס"ל דחליצה קנו פנ"ל ואי יתוקם הברייתא כרבנן והיה שפיר נחא חליצה דמהני חליצה אבל תקשה ואלו בעלו קנו ואם פנ שפיר פריה רבא על רב דאי סלקי דעתה מדאורייתא לחליצה רמיא וליבום לא רמיא מה יעשה בברייתא ואם בעלו קנו.

דלא מצי רב למוקם פתירוץא דרבא פשנפלה ולבסוף נפצע דלתרתי מימרא דידיה לא יתוקם הברייתא לא כרבנן ולא כר"ע דלר"ע יקשה מחליצה ולרבנן תקשה מואם בעלו קנו. ע"כ שפיר פריה אליבא דרב מברייתא ואלא אמר רבא אלמנה מן האירוסין נמי עשה ול"ת הוא ואי יקשה אמאי אם בעלו קנו הא אף לכתחילה מותר דהא ח"ל גרידא עולה ליבום פקושית הגאון רע"א ז"ל ז"א דרבא לטעמו מוקי הברייתא באמת אליבא דר"ע דס"ל דסריס אדם בר חליצה הוא פסוגית הגמ' (דדף ע"ט) וכגל' הרשב"א שם דגרס רבא וכאוקמתא דידיה שפנפלה ולבסוף נפצע הדר מטיק דלעולם מדאורייתא אינו עולה ליבום משום דאפשר בחליצה ואעפ"כ לא קשה מברייתא דואם בעלו קנו משום אוקמתא דידיה (בדף ע"ע) ה"ל דנפלה לו לבסוף נפצע וכנ"ל דס"ל דבנפלה ולבסוף נפצע דעכשיו זקוקה ליבום ואליבא דר"ע אבל הגמ' אזיל לטעמי' דהגמ' לא ס"ל כל עיקר הסברא דרבא בנפלה ולבסוף נפצע פדפריה אבני (בד' ע"ט) וליתי אסור פצוע ונידחי עשה דיבום מי לא תנן ר"ג אומר וכו' ואלא אמר ר"י האי תנא הך תנא דר"ע הוא דאמר מחייבי לאוין דשאר וכו' ואיתותב רבא במימרא דידיה בנפלה ולבסוף נפצע דהוי זקוקה וס"ל להגמ' דלא כרבא בזה אלא אפילו למ"ד דיש זיקה מ"מ כשנעשה פצוע דכה שוב אינה זקוקה ע"כ פריה שפיר הגמ' מתיבי ואם בעלו קנו ואי בנפלה ולבסוף נפצע ז"א דהא הגמ' איתותב לרבא גם בזה נאמתא שפיר הפל בעזרת ה' ודו"ק: הרא"ש הלכות חלה חמשה דברים חייבין בחלה החיטים מנה"מ מנחות (דף ע"א) אמר רשב"ל אתיא לחם לחם ממצה פתיב והיה באכלכם מלחם הארץ והתם פתיב לחם עוני והתם גופיה מנ"ל אר"ל וכן תנא ראב"י א"ק לא תאכל עליו חמץ וגו' דברים הפאים לידי חמץ וכו' יצאו אלו שאינן באים לידי חמץ אלא לידי סרחון ע"כ דברי רבינו ז"ל ויש להקשות דאיתא במתניתין לקמן עיסה שנילושה במי פירות חייבת בחלה ואמאי פינו דלמידין ממצה דבעינו ה' מינים שיהא ראוי לכוף לידי חו"מ כמו מצה וגבי מצה כתב הה"מ ז"ל בפ"ו מחו"מ דאין יוצאין במצה הנלושה במי פירות משום שאינו בא לידי חו"מ וכן כ' המג"א ז"ל בס' תע"א ע"ש ולפ"ז בעיסה שנילושה במי פירות צריכה להיות פטור מן החלה דאינו בא לידי חו"מ כמו מצה.

ומה שפסק רבינו ז"ל לקמן בס' ג' דעיסה שנילושה במי פירות פטורה מן החלה לא משום זה הוא זה אלא משום דמי פירות אינן מחברין לחלה ופטורה מטעם דאינו חיבור בחלה ע"ש ונהרי הרא"ש ז"ל גופיה ס"ל לענן דינא דאם נתערב בה מים חייבת בחלה לד"ה ונהרי הרא"ש ז"ל גופיה ס"ל במס' פסחים דמי פירות עם מים לא הוי אלא חמץ גוקשה ולא חמץ.

ולפי מה שמבואר בפנים בחידושנו קפדינו על חלה שיהא ראוי לביא לידי חמץ ברור ולא לחמץ גוקשה וגם לפי הירושלמי שמביא רבינו ז"ל לקמן דנילושה בשמן לד"ה חייבת בחלה והא נילושה בשמן אינו בא לידי חו"מ כמו דאיתא במס' פסחים (דף ל"ה)

עיסה שנילושה בגין ושמן ודבש וכו' הו"ל מי פירות ואינו מתמיצין ע"ש ובשלמא לפי הטעם הראשון דירושלמי משום רבוי ומיעוט ניקא אבל לפי הטעם של חמץ ומצה דתפס רבינו קשה: ונראה לפענ"ד דבזה לא דמי חלה למצה דבמצה ט אינו יוצא בגילושיה במי פירות משום דאינו ראוי לבוא לידי חו"מ ואנו בעינו דהעיסה הגה דנפיק בה ידי חובתו תהא ראוי לבוא לידי חו"מ דזה דכתב רתמנא הא דבעינו ראוי לבוא לידי חמץ הוא לאו דבלא"ה אינו נקרא לחם אלא דזה הוי תנאי אחריתי בדיני מצה דבעינו שתהא ראוי לבוא לידי חו"מ ולא משום לתא דלחם רק אנו למידיו לחם לחם ממצה כמו הלחם דמצה הוא דבר שראוי לבוא לידי חו"מ כן בחלה נמי בעינו ראוי לבוא לידי חו"מ אבל אם בא ממין הבא לידי חימוץ בנודאי לחם נקרא פינו דהמין שלו בא לידי חו"מ א"כ מאי איכפית לן בגילושיה במי פירות דהעיסה הזאת אינו ראוי לבוא לידי חו"מ ז"א דהא דלא בא לידי חו"מ לאו משום דלא הוי ממין לחם ז"א אלא דהוא עצמו הוי ממין לחם והא דלא בא לידי חמץ הוא משום דבר אחר מעכבו מלבא לידי חמץ ואנו לא בעינו בחלה חו"מ פי אם על לחם לבד הקפיד הכתוב אבל לא על חמץ ולכן אם העיסה הזאת אינו ראוי להתמיץ משום מי פירות מה"ת ניקא דלאו לחם הוא ז"א אלא מפניו דבא מה' מינין לחם הוא אע"פ שאינו ראוי לבוא לידי חמץ אבל במצה הגם דבא מה' מינין ונקרא לחם אבל הקפדה אחרת יש בו שהקפיד עליו הכתוב שיהא ראוי לבוא לידי חו"מ ולא משום לתא דלחם וזה ברור וכן מוכח מדברי רבינו ז"ל לקמן בסה"ח וכן הארכתי בזה בחידושי בפנים עי' בשיטה דגרירה ובשיטה דטכ"ע ודו"ק: שם מצטרפין זע"ז תנא פוסמין מין חיטין שיבולת שועל ושיפון מין שעורין פרש"י ז"ל במנחות הא דקתני פמתניתין ומצטרפין זע"ז לא שצטרפו פולם יחד אלא צירופן כמו ששנוין בברייתא וכו' ובירושלמי דריש מכלתין פריה ממתניתין דקתני וכולן מצטרפין זע"ז אמתניתין דפ"ב וכו' פאן בבבול פאן בגשוף וא"ת בגשוף האף מפרישין חלה מזע"ז והא תנו (בפ"ב דתרומות) פל שהוא פלאים זב"ז לא יתרום מזע"ז ובגריש פלאים תנו דחיטים וכו' פלאים זב"ז וי"ל דתרומה הנישלת מן התבואה מפרישין מן הדומה בתבואה ובחלה מן הדומה בעיסה והכי איתא בירושלמי פנונת רבינו הוא על ירושלמי (דפ"ד דחלה) דגרסינן שם ר' פהו בשם רבנו דקיסרין אין החיטים מצטרפין עם הפוסמין מפני שהוא מינו אלא שהוא דומה לו ע"ש ועי"ל פשיש לכל אחד פשיעור אין מפרישין ממין על שאינו מינו וכו'.

וכו' וכפי סברת רבינו ז"ל כן פתבו התוס' ז"ל במס' מנחות (דף ע' ע"ב) ובסברא העצומה הזאת מה יומתק דברי הגמ' בריש מכלתין ר"א שאל מהו שיביא עומר מהן וכפי שמבואר בחידושי בפנים ע"ש: את זה אני תמה בדברי רבינו ז"ל דלמה השמיט הך דינא דחדש דתני במתניתין דווקא אלו ה' מינים ותו לא ולא מצאתי בדברי רבינו ז"ל את הדין הגה דחדש אינו נוהג רק בה' מינין ובדברי רבינו ז"ל במס' פסחים (בפ" ע"פ) ג"כ לא כתב זאת: שם אלו חייבין במעשר ופטורין מן החלה האורז והדוחן והפגים והשומשמים והקטניות ופחות מה' רבעים בתבואה הסופגנין והדובשנין והאיסקריטין ושלל המסרת והמדומע פטורין מן החלה כתב המעי"ט ז"ל הא דפטור דווקא פשאין בחלה שיעור חיוב חלה וכי הא דלקמן ס' ו' וכ"כ הר"ש ז"ל וכן דקדק מן הירושלמי עכ"ל ולכאורה לא מצאנו לרבינו בס' ו' הדין הגה דהתם קאי בישראל שעשה עיסה בשנותפת עם הנכרי דכ'

שם רבינו בענין אם יש בשל ישראל פשיעור חייבת בחלה לא דמי להך דהכא דהתם חלק הנכרי אינו פוסל חלק של ישראל ואינו עושה לחלק הישראל פאלו הוא של נכרי ע"כ שפיר חייבת בחלה פשיש בשל ישראל פשיעור אבל הכא במדומע הרי חלק התרומה מדמע גם לחולין וגם החולין נחשבין כמו תרומה מדרבנן [עי' בתוס' ז"ל מס' נדה דף מ"ז ע"א] א"כ אינו ענין הך דמדומע להך דרבינו מס' ו' ועוד קשה לי אי ס"ד דמירי שאין מן החולין פשיעור א"כ למה תני במתניתין ענין חדש בפטורי דחלה משום מדומע הא אפילו לא הוי דין דמדומע פדין תרומה הא בלא"ה פטורה משום שאין בחולין פשיעור וכי עד כאן לא שמענו דפחות מה' רבעים פטורה מן החלה ולמה תלי הענין במדומע ומאי קמ"ל ע"כ נראה דהא דתני מדומע מירי דנדמע צ"ט סאין חולין בא' של תרומה ולקח ממנה ה' רבעים מצומצמים דפטורה מן החלה וזה לא הוי ידעינן מהך מתניתין דישאל ונכרי שעשו עיסה בשנותפת דאם אין בשל ישראל פשיעור פטורה מן החלה ז"א דהתם ידוע לן שאין בשל ישראל פשיעור אבל הכא דלקח ה' רבעים מצומצמים מן המדומע דצ"ט סאין בא' של תרומה פדאיתא בהדיא בירושלמי ר"ל בשם ר"י אפילו סאה אחת שנפלה לתוך צ"ט סאין פ"י ולקח ממנה ה' רבעים מצומצמים פדמסיק שם דדונקא בה' רבעים וכפ"י הר"ש ז"ל ועי' בחידושינו שמה בפנים וקושיתנו הראשונה יש לתרוצי ע"פ קו האמת והצדק לפי חידושינו בפנים בשיטה דמדומע ע"ש ודו"ק: שם ופחות מה' רבעים בתבואה לכאורה הנה נראה דה' רבעים יש למודדן בתבואה שכן היתה עיסת מדבר מלא העומר מן היו לוקטים ואח"כ טוחנו ברחים וראיתי באשפנו שהנשים גודשת הקמח לשיעור חלה ותליתי הדבר הזה בשביל שנפח הקמח רב מן נפח התבואה ע"כ דברי רבינו ז"ל פ"י שדדך הקמח להיות נתרבה יותר מן התבואה במידה ע"כ ה' רבעים קמח אינו שיעור חלה פי הוא פחות מהשיעור דבעינן לפי מידת התבואה ע"כ היו גודשים הקמח להיות מידות הקמח יותר פדי שיעלה ה' רבעים במידות התבואה ולבסוף מסיק רבינו ז"ל דז"א ממתניתין דפ"ב דמשמע דמשערין ע"פ מידת הקמח ומביא עוד ראיה מדקתני גיטל מורסנן מתוכן וחזר לתוכן הרי אלו פטורין ואי משערין בתבואה אמאי פטור הרי יש כאן ה' רבעים פבתחילה פ"י בשלמא אי בעינן מידת הקמח שפיר דלפ"ז הא דבעינן סובן ומורסנן הוא להשלים השיעור לה' רבעים למידת הקמח דבקמח גופא לא הנה השיעור ונצטרף ע"י סובין ומורסנן ע"ז קאמר דאם גיטל הסובין מתוכן וחזר לתוכן שוב אינו מצטרף לשיעור ה' רבעים קמח אבל אי נימא דמשערין במידת התבואה וקמח איכא בו ה' רבעים אלא דזה עדיין פחות דבעינן מידת התבואה.

וע"כ לא בעינן שיהא פולו קמח לבד סובין ומורסנן ע"פ מידת התבואה ז"א אלא דגם בהסובין ומורסנן יהא השיעור ע"פ מידת התבואה וא"כ פשיש בו שיעור הקמח לפי מידת ה' רבעים בתבואה וא"כ פשניטל מתוכן וחזר לתוכן למה אינו מצטרף הלא יש בו שיעור ה' רבעים פבתחלה א"ו בקמח משערין וע"כ הסובין ומורסנן משלים לשיעור ה' רבעים קמח ע"כ שפיר אם גטלו מתוכן וחזר לתוכן אינו משלים להקמח דה' רבעים ועכשיו ל"ל דהרי הם פל ה' רבעים בתבואה פבתחלה ודו"ק: שם אמר רשב"ל הללו מעשה אילפס הן ור"י אמר מעשה אילפס וכו' רבינו ז"ל פתב בשם ר"ת דהמתניתין עיסה שתחילתה עיסה וסופה סופגנין תחלתה סופגנין וסופה עיסה חייבת בחלה מפרש

ר"ת דה"פ דתחלתה עיסה ע"מ לעשותה סנפגנין פנין דבשעת הגלגול הנה עיסה חייבת ורבינו שמשון ז"ל ס"ל דאם עשאה מתחילה ע"מ לעשותה סנפגנין פטורה מן החלה והא דקתני תחילתה עיסה וסופה סנפגנין פ"י דנמלה לעשותה סנפגנין אח"כ זה תמצית פלוגתא וכל אחד הביא ראיותיו ע"ש והא דכתבתי בחדושי בפנים בשיטה דטכ"ע בענין אם אחד עשה חמש עיסות מה' מינין ועירבן ואמר רשב"ל אין לוקין על חלתן ד"ת יאות.

דה"פ אם עשה ה' עיסות מה' מינין כל אחד כשיעור ואח"כ עירבן ואז לאחר שיערבן בטלים ונתבטל ונפקע מהן איסור טבל וכן פ"י המפרשים ז"ל וע"י היטב בחידושינו בפנים בסוגיא הנ"ל ולא קשה מהנה"ב שיטות הר"ת ור"ש ז"ל דלכו"ע אם בשעת גלגול לא נתכוון לסנפגנין חייבת בחלה ז"א דדווקא לענין עיסה וסנפגנין דעיסה הוי חייבא דחלה וסנפגנין הוי פטורי דחלה לפיכך אולינו בתר גלגול ולא אתא פטורי דחלה לבטל הגלגול דעשאה בחיוב דאולינו בחלה בתר הגלגול וכינן בשעת גלגול עשאה באופן חיוב חייב אבל לענין ביטול לא איכפת לן בתר שעת הגלגול דהלא כל איסורין גמורין בטלים ברוב או בס' כל אחד לפי ענינו ודו"ק: שם עיסה שגילושא במי פירות חייבין בחלה ירושלמי אר"י ב"ח דר"א בן יהודה איש ברתותא היא דתנינו תמן עיסה שהוכשרה במשקה ונלוישה במי פירות ונגע בה טבול יום ראב"י איש ברתותא אומר בשם ר"י פסל את כולו ר"ע אומר משמו לא פסל אלא מקום מגעו ומפלפל רבינו ז"ל לענין הלכה אם הלכה כסתם משנה וכו' יוחנן דאמר ד"ה היא אע"ג דר"ע אומר אין מי פירות מחברין לטומאה מודה הוא הכא שמשכרין לחלה או כריב"ח דמוקי כראב"י איש ברתותא הא כרבנן לא וע"י בחידושינו בפנים דהארבנו הרבה בזה לענין פסק הלכה לענין זה מכמה מקומות מירושלמי בענין אי חלוק חלה מטבו"י לענין חיבור של מי פירות או לענין חיבור בנשוף לפי פלפולנו שמה בפנים הוי סיעתא לדעת רבינו ז"ל ודו"ק: שם העושה עיסתו קבים ונשכו כו' והא דמצרכי רבנן נשיכה ור"א נגיעה ה"מ לצרף יחד שתי עיסות שאין בכל אחת כשיעור אבל לתרום מן המוקף אפילו נגיעה לא בעינן רק שיהיו סמוכות זו לזו בפנינו כדאמר גבי קנקנים של יין (במס' מעשר שני פ"ג מי"ב) הסמוכין זל"ז דאמר עד שלא גפן תורם מזע"ז כו' וכו' והא דתנן במתניתין ר"א אומר ניטלת מן הטהור וכו' אלמא בעינן נגיעה מן המוקף טהורה וטמאה שאני וכו' עד סוף הדיבור וע"י ברמב"ם ז"ל בפי' המשניות במתניתין דפ"ד דטבו"י ומובא במס' נדה (דף ז') האשה שהיא טבו"י לשה את העיסה וקוצה הימנה חלתה וכו' ע"ש היטב וע"י בחידושינו בפנים בראש פ"ג בסוגיא תיקנו בחלה שתהא ניטלת מן הטהור על הטמא ושלא מן המוקף וכו' ע"ש היטב ודו"ק: שם המפריש חלתו קמח אינו חלה וגזל ביד כהן העיסה עצמה חייבת בחלה וכו' נראה לפענ"ד אם הפריש עיסה על קמח נמי אינו חלה כמו אם הפריש קמח על קמח או על שאור וראיה לדין זה מירושלמי (פ"ק דחלה) דגרסינן שם מה בין גדיש שנדמע לעיסה שנדמע גדיש שנדמע את אמר חייבת עיסה שנדמע את אמר פטורה וכו' א"ר תנחומא וכו' גדיש שנדמע עד שלא נדמע עבר והפריש ממנו תרומה אינו תרומה (בתמוה) עיסה שנדמע עבר והפריש ממנו תרומה אינו תרומה דתנינן שם המפריש חלתו קמח אינו חלה וגזל ביד כהן ע"כ ואם איתא דשאור על קמח שפיר דמי א"כ גבי חלה נמי משפחת לה דאם עבר והפריש ממנו חלה הוי חלה כגון שהפריש עיסה על קמח אלא ודאי דאפילו מעיסה על קמח לא הוי חלה כן נראה לפענ"ד

ודו"ק: השמטות לחבורי מגדל דוד בסוגיא הראשונה דמס' שבת פתבתי שם דשיטת ר"ש אליבא דר"י דשריפת תרומה טמאה הוי מדרבנן נשמט מדפוס דמ"ט דר"י ו"ל דס"ל דהוי מדאורייתא ואיזה הוכחה יש לו מאיזה מקום והראיתי המקום דר"י ו"ל סמך עצמו על המשנה דמס' תמורה דף ל"ג) דקחשיב תרומה בהדי נשרפין ואי ס"ד דשת"ט הוי מדרבנן פדי שלא יבוא לידי תקלה כדפירש"י ו"ל במס' שבת (דף כ"ה) א"כ למה להו שריפה דווקא הא בביעור אחר נמי לא יבוא לידי תקלה וכן איתא בתוס' ו"ל בשבת (דף כ"ה) ד"ה פה בהדיא דמקשים על רש"י ו"ל ממתניתין דתמורה ומסקי ב' תירוצים א' דלעולם מדרבנן ומ"מ שריפה דווקא משום דדמי לקודש א"נ דבאמת הוי מדאורייתא ע"כ הר"י ו"ל לא ס"ל הסברא דדמי לקודש ע"כ דווקא שריפה וס"ל פתירוץ הב' ודו"ק: בסוגיא שני' דמס' שבת פתבתי ל"ד דבקדשי מזבח דבעינו מחיצה דבחצר אוה"מ יאכלוהו פתיב ואעפ"כ לא נפסלו במסעות משום גזה"כ אע"פ שנסע אוה"מ מקרי ודמי כמו שהוא בתוך החצר ולא מחשבין ליה כמו שהוא נושאים בר"ה פי אם בתוך החצר ה"נ לענן שבת נשמט בדפוס כמו דאיתא במס' סוכה (דף ז' ע"א) מיגו דהוי דופן לסוכה הוי דופן לשבת וכן מיגו דהוי דופן לשבת הוי דופן לסוכה ופרש"י ו"ל מדאגמרה רחמנא למשה דזה הוי דופן ומחיצה לסוכה הוי לענן שבת נמי דופן ועי' בר"נ ו"ל דמסיק דזה הוי מדאורייתא דאמרינו מיגו לקולא דזה ילפינו מסוכה לשבת כמו שכתב באריכות שמה דזה מוכח מקראי דמיגו דהוי דופן לסוכה הוי דופן לשבת ע"כ שמעינו מקרא דאמרינו מיגו לקולא לפיכך קאמר הגמ' בהיפוך נמי מיגו דהוי דופן לשבת הוי דופן לסוכה וזה הוי דבר ברור דאמרינו מיגו וה"נ דכונתיה מדאגמרה רחמנא למשה דהוי מחיצה לענן קדשים מיגו דהוי מחיצה לענן קדשים הוי נמי מחיצה לענן שבת ולא קשה מתוס' ו"ל במס' ב"מ (דף נ"ג ע"ב) ד"ה דנפל ו"ל פי' דנפל רוב מחיצות דאי נפל מקצתה אע"ג דאסור לטלטל בשבת מ"מ מקרא מחיצה לענן אכילת מעשר וקדשים קלים כדאמרינו בר"פ אלו דברים (דף ס"ו) דהיא שמעתא דהלל צריך להעמיד אחר שגפרצו בה פרצות לכה לא היו יכולים להולך סביניהם בשבת לעזרה לשחוט פסחיהם דקודם שגפרצו היו מותרים כדאמר ר"י עירובין (דף ו') ירושלים אלמלא דלתותי געולת בלילה חייבין עליו משום ר"ה ואעפ"כ בלילה היו אוכלין פסחיהן עכ"ל אלמא דלא אמרינו מיגו דהוי מחיצה לענן קדשים קלים הוי מחיצה לענן שבת אבל ז"א דבנו דאי אין לזוז מן הפלל הזה דאיתא בתלמודא הסברא דמיגו דאגמרה רחמנא למשה דהוי מחיצה לזה בשעת דהוי מחיצה לזה הוי נמי מחיצה לזה והכא שאני דבקדשים קלים לא בעינו מחיצה משום רה"י דהא לא כתב רחמנא בשום דוכתיה דבעינו רה"י לענן קדשים קלים רק דבעינו לפני ה' ע"כ בעינו לפנים מן החומה דזה דלפנים מן החומה נקרא לפני ה' אבל לא משום רה"י דנימא מיגו דהוי רה"י לענן קדשים קלים הוי רה"י לענן שבת דז"א דהא לא בעינו פלל בקק"ל רה"י אלא לפני ה' והיכי נימא מיגו דהוי לפני ה' לענן קק"ל הוי נמי רה"י ענן שבת וא"כ בנפל מקצת מחיצות החומה קרינו ביה לפני ה' אע"ג דלא הוי רה"י דאין זה ענן לרה"י והיכי נימא מיגו דהוי לפני ה' לענן קדשים יהא נמי רשות היחיד לענן שבת אבל בקדשי קדשים דבעינו שיאכל באוהל מועד פדכתיב בחצר אוה"מ יאכלוהו וע"כ מדחשבינו ליה לאוהל לענן קדשים הוי נמי אוהל לענן שבת דמיגו דהוי מחיצה לענן קדשים וחצר אוה"מ מקרי הוי נמי חצר

לב"ד בלא טענותיהם וא"כ ה"נ יקשה האיך אפה אוחז את החבל בשני ראשין דעקרין השבועה מן הלנה שיקול לישבע משורת הדין פדין כל מודה מקצת משום הקשש דשמה ברשותו הוא ואפילו מאמין הלנה למלנה שאינו ברשותו מ"מ אינו יכול לישבע משום קששא דאנחנו חוששין שמה עיניו נתן בו כמבואר (בחו"מ סי' ע"ב ועיין בפ"ה ז"ל שם).

והילכך משום הספק שיש לב"ד דשמה ברשותו הוא ע"כ אינו יכול הלנה לישבע. וא"כ לפ"ז האיך הוא מחויב כלל שבועה דמ"מ דהא פטור מן הדינר ה"ד.

ע"ז שפיר משני הרמב"ן ז"ל דכיון דהלנה מודה בעיקר החיוב נאמן המלנה בשבועה לישבע וליתול [ואף דלא תיקנו להמלנה לישבע ויתול מ"מ במודה בעיקר החיוב נאמן לישבע וליתול עיין בספר תפארת ישראל מס' שבועות] ואי בלא ר"ה הוי רק קששא מדרבנן שמה ברשותו והוי הלנה מ"מ טרם שישבע המלנה בפועל אבל לבתר דחידש ר"ה דהוא מדאורייתא א"כ לא הוי הלנה מ"מ עד אחר שישבע המלנה וכיון דמשבע שאינו ברשותו היכי מצי מפיק ליה וכדברינו בפנים ועכשיו יבואר הדבר באר היטב ודו"ק: בסוגיא דזבחים בקושיא על שיטת הפוסקים ז"ל דבעינן שליחות בכתיבה והא דתני במתניתין עד שיאמר לסופר כתוב ולעדים חתמו הוא משום שליחות הקשיתי הא כיון שאמר תחילה הבעל שרוצה לכת' גט לאשתו כדתני א"ל נכתוב גט לאשתך ואמר להן כתובו א"כ למה פסול משום שליחות הא קיי"ל דזכיה מטעם שליחות.

ושמט מן הדפוס כמו שכ' בת"ה ומוכא בט"ז ז"ל ביור"ד סי' שכ"ח ס"ק ב' דס"ל שם וכן בגט אם ידעינן דזכות הוא לה וניחא לה בגט לא הוי קפידא כלל מי יקבל הגט במקומה עכ"ל וא"כ ה"נ כיון דביקש הבעל מהן לכתוב גט וניחא ליה א"כ לא הוי מחוסר שליחות פשכתבו אחרים דזכיה הוי משום שליחות כמו שכ' התה"ד ז"ל וכן אפילו כשלא בקש הבעל ולא ידעינן אם ניחא ליה או לא והסופר כותב בביתו להזמין אולי יצטרך לשנה או שנתיים ואחר שנה או שנתיים צריך הבעל לזה למה הוי מחוסר שליחות הא אפילו לא עצאו שליח שלוחו הוא מטעם דזכין לאדם שלא בפניו והגם דבשעת כתיבה לא היה ידוע אם זכות הוא לו או לאו מ"מ פשיטתברר אח"כ דזכות הוא לו שפיר דמי הן אמת באם היה בשעת מעשה ספק חוב ספק זכות אפילו פשיטתודע אח"כ דהוי זכות וניחא ליה לא הוי שלוחו כמו שכ' הת"ה ז"ל מוכא בקצה"ח ז"ל סי' רמ"ג דמקשה על פס"ד שלו מהא דפ"ב דב"מ (דף כ"ב ע"א) בתורם שלו ברשות דאיתא שם דבעינן דשניא שליח הא לא"ה לא ע"ז כתב ולא דמי כלל דהתם בשעה שנעשה שליחות לא ידעינן כלל אם ניחא ליה אי לא אלא דאח"כ שבעינן מיניה או חזינן מני' דניחא ליה מה שנעשה ובעינן למימר למפרע הוי שליח הא לא מהני משום דבעינן למידע בשעה שנעשה שליח דזכות הוא וניחא ליה אבל היכא דבשעה שנעשה שליחות לא ידעינן לא הוי דומיא דאתם עכ"ל זה דווקא גבי תרומה דבשעה שנעשה שליחות הוי ספק אולי הוי חוב כמו שכ' הת"ה ז"ל לעיל מינה דבתרומה דהוי קפידא במידת הבעה"ב במדת בינונית או יפה א"כ היה בשעת שנעשה השליחות ספק חוב ע"כ אפילו פשיטתודע אח"כ דהיה זכות לא מהני אבל אם בשעת מעשה לא היה חוב כלל רק ספק אם יהיה זכות וא"כ לכשיתודע דניחא ליה למה לא הוי זכות הגע עצמה באחד שעשה פעולה טובה לחבירו באופן שמה

יגיע לו טובה מזה הפעולה לבתר שנה או שנתיים ואח"כ באמת היה לו טובה ולמה לא
הי' לו זכות בשעת מעשה דמוצהו עכשיו אולי יצטרף לזה לבתר שנה או שנתיים ולא
דמי להתם בתרומה דבשעת שנעשה השליחות היה ספק חובה וזה דבר ברור ולהסבא
הזה יש להביא ראיה מנמו"י ז"ל במס' יבמות ס"פ האשה שלום) גבי מזכה גט לאשתו
במקום יבם דמספקא לן אי זכות הוא לה אי חובה וז"ל וא"ת מ"מ נשאלה את פיה עכשיו
ואם היא רוצה נשמע דזכות הוא לה תירץ הריטב"א בשם רבו ז"ל דמילתא דהוי חובה
אע"ג דלכי יודע אמר ניחא לי אין זכין לו למפרע עכ"ל הרי בהדיא הסבא פדברינו
דדוקא במילתא דהוי חובה אע"ג דלכי יתודע אמר ניחא לי אין זכין לו למפרע אבל
במילתא דלא הוי חובה ורק ספק זכות ולכי יודע אמר ניחא לי הוי זכין לו למפרע דהלא
עשו זכות עבורו דאולי יצטרף לזה וכן מסוגית הגמ' גופיה דמזכה גט לאשתו במקום
יבם יש להוכיח אותו סבא דדוקא במילתא דהוי בשעת מעשה ספק חוב אבל אם לא
היה ספק חוב רק דעושין לה זכות אולי יצטרף לטובה הנה מה"ת נימא דלא הוי טובה
כשעושין דבר בשביל אחד אולי יגיע לו טובה ובפרט שבאמת נתודע אח"כ שנעשה לו
טובה ודו"ק: הוכרחתי להניח באמצע חידושים על הרא"ש ז"ל עוד ארבעה דפים בלתי
מודפסים לע"ע כי הם כפטי כעת ואקנה לה' ית' בל"נ להדפיס הארבעה דפים הנ"ל למען
להשלים מספר של חמשים דפים כמו שהי' במחשבותי בתחילת הספר דנא.